



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 27/28

12 juli 1969

DE EXCESSENOTA IN DE KAMER

De discussie in de Kamer over de excessen door Nederlandse militairen in Indonesië begaan was maar zeer ten dele een debat tussen dit kabinet en deze Tweede Kamer. Aan de orde was immers een discussie over daden en wandaden, die waren opgelegd in de periode 1945 - 1950. Noch dit kabinet, noch deze Kamer zijn er voor aansprakelijk.

Toch was er behoefte hieraan aandacht te schenken. De publieke opinie was van meer dan een kant geschokt over de V.A.R.A.-televisie-uitzendingen. De dringende vraag was nu gerezen wat of er van waar was, in hoever de voorstelling van zaken volstrekt eenzijdig was, maar ook of het gewenst en noodzakelijk was nu nog consequenties daaraan te verbinden.

Met name was er brede belangstelling voor de vraag hoe een herhaling van de excessen, van een groot aantal afschuwelijkheden kon worden voorkomen.

Ook bij de oppositie was er echter alle waardering voor de correcte wijze waarop dit kabinet het materiaal bijeen heeft gebracht en op een ordelijke wijze aan de Kamer heeft gepresenteerd.

Prof. Diepenhorst had er op gewezen, dat het debat niet kon gaan over het gehele Indonesische beleid — het ging nadrukkelijk over de excessen en dan nog maar alleen over die van Nederlandse zijde.

Bovendien stond voor hem ook vast dat toentertijd het parlement behoorlijk heeft gefunctioneerd; er was voorts een kabinet, dat voor zover het mogelijk was, opening van zaken heeft gegeven. De politieke verantwoordelijkheid ligt dus wel vast.

Mede daarom wilde hij geen breed onderzoek meer zoals de oppositie dit wenste. Men dringt na 22 jaar of langer niet meer door tot datgene wat er geweest is, nog afgezien van de vraag of men nu — achteraf — verantwoordelijkheden mag toedelen!

Hij pleitte wel voor een verdere publicatie van bronnenmateriaal om te kunnen komen tot een verantwoorde geschiedschrijving. Het nageslacht zou een dienst worden bewezen als de grootst mogelijke staatsrechtelijke en strafrechtelijke en wetenschappelijke klaarheid werd verkregen.

Om nu, op dit moment, alsnog een vervolging van militairen die deze excessen hadden bedreven, in te stellen heeft geen enkele reële zin. Er is amnestie, verjaring en de mogelijkheid de misdaden te reconstrueren! Dat was wel de algemene conclusie die uit dit debat kon worden getrokken. Evenals het feit, dat de Kamer de uitgesproken excessen heeft veroordeeld.

Verdeeld

De Kamer bleef verdeeld over een ander facet: het opnieuw vaststellen van de politieke verantwoordelijkheid en de erkenning daarvan door de politieke leiders van toen. Of zoals de heer Den Uyl het uitdrukte: een herwaardering, waarbij met name er van werd uitgegaan, dat er wat gemankeerd had aan de gezagsverhouding Den Haag-Batavia. Meer speciaal: het niet functioneren van deze gezagslijn.

Vandaar hun verzoek tot het instellen van een parlementaire enquête.

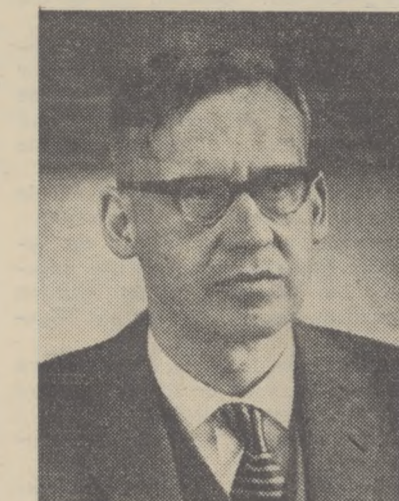
De regeringsfracties hebben dit afgewezen — ook een beperkte enquête naar het optreden in Zuid-Celebes. Hoezeer, dit had de minister president nadrukke-

lijk ook gedaan, het daar toegepaste standrecht werd veroordeeld, een heropening van zaken op korte termijn zou geen enkele serieuze oplossing bieden. Politiek gezien was de oppositie fout, omdat als een kabinet is afgetreden, de politieke verantwoordelijkheid overgaat in een historische verantwoordelijkheid. De ministers van dat kabinet kunnen zich immers niet meer verdedigen! Vandaar de aandrang op de minister president het historische onderzoek te versnellen, indien dit mogelijk zou blijken.

De geschiedschrijvers zullen de bestuurlijke en de politieke verantwoordelijkheden — achteraf — moeten vastleggen.

Geschiedenis

De nota — Kamer en minister-president bevestigden dat — legt geen enkele



... De hier gepleegde wreedheid, was zij stelselmatig? Het is het enige punt waarop de nota niet geheel duidelijk is. Het vormt een zwarte bladzijde...

blaaam op de Nederlandse krijgsmacht als geheel. Dat zou ook hoogst onrechtvaardig zijn. Maar wel is vast komen te staan, dat in een oorlog ook de Nederlandse militair niet gevrijwaard wordt voor dergelijke beschamende en te veroordelen feiten.

De excessen van Nederlandse militairen behoren tot de geschiedenis en moeten geen rol spelen in de hedendaagse politiek.

Het accepteren van een parlementaire enquête zou in wezen betekenen een geschiedschrijving. En daarvoor mag noch kan een dergelijke enquête gebruikt worden.

DE SUIKERPRIJS

Het Kamerdebat over de verlaging van de suikeraccijns is geen typisch fiscale aangelegenheid geweest.

Er lag een kabinetsbeslissing om de voordelen van de opschorting van de investeringsaftrek, een conjuncturele belastingmaatregel om de prikkel tot extra aanmoediging voor investeringen weg te nemen, te bestemmen om tegemoet te komen aan de gevolgen van de prijsstijgingen. Een tijdelijke reparatie van een mede door het kabinet veroorzaakte butts in haar beleid.

Hoewel een verlaging van de B.T.W. op kolen, gas, elektriciteit en olie wellicht wat extra voordeel zou kunnen geven aan de lagere inkomensgroepen heeft de A.R. fractie — naar onze mening terecht — nadrukkelijk gekozen voor een verlaging van de suikeraccijns. Deze oplossing werkt immers, in tegenstelling tot de B.T.W.-verlaging, direct en concreet door in de prijzen. Zichtbaar voor het publiek als het gaat om het hoofdprodukt en de belangrijkste producten waarbij suiker als hulpstof wordt gebruikt (jam b.v.).

De grote vraag bij dit debat was of deze oplossing in voldoende mate de zorgen van bepaalde groepen minderdraagkrachtigen zou verlichten. Het kabinet had dit eveneens aanvoeld en besloot naast de accijnsverlaging tot een extra uitkering van 1 percent ten behoeve van de A.O.W.-, A.W.W.- en de W.A.O.-gerechtigden. Een bedrag zo rond 60 miljoen gulden. Naast en boven de reeds vroeger door minister Roolvink aangekondigde verbeteringen voor 1969.

Indien zou blijken, dat de financiering van deze verhoogde uitkeringen voor 1969 tot gevolg zou hebben een verhoogde premie was de A.R. fractie bereid een deel van de suikeraccijnsverlaging daarvoor te bestemmen. Minister Roolvink

deelde mede, dat dit aanbod niet nodig was.

Naast deze groep van minderdraagkrachtigen was er een aantal groepen waarvoor de aandacht werd gevraagd. Terecht, naar het ons voorkomt. Mevrouw van Leeuwen had hiervoor bij de begrotingsbehandeling in februari 1969 de aandacht gevraagd en van minister Roolvink de toezegging ontvangen dat hij zijn uiterste best zou doen dit vanaf het jaar 1970 te realiseren.

Het ging hierbij om drie groepen die prioriteit behoeften: verbetering van de financiële positie van de A.O.W.-gerechtigden, verlichting van de ziekenfondspremie voor bejaarde vrijwillig verzekerden en die voor de kleine zelfstandigen.

Bij het accijnsdebat ging de P.v.d.A. — op zichzelf zeer verheugend — in eens ook over op deze toer. Zij hadden tot nu toe alleen oog gehad voor een verbetering van de A.O.W., maar poogden nu de door minister Roolvink gedane toezegging voor 1970 naar voren te schuiven tot het laatste kwartaal van 1969. Dat is natuurlijk hun recht, maar in de gegeven situatie leek het meer op een politieke stunt. Te meer omdat dit prak-

VRAGEN OVER RECHTSE PUTSCH

Prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, A.R. Eerste Kamerlid, heeft aan de minister-president en aan de minister van Justitie vragen gesteld naar aanleiding van een artikel in „de Volkskrant” van 28 juni 1969, berustende op door mr. G. H. Slotemaker de Bruïne gedane uitlatingen. In dit artikel wordt mededeling gedaan van een „rechtse putsch”, welke in de voorzomer van 1947 zou hebben bedreigd „vermoedelijk onder aanvoering van oud-minister-president professor P. S. Gerbrandy”.

Prof. De Gaay Fortman vraagt of de ministers van dit artikel hebben kennisgenomen en of de regering over gegevens beschikt, welke de juistheid van de mededelingen van mr. Slotemaker de Bruïne, zoals zij in het artikel worden weergegeven, bevestigen, met name over het aandeel, dat de oud-minister-president mr. P. S. Gerbrandy in de voorbereiding van de vermeende putsch zou hebben gehad.

Wanneer de ministers deze vraag ontkennend beantwoorden, kunnen zij dan — aldus prof. De Gaay Fortman — het oordeel delen, dat in bedoeld artikel veel op zeer onzorgvuldige wijze wordt omgesprongen met de reputatie van een oud-bewindsman, die zich voor Nederland uitzonderlijke verdiensten heeft verworven en die in 1955, acht jaar na de vermeende putsch, tot Minister van Staat werd benoemd?

Redactie en administratie:
Dr. Kuyperstraat 3 - Den Haag

tisch (uit wetgevingsoogpunt) onmogelijk was, hetgeen de minister later met klem van argumenten kon bevestigen. Wij zijn uiteraard verheugd over deze wending van de P.v.d.A., maar de weg waarlangs dit openbaar werd is op z'n minst genomen een wat sluike.

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

Telefoon (01100) 7555*
DRUKKERS-UITGEVERS

Al 68 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties



MIJNHARDT'S
HOOFDPIJN POEDERS

OVER EEN MOTIE

Niettemin heeft de Regering in vertrouwelijk overleg en overreding al het mogelijke gedaan, wat zij kon en niet zonder enig succes. Maar het blijft moeilijk omdat Nigeria zo sterk staat. Er is geen sprake van, dat men Nigeria door internationale samenwerking tot concessies kan brengen. Want Nigeria heeft in de Verenigde Naties de overgrote meerderheid achter zich en die meerderheid kent geen pardon.

Toch vroeg de motie „meer doeltreffende maatregelen”. De Kamer vroeg: welke meer doeltreffende maatregelen heeft de regering dan **verzuimd**? Waarin is zij tekort geschoten? Niemand gaf op die vraag een antwoord.

Buiten het parlement heeft men wel getracht een antwoord te geven, maar minister Luns heeft aangetoond, hoe slecht doordacht zulk een antwoord was. Het antwoord kwam nl. op het volgende neer:

1. De Nederlandse Regering moet de Regering te Londen onder druk zetten;
2. als gevolg van die druk van de Nederlandse Regering zal de Britse Regering er toe gebracht moeten worden geen wapens meer te leveren aan Nigeria.

3. Als de Britse Regering geen wapens meer levert, kunnen de Nigerianen niet meer schieten en houdt de oorlog op. Zulk een redenering ziet een paar dingen over het hoofd:

1. het is uitgesloten, dat de Britse Regering haar politiek ten principale zal wijzigen onder druk van de Nederlandse Regering. De gedachte, dat zoiets zal gebeuren, kan alleen maar opkomen in de hoofden van politieke tinnegieters.

2. stel evenwel, dat de Britse Regering door de Nederlandse druk door de knieën zou gaan en de wapenleveranties aan Nigeria zou staken, dan zou Nigeria daar nauwelijks door onthand zijn. **Want zeventig procent van zijn wapens krijgt het toegeleverd uit Rusland** en de overige dertig procent voor een belangrijk deel uit Engeland. Maar er is een overvloed van leveranciers, die het gat direct zouden willen stoppen, als Engeland zei: van mij krijg je niets meer. Nigeria is dus niet tot een andere politiek te dwingen, niet door Nederland, en ook niet door Engeland. Zolang Nigeria in elke vergadering van de Verenigde Naties een grote meerderheid achter zich heeft, die zegt: het is een interne aangelegen-

heid en niemand heeft er zich mee te bemoeien. Elke poging om het wel te doen is neo-kolonialisme...

Het lijden van Biafra gaat ons allemaal aan. En er worden vele wegen gezocht, om het leed te verzachten en de slachtoffers te helpen. Die hulp kan elk ogenblik door de regering van Nigeria worden vrijdeld. Af en toe doet zij het ook. Er kan alleen worden geholpen, voorzover zij het gedooft. Tot meer gedogen kan zij alleen worden gebracht door overreding, in de eerste plaats van de zijde van de Afro-Aziatische staten, die niet van neo-kolonialisme kunnen worden beticht. Onze regering is dagelijks bezig te doen wat zij kan, en niemand kan een meer doeltreffende maatregel aanwijzen, die zij tot nu toe heeft verzuimd.

Daarom was de motie van de heer Boetes alleen maar een demonstratie. Ook in socialistische kring werd dat gevoeld. Ook al had de fractievoorzitter, de heer De Niet, de motie ondertekend. Sommige

socialisten stemden tegen, anderen waren tijdens de stemming niet in de zaal aanwezig, en de heer De Niet kreeg maar de helft van zijn fractie mee. Het drama van Biafra is te ernstig om er een politiek spel van te maken in het Nederlandse parlement; en dat probeerde de heer Boetes te doen, door een motie voor te stellen, die hij niet waar kon maken. De AR fractie deed **uiteraard** niet mee aan zulk een ijdel woordenspel, door middel van een motie.

In een volgend nummer hopen wij nader terug te komen op de beschouwingen die de heer Algra in de Eerste Kamer hield bij de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken.

Huidverzorging
zacht-zuiver-gezond
PUROL en PUROL-poeder

Bij de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken in de Eerste Kamer diende de heer Boetes (P.S.P.) o.a. een motie in. Zij handelde over Biafra. Zij bevatte kritiek op de Nederlandse Regering. De Nederlandse Regering moest in het vervolg **meer doeltreffende maatregelen** nemen om te bevorderen, dat het bloedig drama in Biafra zou eindigen.

De motie ging er dus van uit, dat de Regering tot nu toe **verzuimd** had, die meer doeltreffende maatregelen te nemen, die zij zou kunnen nemen, en die een einde zouden kunnen maken aan de strijd en de verschrikkingen in Biafra.

Wie zo'n motie indient, moet zeggen, **welke doeltreffende maatregelen de Regering heeft verzuimd**.

Maar de heer Boetes heeft zelfs niet het begin van een poging daartoe gedaan. En de heer De Niet, die zijn handtekening onder de motie had gezet, evenmin.

Minister Luns heeft uiteengezet, hoe de zaken er voor stonden. Nigeria staat zo sterk, omdat de Afro-Aziatische landen, die in de Verenigde Naties over een grote meerderheid beschikken achter Nigeria staan en elke interventie tegenhouden. Elk blijk van belangstelling voor het lot van de Ibo's wordt reeds als neo-kolonialisme veroordeeld.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

Groenteboeren

De heer De Mooy e.a. zijn ontevreden over de trage gang van zaken bij de afwikkeling van ontheffingsaanvragen in de detailhandel in aardappelen, groenten en fruit.

Vandaar hun vragen:

1. Is het de Staatssecretaris bekend, dat er nog steeds in de detailhandel in aardappelen, groenten en fruit grote ontevredenheid bestaat over het tempo, waarin ontheffingsaanvragen ex artikel 15 van de Vestigingswet Bedrijven 1954 worden afgewikkeld?

2. Acht de bewindsman voornoemde grieven juist?

3. Worden er van de zijde van de bewindsman pogingen aangewend om de afwikkeling van de ontheffingsaanvragen te versnellen?

Bouwverordeningen

De heer Aantjes e.a. hebben aan minister Schut gevraagd of art. 352 van de gemeentelijke bouwverordeningen, vastgesteld overeenkomstig het model van de Vereniging Nederlandse Gemeenten, niet in strijd met de Wet op de Ruimte-

lijke Ordening zijn. Indien dit het geval is, wil de minister dan de Colleges van G.S. verzoeken te bevorderen, dat art. 352 door de gemeenteraden wordt ingetrokken?

Domeinvergunningen

De heer Van Bennekom vroeg aan minister Lardinois of er een splitsing in de domeinvergunningen is ingevoerd waardoor alleen de vissers die de kuilvisserij hebben uitgeoefend een vergunning kregen voor alle geoorloofde vistuigen. Hij wil weten of er over deze beperking van rechten overleg met de vissersorganisaties is geweest en voorts of deze beperking wel in overeenstemming is met de mededeling, dat zonder overleg met de vissers het visserijbeleid niet gewijzigd zal worden. Zo niet, wil de minister dan alsnog het overleg openen?

IVOROL tandpasta
Behoud van Uw tanden

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL Tel. 05990-2004

M. C. van Staaveren
AALSMEER - TELEFOON 4051
Specialiteit in
ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

VERENIGING TOT OPVOEDING EN VERPLEGING VAN GEESTESZWAKKE KINDEREN

Het bestuur vraagt voor het centraal bureau van de vereniging

EEN ALL-ROUND SECRETARESSE

om de secretaris-penningmeester en diens naaste medewerkers bij te staan met betrekking tot de notulering van moderamen- en bestuursvergaderingen en de uitwerking van genomen bestuursbesluiten.

Een prettige werkkring met grote mate van zelfstandigheid wordt geboden. Ook zal contact moeten worden onderhouden met de directies van de negen van de vereniging uitgaande inrichtingen

Indiensttreding bij voorkeur per 1 september a.s. of nader overeen te komen datum (mede verband houdende met het in gebruik nemen van een nieuw kantoor).

De salariëring wordt vastgesteld in overleg en in relatie met opleiding en ervaring.

Gegevens en referenties te zenden aan de secretaris-penningmeester van de vereniging, de heer Mr. W. R. van der Sluis, Arnhemseweg 17 te Amersfoort.

T. DE VRIES
STUKADOORSBEDRIJF
KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw
voorkomend
stukadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR
SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen
SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486.



CHR. COÖP. **Spaarbank "Eigen Haard" g.a.**
LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk in 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27902 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGINGSBOEKJES
6% - 5%

JEUGDSPAARDERS
AMBTENAREN (met premie)
4 1/2%

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR
(ook voor salarissen,
A.O.W., pensioenen etc.)
4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevend) girorekening:
Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
**HOUTBOUW HAHBO
HARDINXVELD**
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

G. VOGLER & CO.
(FIRMANT W. A. FIBBE)
Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13.73-78 / 12-96-52
TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN
voor de steen- en keramische industrie
WEGENBOUWMATERIALEN

N. Griffioen & Zoon
BAAMBRUGGE

Thermoshellhuisbrandolie
DE BRANDSTOF VOOR UW
CENTRALE VERWARMING
BEL DIRECT 02949 - 263 (2 LIJNEN)

Verschenen:

A.R. '69

tekst van de redevoeringen, gehouden op het Partij Convent

Prijs brochure f 1,75. — Te bestellen per giro, nr. 89673, Antirevolutionaire Partij-Stichting, Den Haag.

★ ★ ★ 60 Jaar CNV

Het C.N.V. heeft in de achterliggende 60 jaar intens gewerkt aan wezenlijke maatschappelijke veranderingen. Als wij zien wat er gegroeid is aan overlegorganen en aan samenwerkingsorganen, dan mag — zonder anderen tekort te doen — worden geconstateerd, dat dit niet goed denkbaar is zonder de invloed van de christelijke vakbeweging. Het C.N.V. is — vanuit haar beginsel — gelukkig veel meer geweest dan een club die zich heeft beperkt tot uitsluitend loonsverhogingen!

Die strijd om betere verhoudingen is lang niet altijd even gemakkelijk geweest. Zelfs grote tegenstand moest in eigen christelijke kring vaak worden overwonnen. In dit verband mag er aan worden herinnerd, dat prof. Bavinck de uitspraak van Paulus: „gij dienstknechten zijt in alles gehoorzaam uw heren naar het vlees” volledig van toepassing oordeelde voor de werknemers in zijn dagen!

De strijd om wezenlijke maatschappelijke veranderingen zal in de toekomst zeker niet minder moeilijk worden. Wij hebben het volle vertrouwen, dat het C.N.V. deze strijd niet zal schuwen — mede omdat deze werknemersorganisatie gedreven wil zijn door het allesbeheersende evangelie van Jezus Christus. Wij zien voor het C.N.V. in elk geval drie zeer belangrijke taken weggelegd in de nabije toekomst.

Het zal gaan over de vraag hoe de onevenwichtigheid tussen de inkomens- en vermogensverhoudingen kan worden opgelost.

Het zal gaan over de verwerkelijking van de medeverantwoordelijkheid en medezeggenschap van de werknemer op het niveau van de onderneming.

Het zal gaan over de vraag hoe het welzijn in deze moeilijker wordende maatschappij kan worden bevorderd.

Wellicht is het aan te bevelen dat het C.N.V. deze problemen mee door zou willen spreken met de christelijke politieke partijen.

In elk geval: C.N.V. houd blijmoedig vol.

★ ★ ★ Premie spaarregeling ambtenaren

Het is ons gebleken, dat er onder ambtenaren en hen die daarmee worden gelijkgesteld een ernstig onbehagen is inzake de overgangsregeling Premie-spaarregeling Rijksambtenaren 1968.

Bij onderzoek is komen vast te staan, dat dit onbehagen een reële ondergrond heeft. Strikte toepassing van het bestaande overgangsrecht leidt in een niet onbelangrijk aantal gevallen tot ongerechtvaardigde hardheid.

Het zou een duidelijke verbetering betekenen, indien de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, de heer Van Veen, bereid zou zijn in de overgangsregeling een tijdelijke „hardheidsbepaling” in te bouwen. Daarmede wordt de reële mogelijkheid open gemaakt tot een individuele bevredigende oplossing in die gevallen, waarin de strikte toepassing van het overgangsrecht tot duidelijke „hardheid” leidt.

Wij zijn er van overtuigd, dat deze bewakende bewindsman binnen niet al te lange tijd met een dergelijk voorstel zal willen komen.

Een stukje ongerechtvaardigde pijn zal daarmee tot het verleden behoren.

★ ★ ★ Op hoop van zegen

Bouwminister Schut heeft in de Tweede Kamer geen nederlaag geleden hoezeer de toonzetting van het debat in eerste instantie daartoe aanleiding had gegeven.

Naast de toezegging van deze minister, dat hij bereid was 5.000 woningen uit de vrije sector over te hevelen naar de (particuliere) gesubsidieerde sector, heeft hij ook maatregelen genomen om de aarzeling om te bouwen (door de hogere rente) bij de particuliere bouwers wat weg proberen te nemen. Voortaan wordt subsidie verleend als de bruto-opbrengst niet meer dan 9 1/2 % van de stichtingskosten bedraagt. Voorheen was dit 8,9 %. Voorlopig was daarmee een nederlaag van de baan.

DROGREDEKENEN IN DE V.N.

In het jaar 1714, bij de vrede van Utrecht, is Gibraltar Brits gebied geworden. De vesting was door de Engelse en Nederlandse marine veroverd, en bij de vrede werd Gibraltar officieel in Britse handen gelaten. In hetzelfde jaar, bij dezelfde vrede, kwam de vesting Venlo aan Nederland. (Roermond is veel later bij Nederland gevoegd, evenals Ravenstein, Vianen en ... Ameland. Ameland was tot 1795 een onafhankelijke staat; toen is het zonder de inwoners te raadplegen, bij Nederland ingelijfd). Franco wil Gibraltar terug hebben. En hij is er trots op, dat de overgrote meerderheid van de Verenigde Naties, van de 126 leden, daar vóór is.

De Spaans-Amerikaanse staten zijn er voor; zij hebben zich anderhalve eeuw geleden losgemaakt van Spanje, maar voelen zich nog nauw met Spanje verbonden. Het blok van Afrikaanse en Aziatische staten is er voor, omdat het Engeland beschouwt als een verstokte koloniale mogendheid. De „dekolonisatie” van Gibraltar moet zijn beslag hebben. Rusland is er voor, want dit land is bezig, zich maritiem sterk te maken in de Middellandse zee, en het komt in de Russische kraam wel te pas, dat Gibraltar als Engels steunpunt verdwijnt.

Nu is er een eigenaardigheid. De dekolonisatie betekent, dat het koloniale regime ophoudt, en dat de bewoners van de kolonie dus vrij worden. Er is een speciale commissie van de Verenigde Naties die de vrijwording van verschillende eilanden en gebieden in studie heeft. De Maagdeneilanden bijv. bij de Antillen de Pitcairn in de Pacific, het eiland waar de muiters van de Bounty terecht kwamen en waar nu hun nakomelingen woont. Al zulke kleine gebieden moet gedekoloniseerd worden, wat wil zeggen: zij moeten vrij en onafhankelijk worden.

Maar voor Gibraltar moet de dekolonisatie iets anders betekenen, nl. dat de bevolking van Gibraltar tegen haar wil onder de dictatuur van Franco wordt gebracht en dus haar vrijheid verliest. Dat willen de Zuidamerikaanse staten, dat willen de meeste Afro-Aziatische staten, dat willen de Russen.

Maar de bevolking van Gibraltar wil dat niet. De Engelsen hebben die bevolking geraadpleegd door een vrije en geheime stemming. En praktisch niemand wilde onder de dictatuur van Franco. Maar de meerderheid van de Verenigde Naties heeft Engeland die volksraadpleging zeer kwalijk genomen en Spanje heeft met een stalen gezicht in de vergadering van de Verenigde Naties gezegd, dat de bevolking niet in vrijheid heeft gestemd, want er lagen oorlogsschepen van de Navo op de rede. De Heidelberger Catechismus spreekt bij de behandeling van het achtste gebod over het nemen van het goed van een ander met geweld of onder een schijn des rechts. Ook bij de grootste roof probeert men vaak een schijn van recht te vinden.

In de Verenigde Naties hebben ze twee zulke schijnredenen gevonden om Fran-

co zijn zin te geven. Franco glorieert: niemand is zo favoriet bij de Verenigde Naties als hij.

Twee redenen, om een schijn van recht te geven aan de wens, de bewoners van Gibraltar onder de dictatuur van Franco te brengen.

Eerste redenering: over de toekomst van Gibraltar mogen alleen de autochtonen meestemmen. En de tegenwoordige bevolking is niet autochtoon. Zij is voortgegaan van elders gekomen.

Maar de bevolking van de Verenigde Staten is evenmin autochtoon. Dat waren de Indianen. Hetzelfde geldt voor Zuid-Amerika. En de Angelsaksen zijn in Engeland niet autochtoon: dat waren de Kelten. En hoe staat het met Australië en Nieuw-Zeeland?

Het tweede argument is: de bewoners van Gibraltar moeten tegen hun wil zo gedekoloniseerd worden, dat zij onder het gezag van Franco komen, want Gi-

braltar vormt met Sanje een geografische eenheid. Dat laatste kan niet worden ontkend, maar geldt ook van Portugal. En Nederland vormt een geografische eenheid met de Noordduitse laagvlakte.

Natuurlijk denkt niemand eraan, om nu ook te zeggen, dat Portugal bij Spanje moet worden gevoegd, of dat de Amerikanen ten onrechte het kiesrecht hebben. Daar gaat het ook niet om.

Het gaat er om, dat men ter vergadering van de Verenigde Naties met grote zelfverzekerdheid argumenten aandragt, waarvan men weet, dat zij absurd zijn. Ze worden dan ook **alleen en uitsluitend gebruikt, als ze in de kraam te pas komen.** Dat is huichelarij in het internationale verkeer.

En op grond van zulke argumenten besloot de overgrote meerderheid van de Verenigde Naties, dat Engeland vóór 1 oktober van dit jaar de bevolking van Gibraltar moet uitleveren aan Franco. Kreeg Engeland tegenover zulk een resolutie de steun van Nederland? Neen. Nederland stemde, toen dit voorstel aan de orde kwam, blanco.

Bruint met en zonder zon

beschermt tegen zonnebrand **Pigma-derm**

I. v. m. de vakantie
verschijnt ons eerst-
volgende nummer
op 26 juli a.s.

VERKIEZINGEN LEDEN EERSTE KAMER

Woensdag 2 juli heeft verkiezing van 38 Eerste Kamerleden plaatsgevonden. Voor de verkiezing van leden van de Eerste Kamer zijn de elf provincies in vier groepen verdeeld, welke elk een vastgesteld aantal leden kiezen. Men zie ons artikel in Nederlandse Gedachten van 28 juni jl. Aan de beurt waren nu de groepen I (de provincies Noord-Brabant, Zeeland, Utrecht en Limburg) en III (Noord-Holland en Friesland).

De uitslag was als volgt:

	Gr. I		Gr. III		Totaal	
	oud	nieuw	oud	nieuw	oud	nieuw
K.V.P.	14	14	4	3	18	17
A.R.P.	1	1	2	2	3	3
C.H.U.	1	1	1	2	2	3
P.v.d.A.	4	3	6	5	10	8
V.V.D.	1	1	2	2	3	3
P.S.P.	—	—	1	1	1	1
B.P.	—	—	—	1	—	1
C.P.N.	—	—	1	1	1	1
P.P.R.	—	1	—	—	—	1
	21	21	17	17	38	38

De P.v.d.A. verloor dus twee zetels, de K.V.P. één zetel. De C.H.U., de B.P. en de P.P.R. wonnen elk één zetel. De nieuw gekozen Eerste Kamerleden treden op Prinsjesdag in de plaats van de aftredende leden.

Dan zal de zetelverdeling van de gehele Eerste Kamer derhalve als volgt zijn:

	Gr. I + III	Gr. II	Gr. IV	Totaal nieuw	Totaal oud
	K.V.P.	17	4	3	24
A.R.P.	3	2	2	7	7
C.H.U.	3	3	2	8	7
P.v.d.A.	8	6	6	20	22
V.V.D.	3	2	3	8	8
P.S.P.	1	1	1	3	3
B.P.	1	1	1	3	2
P.P.R.	1	—	—	1	0
C.P.N.	1	—	—	1	1
	38	19	18	75	75

De P.P.R. zal vanaf Prinsjesdag dus voor het eerst in de Eerste Kamer vertegenwoordigd zijn.

Wat de A.R.P. betreft: prof. mr. P. J. Verdam blijft in de Eerste Kamer. De heer H. Algra wordt opgevolgd door drs. S. van Tuinen te Dokkum, terwijl drs. J. de Koning te Voorschoten in de plaats treedt van de heer A. A. van Eeten.

Wij wensen de (nieuw) gekozenen nu reeds van harte geluk. Wij hopen, dat zij deze taak met vreugde zullen vervullen en wij verwachten, dat zij ook dit werk als senatoren met energie zullen doen. De aftredenden, eveneens nu reeds, dank voor hetgeen zij als Eerste Kamerleden deden. Op de zetelwisseling hopen wij tegen de derde dinsdag van september nog terug te komen.

OPREIS CARBOVIT tegen maag- en darmstoornissen. MUGOLIN • (reukloos) ter voorkoming van muggebeten.

Toch zijn de zorgen gebleven — met name voor de woningwetbouw, al was de minister meer optimistisch dan de Kamer.

Overigens had de minister op twee punten geen ongelijk:

„Elke voorspelling komt anders uit — maar in deze sector word je dat als een blunder aangewreven, als een onvergeeflijke misdaad aangerekend”.

Het andere punt waarin hij gelijk had, was zijn opmerking, dat de factoren waarop de regering geen enkele invloed heeft, vaak de grootste problemen veroorzaken. Het kabinetsbeleid is maar zeer ten dele beslissend.

Daar zullen wij — als wij reëel willen blijven bij de beoordeling van het woningbouwbeleid — terdege rekening mee moeten houden.

ER wordt bij alle spraak en tegenspraak van Nederland en Indonesië over West-Irian aan het enige relevante punt geen aandacht geschonken, n.l. aan de mening der Papoea's.

En toch is het zelfbeschikkingsrecht zo oud als de wereld, vooral ongeschreven. Voor volken werd het in moderne zin geformuleerd door de Amerikaanse president Woodrow Wilson. Het is in dit verband curieus, dat de Papoea-afgevaardigde naar de Nieuw-Guinea-conferentie in 1950, Johan Ariks zich toendertijd uitdrukte in een uitspraak van Woodrow Wilson, n.l.: „Wij willen niet als vee worden verkocht”, want „Wij zijn Melanesiërs en geen Indonesiërs”.

Die drang naar zelfstandigheid is niet van vandaag of van 1962. In 1946 stelde de Papoea Frans Kasiepo op de conferentie van Malino: „Wij willen eigen leiders”. Omdat hij had ingestemd met aansluiting bij de deelstaat Indonesië, werd Frans thuis verre van hartelijk ontvangen — schrijft dr. J. van Baal in „Het Nieuw Guineavraagstuk” — en het einde was hernieuwde anti-Indonesische activiteit. En in 1957 schreven 7 willekeurige Papoea-leiders in een resolutie aan de V.N.: „Wij willen geen Indonesische slavernij”. (N.R.C., 14 febr. 1957).

Wie deskundige voorlichting wil hebben over het bloedeigen, springlevende Papoea-nationalisme, raadplege de laatst verschenen dissertatie over Nieuw-Guinea, „Jaren van reconstructie”, „Nieuw Guinea van 1949 tot 1961” van de hand van dr. C. S. J. Lagerberg (1962).

De overgrote meerderheid der Papoea's blijkt thans te willen kiezen vóór afscheiding van Indonesië. Er is uiteraard ook een groep — maar een minoriteit, wellicht 1000 — de kiesmannen — die bij Indonesië wil blijven behoren. Maar dan wel zoals het Indonesische Parlementslicd, de Papoea Nathaniël Ohey voorstelde, in de vorm van beperkt zelfbestuur.

We zullen nu trachten na te gaan welke de bestaansmogelijkheden zijn van de 2 bestuursvormen die de Papoea's in principe moeten kunnen kiezen.

- een voortgezet bestuur door Indonesië.
- een vrije Papoea-staat onder voorlopig U.N.O.-bestuur.

BESTUUR DOOR INDONESIË

Zoals het er nu naar uitziet wordt een voortzetting van het Indonesische bewind via de zgn. volksraadpleging, gekunsteld en dus zonder solide basis voorbereid. Een opgedrongen bestuur dat niet de instemming heeft van de bevolking, heeft echter — naar de ervaring leert — heel weinig levenskansen, tenzij met geweld. (Biafra, Angola, Vietnam).

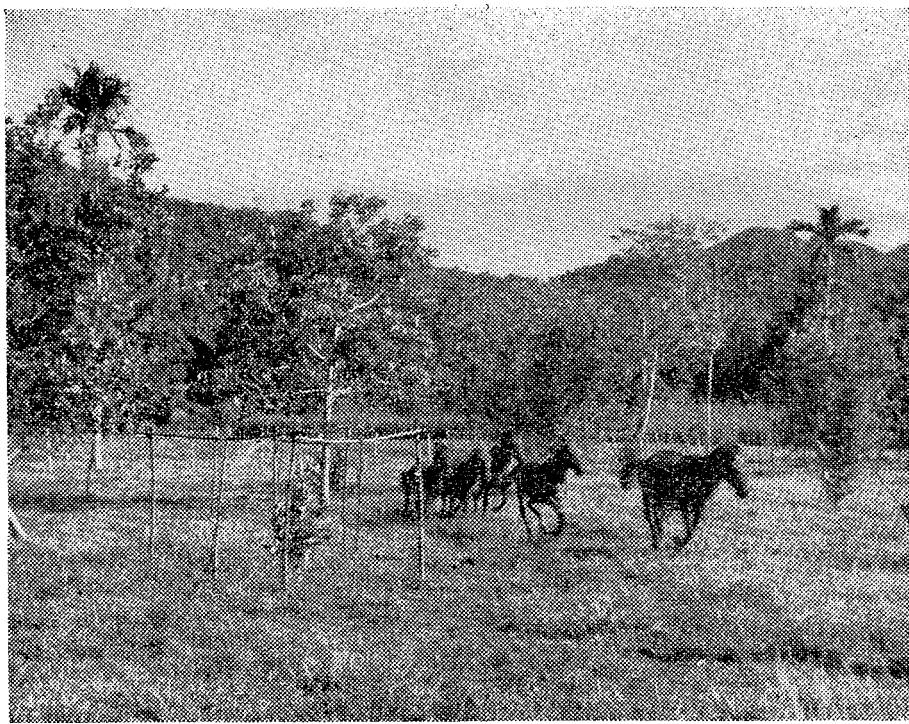
Het is aan te tonen dat Indonesië, gezien de enorme problemen die zij heeft en haar eigen desastreuze economie weer op te vijzelen, economisch niet de capaciteit heeft om ook nog de ontwikkeling van West-Irian te entameren.

Hoewel Soebandrio in 1962 stelde dat men nu eindelijk de ontwikkeling van West-Irian op elk terrein met kracht ter hand kon gaan nemen, is er van 1962 tot 1969 niets gebeurd. Erger nog de produktiemiddelen zijn verwaarloosd en weggehaald en volgens de V.N. miserie is er algehele achteruitgang. De f 18 miljoen gulden die Indonesië in 1968 voor dit gebied bestemde, zijn ontoereikend en liggen op het niveau van de Nederlandse steun aan Nieuw-Guinea in 1952. In 1957 droeg Nederland f 71 miljoen bij, in 1961 ca. f 80 miljoen. De f 108 miljoen die Nederland in 1962 heeft toegezegd, hebben nog geen besteding gevonden.

Het spreekt voor zichzelf dat het nieuwe Indonesische vijfjarenplan REPELITA (1969—1973) in sector 12 van dit plan t.a.v. West-Irian slechts algemene prioriteiten stelt en niet zoals t.o.v. overig Indonesië, speciale projecten aanwijst waaraan de fondsen zullen worden besteed.

Het voornaamste doel t.a.v. West-Irian is „to secure the execution of the act of free choice”. In 3 sub-secties wordt grote nadruk gelegd op de militaire veiligheid.

Van ontwikkeling kan slechts sprake zijn als er vrede is in het gebied. Het Fundwi-rapport stelt terzake: „Het zou



WEST-IRIAN ALS ONTWIKKELINGSLAND

DOOR DRS. M. VAN DER SCHAFT

wel eens kunnen dat noch investeringen noch meer consumptiegoederen en blijvende verbetering van de veiligheid opleveren”.

Ook politiek heeft Indonesië zoveel „innerlijke Sicherheitsprobleme” (Neue Zürcher Zeitung, 8 sept. 1968) — waarbij het grootste probleem is het zeer latente communisme — dat het niet zonder het zwaard de rust in West-Irian kan handhaven; noch 'er overigens veel aandacht aan kan schenken.

Tenslotte houdt bestuur door een outsider een antieke koloniale status in stand, waarbij de Papoea's bij de overdracht in 1962 — zoals The Economist van 6 mei 1961 niet onaardig uitdrukte — „changed from one form of colonisation to a less efficient one”.

INDONESISCHE ONMOGELIJKHEDEN

Indonesië, een land met 107 miljoen inwoners, behoort tot de landen met de laagste inkomensmiddelen — minder dan \$ 100 per inwoner per jaar. (Australisch Nieuw Guinea \$140). Ook de groei behoort tot de laagsten, van 1958 tot 1965 steeg de economische groei gemiddeld met 1% per jaar; in 1968 was het nog geen 3%. De economische groei kon dan ook de bevolkingsgroei — die tot de hoogsten ter wereld behoort — met meer dan 2½% niet bijhouden.

Wie een verantwoorde schets wil hebben over de huidige Indonesische economie leze o.a. het recente rapport van de Economische Voorlichtingsdienst. Overal leest men van de (oorspronkelijke rijke) potenties enerzijds en de ruïneuze situatie thans, anderzijds.

De landbouw is het belangrijkste. Erin werkt 2/3 der beroepsbevolking en het zorgt voor meer dan 50% van Het Nationaal Inkomen en de export. Echter zeer traditionele systemen. Voor de grondstoffen- en mineralenproductie geldt: versleten machines, gebrek aan onderdelen, verouderde plantages, slecht transport, het industriële apparaat werkt op 30% van haar capaciteit.

Het plan van Soeharto beoogt rehabilitatie en stabilisatie d.m.v. vergroting van de produktie en export (deviezen) en beteugeling van de galop-inflatie (in 1966: 650%; in 1968 78%).

Het precaire punt is de enorme schul-

denlast, thans geschat op \$ 2,3 miljard. Het nieuwe vijfjarenplan wordt voor het grootste deel gefinancierd door het buitenland, ca. \$ 500 miljoen per jaar. Men zit ook met oude schulden, vanwege uitgestelde renten en aflossingen; in 1966 was b.v. de export niet voldoende om de lasten te voldoen.

In het plan wordt de schuldaflossing in 1971 berekend op 25% der exporten, voor 1978 berekent men dit tussen de 30% en 40%. Toren hoge problemen voor een land met een bevolkingsgroei van 4 miljoen mensen per jaar.

WEST-IRIAN ALS ONTWIKKELINGSLAND

West Irian is als een der armste ontwikkelingsgebieden ter aarde te beschouwen. Omdat bestuur door Indonesië geen enkele waarborg kan bieden voor een werkelijke economische ontwikkeling van het gebied, dienen we te kijken naar een alternatief. Hierbij moeten we voor ogen houden dat voor velen de gedachte var. een vrije Papoea-staat, uit te oreiden tot een Melanesische federatie op lang zicht, op een complex van vooroordelen berust. Het gebied heeft geen economische achtergrond.

Onder Nederlands-Indisch Bestuur was het altijd — zoals Van Eechoud dat uitdrukte — de laatste wagen van de trein. Een belangrijk nadeel is de wisselende bestuursonzekerheid geweest. Zelden maakte een gebied in zo korte tijd kennis met zoveel vreemdelingen.

Het nauwelijks aanwezige Ned. Ind. bestuur werd verjaagd door het oorlogsbestuur der Jappen, die wat er was aan (ondeskundig) opgezette landbouwplannen vernietigden. Daarna de Amerikanen, Nederland, Untea en thans Indonesië, waarbij de ontwikkeling in haar tegendeel is gaan verkeren.

DE POTENTIËLE MOGELIJKHEDEN

In een dissertatie van 1959 heeft Dr. Cannegieter op realistische wijze de potentiële mogelijkheden van West Irian beschreven. Hij kon toen uitgaan van een op gang gebrachte ontwikkeling en als werkhypothese toen nog aanemen

een voor Indonesië acceptabele internationale regeling van het gebied.

Omdat het belang van de bevolking — welke ontwikkeling wil — voorop dient te staan, mag men zich ten rechte baseren op de potentiële mogelijkheden. Ook Indonesië wordt naar haar potenties beoordeeld.

West Irian is geen welvaartstaat maar een primitieve economie, die erg laat (sinds 1950) begonen is. Als ontwikkelingsland enig in haar soort.

Men kan voor deze samenleving de normen hanteren, zoals Boeke die stelde:

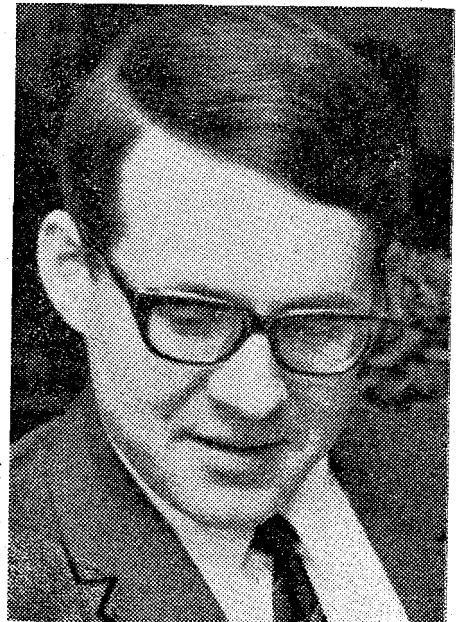
- de sociale behoeften zijn primair; de economische behoeften secundair
- de behoeften zijn beperkt
- men produceert praktisch voor eigen behoeften

Nu heeft West Irian het grote natuurlijke voordeel van een geringe bevolking, die relatief gezien snel, zelfvoorzienend kan worden.

Cannegieter baseerde zich voor 1957 op de opgave aan de V.N.

Geschatte totale bevolking ca. 800.000
Papoea's onder bestuur 359.600

Hiervan werkt voor eigen voedselvoorziening 180.000
Van het overblijvende deel vormt ca.



¼ deel de beroepsbevolking à 45.000 man.

De mogelijkheden voor deze beroepsbevolking waren in 1957:

- de landbouw; er bestonden Gouvernements-(kern) proefondernemingen met rondom bevolkingslandbouw;
- houtexploitatie en andere bosproducten (damar, gom, copra). Copra: 10.000 man in 1957;
- handelsgewassen — cacao, nootmuskaat, rubber, foelie;
- mineralen, aardolie (in 1957 4000 Papoea arbeiders);
- verzorgende industrie;
- Overheidsdienst (in 1957 9.000 Papoea's).

Voor de landbouw is men aan het eind van de 50-er jaren redelijke mogelijkheden gaan zien. T.a.v. enige handelsgewassen en de houtexploitatie was men in 1957 zelfvoorzienend plus enige export.

Over de mineralen was men aanvankelijk pessimistisch gestemd maar de exploratie was dan ook te gering en te verspreid opgezet. Vanwege de ontoegankelijkheid van het gebied zijn vele schatten wellicht nog verborgen als de begraven buit van Kapitein Kidd. Aardolie produceert men sinds 1949 op 2 olievelden in het Noorden, (export 1957 f 21 miljoen), maar deze 2 velden lopen af.

In 1953 waren er voor goud enige poevere exploratieresultaten, tot winning is het nooit gekomen. Van de steenkool heeft men geen bijzondere verwachtingen. Voorts werd toen enig fosfaat, mica en bauxiet aangetroffen.

Over de nikkel- en cobaltvoorraden was men optimistisch gestemd. In 1959 schatte men de voorraden op 200.000.000 ton. Daarnaast enig chroom- en ijzererts. Reeds in 1951 was een combinatie in de nikkel- en cobaltwinning enteresseerd. Dezelfde combinatie, waarin Hoogovens en Wm. H. Müller, heeft thans een mijnconcessie gekregen voor dit gebied.

Op grond van deskundige rapporten komt dr. Cannegieter (p. 100 e.v.) tot een waardeschatting van f 22 miljard en een exportwaarde van nikkelconcentraat van f 3 miljard. Aannemende een exploitatieduur van 60 jaar, zou dit een

jaarlijkse export van nikkel betekenen van f 50 miljoen per jaar.

PLANNING VOOR 1970

Het plan van dr. Cannegieter in 1957, uitgaande van een onafgebroken ontwikkeling, heeft uiteraard een grote onzekerheidsmarge, maar berustte overigens op redelijke vooronderstellingen. Een plan dus naar de potenties.

Hij kwam tot een raming van de produktie van geprojecteerde bedrijven in 1970:

Produktie stuwende bedr.	f 135 milj.
Produktie verzorgende bedr.	f 35 milj.
Produktie overheidsbedr.	f 30 milj.
	f 200 milj.

Plus enige kleine posten kwam hij tot een Nat. Inkomen tegen factorkosten in 1970 van f 202 miljoen, d.i. \$ 70 per hoofd van de bevolking. De jaarlijkse investering met externe fondsen raamde hij op f 50 miljoen. Ter vergelijking de exportzijde van de handelsbalansen van 1956 en 1970:

	1956 (reëel)	1970 (geraamd)
Nikkel, colbalt	—	50 miljoen
Ruwe aardolie	21	30 miljoen (nieuwe velden)
Copra etc.	2	4 miljoen
Cacao	—	3 miljoen
Hout	—	2 miljoen
overige hand.gewassen	6	8 miljoen
Invoersaldo (o.a. Nederlanders)	86	3 miljoen
	115	100 miljoen

Uitgaande van een in '70 onder bestuur gebrachte bevolking van 600.000 zielen, waarvan 300.000 voor eigen behoeften werkt (ontw. economie) en een beroepsbevolking van 100.000 — ca. 1/3 — projecteert Cannegieter in 1970 60.000 arbeidsplaatsen in de particuliere sector en 30.000 in de Overheidssector. Een overblijvende arbeidsreserve van 10.000 ± 10% is voor een ontwikkelingsgebied niet onacceptabel.

De kapitaalsvoorziening is niet discutabel, omdat Indonesië in casu in West Irian ook met buitenlandse fondsen moet werken.

De conclusie van dr. Cannegieter was, dat voor economische toekomstmogelijkheden van West-Irian de bottleneck niet zit in de factor arbeid, kapitaal noch natuur, maar dat het breekpunt ligt bij de leiding en organisatie der productie.

CONCLUSIE

Uitgaande van de onzekerheid van het cijfermateriaal doet het structuuronderzoek van deze volkshuishouding overtuigend aan.

Het is duidelijk dat ook voor Indonesië het breekpunt ligt bij de leiding en organisatie der productie.

Waar de ontwikkeling van haar eigen economie zozeer laboreert aan en afhankelijk is van buitenlandse mankracht en know how, geldt dit a fortiori voor de ontwikkeling van West Irian.

Het FUNDWI-Rapport van de V.N.-missie naar West Irian was dan ook zeer pessimistisch ten aanzien van de Indonesische mogelijkheden om de ontwikkeling in West Irian te leiden en daar projecten op gang te brengen.

Hierbij constateerde de missie ook, dat in vergelijking met het omringende Melanesische gebied de Papoea's te weinig in verantwoordelijke functies werden ingeschakeld. En de economische groei is van de medewerking van de autochtone bevolking afhankelijk.

Hierbij komt dat slechts in een toestand van vrede het investeringsklimaat wordt bevorderd.

Zoals het er nu uitziet waarborgt slechts een vrije Papoea-samenleving deze vrede.

We dienen m.i. — wat we ook consequent voor andere ontwikkelingslanden doen — het belang van de bevolking van het gebied West Irian voorop te stellen. Waarbij we alles moeten doen om de vrede te waarborgen.

Een reële gevolgtrekking is derhalve, dat een vrije Papoea-staat onder voorlopig U.N.O.-beheer de meest reële waarborg is voor de organisatie der produktie en voor de werkelijke economische ontwikkeling van het gebied.

PAPOEA-STAAT

EN ANDERE

ARME JONGE LANDEN

Dr. J. V. de Bruyn — die West-Irian van binnen en van buiten kent — stelde nog onlangs: „Ik ben er van over-

tuigd dat de Papoea's stellig een eigen natie kunnen vormen.” Hij stelde heel nuchter: „De Papoea's willen — evenals ieder ander volk — vrij zijn.”

Deze vrijheid is een primaire voorwaarde dat iedere geïnvesteerde ontwikkelingsgulden rendement oplevert. In vrede zullen ontwikkelingsfondsen de bevolking metterdaad ten goede komen.

Men moet zich hierbij voor ogen houden dat men met een relatief geringe bevolking te maken heeft. De laatste Nederlandse bestuursstatistiek in 1961 gaf aan een totale bevolking van ca. 800.000 zielen, waarvan 500.000 in bestuurd gebied, 61.000 onder bestuursinvloed en 169.000 in onbestuurd gebied.

Bij de ontwikkelingsfilosofie ging men er altijd van uit de reeds bestuurde snel tot enige redelijke welstand te brengen en de onbestuurde rustig onder bestuur te brengen. (groei ca. 5% per jaar). Voorlopig hebben we dus met 500.000 mensen te doen.

leven namelijk nog in het stenen tijdperk en hebben geen deel aan dit Nationaal inkomen.

De cijfers voor 1970 zullen dus niet bereikt worden, waardoor de bovenstaande vergelijking dus ten dele illusoir is geworden.

Neemt men echter in ogenschouw de relatief geringe bevolking en de nog te ontginnen mineralen (waarover hieronder meer) dan kan West-Irian potentieel de vergelijking met haar Afrikaanse broeders goed doorstaan.

INDONESIË EN DE PAPOEA-MINERALEN

In het kader van Soeharto's kundig opgezette rehabilitatiepogingen werd een bijzonder accent gelegd op het aantrekken van buitenlandse investeringen. Een nieuwe Indonesische investeringswetgeving is opgezet, waarbij ten aanzien van de mineralen in dit opzicht West-Irian niet vergeten is. Het gevaar is echter niet denkbeeldig dat de in de Papoea-gronden gevonden delfstoffen, waarvan volgens de Indonesische wetgeving 65% aan de Indonesische staat ten goede komt en 35% aan de ondernemer, uit het gebied gedraineerd zullen worden. De exploraties welke in Nederlandse tijd werden voorbereid zijn door Indonesië overgenomen, terwijl zal blijken dat Indonesië in West-Irian voor nieuwe gebieden en voor nieuwe delfstoffen (o.a. koper en bauxiet) mijn-

de belangen overgedaan aan de Indonesische staatsonderneming Pertamina. Deze winning liep af.

b) De Italiaanse maatschappij AGIP heeft in 1968 concessies gekregen voor de oliewinning uit zee ten noorden van Nieuw-Guinea. AGIP dient jaarlijks \$ 16 miljoen te investeren gedurende de eerste 8 jaar. Een totaal van beoogde investeringen dus van \$ 128 miljoen. (zie Handels- en Transport Courant, 15 okt. '68 en Financieel Dagblad, 11 dec. '68).

c) De (Australische) groep Phillips/Superior heeft concessies gekregen voor het Zuiden van Nieuw-Guinea (Fin. Dagblad, 9 jan. '69). De bedrijfsperiodiek „U.S. News & World Report”, 9 dec. '68, p. 90-92) stelde hiervan: „Recent exploration has raised hopes of major fields being found in the shallow Arafura Sea between West Irian and Australia”.

KOPER

De „Freeport Indonesia Inc. of U.S.A.” kreeg concessies voor koperexploratie in Nieuw-Guinea, waarmee — indien de survey gunstig uitvalt — een investering zal zijn gemoeid van \$ 75 miljoen. Hetzelfde „U.S. News” stelde ter zake: „Freeport Sulphur Company is exploring the mountain ranges near Kokenau for copper. If profitable it could lead to one of the biggest foreign investments in all Indonesia \$ 76 miljoen or so.” Dit bericht werd bevestigd door Eastern Word van mrt./april 1969.

NIKKEL EN COBALT

a) De Pacific Nickel Mijnbouw Maatschappij (waarin Hoogovens en Wm. H. Müller, Rotterdam een belang hebben en reeds in 1951 in mijnrechten geïnteresseerd) kreeg een 30-jarige concessie voor Waigeo en het Cycloopegebergte.

Wanneer de exploratie gunstig uitvalt verwacht men een investering van f 270 miljoen en een jaarlijkse export van 20.000 ton zuivere nikkel per jaar (o.a. Far East Trade & Development, maart 1969; Volkskrant, 18 febr. '69).

b) Het Canadese concern INCO heeft voorts nikkellagen aangetoond in het zuiden van Nieuw Guinea, o.a. bij Tanah Merah.

DIVERSEN

Voorts is men nog in onderhandeling over concessies voor bauxiet met het Amerikaanse aluminiumconcern ALCOA en met Kennecoth Exploration Mining Ltd of Australia voor algemene exploratie.

Deze surveys wettigen het vermoeden dat West-Irian toch niet zo'n arm land is als gemakshalve wel wordt aangenomen. Mogelijk liggen in dit onherbergzame gebied met nog vele „witte vlekken” nog meer schatten verborgen. Zou slechts een kwart van de beoogde investeringen tot stand komen dan zou een vrije Papoea-staat redelijke potenties hebben voor haar geringe bevolking.

DE ALTERNATIEVEN

Een conclusie is eenvoudig mits we de internationale politieke verhoudingen niet als een statische substantie zien die niet te beïnvloeden is.

Zowel Indonesië als de Papoea's zelf kunnen momenteel niet op eigen kracht de ontwikkeling van West-Irian verzorgen. Hulp van buiten is vereist. Indonesië heeft hierbij het nadeel dat ze 2 volkshuishoudingen zou moeten verzorgen alsmede dat ze haar handen vuil maakt als ze tegen de wil der bevolking in moet gaan. Van omvorming van Papoea-identiteit tot de Indonesische komen ongelukken.

Een U.N.O.-beheer (in 1962 bijna 2/3 meerderheid) heeft alle interne waarborgen voor de ontwikkeling van het gebied. Deze figuur sluit bovendien aan bij de werkzame tendenties in de Melanesische context, waar de Australische papoea's tot zelfstandigheid worden opgevoed. Waar andere gebieden zelfstandig zijn, o.a. Nauru met zijn 3500 (!) inwoners en Tonga, altijd al „the independent Kingdom of Tonga”. Slechts een vrije Papoea-samenleving kan op de lange duur geluk en een solide vrede in de Pacific waarborgen. Waarom wil Indonesië dit toch niet?



De bevolking van enige arme jonge staten in Afrika is b.v. veel groter, Malawi 4 miljoen, Somalia 2,5 miljoen, Uganda 7,2 miljoen.

concessies heeft afgegeven. Dit heeft zij uiteraard slechts kunnen doen de jure vooruitlopend op de Verdragsrechtelijke toekomstbepaling door de bevolking

Ter vergelijking een staat van de armste ontwikkelingslanden

(bron: World Bank Atlas — zie Fin. & Devel, no. 1 1969, Statistical Yearbook 1966, U.N.O.)

	Bevolking (1968)	Bruto Nat. Pr. per inw. (1966)	Aantal l.o. scholen	Diversen
Malawi	4.035.000	\$ 50	2451	geen. min.
Roeanda	3.204.000	\$ 40	4892	
Mali	4.654.000	\$ 60	672	
Somalia	2.580.000	\$ 50	233	
Gambia	336.000	\$ 90	77	
Indonesië	107.000.000	\$ 100		
Austr. Nieuw Guinea	2.183.000	\$ 140		
Fidzli-eilanden	478.000	\$ 280		
Nederland	12.455.000	\$ 1420		
West-Irian 1956	800.000	\$ 30		
bestuurd ca.	340.000 reëel	\$ 70	596	
id. 1970	800.000	\$ 70		
bestuurd ca.	600.000 geraamd	\$ 93		

(Geg. Cannegieter en V.N. opgave).

Bovenstaande cijfers zijn uiteraard indicaties. West-Irian neemt hierbij echter een uitzonderlijke plaats in, het heeft geen economische historie en is eerst sinds 1950 begonnen. Als zodanig is het uniek en het is triest dat het de geraamde ontwikkeling in 1970 niet heeft kunnen behalen, vanwege de bestuurswisseling.

Het lijkt me reëel dat men voor de werkelijke cijfers in 1956 en voor de geraamde cijfers in 1970 als norm neemt het Nat. Inkomen per bestuurd inwoner van de bevolking. De onbestuurde

van het gebied, welke via de volksstemming over de staatkundige status van het gebied in rechte kan beschikken. Hieronder volgt een opsomming van de mijnconcessies welke Indonesië voor West-Irian heeft afgegeven. Met uitzondering van de bestaande oliewinning bij Sorong zijn deze concessies alle nieuw.

AARDOLIE

a) In 1962 heeft de Nieuw-Guinese dochter van de B.P.M. haar bestaan-



VERTROUWENSADRESSEN
EIGEN KRING IN
FRIESLAND



Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42, SNEEK - Midstraat 114, JOURE

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

**N.V. BOUWMATERIALENHANDEL
v.h. Firma J. Haitsma**

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

RIVEL
Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

LEMMER NAGELE - Telefoon 05276 - 2460
Lemmer Straatweg 2 - Telefoon 05146 - 1564 b.g.g. 1307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN
KOOKAPPARATEN VOOR KOLEN, OLIE
EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting Vakkundige aansluiting

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

**OFFSETDRUKKERIJ
FLACH N.V.**

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - SNEEK



presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

OVERIJSSSEL

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

**E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf**

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

FA. H. J. WIBBELINK & ZOON

Goors Overslag- en Transportbedrijf

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

**LOONBEDRIJF
MARIS N.V.**

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

TELEFOON 05273 - 1541 (4 lijnen).

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94-96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn n.v.

**NIEUWBOUW - VERBOUW
SLOOPWERKEN**

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200 a - Tel. 11928

**N V AANNEMINGSBEDRIJF
v/h W. NIEBOER EN ZOON**

AANNEMERSBEDRIJF

van BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW

GORTSTPAAT 29. VEENENDAAL. TEL. 08385 - 12720

**Firma B. D. Brüggemann
STUCADOORSBEDRIJF**

STATIONSSTRAAT 19 - APELDOORN
Telefoon 17353 en 21401



D. MEIJER - AANNEMER

VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN
REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerproducten en andere
materialen.

Telefoon 7690

SASSENHEIM - Werkplaats: Zuilhofstraat 2 - Telefoon 7952



BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van reprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, gara-
ges, vakantiehuysjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

Telefoon 01827 - 2261

KERKLAAN 9

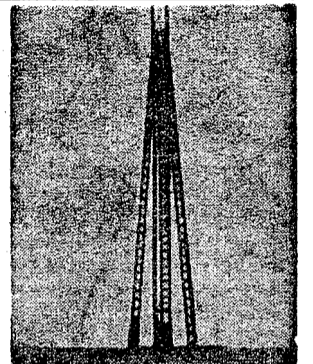
MOORDRECHT

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**

Aannemers van
HEIWERKEN

Telefoon 03474-269
LEXMOND

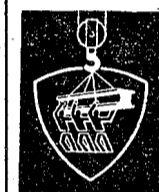
Gespecialiseerd in het heien
met stoomblokken van 2000
tot 8000 kg.



**Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.**

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek



Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in hysmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakertjen

WERKENDAM - TELEFOON 514

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTFUS 30 TEL. 01748 - 3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1883

GRONINGEN

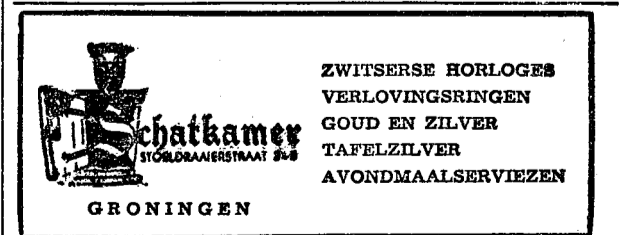
Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende

en onroerende goederen

verzekeringen en hypothecken

TELEFOON 05983 - 360



ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

GRONINGEN

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

NOGMAALS ABORTUS

DE TE VOLGEN GEDRAGSLIJN BIJ DE UITVOERING VAN ABORTUS ARTE PROVOCATUS

DE vrouwenarts zal zich weliswaar door niemand laten voorschrijven wanneer hij wel en wanneer hij niet mag overgaan tot het afbreken van zwangerschap, maar hij zal zich bij het afbreken van een zwangerschap toch zeer nadrukkelijk afvragen of hij de regels van het beroep zodanig in acht genomen heeft, dat van abortus arte provocatus gesproken kan worden. De vrouwenarts mag zich het recht voorbehouden om nimmer abortus provocatus uit te voeren. Onder bepaalde omstandigheden kan hij het echter als zijn plicht beschouwen om, na optimaal vooronderzoek naar een andere uitweg, de zwangerschap af te breken. In beide gevallen zal de hoge opvatting van de medicus omtrent zijn taak tot uiting moeten komen.

VROUWENARTS VERANTWOORDELIJK

— Er worde met nadruk op gewezen, dat de handelende vrouwenarts in laatste instantie de verantwoordelijke persoon is en dat hij daarom alle moeite moet doen om de omstandigheden van de vrouw zo goed mogelijk te evalueren; hij zal zich daarbij nimmer zonder meer verenigen met de door andere professioneel deskundigen van eigen of andere disciplines gestelde indicatie. Hij behoudt zich altijd het recht voor om een andere collega-vrouwenarts of een deskundige uit een andere discipline te raadplegen dan diegene die de patiënte verwees, tevoren reeds onderzocht of gewoonlijk in de werksituatie (van bijvoorbeeld het eigen ziekenhuis) geconsulteerd wordt. Het is te betreuren, dat juist zo vaak reeds de huisarts, de verwijzende collega-vrouwenarts of de professioneel deskundige van een andere discipline, de ernst van de ingreep bagatelliserende, de zwangere reeds in een bepaalde richting heeft gedreven of toezeggingen heeft gedaan en daardoor de vrouwenarts in een dwangpositie brengt. Wij menen, dat het juist daarom de taak van de vrouwenarts is om in zijn rayon begrip te kweken voor de ernst van de abortus provocatus. Ook dient de aan een ziekenhuis verbonden gynaecoloog er naar te streven dat in zijn ziekenhuis een abortus provocatus op een door hem gestelde indicatie kan worden verricht.

— Het is gewenst de voor de behandeling van patiënten mede verantwoordelijke medische instanties in het ziekenhuis in te lichten over zijn opvattingen ten aanzien van het recht tot het uitvoeren van abortus provocatus; men make van de ingreep een niet meer verheimelijkt aangelegenheid dan bij operatieve ingrepen gebruikelijk is, tenzij dan dat het belang van patiënte zulks juist zeer bijzonder vergt.

Als de gynaecoloog de indicatie abortus provocatus op volgens zijn opvatting van de menselijke waarde en waardigheid deugdelijke gronden stelt, is hij moreel verplicht om — tenzij zulks om buiten de eigen persoon gelegen omstandigheden niet mogelijk is — ook zelf de abortus provocatus uit te voeren en wel

in een daartoe adequaat toegerust ziekenhuis.

— Als de vrouwenarts meent, dat er een deugdelijke indicatie bestaat voor abortus provocatus, zal hij de ingreep zo moeten uitvoeren, dat deze medisch-technisch gezien optimaal plaatsvindt en dat hij gesteund door de professionele deskundigheid van anderen voor zichzelf geen twijfel omtrent de rechtmatigheid van zijn handelen behoeft te hebben en in voorkomende gevallen ten overstaan van wie dan ook en in het bijzonder ten aanzien van de rechter geen twijfel omtrent de rechtmatigheid van zijn handelen behoeft te laten bestaan; in verband ook met een mogelijk zich moeten verdedigen in foro is een zeer nauwkeurige documentatie noodzakelijk. Het is gewenst dat abortus provocatus wordt uitgevoerd na overleg en met instemming van tenminste één andere specialist en dat elke gynaecoloog zich bereid verklaart om de gegevens van alle gevallen waarbij abortus provocatus werd uitgevoerd (uiteraard zonder naam van de zwangere en andere met het oog op de discretie belangrijke gegevens) ter beschikking te stellen aan een daartoe fungerende studie-commissie opdat men op grond van de verkregen gegevens tot een nadere bestudering van de problematiek kan komen. De argumenten die ter ondersteuning hiervan kunnen worden aangevoerd zijn:

1. Juist omdat de handeling niet mag indruisen tegen de regels van het beroep en in overeenstemming moet zijn met de mening van te naam en faam goed bekende beoefenaars van de verloskunde en gynaecologie en eventueel ook andere specialisten is het van belang dat ook de mogelijkheden geschapen worden om ook metterdaad te kunnen komen tot zo groot mogelijke overeenstemming over de indicaties ervoor.

2. Omdat het Openbaar Ministerie zich bij zijn handelwijze (seponeren of niet) zal laten leiden door wat de medische professe gezamenlijk als haar oordeel geeft, is het ook om die reden gewenst dat door rapportering de mogelijkheden voor oordeelsvorming worden geschapen.

3. Rapportering zal het onderscheid tussen abortus arte provocatus en abortus provocatus criminalis duidelijk in het licht stellen. Ook zal de individuele gynaecoloog sterker dan anders voor de noodzaak staan het geval te documenteren, wat van groot voordeel is. Door dit alles zal hij sterker staan ten opzichte van het Openbaar Ministerie en vanwege de „openheid” waarmee hij gehandeld heeft door het geval niet voor de door de Nederlandse Gynaecologische Vereniging aangewezen Commissie te verheimelijken en vanwege de zorgvuldige documentatie.

— Bij het bepalen van de indicatie voor het afbreken van zwangerschap zal men steeds moeten bedenken, dat de biologische en psychologische implicaties van zwangerschap groter worden bij langere duur van de zwangerschap; dit geldt zeer in het bijzonder voor het afbreken van zwangerschappen na de 12e week; bij velen uit andere disciplines is dit niet bekend; de somatische, psychologische en sociale belasting door de zwangerschap wordt zo veelvuldig te hoog en de somatische en psychologische belasting van het afbreken van zwangerschap zo veelvuldig te laag beoordeeld; het is de taak van de vrouwenarts het inzicht hierin te verdiepen.



DOOR
PROF. DR. J. JANSSENS

— Het is merkwaardig hoe gering vaak de kennis is met betrekking tot mogelijke maatregelen van maatschappelijke zorg waardoor een meer verantwoorde oplossing kan worden gevonden dan die van de abortus provocatus; conscientieuze evaluatie van de in het betreffende geval mogelijke maatschappelijke hulp is een absolute eis, die men niet mag ontgaan, ook al vergt die zeer veel moeite en tijd; inschakeling van terzake deskundigen zal niet gemist kunnen worden.

— Het is voor de vrouwenarts veelal oninvoelbaar dat zo gemakkelijk gesproken en gedacht wordt over abortus provocatus en dat het afstand doen van het kind — als oplossing! — radicaal wordt afgewezen. De vrouw beleeft zwangerschap in de eerste maanden van de zwangerschap minder existentieel dan de biologisch georiënteerd denkende vrouwenarts.

— Het is gewenst om — ook al heeft de bespreking van de problematiek met de vrouw zelf en met anderen veel tijd geverg — voor het afbreken van een zwangerschap een honorarium te berekenen zoals gebruikelijk is voor een technisch overeenkomstige gynaecologische ingreep.

— Het is moreel verwerpelijk om anderen zonder noodzaak te belasten met een beslissing die immers zo veel tijd en intense aandacht vraagt: een beslissing die bovendien vaak ernstige gevoelsconflicten met zich meebrengt.

— Diegenen, die menen dat abortus provocatus nimmer geïndiceerd is, zullen zich verplicht moeten weten de hun om hulp vragende zwangeren daarvan ook in kennis te stellen en zullen — afhankelijk van de persoon en de omstandigheden van de vrouw in kwestie — zich min of meer volledig moeten inzetten voor de hulp welke volgens hun inzichten de naam „een waarachtig helpen van de betreffende vrouw in nood” draagt.

Vragen en Antwoorden

In verband met het vraagstuk van de abortus arte provocatus vaak gestelde vragen en door schrijvers dezes gegeven antwoorden.

1. — Is het geoorloofd tegenover het leven van de ongeboren vrucht anders te staan dan tegenover het leven van de voldragen en ter wereld gebrachte vrucht? De natuur is enorm verkwistend met zaden van plant, dier en mens — bij de coïtus komen miljoenen spermatozoën vrij —; doordat minderwaardige vruchten vroeg afsterven beschermt de natuur zich tegen minderwaardig progenituur; mag de mens het beste voor het micro- en macro-sociale klimaat zoekend niet kiezen wie hij wel en niet geboren laat worden?

Er is zeker een gradueel verschil tussen de ongeboren vrucht in de vroegste stadia van de ontwikkeling, de vrucht in een ontwikkelingsfase, waarin de vrouw zich subjectief meer en meer bewust wordt van het groeiende leven, de voldragen vrucht en de pasgeborene. Een principiële verschil is er niet, behalve dan de biologische verbondenheid van de vrucht met de draagster zolang de vrucht niet geboren is.

Ook de ongeboren vrucht in de vroegste stadia is „ontkiemd leven met een heel leven voor zich, ook al behoeft het nog langen tijd een bijzondere band met de vrouw die de vrucht draagt”.

Het is gewenst dit scherp te stellen en het is ontoelaatbaar — zoals gebeurt — een omschrijving als bovenstaande belachelijk te maken door deze als moraliserend te betitelen en daarbij moraliseren ook nog een onderdeel van de techniek van hersenspoeling te noemen. Ook doet men de werkelijkheid geweld aan als men stelt of suggereert dat ontkiemd leven in zijn vroegste ontwikkeling slechts biologisch en geen „beziel” leven of meer wetenschappelijk uitgedrukt nog geen potentiële existentie is. Zwangerschap kan de existentie van een vrouw zo ernstig bedreigen dat hierdoor een lichamelijke of psycho-sociale decompensatie optreedt. Deze diagnose zal slechts gesteld kunnen worden door deskundigen en uitsluitend op grond van deze diagnose zal de indicatie tot abortus arte provocatus gesteld kunnen worden. Het gaat hierbij ten principale om de beoordeling van de draaglast en de draagkracht. Zoals die beoordeling gegeven kan worden in het geval van een hartlijden zo is dat ook mogelijk in het geval van psycho-sociale incompetentie. Bij vergevorderde zwangerschap zal die draaglast welhaast nimmer zo groot zijn, dat niet kan worden afgewacht tot het levensvatbaar zijn van het kind

De indicatie abortus arte provocatus op grond van een lichamenlijk lijden komt zeer weinig voor, omdat de therapeutische beïnvloeding van de zwangerschap complicerende ziekten zodanig kan zijn dat het voortgaan van de zwangerschap geen ernstige gevaren inhoudt. Als heden ten dage de indicatie abortus arte provocatus nog veelvuldig op grond van psycho-sociale decompensatie gesteld wordt, dan zal grote aandacht geschonken moeten worden aan ook een neutraliseren van deze indicatie. Wat dit in positieve zin betekent, hopen we later nog — summier — aan de orde te stellen.

2. — Is wetswijziging noodzakelijk?

Zoals reeds betoogd is berust het bij abortus arte provocatus niet strafbaar zijn op een strafuitsluitingsgrond. Strafuitsluiting kan hierbij slechts bestaan als op wetenschappelijk verantwoorde wijze is vastgesteld dat de draaglast groter is dan de draagkracht en dat deswege somatische of psycho-sociale decompensatie optreedt.

Abortus arte provocatus is een „onmenselijke” handeling in een situatie waarin het recht tot handelen slechts ontleend kan worden aan een op wetenschappelijk verantwoorde wijze vastgesteld „niet anders kunnen”, wil men de mens — in casu de zwangere — „behouden”. Daaraan vast te houden is een juist uitgangspunt, omdat wegnemen van ontkiemd leven op zich onrecht tegen een potentiële existentie is. Dat

VERVOLG OP PAG. 8

VERVOLG VAN PAG. 7

hiermede meer dan met het omschrijven van de indicatie — het legaliseren van abortus — het belang van de zwangere en ongeborene wordt gediend, is een gevolg van het feit dat zo ook in de wetgeving de botsing van plichten tot uitdrukking wordt gebracht en daarvan een wetenschappelijk verantwoorde toetsing wordt gevergd.

PROCEDURE

3. — *Hoe is de procedure bij de beoordeling of abortus arte provocatus uitgevoerd dient te worden; — anders gezegd*

— hoe wordt bepaald of er voor abortus provocatus een deugdelijke indicatie bestaat. Als het waar is dat intelligentie de kans vergroot om zijn problemen geëvalueerd te krijgen en dat geld de weg naar een buitenlandse kliniek opent, sluipt er dan geen discriminatie binnen ten opzichte van minder bevoorrechten.

Als de huisarts meent dat abortus provocatus overwogen dient te worden, zal hij de vrouw c.q. het echtpaar en soms ook beide partners verwijzen naar een team dat de problematiek deskundig kan beoordelen. Meestal wel zal hij de vrouw daartoe in eerste instantie naar een vrouwenarts of psychiater verwijzen, waarvan hij weet dat deze met anderen in een hiervoor deskundig team samenwerkt.

In alle gevallen, waarin abortus provocatus overwogen wordt, zal het team bestaan uit een psychiater en/of psycholoog en/of psychiatrisch of medisch maatschappelijke werkster of werker, een vrouwenarts en — ad hoc — de huisarts.

Als de problematiek niet psycho-sociaal maar somatisch is zal uiteraard ook de deskundigheid van een specialist op het betreffende vakgebied — b.v. de cardio-

logie — worden ingeroepen. Enkele — veelal aan academische ziekenhuizen verbonden — teams zijn van mening, dat de vrouw het beste kortdurend kan worden opgenomen in een ziekenhuis. Hierdoor toch wordt zij onttrokken aan de niet zelden nadelige invloeden van niet tot oordelen bevoegde, emotioneel naar deze of gene kant overhellende vrienden en kennissen, terwijl daardoor meteen een gemakkelijker consultatiemogelijkheid wordt geschapen voor de veelvuldig met de vrouw in contact tredende psychiater, psycholoog, psychiatrisch of medisch sociaal werkster of werker en gynaecoloog. Daarenboven zal de hoofdzuster eventueel nog aan de meningsvorming kunnen bijdragen door haar indruk gedurende de observatieperiode opgedaan, mee te delen. Het is gebruikelijk dat de verschillende professioneel deskundigen hun onderzoek, de op grond daarop gestelde diagnose en het al of niet geïndiceerd zijn van abortus provocatus uitvoerig schriftelijk vastleggen en dat de „casus” daarna in het team besproken wordt en een besluit wordt genomen.

Het is gewenst, dat de vrouw c.q. het echtpaar of soms ook de beide partners bij een niet gesteld worden van de indicatie van de overwegingen hiervan op deskundige wijze op de hoogte gesteld worden; adaequate maatschappelijke hulp, psychologisch verantwoorde begeleiding en optimale verloskundige zorg zullen juist in deze gevallen zeer nodig zijn.

Als wel tot abortus provocatus wordt overgegaan, zal de op zich niet gevaarlijke ingreep niet in het minst ook op een psychologische verantwoorde wijze moeten plaatsvinden en nadien toch ook veelal sociale en psychologische steun nodig zijn.

Dat intelligentie de kans vergroot om zijn problemen geëvalueerd te krijgen, lijkt niet aannemelijk. Vrouwenartsen — naar wie meestal de eerste verwijzing plaatsvindt — zijn evenals huis-

artsen gemakkelijker geneigd om bij intellectueel zwakke, psychologisch instabiele en sociaal minder sterke vrouwen dan bij juist in deze opzichten beter be-deelden de dreiging van een psychosociale decompensatie te vermoeden.

Dat geld de weg naar buitenlandse klinieken opent is — kort en bondig gezegd — een betreurenswaardige zaak. Schrijver dezes ziet vooralsnog geen mogelijkheid om dit euvel te bestrijden.

4. — *Hoe zal — zoals dat voor de indicatie om somatische redenen geldt — de indicatie op grond van psycho-sociale decompensatie teruggedrongen kunnen worden.*

Door ongewenst zwangeren er meer van te doordringen, dat afstand doen en laten adopteren een oplossing kan zijn voor een dreigende psycho-sociale decompensatie, die oppervlakkig gezien emotioneel veel sterker belast dan de abortus provocatus, maar de vrouw minder wezenlijk in haar diepste zijn zal aantasten.

Door een zodanige kennis, verspreiding en toepassing van anticonceptionele maatregelen en middelen dat ongewenste zwangerschap steeds minder voorkomt. Onze tijd brengt met zich mee dat de reeds in gang zijnde psycho-sociale aardverschuiving van „kind krijgen” naar „kind plannen” met inzet van alle krachten moet worden bevorderd.

Door wettelijke maatregelen en maatschappelijke hulpverlening waardoor het kind van de ongehuwde moeder en de ongehuwde moeder zelf in geen enkel opzicht wordt gediscrimineerd of in sociaal slechte omstandigheden komt te verkeren; dit, onverminderd het feit, dat in onze maatschappij permanent partnerschap, gelegaliseerd en gesanctioneerd door de maatschappij en het geboren en opgenomen worden van kinderen in een gezinsverband het beste uitgangspunt is voor het geluk in micro- en macrosociaal opzicht.

ABORTUSPIL

5. — *Is er een wezenlijk verschil tussen toepassing van de spiraal, de „morning-after” pil en de abortuspil?*

Omtrent de werkwijze van de intra-uteriene pessaria — de spiraal — bestaat nog geen absolute zekerheid.

- Theoretische mogelijkheden zijn:
1. verstoring van een reeds bestaande (vroeg) zwangerschap;
 2. preventie van de innesteling van de conceptus (conceptus = versmolten mannelijke zaadcel en vrouwelijke eicel);
 3. preventie van de conceptie, doordat op de een of andere manier mannelijke zaadcel en vrouwelijke eicel elkaar niet of niet tijdig ontmoeten.

Het feit, dat het plaatsen van een intra-uteriene pessarium een zeer jonge zwangerschap niet verstoort en bij een één of twee dagen tevoren uitgevoerde potentieel bevruchtende samenleving het ontstaan van zwangerschap niet verhindert wordt, wijst op de derde mogelijkheid. De „morning-after” pil is een eenmalig of vaker na een mogelijk bevruchtende samenleving ingenomen pharmacon waardoor het proces van het transport van een eventueel bevruchtetei en ook de innesteling ervan zozeer wordt belemmerd, dat geen zwangerschap optreedt. De werking van de „morning-after” pil is welhaast zeker gelijk aan de werking van de spiraal.

Bij beide is er mijns inziens sprake van het voorkomen van zwangerschap en niet van het verstoren van een bestaande zwangerschap; de methode en het middel vormen een overgang van een anticonceptivum naar een abortivum. De abortuspil — experimenteel nog slechts bestaande — is zonder meer een abortivum. Het gebruik ervan is gelijk te stellen met een provocatio abortus, al geschiedt die dan langs farmacologische weg.

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-3341

SCHULING GIETERIJENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

H. Struik en Zoon N.V.
Fabriek van dekkleden en tenten
Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.
DEVENTER
Diepenveensweg 8 - Telef. 05700-13970

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESENDAM
Aannemers van Oeververbindingswerken - Griendhouhandel
Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld - Giesendam

N.V. HANDELSKWEKERIJ „Fides”
Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)
Gespecialiseerd in
CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

H. R. van Triest N.V.
FOURAGES
DWINGELOO
Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)
Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop van uw ruwvoerders.

Gevraagd
tweedehands, maar in zeer goede staat verkerend:

1. J. W. NOTEBOOM:
Leidraad voor antirevolutionair gemeentebesleid.
2. A. JANSE:
Burgerlijke of kerkelijke politiek.
3. A. JANSE:
De verhouding van christelijke politiek tot de wereldse.
4. A. JANSE:
Het eigen karakter der christelijke school.

Alleen schriftelijke aanbiedingen aan: P. van der Vloed, Justus van Effenlaan 25, Waddinxveen.

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES
EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS, TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK
„AERZEN”
INL. & VERKOOP OCEAN NV - VELP (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - PB. 55

MASSEY-FERGUSON
TREKKERS, HYDR. GRAAFMACHINES, SHOVELS EN BULLDOZERS
FIRMA M. J. VERLINDE
ZAAMSLAG TELEFOON 01153 - 227 - 245
IN PRIMA BOTER EN KAAS STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN
A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4.

DIRECT GELD NODIG?
PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij vrijlijden. Geheimhouding gegarandeerd.
VOORBEELD

KREDIET	AFLOSSING PER MAAND
f 1000,—	47,50 34,30 22,50
f 2000,—	94,50 68,60 45,—
f 3000,—	142,04 102,90 67,50
f 4000,—	171,— 112,50 70,35
f 5000,—	189,39 137,20 90,—

Op uv. telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.
BENELUX CREDIET
Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 044:4 - 5320



ECHTSCHIEDINGSRECHT

MAAN REIS

HET huwelijk staat bij ons hoog aangeschreven. Man en vrouw gaan bij een huwelijk een verbintenis voor het leven aan.

Voor het maatschappelijk leven en voor het volksleven als geheel is die verbintenis van veel betekenis. Met name ook uit een oogpunt van orde in de samenleving. De Bijbel leert ons nogal wat over de waarde en de betekenis van het huwelijk. De Bijbel vertelt ons echter ook van hardigheids der harten, waardoor huwelijken strandden. En dat is nog — en wel in toenemende mate — het geval.

De wetgeving in Nederland is op dit punt een aanfluiting geworden en geeft aanleiding tot misstanden en veel onwaarachtigheid. Het huwelijk is een zaak van twee mensen. De overheid regelt de rechtelijke en maatschappelijke gevolgen van een huwelijk, maar wanneer twee mensen tot de conclusie komen, dat hun huwelijk in de eigen-

lijke betekenis van het woord (levensgemeenschap) geen huwelijk meer is, dan kan de overheid niet geroepen zijn dit huwelijk koste wat het kost te handhaven.

Echtscheiding is in ons land mogelijk op grond van overspel (in de praktijk bekend komen te staan, als de „grote leugen”), kwaadwillige verlating, veroordeling wegens een misdrijf tot een gevangenisstraf van vier jaar of meer en zware mishandeling.

Geen zinnig mens vindt dat de huidige wetgeving het rechtsgevoel bevredigt. Maar met het constateren daarvan komen wij in de praktijk weinig verder. De minister van Justitie heeft nu bij de Tweede Kamer een wetsontwerp ingediend tot herziening van het echtscheidingsrecht. In dit ontwerp van wet wordt voorgesteld duurzame ontbinding van het huwelijk als enige grond voor ontbinding van een huwelijk te aanvaarden.

Het is naar onze mening zaak, dat dit ontwerp na het reces spoedig in be-

handeling wordt genomen. De opvattingen in ons volk over het echtscheidingsrecht zijn de laatste jaren dichter bij elkaar gekomen. Dit ontwerp is daar een weerspiegeling van. Daarom verdient het een positieve benadering. Op de merites van het ontwerp zal te zijner tijd in ons blad nog nader worden ingegaan.

Het parlement heeft al eens eerder een echtscheidingswet behandeld en zelfs aangenomen. Dat was in 1955. Die wet is nooit in werking getreden, omdat na aanneming van het ontwerp in brede kring de opvatting bleek te heersen, dat de in de wet vastgelegde procedure bij echtscheidingen in de praktijk niet zou kunnen worden toegepast.

Het nieuwe wetsontwerp verandert echter niet alleen de echtscheidingsprocedure, maar ook het echtscheidingsrecht zelf. Wij hopen niet, dat dit wetsontwerp een voorland als de wet van 1955 (in 1948 ingediend!) beschouwen zal zijn.

Naar onze mening is dat ook niet nodig.

IN de afgelopen week heeft de landing op de maan in het centrum van de belangstelling gestaan. Het andere nieuws werd er door van de voorpagina's van de kranten verdreven.

Enkele dagen leek het alsof de wereldproblemen iets minder brandend waren geworden. Ook hiervan geldt echter dat de schijn bedriegt.

De harde aardse werkelijkheid is door de maanreis niet minder hard geworden. Zagen de maanreizigers de wereld als één geheel; zij is even verbrokken en verscheurd gebleven als ze al was. De majesteit van de schepping en van de Schepper zou ons tot andere gedachten kunnen brengen. Met het constateren echter van het feit, dat de mens tot geweldige dingen in staat is gaan wij weer — zoals bij alle grote gebeurtenissen — over tot de orde van dag, wachtend op een volgend groot gebeuren.

Intussen zijn de woorden van de Psalmist over de mens „Gij hebt hem bijna goddelijk gemaakt” opnieuw bewaarheid.

Het is om stil te worden, wanneer men ervaart waartoe de mens in staat is en welk vermogen er in hem is gelegd. De landing op de maan betekent de intrede van een nieuwe fase in de geschiedenis van de mensheid.

Iedere stap die de mens voorwaarts doet bij het onthullen van dingen, die voordien geheim voor hem waren kan ten goede en ten kwade worden aangewend. Dat het nu anders zal zijn ligt niet in de lijn der verwachting. Wij hopen, dat uit verovering van de ruimte veel goeds mag voortkomen.

Er zijn mensen die dit alles maar waaghalsig vinden en onverantwoorde geldverspilling die tot niets leidt. Wij geloven, dat de betreding van de ruimte zo niet afgedaan kan worden.

Aan de mens is heel Gods schepping toevertrouwd en vanaf het begin van het menselijk leven is er sprake geweest van ontwikkeling en ontdekking. Zolang er menselijk leven is zal de mens zoeken naar nieuwe dimensies en naar nieuwe horizonten.

ONTBINDING STATEN NEDERLANDSE ANTILLEN

DOOR DR. W. DE KWAADSTENIET

De omstandigheden op donderdag 29 mei j.l. in Curaçao hebben, zoals bekend, geleid tot het besluit om tussentijdse algemene verkiezingen te houden voor de Staten van de Nederlandse Antillen. Inmiddels heeft de kandidaatstelling plaatsgevonden.

De Staten van de Nederlandse Antillen worden normaal gekozen voor een periode van vier jaren. Evenals de beide Kamers der Staten-Generaal in Nederland, kunnen zij tussentijds worden ontbonden.

De Staatsregeling van de Nederlandse Antillen bepaalt namelijk in artikel 66: „1. De Gouverneur heeft het recht de Staten in buitengewone vergadering bijeen te roepen.

2. Hij heeft het recht de Staten te ontbinden en sluit daarbij tevens de zitting der Staten.

3. Het besluit tot ontbinding behelst de uitschrijving van de verkiezing voor nieuwe Staten binnen twee maanden en

de bijeenroeping der nieuw gekozen Staten binnen drie maanden.

4. Bij landsverordening kan voor de na een ontbinding gekozen Staten een kortere zittingsduur worden vastgesteld dan in artikel 50 is bepaald.”

Bij Landsbesluit van 5 juni 1969, no. 12, mede-ondertekend door alle zeven ministers, heeft de Gouverneur, mr. N. Debrot, goedgevonden de Staten te ontbinden en de in mei begonnen zitting 1969-1970 te sluiten met ingang van 28 september a.s. en de nieuw gekozen Staten bijeen te roepen op maandag 29 september 1969. De dag der kandidaatstelling werd vastgesteld op woensdag 2 juli j.l. en heeft dus inmiddels plaatsgevonden. Als de dag der stemming voor de verkiezing der Staten is bepaald vrijdag 5 september a.s.

Het Landsbesluit is vrij uitvoerig. Daarin is namelijk volledig opgenomen de tekst van een motie — bij meerderheid aangenomen door de Staten in haar vergadering van 3 juni j.l. — waarin o.m. de regering uitgenodigd

werd de Staten binnen de kortst mogelijke termijn te ontbinden en nieuwe verkiezingen uit te schrijven. In de motie werd door de Staten overwogen, dat het gewenst is uitsluitend te verkrijgen ten aanzien van de vraag of de positieve mening van de Staten met betrekking tot het gedurende een reeks van jaren door de regering gevoerde beleid door het volk van de Nederlandse Antillen wordt gedeeld.

In het Landsbesluit wordt op grond van de motie geconcludeerd, dat er tussen regering en Staten van de Nederlandse Antillen harmonie bestaat, maar dat de plaatsgevonden hebbende gebeurtenissen ook de regering reden geven zich af te vragen of de mening van de Staten voldoende representatief is voor de inzichten van het volk met betrekking tot het gevoerde regeringsbeleid. Derhalve wordt het noodzakelijk geacht het volk in de gelegenheid te stellen zich omtrent het door de regering gevoerde beleid uit te spreken, zulks door middel van vrije en geheime verkiezingen der Staten. Dit kan bijdragen tot het wegnemen van de spanningen, ontstaan door de gebeurtenissen van de laatste meidagen, aldus staat kort samengevat in het besluit.

De laatste verkiezingen voor de Staten van de Nederlandse Antillen vonden plaats in 1966. Normaal hadden dus in 1970 verkiezingen moeten plaatsvinden.

De Staten zijn samengesteld uit 22 leden. De vastgestelde minimum-leeftijd is 23 jaar. Zij worden door de kiezers — leeftijd 21 jaar — rechtstreeks gekozen. Elk eiland vormt een kieskring. Het eilandgebied Aruba verkiest acht leden, het eiland Bonaire één lid, het eilandgebied de Bovenwindse Eilanden één lid en het eilandgebied Curaçao twaalf leden. In de eilandgebieden, welke méér dan één lid kiezen, geschiedt de verkiezing op de grondslag van evenredige vertegenwoordiging.

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
schrijfmachines
OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

Schalom Ben-Chorin
JE BROEDER ISRAEL
Hoe denkt en leeft de tegenwoordige jood en hoe kan het twistgesprek tussen joden en christenen uitgroeien tot een broederlijk gesprek?
Gebrocheerd f 7.90.
Verkrijgbaar in de boekhandel.
UITGEVERIJ TEN HAVE N.V.

KADERCURSUS

De A.R. Partij organiseert reeds enkele jaren een kadercursus. Een beperkt aantal personen kan daar ieder jaar aan meedoen. Zo'n cursus is niet een vrijblijvende gelegenheid. Van de deelnemers wordt verwacht, dat zij de verkregen kennis actief in de A.R. Partij benutten.

Daar is het dan ook een kadercursus voor.

In de praktijk blijkt, dat velen belangstelling hebben voor het volgen van de partijcadercursus. Belangstellenden willen wij graag in de gelegenheid stellen om nadere inlichtingen te vragen bij het partijsecretariaat.

Degenen, die zich n.a.v. de verkregen inlichtingen willen opgeven voor de cursus kunnen zich tot de cursusleiding wenden. Wij moeten hierbij wel opmerken, dat het aantal deelnemers niet onbeperkt is en dat bij het inschrijven van deelnemers ook gelet wordt op de regionale spreiding e.d.

Hieronder volgen puntsgewijs enkele feitelijke gegevens:

1. De inhoud van de cursus is ongeveer gelijk aan de inhoud van de brochure „grote taak voor kleine mensen”. De diverse „lessen” zijn voorzien van opdrachten, die schriftelijk uitgewerkt moeten worden. Na bestudering van een aantal „lessen” komen de deelnemers 3 dagen in een conferentie-oord bijeen om een aantal belangrijke punten uit de bestudeerde stof door te spreken onder leiding van deskundigen. Daar bestaat ook gelegenheid zaken die niet duidelijk zijn aan de orde te stellen. Op de conferenties wordt verder aandacht geschonken

aan de praktische politieke zaken, de partij-organisatie en aan spreekvaardigheid.

De mogelijkheid beide conferenties bij te wonen is één van de voorwaarden voor deelname.

De conferenties zullen worden gehouden van 19 november ('s avonds) t.m. 22 november 1969 en van 1 april 1970 ('s avonds) t.m. 4 april 1970.

Regionaal worden enkele werkgroepen gevormd, teneinde onderling contact te houden, bepaalde zaken door te spreken, voor te bereiden enz.

2. Aan het begin van de cursus — of woensdagavond 24 september — wordt een kennismakingsbijeenkomst gehouden in het Kuiperhuis te Den Haag.

Tijdens deze bijeenkomst wordt het nodige materiaal verstrekt, terwijl tevens informatie over de cursus en de gang van zaken gedurende de cursus wordt gegeven.

De cursus eindigt in mei 1970.

3. Deelnemers worden gezocht in de leeftijdsgroep van 25 t.m. 40 jaar.

Een bepaalde vooropleiding is niet vereist. Wel meeleven met het politieke gebeuren en activiteit in de A.R. Partij. De deelnemers moeten bereid zijn de verkregen informatie en kennis op enigerlei manier aan anderen door te geven.

4. De te maken reiskosten boven f 5,— worden vergoed. Het materiaal wordt nagenoeg gratis verstrekt. De deelnemers dienen zich op enkele publikaties te abonneren.

5. Nadere inlichtingen bij secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.



BENOEMD

De heer P. van Tellingen is benoemd tot stafmedewerker bij het secretariaat van de A.R. Partij. De heer Van Tellingen is momenteel secretaris van de Nationale Organisatie van Arjos. Hij zal zo spoedig mogelijk in dienst treden van het partijsecretariaat.

A.R. '69

Onder deze titel zijn thans in brochurevorm verschenen de redevoeringen, welke op het Partij Convent van 31 mei jl. gehouden zijn door dr. A. Veerman, voorzitter van het Centraal Comité, en mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie.

De brochure bevat actuele standpuntbepalingen ten aanzien van een serie zaken. In de rede van de heer Veerman gaat het met name over: de politieke partij-situatie, D'66, P.P.R., Socialisme, de Achttien, uitgangspunt, program en beleid, gezag, eigen gezicht.

In de rede van de heer Biesheuvel komen na een inleiding aan de orde: buitenlands beleid, sociaal-economisch beleid en de economisch zwakkeren, belastingen, participatie, onderwijs en een slotbeschouwing.

De prijs van de brochure „A.R. '69” is f 1,75.

MIDDEN- EN KLEIN BEDRIJF IN DYNAMISCHE MAATSCHAPPIJ

Deze brochure bevat stellingen en referaten, welke aan de orde kwamen op de openbare conferentie, welke de A.R. P. belegde op 19 mei jl.

De stellingen en referaten zijn van dr. N. Tiemstra (Welke structurele ontwikkelingen doen zich voor op het gebied van het midden- en kleinbedrijf?), H. Borst (Het sociale klimaat voor het midden- en kleinbedrijf) en J. Reugebrink (Enkele opmerkingen over het fiscale klimaat voor het midden- en kleinbedrijf).

De prijs van deze brochure bedraagt f 1,75.

U kunt beide brochures bestellen door overmaking van het vastgestelde bedrag op gironummer 89673 t.n.v. A. R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag, met vermelding welke brochure(s) u wenst te ontvangen.

I.v.m. de vakantie
verschijnt ons eerst-
volgende nummer
op 9 augustus a.s.

ECONOMISCHE MACHT VAN DE ONDERNEMING

Onder deze titel stelde de „groep van achttien” in haar vergadering van 22 april 1969 een rapport — 8 pagina's — vast, dat voor publiciteit werd vrijgegeven.

De gedrukte tekst van dit rapport is thans verkrijgbaar voor de prijs van f 0,50 per exemplaar. Bestellingen kunnen worden gedaan door overmaking van het verschuldigde bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag onder vermelding van bestelnummer 215. In het rapport wordt met name aandacht geschonken aan de economische macht van particuliere ondernemingen. Aan de orde komt vooral de vorming van een verantwoord overheidsbeleid ten aanzien van de totstandkoming en aanwending van economische macht in onze samenleving.

Stilgestaan wordt bij machtsverspreiding en machtsvorming, verantwoording van machtsgebruik, de vorming van „tegenmachten” en de gerichtheid van de machtsaanwending.

DE HERZIENING VAN DE ONDERNEMINGS- STRUCTUUR

De „groep van achttien” heeft een studie laten verrichten over de herziening van de ondernemingsstructuur. In haar vergadering van 4 juni 1969 stelde zij een rapport over deze materie vast en gaf dat voor publicatie vrij.

Dit rapport telt 8 pagina's en is voor de prijs van 50 cent verkrijgbaar door overmaking van het verschuldigde bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag onder vermelding van bestelnummer 216.

MODEL PROVINCIEPROGRAM 1970

Een commissie uit het Verband van Verenigingen van Anti-Revolutionaire Gemeente- en Provinciebestuurders heeft een model Provincieprogramma 1970 opgesteld. Het modelprogramma is als bijlage gevoegd bij het orgaan van de Vereniging „De Magistratuur”.

Alle kiesverenigingen hebben een exemplaar van het modelprogramma ontvangen. Het programma — 8 pagina's — is algemeen verkrijgbaar gesteld voor de prijs van 50 cent per exemplaar te bestellen door storting van het verschuldigde bedrag op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag, onder vermelding van bestelnummer 214.

Het modelprogramma heeft ten doel de verschillende provincies een raam, een kader te bieden voor de opstelling van hun programma. De algemeen gehouden punten zullen per provincie nader geconcretiseerd moeten worden.

In het programma wordt aangegeven, dat het beleid van de provinciale overheid in deze tijd gericht moet zijn op:

1. een welzijnsbeleid dat de burger in staat stelt ook inderdaad van de grotere welvaart te genieten;
2. het geven van meer inspraak aan de burgerij en de maatschappelijke instanties in het overheidsbeleid;
3. het beter waarborgen van de rechtszekerheid van de burger tegenover de overheid;
4. het bevorderen van de welvaart. Elk van deze vier punten wordt nader uitgewerkt.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

UITSTEL VAN DIENST

De heer Van Bennekom stelde aan minister Den Toom en aan de staatssecretaris Grosheide vragen over het niet meer verlenen van uitstel van militaire dienst aan onderwijzers, die een benoeming willen aanvragen aan scholen met minder dan 40 leerlingen. De bewindslieden wordt er op gewezen

dat bij een consequente toepassing hiervan de kleine scholen ernstig gedupeerd kunnen worden, omdat bepaalde vacatures dan onvulbaar zijn. Hij vraagt tevens naar de bereidheid in voorkomende gevallen uitzonderingen op deze regel toe te passen.

ONDERWIJZERS

Samen met de heer Schuring (C.H.U.) stelde de heer Van Bennekom vragen aan staatssecretaris Grosheide. Aan verschillende opleidingsscholen voor onderwijzers gaat een zo groot deel van de eindexaminaandi van de havo-afdeling niet naar de beroepsopleiding, dat in de nabije toekomst — wanneer dit verschijnsel zich over de hele linie voortzet — een ernstig tekort aan onderwijzers zou ontstaan. Behoefte mede daarom de structuur van deze vorm van hoger beroepsopleiding niet dringend herziening? De vragenstellers denken o.a. aan een grotere vrijheid, een minder schoolse opzet en aan een naamsverandering in bijv. Pedagogische Academie. Dezelfde heren vroegen aan deze bewindsman en aan minister Den Toom eveneens naar hun bereidheid om te bevorderen, dat de abiturienten van de havo-afdeling op genoemde scholen met betrekking tot het vervullen van hun militaire dienstplicht dezelfde faciliteiten krijgen als voorheen de leerlingen kregen, die overgingen van de eerste naar de tweede leerkring van de kweekscholen. Dit is vooral van belang voor hen, die via de ULO op de havo-afd. zijn gekomen en minstens 6 jaar vóór-opleiding ontvingen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

CYNISCH EN GODDELOOS

DE leden van de fracties van de K.V.P., de A.R.P. en de C.H.U. van de beide Kamers der Staten-Generaal ontvingen een schrijven, afkomstig van de Hervormde Stichting Jeugd en Jongerenwerk te Amsterdam.

Het stuk is ondertekend door de heren prof. dr. J. de Graaf, P.J.J. Mertens, prof. mr. B. V. A. Röling, prof. dr. H. M. Kuitert, dr. Middelkoop, dr. Reinierse, drs. J. P. Feddema, lid A.O.C. van de A.R. Partij, ds. G. Prast, Hervormde jeugdraad A'dam, prof. dr. H. Berkhof, „en vele anderen” staat er dan ook nog bij.

Deze genoemde heren „en vele anderen” zijn geschokt doordat de motie van de heer Boetes betreffende Biafra in de Eerste Kamer is verworpen met 38 tegen 12 stemmen.

Zij vervolgen dan:

„Tot onze verbazing argumenteerde de heer Algera (sic!) het tegenstemmen van A.R. en C.H.U. fractie, door te zeggen dat de motie geen uitweg uit de huidige impasse wees, maar wel de vrijheid van de Minister van Buitenlandse Zaken beperkte; in de K.V.P. fractie deed het argument opgeld, dat de motie tegen de minister gericht was, die juist in het geval Biafra bijzonder goed werk heeft gedaan en het argument, dat de zinsnede „met risico's voor Nederlandse belangen” een insinuatie is voor de in Nigeria gevestigde belangen”.

Deze weergave van de discussie in de Eerste Kamer en van de stemmotiveringen levert reeds het bewijs, dat deze heren de **Handelingen niet hebben gelezen**.

De heer Algra heeft nimmer gezegd, dat de motie de vrijheid van de minister van Buitenlandse Zaken beperkte. Dat is niet eens ter sprake geweest. Hij heeft ook niet sprekende namens de beide prot. chr. fracties, gezegd, dat de motie geen uitweg uit de huidige impasse wees. Hij heeft de inhoud van de motie als uitgangspunt genomen om een vraag te stellen. In de motie, die tekstueel niet van de heer Boetes afkomstig was, maar van de Hervormde Stichting Jeugd en Jongerenwerk te Amsterdam, werd van de Kamer gevraagd zich uit te spreken voor een onvoorwaardelijk staakt-het-vuren, en daarna vervolgde de motie: „dringt er bij de Regering op aan meer doeltreffende maatregelen aan te wenden om dit staakt het vuren te verwezenlijken.” Daarom is onzerzijds gezegd: blijkbaar heeft volgens de ondertekenaars van de motie de Regering tot nu toe **verzuimd**, die meer doeltreffende maatregelen te nemen, die zij had kunnen en behoren te nemen, om dat staakt-het-vuren te **verwezenlijken**.

De voorstellers van de motie zijn gehouden, die meer doeltreffende maatregelen, die de regering heeft verzuimd, aan te wijzen, zij hebben tot taak, aan te tonen, dat die door hen voorgestane, door de regering verzuimde doeltreffende maatregelen inderdaad het staakt-het-vuren verwezenlijken. Maar noch in, noch buiten de Kamer is daarmee ook maar een begin gemaakt.

De motie zou in de Kamer zijn afgewezen als een insinuatie voor de in Nigeria gevestigde belangen. Ook daar is geen sprake van geweest. Wel is, maar niet van onze zijde, er op gewezen, dat het slot van de motie van de heer Boetes,

waarin er bij de regering op werd aangedrongen, die meer doeltreffende maatregelen te nemen tot verwezenlijking van het onvoorwaardelijk staakt-het-vuren, „ongeacht de risico's-hieraan mogelijk voor Nederlandse belangen verbonden” de gedachte zou wekken, dat de Regering **tot nu toe** de meer doeltreffende maatregelen tot verwezenlijking van het staakt-het-vuren zou hebben verzuimd om Nederlandse belangen niet te schaden. Maar over een insinuatie voor de in Nigeria gevestigde belangen is door niemand gesproken.

De ondertekenaars van de boven bedoelde brief vergasten de leden der drie fracties op de volgende „staatsleer”:

„De Minister van Buitenlandse Zaken heeft in het algemeen de taak te waken voor de Nederlandse belangen in het buitenland. Alleen de kamers der Staten-Generaal kunnen hem opdracht geven deze belangen voor een ogenblik — b.v. omdat er hogere belangen aan de orde zijn — te vergeten.

Aanvaarding van de motie betekent dus verruiming van de mogelijke handelwijze van de Minister en tegelijk het begin van een uitweg uit de impasse waarvoor de minister staat.”

Dit stukje „staatsleer” is mede ondertekend door prof. mr. B. V. A. Röling, hoogleraar in de faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Groningen en door drs. J. P. Feddema, lid A.O.C. v.d. A.R. Partij. Het lijkt niet denkbaar, dat zij nu juist aan dit staatsrechtelijke gedeelte bijzondere aandacht hebben geschonken, wetende dat de dingen hier nauw luisteren en dat men ze daarom beter niet aan de heren van de theologische faculteiten kan overlaten, wier politieke ijver nog al eens groter is dan hun bedrevenheid in staatkundige vraagstukken.

Blijkbaar hebben deze heren de volgende opvattingen en leerstellingen: a. de heer „Algera” was ten onrechte van mening, dat de motie, die op naam van de heer Boetes stond, de vrijheid van de minister van Buitenlandse Zaken beperkte;

b. aanvaarding van de motie zou juist leiden tot verruiming van de „mogelijke handelwijze” van de minister, want c. de minister heeft in het algemeen de taak te waken voor de Nederlandse belangen in het buitenland, maar d. de Kamers der Staten-Generaal, en zij alleen, kunnen hem **opdracht** geven, deze belangen „voor een ogenblik” te vergeten, „bijvoorbeeld” omdat er hogere belangen aan de orde zijn.

De heren, van wie men zou denken, dat zij in de politiek en in het staatsrecht enigermate zijn geconfit, kwamen dus na gezette overweging tot de conclusie, dat de motie Boetes verruiming betekende van de „mogelijke handelwijze” van de minister, doordat zij een **opdracht** inhield de belangen, die de minister normaliter behoort te bewaken, „voor een ogenblik te vergeten.”

Wij zullen er maar niet te veel van zeggen, want ook de meer eenvoudige lezer, die politiek meeleeft, weet wel beter.

Maar de heren zijn nog niet klaar. De heren prof. mr. Röling en drs. Feddema verzoeken aan de chr. fracties in de beide Kamers, „aan de minister van Buitenlandse Zaken **opdracht** te geven alle beschikbare middelen te gebruiken om de Regering van Nigeria onder druk te zetten om tot wapenstilstand te komen.” Zij voegen daaraan toe: „een belangrijk middel dat hij daarbij mag

gebruiken” is verbreking van de economische betrekkingen met Nigeria. Verbreking van de economische betrekkingen. Dat betekent verbod aan Nederlanders, om met Nigeria zaken te doen, om in Nigeria te kopen of te verkopen.

De ondertekenaars van het stuk van de Hervormde Stichting Jeugd en Jongerenwerk „en vele anderen” zijn van mening, dat dit zal helpen. Dat Nigeria hierdoor gedwongen zal worden op aandringen van de Nederlandse regering een onvoorwaardelijk wapenstilstand te sluiten als in de door de heer Boetes ingediende motie werd bepleit.

Want, zo zeggen zij:

De Nederlandse handel met Nigeria is één van de kurken waarop de Nige-



DOOR
H. ALGRA

riaanse economie drijft. M.a.w. de oorlog, die Nigeria tegen Biafra voert, wordt voor een deel met Nederlandse gelden gefinancierd.

Hierbij moeten een paar kanttekeningen worden gemaakt. Het spreekt vanzelf, dat althans sommige ondertekenaars zich eerst op de hoogte hebben gesteld van de economische betrekkingen tussen Nederland en Nigeria. De jongste officiële cijfers, die zij raadpleegden, waren van 1967.

Daaruit zagen zij, dat de invoer in Nigeria in dat jaar een waarde vertegenwoordigde van 18.629.000 dollar, waarvan uit Nederland voor 778.000 dollar, dat is bijna 4,2%. Nederland staat op de zesde plaats, na Engeland (bijna 30%) de Verenigde Staten, West-Duitsland, Japan en Italië. Wat de export uit Nigeria betreft, die een waarde had van 20.151.000 dollar, daarvan betrok Nederland voor 2.595.000 dollar, dat is ongeveer 12 1/2%.

Iemand, die meent, dat het verbreken van de economische betrekkingen „in opdracht” van een van beide Kamers der Staten-Generaal Nigeria zou dwingen, de politieke wensen van Nederland uit te voeren, is naïef. Want Nederland levert o.a. katoenen weefsels en onze textielindustrie heeft daarbij te concurreren met o.a. Japan. Het wegvallen van de Nederlandse leveringen zou onze textielindustrie schaden, maar Nigeria geen pijn doen, omdat het voor de door Nederland geleverde producten overal terecht kan. Nederland koopt in Nigeria vooral cacao, olie en olie-zaden, grondstoffen voor belangrijke industrieën in Nederland. Als de Nederlandse regering verbod, die grondstoffen te kopen, zou Nigeria ze elders wel kwijt kunnen en onze industrie zou ze elders op de wereldmarkt moeten kopen.

Het verbreken van de economische betrekkingen is een vijandige daad. Het is een economische oorlogsverklaring. Soms kan zij effect hebben, maar ook dan blijft het de vraag, of zij moreel gerechtvaardigd is, omdat zij in de eerste plaats de economisch zwakkeren treft, door werkloosheid en stijging van de prijzen.

Maar hier staat het vast, dat zij géén effect zal kunnen hebben in die zin, dat de economie van Nigeria er zodanig door zou worden ontwricht, dat de regering van dit land zou moeten buigen voor de Nederlandse politieke eisen. Beïnvloeding van het beleid van de regering van Nigeria kan alleen effect hebben door internationale organen en het is bekend, dat het zelfs niet mogelijk is, de kwestie Biafra op de agenda van de vergadering van de Verenigde Naties geplaatst te krijgen. Zelfs niet als een agendapunt, dat alleen maar vraagt over de feiten in te lichten.

Een afzonderlijke actie van Nederland, in „opdracht” van een der Kamers der Staten-Generaal, een „opdracht door een motie”, zou een manifestatie zijn van domheid in de internationale politiek, en — een hoogleraar in het internationaal recht wekt daartoe op!

Een manifestatie van domheid omdat de

regering vooruit weet, dat het niet helpt.

De ondertekenaars van het stuk van de Hervormde Stichting Jeugd en Jongerenwerk te Amsterdam reppen met geen woord over het feit, dat Rusland zeventig procent van de wapens levert aan Nigeria.

Waarom vragen zij niet aan de Staten-Generaal, de Regering opdracht te geven, dáár wat aan te doen? Door b.v. aan Engeland te vragen, om met Rusland te overleggen, voortaan noch uit Engeland, noch uit Rusland wapenen te leveren?

De ondertekenaars van het stuk vellen ten slotte een **vonnis**.

„Wij zijn het geheel eens met woordvoerders van Christelijke partijen, die zeggen, dat zij bereid zijn alles in het werk te stellen om aan het bloedvergieten een einde te maken. Deze woorden klinken echter cynisch, wanneer dezelfde woordvoerders tegen een motie stemmen, die hetzelfde op het oog heeft.”

Cynisch dus.

Maar dit ging de heren niet ver genoeg. Zij voegden er aan toe: Wij vinden het zelfs goddeloos, wanneer christelijke partijen blijken geven van Nederlandse belangen altijd alle voorrang te geven. Drie hoogleraren in de theologie (afgedacht van hun ambgenoten, die wellicht onder de „vele anderen” zijn verscholen) nemen na gezette overweging deze uitspraken voor hun rekening. Want het spreekt vanzelf, dat zij zulke vonnissen „cynisch” en „goddeloos” eerst wel hebben overdacht, voordat zij ze ondertekenden.

En dan schrijven zij aan het slot:

„Ten slotte verliezen wij elk vertrouwen in alle zich christelijk noemende politici, wanneer zij in de komende dagen nog geen duidelijke acties ondernemen.” Welke acties worden bedoeld, is uit de brief duidelijk. Het moeten acties zijn, om de minister opdracht te geven, de economische betrekkingen met Nigeria te verbreken.

En doen zij dat niet, dan verliezen de „zich christelijk noemende” politici elk vertrouwen. O.a. van prof. dr. J. de Graaf en prof. mr. B. V. A. Röling, van wie zij dat vertrouwen tot nu toe in zo ruime mate hebben genoten.

Heden is verschenen:

„Biafra, achtergronden van een strijd”

Feiten en visies in veertien artikelen onder redactie van het Biafra Actie Comité, met een voorwoord van S. Carmiggelt. Uitgave Biafra Actie Comité, Prins Hendriklaan 21, Amsterdam.

Toezending volgt na overmaking van f 5,10 op postgiro 169 07 83 t.n.v. Biafra Actie Comité, Amsterdam, met vermelding „boek”.

NATIONALE PARTIJ EN GESCHEIDEN ONTWIKKELING IN ZUID-AFRIKA

DOOR D. CORPORAAL

OVER het beleid van aparte ontwikkeling, dat de regeringspartij in Zuid-Afrika voorstaat, wordt door de blanke Nationalistische Zuid-Afrikaners gevarieerder gedacht, dan wij wel eens geneigd zijn aan te nemen.

Lang niet ieder lid of sympathisant van de Nationale Partij keurt over de gehele linie het gevoerde beleid goed. Kritische geluiden klinken volop in de pers door.

Het valt op, dat veel critici in persoonlijke gesprekken geneigd zijn tot vrij fundamentele kritiek die zij in het openbaar niet zo zullen uiten.

Merkwaardig deed het ook aan, dat diverse forse critici op de vraag hoe hun politieke gezindheid was, ten antwoord gaven, dat zij lid waren van of stemden op de Nationale Partij.

Nationalisten

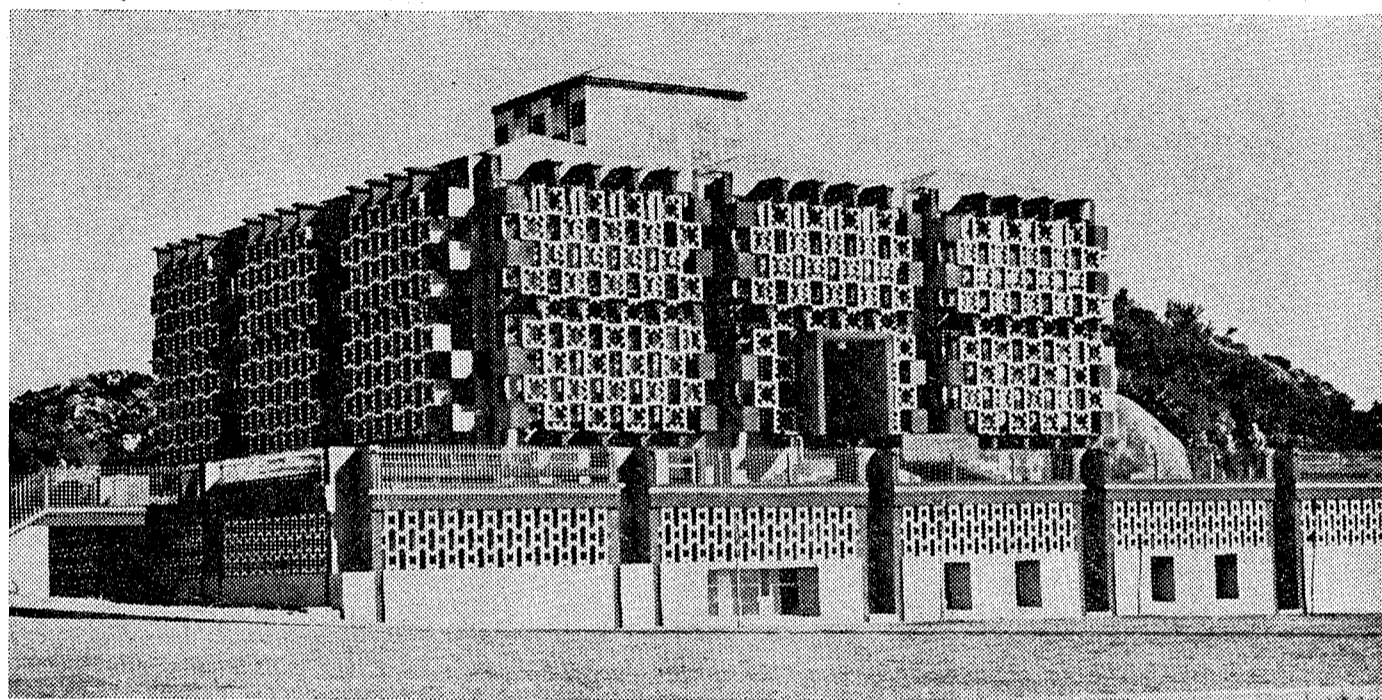
Hoe men verder ook moge denken over de politiek van de regeringspartij, het valt niet te ontkennen, dat deze partij een filosofie en een beleid heeft ontwikkeld. Voor een aantal mensen (de verligtes) is dit een reden om steun te geven aan de Nationale Partij.

Hun redenering is: de Nationale Partij heeft een conceptie, zij streeft doelbewust een beleid na en wij zijn van mening, dat het haar ernst is om dit beleid ten uitvoer te brengen. Zij is bereid te steken in ontwikkelingsprojecten, zij heeft in ieder geval het onderwijs op grote schaal aangepakt en zet zich o.a. in voor een bredere aanpak van de bevordering van de volksgezondheid. Kortom, wij vinden, dat wij beter in deze partij onze invloed aan kunnen wenden om mede het beleid bij te sturen. Weliswaar gebeurt er nog lang niet genoeg. Er zou meer geld voor de Bantoe-thuislanden en voor onderwijs- en ontwikkelingsprojecten en industrialisatie in de niet-blanke gebieden beschikbaar moeten komen, maar de partij heeft rekening te houden met haar achterban.

Aan de oprechte bedoelingen van de nationalistische leiders twijfelen zij echter niet en zij achten de mogelijkheden om verschuivingen in het beleid aan te brengen talrijk. Vaak verwerpen zij de kleine apartheid, die zij stotend en vernederend vinden.

Andere nationalist

Het is in de Nationale Partij beslist niet koekoek één zang. Velen zijn lid van de Nationale Partij uit een geheel andere overweging dan de eerder genoemde nationalist. Zij (de verkramptes) vinden, dat slechts deze partij in staat is om de eigen identiteit van de Afrikaner te handhaven. Die Afrikaner heeft decennia lang moeten worstelen om aan de Engelse druk te ontkomen, om geëmancipeerd te worden en daarvoor had hij al zijn aandacht en energie nodig. De wereld daarbuiten beroerde hem nauwelijks. En trouwens, hij leefde ook in een isolement. In dat enorme land met zijn bergen en zijn hoogvlakten, met zijn geweldige afstanden, kan men niet zomaar gaan buurten met elkaar en intensief contact onderhouden. Daar leefde men geïsoleerd en daar was men allereerst op zichzelf en zijn gezin aangewezen.



„Eiesoortige” ontwikkeling, Bantoe-universiteit in Pietamaritaburg

De Afrikaners zijn in feite zeer aan elkaar gehecht en hebben een neiging familie-ziek te zijn. Veel belangrijke families zijn ook met elkaar verbonden. Die neiging om de familie in ere te houden speelt de Afrikaner ook parten, wanneer hij spreekt over de banden met Holland. Je hebt soms het gevoel alsof Van Riebeeck zich pas een paar jaar geleden aan de Kaap heeft gevestigd. De geschiedenis is zeer geliefd en men spreekt graag over de dagen van weleer. Het hebben — voor een deel — van dezelfde voorouders, dezelfde godsdienst en dezelfde taal spreekt de Afrikaners enorm aan. Als je dan als nuchtere Hollander opmerkt, dat het je niet veel doet, dan wekt dit vooral bij de oudere mensen bevreemding.

Maar nu — na lange strijd — is de Afrikaner zichzelf geworden. Het is niet meer de Brit die hem bedreigt. Hij ziet, dat de wereld in beroering is gekomen en dat zich een proces aan het voltrekken is, dat niet te stuiten valt. Volken worden zelfstandig, maar het gaat met tomeloos geweld en met geweldadigheid. Hij wil geen tweede Kongo; hij wil ook niet met de „swartman” de heerschappij delen, want hij vreest de macht van hun aantal. Hij stelt zich ook anders op tegenover de Afrikanen (Bantoes) dan tegenover de Kleurlingen, die hij vaak betitelt als „ons eie mense”.

De Afrikaner (de blanke) ervaart de Bantoe als anders. Hij zegt graag „ons ken hom al eeue lang en ons weet hoe hij denk en hoe hij is”, maar men vergeet, dat men zelf slechts enkele decennia leeft en dat zich ook bij anderen veranderingen voltrekken.

De Afrikaner kent de Bantoe als bediende en veelal als ongeschoold arbeider, die de vuile werkjes doet en vanuit die gedachtengang benadert hij hem, maar hij weet ook, dat hij in deze tijd niet op dezelfde voet voort kan gaan („ons sien die Bantoes 'n mens”), en daarom grijpt hij het beleid van „eiesoortige ontwikkeling” met beide handen aan.

De meer conservatieve nationalist vindt echter, dat het te snel, te „vinnig” gaat

en dat er voor die „swartman” maar met geld wordt gesmeten, terwijl veel blanken — naar de maatstaf van de Afrikaner gemeten — het beroerd hebben. En deze Afrikaner behoort tot de groep, die met voorzichtigheid behandeld moet worden, want hij vormt de grote achterban in de Nationale Partij.

De kiezers zijn voor een belangrijk deel conservatief gezind en wanneer de nationalistische leiders te snel hun beleid willen uitvoeren, dan lopen zij het risico, dat zij de steun van hun achterban verliezen en dat meer conservatieve krachten het roer in handen zullen nemen.

ON-Afrikaans

In Zuid-Afrika krijgt iemand vrij snel het etiket „liberaal” of „liberale opvattingen” opgeplakt en het woord „liberaal” heeft een heel ongunstige betekenis. Het betekent, dat men fundamenteel afwijkt van de Afrikaner opvattingen en dat men in feite het Afrikanerdom verraadt. De liberale partijleiding besloot enkele jaren geleden tot ontbinding van de partij over te gaan. Haar voormalige leiders hebben het moeilijk.

Ook het begrip communisme is zwaar geladen. In Zuid-Afrika wordt heel snel gezegd dat iemand communistische sympathieën heeft, wanneer hij afwijkt van het aanvaarde patroon.

Daar komt bij, dat de sociale controle vrij groot is. Er wordt op gelet wat iemand betoogt en het wordt niet op prijs gesteld wanneer men al te zeer uit de (nationalistische) toon valt. Dat hebben bijv. de mensen van het Christelijk Instituut ervaren. Dit instituut werd in 1963 gesticht. Het wil als een gemeenschap van individuele christenen uit verschillende denominaties trachten om de wil van God voor Zuid-Afrika op te sporen en te gehoorzamen. Ieder — ongeacht zijn huidskleur — kan lid worden van dit Instituut, dat bekommerd is in de steeds slechter wordende verhoudingen tussen de rassen.

De leidinggevende personen van het Instituut zijn voor een deel afkomstig uit

de Nederduits Gereformeerde Kerk, maar deze kerk moet niets hebben van de activiteiten van dit Instituut. Die activiteiten passen ook niet in het officiële Zuid-Afrikaanse patroon.

De organisatie is door de Generale Synode van de Nederduits Gereformeerde kerk zelfs voor kettters verklaard.

Zij die leiding geven aan het Instituut of die er op andere wijze nauw bij betrokken zijn tellen voor de Nationalistische Afrikaners sociaal gezien vaak niet meer mee. Voor het kerkewerk in de N.G.-kerk worden zij — voor zover daarvan lid — niet meer ingeschakeld in hun kerk en hun gezinnen staan bloot aan een sterke sociale druk. Men moet een sterk karakter hebben om daartegen op te blijven boksen, omdat men in een geïsoleerde positie wordt geplaatst.

Het is een verfijnde vorm van ostracisme, die wordt toegepast op Afrikaners die het Afrikanerdom verraden in de ogen van hen die de algemeen aanvaarde normen accepteren.

In het oordeel hierover is geen plaats voor nuance.

De Afrikaner heeft naast veel vriendelijkheid en gastvrijheid, ook een hard karakter. Misschien van Nederlandse origine?

Hertzog en het Calvinisme

Het heeft er de afgelopen maanden op geleken alsof er een scheuring in de Nationale Partij zou komen. Er waren er ook wel — zowel bij de oppositie als bij de partij zelf — die daar op hoopten. De oppositie: omdat een verzwakking van de Nationale Partij haar welkom zou zijn; in de partij: omdat dit de atmosfeer zou zuiveren en de leiders wellicht gelegenheid zou geven het beleid met meer vaart uit te voeren.

De oorzaak van dit alles was dr. Albert Hertzog. Hij had in de Volksraad op 14 april 1969 een toespraak gehouden, over het „Calvinisme”. Hierin had hij o.a. betoogd, dat de Engelsen voor een groot deel liberaal zijn en dat de Afrikaanse nationalistische hoofdzakelijk Calvinisten zijn en daarom beter bestand tegen linkse en communistische aanvallen.

Het Calvinisme is de bron waaruit de Afrikaner steeds heeft geput en daardoor is het land geworden wat het is. Calvinisten kunnen daarom het beste leiding aan het land geven. Een Afrikaner als regeringsleider wiens levenspatroon niet calvinistisch is kan onmogelijk het succes bereiken, dat iemand van het calvinistisch geloof wel kan behalen.

Deze uitspraken hebben heel wat stof doen opwaaien. Te meer daar de Nationale Partij er niet mee gediend is, dat er een verscherping zou komen tussen Afrikaans en Engelsprekenden in Zuid-Afrika. Juist nu er meer Engelsprekenden nationalistisch gezind worden. Enkele maanden lang heeft er een felle pers- en woordenstrijd gewoed.

Aan de ene kant de partijleiding o.a. gesteund door het Kaapse blad „Die Burger”; aan de andere kant o.a. dr. A. P. Treurnicht, hoofdredacteur van het in Pretoria verschijnende blad „Hoofstad”.

Inmiddels wakkerde de oppositie het vuurtje aan, maar ook het ultra-rechtse

MINISTER KLOMPÉ PROF. VERDAM EN HET WELZIJN

Minister Klompé in de M.v.A. aan de Eerste Kamer begroting 1969:

„Maatschappelijke dienstverlening is iedere activiteit ter verbetering van intermenselijke verhoudingen welke primair ten doel heeft een persoon in staat te stellen op bevredigende wijze deel te hebben aan de samenleving”.

Prof. Verdam (A.R.) daarover in de Eerste Kamer op 17 juni j.l.:

„Dat is weer diezelfde algemene omschrijving, waarvan men zich afvraagt: is het maatschappelijke werk nu nog niet oud genoeg om, wat dat betreft, enige bescheidenheid te leren en tot een betere formulering te komen, die de plaats iets beter weer geeft?”

Minister Klompé in dezelfde M.v.A.:

„Bij de beantwoording van de vraag, wat onder welzijn dient te worden verstaan heeft de ondergetekende duidelijk doen uitkomen, dat iedere actie van een regering gericht is op het welzijn van de bevolking”.

Prof. Verdam als boven:

„Is die zin wel zo veelzeggend, als er staat dat iedere actie van een regering gericht is op het welzijn van de bevolking?”
...Ik zie het welzijnsbegrip veel meer als het brandend vuur in het

binnenste om iets te brengen dan als een naar mijn gevoel toch wat vlakke opvatting... dat „een regering” het welzijn behartigt of dat de departementen tezamen „het algemeen welzijn bevorderen”.

Dat is zo een zondvloed of zonneschijn, die over je komt en daar prutsen wij allemaal wat aan. Als dát welzijn is, kom ik er niet heel veel verder mee.

Ik dacht dat welzijn eigenlijk veel meer was het brandende vuur in het binnenste van de mens, van de aarde wat mij betreft, dat vorm aan de aarde geeft en dat natuurlijk in de ene krater eens wat meer uitbarst dan in de andere. Ik zou aan die gedachte dat ik dat welzijn veel meer als dat innerlijke vuur zie, toch ook een paar consequenties willen verbinden. Het is primair de drijfkracht, die het gehele regeringsbeleid moet stimuleren; anders werkt het niet. Het moet een drijfkracht zijn voor de gehele regering, voor alle ministeries, niet een verschijnsel, maar een drijfkracht; niet een aspect, maar een stimulans.

Er treden natuurlijk accentverschillen op tussen ministeries. Daarom spreekt het mij weinig aan, als men zegt: wordt een ministerie belangrijker of wordt een een ministerie sterker? Dat kan het effect zijn van een bepaalde drijfveer; niet de drijfveer van één bepaald ministerie maar de drijfveer van alle ministers en het gehele kabinet.

Het is niet interessant, of C.R.M. sterker wordt. Interessant is alleen, of die interne drijfveer het gehele regeringsbeleid bepaalt.

NOTA OVER ONDERWIJS- PROBLEMATIEK

OP onderwijsgebied is nogal wat aan de hand tegenwoordig. Het is vooral de onrustige situatie op de universiteiten en hogescholen, die daarbij de aandacht opeist, maar de problemen waar het in feite om gaat hebben betrekking op het onderwijs in zijn totaliteit, van kleuterschool tot hogeschool.

Welke zijn nu de fundamentele vragen waarop wij ons, sprekend over het onderwijs, moeten bezinnen?

Op verzoek van de Centrale Commissie van het College van Advies is vanwege de Kuypersstichting een nota opgesteld, waarin een globaal overzicht wordt gegeven van de huidige problematiek. De Centrale Commissie achtte een dergelijke inventarisatie en ordening der problemen nodig teneinde een gerichte meningsvorming binnen onze partij op gang te brengen. Als een eerste aanzet tot verdere discussie heeft zij de nota gepubliceerd in het inmiddels verschenen juni/juli nummer van Anti-Revolutionaire Staatkunde. Dit nummer kan besteld worden bij J. H. Kok N.V., Kampen. Prijs f 1,—.

WOUDA ZADEN
ORANJEWOOD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05150-2141 2 lijnen

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFIELEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043



NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken.
ZUID NEDERLANDSE NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huyllaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888



rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
driift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handelsdrukwerk



FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
DORPSTRAAT 10 2- TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN
CAPELLE AAN DE IJSSEL
NIEUWBOUW EN REPARATIE
TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.
FIRMA A. LANSER
Sliedrecht - Holland

Schildersbedrijf
F. J. Kloet & Zoon
VLAARDINGEN TELEFOON 010 - 343276
SPIJKENISSE TELEFOON 01880 - 2192

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.
STOLK'S
Handelondernemingen N.V.
Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

**-BAILEY- CONSTRUCTIE-
WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**
NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436
• Staalconstructie voor gebouwen e.d.
• Alle soorten kranen

A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154
Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

N.V. **GERFA** Gereedschapfabriek
Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
GEREEDSCHAPPEN voor de metaalindustrie

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Sleepdienst Broedertrouw n.v.
v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)
Alle transporten te water

FA. J. A. VISSCHER & ZON
Sluisstraat 41 Telefoon 05208 - 1259 - 1546
ZWARTSLUIS
Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

Bij de begroting van Buitenlandse Zaken, welke onlangs in de Eerste Kamer werd behandeld, werd — bij verhindering door ziekte van de heer Berghuis — het woord gevoerd door de heer Algra. Voor laatstgenoemde was het tevens de laatste keer, dat hij de kathededer in de Senaat beklom. Zoals o.a. uit ons blad bekend zal zijn, zal de heer Algra in september a.s. opgevolgd worden door de heer Van Tuinen. Hoewel de heer Algra als „plaatsvervanger” optrad, moet het voor hem een voldoening zijn geweest vlak voor zijn afscheid nog het woord te mogen voeren op een terrein waar hij zich volledig thuis voelt.

Hij begon zijn rede met te herinneren aan een rede, die de staatsman Smuts hield in 1943 op een bijeenkomst van parlementariërs uit het Britse Gemenebest. Smuts sprak daarbij „over de toekomst van de wereld. Ruim vijf en twintig jaar geleden zei Smuts, dat de oude wereldkaart wordt opgerold. Dat er een nieuwe kaart komt, waarop Europa een grote witte vlek is. Van de machten die hebben geheerst en gebloeid, t.w. Italië, Frankrijk en Duitsland blijft niets over. Over die witte vlek op de kaart van Europa valt dan de schaduw van de Russische kolos, terwijl de andere kolos — Amerika — ee. lange schaduw werpt over de oceanen, maar eveneens over die witte vlek op de kaart. Smuts vroeg zich toen af of er behalve die twee, nog andere wereldmachten zijn. President Roosevelt had kort tevoren een rede gehouden, waarin hij sprak van „the four policemen, who will keep the world in peace”, die dus samen de wereld in vrede zouden bewaren. Dat waren dan volgens hem Amerika, Rusland, Engeland en China (het China van Tsjang Kai Sjek).

Hoewel Smuts niet veel fiducia had in dat China, sprak de gedachte van Roosevelt hem wel aan. Omdat echter Engeland alleen niet krachtig genoeg was om op voet van gelijkheid de leiding van de wereld in handen te nemen, drong hij aan op een volle lige ontwikkeling van de macht welke in het Britse Gemenebest aanwezig was. Hij dacht hierbij aan de Oslo-staten, welke zich bij het Gemenebest zouden kunnen aansluiten.

„Ik leg de nadruk op die macht”, aldus Smuts destijds, „want de Volkenbond heeft gefaald. Waarom heeft de Volkenbond gefaald? Omdat men bij de oprichting ervan de ogen had gesloten voor de realiteit van de macht. Daardoor was de Volkenbond zonder leiding, want „leadership and power” horen bij elkaar in de wereld. Daarom moet er nu een nieuwe volkerenorganisatie, een echt gezamenlijk leadership, zijn van de allergrootste machten, van de drie, die ik zoëven noemde”.

V.N. een arena

Hiervan uitgaande, bekeek de heer Algra wat er van Smuts' conceptie terecht was gekomen. In plaats van drie, zei hij, zijn er nu twee grote machten — Amerika en Rusland — waarvan men toch moeilijk kan zeggen, dat zij samen in een soort van gemeenschappelijk leadership de wereld in vrede bewaren. De senator herinnerde aan nog een uitspraak van Smuts, waarbij deze had gezegd m.b.t. een nieuwe volkerenorganisatie „als het niet wordt eer goed geleid council om de vrede te bewaren, dan wordt het een arena, waarbij men elkaar bestrijdt en verscheurt”. De heer Algra meende, dat de Verenigde Naties op het ogenblik inderdaad veel weg heeft van een arena, hoewel hij de ogen niet wilde sluiten voor andere gebieden waar zegenrijk werk wordt verricht, met name voor de gezondheidszorg, voor de vluchtelingen, de kinderen enz.

Over de politieke ontwikkeling in de wereld zei hij, dat deze bepaald wordt door Amerika en Rusland. Hij vond het merkwaardig, dat daarbij de papieren van Amerika slecht genoteerd staan, terwijl men de indruk krijgt dat — zelfs na Tsjechoslowakije — de papieren van Rusland weer gaan stijgen, „behalve bij de uiterst linkse groeperingen, waar op het ogenblik China helemaal in de mode is — en waarbij men Rusland al rekent bij het establishment”. Op de kritiek, die nogal eens geuit wordt, op de aanwezigheid van Amerikaanse troepen in Europa, bracht hij een uitspraak van wijlen Koos Vorrink in herinnering,

H. ALGRA VOOR LAATSTE MAAL OP KATHEDER EERSTE KAMER

ALLEEN LEVEN IN VRIJHEID IS WERKELIJK LEVEN

waarbij deze had gezegd, dat men hierbij wel over het hoofd zag, dat er in Europa meer Amerikaanse soldaten begraven liggen, die hun leven hebben gegeven voor onze vrijheid, dan dat er Amerikaanse soldaten nu nog zijn opgesteld. De heer Algra vond het een gecompliceerde zaak „die eenzijdige veroordeling van Amerika en die vergoelijkende houding tegenover Rusland, die men in zekere kringen, ook in kerkelijke kringen vaak aantreft en waarbij het eindresultaat altijd is, dat men vooral tot een détente met Rusland moet komen”. De heer Algra noemde hiervan enkele voorbeelden.

Verskil in blokvorming

Over de verhoudingen tussen Oost en West zei hij, dat het tegenwoordig de gewoonte is ijverig met de term „blokvorming” te werken, welke verstand en waarin geen beweging te krijgen is. De heer Algra meende, dat men met de verhalen over blokvorming wat voorzichtig moet zijn. Het zijn namelijk geen blokken van dezelfde soort en van dezelfde structuur. „Wanneer b.v. een van de staten in het oostelijk blok zelfstandigheid verlangt, wordt het door de Russische tanks onder de voet gelopen. Toen Hongarije onderworpen werd, is men in de V.N. nog tot een protest gekomen, bij Tsjechoslowakije bleef het zelfs achterwege. Het gehele oostelijke blok berust op een dwangstelsel”. Hiertegenover stelde hij, dat het te dwaas is te veronderstellen, dat wanneer b.v. Canada of Denemarken besluiten uit de NAVO te treden, deze landen door de Amerikaanse mariniers worden bezet. De heer Algra zag niet over het hoofd, dat er in Rusland ritelingen zijn van een verlangen naar vrijheid en dat er stille en soms openlijke opposanten zijn tegen dat bewind. Daartegenover staat evenwel, dat wanneer men over ontspanning met Rusland wil spreken, men toch niet kan gaan praten met deze stille en openlijke oppositie in Rusland, maar dat men toch bij officiële machthebbers terecht moet komen. Hij wilde daarop van de minister concreet weten hoe men dacht tot ontspanning te komen.

Over de toetreding van communistisch



H. Algra

China als lid van de V.N. — waar minister Luns voor is, maar echter niet op een wijze dat nat. China wordt weggestuurd — zei hij, dat hij zich voorstelde, dat de minister wil, dat China lid wordt van de Veiligheidsraad met het recht van veto. „Nu vraag ik mij af, of het daarmee zoveel beter wordt. Wij weten, dat China op het ogenblik bezig is, over de gehele wereld, ook in Nederland, via allerlei ondergrondse kanalen zijn politieke activiteit uit te breiden. Wanneer communistisch China in de Veiligheidsraad een permanente zetel had met het recht van veto, zou daaruit wel eens kunnen voortvloeien een leadership van een grote meerderheid van de Afro-Aziatische landen tot bevordering van een destructieve politiek”. Wat de verhoudingen op het ogenblik in de V.N. betreft, zei de heer Algra, dat er een sterke en vrijwel gesloten meerderheid is van het Afro-Aziatische blok, verder een communistisch blok — voornamelijk onder leiding van Rusland — en daartegenover het Westen, dat gevarieerd maar ook verdeeld is, waarbij de Latijns-Amerikaanse staten een eigen positie innemen en het Verenigd Koninkrijk en de Westeuropese staten. „In zulk een situatie komt er van een werkelijke arbeid — om die term van

Smuts te gebruiken — om de wereld in vrede te houden, bitter weinig terecht”. De senator noemde hierbij de machteloosheid om een einde te maken aan het gruwelijke bloedbad in Biafra. „Biafra komt nog ter sprake in de V.N., maar — en dat verwondert mij — ik heb nooit gemerkt, dat wat er aan verschrikkelijks in de Soedan gebeurde ook op de agenda werd geplaatst en dat daarover ook druk werd gediscussieerd. Daar was het ook niet zo best. Daar heeft men getracht de gehele gekersten- de negerbevolking uit te roeien”.

Welke maatstaven

Wat de kwestie West-Irian betreft, releveerde de senator de ontwikkeling van dit gebied na de overdracht aan Indonesië. Van afbraak wat was opgebouwd, van de terreur en van de volksraadpleging, waarvan de uitslag bij voorbaat vast staat. Wat er verder gaat gebeuren, zei hij, daaraan kan de Regering niets doen. Dat stond allemaal vast bij de overdracht. „Toen de overdracht plaats vond, hebben wij van onze kant gezegd: aan wat er nu verder gebeurt, kan Nederland in feite niets meer doen; voor ons is het afgelopen. Evenwel zijn er tegenwoordig Nederlanders, die met een soort van paternalisme zeggen: wij kunnen toch wel die Papoea's zeggen hoe zij het beste kunnen stemmen; dan zullen wij hun dat wel uitleggen. Maar zij hebben geen keus, want zij moeten zich bij Indonesië voegen; er is geen alternatief”.

De heer Algra bestreed deze mening en noemde dit een gelegenheidsverhaal. Als hij keek naar de V.N., zag hij daar als volwaardige leden: een stuk van de Sahara, dat Mali heet; Botswana, een stuk van de Kalahari-woestijn met nog geen bewoner per vierkante kilometer; Lesotho en Swasiland; de Maladiven, een uitzaaijer van allerlei kleine eilanden ten zuiden van Ceylon enz. Er is zelfs een aparte commissie van de V.N. welke moet nagaan welke gebieden nog gekoloniseerd moeten worden, teneinde ook zelfstandig te worden. Daaronder is Pitcairn, het eiland dat indertijd bevolkt werd door de schipbreukelingen van de Bounty. „Als zulke landen op de nominatie staan, mag men toch niet te haastig zeggen dat West-Irian geen keus heeft en dat het alleen maar kan leven wanneer het bij Indonesië wordt ingelijfd. Het is natuurlijk wel zo, dat West-Irian in ander opzicht geen keus heeft, omdat het zal worden gedwongen om de enige keus te doen, die Indonesië welgevallen is”.

Over meer vreemde dingen in de V.N. gebruikelijk, noemde de heer Algra de situatie rondom Gibraltar. Bij de behandeling van dit voorstel is gezegd, dat de bevolking niet behoefde te worden geraadpleegd omdat die niet autochtoon was. „Dat vind ik wel het toppunt. Dan zijn de Amerikanen niet autochtoon in de Verenigde Staten, maar de Indianen”.

Samenbundeling

De heer Algra besloot zijn rede met erop te wijzen, dat er in de V.N. zeer veel politiek wordt bedreven, die niet constructief is. Bij een gesloten Afro-Aziatisch front, staat een verdeeld Westen en geven de Verenigde Staten met zo weinig duidelijkheid leiding. Hij riep de democratische landen in het Westen op om te komen tot een duidelijke, vaste, eensgezinde politiek in de Verenigde Naties. Daarbij zei hij, dat de vrijheid dezer dagen schaars is in de wereld, niet alleen in haar ruimste zin, maar ook in haar diepste zin, politiek, sociaal, ethisch en religieus. „Het woord „religie” betekent „binding”, aldus de heer Algra. „Deze binding behoedt de vrijheid voor ontarding in bandeloosheid. Alleen leven in vrijheid is werkelijk leven. Vrijheid zet het hart in vlam”. Aan de regering stelde hij de vraag „of er in de komende 25 jaar initiatieven zijn te verwachten om in het kader van de Verenigde Naties te komen tot overleg met gelijkgezinde regeringen, die hetzelfde vrijheidsideaal hebben, met het grote doel, dat het Westen niet de speelbal wordt van brutale meerderheidsgroeperingen. Er moet in het Westen een gemeenschap openbaar worden, die wint aan respect door moedig samenspel, als het gaat om méér dan uitwendige orde, als het gaat om gerechtigheid en vrijheid in de wereld”.

ARJOS

De Nationale Anti-Revolutionaire Jongeren Organisatie zoekt voor haar bureau in Den Haag op korte termijn een

secretaris

Leeftijd 22 tot 26 jaar.

Opleiding middelbare schoolopleiding, of daarmee gelijk te stellen opleiding.

Organisatorische en administratieve aanleg en enige praktische kennis van de moderne talen vereist.

De voorkeur gaat uit naar hen die bekendheid hebben met het Arjoswerk.

Salaris naar de rang van adjunct-commies tot commies A, afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring.

Uitvoerige sollicitaties worden vóór 1 augustus ingewacht bij de voorzitter van de Nationale Organisatie, de heer H. A. de Boer, Kruisberglaan 293, IJmuiden.

AMSTERDAM

WESTERVELD
Gespaart U geld!

Postjesweg 91 - Juvastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 69
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Molten Oranjestraat 28 - v.d. Heistplein 9 - Westerstraat 138 - Sprouwenpark 3 - Ribesstraat 30
Tulnstad Osdorp, Tussenmeer 62

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de
FIRMA S. DOGGER Hzn.
SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
Antraciet, brechcokes en olie voor centr verwarming

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN
VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.
AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550
Official PEUGEOT - DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

M. VAN REIJN'S
LOODGIETERSBEDRIJF
ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU
Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM

DORDRECHT en omstreken

HANDELSMIJ
A. VAN ROON N.V.
Westhavenkade 61 Speciaal adres voor boots-
VLAARDINGEN huiken, caravanluifels,
Tel. 010 - 343492 en 343046 watersport- en
kampeerartikelen

H. HORTENSUS & ZOON
METSELAARS EN AANNEMERS
Bevelen zich beleeft aan voor alle voorkomende werk-
zaamheden
NIEUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE
Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5570

v.h. GEBR. HARKEMA
SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

DRUKKERIJ J. DE LONGTE
Dordrecht Postbus 171
BOEKDRUK **OFFSET**
SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

ZEELAND

NIEUWBOUW **ONDERHOUD**

GEBR. JOBSE
aannemersbedrijf
SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

AANNEMINGSBEDRIJF
„SCHOUWEN-DUIVELAND“ N.V.
Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478
HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

Bouwmaterialen **Keukens**
TEGELS TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.
SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**
Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Getron Handels- en
Transportonderneming
VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

HOTEL „DE KROON“
SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN
A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4.

Landbouwwerktuigenfabriek
Vicon
VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 3041

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESENDAM
Aannemers van Oeververbinding-
werken - Griendhouhandel
Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld - Giesendam

„Mietra“-transporteurs enz.
„Miedema“-landbouwwagens, enz.
Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk of persoon-
lijk inlichtingen of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA LANDBOUW-
WERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TELEFOON 05173 - 541

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES
EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK
„AERZEN“
INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
TEL 08302-6241 - TELEX 45277 - PB. 55

N.V. HANDELSKWEKERIJ
„Fides“
Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)
Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

DIRECT GELD NODIG?
PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor ieder-
een en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Res-
tantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegaran-
deerd.

	VOORBEELD	
KREDIET	AFLOSSING	PER MAAND
f 1000.-	47,50	34,30
f 2000.-	94,59	68,60
f 3000.-	142,04	102,90
f 4000.-	171,-	112,50
f 5000.-	189,39	137,20

enz. enz.
Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u
geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraag-
formulier toe.

BENELUX CREDIET
Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 0444 - 5320

SCHUILING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Adverteert in Nederlandse Gedachten

'N LIKEURGLAASJE
BIOFUNGIN
voor de maaltijd, is dé remedie tegen
MOEHEID en GEBREK aan
EETLUST - Aangenaam van smaak!
Flacon à 500 c.c.
Uw Apotheker of Drogist heeft 't
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

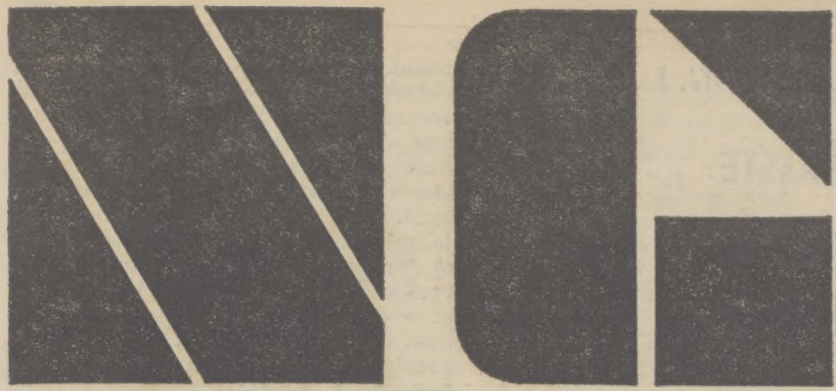
VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD
TEL. GIESENDAM-HARDINXVELD 2141

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Schimmelpenninck
fijn! die ken ik!

Holwerda-Zonen
Dokkum 05190 - 2292 Drachten 05120 - 2157 Lelystad 03200 - 400
Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 31

6 augustus 1969

DE ACHTSTE MEDISCHE FACULTEIT

DOOR PROF. MR. I. A. DIEPENHORST

In Nederland voltrekt zich heden met het onderwijs in het algemeen en met het wetenschappelijk onderwijs in het bijzonder een ontwikkeling welke, ofschoon niet tot ons land beperkt toch onvoldoende de aandacht trekt. Vroeger stond binnen onze grenzen het onderwijs vanwege de geestelijke vrijheid in het middelpunt. Was er gelijkstelling voor de verschillende groepen van ons volk zodat ieder kind het onderricht kon krijgen, dat zijn ouders wensten?

Het geding liep over de richting, het merk, dat aan de school zou worden opgedrukt. Het, was de staat, die de geestelijke vrijheid moest waarborgen, en wel zo dat niet de ene richting financieel zwaarder werd belast dan de andere. De politiek had met het onderwijs van doen.

Sedert de pacificatie, dankzij de grondwetsherziening van 1917 en de daarop gevolgde wetgeving zag het er hoopvol uit. Verondersteld mocht worden dat men zich binnen de kring van onderwijsinstellingen volop zou bezinnen over de leerstof zelf en over de wijze waarop deze gebracht zou worden, terwijl de vrijheid van richting hecht verankerd lag. De gelijkstelling voor de lagere school bevochten, zou zich kunnen voortzetten naar boven. Eensdeels gingen de gekoesterde verwachtingen in vervulling, maar het zou uiteraard geleidelijk gebeuren. Het nadenken over wat men bood in de lessen vond plaats, doch het nam geen grote opvlucht. De financiële gelijkstelling van het wetenschappelijk onderwijs raakte eerst na de tweede wereldoorlog van de grond om in 1969 een eindpunt te bereiken.

EEN NIEUWE SITUATIE

Ook nieuwe omstandigheden deden zich voor, welke het onderwijs opnieuw in tot dusver niet gekende heftigheid binnen de politiek drongen. De vraag naar voortzetting der opleiding werd veel sterker. Daartoe werkten verscheiden oorzaken mee. Er was groter welvaart dus meer gelegenheid de kinderen te laten „doorleren”. De samengestelde moderne maatschappij vroeg om goed opgeleide krachten. De verkregen diploma's strekten tot aanbeveling, of werden noodzakelijk om bepaalde posten te kunnen bezetten. Ook werd ontdekt, dat de kansen om verder te komen ongelijk gespreid lagen. Wie in een sociaal sterker milieu thuishoorde, had betere vooruitzichten het tot een mooi getuigschrift of tot een academische graad te brengen dan bij wie dit niet het geval was. Bepaalde drempels konden evenzo door sommigen maar moeilijk worden genomen: ze lagen niet voor ieder, afgedacht van de begaafdheid, op gelijke hoogte. Als de ouders een beperkte geestelijke horizon kenden, weinig taalbeheersing bezaten, niet erg belangstellend waren in het school-

lotgeval van hun kroost, dan lagen de kinderen bij leeftijdgenoten achterop.

NOG ANDERE OMSTANDIGHEDEN

Nog andere omstandigheden deden zich verrassend voor. Onderwijs steeg snel in omvang zowel als in kosten. In omvang, want het werd de aanloop tot een goede maatschappelijke werkring. In kosten, want het is een, tot dusver althans, arbeidsintensief bedrijf en zo spoedig het zich verbijzondert is er behoefte aan dure docenten en dure werkwijzen. Wanneer het onderwijs zich verbindt aan onderzoek, vergt het wel heel grote bedragen. De staat wijst het geld toe, de staat heeft beslissingen te nemen van wijde gevolgen.

Omdat zovelen bij het onderwijs betrokken zijn, rechtstreeks bij de organisatie of zijdelings bij de vruchten, welke men verhoopt te plukken, is het begrijpelijk dat er van onderscheiden zijde druk wordt geïvoerd, dat docenten, die zich te laag bezoldigd achten, dat leerlingen die denken verouderd onderwijs te ontvangen, dat ouders die menen dat zij in hun woonplaats van goede instellingen verstoken blijven, zich weren. Gemeenten, provincies, het gehele land heeft belang bij onderwijs. Bij een bepaalde organisatie van dat onderwijs. Bij de voorzieningen en hun aard, bij de plaats van vestiging der onderscheiden opleidingsinstituten.

Zolang er geen bijzondere verscheidenheid in de behoefte — allen willen hetzelfde — kenbaar maakt, en wat gevraagd wordt betaalbaar blijft, kan er volgens algemene richtlijnen aan de vraag worden voldaan. De situatie wordt pijnlijker als niet iedere eis valt in te willigen en een beslissing van hogerhand niettemin moet genomen: Zoveel van deze soort onderwijs: op een dergelijke wijze een specialisatie tot stand gebracht; aldus aan die en die belangen recht gedaan.

WAAROP GELET ZIJ

Bij een nieuwe medische faculteit is er te letten op de behoefte: Zal men deze voorstellen naar het aanbod van eerstejaars studenten of voor alles naar de nooit met zekerheid te schatten „vraag”, waarbij aan binnen- en buitenlandse „medische markt” wordt ge-

dacht? Niet kan worden weggecijferd wat betaalbaar voorkomt, hetgeen voor onderscheiden beslissingen opening laat en andere uitsluit. Wat de plaats betreft is de kaart van het land van gewicht. Deze leert hoe het met de spreiding van het wetenschappelijk onderwijs is gesteld. Het westen blijkt goed bezet in tegenstelling tot het oosten en het zuiden; Twente, Brabant en Limburg maken zich sterk als kandidaten. Het inwinnen van een deskundigenoordeel lijkt aangewezen. Wat echter als de deskundigen zelf verdeeld zijn? Het bewijst of dat een bepaald oordeel niet voor de hand ligt of dat ook bij de deskundigen andere overwegingen meespreken, dan die van strikt zakelijke aard. Men wil met het wetenschappelijk onderwijs een bepaalde kant op, die gekozen is uit hoofde van het laten wegen van één bepaald belang, vanwege het beducht zijn voor één als zeer dreigend voorkomend gevaar, ter realisering van één bijzonder aantrekkelijk geachte mogelijkheid. Denkbaar is ook, dat de

deskundigen zelf vrijwel gebonden zijn aan hun omgeving. Welke Twentenaar, Brabander, Limburger, zal zijn moedersreek afvallen? Dit valt te moeilijker als er pressie wordt geïvoerd, als de publieke opinie wordt bewerkt in die richting dat voor een evenwichtige beslissing geen plaats over blijft: men beschouwt de keuze van vestiging als toetssteen van loyaliteit, toetssteen ook van het regeringsbeleid.

POLITIEKE CHANTAGE

Hier dreigt politieke chantage. Het is een harde waarheid dat zulks voor het buitenland niets nieuws is. De staatkunde heeft zich hier en ginds op de wereld van het onderwijs meester gemaakt. De historie toonde aan dat scholenstichting, dat universitaire vestiging bloei verschaffen. In ontwikkelingsgebieden geldt een academie als teken van nationaal-culturele onafhankelijkheid.

VERVOLG OP PAG 2



Op pag. 4 en 5 schrijft de heer D. Corporaal over Apartheid in de praktijk. Op de foto's hierboven: Kaapstad (boven) en de kleurlingenwijk van deze stad (onder).

Op dezelfde pagina wordt het boek „Burgerschap en burgerzin” van drs. S. Faber besproken.

Op pag. 6 schrijft raadslid over „Schapen met vijf poten” gevraagd.

Op pag. 7 schrijft de heer H. Groeneveld jr. over de Werkende Jongeren en hun gerechtvaardigde eisen.



NOGMAALS KADERCURSUS

DE A.R. Partij organiseert reeds enkele jaren een kadercursus. Een beperkt aantal personen kan daar ieder jaar aan meedoen. Zo'n cursus is niet een vrijblijvende gelegenheid. Van de deelnemers wordt verwacht, dat zij de verkregen kennis actief in de A.R. Partij benutten. Daar is het dan ook een kadercursus voor.

In de praktijk blijkt, dat velen belangstelling hebben voor het volgen van de partijcadercursus. Belangstellenden willen wij graag in de gelegenheid stellen om nadere inlichtingen te vragen bij het partijsecretariaat.

Degenen, die zich n.a.v. de verkregen inlichtingen willen opgeven voor de cursus kunnen zich tot de cursusleiding wenden. Wij moeten hierbij wel opmerken, dat het aantal deelnemers niet onbeperkt is en dat bij het inschrijven van deelnemers ook gelet wordt op de regionale spreiding e.d.

Hieronder volgen puntsgewijs enkele feitelijke gegevens:

1. De inhoud van de cursus is ongeveer gelijk aan de inhoud van de brochure „grote taak voor kleine mensen”. De diverse „lessen” zijn voorzien van opdrachten, die schriftelijk uitgewerkt moeten worden. Na bestudering van een aantal „lessen” komen de deelnemers 3 dagen in een conferentieoord bijeen om een aantal belangrijke punten uit de bestudeerde stof door te spreken onder leiding van deskundigen. Daar bestaat ook gelegenheid zaken die niet duidelijk zijn aan de orde te stellen. Op de conferenties wordt verder aandacht geschon-

ken aan de praktische politieke zaken, de partij-organisatie en aan spreekvaardigheid.

De mogelijkheid beide conferenties bij te wonen is één van de voorwaarden voor deelname.

De conferenties zullen worden gehouden van 19 november ('s avonds) t.m. 22 november 1969 en van 1 april 1970 ('s avonds) t.m. 4 april 1970.

Regionaal worden enkele werkgroepen gevormd, teneinde onderling contact te houden, bepaalde zaken door te spreken, voor te bereiden enz.

2. Aan het begin van de cursus — op woensdagavond 24 september — wordt een kennismakingsbijeenkomst gehouden in het Kuiperhuis te Den Haag.

Tijdens deze bijeenkomst wordt het nodige materiaal verstrekt, terwijl tevens informatie over de cursus en de gang van zaken gedurende de cursus wordt gegeven.

3. Deelnemers worden gezocht in de leeftijdsgroep van 25 t.m. 40 jaar.

Een bepaalde vooropleiding is niet vereist. Wel meelevens met het politieke gebeuren en activiteit in de A.R. Partij. De deelnemers moeten bereid zijn de verkregen informatie en kennis op enigerlei manier aan anderen door te geven.

4. De te maken reiskosten boven f 5,— worden vergoed. Het materiaal wordt nagenoeg gratis verstrekt. De deelnemers dienen zich op enkele publikaties te abonneren.

5. Nadere inlichtingen bij secretariaat A.R.P., Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

VERVOLG PAG. 1

DE ACHTSTE MEDISCHE FACULTEIT

Dat bij een nagenoeg volledige balans tussen de verschillende argumentaties er voor een regering vrijheid bestaat om een keuze te doen naar eigen inzicht, waarbij gelet wordt op politiek profijt, is duidelijk. Wordt er een nagenoeg geheel tegen elkaar opwegen der bewijsovervoering ten gunste van Twente, Brabant, Z.-Limburg, aangehouden? Het is eigenaardig dat over medische aspecten — en dat oij een medische faculteit — sporadisch wordt gesproken, hoewel te verwachten ware dat zulks zwaar zou tellen. Eveneens valt op, dat het kosten-element — hoe zwaar er ook verder op bezuiniging dikwerf gehamerd wordt — heel weinig nadruk ontvangt.

Helaas trekt nauwelijks meer de aandacht, dat de eerst aangewezenen om stelling te nemen, dit niet doen. De universiteiten, nader de medische faculteiten zwijgen. Zou de Academische Raad aan zijn bedoelingen beantwoorden dan had hij gevraagd of ongevraagd gesproken in zijn geheel of vanuit zijn geneeskundige sectie. Hij zweeg.

GENEESKUNDIG WETENSCHAPPELIJKE BEHOEFTE

Juist is om uit een oogpunt van geneeskundig wetenschappelijke behoefte na te gaan, waar voor een medische faculteit de plaats gunstig lijkt. Juist is evenzeer te overwegen waar met redelijke kosten een terstond bloeiende medische faculteit tot aanzijn is te roepen. Daarbij wordt er dan vanuit gegaan dat aan een achtste geneeskundig centrum voor geneeskundige opleiding behoefte bestaat. Helaas bestaat de indruk, dat dit tot dusver niet overtuigend is aange-

toond. Er wordt tevens verondersteld — het is een stoute suppositie — dat vergroting der bestaande faculteiten, wat niet met zulke hoge uitgaven gepaard zou gaan, ongenoegzaam is: de idee van een dubbele faculteit ontving spijtig genoeg vooralsnog geringe belangstelling. Sterk behoort naar voren te worden gehaald de noodzakelijke verzekering van een werkelijk verantwoord medische opleiding en een evenzeer gegarandeerde deugdelijke ontplooiing van het medisch wetenschappelijk onderzoek.

Te weinig was er tot op heden sprake van „bemanningsmoeilijkheden”. Verder leed veronachtzaming wat een medische opleiding aan hulpwetenschappen behoeft; toch lijkt geïsoleerd een moderne geneeskundige faculteit uitgesloten; noodzakelijk is de steun van andere wetenschappen: de medische vakschool is volstrekt ongewenst, zonder een universitair kader gaat het niet.

Er wordt — dit zij onderstreept — voor de nabije toekomst gedecideerd, al mag de gekozen oplossing wat een medische bredere ontplooiing van medisch onderwijs en onderzoek niet in de weg staan. Iemand kan wel zeggen: Ik geef heden dit, en houd de weg open voor morgen dat, en overmorgen nog iets anders. Men dient goed te beseffen: er is vandaag en in de nabije toekomst hoogstens behoefte aan één nieuwe medische faculteit, wanneer men de geneeskundige studie niet wil bevoorcellen boven andere faculteiten. Vast dient te staan met welke plaats van stichting geneeskundig ons land het meeste gebaat zal zijn; daarbij behoort de situatie buiten onze nationale grenzen niet te worden veronachtzaamd. Onder de huidige omstandigheden zij verder de financieel aantrekkelijkste oplossing te verwachten. Voor en na gelde voorts de eis van de „bewezenheid” der noodzaak.

WETENSCHAPPELIJKE ONDERWIJSBELANGEN VOOROP

Men mag slechts hopen dat niet aan agitatie gehoor, maar aan wetenschappelijke onderwijsbelangen recht zal worden gegund. Het moet mogelijk wezen het algemene onderwijskundig welzijn te behartigen. De geestelijke vrijheid loopt geen gevaar. De gelijkheid van sociale kansen evenmin. Maar toch is het zaak een waarschuwingssignaal aan te knippen; of hij het op rood of geel wil houden, mag ieder voor zichzelf weten, alleen een aan verkeerde druk onttrokken beslissing zal heilzaam zijn. Een pressie tank is voor patiënten, die willen genezen, bestemd, niet voor een regering, die gezond wil blijven.

Een band tussen onderwijs en politiek zal er steeds zijn, al zou het alleen wezen dat het onderwijs uit de publieke middelen wordt betaald, wat een politieke koers vraagt terzake van de grootte der bedragen. Onderwijs is een staatsbelang, omdat het mede de voorwaarden tot bloei van het nationale leven schept. Onderwijs is ook een staats-taak, daar de onderdanen een aanspraak op onderricht ter ontplooiing van hun persoonlijkheid kunnen laten gelden.

Maar tegelijk is onderwijs van een aparte gaardheid, bezit het een onafhankelijke kern kiest het zichzelf zijn doeleinden oordeelt het over eigen wenselijkheden. Er staat te vrezan dat nu en in de nabije toekomst onderwijs en politiek zich op een verkeerde wijze zullen verstrengelen dat onderwijsgrenzen uit het oog zullen worden verloren, indien onderwijskundige problemen getrokken worden binnen de sfeer van politiek, berekening en politiek streven naar macht. Het oordeel van de spreidingscommissie over een nieuwe universiteit is indertijd ten gunste van de technische hogeschool te Drienerloo veronachtzaamd en het gevolgde beleid is niet gelukkig geweest; een nieuwe universiteit te Deventer had de voorkeur verdiend. Thans moge omtrent een achtste medische faculteit, na nauwgezet wikken en wegen een juiste beslissing worden genomen.

Rotterdam

P. Helder

WONINGBOUW

Het gaat niet goed met de woningbouw. Al geruime tijd loopt de bouwactiviteit terug.

Alvorens de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening hiervoor verantwoordelijk te stellen, is het nuttig de oorzaken op te sporen van deze klaarblijkelijke bestending van de woningnood.

De hoofdoorzaak is het lage huurpeil in Nederland. De gemiddelde Nederlander woont goedkoop. Nog niet de helft van alle Nederlanders besteedt meer aan het wonen dan 10% van het inkomen. Het zijn verder de jonge mensen, die duur moeten wonen. In een land als Denemarken daarentegen verwoont vrijwel iedereen meer dan 10% van zijn inkomen.

Omdat de gemiddelde huur van de nieuwbouw ver boven de gemiddelde huur van het bestaande woningbestand ligt, is het niet interessant een huis te laten bouwen. Voor de belegger niet, omdat woningexploitatie met al zijn rompslomp een veel te lage huur en dus een veel te lage rente oplevert.

Voor de huurder van een bestaand pand al evenmin, omdat hij bij het bouwen van een nieuw huis zijn woonlasten onevenredig sterk ziet stijgen.

Nu de Sociaal-Economische Raad heeft geadviseerd een bescheiden huurverhoging van 6% per 1 januari 1970 niet te laten doorgaan, blijft het lage huurpeil als oorzaak

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

van een slechte woningvoorziening voortbestaan.

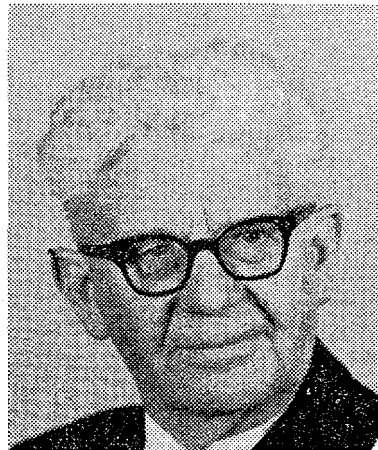
Een nevenoorzaak van de woningnood is het gebrek aan doorstroming.

Onder doorstroming wordt verstaan het doorschuiven van betergesitueerden naar duurdere woningen. Zoals een man, die in betere doen komt, zich een duurdere auto aanschafft, zo zou dezelfde man ook in een duurder huis kunnen gaan wonen. Waarom gebeurt zulks wél bij auto's, caravans, boten, enz. maar bij huizen niet? Het antwoord is eenvoudig: iemand, die in een goedkoop huis woont, en best 20% beter zou willen gaan wonen, ervaart, dat die 20% beter wooncomfort hem misschien wel komt te staan op 200% hogere woonlasten.

Dus blijft hij in zijn goedkope huis zitten, koopt of huurt geen nieuw huis, en blokkeert daarmee een goedkope woning voor een minder bedeelde medeburger, die duur en slecht woont, en daarbij een lager inkomen heeft.

In memoriam

Mr. G. A. Diepenhorst



Door het heengaan van mr. G. A. Diepenhorst verliest niet alleen de provincie Utrecht een zeer markante figuur. Hoewel het met name het centrum-gewest van ons land was waar de overledene een centrale positie innam, zijn actieradius en invloed reikten ongetwijfeld veel verder. Dagbladen hebben een bloemlezing gegeven uit de vele functies die mr. Diepenhorst bekleedde. Wij kunnen volstaan met in herinnering te roepen zijn jarenlang lidmaatschap van het Centraal Comité van onze partij, zijn lidmaatschap van de Tweede Kamer, zijn betekenis voor het Verband van verenigingen van a.r. gemeente- en provinciebestuurders, alsmede de 30 jaren waarin hij lid van het College van Gedeputeerde Staten van Utrecht was. Vooral voor die provincie is deze bestuurder een begrip geworden. Tijdens zijn non-activiteit van de laatste jaren zelfs bijna een legende in gunstige zin.

Zijn inzicht, geestigheid, slagvaardigheid en wijsheid hebben op tallozen diepe indruk gemaakt. In de Staten van Utrecht was de discussie-bijdrage van deze gedeputeerde veelal een belevenis voor de aanwezigen. Op zichzelf saai onderwerpen werden — door hem behandeld — een retorisch festijn.

Vergaderingen die mr. Diepenhorst voorzat, zoals die van het A.R. Provinciaal Comité in Utrecht, werden in de ware zin des woords geleid.

Doch even belangrijk — zo niet gewichtiger — was het persoonlijk contact met de mens Diepenhorst. Wie door hem werd ontvangen, bijvoorbeeld in zijn bibliotheek thuis in Zeist, kwam onder de indruk van zijn intense belangstelling voor het wel en wee van de ander.

Men vertrok na zo'n gesprek nooit zonder een goed gefundeerd, doch nimmer opgedrongen advies.

De levensstijl van deze bestuurder pur sang, die de soliditeit van de Zuidhollandse boerenzoon paarde aan de verfijning van een aristocraat naar de geest, moet velen hebben geïnspireerd.

Het is hier de plaats om aan de dank daarvoor uiting te geven.

Het lijkt er soms op, alsof in een welvarende wereld, waarin de prijzen stijgen, de mensenlevens al maar goedkoper worden en soms als niets worden geacht.

En dan denken wij niet in de eerste plaats aan de vele verkeersongelukken, waarbij de slachtoffers van het verkeer tegelijk veelal slachtoffers zijn van het roekeloze spel.

Wij denken veel meer aan de doden, die er vallen in de politieke strijd. Soms is die politieke strijd uitgedijd tot een oorlog, maar soms is het alleen maar een kwestie van terreur. Als terroristen op marktplaatsen en tussen schoolgaande kinderen of bij busstations bommen gooien, waarbij soms tientallen slachtoffers vallen, dan is dat moord op grote schaal. En niemand heeft het recht, dit af te doen met een Hollands spreekwoord: waar gehakt wordt, vallen spaanders.

Dat is wel gebeurd. Toen Japan had gecapituleerd hebben b.v. op Java terroristenbenden gewoed tegen de Nederlandse vrouwen en kinderen, die de Jappenkampen hadden overleefd, en toen in ons land geprotesteerd werd tegen zulke daden, toen is ook in Nederland gezegd, dat het wel jammer was voor de slachtoffers van deze berisping-periode, maar waar gehakt wordt, enz. en bovendien de Watergeuzen waren ook niet zulke lieve jongens en zij worden nu in Nederland bezongen.

Na de tweede wereldoorlog schijnt het te blijven voortduren: mensenlevens zijn goedkoop. In de Congo zijn ware slachtingen aangericht, in verschillende Afrikaanse staten hebben stammen geprobeerd, elkaar uit te roeien. Na de mislukte communistische staatsgreep, die met beestachtige moorden begon, is in Indonesië een tegenactie gevoerd, waarbij tienduizenden communisten en wie daarvoor werden aangezien of aangewezen, uitgeroeid. Hoe dat bijvoorbeeld op Bali is gegaan, wordt nu aan de toeristen verteld met getal en bijzonderheden, als de autocar er speciaal voor stopt op de brug, waar de slachtoffers in de rij werden gezet en daarna ieder op zijn beurt de hals op de leuning van de brug moesten leggen om te worden onthoofd.

In de Soedan werden de christen-negers in massa afgeslacht door de terreurbenden van de Islamitische overheersers. In de burgeroorlog in Yemen werden de dorpen met gifgas uitgerookt. En in Biafra mislukte de ene bemiddelingspoging na de andere. In maart is de Engelse eerste minister naar Afrika geweest om overleg te plegen, ook over de mogelijkheid van afsnoering van de wapenleveranties van alle zijden maar zonder enig resultaat. In Uppsala hebben de in de Wereldraad verbonden kerken wel allerlei resoluties aangenomen en suggesties gedaan over „daadwerkelijke steun” aan revolutionaire bewegingen, maar omtrent Biafra hebben de kerken niets bereikt.

Een afgevaardigde van de kerken in Nigeria heeft in Uppsala een rede gehouden, waarin hij de opstand van de Ibo's niet alleen fel veroordeelde, maar ook aan de kerkelijke afgevaardigden

de gedachte, dat het systeem zoals dat bij de socialisten en bij de P.S.P. geldt, het juiste systeem is. Een methode, die vanzelf spreekt. De partijorganen stellen de kandidatenlijsten vast, de fractieleiden stemmen, zoals de partijorganen dat hebben opgeschreven.

Wij vinden, dat die methode niet van zelf spreekt. De Grondwet schrijft voor, dat de leden van de Eerste Kamer worden gekozen door de leden der provinciale staten. Dat is al langer dan een eeuw zo geweest. Daarom is het in de A.R.P. altijd zo geweest, dat de statenfracties de lijst niet alleen indienen, maar ook samenstellen. Zij voeren wel overleg met het Centraal Comité of met het Moderamen, maar zij beslissen zelf. Zij zijn loyaal genoeg, om met adviezen van de partijorganen serieus rekening te houden, maar zij laten zich niet verlagen tot marionetten, die een stembiljet invullen, zoals het hun wordt overgerekend door een boodschapper van het partijsecretariaat.

MENSENLEVENS

uitlegde, dat het „internationale oliekapitaal de opstand in Biafra had ontkegend en gefinancierd”.

Op de jongste algemene vergadering van de Verenigde Naties zijn bij het algemene debat honderd en elf redevoeringen gehouden en zij vorderden een tijd van drie weken. De meeste sprekers hebben de kwestie Biafra niet aangeroerd. De meerderheid van de vertegenwoordigers uiteraard niet, omdat zij het met Nigeria eens zijn, dat de Verenigde Naties niets met Biafra te maken hebben. Want het is een interne zaak van Nigeria en de Verenigde Naties missen het recht, zich in zulke interne zaken te mengen. De Nederlandse regering heeft dan ook in haar verslag nadrukkelijk geconstateerd:

„Iedere belangstelling van westelijke zijde werd gewantwoord en onder het hoofd neo-kolonialisme gerangschikt. Zo werd ook de westelijke sympathie voor de Ibo-bevolking en de wens om humanitaire hulp te verlenen, gezien.

commissie bleek, dat geen enkele fractie iets kon voorstellen, dat „doeltreffender” zou kunnen werken dan wat de Nederlandse regering al heeft gedaan. En — ook de pogingen van de paus zijn mislukt.

Nigeria verklaarde in de vergadering van de Verenigde Naties, dat de hele rebellie van Biafra niets anders was dan een repetitie van de lamentabele tragedie van Katanga, en noemde de leider van de Biafranen een tweede Tsjombe.

En: „achter de reïncarnatie van een nieuwe Tsjombe op het Afrikaanse politieke toneel staan een aantal financiële kringen, die ook inspireerden tot de Katangese afscheiding. Deze financiële kringen hebben de rebellen aangespoord om vol te houden ondanks de ernst van de situatie. Nigeria vraagt deze neo-koloniale kringen waarom hun zogenaamde humanitaire gevoelens niet zo vlot tot uitdrukking komen als het gaat om Zuid-Afrika, Angola, Mozambique, Guinea, Zuid-Rhodesia en Namibia”.

Dat is niet alleen het standpunt van Nigeria, dat is het standpunt van de meerderheid der Verenigde Naties. En het is dwaas, te denken, dat Nederland, door b.v. de handelsbetrekkingen met Nigeria te onderbreken, dit standpunt van Nigeria zou kunnen veranderen.

De Wereldraad van Kerken kan er niets aan doen, de paus kan er niets aan doen, de meerderheid van de Verenigde Naties wil er niets aan doen, dat is de tragedie van Biafra.

En daardoor gaat de verschrikking in Biafra door, zoals zij ook doorging in de Soedan, waar niemand over praatte. En misschien, zij het op wat beperkter schaal, ook in West-Irian?

En bij dit alles gaat het om duizenden mensenlevens, ook levens van kinderen. Ja het meest en het eerst om de levens van kinderen.

En geen beroep op menselijkheid, geen redelijke argumenten, geen appèl op het geweten heeft hier enige invloed. In een machteloze wereld heeft het wrede geweld onvoorstelbare kansen. Er zijn nu al series van voorbeelden van te noemen.

En dat zal zo blijven, zolang iedereen blijft meedoen aan de hypocrië, door op elke vergadering van de Verenigde Naties te toosten op menselijke rechten en vrijheden en op de Verenigde Naties zelve als op het bouwwerk, waarvan menselijkheid het fundament is en vrede de hoge koepel.

DOOR
H. ALGRA

Alleen de Franse spreker, die in opdracht van generaal De Gaulle het woord voerde, sprak van „het martelaarschap van de Ibo's”. Nigeria zelf verklaarde dat allerlei suggesties omtrent de „zogenaamde tragedie” van Biafra een flagrante schending bedoelden van het beginsel van non-interventie in de interne zaken van de lidstaten van de Ver. Naties en daar zijn de andere Afrikaanse staten het mee eens. Daar is de meerderheid van de Verenigde Naties het mee eens. Daarom kan Biafra niet als een agendapunt op de agenda van de Verenigde Naties worden geplaatst.

Minister Luns heeft het na zijn duidelijke rede in de Eerste Kamer, waarin hij de gehele zaak heeft behandeld en heeft uiteengezet, wat Nederland doet en heeft gedaan om de hongerende bevolking te helpen — een rede, die op dit punt in de grote pers in Nederland vrijwel werd doodgezwegen — nog eens met de commissie voor Buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer besproken, openhartig en duidelijk. En in die

A.R. PARTIJ

Dr. Kuyperstraat 3 's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

boekhoudkundig
medewerker

leeftijd 21 tot 25 jaar,
praktijkdiploma boekhouden

Interessante werkring op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt.

Salaris in te passen in een schaal van f 569,— tot f 1.019,— per maand, naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht bij bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

* * * Statenleden kiezen
Eerste Kamer

Zowel bij de P.v.d.A. als bij de P.S.P. is er bonje door de verkiezingen van leden van de Eerste Kamer. Vijf statenleden van de fractie van de P.S.P. in Noord-Holland hebben niet op nummer één van hun lijst gestemd, en socialistische leden van de staten van Brabant hebben het zittende lid Dr. Brongersma gewipt om door voorkeurstemmen een Brabander voor hem in de plaats te krijgen.

De liberale N.R.C. heeft er een beschouwing aan gewijd. En een vreemde beschouwing, die er op uitloopt, dat de manier, waarop de Eerste Kamer wordt gekozen, veranderd dient te worden. Want het is, zo vindt de N.R.C. een vreemde zaak, wanneer er leden van een statenfractie de volgorde, zoals de partij die heeft vastgesteld, willekeurig veranderen.

Deze generale redenering gaat uit van

APARTHEID IN DE PRAKTIJK

DOOR D. CORPORAAL

HET zijn slechts de blanken die bepaald hebben, dat in Zuid-Afrika het beleid van gescheiden ontwikkeling zal worden uitgevoerd. Vanuit de voogdijschapsgedachte — vaak in het besef dat hij een roeping heeft te vervullen ten opzichte van de niet-blanke — beslist de blanke hoe de ontplooiing van de niet-blanke zal verlopen; in welk tempo die zal plaatsvinden en hoe hij tot zelfstandigheid kan worden gebracht. In de ogen van het merendeel van de Afrikaners zullen daar decennia overheen gaan als zij tenminste al geloven, dat de niet-blanke het ooit tot zelfstandigheid zal brengen. Door middel van wetgeving is bepaald wat blanke en wat niet-blanke woongebieden zullen zijn.

Niet-blanke woongebieden

Als niet-blanke woongebieden worden die gronden beschouwd, die in de bijlagen bij de Naturellen grondwet van 1913 en bij de Naturellen trust- en grondwet van 1936 zijn opgesomd. Beide wetten zijn sindsdien herhaaldelijk gewijzigd. Op de gronden in deze wetten genoemd waren Bantoes van oudsher permanent gevestigd.

De wet van 1913 verbood de Bantoes in het algemeen reeds om in de agrarische gebieden van de blanken buiten de hun toegewezen gebieden land te kopen. Voor de blanken gold hetzelfde ten aanzien van de Bantoe-gebieden.

In de praktijk betekende die verdeling, dat 13% van de grondoppervlakte van Zuid-Afrika aan Bantoes is toegewezen. Op dit grondgebied moet een 8-tal Bantoe-staten — thuislanden — worden gevestigd. Er zijn acht van deze thuislanden geprojecteerd voor diverse volkseenheden, te weten voor de groepen Noord-Sotho, Zuid-Sotho, Swazi, Tsonga, Tswana, Venda, Xhosa en Zoeloe. Tot de burgers van deze thuislanden behoren niet alleen de bewoners van de betrokken gebieden, maar ook degenen, die er oorspronkelijk uit afkomstig zijn, maar die nu al korter of langere tijd elders in Zuid-Afrika wonen.

De 8 geprojecteerde Bantoe-staten vormen voor wat hun grondgebied betreft niet 8 eenheden; het zijn in totaal 260 stukken grond. Een aantal ervan zal te zijner tijd bij elkaar worden gevoegd, doordat de blanken die er nu nog wonen moeten verdwijnen, maar voor een groot deel zullen de gebieden en de verschillende „staten” gescheiden blijven. De Bantoe-staten voor de Zoeloe's bijvoorbeeld zal uit drie hoofddelen bestaan. Slechts de Transkei (voor een deel van de Xhosa's) vormt een behoorlijk aaneengesloten gebied. Nog niet zo lang geleden verklaarde de minister voor Bantoeontwikkeling op een congres van de Nationale Partij, dat de Bantoe-staten Transkei en Ciskei nooit een aaneengesloten gebied zouden kunnen vormen, maar dat zij gescheiden zullen blijven door een strook blank gebied.

Nu doet de aangebrachte verdeling wel een beetje vreemd aan: 13% van het grondgebied voor de Bantoes; 87% voor de blanken met wat woonruimte voor kleurlingen en Indiërs, terwijl de

Bantoe-groepen ongeveer 12 miljoen mensen omvatten en de blanken ongeveer 3,5 miljoen.

Daar bestaat echter een oplossing voor. Gedacht wordt — in het Tomlinson-rapport, een in 1954 uitgebrachte studie over de ontwikkeling van de Bantoe-woongebieden, is deze gedachte destijds o.a. ontwikkeld — aan een groter Zuidelijk-Afrika. Middenin Zuid-Afrika liggen voormalige Britse protectoraten, die inmiddels zelfstandige staten zijn geworden; Lesotho (Basutoland), Botswana (Beechuanaland) en Swaziland.

De Zuidafrikaanse regering zegt, dat deze staten oorspronkelijk ook Bantoe-woongebieden zijn. Wanneer deze gebieden nu worden gevoegd bij de woongebieden die de Zuid-Afrikanen aan de Bantoes hebben toebedeeld, dan zullen de Bantoes beschikken over 45% van de oppervlakte van „Groter Zuidelijk Afrika” en dan is een betere verdeling gekregen.

Bijzonder aardig gevonden, maar het is een vreemde redenering om grondgebied van zelfstandige staten te beschouwen als woon- en leefgebied voor burgers van Zuid-Afrika. Bovendien bestaat bijvoorbeeld de staat Botswana voor een niet onaanzienlijk deel uit de Kalahari-woestijn!

Alle drie genoemde staten zijn economisch voor een belangrijk deel afhankelijk van Zuid-Afrika. Het grondgebied, dat destijds aan de blanken is toebedeeld heeft dr. Verwoerd destijds „het anker van de Westerse beschaving in Afrika” genoemd.

Praktisch alle industrie-gebied behoort er toe. De blanke heeft immers met zijn kapitaal die industrieën gebouwd. Dat die bouw slechts mogelijk was dankzij de (goedkope) arbeidskracht van de niet-blanke wordt niet ontkend.

„Maar”, zo wordt gezegd, „de niet-blanke ging uit vrije wil vanuit zijn reservaat — thuisland — naar de in-

dustrie toe; hij had geld nodig en hij verdiende meer dan in zijn stamgebied en zo wast de ene hand de andere hand”.

Het is niet juist, dat hij uit vrije wil ging, want de noodzaak — gebrek aan werk en de aanbidding van een arbeidscontract — drong hem vaak er toe, zoals destijds ook de blanken van het platteland naar de steden werden gedreven.

Beperking van bewegingsvrijheid

In 1952 kreeg Zuid-Afrika een nieuw systeem van passenwetten. Niet dat passenwetten toen voor het eerst werden ingevoerd, want in het land waren „vanouds” passenwetten van kracht.

De invoering van de wetten ging met veel moeilijkheden gepaard, omdat door deze wetten aan de niet-blanken verdere beperking van bewegingsvrijheid opgelegd werd. Alle Afrikanen (Bantoes) die de leeftijd van 16 jaar hebben bereikt moeten in het bezit zijn van een boekje, dat tevens hun identiteitsbewijs is. Afrikaners (Blanken) behoeven alleen een identiteitsbewijs te hebben. In dit boekje staat waar het de betrokkene is toegestaan te verblijven, te werken (als hij een werkvergunning heeft); voorts komen er gegevens in omtrent het beroep en de betaling van belasting. Een Afrikaan mag een stedelijk gebied tot een maximum van 72 uur bezoeken zonder dat hij een speciale vergunning nodig heeft. Hij mag slechts langer in een stedelijk gebied verblijven wanneer hij (of zij): a. er vanaf zijn geboorte voortdurend heeft gewoond;

b. tenminste tien jaar voortdurend bij één werkgever heeft gewerkt; of er 15 jaar wettig en onafgebroken heeft gewoond, niet buiten het gebied heeft gewerkt en niet veroordeeld is wegens een ernstig misdrijf;

c. de vrouw, ongetrouwde dochter, of zoon beneden de 18 jaar is van een Afrikaan in de zojuist genoemde categorieën;

d. speciale toestemming heeft gekregen om in het gebied te zijn.

Een Afrikaan, die wettig in het gebied woonachtig is kan uit een stedelijk gebied worden gezet, wanneer de mening bestaat, dat hij zonder werk is of wanneer hij als ongewenst wordt beschouwd.

Over het algemeen mogen Afrikanen een blank agrarisch gebied niet verlaten om in een stedelijk gebied werk te gaan zoeken.

Mannen uit de zogenaamde thuislanden mogen als tijdelijke arbeidskracht naar stedelijke gebieden gaan teneinde een arbeidscontract aan te gaan.

Ze mogen slechts een bepaald soort werk doen bij een bepaalde werkgever. Vrouwen is het niet toegestaan naar een stedelijk gebied te vertrekken. Als mannen hun baan verliezen moeten zij naar hun thuisland terugkeren. Zijn eigen vaderland is daar, waar hij oorspronkelijk vandaan is gekomen. Ook al woont hij enkele generaties lang in de zogenaamde blanke gebieden, dat

geeft niet. Hij weet tot welke stam hij behoort en hij weet waar hij vandaan kwam.

In zijn oorspronkelijke land heeft hij burgerschapsrecht, daar telt hij volledig mee. Grote aantallen Afrikanen die uit stedelijk gebied worden gezet, hebben geen tehuis of verwanten meer in hun thuisland. In zulke gevallen worden zij naar nieuwe plaatsjes in de thuislanden gebracht die ook dienen voor oudjes, die van blanke boerderijen afkomstig zijn.

De levensomstandigheden zijn hier vaak primitief, terwijl er dikwijls plaatselijk ook onvoldoende werk beschikbaar is. Het zal niemand verbazen, dat de passenwetten en ook de arbeidswetten op grote schaal worden overtreden en dat er nogal eens misstanden bij de toepassing van deze wetten voorkomen.

Gemiddeld komen er in Zuid-Afrika dagelijks zo'n 1400 overtredingen van deze wetten voor.

Op zichzelf genomen kan er in een land als Zuid-Afrika geen bezwaar bestaan tegen een zekere mate van controle op de migratie en op de trek naar de grote steden. Ook hier is het echter weer de toepassing van de wetten in het kader van de ideologie, die deze zaken onaanvaardbaar maken. Een niet-blanke, die uit een blank gebied wordt verwijderd zal als regel elders helemaal geen werk vinden, terwijl hij in een stedelijk gebied daartoe veel meer kansen heeft.

Op 20 mei j.l. deelde de minister voor Bantoe-Administratie en Ontwikkeling mee, dat in 1968 uit het gebied van Johannesburg 16.814 Bantoes om een of andere reden naar hun zgn. thuislanden zijn teruggezonden. Voor Durban, Pretoria en Kaapstad zijn de cijfers respectievelijk 4.780, 570 en 47.

De Bantoes die in Johannesburg werken moeten buiten de stad wonen.



Overigens moet hieruit niet de conclusie worden getrokken, dat het aantal niet-blanken in de blanke gebieden drastisch gaat verminderen.

Volgens ons verstrekte gegevens werden in 1967/68 uit de provincie Transvaal 70.000 mensen naar hun thuislanden teruggewezen, maar daar tegenover staat, dat aan 150.000 personen vergunning werd gegeven om in de industrie-gebieden in Transvaal te komen werken.

De trekarbeid op grote schaal heeft ook zeer schadelijke gevolgen voor het gezinsleven van de niet-blanken. Het beleid komt er op neer, dat er permanent miljoenen trekarbeiders in Zuid-Afrika zullen moeten blijven.

Een blanke mag zonder toestemming niet in een niet-blank gebied verblijven. Men moet daarvoor een „permit”, een vergunning hebben. Deze kan om allerlei redenen worden geweigerd. Iemand als ds. Beyers Naudé krijgt bijvoorbeeld zo'n vergunning niet. De redenen voor de weigering worden niet bekend gemaakt.

In de blanke samenleving is de niet-blanke gastarbeider, d.w.z. vaak bediende of ongeschoolde werknemer, al komt daarin geleidelijk aan verandering, omdat er als het ware sprake is van een opwaartse druk. Voor een niet-blanke is het niet mogelijk ieder beroep uit te oefenen. Bij de wet op de reservering van arbeid is geregeld wat hij wel en wat hij niet mag doen.

De wetgeving hiervoor dateert in eerste aanleg ook al van voor de oorlog. Voor de blanke werknemers in de mijnen en bij de spoorwegen werden toen reeds bepaalde functies gereserveerd. Met name uit een oogpunt van bescherming van de blanke tegenover de goedkope niet-blanke arbeidskracht. Deze bescherming geldt voor een aantal beroepen. Er zijn ook wettelijk — in sommige delen van Zuid-Afrika — bepaalde functies voor kleurlingen en Indiërs gereserveerd. Steeds wordt er bij gezegd, dat deze reservering uit sociale overwegingen gebeurt om geen arbeidskrachten uit de markt te laten prijzen. De kleurling en de Bantoe zullen vaak bereid zijn hun arbeidskracht goedkoper ter beschikking te stellen dan een blanke en een bantoe goedkoper dan een kleurling. Er zijn wel verschuivingen, want de Zuid-Afrikaanse industrie groeit snel en er is een schreeuwend tekort aan arbeidskrachten. In de Kaap is het bouwbedrijf van lieverlee voor een deel in handen van niet-blanken terecht gekomen, juist omdat er onvoldoende blanke arbeidskrachten zijn.

Zo zijn er ook tal van industrieën, die niet-blanke arbeidskrachten inschakelen in functies die wettelijk zijn gereserveerd voor blanken. In veel gevallen wordt dit — door de nood gedwongen — oogluikend toegestaan.

Debat Volksraad

Interessant was het debat, dat over deze zaken begin juni in de Volksraad plaatsvond.

Bij de behandeling van de begroting voor het Mynwezen op 29 mei j.l. werd o.a. gesproken over het ontstaan van t.b.c. in de mijnen tengevolge van stof en zwakke ventilatie. De heer M. J. van den Berg, lid voor de Nationale Partij van de Volksraad merkte toen op: „Die siekte brei uit omdat die invloed van mm. Harry Oppenheimer (een invloedrijk man in de Afrikaanse mijnenwereld -C) nog in die mijne heers en nie-blanken ingespyel het as ventilasie-beamptes en monsternemers”.

Hij voegde er aan toe, dat het verkeerd was dat deze belangrijke zaak in handen van de Bantoes is. Dat kan niet voortduren.

De oppositie vroeg de betrokken minister zich van deze uitlating te distanceren, maar deze, dr. C. de Wet, was van mening, dat het goed was dat de mijnbazen kennis namen van de gevoelens, die onder Volksraadleden heersen.

De opmerking van het Volksraadlid is typerend voor de opvatting van veel Afrikaners, dat een niet-blanke in de blanke gebieden geen verantwoordelijk werk kan doen. Overigens is dat nooit op grote schaal geprobeerd. Het is een gegeven, dat de Bantoe daar ongeschikt voor is voor vele Afrikaners. Tengevolge van het regeringsbeleid zullen opgeleide Bantoes in hun thuislanden te werk gesteld moeten worden en in de zgn. grensnijverheden, in beroepen, waarvoor jongere blanken niet worden opgeleid om te voorkomen, dat blanke leerlingen onder Bantoe-vaklui zouden moeten werken. De minister van Arbeid, de

heer Marais Viljoen, zei in de Volksraad op 21 mei j.l. over het arbeidsbeleid o.a.:

„In ons veel volkige land is dit van die grootste belang dat ons 'n arbeidsbeleid het wat die verskil in lewenspeil wat in die land bestaan, in ag neem. Daar moet belet word dat diegene met 'n lae lewenspeil dié met 'n hoe lewenspeil ondergrawe. Dit is 'n basiese vereiste vir arbeidsvrede. In dié opzig doen die Regering wat die werkers van hom verlang”.

Bescherming levenspatroon

En dat laatste is wel juist. Het merendeel van de blanke werknemers (maar er zijn ook niet-blanke werkers) wil, dat de positie van de blanken niet in gevaar komt. In een gesprek met (blanke) vakbondsleiders bleek dat ook duidelijk. Slechts één van hen — een Engelsman uit een Bond van typografen — vond de wet op de reservering van arbeid een slechte zaak.

De niet-blanken hebben niet het recht vakverenigingen te vormen. Zij zijn derhalve geen onderhandelingspartners voor arbeidsvoorwaarden e.d. De blanke vakbonden behartigen ook de be-

niet-blanken. Ook voor de hogere functies worden zij slechts opgeleid voor zover zij die hogere functie in hun eigen land (thuisland) kunnen gebruiken.

Immigranten

Het land heeft dringend behoefte aan arbeidskrachten in verband met de industriële ontwikkeling. Zuid-Afrika is er daarom veel aan gelegen immigranten te krijgen, maar de immigranten moeten wel blank zijn. De adjunct-voorzitter voor Immigratie, dr. Koorhof, verklaarde 9 juni 1969 in de Volksraad, dat enig immigrant die bij zijn aankomst in Zuid-Afrika niet „zuiver blank” (pure white) werd bevonden naar zijn land van oorsprong zou worden teruggezonden.

Vier speciale stappen zijn ondernomen om te verzekeren, dat toekomstige immigranten naar Zuid Afrika „zuiver blank” zijn.

Ten eerste moet de toekomstige immigrant reeds op zijn aanvraagformulier verklaren dat hij „zuiver blank” is; ten tweede dient hij enkele zeer duidelijke foto's in te leveren; ten derde moet hij in zijn eigen land verschijnen voor Zuidafrikaanse immigratie-autoriteiten, die ervaring hebben bij het be-

Neem bijv. evenwel de buschauffeurs in Johannesburg. Het aanvangssalaris van een blanke is f 176,— per week; na 10 jaar verdient hij f 209,— per week. Voor en Bantoe zijn de cijfers respectievelijk f 84,— en f 122.80.

Of neem de mannelijke gezondheidsinspecteurs. Ieder moet via een part-time studie van 3 jaar het Nationale Gezondheidsdiploma halen. Het minimumsalaris voor een blanke bedraagt f 11.349,— per jaar, voor een kleurling en een Bantoe f 7.500,— per jaar.

Deze enkele voorbeelden zijn met een groot aantal andere uit te breiden. Zijn zulke verschillen te verdedigen met een beroep op „verschillende levensomstandigheden?”

Bezorgdheid

Het is niet verbazingwekkend, dat een aantal mensen in Zuid-Afrika ernstig bezorgd is over de gang van zaken in het land.

De Raad van Christelijke Kerken in Zuid-Afrika heeft zijn bezorgdheid o.a. als volgt onder woorden gebracht:

„In hierdie land en in hierdie tyd verbeel ons die situasie waarin 'n poli-



Johannesburg

langen van de niet-blanke werknemers. De grootste vakvereniging de Tusca is het met de werkreservering niet eens. Zij vindt ook dat de Afrikanen zich in vakverenigingen moeten organiseren. Van de kleurlingen en Indiërs zijn 85.000 personen in gemengde vakverenigingen (met afzonderlijke afdelingen) georganiseerd en 40.000 in afzonderlijke vakverenigingen; 80.000 blanken zijn lid van gemengde vakverenigingen; 280.000 van blanke vakverenigingen. Een vakvereniging van Afrikanen kan niet geregistreerd worden. Wel zijn er enkele niet geregistreerde bonden.

De meeste van hun leiders zijn verbanen of gearresteerd op grond van de wet tot onderdrukking van het communisme.

De minister van Arbeid zei ook, dat de werkafbakening ongeveer voor 3% van de blanke werknemers direct effect heeft.

Toch achtte hij deze zaak van het allergrootste belang voor de werkgelegenheid in het land want „daardeur voel die blankes beskerm in hul werk”.

En „Om die blankes se lewenspatroon te beskerm, het die Regering bepaal, dat daar die nodige skeiding moet wees waar blankes en nie-blankes in werkplekke, winkels en kantore saam moet werk”.

De bedoeling is het arbeidspatroon in het land te handhaven. De regering zal ook voortgaan met een beleid, dat de blanke werknemer beschermt en dat tegelijkertijd voor de niet-blanken de best mogelijke werkgelegenheid scheidt. Maar u begrijpt: voor zover dit dienstig is in het kader van de regeringspolitiek. De wetgeving op dit gebied betekent een enorme rem op de ontwikkeling van de

oordelen van de vraag of mensen blank zijn; ten vierde wordt hij bij aankomst in Zuid-Afrika nauwkeurig bekeken door goedgetrainde ambtenaren.

Iemand van de Verenigde Partij vroeg wat het verschil was tussen „blank” en „zuiver blank”, maar de adjunct-minister kon hem niet helpen.

Een ander lid van de Verenigde Partij stelde de vraag of Simon van der Stel „zuiver blank” was (Van der Stel was onder de Hollanders gouverneur van de Kaap; van hem is bekend, dat hij gemengd bloed had).

De adjunct-minister antwoordde, dat hij waarschijnlijk in het land was gekomen onder het bewind van de Verenigde Partij.

Blijkens onlangs gepubliceerde cijfers kwamen er in de periode van 1963 tot juni 1968 223.343 immigranten in Zuid-Afrika, terwijl in diezelfde periode 50.143 personen het land verlieten. 1966 was een topjaar, toen kwamen er 48.000 immigranten in Zuid-Afrika. In de eerste 6 maanden van het nu lopende jaar bedroeg hun aantal 19.203.

Van immigranten wordt verwacht dat zij de Zuidafrikaanse gewoonte overnemen en de manier van leven van de gevestigde (blanke) bevolking.

Verskil in beloning

In beloning zijn er ook verschillen tussen blank en niet-blank die er niet om liegen. De bladen hebben melding gemaakt van de dreiging met ontslag van kleurlingenartsen in Durban. De regelingen zijn inmiddels beduidend verbeterd, voor artsen is de salariëring echter lang niet ongunstig.

Die uitwerking hiervan kan gesien wor oor 'n wye gebied van lewensaspekte — in die politieke, ekonomiese, maatskaplike, opvoedkundige en godsdienstige lewe; daar is inderdaad min gebiede, selfs van die lewe van die enkeling, wat nie geraak word deur die uitwerking van die leer van rasseskieding nie. By gevolg word hierdie leer deur baie gesien nie bloot as 'n tijdelike politieke beleid nie maar as 'n noodsaaklike en blywende uitdrukking van die wil van God en as die egte vorm van Christelike gehoorsaamheid vir hierdie land. Maar hierdie leer, tesame met die ontberinge wat die toepassing daarvan meebring, stel 'n program daar wat teenoor die Christendom werklik vyandig staan en slegs kan dien om mense weg te hou van die ware kennis van Christus.

Daar is ontstellende tekens dat hierdie leer van skeiding vir baie 'n valse geloof geword het, 'n vreemde evangelie wat geluk en vrede aanbied vir die gemeenskap en vir die individu. Dit gee aan mense 'n sekerheid wat nie op Christus gebou is nie maar op die teorie van skeiding en die behoud van hulle rasse-identiteit. Dit hou afsonderlike ontwikkeling van ons rasse-groepe voor as 'n weg vir die volk van Suid-Afrika om homself te verlos. So'n aanspraak bots onvermydelik met die Christelike evangelie wat, vir die sameleving sowel as vir die individu, verlossing aanbied deur die geloof in Christus alleen.”

NOTITIES VAN EEN
RAADSLID

„SCHAPEN MET VIJF POTEN” GEVRAAGD

HET zit de gemeenten deze zomer in financieel opzicht bepaald niet mee. Op 30 juni ontvingen zij een circulaire van de ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën waarin kortweg werd meegedeeld dat de uitkering uit het Gemeentefonds voor 1970 niet hoger zou zijn dan die over 1969. Het uitkeringspercentage zou met vijf punten worden verhoogd maar dat was dan ook alles.

De ministers hadden zelfs de moed er bij te zeggen dat bij deze vaststelling rekening was gehouden met eventuele prijsstijgingen. Tenminste prijsstijgingen van drie procent voegden zij er voorzichtig aan toe. Niemand gelooft aan prijsstijgingen voor het komende jaar van slechts drie procent. De ministers zelf ook niet. De rijksbegroting gaat uit van een uitgavenverhoging van zes procent. Maar voor de gemeenten vinden de beide excellenties een verhoging van iets meer dan twee procent (daar komt de mededeling op neer) kennelijk voldoende. De gemeenten hebben daar maar rekening mede te houden. Protesteren baat niet. Vakbonden of lichamen als de S.E.R. bemoeien zich daar niet mee. Weet men daar veel dat allerlei maatregelen in het belang van het welzijn van de burgerij juist door de gemeenten moeten worden genomen en betaald?

Bijna tezelfdertijd, nl. bij arrest van 1 juli, concludeerde de Hoge Raad dat de gemeenten voor het bouwen van woningwetwoningen geen leges mogen heffen. Dat was het slot van een proefproces tussen de gemeente Roermond en een woningbouwvereniging. Het mag niet zegt de Hoge Raad op grond o.m. van art. 73 van de Woningwet. We gaan die uitspraak niet bespreken of kritiseren. De Hoge Raad is het hoogste rechterlijke college in ons land en dat spreekt het laatste woord.

Maar dat laatste woord betekent voor de gemeenten minder inkomsten. Want geen leges betekent geen pecunia, geen geld. Nu wordt er natuurlijk meer gebouwd dan alleen woningwetwoningen en voor andere woningen en andere bouwwerken mogen de leges wel geheven worden, maar het is toch een niet onaanzienlijke aderlating. Want de woningwetbouw omvat landelijk een derde van de totale woningbouw.

Sommigen, uiteraard niet de gemeenten, hebben deze uitspraak van de Hoge Raad toegejuicht. Het werd tijd, want de bouwleges werden

steeds hoger en de gemeenten gebruikten deze bouwleges om hun slechte begrotingspositie te verbeteren. Altijd zijn het de gemeenten die ergens de schuld van krijgen! Ongetwijfeld worden de opbrengsten van de bouwleges elk jaar hoger. Maar niet omdat de gemeenten die leges verhoogden, maar omdat de bouwkosten steeds hoger werden. In tal van gemeenten heft men nl. een bepaald promillage (bijv. drie of vier promille) van de bouwkosten als leges. Soms zit er een kleine progressie in als het om duurdere woningen of bouwwerken gaat. Vaak heeft men ook een minimum van bijv. vijf gulden wat dan in hoofdzaak zin heeft voor verbouwingen e.d.

Dat er verschil is tussen de ene gemeente en de andere kan niet worden ontkend, hoeft ook niet te worden ontkend, want het is nu eenmaal een gemeentelijke heffing. Elke gemeente stelt dus het bedrag aan leges zelf vast. Maar natuurlijk is dat niet onbeperkt. Het dagblad *Cobouw* noemde als voorbeeld dat voor een woning van f 60.000 aan bouwkosten (geen woningwetwoning dus) voor de bouwvergunning aan leges moest worden betaald in Schiedam f 180,— en in Beverwijk f 595,—. In Schiedam dus drie promille, in Beverwijk bijna één procent. Nu zal Beverwijk wel een van de hoogste gemeenten zijn, maar om dat te beoordelen zou men alle legesverordeningen moeten gaan vergelijken. Een opsomming van de bedragen die de gemeenten aan bouwleges heffen geeft ten aanzien van de hoogte van de heffing ook geen inzicht, want het totaal aan leges hangt af van de totale bouwactiviteit. Als Groningen het vorig jaar rond f 450.000 aan bouwleges ontving, Apeldoorn f 375.000 en Leiden f 140.000 wil dat nog allerminst zeggen dat Apeldoorn hogere leges heeft dan Leiden. Er kan in Apeldoorn dat jaar veel meer gebouwd zijn aan woningen, kunstwerken en gebouwen dan in Leiden.

Maar hoe dat zij, de gemeenten mogen in het vervolg voor woningwetwoningen geen bouwleges meer heffen. De inkomsten daaruit moeten zij voortaan derven. Voor alle gemeenten samen wordt deze vermindering aan inkomsten geschat op een bedrag tussen de tien en twintig miljoen gulden. Op welke wijze zij nu aan dat bedrag moeten komen is niet bekend.

Men zal er wel weer van uitgaan dat de gemeenten kunnen wat niemand anders, ook geen enkele overheidsinstantie, kan, nl. met minder geld toch hetzelfde aantal taken blijven vervullen.

De enigen die van deze rechterlijke beslissing wijzer kunnen worden zijn de huurders van de nieuwe te bouwen woningwetwoningen. Gemiddeld kan men de bouwleges van een woningwetwoning stellen op ongeveer f 125. Zou men het voordeel van het niet behoeven te betalen van leges doorberekenen in de huur, dan zou dit voor de huurder een voordeel kunnen opleveren van ongeveer drie kwartjes per maand. Drie kwartjes op een huur van f 150 tot f 175 per maand.

Tegenover dit grote voordeel kunnen de gemeenten die toch al nauwelijks weten hoe het in 1970 moet gaan (gezien de circulaire van 30 juni) deze extra tegenvaller er nog wel bij hebben.

De kiesverenigingen die zich aan het beraden zijn over de kandidatenlijsten voor de komende gemeenteraadsverkiezingen zullen er goed aan doen alvast een hoeveelheid „schapen met vijf poten” te zoeken, want men gaat van gemeentebestuurders hoe langer hoe meer het onmogelijke vergen.

ONDERZOEK NAAR BETEKENIS GEMEENTE VOOR DE BURGER

Burgerschap en burgerzin, door drs. a S. Faber. Een onderzoek naar de betekenis van de gemeente voor de burger.

Dit onderzoek werd gehouden in de gemeente Achtkarspelen onder 520 inwoners, mannelijke zowel als vrouwelijke. Dit laatste mag met ere genoemd worden. Onlangs toch verscheen van de hand van prof. dr. H. A. Brasz en drs. L. de Jong een boek „Burger en Gemeente, waarbij uitsluitend mannen zijn geënquêteerd en geen enkele vrouw, omdat in het algemeen de belangstelling van vrouwen voor politieke vraagstukken geringer is dan van mannen”. Sic!

Achtkarspelen is een gemeente van ruim 20.000 inwoners, verspreid over 11 kernen, waarvan Buitenpost het bestuurscentrum is.

Interessant blijft dan ook de vraag, hoe een enquête in een grote plaats zou uitvallen.

Het onderzoek is bijzonder nauwgezet gedaan. Een uitvoerige vraagstelling, 50 vragen, ligt er aan ten grondslag.

De vragen zijn heel concreet, wat de personen ook gemakkelijker aan het antwoorden zet.

Het huiswerk, om het maar eens heel simpel te zeggen, is niet te moeilijk. Wat zijn zo enkele van de voorzichtige conclusies?

De burgers in Achtkarspelen zijn over het algemeen tevreden over hun gemeentebestuur, ongeveer de helft van de burgerij beschouwt de burgemeester bij het plaatselijk bestuur als „de sterke man”.

Zowel van de burgemeester als van een raadslid verwacht een groot deel der burgers, dat hij hen terzijde staat als „burgemeester” of „raadslid”.

Alleen de arbeiders wendden zich nogal eens liever tot een gemeente-ambtenaar dan tot iemand die naar hun mening werkelijk invloed heeft. De mate van tevredenheid hangt samen met de innerlijke houding tegenover de gemeente.

Deze burgerzin is ten dele bepalend voor de mate van belangstelling voor het gemeentelijk bestuurlijk gebeuren.

Vrouwen hebben inderdaad minder burgerzin dan mannen: Maar het verschil is niet groot, 47% van de mannen had een sterke burgerzin tegenover 42% van de vrouwen. Het milieu is van groter belang en mannen en vrouwen zijn ongeveer gelijk verdeeld over verschillende „milieus”.

De grootste belangstelling vindt men inderdaad bij mannen en dan nog bij hen, die meer dan lager onderwijs genoten hebben en zich actief in het verenigingsleven betonen.

Het gemeenteraadsverslag kreeg meer aandacht dan dat van provinciale staten of Tweede Kamer. Terecht vraagt de schrijver zich af of dit in verstedelijkte gebieden ook zo is.

Hij zegt zich niet te verbazen wanneer die belangstelling een verschuiving ondergaat van het gemeentelijke naar het nationale niveau. De grote boosdoener is dan de krant, die weinig berichten geeft over het raadsnieuws. Terwijl veel problemen die in de raad van een grote stadsgemeente behandeld worden, wat verder uit het blikveld van de burger liggen.

De meeste burgers beperken zich tot een globaal volgen van het gemeentelijk wel en wee. Dit kan zich ineens gaan intensiveren b.v. bij plannen tot opheffing of bij uitbreiding; het bouwen van een bejaardenhuis e.d.

Zelf denk ik b.v. aan de emoties, die in Amsterdam een eventuele vestiging van Progil opriepen. Hierbij waren juist veel vrouwen betrokken. Zo ook in Zaandam,

waar een z.g. Progil-dag belegd werd voor een paar honderd dames, die zich die dag op uiterst nuchtere en deskundige wijze lieten voorlichten. De bedreiging van de milieu-hygiëne en het gevaar van het vervoer van bijzonder gevaarlijke stoffen werd afgewogen tegen een stuk economische ontwikkeling van het Noordzee-kanaalgebied.

Uit het onderzoek bleek dat onkerkelijkheid ook van invloed was op de gemeentelijke burgerzin. Een minder positieve houding wordt aangetroffen bij 40% van de onkerkelijken tegenover respectievelijk 14% en 13% bij kerkse orthodoxe Nederlands-Hervormden en gereformeerden.

Daar het percentage onkerkelijken bij de arbeiders het grootst was, bleken hier drie factoren samen te vallen, nl. ontwikkeling, kerksheid en verenigingsactiviteiten.

De indruk bestaat, dat bij deze beroepsgroep de afstand tot het bestuur het grootst is. De heer Faber stelt dan ook de vraag, hoe het huidige lager onderwijs in gunstige zin zal kunnen werken t.a.v. de relatie tussen de (volwassen) burger en het bestuur.

De relatie tussen leeftijd en burgerzin is niet significant. Bij de jongeren wat meer personen met een matige burgerzin en wat minder met een sterke, dan bij de inwoners tussen 35 en 65 jaar, die zich wat sterker gehecht hebben aan de eigen gemeente.

Lopen de percentages gemeentelijke burgerzin tussen mannen en vrouwen niet ver uiteen, anders is het gesteld wanneer wordt nagegaan: het lezen van raadsverslagen, de kennis over de politieke samenstelling van de raad en de gemiddelde kennis van raadsleden.

Van de vrouwen leest 28% het raadsverslag altijd (mannen 53%) en 36% leest het nooit (mannen 19%). De overigen 36% en 28% soms. De politieke samenstelling van de raad kennen 12% van de mannen, tegenover slechts 3% van de vrouwen. Grappig is dat 52% van de vrouwen weet welke partij het grootste aantal zetels in de gemeenteraad heeft, tegenover 47% van de mannen.

Voorkeur voor een raadslid heeft 13% van de vrouwen en 17% van de mannen.

Globaal genomen is de conclusie van de heer Faber dat mannen in de regel een grotere belangstelling voor het gemeentelijk bestuur hebben dan vrouwen. Maar hij tekent er gelijk bij aan, dat de gemeenteraad van Achtkarspelen tijdens het onderzoek geheel uit mannen bestond.

Dat regio's en grote plaatsen met een communicatiegebrek worstelen, mag blijken uit de vraag naar meer voorlichting via radio en televisie. Waarbij iets anders bedoeld wordt, dan de huidige televisierubriek „Van gewest tot gewest”.

Een stad als Amsterdam overweegt dan ook een eigen radio- en t.v.-zender. Daarnaast is het van groot belang de eigen burgers zoveel mogelijk bij het bestuur te betrekken.

Ook vrouwen zijn daar warm voor te krijgen, gezien de animo in West-Friesland. Waar mede de plannen voor een gemeentelijke herindeling op grote schaal besproken zijn. Waarbij de dames met allerlei aanbevelingen kwamen zoals de bevolking meer bij het bestuur van de gemeente betrekken; openbare gespreksavonden houden met gemeenteraadsleden; het bekend maken van de plannen in een contactblad, ook de besluiten van B & W daarin publiceren, adviescommissies uit alle geledingen van de bevolking samenstellen.

Het zal steeds meer van belang zijn, de burgerij actief bij het bestuur te betrekken en, hoe kan het anders in deze tijd, „inspraak” te geven.

WERKENDE JONGEREN WIJZEN REGERING EN PARLEMENT OP HUN VERANTWOORDELIJKHEID

Alom wordt men in de huidige samenleving geconfronteerd met kritiek, protesten en demonstraties, met name van jongeren. Studenten hebben hun wensen op een hun eigen manier voor het voetlicht gebracht; kunstenaars hebben aandacht gevraagd voor de situatie waarin zij verkeren door hoog spel te spelen met de minister van Cultuur en last but not least, ook de werkende jongeren roeren de trom.

Het is een omfloerste trom. Hun positie binnen de gevestigde samenleving is een plaats bij de onderste trede, daar worden ze althans door de gemeenschap geplaatst.

Zij treden als manusje van alles het bedrijfsgebeuren binnen, worden behandeld als leerlingen en „groentjes”, hoewel binnen korte tijd van hen wel een volwassen arbeidsprestatie wordt verwacht.

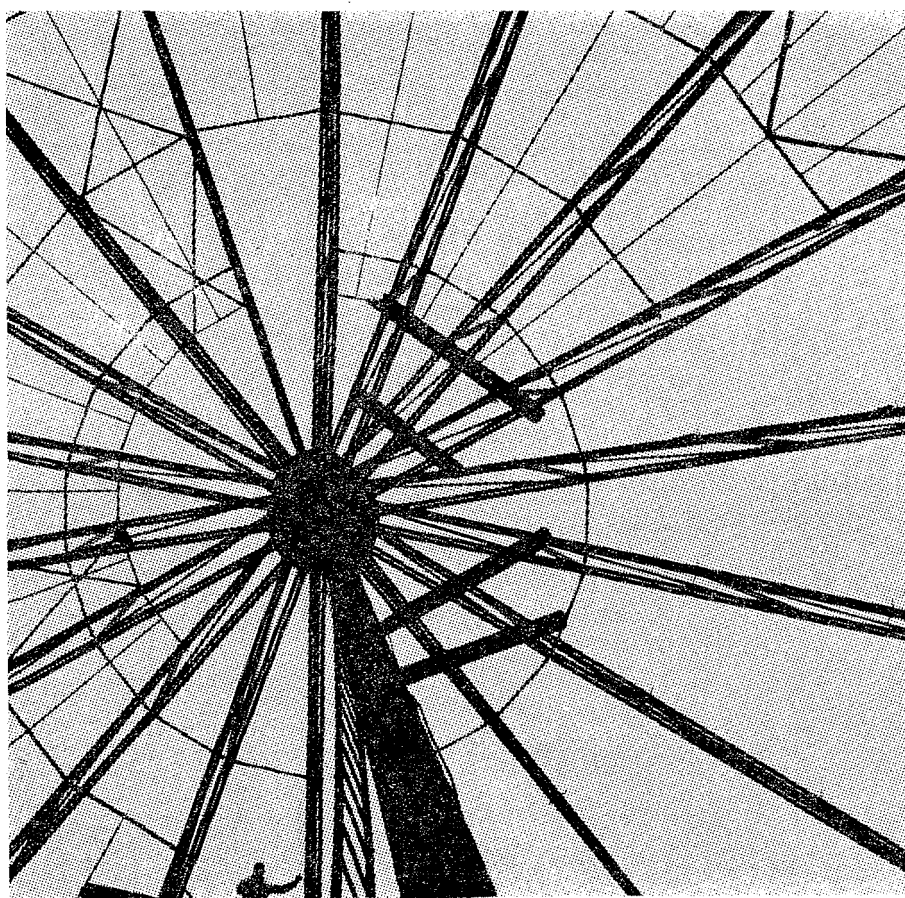
Zij zijn overgeleverd aan de eisen van het bedrijf, de techniek, de produktie en de economie, terwijl nauwelijks plaats is ingeruimd voor het menszijn in het algemeen en het „jongere-zijn” in het bijzonder.

De materiële zijde van het werken is bepaald niet meer primair voor de mens in zijn arbeidssituatie. Een samenleving met daarbinnen een werksituatie, die human en leefbaar is, vraagt thans de grootste aandacht. Vooral van de jongeren.

NOODKLOK

In toenemende mate wordt de laatste tijd gewezen op het belang van vorming van de jonge werknemer van vandaag. Het onlangs verschenen SER-rapport over de Automatisering pleit heftig voor vorming van jonge werknemers. De basis, die vanuit het onderwijs en met name vanuit het lagerberoepsonderwijs aan de jonge mensen wordt meegegeven is te smal en te kwetsbaar. Gezien de technologische ontwikkelingen en de toenemende automatisering kan men er niet meer omheen of men zal de jonge mensen zodanig moeten toerusten, dat zij over een aantal jaren gemakkelijk kunnen switchen naar een ander beroep. Vele jonge mensen worden vandaag voor beroepen opgeleid, die ze nooit van hun leven zullen uitoefenen. Reeds nu is bekend, dat de meeste jongeren minstens 3 maal van beroep zullen moeten veranderen. En toch sturen we de jonge mensen vandaag na een 3-jarige opleiding aan de technische school het bedrijfsleven in. Ruim 300.000 jongeren in de leeftijd van 14 tot 19 jaar moeten zich daar maar zien te redden. Elke vorm van begeleiding, vorming of onderwijs mankeert! Kunnen we deze verantwoordelijkheid nog langer dragen? Kan een regering nog langer verantwoordelijkheid dragen voor het kweken van een maatschappelijke achterhoede?

We kennen de feiten, de aantallen en de verwachtingen voor de toekomst, en toch staan we dit toe?



Een plaats bij de onderste trede

Toch zei minister Veringa bij de behandeling van de begroting van onderwijs en wetenschappen: „Voor mij blijft het de grote taak de jonge mensen te maken tot ontwikkelde en zelfstandig denkende burgers, die weerbaar en gestructureerd hun taak in de wereld kunnen vervullen”.

Een loffelijke uitspraak, een bewijs, dat ook de minister weet, waar het om gaat. Op dit moment voor werkende jongeren een „fata morgana”.

LAGER TECHNISCH ONDERWIJS

L.T.S.-ers worden in staat geacht om in een tijdsbestek van drie jaar vooral mentaal, toegerust te zijn voor een arbeidsplaats in het bedrijfsleven. Dit betekent: op 15-jarige leeftijd, zonder enige vorm van begeleiding, vorming of onderwijs de maatschappij binnentreden, die zo geheel anders is, dan het vertrouwde en beschermde schoolmilieu. Tijd om te groeien naar een houding van volwassenheid is niet beschikbaar. Op korte termijn aanpassen aan een situatie, waarin alles op volwassenen is gericht, is geboden.

De jongen en het meisje van 15 jaar worden geacht de geestelijke bagage bij zich te hebben, die hen in staat stelt de dynamiek van deze tijd aan te kunnen!

Plaats voor persoonsvorming, gelegenheid krijgen in te groeien in het arbeidsproces, begeleiding in het bedrijf, zijn kreten, die niet passen binnen het kader van het beleid van de werkgever.

Deelneming aan vakopleiding en vormingswerk is afhankelijk van de goedheid van de werkgever en uitermate conjunctuur gevoelig.

Van de circa 1 miljoen jongeren in de

leeftijd van 14 tot 19 jaar, zijn er ruim 450.000 bij het arbeidsproces betrokken. Van deze 450.000 werkende jongeren zijn slechts 100.000 jongens en meisjes betrokken bij vakopleiding (75.000) en vormingswerk (25.000).

TOEKOMST

De vertechnologisering en automatisering schrijden voort. In het jaar 2000 heeft het bedrijfsleven nog slechts behoefte aan 5% jonge werknemers in de leeftijd van 15 tot 19 jaar. In 1965 was die behoefte nog 48%. In 1980 zal dat percentage voor genoemde leeftijdscategorie reeds zijn gedaald tot 18%.

Deze cijfers eisen, dat op korte termijn zodanige voorzieningen worden getroffen binnen het onderwijs — en met name binnen het lagerberoepsonderwijs, dat voor een zeer groot deel van de jongeren voldoende mogelijkheden beschikbaar zijn om zich voor te bereiden op hun rol in het arbeidsproces. Populair gezegd, zou ik willen stellen, dat de tijd van de arbeider voorbij is en dat de technicus zich aandient. Dit weten we nu in 1969. Wat doen we eraan? Wat doet de samenleving eraan? Wat doen de verantwoordelijken binnen die samenleving eraan? Met het constateren van feiten komen we beslist niet verder. Er zal gehandeld moeten worden.

We mogen er vandaag geen genoeg meer mee nemen, dat we met elkaar een aanzienlijke maatschappelijke achterhoede van jongeren aan het kweken zijn. Zij moeten straks immers de plaatsen innemen!

PROTESTEN

Hiertegen nu hebben de werkende jongeren geprotesteerd op een gezonde en acceptabele wijze. Geen bezettingen en

DOOR

H. GROENEVELD JR.

Secretaris „Werkende Jeugd”,
de jongerenorganisatie van het C.N.V.

vernielingen. Geen molestatie van overheidsdienaren. Nee, op een wijze, die binnen het kader van de huidige wijze van demonstreren heeft verbaasd. De regering kan nu niets afkeuren. Wel kan de regering het doel en de wijze, waarop naar dit doel wordt gestreefd, honoreren.

EÉN DAG VORMING PER WEEK

Een op korte termijn te verwezenlijken daad moet zijn: de invoering van één dag vorming per week voor jongeren van 14 tot 19 jaar. Niet via een C.A.O., niet de jongeren verplichten, maar de WERKGEVER. De werkgever moet van overheidswege worden gewezen op zijn plichten t.a.v. jongeren die nog niet aan een volwassen arbeidsprestatie toe zijn. Hij zal moeten weten, dat hij alle jonge werknemers onder de 19 jaar één dag in de week moet afstaan aan het vormingswerk. Een drietal Nationale Instituten voor Vormingswerk staan gereed.

De Werkende Jongeren vragen geen verbetering van materiële zaken doch een realisering van datgene, wat in art. 12 van de ARBEIDSWET van 1919 staat geschreven: EEN DAG SCHOLING OF VORMING PER WEEK!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar,
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0.30.

HET BEELD DER VADEREN

AJAX

EEN halve eeuw geleden, in juni 1919, keerde Ajax triumerend uit Zweden terug, na het nationale Zweeds elftal op eigen bodem te hebben verslagen.

In een anti-revolutionair dagblad werd dit grote gebeuren aldus aan de lezers meegedeeld:

„Ajax keert triumerend uit Scandinavië in het vaderland terug. Wat? De lezer kent Ajax niet? De Aja-

ciden niet, die zich al meer dan wereldberoemd hebben getrapd?

Dat is nog veel onvergeeflijker dan ons verzuim, dat wij er niet terstond melding van hebben gemaakt.

't Is haast te gek om het hier nog eens te zeggen. Maar enfin: Ajax, dat is de beroemde Amsterdamse voetbalclub, waarvoor 25.000 mensen in het Amsterdamse stadion met plezier zich hees schreeuwen, waarvoor duizenden dames anderhalve hitteflauwte over hebben. Welnu, de Ajaciden hebben hun naam onsterfelijk gemaakt.

Eerst hebben ze in Amsterdam de beste

Zweedse baltrappers geklopt. Daarna zijn ze naar Scandinavië gereisd en hebben de Zweden in hun eigen vaderland finaal verslagen. Zodat de Zweedse dagbladen vol lof waren en lange, lange kolommen wijdden aan het succes van de geweldige Amsterdammers.

En nu, bekroond en bekranst, komen ze in het juichende Nederland terug.

Een comité is gevormd, om hen te huldigen, een comité met een voorzitter, met secretarissen en penningmeesters. Met muziek en vaandels zullen ze van 't Centraal worden afgehaald; omstuwd door een van enthousiasme haast razende menigte.

Amsterdam wacht hen in zenuwspanning...

Wie zegt daar, dat Nederland zijn glorietijd gehad heeft?"

Het was een halve eeuw geleden nog niet ongebruikelijk, om hen, die deden alsof de glorie van het vaderland mede afhing van topprestaties in de sport, eens op de hak te nemen.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFTWAGENS
ETC.

HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 24345 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Adverteer regelmatig

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1883

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILI (N.-B.) - TELEFOON 08859 1024*
Fabriek van reprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuysjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & Co

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPE, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland

bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen
N.V. GEBR. SALVERDA AANNEMERSBEDRIJF

'T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 253

H. HORTENSIIUS & ZOON

METSELAARS EN AANNEMERS
Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden
NIEUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE
Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5570

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

F VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

Telefoon 01827 - 2261

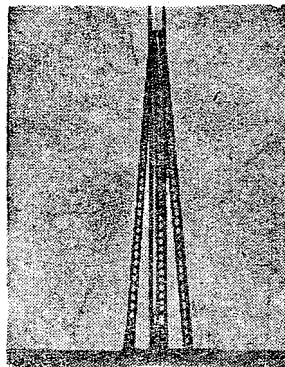
KERKLAAN 9

MOORDRECHT

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269
LEXMOND

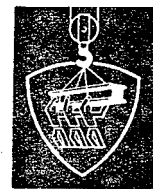
Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.



Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek



Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT, KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in bouwmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM - TELEFOON 514

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748 - 3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230. Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

SCHUILING GIETRIJBENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461



PATENT OCEAN

WERELDWIJD TOEGEPASTE APPENDAGES

EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS, TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN“

INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELD (G.)
TEL 08302-6241 - TELEX 45277 - PB 55

DIRECT GELD NODIG?

PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD		
	AFLOSSING PER MAAND		
f 1000.-	47,50	34,30	22,50
f 2000.-	94,59	68,60	45,-
f 3000.-	142,04	102,90	87,50
f 4000.-	171,-	112,50	70,55
f 5000.-	189,39	13,20	90,-

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 0414 - 5320

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van Oeververbindingswerken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld - Giesendam



N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides“

Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

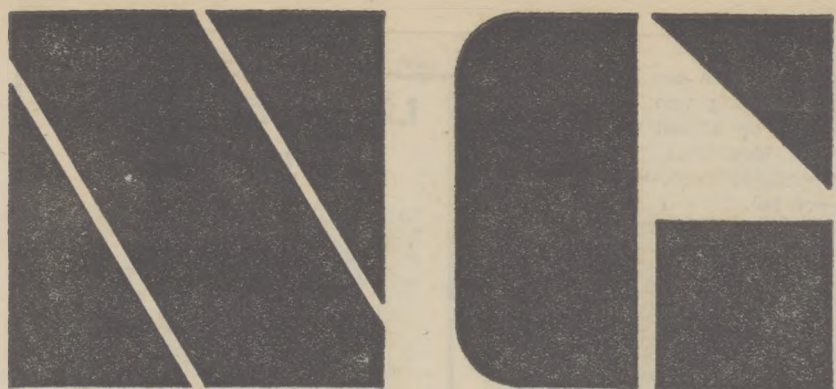
CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrand-cultuur

H. R. van Triest N.V. FOURAGES

DWINGELOO

Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)

Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop van uw ruwvoerders



ZIJN WE NIET BEZIG ONSZELF LANGZAAM AAN TE VERGIFTIGEN?

DOOR IR. T. T. WIND

ZIJN we niet bezig onszelf langzaam aan te vergiftigen? Deze beklemmende vraag dringt zich met geweld aan ons op, wanneer we plotseling ons bewust worden van de vernietigende kracht, die de voor de landbouw bestemde chemische bestrijdingsmiddelen bezitten, zoals onlangs bij de vergiftiging van de Rijn. Het gebruik van deze middelen, juist bij de produktie van het menselijk voedsel in de natuur, doet ons huiveren. Dat de Amerikanen in Vietnam hele bossen onherstelbaar beschadigen met behulp van chemische middelen, om hun vijand beter te kunnen ontdekken, beroert ons weinig. Het is immers een middel in de strijd tussen leven en dood. En Vietnam ligt aan de andere zijde van onze aardbol. Zelfs de gedachte, dat de gewapende vrede in deze wereld mee in evenwicht wordt gehouden door het bezit van onvoorstelbare hoeveelheden dodelijk vergif brengt ons nauwelijks uit ons geestelijk evenwicht. Maar wanneer blijkt, dat de Amerikaanse legerleiding het snode plan heeft opgevat om een 26 miljoen kg. verouderd gifgas in de Oceaan te werpen, komt de Amerikaanse burger in het geweer, omdat het zich plotseling het gevaar realiseert, dat alleen reeds verbonden is aan het vervoer van een klein gedeelte van dit dodelijk vergif. Stel, dat er een ongeluk mee gebeurt, of dat een maniak een ontploffing veroorzaakt. Kenmerkend, deze reactie voor de Amerikaan. Maar ook wij kennen het spreekwoord, het hemd is nader dan de rok.....

Begrijpelijk is de bezorgdheid over het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in de land- en tuinbouw dan ook zeer zeker. Bezorgdheid, allereerst om het menselijk voedsel, maar evenzeer om de gevolgen voor ons levensmilieu, om het leven om ons heen. Gaat de mens niet te ver met dit ingrijpen in de natuur. Is dit handelen nog wel in overeenstemming met de verantwoordelijkheid, die hij draagt als scheppel van God tegenover de schepping en het leven.

En een belangrijke factor, de onzekerheid, de beklemmende angst voor dreigend gevaar, dat men vermoedt maar niet kent, speelt hierbij een psychologische rol en doet ons dit vraagstuk emotioneel benaderen.

Is het nodig, dat de boer of tuinder dit

vergif gebruikt? Moet het niet radikaal worden verboden? Is er voldoende controle? En daarmee is het probleem een politieke zaak geworden. Een vraagstuk van volksgezondheid en zorg voor een leefbaar levensmilieu.

NATUURLIJK EVENWICHT

Het gebruik van chemische middelen in de land- en tuinbouw ter bestrijding van ziekten en plagen is niet plotseling uit de lucht komen vallen. Het is een onderdeel in de eeuwenoude strijd van de voedselvoorziening van de mens tegen zijn belagers in de natuur, de insecten, de bacteriën, schimmels en andere ziekteverwekkers.

Een eeuwenoude strijd op leven en dood. Deze strijd wordt in belangrijke mate gekenmerkt door het ingrijpen van de mens in het bestaande evenwicht in de natuur, door het streven naar beheersing van de groei-omstandigheden van plant en dier. Het natuurlijk evenwicht, een op zichzelf weinig statisch begrip, maar de resultante van de concurrentie op leven en dood tussen allerlei planten en dieren, werd voor het eerst door de mens doorbroken, toen hij in plaats van het voedsel te verzamelen, op het idee kwam, zelfbewust het voedsel te produceren door zaaien en onkruid wieden. Het verbeteren van de natuurlijke groei-omstandigheden, de verzorging van het zaaibed en het zaad, de veredeling en de ziektebestrijding is het voortschrijden op die zelfbewuste weg, die in de grijze oudheid werd gekozen. Zonder deze ontwikkeling zou het onmogelijk

Voedsel produceren door zaaien en onkruid wieden



zijn om voedsel te produceren voor de huidige wereldbevolking, laat staan voor de toekomstige.

Het belangrijkste in het oog lopende verschil tussen de welvarende volken en de ontwikkelingslanden is de organisatie van de voedselproduktie. Begrijpelijk ook, omdat de verzekering van de eigen voedselproduktie de eerste levensbehoefte is van ieder mens. De behoefte om zelf hiervoor te zorgen en voor eigen gezin het voedsel te verbouwen, neemt duidelijk af met de stijging van de welvaart. In de groep rijke landen (meer dan 1000 dollar inkomen per hoofd) werkt 17% van de beroepsbevolking in de landbouw, in de groep arme landen (minder dan 100 dollar per hoofd) nog 74%!

En nog zijn er teveel arbeidskrachten in de landbouw. Steeds minder mensen zullen voor steeds meer het dagelijks voedsel moeten voortbrengen.

De ontwikkeling naar een grotere arbeidsverdeling en specialisatie van beroep en kennis, gepaard met een stijgende produktie per arbeidskracht, waarmee de welvaart in sterke mate werd bevorderd, is pas de laatste 100 jaren verwezenlijkt. Omstreeks 1850 leefde men in grote delen van Europa, evenals thans in een land als India, nog in bittere armoede, in hoofdzaak levend van wat het eigen hoekje grond opbracht, in hoop en vrees, dat geen ziekte of plaag hen het reeds karige stukje brood zou ontnemen en hen in de winterperiode tot de bedelstaf zou nopen. Deze voortdurende angst voor het toe-

slaan van de natuur beheerste het leven op het platteland volledig. Het is duidelijk, dat een dergelijk ziekerisico geen basis kan vormen voor de commerciële bedrijfsvoering, voor de belangrijke investeringen, die noodzakelijk zijn voor het produceren van voedsel in grotere eenheden. Een redelijke mate van zekerheid, dat het ziektegevaar kan worden afgewend, is daarvoor een eerste vereiste. Evenals het wonen in de gouden delta onverantwoord zou zijn zonder een redelijke bescherming tegen overstromingen.

Over de natuurrampen, veroorzaakt door insecten of andere ziekteverwekkers, moet men niet gering denken.

Slechts één enkele vlieg, de tse-tsevlieg heeft in grote delen van Azië iedere vorm van veeteelt lange tijd onmogelijk gemaakt. Bekend zijn de oogstdepressies van meer dan 75% bij een invasie van bladwormen in de katoen in Amerika, of de aanval van de coloradokevers in de vorige eeuw, waartegen niets te doen was tot men bij toeval ontdekte, dat het beest niet tegen arsenicum kon.

Een aanwijzing is ook, dat in de oorlog 1940-1945 door gebrek aan stikstof en bestrijdingsmiddelen de ha.-opbrengst van vrijwel alle akkerbouwprodukten in ons land daalde tot dat van de agrarisch meest achtergebleven gebieden. In vergelijking met 1939 daalde de opbrengst van tarwe met bijna 50%, van koolzaad, dat gevoelig is voor insecten, van 2500 kg. tot 650 kg. per ha. Na de oorlog kon het vanwege de insectenpopulatie enkele jaren vrijwel niet worden verbouwd! 2)

De recente aantasting van de tarwestengelmuig zijn de Groninger boeren ook nog niet vergeten.

Vooral bij de moderne bedrijfsvoering, is het ziekerisico zeer groot. Het bijeenbrengen van gelijke planten op een grote oppervlakte trekt uiteraard allerlei parasieten aan. De kansen op een ernstige aantasting en de besmettingsmogelijkheden bij ziekte stijgen hierdoor enorm. Dit maakt een efficiënte ziektebestrijding beslist noodzakelijk. Ook de kwaliteit, de ontwikkeling van de handel, de langere tijd en weg tussen boer en consument, spelen een rol. Wie wil er nog appels kopen die schurft vertonen of door wormen zijn aangetast. Of aardbeien met rot. De eisen van de klanten omtrent houdbaarheid en kwaliteit hebben eveneens de ziektebestrijding met chemische middelen sterk bevorderd.

D.D.T.

De ontwikkeling van de chemische bestrijdingsmiddelen is sterk bevorderd door het na-oorlogse eclatante succes

VERVOLG OP PAG. 3

IN DIT NUMMER

Op pag. 2 één artikel van de heer D. H. Grasman, Twist over stedeboew in de Duitse coalitie.

De heer D. Corporaal schrijft op pag. 4 en 5 over Zuid-Afrika, Politiek van gescheiden ontwikkeling werkt overal in door.

De heer M. Paats, wethouder van Alphen aan de Rijn schrijft op pag. 6 over de moeilijke financiële positie van de gemeenten.

Defensieproblematiek verdient de aandacht van een politieke partij aldus de heren M. H. von Meyenfeldt en H. Volten op pag. 7.

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
schrijfmachines
OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

TWIST OVER STEDEBOUW IN DE DUITSE COALITIE

DOOR D. H. GRASMAN

BIJ de Fischer-Bücherei verscheen in april 1968 een boekje van Hans Roepert 1), waarin hij de geschiedenis van de D-mark beschreef en waarin een boeiend verhaal wordt weergegeven over de lotgevallen van het Duitse betaalmiddel. In het laatste hoofdstuk schreef hij dat nieuwe gevaren en avonturen de D-mark bedreigen. Hij profeteerde dat de volgende twintig jaren van het bestaan van de D-mark nog meer moeilijkheden zouden opleveren dan die welke sinds 1948 zijn opgetreden.

Kennelijk heeft Roepert profetische gaven gehad, want kort na het verschijnen van zijn boek ontstond er een ernstig geschil in de Duitse Bondsregering over een herwaarderling van de D-Mark. Het geschil tussen CDU en SPD nam zodanige vormen aan dat men zich vandaag de vraag stelt of de Duitse Bondsrepubliek nog wel geregeerd wordt en zo ja door wie. Tevens vraagt men zich af wat op dit ogenblik door de Duitse politieke partijen het belangrijkste wordt geacht. Hun eigen belang of dat van het land.

OOK STEDEBOUW

Er is niet alleen ernstig gekrakeel over de waarde van de D-Mark en de te voeren economische politiek. Ook is een twistappell het wetsontwerp van dr. Lauritz Lauritzen, de Bondsminister voor Woningwezen en Stedebouw, dat op 15 november 1968 bij de Bondsdag werd ingediend door kanselier Kiesinger. De bedoeling van dit wetsontwerp is de stedebouw en de stadssanering te bevorderen en daartoe de gemeenten aanmerkelijk grotere bevoegdheden te geven in verband met de opzet en de uitvoering van sanerings- en uitbreidingsplannen. Blijkbaar is er binnen de bondsregering eenstemmigheid geweest

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

over dit wetsontwerp, althans is naar buiten niets van tweespalt gebleken. Wel ontstond er verschil van mening in de Bondsdag, doch daarbij had het althans de schijn dat het om de procedure ging. De CDU-vertegenwoordigers wilden de behandeling van het wetsontwerp uitstellen naar de volgende zittingsperiode van de Bondsdag, omdat de tijd voor een grondige behandeling van het ontwerp ontbrak. De SPD-ers wilden zo nodig de zittingsduur verlengen of de behandeling bespoedigen door het inlassen van extra zittingen, omdat zij van mening waren dat het ontwerp in elk geval in de lopende zittingsperiode tot wet moest worden verheven.

In juni 1969 hield de SPD een Woning- en Stedebouwcongres in de Bayernhalle te München. Tijdens deze bijeenkomst werd onder meer gesproken door minister Lauritzen, die zijn misnoegen uitsprak over het feit dat de CDU-ers de behandeling van zijn wetsontwerp naar de toekomst hadden verschoven. Hij gaf te kennen dat de CDU-ers daarmee blijken gaven dat zij „zijn wet niet moesten”. Een volgende spreker was de mening toegedaan dat de CDU reden genoeg had de wettelijke regeling in de lopende zittingsperiode te verhinderen ten voor-

EEN BRIEF VAN DE ARJOS

Het dagelijks bestuur van de Arjos heeft een dezer dagen een open brief geschreven aan het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders. De tekst van deze brief drukken wij hieronder af.

Geacht bestuur,

Ongetwijfeld hebt u kennis genomen van de beslissing van de gemeenteraad van Kockengen, welke op 25 juli 1969 met vier tegen drie stemmen besloot het gemeentelijk zwembad niet op zondag open te stellen. De vier leden van de protestants-christelijke fractie (2 CHU en 2 ARP) stemden tegen, omdat naar hun mening de zondagsheiliging en zondagsrust worden verstoord. Ook in het nieuws kwam opnieuw de beslissing van de gemeenteraad van Vriezenveen, welke al eerder een soortgelijke beslissing nam. Het waren hier Christelijk Historische en Anti-Revolu-

dele van enkelen en ten laste van een goede ontwikkeling van de steden en de gemeenten op kosten van de belastingbetaler. Kennelijk speelden de eigendomsvraagstukken, aldus deze spreker, een rol.

Willy Brandt, de Minister van Buitenlandse Zaken, bezocht eveneens dit bouwcongres. Ook hij hekelde de CDU, die naar zijn mening een beslissing had geblokkeerd door de zaak in de ijskast te plaatsen. Iedereen in het congres was het met iedereen eens, dat de CDU met twee monden had gepraat, maar dat het er op neer kwam dat het wetsontwerp werd opgehouden. Een brede opsomming werd gegeven welke bedenkingen er zijn tegen het uitstel. Ongetwijfeld is er behoefte aan een wettelijke regeling van deze problematiek, indien men de goede ontwikkeling bij de verbetering van de steden en dorpen op het oog heeft, terwijl men zich bovendien afvraagt of in het kader van de werkgelegenheidspolitiek in de bouwnijverheid een snellere behandeling van het wetsontwerp niet nodig is.

Minister Lücke, de voorganger van Minister Lauritzen, die tot 1968 als Minister van Binnenlandse Zaken heeft gefungeerd, zou gezegd hebben dat hij zorg zou dragen voor een snelle wetgeving in een nieuwe zittingsperiode. Zou hij zich afvragen of hij dan weer voor het ministerschap voor woningbouwzaken in aanmerking komt? Men heeft nog niet vergeten dat Minister Lücke, toen hij bij de vorming van de coalitie-regering naar het Ministerie van Binnenlandse Zaken verhuisde, ook de portefeuille voor Ruimtelijke Ordening van het Ministerie van Woningbouwzaken meenam naar zijn nieuwe departement. Ook hierover werd tijdens het congres van München gesproken. Men kan moeilijk stellen dat de SPD in dit geval onredelijk is, want ruimtelijke ordening is toch meer een zaak van de Minister van Huisvesting, dan van die van Binnenlandse Zaken. De SPD wenst in feite dezelfde verdeling van het werk tussen de Ministeries als in ons land wordt toegepast.

Niet alleen de D-Mark is een steen des aanstoets, maar in niet mindere mate ook de gang van zaken rondom de nieuwe stedebouwwet. alleen is dit laatste onderdeel niet zo spectaculair. Wie zal de noodzakelijke wet afkondigen en wanneer? In elk geval gebeurt het niet meer voor de verkiezingen van september 1969.

1) Hans Roepert: „Geschichte der D-Mark”, Fischer Bücherei 890.

tionaire raadsleden die opening op grond van zondagsheiliging meenden te moeten afdwingen.

Ons bestuur had gehoopt dat een christelijke benadering van de politiek niet meer tot besluiten als bovengenoemd zou leiden. In Kockengen en Vriezenveen blijkt dat helaas niet het geval te zijn. De CHU en de ARP worden door deze plaatselijke besluiten naar ons inzicht zo gemakkelijk in een verkeerd daglicht, dat van de onverdraagzaamheid, geplaatst.

Een christelijke politiek bewijst zich in dienstbetoon tot de naaste. Dat brengt een houding mee die zich zeker niet manifesteert in het sluiten van zwembaden voor mensen voor wie de aangevoerde bezwaren niet zeggen. Hen voor wie die bezwaren wel van betekenis zijn, hebben naar onze opvatting aan een verbod geen behoefte. Zij zullen ook in vrijheid hun persoonlijke verantwoordelijkheid weten te beleven. Wij menen dat het mede uw taak is t.a.v. kwesties als bovenomschreven een ontwikkeling te signaleren en te trachten aan te geven wat christelijke politiek in deze bedoelt te zijn, en zo ook de aangesloten raadsleden van dienst te zijn. Wij zouden het daarom op prijs stellen, wanneer u in uw orgaan een discussie hieromtrent wilt openen.

Daarnaast zou ons bestuur gaarne kennis nemen van het standpunt van het bestuur van uw Verband met betrekking tot het al of niet sluiten van zwembaden op zondag.

Lt.-kol. mr. A. Pot† (1918-1969)



Op 30 juli j.l. overleed in het Militair Hospitaal te Utrecht alwaar hij een dag tevoren ter nadere observatie was opgenomen, geheel onverwacht mr. A. Pot, Luitenant-Kolonel Militair Juridische Dienst, Hoofd Juridische Sectie in de Staf Eerste Legerkorps.

Met Lt.-kol. mr. A. Pot was een hoofdofficier van brede allure en hoofse manieren heengegaan. Niet alleen in kringen van de Krijgsmacht, en dan met name de Koninklijke Landmacht, doch ook in de niet-militaire sector genoot hij grote bekendheid en stond hij in hoog aanzien, wat mede te danken was aan zijn minzaam karakter en innemend optreden. Reeds op jeugdige leeftijd toonde hij grote belangstelling voor christelijk denken en beleven, en wist deze in zijn eigen optreden voortreffelijk te combineren. De twee hoofdkenmerken van het waarlijk christen zijn, het beoefenen van de liefde en het betrachten der gerechtigheid waren bij Lt.-kol. mr. Pot zeer zeker in beginsel aan te treffen. Wat was het een voorrecht met hem in contact te treden en dit te mogen blijven onderhouden!

Aangenaam in de omgang, wist hij op een heldere en evenwichtige wijze vaak moeilijke en ingewikkelde situaties weer te geven en te belichten, waarbij aan andersgerichte meningen ten volle recht werd gedaan.

Geen wonder, dat op zijn medewerking in vele colleges hoge prijs werd gesteld. Tal van jaren was hij lid van het Hoofdbestuur der Nationale Christen Officiëren Vereniging, waar hij in verschillende functies werkzaam was. De geestelijke verzorging in de Krijgsmacht had zijn grote belangstelling, wat tot uiting kwam in het lidmaatschap van deputaten geestelijke verzorging van zee-, land- en luchtmacht, terwijl hij geruime tijd voorzitter was van de Afdeling Arnhem van de Koninklijke Nederlandse Militaire Bond „Pro Rege”. Maar ook op het terrein van de christelijke politiek bewoog hij zich en gaf leiding aan de besprekingen over de te varen koers der Antirevolutionaire Partij.

In het bijzonder ten aanzien van de besprekingen van militaire vraagstukken ontwikkelde hij grote activiteiten, door als voorzitter van de militaire commissie van het College van Advies vele voorname aspecten van de Krijgsmacht in deze commissie nader te doen bezien en aldus van voorlichting te dienen aan de leiding van onze partij.

In grote dankbaarheid wordt hier zijn vele en belangrijke arbeid in dienst van het huidige en ter voorbereiding van het komende Rijk Gods herdacht. Wel met een grote mate van droefheid, omdat hij nog zo moeilijk gemist kon worden en er op grond van zijn persoonlijkheid en grote gaven van hem nog zoveel mocht worden verwacht!

Zij het loon van de getrouwe dienstknecht ook voor luitenant-kolonel mr. Pot weggelegd, en zij dit voor zijn diepbedroefde vrouw en kinderen tot troost!

VERVOLG VAN PAG. 1

ZIJN WE NIET BEZIG ONSZELF LANGZAAM AAN TE VERGIFTIGEN ?



Veredeling en ziektebestrijding.

van D.D.T., een insecticide, waar iedere huisvrouw goed mee overweg kon. Alle vliegen gingen er aan. Slechts een tienmiljoenste gram D.D.T. op de vleugel was voor het beestje dodelijk. En voor de mens of grote dieren leek het onschuldig. Maar de natuur staat nooit stil. Bepaalde vliegen hebben resistente typen gevormd, die zich niets meer van de D.D.T. aantrekken. En de mens ... Volgens drs. J. Boersma's pleidooi in het Europees Parlement kon het wel eens met kanker te maken hebben!

En toch kan niet ontkend worden, dat duizenden, wellicht miljoenen mensen, hun leven aan D.T.T. te danken hebben. Vooral in de tropen bij de bestrijding van malaria heeft het nuttig gewerkt. Uit dit voorbeeld blijkt hoe moeilijk het leven in de natuur kan worden beheerst. Actie werd reactie. Het vermogen om weerstand te bieden, om resistente rassen te vormen en onder onplezierige omstandigheden in leven te blijven en zich ertegen te harden is vrijwel onuitputtelijk. Dit resistentieprobleem is één van de schaduwzijden van chemische bestrijdingsmiddelen. Immers dan werkt het middel niet meer. Een ander aspect is, dat de middelen niet selectief werken, niet alleen de kwaaddoeners doodmaken, maar ook nog een aantal andere, mogelijk nuttige insecten. Het gevolg is, dat soms plotseeling daardoor een heel andere ziekte optreedt, omdat daarvan de bestrijders zijn vernietigd.

Een derde aspect vormt het bestrijdingsmiddel zelf. Hoe lang blijft het giftig, hoe lang is het bestand tegen allerlei invloed. Dit is van belang voor het al of niet aanwezig zijn van overblijfselen op het moment, dat de vrucht (appel of aardbei) of het zaaizaad worden geconsumeerd. Niet alleen de consument zelf, bv. de vogel, die het behandelde zaaizaad verorbert, behoeft er direct het slachtoffer van te zijn. Vaak zijn het de vijanden, de roofvogels, die deze dieren weer als voedsel gebruiken, waar het middel zich zodanig ophoopt, dat het eraan doodgaat.

Uiteraard is niet ieder middel even giftig en gevaarlijk. De verscheidenheid is groot. En het komt er vooral op aan, of het middel nog gevaarlijk is op het moment, dat het wordt geconsumeerd. Het gebruik van deze middelen is vooral door het uitgebreide onderzoek op chemisch terrein na het D.T.T.-succes sterk toegenomen. In Amerika werd in 1962 350 miljoen kg. geproduceerd met een waarde van 427 miljoen dollar. In Japan in 1965 400 miljoen kg. met een waarde van 562 miljoen dollar.

Gesteld mag worden, dat deze middelen een belangrijke bijdrage hebben geleverd tot het verbeteren van de voedselsituatie in de wereld, en het voorko-

men van misoogsten. Terecht wordt echter in verband met de nadelige bij-effecten naarstig gezocht naar andere bestrijdingsmethoden. Een groot gedeelte van het landbouwkundig onderzoek is hierop gericht. In de eerste plaats dient hier te worden genoemd het onderzoek naar resistente rassen, o.a. bij aardappelen en granen. Maar ook in dit opzicht heeft de onderzoeker met de levende natuur te maken. Bekend zijn de herhaalde pogingen bij de aardappelen, waarbij men er in slaagde om een ras te kweken, dat niet vatbaar was voor de bodemaaltjes. Na enkele jaren bleek echter, dat deze lieve diertjes zich ook aan de veranderde omstandigheden hadden aangepast en het gewas opnieuw werd aangetast, zodat men weer opnieuw kon beginnen.

Een andere bestrijdingsmethode is het stimuleren van de vijanden van de parasieten. De door drs. Boersma aangegeven weg, om de stand van de zangvogels te stimuleren als vijand van de insecten behoort onder deze categorie. Op zichzelf een lofwaardig streven. Maar de schade, die de zangvogels direct aan het kiemende zaad kunnen aanrichten, is ook niet mis. En dan schiet je er als boer weinig mee op.

MET SCHADELIJKE INSECTEN LEREN LEVEN

In 1958 werd door de Raad van Landbouwkundig Onderzoek besloten aan deze zaak bijzondere aandacht te schenken en de wetenschappelijke onderzoeken uit verschillende instellingen te bundelen in een werkgroep Geïntegreerde bestrijding van Plagen T.N.O., ten einde zich ingrijpend met de bovenstaande problemen bezig te houden. Bij het onderzoek, dat dus nu ruim 10 jaar geleden door de Raad op dit nieuwe spoor is gezet, zat de gedachte achter, dat nagegaan moet worden of het met het oog op de neveneffecten niet beter is te streven naar een geïntegreerde bestrijding van insecten via de biologische en de chemische weg, door met de schadelijke insecten te leren leven. Daarbij wordt er naar gestreefd via stimulering van biologische omstandigheden de insectenpopulatie zover terug te dringen, dat ze economisch weinig schade aanricht. De chemische bestrijding kan worden ingezet, wanneer de populatiedichtheid zodanig wordt, dat economische schade moet worden gevreesd. Daardoor wordt het aantal insecten weer teruggebracht. Het komt er dus op neer, dat de populatiedichtheid zodanig wordt geregeld, dat geen schade optreedt en dat alleen met chemische middelen behoeft te worden bijgestuurd, wanneer gevaar dreigt. Hierdoor wordt het gebruik van

deze middelen uiteraard sterk beperkt. Naarmate het cultuurgewas verder van een natuurlijk rijke en stabiele levensgemeenschap is verwijderd — hetgeen bij onze mono-cultuur in de land- en tuinbouw uiteraard vaak het geval is — zal het moeilijk blijken om de populatiedichtheid van de schadelijke insecten beneden de economische drempelwaarde in evenwicht te houden.

Dit betekent, dat, hoewel de perspectieven bepaald niet ongunstig zijn — het betreft hier echter een diepgaande, langdurige studie — we de chemische bestrijdingsmiddelen in de land- en tuinbouw bepaald nog niet kunnen missen. Uiteraard wordt hierbij ook getracht het weerstandsvermogen van de cultuurplanten te verhogen.

Een belangrijk veld van onderzoek betreft het ontwikkelen van selectief werkende middelen. In dit verband wordt getracht de insecten door middel van hun hormonen met een speciaal alleen voor hen toepasbaar middel te bestrijden. Dit onderzoek is reeds zover, dat ook de industrie er volop aan meedoet. Er wordt dus volop gewerkt aan bestrijdingsmethoden en -middelen, die voor boer en tuinder redelijke zekerheid bieden en voor de mens en het milieu minder schadelijke gevolgen hebben.

TOEZICHT OVERHEID

Maar ondertussen gaat de boer maar door met gif te strooien of te spuiten. Is daar dan geen controle op?

Uiteraard. In de eerste plaats mogen volgens de Bestrijdingsmiddelenwet geen middelen worden verhandeld, die niet zijn goedgekeurd door de Commissie voor Fytofarmacie. En deze heren keuren streng. Vooral ook naar de residu's, de rest, die nog op de producten kan zitten, als de consument deze gebruikt. Hieraan gaat een tweejarige proefperiode met dieren vooraf. De ervaringen met de D.D.T. zijn niet zonder gevolg.

De boer kan het goedgekeurd middel vrij gebruiken. Hij kan er gekke dingen mee doen. Dat kan echter iedere huisvrouw ook met de gaskraan, met lucifers, met de chloorfles of wasmiddelen. En handelt de boer niet volgens het boekje, dan is er de Keuringsdienst van de Warenwet, die dan gerichte steekproeven neemt. En misbruik wordt gestraft. Naar onze smaak niet gauw streng genoeg.

Is hiermede voldoende zekerheid verkregen? Volgens Dr. Briejër, die oud-directeur van de Plantenziektkundige Dienst is, niet 3). Maar onthullend is de visie van Ir. D. Hille Ris Lambers 4) lid van de Commissie voor Fytofarmacie, over dit gevaar, als hij schrijft: „Maar de residu's dan, de resten die op

* * * Franc en E.E.G.-gedachte

De devaluatie van de franc is de afgelopen week regelmatig frontpaginanieuws geweest en niet zonder reden. Een devaluatie in een West-Europees land als Frankrijk is altijd een maatregel die diep insnijdt in de eigen economie van zo'n land, maar ook daarbuiten tal van gevolgen oproept.

Vooraf wanneer — zoals hier het geval is — het land in kwestie lid is van een economische landengemeenschap: de E.E.G.

De overleggingen in Brussel tussen de E.E.G.-ministers zijn vooral over de landbouwproblematiek gegaan.

Geen wonder, als men weet dat de economische integratie juist op landbouwgebied in de Europese gemeenschap het verst is voortgeschreden. Het is de enige sector in de E.E.G., waar zelfs voor de bepaling van heffingen en schuldbedragen niet meer in marken, francs en guldens, maar in zg. Europese reken-eenheden wordt gerekend.

En dat nu vormt in Brussel ook het probleem. Moest nu deze reken-eenheid al dan niet bij de Franse devaluatie worden aangepast?

Het valt in het kabinet te prijzen en dat geldt met name van de ministers Lardinois en Witteveen, dat zij het thans bestaande stelsel van supra-nationale reken-eenheden niet hebben willen aantasten en ook in die zin te Brussel aan de E.E.G.-gedachte trouw zijn gebleven.

Dat het resultaat van het overleg allesbehalve bevredigend kan worden genoemd kan men deze beide bewindslieden niet verwijten.

Daarbij vertrouwen wij erop, dat ook de afbraak van de protektionistische steun aan de Franse exportindustrieën voor het kabinet een punt van voortdurende aandacht zal zijn.

land- en tuinbouwproducten achterblijven of zouden kunnen blijven, en die de consument bereiken? Hieraan is ongeveer het halve boek gewijd, en men zou nu kunnen verwachten dat het een hele reeks meer of minder ernstige ongevallen door consumptie van residu's op land- en tuinbouwproducten uit Nederland vermeldt. Er wordt evenwel slechts één geval genoemd, van zware hoofdpijn na het eten van andijvie, zelfs tot tweemaal toe, waarna onderzoek aantoonde dat de tweede keer een residu van een carbonaat op de andijvie aanwezig was. De twee met elkaar gehuwde slachtoffers waren beroepshalve eerder dan de doorsneelandgenoot geneigd aan residu-vergiftiging te denken, en juist daarom is het misschien verklaarbaar, dat geen van de andere klanten van dezelfde groenteboer klachten rapporteerde. Wie het boek leest, zal tot de overtuiging komen dat het vermelden van slechts één vergiftigingsgeval alleen te verklaren is door het feit dat de schrijver er maar één kon vinden. Ook mij is het na lang zoeken, en navraag bij de instanties die hierover gegevens zouden moeten hebben, niet gelukt nog een geval, hoe slecht ook onderzocht, van dergelijke vergiftiging te vinden. De andere narigheden waarmee Briejër ons bedreigt, zijn evenmin behoorlijk gedocumenteerd.

Verder commentaar lijkt ons overbodig. Wel zou het een taak van de overheid kunnen zijn, de verontruste burger wat meer voorlichting te geven over de controle, die op deze ontwikkeling wordt uitgeoefend, zodat mythevorming of voorbarige angstgevoelens kunnen worden voorkomen. Ook de voorlichting aan de boer is van het grootste belang.

En dan de vogels, die het slachtoffer worden omdat ze vergiftigd zaaigraan oppikken? In de praktijk wordt hierbij reeds gestreefd naar vervanging door een alternatief maar minder giftig middel voor de vogels. Is dit er echter niet, dan zal het risico voor de boer en dat voor de vogels tegenover elkaar moeten worden gesteld. Geen gemakkelijke zaak. Maar politiek is niet altijd zo gemakkelijk.

- 1) Dr. H. M. de Lange: Rijke en arme landen.
- 2) Dr. Z. W. Sneller: Geschiedenis van de Nederlandse landbouw.
- 3) Briejër: Zilveren sluis en verborgen gevaren.
- 4) D. Hille Ris Lambers: Worden wij vergiftigd? Landbouwkundig Tijdschrift april '68.

ZUID-AFRIKA

POLITIEK VAN GESCEIDEN ONTWIKKELING WERKT OVERAL IN DOOR

DOOR D. CORPORAAAL

SINDS 1957 bestaat er een wet op de groepsgebieden. Deze wet heeft een groepsgebiedenraad in het leven geroepen, die gebieden moet aanwijzen voor de verschillende raciale groepen in steden en dorpen. De minister van Planning dr. C. de Wet verklaarde 30 mei j.l. in de Volksraad, dat er geen lid van deze raad wordt benoemd, tenzij hij een nationalist is. Vervolgens moeten de leden evenwichtige mensen zijn en ten derde dienen de leden bekwaam te zijn.

Wanneer een gebied aan een bepaalde rasgroep wordt toegewezen voor bewoning, dan moeten personen, die tot een ander ras behoren vertrekken, als regel binnen een jaar. Eigenaars van zaken mogen vaak tot het einde van hun leven de zaak voortzetten, maar hun erfgenamen moeten de zaak binnen een jaar verkopen aan iemand die gerechtigd is eigendom in het betrokken gebied te hebben.

Het zijn vooral honderdduizenden niet-blanken, die door deze wet gedwongen worden te verhuizen. Zo iets gebeurt overigens niet van vandaag op morgen. Het is vaak een langdurig proces. Men wordt gedwongen te verhuizen wanneer er alternatieve accommodatie voorhanden is.

Aan die accommodatie mankeert nogal eens iets. Dat bleek in 1968 o.a. toen circa 1000 bewoners van Meran werden overgebracht naar Limehill (Noord-Natal), een plaats ongeveer 30 km. verwijderd van Meran. Blijkens mededelingen van de minister voor Bantoe-aangelegenheden werd de betrokkenen in september 1967 meegedeeld, dat zij in januari 1968 moesten verhuizen. Verdere voorlichting en informatie werd niet gegeven.

De behuizing in het nieuwe gebied was slecht; de sanitaire voorzieningen waren onvoldoende, werkgelegenheid ontbrak



Durban. Bantoe en Kleurling werken er wel maar zij moeten buiten de stad wonen.

grotendeels. Gedurende een regenachtige periode werden mensen ondergebracht in tenten met hun hele hebben en houden. Deze „verhuizing”, later gevolgd door andere — in totaal circa 6000 personen — riep veel problemen op. Er werd een interkerkelijk hulpcomité gevormd om steun te verlenen. De Rand Daily Mail publiceerde begin december 1968 berichten, waarin werd medegedeeld, dat veel mensen in dit gebied ziek werden en dat er reeds 36 personen waren gestorven, vooral als gevolg van slechte sanitaire voorzieningen.

Het ministerie van Gezondheid zegt echter dat er in die periode 19 personen zijn gestorven, statistisch gezien een normaal aantal voor een gemeenschap van 6000 mensen.

Aangedrongen is op een onafhankelijk onderzoek, maar het is een ambtelijk onderzoek geworden. Het gebied mocht niet door journalisten worden bezocht en dat is altijd een veeg teken!

Het gebeurde in Limehill was mede de aanleiding tot een petitie gericht aan de Staatspresident en ondersteund door ruim 20.000 personen. In deze petitie wordt gewezen op de ontwrichting van het gezinsleven en op het menselijk leed dat door deze gedwongen verhuizing en

uitzettingen wordt veroorzaakt. De ondertekenaars van de petitie richten zich tegen bevolkingsverplaatsingen, die plaatsvinden op grond van een ideologie.

LOKASIES

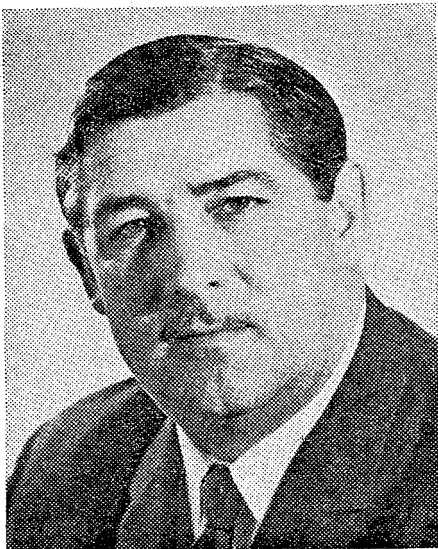
Gebieden met een gemengde raciale bevolking worden meestal toegewezen aan Blanken. De niet-Blanke woont dus in dorpen en steden in aparte woongebieden (lokasies). Voor zover er nog niet-blanken in blanke woongebieden woonachtig zijn, is dat slechts een kwestie van tijd. Zij zullen ook worden „uitgewezen” of moeten „verhuizen” naar een lokasie of naar hun thuisland. Meestal liggen de nieuwe woonwijken — vooral bij de grotere steden — ver van de blanke woongebieden verwijderd. De behuizing is vaak beter dan de behuizing in de oude wijken was. Soms ook worden hele aparte steden — dorpen in feite — gebouwd, zoals o.a. bij Durban voor de Indiërs en bij Johannesburg voor Bantoes. In deze gevallen ging het er om slums te vervangen. De woonomstandigheden waren daar erbarmelijk. Zuid-Afrika is er trots op, dat het de slums voor een belangrijk deel heeft laten verdwijnen. Tegen het opruimen van „slums”

kan niemand bezwaren hebben, behalve de eigenaars van die slums. Het gaat echter vooral om de manier waarop, de voorwaarden waaronder en de bedoeling waarmee die zgn. verhuizingen plaats vinden.

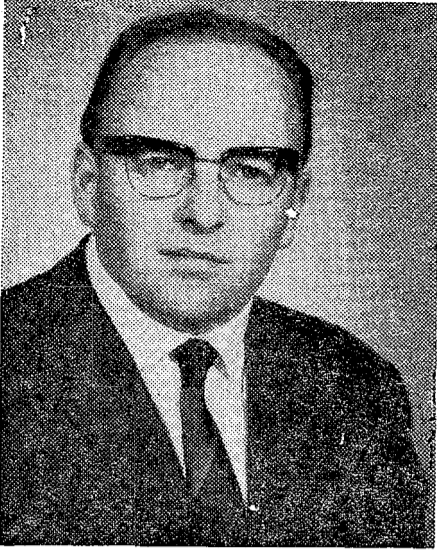
Wij hebben enkele van die nieuwe wijken en plaatsen bezocht. Er zijn op het gebied van behuizing inderdaad een aantal verbeteringen aangebracht in vergelijking met de slums. In zoverre is er sprake van een grote prestatie. Gaat men de huidige woonomstandigheden nader bekijken, dan komen er toch wel vragen opzetten.

Wij denken aan de eentonigheid en eenvormigheid van b.v. Soweto, de Bantoesstad bij Johannesburg. De huisjes zijn klein tot zeer klein en bieden praktisch geen comfort. De kosten ervan zijn dan ook zo laag mogelijk gehouden. De huisjes zijn vaak niet voorzien van elektriciteit. De voorlichtingsmensen wijzen er op, dat de bewoners er eerst aan moeten wennen om een gewoon huis te bewonen.

Op de duur zal er behoefte ontstaan aan duurdere en betere woningen. Hierbij wijst men dan op de betere woningen van beter gesitueerde Bantoes, Kleurlingen en Indiërs.



Dr. C. de Wet.



De schrijver van dit en voorgaande artikelen over Zuid-Afrika, de heer D. Corporaal, heeft van 18 mei tot 10 juni j.l. een oriëntatieris gemaakt door de Republiek van Zuid-Afrika.

Aan deze reis namen nog acht personen deel, die allen hetzij werkzaam zijn bij een partijsecretariaat of een fractiebureau van een politieke partij.

Ook die scheiding in woonwijken brengt problemen mee, zoals het gehele beleid problemen oproept.

De blanke in Zuid-Afrika heeft zijn bediende of bediendes. De huisbediendes zijn voor een belangrijk deel gehuisvest in of bij de woning van de werkgever. Maar ja, een Nationalist signaleerde in de Volksraad „In partij blanke woongebiede slaap snags net soveel nie-blankes as blankes. As dit só aangaan, word daar afgestuur op agterplaas-lokasies”.

Daarom worden er nu maatregelen getroffen om controle op bezoekers van bedienden mogelijk te maken. Bezoekers konden nl. 90 dagen lang bij de bedienden inwonen en de eigenaar gaf daar meestal toestemming voor, want anders zou zijn bediende weggaan. In Kaapstad hield de politie in een wijk een klopjacht en binnen twee uur werden meer dan 30 personen gearresteerd, die onwettig in het blanke gebied overnachtten.

Het reeds geciteerde volksraadslid, de heer Van Breda, zei daarover o.a. „Daar is mense wat willens en wetens toelaat dat ongeïdentifiseerde nie-blankes snags bij hul huisbediendes slaap. Is dit ons as taak om dit toe te laat?” Er doen zich in Afrikaner ogen ernstige situaties voor met huisbediendes.

Meneer Van Breda heeft het zelf uiteengezet in de Volksraad: „Daar is soms 'n aparte gebou met kamers vir hulle, of word hulle in aparte kamers op dieselfde verdiepings as hul werkgevers gehuisves.

In laasgenoemde geval kry jy 'n situasie waar blankes en nie-blankes naas mekaar woon en die blankes wat nie daarmee genoeg neem nie, moet uitwijk as hulle dit nie wil aanvaar nie”.

Apartheid brengt mee, dat men wettelijk eind aan zulke „wantoestanden” maakt en van tijd tot tijd zullen die wettelijke bepalingen scherper moeten worden.

Maar meneer Van Breda had het grootste gelijk aan zijn kant toe hij betoogde „Solank ons as blankes vir ons die luuksheid en gerief van 'n bediende wil toeëien, sal sulke probleme bestaan.” En hoe lang zal dat nog kunnen duren?

RANDBURGS PROBLEMEN

Dan hebben we het nog niet eens gehad over de problemen van de blanke bewoners van Randburg. De Regering heeft bepaald, dat de huisbediendes afkomstig van de plattelandgebieden van de zgn. thuislanden naar de plattelandgebieden moeten terugkeren. Ze mogen een contract van één jaar aangaan, daarna moeten ze vertrekken. Ze kunnen dan wel opnieuw proberen een „permit” te krijgen.

In november 1968 ondertekenden 2.000 Randburgers reeds een petitie waarin zij vroegen de repatriëring van bediendes uit Randburg stop te zetten en voldoende bedienden toe te laten om in de stedelijke behoeften te voorzien. Het

ging er dus niet om, dat men het zo erg vond, dat de bedienden werden teruggestuurd naar een gebied waar ze waarschijnlijk geen werk zouden hebben.

Het Nationalistische parlamentslid voor Randburg, de heer J. C. B. Schoeman was niet geïnteresseerd in de petitie. Een lid van de Verenigde Partij heeft deze toen aangeboden aan de minister van Bantoe-administratie en ontwikkeling.

De termijn voor de bedienden in Randburg werd intussen verlengd tot 1 januari 1970. De gemeenteraad van Randburg beraadt zich inmiddels over de vraag hoe zij verdere concessies van de regering los kan krijgen.

Het ligt voor de hand, dat een lid van de oppositiepartij in de Volksraad de hoop uitsprak dat Randburg bekend mocht worden als het Waterloo van de stedelijke apartheidspolitiek van de regering.

KLEINE APARTHEID

De politiek van gescheiden ontwikkeling werkt overal in door.

De niet-blanke woont niet alleen in aparte woonwijken. Hij moet ook gebruik maken van aparte autobussen, aparte ingangen bij stations, aparte parken, aparte sportvelden, aparte scholen, universiteiten enz.

Zo zijn er bijv. ook aparte ambulances voor blanken en niet-blanken. Een lid van de Verenigde Partij had hierover in de Volksraad vragen gesteld, omdat er discussies waren geweest wat er moest gebeuren wanneer er een ambulance voor een zieke of gewonde werd gezonden, die bestemd was voor iemand met een andere huidskleur dan de gewone had.

De minister vond dat er goede redenen waren — hij duidde niet aan welke — voor de autoriteiten om afzonderlijke ambulances te hebben voor de afzonderlijke rassengroepen. Men kwam echter niet in conflict met de regeringspolitiek wanneer men in noodgevallen — zoals bij een verkeersongeluk — iedere ambulance die beschikbaar was zou gebruiken.

Iemand van de oppositiepartij riep toen: „Tenslotte is er een beetje verstand”.

Het is deze kleine apartheid waarvan velen zeggen: „tijdelijk aanvaardbaar”. Hoe meer grote apartheid (zelfstandigheid van de Bantoes) er komt, hoe minder kleine apartheid zal er zijn, aldus deze mensen.

De fervente nationalist ontkennen echter dat er een onderscheid tussen „kleine” en „grote” apartheid is. Waar ligt de grens daartussen? Wie het systeem van apartheid aanvaardt, zal ook de kleine apartheid moeten accepteren. Het zijn er de consequenties van. Zijn veel woorden over de kleine apartheid in feite geen krokodillentranen? Apartheid — meer of minder streng — zien velen als de oplossing van de problemen.

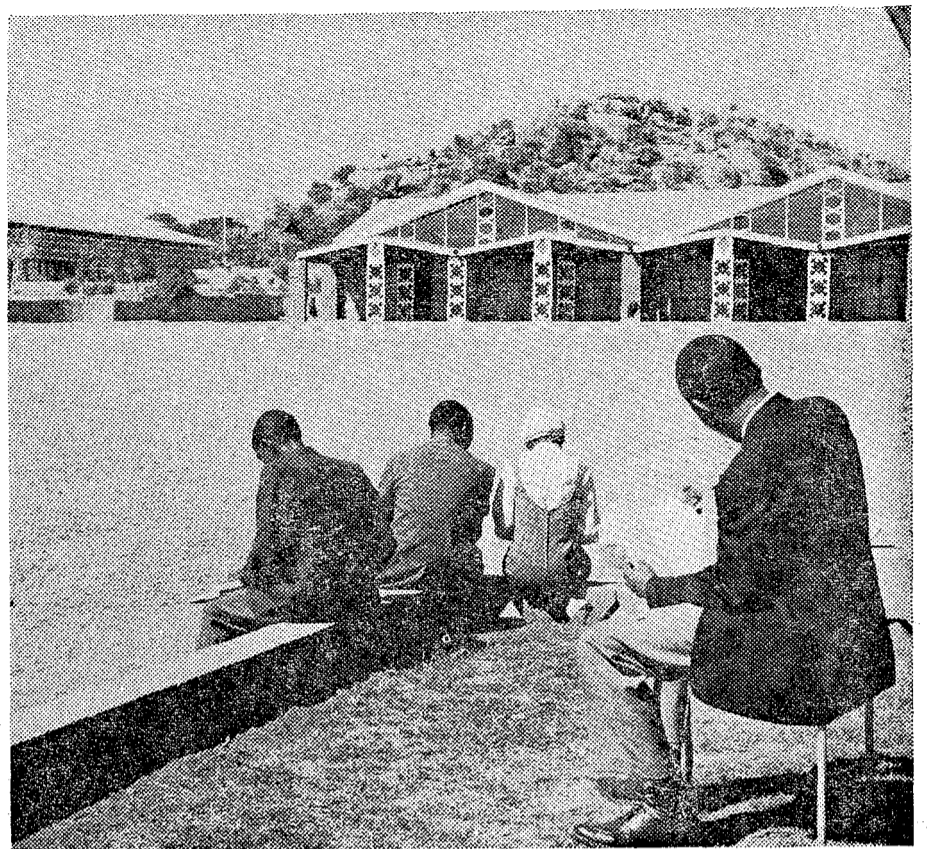
DIE AANSpraak VAN DIE EVANGELIE

Vorig jaar heeft de Raad van Christelijke kerken (de Afrikaans sprekende kerken nemen daar niet aan deel) zich met een „Boodschap” tot het volk van Zuid-Afrika gewend. Wij citeren hier iets uit. Wij doen dat nogmaals, omdat hier Zuidafrikaanse christenen aan het woord zijn die menen, dat het beleid van de regering in strijd is met wat het Evangelie eist. Wij doen dat ook, omdat hier ons eigen gevoelen voortreffelijk wordt vertolkt, en omdat wij die woorden niet alleen op Zuid-Afrika van toepassing hoeven te achten.

Het citaat is uit de paragraaf „Die aanspraak van die Evangelie”.

Die Christlike evangelie verklaar dat daar geen ander naam is waardeur mense gered moet word nie as die van Christus. Die valsheid van hoop op verlossing langs enige andere weg word dus aan de kaak gesteld deur die verlossing in Christus.

Die eerste Christene, Jode sowel as heidene, het ontdek dat God 'n nuwe gemeenskap geskep het waarin verskille van ras, volk, kultuur, taal en tradisie



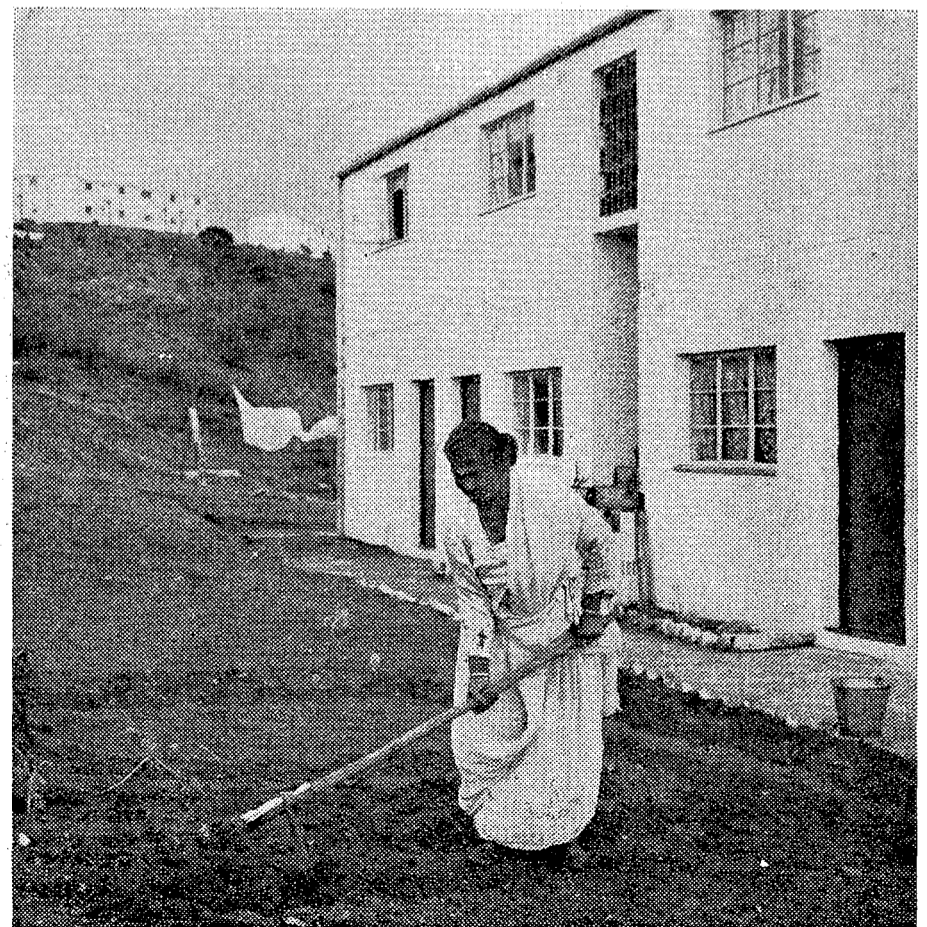
Apart studeren

nie meer die mag gehad het om mens en mens van mekaar te skei nie. Ons is verplig om hierdie aanspraak te handhaaf en daarvolgens te lewe. Ons is verplig om dit te handhaaf dat die betekenisvolste kenmerke van 'n mens nie die besonderhede van sy genetiese erfenis is nie en ook nie die feite van sy afstamming nie.

Die betekenisvolste kenmerke van 'n mens is dié wat hom in staat stel om 'n dissipel van Christus te wees—sy vermoë om vir liefde vatbaar te wees, om keuses te doen, om te werk as 'n dienaar van sy medemens; dit is die genedegawes van God wat werksaam is in die enkeling; en om daarop aan te dring dat rasse-kenmerke belangriker is as dit, kom neer op 'n verwerping van ons eie menselijkheid sowel as die menselijkheid van die ander mens.

Maar in Suid-Afrika word dit van elkeen verwag om te glo dat iemand se rasse-identiteit die belangrikste saak oor hom is. Totdat iemand se rasse-identiteit vasgestel is, kan daar eintlik geen beslissing geneem word nie; maar eers as dit vasgestel is, kan daar gesê word waar hy mag woon, met wie hy mag trou, watter werk hy mag doen, watter opvoeding hy mag ontvang, wie se gasvryheid hy mag geniet, waar hy mediese behandeling kan ontvang, waar hy begrawe kan word—en die antwoord op 'n menigte ander vrae kan verstrekk word as hierdie essensiële vas-

Apart wonen



stelling eers gemaak is. Ons word dus geleer dat ons rasseidentiteit die finale en allerbelangrikste bepalende faktor is in die lewe van mense.

Die gevolg van hierdie geloof in rasse-identiteit is dat diegene oor wie se rasse-klassifikasie daar twyfel bestaan, geteister word deur 'n tragiese onsekerheid en hulpeloosheid. Sonder rasse-identiteit, so kom dit voor, kan ons niks doen nie: hy wat rasse-identiteit het, het die lewe: hy wat nie rasse-identiteit het nie, het nie die lewe nie. Dit komt neer op 'n ontkenning van die basiese stelling van die evangelie. Dit staan in verzet teen die Christelike begrip van die wese van die mens en van die gemeenskap. In die praktyk lê dit strenge beperkinge op aan die vermoë van Christenbroeders om mekaar te dien en te ken, en selfs om aan mekaar eenvoudige gastvryheid te betoon. Op 'n eimagtige wyse beperk dit iemand se vermoë om gehoorsaam te wees aan die gebod van die evangelie om sy naaste lief te hê soos homself.

GEMEENTE FINANCIEN IN LAST

DOOR M. PAATS

„WIL de burgemeester van Zwinderen contact opnemen met zijn gemeente. Dringend!” Een heel tweedaags congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten lang verschenen dergelijke aankondigingen op het mededelingenbord.

Men zou de conclusie kunnen trekken, dat in de Nederlandse gemeenten zoveel werk verzet wordt, dat de bestuurders de gemeentegrens geen dag kunnen overschrijden. Een andere conclusie was, dat — het betrof vooral burgemeesters uit kleinere gemeenten — deze magistraten de kunst van het delegeren onvoldoende verstaan. Een nog kwaadwaardiger gevolgtrekking zou te maken zijn. Hoe het ook zij, dit staat toch wel vast: in de Nederlandse gemeenten wordt hard gewerkt onder moeilijke omstandigheden.

In het voorjaar zullen in de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen weer veel wensen geuit en beloften gedaan worden. Wensen die veelal vroom zullen blijken te zijn en beloften die eveneens in veel gevallen op korte termijn onvervuld moeten blijven. In het contact met de plaatselijke instellingen die wachten op de verwezenlijking van jaren oude plannen, komt dikwijls onbegrip naar voren ten aanzien van de gemeentelijke mogelijkheden. Die school is toch hard nodig? Inderdaad. Nou dan! De gemeenten zijn financieel — erger dan ooit — aan handen en voeten gebonden. Het geld voor de kapitaalsinvesteringen, zoals scholenbouw, wegenaanleg, het leggen van buizen en leidingen, moet, indien de gemeente geen geld uit grondverkoop beschikbaar heeft, worden geleend bij de Bank van Nederlandse Gemeenten. Voor alle gemeenten samen is een bepaald bedrag beschikbaar — elk jaar relatief minder — dat „Den Haag” verdeelt: zoveel per provincie, zoveel eerst voor de grote steden en wat overblijft voor de anderen en daarvan zoveel om de voortgang van werken die reeds in uitvoering zijn, te waarborgen en wat overblijft (ongeveer een derde van het bedrag) voor een zéér beperkt aantal nieuwe objecten: een lening voor een school in een nieuwe wijk waar nu in één aula drie klassen les hebben (ik geef toe: een extreem voorbeeld) of een lening voor een school die allang staat, clandestien gebouwd voor risico van de leden van b. en w. persoonlijk. Wat onlangs in Rotterdam is gebeurd, was in andere gemeenten al eerder voorgekomen. Neen, we noemen geen namen. Ultimo september 1968 kon een aantal aanvragen tot een totaal bedrag van f 1.128 miljoen niet worden goedgekeurd wegens het ontbreken van de financieringsmiddelen. De urgentielijst — lijst van werken die eigenlijk al klaar hadden moeten zijn — van Alphen aan den Rijn vertoont een kapitaalsbehoefte van f 9.000.000. Een 2e lijst bevat iets minder dringende zaken. Voor deze objecten is ongeveer f 10.000.000 nodig. Daarnaast moet binnen een jaar nog 2.370.000 m² grond worden aangekocht voor een nieuwe woonwijk. Die grond gaat ook weer geld opbrengen, maar de voorfinanciering is een enorm probleem. Het is dan ook niet te verwonderen dat de voorraadvorming in grond voor woningbouw en industrie afnam van ongeveer f 360 miljoen in



Woningbouw kan stagneren.

1967 tot f 250 miljoen in 1968. Een dreiging dus voor de voortgang van de woningbouw. Nog even terug naar de financiële positie van onze voorbeeldplaats. Tot op dit moment is voor 1969 nog geen cent van de centrale financiering ontvangen.

Men kan zich dan voorstellen hoe machteloos een gemeentebestuurder zich soms voelt. De kapitaalsbehoefte in Zuid-Holland was eind vorig jaar f 1,25

miljard. Waarschijnlijk komt dit jaar f 600 miljoen beschikbaar. Het niveau van de gemeentelijke kapitaalsuitgaven blijft achter bij de jaarlijkse economische groei. Dat gemeentelijke taken hierdoor in het gedrang komen is duidelijk.

Ook ten aanzien van de dekking van de jaarlijkse lasten zal geen enkele gemeente juichkreten laten horen. Het aantal niet-sluitende begrotingen stijgt voortdurend. Enkele recente ministeriële

circulaires hebben geen nieuwe perspectieven geopend, integendeel. De inhoud van een circulaire over de kosten van het basisonderwijs kan als volgt worden samengevat: ik, minister, geef toe dat de kosten van het onderwijs met 5% zijn gestegen. De uitkeringen worden met 2% verhoogd. Inderdaad, een verschil van 3%. Ach, er valt nog wel wat te bezuinigen, aldus de minister. Ten aanzien van de stijgende lasten op alle andere gebieden is de ministeriële remedie niet een verhoging van de uitkeringen uit het gemeentefonds, maar de verhoging van de plaatselijke belastingen. Genoeg hierover.

Dit is wel duidelijk: wie bij de komende verkiezingen veel belooft, weet dat hij op een gevaarlijk pad is. Bij niet-nakoming van deze beloften zal de ontevredenheid toenemen. Hoewel door de financiële onzekerheid planning op langere termijn bijna onmogelijk is, zullen de gemeentebesturen toch duidelijk prioriteiten moeten bepalen, zodat ook de bevolking weet waar voorlopig wel en niet op gerekend kan worden.

Gelukkig kunnen ondanks de financiële besommeringen de honderden raden in ons land regelmatige belangrijke, minder belangrijke en onbelangrijke beslissingen nemen. Er wordt veel werk verzet in de gemeenten. Maar de burgemeesters kunnen rustig een dag weg gaan. De ambtenaren blijven, nietwaar?

HET BEELD DER VADEREN

ONDERWIJSSALARISSEN

Vóórdat het eerste coalitiekabinet, het kabinet-Mackay, optrad, kregen de bijzondere scholen geen cent subsidie uit de staatskas. Lange tijd hebben de liberalen zelfs volgehouden, dat de Grondwet zulks verbood. In de Grondwet stond namelijk: het openbaar onderwijs is een onderwerp van voortdurende zorg voor de Regering. Daar stond niets bij over het bijzonder onderwijs, en dat zou dan betekenen, dat de zorg van de Overheid zich niet mocht uitstreken over het bijzonder onderwijs. Althans wat de financiële zorg betreft. Maar het kabinet-Mackay zorgde voor de eerste subsidie. Voor een tweemansschool kwam dat neer op ongeveer 400 gulden per jaar. Kuiper ging veel verder. Hij wist het zo te regelen, dat er wettelijke minima kwamen voor de onderwijzerssalarissen.

En dat minimum werd uit de staatskas vergoed. Lange tijd is het wettelijk minimum voor een beginnend onderwijzer 500 gulden per jaar geweest. Maar het was een minimum. De gemeentebestu-

ren mochten uit de gemeentekas er een groter of kleiner bedrag aan toevoegen en de besturen der bijzondere scholen mochten hetzelfde doen uit de verenigingskas. Vaak stond dan ook in de advertenties, waarin onderwijzend personeel werd gevraagd: salaris 100 gulden boven het wettelijk minimum. Gemeentebesturen gaven veel groter toeslagen en ze konden dat doen, omdat de gemeentekas er goed voor was.

In 1919 vervielen de minimumsalarissen. De salarissen werden door het Rijk gefixeerd en het Rijk nam ze tegelijk geheel voor zijn rekening. Noch het bestuur van een bijzondere school, noch het gemeentebestuur mocht er nog iets bovenop leggen.

Deze nieuwe regeling betekende dat met name de bijzondere onderwijzers hun salaris met een forse knik omhoog zagen gaan. Van sommige openbare onderwijzers gold hetzelfde, maar er waren er ook bij, die van de nieuwe regeling nauwelijks beter werden, doordat zij voorheen een hoge toeslag uit de gemeentekas ontvingen.

De regeling van 1919 betekende, dat de voorstanders van het bijzonder onderwijs voor hun scholen niets meer hoefden te betalen, om de salarissen van de onderwijzers boven het wettelijk minimum te houden, dat door de toenemende duurte volkomen onvoldoende was geworden. Iemand heeft toen uitgerekend, dat alléén de leden van de Gereformeerde Kerken daardoor een half miljoen per jaar minder voor de school hadden „op te brengen”.

En hij deed een voorstel: dat halve miljoen nu niet in de zak te houden, maar het bestemmen voor verbetering van de predikantstraktementen. Want die zijn héél erg aan een verhoging toe. Hoeveel er van deze suggestie is terecht gekomen, dat kan natuurlijk niemand nagaan, maar zij vond wel veel instemming.



Holwerda-Zonen

Dokkum 05190 - 2292 Drachten 05120 - 2157 Lelystad 03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten



NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*



DEFENSIE PROBLEMATIEK VERDIENT AANDACHT POLITIEKE PARTIJ

DE defensie-problematiek verdient in ruime zin de aandacht van een politieke partij. Daarvoor zijn meerdere redenen te noemen. De eerste is wel dat het vraagstuk van vrede en oorlog met dat van discriminatie naar ras e.d. en de armoedekloof behoort tot de grote internationale vraagstukken waarmee de mensheid wordt geconfronteerd in een steeds kleiner wordende wereld.

Voor elk van deze vraagstukken geldt dat men t.a.v. de aan de gang zijnde ontwikkelingen geen *afwachtende* houding mag aannemen. Toch blijkt dit vaak het geval te zijn. De problemen zijn ondoorzichtig, het kost veel tijd en moeite om tot een aanpak te komen en de verwachtingen omtrent positieve resultaten zijn niet al te hoog gespannen.

De complexiteit van de problematiek leidt er ook toe dat sommigen bij hun standpuntbepaling de actuele situatie vanuit een sterk vereenvoudigd denk-schema tegemoet treden. Zo is op politiek terrein de ander dan de tegenstander, de boosdoener waarvoor je moet oppassen.

Ook ethische simplificaties zijn niet ongebruikelijk. Op de eis van het *gebod* valt alle nadruk. Maar weinig of geen rekening wordt gehouden met de omstandigheden waaronder de vervulling van de eis moet worden nagestreefd. Zo vraagt DR. BRUINS SLOT in TROUW van 1 maart jl. naar aanleiding van een door velen gepropageerde eenzijdige kernontwapening: „Mag men in een ingewikkelde, door alle mogelijke historische fouten bepaalde situatie, zo maar een ethische simplificatie toepassen, waarvan de verstrekkende en gevaarlijke consequenties niet te voorzien zijn? Moet men van een historisch gegroeide zondetoestand — die naar alle kanten moeilijke implicaties heeft — niet proberen terug te keren door een historische groei in tegengestelde zin tot ontwikkeling te brengen? Zeker op politiek gebied is elk denken in zwart-wit schema's tamelijk onvruchtbaar.

Maar aan de andere kant mag men ook niet in de ban van het „haalbare" raken. Een verdacht woord, vaak gebruikt om eigen tekortkomingen of laksheid te camoufleren.

Bepaalde situaties nopen nu eenmaal het schijnbaar onmogelijke na te streven. Natuurlijk is dat riskant, maar zonder de bereidheid om in concrete situaties risico's te lopen, brengen wij de wereld geen stap verder. Het voorname is deze risico's tijdig te onderkennen en op mogelijke gevolgen te zijn voorbereid.

Christelijk geïnspireerde politiek is een actieve politiek. De ontwikkelingen mogen niet op hun beloop worden gelaten. Van onze visie uit behoren wij leiding te geven aan het denken over en aan het aftasten van de mogelijkheden tot verbetering van de feitelijke situatie.

De wetenschap dat wij hierbij medewerkers zijn van Hem die leiding geeft aan het wereldgebeuren, verschaft de rust en het vertrouwen om taken ter hand te nemen en die zelfs onder de

houding de grondslag voor de zo noodzakelijke continuïteit in het te voeren beleid.

De absolute bedragen die worden toegekend zijn, rekening houdend met de toenemende kosten op personeels- en materieelgebied, *onvoldoende* om de in internationaal verband overeengekomen defensie-bijdragen op een adequaat peil te handhaven.

Eén van de grondslagen van het beleid van de huidige bewindslieden van defensie is, deze internationale afspraken — althans in kwantitatieve zin — na te komen. Zeker in het licht van de hiervoor geschetste teruggang, is dit niet zonder betekenis.

Zo is één van de gevolgen dat de exploitatie (personeels- en personeel verzorgende uitgaven) beslag legt op een *groeiend* deel van de defensie-vergroting en dat de investeringsmarge daalt. Het behoeft nauwelijks betoog dat deze ontwikkeling leidt tot een vermindering van onze defensie-inspanning in kwalitatieve zin omdat onvoldoende financiële middelen beschikbaar komen om het benodigde materieel te verwerven. De eerste tekenen van een aantasting van de gevechtswaarde zijn dan ook zichtbaar.

Te denken valt hier bijv. aan het ontbreken van moderne luchtafweermiddelen bij het Nederlandse Legerkorps. Met het oog op de taakopdracht van dit krijgsmachtonderdeel is een dergelijke tekortkoming gewoon onaanvaardbaar. Het defensie-apparaat is geen verzorgingstehuis of werkverschaffingsobject. Een ontwikkeling in die richting — door voortzetting van de vermindering van de veiligheidspremie — is ondoelmatig en bedenkelijk. De uitkomst is een leger dat onvoldoende geoefend en uitgerust is.

KEUZE

Het moment nadert waarop een keuze moet worden gedaan. Twee wegen liggen open. De één is die van het beschikbaar stellen van voldoende financiële middelen om onze NAVO-bijdrage op het juiste peil te handhaven. De andere weg voert naar een vermindering van onze NAVO-bijdrage met alle consequenties van dien met name op het gebied van de buitenlandse politiek.

Bij het bepalen van de keuze mag de mening van de ARP niet ontbreken, vooral daarom ook niet, omdat een vermindering van onze bondgenootschappelijke bijdrage een vermindering betekent van de conventionele strijdkrachten van de NAVO. Afgezien van het effect van een dergelijke handelwijze op onze bondgenoten, heeft e.e.a. onder de huidige politieke omstandigheden eveneens tot gevolg dat de atoomdrempel wordt verlaagd: in voorkomende geval moet dus eerder naar kernwapens worden gegrepen.

De hiermee verband houdende problemen komen nog aan de orde. tikelen nog aan de orde.

DOOR

M. H. VON MEYENFELDT
EN H. VOLTEN

In A.R. Staatskunde van juni/juli 1969 verscheen een artikel van de heren Von Meyenfeldt en Volten onder de titel: *Vrede-Oorlog-Defensiebeleid? Dit stuk is geschreven als discussienota voor de Dr. Kuypersstichting. N.a.v. enkele artikelen voor Nederlandse Gedachten, waarvan u het eerste op deze pagina aantreft.*

moelijkste omstandigheden tot een goed einde te brengen. Zouden wij de leiding overlaten aan anderen, dan is het niet uitgesloten dat de situatie zich ontwikkelt in een onverantwoorde richting. Het verleden geeft daarvan talrijke voorbeelden.

OPENBARE MIDDELEN

De tweede reden waarom de defensie-problematiek de ruime aandacht verdient is dat het defensie-budget beslag legt op openbare middelen. De defensie-uitgaven belopen thans rond 3.5 miljard gulden per jaar. Het algemeen belang *vordert* dat een dergelijk bedrag doelmatig wordt besteed. Toch groeit de kans dat dit niet gebeurt. Immers de voortdurende relatieve daling van het defensie-budget, zowel gemeten als percentage van het Nationale Inkomen (1958: 5%; 1969: 3,9%) als in procenten van de totale Overheidsuitgaven (1958: 20%; 1969: 13%) ontnemt aan de defensie-huis-

A.R. PARTIJ Dr. Kuypersstraat 3 's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

boekhoudkundig medewerker

leeftijd 21 tot 25 jaar,
praktijkdiploma boekhouden

Interessante werkkring op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt.

Salaris in te passen in een schaal van f 569,— tot f 1.019,— per maand, naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht bij bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

In „grote taak voor kleine mensen" geeft drs. B. Goudzwaard enkele hoofdlijnen aan voor een evangelische politiek. Hieronder volgen enkele citaten uit dit boekje dat geschreven werd n.a.v. het 90-jarig bestaan van de A.R.P.

Drs. B. Goudzwaard over:

het liberalisme van nu:

„De ontzogmatisering is in het Nederlandse liberalisme echter welhaast nog verder doorgedrongen dan in het socialisme. De liberalen van thans pleiten voor het „juiste" midden tussen de belangen van het individu en die van de gemeenschap en kunnen daardoor haast alle kanten op. In de praktijk zijn zij dan ook vaak opportunisten; de oude accenten komen echter af en toe ineens weer sterk naar boven".

het politieke pragmatisme in Nederland:

„Vooralsnog presenteert het politieke pragmatisme in Nederland zich echter nog in de eerste, meer simpele vorm — dat men zegt zich alleen door de feiten te laten leiden. Hiermee in nauw verband staan de grote nadruk, die men heden ten dage legt op de concrete programmapunten van politieke partijen; hoe zij tot die programma's komen, acht men van nul en generlei betekenis. Alleen concrete programmapunten gelden; alleen die dragen bij tot de „politieke duidelijkheid". Men wenst die duidelijkheid niet ten aanzien van de dieperliggende motieven, maar louter ten aanzien van de praktische feitelijke uitkomsten. Daarin schuilt ongetwijfeld een pragmatische eenzijdigheid. Het is winst, wanneer men van partijen vraagt dat zij niet bij schone verhalen over hun beginselen blijven staan; maar het is een verlies, wanneer de enige maatstaf diè wordt, van de praktische politieke uitkomsten".

de welvaarts-kloof in de wereld:

„Wanneer wij de structurele wortels van deze „sociale wereldkwesatie" nog wat scherper pogen te omschrijven, dan ligt aan de zich nog steeds verbredende kloof vooral de omstandigheid ten grondslag, dat het Westen de neiging heeft elke welvaartsvergroting om te zetten in een daarmee evenredige consumptieaanwas, die vervolgens aanleiding is voor nieuwe investeringen, die op nog luxueuzere consumptie zijn gericht".

de onderneming:

„De onderneming, als levende werkgemeenschap van ondernemer en werknemers, heeft recht op een eigen ontplooiing, die zo nodig ook tegenover de kapitaalverschaffers geldend mag en moet worden gemaakt".

U kunt dit boekje bestellen per giro, door storting van f 3,- op giro 89673, t.n.v. A.R. Partij Stichting Den Haag.

WIJ ONTVINGEN

Rik Valkenburg, Haring of Kuit. **Discussie-interviews met theologen.**
Kok Kampen 1968, Prijs f 12,75.

De schrijver van dit boek, Rik Valkenburg, heeft reeds zoveel naam gemaakt dat wij het niet nodig achten hem opnieuw bij de lezers te introduceren. Wij gaan dus maar dadelijk over tot een bespreking van zijn boek. Dit bevat een dozijn **discussie-interviews met theologen** — aldus de ondertitel. Blijkbaar is ook prof. Van Riesen gerekend tot de theologen.

Tot de aantrekkelijkheden van dit boek behoort dat niet alleen maar heel bekende theologen er in aan het woord komen maar ook minder bekende of beter gezegd: zulken die alleen maar in eigen kring goede bekenden zijn.

Het ligt voor de hand, dat in de discussies meest specifiek theologische problemen behandeld zijn. Om er slechts enkele te noemen, in willekeurige volgorde: het al of niet bestaan van een hel en een hemel, de wonderen in het algemeen en Christus' opstanding in het bijzonder, de historiciteit van Adam en Eva, het geloof in de Drieëenheid, het geloof in Christus' wederkomst; en verder ook: de Godisdood-theorie, de Schriftkritiek, de Barmer Thesen, het apostolaat, het celibaat, de gezangenkwesitie, en de oecumene.

Men moet van deze interviews niet verwachten dat al deze onderwerpen er breed in behandeld worden. Het blijft bij vluchtige opmerkingen. Niettemin, deze zijn menigmaal wel raak en treffend. En het aardige is, dat je als het ware even de stem van de man of vrouw zelf hoort. Ook in de boeken of artikelen die zij geschreven hebben is dat natuurlijk het geval, maar in deze interviews toch nog anders, namelijk directer; terwijl bovendien Valkenburg niet nagelaten heeft ze stuk voor stuk echt uit hun tent te lokken. Wat dit laatste betreft, op de manier waarop Valkenburg dit gedaan heeft zijn wellicht enkele aanmerkingen te maken, ook naar mijn gevoel is hij weleens zijn boekje te buiten gegaan, maar zijn „slachtoffers" hebben het genomen en daarom kunnen ook wij er niet teveel van zeggen; zij waren er tenslotte zelf bij!

Naast de eigenlijk **theologische** vraagstukken kwamen zo nu en dan ook **politieke** ter sprake. Weer geef ik een opsomming: de staat Israël, de atoombom, Vietnam, de apartheidspolitiek, het pacifisme, de Radikalen en de koers van de A.R.P. Twee dingen vielen mij hierbij op.

Ten eerste, de grote divergentie in oordeel over bijkans alle zojuist genoemde onderwerpen. Ook onder mensen die toch allen een christelijke poli-

tiek voorstaan. De tijd lijkt voorgoed voorbij dat men tezamen ook in politiek één lijn trok. Daarmee staan wij voor het gevaar nieuwe opsplitsingen en versplinteringen of van een innerlijke verzwakking bij het behoud van een uiterlijke eenheid. Ik veronderstel dat de leiding ook van de A.R.P. dit gevaar ziet en bereid is het tot onderwerp van bezinning te maken.

Ten tweede, in samenhang met het zojuist genoemde: hele groepen die lange tijd zeer trouw zijn geweest aan de A.R.P. dreigen thans van haar te vervreemden.

Ik denk nu aan de opmerkingen van prof. Velema (christelijk gereformeerd), die tegen Valkenburg zei: „Zelf ben ik AR. Maar ik ben niet zo gelukkig met haar zwaai naar links", én aan de bekenenis van drs. Vroegindewij (gereformeerde bonder in de Ned. Herv. Kerk): „Ik voel sympathie voor de S.G.P. „Men moet deze opmerkingen niet lezen als alleen maar strikt individueel, zij vertolken heel nauwkeurig wat er bij velen leeft. En hiermee besluit ik dan mijn bespreking van dit boek dat niet alleen interessant is, maar ook leerzaam. K. Exalto

db

Voor goed verzorgd drukwerk
DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (5750) 4218

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN
Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043



FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren

DORPSSTRAAT 10 2 - TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

W. Visser & Zn. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW en REPARATIE

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S

Handelsondernemingen N.V.

Kantoor: Veersedijk 233

HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

**-BAILEY- CONSTRUCTIE-
WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR

Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT

Telefoon (01840) - 3154

NIEUWBOUW EN REPARATIE

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

GEREEDSCHAPPEN voor de metaalindustrie

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

Schildersbedrijf

F. J. Kloet & Zoon

VLAARDINGEN

TELEFOON 010 - 343276

SPIJKENISSE

TELEFOON 01880 - 2192

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Automatische piloten
- Echoloden
- Alarmsystemen
- Radars
- Oproepsystemen
- Marifoons

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

**VEROLME
UNITED
SHIPYARDS**

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT

Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FA J. A. VISSCHER & ZOON

Sluisstraat 41

Telefoon 05208 - 1259 - 1546

ZWARTSLUIS

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

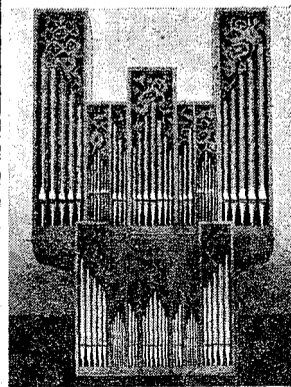


Landbouwwerktuigenfabriek

VICON N.V.

NIEUW-VENNEP

Telefoon 02526 - 3041



**ECHE
KERKORGELS**

OOK VOOR
MODERNE KERKEN

ORGELBOUW

**Ernst
Leeflang**

APELDOORN

TELEFOON 05760-17582

DIRECT GELD NODIG?

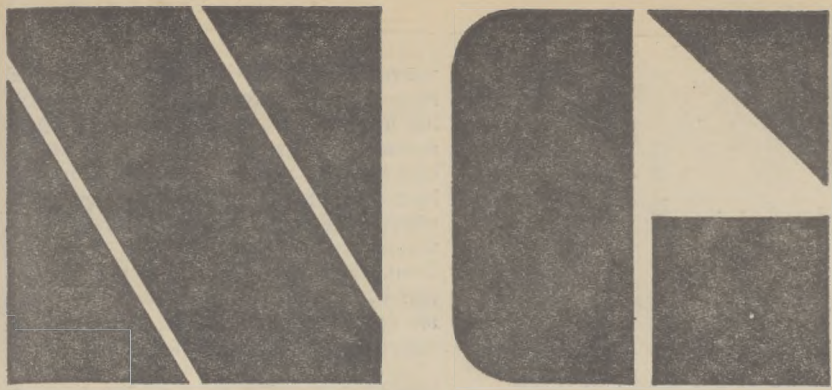
PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET		VOORBEELD	
f	AFLOSSING PER MAAND	
f 1000.-	47,50	34,30 22,50
f 2000.-	94,59	68,60 45,-
f 3000.-	142,04	102,90 87,50
f 4000.-	171,-	112,50 70,55
f 5000.-	189,39	13,20 90,-

Op u. telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 0444 - 5320



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 33

23 augustus 1969

GEEN HERHALING VAN MÜNCHEN

IN deze dagen voelt ons volk zich opnieuw heel sterk betrokken bij de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije.

De parlementaire delegatie, die onder leiding van het A.R. Tweede-Kamerlid mr. W. Aantjes in juni jl. een bezoek aan Tsjechoslowakije bracht en waarvan ook het A.R. Eerste Kamerlid de heer P. C. Elferich deel uitmaakte, heeft van die verbondenheid doen blijken. Dat gebeurde o.a. in de officiële toespraken, die bij verschillende gelegenheden werden gehouden.

In Nederlandse Gedachten van 28 juni jl. drukten wij reeds de tekst af van de toespraak, die de heer Aantjes hield op de eerste dag van het bezoek ter gelegenheid van de ontvangst door parlementsvoorzitter Dubcek. Op de laatste dag van haar bezoek werd de delegatie ontvangen door president Svoboda. Beide namen zijn symbolisch geworden voor het vrijheidsstreven in Tsjechoslowakije. Deze week herdachten wij de Russische overval van verleden jaar, waarin dit vrijheidsstreven een bruto halt werd toegeroepen.

Daarom willen wij in dit nummer de toespraak afdrukken, die mr. Aantjes hield bij de officiële ontvangst door president Svoboda in het historisch gebouw, dat de koningen van Bohemen tot paleis heeft gediend. Het was de eerste keer, dat Svoboda een parlementaire delegatie uit een niet-communistisch land ontving.

President Svoboda had in een kort welkomstwoord herinnerd aan de historische banden tussen de beide landen. Daarbij memoreerde hij o.a. de naam van Jan Amos Comenius, de grote Tsjechische vrijheidsstrijder die als balling in Nederland is gestorven en in Naarden ligt begraven.

De heer Aantjes antwoordde daarop als volgt:
„Mijnheer de President, namens onze delegatie wil ik u allereerst hartelijk danken voor de grote eer ons hier te ontvangen.

Wij zijn hier vertegenwoordigers van ons parlement en als zodanig de vertegenwoordigers, de politieke vertegenwoordigers van het Nederlandse volk. Het is, meen ik, onmogelijk elkaar te begrijpen zonder elkaar te kennen.

Daarom zijn wij zeer verheugd door dit bezoek en op dit moment de gelegenheid te hebben uw volk en de vertegenwoordigers van uw volk nader te leren kennen.

Wij zijn gekomen met in ons hart gevoelens van vriendschap. Na deze week kan ik zeggen dat wij als grotere vrienden vertrekken, als nog grotere vrienden dan voorheen.

U hebt herinnerd aan de historische banden tussen onze beide volken. In de geschiedenis is er echter ook een tijd geweest, waarin u het gevoel kunt gehad hebben dat wij bezig waren u te vergeten.

Dertig jaar geleden kunt u de indruk gekregen hebben dat de wereld verlicht ademhaalde bij de gedachte dat de veroveringszucht van het Hitlerisme bij Praag zou stoppen. Wij beseften niet of onvoldoende dat wat u overkwam ook onze zaak was.

Vandaag is het niet meer mogelijk zo geïsoleerd te denken. Dat kan vandaag niet meer en, zo willen wij u zeggen, dat willen wij vandaag ook niet meer. Als het u goed gaat, zullen wij ons met u verheugen. Als u lijden moet, willen wij met u mee lijden. Wat u overkomt, gaat ook ons aan. München mag zich niet herhalen.

Enkele dagen geleden zagen wij het monument, dat is opgericht ter herinnering aan de Franse soldaten, die samen met de partizanen in Slowakije in de Tweede Wereldoorlog vochten voor de bevrijding van uw land. Op dit monument staat geschreven, dat zij hun leven gaven „dans la lutte commune pour notre bonheur et celui de l'humanité” (in de gemeenschappelijke strijd voor ons geluk en dat van de gehele mensheid).

Wij hopen dat, als u of wij ooit hebben te strijden tegen de tiranie en voor de vrijheid van ons en onze kinderen, wij zullen beseffen en elkaar ook laten merken, dat het dan een gemeenschappelijke zaak voor ons is.

Tijdent ons bezoek zagen wij overal in Tsjechoslowakije de foto's afgedrukt van u mijnheer Svoboda en van de heer Dubcek. Maar niet alleen in Tsjechoslowakije worden deze beide foto's tezamen gezien. Dat is ook in ons land het geval.

Het bewijs daarvan kan ik u leveren door u een penning aan te bieden, die verleden jaar in ons land werd geslagen en die de beeltenissen dragen van u en de heer Dubcek.



Na het bezoek van de Nederlandse parlementariërs aan Tsjechoslowakije nam president Svoboda op zeer hartelijke wijze afscheid van mr. W. Aantjes (links), die de delegatie leidde.

U noemde de naam Comenius. Achterop deze penning staat een uitspraak van deze Comenius afgedrukt*). Het is meen ik, een diepe en zeer zinrijke uitspraak. Het is mij een voorrecht u ter herinnering aan ons bezoek een gouden exemplaar van deze penning te mogen

aanbieden als een zeer persoonlijk geschenk van het Nederlandse parlement en volk”.

*) Het citaat van Comenius luidt:
„Ik geloof in God; daarom geloof ik ook dat, als het onweer zal zijn overgetrokken, het beheer over Uw eigen zaken in Uw eigen hand zal terugkeren, om mijn geliefd Tsjechisch volk”.
Eenzelfde penning was ook aan Dubcek aangeboden.

JAKNIKKER

Is de gemeenteraad hoofd van de gemeente of alleen maar jaknikker op de voorstellen, die het college van B. en W. de raad voorlegt. Op pagina 2 gaat de heer M. Paats, wethouder van Alphen aan den Rijn, op deze vraag in.

BANTOESTANS

„Wat ons vir onself eis, gun ons vir andere” is de titel van het artikel over Zuid-Afrika van de heer D. Corporaal. Ditmaal gaat de schrijver dieper in op het beleid van de Zuid-Afrikaanse regering inzake de Bantoestans, zie pagina 4, 5 en 6.

DEFENSIE

De heren M. H. von Meyenfeldt en H. Volten schreven een tweede artikel over defensiepolitiek. Navo en Warschaupact. Niet tegenstelling maar coëxistentie moet op den duur het doel zijn. Zie pagina 7.

VERDER

In dit nummer Vragen van Kamerleden op pagina 2 en Het beeld der vaders op pagina 7.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 68 jaar drukkers

in Benelux

voor bedrijven en organisaties

RAAD: HOOFD OF JAKNIKKER ?

DOOR M. PAATS

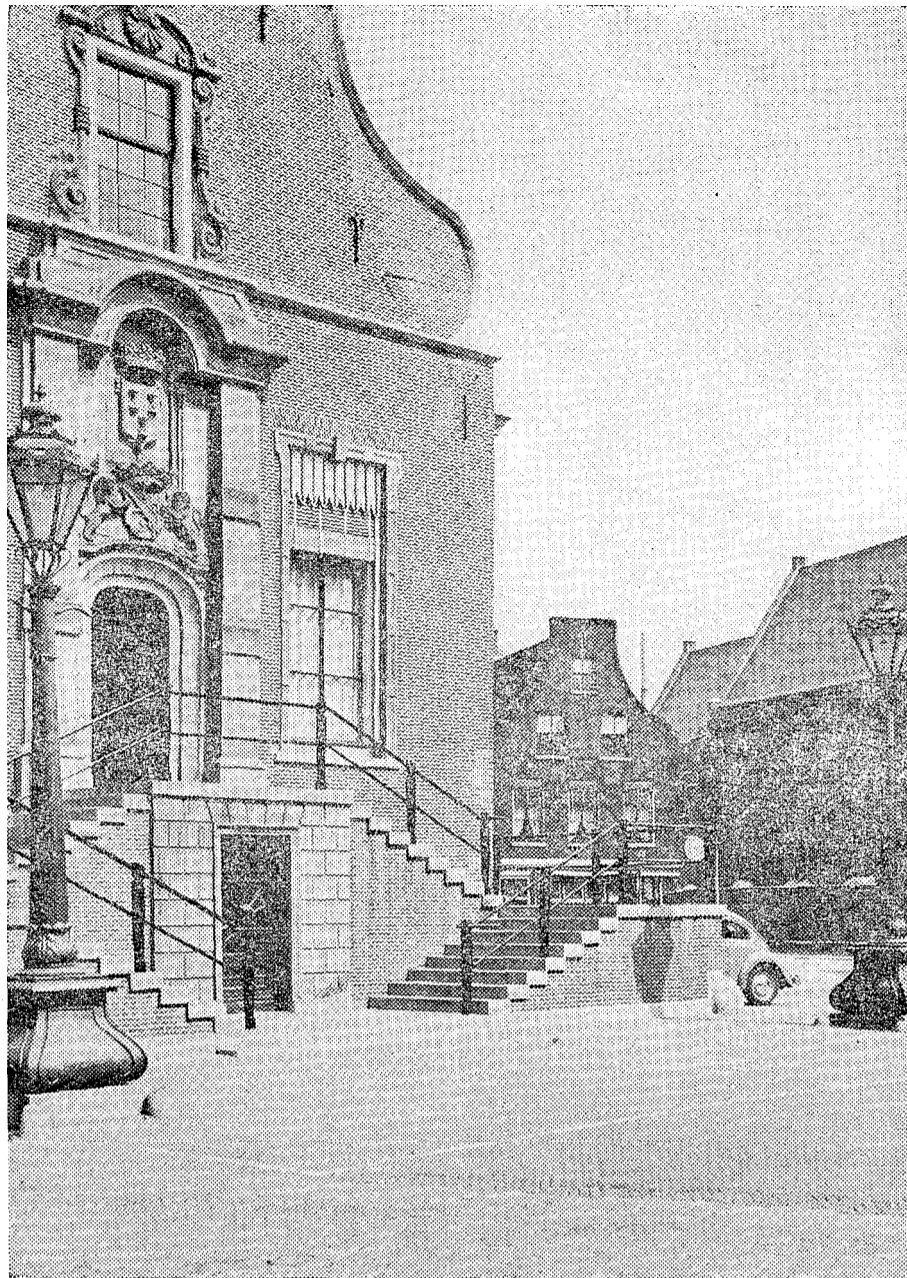
De raad is het hoofd van de gemeente. Deze wettelijke waarheid komt in de praktijk van de gemeentepolitiek nogal eens in het gedrang. Dan staan er raadsleden op die meer „inspraak” willen hebben.

Natuurlijk, ook zij. Maar een raadslid dat om inspraak vraagt, ondergraaft zijn eigen positie. De raad doet uitspraken, neemt beslissingen, hoeft niet te bedelen om gunsten. De raad is het hoofd. Dat is de theorie.

Wie als argeloos burger een vergadering van de raad bijwoont, verbaast zich erover dat soms zonder discussie van betekenis beslissingen genomen worden waarmee grote belangen gemeoid zijn. De indruk kan dan gewekt worden, dat B&W kunnen voorstellen wat zij willen en dat de raad alleen maar „ja” hoeft te zeggen en dat ook doet. Toch bedriegt deze schijn dikwijls, niet altijd. In de grotere gemeenten bestaan commissies waarin alle voorstellen die B&W in de raad willen brengen, uitvoerig in bespreking komen. Op- en aanmerkingen kunnen in het raadsvoorstel worden verwerkt, eventueel trekt — bij te grote tegenstand — het college een voorstel in. Het gevolg is dat de raadsvergaderingen soms wat mat verlopen. Alleen als in B&W of in de raad ondanks alle besprekingen de meningen uiteen blijven lopen of als een deel van de raad bijvoorbeeld door een nieuwe ontwikkeling zijn standpunt verandert, kan de belangstellende burger wat leven in de raadsbrouwerij verwachten.

KRITISCH ZIJN

Daarom is het goed dat raadsleden door kritische vragen en opmerkingen — ook al bestaat er tussen de raad en B&W geen enkel verschil van inzicht — B&W de gelegenheid geven dieper op de achtergronden van een voorstel in te



gaan of het belang van een besluit te accentueren. Dit is in feite vragen naar de bekende weg, maar dit als „show” te diskwalificeren, is onjuist. Voor sommige raden is bovenstaande aanbeveling overbodig. Daar wordt de bestuurskracht verlamd door een voortdurend gekrakeel. De man op de tribune komt als bezoeker aan z'n trekken, maar als burger te kort.

Commissies. Vooroverleg. Zit het dan toch helemaal goed met de invloed van de raad? Neen, en het kan soms niet anders. Voor B&W zijn er soms nog keuzemogelijkheden, voor de raad is er dikwijls geen alternatief.

Een voorbeeld. Het college, voorgelicht of voorgestaan door de dienst gemeentewerken, gaat met een bouwverzekering, maanden — en soms jarenlange — besprekingen volgen over de grondprijzen, type en prijs van de woningen, de totale opzet van het plan; met de planologische dienst en het departement is uitvoerig overleg gepleegd. En dan komt het voorstel.

Alles is in kannen en kruiken. Welk raadslid durft dan nog tegen grondverkoop voor een plan van 1000 woningen te stemmen? Wie durft een langdurig

uitstel van de woningbouw te risseren? De raad beslist met de rug tegen de muur.

Ieder zichzelf respecterend raadslid zal erop aandringen regelmatig op de hoogte gehouden te worden van allerlei ontwikkelingen. Ieder zichzelf respecterend raadslid zal ook bereid moeten zijn zich grondig in de materie te verdiepen. Iedere zichzelf respecterende kiesvereniging zal er zorg voor dragen dat naar de raad mensen worden afgevaardigd voor wie het raadslidmaatschap meer inhoudt dan een aantal vergaderingen bezoeken. Een fractie van vakspecialisten is niet nodig, maar een raadslid is meer dan de versterker van klachten over straatlantarens en straatbelasting, kullen in de weg en een kapotte torenklok. De veranderende maatschappij eist dat. Het is noodzakelijk dat regelmatig in informele raadsvergaderingen en in commissiebijeenkomsten de raadsleden geïnformeerd en ideeën uitgewisseld worden.

BREDE INFORMATIE

En de burger, komt die in het stuk nog voor of heeft die slechts eens in de vier jaar een taak: zijn opkomstplicht

vervullen? Ook de burger moet zo breed mogelijk geïnformeerd en zoveel mogelijk ingeschakeld worden. Als de burgeravonden goed worden opgezet, hoeft zo'n bijeenkomst niet te ontfaan in een lange klaagzang. Meelevende en soms uiterst deskundige inwoners kunnen waardevolle suggesties aan de hand doen. Er zijn burgers die zich voor partijpolitiek niet interesseren, maar die als deskundige wel in een gemeentelijke commissie zitting willen nemen.

Twee voorbeelden. Op het gebied van de maatschappelijke zorg moeten particulieren en overheid elkaar vinden. Zo kan een stichting „open bejaardenwerk” in het leven worden geroepen waarin particuliere organisaties en overheid participeren. Een stichting die geen enkele activiteit wil verlammen, maar die coördineert stimuleert en adviseert en zo het gemeentelijk beleid ten aanzien van de bejaardenzorg mede bepaalt. Taken die nog niet verricht werden, kan men samen aanvatten, zodat de bejaarden die graag zelfstandig willen blijven door allerlei vormen van dienstverlening daartoe in staat zijn.

Ook op cultureel gebied is door samenspel met de burgerij veel te bereiken. In het concept voor een leidraad voor een Antirevolutionair Gemeenteprogram 1966 staat in art. 8 lid 6: „Waar dat mogelijk is verdient het in leven roepen van een veelzijdig samengestelde culturele adviesraad aanbeveling”. De gemeentewet (art. 61, lid 1, sub a) biedt de mogelijkheid tot instelling van een functionele commissie ter behartiging van bepaalde belangen. In deze vorm gegoten, is zo'n adviesraad onder andere de plaats van overleg tussen lokale culturele organisaties en personen onderling en tussen die groepen en de overheid. Als een dergelijke raad een afspiegeling is van het plaatselijke culturele leven, komt ook op dit terrein het beleid tot stand in een voortdurend contact met de burgerij. Twee vrij willekeurige mogelijkheden om te voorkomen dat de bestuurde gaat denken dat alles wordt beslist „over hem, zonder hem”.

DIALOOG

Mr. Biesheuvel heeft op het Partij Convent van 31 mei jl. een voorzichtig pleidooi gehouden voor decentralisatie van de overheidstaken om daardoor het bestuur dichter bij de bestuurden te brengen. Dan zal op gemeentelijk niveau naar de vormen gezocht moeten worden waardoor dit ook werkelijk gebeurt. Door de moderne communicatiemedia tellen de afstanden niet. Voor een burger is de handel en wandel van een fractievoorzitter in de Tweede Kamer soms beter te volgen dan van een raadslid dat een straat verder woont.

Ondanks alle inspraak blijft de raad het hoofd van de gemeente. Het college van B&W en de raad zelf zullen moeten zorgen dat dit geen loze klank is. Beide zullen waar mogelijk in een voortdurende dialoog met elkaar en met de bevolking om wier belangen het gaat moeten blijven.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.P. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

EINDE INHAALVERBOD

De heer Aantjes (A.R.P.) vroeg aan de minister van Verkeer en Waterstaat of het geen verwarring geeft dat het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens bepaalt, dat een inhaalverbod slechts eindigt door het bord „Einde inhaalverbod”, terwijl de op dit reglement gebaseerde ministeriële beschikking van 29 december 1966 bepaalt, dat een inhaalverbodsbord na iedere zijweg moet worden herhaald?

Is een ondubbelzinnig voorschrift tot herhaling van verbodsborden niet gewenst met het oog op verkeer, dat uit een zijweg komt, en met het oog op het verkeer op de grote autowegen, waar — naar de praktijk leert — bij uitvoering van werkzaamheden vaak verzuimd wordt bij een tijdelijk inhaalverbod ook

VRAGEN VAN KAMER- LEDEN

het bord „einde inhaalverbod” te plaatsen?

Is de minister bereid het Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens in deze zin te wijzigen?

Toelichting

Verwezen wordt naar het juli-augustus-

nummer van het „Contactblad voor leden van het Verbond voor Veilig Verkeer”, waarin een beschouwing wordt gewijd aan een uitspraak van de rechtbank te Roermond.

BIAFRA

De heer Walburg (A.R.P.) heeft aan de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie gevraagd of de ministers met de meeste spoed willen onderzoeken of in combinatie met andere landen, bijv. België, Zwitserland of Scandinavië, de mogelijkheid bestaat om met vrachtwagens voedselconvooien, bij voorkeur gesteund door het Internationale Rode Kruis, tot in het hart van het hongergebied in Biafra te brengen?

DE CONSEQUENTIE

In Breda zitten nog drie Duitse oorlogsmisdadigers gevangen. Zij werden indertijd ter dood veroordeeld, maar ze kregen gratie, in die zin, dat het doodvonnis werd veranderd in levenslange gevangenisstraf. Wij vinden het jammer, dat die gratie indertijd is verleend, en dat een Nederlandse minister van justitie bereid was, dit gratiebesluit met zijn ministeriële verantwoordelijkheid te dekken.

Zo ooit, dan was hier de doodstraf de enige passende straf geweest. Maar deze misdadigers, deze massamoordenaars, hebben de kogel niet gekregen.

De straf werd veranderd in levenslang. En het ligt voor de hand, dat iemand zegt: moeten ze nu nog eens wéér voor de tweede keer gratie hebben, zodat hun straf niet levenslang geldt, maar ze in vrijheid worden gesteld, om naar Duitsland terug te keren? Dat is twee keer gratie en dat is niet te verdragen.

Wij denken daar anders over. Want levenslang wordt alleen opgelegd in Nederland met de nevengeachte, dat er eenmaal de mogelijkheid komt, dat de gevangene „op jaren wordt gezet”.

Zonder die mogelijkheid is levenslange gevangenisstraf een barbaarse straf, waarbij iemand alle hoop moet laten varen.

De verandering van de doodstraf in levenslang (een verandering die toentertijd niet had behoren te gebeuren), brengt onvermijdelijk de consequentie mee, dat te eniger tijd de vraag moet worden gesteld, wanneer het moment gekomen is om de gevangene op jaren te zetten. Anders zou de gratieverlening, die indertijd plaats had, alleen maar tot gevolg hebben gehad, dat een strenge en rechtvaardige straf werd veranderd in een barbaarse straf.

Maar er komt nog iets bij.

De allerergste, wat zijn misdrijven betreft, die in Breda levenslang moest zitten, was Lages. Maar minister Samkalden heeft hem naar huis laten gaan, met een tijdelijk verlof, omdat hij zó ziek was, volgens de doktoren, dat hij maar enkele dagen meer kon leven. Hij kreeg verlof, „om thuis te sterven”.

Hij is nu al drie jaar thuis en maakt het volgens de laatste berichten goed. Zijn misdadige handlanger Auf der Fünten zit nog in Breda.

Ook dat heeft zijn consequenties. De baas rustig thuis, omdat hij drie jaar geleden door minister Samkalden met verlof werd gestuurd, en de handlanger levenslang in Breda, dat blijft een vreemde zaak.

Tijdens een der kabinetten-Drees, werd aan de ter dood veroordeelden, die nu in Breda zitten, gratie verleend; tijdens het kabinet-Cals mocht Lages naar huis; het kabinet-De Jong kan er niet onderuit, dat een en ander consequenties meebrengt, en minister Polak zoekt naar een oplossing, zonder dat er opnieuw van gratieverlening sprake is. Hij zoekt het in de richting van een voorwaardelijke in vrijheid stelling, maar die is wettelijk alleen mogelijk, als tweederde van de straffijd is „uitgezeten”. Wie levenslang heeft, kan nooit zeggen, dat hij al tweederde van zijn straffijd om heeft. Op dat laatste punt zoekt minister Polak naar een oplossing, zodat een tot levenslang veroordeelde toch voorwaardelijk in vrijheid kan worden gesteld.

Het is wenselijk, dat hij een oplossing vindt. De huidige situatie bevredigt het rechtsgevoel niet meer. Met name niet, nu Lages al drie jaar thuis zit „met verlof”.
H.A.

BESCHERMING KONINKLIJK HUIS

Op donderdag 7 augustus hebben heel wat raden en besturen vergaderd. Zij hielden zich allemaal bezig met het feit, dat de secretaris van het district Amsterdam van de Socialistische Jeugd was veroordeeld tot vijf maanden gevangenisstraf, waarvan drie voorwaardelijk, wegens belediging van het Koninklijk Huis.

Deze secretaris heeft in de agitatie, die tegen de overheid in allerlei vormen wordt gevoerd, de term „oranjehoeren” geïntroduceerd. Later hebben sommigen die aan de zijde van de veroordeelde stonden, een brief geschreven aan prinsessen van ons Koninklijk Huis, om hen te vragen, of ze zich wel echt beledigd voelen door het gebruik van deze term bij een rel op de Dam en sommige kranten hebben zich gehaast, het bericht van deze brief om informatie ook nog te publiceren.

En dat laatste teken, wel heel duidelijk de situatie. Want de schrijvers van zulk een brief weten natuurlijk drommels goed, dat b.v. Hare Koninklijke Hoogheid, prinses Beatrix of een van haar zusters onmogelijk op die brief kan antwoorden. Het is onmogelijk, zulk een vraag met ja of met nee te beantwoor-

den; het is vlegelachtig, zo'n vraag te stellen en te publiceren.

MAAR toen de delinquent, die deze nieuwe term in omloop had gebracht, tot vijf maanden werd veroordeeld, in hoger beroep ging, toen kwamen een aantal organisaties bijeen, om deze veroordeling te wraken. Hoewel het

DOOR
H. ALGRA



midden in de vakantie was, kwam toch de Studentenraad van de Vrije Universiteit bijeen, om het arrest te wraken. De PSP studentenbeweging kwam bijeen, om hetzelfde te doen. En de Nederlandse studentenraad te Leiden enz. Ze togen allemaal ter vergadering om namens de aangesloten leden een uitspraak te doen. En de verschillende ra-

den, ieder afzonderlijk in vergadering bijeen, in Amsterdam of in Leiden, hebben wereldkundig gemaakt, dat zij eenparig van oordeel zijn, dat zulk een straf verkeerd is in zijn gevolgen. Dat de secretaris drie maanden van zijn straf voorwaardelijk heeft gekregen, zou „gehanteerd” kunnen worden, om hem van verdere politieke activiteiten te onthouden. De raden bedoelen natuurlijk: politieke activiteiten, die de betrokkene in conflict brengen met de strafwet. Want gewone politieke activiteiten, daarin word je niet belemmerd als je nog voor drie maanden voorwaardelijk te boek staat. Het bonte gezelschap van raden enz., waaronder de Studentenraad van de Vrije Universiteit, is van mening, dat de veroordeling van deze socialistische secretaris de tendens naar „politieke justitie” onderstreept, en die justitie wordt gesteund door de voortdurende hetze tegen linkse activisten in het algemeen en tegen de Socialistische Jeugd in het bijzonder.”

WIJ laten dit bonte gezelschap van studentenraden en socialistische organisaties, dat zijn vakantie heeft onderbroken om in Leiden of in Amsterdam te vergaderen nog op dezelfde dag dat het Hof zijn vonnis velde, voor wat het is. Het is ditmaal voldoende, om deze bijzondere ijver op 7 augustus 1969 te signaleren.

Er is iets anders, dat onze aandacht vraagt. Terecht bevat de strafwet speciale bepalingen, om de eer van de Koningin en van de leden van haar Huis te beschermen.

Vooreerst, omdat de Koningin de personificatie is van het Overheidsgezag, zij, die bij de gratie Gods regeert en in wier naam recht wordt gesproken. Maar ook, omdat aan de Koningin en de leden van haar Huis alle of bijna alle middelen van persoonlijk verweer tegen belediging, smaad en laster ontbreken. De gewone burger heeft die middelen wel.

Hij kan zich wenden tot de strafrechter. Hij kan degene, die hem in zijn eer te na komt, een brief schrijven, die er niet om liegt.

Hij kan een ingezonden stuk schrijven en dat geplaatst zien te krijgen in een krant. Hij kan een brochure publiceren. Kortom, hij kan op allerlei manier van zich af bijten.

Maar dat kan de Koningin niet.

Zij kan persoonlijk niets ondernemen tegen degenen die haar beledigen. Zij kan zelfs niet antwoorden op een vraag, die in wezen een onbeschaamdheid is.

DAAROM is het goed en noodzakelijk, dat de wet haar op bijzondere wijze in bescherming neemt tegen beledigingen van elke aard, dat het openbaar ministerie hier waakzaam is en dat de rechter, als hij dit nodig oordeelt, een straf oplegt, die er niet om liegt. Dat is de enige manier, waardoor zij, die graag met vuil gooien naar de Koningin en haar Huis, in toom kunnen worden gehouden.

Al zien de verschillende studentenraden die op 7 augustus jl. vergaderden om een arrest van het gerechtshof te Amsterdam te wraken dat blijkbaar niet in.

Gireert u nog voor september het abonnementsgeld 2e halfjaar 1969 ad f 7,—.

Dit bespaart u f 1,25 incassokosten en het partijbureau extra werk.

Giro 89673

A.R. Partij-Stichting,

Dr. Kuiperstraat 3,

's-Gravenhage.

A.R. PARTIJ
Dr. Kuiperstraat 3 's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

boekhoudkundig medewerker

leeftijd 21 tot 25 jaar,
praktijkdiploma boekhouden.

Interessante werkkring op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt.

Salaris in te passen in een schaal van f 569,— tot f 1.019,— per maand, naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht bij bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

ZUID-AFRIKA

„WAT ONS VIR ONSSELF EIS, GUN ONS VIR ANDERE“

DOOR D. CORPORAAL

DE titel is ontleend aan een toespraak, die de minister van Buitenlandse Zaken van Zuid-Afrika, dr. H. Muller, op 25 juni 1968 hield te Pretoria. Hij zette toen o.a. uiteen, dat het beginsel van zelfbeschikking sterk in het Zuid-Afrikaanse volksleven is verankerd. Zuid-Afrika wil ieder volk zijn eigen leven laten leiden. Dat geldt ook voor de volkeren, die in Zuid-Afrika zelf wonen, want Zuid-Afrika is een multiraciaal land. De Zuid-Afrikaanse regering legt daar sterk de nadruk op. Het land omvat een Afrikaans volk, een aantal Bantoevolken, een Kleurlingen- en een Indiërvolk (Aziaten).

De uitspraak „wat ons vir onself eis, gun ons vir andere“ wordt meermalen gebezigd, wanneer iemand het Bantoe-staan-beleid verdedigt.

Het doet op zichzelf enigszins merkwaardig aan, dat iedereen — wettelijk — als Zuid-Afrikaans burger wordt aanvaard, maar dat vervolgens het grootste deel zondermeer ook door de Zuid-Afrikaanse regering wordt beschouwd als te zijn burgers van een ander land nl. van het land, dat de regering aan een bepaalde Bantoe-stam of aan bepaalde Bantoe-stammen heeft toegewezen.

De Zuid-Afrikaanse regering heeft het voornemen aan de Afrikanen (Bantoes) een burgerschapscertificaat uit te reiken voor hun thuisland. Decennia lang was Zuid-Afrika gemeenschappelijk grondgebied, maar nu is een deel van de bevolking „tijdelijke arbeidskracht“ geworden en „tijdelijk woonachtig op blank gebied.“

In het statistisch handboek voor Zuid-Afrika wordt uiteengezet, dat het onjuist is de Bantoes als één gesloten blok te beschouwen.

Omdat de Bantoes verschillende volkeren omvatten — aldus de redenering — vormen de blanken het op één na grootste volk in Zuid-Afrika. Eerst komen de Xhosa's (3,1 miljoen), daarna de Blanken (3 miljoen), de Zoeloes (2,8 miljoen), de Kleurlingen (1,5 miljoen), de Bafedi's (1,2 miljoen), de Sotha's (1,2 miljoen), de Tswana's (0,9 miljoen), de Shangaans (0,5 miljoen), de Aziaten (0,5 miljoen), tenslotte nog een mengeling van Bantoe-nationaliteiten (1,1 miljoen).

Intussen is dit toch wel een erg gekunstelde redenering en dan drukken wij ons nog zeer zacht uit. De Blanken worden ook niet gesplitst in Afrikaners van Engelse, Nederlandse, Duitse afkomst en.

Maar dit is niet het Zuid-Afrikaanse gezichtspunt. De indeling in volken past wonderwel in het beleid. De indeling is echter ook weer niet geheel consequent, want verschillende volken (= stammen) worden in één thuisland ondergebracht.

In iedere Bantoe-staan zullen er derhalve minderheden zijn, met alle gevolgen van dien.

NATIONALISME

De minister voor Bantoe-administratie en ontwikkeling zette ons o.a. uiteen, dat het beleid van de regering niet gebaseerd is op huidskleur en op een ras-leer, maar op die waarden, die de ene natie van de andere onderscheiden en op de verschillende aard van de naties. De minister voegde hieraan toe, dat wanneer kleur de basis was voor het onderscheiden van naties er geen sprake zou zijn van een aantal naties. De Zuid-Afrikaanse regering wakkert bij de Bantoes sterk het besef aan dat zij tot een bepaalde Bantoe-natie behoren. Voor een deel slaat die stimulering van het Bantoe-nationalisme wel aan. Dat is ook niet zo verwonderlijk: als met grote regelmaat een gedachte wordt gepropageerd, dan vindt deze altijd wel ergens een voedingsbodem. Bovendien lokt het veel Bantoe-kapiteins wel aan om een machtspositie te houden en handhaving van het stamverband kan daartoe een belangrijke bijdrage leveren.

De stimulering van Bantoe-nationalismen houdt ook een gevaar in. Niet alleen wordt op deze manier bevorderd, dat de ene groep zich af gaat zetten tegen de andere, maar op de duur kan een overspannen nationalisme gaan ontstaan, dat voor de toekomst niet veel goeds belooft.

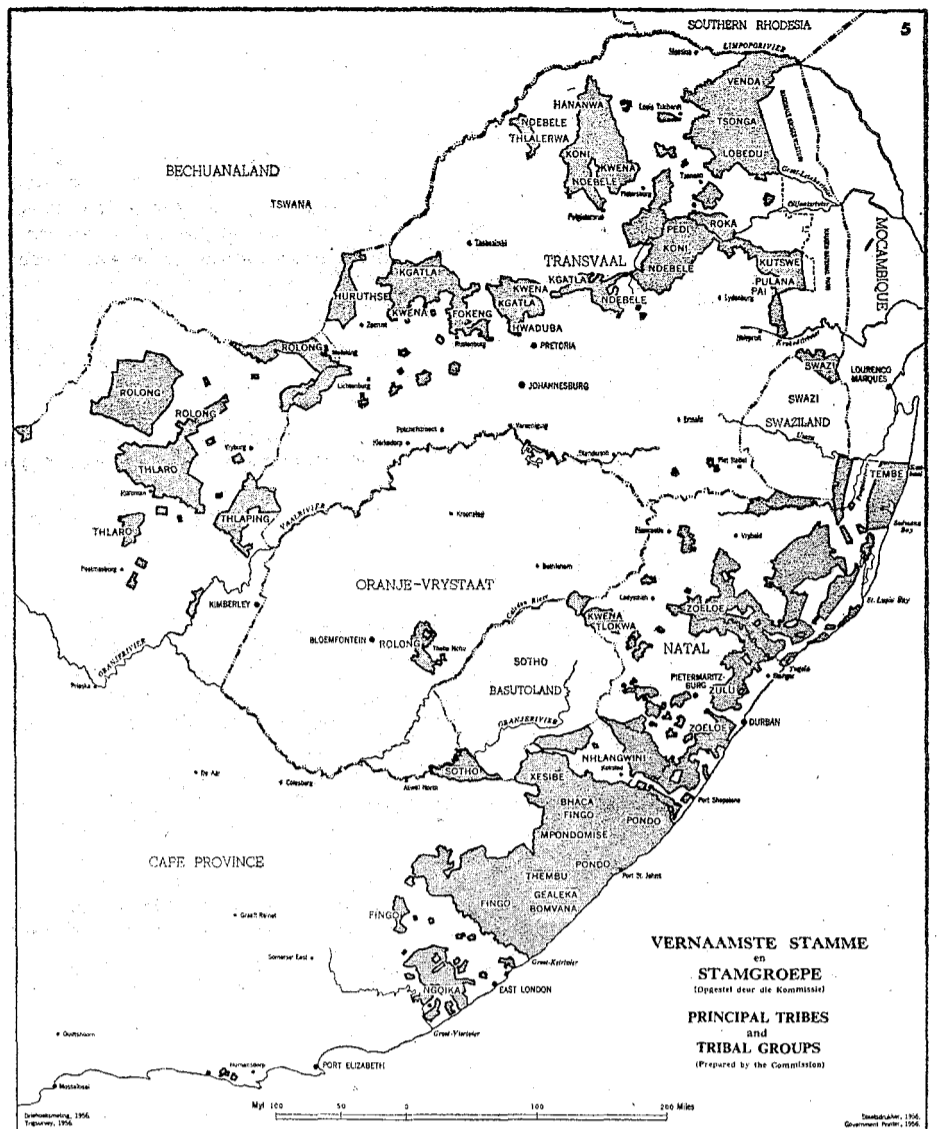
Een neven-effect van de aanwakking van Bantoe-nationalisme kan zijn, dat de Bantoe zich veel meer bewust wordt van zijn Afrikaan-zijn en van zijn verbondenheid met andere Bantoes.

Als dat het geval is kan dat ook verstrekkende gevolgen hebben.

Voor het beleid noemde de minister een drietal punten van belang:

1. de vereenzelviging van ieder individu met het specifieke volk waartoe het behoort en ook de toewijding van een ieder aan dat volk;
2. de erkenning en verdraging van ieder volk (vreedzame coëxistentie);
3. samenwerking tussen de verschillende volken (interafhankelijk voortbestaan).

Wij moeten de historische werkelijkheid aanvaarden — aldus nog steeds de minister — dat ieder volk zijn eigen gebied heeft gehad. Er zijn wel verschuivingen opgetreden, maar ieder volk is



De gearceerde gebieden zijn de z.g. thuislanden. Het grote gebied rechts onderaan is Transkei.

aangewezen op het gebied waar hij oorspronkelijk vandaan is gekomen, dat is zijn thuisland. (U begrijpt, dat dit van toepassing is op de Bantoes; niet op de Blanken). Er is — aldus de Zuid-Afrikaanse opvatting — geen sprake van discriminatie, maar van differentiatie. Natuurlijk is het niet zo, dat iedere stam — aldus nog steeds de minister — zijn eigen thuisland moet hebben. Het stamverband wordt niet overdreven door de regering.

In de Transkei wonen bijvoorbeeld 4 grote stammen, maar samen vormen zij één land.

ZELFSTANDIGHEID BANTOESTANS

Het is de bedoeling, dat de acht te vormen Bantoe-stans op den duur zelfstandig worden. Op welke termijn dat zal zijn valt met geen mogelijkheid te zeggen, aldus regeringswoordvoerders.

Het is academisch daar nu over te praten, want er is een proces aan de gang, maar dat proces moet tijd hebben. Het ziet er dan ook wel naar uit, dat dit proces nog lang zal duren als het aan de blanke Zuid-Afrikaners ligt.

Bij de behandeling van de begroting van Bantoe Administratie en Ontwikkeling op 27 mei j.l. in de Volksraad kwam de zaak van de onafhankelijkheid opnieuw aan de orde.

De woordvoerder van de Verenigde Partij, Jack Wainright, herinnerde er aan, dat de regering de thuislanden zelfstandigheid zou verlenen „wanneer zij rijpheid bereiken“. Hij voegde daar aan toe, dat geen nationalist in Zuid-Afrika onafhankelijkheid voor de Bantoe-stans verwacht.

Hij vroeg zich af wat of het einde van de weg van de regeringspolitiek was. Het enige wat van regeringszijde werd gezegd, kwam uit de mond van de adjunct-minister dr. P. Koornhof, die zei „wij veranderen onze politiek niet“.

Een nietszeggend antwoord op een volkomen legitieme vraag. Het antwoord bewijst o.a. eens te meer, dat de regering vuurbang is zich te branden aan de onafhankelijkheid voor de Bantoe-stans.

In verband met de Bantoe-stans verdient het ook de aandacht, dat er geen sprake is van een Kleurlingenstan of een Indiëstan. Af en toe wordt die gedachte wel eens geopperd, maar steeds ook weer verworpen als onuitvoerbaar. De Kleurlingen en de Indiërs zijn over grote gebieden verspreid. Er is ook niet een bepaald gebied, dat men met ook maar enig recht hun thuisland zou kunnen noemen. De Kleurlingen wonen al eeuwenlang temidden van de Blanken.

Van de Indiërs zou men kunnen zeggen, dat zij in India thuishoren. Zij zijn echter als Zuid-Afrikaanse burgers geaccepteerd en ongeveer 99% van hen is in Zuid-Afrika geboren.

In hun woongebieden hebben zij plaatselijk soms een zekere mate van bestuursbevoegdheid; vaak echter bestaat die bevoegdheid uit de mogelijkheid adviezen te geven.

Er is een Indiërraad, waarvan de leden voorshands nog door de Zuid-Afrikaanse regering worden benoemd en er komt een (nieuwe) Kleurlingenraad met beperkte bevoegdheden, waarvan de leden deels worden benoemd en deels worden gekozen (in september a.s.). Van een afzonderlijke staat is echter geen sprake. Ook voor hen geldt, dat zij vreemdelingen en bijwoners in hun eigen land zijn.

Minister-president Vorster heeft dit voorjaar betoogd, dat de Kleurlingen best mogen meedenken over hun eigen toekomst. Hoe de minister voor Kleurlingzaken, de heer M. Viljoen, dat ziet blijkt duidelijk uit een verslag in „Die Burger“ van 23 mei j.l., dat een verslag gaf van de begrotingsbehandeling van het departement voor Kleurlingzaken.

„Hij (de minister-C) het verwys na die Eerste Minister se toespraak oor Kleurlingbeleid vroeër vanjaar, en gesê mnr. Vorster se stelling dat die jeug ook 'n aandeel moet hê in die reëling van toekomstige verhouding tussen die Kleurlinge en blankes, is vertolk as 'n erkenning dat die Nasionale Party se beleid misluk het, of dat hy geen beleid het nie.“

Die Eerste Minister het destyds gesê dat ons in Suid-Afrika in die toekoms aan die ander kant met 'n blanke nasie te maak sal hê en aan die ander kant met 'n Kleurlingnasie. Hy het ook gesê dat ons nou die fondament moet lê vir die ontwikkeling op hierdie gebied sal plaasvind volgens die beleid van afsonderlike ontwikkeling.

Daar is dus geen sprake van dat daar onduidelikheid is oor die Nasionale Party se beleidsrigting nie, het min. Viljoen gesê.

Daar is nie helderheid oor hoe dit uiteindelijk verder uitgebou sal word nie, maar oor een ding hoeft niemand twyfel te hê nie, en dit is dat hierdie ontwikkeling vir die Kleurlinge sal plaasvind volgens die beleid van parallelle ontwikkelinge.

Hoe dit in die toekoms sal skakel met die Parlement, is 'n saak waarvoor nie net die wit kinders nie, maar ook die bruin kinders, gerus kan dink. Die Eerste Minister het tereg gesê dat die kwestie van skakeling tussen die Verteenwoordigende Kleurlingraad en die Parlement 'n saak is wat hij aan die

niet verbazen, wanneer vele Bantoeleiders, die het regeringsbeleid op dit moment steunen in hun hart dezelfde overtuiging hebben.

De regering is ook niet zo heel ver gevorderd met de vorming van de Bantoelestans; de meeste hebben nog niet een zekere mate van zelfbestuur. Wel zijn er plaatselijke raden en streekraden in een aantal gebieden. Hierbij zijn veelal de kapiteins (chefs) ingeschakeld. De regering van Zuid-Afrika heeft de handhaving van dat kapiteinschap broodnodig voor haar beleid. Zelfs in de Bantoelestaden in de stedelijke gebieden worden namens de chiefs vertegenwoordigers benoemd, ook al hebben de in de steden woonachtige Bantoes grotendeels geen binding meer met hun gebied. Het stamleven in zijn traditionele vorm is gedoemd te verdwijnen, maar in Zuid-Afrika wordt getracht het kunstmatig in stand te houden en het nieuw leven in te blazen.

Onlangs zijn voor Ovamboland — n.b. in Zuid-West-Afrika, dat door Zuid-Afrika als mandaatgebied wordt bestuurd, maar in feite tot een vijfde provincie van Zuid-Afrika is gemaakt — wel maatregelen afgekondigd, die het gebied een zekere mate van zelfstandigheid moeten geven.

De Transkei is als afzonderlijke Bantoelestad het meest ver gevorderd. Een aantal zaken kan het echter niet zelf regelen, zoals defensie, buitenlandse zaken, binnenlandse veiligheid, spoorwegen, havens, olievelden, nationale wegen, immigratie en belastingen. Het zijn vooral die zaken, die enig gevaar op kunnen leveren voor de Zuidafrikaanse regering, wanneer ze niet meer in hun handen zijn. Wetten behoeven de be-

werden in de Transkei voor de tweede maal verkiezingen gehouden (in 1963 gebeurde dat voor het eerst). De 45 zetels werden als volgt verdeeld:

Transkeise Nat. Onafh. Partij 28 (was 15);
Democratische Partij 14 (was 27);
Transkeise Volkspartij voor Vrijheid 0 (was 2);
Onafhankelijken 3 (was 1).

Kiesrecht hebben degenen die 18 jaar en ouder zijn als ze in de Transkei wonen en 21 jaar als ze elders woonachtig zijn. Aan de verkiezingen in 1968 hebben circa 200.000 stemgerechtigden deelgenomen in totaal zijn er ruim 900.000 stemgerechtigden.

Dat de stemming uitviel ten gunste van de regeringspartij moet voor een belangrijk deel worden toegeschreven aan de invloed die de kapiteins nog hebben in hun gebied. Het merendeel van de kapiteins is de regeringspartij in de Transkei toegedaan. Dat is niet verwonderlijk wanneer men bedenkt, dat deze partij juist het kapiteinschap veilig heeft gesteld.

Zij steunen ook de apartheid, omdat integratie hun kapiteinschap zou doen verwateren.

Op 3 juni werd in de Volksraad (de Zuidafrikaanse Tweede Kamer) de vraag gesteld wat de „de jure” en wat de „de facto” bevolking van de Transkei was.

De adjunct-minister voor Bantoe-Administratie en Ontwikkeling, dr. P. Koornhof, antwoordde: „De „de jure” bevolking van enig Bantoe-thuisland bestaat uit de „de facto” Bantoebevolking,

mee is al heel veel over het beleid als zodanig gezegd. Trouwens iedereen beaamt, dat de Blanken het niet buiten de niet-Blanken kunnen stellen. De Zuidafrikaanse economie zou als een kaartenhuis in elkaar storten.

Het kabinet van Transkei bestaat uit 6 personen. De volgende departementen heeft de Transkei in eigen beheer: Algemene Zaken en Financiën; Justitie (zonder politie); Binnenlandse Zaken; Opvoeding; Land- en Bosbouw; Wegen en Bouwwerken. Een aardige bijzonderheid is, dat de minister van Binnenlandse Zaken, Ndamse, vroeger verbanen is geweest. Hij was toen lector en maakte zich in Zuidafrikaanse ogen schuldig aan communistische activiteiten.

De begroting omvat voor 1969 een bedrag van bijna 100 miljoen gulden. De Zuidafrikaanse regering draagt voor de begroting jaarlijks een bedrag van circa 50 miljoen gulden bij. Zij geeft ook steun voor andere zaken. Daarnaast heeft zij de kosten, die voortvloeien uit de zaken, die de Transkeise regering niet zelf mag behandelen. De Transkeise regering wordt bijgestaan door blanke adviseurs en hogere ambtenaren. Deze moeten zichzelf op den duur overbodig maken en zorgen voor de opleiding van Bantoes.

Het aantal blanke ambtenaren in de Transkei bedraagt ruim 300 op een totaal van 3.500 ambtenaren, die volledig in Transkeise dienst zijn. Daarnaast is er een groot aantal personen gedeeltelijk in Transkeise overheidsdienst.

Voor de benoeming van blanke topambtenaren, die een sterk controlerende functie hebben, moet overleg worden gepleegd met de Transkeise regering en dat geeft soms aanleiding tot wrijvingen,

Kleurlinge oorlaat, bedoelende die Kleurlingraad. Dit mag dalik nie eens die finale antwoord wees nie. Daar is nog altyd die gedagte wat dr. Verwoerd een keer uitgespreek het, dat daar selfs 'n gemenebes tot stand kon kom. Of dit kan kom, sal in die toekoms beslis moet word, maar oor een ding hoef daar by niemand twyfel te wees nie, en dit is dat hierdie skakeling wat sal kom, tussen parallelle staatkundige liggame sal wees.

Dit is nodig om die aspek te beklemtoon dat die kinders 'n deel in die toekoms het. Hierdie Verteenwoordigende Kleurlingraad gaan 'n nuwe Kleurlingpersoonlikheid meebring, en dit gaan ons, maar veral ons kinders, met 'n nuwe verhoudingsprobleem konfronteer. Daarom sal dit goed wees dat ons kinders betyds sal weet dat ons die fondament vir hierdie ontwikkeling gelê het, dat ons vir hulle die weg oopgemaak het vir parallelle ontwikkeling”.

GEEN ILLUSIE

Als het aan deze minister ligt, behoeft geen Kleurling zich enige illusie te maken over zijn toekomstige rechten als Zuid-Afrikaans staatsburger. Iedere Bantoelestad kan — aldus de theorie — zelfstandig worden. Kan zelfs — wanneer men dat wil — te zijner tijd lid van de Verenigde Naties worden. Regeringswoordvoerders herhalen deze woorden regelmatig, maar dat kan op zichzelf genomen gemakkelijk, omdat die zelfstandigheid nog in verre, verre toekomst verborgen ligt als er al ooit sprake van zal zijn.

De oppositie-leider in de Transkei, Knowledge Guzana, gelooft echter niet, dat de Zuidafrikaanse regering er ooit toe zal overgaan de Bantoelestads volledige zelfstandigheid te geven.

De gebieden zullen in overwegende mate economisch afhankelijk blijven van Zuid-Afrika, maar — en dat is belangrijk — bovendien liggen de Bantoelestads in een hoefijzervorm rond Zuid-Afrika. De Blanke-kiezers zullen nooit toestaan, dat zij worden ingesloten door een aantal door hen zelf zelfstandig gemaakte staten, waarvan zij de inwoners voor hun economie onmogelijk kunnen missen. De Transkei bijvoorbeeld grenst aan de Indische Oceaan. Wanneer de Transkei volledig zelfstandig zal zijn, dan kan zij — als zij dat wil — de hulp van een buitenlandse mogendheid inroepen. De heer Guzana gelooft daarom niet in volledige zelfstandigheid. Wij geloven, dat hij daarin gelijk heeft en het zou ons



Transkei — Economisch geheel afhankelijk van Zuid-Afrika

krachtiging van de Staatspresident. De Grondwet kan niet door het Transkeise parlement (de Bunga) worden veranderd.

TRANSKEI

De Transkeise Grondwet dateert van 1963, toen het land een zekere mate van zelfbestuur kreeg.

Het parlement bestaat uit 67 kapiteins (chefs), die worden benoemd en uit 45 gekozen leden.

Er zijn drie politieke partijen in de Transkei.

De Transkeise Nationale Onafhankelijke Partij onder leiding van Kaiser Matansima (opper-kapitein), die tevens minister-president is. Deze partij — regeringspartij — gaat akkoord met de politiek van gescheiden ontwikkeling en is voor de handhaving van het systeem van het kapiteinschap.

De oppositie-partij, de Democratische Partij van Knowledge Guzana staat op het standpunt, dat de thuislanden zuiver als provincies van de Republiek beschouwd moeten worden en dat hun burgers stem in de regering van het gehele land moeten hebben. De kapiteins moeten geleidelijk aan hun macht overdragen aan de democratische wil van het volk. De partij gelooft niet in een systeem van „one man one vote”, voor heel Zuid-Afrika; maar wil voorshands een gekwalificeerd kiesrecht.

De kleine Transkeise Volkspartij voor Vrijheid wil onmiddellijke onafhankelijkheid voor de Transkei. Op 23 oktober

dat is de bevolking van dat thuisland welke er permanent woont, en de bevolking die er een bepaalde tijd woonachtig is geweest, plus die leden van het volk, die buiten het betrokken thuisland wonen.

In 1967 bestond de bevolking van de Transkei uit ruim 2,8 miljoen mensen. Hiervan woonden er toen 1,6 miljoen in de Transkei, ruim 1 miljoen woonden buiten de Transkei en ongeveer 230.000 personen waren trekwerkers, d.w.z. dat hun gezinnen in de Transkei wonen, maar dat zij zelf voor circa een jaar naar een stedelijk gebied trekken om geld te verdienen.

Vergeleken met andere thuislanden is de situatie in de Transkei nog gunstig. Over het algemeen kan worden aangenomen, dat 1/3 deel van de 12 miljoen Bantoes in de thuislanden woont; 1/3 deel in stedelijke (blanke) gebieden in aparte stadsgedeelten of in aparte steden, buiten de z.g.n. blanke stad gelegen en 1/3 deel in (blanke) agrarische gebieden.

Dit betekent, dat de Bantoes praktisch over geheel Zuid-Afrika zijn verspreid.

In de praktijk betekent dit, dat — afgezien van Kleurlingen en Indiërs — voor 8 miljoen Afrikanen (Bantoes) aparte voorzieningen getroffen moeten worden, omdat gescheiden ontwikkeling, scheiding op elk gebied met zich meebrengt. Het betekent ook, dat — gezien het streven van de Zuidafrikaanse regering — deze mensen terug zullen moeten keren naar hun thuislanden. Een onmogelijk uit te voeren opgave en daar-

omdat zij niet iedere Blanke wenst te accepteren en soms de voorkeur geeft aan een ambtenaar, waar de Zuidafrikaanse voorkeur niet naar uitgaat.

Voor het enthousiasme en de werkkraft van deze ambtenaren kan men veel bewondering hebben. De verstandhouding tussen hen en de Transkeise regering is als regel ook voortreffelijk.

De Transkeise regering gedraagt zich bepaald niet als een vazal van de regering in Pretoria.

ONDERWIJS

Er zijn ook wel Transkeise wetten, die de Zuidafrikaanse regering niet lekker zitten. Zo werden bijvoorbeeld de onderwijswetten gewijzigd, waardoor het onderwijs in de Bantoe-moedertaal drastisch werd beperkt en veel korter is dan de Zuidafrikaanse regering wenselijk acht en voor de andere Bantoe-gebieden heeft vastgesteld.

Tot 1953 werd het Bantoe-onderwijs door de provincies geregeld. Met ingang van dat jaar nam de centrale regering het over. Op 17 juni 1959 verklaarde de toenmalige minister voor Bantoe-opvoeding, de heer W. A. Maree in de Volksraad:

„De Bantoes moeten zo worden opgevoed, dat zij geen nabootsers van de Blanken worden, maar dat zij wezenlijk Bantoes willen blijven”. Ook de opvoeding is een instrument voor het bereiken van de regeringsdoelstellingen.

Het onderwijs in de Transkei breidt zich uit. Ongeveer 80% van de bevolking

VERVOLG OP PAG. 6

VERVOLG VAN PAG. 5

„WAT ONS VIR ONSSELF EIS, GUN ONS VIR ANDERE”

kan (min of meer) lezen en schrijven. Ongeveer 400.000 kinderen worden via het onderwijs bereikt. Meestal is de tijd, die zij op school doorbrengen vrij kort en dat komt vanzelfsprekend de ontwikkeling niet ten goede. Onder de Bantoes is dit een algemeen verschijnsel.

Naar onze mening wordt dit mede in de hand gewerkt doordat er voor Bantoe-kinderen geen leerplicht bestaat (Alleen voor Blanken). In de Transkei zal de leerplicht binnen afzienbare tijd waarschijnlijk streeksgewijze worden ingevoerd.

Hoewel het aantal onderwijzers de laatste jaren aanzienlijk is toegenomen, bestaat er toch nog een groot tekort aan bevoegde onderwijskrachten. Gevolg van het tekort aan onderwijzers is ook, dat er veel te grote klassen zijn. Ten aanzien van het onderwijs is het over het algemeen zo, dat de ouders van niet-blanke kinderen zelf in meerdere of mindere mate voor het onderwijs moeten betalen. Voor de blanke kinderen is dat niet zo.

De kosten besteed aan de kinderen op de lagere school liggen als regel voor de blanke kinderen tien keer zo hoog als voor de Afrikaanse kinderen. Dit wordt mede veroorzaakt door het feit, dat de onkosten voor Afrikaanse kinderen niet uit de algemene middelen worden bekostigd, maar uit speciale fondsen. Door ongeveer 34% van de Blanken wordt voortgezet onderwijs gevolgd; voor de Aziaten (Indiërs) is dit percentage 20%, voor de Kleurlingen 9% en voor de Afrikanen (Bantoes) 4%.

UNIVERSITEITEN

Het universitaire onderwijs is ook gescheiden. Tot 1959 was het voor niet-blanken mogelijk te studeren aan de zgn. „open” universiteiten. Dat waren de universiteiten van Kaapstad, Natal, Witwatersrand en van Rhodes. Aan deze universiteiten werd onderwijs in het Engels geven; de Afrikaander universiteiten lieten geen niet-blanken toe. In 1959 is aan deze toestand een einde gekomen, toen kwam een wet tot stand die voorzag in afzonderlijke universiteiten voor Afrikanen (Bantoes), Kleurlingen en Indiërs.

Een niet-blanke mag alleen nog aan de open universiteiten studeren met speciale toestemming en die toestemming krijgt hij, wanneer een bepaalde studie niet aan een niet-blanke universiteit gevolgd kan worden.

Aan de zgn. „open universiteiten” studeerden in het midden van vorig jaar 168 Afrikanen (Bantoes), 316 Kleurlingen en 738 Aziaten (Indiërs) waaronder 113 Chinezen.

Aan de Universiteit van Zuid-Afrika kunnen schriftelijke cursussen worden gevolgd. Hier staan 2.236 Afrikanen ingeschreven, 1.094 Aziaten, 545 Kleurlingen en 17.161 Blanken.

Aan de 10 blanke universiteiten studeren in totaal circa 49.000 blanken, ter wijl ruim 2.600 niet-blanken universitair onderwijs volgen. In beide gevallen is

de universiteit van Zuid-Afrika niet meegerekend. Deze cijfers spreken een duidelijke taal omtrent de mate waarin niet-blanken in Zuid-Afrika aan universitair onderwijs toekomen.

De niet-blanke universiteiten voor Afrikanen (Bantoes) zijn die van Fort Hare (voor de Xhosa's; maar ook vele niet Xhosa's studeren er) met circa 450 studenten; van Zoeloeland (voor Zoeloes en Swazi's) met circa 350 studenten; van het Noorden (voor de andere Afrikanen) met circa 600 studenten.

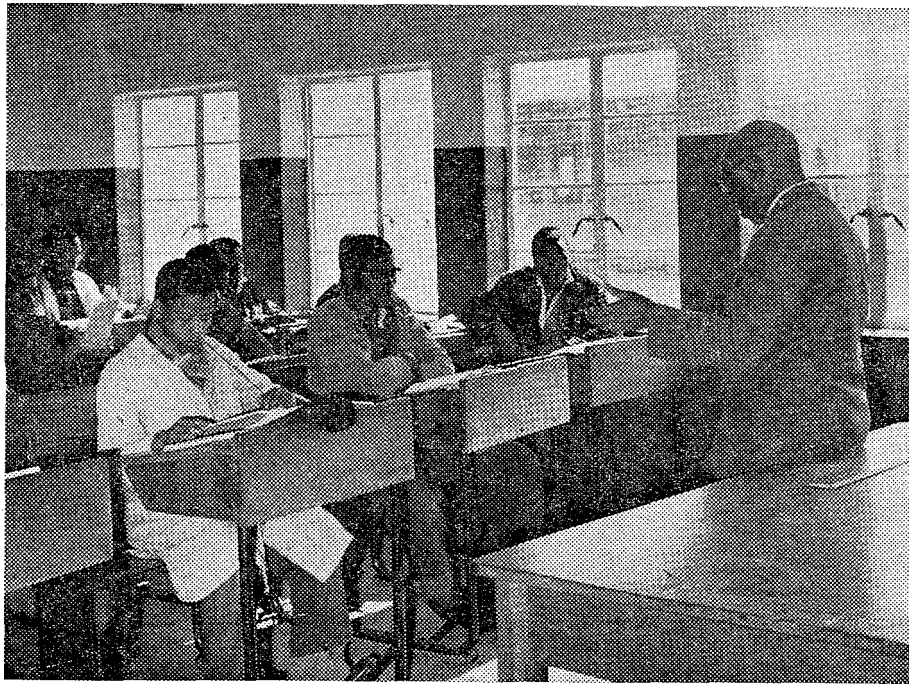
De Kleurlingen hebben in Kaapstad een universiteit met ongeveer 700 studenten. De Indiërs hebben in Durban een universiteit met ongeveer 1.400 studenten. In 1959 zei de reeds eerder geciteerde minister Maree voor Bantoe-opvoeding o.a. ook, dat niet-blanken niet de bedrieglijke indruk moesten krijgen, dat academische vorming discriminatie in Zuid-Afrika zou opheffen.

De huidige minister, de heer Botha zou het ongetwijfeld nu — in 1969 — eleganter zeggen, maar zijn verhaal zou op hetzelfde neerkomen.

dan ook in bepaalde gebieden honger geleden. Naar zijn mening zendt de Zuidafrikaanse regering onvoldoende voedsel naar de Transkei.

Ook regeringsambtenaren verzekerden, dat de voedselpositie zeer slecht was. Voedsel is volgens hen als regel wel te koop, als men maar geld heeft. Maar daar ontbreekt het nu juist aan. De regering tracht zoveel mogelijk mensen in dienst te nemen voor het uitvoeren van landbouwprojecten om deze mensen aan een beetje geld te helpen, zodat ze niet verhongerden. Of dat voldoende is moet zeer worden betwijfeld.

In een aantal gevallen wordt ook aan schoolkinderen voedsel verstrekt. Voor de dieren is er ook onvoldoende voedsel. Daarom wordt er veevoer ingevoerd, en poogt men in ieder geval zo'n 50.000 stuks vee te voeden. De toevoer van voedsel ondervindt nogal eens moeilijkheden, want er is maar één spoorweg naar de Transkeise hoofdstad Umtata. Trouwens een verhard wegennet heeft de Transkei niet; er zijn maar enkele goede wegen in het land. Het land bezit ook geen vliegveld. Kortom een infra-structuur ontbreekt nagenoeg geheel.



Geen leerplicht voor de Bantoes

LANDBOUW EN VOEDSELVOORZIENING

De Transkei is een landbouwgebied bij uitstek. Blijkens gegevens uit het Tomlinsonrapport van 1954 was toen echter slechts 26% van het gebied vrij van erosie; 30% was ernstig geërodeerd en 44% was matig aangetast. Sindsdien worden projecten uitgevoerd om erosie tegen te gaan. En deze projecten beginnen langzamerhand resultaten op te leveren.

Ook verder worden er projecten uitgevoerd om tot betere landbouwmethoden te komen. Er heerst echter nogal wat conservatisme om nieuwe methoden over te nemen.

De voorwaarden voor landbouw zijn ook gunstig, vanwege het feit, dat er als regel gemiddeld 850 mm regen valt. De laatste twee jaar is het gebied echter geteisterd door enorme droogte.

De veestapel is hierdoor uitgedund en van produktiviteitsstijging was geen sprake.

Gevolg is ook dat er — aldus oppositieleider Guzana — onvoldoende voedsel in de Transkei is, omdat de oogst voor een groot deel is mislukt en er wordt

Het land heeft ook praktisch geen industrie. Er zijn slechts enkele kleinere bedrijven.

Dat is het probleem waar ieder Bantoe-thuisland mee worstelt: praktisch geen infra-structuur en geen industrie, landhonger bij de nog aanwezige bewoners en onvoldoende werk. De Zuid-Afrikaanse regering staat op het standpunt, dat in eerste instantie gestreefd moet worden naar een betere landbouw. De industrialisatie moet door de Bantoes zelf ter hand worden genomen met eigen kapitaal. Industrie kan eerst in de thuislanden komen, wanneer de Bantoes zelf in staat zijn zulke industrieën op te zetten.

Er is een aantal Bantoe-ontwikkelingscorporaties (ook voor Kleurlingen en Indiërs bestaan zulke corporaties) gesticht, die niet-blanke handelaren aan credieten moet helpen om winkels en bedrijven op te zetten. Natuurlijk doen deze corporaties wel wat, maar het zet voor een industriële ontwikkeling geen zoden aan de dijk.

Tot nu toe is het beleid er niet op gericht blank kapitaal in de thuislanden toe te laten, terwijl het zonneklaar is, dat zonder blank kapitaal een industri-

ële ontwikkeling niet op gang kan komen. Het argument tegen het investeren van blank kapitaal in de niet-blanke gebieden is, dat er dan een nieuwe vorm van kolonialisme zal ontstaan en dat de Bantoe dan zal worden uitgebuit. Gezien de wetgeving die de Zuid-Afrikaanse regering tot nu toe heeft opgezet voor de verwezenlijking van haar beleid van gescheiden ontwikkeling, mag wel worden aangenomen, dat de nationalistische zelf niet zo heel veel waarde aan dit argument hechten. Zij moet door wetgeving zeker in staat zijn uitwassen te voorkomen.

Intussen is er wel enigszins een kentering gaande. Onder bepaalde voorwaarden is het mogelijk agentschappen van bestaande ondernemingen in de zogenaamde thuislanden op te richten, mits deze te zijner tijd in niet-blanke handen over kunnen gaan.

In de toekomst zal het waarschijnlijk wel zover komen, dat blank kapitaal op veel ruimere schaal in niet-blanke gebieden geïnvesteerd kan worden. Industriële zijn het er wel over eens, dat hieraan niet te ontkomen zal zijn.

GRENSGEBIEDEN

Voorlopig is de regeringspolitiek daar nog niet op gericht.

Het accent ligt op de ontwikkeling van grensnijverheden. Dit houdt in, dat aan de grenzen van de zogenaamde thuislanden, maar op blank gebied industrieën worden gevestigd.

De woongebieden voor de niet-blanke werknemers worden in de thuislanden geprojecteerd.

Op deze manier hoopt de regering de trek naar de grote steden — naar industriegebieden — tegen te gaan; hoopt zij ook de industrie meer te spreiden over het land en verdere concentratie tegen te gaan. Voor industriële, die zich in een grensgebied gaan vestigen geldt een groot aantal faciliteiten o.a. op het gebied van de financiering, vrijdom van ondernemingsbelasting voor maximaal 5 jaar; in bepaalde gevallen een reductie van 15% op spoorwegtarieven; bovendien krijgen ondernemers in de grensgebieden voor regeringsopdrachten een prijsreferentie tot 5%.

In de periode van 1960-1967 heeft de regering in deze grensgebieden een bedrag van ruim 860 miljoen gulden aan infra-structuurwerken geïnvesteerd (spoorwegen, wegen, water, elektriciteit enz.); in dezelfde periode investeerden ondernemingen ruim 1 miljard gulden in deze grensgebieden.

Tot midden 1967 is in de grensgebieden voor circa 45.000 Afrikanen (Bantoes) werkgelegenheid geschapen en voor 12.500 anderen. Dit betekent, dat voor nog geen 8,5% van de Afrikanen, die in fabrieksindustrieën werkzaam zijn, werkgelegenheid in de grensgebieden aanwezig is. Jaarlijks komen gemiddeld 35.000 mensen uit de Bantoegebieden voor de arbeidsmarkt beschikbaar.

Al deze nieuwe industrieën en industrievestigingen blijven staan op blank gebied; voor de ontwikkeling van het thuisland dragen ze in onbelangrijke mate slechts bij. Een thuisland houdt er een slaapstad aan over, maar verder levert het goedkope arbeidskrachten. Deze politiek maakt de thuislanden nog sterker economisch afhankelijk van Zuid-Afrika.

De regering zegt, dat deze politiek een tussenfase is, maar wanneer er eenmaal een groot aantal grensindustrieën is gevestigd, zal het nog veel moeilijker zijn nog weer eens nieuwe industrieën in de thuislanden te creëren.

Bovendien groeit de industrie in de huidige centra veel sneller dan de industrie in de grensgebieden.

Ook de niet-blanke bevolking in deze centra neemt in omvang nog steeds toe en wel sneller dan de blanke bevolking.

Tegen spreiding van industrie kan niemand bezwaar maken. Wij proberen, dat in Nederland ook te doen. Maar de doeleinden, die de Zuid-Afrikaanse regering najaagt lijken op een hersenschim.

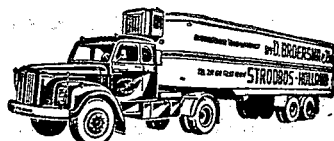
Een economische scheiding tussen blank en niet-blank behoort tot de onmogelijkheden. Eind mei maakte in de Senaat de heer Cadman (Verenigde Partij) de opmerking, dat de Afrikanen (Bantoes) 's nachts en gedurende de week-ends van de blanke gebieden zijn gescheiden, maar dat zij van maandag tot vrijdag met de Blanken geïntegreerd zijn.

Dat is inderdaad de werkelijke situatie, die de nationalistische Afrikaners (nog?) niet onder ogen willen zien.

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 441 (5 lijnen)
telex 46018



BODEGRAVEN

telef. 0 1726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepdiensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

NAVO EN WARSCHAUPACT

NIET TEGENSTELLING MAAR COËXISTENTIE MOET OP DEN DUUR HET DOEL ZIJN

Kernwapen ethisch onaanvaardbaar

Het defensie-beleid stoelt op de buitenlandse politiek. Op deze politiek heeft de OOST-WEST controverse nog steeds een bepalende invloed. De elkaar tegenstrevende krachten zijn voornamelijk gebundeld in de NAVO en het WARSCHAUPACT.

In het naast elkaar voortbestaan van de beide machtsblokken mag echter niet blijvend worden berust. Op lange termijn behoort niet tegenstelling, maar co-existentie het doel te zijn: een internationale rechtsorde gebaseerd op gegroeide gemeenschappelijke, althans elkaar niet uitsluitende beginselen tussen de volken (de grens tussen de VS en CANADA mag hier tot voorbeeld strekken) en gehandhaafd door een mondiaal machtsapparaat.

LANGE WEG

De weg naar dit doel lijkt lang en moeilijk. Een grote mate van overeenstemming tussen de VS en Rusland is nodig om het te kunnen bereiken. De tegenstellingen zijn evenwel nog aanzienlijk. Bovendien kampen de twee machtsblokken met interne spanningen. Voor wat betreft de NAVO valt te denken aan o.a. de koloniale politiek van Portugal, het kolonelsregiem in Griekenland, de gespannen situatie in Italië en de binnenlandse problemen van de VS. Ook binnen het Warschau Pact is niet alles koek en ei. De positie van Rusland schijnt minder onaantastbaar dan in het verleden. De groeiende machtspositie van China is in dit verband eveneens een niet te verwaarlozen factor.

Al met al mag het duidelijk zijn dat zowel de NAVO als het Warschau Pact zich in een overgangstijd bevinden.

Men is bezig de uitgangstellingen te betrekken voor de politiek in de zeventiger jaren, hetgeen gepaard gaat met de nodige spanningen en crises. Over de uitkomst bestaat geen zekerheid. Toch is er een lichtpunt. Mede onder invloed van technische ontwikkelingen groeit in beide blokken het besef dat oorlog geen bruikbaar middel is voor het bereiken van politieke doeleinden.

Voor onze buitenlandse politiek houdt e.e.a. in dat er — zonder het doel uit het oog te verliezen — voorzichtig en vastberaden moet worden gekoerst. Zij moet zich richten op de vermindering van politieke tegenstellingen en op de beheersing van crises.

Van groot belang is ook gezamenlijk (NAVO W.P.) projecten ter hand te nemen die voor de vooruitgang der mensheid waardevol zijn.

Welke betekenis heeft dit alles voor het defensie-beleid? De ingewikkelde

politieke situatie stelt hoge eisen. De Overheid moet in staat zijn — onder afweging van nut en offers en met in acht neming van ook andere dan politieke normen — op onverwachte situaties snel en passend te reageren. De veiligheidsstructuur waarin wij zijn opgenomen mag dit niet in de weg staan. De waarde van de beschikking over militaire machtsmiddelen ligt in de mogelijkheid oorlog te voorkomen of beter gezegd in de mogelijkheid politieke doeleinden te bereiken zonder dat zulks tot een algemene oorlog leidt. Alleen al daarom behoort het defensie-beleid een integrerend deel te zijn van het totale regeringsbeleid.

Dat wordt nog al eens vergeten. Sommigen menen dat met het toewijzen van financiële middelen aan Defensie voor een bepaalde regeringsperiode, de kous af is. De rest doen de deskundigen wel.

Niets is minder juist. *De organisatie en het gebruik der militaire machtsmiddelen dienen op regeringsniveau voortdurend te worden beschouwd in samenhang met andere middelen — financiële, economische hulpverlening, enz. — die worden aangewend om het beoogde doel te bereiken.*

Onze huidige defensie-politiek richt zich op de instandhouding van het machts-evenwicht als grondslag voor ontspanningspogingen. Kern van de middelen is de nucleaire vergeldingsmacht. De geldende strategie (flexible response) beoogt de atoombremmel zo hoog mogelijk te houden. De werkelijke hoogte hangt af van de onderlinge krachtsverhouding aan conventionele strijdmiddelen. Als de conventionele krachten tekort schie-



ten, voorziet de NAVO-strategie in een als eerste gebruik maken van het kernwapen.

Nederland heeft hieraan als NAVO-lid volledig deel en de ARP is medeverantwoordelijk.

BELANGRIJKE BEZWAREN

Tegen deze strategie bestaan belangrijke bezwaren.

In de eerste plaats is de strategie niet geloofwaardig. De escalatie naar kernwapens roept een vergelding van de tegenstander op, die afschrikt; zal de president van de VS het besluit tot inzet van kernwapens nemen?

Daarbij moet men bedenken, dat de NAVO-strategie zich heeft losgemaakt van de oorspronkelijke conceptie. De flexibiliteit moet namelijk slaan op het vermogen iedere aanvaldaad van de tegenstander met dezelfde munt te betalen en dus op de mogelijkheid te kiezen uit een arsenaal van conventionele en nucleaire middelen. De flexibiliteit in de betekenis die de NAVO er thans aan geeft, nl. van onzekerheid bij de tegenstander welke middelen in een bepaalde situatie zullen worden gebezigd, wijkt van de eerste opvatting af. Dit heeft de schaarste aan conventionele middelen in de NAVO sterk bevorderd en de flexibiliteit en geloofwaardigheid van onze veiligheidsstructuur aangetast. In deze beschouwing willen wij tenslotte het voornaamste bezwaar op een ander terrein zoeken. Bij het hanteren van militaire middelen, in het bijzonder met betrekking tot het kernwapen, gelden ook andere normen dan politieke. Het (wederom) als eerste gebruiken van het

DOOR

M. H. VON MEYENFELDT

EN H. VOLTEN

In A.R. Staatskunde van juni/juli 1969 verscheen een artikel van de heren Von Meyenfeldt en Volten, onder de titel: Vrede - Oorlog - Defensiebeleid? Dit stuk is geschreven als discussienota voor de Dr. Kuiperstichting. N.a.v. deze nota schreven beide heren enkele artikelen voor Nederlandse Gedachten, waarvan op deze pagina het tweede

kernwapen door het Westen is ethisch onaanvaardbaar. De escalatie naar nucleaire maatregelen zou altijd buiten verhouding staan tot de aard en omvang van de eerst gepleegde daden. De relatie tussen doel en middel is zoek.

Aan de andere kant is een afwijzing van het bezit en het gebruik van alle militaire middelen niet in overeenstemming met de verantwoordelijkheid van de Overheid. Binnen de onderlinge afstemming van doel en middelen blijft „verzet tegen het cosmopolitisme” (Kuyper) geboden. Er is geen aanleiding zich op voorhand bij het boze neer te leggen. Hiermede zijn de grenzen vastgesteld waarbinnen het denken over het bezit en gebruik van militaire middelen zich behoort te bewegen. Voor de verdere gedachtengang kan als uitgangspunt dienen de opvatting dat uitsluitend conventionele middelen toelaatbaar zijn dat tijdelijk het bezit en het gebruik als tweede van kernwapens wordt aanvaard om de periode te overbruggen, nodig om het huidige systeem aan deze opvatting aan te passen.

Omdat in een werkelijk conflict kan blijken dat de eigen conventionele inspanning niet voldoende is, behoort een verantwoorde veiligheidsstructuur tevens te voorzien in de voorbereiding van overgang op geweldloos verzet.

Het volgende artikel handelt over de praktische gevolgen van deze zienswijze.

NEUTRALE LECTUUR

Een halve eeuw geleden, in augustus 1919, stond er in het R.K. dagblad Het Centrum een artikel over het neutralistische verhaal, dat al meer ook in Christelijke kringen in de smaak valt.

Het is een verhaal, waarin van alles gebeurt, waarin mensen elkaar liefhebben, strijden en sterven, waarin alles wordt verbeurd, wat in een mensenleven kan gebeuren, maar waarin God volkomen buiten het gezichtsveld van het verhaal blijft.

„Het is opvallend, met hoeveel ijver door kringen, die niet bepaald gunstig gestemd zijn voor het Christelijk ge-

HET BEELD DER VADEREN

loof, lectuur wordt verspreid, die er doodonschuldig uitziet, ook als men haar ten einde toe leest.

't Is niets dan het verhaal van de twee, die op laatste bladzijde elkaar krijgen, of van de man, die tegenspoed heeft

en er tenslotte weer bovenop komt, of van de misdaad, die eindelijk wordt ontdekt en de schade herstelt.

Er staat geen kwaad woord in, en ook goede katholieken haasten zich, dit onschuldige werk aan te bevelen. En het gevolg?

Het gevolg is dat bv. door het geregeld lezen van deze boeken de indruk wordt gewekt, hoe tenslotte de mens alleen over zijn lot beschikt en dat het geluk hier op aarde moet worden gezocht en kan worden gevonden.

De detective vervult de taak van de Voorzienigheid, de draad van Boven wordt uit het oog verloren en de neutrale lectuur doet precies hetzelfde, wat de neutrale school doet. Zij bestrijdt God niet, maar maakt, dat men Hem vergeet."

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN
voor de steen- en keramische industrie
WEGENBOUWMATERIALEN

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.



TEL 6 GIJSSENDAM-HARDINXVELD 2141

Firma C. Vermeer en Zoon's

fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230

OUDEKERK AAN DEN IJSEL

Ronde en ovale tafellanden. Gebogen regels voor stoelen en fauteuils. Armleggers. Kappen. Regels. Stijlen enz. enz.

**ADVERTEER
IN
NEDERLANDSE
GEDACHTEN**

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIJSSENDAM

Aannemers van Oeververbindingen - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld Giessendam

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

MASSEY-FERGUSON

TREKKERS, HYDR. GRAAFMACHINES,
SHOVELS EN BULLDOZERS

FIRMA M. J. VERLINDE

ZAAMSLAG TELEFOON 01153 - 227 - 245

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4



PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES
EN

BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK

„AERZEN”

INL & VERKOOP OCEAN N.V. V.E.L.P. (G)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - PB 55

DIRECT GELD NODIG?

PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VORBEELD		
	AFLOSSING PER MAAND		
f 1000,-	47,50	34,30	22,50
f 2000,-	94,50	68,60	45,-
f 3000,-	142,04	102,90	67,50
f 4000,-	171,-	112,50	70,85
f 5000,-	189,39	137,20	90,-

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 04494 - 5320



N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

Voor uw **WASGOED**
èn uw **STOOMGOED**

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ

DE LELIE,

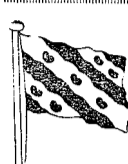
BERGEN OP ZOOM - TELEF. 010-5171

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*



VERTROUWENSADRESSEN
EIGEN KRING IN

FRIESLAND



Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDES

RIVEL

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

LEMMER NAGELE - Telefoon 05276 - 2460

Lemmer Straatweg 2 - Telefoon 05146 - 1564 b.g.g. 1307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN
KOOKAPPARATEN VOOR KOLEN, OLIE
EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting Vakknulige aansluiting

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190-3341-3342 b.g.g. 2534

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - SNFEK



presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

TIMMERFABRIEK „HET NOORDEN”

J. W. STAP

OUDEBILDTDIJK

TELEFOON 5130 - 362

ST. ANNA PAROCHIE

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

ZEELAND

NIUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuijthaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

Bouwmaterialen

Keukens

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

TIELSA
ROSF
PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf

A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT - DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

C. de Mooy & Zoon

Im- en export bloemenhandel

LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

Lusthofstraat 27

Telefoon 122429 b.g.g. 131762

ROTTERDAM

DORDRECHT en omstreken

HANDELSMIJ

A. VAN ROON N.V.

Westhavenkade 61

VLAARDINGEN

Tel. 010 - 343492 en 343046

Speciaal adres voor boots-
huizen, caravanluifels,
watersport- en
kampeerartikelen

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK

OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR
WONING,
GARAGE,
FABRIEK OF
SCHIP

Automateriaal
Gereedschappen
Hang- en Sluitwerk
IJzerwaren
Bevestigingsartikelen

tel. 39429
tel. 39433
tel. 33221
tel. 34303
tel. 34303

Levering
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 34

30 augustus 1969

SCHADUWEN VAN DE BEGROTING 1970

DE derde dinsdag in september is nog niet aangebroken. Dat wil zeggen dat er van de plannen voor 1970 en 1971 van het huidige kabinet op dit moment nog geen totaal overzicht beschikbaar is, waaruit het toekomstige beleid duidelijk valt af te leiden. De berichten die van tijd tot tijd in de pers verschijnen over onderdelen van dat toekomstige beleid blijven voor rekening van hen die daarover schrijven. Toch kan men niet alle berichten en beschouwingen bestempelen als duimzuigerij of door de schrijvers al dan niet gewenste (toekomstige) beslissingen.

Het toekomstige beleid is allereerst geen volledige, aparte, zelfstandige zaak voor het jaar 1970. Er ligt een voorgeschiedenis, met name de behandeling van de begroting 1969, er liggen vaste beleidsuitgangspunten en er is de economische ontwikkeling.

Voorts is er een belangrijke aangelegenheid waar het toekomstige kabinetsbeleid zonder meer niet onderuit kan. Op tafel ligt het zeer belangrijke SER-advies over zaken die het hart van het beleid zullen raken; hoe de loon- en prijs-spiraal te doorbreken! Waarnaast kan worden opgemerkt dat dit kabinet ook een zekere indruk heeft gegeven van de richting waarin haar gedachten voor 1970 zullen gaan: in juni 1969 heeft er immers een „geheim” gesprek plaatsgevonden met de geleidingen van het bedrijfsleven in Oegstgeest. En geheime besprekingen blijven niet waterdicht; zijn overigen ook niet altijd als zodanig bedoeld!

Tenslotte hebben een aantal leden van het kabinet alvast enkele beslissingen bekend gemaakt die toch wel een tipje van de sluier zouden kunnen oplichten. Er ligt nogal wat „oud zeer”, waaraan in de komende begroting aandacht moet worden geschonken.

De besparingen zijn weliswaar wat tegenomen, maar het evenwicht op de kapitaalmarkt (mee door de al maar hogere rente) is nog steeds niet bereikt.

Dat brengt naar het ons voorkomt mee, dat er voor gewaakt moet worden, dat het begrotingstekort niet toeneemt. Dit zou ook het gevaar doen toenemen dat er inflatoir (moet) worden gefinancierd. Een mogelijke ontwikkeling waartegen de A.R. fractie ernstige bezwaren zou hebben. Het evenwichtsherstel is een te belangrijke zaak.

hebben ook hun invloed op de begroting 1970 en haar financiering.

En hoe zal de vraag worden opgelost met betrekking tot het huidige tarief op vermogensbelasting en dat van de vennootschapsbelasting? Blijven de huidige percentages gehandhaafd?

Om nog maar te zwijgen van de verlenging van de per 1 juli j.l. verhoogde accijnzen. Deze vragen zullen per 1 januari a.s. reeds beantwoord worden en dus tussen de derde dinsdag in september en — zeg — half november 1969 door de Kamers moeten zijn behandeld.

Hoe zal het gaan in 1969 en 1970 met een aantal achterblijvende belastingontvangsten? Omzetbelasting en tabaksaccijns zijn ver onder de maat gebleven. Naar schatting ± ruim 400 miljoen gulden! Voorlopig kan niet worden aangenomen dat dit louter tijdelijk is, mee tengevolge van de conjunctuur. Als straks blijkt dat dit verschijnsel structureel is zal ook dit de financiële mogelijkheden beperken, bij overigens ge-

loonstijgingen. Integendeel. Cultuur, onderwijs en defensie — om daar maar bij te blijven — zullen dat wel laten zien, naar het ons voorkomt.

SCHADUWEN

Om de uitgavengroei binnen de noodzakelijke perken te houden, zal er — indien daarnaast de belastingcorrectie wordt verwerkt — duidelijk moeten worden gewogen. De schaduwen daarvan zijn hier en daar reeds bekend geworden. De circulaire van minister Beernink aan de gemeenten met de waarschuwing om bij de uitgaven voor de sociale zorg sterke accessen te vermijden, is er één van. Minister Beernink heeft in een interview de ontstane sterke verontrusting in gemeentelijke kring niet weggenomen. Deskundigen uit die kring zijn vooralsnog van oordeel dat wellicht de sociale klok wordt teruggedraaid. Een ander voorbeeld zijn de circulaire door minister Klompé aan diverse organisaties gezonden, inhoudende dat op door hen ingezonden begrotingen 1970 een generale, ongespecificeerde verlaging van de uitgaven zal moeten plaats hebben!

De verschillende begrotingshoofdstukken zullen daarom terdege moeten worden doorgelicht of een (mogelijke) uitgavenbeperking de continuïteit van het totale welzijnsbeleid niet in gevaar brengt.

Maar ook om te constateren dat nieuwe uitgaven die nodig zijn geworden door de huidige ontwikkeling — uiteraard binnen de grenzen van een beleid dat op evenwichtsherstel gericht is — zijn opgevoerd.

Samenvattend menen wij dat de begroting 1970 verantwoord „waterdicht” behoort te zijn. Met andere woorden de inflatie moet binnen de perken worden gehouden.

EVENWICHT

... beleid dat via deze begroting uitverf moet komen zal in het teken dienen te staan van een krachtig streven het evenwichtsherstel niet te bemmeren, waarbij de continuïteit van het gevoerde beleid niet in gevaar komt. Aan het belangrijke SER advies kan hierbij niet worden voorbijgegaan. Integendeel! Zeker, een advies, ook het SER advies is niet onaantastbaar. Zeker, niet de SER maar kabinet en Kamer(s) „maken de dienst uit”. Zij hebben daarvoor een eigen verantwoordelijkheid. Maar met een waardevol advies van het gezamenlijke bedrijfsleven kan in ruime mate rekening worden gehouden.

IN DIT NUMMER

Op pagina 2 schrijft Widek over een partij zonder poespas.

Dr. J. Donner bespreekt op pagina 4 en 5 de dissertatie van dr. G. Puchinger, Colijn en het einde van de coalitie.

Cijfers en feiten en Arjos-activiteit op pagina 6.

De heren Von Meyenfeldt en Volten schrijven op pagina 7 een laatste artikel over defensie-aangelegenheden. Zij bepleiten een nationale veiligheidsraad.



Het kabinet-De Jong bij de algemene beschouwingen vorig jaar.

INHAALPLICHT

Er bestaat voor de komende jaren een „inhaalplicht”. De maximale beschikbare begrotingsruimte is in de eerste jaren van het kabinetsbeleid overschreden. Als deze overschrijding niet wordt ingehaald komt er een extra inflatiehaard onder het beleid te liggen. Dat kan een doodsteek betekenen voor een financieel-economisch beleid, dat er op gericht moet zijn de opgaande beweging in onze economie op een beheerste wijze te kunnen voortzetten. Die „inhaal” is te stellen op 150 miljoen gulden voor 1970 en 1971 wegens de sanering van het gemeentefondstekort 1968, plus 84 miljoen gulden omdat in 1968 de begrotingsruimte welbewust toen met dit bedrag is overschreden. Het nieuwe tekort van het gemeentefonds — dat kennelijk structureel moet worden geacht — vraagt ook om definitieve oplossingen, waardoor er alvast een beslag ligt op de maximale uitgaven 1970. Vooruitgeschoven defensielasten van 1969 naar 1970 en volgende jaren

Schalom Ben-Chorin JE BROEDER ISRAEL

Hoe denkt en leeft de tegenwoordige jood en hoe kan het twistgesprek tussen joden en christenen uitgroeien tot een broederlijk gesprek?

Gebrocheerd f 7.90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

UITGEVERIJ TEN HAVE N.V.

lijkblijvende belastingwetten, tenzij inflatoir wordt gefinancierd.

Er zijn kleine tekenen die er op wijzen dat het kabinet een verhoging van de B.T.W. waarschijnlijk niet direct per 1 januari a.s. zal invoeren. De heer Witteveen had in februari j.l. toegezegd dat de „belastingcorrectieplannen” tijdig, vóór het zomerrecès zouden worden bekend gemaakt. De A.R. fractie heeft op 21 mei j.l. laten weten dat door de opgedane ervaring met de verhoging van een aantal accijnzen — laat ingediend zodat in feite de Kamer ietwat met de rug tegen de muur stond — de correctieplannen tijdig ter tafel behoorden te liggen om een evenwichtig oordeel mogelijk te maken, inbegrepen eventuele aanvullende voorstellen van de zijde van de Kamer.

Deze wetsontwerpen zijn er nog niet per einde augustus. In feite zal dat, geliet op vorenstaande, kunnen betekenen dat een en ander niet wel mogelijk per 1 januari 1970 in werking kan treden.

Het is immers bijvoorbeeld gewenst binnen het raam van die voorstellen (nu extra aandacht wordt besteed aan een verhoging van de belastingvrije voet, terecht en gelukkig), óók de problematiek van de belasting op de verdiensten van buitenshuis werkende vrouwen en die van de belastingdruk van de ongetrouwden aan de orde te stellen. Die gelegenheid doet zich anders niet zo vaak voor.

Vast staat dat bestaande uitgaven niet onberoerd zijn gelaten door de prijs- en

WIDEK OVER

EEN PARTIJ ZONDER POESPAS

WIJ maken ons altijd nogal gauw druk als het over politieke dingen gaat. Als je over politieke zaken praat kun je je gemakkelijk lekker — of ook niet lekker — opwinden. Soms kun je de dingen ook met veel drukte nog indrukwekkender maken dan ze al zijn — of ook: indrukwekkend maken terwijl ze dat in feite helemaal niet zijn.

Kouwe (of koude) drukte. Doe maar gewoon, dan doe je al gek genoeg. Geen poespas.

BOEIEND

Poespas is een boeiend woord. De grote — of zo u wilt de dikke — Van Dale vertelt dat poespas een *manne*lijk woord is. Okay, dat is dus duidelijk. Tenslotte zijn bepaalde dingen ook in deze tijd metterdaad „duidelijk”. Van Dale vertelt verder over poespas. Betekenis 1: vreemd, ongewoon gerecht: al die rauwe of aangebrande poespas; — raar mengelmoes, rommel. Conclusie: duidelijk niet van toepassing op politiek. Betekenis 2 (figuurlijk): brabbeltaal, knoeitaal: ik gooid er maar wat uit, en ze begrepen mijn poespas wel. Conclusie: nu moeten wij oppassen; stel voor dat ze je bovendien nog niet begrepen ook! Betekenis 3 (weer figuurlijk): drukte, opgeblazenheid, grote woorden. Conclusie: daar maken wij ons in de politiek natuurlijk wel eens aan schuldig. Liefst achterwege laten! Betekenis 4 (ook al figuurlijk): malle praat, onzin, malle vertoning. Conclusie: komt in de politiek niet voor. Van Dale vertelt nog steeds verder. Betekenis 5: vreemde of rare persoon. Conclusie: nu wordt Van Dale persoonlijk; ophouden. Akkoord, maar Van Dale vertelt tevens nog, dat je naast het zelfstandig naamwoord „poespas” ook nog kunt „poespassen”; als werkwoord, dus: ik poespas enz. en: jij hebt gepoespast. Serieus, Van Dale — de dikke, of zo u wilt de grote — vertelt, dat poespassen betekent: doorenmengen; door elkaar halen; koeterwalen

(hoe Van Dale dit dan ook weer moge vertalen). Tenslotte vertelt Van Dale, dat ook nog het woord „poespasserij” bestaat. Poespasserij betekent hetzelfde als poespas. Poespasserij is evenwel een *vrouwelijk* woord. Zo! Dát is duidelijk! Helemaal tenslotte, serieus en niet serieus: Van Dale kan ons nog meer vertellen.

DRUK

En nu inderdaad serieus. Wij staan aan het begin van een nieuw seizoen. Het wordt stellig behoorlijk druk in de politiek en dus in de partij. *Laten wij het niet overdrijven. Als wij gewoon doen, doen wij al gek genoeg; hebben wij het al druk genoeg. Drukke genoeg; geen poespas. Wij zullen het misschien toch weer gauw genoeg vergeten, maar wij kunnen althans met een goed voornemen beginnen.*

HEEL WAT

Wat is er dit seizoen — 1969/1970 — te doen? Heel wat! De partij gaat landelijk verder met standpunt bepalingen, brochures, rapporten, radio- en televisie-

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755



Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drukt 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

rotatie

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

uitzendingen, publiciteit, openbare partijconferenties, Partij Conventen, gespreksgroepen, kaderwerk, buitenlands werk, programvoorbereidingen, fondsvorming enzovoort.

In een brief aan alle duizend plaatselijke A.R. kiesverenigingen heeft het Centraal Comité deze week, speciaal aandacht gevraagd voor enkele centrale punten, welke in heel de partij in de komende periode een belangrijke rol zullen spelen.

VERKIEZINGEN

Daarbij is het van belang zich te realiseren, dat in feite dit najaar reeds de campagne voor de landelijke verkiezingen voor de Tweede Kamer in 1971 begint. Met name de op 18 maart 1970 te houden Provinciale Statenverkiezingen zullen een belangrijke tussentijdse politieke opiniepeiling betekenen. Dit zal in iets mindere mate het geval zijn met de vervolgens op 3 juni 1970 te houden Gemeenteraadsverkiezingen. (Op 3 juni 1970 worden in het Rijnmondgebied tegelijk verkiezingen gehouden voor de leden van de Rijnmondraad).

Het is van groot belang, dat men overal tijdig begint met de voorbereidingen van deze verkiezingen. Dit betreft zowel de kandidaatstelling als de formulering van een program. Het is verstandig, wanneer de kiesverenigingen, zoveel mogelijk mensen inschakelen, met name ook voor de samenstelling van de eigen gemeenteprograms. Daarnaast is het van betekenis de plaatselijke verkiezingscampagne tijdig voor te bereiden.

GESPREKSGROEPEN

Voor plaatselijk door kiesverenigingen te vormen gespreksgroepen worden dit jaar landelijk niet één, maar twee onderwerpen ter discussie aanbevolen. Voor beide onderwerpen zijn documentaties en vragenlijsten gereed gemaakt. Elke deelnemer aan een gespreksgroep vult persoonlijk een vragenlijst in. De secretaris zendt de verzamelde vragenlijsten in naar het partijsecretariaat. Als sluitingsdatum voor inzending is gesteld *uiterlijk 1 december a.s.*

De onderwerpen zijn: a. inflatiebestrijding en loon-, prijs- en begrotingsbeleid; b. welzijnsbeleid. Ter oriëntatie van de besturen is een exemplaar van beide documentaties met bijbehorende vragenlijsten aan elke secretaris toegezonden. Het is van belang, dat de kiesverenigingen indien enigszins mogelijk een of meer gespreksgroepen instellen ter bespreking van deze onderwerpen. Voor de meningsvorming in de partij is dit van veel betekenis. Hoe meer vragenlijsten worden ingezonden, hoe beter een inzicht wordt verkregen ten aanzien van de meningen terzake in de partij.

FONDS

Voor het fonds ter gelegenheid van het dit jaar 90-jarig bestaan van de A.R.P. werd als doel gesteld f 500.000,—. Hier van is inmiddels reeds f 320.000,— binnen; bijgebracht door 22.000 mensen. Resterend nog bijeen te brengen f 180.000. Daarvoor zijn de maanden september en oktober nog beschikbaar. Daarna wordt de actie voor het fonds afgeslo-

ten. Wij moeten er met elkaar vanuitgaan, dat de zaak dan rond is; dat wij de zaak dan met elkaar rond gemaakt hebben. Het speciale gironummer is: 712.000 t.n.v. Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag. Het gaat hier om een zaak van alle partijleden en van haar sympathisanten.

De actie voor het fonds is tot dusver in belangrijke mate een schriftelijke actie geweest; rechtstreekse benadering van de leden door het Centraal Comité via brieven, Nederlandse Gedachten en A.R. Post.

Inmiddels hielden ook reeds ongeveer vijftig kiesverenigingen plaatselijk een georganiseerde actie onder hun leden en bij sympathisanten. Daarnaast gaf een aantal kiesverenigingen een bijdrage uit eigen kas.

Van veel belang zou nu zijn, dat alle kiesverenigingen een kleine actie onder de leden en sympathisanten zouden houden. De betekenis van persoonlijke benadering ter plaatse kan niet spoedig overschat worden. Zo is het gestelde doel — gelet op het inmiddels bereikte resultaat — zeker te bereiken.

PUBLICITEIT

Publiciteit blijft ook in de politiek een belangrijke zaak. Van nu af beginnen weer de politieke radio- en televisieuitzendingen. De eerstvolgende A.R. radio-uitzending is op vrijdag 12 september a.s. van 18.20 tot 18.30 uur via Hilversum I (402 m.). De eerstvolgende A.R. televisie-uitzending is de dag na Prinsjesdag, op woensdag 17 september a.s. van 20.20 tot 20.30 uur.

Maar ook regionale en plaatselijke publiciteit mag niet vergeten worden. Het is bijzonder nuttig op dit punt voortdurend attent te zijn.

DIVERSEN

Ook mag tenslotte aan het begin van de nieuwe werkperiode in het kort aandacht gevraagd worden voor enkele „organisatorische” zaken.

Doorgaande ledenwerving is dringend noodzakelijk. Daarvoor vragen wij graag de constante medewerking van de besturen en van de leden.

Het werk, dat de partij doet — kan doen — is afhankelijk van de bijdragen van de leden. Een voldoende contributie — naar draagkracht — is dus vereist. Dit is een zaak van steeds terugkerende aandacht van de besturen en van de leden zelf.

Nieuwe abonnees op ons weekblad Nederlandse Gedachten heeft de partij voortdurend nodig. Juist ook in de komende tijd is het van belang veel mensen goed te informeren. Gaarne ook op dit punt de aandacht van de besturen en van de leden.

VELEN SAMEN

Het ging slechts om een globale aanduiding van het werk dat wacht. Wij komen wanneer dat past op allerlei punten nader terug. Gaarne wordt op medewerking gerekend. Ieder kan dit geven op zijn manier en naar zijn mogelijkheden. Wij moeten werken zonder poespas.

Maar wat nodig is moet wel even (en goed!) gedaan worden.

Niet door weinigen, maar door velen,

En die velen dan ook samen.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

*** Waardevaste pensioenen

Het heeft jaren geduurd voordat aan boven 65-jarigen een ouderdomspensioen kon worden toegekend. De oplossing is tenslotte gevonden in een wettelijke regeling, die in een bodpensioen — de A.O.W. — voorzigt. Men heeft in die dagen gehoopt, dat voor wat de werknemers betreft, de bestaande en nog op te richten bedrijfspensioenfonds deze bodemuitkering vrijwillig zouden aanvullen.

Dat is niet gebeurd. Duizenden hebben naast de A.O.W. geen enkele, of wel een zeer matige uitkering.

Om van veel dergenen, die een vrij beroep of bedrijf uitoefenen (met name in de sector van de middenstand en het kleinbedrijf) nog maar te zwijgen.

De sluipende inflatie spitst de moeilijkheden bijzonder toe; de behoefte aan een welvaartsvast pensioen wordt bij het jaar groter. Naar onze overtuiging is dat een gerechtvaardigd verlangen. Wij zijn ons er volledig van bewust, dat aan dit vraagstuk moeilijke aspecten verbonden zijn, maar ook, dat spoed moet worden betracht met de oplossing van dat vraagstuk.

Wij vinden het daarom toe te juichen dat het C.N.V. een serieuze poging heeft gedaan een richting aan te geven, waarlangs ten behoeve van werknemers de oplossing te vinden is.

Wij menen met het C.N.V., dat daartoe in elk geval een wettelijke regeling nodig is, waarbij de ontwikkelde richtlijnen ons veelal aanspreken.

Enige tijd geleden heeft ook het N.V.V. een studie dienaangaande uitgebracht. Het wordt tijd, dachten wij dat de vakbeweging spoedig tot een gezamenlijk standpunt komt, nu er meerdere bouwstenen op tafel zijn gelegd. Een studiecommissie in SER-verband waarin ook het verzekeringsbedrijf vertegenwoordigd zou moeten zijn, zou naar onze overtuiging goede diensten kunnen bewijzen.

De A.O.W. was daarvan een goede vrucht.

*** West-Irian

Nederland toonde, ter gelegenheid van het akkoord van New York inzake (toen) Nieuw-Guinea, duidelijk zijn verantwoordelijkheid voor de Papoea's, nadat zijn politiek doorkruist was door, nu wijlen Robert Kennedy en president Soekarno.

Nu Indonesië de soevereiniteit heeft verworven, na de door Indonesië voorbereide en geëffectueerde volksraadpleging, komt het ons gerechtvaardigd voor deze eerder getoonde verantwoordelijkheid niet in de doofpot te stoppen. Te minder nu Indonesië zelf niet onduidelijk heeft laten weten dat aan een zekere autonomie aan W. Irian kan worden gedacht en over terugtrekking van troepen en een zekere vervanging van het bestaande ambtenarenkorps. Het zou naar het ons voorkomt een goede zaak zijn als Nederland bij de komende behandeling van de volksstemming in de vergadering van de Verenigde Naties bijzondere aandacht zou vragen voor het creëren van West-Irian tot een speciaal verzorgingsgebied, een object dus voor internationale hulpverlening. Indonesië stelt zich immers zelf mede op het standpunt dat West-Irian in een vijfjarenplan te paard moet worden geholpen.

Gelet op de geaccepteerde Nederlandse hulp aan Indonesië zelf, zal een wezenlijke Nederlandse bijdrage voor dat speciale doel niet kunnen worden afgevoerd. Wij wachten met spanning en verwachting de bewuste vergadering van de Verenigde Naties af.

*** Spanningen

Helaas, opnieuw staan de Nederlandse Antillen en Suriname in het centrum van de belangstelling.

De Nederlandse Antillen vanwege het feit, dat twee belangrijke vakbondsleders in voorarrest zijn gehouden en Suriname omdat de nabuurstaat opnieuw met machtsmiddelen probeert een lang omstreden gebiedsdeel van Suriname tot zich te trekken. Een erfenis waarmee Engeland de toekomst van Suriname

ER wordt veel gesproken en geschreven over de geschiedenis van Tsjechoslowakije. Husak heeft er in Moskou over gesproken op het jongste communistische congres, en in Nederlandse politieke en kerkelijke bladen worden er geregeld beschouwingen aan gewijd. Daarbij springen zowel in Husak's rede als in vele Nederlandse beschouwingen twee jaartallen naar voren: 1938 en 1969.

In 1938 werd Tsjechoslowakije „door het westen voor de wolven geworpen”. Dat slaat op de samenkomen in München, waar Chamberlain, Daladier, Hitler en Mussolini bepaalden, dat het door de Sudeetduitsers bewoonde gedeelte van Tsjechoslowakije aan Duitsland werd afgestaan, zonder volksstemming, en waarbij de vier mogendheden de nieuwe grenzen van Tsjechoslowakije garandeerden. Wat die garantie waard was, bleek een half jaar later, toen Hitler zich van het land meester maakte.

Niemand heeft het recht te zeggen, dat „het westen” hier faalde. Alleen Engeland en Frankrijk droegen de verantwoordelijkheid voor het onrecht, dat Tsjechoslowakije op verlangen van Hitler en Mussolini werd aangedaan.

ZES jaar zijn de Tsjechen toen door de Duitsers onderdrukt, daarna werden zij door Russische en Amerikaanse strijdkrachten bevrijd. Tsjechoslowakije werd opnieuw een onafhankelijke, democratische staat met Benesj als president.

Het bleef het drie jaar. Toen werd het een satelliet van Rusland onder communistische dictatuur. Dat gebeurde in 1948 en dat jaartal wordt in tal van overzichten doodgezwegen, of er wordt een scheve voorstelling gegeven van de gang van zaken in dat noodlottige jaar. Men doet het soms voorkomen, alsof de Tsjechen in meerderheid eigenlijk wel voelden voor die afhankelijkheid van Rusland en voor de communistische dictatuur, omdat de Russen zich altijd zulke goede vrienden van het land hadden getoond, het hadden bevrijd, enz. De meerderheid van het Tsjechische volk zou al in 1946 getoond hebben, communistisch te zijn. Dat laatste is natuurlijk onzin. Want als de communisten op legitieme wijze de meerderheid hadden in de Tsjechische volksvertegenwoordiging, dan was een communistische staatsgreep in 1948 niet nodig geweest. Die staatsgreep had plaats en bewijst allereerst, dat de communisten niet in staat waren, op wettige en democratische wijze de staatsmacht in handen te krijgen. Rusland had al lang getoond, dat het van de Tsjechen eiste, dat zij zich als politieke horigen van Moskou zouden gedragen. In 1947 kwam de Marshallhulp op gang en ook Tsjechoslowakije kreeg de gelegenheid en was bereid, van die hulp te profiteren bij de wederopbouw van het land. Maar de leiders van de Tsjechische politiek,

en Guyana zeer zwaar heeft belast — één van de vele dergelijke Engelse erfenissen.

Nederland kan bij deze beide conflicten betrokken worden in verband met de tot nu toe bestaande koninkrijksbanden. Het kabinet-De Jong zal, indien deze spanningen zich onverhoopt ontladen, voor bijzonder moeilijke beslissingen komen te staan.

Conflicten kunnen immers duidelijk uit de hand lopen.

Moeilijke beslissingen waarvan van te voren vaststaat, dat deze tot kritiek aanleiding zullen geven.

Wij zullen ons in de huidige situatie echter niet mogen onttrekken aan de verplichtingen die Nederland in vrijwilligheid — evenals Suriname en de Nederlandse Antillen — op zich heeft genomen.

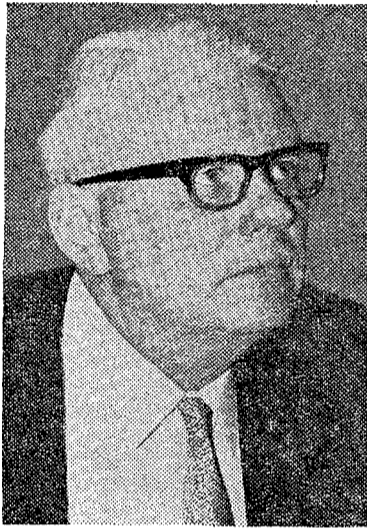
Het zou onjuist zijn op dit moment eenzijdig het Koninkrijks Statuut op te zeggen. Een „lid van het gezin” laat men niet zo maar in de steek al zou het diens eigen schuld zijn indien hij in moeilijkheden is geraakt. Maar aan de andere kant zal het kabinet zijn invloed moeten laten gelden — ook op internationaal niveau — zodat het gevaar van diplomatieke en militaire compromittatie wordt vermeden en ondervangen.

HET VERGETEN JAARTAL

DOOR H. ALGRA

waaronder de minister van Buitenlandse Zaken werden met spoed naar Moskou ontboden en werden daar zó onder druk gezet en zo met de Russische maatregelen bedreigd, dat zij voor de Marshallhulp bedankten.

IN februari 1948 kwam de definitieve klap en werd door de communisten de democratische staat vernietigd. Naar het bekende recept: er was „een complot ontdekt”, de communisten lieten de partijbureaus van de andere partijen bezetten, het parlamentsgebouw werd



H. Algra

eveneens bezet, de sterk door communisten geïnfiltreerde politie steunde de staatsgreep en de zaak was in korte tijd bekeken. De minister van Buitenlandse Zaken Jan Masaryk, werd dood op straat gevonden. Hij had zelfmoord gepleegd, verklaarde het nieuwe communistische regime en dat was erg jammer, want hij had een leven van toewijding achter zich, toewijding aan de zaak van Tsjechoslowakije.

In de korte periode, dat er het vorige jaar meer vrijheid was, werd openlijk toegegeven, dat hij was vermoord. President Benesj werd door de Russische man op de achtergrond Zorin, gedwongen af te treden. En de communist Gottwald was de baas, voorzover men die term kan gebruiken in een land, waar de politiek voortaan geheel onder Russische controle was. En Gottwald verklaarde: „de reactie, die een beslissende slag tegen onze volksdemocratie beraamde, is verslagen en vernietigd.”

DE P.v.d.A. hield op 28 februari 1948 een bijeenkomst in het Concertgebouw te Amsterdam om te protesteren tegen de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije. Koos Vorrink wees op de overeenkomst tussen wat nu in Tsjechoslowakije gebeurde en datgene, wat zich in 1938 had voorgedaan. Hij spoorde het westen aan „een krachtig front te vormen tegen de uit het oosten dreigende gevaren.”

En het partijbestuur van de P.v.d.A. gaf een manifest uit, waarin werd gezegd, dat de staatsgreep in Tsjechoslowakije niet een op zich zelf staand feit was; maar een fase uit de imperialistische politiek van Rusland, waardoor de democratische rechten van de volken van Oost-Europa opnieuw met voeten werden getreden.

„Kneveling der persvrijheden, geestelij-

ke dwang op andersdenkenden, broodroof, massa-ontslagen, arrestaties van politieke tegenstanders, aantasting van de vrijheid van onderwijs, opvoeding en godsdienst, verkrachting van de rechtspraak, terrorisering van het openbare leven, dat alles geniet de luidruchtige instemming van de Nederlandse communisten, overeenkomstig hun taak als vijfde colonne van het communistische regime”.

Meer dan elfduizend Nederlandse studenten bekrachtigden met hun handtekening een sympathiebetuiging aan de Tsjechische studenten, die zich verzetten tegen de gelijkshakeling van de universiteiten.

Het Nederlandse parlement onderkende het karakter van de CPN als vijfde colonne van Rusland en sloot de communisten buiten de commissie voor Buitenlandse Zaken.

En op 17 maart 1948 tekenden Engeland, Frankrijk, België, Nederland en Luxemburg het verdrag te Brussel, met het doel, een gemeenschappelijk verdedigingssysteem op te bouwen om te voorkomen, dat de Russische agressie verder zou gaan.

Die agressie begon enkele weken later in de vorm van de blokkade van Berlijn. Zij duurde 323 dagen, maar werd gebroken door een luchtbrug van de westelijke mogendheden.

GEDERT 1948 is het volk van Tsjechoslowakije als gevolg van deze staatsgreep weerloos in de macht van de communistische partij. Die partij is door terreur aan de macht gekomen. De terreur bereikte haar hoogtepunt in de jaren 1950 tot 1952.

Na een korte intermezzo, waarin de teugels werden gevierd, is die terreur nu weer in volle gang en de bloedplakaten worden mede ondertekend door Dubcek.

Maar wie de geschiedenis van 1948 nog eens naleest, die vindt daar twee heel bekende namen: Svoboda, de minister van nationale verdediging en Husak, de man, die al sedert 1947 zorgde voor toenemende terreur in Slowakije. Zoals vrijwel allen, die medeplichtig zijn aan een communistische dictatuur, zijn zij ook in een bepaalde fase uit de gratie geweest. Of zelfs in arrest gesteld, maar als zij terugkeren, zetten zij het dictatoriale handwerk voort.

Dat is „een heel gewone geschiedenis”, als het een communistische dictatuur betreft.

Het antwoord van het westen op deze staatsgreep was het verdrag van Brussel en daarna de oprichting van de Navo.

Maar het is een uiterst vreemde zaak, dat deze staatsgreep van 1948 in allerlei speeches over het lot en het lijdens van het Tsjechische volk wordt verzwegen of gebagatelliseerd. Dat is niet alleen een vreemde, maar ook een verdachte zaak.

Want wie wèl over 1938 en niet over 1948 praat, houdt er een geschiedschrijving op na, die wat de feiten betreft, overeenkomt met het verhaal dat Husak in Moskou heeft gehouden.

GIREERT U NOG VOOR 6 SEPTEMBER
het abonnementsgeld 2e halfjaar 1969 ad f 7,—.

DIT BESPAART U f 1,25
incassokosten en het partijbureau extra werk.

GIRO 89673

A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.

COLIJN EN HET EINDE VAN DE COALITIE

DE GESCHIEDENIS VAN DE KABINETSFORMATIES 1918-1924

DR. PUCHINGER'S DISSERTATIE
BESPROKEN DOOR DR. J. DONNER

Op 27 juni j.l. — in de week, waarin het 100 jaren geleden was, dat (op 22 juni 1869) dr. H. Colijn werd geboren — promoveerde aan de Vrije Universiteit op een dissertatie, waarvan de titel hierboven is vermeld, de heer G. Puchinger tot doctor in de letteren. Men moet die titel aan de hand van de Inleiding wel wat nader ontleden. Het blijkt dan, dat deze dissertatie gedacht is als het eerste deel van een driedelig werk, waarin de geschiedenis van de kabinetsformaties van 1918 tot en met 1939 zullen worden behandeld.

Voor dat driedelig werk is de titel „Colijn en het einde der coalitie”, bestemd. Maar dit eerste deel bevat, zoals de ondertitel aangeeft, nog slechts de geschiedenis van de kabinetsformaties 1918-1924, zij het dan, dat het thema van het driedelig werk zich ook daarin reeds doet gelden in de grote rol, welke Colijn in die kabinetsformaties blijkt te hebben gespeeld.

OVERWEGENDE ROL COLIJN

Anderzijds is het ook weer niet zó, dat de schrijver zich beperkt tot het aangeven van de rol van Colijn in de opvolgende kabinetsformaties; dit geldt alleen voor het eerste hoofdstuk, waarin de rol van Colijn in de kabinetsformatie van 1913 wordt aangegeven.

Neen, de schrijver heeft de kabinetsformaties 1918-1924 beschreven in al haar facetten, aan de hand van de gegevens, welke hij met een speurzin, waarvoor men de grootste waardering kan hebben, heeft weten te verzamelen. Zijn titel bedoelt slechts de uitdrukking te zijn van het feit, dat blijkens de gegevens dr. Colijn in deze perioden van onze staatkundige geschiedenis een overwegende rol heeft gespeeld.

En zo vindt men dan in dit eerste deel — en de nog volgende delen zullen wel op dezelfde wijze worden bewerkt — in tekst en noten alles wat Puchinger op zijn speurtochten met betrekking tot de behandelde kabinetsformaties is tegengekomen.

Hoe ver hij daarin is gegaan blijkt wel uit de omvang: 589 bladzijden aan tekst en noten, waarvan bijna de helft (pag. 311-589) gewijd is aan de Vlootwetcrisis, merkwaardig genoeg dus een periode, waarin het tenslotte niet tot een kabinetsformatie is gekomen, doch het uitliep op de handhaving van het zittend kabinet!

Men kan zich afvragen of Puchinger niet wat te veel heeft toegegeven aan de — overigens alleszins begrijpelijke — neiging om al het interessante, dat hij in de door hem opgespoorde stukken aantrof, in (de noten van) zijn werk op te nemen. Zo vindt men bijv. in de op zichzelf reeds zo uitvoerige documentatie van hetgeen in de loop der jaren met betrekking tot onze vloot is verhandeld, in een noot (pag. 374 tot 386) de correspondentie opgenomen, welke Idenburg, toenmaals Gouverneur-Generaal van Nederlands Indië in 1912/13 met Kuypers, De Savornin Lohman en Colijn voerde over de vraag, hoe zijn houding zou

moeten zijn, indien na de verkiezingen van 1913 een vrijzinnig kabinet zou optreden. Dit relaas is bijzonder belangwekkend en typerend voor de betrokkenen, maar met de Vlootwet staat het toch wel in zeer verwijderd verband!

Overigens is te dezen wel zeer karakteristiek de elders in het werk vermelde houding van onze Koningin, die, bedacht op een matiging van de felle verkiezingsstrijd op een aanblijven van Idenburg had aangestuurd, men leze de op pag. 15/16 opgenomen brief, welke de Koningin na het optreden van het kabinet-Cort van der Linden — de spelling van de namen van welke leden zij toen nog niet beheerste — tot Idenburg richtte.

VEEL PER BRIEF

Puchinger heeft het wel bijzonder getroffen, dat destijds nog zo veel per brief werd verhandeld — het gebruik van de telefoon was nog niet ingeburgerd — en óók, dat — waarschijnlijk meer dan thans — de vooraanstaande politieke persoonlijkheden hun dagelijkse bemoeiingen en ervaringen op schrift stelden, en hun correspondentie zorgvuldig bewaarden (typerend is aan het slot van een brief van Lohman (pag. 571) het verzoek hem de brief terug te zenden om er een afschrift van te maken: „ik heb daartoe nu geen tijd”). De aldus gevormde archieven heeft Puchinger weten te ontdekken, en door de beheerders is hem kennelijk een onbekrompen gebruik vergund. Anderzijds was het aldus, dat in de tijd, waarin het werk speelt, de gang van een kabinetsformatie niet de openheid had, welke dank zij pers en de nieuwe communicatiemiddelen van radio en televisie, deze in de tegenwoordige tijd hebben.

Mededelingen omtrent opdrachten mochten ook reeds toen — en nog niet steeds altijd (pag. 563 v.v.; de opdracht aan Van Karnebeek tijdens de Vlootwetcrisis!) — vanwege het kabinet van de Koningin worden verschaft, het verloop daarna bleef aan het publiek onttrokken. Men leeft dientengevolge tegenwoordig wel eens in de voorstelling, dat het een kenmerk van onze tijd is, dat de kabinetsformaties zo moeizaam verlopen, en men zint dan op middelen, door aanwijzing van een formateur vanwege kiezersvolk of Staten-Generaal, om hierin te voorzien.

Maar uit Puchinger's werk blijkt wel, hoe moeilijk in ons land met zijn eigen politieke verhoudingen ook vroeger de kabinetsformaties zijn verlopen. En ook komt uit Puchinger's werk naar voren, welk een groot aandeel Koningin Wilhelmina steeds in de oplossing van de moeilijkheden heeft gehad. Men krijgt eerbied voor haar groot verantwoordelijkheidsbesef; haar streven alle mogelijkheden af te tasten, maar ook voor haar begrip, dat zij zich binnen de constitutionele grenzen had te bewegen en daaraan haar persoonlijke inzichten ondergeschikt had te maken. Of zulk een „ordenend” punt thans kan worden gemist? Het kan uiteraard zijn, dat de politieke verhoudingen zich aldus ontwikkelen — door „ordening” vóór de verkiezingen — „dat de kabinetsformatie

als het ware met de uitslag van de verkiezingen — zoals bijv. in 1901 — is gegeven. Maar is dat niet zo, dan blijkt wel uit Puchinger's werk, hoe waardevol het Koningschap in dit opzicht kan zijn. Nimmer heeft de Koningin haar bevoegdheden gebruikt om persoonlijke inzichten tenslotte tegen de realiteit van de politieke verhoudingen door te zetten.

Zo is Puchinger's werk een goudmijn voor allen, die zich in de staatkundige geschiedenis van ons land willen verdiepen. Of eigenlijk is de uitdrukking „goudmijn” niet geheel op haar plaats. Want niet steeds is het beeld, dat naar voren treedt, verheffend. Het was dan ook het spel van mensen met al hun gebreken en beperktheden. Maar die dan bovendien moesten handelen in omstandigheden, welke ook zakelijk het vinden van de juiste weg dikwijls moeilijk maakten. Wanneer men bijv. zou verwachten, dat de „coalitie”, welke vooral in dit Eerste Deel zulk een overwegende rol speelt, op grond van de gemeenschappelijke beginselen een harmonische samenwerking te zien gaf, waaruit de kabinetsformaties als een gereed resultaat konden voortvloeien, dan wordt men wel zeer teleurgesteld. Maar men moet de dingen zien in het licht van de omstandigheden.

Men denke dan bijv. in 1918 aan de verschuiving, welke door de eerste verkiezingen na de evenredige vertegenwoordiging in de onderlinge sterkteverhouding van de rechtse partijen in de Tweede Kamer optrad. Nog in 1909 was de verhouding 25 r.k., 25 A.R. en 10 C.H. geweest. In 1918 werd dit 30 r.k., 13 A.R. en 7 C.H. Begrijpelijk, dat dit zijn stempel drukte op de kabinetsformatie van 1918. Het was voor de protestanten moeilijk te verteren, dat de leidende rol in de coalitie aldus naar de r.k. was verplaatst. En ook niet onbegrijpelijk, dat bij de uitslag — 50 rechts 50 links — met name Kuypers en Colijn aan een oplossing in de zin van een gemengd kabinet dachten.

Doch, al even begrijpelijk, Nolens stelde

Dr. J. Donner



zich daartegen. Maar hij — die Puchinger's boek als een groot en integer staatsman doet kennen — toonde begrip voor de situatie. En, door de Koningin als kabinetsformateur aangewezen, stelde hij zich aanstonds op het standpunt, dat hij in verband met zijn geestelijke waardigheden niet als minister-president kon optreden, en was zelfs zijn streven — zich dus naar de tegenwoordige begrippen meer als „informatuur” dan als „formateur” gedragend — tot een kabinet onder protestantse leiding te komen. Maar Lohman gevoelde zich te oud, Idenburg achtte zich te veel „outsider” om de leiding van de algemene politiek op zich te nemen, Colijn meende, in de moeilijke tijden van de oorlog, de „Koninklijke” niet in de steek te kunnen laten, en Heemskerck was, ook door Kuypers's houding tegenover hem, een te omstreden figuur.

Merkwaardig is, dat onder de op hem geoefende aandrang Colijn als uiterste mogelijkheid nog zag, dat hij als minister-president zou optreden, maar tegelijk aanvankelijk nog, met verbreking van alle financiële relaties, aan de „Koninklijke” leiding zou blijven geven. Lohman verwierp dit niet aanstonds, maar Nolens, nuchter en zakelijk, begreep dat dat toch niet ging. Zo moest het dan wel uitlopen op een r.k. premier. Maar — weer een teleurstelling — de voormalige Tweede Kamer-voorzitter Van Nispen tot Sevenaer, een ook in protestantse kringen algemeen geachte figuur — verschoonde zich om gezondheidsredenen. En Ruys de Beerenbrouck, door Nolens naar voren gebracht, vond men in protestantse kring — ter onrechte, zoals het verder verloop heeft bewezen — een niet acceptabele figuur.

Toch kwam het tenslotte zo ver. Maar toen moest nog 'n laatste barrière worden genomen: Kuypers, die, ook door de A.R., buiten spel was gelaten, maar van wie men wist, dat hij allermist met de gang van zaken instemde, en die door zijn hoofdredacteurschap van de *Standaard* nog zijn grote invloed op het A.R. volk kon doen gelden. Interessant is het te lezen (pag. 137 v.v.), hoe dan Ruys zich „in het hol van de leeuw” waagt, echter tevergeefs (al blijkt later uit een *Standaard*-artikel van 12 oktober (pag. 159), hoe dit bezoek Kuypers gunstig voor Ruys heeft gestemd), en dat het dan Colijn is, die uitkomst brengt door zich bereid te verklaren eventueel het kabinet tegenover Kuypers krachtig te verdedigen (pag. 140/141).

DOMINEREND

Dit laatste tekent Colijn ten-voeten uit. En in de dominerende rol, welke hij reeds sinds 1915, ofschoon eerst in 1923 als minister opgetreden, in het politieke bedrijf na tie jaren heeft gespeeld, en — niet minder — in zijn persoonlijkheid. Een man, die van „aanpakken” wist, een, wij zouden tegenwoordig zeggen, „pragmatische” figuur, die hoe diep gelovig ook, zich toch in de realiteit der dingen, zoals hij die zag, meer thuis gevoelde dan in theoretische bespiegelingen; die overtuigd was van de juistheid van zijn kijk op de dingen en de kracht in zich gevoelde dienovereenkomstig leiding te geven. Maar dan — al was hem natuurlijk niets menselijks vreemd — niet uit machtsbegeren, maar uit geroepenheid de zaak te dienen.

Die — in goede zin — zelfverzekerdheid overigens zelden ontaardend in halsstarrigheid — leidde er ook wel eens toe, dat hij buiten eigen fractie en partij op eigen gelegenheid manoeuvreerde. Wij vinden in Puchinger's werk daarvan frappante staaltjes. Zo toen hij op een bepaald ogenblik in 1918 de besprekingen omtrent een coalitie-kabinet doorbrak met bij de Koningin toch nog weer op een gemengd kabinet terug te komen (pag. 102 v.v.). En ook toen hij in 1922 bij de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer, over de defensiebegroting een visie ontwikkelde, welke allermist het gevoelen van de fractie weergaf (pag. 305 v.v.).

VLOOTWETCRISIS

Maar men vergaf hem deze défauts de ses qualités gaarne en bleef zich krachtig om hem scharen. Dit bleek wel uit het verloop van de Vlootwet-crisis. De Geer was in 1921 tot het kabinet toegetreden, maar nam in 1923 zijn ontslag,



Dr. H. Colijn

omdat hij zich met het beleid van de regering de Vlootwet door te zetten niet kon verenigen. Colijn bleek toen bereid tot het kabinet toe te treden, maar niet dan nadat hij de instemming had verkregen op een uitgewerkt plan tot sanering van de overheidsfinanciën, waarin harde maatregelen waren begrepen. Maar vóór deze tot uitvoering konden komen, knapte de zaak af, doordat de Tweede Kamer, ondanks de waarschuwing van de regering, dat het kabinet in zijn geheel en ieder zijner leden individueel, gelet op de grote betekenis van het wetsontwerp, bij afstemming de verantwoordelijkheid voor het bestuur van 's Lands zaken niet zou kunnen dragen (pag. 458 n. 10), de Vlootwet verwierp. Doorslaggevend was daarbij de tegenstem van een tiental katholieken onder leiding van mr. Van Schaik, die door de vastlegging van de toekomstige vlootuitgaven in een wet het begrotingsrecht van de Kamer bedreigd achtten. Men ontkomt niet aan de indruk, dat de zaken van beide kanten — ook van de zijde van de regering — wel erg op scherp waren gezet. Maar al evenmin aan die, dat in het verwaarlozen door

het tiental katholieken van de waar-schuwing van de regering mede een rol speelde zekere weerstand tegen Colijn's financiële voorstellen, waarvan vooral een verlaging van de ambtenaren-salarissen ondanks de z.g. „garantie” van artikel 40 van het bezoldigingsbesluit een gevoelige plek was. Die weezin bestond ook bij de C.H. fractie, al had zij niet tegen de Vlootwet gestemd. Colijn voelde aldus het votum tegen hem gericht. En de A.R. fractie volgde hem daarin. Zij verweet de r.k. fractie ook, dat deze zich niet aan het „akkoord” van 1922 omtrent de Vlootwet had gehouden. En zij stelde zich tegenover de pogingen om de samenwerking in de drie rechtse partijen te herstellen op met eisen, welke van de zijde van de r.k. fractie onaannemelijk werden geacht. Merkwaardig was ook de houding van de C.H. fractie, welke de vorenvermelde regeringsverklaring aangreep om dr. Colijn buiten spel gezet te achten (pag. 528 v.v.). Zij haalde zich daarmee het verwijt van Idenburg op de hals, dat zij nog meer anti-A.R. dan anti-r.k. was (pag. 559). Hoe dit alles is verlopen, en hoe dit

tenslotte geëindigd is in een aanblijven van het kabinet-Ruys vindt men bij Puchinger in al zijn interessante bijzonderheden vermeld.

Er is in dit alles veel dat niet verheffend aandoet.

Puchinger heeft niets bedekt. Men vraagt zich zelfs wel eens af of zo veel, dat in besloten gesprek en correspondentie aan persoonlijk is gezegd en geschreven, indien het zonder meer in de openbaarheid wordt gebracht, niet een ander affect heeft dan ook door de betrokkenen was beoeld.

LOHMAN

Maar een figuur, wiens gedrag zowel tijdens de Vlootwetcrisis als in de overige in het werk beschreven perioden, ondanks al de openbaarheid aan kritiek ontsnapt, is jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman. Hij was in 1918 reeds 81 jaar; hij trad in het voorjaar van 1921 uit de Tweede Kamer, maar het blijkt, dat hij desondanks ook nadien, tot vlak voor zijn dood, (1924) op 87-jarige leeftijd een uitermate belangrijke rol op het staatkundig terrein heeft gespeeld. De Koningin bleef hem — minister van Staat, die hij nog was — raadplegen. Maar ook kon hij zich, als de dingen naar zijn oordeel scheef liepen, niet weerhouden eigener beweging zijn stem ter dienstige plaatse te verheffen. Steeds de man bedacht op het zuiver houden van de staatkundige strijd; wars van alle partijoverwegingen, die ondanks de best mogelijke persoonlijke verhoudingen zoals met Idenburg en Colijn, niet aarzelt het den ander aan te zeggen, als hij oordeelt dat zijn houding niet juist is. Men leze zijn brief aan Idenburg, als hij meent, dat deze partijoverwegingen te sterk doet gelden (pag. 75). Men leze ook zijn brief aan Colijn, als hij tijdens de Vlootwetcrisis van oordeel is, dat Colijn het te zeer naar zijn kant trekt en dat het verwijt aan de r.k. met betrekking tot het akkoord, niet juist is (pag. 486; het antwoord van Colijn pag. 487/488).

Maar hij spaart onder omstandigheden ook zijn eigen mensen niet. Men zie pag. 480 v.v. met de brief aan formateur Koolen. Doch ook treft — en dat op die leeftijd — zijn lenigheid van geest: als de Vlootwetcrisis muurvast zit en hij dan tot de conclusie komt, dat de uitweg niet anders dan in een optreden als premier van Colijn is te vinden, spoort hij — ondanks zijn eerdere kritiek — deze aan zich beschikbaar te stellen (pag. 570 v.v.).

De brief bereikte Colijn eerst, als de beslissing — aanblijven van het kabinet — reeds is gevallen. In die afloop laat Colijn zich van zijn beste kant kennen: als de Koningin na alle mislukte pogingen hem de vraag voorlegt of hij een opdracht tot kabinetsformatie wil aanvaarden dan wel terugkeer van het kabinet — en dus van hemzelf onder het premierschap van Ruys — beter acht, kiest hij op zakelijke gronden voor het laatste (pag. 574).

Zo ging de Vlootwetcrisis als een nachtkaaars uit. De golven waren hoog opgelaaid. Dat zij zich in het staatkundig

leven toch weer poedig kunnen leggen, bleek niet alleen bij de voortzetting door het afgetreden kabinet van zijn beleid. Maar men komt daarvan ook onder de indruk als men vaststelt, dat zowel Koolen, die in 1923 door de houding van Colijn verbitterd was (pag. 498/499), als Schokking, die in 1923/1924 van een terugkeer van Colijn niet wilde weten, in 1925 onder Colijn als ministers opraden.

Met het vorenstaande is slechts een greep gedaan uit de rijke inhoud van Puchinger's werk. Er zou veel meer zijn te zeggen. Zo over het licht, dat valt op figuren als Ruys de Beerenbrouck, De Geer en Heemskerk.

Puchinger bouwt uit het vergaarde materiaal een evenwichtig beeld op. De houding bijv. van De Geer met name in de Vlootwetcrisis heeft in A.R. kring destijds veel kritiek geoogst; men heeft zich in A.R. kring tegenover hem steeds met enige reserve, ja achterdocht, opgesteld. Maar Puchinger (pag. 296 v.v.) laat zien, dat De Geer bij zijn aanblijven in 1922 als minister met betrekking tot de Vlootwet zijn houding tenslotte had voorbehouden. Dat is door Ruys hoe node ook aanvaard. Maar aldus werd, en dat bij een figuur als De Geer, die altijd eigen wegen ging, een risico geschapen, over het verkeer uitvallen waarvan men zich dan toch niet kan beklagen.

Ruys zelf, om wie wel sterk de indruk is blijven hangen, dat hij met wat losse hand placht te regeren, komt in zijn onmiskenbare regentenqualiteiten en in zijn aantrekkelijke persoonlijke eigenschappen wel goed tot zijn recht.

En Heemskerk, die in zijn jongere jaren bij velen — en niet de eersten de besten — de indruk had achtergelaten van een briljante figuur, maar niet met voldoende ernst, blijkt gerijpt tot een man van evenwichtige wijsheid, die zich intensief van de dingen rekenschap geeft en stelling neemt tegen al te bruuske oordelen in eigen kring; dit alles geadeld door oprechte vroomheid.

Het deed mij, die Heemskerk in de laatste jaren van zijn openbaar optreden van nabij heb kunnen volgen, goed, dat dit zo juiste beeld van Heemskerk uit Puchinger's geschrift naar voren treedt.

LOFWAARDIG WERKSTUK

Ik moet volstaan met het vorenstaande, dat velen moge opwekken om van het werk van Puchinger kennis te nemen. Hij heeft een lofwaardig werkstuk geleverd, dat zeer verlangend doet uitzien naar de twee delen welke nog moeten volgen. Het succes van dit eerste deel legt hem als het ware de plicht op het werk ten einde te brengen. De dank, welke hij met dit eerste deel heeft verdiend, zal hij aldus nog groter maken.

A. R. PARTIJ

Dr. Kuypersstraat 3 's-Gravenhage

Voor het partijsecretariaat wordt gevraagd

boekhoudkundig medewerker

leeftijd 21 tot 25 jaar,
praktijkdiploma boekhouden,

Interessante werkkring op middelgroot kantoor, waar in goede teamgeest wordt gewerkt.

Salaris in te passen in een schaal van f 569.— tot f 1.019.— per maand, naar gelang van leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties worden gaarne ingewacht bij bovengenoemd adres. Eventueel telefonische inlichtingen 070 - 183960, toestel 5.

CIJFERS EN FEITEN

BELASTINGEN EN AUTO'S

NA de oorlog heeft, praktisch gesproken, elk kabinet noodzakelijke extra opbrengsten weten te halen uit het gemotoriseerde wegverkeer.

In de meeste gevallen mocht deze verzwarende in de prijzen worden doorberekend. Of dit altijd heeft plaatsgevonden hing af van de concurrentiepositie waarin met name het beroepsgoederen- en personenvervoer over de weg zich bevond.

Ter oriëntering en opfrissing is het niet ondienstig onderstaand overzicht te bestuderen.

1947 instelling benzine-accijns (f 7,78 per 100 liter).

1947 instelling benzine-accijns (f 11,— per 100 liter).

1950 verhoging benzine-accijns tot f 16,65 per 100 liter met gelijktijdige aanpassing tarief wegenbelasting niet benzine-auto's.

1951 verhoging wegenbelasting met 75 pct. — voor de periode van vier jaar — (Korea); 1 september 1955 vervallen.

1957 verhoging benzine-accijns — f 24,25 per 100 liter — en aanpassing tarief wegenbelas-

ting (bestedingsbeperking); voor twee jaar goedgekeurd.

1959 eerste verlenging van „tijdelijke” maatregelen voor één jaar.

1960 tweede verlenging van „tijdelijke” maatregelen voor één jaar.

1961 de „tijdelijke” belastingen (benzine-accijns, wegenbelasting voor dieselauto's) permanent gemaakt.

1964 verhoging benzine-accijns tot f 28 per 100 liter (financiering van komende verhoging van loon- en inkomstenbelasting) opslag tarief wegenbelas-

ting, opslag tarief wegenbelasting voor niet-benzine-auto's van 220 - 255 pct.

1965 verhoging wegenbelasting met 66 pct (maximum van f 75,—) ter financiering van het Wegenfonds.

1966 verhoging benzine-accijns van f 28,— per 100 liter tot f 30,— per 100 liter, verdubbeling smeerolie-accijns van f 1,40 tot f 2,80 per 100 kg en gasolie-accijns van f 2,20 naar f 4,40 per 100 liter.

1967 tijdelijke verhoging benzine-accijns van f 30,— tot f 34,— per 100 liter.

1967 verhoging opcenten Rijkswegenfonds van 65 pct. tot 134 pct. (maximum bedrag van f 75 tot f 155).

1968 de tijdelijke verhoging van de benzine-accijns van 1 januari 1967 wordt definitief.

1970 ?

VERMOGENSVLUCHT

TJIDENS de begrotingsbehandeling van financiën kwam de vraag aan de orde in welke mate er sprake was van een vermogensvlucht uit Nederland.

De staatssecretaris kon de concrete

cijfers over 1967 mededelen, waarbij alle geëmigreerde personen met een vermogen groter dan een half miljoen waren betrokken. Het resultaat was het volgende overzicht.

Landen waarheen vertrokken	Aantal	Totaal vermogen
Zwitserland	13	29.806.340
Frankrijk en Monaco	5	6.441.454
België, Duitsland, Engeland en Italië	6	5.181.365
Canada, Curaçao en Malta	3	4.167.391
Spanje	8	7.093.085.....
Totaal	35	52.689.635

SERVICE-FLATS

in aanbouw in verschillende plaatsen op de mooiste daarvoor geschikte punten, met ruime 3-, 2- en 1-kamerwoningen. Royaal van opzet, b.v. woonkamers van 4 x 7 m, slaapkamers van 3.60 x 6 m (met loggia), badkamer, keuken, ruime hal, berging.

Eerste klas afwerking.

Het aantrekkelijke van deze luxe en comfortabele woonvorm is, dat met volledig behoud van eigen zelfstandigheid en privacy toch de voordelen van de centrale voorzieningen kunnen worden genoten, zoals b.v.:

logeerkamers recreatiezaal
dagelijks diner liften en centrale verwarming
huishoudelijke hulp verzorging der tuinen
alarminstallatie/ onderhoud e.a.
huistelefoon

Door continu-bouw worden flats van zeer hoge bouwkwaliteit geleverd tegen relatief lage prijzen: 1-kamerflats f 36.000,—, 2-kamerflats f 50.000,— - f 54.000,—, 3-kamerflats f 65.000,— - f 72.500,—, garages f 3.000,— - f 4.500,—.

Gereed of in aanbouw zijn:

„VALERIUSFLAT”, Europaplein, LEEUWARDEN

Op eerste stand.

Nog één 3-kamerflat en enkele 1-kamerflats beschikbaar.

„EPER VESTE” te EPE (Veluwe)

In een gebied van prachtig natuurschoon.

Nog enkele 1-kamerflats beschikbaar.

„VIJVERSBERG” te NORG

Een aantrekkelijk woondorp temidden van 3.000 ha Drents natuurschoon.

Op 20 km van Groningen.

3- en 2-kamerflats en bungalows.

„DE STADSHAGEN” te OMMEN

Hooggelegen met uitzicht op de Vecht en de mooie omgeving.

Frequente busverbinding met Zwolle.

3-, 2- en 1-kamerflats.

Modelflat open dagelijks van 9 - 12 uur en van 2 - 5 uur.

„SERVICEFLAT DRACHTEN” te DRACHTEN

Een snelgroeende plaats met een aantrekkelijke, landelijke omgeving, met bezuiden Drachten de bossen van Olterterp en Beetsterzwaag en ten westen een deel van de Friese meren.

Snelle verbindingen met Leeuwarden, Groningen en Heerenveen.

3-, 2- en 1-kamerflats.

Voor inlichtingen

Onze makelaars ter plaatse en

BOUWBEDRIJF KATS N.V.

Tijnjedijk 76, Leeuwarden, telefoon 05100 - 31313.

Het adres met de meeste ervaring op dit terrein.

EEN EIGEN HUIS —

EEN WAARDEVAST BEZIT



KAMERLEDEN KRIJGEN ANTWOORD

HULP AAN BIAFRA

De heer Tj. Walburg (A.R.) vroeg om een zeer spoedig onderzoek inzake de mogelijkheid met vrachtwagens voedselconvooien te organiseren naar het hongergebied in Biafra, in combinatie met andere Westerse, kleine landen.

Helaas, antwoordt de regering, een dergelijk plan van hulp over de weg is onmogelijk. Nigeria en met name Biafra hebben zich hiertegen verezt. Overigens wordt wel opnieuw onderzocht hoe dan wel internationale hulp kan worden gegeven.

'N LIKEURGLAASJE BIOFUNGIN

voor de maaltijd, is de remedie tegen MOEHEID en GEBREK aan EETLUST - Aangenaam van smaak! Flacon à 500 c.c.
Uw Apotheeker of Drogist heeft 't
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

De A.R. Kiesvereniging „Nederland en Oranje” te Terneuzen en de Centrale Hulst van A.R. Kiesverenigingen hebben met diepe beweging kennis genomen van het overlijden van hun bestuurslid, de heer

GIJS VAN HOEVE

Zijn intense belangstelling en actief meeleven in het politieke gebeuren willen wij dankbaar gedenken. In de politiek was hij aller vriend. Zijn leven was: Hem dienen door zijn maatschappelijke beweging. Moge dit mede zijn vrouw tot troost zijn.

ARJOS STEUNT OPEN BRIEF BIAFRA

Het dagelijks bestuur van de Arjos heeft adhesie betuigd met een open brief die op 17 augustus door enkele vooraanstaande Nederlanders is uitgegeven.

In deze brief worden nog eens enkele feiten gememoreerd o.a. dat de sterfte in Biafra door het stagneren van de voedselvluchten snel is gestegen, dat de „vele besprekingen en activiteiten van de Nederlandse regering en de beide Kamers der Staten-Generaal nog steeds geen tastbare resultaten hebben opgeleverd; dit in tegenstelling tot de veelbelovende verklaringen van de minister van Buitenlandse Zaken in de Eerste Kamer op 25 juni jl.”

Vandaar dat de ondertekenaars van deze brief aan de Nederlandse regering en het parlement vragen om:

1. het zonder uitstel medewerking verlenen aan het plan van de gezamenlijke kerken onder meer door onpartijdige waarnemers beschikbaar te stellen t.a.v. de inspectie van de vluchten vanaf neutrale bases;

2. druk uit te oefenen op Nigeria, met wie Nederland belangrijke economische banden heeft zoals door enkele Afrikaanse staatslieden is verzocht.

3. zich aan te sluiten bij de uitspraak van het Italiaanse parlement deze kwestie bij de V.N. aanhangig te maken;

4. ernstig te protesteren tegen de wapenleveranties van onze bevriende natie Engeland;

5. te overwegen dat de afwijzing van de minister van Buitenlandse Zaken om doeltreffende maatregelen te nemen niet gelijk gesteld moet worden met het sanctioneren van het opofferen van het volgende miljoen slachtoffers.

T. DE VRIES

STUKADOORSBEDRIJF

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw voorkomend stukadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG

INGERICHT

EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486



INSTELLING NATIONALE VEILIGHEIDSRaad BEPLEIT

GROTE MATE VAN OPENHEID EN INSPRAAK GEWENST BIJ DEFENSIE AANGELEGENHEDEN

„Aangezien het zwaartepunt van beperkte oorlogen ligt op conventionele strijdmiddelen, steunt de huidige NAVO-strategie voornamelijk op de ontwikkeling van de conventionele strijdmiddelen en vooral op de grondstrijdkrachten van de Westeuropese landen.”

Dit citaat, uit de Prawda van 8 juli 1969, sluit aan op de in het vorige artikel aan de orde gestelde problematiek. De invloed van het kernwapen moet worden teruggedrongen.

Het praktische bezwaar is dat de waarde van kernwapens als verdedigingsmiddelen aan het verminderen is. De huidige situatie in Europa vraagt een uiterst flexibele veiligheidsstructuur met een ruim arsenaal van conventionele middelen als voornaamste bestanddeel. Beter dan kernwapens verschaffen deze middelen ons de mogelijkheid om passend te antwoorden op de wijze waarop het Sovjet-blok politieke doelstellingen tracht te bereiken.

Door velen wordt het kernwapen nog gezien als een soort wondermiddel — of beter gezegd noodrem — goed voor situaties waarin andere middelen tekortschieten. Maar tegenover de welhaast „verfijnde” manier waarop door het Warschau Pact tegen ons wordt geageerd zowel op politiek als militair gebied, werkt deze noodrem niet, afgezien nog van de vraag wie er aan durft te trekken.

In het licht van het voorgaande is het dan ook bedenkelijk dat het de NAVO moeilijk valt de conventionele middelen op het juiste peil te houden. Het financiële offer nodig voor de defensie-inspanning plaatst verschillende landen voor aanzienlijke problemen. Want niet alleen de kosten voor de instandhouding van een moderne krijgsmacht nemen toe, ook uit andere overheidssectoren wordt het beroep op de algemene middelen voortdurend groter.

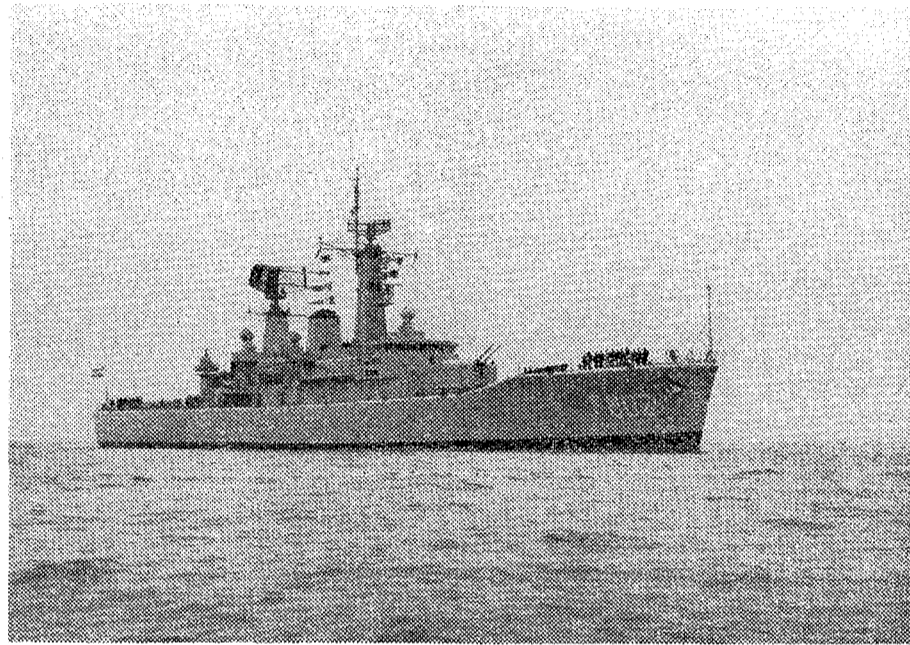
Dat onder deze omstandigheden naar wegen wordt gezocht om een dreigende vermindering van de NAVO-bijdragen te voorkomen is begrijpelijk.

Hierbij verdienen vooral de mogelijkheden om door een verhoging van de doelmatigheid meer „waar” voor het beschikbare geld te krijgen, ruime aandacht.

SPECIALISATIE EN INTEGRATIE

Een van deze mogelijkheden is een verregaande specialisatie van de militaire inspanning binnen het bondgenootschap. Zo zou als extreme vorm Nederland een marine kunnen leveren, West-Duitsland een leger, België een luchtmacht, enz. Een dergelijke taakverdeling strookt echter niet met de verantwoordelijkheid die nationale overheden thans nog hebben voor de veiligheid. Zij vraagt een grote mate van politieke en economische integratie, zeker in West Europa; iets waar wij nog lang niet aan toe zijn. Van deze mogelijkheid valt daarom op korte termijn weinig te verwachten.

Een andere vorm van kostenbesparende samenwerking is die van integratie tussen overeenkomstige krijgsmachtdelen van verschillende landen. Op operationeel terrein bestaat zo'n samenwerking en vooral de luchtstrijdkrachten zijn tot een geïntegreerde NAVO-luchtmacht samengesmeed. Op andere gebieden is



Specialisatie in extreme vorm; Nederland alleen een vloot.

de betekenis van defensie-opdrachten voor de nationale economie een belangrijke hinderpaal. Dit leidt niet alleen tot grote verschillen in uitrusting, maar ook tot afzonderlijke nationale bevoorradings- en onderhoudssystemen.

De landen van het Warschau Pact zijn sterker geïntegreerd en plukken de voordelen van een gunstiger verhouding tussen kosten en opbrengsten. Zij schijnen een gelijke gevechtswaarde te bereiken met minder mensen (en dikwijls ook met minder kostbaar materieel).

Twee voorbeelden:

— Het Oostduitse leger heeft 6 divisies tegen Nederland 2 bij ongeveer gelijke sterkte aan landmacht personeel

— De Hongaarse luchtmacht heeft evenveel gevechtsvliegtuigen als de Belgische met één derde van de personeelssterkte.

De vraag komt op wat nu nationaal kan worden gedaan. Ook de Nederlandse defensie-inspanning ondervindt de druk van het financiële offer.

Vooropgesteld zij dat het in het kader van één artikel onmogelijk is op de hier aan de orde zijnde problematiek uitvoerig in te gaan. Dat is ook niet de bedoeling. Het gaat er vooral om door het aandragen van discussiestof, belangstelling te wekken. Want deze belangstelling kan niet worden gemist. De omvang en samenstelling van de krijgsmacht worden in NAVO-verband vastgesteld. Daar wordt bewaakt dat de afzonderlijke landen-bijdragen tot een harmonisch opgebouwd geheel leiden. Nederland is hierin met elk van de drie krijgsmachtdelen betrokken. Het heeft voorts geen enkele reden zich voor zijn bijdrage te schamen. Integendeel, onze conventionele inbreng past goed in de aanvaarde strategie.

Uit het voorgaande kan worden begrepen dat het Nederlandse veiligheidsbeleid zich moet richten op handhaving van de huidige NAVO-bijdrage. Alleen dan draagt het bij aan de geloofwaardigheid van ons veiligheidssysteem. Bovendien kunnen vanuit deze opstelling in de politieke leiding van de NAVO initiatieven worden gebracht met de bedoeling de bondgenoten ertoe te brengen gezamenlijk de voordelen van verdergaande samenwerking te onderzoeken.

DOELMATIGHEID VOOROP

Ook de Nederlandse krijgsmacht staat voor de noodzaak de doelmatigheid zo hoog mogelijk op te voeren ten einde de bijdrage aan de NAVO te kunnen handhaven. Hierbij kan het voorkomen dat allerlei wenselijkheden geweld moet worden aangedaan. Daartegen is geen bezwaar, als de nieuwe oplossing nog aanvaardbaar is en minder kosten betekent. De teruggang van „wenselijk” naar „aanvaardbaar” moet immers worden afgewogen tegen het hogere goed, dat mede daardoor de gevechtsonderdelen, die de NAVO-bijdrage vormen, op hun huidige omvang kunnen worden gehandhaafd.

Een discussie over de omvang en samenstelling van de krijgsmacht mag aan deze doelmatigheidsaspecten niet voorbijgaan. Concrete discussiepunten liggen op het gebied van de inschakeling van de civiele sector en de integratie van de krijgsmachtdelen.

Wat de civiele samenwerking betreft, kan worden gedacht aan de industriële bedrijven, die belang hebben bij militaire opdrachten en produktie.

Het is de vraag, of de krijgsmacht van een klein land op eigen kracht eenzelfde technische inspanning moet leveren als de grote bondgenoten. Het onderzoek naar de geschiktheid, de evaluatie dus, van een tank of vliegtuig waarvan de aanschaffing wordt overwogen, is even moeilijk en kostbaar als men er 200 nodig heeft als wanneer men er duizenden gaat bestellen. Nu is bij in het buitenland geplaatste opdrachten meestal maar een gering deel van de produktie voor Nederland bestemd. Wellicht kan dan worden afgegaan op het oordeel van de grote afnemers en op dat van de Nederlandse industrie die, mits tijdig ingeschakeld, werkzaamheden van defensie kan overnemen.

Daarmee kan tegelijkertijd een goede basis worden gelegd voor een eigen aandeel van deze industrie in de research, ontwikkeling en de produktie.

Voorts kunnen in overleg met het georganiseerde bedrijfsleven de mogelijkheden worden onderzocht voor een nuttig gebruik van de in vredetijd bij de-

fensie voorhanden overcapaciteit op allerlei gebied. Ook zijn er in de personeelsverzorgende sfeer aspecten, die zich voor inschakeling van de burgersector en opheffing van de militaire exclusiviteit lenen.

Enkele daarvan komen aan de orde bij het volgende punt, de integratie van de krijgsmachtdelen.

Aan de gevechtseenheden van land- en zeemacht (het legerkorps, de squadrons vliegtuigen en geleide wapens, de varende vloot) komt een zelfstandige plaats toe. De vraag moet onder ogen worden gezien of hetzelfde geldt voor de verzorgende diensten. De doeltreffendheid van de NAVO-bijdrage komt niet in gevaar, indien deze uit het verband van het krijgsmachtdel worden losgemaakt, maar dit kan wel tot kostenverlaging leiden.

Men kan hierbij denken aan de gehele personeels- en administratieve sector, voorzover het de beleidsbepaling en het

DOOR

M. H. VON MEYENFELDT
EN H. VOLTEN

In A.R. Staatskunde van juni/juli 1969 verscheen een artikel van de heren Von Meyenfeldt en Volten, onder de titel: Vrede - Oorlog - Defensiebeleid? Dit stuk is geschreven als discussienota voor de Dr. Kuypersstichting. N.a.v. deze nota schreven beide heren enkele artikelen voor Nederlandse Gedachten, waarvan op deze pagina het derde en laatste.

geven van richting aan de uitvoering betreft. De uitvoering zelf, binnen de gevechtseenheden, zal in het algemeen een nauwere binding aan het krijgsmachtdel vragen. Mogelijkheden doen zich in dit verband voor op het gebied van: rechtspositie, pensioenen, sociale, medische en geestelijke verzorging. Een deel van deze reeks leent zich zoals wij reeds zagen zeker ook voor inschakeling van de civiele sector. Andere verzorgende diensten — bijv. het vervoerswezen, de verbindingen en de aanschaffingsdiensten — kunnen wellicht, voorzover zij binnen Nederland opereren, eveneens worden samengevoegd. Dit alles plaatst de verticale organisatievorm van defensie in een nieuw licht. Het onderscheid tussen de krijgsmachtdelen blijft zeker voor de gevechtseenheden een noodzakelijke voorwaarde om in het grotere verband van de NAVO doelmatig te kunnen functioneren. De huidige vorm behoort echter wat de andere gebieden betreft te worden onderzocht op hogere doelmatigheid en lagere kosten. Financiële voordelen prevaleren boven organisatorische voorkeuren.

OPENHEID EN INSPRAAK

Tenslotte, al eerder stelden wij dat het defensiebeleid een integrerend deel behoort te zijn van het totale regeringsbeleid. De regering is verantwoordelijk voor de vaststelling van de omvang en de organisatie van de krijgsmacht. Zij doet dit door nationale en bondgenootschappelijke behoeften af te wegen tegen nationale mogelijkheden. Het landsbelang vordert dat dit beleid in brede kring waardering ondervindt. Voorwaarden hiervoor zijn o.a. een grote mate van openheid omtrent defensieaangelegenheden en meer inspraak bij de beleidsbepaling van daarvoor in aanmerking komende maatschappelijke groeperingen zoals bijv. het georganiseerde bedrijfsleven, vakverenigingen, kerken en publiciteitsmedia.

Wij pleiten daarom voor de instelling van een nationale veiligheidsraad waarin deze groeperingen zijn vertegenwoordigd en die de regering terzake van het te voeren beleid kan adviseren.

Een dergelijk orgaan komt een beter begrip van alles wat op het gebied van de veiligheid behoort te worden gedaan, zeker ten goede.

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennepe
02526-3341

DIRECT GELD NODIG?

PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	AFLOSSING PER MAAND
f 1000,—	47,50 34,30 22,50
f 2000,—	94,59 68,60 45,—
f 3000,—	142,04 102,90 87,50
f 4000,—	171,— 112,50 70,85
f 5000,—	189,39 137,20 90,—

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 04494 - 5320

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

DEVENTER

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

„Mietra“-transporteurs enz.

„Miedema“-landbouwwagens, enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk of persoonlijk inlichtingen of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA LANDBOUW-
WERKTUIGEN N.V.

WINSUM - FRIESLAND - TELEFOON 05173 - 541

Schildersbedrijf

F. J. Kloet & Zoon

VLAARDINGEN TELEFOON 010 - 343276
SPIJKENISSE TELEFOON 01880 - 2192

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 360

OVERIJSEL

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

FA. H. J. WIBBELINK & ZOON

Goors Overslag- en Transportbedrijf

N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGÉ SLUISWAL 39

MARKNESSE

TELEFOON 05273 - 1541 (4 lijnen).



AMSTERDAM



Postweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Everdoornstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Cranjestrat 28 - v. d. Heistplein 9 - Westerstraat 138 - Spaarwouwpark 3 - Ribbestraat 39
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16

Antraciet, brecheokes en olie voor centr verwarming

GELDERLAND

Houdt u van koeien,
kippen en varkens?

Wij ook!

Daarom

leveren wij u

rundvee-, pluimvee-
en varkensvoerders

Fa. W. H. H. v. d. Born & Co.

GRAANHANDEL

TERSCHUUR - TELEFOON 03426 - 303

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

FIRMA
T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

NIEUWBOUW-VERBOUW

SLOOPWERKEN

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

Adverteert in Nederlandse Gedachten

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

CHR. COÖP. Spaarbank "Eigen Haard" g.a.

LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk in 't Veld) GRONINGEN - Tel. (05900) 27802 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGINGSBOEKJES

6% - 5%

JEUGDSPAARDERS
AMBTENAREN (met premie)

4 1/2%

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR
(ook voor salarissen,
A.O.W., pensioenen etc.)

4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevende) girorekening:
Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang nr. 35

6 september 1969

REANIMATIE EEN BOEIEND HOOFDSTUK IN ONZE SAMENLEVING

DOOR C. P. ENGEL

Onder reanimatie wordt verstaan: weer tot leven wekken. Het woord is afgeleid van het woord — anima —, dat betekent lucht, luchtstroom; overdrachtelijk: adem, levensbeginsel. Bijna iedereen heeft wel eens gehoord van kunstmatige ademhalingspogingen bij bv. gasvergiftiging. Daarbij wordt er letterlijk lucht in de longen van de patiënt ingeblazen. Vroeger werd het intreden van de dood onherroepelijk geacht, als het hart definitief stilstond en alle pogingen, om het weer te doen slaan, vruchteloos waren. Tegenwoordig kan men het hart eigenlijk onbeperkt laten kloppen.

Reeds lang is bekend, dat de eigenlijke doodsoorzaak was gelegen in het feit, dat de hersenen afsterven, indien deze geen bloed meer krijgen. Daarom wordt er tegenwoordig gesproken van hersendood. En de vragen dringen zich aan ons op: wat verstaat men dan onder dood? En wat is dan leven? Het moge voor de leek wat raadselachtig klinken, maar de wetenschap kan daarvoor geen „volkomen waterdichte” formulering geven.

DUIDELIJK ANTWOORD

De problematiek van de reanimatie is juist, dat de medicus, in wiens hand de beslissing ligt van leven of dood van een mens, genoodzaakt is, op deze vragen in een concrete situatie wel een goed geargumenteerde en duidelijk antwoord te geven. Na een ernstig ongeval, of bij een ernstige destructieve ziekte rijst de vraag: heb ik, met wat aan mijn zorg wordt toevertrouwd, met een mens in de volle zin te maken, is hier nog sprake van een menswaardig bestaan, of ligt hier voor mij een biologisch preparaat, meer niet. De vraagstelling verplaatst zich naar de vraag: wat is de mens? Deze vraagstelling van de anthro-

pologie is door de eeuwen heen op velerlei manieren beantwoord. Vanuit de Griekse oudheid hebben we de tweedeling lichaam en ziel gekregen, die nog altijd veel opgeld doet, maar niet juist is. Helaas geeft de bijbel ons ook geen duidelijke omschrijving. De woorden lichaam, ziel en geest worden in verschillende betekenissen door elkaar heen gebruikt. Wel leert de bijbel ons, dat de mens door God is geschapen en dat onze Schepper de mens niet aan zijn lot overlaat, maar met de mens een bepaalde verhouding, een bepaalde relatie, een verbond aangaat. De mens is de goddelijke gesprekspartner. (Gen. 1 : 28). Welnu een

gesprek, een goed gesprek is onmogelijk zonder geestelijk leven. Tegelijkertijd brengt God de mens ook in relatie met zijn naaste. Hij is niet meer alleen. Wij vinden deze verhouding tot, deze bindingen aan, terug in het liefdegebod.

GEESTELIJK WEZEN

In deze relaties bestaat de zin van ons leven. Zonder die relaties kunnen we niet meer spreken van een zinvol, menselijk bestaan. En deze relaties realiseren zich in onze totale persoonlijkheid door ons geestelijk leven. Daarin is de mens *originair*

IN
SEPTEMBER
EN
OKTOBER
NOG
ZORGEN
VOOR...

ZIE PAGINA 5

onderscheiden van alle schepselen. Willen wij de mens kwalificeren, dan heeft dit aspect van ons bestaan als het meest typisch menselijke, de voorrang. *De mens is voor alles een geestelijk wezen.* Bijna goddelijk (Ps. 8 : 6). Daarnaast behoort de mens ook tot de zintuigelijk waarneembare werkelijkheid. „Uit stof zijt gij... Maar... „Gans wonderbaar toebereid... toen ik in het verborgene gemaakt werd”. (Ps. 139 : 14, 15). *Nu wordt onze relatie met de wereld om ons opgebouwd via onze*

VERVOLG OP PAG. 8



MERKWAARDIG LAND

Op pagina 6 en 7 staat het slotartikel over Zuid-Afrika van de heer D. Corporaal.

De schrijver zegt, dat de regerende partij in Zuid-Afrika er niet aan is ontkomen wetten te laten aannemen, die de rechtszekerheid van de staatsburgers ondergraven.

GEMEENTEBEGROTING

Op pagina 4 schrijft raadslid over de gemeentebegroting. Het perspectief voor de gemeenten wordt steeds minder, constateert hij. Vooral omdat de uitgaven steeds hoger worden en het beschikbare geld niet voorradig is.

ECHTSCHIEDING

Op pagina 11 schrijft mr. A. Herstel over het boek „Op weg naar een nieuw echtscheidingsrecht” van ds. Th. Delleman en mr. G. W. van Meyenfeldt. Het boek is geen mosterd na de maaltijd maar een aantrekkelijk aperitief, aldus de heer Herstel.

RADIO

Op vrijdag 12 september is de A.R.P., voor het eerst in het nieuwe seizoen, weer te beluisteren voor de radio op Hilversum I (402 m). Luister van 18.20—18.30 uur naar de radio.



CIGARS

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

J. J. BUSKES

GOD EN MENS
ALS CONCURRENTEN

Op zijn heldere en directe wijze schrijft ds. Buskes over de laatste, roerige ontwikkeling in de theologie, die culmineerden in de leuze 'God is dood'.

Carillon-paperback f 16.65.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

Uitgave TEN HAVE N.V.

ZEEUWSE KAMERLEDEN OP DE BRES VOOR OESTER KWEKERS

De heren Van Bennekom (A.R.P.), Dusarduijn (K.V.P.), Van der Peyl (C.H.U.), Van Rossum (S.G.P.), Schipper (P.v.d.A.) en Schlingemann (V.V.D.) vroeger aan de ministers van Verkeer en Waterstaat, Financiën en Landbouw en Visserij of zij weten dat in de kringen van de oesterkwekers, ondanks de enigszins geruststellende beantwoording van de te dezer zake vorig jaar gestelde vragen (zie Aangangsel tot het verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, Zitting 1967—1969 nr. blz. 1849) de onzekerheid en ongerustheid met betrekking tot de uitkeringen ingevolge de wet van 16 september 1966 (stb. 399) eerder is toe- dan afgenomen?

Is het in dit verband juist, vragen de Zeeuwse Kamerleden, dat de commissie die oorspronkelijk met de taxatie van de schade was belast, nadat zij ongeveer tweederde van haar taak had volbracht, door ziekte en andere persoonlijke omstandigheden haar werkzaamheden moest beëindigen?

Zij willen weten of het juist is, dat inmiddels een ander bureau is aangewezen, dat zich thans van zijn opdracht kwijt om het restant van de schade te taxeren, waarbij echter door betrokkenen gevraagd wordt dat laatstgenoemd bureau ondanks grote kennis van onteigeningstaxaties, te weinig op de hoogte is met de oesterbedrijven, zoals deze toen zij nog in volle produktie waren voor 1962 werden geëxploiteerd, hetgeen onder andere tot uitdrukking zou komen in belangrijk lagere taxatieuitkomsten dan die welke door de commissie bedoeld in vraag 2 werden vastgesteld?

Verder vragen zij naar de juistheid van het gerucht, dat dit verschil in taxatieuitkomsten aanleiding zou kunnen vormen om de uitkomsten van de eerste taxatie, waarvan de resultaten naar mag worden aangenomen aan belanghebbenden bekend zijn en waarop voor een belangrijk deel reeds voorschotten zijn uitgekeerd, te laten hertaxeren

door het in vraag 3 bedoelde bureau?

Achten de bewindslieden een zodanige handelwijze — indien onverhoopt het bovenstaande op waarheid zou berusten — niet een ernstige aantasting van de rechtszekerheid van de getroffen oesterkwekers en vrezen zij bovendien niet, dat hierdoor ernstige vertraging in de schadeafwikkeling zal ontstaan waardoor de belofte van vorig jaar, dat de vaststelling van de schade zo veel mogelijk bespoedigd zal worden illusoir wordt? Aldus de zes parlementariërs.

Heeft het vaststellen van de normen en maatstaven, die als richtlijn voor de uitkering zouden moeten gelden inmiddels zijn beslag gekregen en zo ja zijn of worden deze gepubliceerd?

VRAGEN VAN KAMER- LEDEN

De Kamerleden besluiten: Zijn de bewindslieden bereid te doen wat in hun vermogen is om een versnelde en billijke tegemoetkoming in de schade te bevorderen en kunnen zij nu schatten binnen welke termijn een en ander zal zijn afgewikkeld?

HUISPERSONEEL EN DE BELASTING AANSLAG

De heer Aantjes (A.R.P.) vroeg aan de staatssecretaris van Financiën of het juist is, dat de inspecties der directe belastingen begin augustus degenen, die huispersoneel in dienst hebben, hebben aangemaand om binnen vijf dagen de verschuldigde beasting en premies te voldoen op straffe van een aanslag waarop een verhoging zal worden toegepast?

De heer Aantjes vroeg verder: Acht de bewindsman het niet heel begrijpelijk, dat vele werkgevers van huispersoneel eigener beweging niet bedacht zijn op het betalen van de belasting en premies over het eerste halfjaar?

Vindt de bewindsman het juist, dat de huisvrouwen, die huispersoneel in dienst hebben en die eigener beweging niet bedacht waren op de afdracht, midden in de vakantieperiode aangemaand worden het verschuldigde binnen vijf dagen te betalen op straffe van een verhoging, hoewel zeer velen van die aan-

maning eerst na hun vakantie en dus veelal na het verstrijken van de gestelde termijn kunnen kennis nemen?

Geven de ervaringen met het systeem, waarop ingaande 1968 werd overgegaan, al dan niet aanleiding tot het oude systeem terug te keren, gelijk de bewindsman op 18 april 1968 in antwoord op een schriftelijke vraag van ondergetekende (Aangangsel Handelingen Tweede Kamer 1967-1968, blz. 1051) toege- de te zullen overwegen?

HET LEGER EN DE PROEF MET ROOMBOTER

De heren Zijlstra (A.R.P.) Tolman (C.H.) en Walburg (A.R.P.) vroegen de ministers van Financiën en Landbouw en Visserij:

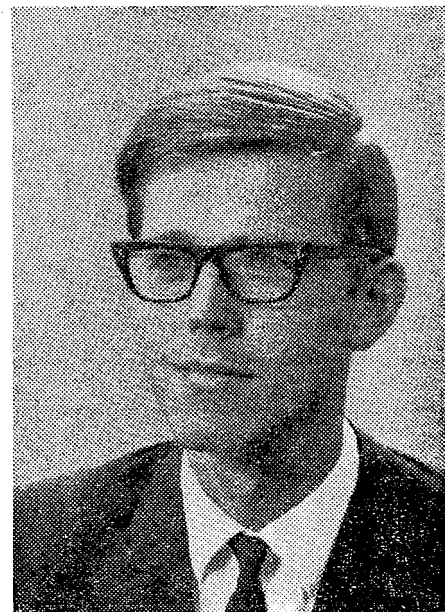
Kunnen de Ministers, die op 21 maart 1969 (Aangangsel Handelingen Tweede Kamer 1968—1969, blz. 1107) in antwoord op vragen van de ondergetekenden hebben medegedeeld, dat binnenkort bij enkele militaire onderdelen een proef zal worden genomen met het gebruik van roomboter, thans mededelen of deze proef reeds heeft plaatsgevonden en zo dit het geval is, welke conclusies uit de resultaten daarvan zijn getrokken?

Zouden de ministers tevens willen mededelen, tot welke resultaten het overleg tussen de hierbij betrokken ministeries inzake de financiële gevolgen van een eventueel gebruik heeft geleid?

Indien vraag 1 ontkennend moet worden beantwoord, zouden de ministers dan willen mededelen, welke de opvattingen zijn inzake de prijs, waartegen de boter dient te worden afgezet?

Zouden de hierbij betrokken ministers ten slotte willen mededelen, wanneer een beslissing ter zake tegemoet kan worden gezien?

9 gulden
voor
90 jaar
arp



NIEUWE SECRETARIS VOOR DE ARJOS

Tot landelijk secretaris van de Arjos is benoemd, de heer M. N. G. Kool. De heer Kool zal op 1 oktober a.s. in dienst van de Arjos treden.

De nieuwe secretaris is geen onbekende in de Arjos. Hij was drie jaar voorzitter van de Arjos in Noord-Holland. Vier jaar heeft hij reeds zitting in het hoofdbestuur en sinds een jaar maakt hij deel uit van het dagelijks bestuur van de Arjos.

WIJ KOMEN BIJEEEN

Op zaterdag 27 september 1969 geven de Provinciale Verbanden Gelderland en Utrecht van de ARJOS de aanzet tot het nieuwe seizoen met een grote bijeenkomst in het Geref. Jeugdgebouw „De Open Haard”, Willem de Zwijgerlaan 3 te EDE.

Om 2 uur 's middags begint een debat tussen mr. W. Aantjes (AR) en drs. J. M. den Uyl (PvdA), waaraan ook de aanwezigen volop kunnen deelnemen.

Ede is voor alle belangstellenden, zowel uit Gelderland als uit Utrecht, gemakkelijk per trein en bus te bereiken. De route wordt vanaf het station met een bord aangegeven. (Het is ± 5 min. lopen).

SPREEKUR TJ. WALBURG

De heer Tj. Walburg, A.R. Tweede Kamerlid, houdt m.i.v. september weer spreekuur op iedere eerste en derde zaterdag van de maand 's morgens van 10 tot 11.30 uur in hotel „De Kroon” te Leeuwarden.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

*** De achttien

Over enkele dagen zal het rapport over welzijnspolitiek van de groep van achttien gepubliceerd worden. Daarmee wordt een nieuwe serie rapporten afgesloten. Al eerder verschenen immers werkstukken over de structuur van de onderneming en over de economische macht van de onderneming in de samenleving.

Hiermee gaat weer een fase van het overleg tussen de drie grotere christelijke partijen over een mogelijke samenwerking worden afgesloten. Vorig jaar lag er het interimrapport, waarover de drie partijen in de voorzomer hun standpunt bepaalden. Dat luidde: doorgaan; nieuwe „proefboringen” ondernemen.

Aan dat verzoek heeft de werkgroep nu voldaan. Het ligt voor de hand, dat het nu weer de partijbesturen zijn, die zich zullen gaan uitspreken. In de komende maanden komen deze bijeen, nadat de partijen van de stukken kennis hebben kunnen nemen.

Het spreekt vanzelf, dat de partijbesturen niet alleen zullen oordelen over het bereikte resultaat, maar zich ook zullen uitspreken over de verdere gang van zaken.

Dat zal nu vooral betrekking moeten hebben op wat men is gaan noemen „de uitvoering”. In het eerste stuk van de werkgroep wordt n.l. gezegd, dat voor partijvorming en voor samenwerking nodig is een voldoende mate van overeenstemming over het uitgangspunt, het program en over de uitvoering daarvan. Wat is eigenlijk de inhoud van dat begrip „uitvoering”? In de afgelopen maanden is daar al wat over gefilosofeerd. Ook bijv. op het Partij Convent. Men denkt dan aan de vaststelling van prioriteiten voor de eerstvolgende regeringsperiode, aan overleg over de mensen, die aan dat program gestalte moeten geven en ook — uiteraard wanneer de politieke verhoudingen daar naar zijn — aan de vraag met welke partij of partijen dat program zou kunnen worden verwezenlijkt. Dat zijn punten, die ongetwijfeld dan aan de orde komen.

Dit is een logische gang van zaken. Zo logisch zelfs, dat een groot verhaal in één der ochtendbladen, dat op deze punten „een akkoord” in de achttien zou zijn gesloten, vrijwel onmiddellijk in het zand der ongeloofwaardigheid is gestikt. Wij signaleren de zaak toch maar even. Er zijn mensen die vinden, dat je zo'n bericht toch niet onweersproken mag laten.

OPREIS CARBOVIT tegen maag- en darmstoornissen.
MUGOLIN • (reukloos)
ter voorkoming van muggebeten.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

★ ZUIVERE HUID ★
PUROL en PUROL-poeder

MACHT EN ONMACHT

DOOR H. ALGRA

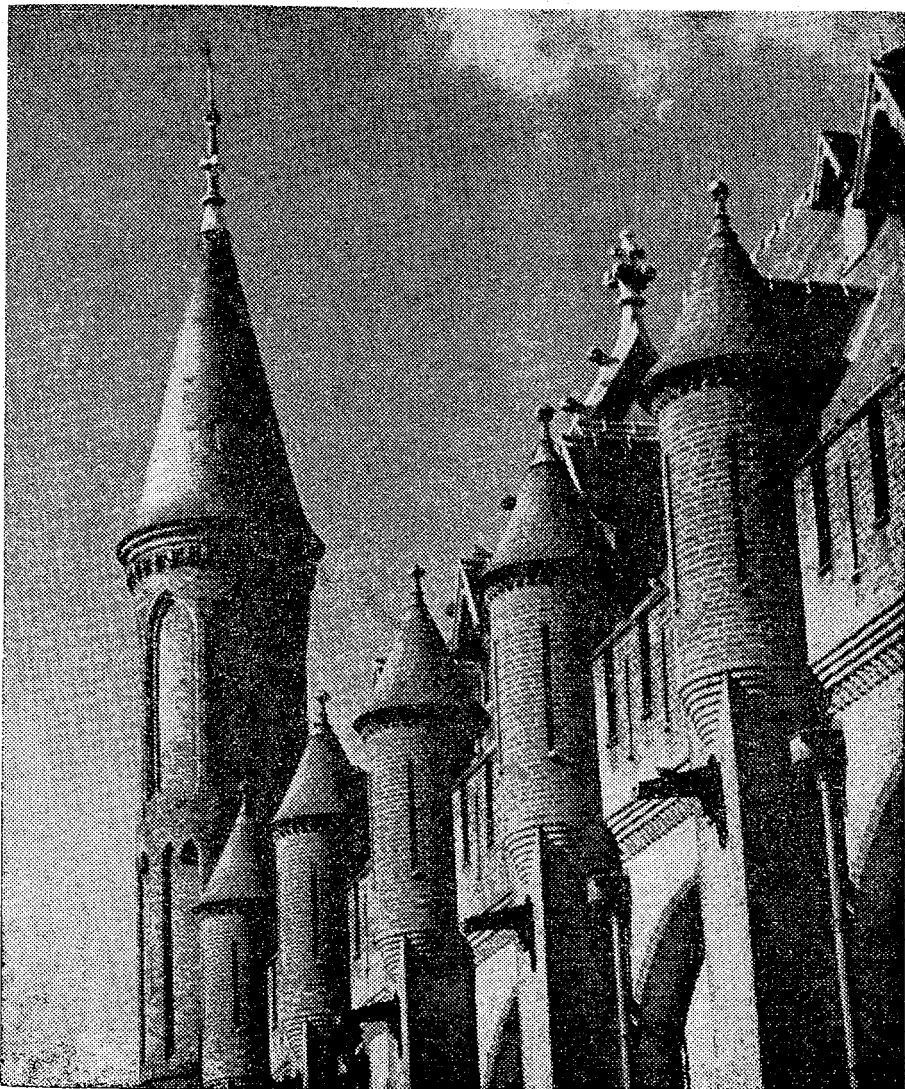


H. Algra

Als nu het parlement eigenlijk tegen de regering niet op kan, zoekt het een versterking van zijn positie en invloed. Is het kabinet er eenmaal, dan staat het sterk. Daarom ligt het voor de hand, dat het parlement zijn slag wil slaan bij de formatie. Dan wil het zoveel mogelijk goed geformuleerde en duidelijke vastgelegde afspraken, waaraan het kabinet gebonden is tegenover het parlement.

Niet elke partij en elke fractie is in dezelfde mate voor zulke afspraken

Hoe groot is de macht van het parlement?



HOE groot is de macht van het parlement? Nog maar kort geleden hebben wij de voorstelling gewraakt, dat het parlement aan een minister opdrachten kan geven. Een rare ketterij, al hadden hoogleraren en politici er hun naam onder gezet.

Regering en parlement hebben ieder een eigen zelfstandige verantwoordelijkheid. Maar het is een boeiend vraagstuk, in hoeverre er evenwicht en samenspel is. Niet minder, in hoeverre hier de schijn bedriegt.

Het is immers denkbaar, dat met alle verschuldigde eerbied voor regering en parlement en met alle verontschuldiging voor het gebruikte spreekwoord ter sprake zou kunnen komen: *blaffen de honden bijten niet*.

Het is zelfs bestaanbaar, dat bijv. het parlement forser spreekt, naarmate het minder durft.

Wij zijn van mening, dat de invloed en de macht van het parlement geringer is dan voorheen. *Als het kabinet eenmaal zit, dan zit het stevig*. Dan zitten alle leden van het kabinet stevig, ook de zwakkere broeders. Dat is wel begrijpelijk.

Vooreerst bestaat het kabinet, doordat de formateur verzekerd was van een meerderheid in het parlement voor zijn kabinet en zijn program. Er zit iets achter van een akkoord, onverschillig of dat allemaal zwart op wit staat. De verbreking van zulk een akkoord wordt licht opgevat als een daad van minder goede trouw.

Bovendien zit men dan dadelijk met de klem van de oude regel: wie breekt betaalt. Of moderner gezegd: men moet eerst wel weten, of er een alternatief is. Daarom heeft het sneuvelen van het kabinet-Cals zo'n indruk gemaakt. De heer Vondeling spreekt zelfs van een *móórd*.

De onprettige indruk, die dit conflict maakte ligt allermint aan een speciale voortreffelijkheid van het kabinet-Cals. Integendeel, dit kabinet had voor zijn val een groot deel van zijn good-will verspeeld.

In een artikel in Trouw is dat voor de val al met grote duidelijkheid gezegd. De slechte indruk onstond, omdat velen de gedachte hadden, dat het niet helemaal een faire zaak was. Zoiets „doet men niet”, het „eigen” kabinet, met een „eigen” minister-president, ten val brengen.

Een kabinet, dat na een grondig voorbereide formatie en overleg met positief resultaat tot stand komt, zit stevig.

De Kamer ontziet het.

Nu komt een tweede punt. De regering heeft departementen achter zich. Machtige departementen, met een geweldig deskundige staf. Daartegen kan de Kamer niet op. Die departementen zorgen voor een *continuïteit*.

Het sterkst zagen wij dat in Frankrijk. Toen daar om de haverklap een nieuw kabinet optrad, bleef bijv. het buitenlands beleid geheel onveranderd, al kwam er elk kwartaal een nieuwe minister.

geporteerd. De socialisten zijn er het meest voor.

Dat is geen wonder, Zij moeten samenwerken met twee of drie groepen, die duidelijk niet socialistisch zijn. Voor socialistische wensen is er alleen een echte mogelijkheid, als zij in een afspraak worden vastgelegd. Anders krijgen de socialisten geen voet aan de grond.

De liberalen voelen minder voor zulke afspraken. Is er niets afgesproken, zo denken zij, dan wordt het een compromis. Een compromis in de buurt van onze wensen.

Nu denken sommigen, dat een duidelijker en sterker invloed van het parlement mogelijk is, als een formateur, (straks minister-president), wordt „aangewezen” door de meerderheid van de Tweede Kamer.

Dat zou dan in die zin moeten, dat de Tweede Kamer een formateur (straks minister-president) *ter benoeming voordraagt* aan de Koningin, die dan formeel, maar ook alleen formeel, benoemt.

De Koningin is dan uitgeschakeld bij de kabinetsformatie, behoudens een enkele formele handeling, die van haar wordt verwacht.

Wij zijn van mening, dat een dergelijk plan **onaanvaardbaar** is. En dat het bovendien de positie van het parlement tegenover het kabinet, als het eenmaal zit allermint versterkt.

BEGROTING EN PERSPECTIEF

DE „r” is weer in de maand en vanouds betekent dat, dat het weer werken geblazen is. De vakanties zijn achter de rug. Alle aandacht kan dus weer aan het werk gegeven worden. Sommigen verzuchten vandaag, dat de vakanties „eindelijk” achter de rug zijn. Dat is dan niet vanwege de lengte van de vakanties zelf, al zijn zij langer dan vroeger, maar vooral omdat de periode waarin vakantie genomen wordt zo lang geworden is.

Dank zij de vakantiespreiding loopt de vakantieperiode vandaag van half juni tot begin september. Op vele secretarieën en provinciale griffies betekent dit, dat al die tijd hoogstens op halve kracht gewerkt kan worden. Met name zij die moeten zorgen dat de gemeentebegroting voor de in de wet vastgelegde datum van 1 september bij de raad is, hebben het daardoor nogal eens moeilijk. Er moet dan door enkele ambtenaren en

Hogere uitkeringen



het eerst onder de ogen kwamen waren die van Delft en van Vlaardingen. De laatste was sluitend, de eerste heeft een tekort van f 1.922.120. Een tekort dat men door een aantal belastingverhogingen wil terugbrengen tot f 1.240.620. Deze verhoging met f 681.500, d.i. f 8,26 per inwoner, moge voor degenen die menen dat de gemeenten parasiteren op het rijk het bewijs zijn, dat de gemeenten ook zelf het mogelijke doen om de begroting sluitend te krijgen. Alleen dient men wel te bedenken, dat de wettelijke mogelijkheden van de gemeenten in dit opzicht maar gering zijn en dat de gemeenten al vele jaren worden gepaaid met de belofte, dat hierin verbetering zal komen. Maar gebeurd is er helaas nog niets.

Natuurlijk is er ook een andere groep burgers, die deze belastingverhoging het gemeentebestuur allerminst in dank afneemt. Bij deze burgers klinkt steeds weer de kreet „de gemeenten doen maar”.

De toelichting op de Delftse begroting geeft een inzicht in de stijging van de gemeentelijke uitgaven over de periode 1960-1970. Daaruit blijkt bijvoorbeeld, dat de uitgaven per inwoner voor het onderwijs in die periode stegen van f 55,— tot f 142,—. Tegenover deze uitgaaf staat een rijksuitkering van f 86,36.

De kosten voor sociale zorg stegen in diezelfde periode van f 22,49 tot f 89,34 per inwoner. Het rijk vergoedt hiervan tachtig procent, zodat voor de gemeente zelf nog altijd f 17,87 te betalen overblijft. Per inwoner moet in 1970 een bedrag van f 56,35 worden uitgegeven voor de politie. In 1960 was dit nog f 16,06.

De kosten voor volksgezondheid stegen van f 8,52 in 1960 tot f 28,68 in 1970. Wij zouden wel eens willen weten of al de kritikasters op de „royale” gemeenten op deze uitgaven zouden willen besnoeien. Sluiting van scholen en consultatiebureaus zou het gevolg zijn. Ambulanceauto's en brandspuiten zouden op den duur gaan verdwijnen. Geen zinnig mens natuurlijk, die daarvoor pleiten wil.

Maar als men deze voorzieningen noodzakelijk vindt, dan moeten de gemeenten ook in staat gesteld worden deze voorzieningen te financieren. Daarom zullen de uitkeringen uit het gemeentefonds moeten worden verhoogd, eventueel gericht op bepaalde voorzieningen. Natuurlijk zijn de rijksuitkeringen in die tien jaar omhoog gegaan, zij zijn zelfs verdrievoudigd. De verhoging van de eigen gemeentelijke inkomsten was echter nog groter. Niettemin is er een tekort van f 15,04 per inwoner.

Bij de begrotingsbehandeling zal er in de gemeenteraad van Delft en van vele andere gemeenten over die gemeentefondsuitkeringen en over de voor de zoveelste maal in uitzicht gestelde eigen belastingen, wel het nodige gezegd worden. Dat daarbij niet veel lovende woorden voor dit kabinet en de betrokken ministers zullen worden gesproken, staat voor ons vast.

Het perspectief voor de gemeenten wordt steeds somberder.

NOTITIES

VAN

EEN

RAADSLID

uitkeringen, waardoor het begroten meer het karakter gaat krijgen van schatten dan van werkelijk ramen. De circulaire waarin de ministers van binnenlandse zaken en van financiën de gemeenten mededeling doen van de uitkeringen uit het gemeentefonds voor het komende begrotingsjaar, kwam ditmaal op 30 juni. Nu had men heus niet op deze circulaire behoeven te wachten, want deze sombere mededelingen boden, om met „De Magistratuur” te spreken, voor de gemeenten geen enkel perspectief. Nog steeds begrijpt men in Den Haag niet — of wil men niet begrijpen —

dat juist in de gemeentelijke sfeer die voorzieningen moeten worden getroffen en betaald, die voor de gewone burger het leven inderdaad leefbaar maken en houden.

Natuurlijk weten de gemeenten ook wel dat het budget van de rijksoverheid aan grenzen gebonden is. Maar binnen dat budget moeten dan maar duidelijke prioriteiten gesteld worden en om de hierboven genoemde reden zal aan de gemeenten een hoge prioriteit moeten worden gegeven. Ook al demonstrenen die gemeenten niet. Alle moeilijkheden ten spijt heeft een deel van de gemeenten de begroting toch op tijd bij de gemeenteraad ingediend. Zo zijn vele gemeenten ook weer.

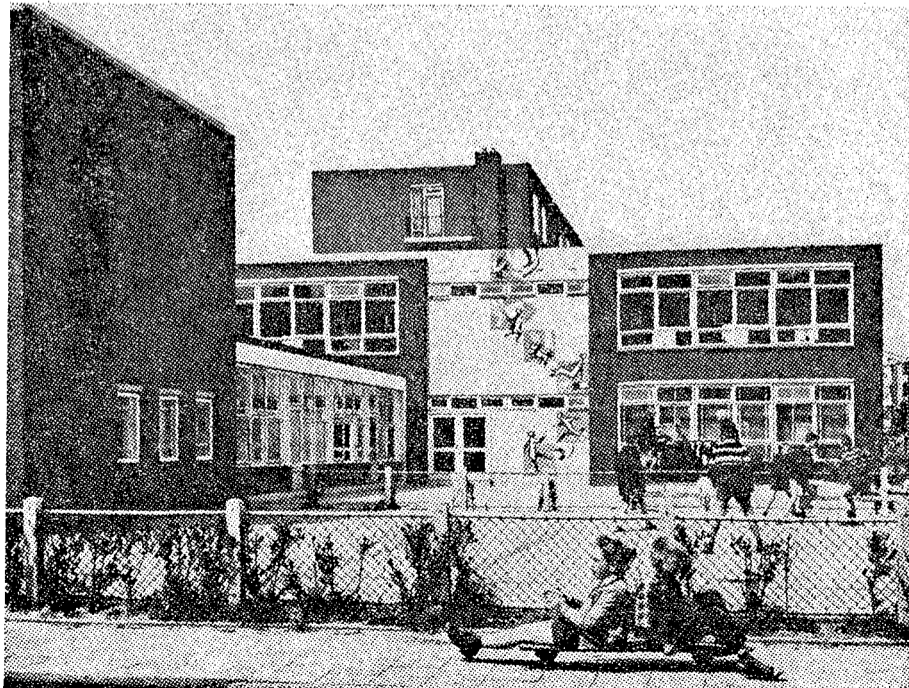
Welke gemeente de eerste was is ons niet bekend. De begrotingen die ons

IVOROL tandpasta
Behoud van Uw tanden

Scholen sluiten het gevolg

bestuurders soms meer dan honderd procent prestatie worden verricht. Vele gemeenten zien er geen kans toe en zo blijft het euvel bestaan dat in tal van gemeenten de begroting na 1 september (soms zelfs veel later) wordt ingediend en daardoor ook niet meer tijdig, dat is voor 1 december, kan worden behandeld. Goedkeuring voor 1 januari, als het nieuwe begrotingsjaar begint, is dan vanzelfsprekend uitgesloten.

Natuurlijk kan men nog vroeger aan de samenstelling van de begroting beginnen dan nu vaak het geval is, maar dat heeft het grote bezwaar dat men geen enkel inzicht heeft in de stijging van lonen en prijzen, noch in de hoogte van de gemeentefonds-



MIJNHARDT'S
HOOFDPIJN POEDERS

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Voor **Baby BABYDERM**
POEDER - CREME - OLIE - ZEEP

IN SEPTEMBER EN OKTOBER NOG ZORGEN VOOR...

RUST ROESTTE NIET

In de zomermaanden was er natuurlijk ook ten aanzien van de activiteiten voor het fonds wat rust.

Enige rust.

Niet helemaal. Gelukkig niet. De rust roestte daardoor niet.

Stand eind mei f 300.000,—.

Nu f 320.000,—.

In juni, juli en augustus dus niettemin f 20.000,— erbij.

Een mooi bedrag voor de zomermaanden.

STAART VAN DE ACTIE

Het nieuwe seizoen is begonnen.

De vakanties zijn voorbij. De „R” is in de maand.

1879 tot 1969. De partij is het gehele jaar 90 jaar.

De jubileumactie moet echter niet te lang duren.

Daarom nog september en oktober. Dan moeten wij klaar zijn. Dan moeten wij ophouden.

Twee maanden moeten voldoende zijn. Voldoende voor de staart van de actie.

REST IS GERING

Het resterende bedrag is in feite gering voor een partij als de onze. Wij hebben immers rond 86.000 leden.

Het streefbedrag is een half miljoen.

De rest is:

f 500.000,—

f 320.000,—

f 180.000,—

bijeengebracht door ruim een kwart van het aantal leden.

Driekwart van het aantal leden — rond 60.000 personen — behoeft nog slechts te zorgen voor ruim eenderde van het streefbedrag — nog f 180.000,—.

Dat behoeft dus geen overdreven inspanning te vergen.

NU SNEL AFHANDELEN

Nu moeten wij als leden van de partij — samen met sympathisanten — deze actie snel afhandelen en tot een goed, volledig succes maken. Waarom zouden wij daar met elkaar nog lang over doen?

Ieders gulden, rijksdaalder, tientje, hondertje brengt ons dagelijks dichterbij het beoogde eindbedrag.

Als het enigszins kan: stelt u het overmaken van uw gift niet uit.

Ja, zeker, stellig

Elke gift slaat nog steeds in.

Maar graag vragen wij u allen: nu snel afhandelen.

GELD WORDT REEDS GEBRUIKT

Uit het fonds wordt reeds geld gebruikt. Wij vormen geen fonds om te sparen en om alleen maar van wat rente gebruik te maken. Dat zou onvoldoende zijn.

Wij gebruiken in dit lopende jaar reeds gelden uit het fonds voor de aangekondigde doeleinden: publiciteit, kadervorming, buitenlands contact.

Uiterst belangrijke, zeer essentiële taken voor een politieke partij.

Wij behoeven dit waarschijnlijk niet

... f 180.000

opnieuw uitvoerig toe te lichten.

U weet het. En mocht u er toch nog eens over geïnformeerd willen worden: schrijf dan even een brief of een briefkaart.

De begroting, zowel als de balans en jaarrekening zijn publiek. Zij worden elk jaar in het openbaar op het Partij Convent behandeld, aan de publiciteitsmedia toegezonden, in het jaarverslag van de partij opgenomen.

Op het a.s. Partij Convent van 8 november 1969 komen de begroting 1970 en de balans en jaarrekening 1968 aan de orde. Wij zullen op de cijfers t.z.t. ook in Nederlandse Gedachten wel wijzen. Dan komt er uiteraard ook een overzicht van de inkomsten van het fonds en van de doeleinden waarvoor in 1969 en in 1970 uit het fonds wordt geput.

Het geld is hard nodig.

Een vol fonds is dringend noodzakelijk.

NOG EEN KEER

Nog eenmaal willen wij de gehele partij — in al haar leden, in al haar organen — mobiliseren voor de jubileumactie.

Wij stellen u voor deze zaak in twee maanden te klaren.

Wij vragen ieder lid persoonlijk: maak nu — al naar u wilt en kunt — een groot of een klein bedrag over op het speciale gironummer 712.000, t.n.v. Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag.

STAND VAN FONDS HET

Dit waren de standen, welke wij tot dusver konden publiceren.

Het streefbedrag is f 500.000,—, zijnde 100 procent.

Eén procent is dus f 5.000,—.

Datum	Bedrag	%
22 februari	f 24.000,—	4,8
1 maart*	f 72.000,—	14,4
8 maart	f 100.000,—	20,0
15 maart	f 128.000,—	25,6
22 maart	f 143.000,—	28,6
29 maart	f 166.666,66	33,3
5 april	f 178.000,—	35,6
12 april	f 200.000,—	40,0
19 april	f 224.000,—	44,8
26 april	f 250.000,—	50,0
3 mei	f 275.000,—	55,0
31 mei	f 300.000,—	60,0
6 september	f 320.000,—	64,0

Wij vragen aan alle partijorganen:

— maak, als u goed bij kas bent, daaruit zo mogelijk een gift over. Enkele tientallen kiesverenigingen deden dit reeds.

— houd ook als organisatie een actie onder de leden. Ruim vijftig kiesverenigingen benaderden hun leden reeds, zodat zij een goed bedrag konden overmaken. Wij rekenen nog op de medewerking van heel veel kiesverenigingen.

Met een metterdaad gezamenlijke actie kunnen wij deze zaak zeker in twee maanden brengen tot een succesrijk einde.

9 gulden voor 90 jaar arp

BETTER LET aS NET

1 gulden per persoon uit ons gezin, dat slaat bij de A.R.P. vast nog wel in. Wij hopen dat de A.R.P. nog vele jaren — met schoten vóór de boeg en in de roos — een vaste koers zal varen.

(Bij een gift uit Dokkum, d.d. 1 september 1969).

f 320.000,— werd bijeengebracht door rond 22.000 gevers en geefster.

Bijna tweederde van het half miljoen is

U ziet op deze pagina in een kadertje het rijm van een Fries bij zijn gift.

Hij schrijft: „...slaat... vast nog wel in”.

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

EEN ZEER MERKWAARDIG LAND

ZUID-AFRIKA en de rechten en vrijheden van de staatsburger

DOOR D. CORPORAAAL

DIE gevaar verbonde aan beperkings op die regte en vrijheden van die individu is dat, indien dit te ver gevoerd word, daardie dinge wat gevrijwaard wil word, uiteindelijk ook vernietig word, b.v. die vernietiging van die demokratiese grondslae wat op die regte en vrijheden van die individu gebaseer is, aldus J. J. N. Cloete, verbonden aan de Universiteit van Pretoria in zijn boek „Sentrale, Provinsiale en Munisipale Instellings van Zuid-Afrika”.

De schrijver wijst er op, dat in de loop van de tijd in Zuid-Afrika een aantal beperkingen aan de rechten en vrijheden van ieder persoon zijn opgelegd. Dat is niet op willekeurige wijze gebeurd. Steeds was daarvoor een gekwalificeerde meerderheid in het parlement vereist. Als een bepaalde partij echter een grote meerderheid in het parlement heeft, zal de verleiding groter zijn wetsontwerpen in te dienen, die in de ogen van de meerderheid dienstbaar zijn voor de handhaving van orde en rust, maar die tevens een aantasting betekenen van de rechten en de vrijheden van de staatsburger.

RECHTSZEKERHEID

De regerende partij in Zuid-Afrika is er niet aan ontkomen, wetten te laten aannemen, die de rechtszekerheid voor de staatsburgers ondergraven.

Wij denken o.a. de wet op de onderdrukking van het communisme, de wet op de publieke veiligheid, de anti-sabotagewet, de wet tot bestrijding van het terrorisme. Op zichzelf genomen kan er geen bezwaar tegen bestaan, dat een land wetten tot stand brengt, welke moeten dienen om de veiligheid van het land te verzekeren.

De vraag is hierbij wel van belang wat de betekenis van die wetten is en hoe zij in de praktijk functioneren. De parlementaire oppositie in Zuid-Afrika heeft zich bij de behandeling van wetten op het gebied van de staatsveiligheid niet verzet tegen deze wetten als zodanig, maar tegen het feit, dat in een aantal gevallen zonder enige rechterlijke controle of bekrachtiging personen tijdelijk gearresteerd of verbannen kunnen worden.

En dat „kunnen” is niet een theoretische aangelegenheid het is praktijk in Zuid-Afrika. Op grond van de veiligheidswetten zaten — blijkens officiële cijfers — 1325 personen eind 1967 in de gevangenis. Het merendeel van hen bestond uit Bantoe's. In 1967 zijn op grond van deze wetten in ieder geval 76 personen gearresteerd en in 1968 in ieder geval 68 personen.

De Wet op het Terrorismisme bepaalt in art. 6 o.a. dat een politie-officier, wanneer hij vermoedt, dat een bepaald persoon een terrorist is of dat hij inlichtingen met betrekking tot terroristen kan verstrekken, hij deze persoon zonder opdracht kan arresteren of laten arresteren. Wordt de gearresteerde vastgehouden, bijv. omdat hij niet alle

vragen tot tevredenheid heeft beantwoord, dan kan betrokkene zich schriftelijk tot de minister richten. De minister kan hem eventueel vrijlaten.

Geen gerechtshof is bevoegd om uitspraak te doen over de geldigheid van het optreden van de politie of vrijlating van de gearresteerde te gelasten. Geen persoon, behalve de minister of één van zijn ambtenaren, heeft toegang tot de gearresteerde of is gerechtigd tot het geven van enige ambtelijke inlichting met betrekking tot hem.

GERUISLOZE ARRESTATIE

Zoals uit het bovenstaande blijkt kan de arrestatie geruisloos verlopen en kan er geen gerechtshof aan te pas komen m.b.t. de rechtmatigheid van het optreden van de (veiligheids-)politie, noch kan er een verdediger voor de gearresteerde optreden. Niet de onafhankelijke rechterlijke macht beslist maar de minister. Voor arrestatie is alleen al het vermoeden doorslaggevend. Wordt iemand schuldig bevonden, dan eerst wordt hij voor het hof geleid. De gang van zaken als hierboven omschreven wordt vaak verdedigd met het oog op de specifieke positie waarin Zuid-Afrika zich bevindt: dreiging van

communistiche infiltratie en agitatie; aanzetten tot terroristische activiteiten. Afgezien van een oordeel over de „specifieke positie” valt, naar onze mening een handelwijze als zojuist omschreven echter niet te rechtvaardigen en past zij niet in een rechtsstaat.

Een dergelijke gang van zaken is in strijd met de hoogheid van het recht en met de menselijke waardigheid.

Arrestatie zonder beroep op een onafhankelijke rechter is in Zuid-Afrika even verwerpelijk als in een communistisch land. In laatstgenoemd land kan men zo iets verwachten op grond van de communistische leer; in Zuid-Afrika waar zo hoog wordt opgegeven over de zin voor vrijheid e.d. zou zo iets ondenkbaar moeten zijn. Arrestatie en gevangenhouding zonder meer horen alleen thuis in een politie-staat.

Dat geldt o.i. voor meer zaken, zoals de mogelijkheid iemand gedurende 180 dagen in arrest te houden voor het geven van eventuele inlichtingen voor strafzaken.

Degene die dit treft heeft niet de mogelijkheid hiertegen in beroep te gaan. Trouwens wie kan nagaan hoe de behandeling van deze mensen zal zijn.

Heeft Z-Afrika specifieke positie?

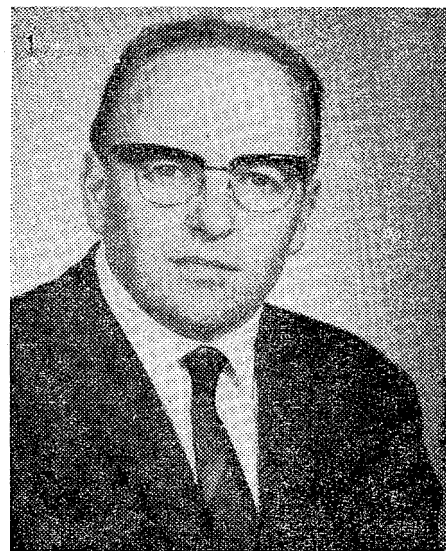


In diverse dag- en weekbladen hebben artikelen gestaan over mysterieuze sterfgevallen in Zuid-Afrikaanse gevangensissen. Wij herinneren o.a. aan het geval van James Lengko.

De Wet op de onderdrukking van het communisme machtigt de minister van Justitie o.a. om die personen te verbannen, wanneer zij naar zijn mening op een of andere manier de doeleinden van het communisme bevorderen. (Een communist is hij die zichzelf communist noemt of die door de minister van Justitie als zodanig wordt beschouwd). Ook hier een eenzijdige daad van het apparaat — veiligheidspolitie — waar de betrokkene zich niet tegen kan verzetten. Als regel hoort hijzelf de reden van zijn „verbanning” niet, omdat — zoals het heet — „hijzelf wel weet waarom hij wordt verbannen”.

VERBANNING

„Verbanning” wil in dit verband niet zeggen, dat men altijd naar een bepaald gebied wordt uitgewezen, maar dat men aan beperkende bepalingen onderworpen is.



Op deze pagina treft u het slot-artikel aan van de hand van de heer D. Corporaal over Zuid-Afrika.

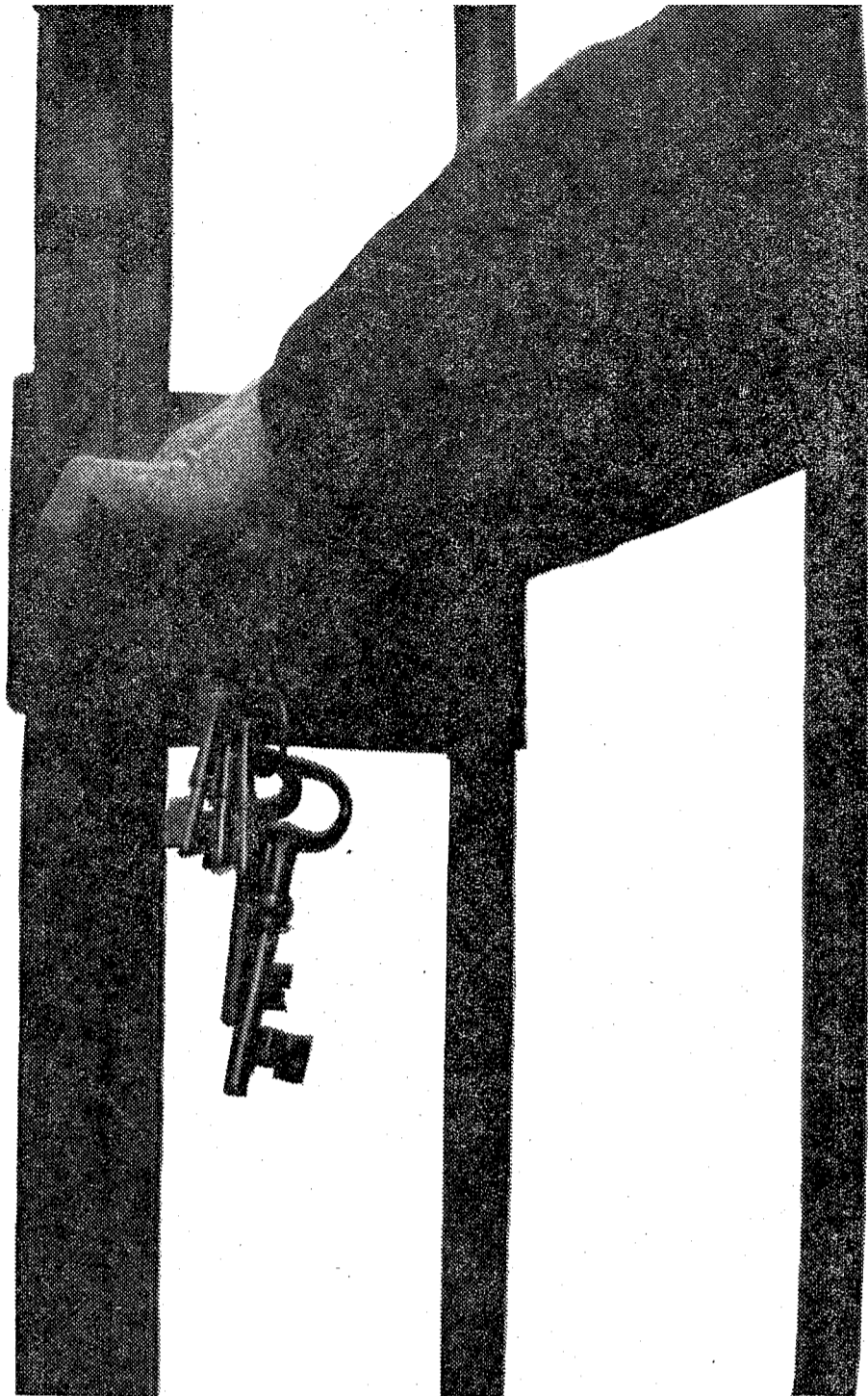
De voorafgaande artikelen hebben gestaan in ons blad van 28 juni (Politieke partijen in Zuid-Afrika), 26 juli (Nationale Partij en gescheiden ontwikkeling in Zuid-Afrika), 2 augustus (Apartheid in de praktijk), 16 augustus (Politiek van gescheiden ontwikkeling werkt overal in door), 23 augustus (Wat ons vir onself eis, gun ons vir andere).

Mevrouw Suzman (Progressieve Partij — oppositie) merkte in het parlement op, dat zij schatte, dat circa 600 à 700 personen op grond van deze wet aan allerlei verbodsbepalingen onderworpen zijn. Zij herinnerde de minister tevens aan zijn mededeling, dat 42 personen in ieder geval huisarrest hebben, d.w.z. dat zij tussen 6 uur 's avonds en 6 uur 's morgens hun huis niet mogen verlaten, een afgesloten telefoon hebben, geen bezoek mogen ontvangen en zich regelmatig moeten melden bij de politie.

Robert Sobukwe heeft een aantal maanden op Robbeneiland gezeten, waar meerdere politieke gevangenen worden vastgehouden. Dat kan, ook al heeft men een ontvangen straf reeds ondergaan, zoals met Sobukwe het geval was. Hij was veroordeeld op grond van de anti-sabotagewet, daarna bleef hij als banneling op Robbeneiland zitten. Hij is vrijgelaten, aldus het hoofd van de Zuid-Afrikaanse veiligheidsdienst, omdat de situatie in Zuid-Afrika is veranderd en omdat hij geen kwaad meer kan doen, dankzij het werk van de veiligheidspolitie.

Nu is hij in Kimberley en heeft in feite 5 jaar huisarrest gekregen, niet van rechters, maar van de minister. In de Volksraad zei mevr. Suzman hier o.a. over: hij wordt tot de munisipale gebied van Kimberley beperkt; hy mag nie losieshuise, kamponge, fabrieke of enige perseel waar enige publikasie opgestel word, betree nie.

Hy mag nie universitei, kolleges, skole of opvoedkundige inrigtings betree nie.



Hy mag nie die terrein van enige hof betree, tensy hy 'n getuie of 'n beskuldigde is nie.

Hy mag natuurlik nie met ander ingeperkte persoon in verbindingtree nie. Dit kan 'n mens miskie verstaan. Hy mag nie behulpsaam wees met die opstel van 'n publikasie, en so meer nie. Hy mag geen sosiale byeenkomste, politieke byeenkomste, studentebyeenkomste, of enigiets van dié aard bywoon nie. Ek moet sê ek is bly om te sien dat die agb. minister 'n paar uitsonderings gemaak het wat betref die besoekers wat hy mag ontvang. Hy mag ny net sy dokter ontvang nie; ek is bly om te sien dat hy ook sy moeder en sy skoonmoeder mag ontvang". Dit voorbeeld van Sobukwe is met vele andere uit te breiden.

WILLEKEUR

De grote bevoegdheden in handen van de minister — lees: het ambtelijk apparaat — bieden ruime mogelijkheden voor willekeur. Immers omtrent al deze zaken behoeft geen opening van zaken te worden gegeven terwijl betrokkenen zich praktisch niet kunnen verdedigen.

De wetsbepaling, waarbij de rechters worden uitgeschakeld en waarbij bevoegdheden in handen van de minister van justitie worden gelegd zijn veel juristen — ongeacht tot welke partij zij behoren — een doorn in het oog.

Toch kan niet worden gezegd, dat de regering op dit punt erg gevoelig is voor kritiek, getuige het feit, dat zij voortgaat met het scheppen van bijzondere bepalingen.

Dit jaar is een wetswijziging tot stand gekomen, waarbij tot misdrijf is verklaard het publiceren over zaken die de veiligheid van de staat betreffen. Zo is het zelfs mogelijk, dat een minister een getuige in een proces kan verbieden getuigenis af te leggen, wanneer hij van oordeel is, dat het getuigenis ten nadele van de staat kan zijn.

In feite is hiermee de mogelijkheid geschapen, dat de regering de rechter uitschakelt, omdat hij geen getuige(n) kan horen. Opnieuw is hiermede een aanval gedaan op de onafhankelijkheid van de rechter, die langzamerhand al heel wat terrein heeft moeten prijsgeven.

Overigens is de rechterlijke macht niet geraadpleegd over deze zaak. De wetswijziging heeft nogal beroering gewekt in rechterlijke kringen en onder advocaten. Zelfs in die mate, dat enkele rechters in het openbaar kritiek hebben geuit. Iets wat in Zuid-Afrika niet vaak voorkomt.

Op grond van de genoemde wetswijziging kan de regering bijv. verbieden, dat eventueel bewijsmateriaal in de zaak James Lengkoë aan de rechterlijke autoriteiten wordt voorgelegd, omdat men openbaarmaking hiervan niet in het belang van de staat kan achten. Zuid-Afrika kende al jarenlang een veiligheids politie, die als iedere veilig-

heidsdienst belast is met het verzamelen van gegevens, die dienstig zijn voor de veiligheid van het land. Uiteraard wordt er een dossier aangelegd voor ieder persoon waarover inlichtingen binnen komen.

STAATSVEILIGHEID

Gewerkt wordt met een systeem van informanten die overal werkzaam kunnen zijn. Op deze manier worden hoogleraren gecontroleerd, maatschappelijke werkers, maar ook activiteiten van bepaalde kerkelijke groeperingen. Zo is bekend, dat het Christelijk Instituut in Zuid-Afrika probeert de verhouding tussen de rassen te verbeteren d.m.v. gespreksgroepen, waaraan iedereen ongeacht zijn huidskleur kan deelnemen.

De niet-blanken, die aan deze gespreksgroepen deelnemen hebben het vaak moeilijk, omdat zij nauwlettend in de gaten worden gehouden, door de veiligheids politie. De Kleurlingen in Witwatersrand, die aan deze gespreksgroepen deel namen komen praktisch niet meer; zij hebben successievelijk allemaal bezoek gehad van de Veiligheids politie. De vrees voor repressailles is zo groot, dat zij gewoon niet durven komen.

Vorig jaar is begonnen met het opzetten van een speciaal „Bureau voor de staatsveiligheid”, dat fungeert als centrale inlichtingendienst. Aan het hoofd ervan staat generaal H. J. van den Bergh, die alleen verantwoording schuldig is aan premier Vorster. Voor dit jaar is een bedrag van ruim 20 miljoen gulden voor deze dienst uitgetrokken.

Het zal duidelijk zijn dat deze dienst vooral achter de schermen zal werken. Ook dit nieuwe Bureau heeft het recht om zelfstandig iemand te laten arresteren en te laten verhoren. De betrokkene kan zich, wanneer hij meent, dat hij ten onrechte is aangehouden of verhoord, niet tot de rechter wenden, omdat hij niet over de activiteiten van het Bureau mag spreken en hij niets mag zeggen over datgene wat nadelig is voor de staat.

Arrestatie zonder rechterlijke controle

Wie in Zuid-Afrika met staatsfunctionarissen over deze dingen praat en zegt, dat hierdoor toch maar griezelige situaties ontstaan, krijgt te horen, dat van de bevoegdheden geen onbeperkt en willekeurig gebruik wordt gemaakt en dat er intern controle wordt uitgeoefend.

In een rechtsstaat is het echter legitiem dat bevoegdheden nauwkeurig worden omschreven en zelfs geen ruimte mogen laten voor mogelijk willekeurig of onbeperkt optreden.

De calvinistische Afrikaners zouden beter moeten beseffen, dat ieder mens geneigd is tot alle kwaad en dat ongecontroleerde macht noopt tot misbruik en dat het in de praktijk ook misbruik veroorzaakt. Zo integer kunnen zelfs politiefunctionarissen in Zuid-Afrika niet zijn.

POLITIESTAAT DICHTERBIJ

Al met al brengt de steeds verscherpende wetgeving in naam van de veiligheid in Zuid-Afrika het land steeds dichterbij een politiestaat in optima forma.

Nog is de pers grotendeels vrij, nog bestaat de mogelijkheid van oppositie, maar hoe lang zal dat voortduren? Zal de drang naar veiligheid de regeerders niet verleiden verder op de ingeslagen weg voort te gaan? Het is moeilijk te beoordelen hoe deze dingen zich zullen ontwikkelen.

Er zijn mensen, die Zuid-Afrika hebben afgeschreven, die niets meer zien in het onderhouden van contacten. Zij zouden het liefst de banden willen slaken; zij voelen voor maatregelen als boycot-acties e.d.

Anderzijds zijn er mensen, die menen, dat er in Zuid-Afrika geen vuiltje aan de lucht is. Zij zeggen: het land is veel-rassig; het kent vele problemen; de blanken willen ieder volk tot ontwikkeling brengen; daar zijn ze mee bezig; ze moeten zich in Zuid-Afrika tevens

verzetten tegen subversieve elementen en daarvoor zijn speciale maatregelen nodig.

Naar onze mening is niets en niemand er mee gebaat, wanneer Zuid-Afrika geïsoleerd wordt. Ieder isolement versterkt de extreme krachten. Daar zijn de niet-blanken het minst mee geholpen en evenmin degenen, die in Zuid-Afrika werkelijk staan t.o. huidige beleid.

Trouwens is het ethisch verantwoord Zuid-Afrika wel te boycotten, maar landen waar soortgelijke dingen gebeuren door een ander bewind niet? Welke maatstaf hanteren wij dan? Zelf meten wij dan ook met twee maten. Bovendien met onze emoties alleen helpen wij niemand.

Wie aan de andere kant meent, dat er in Zuid-Afrika niets aan de hand is, sluit zijn ogen voor de werkelijkheid. O.i. gebeuren er dingen, die volstrekt verwerpelijk zijn. Een op zichzelf goede intentie scheidt nog geen goed en rechtvaardig beleid.

CONTACTEN

De reeds meermalen geciteerd Boodschap van de Raad van Kerken in Zuid-Afrika legt daar duidelijk getuigenis van af. O.i. is er een mogelijkheid, dat op den duur een ombuiging van het beleid tot stand komt. Daarvoor is o.a. nodig, dat er op een breed front contacten zijn tussen Zuid-Afrika en tussen Westerse landen. Nederland heeft daarbij ook een taak nl. om voortdurend aan de orde te stellen de wettelijke gelijkheid van ieder individu.

In Zuid-Afrika bestaat bereidheid om te praten — niet om in te stemmen met een andere opvatting — en waarom zouden wij dan die mogelijkheid om te praten niet aangrijpen. Met daarbij — maar dat is vanzelfsprekend — de mogelijkheid te spreken met iedereen ongeacht de huidskleur. Vlak voordat de Tweede Kamer op reces ging deed de heer Mommersteeg de suggestie nog eens na te gaan of een Nederlandse missie naar Zuid-Afrika tot de mogelijkheden zou behoren. Een aantal jaren geleden is daartoe ook een poging ondernomen.

Dat is toen — terecht — niet doorgegaan, toen bleek, dat de delegatie met een aantal personen niet mocht spreken.

De Telegraaf schreef n.a.v. de suggestie van de heer Mommersteeg, dat zo'n delegatie weinig zin had wanneer ze weer de eisen zou stellen dat ze met bepaalde personen wilde spreken. Het komt ons voor, dat het zenden van een delegatie naar Zuid-Afrika weinig zinvol is, wanneer de leden ervan niet de mogelijkheid hebben te spreken met leden van de parlementaire oppositie.

Wij geloven, dat een bezoek van een aantal Nederlandse politici naar Zuid-Afrika een zinvolle zaak kan zijn. Wie anderen voor een standpunt wil winnen moet bereid zijn tot gesprekken. Ook al zouden in die gesprekken zaken gezegd worden, die al zo vaak zijn gezegd.

MERKWAARDIG LAND

De Amerikaan Allen Drury schreef enkele jaren geleden een boek over Zuid-Afrika, dat hij de titel meegaf „Een zeer merkwaardig land” („A very strange society”). In deze en de voorafgaande artikelen is getracht een aantal facetten van dit zeer merkwaardige land te belichten aan de hand van documentatiemateriaal. Wij hebben zoveel mogelijk documenten en personen zelf laten praten, omdat die taal de meest duidelijke is.

Wij behoeven er niet op uit te zijn anderen de les te lezen. Dat heeft geen zin, dat kunnen wij beter eerst onszelf een spiegel voorhouden. wel moeten wij de doeleinden van ieder politiek beleid zien, ook wat hun verwezenlijking en uitvoerbaarheid betreft en die toetsen aan datgene wat naar onze mening de norm voor alle handelen behoort te zijn.

VERVOLG VAN PAG. 1

REANIMATIE EEN BOEIEND HOOFDSTUK IN ONZE SAMENLEVING



De heer C. P. Engel, huisarts te Veenendaal van 1929 - 1964, is o.a. tweede voorzitter van de Protestants-Christelijke Artsenorganisatie.

Hij publiceerde enkele artikelen in *Soteria*, het tijdschrift van de prot.-chr. artsen, in *Centraal Weekblad* en in *Gemeentetoerusting*, o.a. over: functionele anthropologie en psychotherapie.

zintuigen. Deze behoren tot ons lichamelijk, stoffelijk bestaan. En het ligt voor de hand, dat in het gewone verkeer met de mensen onderling maar ook wetenschappelijk, als we trachten vragen te beantwoorden zoals: *Wie is hij? wie is zij? wie ben ik? wie is de mens? we beginnen met wat het meest opvalt, met wat zintuigelijk waarneembaar is. En dat is ons lichaam.* Nu meent men tegenwoordig, dat we wel ongeveer kunnen zeggen, waaruit ons lichaam is opgebouwd en hoe ons stoffelijk bestaan functioneert. Maar het geheim, de essentie van dat stoffelijk bestaan ontglipt ons door onze creatuurlijke beperktheid. Wat stof is?, we weten het niet. De fijnste analyse brengt ons tot het begrip: energie. Wij denken hier aan de arbeid van mannen als Max Planck, Einstein, Heisenberg en zoveel andere Nobelprijswinnaars.

DUBBEL-ASPECT

De menselijke persoonlijkheidsstructuur vertoont in zijn essentie een dubbel-aspect. Die onontwarbaar met elkaar zijn verweven. Geestelijk en stoffelijk. Enerzijds gebonden aan een trans-

cedentale werkelijkheid, de werkelijkheid van God, anderzijds aan de zintuigelijk waarneembare werkelijkheid, die aan tijd en plaats is verbonden. Als we nu de woorden lichaam en geest gebruiken duiden we in beide woorden een ondoorgrondelijk mysterie. Maar we mogen met deze woorden wel zeggen, dat de geest prevaleert, en dat het lichaam is gesubordineerd aan de geest. Onze geest dirigeert en bepaalt ons mens-zijn. Onze geest bouwt onze relaties op en in onze geest worden we die relatie bewust. De realisering van die relaties ontstaat vanuit een „milieu interieure” een dynamisch centrum, dat gericht wordt door onze geest en manifest wordt in de zintuigelijk waarneembare werkelijkheid. Dit manifest worden geschiedt grotendeels in ons lichaam. Onze geest „gebruikt” daarvoor ons lichaam als *instrument*.

Hiemee wordt de zienswijze, alsof ons lichaam uit 2 delen zou zijn opgebouwd die naast elkaar zouden bestaan en gescheiden zouden kunnen worden, afgewezen. Eveneens dat het lichaam van een mindere orde zou zijn. Het is van een andere orde, maar even goed een mysterie. Elk studieboek van de medicus kan u daarvan overtuigen. Als het goed

is staan we vol bewondering voor dit „kunstig borduursel”. Ons lichaam is opgebouwd uit cellen. Elke cel is ongeveer het 20.000-ste deel van een millimeter. En we hebben er ongeveer 30.000.000.000.000.

Groepen van cellen vormen onze organen. Een van onze organen is ons centraal zenuwstelsel.

De cellen van onze hersenen hebben voortdurend bloed nodig. Dat bloed wordt naar de hersenen gevoerd door ons bloedvatstelsel, door de pompkracht van ons hart. De hersencellen kunnen niet leven, indien die bloedstoevoer ongeveer 5 minuten wordt onderbroken.

HERSENEN

Nu is het bekend, dat de relaties van de mens met zijn omgeving (in de meest uitgebreide zin van het woord) tot stand komen door middel van de hersenen en vooral door een bepaald gedeelte, dat de naam gekregen heeft van „formatio reticularis”. Indien de hersenen, en vooral dat gedeelte ervan *onherstelbaar* geschonden wordt, door ongeval of ziekte, dan zijn de relaties met onze omgeving verbroken

en houden we slechts over een biologisch preparaat. Met onze instrumenten kunnen we bloedsomloop, ademhaling en stofwisseling nog langere tijd op gang houden, maar van een menswaardig, zinvol bestaan is geen sprake meer. *De zorg voor het geestelijk bestaan laten we over aan Hem, die aan het kruis bad: Vader in Uwe handen beveel ik mijn geest.* Rest ons de zorg voor het lichamelijk bestaan, dat aan de tijdelijkheid en de vergankelijkheid is onderworpen. *Dat is dan de delicate taak voor de medicus.*

Het zal ieder wel duidelijk zijn, dat over zaken vol geheimnis, bijna overmoedig, een duidelijk visie wordt geponeerd, maar ook dat we met woorden moeten worstelen. Er is reden om aan te nemen dat we hier met een duidelijke vereenvoudiging, een duidelijke simplificatie van de problematiek der anthropologie naar voren zijn gekomen. Maar hoe wil men ook anders. We willen met onze creatuurlijke beperktheid iets zinnigs zeggen over een ondoorgrondelijk mysterie. Over leven en dood. Is het dan ongeoorloofd een zekere lijn aan te geven voor ons denken? En voor ons handelen. Voor al dat handelen vraagt om een lijn, een argumentatie.

Met name de medicus moet dan maar beslissen. Doen of niet doen. Leven of er een eind aan maken. We moeten ons wel bewust zijn, met hoeveel spanning, met hoeveel *weezin* de arts zijn beslissingen neemt.

Algemeen wordt verantwoordelijk geacht voor hetgeen men doet, maar ook voor hetgeen men niet doet. Onze daden moeten wetenschappelijk en ethisch verantwoord zijn. Tegenover God, de naaste en de gemeenschap.

Tastend en zoekend naar de juiste weg en steunend op Evangelische inspiratie, geleid door redelijkheid en eerbied, kennis en barmhartigheid.

VERVOLG OP PAG. 9



**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

VERVOLG VAN PAG. 8

Wijlen prof. Rümke heeft eens geschreven:
 „Iemand sterft slechts op tijd, wanneer hij het sterven op dat ogenblik van zijn leven als zinvol beleeft”.
 Ieder voelt wel, hoe subtiel hier de zaken liggen.
 Ook is wel gezegd: de mens heeft het recht, zijn eigen dood te sterven. Hij heeft naast de plicht om te leven ook de plicht om te sterven.

VERVLAKKING

Het is een zaak van geestelijke gezondheid, het feit van ons sterven op te nemen in onze „levensboekhouding”. Het verdringen van deze onherroepelijke feitelijkheid betekent een vervlakking en een verarming van onze geestelijke volksgezondheid.

Het is helaas een feit, dat in het denken en spreken en handelen van vele christenen, deze vervlakking en verarming van hun geestelijk leven duidelijk kan worden waargenomen. Dat het inzicht van de familie een rol spelen moet komt niet voort uit de behoefte van een zekere gedeelde verantwoordelijkheid. Want deze relaties, deze belangen zijn niet van buiten af komende factoren. Zij zijn met het leven van de patiënt originair gegeven. Maar verantwoordelijk blijft de dokter.

Een geheel andere zaak is het geval, indien we niet met zekerheid de definitieve uitval van ons bewustzijn kunnen vaststellen.

Op menig ziekbed, dat een sterfbed wordt, is nog zoveel te regelen. Vaak zoveel goed te maken. De kleinste kans op bewustzijn-herstel moet dan worden aangegrepen. Ook de wensen van verwonende familieleden moeten gerespecteerd worden.

Een andere omstandigheid die de beslissing inzake reanimatie moeilijk maakt is, indien de patiënt tijdens zijn leven, bij volledig bewustzijn, beslist heeft, dat hij niet gerevalideerd wil worden. Bekend is het verhaal van een arts, die op zijn borst een kaartje draagt: Ik wens niet opgenomen te worden in een beademingscentrum.

Hier komt de problematiek van — het recht op de eigen dood — naar voren.

De problematiek van de reanimatie is vooral een voorwerp van ernstige bezinning geworden door de indrukwekkende ontwikkeling van het medisch kunnen. De techniek stelt ons in staat, levende cellen en organen buiten het lichaam praktisch onbeperkt in leven te houden.

Na wat we hier boven hebben menen te mogen stellen, kunnen wij op grond van die visie, desnoods in grote aarzeling, in bepaalde gevallen onze gedragslijn bepalen.

Indien onomstotelijk vast staat, dat de hersenen, en vooral dat gedeelte boven genoemd 'formatio reticularis' onherstelbaar is uitgeschakeld of verwoest, door ongeval of ernstig progressief lijden, waardoor dus de relatie met de omgeving en de familie definitief onmogelijk is geworden en onmogelijk blijft, zou de arts wetenschappelijk en ethisch verantwoord zijn, indien hij niet overging tot reanimatie of indien hij daartoe reeds is overgegaan, deze pogingen te staken.

MENSELIJKE PRESTATIE

Toch door te gaan met reanimatie in deze gevallen kan voortvloeien uit verschillende overwegingen. Men kan gedreven worden door een zekere overmoed op grond van onze geweldige menselijke prestaties. Je kunt nooit weten, zegt men dan. Zeker, de toekomst hebben we niet in handen en theoretische mogelijkheden zijn nooit voor 100 % uit te schakelen. Maar van de arts wordt een beslissing gevraagd, hier en nu. Hij heeft met de totale mens te maken. En hij handelt verantwoordelijk, naar de stand van de wetenschap van heden, niet naar die van morgen. In zijn beslissing moet hij de hele context van het aan zijn zorg toevertrouwde leven verdisconteren. Het maakt de indruk, dat men in dergelijke ernstige gevallen zich laat leiden door wat prof. De Graaf een ethische hulpconstructie noemt nl.: de eerbied voor het leven.

Dan tracht men door reanimatie-pogingen het leven te verlengen. Maar vanuit diezelfde eerbied voor het leven, kan men ook spreken van **verlenging van het sterven**. Dan komt men toch wel in conflict met het aspect van de barmhartigheid, dat het werk van de arts altijd moet vergezellen.

Het is duidelijk, dat we in onze beschouwingen weer worden teruggeworpen op de vragen over leven en dood. Op gevaar af verweten te worden, al te rechtlijnig door te denken, na wat in het eerste artikel is gesteld, moet er plaats zijn voor de gedachte, dat, al zijn er nog enkele levenstekenen aanwezig van de zijde van het lichamelijke bestaan, terwijl het bewustzijn definitief en onherstelbaar is uitgevallen, de mens in de mens is gestorven. Veel hangt ook af, van de visie niet in de eerste plaats van de arts, maar ook van wat ons bekend is van de patiënt en zijn familie. Hoe denken zij over het sterven.

Vrij algemeen is men van mening, dat deze wens gerespecteerd moet worden. Heeft de medicus de plicht, het zichzelf-kwaad-doen, de ander onmogelijk te maken? Is sterven niet de realisering van de laatste levensopdracht? Hier komen we wel heel dicht bij de problematiek van de euthanasie. Hoe het zij, het blijft de opdracht van de arts, de patiënt te begeleiden in zijn lijden. Niet eerder dan na de laatste ademtocht is zijn taak vervuld. Is het stopzetten van de reanimatie-pogingen strafbaar in de zin der wet?

JURIDISCHE KANT

Wat de juridische kant van deze problematiek betreft zou men de vergelijking kunnen maken met de wetgeving en rechtspraak bij de abortus arte provocatus. Ik meen dat in zo'n geval de arts wel in overtreding is, maar niet wordt gestraft, wanneer de indicatie voldoet aan de hoogste eisen van wetenschap en ethiek.

De beoordeling van zulke delicate gevallen laat de rechter over aan de medische rechtspraak. Gelukkig staat die nog hoog aangeschreven. Het is dan ook voor de jurist uitermate moeilijk, zo niet onmogelijk, een juiste formulering te geven. Dat is natuurlijk allereerst een probleem voor de medische diagnostiek. Onze hersenen liggen dusdanig beschermd verborgen in de schedel, dat we met onze instrumenten, röntgenologisch en elektrisch, in twijfelgevallen vaak moeten blijven twijfelen. Naast de gegevens van de diagnostiek werkt de arts ook met de cijfers van de statistiek. En deze zijn voorlopig ook niet betrouwbaar. Immers met de statistiek kan men slechts werken en een duidelijke conclusie trekken, indien men een zeer groot aantal vergelijkbare gevallen heeft. Dat moeten dan mensen zijn met een vergelijkbaar, zelfde lichaam, met vergelijkbare zelfde symptomen van hun ziekte of ongeval. Dat dit zelden voorkomt, is wel duidelijk. Een zelfde ongeval treft meestal heel verschillende personen. En omgekeerd. De biologie, en daartoe behoort ook de medische wetenschap, werkt nu eenmaal met een aantal onbekenden, waarvan zelfs het aantal onbekend is. De zorg van de arts is vooral toegespitst op de enkele mens. Neen, in twijfelgevallen hebben we voorlopig aan de statistiek niets. Ook het stellen van de objectieve prognose is een onmogelijke zaak. Afgezien van het feit dat elke medicus van wonderbaarlijke en onbegrijpelijke genezingen kan spreken, is daar altijd nog het natuurlijk herstelvermogen. En tenslotte, wie bepaalt de tijd die men nodig heeft, om met zekerheid te zeggen, dat een twijfelgeval is overgegaan in toestand, waarop geen herstel meer verwacht mag worden? Eveneens mag niet veronachtzaamd worden, welke offers gebracht moeten worden aan de staf van artsen en ver-

plegenden, die onafgebroken daarvoor nodig zijn.

Het spreekt wel vanzelf, dat bij de twijfelgevallen de wensen der familie een veel grotere rol spelen in de overwegingen of men revalideren zal of daarmee zal ophouden zodat er geen sprake is van de „mazen van de wet”. Want dan zal de wetgever een hanteerbare omschrijving moeten geven van de problematiek inzake leven en dood.

Noodzakelijkheid of wenselijkheid van verandering van onze wetgeving ligt niet ter beslissing aan de medicus. Wel is hij uiteraard bereid, de wetgever daarin te adviseren.

Toch zal de jurist zich niet geheel kunnen onttrekken inzake de problematiek van de reanimatie.

TRANSPLANTATIE

De vragen van leven en dood komen steeds meer in zijn gezichtsveld, nu het manipuleren met het menselijk lichaam geleid heeft tot de mogelijkheid van transplantaties.

Bij harttransplantatie is het absoluut noodzakelijk, dat de donor gestorven is. Dat moet absoluut vaststaan. Wie mag dan over zo'n lichaam beschikken? Het lichaam van een overledene is niet het eigendom van de familie. Maar de familie heeft wel het beschikkingsrecht.

De reanimatie is een boeiend hoofdstuk geworden in onze samenleving. Geleid door liefde en verantwoordelijkheid zij het ons gegeven, te werken tot het waarachtig heil van hen, die aan onze zorgen zijn toevertrouwd.

Geraadpleegde literatuur o.a.

Prof. dr. A. L. Janse de Jonge. Psychopathologie en menschbeschouwing. Anthropologie en geestelijke volksgezondheid. Prof. dr. H. C. Rümke. Psychiatrie. Deel I. Studies en voordrachten over psychiatrie, voordracht VII blz. 96. Nieuwe studies enz. blz. 158. ... over het effectieve contact. Prof. dr. F. J. J. Buytendijk. Prologomena van een anthropologische fysiologie. Prof. dr. C. A. van Peursen. Lichaam-ziel-geest. Prof. dr. G. C. Berkouwer. De mens het beeld Gods. Prof. dr. Karl Barth. Dogmatik III/2. Prof. dr. A. Outler. Psychotherapy and the christian message. Geloof en natuurwetenschap deel I en II. (Boekencentrum). Artikelen uit Soteria, maandblad van de P.C.-A.O. 1963 nr. 11, '66 nr. 4, '67 nr. 4. Katholiek artsblad nov. '65. Artikel van Prof. Sporken. Maandblad Voorlopig nr. 2 en 6. 1e jaarg. '69. Medisch contact. Vooral de nummers 15, 18, 21 van jg. '69.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

WONINGBOUW

Naar aanleiding van het ingezonden stuk van de heer Helder te Rotterdam in Nederlandse Gedachten van 6 augustus j.l., onder het hoofd: Woningbouw, het volgende. Ik wil in de eerste plaats van harte mijn instemming betuigen, wanneer de heer Helder als hoofdoorzaak van de woningmisère noemt de te lage huren. Het schijnt, dat een groot deel van de Nederlanders zich alle mogelijke weelde mag en kan veroorloven, maar dat het de woningen die men bewoont niet naar waarde behoort te betalen. Wanneer de minister van Volkshuisvesting een bescheiden poging doet om via een huurbelasting of een huurverhoging op 1 januari 1970, deze wanverhouding enigszins recht te trekken, wordt de eerste poging door de Eerste Kamer getorpedeerd en stuit de laatste poging op allerlei verzet. Dan adviseert de Sociaal Economische Raad de huurverhoging uit te stellen en op een vergadering, waar het C.N.V. haar zestigjarig bestaan herdenkt, laat de scheidende voorzitter, de heer J. van Eibergen, op dreigende toon aan de minister weten, dat wanneer op 1 januari 1970 de huren omhoog gaan, de vakbonden zich opnieuw zullen moeten beraden over de lonen.

Mag ik vragen, is een te lage huur betalen dan geen sociaal onrecht? Ik dacht, dat het C.N.V. streed voor sociale gerechtigheid. Waarom wil men dan dat onrecht bestendigen en de regering een stok tussen de benen steken?

Eigenlijk plegen wij diefstal, als wij een behoorlijk inkomen hebben en te weinig huur betalen voor de woning, die wij bewonen.

Voor de oorlog was het regel, dat van de zes dagen die we per week werkten er één voor de huishuur was. Van de vijf dagen die we nu per week werken is er nog geen halve dag voor de huishuur. Indien we althans in een woningwetwoning wonen. Maar we veroorloven ons wel een veel hogere levensstandaard.

Op zichzelf niets op tegen, maar laten we dan een huur betalen, waardoor de woning die we bewonen niet meer onrendabel is.

Tot zover kan ik instemmen met het schrijven van de heer Helder. Ik ben het echter niet met hem eens, wanneer hij de minister van financiën verwijt, dat hij geen geld beschikbaar wil stellen voor meer goedkope woningwetwoningen. Dat zou m.i. een premie zijn op de lamelendigheid van dat deel van de bevolking, dat het wel betalen kan, maar het niet doet.

Bovendien, waar moet de minister het geld vandaan halen? Een beroep



doen op de kapitaalmarkt? Geld gaan lenen tegen 7 tot 8½ procent, om woningwetwoningen te bouwen die nog geen 4 procent netto opbrengen? M.i. treffen de minister van financiën en zijn politieke vrienden geen verwijt, maar de meerderheid van het Nederlandse volk, dat wel geld over heeft voor allerlei comfort maar weigert een woning, die het bewoont naar waarde te betalen en dat deel van ons volk, dat in deze situatie berust. Tot mijn spijt is hier ook het christelijk volksdeel schuldig aan.

Wat doet de A.R.P. hiertegen? Ik heb in de A.R. dagbladders noch in Nederlandse Gedachten een woord van protest gelezen tegen de woorden van de heer Van Eibergen, noch

tegen het advies van de S.E.R. Binden wij als partij de strijd aan tegen dit onrecht?

Poortugaal.

F. de Bruin.

9 gulden voor 90 jaar arp

DE BAZUIN EN NEDERLANDSE GEDACHTEN

Op het laatste nr. van N.G. dat ik kreeg stond 26ste jaargang.

Nu is 't de lezers bekend, dat de naam ontleend is aan een blad van Groen, dat in de vorige eeuw verscheen en weer ter ziele ging. Er is zelfs een tijdschrift „Nederlandse Gedachten” in omloop geweest. In een der Bazuinnummers van 1869 stond het volgende:

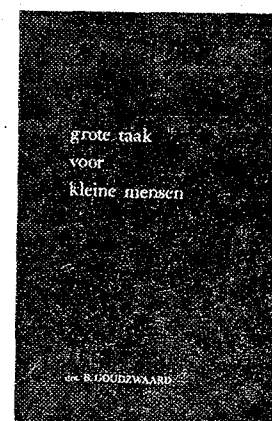
Aan een ieder, die zich daartoe persoonlijk of per franco brief, met juiste opgave van adres, aanmeldt bij de Boekhandelaren H. Höveker te Amsterdam, H. A. Kramers te Rotterdam of H. B. Breijer te Arnhem, zal gratis worden afgegeven of franco worden

toegezonden de 2 reeds verschenen en 8 nog te verschijnen Nummers der „Nederlandsche Gedachten” van Mr. G. Groen van Prinsterer. — Overtuigd zijnde, dat deze Gedachten de uitdrukking bevatten van hetgeen menig Nederlander gevoelt, wenscht men een poging te doen, om dit geschrift van den ondervindingrijken Staatsman in ruimer kring te verspreiden. Dringend raden wij *al onze predikanten* en in 't algemeen *alle belangstellenden* aan, om de gelegenheid die zich hier opdoet tot kennismaking en behartiging van de zienswijze van den Heer Groen omtrent de gewichtige vraagstukken van den dag, toch niet te verzuimen. (ondertekend door docent Brummelkamp). A. A.



GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD



Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”,

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

OP WEG NAAR EEN NIEUW ECHTSCHIEDINGSRECHT

Geruime tijd geleden is op de boekenmarkt verschenen een boekje getiteld „Op weg naar een nieuw echtscheidingsrecht”. De schrijvers zijn een theoloog en een jurist, n.l. ds. Th. Delleman en mr. G. W. von Meyenfeldt.

Op de weg naar een nieuw echtscheidingsrecht is zeer onlangs een belangrijke stap gezet. De Minister van Justitie heeft bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal een wetsontwerp ingediend strekkende tot herziening van het echtscheidingsrecht.

In de verschillende publiciteitsmedia is aan dit ontwerp veel aandacht besteed. Ook in dit weekblad werd daaraan een beschouwing gewijd.

Ongetwijfeld zal de gang van dit wetsontwerp door velen met grote belangstelling worden gevolgd. Het echtscheidingsrecht is nu eenmaal een onderdeel van het recht, dat de interesse heeft van een groot publiek.

Heeft het nu nog zin, zo vraagt u zich wellicht af, om zich te verdiepen in de opvattingen van twee „willekeurige burgers” over wat er moet gebeuren met het echtscheidingsrecht, terwijl een wetsontwerp reeds is ingediend? Ik ben van mening, dat die vraag bevestigend moet worden beantwoord. Het boekje kan een handleiding zijn bij het volgen van de gebeurtenissen rond het wetsontwerp.

Het 51 pagina's tellende geschrift bevat drie hoofdstukken. De eerste twee zijn van de hand van ds. Delleman, het laatste van mr. Von Meyenfeldt. De opzet van de uitgave is duidelijk: het activeren van de discussie over het echtscheidingsvraagstuk met name in de kerkelijke pers. Dit verklaart ook, dat het behandelde probleem voornamelijk in bijbels perspectief wordt geplaatst.

Ds. Delleman beschrijft allereerst ons rechtsbestel in dit verband. In grove trekken schetst hij in kort bestek de huidige echtscheidingspraktijk met de daarmee samenhangende knelpunten en geeft hij een samenvatting van de voornaamste veranderingen die in de loop der jaren zijn bepleit. Hij besluit het eerste hoofdstuk met de vermelding van een aantal publikaties over echtscheiding.

BIJBEL EN HUWELIJK

In het tweede hoofdstuk gaat het over de bijbelse boodschap met betrekking tot het huwelijk en de verwording daarvan. Ik meen, dat de gedachten, die in dit deel van het boekje zijn neergeschreven, voor velen met name in orthodoxe kring een bevrijdende werking kunnen hebben. Bevrijdend in die zin, dat de theoloog Delleman — ik moge hier vermelden, dat deze emeritus-predikant, die laatstelijk gereformeerd student-predikant te Groningen was, zich reeds sedert de dertiger jaren intensief met het echtscheidingsprobleem heeft beziggehouden — afrekent met het gebruik van de Schrift, waarbij „zogenaamde echtscheidings teksten verklaard werden zon-

der te letten op de concrete situatie, waarin zij destijds functioneerden”.

De verschillende teksten, die eeuwenlang het denken over huwelijk en echtscheiding tegen de achtergrond van een tamelijk eenzijdige interpretatie hebben beheerst, worden besproken. Om een paar voorbeelden te noemen: Matthëus 19:3-9, 1 Korinthe 6:12-20.

Het is gelet op het vorenstaande welhaast onnodig om te zeggen, dat de visie van ds. Delleman op de bijbelse boodschap afwijkt van de traditionele christelijke leer, waarin — afgezien van het principe van de onontbindbaarheid van het huwelijk — als bijbelse echtscheidingsgronden overspel en (door sommigen) kwaadwillige verlaten werden erkend, om nog maar te zwijgen van de Rooms-Katholieke opvatting over de absolute onontbindbaarheid van het huwelijk.

Ds. Delleman kent geen bijbelse echtscheidingsgronden, die wij in onze tijd zo maar zouden kunnen overnemen.

Hij vat zijn op de bijbel gegronde oordeel als volgt samen: „Vanuit de bijbel oordelend is er maar één situatie, met het oog waarop regelingen voor echtscheiding moeten worden getroffen, waarin echtscheiding kan worden aangevraagd of aanvaard, n.l. die van algehele ontwijking of onheilbare tweespalt, d.w.z.: als het betrokken huwelijksleven dood is en niets meer van een huwelijk heeft.”

RECHTSHERSTEL

Het derde hoofdstuk, getiteld Rechtsherstel bevat de beschouwingen van de jurist Von Meyenfeldt, geschreven in een ontegenzeggelijk originele, soms verrassende stijl.

De schrijver begint met op te merken, dat wie als christen iets over het echtscheidingsrecht wil zeggen zijn startpunt moet kiezen in het dan geldende recht. Het recht grijpt regelend in op de inter-



MR. A. HERSTEL

bespreekt op deze pagina „Op weg naar een nieuw echtscheidingsrecht”.
J. H. Kok N.V., Kampen. Prijs f 4,95.

menselijke betrekkingen, zoals die zich manifesteren in maatschappelijke verschijningsvormen.

Het recht, aldus mr. Von Meyenfeldt, fungeert in het volle leven en wordt door de mens tot leven gebracht. Daarna wordt ingevoerd een bijbelgedeelte uit Lucas 12, waarin de schrijver een les in levenskunst ziet, een les in het elkander recht doen. Het gaat daar om de mensen voor wie het recht bestemd is. Bij het elkander rechtdoen moet de mens zich vóór alles wachten voor huichelarij. Ieder mens moet zijn rechtsrol eerlijk en zonder aanzien des persoons ter hand durven nemen. De inzet van de rechtsstrijd is het opgenomen zijn in de ware gemeenschap van God en mensen.

In de rechts- of partijrol van de mens onderscheidt mr. Von Meyenfeldt drie

aspecten n.l. de bewijs-, de toetsings- en de rechtsherstelfunctie. Zonder dit hier verder uit te werken, vermeld ik nog graag, dat als onaanvaardbaar wordt verworpen, de gevestigde orde ten koste van het recht van iedereen te handhaven en te tolereren, dat iemand in de samenleving ten achter wordt gesteld. Tenslotte wordt gesteld, hoe wij uit de verzoening in Jezus Christus in het rechtsleven tot rechtsherstel kunnen komen.

ECHTSCHIEDINGSRECHT EN HUWELIJK

Vanuit deze breed opgezette uitgangstelling gaat mr. Von Meyenfeldt het huwelijk en het echtscheidingsrecht bezien. De aspecten van de rechtsrol treden daarbij telkens naar voren. Zo zegt hij over het huwelijk: „Zij — de echtgenoten, — zullen elkander behoren waar te maken wie zij, ieder voor zich en ieder voor de ander, zijn en zij zullen onafgebroken moeten toetsen of wel ieder voor zich en beiden tezamen, als partners, tot hun recht komen, terwijl hun idealisme en geloof steeds weer opnieuw impulsen voor de bevestiging en verbetering van hun liefde en trouw zullen behoren te verschaffen”.

Duidelijk wordt, dat de inhoud van een huwelijk alleen en uitsluitend wordt bepaald door de wijze, waarop de echtelieden hun rol spelen. Dit geldt dus ook met betrekking tot een stukgelopen huwelijk.

De overheid mag niet klaar staan, om aan te tonen hoe het met de rechten en de schuld van de partners is gesteld. Met het schuldbeginnsel als grondslag voor het echtscheidingsrecht rekent mr. Von Meyenfeldt — en met hem ds. Delleman — af.

Dat wil niet zeggen, dat de schrijver concludeert, dat het nu ook alleen maar aan de echtelieden zelf moet worden overgelaten — hetzij tezamen, hetzij eenzijdig — de huwelijksband te verbreken. Zij zullen volgens hem ook ten overstaan van de rechter moeten bewijzen, dat hun huwelijk stuk is.

Mr. Von Meyenfeldt wijst in dit verband af de invoering van de echtscheidingsgrond onheilbare tweespalt en het ingediende wetsontwerp zal hij op dit punt — daar heet het duurzame ontwijking — niet kunnen waarderen. Hij ziet veel heil in de factor tijd in de rechtsstrijd. De gedachte aan familieraden, zoals die wel is gelanceerd, wijst hij fel af: „Dat zou betekenen, dat liefst ambtenaren aan kapotte huwelijken zouden moeten gaan sleutelen. Dwazer kan het niet”.

De schrijver sluit zich tenslotte aan bij het voorstel van de gespreksgroep Samkalden, waarin o.m. de onheilbare tweespalt als echtscheidingsgrond wordt afgewezen en als mogelijke oplossing wordt aangegeven de verruiming van de mogelijkheid tot ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed.

Het hier besproken boekje geeft informatie, draagt bij tot de discussie en zal vooral voor mensen, die huwelijk en echtscheiding op basis van een traditionele bijbelse visie hebben benaderd of nog benaderen, verrassende en lezenswaardige opmerkingen inhouden. „Op weg naar een nieuw echtscheidingsrecht” is geen mosterd na de maaltijd, maar een aantrekkelijk aperitief.



**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

„MAAK EEN WERELD- WEIDS GEBAAAR”

DE Unie „School en Evangelie” organiseert in de week van 8 tot 14 september a.s. haar bekende collecte. De opbrengst van de collecte is bestemd voor werkelijk noodlijdend christelijk onderwijs in binnen- en buitenland. Voor het eerst dit jaar zal de opbrengst in het geheel worden afgedragen aan de centrale kas in Den Haag (giro 5166).

Men mikt dit jaar op een opbrengst van 1 miljoen gulden. Dat is een zeer hoog bedrag, maar het geld is dringend nodig vooral voor het christelijk onderwijs in het buitenland. Gezien de ruime opbrengst vorig jaar, gelooft de Unie dat zij dit jaar een miljoen bij elkaar krijgt.

Een vijfde deel van de opbrengst is bestemd voor het christelijk onderwijs in emigratielanden en voor een aantal Europese landen, waar de kerken in een minderheidspositie verkeren.



De Unie steunt b.v. een project op Sicilië. De N.C.R.V. zal op 9 september op Nederland I een film uitzenden over het werk van ds. Vinay, in dit Europese ontwikkelingsgebied.

Verder worden gelden beschikbaar gesteld voor het onderwijs in Italië, Spanje, Portugal, Utah (V.S.), Canada.

Een half miljoen is gereserveerd voor christelijk onderwijs in ontwikkelingslanden, zoals Kameroen, Kenia en Indonesië.

Het buitengewoon onderwijs in ons land heeft dringend behoefte aan geld. f 200.000 uit de centrale kas moet er voor dit doel komen. Het betreft hier het onderwijs aan schipperskinderen en het onderwijs aan slechthorende, slechtziende en andere gehandicapte kinderen.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**
DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HANBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TEL 6 GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)
Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13-78-78 / 12-96-52
TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN
voor de steen- en keramische industrie
WEGENBOUWMATERIALEN

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES
EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK
„AERZEN”
INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

SCHULING GIETRIJENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

VOSKAMP EN VRIJLAND NV
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

A. BAARS A zn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154
Scheepswerf A BAARS A zn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

DIRECT GELD NODIG?
PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.
VOORBEELD
KREDIET AFLOSSING PER MAAND
f 1000,- 47,50 34,30 22,50
f 2000,- 94,59 68,60 45,-
f 3000,- 142,04 102,90 87,50
f 4000,- 171,- 112,50 70,85
f 5000,- 189,39 137,20 90,-
enz. enz.
Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.
BENELUX CREDIET
Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 04494 - 5320

MASSEY-FERGUSON
TREKKERS, HYDR. GRAAFMACHINES,
SHOVELS EN BULLDOZERS
FIRMA M. J. VERLINDE
ZAAMSLAG TELEFOON 01153 - 227 - 245

N.V. GERFA Gereedschapfabriek
Zwolseseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
GEREEDSCHAPPEN voor de metaalindustrie

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESSENDAM
Aannemers van Oeververbindingen - Griendhoutheadel
Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld Giessendam

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

UIT ONZE SCHEEPSBOUW EN SCHEEPVAART WERELD

N.V. Scheepsbouwwerf v.h. FIRMA A. LANSER
Sliedrecht - Holland

N.V. HANDELSKWEKERIJ „Fides”
Hooflaan 4
DE LIER (Z.H.)
Gespecialiseerd in
CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
DORPSSTRAAT 10 2- TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.
Experts op het gebied van scheepselektronica
• Scheepsradiotelefoons • Automatische piloten
• Echoloden • Alarmsystemen
• Radars • Oproepsystemen
• Marifoons
Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN
CAPELLE AAN DE IJSSEL
NIEUWBOUW EN REPARATIE
TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

VEROLME UNITED SHIPYARDS
ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

H. R. van Triest N.V. FOURAGES
DWINGELOO
Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)
Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop van uw ruwvoerders

Sleepdienst Broedertrouw n.v.
v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)
Alle transporten te water

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.
STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.
Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

FA. J. A. VISSCHER & ZON
Sluisstraat 41 Telefoon 05208 - 1259 - 1546
ZWARTSLUIS
Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

-BAILEY- CONSTRUCTIE- WERKPLAATS EN MACHINEFABRIEK N.V.
NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436
• Staalconstructie voor gebouwen e.d.
• Alle soorten kranen



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang no. 36

13 september 1969

MINISTER DE BLOCK VIERT DE TEUGEL

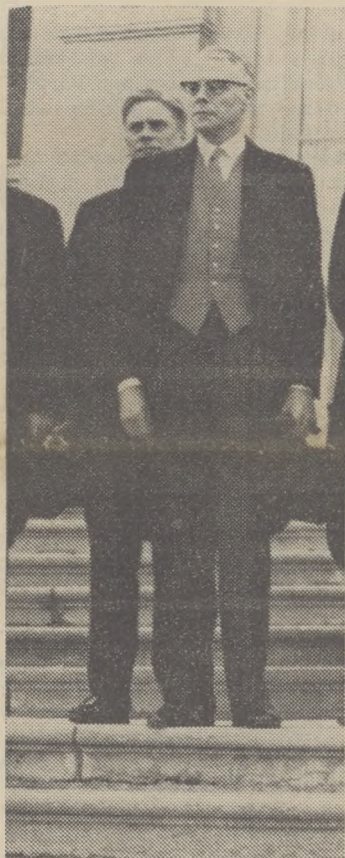
HET is na 4 september niet meer verboden de prijzen nader onder ogen te zien. Een aantal concreet genoemde kostenstijgingen mogen worden doorberekend, waardoor de prijzen zullen stijgen. Geconstateerde dalingen van de kosten moeten doorberekend worden. Maar of het effect van dit laatste belangrijk zal zijn wagen wij te betwijfelen.

In elk geval is het van belang dat het centrale apparaat van de minister blijft werken. Het bedrijfsleven, ook onze middenstand, heeft het onder de bestaande prijsstop lang niet altijd even gemakkelijk gehad.

Er waren niet ten onrechte klachten over het gevaar voor de rentabiliteit van veel bedrijven en bedrijfstakken. Er lagen voorts meer dan 2.000 verzoeken bij de minister om ontheffing van de prijsstop. Dat er dus aan de bestaande prijsstop iets zou worden gedaan is op zichzelf niet onbegrijpelijk en niet ongerechtvaardigd. Een prijsstop is een noodmaatregel — als een dergelijk keurslijf kan verdwijnen is dat toe te juichen.

De vraag is echter of deze versoepeling op dit moment verstandig is geweest. Wij vragen ons af waarom hier zoveel haast mee moest worden betracht. Waarom bijvoorbeeld niet even de index over augustus afgewacht in plaats van die van juli — waarbij de uitverkoop een rol heeft gespeeld! Het tijdstip voor de thans besloten versoepeling is voorts zodanig gekozen dat de Kamer deze beslissing niet kan plaatsen in het licht van het te voeren financieel economisch beleid voor 1970.

Het ware ons daarom liever geweest dat in plaats van een nieuwe prijsbeschikking, tot en ruimer ontheffingsbeleid was besloten, tot het tijdstip waarop beoordeeld kan worden of het



Minister De Block

verantwoord was de prijsstop op te heffen.

Te meer omdat — voorzover bekend — van een meldingsplicht (van hogere prijzen) bij de nieuwe prijsbeschikking is afgezien.

Er rust op het kabinet en met name op minister De Block een zware verantwoordelijkheid. Immers als het bedrijfsleven zich thans meer overgeeft aan het afronden van de prijzen naar boven — zoals op 1 januari j.l. — dan zal het noodzakelijk zijn de prijsstop opnieuw in te voeren. Met een dergelijk hakketak-beleid is noch het bedrijfsleven, noch de consument werkelijk gediend.

De minister moet wel bijzonder sterker van overtuigd zijn dat het bedrijfsleven hem niet „in de steek” zal laten, nu hij prijsverhogingen riskeert.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

*Al 68 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

HOE DENKT U

over Nederlandse Gedachten. Op pagina 11 staat een serie vragen, waarop de redactie graag het antwoord wil weten. U kunt de ingevulde pagina ongefrankeerd terugzenden naar: A.R.Partij, Antwoordnummer 66, 's-Gravenhage.

MAATSCHAPPELIJKE

gezondheidszorg van vandaag, óók voor morgen? is de titel van een artikel op pag. 6 en 7 van de heer R. W. Velberg. De heer Velberg is als arts verbonden aan het Psychiatrisch Ziekenhuis Veldwijk te Ermelo, hij is tevens voorzitter van het Oranje-Groene Kruis in Gelderland.

WELZIJNSBELEID

is het onderwerp van het laatste rapport van „de achttien” dat deze week verscheen. Zie pagina 5. Het rapport zal binnenkort verkrijgbaar zijn bij het partijbureau.

DE TOEKOMSTIGE BROEDERSCHAP

van Australisch Nieuw-Guinea, daarover schrijft drs. M. van der Schaft op pagina 9.

BURGERSCHAPSKUNDE

Democratie is gelukkig meer dan een regeringsvorm „waarin je zegt wat je wilt en doet wat je gezegd wordt”. Democratische gezindheid bevorderen. Zie pagina 8.

VOORNE

in de branding is de titel van een brochure waarin de uitbreiding van de Maasvlakte geschetst wordt als een ernstige bedreiging voor een van de belangrijkste natuurmonumenten van ons land. Zie pag. 4.

VERDER

treft u op pagina 2 Widek over... aan. Deze keer over een partij met kansen. Op pagina 10 staat weer de rubriek: Oude en nieuwe citaten.

DE
ZAAK
IS
NOG
NIET
ROND

ZIE PAG. 3



Gezondheidszorg, zie pag. 6-7

TELEVISIE

op woensdag 17 september heeft de A.R.P. een t.v.-uitzending op Ned I, van 20.20—20.30 uur.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

J. J. BUSKES GOD EN MENS ALS CONCURRENTEN

Op zijn heldere en directe wijze schrijft ds. Buskes over de laatste, roerige ontwikkeling in de theologie, die culmineerden in de leuze 'God is dood'.

Carillon-paperback f 16.65.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

Uitgave TEN HAVE N.V.

GEURT'S CONSERVENFABRIEK C.V. DODEWAARD

De fijnste fruitprodukten uit de
Betuwe boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk: JAMS,
APPELMOES, VRUCHTEN OP SAP, etc.

WIDEK OVER

EEN PARTIJ MET KANSEN

EEN partij met kansen. Dat is weer een andere benadering dan die van twee weken geleden. Toen was het motto: een partij zonder poespas.

De A.R.P. is ook een partij met kansen in de Nederlandse politiek. Het punt is alleen, dat je bepaalde kansen op de juiste wijze en op het geschikte moment moet aanpakken. Niet op een onjuist tijdstip en niet op een verkeerde manier.

Dat is natuurlijk het boeiende in de politiek. Wat doe je. Hoe doe je het. Op welk moment doe je dat.

NIET OM HET SPEL

Politiek is in zekere zin een spel. Dat moet men erbij nooit vergeten. Een spel. En vandaar ook kansen. Om te winnen of om te verliezen.

Maar het gaat niet om het spel. En dit mag men helemaal nooit vergeten. Het gaat in de politiek om de vraag: hoe leeft een volk. En dat is nogal een ernstige, althans zeer gewichtige zaak. Een zaak, welke gediend moet worden door het werk van politici, het werk van partijen.

Daarbij gaat het niet om het belang van die partijen, maar om dienst aan het volk.

KLEINE DINGEN ESSENTIEEL

Dit is een tamelijk gewichtige opstelling. Daarbij vergeten wij dan wel eens, dat gewichtige zaken door kleine dingen gediend worden.

Als partijen belangrijke patronen zijn in het samenlevingsbeeld, dan zijn zij dit alleen wanneer alle onderdelen een harmonische plaats daarin innemen. Kortom, een partij moet in al zijn organen goed functioneren en daarin alle werk en allerlei karweitjes — die erbij horen — goed verrichten.

Dit is doodgewoon essentieel voor het zeer bijzondere doel van een partij.

BESTURENCONFERENTIE

Vandaar, dat in het zeer prille begin van deze werkperiode — op 3 september j.l. — bestuursleden uit alle achttien Kamercentrales zich een middag en

avond op landelijk niveau hebben bezig gehouden met een aantal belangrijke zaken voor het gehele werk van de partij. Over zaken, welke op deze landelijke besturenconferentie werden behandeld, geven wij hier in het kort gaarne enige informatie door.

VERKIEZINGEN

De verkiezingen in 1970 voor Provinciale Staten (18 maart 1970) en Gemeenteraden (3 juni 1970) kregen ruime aandacht.

Met het partijsecretariaat en de Organisatie Commissie zullen de Provinciale Comités op korte termijn nader bezien in hoeverre en op welke wijze een zekere coördinatie van de partijactiviteiten tot stand moet worden gebracht voor de Statenverkiezingen.

Deze verkiezingsactiviteiten zijn in eerste instantie een zaak van de Provinciale Comités, maar zoveel mogelijk eenheid van optreden van onze partij is uiteraard gewenst.

De voorbereidingen voor de Gemeenteraadsverkiezingen liggen in handen van de plaatselijke kiesverenigingen. Van belang is daar tijdig mee te beginnen. Er zit veel werk aan vast voor de plaatselijke besturen. Hetzelfde geldt uiteraard de eveneens op 3 juni 1970 tegelijkertijd in het Rijnmondgebied te houden verkiezingen voor de leden van de Rijnmondraad.

De veriezingen in 1970 zijn de voorboden voor de Tweede Kamerverkiezingen in 1971. In feite begint de campagne daarvoor ook reeds dit najaar. De politieke ontwikkelingen in dit werkseizoen, 1969-1970, zullen daarbij een belangrijke zaak zijn.

Inmiddels moet begonnen worden met een nadere voorbereiding van de opstelling van de kandidatenlijst en met name ook van het A.R. Program van Actie 1971-1975. Daar moet de Partij tijdig volop mee bezig zijn om een reële inspraak van onder af mogelijk te maken.

CONFERENTIES

Daarvoor moeten landelijke werkstukken op tafel komen. Over diverse internationale vraagstukken zijn in het vorige seizoen reeds studies verschenen. Aan nog enkele internationale problemen wordt inmiddels aandacht geschonken, zodat daarover ook tijdig stukken ter beschikking komen.

Op 13 oktober belegt de partij een conferentie over vragen rond de bestuurlijke vormgeving van Nederland. Op 28 november wordt een partijconferentie gehouden over vraagstukken van de kleine zelfstandigen in midden- en kleinbedrijf en in de agrarische sector. Vrijdag 12 september is inmiddels een interne conferentie gehouden over enkele essentiële taken van de provincies. Over alle op deze conferenties behandelde zaken zullen in brochurevorm publikaties ter beschikking komen.

ACTUELE ONDERWERPEN

In heel de partij gaan in deze maanden als het goed is nu gespreksgroepen praten over twee onderwerpen, en wel: a. inflatiebestrijding en loon-, prijs- en begrotingsbeleid; b. welzijnsbeleid. Ook deze onderwerpen zullen volgend jaar landelijk nader worden uitgediept. Eén goede voorbereiding van het gesprek in de partij over deze zaken via zoveel mogelijk gespreksgroepen is vanzelfsprekend van bijzonder veel belang.

Korte documentaties over deze onderwerpen zijn reeds in het bezit van alle secretarissen van kiesverenigingen. Iedere deelnemer aan een gespreksgroep kan zelf een vragenlijst invullen. De verzamelde vragenlijsten dienen de secretarissen uiterlijk 1 dec. a.s. bij het partijsecretariaat ingezonden te hebben.

Het is dus van betekenis nu snel met dit werk te starten. Hoe meer ingevulde vragenlijsten worden ingezonden, hoe beter een inzicht kan worden verkregen ten aanzien van in de partij levende opvattingen.

PARTIJ CONVENT

Op de besturenconferentie is eveneens gesproken over een zo goed mogelijk doen functioneren van het Partij Convent. Deze zaak komt ook in het Centraal Comité aan de orde.

Inmiddels komt op 8 november a.s. het najaars Partij Convent bijeen. Dan zal o.a. gesproken moeten worden over het overleg dat plaatsvindt tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P. over een mogelijke samenwerking. Het Centraal Comité zal zich binnenkort dus moeten beraaden over het bereikte resultaat van de tot dusver gevoerde besprekingen, evenals over de wijze waarop een verdergaand overleg zou moeten plaatsvinden.

PARTIJSTRUCTUUR

Gesprekspunten over de partijstructuur stonden eveneens op de agenda van de bestuursconferentie. De partijstructuur zal een vast agendapunt vormen op elk van de komende besturenconferenties. De Organisatie Commissie zal de verdere besprekingen voorbereiden.

Het is hierbij duidelijk, dat een eventuele structuurwijziging slechts met succes zal kunnen worden uitgevoerd, indien brede lagen van de partij bereid zijn daaraan hun actieve steun te geven. De discussie zal derhalve na goede voorbereiding in alle partijorganen op gang moeten worden gebracht. Dit zal enige tijd vragen, maar na de verkiezing zal toch snel besloten moeten worden tot datgene, waartoe onderzoek en meningsvorming terzake hebben geleid. Ook financiële zaken zijn uitvoerig aan de orde geweest op de besturenconferentie. Financiën blijven een zeer zwak punt, niet alleen van andere politieke partijen, maar ook van de A.R.P. Daar zullen wij met elkaar ruime aandacht aan moeten geven. Dat zal moeten leiden tot een wat wijder openen van onze portemonnees voor een voldoende contributie ten behoeve van het werk, dat wij zo gemakkelijk — en overigens ook zo terecht — van de partij vragen.

Momenteel kunt u inmiddels iets extra's doen door nog een bijdrage over te maken aan ons fonds voor werk dat anders niet de aandacht kan krijgen, welke het noodzakelijk vergt.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Daarnaast tenslotte is een steeds doorgaande werving van leden — en ook van abonnees op ons weekblad „Nederlandse Gedachten” — nodig en mogelijk. Op diverse punten komen wij binnenkort zeker nader terug.

KANSEN

Inmiddels is het ongetwijfeld duidelijk dat onze partij kansen genoeg heeft. Om ons hiertoe nu ditmaal te beperken:

de partij biedt kansen om over de politiek te praten; de partij biedt kansen om dit praten, organisatorisch goed te laten lopen, evenals alle zaken in de partij goed kunnen en dus moeten lopen.

Maar dan ook wel: meepraten en meewerken.

Beide moeten gebeuren. Als het met het ene slecht gaat, loopt het met het andere ook niet goed.

Het is goed zich dit goed te realiseren en ernaar te handelen met elkaar. In alle organen van die partij met kansen.

VRAGEN VAN KAMERLEDEN

OPENING VAN ZAKEN

Mr. W. Aantjes (A.R.) vroeg aan de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening:

Heeft de minister kennis genomen van de door het Landelijk Werkverband Huisvestingnood geuite beschuldiging, dat de minister de Kamer in zijn brief aan de Tweede Kamer van 10 juni jl. (9800, hoofdstuk X1, nr. 19) en in het kamerdebat van 2 en 3 juli jl. onvoldoende en onjuist heeft ingelicht?

Wil de minister zijn oordeel geven over de door het genoemde werkverband aangevoerde argumentatie en daarbij in het bijzonder ingaan op de volgende vragen:

a. Hoeveel van de 3679⁴ woningen in de particuliere sector (geteld als contingentseenheden), waarvoor in de eerste 7 maanden van 1969 subsidie is toegezegd, zijn daadwerkelijk in aanbouw genomen?

b. Voor hoeveel woningen op 31 juli 1969 was een aanvraag om subsidie in de particuliere sector ingediend en nog niet afgedaan en welk deel daarvan kan als reëel worden beschouwd?

c. Kan worden verwacht, dat in 1969 het niveau van 125.000 voltooidde woningen zal worden bereikt?

d. Hoe moet in het licht van de ontwikkeling van de woningbouw een eventueel uitstel van de wettelijke huurverhoging worden beoordeeld?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

*** Gewenste opening van zaken

Er lopen geruchten rondom de woningbouw. Meer nog: er worden beschuldigingen geuit. Het Werkverband Huisvestingsnood meent dat het bouwprogramma 1969 — 125.000 woningen in totaal — niet zal worden gerealiseerd. Het Verband is ook van oordeel dat met name de spil van het totale bouwprogramma — de premiebouw — in de versukkeling is geraakt. Met als gevolg dat onder meer ook de bouwvakkers zich daarom verplaatsen van de woningbouw naar andere bouwprojecten. Minister Schut heeft in juli j.l. laten weten dat hij toen niet bijzonder ongerust was over de verwezenlijking van zijn bouwprogramma.

In het belang van de woningbouw moet aan deze geruchten een einde worden gemaakt. Te meer omdat het Werkverband Huisvesting thans heeft gesuggereerd dat op een niet juiste wijze het aantal afgegeven premiebeschikkingen zou zijn weergegeven. Wij zijn er daarom over verheugd dat het A.R. Kamerlid Aantjes over deze belangrijke zaak indringende schriftelijke vragen heeft gesteld.

Al mag dan de beantwoording van vragen van Kamerleden soms veel kosten — van groot belang is dat wij weten waar wij op het punt van de bouw staan.

Deze zaak heeft bij ons nog steeds hoge prioriteit.

De positie van de Regering is in onze tijd sterker dan die van het parlement, zo hebben wij de vorige week betoogd. En daardoor komt het, dat het parlement, en met name verschillende fracties, die een regeringsmeerderheid moeten helpen vormen, veel waarde hechten aan het accoord, dat de basis wordt van een kabinet.

Het accoord van Wassenaar is het duidelijkste voorbeeld. Nooit was een akkoord zó gedetailleerd als toen. En meer dan één minister heeft ons later verzekerd, dat in het kabinet dat accoord nauwelijks een rol heeft gespeeld, als het beleid in discussie was. Zo'n accoord werkt niet, het werkt in elk geval geen vier jaar.

Nu denken sommigen, dat het anders zou worden, als de formateur, die minister-president wordt, duidelijk de vertrouwensman wordt van het parlement, doordat het parlement bij meerderheid van stemmen hem, en hem alleen, voordraagt als minister-president bij de Koningin. Maar daarvan geloven wij niets.

In Engeland heeft de Koningin praktisch geen keus, als de uitslag van de verkiezingen duidelijk is. Als Labour de slag wint, dan benoemt zij de leider van Labour tot minister-president en die stelt zijn kabinet samen. Als schaduw-kabinet had hij het trouwens al klaar.

En - al zijn ministers zijn tevens parlementsleden en zij blijven dat. Als een minister valt bij de verkiezingen in zijn district, dan is hij meteen als minister uitgeschakeld. Men zou dus kunnen menen, dat daàr de parlementaire meerderheid de touwtjes wel stevig in handen houdt. Het kabinet is alleen maar een commissie uit die meerderheid, die het bewind voert. Maar wie zo denkt, vergist zich. De eerste minister heeft in Engeland een macht, zoals een Nederlandse minister-president nooit heeft gehad. Hij benoemt en ontslaat zijn ministers

ILLUSIE

DOOR H. ALGRA



H. Algra

naar welgevallen. In dat opzicht komt zijn positie overeen met die van de president van de Verenigde Staten.

En de meerderheid, die hem steunt, heeft zijn beleid te volgen, met geestdrift of — al grommend. Het schijnt wel vast te staan dat de meerderheid van de Labourfractie in het Engelse Lagerhuis niet content is met het door Wilson gevoerde beleid. Maar het heeft te volgen. Als dat niet gebeurt, is het *rebellie*. En dan neemt de partijleiding onder aanvoering van Wilson strenge maatregelen. En op een conflict durft Labour het toch niet te laten aankomen, want als Wilson zijn grote tegenzet doet en het parlement ontbindt en verkiezingen uitschrijft, dan worden misschien de rebellen weggeveegd van het politieke terrein.

Om kort te gaan: zelfs in Engeland, waar de situatie schijnbaar zó is, dat de meerderheid in het parlement de macht in handen heeft, is het in werkelijkheid zo, dat de Regering sterk staat tegenover het parlement. En dacht men dan, dat in Nederland een kabinet minder sterk zou staan tegenover het parlement, als het een eerste minister had, die door het parlement was aangewezen? De positie van de minister-president zou er misschien sterker door worden, maar niet die van het parlement.

Nog véél sterker zou de positie van de minister-president worden, als hij rechtstreeks door de kiezers zou worden gekozen. Dan zouden we hetzelfde krijgen als in Amerika. Maar met één groot verschil. In Amerika is de president de man van één partij, van zijn partij.

In Nederland zou een gekozen minister-president alleen een kans maken, als twee of meer partijen eerst een tractaat sloten, dat zij samen één man als minister-president bij hun aanhang zouden aanbevelen.

Aan de candidaatstelling voor het ambt van minister-president gaat dan een handeltje vooraf.

In het geheim, tussen de besturen van politieke partijen. En die zullen, nadat het accoord bereikt is, vast niet alles vertellen, wat er besproken is en overeengekomen, behalve de aanwijzing van een minister-president.

Ene openlijke, duidelijke invloed, blijkend uit openbaar gemeen overleg in de beide Kamers, een versterkte invloed van het parlement ten koste van de macht van de Regering, dat zit er dan niet in.

DE ZAAK IS NOG NIET ROND

NU SNEL EN GOED AFWIKKELEN TOT EEN VOLLEDIG SUCCES

Per dag beginnen weer meer giften binnen te komen. Giften ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de partij. Ook al zou de A.R.P. dit jaar niet z precies 90 jaar hebben bestaan, dan zou toch een extra financiële actie hebben moeten plaatsvinden. Politieke partijen — het is u bekend — hebben het financieel moeilijk. Stijgende kosten en naar verhouding te langzaam stijgende normale inkomsten. Daarbij: meer werk vraagt aandacht. Terecht vraagt u van de partij, dat zij ook in deze tijd voldoende werkt en goed werkt. Accoord. Dan is echter nu tenminste een half miljoen extra broodnodig.

Derhalve:
Doel: f 500.000,—
Binnen: f 320.000,—
Nog: f 180.000,—

HARD NODIG

De partij vraagt niet meer dan hard nodig is.
De partij vraagt tevens niet meer dan door ons samen redelijkerwijs is op te brengen.
Dan moeten wij alleen — ieder voor zich — onze kleine of grote extra bijdrage in het speciale fonds storten.
Het gaat om het goed kunnen verrichten van essentiële taken voor een politieke partij.
Maak derhalve — als het even kan — per omgaande per giro ook uw bijdrage over.

DAGELIJKS DICHTERBIJ

Iedere extra gulden, extra rijksdaalder, extra tientje, extra honderdje

brenkt ons dagelijks dichterbij het beoogde eindbedrag.

Ieders persoonlijke bijdrage is maar klein in verhouding tot de grote gevraagde som.

Maar juist daarom is *ieders* bijdrage nodig om met elkaar, samen dat hoge bedrag te bereiken.

En er zijn nog vele duizenden partijleden, die er nog niet toe kwamen, die het uitstelden en vergaten, die het nog niet zo goed schikte ook hun bijdrage te gireren.

Doet ook u het nu, in september of oktober.

Daarna sluiten wij deze noodzakelijke actie af.

Geslaagd, omdat wij met elkaar

beseften, dat een extra financiële injectie noodzakelijk was.

Geslaagd, omdat wij met elkaar begrepen, dat geen van ons nu kon achterblijven met een bijzondere gift.

Duizenden kleintjes maken ook ene grote.

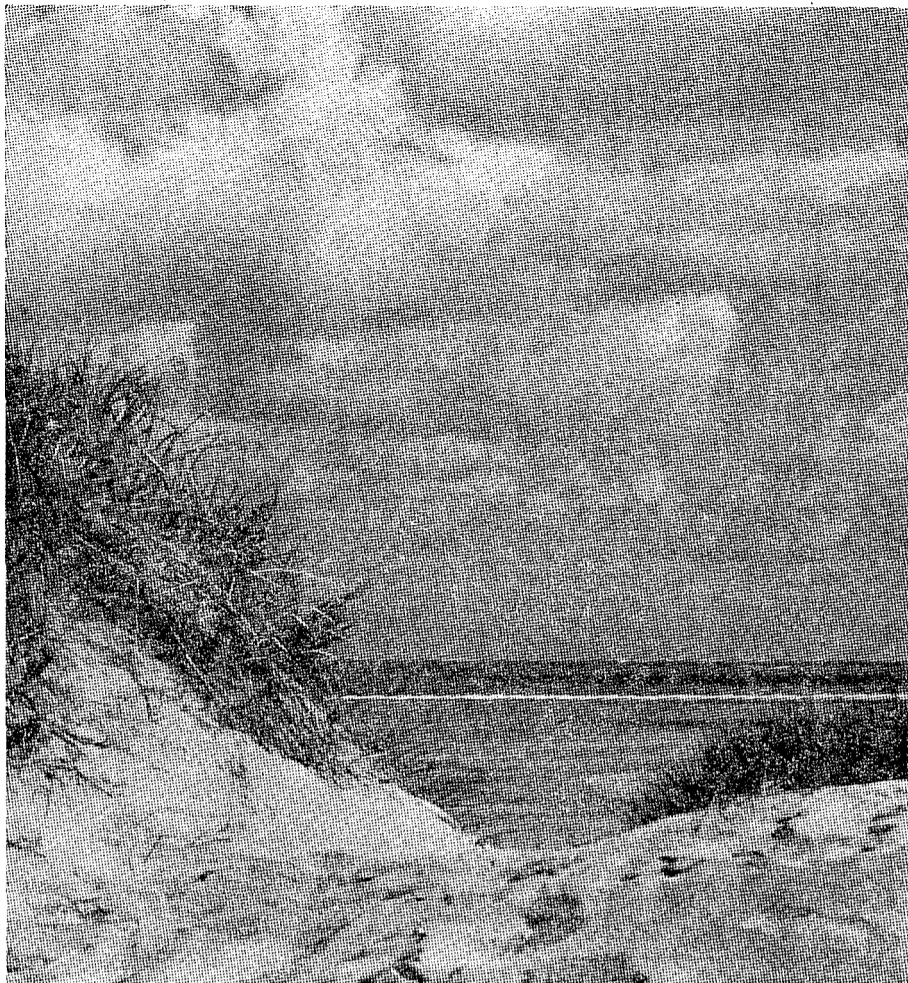
**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

GIRO 712.000

FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

VOORNE IN DE BRANDING

DOOR
G. J. H. GRIFFIOEN



De plannen tot verdere uitbreiding van de Maasvlakte-werken vormen een ernstige bedreiging voor één van Nederlands belangrijkste natuurmonumenten: het kustgebied van Voorne.

Plannen tot het eventueel uitbreiden van de Maasvlakte in zuidelijke richting, evenwijdig aan de kust van Voorne, in discussie in verband met het Zeehavenbeleid, hebben veel verontrusting gewekt.

Onder de milieu-hygiënische en natuurwetenschappelijke waarden, die hierbij ernstig in het geding komen zijn de natuurterreinen van Voorne van uitzonderlijk grote betekenis.

Met steun van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam is door de werkgroep „Kustgebied Voorne c.a.” van de Stichting Wetenschappelijk Duinonderzoek een samenvattend en vergelijkend onderzoek verricht, teneinde de betekenis voor wetenschap en onderwijs van deze natuurterreinen in het licht te stellen. De resultaten hiervan zijn neergelegd in de verschenen publicatie „Voorne in de Branding”, samengesteld door dr. M. J. Adriani, Biologisch Station „Weevers' Duin” te Oostvoorne en dr. E. van der Maarel, Botanisch Laboratorium der Katholieke Universiteit te Nijmegen.

EUROPEES FORMAAT

In het kustgebied van Voorne, een oppervlak, dat nog geen 0,5 pro mille van het Nederlandse grondgebied uitmaakt, komt 50% van de gehele Nederlandse flora voor. Het blijkt, dat het soortenaantal van Voorne's kustgebied ruim 4 x zo groot is als in een gemiddeld Nederlands gebied van die grootte; het aantal zeldzame soorten is zelfs 13 x zo groot als normaal. Er is geen enkel gebied in Nederland, noch in het kustgebied van geheel NW-Europa, dat deze positie evenaart, laat staan overtreft. Deze rijkdom blijkt te zijn opgebouwd uit elementen van variatie in uiteenlopende landschapstypen. Hoe veelzijdig Voorne als kustgebied is, blijkt ook uit het feit dat van alle Nederlandse kustplanten 78% op Voorne wordt aangetroffen. Voor de dieren gelden soortgelijke regels. De vogels, de best onderzochte dierengroep, zijn vertegenwoordigd met 11 soorten broedvogels, 66% van het Nederlandse totaal. Daaronder zijn 30 zeldzame soorten.

De accommodatie voor in deze terreinen uit te voeren onderzoek is na het tot stand komen van het nieuwe Biologisch Station voortreffelijk te noemen. De betekenis van Voorne's natuurterreinen voor wetenschappelijk onderzoek blijkt uit het feit, dat aan

dit onderzoek reeds ruim 300 publicaties zijn gewijd (waaronder ettelijke dissertaties en boekwerken), die tezamen ongeveer 2000 bladzijden beslaan.

UITBREIDING MAASVLAKTE?

Bij een eventueel uitbreiden van de Maasvlakte zou het grootste gedeelte van Voorne's duinlandschap van de zee worden afgesloten en dientengevolge gedetermineerd worden. Op grond van ervaringen, opgedaan na het afsluiten van het Brielse Gat ten behoeve van het aanleggen van de in uitvoering zijnde Maasvlakte kan de verarming van de flora geschat worden. Het verlies aan plantensoorten zal 20 tot 25% belopen, hetgeen een zeer gevoelige verarming betekent. De te verwachten achteruitgang in de dierenwereld is hiermede overeenkomstig.

De natuurwetenschappelijke waarde van het gebied wordt hierdoor zo ernstig aangetast, dat dit niet alleen in Nederland, maar evenzeer in Europees verband een zeer gevoelig en bovendien onherstelbaar verlies zou zijn. De kustontwikkeling zonder uitbreiding van de Maasvlakte daarentegen kan aanleiding geven tot verrijking van het besaande natuurgebied, o.m. door een waarschijnlijke hafvorming.

TIJ KEREN

De vorming van het Nederlandse landschap is vooral na 1900 in een beangstigend tempo voortgeschreden. Niet alleen zijn veel waardevolle natuurterreinen verdwenen. Niet alleen zijn veel planten en dieren voor goed uit ons land verdwenen. Maar ook het welzijn van de mens zelf is op het spel komen te staan. De toenemende bodem-, lucht- en watervervuiling kunnen een rechtstreekse bedreiging voor ons bestaan vormen.

Gelukkig wordt dit in toenemende mate beseft. Wij hebben leren inzien dat een goed biologisch leefklimaat niet straffeloos kan worden geschonden.

Natuurbehoud en de zorg voor een goed leefmilieu worden terecht bij de beleidsvorming betrokken. Maar helaas nog te weinig. Telkens weer worden wij geconfronteerd met een eenzijdig technisch-economische benadering van de vraagstukken. Als het gaat om het zeehavenbeleid, de industrialisatieaanpak, de droogmaking van de Waddenzee, het traceren van Rijkswegen, het bouwen van elektriciteitscentrales...

Daarom zijn wij blij als natuur- en landschapsbeschermers, biologen en botanici op de ketting springen. Het is zo nodig. Voor de toekomstige leefbaarheid van ons land, voor een toekomst voor onze kinderen met bloemen en vogels en vlinders!

Daarom zijn wij ook blij met de publicatie „Voorne in de branding”.

Wij hopen dat velen haar zullen lezen. En dat vooral deze verantwoordelijke politici bij het uitstippelen van hun beleid met de grote belangen die in het geding zijn rekening houden.

'N LIKEURGLAASJE
BIOFUNGIN
voor de maaltijd, is dé remedie tegen
MOEHEID en GEBREK aan
EETLUST - Aangenaam van smaak!
Flacon à 500 c.c.
Uw Apotheker of Drogist heeft 't
DR. WILLMAR SCHWABE
ZAANDAM

**N.V. Rederijen
Haringhandel**
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

**Houthandel en kistenfabriek
MEILINK N.V.**

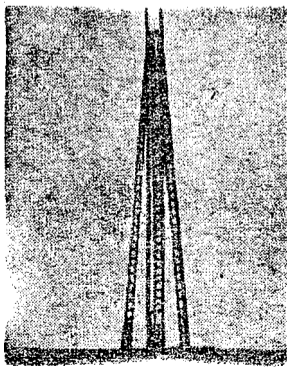
BORCULO - Hofstraat 10 - ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 - Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269

LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien
met stoomblokken van 2000
tot 8000 kg.



N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

H. HORTENSIOUS & ZOON

METSELAARS EN AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

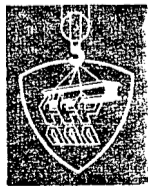
**NIEUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE**

Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5570

DROOG HOUT

SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout - Contant 1%

N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212



Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Betonfabriek **DEN BOER**

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1883

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakken, garages,
vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw:
kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

Telefoon 01827 - 2261

MR. A. B. ROOSJEN
75 JAAR



Zaterdag 13 september a.s. hoopt ondervoorzitter mr. A. B. Roosjen zijn 75e verjaardag te vieren.

Onze hartelijke gelukwensen voor de heer Roosjen en zijn familie.

* * * Gevaarlijke stunt

Hoe dan ook beoordeeld, er heerst duidelijk onrust en ook ontevredenheid over het kunstbeleid van de overheid. Een deel van die kritiek richt zich ook tegen het doen en laten van de Raad voor de Kunst, een adviescollege in 1955 ingesteld ten behoeve van de minister van C.R.M.

De Raad voor de Kunst is reeds een aantal maanden met deze problematiek intens bezig blijkens persberichten. En volgens dezelfde berichten zijn de eerste stappen gezet om in breed overleg, in het openbaar, met alle belanghebbenden — en alle geïnteresseerde bevolkingsgroepen — te trachten nieuwe oplossingen te vinden.

Dat vinden wij een goede zaak.

Daarom betreuren wij — als het gerucht waar is — dat de fractie van D '66 bij de begrotingsbehandeling met een initiatief wetsontwerp komt waarin de positie van de Raad voor de Kunst opnieuw wordt geregeld. Wij zijn van oordeel dat hiermee de huidige verwarring alleen maar zal toenemen. Een situatie waarmee niemand gediend is.

Men moet geen spel willen spelen met deze belangrijke aangelegenheid. De tijd is nog niet rijp de positie van de Raad voor de Kunst definitief reeds in een nieuwe wet te vangen.

* * * Sportnota

De vaste commissie C.R.M. uit de Tweede Kamer heeft terecht een openbare hoorzitting uitgeschreven teneinde de landelijke sportorganisaties, gemeenten en andere belanghebbenden te horen over de aan de Kamer toegezonden sportnota.

Wij hopen dat de discussies hierover — straks ook in de Kamer — niet blijven steken in verzuchtingen dat de nota goed, slecht of matig is.

Over die nota moet worden doorgespraakt en uit de discussie moet straks duidelijk blijken dat er prioriteiten moeten worden gesteld en de rangorde der prioriteiten wordt aangegeven.

Dit geldt zowel voor de sportorganisaties als de Tweede Kamer. Anders is de behandeling van een nota volstrekt zinloos.

'DE ACHTTIEN' OVER WELZIJSNSBELEID

IN de serie programmatische proefboringen welke door de „groep van 18" worden verricht, is deze week het rapport over het „welzijnsbeleid" gepubliceerd. Voorshands is dit het laatste rapport in deze reeks.

In tegenstelling tot wat men misschien zou verwachten handelt dit rapport niet over het door het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk bestreken werkterrein. Het is onjuist, aldus „de 18", welzijnsbeleid te vereenzelvigen met het beleid van het Ministerie van C.R.M. „Want waarom zou de kunst politiek van meer betekenis zijn voor het welzijn dan bijvoorbeeld de politiek ten aanzien van het openbaar vervoer, waarvan tallozen dagelijks in weer en wind gebruik maken? Waarom zou het aanleggen van sportterreinen wel en het bouwen van woningen niet als specifiek voor een welzijnsbeleid worden aangemerkt? Waarom de volksgezondheid wel en de sociale verzekering niet? Zou het niet kunnen wezen, dat bijvoorbeeld het handhaven van de grondrechten voor het welzijn van het Nederlandse volk van fundamentele betekenis is dan bijvoorbeeld het uitbouwen van de maatschappelijke dienstverlening?"

De „groep van 18" stelt, dat een welzijnsbeleid niet een zaak is van één of van enkele departementen, maar een kenmerk dient te zijn van de *totaliteit* van het regeringsbeleid en in de *totaliteit* van een politiek program dient door te stralen.

Een welzijnsbeleid dient zich reken-schap te geven van het functioneren van de huidige maatschappij. Het zal zich over dit functioneren dienen uit te spreken. „Het zal moeten aangeven hoe, vanuit een christelijke visie op de mens, het beleid naar ons oordeel gevoerd moet worden om in alle sectoren van de samenleving, in hun onderlinge samenhang, de bedoelingen van een christelijke politiek te verwirkelijken. Het zal, als eigentijdse concretisering van de christelijke politiek, gestalte dienen te geven aan de sociale dimensie van het Evangelie en aldus dienen bij te dragen om de aarde bewoonbaarder en het leven leefbaarder te maken voor alle mensen".

BOUWSTENEN

Indien een welzijnsbeleid de niet geringe pretentie wil voeren, een *positivering* te zijn van een christelijke politiek in onze tijd en in onze samenleving, dan zullen wij er niet aan ontkomen de grondslagen van onze samenleving, zo nodig kritisch, in geding te brengen. De commissie die het rapport heeft voorbereid stelt van meet af aan, dat zij, *get op haar samenstelling en de haar toegemeten tijd, terzake slechts enkele bouwstenen kan aandragen voor een voortgaande gedachtenwisseling op dit punt.*

In dit verband lanceren „de 18" de gedachte, dat een aantal knelpunten in onze samenleving samenhangt met een eenzijdige en daardoor beperkte visie op mens en maatschappij, welke in de westelijke wereld ingang heeft gevonden. „Deze visie heeft er o.m. toe geleid, dat in de microverhoudingen het accent sterk pleegt te worden gelegd op de materiële bestaanszekerheid en de verruiming van de mogelijkheden tot

particuliere consumptieve bestedingen. In het verlengde daarvan wordt in de macro-verhoudingen het bevorderen van de economische groei overgeaccntueerd. Als reactie op bepaalde onrechtvaardige maatschappelijke toestanden in het verleden, en ook op thans nog bestaande onrechtvaardige verschillen in bestedingsmogelijkheden, kan hier begrip voor worden opgebracht. Dat neemt niet weg, dat als gevolg hiervan er een geestelijk en maatschappelijk klimaat in onze samenleving is ontstaan en structuren zijn tot stand gekomen, waardoor menigeen belemmerd wordt zich vrij en creatief te ontplooiën, overeenkomstig eigen aanleg en mogelijkheden". In het rapport wordt deze gedachte breder uitgewerkt vanuit twee invalshoeken: de invalshoek van de maatschappelijke en de invalshoek van de persoonlijke mogelijkheden.

BESTUURSVORMEN

Waar gesproken wordt over de maatschappelijke mogelijkheden wordt vooral aandacht gegeven aan het functioneren van het openbaar bestuur. Bepleit wordt het scheppen van nieuwe bestuursvormen waarbij de burgers kunnen worden betrokken. Door decentralisatie en het overdragen van overheids-taken aan maatschappelijke groepen kan worden bevorderd, dat de creativiteit van de burgers directer tot gelding komt. Nieuwe regels en nieuwe structuren zullen echter opnieuw spoedig tot verstarring leiden, aldus de 18, indien zij van overheidswege al te perfect en te gedetailleerd worden uitgewerkt en als men uniformiteit zou nastreven. Het doorvoeren van staatsrechtelijke hervormingen, aldus „de 18", zal voor een en ander onontbeerlijk blijken.

Het voeren van een welzijnsbeleid zal ook in de begroting en in de sfeer van de overheidsfinanciën tot uiting komen. Pleiten voor verhoging van het „welzijn" wordt onwaarachtig, indien wij niet bereid zouden zijn dit welzijn te kopen met een stukje „welvaart", aldus het rapport. En dat ligt voor de hand, met name wanneer wij zien wat aan de orde komt in de sfeer van de persoonlijke mogelijkheden en wat dit aan kosten moet meebrengen.

Daar wordt gewezen op de betekenis van de vorming van de jonge mens en op diens voorbereiding op de vervulling van zijn toekomstige rol in de maatschappij. In dat verband wordt gesproken over de noodzaak van onderwijsvernieuwing, democratisering van het onderwijs en op de noodzaak om ook na de schoolperiode zijn opvattingen te kunnen aanvullen en zo nodig te herzien. Ook komen ter sprake de kunst, de recreatie en de sport.

DIENSTVERLENING

In de nota wordt ook het aspect van de dienstverlening behandeld aan allen die niet in staat zijn op eigen kracht en verantwoordelijkheid hun plaats in het maatschappelijk bestel in te nemen. Het is immers voor de sterke en gezonde mens dikwijls al moeilijk in de gegeven maatschappelijke orde aan het tot stand brengen van zijn welzijn zelf mee te werken. „Hoeveel te moeilijker moet dit dan niet zijn voor de zwakke, de gedeukte en beschadigde mens; voor de maatschappelijke achterhoede, voor de zieke, de gehandicapte, de bejaarde enz. enz." En dan wijst de nota er op,

dat wij niet alleen achteraf, als de schade is aangericht, moeten helpen, maar dat wij met name oog dienen te hebben voor de preventie, dat wij moeten voorkomen dat deze beschadigingen ontstaan.

Gedacht wordt aan de risico's die de mens niet kan ontgaan vanwege verontreiniging van zijn leefmilieu, door geluidshinder, door inbreuken op de persoonlijke levenssfeer.

Het bovenstaande is een greep uit een rapport dat zelf niet meer bedoelt te geven dan enkele grepen uit een brede problematiek. Het is nodig dat in de drie partijen over deze in het rapport aangesneden thema's verder wordt door-gedacht. Wat het rapport wel geeft en waarover „de 18" het eens zijn geworden, dat is een bepaald thema voor het beleven van de christelijke politiek voor deze tijd. Het is een poging de idee van de christelijke politiek uit de beschouwend-sfeer naderbij te brengen naar de nationaalpolitieke en partijpolitieke werkelijkheid.



Holwerda-Zonen

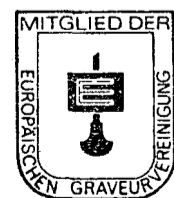
Dokkum 05190 - 2292 Drachten 05120 - 2157 Lelystad 03200 - 400

Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten



NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATEN-ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*



M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in
ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

MAATSCHAPPELIJKE GEZONDHEIDSZORG VAN VANDAAG OOK VOOR MORGEN?

DOOR R. W. VELBERG

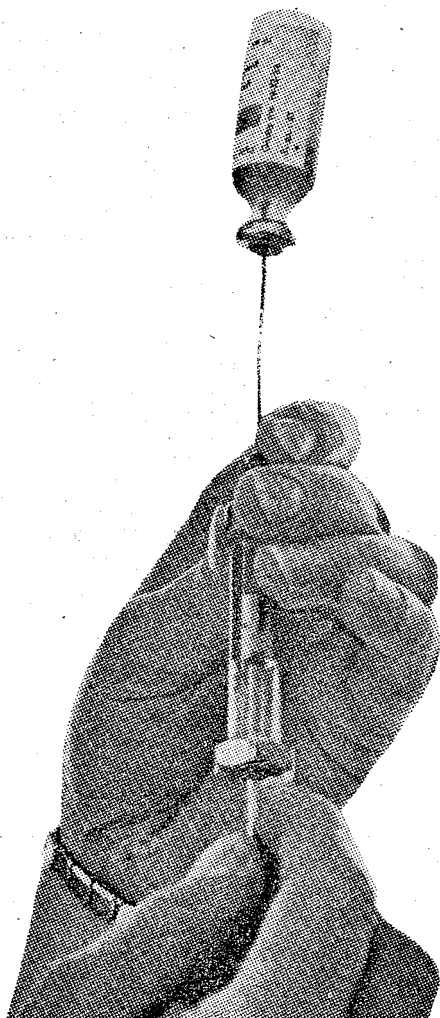
De Kruisverenigingen stellen zich ten doel, de maatschappelijke gezondheidszorg in de ruimste zin te behartigen. Dit werk is in het verleden voor een groot deel vanuit de periferie gegroeid: vanuit plaatselijke verenigingen voor diaconessenwerk, voor ziekenzorg of voor de bestrijding van besmettelijke ziekten.

Nadat deze kernen van activiteit geruime tijd min of meer onafhankelijk van elkaar gewerkt hadden, zochten zij onderling aansluiting in overkoepelende bonden, deels provinciaal en deels landelijk. Vanuit deze supra-locale organisaties ging opnieuw een stimulans uit tot nieuwe lokale activiteiten. Aldus is langzamerhand het thans bekende (of onbekende!) onoverzichtelijke geheel ontstaan, waarin traditioneel de autonome plaatselijke Kruisvereniging de voornaamste eenheid is.

In dit heterogene patroon, waarbij de lokale eenheden soms provinciaal, soms landelijk waren aangesloten, is met namen de oorlog enige ordening opgetreden. Er is een uniforme, min of meer hiërarchisch aandoende, structuur ontstaan van landelijke, provinciale en plaatselijke Kruisverenigingen, waarbij de lokale wijkverenigingen door de subsidievoorwaarden genoopt werden, zich bij een provinciale Kruisvereniging aan te sluiten en zich aan haar toezicht te onderwerpen. De autonomie van de plaatselijke vereniging bleef echter in elk ander opzicht bestaan.

Binnen de lokale Kruisverenigingen was aanvankelijk het werk van de ziekenverzorging wel het voornaamste. Reeds snel echter werd aandacht besteed aan meer preventieve werkzaamheden zoals b.v. de tuberculosebestrijding en de kinderhygiëne. Met name deze laatste activiteit heeft zich, tezamen met de gezondheidsvoorlichting in de ruimste zin, zeer sterk uitgebreid. Alles bijeen is dit zeker belangrijk maar toch voornamelijk ongespecialiseerd, werk geweest: de plaatselijke Kruisverenigingen waren over het algemeen en zeker ten plattelande te klein om zich verpleegkundige specialisten te kunnen veroorloven.

De provinciale verenigingen hebben in de loop van de tijd vooral een specialistisch apparaat uitgebouwd, waarbij de dienstverlening aan de hand van achtereenvolgens opkomende vragen min of meer in „dienstvakken” is georganiseerd met een breed scala van uiteenlopende mogelijkheden (rheumabestrijding, revalidatie, kankerbestrijding, moederschapszorg en kinderhygiëne, voedingsvoorlichting, bejaardenzorg etc.). Vanuit deze diensten zijn de specialisten, voornamelijk verpleegkundigen, met het bijbehorende administratieve apparaat alsmede de adviserende en leidinggevende sociaal-geneeskundi-



gen beschikbaar voor het begeleiden van het niet-gespecialiseerde plaatselijke werk.

Daarnaast waren echter sommige, weliswaar zijdelings aan de Kruisverenigingen gelieerde, zelfstandige en specifieke organisaties ontstaan voor tuberculose bestrijding en psychiatrische voor- en nazorg, die vaak in een veel losser verband met de plaatselijke wijkverplegende werkten. Het voor de maatschappelijke gezondheidszorg ter beschikking staande specialistische apparaat wordt dus hetzij binnen de provinciale Kruisverenigingen in van elkaar gescheiden diensten, hetzij daarbuiten in zelfstandige organisaties gevonden. Ook in dit opzicht is er dus een heterogeen, onoverzichtelijk en soms wat inefficiënt geheel ontstaan. Tenslotte laat dit agglomeraat van specialistische dienstverleningen een groot aantal terreinen open, waarin vooralsnog niet wordt voorzien. Soms betreft dit vooralsnog in vele provincies „incourante” voorzieningen, waarbij echter nooit is te voorzien, in hoeverre deze alsnog „courant” zullen worden. Soms ook betrof dit terreinen, waarop dan maar voorzieningen werden getroffen door instanties geheel buiten de Kruiswereld gelegen: men denke in dit verband b.v. aan consultatiebureaus voor alcoholisme, voor gezinsplanning,

voor huwelijksmoeilijkheden etc. Wanneer in deze manco's van de dienstverlening verder zou moeten worden voorzien, zou de consequentie van het tot dusverre gevolgde systeem zijn het steeds weer inrichten van nieuwe specifieke diensten binnen of specifieke organisaties buiten de Kruisverenigingen om.

KRUISWERK ALS PARTICULIER INITIATIEF

De structuur van de maatschappelijke gezondheidszorg is dus een vrij onoverzichtelijke zaak geworden, waarin de buitenstaander en dus ook de steun zoekende patiënt bijzonder slecht zijn weg weet te vinden. Het lijkt ontmoeigend te moeten constateren, dat dit bovendien nog gecompliceerd wordt door de verzuiling van dit werk. Allereerst zou de vraag gesteld kunnen worden, in hoeverre hier eigenlijk nog wel taken voor particuliere organisaties liggen. De overheid zou dit werk zeker zelf kunnen verrichten en wellicht zelfs technisch beter middels een nieuw, uniformapparaat met een duidelijke functionele hiërarchie. Het werk zou hiermee aan efficiëntie kunnen winnen en mogelijk zelfs over veel meer armslag aan financiën en mankracht beschikken.

Historisch bezien is het werk voortgekomen uit het plaatselijke particuliere initiatief en de kenmerken daarvan draagt het nog steeds. Men zag in zijn naaste omgeving bepaalde noden, meende zich daarvoor verantwoordelijk en voorzag vervolgens in de noodzakelijke voorzieningen voor zover deze binnen die verantwoordelijkheid te realiseren waren. Het lijkt een goed ding, dat naast alle overheidszorg en alle daaruit voortvloeiende rechten, de eigen zorg van het individu voor zijn eigen gezondheid een belangrijke plaats inneemt.

Er is wel eens gesteld, dat de mens naast b.v. het recht op vrijheid, op arbeid etc. ook het recht op gezondheid zou hebben, maar in wezen is dit een theoretische en slecht houdbare constructie.

Hoogstens ware iemand het recht op gezondheidszorg te garanderen; in hoeverre we daarmee de eigen gezondheid nastreven, raakt de eigen verantwoordelijkheid wel heel direct. Zelfs bij een optimaal gebruik van deze mogelijkheden kan nog steeds niemand ons de gezondheid zelve garanderen! De destijds verschenen Volksgezondheids nota heeft deze gedachte aan de eigen verantwoordelijkheid dan ook heel terecht centraal gesteld en alle ruimte aan de particuliere organisatie, met alle voor- en nadelen daarvan, gelaten.

De overheid lijkt steeds meer functies en verantwoordelijkheden van ons over te nemen. In toenemende mate wordt echter beseft, dat dit slechts daar past, waar wij individueel ingewikkelde technologische problemen niet meer kunnen overzien of beheersen, zoals b.v. op het terrein van de

gezondheidsbescherming. Richt bij de gezondheidszorg de voornaamste aandacht zich op het individu of de groep, bij de gezondheidsbescherming komt het accent van de belangstelling te liggen op de grote exogene factoren van het milieu zelf (b.v. luchtverontreiniging, drinkwatervoorziening, bescherming tegen ioniserende stralen etc.).

Op dit gebied van de gezondheidszorg schept de overheid door haar subsidiëring velerlei mogelijkheden, die wij al dan niet kunnen benutten. De Kruisverenigingen maken hiervan gaarne gebruik, niet om rechten van haar leden t.o.v. een anonieme overheid te realiseren, maar om plichten t.o.v. onszelf en onze naasten te kunnen nakomen. Juist in de kring van de Prot. Chr. Kruisverenigingen komt de hulp aan de ander niet louter uit een beginsel van medemenselijkheid voort, maar ligt deze in het verlengde van een opdracht in de wereld. In een opdracht Gods menen zij van de geboden mogelijkheden als een geschenk Zijnerzijds gebruik te mogen maken. De historisch gegroeide particuliere organisatievorm van de gezondheidszorg lijkt waard om behouden en met de maatschappij méé ontwikkeld te worden. De particuliere organisatie met zijn zwaartepunt in de plaatselijke Kruisvereniging sluit aan bij het lid van die vereniging en geeft, ondanks alle subsidiëringen, een duidelijke betrokkenheid van dit werk op de verantwoordelijkheid voor de eigen gezondheid.

KLEUR EN SAMENWER- KING BIJ KRUIZEN

Het is uiteraard inefficiënt, door verzuiling alle mogelijkheden in drievoud te moeten scheppen. Hoe kostbaarder het apparaat, hoe klemmender de vraag van de subsidiegever naar samenwerking wordt — en terecht! Daarnaast is echter het verlangen naar een voorziening in de eigen „kleur” eveneens gewettigd: de verleende hulp raakt vaak dusdanig het essentiële van de gezinsstructuur, dat een zgn. „ontkleuring” niet verantwoord schijnt.

De kernvraag in dit werk blijft steeds: tot wie wendt de patiënt zich, wie wenst hij als gast in eigen huis te ontvangen op het moment, dat hij in nood verkeert en hulp behoeft? Dit geldt des te meer, zodra de „gast” een leidinggevende rol moet gaan spelen juist op het moment, dat de „gastheer” zich zwak en kwetsbaar voelt. Wanneer dit al voor de wijkverplegende kan gelden, dan zeker b.v. voor een kraamverzorgster die 10 dagen lang in het gezin verkeert en dit plaatsvervangend zal moeten leiden. Wie de Kruisvereniging hulp vraagt en haar ontvangen wil, die wordt deze hulp verleend ongeacht zijn achtergrond.

Als eerste vuistregel in samenwerkingsvragen zou men kunnen stellen dat, hoe dichter bij en in het gezin gewerkt wordt, hoe duidelijker de eigen „kleur” gevraagd wordt en gehandhaafd dient te worden. Als tweede vuistregel echter meteen: hoe verder van het gezin af en hoe technischer de bemoeienis, hoe dwingend de eis naar een efficiënte samenwerking van de drie Kruisverenigingen!

Binnen deze gedachtengang is vooreerst op plaatselijk niveau alleen een coöperatie in het technische vlak te realiseren: onderling bijstand, gemeenschappelijke materialen en evt. gebouwen en met name uitschakeling van alle niet-essentiële concurrentie in contributies en dienstbetoon. Het in de kleinere wijkverenigingen door de 5-daagse werkweek reeds min of meer afgedwongen systeem van onderlinge waarnemingen is reeds een voorname inneming van de gast-wijkverpleegster in de wensen van haar gastheerpatiënt!

Op provinciaal en landelijk niveau is een samenwerking echter des te gemakkelijker te verdedigen: men staat verder van het gezin af en de voorzieningen liggen vaak veel meer op een technisch vlak. Bovendien zijn dit de niveaus, waar de kostbare organisatorische apparaten moeten worden opgebouwd en grote investeringen (zowel in geld als in schaarse mankracht) in de gevraagde specialistische krachten moeten worden gedaan. Samenwerkingsverbanden op deze niveaus treft men reeds op vele plaatsen aan en zij werken met veel succes: de Kruizen hebben elkaar daarbij wel

gevonden. Gewoonlijk is daarbij de Stichtingsvorm gekozen, aangezien bij een eenvoudige fusie het bewaren van de eigen aard vrijwel een onmogelijkheid lijkt. In een Stichting ligt weliswaar nimmer een garantie besloten voor het behoud van deze eigen aard, maar zij schept daartoe althans de mogelijkheden. Afhankelijk van het onderling respect van de deelnemers en van hun binding met de eigen achterban kan zowel ontkleurig als ook vervreemding van zo'n samenwerkingsverband van de rest van het kruiswerk worden voorkomen.

WENSEN VOOR TOEKOMST

Vanuit de in het kort geschetste ontwikkelingsgang en structuur van het werk binnen de maatschappelijke gezondheidszorg presenteren zich welhaast vanzelf een aantal wensen bij de ontwikkeling van het kruiswerk in de komende jaren.

1. Het behoud van de particuliere organisatievorm lijkt alleszins wenswaardig, zodat het individu betrokken blijft bij de eigen gezondheidszorg. Het voordeel van deze betrokkenheid kan echter slechts dan worden gerealiseerd, indien de organisatie voor het lid voldoende doorzichtig wordt en hem een wezenlijke mogelijkheid tot inspraak geeft. Het begrip inspraak wordt min of meer als een modeverschijnsel door velen wat amorph gehanteerd en op allerlei situaties van toepassing geacht, óók daar waar deze in hoge mate door deskundigheid dient te worden gedomineerd. Ook binnen het kruiswerk zal, zowel bij het uitvoerende als op het bestuurlijke vlak de deskundigheid moeten blijven domineren, maar tevens is er zeker behoefte aan ruimte om het lid voor te lichten, inzicht te geven, mee te laten spreken te laten vragen en met nieuwe eisen te laten komen en hem ook desgewenst deel te laten hebben aan de leiding: de dienstverlening heeft een „feed back” van zijn consument nodig! De Kruizen zullen zich in de toekomst beter en duidelijker moeten „verkopen” en ruime aandacht aan hun public relations dienen te schenken. Alleen dan zal een belangrijk reservoir aan vrijwillige krachten, die vooral op het bestuurlijke vlak een voornaam stuk arbeid voor hun rekening nemen, ter beschikking van de gezondheidszorg blijven. Naast de door hen verrichte arbeid is die inbreng van een veelheid van inzichten van buitenaf in de organisaties van eminent belang.

2. Het behoud van de levensbeschouwelijke verdeling in de periferie terwille van de gast-gastheer-verhouding en vandaaruit doorgetrokken naar de overkoepelende verbanden, lijkt evenzeer te wensen.

De nadelen van deze verzuijing zullen door een goed samenwerkingsklimaat opgevangen dienen te worden. Hierbij wordt niet zozeer aan een fusering gedacht, waarbij de gekleurde lokale verenigingen hun „achterland” zouden verliezen, maar juist aan samenwerkingsverbanden waarbinnen de eigen aard behouden kan blijven.

3. Te wensen ware voorts een herstructurering van de organisatievorm der Kruisverenigingen, waarbij een duidelijke functionele hiërarchie zou kunnen worden nagestreefd, met daarbij een duidelijke taakverdeling tussen de niveaus plaatselijk, provinciaal en landelijk.

Van de plaatselijke Kruisverenigingen mag een goede, alzijdige, ongespecialiseerde hulpverlening worden verwacht.

Op provinciaal niveau mag een goed gecoördineerde specialistische dienstverlening en begeleiding geveerd worden, waarbij o.a. terwille van de overzichtelijkheid aan een gezamenlijk en centraalmeldingsadres voor alle sociaal-medische voorzieningen gedacht kan worden.

De landelijke verenigingen staan tenslotte vrijwel geheel buiten de directe dienstverlening. Van hen kan de vorming van een gezamenlijke pool van deskundigen geëist worden, die richting en leiding kunnen geven aan een bovenal wetenschappelijke ontwikkeling van het kruiswerk, alsmede aan een gezamenlijke presentatie van dit werk naar buiten en naar de subsidiërende Rijksoverheid.



4. Op plaatselijk niveau valt in de eerste plaats te wensen, dat over de gehele lijn een unificatie en voortdurende modernisering in methoden en dienstbetoon wordt bereikt en dat waar nog nodig de dienstverlening „allround” wordt gemaakt.

Voorts valt het een en ander te wensen betr. de voorwaarden, waaronder de wijkverplegende haar huidige werk dient te verrichten. Zij zal, óók ten plattelande, in toenemende mate haar werk binnen een geregelde arbeidstijd, een 5-daagse werkweek en met vlot lopende waarnemingsregelingen moeten kunnen verrichten. Voorts heeft zij recht op een continue leiding en coaching, bij het systematiseren van haar werk. In meerdere grote plaatsen poot men in dit alles te voorzien door de inschakeling van hoofdwijkverpleegsters, maar alweer ten plattelande zullen de eenheden te klein zijn om dit te kunnen realiseren. Voor deze kleinere eenheden geldt, dat zij door middel van een schaalvergroting binnen kleinere districten inschakeling van deze functionarissen mogelijk zullen dienen te maken.

Voorts kan men zich afvragen, of de gequalificeerde wijkverpleegsters binnen het huidige systeem niet te veel belast is met minder gequalificeerd werk. Het ware te wensen, dat zij in toenemende mate van dit werk ontlast wordt door de assistentie van in de wijken aangestelde ziekenverzorgsters. Bovendien zou er naar gestreefd dienen te worden de wijkverpleegster zoveel als mogelijk te ontlasten van of haar te assisteren bij het door haar te verrichten administratieve werk.

Tenslotte vragen plaatselijk de horizontale communicatielijnen bijzonder de aandacht. Nog afgezien van de conceptie van een home-team waarbinnen de wijkverpleegster haar specifieke plaats zou moeten vinden, is een verbeterde communicatie van deze zuster met zowel de huisarts als de maatschappelijk werkster een dwingende eis.

INTEGRATIE

5. Op provinciaal niveau lijkt het gewenst tot een integratie te komen van de vele, van elkaar min of meer onafhankelijke, specifieke werkende diensten. Wanneer zonder meer vanuit de huidige situatie wordt doorgebouwd komen wij in de toekomst in een nog sterker versplinterd en onoverzichtelijk patroon van dienstverleningen uit, waarbij de dublures blijven bestaan, proliferatie van de bijbehorende administraties niet kan worden betuigd, de inefficiëntie alleen maar kan toenemen en in de manco's evenmin kan worden voorzien.

Van meerdere zijden wordt bij deze provinciale dienstverlening zonder meer om specifieke krachten gevraagd,

d.w.z. om specialistische krachten die zich maar met één soort ziektebeelden bezighoudt (b.v. de districtsverpleegster reumabestrijding).

Van de andere zijden, daaronder begrepen van overheidswege, wordt de polyvalentie dier verplegenden gepousseerd, waarbij zij meerdere doch wel aan elkaar verwante groepen patiënten zou kunnen begeleiden (b.v. een districtsverpleegster voor reuma zowel als voor revalidatie).

Noch voor het specifieke, noch voor het polyvalente werken zijn tot dusverre steekhoudende en aan de praktijk getoetste argumenten aan te voeren. Uitgaande van ter plaatselijke behoeften zal echter, onder begeleiding van een daartoe landelijk ter beschikking gesteld begeleidingsteam, in één der provincies een experiment dienaangaand worden gerealiseerd, dat de mogelijkheden tot wetenschappelijke evaluatie zal bieden, waarmee meteen een voorbeeld van modern opgezet ontwikkelingswerk op het terrein van het kruiswerk is gegeven. Wellicht zal op basis van een dergelijk experiment doorgebouwd kunnen worden aan de vorming van een geïntegreerde Sociaal-Medische Dienst.

6. In aansluiting op deze gedachten-gang rijst meteen de vraag, in hoeverre vele provincies in hun geheel voor dit soort dienstverlening niet een te grote en onhanteerbare eenheid zullen blijken te zijn bovendien of het automatische vasthouden in alle gevallen aan de provinciegrenzen zelf (die tenslotte niet met het oog op de gezondheidszorg geconstrueerd zijn!) nog wel zinvol is.

In meerdere provincies zou de ontwikkeling, tot een slagvaardiger dienstverlening te komen, in de wat verdere toekomst wel een kunnen leiden tot een decentralisering in enkele deelgebieden, waarbij in plaats van provinciale zelfs regionale Sociaal-Medische Diensten zouden kunnen ontstaan.

7. Voorts vraagt, zeker gezien tegen de achtergrond van de toenemende vraag naar een integrale beoefening van de gezondheidszorg en het toenemende probleem van de dubbel-gehandicapten, de onderlinge verhouding van de lichamelijke en geestelijke gezondheidszorg om een kritische evaluatie.

De historisch gegroeide situatie heeft ons een uitgesproken scheiding opgeleverd van een somatische sociaal-medische zorg welke binnen de Kruisverenigingen en van een psychiatrische sociaal-medische zorg welke binnen zelfstandige en veelal slechts zijdelings aan die Kruizen gelieerde Stichtingen is georganiseerd. Tussen beide sectoren van de gezondheidszorg bestaan vaak slechts vage en weinig benutte communicatielijnen, die dringend om verbetering vragen.

Mede hierdoor is het bij de sociaal-psychiatrische zorg praktisch onmogelijk geworden, gebruik te maken van de mogelijkheden die de lokaal bekende en vrijwel continu ter beschikking

staande wijkverplegende zou kunnen bieden. Deze is er tenslotte qua functie op ingericht, zowel bij de signalering als bij de begeleiding ingeschakeld te worden; het bezwaar van een evt. ontbrekende deskundigheid harerzijds is voor een groot deel waarschijnlijk pas ontstaan doordat zij op dit gebied vrijwel niet meer met vragen wordt geconfronteerd. Ook hier kan zij, als niet gespecialiseerde verpleegster mits met specialistische begeleiding zeker een rol spelen, juist zoals zij deze in het verleden bij zovele voor haar „nieuwe” taken heeft getoond te kunnen spelen!

8. Er is in de laatste jaren meermalen gedacht aan en gefantaseerd over een totale welzijnszorg, waarin zowel de maatschappelijke gezondheidszorg als het maatschappelijk werk in belangrijke mate zouden moeten participeren. De behoefte aan een geïntegreerde dienstverlening van met name deze beide partners is zonder meer duidelijk te illustreren met het voorbeeld van een zo dringend gewenste zorg voor de gezonde en de zieke bejaarde, waarin nog te weinig wordt voorzien. Ook tussen de kruiswereld en het maatschappelijk werk bestaan nog slechts weinige en beslist niet optimaal gebruikte communicatiemogelijkheden; nog te veel wordt hier aan elkaar voorbij gewerkt en van beide zijden zelfs een zekere concurrentiepositie ervaren.

Deze moeilijke verhouding en samenwerking wordt nog geaccentueerd door het feit, dat beide vormen van dienstverlening onder de zorg van verschillende ministeries vallen met als consequentie een hinderlijk verschil in organisatievorm, in ontwikkelde werkmethoden en in subsidiëeringsmaatstaven.

FINANCIËN

9. Er is nog een zuiver financieel-technisch aspect van het kruiswerk, waarop zich onze aandacht zal moeten richten. In belangrijke mate is dit binnen particuliere organisaties gerealiseerde werk afhankelijk van subsidiëring door drieërlei overheid: Rijk, Provincie en Gemeente.

Er bestaan op provinciaal en gemeentelijk niveau geen uniforme subsidieregelingen, zodat grote plaatselijke verschillen in terbeschikking staande middelen kunnen ontstaan. Bovendien is menige subsidie op een gefixeerd bedrag c.q. een fixum per lid bepaald, welke op zichzelf heel redelijke subsidiëringen bij een stijgend kosten-niveau en bij uitbreiding van de dienstverlening aldus in enkele jaren beduidend aan waarde inboeten. Voorts hanteren enkele instanties een systeem van een al dan niet gelimiteerde tekorten-subsidiëring, op welke basis uiteraard enigerlei planning op langere termijn onmogelijk is.

Het door de Rijksoverheid gehanteerde subsidiëringssysteem is uiteraard uniform, vrijwel waardevast en voor de Kruisverenigingen organisatorisch het gemakkelijkste te verwerken. Desalniettemin is ook deze financiële basis op korte termijn voor verandering vatbaar, hetgeen in deze welvaartsperiode vaak betekent voor verbetering, maar hetgeen bij een onverhoopde ernstige daling van de conjunctuur evengoed een vermindering zou kunnen betekenen.

De Kruisverenigingen hebben tegenover hun werknemers de plicht een continuïteit in functie en inkomen te garanderen. Daarnaast zal iedere poging tot een herstructurering en tot een verdere ontwikkeling van het werk der maatschappelijke gezondheidszorg te komen, volkomen afhankelijk zijn van de mogelijkheid, dit op lange termijn te plannen. Bij de thans gebezigde subsidiëringssystemen kunnen de Kruisverenigingen welhaast alléén volstaan, moeizaam van jaar tot jaar naar een dekking van hun begrotingen te streven en daarbij het huidige werk lopende te houden. Long-term-planning is nog vrijwel onmogelijk, het werk kan slechts aarzelend gemoderniseerd en uitgebreid worden, maar voor een doelbewust beleid in de zin van de eerder genoemde punten ontbreekt hen in de huidige situatie de economische basis volkomen! Reeds veel zou gewonnen zijn, indien provinciale en gemeentelijke subsidies

VERVOLG OP PAG. 8

DEMOCRATISCHE GEZINDHEID BEVORDEREN

IEMAND heeft eens beweerd „democratie is die regeringsvorm waaronder je zegt wat je wilt en doet wat je gezegd wordt”.

Maar democratie is meer. Gelukkig wel.

Het is vooral een gezindheid, van waaruit je de zaken in de samenleving benadert. Het veronderstelt meedoen in de samenleving: meedenken en meepraten.

Velen hebben het gevoel tegenwoordig, dat er wel door anderen wordt gedacht en gepraat — dat laatste vooral — en dat het daarom niet zoveel geeft of je je druk maakt of niet. Per slot van rekening wat maakt het uit of je nu door de hond of door de kat wordt gebeten.

Wie zo redeneert doet dat niet vanuit een democratische gezindheid. Zo'n gezindheid is er juist op ingesteld te trachten mede vorm te geven aan de samenleving. Om daaraan mee te kunnen werken — op welke plaats ook — is het noodzakelijk, dat betrokkene beschikt over enige kennis van de Nederlandse samenleving, hoe die in elkaar zit en hoe die in de praktijk functioneert. De een is daar door opleiding en beroep meer van gewaar geworden dan de ander. Nu bestaat echter voor ieder de mogelijkheid zich beter op de hoogte te stellen.

DUIDELIJKE DOELSTELLING

De Stichting Burgerschapskunde zorgt daar voor. Haar doel is „het vergroten van de kennis omtrent de inrichting van de Nederlandse samenleving en het Nederlandse staatsbestel en het daardoor bevorderen van de democratische gezindheid”.

VERVOLG VAN PAG. 7

MAATSCHAPPELIJKE GEZONDHEIDSZORG VAN VANDAËG OOK VOOR MÖRGEN?

uniform en waardevast gemaakt zouden kunnen worden en zo mogelijk tevens gerealiseerd aan de omvang van de dienstverlening ter plaatse. Nog meer zou gewonnen zijn, indien deze subsidies zouden kunnen worden bepaald op een vast percentage van de verleende Rijkssubsidie.

De onzekerheid ten aanzien van de planning en daarmee van de verdere ontwikkeling van het Kruiswerk zou

Een duidelijke doelstelling, die de Stichting op zeer duidelijke wijze tracht waar te maken via een schriftelijke cursus. Deze cursus bestaat uit 40 schriftelijke lessen van 8 tot 12 pagina's. Naast deze lessen gaat de N.O.S. vanaf woensdag 8 oktober via Hilversum II (402 m) wekelijks een radio-uitzending van 19.35 uur tot 19.50 uur verzorgen, die gebaseerd is op de schriftelijke lessen. Iedere les is voorzien van een literatuuropgave, zodat bredere studie mogelijk is. Tevens bevat iedere les vragen. De cursist kan die vragen beantwoorden en ter correctie inzenden.

De cursus is voor slechts f 25 te volgen, dank zij het feit, dat C.R.M. een forse subsidie voor dit werk geeft. In 1968 deden ruim 1.000 personen aan de cursus mee. Dit jaar hoopt men het dubbele aantal deelnemers te halen. Verdere gegevens met betrekking tot de cursus:

a. Een speciale vooropleiding is niet vereist. Gewenst is dat de deelnemers beschikken over een algemene ontwikkeling, die ongeveer overeenkomt met het eindpeil van een Mulo- of Mavo-opleiding.

b. De cursus duurt circa 10 maanden, zodat de deelnemers 4 lessen per maand moeten bestuderen.

c. Belangstellenden kunnen zich schriftelijk melden bij de Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349 te Leiden. Naast vermelding van naam, straat en plaats ook gaarne vermelden geboortedatum en beroep.

d. Het cursusgeld ad f 25 moet bij vooruitbetaling worden voldaan door overschrijving op giro 1501169 t.n.v. Stichting Burgerschapskunde te Leiden.

e. In het cursusgeld zijn de porto kosten begrepen voor de toezending van de lessen. Ter correctie ingezonden antwoorden op vragen kunnen als drukwerk worden gefrankeerd, terwijl er tevens een geadresseerde en gefrankeer-

echter definitief beëindigd kunnen worden, indien wij in Nederland zouden kunnen komen tot een subsidiewetgeving op dit terrein, waarbij de Kruisverenigingen op alle niveaus zouden kunnen weten, waar zij op langere termijn op zouden kunnen rekenen.

Dat daarnaast voor de kostendekking van de zich perfectionerende dienstverleningen een ruimere ledenbijdrage zal mogen en moeten worden gevraagd en dat ook deze bijdrage aan het algemene kostenpeil gerelateerd zal dienen te zijn, staat wel buiten kijf! Wanneer het lid in toenemende mate betrokken blijft bij zijn gezondheidszorg, kan van hem ook een redelijke kostenbijdrage verlangd worden.

De hierboven genoemde wensen bij de verdere ontwikkeling van het werk in de maatschappelijke gezondheidszorg zijn uiteraard wat subjectief gekozen. Er zijn hiernaast andere wensen te

de retour-enveloppe bij ingesloten moet worden.

f. Aan de cursus is geen examen verbonden. Wie dat wil kan aan het eind van de cursus een verklaring ontvangen. Daarvoor is het nodig, dat alle lessen bestudeerd worden en de beantwoording van de vragen ter correctie is ingezonden. Tevens moet men dan een verslag hebben gemaakt van een vergadering van een Gemeenteraad, Provinciale Staten of van een van de Kamers der Staten-Generaal.

AFWISSELEND MENU

Een afwisselend „menu” wordt de deelnemers in de lessen voorgeschoteld. Aan de orde komt het overheidsbeleid in deze tijd en de vorming van het overheidsbeleid.

Het ontstaan van de politieke stromingen in Nederland komt aan de orde. In verband hiermee krijgen o.a. aandacht het kiesrecht, de schoolstrijd en de sociale kwestie. De huidige opvattingen over o.a. publiek bezit en publieke bevoegdheden, belastingdruk, inkomens- en bezitsverdeling, medezeggenschap, cultuurpolitiek en buitenlandse politiek passeren de revue.

De taak en positie van Koningin, ministers en staatssecretarissen wordt onder de loep genomen. Nederland kent veel ambtenaren. Daarom een afzonderlijke les over de taak van de ambtenaren, de organisatie van het ambtelijk apparaat, de nadelen van de bureaucratie en de politieke macht van de ambtenaren.

Het parlement en de werkwijze ervan wordt uitvoerig besproken. Het werk van adviserende colleges — zoals de Sociaal Economische Raad — wordt belicht; het optreden van pressiegroepen en de betekenis van de communicatiemedia.

Uiteenzettingen over kiesrecht, kiesstelsel en het gedrag van kiezers ontbreken niet. Een les is gewijd aan de politieke activiteit van de staatsburgers. Daarnaast echter ook uiteenzettingen over de verschillende typen van politieke partijen; over hun taken en kenmerken, over partijstelsels en over de organisatie van de Nederlandse politieke partijen.

Uti de doekjes wordt gedaan wat Provincie en Gemeente doen en betekenen in het Nederlandse staatsbestel. Actueel in verband met de verkiezingen in 1970. Over de waterschappen wordt iets verteld en ook over nieuwe bestuursvormen o.a. over gemeenschappelijke regelingen, vorming van nieuwe gemeenten en Rijnmond. Naast het voor en tegen van de Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie wordt uiteengezet wat produktschappen en wat bedrijfschappen zijn.

Het burgerlijk proces en het strafproces worden bij de rechtspraak besproken en

noemen en er zijn nog vele verdere detailleringen te maken; misschien zal een enkel punt in een verdere ontwikkelingsstadium achterhaald blijken te zijn.

Voor zover thans echter, binnen het raam der zich geleidelijk aftekenende ontwikkelingstendensen, redelijkerwijs te beoordelen is, bestrijken zij een voornaam gedeelte der te verwachten noden. In het verleden is de spankracht der Kruisverenigingen veelal voldoende gebleken, vaak al improviserend het werk verder te ontwikkelen.

De ter beschikking staande apparaten en de tot ontwikkeling gekomen activiteiten zijn echter langzamerhand tot een grootte orde uitgegroeid, waarbij een verdere improvisatie alléén niet meer verantwoord lijkt. Wij kunnen slechts hopen, dat voor een verdere

direct daarna de bescherming van de burger tegen de overheid met aandacht voor de grondrechten en voor de ombudsman.

Sociaal-economisch beleid en financieel overheidsbeleid krijgen ieder een afzonderlijke les.

In de les sociaal beleid worden besproken de volksgezondheid, de sociale verzekeringen, de loonpolitiek en de bezitsvorming.

Bij de behandeling van het onderwijs komt niet alleen de schoolstrijd ter sprake, maar eveneens de nieuwe structuur van het onderwijs, de brugklas, de verantwoordelijkheid en de invloed van de ouders.

Op de vraag „waarom treedt de overheid actief op?” wordt getracht in de les over cultuur een antwoord te geven. En ook op de vraag „is de overheid beoordelaar van de kunst geworden?” Milieuhygiëne, spreidings- en inrichtingsbeleid zijn punten die thuishoren in een les over ruimtelijke ordening.

Over buitenlands beleid, Europese integratie, Navo, Verenigde Naties, ontwikkelingshulp en ontwapening gaan diverse lessen. De laatste les zal een politiek overzicht bevatten van het jaar 1968/1969. In een extra les krijgen de deelnemers de Grondwet, het Statuut en de Universele Verklaring van de Rechten van de mens.

BOEIEND

Het bovenstaande geeft een indruk over de onderwerpen die op een boeiende manier worden behandeld. Over tal van zaken kan ieder dagelijks via de publiciteitsmedia iets horen.

Deze cursus maakt het bij serieuze bestudering mogelijk achter de feiten te kijken en de samenhang van de dingen beter te zien. Het is de moeite waard een aanmelding voor de cursus te posten. Als u tijd en interesse hebt neem dan de gelegenheid te baat u de kunst van het burgerschap beter eigen te maken. U zult daar als burger alleen maar plezier van hebben en de democratie is het best waard.

9 gulden voor 90 jaar arp

ontwikkeling noodzakelijk schijnende voorwaarden in belangrijke mate kunnen worden gerealiseerd.



rotatie

Snelle persen en vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drukt 137 tel. 030 - 19446
utrecht

DE TOEKOMSTIGE BROEDERSCHAP VAN AUSTRALISCH NIEUW-GUINEA

Nu we leven in de nadagen (sic) van de uitslag der zogenaamde „volksraadpleging” — in de Nederlandse pers een „prefabricated” keuze en ook wel de grootste politieke farce van het jaar genoemd — is het een kwestie van verantwoordelijkheid zich bezig te houden met de toekomst van het zo zeer geteisterde Papoea-volk. Hoewel men realistisch dient te zijn, is de waarde van de „daad der vrije keuze” zo zeer ondergraven, dat men het nu door allerlei kunstgrepen gecontinueerde Indonesische bewind nauwelijks serieus kan nemen als een solide definitieve bestuursvorm voor dit gebied. Het ligt voor de hand dat de Papoea's die letterlijk „overruled” zijn en nooit iets hebben kunnen zeggen hun antwoord gaan geven.

Afgezien van de morele kwalificaties is er op het praktische vlak ook niets tot stand gekomen. Zoals een Papoea dat ter plaatse samenvatte tegen de N.R.C.-redacteur P. A. van Gastel: „De uitslag lost niets op, we hebben er geen economische ontwikkeling door”. Omdat ook dit politieke probleem zich evolueert is het belangwekkend dat juist van internationaal denkende wetenschappelijke zijde de plaats van Westelijk Nieuw Guinea in het wijdere Pacific-verband aan de orde wordt gesteld. Met name de plaats van het zelfstandigheid groeiende Australisch Nieuw Guinea wordt een belangrijke determinant. De toekomst van West-Irian zal in toenemende mate bepaald worden door het broedervolk der Australische Papoea's.

INTERNATIONALE PERS

In april 1961 reeds schreef F. J. West in *Foreign Affairs* dat de verdeling van Nieuw Guinea in 2 delen, één onafhankelijk, maar verbonden aan Australië en het andere als provincie van Indonesië „would be illegal and very likely unpermanent”.

In de *Internationale Spectator* van februari 1969 constateert *Observer* dat waar West-Irian aan Australisch Nieuw Guinea grenst, het daardoor het enige gebied is waarmee Australië een landgrens gemeen heeft. Daarnaast signaleert hij een gevoel van verbondenheid van de politiek geschoolde Australische Papoea's met hun broeders in West-Irian, en ziet hij in de uitgesproken divergentie in economische ontwikkeling een potentiële bron van gevaar en een kiem voor irredentische bewegingen.

In het House of Assembly te Port Moresby — de Australische Nieuw Guinea Raad — werden reeds vragen gesteld over de wantoestanden in West-Irian en werd in een motie de Australische Regering gevraagd het Indonesisch optreden in de Verenigde Naties ter sprake te brengen.

Een zelfde geluid komt van de gezaghebbende Zuidoost Azië kenner, professor dr. Ulrich Schweinfurth van de Universiteit van Heidelberg, die in *Aussenpolitik* van december 1968 de natuurlijke lotsverbondenheid van beide Papoea-volken eveneens aan de orde stelt.

Hij stelt: „Im Fall der Australischen Neu Guineas bleibt es nicht aus, dasz

die Frage nach dem Westen der Insel gestellt wird”. Nadat hij heeft vastgesteld dat de overname door Indonesië van West-Irian als een koloniale transactie moet worden gezien, vraagt hij zich af: „Wat zal er gebeuren, als „eines Tages” Australisch Nieuw Guinea zelfstandig wordt en „eine selbständige einheimische Regierung den Zusammenschluss der Insel insgesamt fordert”?

Tenslotte meent spreker: „Over niet al te lange tijd zal de oeconomische ontwikkeling van het Oostelijk deel haar aantrekkingskracht gaan uitoefenen”. De Pool P. A. Szudek, lector politieke wetenschappen en publicist te Londen is in zijn brochure „New Guinea — Danger Zone 1969” van mening, dat de Australische Papoea's nadat ze hun zelfstandigheid zullen hebben verkregen, gebruik zullen gaan maken van hun recht tot unificatie van het gehele eiland. Na jarenlange ervaring in de Pacific belicht hij het strategische gevaar, dat een zone van labiliteit ontstaat, waar zowel Rusland — via Indonesië — als de Chinezen — die hun nederlaag in Indonesië hebben te wreken — troebele munt uit zullen slaan. Tenslotte: reeds in 1950 sielede de Papoealeider Johan Ariks tegenover de paritair Nederlands-Indonesische Commissie, dat aansluiting van Westelijk Nieuw Guinea bij Indonesië: „beledigend is voor de bevolking van het Oostelijk deel van het eiland”.

GESCHIEDENIS AUSTRALISCH N. GUINEA

Het is een belangrijk gegeven, voor wie in dekolonisatie gelooft, dat in de historie de ontdekking van zowel West-Irian als Australisch Nw. Guinea tesamen, als één gebied naar voren komt.

In 1545 zeilde de Spanjaard Ortiz de Retes langs de Noordkust en noemde het gehele eiland Nueva Guinea. Gedurende de 17e en 18e eeuw toonden slechts de Hollanders enige belangstelling voor dit gebied. In 1793 trachtten de Britten met gering succes een nederzetting te vestigen in New Albion. Doordat na de Napoleontische oorlogen Holland zijn koloniale bezittingen ging reorganiseren, tekenden in 1824 Nederland en Engeland een overeenkomst waarbij de 141 gr., 47" grens werd ingesteld. De tweedeling in Westelijk en Oostelijk Nieuw Guinea werd een koloniaal feit.

De Britten hebben weinig belangstelling getoond voor hun bezit, met name omdat het zwaartepunt van hun koloniale rijk elders lag. Men beperkte zich tot enige nederzettingen. Toen in 1870 het Hamburgse handelshuis Goddefroy — en daarmee Duitse belangen — zich aan de Noordkust vestigde om de coprahandel te bedrijven, begonnen in 1884 besprekingen tussen Duitsland en Engeland over hun invloedsferen in Oostelijk Nw. Guinea.

In 1885 annexeerde Duitsland het Noordelijk gedeelte, wat nu *The Trust Territory of New Guinea* heet en in 1888 claimden de Britten het Zuidelijk gedeelte, wat nu „*The Territory of Papua*” is. Engeland droeg in 1906 haar gebied af aan Australië. Bij het uitbreken van de 1e Wereldoorlog bezette Australië het Duitse gebied, na van de Japanse vloot militaire steun te hebben gekregen. In 1921

dekt, terwijl dezelfde bewoners in West-Irian in 1938 werden waargenomen (Baliem-vallei).

Het taalgebied is zeer groot; men spreekt van 700 talen. Een belangrijke voorwaarde voor het groeien van een nationale identiteit is een gemeenschappelijke taal. Als *lingua franca* ontwikkelt zich thans een Melanesisch Pidgin, mer vnl. Melanesische en Engelse elementen.

Het „Government of the Commonwealth of Australia” wordt vertegenwoordigd door een Gouverneur-Generaal. De uitvoerende bestuursbevoegdheid is gedelegeerd aan een Administrator, die sinds 1963 met 6 leden, waarvan enige Papoea's, het bestuur van A.N.G. vormen.

In 1964, toen de 1e verkiezingen werden gehouden werd het House of Assembly gekozen, met 64 leden waarvan de meerderheid Papoea's. Bij de 2e directe verkiezing in 1968 werd het Parlement uitgebreid tot 94 leden. Het Parlement stelt o.m. de eigen begroting vast, waarbij het de besteding vaststelt van o.m. de aanzienlijke fondsen die Australië beschikbaar stelt.

In dit verband moge opgemerkt worden dat leidinggevende Papoea's in dit Parlement, zoals de Papoea-jurist Michael Somare in de Speaker John Guise, en de 68-jarige Australiër Percy Chatterton — van 1924 tot 1964 zending in A.N.G. — de laatste tijd nadrukkelijk hun verbondenheid met de Papoea's van West-Irian naar voren hebben gebracht.

Ook op lager niveau is men actief. Op 30 juni 1967 werd 80% van de bevolking vertegenwoordigd in 137 plaatselijke raden, en waren ca. 20.000 Papoea's in bestuursdienst werkzaam. Het politieke leven in A.N.G. is minder sterk ontwikkeld dan b.v. in West-Irian. In 1964 waren er slechts 2 politieke partijen, die met 12 leden in het House of Assembly werden vertegenwoordigd; in 1968 namen 6 politieke partijen aan de verkiezingen deel.



DOOR
DRS. M. VAN DER SCHAFT

werd het voormalige Duitse gedeelte mandaatgebied van de Volkenbond met Australië als mandataris. De tweedeling in Australisch Nieuw-Guinea bleef formeel gehandhaafd. Papua — als Possession of the Crown — werd door Australië regelrecht als kolonie bestuurd; het Noordelijk gedeelte ging als mandaatgebied in 1946 over in een Trustgebied van de Verenigde Naties.

Met de Papua and New Guinea Act van 1949 kwam een gemeenschappelijk systeem van wetgeving, bestuur en rechtspraak voor „*The Trust Territory of Papua and New Guinea*” tot stand. Het gebied werd voortaan als een administratieve unie bestuurd. Kleine verschillen blijven. Het jaarverslag van het Trustgebied is uiteraard gericht aan de Algemene Vergadering der Verenigde Naties. Een V.N.-missie brengt elke drie jaar een controlebezoek, maar bezoekt ook altijd Papua, van waaruit (Port Moresby) zij haar bezoek begint.

In de 2e Wereldoorlog was Australisch Nieuw-Guinea een toonbeeld van strijd. De Jappen, die het noordelijke deel en de zeevallen naar Australië in handen hadden, trachtten via de Kokoda Trail in het Centrale Bergland door te stoten naar Port Moresby om daarna het vasteland van Australië zelf te bezetten. Na enorme strijd van Amerikaanse en Australische legers — 15.000 Australiërs sneuvelden — werden de Jappen weerhouden. Het 50.000 man tellende Papoea-bataljon bewees onschatbare diensten.

BEVOLKING

Australisch Nieuw-Guinea telt naar schatting ongeveer 2.204.000 inwoners, waarvan 34.000 niet-inheemsen, vnl. Australiërs en Chinezen. Men kan de autochtone bevolking indelen in kustbewoners — het meest ontwikkeld — en de bewoners van het Centrale Bergland. Eerst in 1933 werden de bewoners van het Centrale Bergland ont-

POLITIEKE BEWUSTWORDING

Australië legde aanvankelijk — in de vijftiger jaren — meer de nadruk op de economische ontwikkeling van A.N.G. Als motief heeft hier meegevoerd de gedachte, dat men dit zo lang mogelijk als strategische verdedigingsgordel t.o.v. Zuid-Oost-Azië bij Australië wilde behouden. De ontwikkelingen in het voormalige Nederlands Nieuw-Guinea; de voornamelijk Russische charges in de Verenigde Naties, die Australië als laatste kolonisator in Zuid-Oost-Azië bestempelden, alsmede de scherpe kritiek van de V.N.-missie, die reeds in 1963 aandrang op onmiddellijk zelfbestuur, óp een gekozen volksvertegenwoordiging en op grotere deelneming van de Papoea's in het bestuur van het land, heeft de Australische activiteiten tot politieke bewustwording der Papoea's versterkt. In 1964 werden derhalve de 1e verkiezingen gehouden, geheel volgens de wensen en adviezen die de V.N.-missie stelde.

Het Rapport van de V.N.-missie in 1968 bevatte geen kritiek. Uit polsingen van de inheemse bevolking constateerde men, dat de meerderheid der Papoea's zich nog niet gereed achtte voor zelfbestuur, omdat men geen reden zag het goede, kansenscheppende Australische bestuur te wijzigen. Ook hier is de indruk dat de Papoea rationeel denkt in termen van economische ontwikkeling. Een kleine minderheid der ondervraagden was voor een beperkte vorm van zelfbestuur. Het officiële standpunt van de Australische Regering voor dit gebied — zoals de Australische minister voor External Territories, Barns op 21 maart 1968 in het Australische Parlement naar voren bracht — is: „selfgoverning as soon as possible”. Zelfbestuur zo spoedig als als mogelijk is.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

SPAAR DE MANNEN

In „De Groene” stond onderstaand bericht:
„De te verwachten levensduur van Amerikaanse mannen is in 1968 met ongeveer 4 maanden afgenomen, en het verschil in levensduur tussen vrouwen en mannen bedraagt nu al 6½ jaar. Dat komt voor een goed deel doordat vrouwen, zoals in de hele dierenwereld, biologisch superieur zijn (een hormonen-kwestie, denkt men), maar daar komt dan bij dat de lichamelijke en psychische lasten van het huidige leven de mannen te zwaar worden. Spaar de mannen!”

Na Prinsjesdag doet in regeringskringen het gezegde opgeld „Spaar de mannen van het kabinet”. Voor de vrouw zorgt Van 't Reve.

MARS

In „Het Parool” stond o.a. dit:
„Bij de plechtige sluiting van de zitting der Staten-Generaal op zaterdagmiddag 13 september zullen over het Binnenhof de tonen klinken van een pittige mars, gecomponeerd door het K.V.P. Tweede Kamerlid C. A. A. van Beek, burgemeester van de Brabantse gemeente Reusel!”

Het blad vermeldt verder, dat de mars „Paradeklanken” behoort tot het jeugdwerk van de volksvertegenwoordiger. Zou minister Beernink, die de zitting zal sluiten, voornemens zijn iets uit zijn jeugdwerk voor te lezen?

VATICAN

Evert Werkman wijdt in „Het Parool” een artikel aan „Het Vaticaanse Wereldrijk” van Nino Lo Bello. Hij schrijft o.a.:

„Dat de Vaticaanse belangen zich ook uitspreken tot de Alfa Romeo-autofabrieken behoeft niemand te verbazen, maar ook zit er pauselijk kapitaal in de grootste Italiaanse rederijen, in banken (overigens dateert de Banco di Santo Spirito al van 1605) en via-via ook in het Nederlandse beleggingsfonds Robeco, een dochter

van de AMRO-bank”.
 Geen mededelingen over een K.V.P.-beleggingsfonds of iets van dien aard of voor Schmelzer-aandelen.

Dit behoeft dus geen belemmering te zijn voor samenwerking.

POLITIEKE LEIDERS

„De Nieuwe Linie” citeert een uitspraak van Cecil King, krantenmagnaat:

„Afgezien van politieke leiders zijn er geen figuren, noch op het gebied van de kunst of de literatuur, noch in de kerk, in de zakenwereld of in de vakbeweging, die op een serieus gehoor mogen rekenen wanneer zij het woord voeren”.

Vandaar al die volle zalen bij politieke vergaderingen.

De mensen hangen aan de lippen van de politici.

EMANCIPATIE

Mej. G. Kok, lid van de Tweede Kamer voor de K.V.P., deed blijkens het Friesch Dagblad in Friesland o.a. de volgende uitspraken:

„Theoretisch is de emancipatie van de vrouw voltrokken, maar in de praktijk ontbreekt er nog wel het één en ander aan”.

„Weerstand van de mannen zijn hier niet de oorzaak van, maar eerder een ontbreken van enthousiasme bij de vrouwen. Geen verborgen verleiders, maar verborgen weerstanden”.

„Een vrouw kan van alles worden, maar in werkelijkheid neemt ze bij haar sollicitatie altijd de handicap van haar vrouwzijn met zich mee. Ze moet een „veel klein beetje beter zijn” dan de man die ook solliciteert, wil men haar aannemen”.

't Is in ieder geval weer eens gezegd. Eens zal het (mannen) juk worden afgeworpen!

CONTROLE

In de „Haagse Post” zegt prof. dr. C. Goedhart o.a.:

„Het parlement dat primair de overheid behoort te controleren schiet zeker als het om de financiële controle gaat te kort in zijn taak. De financiële economische specialisten in de fracties van de politieke partijen vormen te weinig tegenwicht, zowel in eigen kring als het gaat om de kritische beoordeling van de overheidsuitgaven, als tegenover de minister van Financiën als temporisering van de uitgavenstijging ter sprake komt.

Ook speciaal bestemd voor Boersma, Goudwaard en Kieft.

NEDERLANDSE ANTILLEN NA DE VERKIEZINGEN

Bij de verkiezingen voor de Antilliaanse Staten, vrijdag 5 september j.l., hebben de regeringspartijen hun meerderheid in de 22 leden tellende Staten verloren.

Op Curaçao, dat 12 van de 22 zetels voor de Staten levert, verloor de Democratische Partij van premier C. D. Kroon één zetel, zij behaalde nu zes zetels. De Nationale Volkspartij behaalde er drie.

De na de onlusten van 30 mei j.l. opgerichte Arbeiders Partij, Frente Obrero behaalde eveneens drie zetels.

Op Aruba behield de P.P.A. (regeringspartij) vier zetels, de andere vier gingen naar de A.V.P.-combinatie.

De enige zetel van Bonaire ging verloren voor de regeringspartijen. Op de Bovenwindse eilanden bleef de ene zetel in handen van de Democratische Partij. De regeringspartijen bezetten nu precies de helft van het aantal Statenzetels. Niet in het minst door het succes van de nieuwe Arbeiderspartij zijn de verhoudingen zodanig gewijzigd dat verwacht wordt, dat de vorming van een nieuwe regering lang zal gaan duren.

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

9 gulden voor 90 jaar arp

ZOETERMEERS ROEM
 de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

CHR. COÖP. *Spaarbank „Eigen Haard” g.a.*

LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk in 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27802 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGINGSBOEKIES

6% - 5%

JEUGDSPAARDERS

AMBTENAREN (met premie)

4½%

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR

(ook voor salarissen, A.O.W., pensioenen etc.)

4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevende) girorekening: Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigheden.
 Elektrische en autogene las- en snijbenodigheden.

DEVENTER

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

DIRECT GELD NODIG?

PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	
	AFLOSSING	PER MAAND
f 1000,-	47,50	34,30 22,50
f 2000,-	94,50	68,60 45,-
f 3000,-	142,04	102,90 87,50
f 4000,-	171,-	112,50 70,85
f 5000,-	189,39	137,20 90,-

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 04494 - 5320

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

- Handel in hijsmaterialen, riet en tees
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel
 RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Aannemingsbedrijf
 Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennepe
 02526-3341

HOE DENKT U OVER

Hoe denken de lezers van Nederlandse Gedachten over de vorm en de inhoud van dit blad?

De redactie wil dit graag weten. Niet uit nieuwsgierigheid maar omdat wij u pas goed van dienst kunnen zijn, wanneer wij uw opvattingen weten.

Wij zullen het dan ook zeer op prijs stellen wanneer u deze vragenlijst in wilt vullen en vóór 1 oktober a.s. in een ongefrankeerde enveloppe wilt terugzenden aan: A.R. Partij, Antwoordnummer 66, 's-Gravenhage. Deze terugzending kost u dus niets.

Bij iedere vraag s.v.p. slechts één hokje zwart maken, tenzij anders is vermeld.

De resultaten hopen wij in ons blad te vermelden.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

De redactie.

NEDERLANDSE GEDACHTEN?

1. Hoe vindt u het formaat van het blad?

- handzaam
 te groot
 te klein

2. Welk oordeel hebt u over de opmaak van het blad?

- fris
 ouderwets
 modern
 te weinig lijn
 geen mening

3. Hebt u concrete voorstellen t.a.v. opmaak en vormgeving?

- neen
 ja
Zo ja, welke?

4. Hoe leest u het blad?

- Ik lees het blad praktisch nooit
 Ik bekijk alleen de koppen
 Ik lees een enkel artikel
 Ik lees het blad redelijk goed
 Ik lees het blad praktisch geheel

5. Wat doet u met het blad wanneer u het hebt gelezen?

- Ik gooi het weg
 Ik geef het aan een ander
 Ik bewaar het enkele weken
 Ik verzamel een hele jaargang

6. Wat interesseert u het meest?

- (nummers in volgorde van voorkeur van 1 tot 6)
achtergronden van het politiek handelen
principiële uitgangspunten
toelichting op A.R. politiek optreden
algemene informatie over actuele zaken
het naast elkaar zetten van de standpunten van de diverse politieke partijen
organisatorische mededelingen

7. Welke onderwerpen ziet u het liefst behandeld?

- (nummers in volgorde van voorkeur van 1 tot 14)
algemene binnenlandse politiek
algemene buitenlandse politiek
gemeentepolitiek
sociale politiek
financieel/economische politiek
middenstandsproblemen
agrarische zaken
sport en recreatie
woningbouw
onderwijs
welzijn
defensie
verkeersproblemen
politiek/ethische vraagstukken

8. Hoe moeten naar uw mening onderwerpen in het blad worden behandeld?

Bij elk punt één hokje zwart maken.

- a. overwegend korte artikelen
 overwegend lange artikelen
 geen mening
b. praktische informatie
 meer theoretische informatie
 geen mening
c. gedegen artikelen
 meer aan de oppervlakte blijvende artikelen
 geen mening
d. objectieve informatie
 alleen informatie over a.r. standpunt
 combinatie van beide
 geen mening

9. Waar gaat uw voorkeur naar uit?

- veel vaste rubrieken
 zoveel mogelijk variatie per nummer
 vaste rubrieken plus zoveel mogelijk variatie per nummer
 geen mening

10. Hoe is uw voorkeur t.a.v. de volgende vaste rubrieken?

- (nummers in volgorde van voorkeur van 1 tot 6)
beeld der vaders
widedek over...
de week rond
oude en nieuwe citaten
notities van een raadslid
uit de Kamer

11. Mist u bepaalde vaste rubrieken?

- neen
 ja
Zo ja, welke?

12. Hebt u in de praktijk iets aan het blad?

- zeer veel
 veel
 redelijk
 weinig
 zeer weinig

13. Hoe vindt u de artikelen als regel?

Bij elk punt één hokje zwart maken.

- a. te moeilijk
 te gemakkelijk
 redelijk
b. te lang
 te kort
 redelijk

14. Welk(e) landelijk(e) dagblad(en) leest u?

- a.
b.
c.
d.

15. Welk(e) landelijk(e) weekblad(en) leest u?

- a.
b.
c.
d.

16. Bent u

(invullen wat van toepassing is)

- partijlid
 bestuurslid kiesvereniging of ander partijorgaan
 bestuurslid van een of andere vereniging
 (adviserend) lid van een vertegenwoordigend lichaam
 lid van een andere partij
 geen lid van een partij
 ARJOSlid

17. Tot welke leeftijdsgroep behoort u?

- tot 21 jaar
 21 — 34 jaar
 35 — 44 jaar
 45 — 54 jaar
 55 — 64 jaar
 65 — 74 jaar
 75 jaar en ouder

18. Welk onderwijs hebt u genoten?

- lager onderwijs
 lager onderwijs met vakdiploma
 mulo
 hbs, gymnasium
 kweekschool
 hoger onderwijs
 ander onderwijs, nl.

19. In welke categorie moet u worden ingedeeld?

- onderwijs
 middenstand en zelfstandig ambacht
 werknemer (niet-administratief personeel)
 werknemer (administratief personeel)
 agrarisch zelfstandige
 directeur, ondernemer
 ambtenaar
 vrij beroep
 geen beroep
 ander beroep, nl.

20. Waar bent u woonachtig?

- platteland
 stedelijk gebied

- ♦ Caravan-voortenten
- ♦ Caravan-accessoires
- ♦ Safari-tenten
- ♦ Kampeerartikelen



SOVEREIGN LUXE TOURCARAVANS

twee tot en met zes slaappleatsen, vanaf f 5.340,—

LUXE ROYDEN TOURCARAVANS

geheel compleet, met veel comfort, f 6350,— (zie foto).

JOEGOSLAVISISCHE ADRIA CARAVANS

in de allernieuwste uitvoering, luxueus, lichtgewicht, wintersport-isolatie, vanaf f 2.968,—, inclusief B.T.W.

HOLIDAY 700-800-900

twee slaapkamers, eethoek, keuken, toiletruimte, zitkamer met los bankstel, volledig geïsoleerd. Vanaf f 6.942,— tot f 7.952,—, inclusief B.T.W. De unieke sta-caravan.

RED-CEDARHOUTEN

BUNGALOW 1000

9 meter lang, 3 meter breed, twee slaapkamers, eethoek/keuken, douche, toiletruimte, 220 Volt-installatie, gestoffeerd en volledig geïsoleerd, vanaf f 10.976,—, inclusief B.T.W.

RINEL

vanaf f 6995,—

Caravan- en Campingbedrijf N.V. HAGE, OUDEWATER

SHOWTERREIN:

Zwier Regelinkstraat 21

Tel. 03486-1447 of 1406

NU NOG 180.000 GULDEN



**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**

weekblad van de anti-revolutionaire partij

26e jaargang - nr 37 - 20 september 1969



Zeg het met bloemen!
Ja, waarom doen wij dat eigenlijk niet veel méér?
Een zaak om te onthouden!

De A.R.P. bestaat 90 jaar.
Zij werkt; zij moet en wil méér doen.
Daarom, voor deze keer: geld in plaats van bloemen!

f 320.000 IS BINNEN

De hieronder volgende tussenstanden hebben wij reeds kunnen publiceren.

Het streefbedrag is f 500.000,—, zijnde 100%. Eén procent is derhalve f 5.000,—.

Datum	Bedrag	%
22 februari	f 24.000,—	4,8
1 maart	f 72.000,—	14,4
8 maart	f 100.000,—	20,0
15 maart	f 128.000,—	25,6
22 maart	f 143.000,—	28,6
29 maart	f 166.666,66	33,3
5 april	f 178.000,—	35,6
12 april	f 200.000,—	40,0
19 april	f 224.000,—	44,8
26 april	f 250.000,—	50,0
3 mei	f 275.000,—	55,0
31 mei	f 300.000,—	60,0
6 september	f 320.000,—	64,0

..... DAN IS HET HALF MILJOEN VOL

22.000
LEDEN
EN
SYMPATHISANTEN
GAVEN
REEDS
HUN
GIFT

GEEN TE GROTE INSPANNING

Bijna tweederde van het noodzakelijke half miljoen is nu inmiddels bijeengebracht door ruim een kwart van het aantal leden. Driekwart van het aantal leden behoeft thans nog slechts te zorgen voor eenderde van het streefbedrag. Dat behoeft dus geen overdreven, geen te grote inspanning te vergen. Samen kunnen wij dat ongetwijfeld opbrengen. De A.R.P. is het gehele jaar 90 jaar. De jubileumactie moet echter niet te lang duren. Daarom is het goed eind oktober klaar te zijn. Die tijd is toch genoeg voor de staart van de actie? Samen deze zaak nu snel en goed afhandelen!

60.000
VRAGEN
WIJ
OOK
HUN
BIJDRAGE
TE
STORTEN

'n goed idee...
Lunch of diner in
Zierikzee

Rôtisserie 't Poorthuys
(Uw gastheer A. Duynstee)
HAVENPLEIN 7
Tafelreservering 01110 - 25 84

HET SPECIALE GIRONUMMER IS 712.000
FONDS A.R. PARTIJSTICHTING, DEN HAAG

Beschouwingen over Troonrede en Miljoenennota en een overzicht van de inhoud van de Rijksbegroting kunt u lezen op pagina 3, 5, 6 en 7.

Op vrijdag 26 september kunt u op Hilv. I (402 m) luisteren naar een radio-uitzending van de A.R.P. van 18.20-18.30 uur.

Voor adviezen en inlichtingen omtrent:

- * GELDLENINGEN EN HYPOTHEKEN
- * FINANCIERING VAN AUTO'S, CARAVANS EN BOTEN
- * VERZEKERINGEN

is het adres

**WARNAAR'S
ASSURANTIËN**

Constantijn Huygenslaan 245,
PAPENDRECHT. Telefoon 01850 - 51807

OUDE EN NIEUWE CITATEN

VERNIEUWING

„Accent” over vernieuwing:

„De geruchten dat de KRO de K van Katholiek zou willen weglaten, kan aardige consequenties voor andere groeperingen hebben. Zo zou de ARP in het vervolg RP kunnen heten, de PSP zou in het vervolg de eerste P kunnen laten vervallen, terwijl de VPRO haar protestantse P wellicht beter zou kunnen verwijderen.
En dat allemaal in het kader van de duidelijkheid”.

En dan gaan ze nog zeggen, dat R.P. betekent: Republikeinse Partij.

ONDERNEMER

Op de jaarvergadering van de Federatie Metaal en Electrotechnische Industrie zei drs. C. Bakkenist volgens „Het Parool” o.a.:

„Er wordt al minder naar de stem van de ondernemer geluisterd. Wij boeten in aan gezag en invloed. En dat komt omdat wij ons te geïsoleerd opstellen. We benaderen de vraagstukken te eenzijdig, alleen maar vanuit de enge, onderwetse, ondernemershoek. Alleen vanuit het winststreven”.

Dit is nu wat men noemt „de hand in eigen boezem steken”.

Overigens zou iedere (pressie) groep regelmatig moeten denken aan de uitspraak „het geweten spreekt, maar het eigen belang schreeuwt”.

INSPRAAK

In „De Nieuwe Linie” heeft mr. P. van Boven, voorzitter van een werkgeversorganisatie over inspraak o.a. betoogd:

„De arbeider is geen onderdaan; hij heeft inspraak op de hoogte van zijn loon; die hoogte is natuurlijk wel beperkt door de grens van de productie en de afzet. Inspraak is iets dat grenzen kent. Dat is in onze parlementaire democratie ook waar. Medebeslissingsrecht voor allen is een utopie. De industrialisering wordt te ingewikkeld dan dat iedereen zomaar kan uitmaken wat er moet gebeuren. Het deskundig advies gaat steeds meer bepalen, noodzakelijkerwijs”.

Hierbij past — als contrast — een citaat uit de toespraak, die ds. K. Sierink hield bij de viering van het 60-jarig bestaan van het C.N.V.:

„En ik dacht, dat het tot het welzijn van de mens behoort, dat hij niet vervreemd van zichzelf en zijn levensbestemming.

Ik denk b.v. dat men daarom niet kan volstaan met een ideeënbus in de hal van het bedrijf, maar dat er meer middelen moesten worden gevonden in de werkplaats om een beroep te doen op zijn creativiteit en vindingrijkheid. Ik denk ook, dat men niet kan volstaan met medezeggenschap van de werknemers van het geheel van de onderneming (ook dat!) maar dat men ook op de lagere niveaus en in de aparte afdelingen een beroep moet doen op de menselijke verantwoordelijkheid. Want een beroep op de verantwoordelijkheid van de mens, is een oproep tot het antwoord op Gods liefdesverklaring”.

MENTALITEIT

De Christelijk Historische Jongeren Organisatie maakt propaganda voor de C.H.J.O. en haar najaarsconferentie. Dat

gebeurt in het maandblad „De Jonge Nederlander”:

„Velen leerden bij de CHJO hun aanstaande kennen...
De conferenties zijn dan ook altijd reuze gezellig.
Is het politiek geen succes, als huwelijksbureau doet de CHJO het in ieder geval niet slecht.
De CHJO, toch ergens goed voor”.

Is dit nu iets van wat de nieuwe voorzitter van de C.H.U., prof. dr. J. H. van Hulst noemde „de eigen identiteit van de Unie”?
C.H.J.O.-voorzitter Huysen heeft onlangs nog voor een mentaliteitsverandering gepleit.

HUWELIJK

Laurens ten Cate in de „Haagse Post” over het huwelijk o.a.:

„De voorspelbaarheid van het Nederlandse gedrag is het gevolg van de eenvormigheid der Nederlandse gezinnen: hoeders van het perkje voor de deur, aangeharkt, opgeruimd keurig recht en redelijk.

Het huwelijk is iets heel anders. Mensen ontmoeten elkaar en vinden elkaar uit. Ze willen bij elkaar horen, zich op elkaar beproeven, ontdekken wat lijf en geest aan vreugden en spanningen te bieden hebben en dat een tijdje volhouden. Het is volstrekt belachelijk elkaar eeuwig trouw te zweren, want eeuwig is niet meer dan een vinger lang. Het is nog belachelijker trouw te eisen, want wie heeft het recht de ander in te perken tot zijn eigen benauwde territorium?

Wie durft te beweren, dat hij voldoende voorraad heeft de ander 50 jaar te boeien, te verrassen? En wie is zo'n onverbetelbare optimist dat hij durft te geloven door de ander na 50 jaar nog geboeid te zijn? Huwelijken zijn tijdelijke verbintenissen. Ze kunnen lang duren, maar dat heeft alleen maar zin als beide partijen dat zo willen. De rest is onderdrukking”.

Socrates was al van mening „trouw, of trouw niet: in beide gevallen zult ge er spijt van hebben”.

Er is ook wel beweerd „Het sterkste deel van de huwelijksband wordt vaak gevormd door de openbare mening”. Een oud-Nederlands spreekwoord beoogt „Vier benen op een bed maken nog geen huwelijk”.

Tenslotte Hippolyte Taine: Men bestudeert elkaar drie weken, men bemint elkaar drie maanden, men twist drie jaar, men duldt elkaar dertig jaar, en dan beginnen de kinderen van voren af aan.

ANTWOORD AAN KAMERLEDEN

ZEEUWSE MOSSELS

De heer Van Bennekom (A.R.) vroeg, met andere Zeeuwse kamerleden, naar de oorzaak en de financiële gevolgen van de besmetting van het water van de het oog op de mosselkweek in dit gebied.
De minister van Landbouw antwoordde:

De opening van het mosselseizoen 1969-1970, welke door het Productieschap voor Vis en Visproducten was vastgesteld op 16 juni 1969, werd als gevolg van een besmetting van het Oosterschelde-water uitgesteld tot 14 juli 1969.

De besmetting had kunnen worden voorkomen, indien de gemeente Goes haar plannen tot aanleg van een persleiding naar de Westerschelde reeds had kunnen realiseren. De bestekken voor de bouw van deze leiding zijn echter pas in de loop van het voorjaar gereed gekomen. De gemeente Goes heeft inmiddels, daarbij gesteund door Gedeputeerde Staten van Zeeland, bij het Ministerie van Verkeer en Waterstaat een aanvraag ingediend voor een rijksbijdrage in de op f 7.000.000 geraamde kosten.

Nadat door de directie van de Visserijen de oorzaak van de besmetting was opgespoord, heeft het gemeentebestuur van Goes, na ter zake het advies van het Rijksinstituut voor Zuivering van Afvalwater te hebben ingewonnen, opdracht verstrekt tot het plaatsen van een chloreringsinstallatie. Verwacht wordt, dat herhaling van de onderhavige besmetting na ingebruikneming van deze installatie kan worden voorkomen.

De ondergetekende beschikt niet over gegevens ter bepaling van de schade voor het bedrijfsleven als gevolg van de besmetting. Blijken de onder 3 aangeduide maatregelen doeltreffend — zoals wordt verwacht — dan hoeft deze schade niet groot te zijn. Het laatste is te hopen, zullen de vragers verzocht hebben.

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

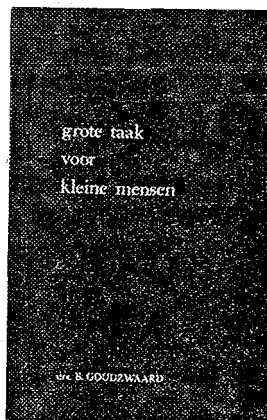
Abonnementsprijs:
f 7,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.



GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD



Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.
De prijs bedraagt f 3,- per exemplaar.
Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,- van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

WIJ KOMEN BIJ EEN

Op zaterdag 20 september 1969 vergadert het Prov. Comité Groningen in „het Tehuis”, Lutkenieuwstraat 13 te Groningen.

Aanvang 14.15 uur, zaal 16.

De heer M. W. Schakel te Hoornaar, lid Tweede Kamer, spreekt over de huidige politieke situatie.

Verkiezing van leden van het Provinciaal Comité. Aftredend zijn de heren T. Huizinga en O. Bakker (beide herkiesbaar).

De volgende dubbeltallen zijn gesteld: O. Bakker, Westernieland - C. Vollbehr, Groningen.

T. Huizinga, Stadskanaal - R. J. Munneke, Wildervank.

GROTERE OPENHEID BEGROTING

STRAKKER BELEID 1970

VOLDOENDE DEKKING?

Een ding is zeker — er is geen enkele miljoenennota verschenen die door iedereen, ook van elke fractie, gunstig is ontvangen. Dat is eigenlijk ook onmogelijk — al was het alleen maar vanwege het feit dat de ministerraad zelf tenslotte tot een compromis moet komen.

Wij hebben wat dit laatste aangaat, na bestudering van de miljoenennota de indruk gekregen dat de ministers elkaar vrij volledig hebben kunnen vinden in de aangeboden beleidslijnen 1970. Dit wordt mede aannemelijk uit het feit dat men (voor het eerst) er duidelijk in geslaagd is over een groot aantal concrete punten van het beleid 1971 concrete afspraken te maken en voor een deel deze nu reeds openbaar te maken.

WAARSCHUWING

Die openheid is toe te juichen. Het vergemakkelijkt de concrete beoordeling voor 1970. Maar aan de andere kant is het niet ondenkbaar dat deze methode tot gevolg kan hebben dat de bereidheid tot gemeenschappelijk overleg met de Tweede Kamer minder wordt.

Voor dat laatste willen wij toch wel waarschuwen. Het ontworpen beeld voor 1971 ziet er, wat de begrotingsruimte betreft, niet direct florissant uit. Het kabinet wil graag zonder belastingverhogingen tot en met 1971, proberen de uitgavengroei te houden binnen de dan aanwezige ruimte. Dat betekent blijkens de toelichting een beleidsaanpassing die in „neerwaartse richting op een aantal punten verder doorwerkt”. Waarbij men moet bedenken dat een aantal zaken wordt vooruitgeschoven. De (straks toch noodzakelijke) indexering van de A.B.W.Z. wordt aan een opvolgend kabinet overgelaten. Een extra groei van de niet belastingontvangsten als in de achterliggende jaren zit er na 1971 maar matig in. Tenzij door een sterke verhoging van de vergoedingen voor te verlenen rijksdienstverleners!

De vraag of het teruglopen van de omzetbelastingontvangsten wellicht een structurele zaak is, die door belastingverhoging moet worden gedekt, is nog steeds niet oplosbaar gebleken en wordt dus vooruitgeschoven. Het is voor ons niet overtuigend als de minister stelt dat na de sanering van het gemeentefonds 1969-1970, dit fonds daarna in de pas blijft — tenzij dan dat de deksel stevig wordt gezet op de borrelende gemeentelijke uitruyvenpan, waaronder de vlam niet is gedoofd.

Wij stellen dan ook: „de armslag (1971) voor de groei van de uitgaven wordt niet onbelangrijk beperkt”. Dit beeld

„ANIMO” KOFFIEZETAPPARATUUR

voor inrichtingen, horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. In elke gewenste capaciteit en uitvoering.

APPARATENFABRIEK
L. SCHEEPSTRA N.V.

Amersfoort - Tel. 03490 - 19148 (2 lijnen)
Assen - Telefoon 05920 - 12743 (2 lijnen)

kan de mogelijkheden van het gemeen overleg over de begroting 1970 beïnvloeden.



Minister Witteveen

VERMINDERD TEKORT

Bijzonder verheugend is overigens dat het begrotingstekort en het financieringstekort voor 1970 geringer is. Het begrotingstekort is verminderd van 3000 miljoen naar rond 2200 miljoen gulden. Het financieringstekort is zoveel kleiner geworden dat aan de kapitaalmarkt niet meer dan 850 miljoen zal worden onttrokken. In vergelijking tot 1969 betekent dat ruim een half miljard minder — ten gunste van het bedrijfsleven en de gemeenten. Dat zijn op zichzelf verblijdende verschijnselen. Te meer omdat de invloed van de rijksfinanciën op de effectieve vraag in onze volkshuishouding (conjuncturele impuls) terugloopt van 11,6 in 1968 tot 5,8 in 1970.

Overigens: het kabinet zal de vinger aan deze pols moeten houden omdat de economische spanningen waarschijnlijk zullen toenemen. De bijdrage tot een doorbreken van de loon en prijsdynamiek — een der doelstellingen 1970 en terecht — dwingt daartoe! De spanningen op de kapitaalmarkt en in de conjunctuur moeten getemperd worden. Het is van primair belang dat de overheidsfinanciën bijdragen tot een beheerste groei van de bestedingen.

In dat verband is het echter opmerkelijk dat de conjuncturele (bruto) impuls van de belasting-correctie ad 470 miljoen aanvaard wordt met de mededeling: dat de netto impuls (70 miljoen wellicht) bescheiden blijft — maar ondertussen toch een impuls.

Wij zijn erkentelijk voor het feit dat de bewindslieden de zorgen rondom het gemeentefonds (de financiën der gemeenten) — een nationaal zorgenkind (ook uit inflatoir oogpunt) — proberen op te lossen. Of de daartoe uitgetrokken bedragen voldoende zijn valt nog niet te overzien. Een aangekondigde

herziening van de financiële verhoudingswet ligt immers nog niet ter tafel. Het zou een weldaad zijn indien voor de nabije toekomst een stevige verantwoorde basis gelegd zou kunnen worden onder het beleid van de gemeenten door de heren Beernink en Witteveen.

Gaf de begroting 1969 aanleiding tot de verwijtende opmerking dat een krap dekkingsjasje aanwezig was — de begroting 1970 — niettegenstaande de belastingcorrectie van 200 miljoen gulden — is bij een eerste beoordeling in een beter jasje gestoken.

DEKKING

Met betrekking tot dat totale dekkingsplan, voor wat de belastingsector betreft, heeft het kabinet gelukkig voor een deel het oor te luisteren gelegd naar de verschillende kritische opmerkingen die van de zijde van de A.R.-fractie zijn gemaakt in de afgelopen jaren. Er is óók rekening gehouden met het gewichtige SER-rapport — maar overtuigende argumenten om op de belangrijke punten toch af te wijken hebben wij nog niet aangetroffen.

De dekking is terecht niet slechts gezocht in de kostprijsverhogende sfeer. De vermogensbelasting, de vennootschapsbelasting zijn niet buiten schot gebleven (100 miljoen) voor zover dekking is gezocht in de indirecte sfeer is dat met de nodige zorgvuldigheid gebeurd.

De verhoging van de omzetbelasting is beperkt gebleven (waarbij de datum is verschoven van 1 januari naar 1 juli) naast een tariefsverlaging van een aantal artikelen die met voedingsmiddelen te maken hebben. Aan de nood van de niet geheel voldoende draagkrachten is niet voorbijgegaan.

MINDER DRAAGKRACHTIGEN

Wij verlangen dat economische zaken op het terrein van de prijscontrole — juist omdat het gevaar van een afronding naar boven bij een gering verhogingspercentage toeneemt — positief en actief zal zijn. De minstdraagkrachten hebben immers geen enkel soelaas uit de belastingcorrectie, voorzover hun inkomen gelijk is aan of lager is dan de AOW-gerechtigden. Het is dan ook naar onze mening nog de vraag, of zij die dit soelaas niet ontvangen „onverwarmd mogen worden heengezonden” bij de verhoging van de prijsindex door de omzetbelasting.

Het kabinet heeft er overigens goed aan gedaan voor bepaalde groepen premieverlaging te vorderen van ziekenfondsverzekering bejaarden en vrijwillige ziekenfondsverzekering, naast een

verhoging van de inkomensgrenzen kinderbijlageregeling kleine zelfstandigen. Van het bedrijfsleven wordt een grote bijdrage in de dekking gevraagd — waaronder een dekking van het restant van de belastingcorrectie ad 23 miljoen! De effectuering daarvan behoeft geen opdrijvende prijswerking te hebben. Dit uitstel van betaling door de overheid aan het bedrijfsleven betekent maximaal een tegenhouden van prijsverlaging. Zo gezien heeft het kabinet er juist aangedaan dit deel van het SER advies te volgen. Maar als dekkingsmodel is dat er beslist niet een van de bovenste plank.

De belastingcorrectie — op zichzelf een volkomen gerechtvaardigde zaak — is tot onze spijt volledig gehandhaafd op 900 miljoen gulden, thans verdeeld over twee jaar. Waarom in 1970 2/3 en daarna 1/3 moet worden gerealiseerd is ons beslist niet duidelijk geworden. Een verdeling in gelijke delen zou beter te verdedigen zijn, zeker voor het part in het moeilijke spanningsjaar 1970. Nu vaststaat dat het percentage van de inflatiecorrectie over de jaren 1969-1971 geen concreet onaantastbaar percentage is, zou het in verband met de krapte aan uitgaafmogelijkheden en de bestedingsimpuls die van de belastingcorrectie uitgaat, verdedigbaar zijn die belastingcorrectie — onder handhaving van de reeds vroeger aanvaarde tarieven van benzine, bier en alcoholaccijns — gelijk te doen zijn aan de extra belastingopbrengst die het gevolg is van nominale inkomensstijging plus progressie, ad 700 miljoen — waardoor er meer ruimte zou komen voor extra, noodzakelijke, uitgaven.

VRAAG

De begroting 1970 is, onder handhaving van een op zichzelf te acceteren uitgavenstijging van 6%, — met een prioriteitenvaststelling van de zijde van het kabinet — op de noodzaak prijs- en loonspiraal te doorbreken toegespitst. Terecht. Maar of de daartoe aangewezen wegen volledig effectief zijn, is nog een duidelijke vraag.

De voorgenomen afkalking van bestaande uitgaven, cq. de groei van die uitgaven is kwantitatief niet uit de stukken af te leiden. Deze begroting herbergt het gevaar in zich dat de armslag voor de uitgavengroei niet onbelangrijk wordt beperkt.

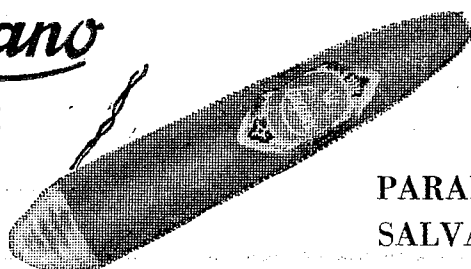
Waarbij wij nadrukkelijk van oordeel zijn dat m.n. de dekking van rond 450 miljoen die gevonden is in een verschuiving van de terugbetaling van omzetbelasting op investeringsgoederen niet aanspreekt — zacht gezegd — i.v.m. het tijdelijke karakter daarvan.
Utrecht 15-9-1969

DRS. GOUDZWAARD VOOR RADIO OVER REGIONAAL BELEID

Op vrijdag 26 september a.s. spreekt drs. B. Goudzwaard, lid van de A.R., Tweede Kamerfractie voor de radio, Hilv. I (402 m) over:
Regionaal beleid, een zwak punt in de Miljoenennota.

Lugano

Geniet er van!



PARADISO 25 cent
SALVATORE 30 cent

Trouw

'n veel- besproken krant

Er wordt véél over 't ochtendblad Trouw gesproken.

Over haar

opmerkelijk goede buitenlandse informatie

Over haar

vaak-verrassend positiekiezen in politieke kwesties.

Over haar

dagelijkse sportpagina's (s maandags zelfs vier).

Over haar brede

financieel-economische berichtgeving

Ook haar 'n tikkeltje „gedurfde” opmaak gaat over de tong.

Maar per slot is een krant er niet om te worden besproken, doch om te worden gelezen. Wij kunnen eigenlijk niet veel méér doen, dan ook u nieuwsgierig te maken naar Trouw.

Trouw wordt gemaakt door een team van journalisten, dat zich bij de zaken betrokken voelt.

Zij weten niet zo-maar-een-krantje te maken, zij willen gelezen worden. Liefst door mensen, die met open ogen in de wereld staan en vanuit een evangelische levenshouding wensen te weten, wat er te doen is. En wat er achter zit.

De lezer zou Trouw alleen maar kwalijk kunnen nemen, als ze minder informatie gaf dan voor het vormen van een eigen mening redelijkerwijs van een goede krant kan worden verwacht.

*U wilt Trouw wel
eens twee weken lezen?*

Vul dan onderstaande bon in

In enveloppe verzenden aan: TROUW. Antwoordnummer 2792, Amsterdam. Plak geen postzegel, die betaalt Trouw. Ik wil kennismaken met Trouw door middel van 12 proefnummers.

- Gratis proefnummers met aansluitend abonnement
 Alleen proefnummers

Betaling:

- per maand (f 5.07)
 per kwartaal (f 15.21)
 per jaar (f 58.80)

hokje(s) naar keuze
zwart maken

ARP

naam:
straat:
plaats:
postgiro: gem.giro:
handtekening:

BURGERSCHAPSKUNDE

Iedere Nederlander kan beter op de hoogte komen met de inrichting van de Nederlandse samenleving en de functionering daarvan.

De Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349 te Leiden organiseert een schriftelijke cursus. De cursus duurt 10 maanden en elke maand ontvangen de deelnemers 4 lessen. Een les omvat 8 tot 12 pagina's. Aan iedere les zijn enkele vragen toegevoegd. De antwoorden kunnen ter correctie worden ingezonden. De cursisten dienen verder een verslag in te zenden van een Gemeenteraadsvergadering of van een vergadering van Provinciale Staten of van één van de Kamers der Staten-Generaal.

De kosten voor deze cursus zijn zeer laag, namelijk slechts f 25,-.

Dit is mogelijk doordat het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk een subsidie verstrekt. Het bedrag moet bij vooruitbetaling worden voldaan door overschrijving op giro 1501169 t.n.v. Stichting Burgerschapskunde te Leiden.

Vanaf woensdag 8 oktober a.s. worden de schriftelijke lessen wekelijks begeleid door een radio-uitzending. Deze uitzending zal te beluisteren zijn via Hilversum II (402 m) van 19.25 uur tot 19.50 uur. Deelnemers behoeven niet over een bepaalde vooropleiding te beschikken, wel is het gewenst, dat hun algemene ontwikkeling ongeveer overeenstemt met het eindpeil van een Mulo- of Mavo-opleiding.

De cursus bestrijkt een groot aantal onderwerpen. Wij noemen een aantal woorden en begrippen, die in de cursus aan de orde komen:

Overheidsbeleid, politieke stromingen, kiesstelsels, inkomensverdeling, belastingdruk, medezeggenschap, ambtenaren, bureaucratie, parlement, premiegroepen, communicatiemedië, partijstelsels, gemeente, provincie, P.B.O., rechtspraak, ombudsman, sociale verzekeringen, loonpolitiek, onderwijs, ruimtelijke ordening, buitenlands beleid,

ontwikkelingshulp, ontwapening.

Alleen al aan deze woorden merkt u, dat de cursus over zeer actuele zaken gaat, want regelmatig komt u genoemde woorden in de krant tegen.

Mocht u nog aarzelen of u zult gaan deelnemen aan de cursus, vraag dan een prospectus aan, zodat u nog eens uitvoeriger kunt nagaan wat de cursus zoal inhoudt. Een briefkaart kunt u er altijd aan wagen.

NIEUWE LEDEN EERSTE KAMER

Bij de opening van de Staten-Generaal, dinsdag j.l., deden twee Anti-revolutionairen voor het eerst hun intrede in de Eerste Kamer. Bij de laatstgehouden verkiezingen voor de Eerste Kamer op 2 juli j.l. werden gekozen de heren drs. J. de Koning, secretaris van de C.B.T.B., lid van het moderamen van het Centraal Comité van de A.R.P. en drs. S. van Tuinen, burgemeester van Dokkum.

De beide nieuwe leden nemen de plaatsen in van de heren H. Algra en A. A. van Eeten, die beiden niet in de Eerste Kamer zullen terugkeren.

De heer Algra maakte van 23 juli 1946 deel uit van de Eerste Kamer.

De heer Van Eeten, burgemeester van Duiveland en lid van de Provinciale Staten van Zeeland, had zitting in de Eerste Kamer sinds 29 juni 1965.

WERKEN AAN DE VREDE WELVAART VOOR DE WERELD

Van zondag 21 tot zondag 28 september a.s. wordt door het Interkerkelijk Vredesberaad, waarin acht kerken samenwerken, de derde vredesweek georganiseerd. De aandacht zal dit jaar vooral gericht zijn op de verhouding tussen de ontwikkelingslanden en de rijke landen.

De vredesweek houdt het volgende in:

Op zondag 21 september wordt de vredesavond gehouden. De kerken geven dan een gezamenlijke boodschap uit.

Er wordt een vredeskrant verspreid in een oplage van 900.000 exemplaren, prijs vijftien cent per exemplaar. In deze krant wordt op een eenvoudige manier het thema van de vredesweek uiteengezet.

Radio en televisie zullen speciale aandacht wijden aan de vredesweek.

Het initiatief van het Interkerkelijk Vredesberaad om de vredesweek dit jaar te plaatsen in het thema van de ontwikkelingssamenwerking is door de NOVIB (Nederlandse Organisatie voor Internationale Bijstand) met enthousiasme begroet. De NOVIB heeft haar plaatselijke afdelingen verzocht mee te werken aan de organisatie van de vredesweek.

Om de vredesweek een duidelijk accent te geven zijn in veel plaatsen in Nederland voorbereidingen getroffen. Er zullen allerhande activiteiten zijn: teach-in, forumavond,

vredesmarkt, speakers-corner, riet-suikeractie, jeugdendienst enz.

Wellicht de grootst opgezette actie vindt plaats in Dronten. Daar zal in het weekend van 20 en 21 september in een non-stopprogramma op speelse wijze het werkwoord vrede worden uitgebeeld. Deze actie, die ook grote aandacht zal krijgen van de nieuwsmedia, kan als het startpunt voor de vredesweek worden beschouwd.

Onder auspiciën van het Interkerkelijk Vredesberaad worden cahiers voor vredesvraagstukken uitgegeven, waarin uitvoerige informatie over het thema van de vredesweek is te vinden.

a. Cahier 2 „Welvaart en Armoede”, f 3,80; b. Cahier 3 „Dienstplicht, Dienstweigeren, Dienstverlening”, f 2,80; c. Cahier 4 „Werken voor de vrede, Welvaart aan de Wereld”, f 2,90; d. Literatuurlijst „Boeken over de internationale ontwikkelingssamenwerking”, f 0,50; e. Raambijlet vredesweek (f 2,50 per 10 exemplaren); f. Sprekerslijst (f 0,75); g. Vredeskrant 1969.

Deze cahiers kunnen worden besteld bij: IKV, Parkweg 20a, Voorburg. Giro 78884 t.n.v. Penningmeester IKV-documentatie, Voorburg.

Inlichtingen: Werkgroep Vredesweek, Carnegielaan 9, Den Haag, tel. 070-653915 of secretaris IKV: J. J. ter Laak, Celebesstraat 60, Den Haag, tel. 070-656823 en 110536. De volgende cahiers zijn verkrijgbaar:

H. ALGRA

Commandeur

Orde Oranje Nassau



In een speciale zitting van de Eerste Kamer, zaterdag 13 september j.l., een paar uur voor de sluiting van de zitting van de Staten-Generaal, deelde decheidende voorzitter ir. J. P. Mazure mee, dat H. M. de Koningin de heer H. Algra had benoemd tot commandeur in de orde van Oranje Nassau.

Ir. Mazure reikte de versierselen behorende bij deze onderscheiding aan de heer Algra uit.

Het Koninklijk Besluit houdende de benoeming tot commandeur in de orde van Oranje Nassau is getekend door de ministers Beernink en Klompé. De laatste ondertekening, van de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk is opvallend, maar volgens minister Klompé is dit gebeurd omdat zij als minister van C.R.M. het op prijs stelde dat de waardering van de regering voor de heer Algra als voorzitter van de Wereldomroep, in deze hoge onderscheiding tot uitdrukking zou komen.

Dit nummer van A.R. Post is het eerste in het nieuwe seizoen. Het verschijnt in de week van Prinsjesdag; daardoor wordt nog eens onderstreept, dat we staan op de drempel van een nieuw jaar. Op drie punten wil ik hier wijzen, drie drempels, waar we over heen stappen: in de partij, in het gesprek van de drie christelijke partijen, in de nationale politiek.

In de partij. Het werk daar komt in een nieuw stadium. In de komende tijd zullen de verkiezingen en al wat daaromheen gebeurt centraal staan.

Het is al begonnen met de Statenverkiezingen. In de afgelopen weken zijn eerst de organisatiemensen bij elkaar geweest om samen de marsroute te bespreken. Daarna hebben anderen, laten we zeggen: de bestuurders, een dag besteed aan de bespreking van het provincie-program. In oktober volgt nog een conferentie over de bestuurlijke vormgeving van ons land.

Wat bij deze activiteiten opvalt, is vooral, dat men niet op platgetreden paden wil lopen, niet traditioneel schablonachtig denkt, maar doordringt naar nieuwe probleemstellingen en nieuwe vormgeving.

Zo moet het verder; ook wanneer de zaken van 1971 beginnen te lopen. Dat zal dit seizoen ook al moeten gebeuren.

RAPPORTEN ACHTTIEN

Een nieuwe fase heeft ook het werk van „de Achttien” bereikt.

In het eerste interimrapport bracht de groep al stukken op tafel over het uitgangspunt en over drie programmatische punten. Die kwamen aan de orde op het Partij Convent van 25 mei 1968. Nu zijn er nog drie programmatische rapporten aan toe gevoegd. Studies zijn nu gewijd aan internationale vragen, aan de functionering van de democratie, aan de welzijnsproblematiek, aan inkomens- en vermogenspolitiek, de structuur van de onderneming en het verantwoord gebruik van economische macht door de onderneming.

Ik vind het goede stukken. In twee opzichten. Ik herken in die stukken een echt bijbelse benadering van de vragen over mens en samenleving. En het zijn ook echt praktische stukken: actueel in

DRIEMAAL OVER DE DREMPEL

DOOR DR. A. VEERMAN

de probleemstelling en gericht op de toekomst.

Er is goed en vruchtbaar werk verricht. Nu komt er uiteraard een nieuwe fase. Ik heb daar op het laatstgehouden Partij Convent al uitvoerig over gesproken. We zullen ons in die nieuwe fase moeten gaan richten op de concretisering van wat tot dusver besproken werd, op wat wij in de stukken noemen: de uitvoering van het program. Terwille van een houvast voor onszelf en voor anderen — men noemt dat dan duidelijkheid — zullen wij het program moeten toespitsen op heel concrete doeleinden, prioriteiten stellen voor de periode 1971-1975. Harde punten dus, onze inbreng voor het kabinetsprogram. Voorts zullen wij dat program ook herkenbaar en geloofwaardig moeten maken in de keuze van een aantal personen, die bij de uitvoering een voorname rol zullen gaan spelen.

En tenslotte is er het belangrijke punt van de partnerkeuze. Er zal bij ons een duidelijk streven moeten zijn tot verbreding van de samenwerking, op basis van het program. Dat is simpel gezegd: maar het lijkt in de vastgedraaide verhoudingen in ons land geen eenvoudige zaak.

De samenwerking van de drie is in het weinig opwekkende beeld van de Nederlandse politiek een van de schaarse positieve elementen. Maar een positieve bijdrage is die samenwerking alleen wanneer zij is: duidelijk en open.

TROONREDE

Het derde punt: het nieuwe parlementaire jaar, ingeluid door Troonrede en miljoenennota. Aan beide stukken wordt in dit nummer al aandacht

besteed. Daarom slechts een korte opmerking.

Men moet van de inhoud van 'n Troonrede niet te grote verwachtingen hebben. Elke minister levert zijn stukje; dat kan een aantal goede mededelingen opleveren — en dat doet het — maar geen inspirerend verhaal. Dat kan alleen wanneer het kabinet, met name in de persoon van de chef d'equipe gedragen wordt door een gemeenschappelijke groei. Die komt er niet uit.

Hierboven hadden wij het over de programmatische stukken van de Achttien. Daarin herkent men, dunkt mij, duidelijk een geest van vernieuwingsgezindheid, de wil naar een nieuwe aanpak in deze onstuimige tijd. Daarvan blijkt in deze troonrede maar weinig. 't Zit er niet in.

Een tweede opmerking over de verwerking van het bekende S.E.R.-advies. Enkele maanden geleden schreven we, dat de regering daar moeilijk langs heen zou komen. Niet dat zij daartoe niet bevoegd zou zijn; dat is zij uiteraard wel.

Maar na de verwarde periode, die wij amper achter de rug hadden met buitelandse lonen en prijzen, was het voor ieder een verademing dat men in de SER elkaar had willen vinden. In het nationaal belang. Dat was een kostbare en naar ons gevoel ook een breekbare zaak. Vandaar, dat wij meenden, dat de regering sterke argumenten zou moeten hebben om van het advies a fte wijken. Daar wachten wij toch nog op.

MOGELIJK TEN ONRECHTE EN DAAR VOOR DAN EXCUUS

De A.R.P. telt 86.000 leden.

Ruim 22.000 gaven reeds hun bijdrage voor het jubileumfonds. Rond 60.000 leden ontvangen dezer dagen nog een keer een brief als persoonlijke herinnering aan onze actie. Zo'n herinnering wordt blijkbaar op prijs gesteld, gelet op de goede resultaten van een kleine proef met „nog een brief” in augustus j.l.

Het was overigens een enorm karwei om te proberen de 22.000 — die het fonds reeds een gift gaven en dus geen herinnering behoeften — te selecteren uit de totaal 86.000. Alle leden staan namelijk niet alleen alfabetisch gerangschikt, maar ook per postdistrict. De selectie is ongetwijfeld niet helemaal gelukt. Dat zou te veel tijd en werk hebben gevegd en tijd kost geld. Krijgt u dezer dagen dus ten onrechte toch een brief, dan hopen wij, dat u daar begrip voor hebt.

Wie er nog niet toe kwam om een bijdrage over te maken vragen wij: help in deze weken mede de resterende f 180.000 bijeen te brengen. Het gaat om een bedrag, dat wij inderdaad samen kunnen opbrengen.

VOOR de vakantie was reeds een bedrag van f 300.000 bereikt. In de vakantie was er vanzelfsprekend ook ten aanzien van de activiteiten voor het fonds wat rust. Toch kwam er in de zomermaanden nog weer f 20.000 bij. Dagelijks enkele giften en dat neemt vooral de laatste weken gelukkig weer toe.

Wij hopen ook op uw persoonlijke bijdrage te mogen rekenen op het speciale gironummer 712.000 ten name van Fonds A. R. Partijstichting, Den Haag. Wij verwachten stellig, dat wij volgende week reeds de (aardige) mijlpaal van f 333.333,33 dus 66,66% van de beoogde vijf ton zullen kunnen vermelden.

ALLE BESTUREN

IN de praktijk blijkt, dat bij een actie als voor het fonds de medewerking van alle besturen — van kiesverenigingen, Statencentrales en Kamercentrales — onontbeerlijk is. Geen actie kan zonder persoonlijke stimulansen. De besturen kunnen die geven.

Sommige Kamercentrales bijvoorbeeld hebben reeds voor goede resultaten gezorgd.

Ook tientallen kiesverenigingen zijn op pad geweest en dit neemt gelukkig de laatste weken weer toe.

Het is zinvol ook als plaatselijke organisatie een actie onder de leden te houden.

Velen hebben een extra mondelinge

IEDERS PERSOONLIJKE GIFT

GELD WORDT REEDS GEBRUIKT

Maar dan moet nog eenderde binnenkomen.

Wij rekenen daarbij ook op u.

Van het binnengekomen geld wordt reeds gebruik gemaakt voor de aangekondigde doeleinden: publiciteit, kadervorming, buitenlands contact.

Uiterst belangrijke, zeer essentiële taken voor elke politieke partij. Wij behoeven dit waarschijnlijk niet nog eens toe te lichten. U weet dat zelf ook. En mocht u toch nog eens nader geïnformeerd willen worden: schrijf dan even een brief of een briefkaart.

Gaarne rekenen wij op uw snelle medewerking. De zaak kan rond komen door uw persoonlijke grotere bijdrage, uw eigen kleine gift. Dat bedrag, dat u wilt en kunt geven.

Wij verwachten, dat alle 86.000 A.R. leden samen de vijf ton vol maken.

Hartelijk dank bij voorbaat voor de goede geste, welke u in dit jubileumjaar wilt maken.

herinnering nodig. Velen hebben geen eigen girorekening.

Tal van kiesverenigingen hebben reeds de ervaring opgedaan, dat het geld blijkbaar klaar te liggen als men langs komt.

Met een metterdaad gezamenlijke actie kunnen wij deze zaak zeker tegen het

einde van de volgende maand tot een succesrijk einde brengen.

Wij laten hieronder volgen de huidige stand per Kamercentrale naast die van eind april j.l., terwijl ook de gestelde streefbedragen per Kamercentrale worden genoemd.

Kamercentrale	Streefbedrag	Stand eind		Stand september	
		april		september	
Groningen	f 44.000,—	f 20.600,—	46,8%	f 24.350,—	55,2%
Leeuwarden	„ 60.000,—	„ 24.350,—	40,6%	„ 28.500,—	47,5%
Assen	„ 28.000,—	„ 16.950,—	60,5%	„ 19.950,—	71,6%
Zwolle	„ 41.000,—	„ 16.000,—	39,0%	„ 20.800,—	50,7%
Arnhem/Nijmegen	„ 53.000,—	„ 24.000,—	46,2%	„ 26.550,—	50,1%
Utrecht	„ 35.000,—	„ 19.500,—	55,7%	„ 23.500,—	67,1%
Amsterdam	„ 24.000,—	„ 12.850,—	53,5%	„ 14.900,—	62,0%
Haarlem	„ 32.000,—	„ 18.700,—	58,4%	„ 21.850,—	68,3%
Den Helder	„ 18.000,—	„ 7.950,—	44,1%	„ 9.900,—	55,0%
Leiden	„ 36.000,—	„ 25.500,—	70,8%	„ 30.100,—	83,6%
's-Gravenhage	„ 24.000,—	„ 15.350,—	63,9%	„ 16.850,—	70,2%
Rotterdam	„ 30.000,—	„ 14.550,—	48,5%	„ 16.300,—	54,3%
Dordrecht	„ 57.000,—	„ 29.250,—	51,3%	„ 33.500,—	58,8%
Middelburg	„ 19.000,—	„ 13.000,—	68,4%	„ 14.950,—	78,7%
's-Hertogenbosch	„ 12.000,—	„ 5.050,—	42,1%	„ 8.350,—	69,6%
Tilburg	„ 5.000,—	„ 3.450,—	69,0%	„ 3.750,—	75,0%
Maastricht	„ 2.000,—	„ 1.450,—	72,5%	„ 1.600,—	80,0%
Totaal	f 520.000,—	f 269.000,—	51,7%	f 315.700,—	60,7%

UIT DE MILJOENEN NOTA 1970

WAT WIL MINISTER WITTEVEEN IN 1970 BEREIKEN

Begroting 1970, inclusief aanvullende posten:

Uitgaven	f 28.965 mln.
Ontvangsten	f 26.772 mln.
Saldo tekort	f 2.193 mln.

Een evenwichtige voortzetting van het structurele uitgaven- en belastingbeleid!
Een bijdrage tot het doorbreken van de loon- en prijs-spiraal!
Een tempering van de spanningen in de conjunctuur en op de kapitaalmarkt.

Aan deze reeks van vereisten kan alleen aldus de minister, op redelijke wijze worden voldaan door de overgangperiode van de nieuwe omzetbelasting te verlengen.
M.a.w.: de geleidelijke afschaffing van de omzetbelasting op investeringen, die bij het nieuwe sys-

teem behoort, en de teruggave van omzetbelasting over oude voorraden zullen verder in de tijd moeten worden verschoven. Dit betekent dat van de ondernemingen een offer wordt gevraagd. Maar, voegt hij er aan toe: als dat offer wordt gebracht betekent dit dat de verbetering van welvaart en welzijn, die voor elke burger van zo grote betekenis is, zonder pijnlijke en onrechtvaardige verstoringen kan worden voortgezet. In de miljoenennota en in de toelichtingen bij de afzonderlijke begrotingshoofdstukken blijkt hoe de regering langs velerlei wegen deze regelmatige verbetering van welvaart en welzijn voor de hele bevolking bevordert. Naar zijn berekening is er voor 1970 sprake van — hoezeer er voor de derde maal in zijn beleid een aantal lasten moet worden verzwaaard — per saldo een belastingverlichting.

MARKANTE PUNTEN UIT DE UITGAVENPOSTEN

Ontwikkelingshulp

Het plafondbedrag voor de ontwikkelingshulp is in 1970 f 135 mln. hoger dan in 1969 en bedraagt f 767 mln.

Maatregelen ten behoeve van minder draagkrachtigen

Teneinde de situatie voor enkele groepen van minder-draagkrachtigen te verbeteren wil de regering per 1 januari 1970:

- de premie voor bepaalde groepen verzekerden van de ziekenfondsverzekering voor bejaarden en de vrijwillige ziekenfondsverzekering verlagen;
- de inkomensgrenzen in de kinderbijslagregeling voor kleine zelfstandigen verhogen.

In totaal zal met deze maatregelen f 80 mln. gemoeid zijn — waarvan 40 mln. te dragen door het A.O.W.-A.W.W. fonds!

Steun aan en ontwikkeling van diverse bedrijfstakken en regio's

Voor bijdragen ten behoeve van nieuwe technologische ontwikkelingen en van regio's is op de begroting 1970 f 231 mln. uitgetrokken (1969: f 211 mln.).

Het bedrag voor steun ten behoeve van verschillende bedrijfstakken is voor 1970 vastgesteld op f 756 mln. (1969: f 594 mln.).

Huur- en subsidiebeleid

Het bouwprogramma 1970 is vastgesteld op 125.000 woningen, waarvan 100.000 woningwet- en gesubsidieerde woningen.

Voor krotopruijing, stadssanering e.d. is in 1970 f 152 mln. uitgetrokken (1969: f 99 mln.).

Het huidige subsidiesysteem zal met ingang van 1 juli 1970 worden aangevuld met **individuele huursubsidies**. Daartegenover staat een correctie van de objectieve subsidies door huurtoeslagen, wanneer de huidige huur te laag is vergeleken met het inkomen van de bewoners. Het hoe ligt nog in het duister. In aansluiting aan het S.E.R.-rapport zal worden voorgesteld de huurverhoging van 6% te verschuiven van 1 januari naar 1 juli 1970.

Onderwijs

De uitgaven voor onderwijs en wetenschappen vormen ca. 37% van de totale rijksuitgaven (ca. f 7.800 mln.). De normale ontwikkeling van de onderwijsuitgaven vergt jaarlijks reeds een groei van enige honderden miljoenen. Voor 1970 is bovendien rekening gehouden

De Troonrede bevat in hoofdzaak een inventarisatie van overigens belangrijke problemen, alsmede aankondigingen van veelal reeds bekende beleidsvoornemens van de regering. Van verrassend nieuws is veelal geen sprake. De wetgevende arbeid van het kabinet was en is niet gering.

De thans in de Troonrede vermelde en de reeds in behandeling zijnde wetsontwerpen en nota's brengen met zich mee, dat het parlement weer een zwaar jaar staat te wachten.

De regering „spreekt haar voorkeur uit” voor de vestiging van de 8ste Medische Faculteit in Maastricht. De gebezigde formulering lijkt erop te duiden, dat men andere mogelijkheden in het overleg met de Staten-Generaal niet wenst uit te sluiten.

De AR fractie wil na haar oriënterende verkenningen van het afgelopen jaar en na bestudering van de regeringsnota haar standpunt terzake bepalen. De beide wetsontwerpen inzake medezeggenschap van de werknemers in de onderneming en de wijziging van de structuur van de naamloze vennootschap, zullen de zeer bijzondere aandacht van de fractie hebben.

Het gaat hier om twee zeer aangelegene punten van het kabinetsbeleid.

De regering wil een verdere verdeling van de welvaart tot stand brengen. Ik veronderstel dat is bedoeld een betere verdeling. Ik hoop van harte dat de nota's over het Midden- en Kleinbedrijf alsmede de nota over het EEG-landbouwstructuurbeleid perspectief zullen bieden aan de zo grote en belangrijke groepen zelfstandigen in onze samenleving.

Met de regering ben ik van mening, dat onverzwakte handhaving van de NAVO vereist blijft, waarvoor ons land zich grote inspanning moet blijven getroosten.

Het is verheugend dat Nederland thans is betrokken bij het werk van de ontwapeningscommissie in Genève.

Ik heb de indruk dat de regering ernstig heeft gestreefd naar continuïteit van het uitgavenbeleid in 1970, wanneer men let op het totale uitgavenniveau.

Ook enkele afzonderlijke posten wijzen in die richting (krotopruijing, gemeentefonds, stedelijke verkeersvoorzieningen, ontwikkelingshulp).

Daartegenover rijst de vraag of ten aanzien van bepaalde beleidsonderdelen enkele departementen zoals Eco-

met onder meer een verdere verlaging van de leerlingenschaal bij het lager- en kleuteronderwijs, met de verdere uitvoering van de Wet op het voortgezet onderwijs en met maatregelen, nodig om de groei van het aantal studenten op te vangen. De schipperskinderen subsidieregeling zal met 3,5 miljoen worden vergroot.

Aanpassing van het uitgavenbeleid

De in 1968 in gang gezette aanpassing van het uitgavenbeleid, teneinde ruimte te scheppen voor zeer wenselijke uitbreidingen en nieuwe voorzieningen, werkt door in de begroting 1970. Als volgt:

- het terugbrengen van het aantal te bouwen woningwoningen;

WAAR KOMT HET GELD VANDAAN?

BELASTINGOPBRENGST 1970 (voorafreij) in milj. gld.

Div. 79	Successierechten 245
Olieaccijns 280	Verbruiksbelasting auto's 410
Registratie- en zegelrecht 445	Bier, wijn, alcohol 620
Dividend- en vermogensbel. 750	Invoerrechten 780
Tabaksaccijns 890	Benzine- en motorrijtuigenbel. 2120
Vennootschapsbelast. 2825	Inkomstenbelast. 5100
Omzetbelast. 6600	Loonbelasting 6900



COMMENTAAR OP TROONREDE EN MILJOENENNOTA DOOR MR. B. W. BIESHEUVEL



nomische Zaken en Volkshuisvesting, wel voldoende aan hun trekken zijn gekomen.

Het dekkingsplan van de minister van Financiën vereist zorgvuldige bestudering.

Van meer dan een voorlopig commentaar kan nu nog geen sprake zijn.

Met een aantal elementen van het plan kan zeker worden ingestemd.

Ik ben op dit moment nog niet overtuigd van de noodzaak dat afwijking van het SER advies inzake belastingcorrectie en BTW verhoging geboden is.

Een gedeelte van het dekkingsplan voor 1970 — de vertraagde afbraak van de omzetbelasting op investeringsgoederen — kan niet als structureel worden aangemerkt.

Het bedrijfsleven wordt in het plan wel zeer zwaar belast. (46ste punt vennootschapsbelasting, vertraagde terugbetaling omzetbelasting op investeringsgoederen, BTW verhoging).

Het dekkingsplan zal voorts moeten worden gezien tegen de achtergrond van adequate compensaties voor de minder draagkrachtigen. In dit verband valt de premieverlaging voor de ziekenfondsverzekering voor bejaarden en voor de vrijwillige ziekenfondsverzekering, alsmede de gunstiger kinderbijslagregeling voor kleine zelfstandigen op 1 januari 1970 toe te juichen.

De ook voor 1970 geldende verlaging van de suikeraccijns, alsmede het voornemen van de regering om een aantal voor de kosten van levensonderhoud belangrijke artikelen naar het lagere O.B.-tarief over te brengen, dienen evenzeer in dit licht te worden gezien.

— het gedurende een aantal jaren niet-indexeren van de Rijksbijdrage aan de A.W.B.Z.;

— het geleidelijk terugbrengen van de kindertoelagen van ambtenaren tot het peil van de wettelijke kinderbijslag;

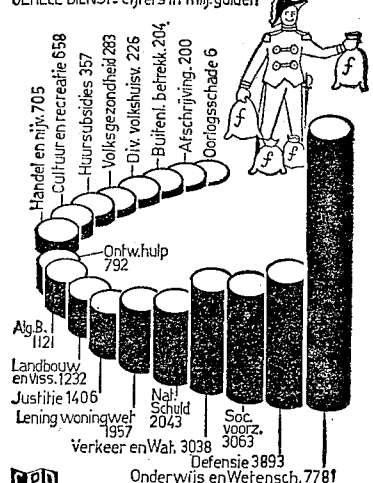
— de financiering van de Wereldomroep uit luister- en kijkgeld.

Investeringsuitgaven voor o.a. de Rijksgebouwdienst, de P.T.T., de civiele verdediging en T.N.O., worden nagenoeg gehandhaafd op het bereikte hoge peil.

Dat punt is óók een der uitgangspunten van het kabinet. Het ware te wensen geweest dat het kabinet op deze punten wat royaler was geweest met bijbehorende cijfers. Opening van zaken op dit punt is noodzakelijk.

VERVOLG OP PAG. 7

WAAR GAAT HET GELD HEEN? UITGAVEN NAAR ONDERWERPEN VAN STAATSZORG GEHELE DIENST. cijfers in milj. gulden



Het fiscale beleid

De belastingdruk stijgt van 32.1% van het nationaal inkomen 1969 tot 33.1% van dat inkomen 1970. Merkwaardig is (niet gewild volgens de minister) dat de druk van de directe belastingen daalt van 56.5 naar 55.8 en die van de kostprijsverhogende belastingen stijgt van 43.5 naar 44.2.

Dat is het resultaat o.m. van de volgende voorvallen:

De regering heeft besloten de vorig jaar aangekondigde aanpassing van de tarieven van loon- en inkomstenbelasting in 1970 voor tweederde (f 600 mln.) en in 1971 voor het restant (f 300 mln.) in te voeren.

De druk van de motorrijtuigenbelasting en de accijnzen, waarvan het tarief is vastgesteld in vaste geldbedragen per kilogram of liter worden of blijven eveneens aangepast: in dat kader zijn daarom wetsontwerpen ingediend tot handhaving van de tijdelijke tariefwijziging van de accijnzen op benzine, bier en alcohol en tot verhoging van de motorrijtuigenbelasting met 11% (f 28 mln.). Deze tariefverhoging brengt tevens een stijging mee van de opbrengst van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting ten bate van het Rijkswegenfonds (f 25 mln.). Dieselauto's ontvangen een verlichting in druk.

Handhaving van het tijdelijk verhoogde tarief van de vermogensbelasting voor de jaren 1970 en 1971; (50 mln. per jaar).

Handhaving van het huidige tarief van de vennootschapsbelasting op 46% (50 mln.);

Uitstel van de afbraak van de heffing van omzetbelasting op investeringen (440 mln.);

Verhoging, met ingang van 1 juli 1970, van het tarief van de omzetbelasting, gecombineerd met verlaging van het tarief voor een aantal levensmiddelen; Verschuiving naar 1971 van een deel van de teruggave van omzetbelasting op voorraden, die op 1 januari 1969 — de dag van invoering van het nieuwe systeem van omzetbelasting — bij het bedrijfsleven in voorraad waren.

De financiën van de gemeenten

De verwachting dat na de belangrijke verhoging van de bijdrage aan het Gemeentefonds in 1968 (f 300 mln.) de tekorten bij dit fonds geleidelijk zouden verdwijnen, is niet in vervulling gegaan. Het tekort in 1970 zou zonder wijziging van het aandeelpercentage ongeveer f 295 mln. bedragen. Voorgesteld wordt het aandeel van het Gemeentefonds in de opbrengst van de rijksbelastingen te verhogen met 1.08% (rond 300 miljoen gulden).

Nadat in de miljoenennota 1969 reeds voor een aantal begrotingsposten ramingen van de uitgaven 1970 waren opgenomen, is de minister van Financiën thans in staat een volledig overzicht te geven van de verwachte ontwikkeling van de verschillende categorieën in 1971. Het totaal van deze ramingen 1971 komt uit op f 30.438 mln., hoger dan het begrotingsbedrag voor 1970 ad. f 28.965 mln.

Het grote voordeel daarvan is o.m. dat bij de beoordelingen van de begroting 1970 ook het beleid in beginsel voor 1971 kan worden betrokken. Vergeleken bij vroeger is dat zeker als een verbetering aan te merken.

NIEUWE INVLOEDEN OP RIJKSBEGROTING

De uitgaven voor de rijksbegroting die uit de regelingen van de Europese Gemeenschappen voortvloeien, zijn onderworpen aan andere budgettaire procedures dan voor de overige uitgaven van de rijksbegroting gelden. Volgens de minister dient gewaakt te worden dat daarbij geen beleid voor door de E.E.G. beheerste sectoren tot stand komt waar-

DE TROONREDE

VAN de Troonrede, de boodschap van de regering tot de Staten-Generaal, die het gehele Nederlandse volk vertegenwoordigen, mag men tweeërlei verwachten. Zij dient een inzicht te geven omtrent de visie van de Regering en zij moet ons inlichten omtrent haar plannen.

Wat het eerste betreft, bevat de Troonrede te weinig; wat het laatste aangaat, te veel.

Het is nl. niet nodig, een gedetailleerd overzicht te geven van alle mogelijke plannen van de regering, met getal en bijzonderheden. Met name niet, omdat veel van de plannen dezelfde dag een paar uur later in de Miljoenennota worden meegedeeld. Daar kan men, breder gemotiveerd, b.v. alles vinden wat ons op belastinggebied te wachten staat.

Wat die plannen betreft: zij getuigen van waakzaamheid en activiteit over de gehele linie. Met duidelijk uitspringende punten, zoals de grote prioriteit, die de zeehavens krijgen en de bijzondere aandacht, die wordt geschonken aan krotopruijing en milieuvetering. De ruimtelijke ordening en alles wat daarmee samenhangt is een van de hoofdtaken van de regering, en het is verheugend, dat de huidige bewindsman, minister Schut, juist ten opzichte van de ruimtelijke ordening zulke forse denkbeelden heeft.

Maar ook de woningbouw heeft zijn aandacht en daarbij komt een merkwaardig sociaal element naar voren. De woningwet bedoelde in haar oorspronkelijke opzet krotten op te ruimen, door ze onbewoonbaar te doen verklaren, en daartegenover nieuwe goedkope, voor arbeiders betaalbare woningen te helpen bouwen.

De krotopruijing is na zeventig jaar woningwet nog altijd urgent en zal fors worden aangepakt, maar de woningwetwoningen die nu worden voltooid, zijn voor tienduizenden gezinnen onbetaalbaar.

Een poging van minister Schut, oorspronkelijk op touw gezet door minister Bogaers, om enige uitkomst te bieden door met name de woningwetwoningen, die dus al enkele jaren bestaan, maar die bewoond worden door mensen, die een veel hogere huur kunnen



DOOR H. ALGRA

betalen, voor deze huurders minder aantrekkelijk te maken, is door de Eerste Kamer met bijna algemene stemmen getorpedeerd. Maar het is een sociale noodzaak, dat de betaalbare woningwetwoningen bewoond worden door gezinnen, die er hóren. De regering zal in dit opzicht toch iets moeten doen en het blijkt, dat daaromtrent plannen worden uitgewerkt. Bovendien wil minister Schut individuele huurtoeslagen voor die gevallen, waarin de woningwethuur een te groot deel van het gezinsbudget zou opeisen. Het is goed, dat aan het sociale element van het woningbeleid alle aandacht wordt geschonken en wij hopen, dat de regering de medewerking zal krijgen van de beide Kamers der Staten-Generaal.

De plannen der regering getuigen van goede initiatieven over de gehele linie. Al weet de regering bij voorbaat, dat zij in de plichtmatige oppositionele kritiek van de meeste ochtendbladen te horen zal krijgen, dat het allemaal te weinig is en te mager.

Maar een andere vraag is, welke visie de regering heeft bij het trekken van de grote lijnen van haar beleid. Sommigen zullen zeggen: laat de regering maar geen bespiegelingen houden. Die zo spreken, kunnen zich beroepen op

Thorbecke, van wie het gevleugelde woord afkomstig is: **wacht op onze dáden**. Maar we zijn de laatste tijd gewend, dat de regering wél een soort algemene beschouwing neerschrijft in de Troonrede. En dat is ook nu het geval.

Zij knoopt daarbij aan bij de herdenking van de bevrijding, straks vijftienvintig jaar geleden.

Zij wijst op het streven naar een nieuwe wereld, dat nu bij velen aan de dag treedt. En zij stelt dan als norm, dat ook bij dát streven het moet gaan om de grote „waarden”: vrijheid, verdraagzaamheid en democratie.

En hier ligt het startpunt voor discussie, meer dan de aanleiding tot adhaesie.

Want het is de vraag, of de regering onderkent, welke gevaren hier dreigen. Of zij duidelijk ziet en wil zeggen, dat vele activiteiten niet de vrijheid, maar de chaos bedoelen, niet een ijveren zijn voor meer verdraagzaamheid, maar een uiting van principiële onverdraagzaamheid, (mede onder invloed van Marcuse) en dat zij er toe leiden, dat de democratie niet wordt verdiept en gezuiverd, maar om hals wordt gebracht.

En juist bij deze vragen moet de regering duidelijk zien, wat de gevaren zijn, zij moet verstaan, dat gedeeltelijk toegewen en het zoeken van wrakke compromissen hier geen zier helpt, maar de zaak alleen maar verergert. Wij hopen, dat de regering dit ziet. Maar het blijkt onvoldoende. Want er wordt wel gesproken over „waarden”; vrijheid, verdraagzaamheid en democratie, maar niet over de roeping der overheid om de rechtsstaat te versterken en het wetgezag te handhaven.

Dat is haar eerste en hoogste roeping. Opdat het gezag van de overheid een schild blijft voor de vrijheid. Overal, waar die roeping wordt verzaakt, komt de dictatuur van minderheden aan bod. Een overheid, die tegen elke demonstratie niets anders heeft te zeggen dan: wij blijven bereid om te praten, vandaag en morgen en altijd, doet afstand van haar recht en taak.

En als de overheid nu zelf de vrijheid en de verdraagzaamheid en de democratie in discussie brengt, dan zal die discussie moeten worden voortgezet, omdat er méér klaarheid komt, in hoeverre allerlei overheidsorganen en instanties het zoeken in een compromissenreeks, die tot capitulatie leidt. Deze zaak is urgent, en in de Troonrede zijn er op dat punt aanknopingspunten voor een discussie. Maar meer dan aanknopingspunten ook niet.

KABINET DE JONG VANAF 1968

De minister geeft een overzicht van het budgettaire beleid vanaf 't begin. Dat is naar ons oordeel verstandig. „Een mens vergeet vrij snel”. Het resultaat van dat genoemd overzicht zal zeker in de algemene en financiële beschouwingen worden betrokken.

De 6%-grens

De minister geeft aan de hand van een tabel aan in hoeverre de groei van de uitgaven volgens de opeenvolgende begrotingen voldoet aan de grens van 6% die het kabinet als maximum heeft gesteld.

Deze tabel toont een forse overschrijding van de 6%-grens. Tot een bedrag van f 400 à f 500 mln. was deze overschrijding het gevolg van maatregelen die het beeld van de begroting 1967 gunstig hadden beïnvloed maar door hun eenmalig karakter een extra stijging van 1967 op 1968 deden ontstaan. Verder dient in aanmerking te worden genomen dat een aantal maatregelen die bij de indiening van de begroting 1968 werden voorgesteld pas na dat jaar volledig effectief zouden worden. Hierdoor werd een aanwijzing verkregen dat mits het aanpassingsbeleid wordt voortgezet de uitgaven in latere jaren binnen de grens van 6% zouden kunnen

blijven. De uitkomsten van deze toetsing bevestigen dit, al zijn er van jaar tot jaar verschillen. Uit de gegevens blijkt dat de sterke stijging van de rijksuitgaven in 1968 (als gevolg van bepaalde maatregelen van eenmalig karakter) die het beeld van de begroting 1967 gunstig nadden beïnvloed; (ten bedrage van f 400 à f 500 miljoen) en de maatregelen ten behoeve van de gemeentelijke financiën (ongeveer f 500 mln.) de twee factoren zijn geweest die tot belastingverhoging aanleiding gaven.

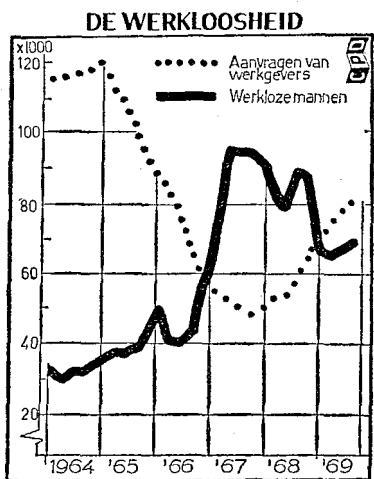
Beleidsombuiging en -aanpassing

De regering heeft gemeend, dat een belangrijke mogelijkheid om geleidelijk ruimte te scheppen voor urgente nieuwe voorzieningen zonder afbreuk te doen aan lopende activiteiten, gevonden kon worden in consolidatie van het uitgavniveau dan wel in matiging van zijn groei, voor activiteiten die een bevredigend peil hebben bereikt. Deze behoeven dan niet, of althans niet naar verhouding, te delen in de ruimte die jaarlijks voor toeneming van de uitgaven beschikbaar komt. Een dergelijke consolidering c.q. temporisering is met

door de verhouding tot sectoren die nationaal worden gefinancierd wordt verstoord. De invloed die van de Europese samenwerking uitgaat op de Nederlandse economie is aanzienlijk ruimer dan in de rijksbegroting tot uitdrukking komt. Deze is echter niet te kwalificeren — helaas.

Als voorbeeld kan worden genoemd de invloed van het landbouwbeleid via de prijzen op de particuliere consumptie (een van de doelstellingen van het landbouwbeleid was het verzekeren van redelijke prijzen bij de levering aan verbruikers).

Het is van groot belang dat men gaat bestuderen de vraag in hoeverre deze invloed zich uitbreidt! Te meer omdat het Europese parlement op deze invloed weinig medezeggenschap heeft.



VERVOLG OP PAG. 9

Wilt u rustig en voordelig wonen?

In onderstaande plaatsen in GELDERLAND en OVERIJSEL kunnen wij u te koop aanbieden: te bouwen of in aanbouw zijnde

premiewoningen

t.w.: HAAKSBERGEN, ZETTEN, GENDRINGEN, ANGERLO-GIESBEEK, GENDT, DIDAM, OLDENZAAL, BRUMMEN, BORCULO, RUURLO, HENGELO Gld., ZELHEM, NEEDE, MARKELO, 's-HEERENBERG, VORDEN, ZEDDAM-'s-HEERENBERG en diverse andere Gemeentes.

De prijzen zijn vanaf f 48.000,- v.o.n.

OP DEZE WONINGEN WORDT HOGE RIJKSSUBSIDIE VERSTREKT

VRAAGT VRIJBLIJVEND ONZE WONINGLIJSTEN

Telefonische en schriftelijke inlichtingen worden U gaarne verstrekt door:

MAKELAARSKANTOOR F. JANSEN

DR. HUBERNOODTSTRAAT 7 - DOETINCHEM
TELEFOON 08340 - 4660 en 3952
b.g.g. 08340 - 5653

Goed verzorgd wonen,
onbezorgd wonen

COÖP. VERZORGINGSFLAT „DE STADSFENNE” U.A. TE SNEEK

Vanaf heden kunt u inschrijven voor deze in aanbouw zijnde riante verzorgingsflat. In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types; namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,-, excl. B.T.W., in verschillende prijsklassen. Hypotheek beschikbaar!

IN DEZE VERZORGINGSFLAT ZIJN ONDERGEBRACHT

- ★ Centraal winkel
- ★ Bankfiliaal
- ★ Kapsalon
- ★ Pedicure
- ★ Logeerkamers
- ★ Bibliotheek
- ★ Biljartzaal
- ★ Recreatiezaal
- ★ Televisiezaal met kleuren TV

UITGEBREIDE VERZORGING

- Warme maaltijd met keuze menu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Liftten
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op: f 140,- tot f 345,- plus f 90,- per persoon.

- ★ Aantrekkelijk gesitueerd in een nieuw natuur- en waterrijk stadsdeel
- ★ Uniek uitzicht (Sneekermeer)
- ★ Dicht bij Burg. de Hoppark en jachthaven
- ★ Zonneterras
- ★ Ruime parkeergelegenheid

Inlichtingen en prospectus worden verstrekt door:

Makelaarskantoor BOS EN WIND

WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEFOON 05150-3785

„Bos en Wind . . . de sleutel tot uw huis!”

Stichting Grafische Bedrijfsfondsen

ZWAANSVLIEET 3,
AMSTERDAM-BUITENVELDERT
TELEFOON 020 - 719891

Uitvoeringsorgaan
Sociale Verzekeringswetten

Op een aantal afdelingen hebben wij plaats voor

JEUGDIGE ACTIEVE MEDEWERKERS (STERS)

- Goede salariering, afhankelijk van opleiding, leeftijd en ervaring volgens e.a.o.
- Uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden
- Tot de leeftijd van 20 jaar drie extra vakantiedagen
- Spaarregeling
- Gratificatieregeling voor het behalen van bepaalde diploma's

Sollicitaties worden gaarne ingewacht op de afdeling Personeelszaken.

name te verwezenlijken bij uitgaven met een investeringskarakter.

Doorlichting van overheidstaken

Naast de instelling van werkgroepen (die mede op suggestie van de Staten-Generaal in het leven zijn geroepen) heeft de regering in 1968 besloten tot een systematische doorlichting van de activiteiten van de departementen. Door departementale commissies wordt nagegaan in hoeverre de doelmatigheid van overheidsvoorzieningen kan worden vergroot dan wel of activiteiten kunnen worden beëindigd. Van veel belang hierbij is een kritische beoordeling van de wijze waarop taken worden uitgevoerd.

De ombuiging van het begrotingsbeleid strekt zich mede uit tot de niet-belastingontvangsten, o.m. door verhoging van de tarieven voor vergoeding door

belanghebbenden in bepaalde overheidsvoorzieningen.

De minister wijst verder op het belang, dat adviescommissies, die een bepaald onderdeel van de overheidsactiviteiten bestuderen, dat onderdeel blijven zien in een juist perspectief tot andere overheidsactiviteiten en de (belasting) offers die gevraagd worden.

Bij het overleg in de ministerraad over de begroting 1970 zijn tevens de ramingen voor het jaar 1971 betrokken. Als gevolg hiervan is het mogelijk een volledig beeld te geven van de verwachte ontwikkeling van de rijks-uitgaven in 1971. Deze ramingen zijn echter noodzakelijkerwijs globaal. De nu nog kortstondige ervaring wijst uit, dat het moeilijk is om met grote nauwkeurigheid de omstandigheden te voorzien, waarbinnen de uitgavenontwikkeling zich anderhalf à twee jaar later zal voltrekken. De minister van Financiën wijst er echter op, dat de beschikbare

begrotingsruimte limitatief is voor de uitgavenstijging, zodat noodzakelijke wijzigingen in de ramingen elders, hetzij binnen hetzelfde begrotingshoofdstuk, hetzij in het kader van de gehele rijksbegroting moeten worden opgevangen.

Bij de toetsing van de ramingen 1971 aan de trendmatig beschikbare begrotingsruimte voor dat jaar dient onder meer rekening te worden gehouden met het laatste deel van de opheffing van het tekort van het Gemeentefonds in 1968 (f 75 mln.) en met de inhaal van de resterende overschrijding van de begrotingsruimte 1968. Hoewel volgens de voorlopige becijfering een aanvullende dekking van f 75 mln. (tekort Gemeentefonds 1968) nodig zou zijn kan bij de voorbereiding van de begroting 1971 worden gezien, mede in het licht van mogelijke andere mutaties in de fiscale sfeer, of hiervoor ruimte aanwezig is in

de hogere opbrengst in 1971 van het voor 1970 voorgestelde dekkingsplan.

De minister van Financiën noemt het bevredigend, dat ondanks de sterkere groei waaraan veel uitgaven onderhevig zijn binnen het kabinet overeenstemming is bereikt over ramingen voor 1971, die het mogelijk maken zonder verdere belastingverhoging niet alleen binnen de begrotingsruimte te blijven maar tevens de inhaal van de overschrijding van die ruimte in 1968 te voltooien. Hoewel de ramingen 1971 door allerlei thans nog onzekere factoren kunnen worden beïnvloed wil het kabinet er met kracht naar streven bij de indiening van de begroting 1971 aan het thans gegeven kader de hand te houden.

In de Ned. Herv. Diaconessen Inrichting te Meppel

is plaats voor enkele

verpleegkundigen

die de aantekening
kinderverpleging
willen behalen

SOLLICITATIES

te richten aan de Besturend Zuster,
Zr. A. G. Glasbergen, Hoogeveense-
weg 38, Meppel.



PROTESTANTS CHRISTELIJKE RECLASERINGS VERENIGING

De Protestants Christelijke Reclaseringsvereniging zoekt voor haar regionale bureau te Amsterdam een

LEIDINGGEVEND MAATSCHAPPELIJK WERKER

INHOUD VAN DE FUNCTIE:

Het accent ligt voor een belangrijk deel op het geven van praktijkleiding aan de aan het bureau verbonden maatschappelijk werk(st)ers. Tevens dient hij/zij het bureauhoofd incidenteel te kunnen vervangen. Mede om voldoende betrokken te blijven bij het uitvoerende reclaseringswerk, dient het adjunct-bureauhoofd zelf steeds een beperkt aandeel te hebben in het uitvoerend werk.

GEVRAAGD WORDT:

Een maatschappelijk werker met voortgezette opleiding. Zo mogelijk met ervaring in het forensisch maatschappelijk werk.

De salariering geschiedt afhankelijk van leeftijd en ervaring volgens de normen voor door het Rijk gesubsidieerde reclaseringsinstellingen. Het te bereiken maximum salaris ligt op f 1923,— bruto per maand voor een gekwalificeerd medewerker.

Deelname aan een collectieve ziektekostenverzekering is mogelijk. Een welvaartsvast pensioen kan in uitzicht worden gesteld.

Nadere informatie omtrent de inhoud van de functie kunnen worden ingewonnen bij het hoofd van het regionale bureau te Amsterdam (tel. 020 - 729752) of bij het centraal bureau van de vereniging (tel. 070 - 321785).

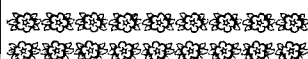
Uw uitvoerige met de hand geschreven sollicitatiebrief, wordt met belangstelling tegemoet gezien aan het adres van de algemeen directeur der P.C.R.V., Prins Hendrikstraat 26, postbus 1515, Den Haag.

EEN RIJK GEZICHT

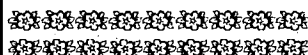
is het als u de prachtige stenen zomerbungalows ziet liggen tussen het groen, nabij de duinen en de zee. In het zeer besloten bungalowpark „Anzelhoeve” te Sint Maartenszee N.H. zijn nog stenen bungalows te koop, welke een maximum aan privacy bieden tegen een minimale prijs. Koopprijs slechts f 36.500,— k.k. incl. eigen grond. Vraagt de gratis brochure

„UW TWEDE WONING”

of maak een afspraak ter bezichtiging van de modelbungalow. Inlichtingen: makelaardij J. van Twillert, Celebesstraat 4 te Den Helder. Tel. 02230 - 15770.



**9 gulden
voor
90 jaar
arp**



Prachtige bouwterreinen

TE LUNTEREN, EDE EN BENNEKOM,

uitsluitend bosterreinen. De bosterreinen, geschikt voor de bouw van landhuizen of bungalows variëren van f 5.— tot f 7.— per m2

TE HEELSUM PRACHTIGE VILLA

aan de Utrechtsestraatweg, met 1250 m tuin. Prachtig onderhouden.

Koopsom f 125.000,— k.k.

**DIVERSE NIEUWBOUWWONINGEN EN
HERENHUIZEN TE BENNEKOM**

MAKELAARSKANTOOR A. HARTMAN

Bovenweg 2 te BENNEKOM, tel. 08389 - 4287, b.g.g. 5615

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine



De goud-foile verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

Kent u „Dennenheul” te Ermelo?

★ Een intiem en fraai gelegen conferentieoord - capaciteit 52 personen (12 één-persoons- en 20 tweepersoonskamers).

**VOOR UW CURSUSSEN,
CONFERENTIES EN
STUDIEBIJeenKOMSTEN!**

**Telefonische inlichtingen:
p/a blindentehuis „Sonneheerd”, (03417) 2741**

Te koop en/of te huur in AMSTERDAM en omgeving

BEDRIJFSRUIMTE MET KANTOORACCOMMODATIE

± 600 m² - 815 m² - 1365 m² tot ± 6000 m²

C.V. - aardgas - veel parkeerruimte.

Spoedige oplevering.

MACO BOUW

Burg. Hogguerstraat 397
Amsterdam-16
Tel. 020 - 134111
buiten kantoor tijd
tel. 020 - 265178



ZIEKENHUIS SALEM

te ERMELO vraagt voor de operatie-
kamer een volledig instrumenterende

verpleeg- kundige

in de rang van 1e verpleegster.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan
de Directrice. Spreekuren: dinsdag en
vrijdag van 2-3 uur. Voor telefonische
afspraken telefoon 03417 - 2341.

DIRECT GELD NODIG?

PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en
elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt
bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

VOORBEELD

KREDIET	AFLOSSING PER MAAND		
f 1000,—	47,34	34,30	22,50
f 2000,—	94,69	68,60	45,—
f 3000,—	142,04	102,90	67,50
f 4000,—	171,—	112,50	70,35
f 5000,—	189,39	137,20	90,—
	enz. enz.		

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel
vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.
Iedere dag, ook zaterdags, kunt u tot 18.00 uur telef. een folder aan-
vragen.

BENELUX CREDIET

KUMMENAEDSTRAAT 66 - GELEEN - TELEFOON 04494-5320

SERVICE-FLATS

in aanbouw in verschillende plaatsen op de mooiste daarvoor geschikte
punten, met ruime 3-, 2- en 1-kamerwoningen.

Royaal van opzet, b.v.: woonkamers van 4 x 7 m, slaapkamers van 3.60 x
6 m (met loggia), badkamer, keuken, ruime hal, berging.

Eerste klas afwerking.

Het aantrekkelijke van deze luxe comfortabele woonvorm is, dat met
volledig behoud van eigen zelfstandigheid en privacy toch de voordelen
van de centrale voorzieningen kunnen worden genoten, zoals b.v.:

logeerkamers	recreatiezaal
dagelijks diner	liften en centrale verwarming
huishoudelijke hulp	verzorging der tuinen
alarminstallatie/ huistelefoon	onderhoud e.a.

Door continu-bouw worden flats van zeer hoge bouwkwaliteit geleverd
tegen relatief lage prijzen: 1-kamerflats f 36.000,-, 2-kamerflats f 50.000,-
— f 54.000,-, 3-kamerflats f 65.000,- — f 72.500,-, garages f 3.000,- —
f 4.500,-.

Gereed of in aanbouw zijn:

„VALERIUSFLAT”, Europaplein, LEEUWARDEN

Op eerste stand.

Nog enkele 2-kamerflats beschikbaar.

„EPER VESTE” te EPE (Veluwe)

In een gebied van prachtig natuurschoon.

Nog enkele 1-kamerflats beschikbaar.

„VIJVERSBERG” te NORR

Een aantrekkelijk woondorp temidden van 3.000 ha Drents natuurschoon
Op 20 km van Groningen.

3- en 2-kamerflats en bungalows.

„DE STADSHAGEN” te OMMEN

Hooggelegen met uitzicht op de Vecht en de mooie omgeving.

Frequente trein- en bus-verbinding met Zwolle.

3-, 2- en 1-kamerflats.

Modelflat open dagelijks van 9 - 12 en van 2 - 5 uur.

„SERVICEFLAT DRACHTEN” te DRACHTEN

Een snelgroeijende plaats met een aantrekkelijke, landelijke omgeving,
met bezuiden Drachten de bossen van Olterterp en Beetsterzwaag en ten
westen een deel van de Friese meren.

Snelle verbindingen met Leeuwarden, Groningen en Heerenveen.

3-, 2- en 1-kamerflats.

Voor inlichtingen:

Onze makelaars ter plaatse en

BOUWBEDRIJF KATS N.V.

Tijnjedijk 76, Leeuwarden, tel. 05100 - 31318.

Het adres met de meeste ervaring op dit terrein.

EEN EIGEN HUIS —

EEN WAARDEVAST BEZIT



LEUSDEN MONTFOORT AMEIDE

Geheel vrijblijvend verstrekken wij u in-
lichtingen omtrent de series te bouwen

PREMIE- WONINGEN

in deze gemeenten.

Tevens volledige voorlichting omtrent de
meest gunstige financierings-mogelijkhe-
den.

WONINGSTICHTING CENTRAAL NEDERLAND

PRINSESSENWEG 1

VREESWIJK

TELEFOON 03470 - 577 - 568

BUREAU

„DE NIEUWE WEG” verantwoorde
huwelijksbemiddeling
door psychologe

EENVOUDIGE DAMES EN HEREN
ZIJN WELKOM

Afspraken: telefonisch 05400 - 13918.

Schriftelijk: M. A. de Ruyterstraat 46, Hengelo (O.)



NIEUWE LUXE BUNGALOWS TE KOOP IN ZOETERMEER STAD IN OPBOUW

Binnenkort wordt gestart met de bouw van een groepje van 6 luxe bungalows in solide en comfortabele uitvoering met c.v. en aangebouwde garage.

Indeling beneden: ruime hal met vide, royale zit-woonkamer met corner (eventueel L-kamer), luxe keuken met bijkeuken, 2 slaapkamers, badkamer, toilet; indeling boven: 2 slaapkamers, 2e toilet en aparte berging. Alles ruim voorzien van kasten, tegelwerk en sanitair. Royale en zonnige tuin.

'n Afwijkend type is direct aanvaardbaar.

Alle inlichtingen: Smits Bouw- en Aannemingsbedrijf, Industrieweg te Zoetermeer, telefoon 01790 - 3675.

G. S. A. Stichting Raad voor Gereformeerde Sociale Arbeid

(landelijk overkoepelend orgaan)
Corn. Houtmanstraat 19, Utrecht.
Telefoon 030 - 711214

roept sollicitanten op voor de functie van

administratief boekhoudkundig medewerker(ster)

GEVRAAGD WORDT:

tenminste M.U.L.O.-diploma
Praktijkdiploma Boel houden, bij voorkeur stude-
rend voor diploma Moderne Bedrijfs Adminis-
tratie,
ervaring in loonadministratie,
kennis van overheidssubsidieregelingen strekt tot
aanbeveling.

GEBODEN WORDT:

een vrij zelfstandige functie, die het voeren van
de volledige boekhouding en de loonadministratie
omvat en tevens het geven van financieel-technische
voorzichting aan de bij de stichting aangesloten
instellingen.

Salariëring geschiedt in de rang van Adjunct-
Commies A tot een maximum van f 14.000.—

SOLLICITATIES te richten aan de directeur. p/a
Corn. Houtmanstraat 19, Utrecht.



De Chr. Inrichting voor Geesteszwakken

„Groot-Schuylenburg”

heet U welkom... als

LEERLING-VERPLEEGSTER OF -VERPLEGER

Centraal gelegen in het land — als een wijk van Apeldoorn — ligt „Groot-Schuylenburg” daar te wachten op enthousiaste jongeren die zich willen inzetten voor hun geestelijk gehandicapte medemens.

WIJ ZOEKEN JONGE MENSEN DIE

- minstens 16½ jaar oud zijn;
- of in het bezit zijn van een ULO of INAS-diploma of bij het ontbreken daarvan een vooropleiding leerling-verplegende willen volgen.
- het Z-diploma wensen te behalen.

AAN DEZE JONGE MENSEN KAN WORDEN GEBODEN:

- een werkkring te midden van onze kinderen;
- salaris en sociale voorwaarden volgens landelijke regeling;
- reiskosten 2 x per maand naar en van de ouderlijke woning onder aftrek van f 2,50 per retourreis;
- huisvesting intern.

SOLLICITATIES OF VERZOEKEN OM INLICHTINGEN KUNT U ZENDEN AAN DE GENEESHEER-DIRECTEUR VAN DE INRICHTING, ZUTPHENSESTRAAT 106, APELDOORN.

ELEKTRONISCHE ORGELS EN PIANO'S

Wij hebben alle bekende merken, zowel nieuw als gebruikt, in voorraad staan. Deze week:

SPECIALE AANBIEDING INRUIL ORGELS

tegen zeer interessante prijzen, w.o.:
Pari met Lesley box; Saffiera met Lesley (overjarig model);
Yamaha 2 klav. + ped.; 2 stuks Eminent 2 klav. + ped.; Thomas 2 klav. + ped. enz. enz.
Wij leveren u ook alle merken nieuwe piano's w.o.: Zimmerman - Retterhaus - Yamaha - Kemble - A. Herman enz. enz.
Volledige garantie.
Eigen landelijke servicedienst.
Financiering en inruil
Het vertrouwde adres:

TECHNICAL

PRINS BERNHARDLAAN 2 - VEENENDAAL
Telefoon 08385 - 11083, na 6 uur 10733 of 11209.

Stichting „HET HOOGELAND” Beekbergen

vraagt voor het jongenshuis „DE BEELE” te VOORST

groepsleiders

(INTERN)

In het bezit van het diploma Kinderbescherming A of studierend hiervoor.
Sollicitanten dienen meelevend lid van een protestantse kerk te zijn.
Salaris volgens rapport Haeck.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de Algemeen Directeur van de Stichting „Het Hoogeland”. Loenenseweg 44 - Beekbergen.

- ♦ Caravan-voortenten
- ♦ Caravan-accessoires
- ♦ Safari-tenten
- ♦ Kampeerartikelen



SOVEREIGN LUXE TOURCARAVANS

twee tot en met zes slaappleatsen, vanaf f 5.340,—

LUXE ROYDEN TOURCARAVANS

geheel compleet, met veel comfort, f 6350,— (zie foto).

JOEGOSLAVISISCHE ADRIA CARAVANS

in de allernieuwste uitvoering, luxueus, lichtgewicht, wintersport-isolatie, vanaf f 2.968,—, inclusief B.T.W.

HOLIDAY 700-800-900

twee slaapkamers, eethoek, keuken, toiletruimte, zitkamer met los bankstel, volledig geïsoleerd. Vanaf f 6.942,— tot f 7.952,—, inclusief B.T.W. De unieke sta-caravan.

RED-CEDARHOUTEN

BUNGALOW 1000

9 meter lang, 3 meter breed, twee slaapkamers, eethoek/keuken, douche, toiletruimte, 220 Volt-installatie, gestoffeerd en volledig geïsoleerd, vanaf f 10.976,—, inclusief B.T.W.

RINEL

vanaf f 6995,—

Caravan- en Campingbedrijf N.V. HAGE, OUDEWATER

SHOWTERREIN:

Zwier Regelinkstraat 21

Tel. 03486-1447 of 1406



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang no. 38

27 september 1969

NIEUWE LOONWET IN TWEEDE KAMER

HET was te voorzien dat de Kamer bijzondere aandacht zou schenken aan het ontwerp Loonwet. De gehele vakbeweging had kritiek op dit ontwerp openbaar gemaakt.

Van fel afwijzend (N.V.V.) tot aanvaarding, maar in dat laatste geval onder aanbrengen van een aantal gewenste verbeteringen. Na het debat in de Kamer liet de voorzitter van het N.V.V., de heer Kloos — tevens lid van de Eerste Kamer! — in het openbaar zijn dreigende kritiek horen: „en als het toch doorgaat, als de Kamer dit wetsontwerp slikt, welnu dan legt het N.V.V. het bijltje in de SER en in de Stichting van de Arbeid erbij neer”.

Dat rikt naar het aansturen op stakingen, althans extra moeilijkheden bij het overleg in arbeidsaangelegenheden. Zo gaat dat thans in Nederland.

LOONBELEID

Die Loonwet bestrijkt een zeer belangrijk werkterrein. Momenteel wordt de loonvorming geregeld in een besluit van 1945! De Loonwet probeert de ontwikkeling van de loonpolitiek af te sluiten en een nieuwe regeling bij wet in te voeren.

De socialisten waren in het algemeen voorstander van een door de overheid geleide loonpolitiek na 1945. De christelijke organisaties drongen toen reeds aan op een vrijere loonpolitiek. De eigen verantwoordelijkheid voor de bedrijfsgenoten pleitte daar sterk voor. Dit standpunt heeft tenslotte overwonnen: het loonbeleid is een zaak van de bedrijfsgenoten, niet langer een economische beleidsinstrument in handen van de overheid. Ook het N.V.V. is thans die mening toegedaan.

ONTWERP

Het ontwerp Loonwet van minister Roolvink gaat van het uitgangspunt uit dat het loonbeleid als grondgedachte een vrij loonbeleid moet zijn. In overeenstemming met het advies 1967 van de stichting van de arbeid. Dit systeem houdt dus in dat partijen in beginsel vrij behoren te zijn de lonen en andere arbeidsvoorwaarden naar eigen inzicht en eigen verantwoordelijkheid te regelen.

Goedkeuring is dan ook niet meer nodig — behoudens de eigen verantwoordelijkheid van de regering. De regeling van de regeringsverantwoordelijkheid, de omvang van de overheidsbemoeiing, was aanleiding tot een aantal meer en minder ernstige bezwaren. De wet geeft aan de regering drie soorten van ingrijpen:

- in *afzonderlijke c.a.o.'s*, als zij een gevaar vormen voor de economie;
- in een *bevrozing van alle lonen*, als de loonontwikkeling uit de hand is gelopen;
- in een *overneming door de regering*

van het loonbeleid in zeer bijzondere omstandigheden.

De heer Van Lier (P.v.d.A.) had zeer ernstige bezwaren tegen dit totaal pakket overheidsinvloed.

Merkwaardig was — merkte de heer Boersma (A.R.) op — dat juist de P.v.d.A. als eerste paladijn optrad, die grote bezwaren ontwikkelde tegen een overheidsbemoeiing. Maar uit deze houding bleek hem heel duidelijk dat socialisme en liberalisme elkaar op dit punt kruislings waren gepasseerd. Hijzelf was daarentegen van oordeel dat het te ver gaat om op basis van het ontwerp te zeggen dat er sprake is van een uitermate uitgebreid overheidsingrijpen. Vast stond voor hem dat de overheid een eigen stuk verantwoordelijkheid moet hebben als hoedster van het algemeen belang.

Als er voor de overheid geen plaats wordt ingeruimd — behalve dan in noodsituaties — dan is er het gevaar van een betrokken worden in een complete machtsstrijd — waarin de werknemers nog altijd de zwakke partij vormen. Tegen een te rigoureuze verruiming van de vrije tijd moet b.v. kunnen worden opgetreden.

De heer Van Lier (P.v.d.A.) heeft — aldus *drs. Boersma* — bepaalde bezwaren tegen de bestaande liberale maatschappijorde. Dat is natuurlijk zijn goed recht. Maar als hij die bezwaren wil opheffen door op essentiële punten vrijwel volstrekt liberaal te worden, is dat een duivel bestrijden met Beëlzebul!

INGRIJPEN IN AFZONDERLIJKE C.A.O.'s

Tegen de eerste bevoegdheid van de regering was het alleen de heer *Van Lier (P.v.d.A.)*, die wat fel van leer trok. „De minister is te bemoeizuchtig en houdt te veel c.a.o.'s op.” Waartegenover de minister stelde dat de regering de mogelijkheid moet hebben op te komen voor de zwakken.

Toch waren de heren *Boersma, Kikkert (C.H.U.), V. d. Ploeg (K.V.P.) en Rietkerk (V.V.D.)* niet tevreden. Er moest een mogelijkheid komen bij dit ingrijpen een deel van de loonsverhoging om te zetten in bezitsvormende voorzieningen (spaarloon b.v.), tenzij deze loonkosten een opjuttende werking op andere bedrijfstakken zouden hebben. Tegen een zodanig amendement had de minister niet zoveel bezwaren.

BEVRIEZING

Met name de heer Boersma had een aantal bezwaren tegen de tweede mogelijkheid: bevrozing van de lonen. Er zijn situaties waarbij dit snel moet gebeuren. Maar als in zo'n situatie het bedrijfsleven niet kan worden gehoord, is het noodzakelijk aldus de heer Boersma, de Kamer terstond in te schakelen en uiteraard daarna adviezen van het bedrijfsleven te ontvangen. Hij diende daartoe een amendement in.

De heer *Nijpels (D'66)* had een merkwaardig verhaal. Hij wilde een soort van spoorboekje,



*Drs. J. Boersma
... zoeken naar alternatieven ...*

waarbij men, al naar gelang van de situatie op het gebied van de werkgelegenheid en de betalingsbalans, maar een bepaalde pagina behoeft op te slaan om het de regering mogelijk te maken in te grijpen. Hij wil dit doen op basis van macro-economische gegevens, verwachtingen, schattingen en prognoses.

De heer *Boersma* achtte dit heilloos. Op zo'n manier mag men met mensen en ten behoeve van mensen geen beleid voeren. Het menselijk motief ontbreekt. Bovendien, en dat is even erg, zo niet erger: „D'66 gaat uit van een zwart-wit onderscheiding tussen conjunctureel en structureel. En vergeet (pragmatisch) dat er ontelbare factoren zijn die het verloop van de conjunctuur ook tijdelijk kunnen beïnvloeden.”

De minister zelf versoepelde deze tweede mogelijkheid van een ingreep door in de wet te doen vastleggen dat ook ná de „bevrozing” een uitzondering voor bepaalde takken van bedrijf en beroep kan worden gemaakt.

WIJZIGING LOONSYSTEEM

Hét knelpunt in het ontwerp van wet (art. 11) is de mogelijkheid die de regering voor zich opeist bij algemene maatregel van bestuur, de vrije loonpolitiek volledig te wijzigen, in zeer bijzondere omstandigheden.

De moeilijkheid, aldus de heer *Boersma*, zit met name hierin dat het bevrozingsartikel de bewindsman reeds de mogelijkheid geeft om onverwijld maatregelen te nemen.

Als het „rechttrekken” van de ontsporing op het terrein van de loonpolitiek niet lukt via deze bevrozing, lukt het vermoedelijk ook niet via de bevoegdheid van artikel 11.

Toch, ook al zou dit mogelijk zijn, dan nog rijzen er grote bezwaren. Tenslotte is er hier sprake van een — zij het tijdelijke — overstap naar een volstrekt ander loonsysteem! Dat is bepaald iets meer dan het wijzigen van een bepaald

VERVOLG OP PAG. 2

WEER
f 5.000
ERBIJ

ZIE PAG 5

VRAGEN

Veel lezers reageerden op ons verzoek, in N.G. van 13 september j.l., de in dat nummer afgedrukte vragenlijst in te sturen.

Graag zou de redactie nog meer meningen over vorm en inhoud van N.G. willen hebben. Vandaar dat op pag. 11 nogmaals de 20 vragen staan.

Wilt u voor 1 oktober a.s. deze vragenlijst ingevuld opsturen naar: A.R. Partijbureau, Antwoordnummer 66, 's-Gravenhage. Dit kan ongefrankeerd gebeuren.

DUIDELIJKHEID

Op pag. 5 kunt u lezen wat het rapport inhoudt, dat de commissie duidelijkheid van de „groep van achttien” heeft uitgebracht.

COLIJN

Dit jaar is het 100 jaar geleden dat dr. H. Colijn werd geboren. De heer H. Algra schrijft over de staatsman Colijn op pag. 3. Op pagina 6 en 7 haalt dezelfde schrijver enkele herinneringen op aan Colijn. Deze flitsen geven een zeer geschakeerd beeld van de man die een stempel drukte op de tijd tussen de beide wereldoorlogen.

EUROPA

Op pagina 8 schrijft dr. C. Boertien over het Europa-debat, dat onlangs is gehouden in de Tweede Kamer.

ANDERE KANT

Een bijzonder medewerker bekijkt op pag. 9 de Miljoenennota eens van een andere kant.

Dietrich Bonhoeffer

VERZET EN OVERGAVE

Dit boek bevat Bonhoeffers brieven en aantekeningen uit de gevangenis. Een indrukwekkend document over de strijd van een christen die weigert zijn situatie als lot te ondergaan.

Carillon-paperback f 12.00

Verkrijgbaar in de boekhandel.

Uitgever Ten Have N.V.

WEER f5.000 ERBIJ

Het geld blijft dagelijks binnenkomen.

Opnieuw kunnen wij een aardige toename van het fonds vermelden.

U kunt weer f 5.000,— bij de vorige stand optellen.

f 325.000,— is derhalve thans binnen.

Dat is het interessante van deze actie; letterlijk elke dag pakken mensen hun giroboekje om een bedrag voor het fonds over te maken.

Dit wordt bijzonder gewaardeerd.

Men begrijpt, dat het geld hard nodig is.

Dus: men gireert.

f35.000 binnen

Wilt ook u nagaan, welk bedrag u nog voor het jubileumfonds kunt bestemmen?

Er moet immers nog f 175.000,— binnenkomen.

Dat is nog „maar” 35% van de beoogde vijf ton. Niettemin is het toch een flink bedrag.

Maar daar staat tegenover, dat er tienduizenden leden zijn, die hun bijdrage nog niet hebben overgemaakt. En dus kunnen wij in de komende weken stellig weer fraaie totaalbedragen tegemoet zien.

Eventueel excuus

Via Nederlandse Gedachten en A.R. Post zijn vorige week alle leden geattendeerd op het fonds.

Dezer dagen — iets later dan wij aanvankelijk verwachtten — ontvangen de leden, die er nog niet toe kwamen een gift over te maken, persoonlijk een brief ter herinnering thuis. Gemakshalve is een acceptgirokaart bijgevoegd.

Wij hebben er vorige week al op gewezen, dat wij de moeite gedaan hebben om er voor te zorgen, dat degenen, die reeds een bijdrage gaven, niet opnieuw een brief zouden ontvangen. Die selectie is voor het grootste deel wel, maar niet helemaal, gelukt. Alle leden staan namelijk niet alleen alfabetisch gerangschikt, maar ook per postdistrict. Een geheel volledige selectie zou té veel tijd en werk en derhalve geld gekost hebben.

Wij hopen, dat u er begrip voor hebt wanneer u ten onrechte een brief ontvangt. Wij kunnen slechts zeggen: excuus, maar het kon niet anders.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960. giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

„9 gulden”

„9 gulden voor 90 jaar a.r.p.” is nog steeds een van de motto's van onze actie.

Overigens komen allerlei bedragen binnen. Men deelt het bedrag door twee of men vermenigvuldigt het met twee; of met drie of vier enz.

Elk bedrag is welkom, f 0,90, of f 4,50, of f 6,30, of f 9,—, of f 10,—, of f 27,—, of f 90,—, of...

Wij willen blijven werken.

Wij willen goed werken.

Terecht vraagt men goed werk.

Dat kost goed geld.

Wij vieren géén feest.

Wij vormen een fonds.

Overigens... feest begint met een f

Wat wilt u invullen?

Wat kunt u voor deze keer doen?

Denkt u er even over?

En gireer dan zo mogelijk dezer dagen.

Resultaten

Wij laten hier nog eens de cijfers per Kamercentrale volgen in de volgorde van de meest vergevorderde resultaten per regio.

Hieruit blijkt, dat de Kamercentrale Leiden tot dusver het beste resultaat heeft bereikt met 83,6%. Onmiddellijk daarachter volgen de Kamercentrales Maastricht met 80,0 en Middelburg met 78,7%.

Het is duidelijk, dat de besturen van deze Kamercentrales en van de kiesverenigingen in deze regio's er alles aan zullen doen binnenkort de 100% te bereiken.

Het laagste percentage op de lijst heeft tot nu toe de Kamercentrale Leeuwarden: 47,5%, gevolgd door de Kamercentrales Arnhem-Nijmegen met 50,1% en Zwolle met 50,7%.

Ook hier zullen echter stellig de plaatselijke en regionale besturen alles in het werk stellen de resultaten sterk te verbeteren in de komende weken.

Kamercentrale	Streefbedrag	stand september
1. Leiden	f 36.000,—	f 30.100,— 83,6%
2. Maastricht	„ 2.000,—	„ 1.600,— 80,0%
3. Middelburg	„ 19.000,—	„ 14.950,— 78,7%
4. Tilburg	„ 5.000,—	„ 3.750,— 75,0%
5. Assen	„ 28.000,—	„ 19.950,— 71,6%
6. 's-Gravenhage	„ 24.000,—	„ 16.850,— 70,2%
7. 's-Hertogenbosch	„ 12.000,—	„ 8.350,— 69,6%
8. Haarlem	„ 32.000,—	„ 21.850,— 68,3%
9. Utrecht	„ 35.000,—	„ 23.500,— 67,1%
10. Amsterdam	„ 24.000,—	„ 14.900,— 62,0%
11. Dordrecht	„ 57.000,—	„ 33.500,— 58,8%
12. Groningen	„ 44.000,—	„ 24.350,— 55,2%
13. Den Helder	„ 18.000,—	„ 9.900,— 55,0%
14. Rotterdam	„ 30.000,—	„ 16.300,— 54,3%
15. Zwolle	„ 41.000,—	„ 20.800,— 50,7%
16. Arnhem/Nijmegen	„ 53.000,—	„ 26.550,— 50,1%
17. Leeuwarden	„ 60.000,—	„ 28.500,— 47,5%
Totaal	f 520.000,—	f 315.700,— 60,7%

Andere cijfers

Belangwekkend zijn overigens ook de aantallen gevers en geefsters per Kamercentrale vergeleken bij de totale aantallen leden. In het bijgaande staatje ziet u drie ledentallen per Kamercentrale — waarbij wij uiteraard de aantallen gehuwde vrouwelijke leden van wie de echtgenoot eveneens lid is buiten de telling hebben gehouden — naast de aantallen gevers in die Kamercentrale.

Kamercentrales:	aantal leden	aantal gevers	%
Den Haag	2.149	995	46,3
Amsterdam	2.002	832	41,5
Maastricht	256	94	36,7
Rotterdam	3.154	1.046	33,1
Tilburg	699	225	32,2
Utrecht	5.223	1.660	31,8
Haarlem	4.639	1.419	30,6
Leiden	6.365	1.887	29,7
Den Bosch	1.155	341	29,6
Arnhem/Nijmegen	8.972	2.395	26,6
Dordrecht	9.217	2.412	26,1
Den Helder	2.981	729	24,4
Middelburg	3.421	804	23,5
Zwolle	7.172	1.586	22,1
Leeuwarden	12.018	2.431	20,2
Groningen	7.364	1.481	20,1
Assen	5.251	1.013	19,3
Totaal	82.038	21.364	26,0

Conclusie

Het is duidelijk, dat er nog veel kan gebeuren. De cijfers spreken als zodanig reeds een vrij heldere taal.

Laten wij de zaak sámen doen. Het fonds is immers geen zaak van 25 procent van de partijleden maar van 100 procent der leden.

Wij sluiten ons helemaal aan bij de opmerking, die een geveer vorige week plaatste op zijn girostrookje en dat wij hier in een kadertje plaatsen. Die geveer maakte nog eens f 5,— over en hij ging uit van een nog bijeen te brengen bedrag van f 180.000,— en van een totaal van 86.000 leden.

Hier komt het:

„'t Is maar 1/36.000;
als die 85.999
nu ook nog wat doen,
is er een
ruim surplus
(geen dank)”

9

90 99

900 999

712.000

Gironummer
Fonds A.R. Partijstichting
Dr. Kuiperstraat 3
's-Gravenhage

VERVOLG VAN PAG. 1

de periode met betrekking tot de mogelijkheden om lonen uit te betalen.

Ook de K.V.P. — evenals de C.H.U. — hadden hun ernstige bezwaren tegen deze mogelijkheid ten behoeve van de regering.

De K.V.P. woordvoerder ging zover reeds door een voorlopig onaanvaardbaar uit te spreken (namens een deel van zijn fractie) inzake artikel 11. Het is onjuist aldus de heer V. d. Ploeg (K.V.P.) om nu reeds in de wet een zo vergaande mogelijkheid te openen. Als de nood aan de man komt is een noodwet de aangewezen weg!

De P.v.d.A. en de C.P.N. zijn zonder meer tegen deze mogelijkheid — in de vrije loonpolitiek moet zo weinig mogelijk ten behoeve van de overheid een handvat worden gegeven, waaraan de heer Den Uyl (P.v.d.A.) nog als argument toevoegde: deze wet zegt alleen wat over de lonen en niets over de uitkeringen aan aandeelhouders — van daar ook onze afkeer.

MINISTER

De minister zei dat hij bijzondere waarde toekende aan artikel 11.

Voor een schrappen voelde hij daarom weinig. Maar hij was bereid aan de kritiek tegemoet te komen: „wellicht is het mogelijk de verantwoordelijkheid van de overheid aan nadere regels te binden door de SER en de Stichting van de Arbeid vooraf om advies te vragen.

Vooraf toestemming van het parlement was er echter niet bij, iets waarop meerdere sprekers uit regeringsfracties hadden aangedrongen.

De vraag is of deze „toezegging” voor een amendement voldoende is om te, voorkomen, dat dit artikel 11 er bij stemming toch uitrolt. En dan? Aftreden van de minister? Intrekking van het wetsontwerp? De tijd zal het leren.

VERKEER TUSSEN MINISTERS EN KAMERLEDEN

De heer Aantjes vroeg:

Is het niet gewenst — met het oog op verkeer dat uit zijwegen komt met name naar de grote wegen — een herhaling van verbodsborden dwingend voor te schrijven over de gehele linie? Vooral zou dit wellicht van belang zijn bij uitvoering van werkzaamheden.

Nee — zegt minister Bakker — onze ervaring is dat het huidige systeem geen aanleiding geeft tot verwarring. Bovendien krijgt men dan vaak, vooral in de bebouwde kom, een veel te groot aantal verkeersborden die de verkeersdeelnemers niet kunnen verwerken. Het huidige systeem werkt nog redelijk goed.

De heer Aantjes vroeg:

Van huisvrouwen die huispersoneel in dienst hebben is het heel begrijpelijk, dat zij eigener beweging niet bedacht zijn op betaling van loonbelasting en premies A.O.W., hetgeen de staatssecretaris van hen dwingend (op straffe van boete) vraagt. Kan dat niet beter geregeld worden?

Akkoord, zegt staatssecretaris Grappenhuis, gelet op de ervaring zal ik het bestaande systeem veranderen. Met ingang van 1970 (als van ouds) zullen weer volledig aangiften worden gezonden.

★ ★ ★ Elkaar gevonden

Er waren nogal moeilijkheden met betrekking tot belastingheffing over bijstandsuitkeringen.

Wij zijn van oordeel dat ook bijstandsuitkeringen in beginsel onder het (fiscaal) inkomen behoren te worden gerangschikt.

Een andere weg betekent discriminatie van een groot aantal burgers. Bovendien zou die weg het begin betekenen van het wegredeneren van meerdere soorten inkomstenbronnen, dat is logisch.

De staatssecretaris van Financiën heeft dit wederom bevestigd. De hier bedoelde moeilijkheden lagen op het terrein van de uitvoering, als het gaat om belastingbetaling tengevolge van de bijstandsverlening. Zowel de bijstandsgechtigden als de gemeentebesturen werden geconfronteerd met extra aanslagen, waaraan bijzonder veel ambtelijk werk was verbonden voor vele instanties.

De Tweede Kamer heeft zich intens met deze zaak bezig gehouden, waarbij met nadruk was gevraagd om in overleg met de gemeenten deze perikelen te voorkomen.

Beide partijen — financiën en de gemeenten — hebben zich in een goede regeling kunnen vinden.

Vast staat nu ook, dat de te betalen belasting ter zake van bijstandsinkomen ook behoort tot de noodzakelijke kosten van bestaan waarin door de bijstandswet behoort te worden voorzien. Wij zijn de staatssecretaris en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten erkentelijk, dat zij een regeling hebben ontworpen waardoor de vrij grote bestaande spanningen bij de bijstandsgechtigden en de gemeenten tot het verleden behoren.

★ ★ ★ Goed werk

Jaren lang is de vraag onder ogen gezien of en in hoeverre er sprake behoort te zijn van medezeggenschap van de werknemer.

Het A.R. Program van Actie 1967-1971 is van oordeel, dat via nadere wettelijke regelingen de mogelijkheden worden benut tot het uitvoeren van invloed van werknemers op het beleid van de onderneming. Bij grotere ondernemingen dient dit te geschieden door verkiezing van een deel van de commissarissen door het personeel of op andere wijze zodanig, dat het doel kan worden gerealiseerd.

Zonder meer wordt tevens in dat program gesteld dat het gezag van de leiding van de onderneming niet mag worden aangetast.

De SER, die innerlijk verdeeld was over het probleem van de democratisering van de onderneming, heeft toch sinds vorige week een eenstemmig advies uitgebracht, waarmee de SER eens te meer het maatschappelijk leven een waardevolle dienst heeft bewezen. Wij zijn er bijzonder over verheugd dat het gehele bedrijfsleven elkaar heeft kunnen vinden. Dat „elkaar vinden” achten wij de grote verdienste van het advies.

Wij kunnen in Nederland nu aan de slag. Dit kabinet kan uit de voeten voor wat betreft het indienen — met grote spoed — van een desbetreffend wetsontwerp. Zoals dat door dit kabinet is beloofd te doen in de haar toegemeten regeerperiode.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

COLIJN EEN MAN VAN PERSOONLIJK GEZAG

DOOR H. ALGRA

HET is dit jaar een eeuw geleden, dat Hendrikus Colijn werd geboren in de Haarlemmermeer. Hij stamt uit een Afscheiden familie uit het Land van Altena, waaraan namen als Gezelle Meerburg en Wielinga zijn verbonden.

Hij heeft de harde leerschool doorgemaakt van 't instructie-bataljon te Kampen en is, zoals vele officieren met een uitstekende naam, verder gevormd op de Hoofdcursus, die de vorige week in Kampen in zijn betekenis werd herdacht. En terecht. Want die hoofdcursus maakte het mogelijk, dat jonge onderofficieren verder konden worden gevormd en opgeleid tot beroepsofficier.

Als officier heeft Colijn een uitstekende staat van dienst bij het KNIL, met name op Lombok en in Atjeh.

Vijanden van hem hebben het later zo voorgesteld, alsof hij daar oprad als een soort SS-er, maar dat is pure laster. En zijn opvattingen uit die tijd heeft hij in grote onafhankelijkheid en met bijzondere vrijmoedigheid gepubliceerd in het orgaan van de Gereformeerde Kerken in Nederlands-Indië, waarin hij zich met name keerde tegen de behandeling van de koelies in Deli.

In 1909 werd hij door het district Sneek gekozen tot lid van de Tweede Kamer, hoewel niemand in dat district hem kende. Acht jaar vroeger had het Friese district Tietjerksteradeel de aldaar onbekende ds. Talma van Arnhem afgevaardigd. Beide keren gebeurde het op *speciaal advies van dr. Kuiper*.

Het is buiten kijf, dat Colijn als minister van oorlog (1911 - 1913) zich zeer verdienstelijk heeft gemaakt door een betere organisatie van onze krijgsmacht en een regeling van de mobilisatie, die in 1914 haar doeltreffendheid bewees.

En daarna wordt Colijn directeur van het grote Engels-Nederlandse petroleum-concern. Hij had daar zijn verdere leven financieel onbekommerd kunnen leven, maar hij gaf zich opnieuw aan de politiek, aan de Anti-Revolutionaire Partij en aan het land.

En zo is hij de overheersende figuur geworden in de periode tussen de beide wereldoorlogen.

Daarover willen wij iets meer zeggen. Na de tweede wereldoorlog is het algemeen gebruikelijk geworden, van dat beleid veel kwaad te zeggen. Een economische crisis overwint men niet door bezuinigen, zo is de nieuwe leer. Men maakt de crisis er alleen maar erger door. Met alle respect voor deze nieuwe theorieën dienen hier een paar kanttekeningen te worden geplaatst.

1. De sleutel van deze nieuwe theorieën is de anticyclische budgettering. Als de conjunctuur ongunstig wordt, moet de regering meer gaan besteden dan de staatsinkomsten. Zij moet lenen en de geleende kapitalen inspuiten om de conjunctuur te verbeteren. Maar -- dat de conjunctuur oploopt en de staatsinkomsten daardoor stijgen, moet de regering haar bestedingen afremmen, en op die manier tegenstroom geven. Dr. Drees heeft meer dan eens uiteengezet, dat zulks in theorie juist is, maar praktisch onuitvoerbaar. Want de druk uit



Dr. H. Colijn

het parlement om de bestedingen te verhogen, is zo groot, dat in tijden van hoogconjunctuur ook de staatsuitgaven mee stijgen, zó stijgen, dat men er later last van ondervindt.

2. Colijn hield zo lang mogelijk vast aan de gouden standaard. Hij was tegen devaluatie. Men kon op allerlei manieren betogen, dat zulk een devaluatie onze economie zou helpen, hij bleef er tegen. Want — hij vond dit middel **niet eerlijk**. Als de staat van een burger een gulden leent, moet hij hem later niet drie kwartjes teruggeven.

3. Men vergist zich, wanneer men meent dat Colijn de theorie van Keynes niet kende. Vaak wordt het zo gesteld: Colijn en alle leidende financiers en economen, ook Oud en evenzeer Trip, hielden vast aan de oude economische theorieën zij kenden Keynes niet of begrepen hem niet.

Colijn kende zijn werken en opvattingen wel en had ze in zijn Londense periode reeds bestudeerd. Hij vond er veel waardevols in, maar oordeelde, dat deze theorieën alleen verwezenlijkt konden worden, als de staat zulk een vaste en onverbiddelijke greep had op het bedrijfsleven, dat hij de door Keynes voorgestane maatregelen kon **opleggen**. En dat achtte Colijn niet gewenst, maar vooral ook niet mogelijk vanwege de internationale verlevtingen. Hij gooide het over een andere boeg. Hij verwachtte opleving van de economische bedrijvigheid wanneer de nationale economieën werden open gebroken en vervlochten in een grote internationale ruimte, zonder belemmering aan de nationale grenzen.

Vandaar zijn krachtig verzet tegen het nationale protectionisme, dat alle landen in het enge nationale isolement dreef.

4. Het is volstrekt onwaar, dat Colijn de crisis maar wilde laten uitzieken. In tal van redevoeringen heeft hij uiteengezet, dat we de crisis met alle middelen moesten bestrijden, en daarbij legde hij forse nadruk op dat **alle**. Daaronder was ook begrepen het stimuleren en versnellen van allerlei openbare wer-

ken. De droogmaking der Zuiderzee b.v. mocht niet uit bezuinigingsoverwegingen worden vertraagd.

Colijn was een gelovig man. Een man van een gemoedelijke vroomheid. Ook daarin was hij een kind der Afscheiding.

In 1834 hield hij een grote rede over de nationale betekenis van de Afscheiding. De strijd en de vervolging van de Afscheidenen heeft ertoe geleid, dat de geestelijke vrijheden en de eigen rechten der kerk beter werden verstaan en beleefd. En de puriteinse inslag van het leven der Afscheidenen is, ondanks het feit, dat de grenzen der Doperse mijding soms werden overschreden, voor het gehele volk tot een zoutend zout geworden.

Het spreekt vanzelf, dat Colijn een voorstander was van een Christelijke nationale politiek. Wie de betekenis van het Evangelie voor de politiek van ons volk negeert, doet het volk schade en verschaalt de politiek tot een zuiver zakelijk beleid.

Toch was Colijn geen voorstander van het voortzetten van de oude coalitie. Die had, zo meende hij, zich zelf overleefd. Bovendien had hij weinig vertrouwen in de R.K. politiek. Die vond hij te weinig nationaal en te veel op het tactisch voordeel van de eigen groepering gericht. Bij een geprononceerde persoonlijkheid als Colijn kwamen zulke opvattingen tot uitdrukking in zijn meerdere of mindere waardering van personen. Ruys waardeerde hij, Nolens vertrouwde hij niet. Slotemaker de Bruyne prees hij als een dapper man, op wie hij rekenen kon, De Geer kon hij slecht zetten.

Maar zijn ideaal was een christelijke politiek op brede basis, breder dan de oude coalitie, en toch niet vervloeiend in vaagheid, wanneer het aankwam op een beroep op de christelijke grondslagen van ons volksbestaan.

En in zijn tijd zijn we daar soms dichter bij geweest en zijn de mogelijkheden daartoe in bepaalde opzichten groter geweest dan in deze tijd, waarin de vrijheid balanceert op de grens van de losbandigheid en het wettig gezag zich bij voorbaat moet verontschuldigen, als het zich genoodzaakt ziet, op te treden. En als ik hieraan nog iets mag toevoegen: Colijn was rondborstiger dan menig politicus, emotioneler dan de doorsnee zakenman en verstandiger dan de meeste geleerden. Op de duiten van de staat was hij zuinig, met zijn eigen bezit was hij royaal. Hij was een man van persoonlijk gezag en handhaafde met kracht het gezag, in het bijzonder dat van de overheid.

Hij was knoestig als een oude eik en kwetsbaar als een hoog opgeschoten populier. Hij had méér allure dan Holland kan verdragen en hij bleef toch een echte Hollandse boerenzoon. Wij hebben hem soms bewonderd; wij hebben hem vaak geëerd; wij hebben hem altijd liefgehad.

En deze trouwe vaderlander is als balling gestorven.

WONINGBOUW IN DE KOMENDE MAANDEN

MR. Aantjes had in verband met lopende, soms kwade geruchten over de vooruitgang van de woningbouw dringende schriftelijke vragen hiérover gesteld aan minister Schut.

Ook de minister vond kennelijk dat een dringende aangelegenheid: vrijwel binnen een week was hij met zijn antwoord klaar. Het Landelijk Werkverband Huisvestingsnood had een brief aan de Kamerleden gezonden waarin dat verband stelde, dat — uitgaande van de situatie per eind mei 1969 — een aantal vragen door de minister niet naar de werkelijkheid waren beantwoord.

Voorts werd als oordeel uitgesproken dat het aantal opgeleverde woningen in de komende maanden niet hoger zou kunnen zijn dan het aantal in juli j.l. Tenslotte was naar het gevoelen van het verband een uitstel van de huurverhoging een verkeerde beslissing, die het voortduren van de woningnood tot gevolg zou hebben.

Minister Schut gaf op deze klachten de volgende duidelijke antwoorden.

„Het Landelijk Werkverband Huisvestingsnood gaat in de brief van 29 augustus 1969 te eenzijdig te werk door sterk de nadruk te leggen op gegevens over korte perioden; in een seizoen-gevoelige bedrijfstak als de bouwnijverheid immers kunnen de cijfers uiteraard niet maand na maand overeenstemmen met 1/12 deel van de jaartotalen.

De ontwikkeling dient te worden beoordeeld aan de hand van voortschrijdende 12-maandsommen of 4-kwartalsommen. Teneinde te voorkomen, dat bepaalde tendensen te laat worden onderkend, worden overigens ook de

maand- en kwartaalcijfers nauwlettend in het oog gehouden.

Het is niet mogelijk mede te delen hoeveel van de 36794 woningen in de particuliere sector (geteld als contingentseenheden) waarvoor, in de eerste 7 maanden van 1969 subsidie is toegezegd, daadwerkelijk in aanbouw zijn genomen (het genoemde aantal is inmiddels gestegen tot 41311 per ultimo augustus 1969). Er zou dan immers van elke woning of elk woningcomplex ter plaatse moeten worden nagegaan of met de bouw is begonnen. Een dergelijk onderzoek is praktisch onuitvoerbaar.

Er treedt uiteraard steeds een tijdsverschil op tussen de toezegging van het subsidie en de aanvang van de bouw.

Daarom dient ook in dit opzicht de situatie te worden beoordeeld door de voortschrijdende 12-maandstotalen in de beschouwing te betrekken.

De bijgaande grafiek toont het verloop van de 12-maandssommen sedert 1 januari 1967 voor afgegeven beschikkingen en begonnen woningen in de gesubsidieerde particuliere sector.

Het is uitgesloten dat beide lijnen in deze grafiek volkomen parallel lopen. In de eerste plaats toch worden in de C.B.S.-statistiek van het aantal woningen, waarvoor subsidie is toegezegd, na afsluiting van het kalenderjaar geen veranderingen meer aangebracht; wanneer nu in het daarop volgende jaar beschikkingen worden ingetrokken, worden deze vervangen door nieuwe beschikkingen. Het aantal woningen, waarvoor subsidie is toegezegd, zal dus steeds hoger zijn dan het aantal begonnen woningen. In de tweede plaats worden voor bejaardentehuizen wel beschikkingen afgegeven, doch deze tehuizen neemt het C.B.S. niet in de statistiek van de begonnen woningen op. Tot goed begrip diene, dat beschikkingen, waarvan na max. 4 maanden geen

gebruik is gemaakt en waarvan de geligheidsduur niet verlengd is, ingetrokken worden en dus vervallen.

Van deze gedragslijn is het Landelijk Werkverband Huisvestingsnood kennelijk niet op de hoogte.

Op 31 juli 1969 was voor rond 48.000 woningen (geteld als contingentseenheden) een aanvraag om subsidie in de particuliere sector ingediend en nog niet afgedaan.

Om te weten welk deel hiervan als reeel kan worden beschouwd, zou ten aanzien van elk ingediend plan grondig moeten worden onderzocht, of uitvoering op korte termijn te verwachten is hetgeen vrijwel ondoenlijk en in elk geval bijzonder tijdrovend zou zijn.

In de verstreken periode van 1969 is evenwel gebleken, dat steeds een voldoende grote voorraad reële plannen aanwezig was om daaruit te kunnen putten voor subsidietoezeggingen. De totale voorraad is — ondanks de vele plannen, die afgedaan zijn — in de loop van het jaar slechts weinig verminderd, zodat er geen reden is om aan te nemen, dat het aantal reële plannen in de eerstkomende tijd onvoldoende zou zijn.

Ik verwacht, dat — behoudens uitzonderlijk slechte weersomstandigheden of andere niet te voorzien omstandigheden — in 1969 het niveau van 125000 voltooide woningen zal worden bereikt! Ik grond deze verwachtingen op 2 feiten.

In de eerste plaats is gedurende het verstreken deel van 1969 het niveau van 125000 woningen dicht benaderd door de 12-maandssom van voltooide woningen, zoals uit de volgende tabel blijkt:

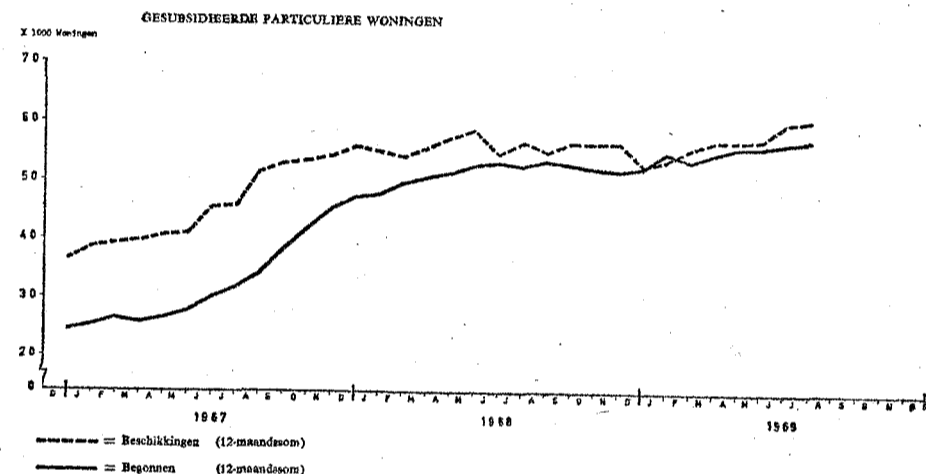
	ultimo	12-maandssom van voltooide woningen
december 1968	122 773	122 773
januari 1969	123 387	123 387
februari 1969	122 594	122 594
maart 1969	122 209	122 209
april 1969	121 976	121 976
mei 1969	121 968	121 968
juni 1969	122 794	122 794
juli 1969	126 334	126 334

Hierbij zij aangetekend, dat in 1969 de bouwvakvakantie in hoofdzaak in augustus viel, in 1968 echter in juli. Het is duidelijk, dat dientengevolge het 12-maandstotaal per ultimo juli 1969 een uitschieter vertoont, die per ultimo augustus vermoedelijk zal worden afgevlakt.

In de tweede plaats was het totaal woningen, dat zich medio 1969 in de fasen „80 pct. gereed“ en „95 pct. gereed“ bevond, ruim 6000 groter dan een jaar tevoren, zodat mag worden verwacht, dat het aantal gereedkomende woningen in het tweede halfjaar 1969 groter zal zijn dan in de overeenkomstige periode van 1968.

Ik heb alle begrip voor de aandacht, die het Werkverband schenkt aan een eventueel uitstel van de wettelijke huurverhoging. Dit zou inderdaad een nadelig effect kunnen hebben op de financiering van de woningbouw, waartegenover zou staan de beoogde matiging van de algemene prijsontwikkeling, waartoe de maatregel zou bijdragen.

Slot: Wij hopen en vertrouwen dat het Werkverband zijn onrustbrief na deze beantwoording door de minister zal intrekken.



* * * Corpus docentium

Docenten nemen het woord, de docenten van de Stedelijke Scholengemeenschap „Hugo Grotius“ te Delft.

Deze Scholengemeenschap omvat een gymnasium, een atheneum, een afdeling HAVO en een afdeling MAVO en draagt de naam van het Delfts orakel.

De docenten hebben de volgende motie aangenomen:

„De docenten van de Stedelijke Scholengemeenschap „Hugo Grotius“ te Delft, in vergadering bijeen, drukken hun diepe verontwaardiging uit over de laatdunkende en bagatelliserende wijze waarop de Staatssecretaris van O. en W., Mr. J. H. Grosheide, in een televisie-interview op maandagavond 1 september 1969 gemeend heeft te moeten reageren op de grieven van de docenten tegen de moeilijkheden die gerezen zijn ten opzichte van voorbereiding en uitvoering van de mammoetwet.

Zij brengen dit ter kennis van Regering, Staten Generaal en pers, en dragen hiermede de Raad van Leraren op, onverminderd en versterkt door te gaan, te proberen voor het Nederlands volk ons dierbare on-

derwijs te redden uit de handen van onverschillige en vijandige autoriteiten“.

Van Staring is eens geschreven, dat de voorname zorg voor zijn eigen werk zelfs blijkt uit de nauwkeurigheid van de interpunctie. Deze leraren moeten in dit opzicht nog iets leren. Maar ook, wat hun vermogen, om goed Nederlands te schrijven betreft. Zij hebben bijv. „grieven tegen moeilijkheden“. Nederlands onvoldoende. Ondanks zeven of acht leraren Nederlands bij deze scholengemeenschap.

Uit de motie blijkt verder weinig organisatorisch besef.

De Delftse dames en heren menen blijkbaar dat zij aan de Raad van Leraren hun opdrachten kunnen geven.

Maar tenslotte is dit alles bijkomstig.

Hoofdzak is het gebrek aan inzicht en beschaving, dat uit deze motie blijkt. „Ons dierbare onderwijs redden uit de handen van onverschillige en vijandige autoriteiten...“ Terwijl iedereen, die ook maar enigermate op de hoogte is, weet en weten moet, dat de Minister en Staatssecretaris, met grote deskundigheid en voorbeeldige ijver zich met de vele en moeilijke onderwijsvraagstukken bezig houden, die de invoering van de mammoetwet meebrengt. En niets is hun meer vreemd dan dat zij op laatdunkende en bagatelliserende wijze reageren op de bezwaren tegen hun beleid.

Wanneer een motie als deze de geest onder de docenten van de openbare scholengemeenschap te Delft karakteriseert, dan staat het te vrezen, dat aan deze school weinig terecht komt van de opvoeding van de jeugd tot evenwichtig oordelen en rechtvaardig handelen. Wij hopen voor de meer dan duizend leerlingen dezer stedelijke scholengemeenschap, dat zij buiten de school enig tegenwicht vinden voor de invloeden vanuit de hier aan het licht getreden mentaliteit van de docentengemeenschap.

* * * l'Esprit de la jeunesse

Enige tijd geleden kondigde Trouw op de voorpagina aan, dat duizenden jongelui, leerlingen van middelbare scholen, zouden demonstreren op het Malieveld in Den Haag, demonstreren tegen de wijze, waarop de mammoetwet wordt ingevoerd.

De duizenden bleven weg, het Malieveld bleef leeg. Maar er waren er toch nog ongeveer honderdvijftig. Zij hebben een protestbrief in de departementale brievenbus gedaan, en daarna zijn zij, begeleid door bereden politie, door de stad getogen en hebben hun yell doen horen.

Aldus spraken zij:

Vijf, zes, zeven, acht, Veringa moet in de gracht. En daarmee gaven zij een blijk van geringe oorspronkelijkheid. Want de Amsterdamse nozems riepen een paar jaar geleden:

vijf, zes, zeven, acht, Van Hall moet in de gracht.

Daarna hebben de r.k. en modern georganiseerde bouwvakkers deze yell overgenomen bij een demonstratie in Den Haag, met dien verstande, dat nu Roolvink in de gracht moest. En nu hebben jongelui met de baard al of nog niet in de keel een nieuwe variatie „bedacht“, nl. dat niet Van Hall of Roolvink, maar Veringa in de gracht moet.

Waarbij men wel moet bedenken, dat het een geheel ongevaarlijke yell is. Want noch de nozems, noch de bouwvakkers, noch zelfs de verontruste scholieren menen het letterlijk en echt. Het is zomaar een kreet.

En gemakkelijk te leren. Want je hoeft nog niet eens tot tien te kunnen tellen.

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HABBO
HOUTBOUW
TARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

WOUDA ZADEL
ORANJEWOUDE
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141

DUIDELIJKER EN POSITIEVER ROL VAN DE KIEZER IN HET POLITIEKE PROCES

DE groep van achttien heeft een tijdje geleden een commissie duidelijkheid ingesteld, welke ook bekend staat onder de naam „concretisering samenwerking”. Deze commissie heeft thans een interim-rapport gepubliceerd, een discussie-nota om — zoals de commissie zelf zegt — grondstof te verschaffen voor de menings- en vooral besluitvorming binnen de betrokken politieke partijen. In het discussiestuk is een aantal suggesties van voorlopige aard neergelegd, een eerste aanloop voor een discussie.

Dat die discussie komt lijkt geen twijfel, wanneer kennis wordt genomen van de frisse gedachten, welke in compacte vorm ter discussie worden aangeboden. De punten hebben betrekking op de opstelling van de politieke partijen en op veranderingen in het staatsrechtelijk bestel. Om praktische redenen beperkt de commissie zich tot een aantal suggesties, die te realiseren zijn vóór of onmiddellijk ná de verkiezingen van 1971.

Aan de totstandkoming van het stuk is medegewerkt door dr. G. M. J. Veldkamp (voorzitter van de commissie), jhr. mr. L. E. de Geer van Oudegein, Jac. Huijsen, dr. W. de Kwaadsteniet, prof. mr. H. Th. J. F. van Maarseveen, C. J. van Mastrigt, mr. A. van der Stee, dr. A. Veerman, prof. mr. P. J. Verdam. Gedurende haar werkzaamheden is de zorg bij de commissie over de politieke verhoudingen in ons land toegenomen. Die verhoudingen „maken een krachtig regeren onmogelijk, zij voeren tot een heilloze partijversplintering en veroorzaken daardoor een onmondigheid zowel van de politieke partijen als van de bevolking.”

UITGANGSPUNT

Uitgangspunt is voor de commissie, dat zij een duidelijkere, een meer positieve rol van de kiezers in het politieke proces verlangt, d.w.z. actievare invloed, meer zeggenschap dan thans, effectieve betekenis van de deelneming van de individuele burgers.

De Tweede Kamer zal de zeggenschap van de kiezers meer invloed moeten geven en op het systeem van kiezersinvloed via vertegenwoordiging zullen zekere correcties aangebracht moeten worden. Gedacht wordt aan bepaalde vormen van rechtstreekse en meer dan periodieke volksinvloed, waarbij het streven gericht dient te zijn op een meer fundamentele democratie.

In verband hiermee stelt de commissie: „De politieke besluitvorming in de vertegenwoordigende organen zal duidelijker dan voorheen een overwicht moeten hebben op de deskundige, ambtelijke organen.”

REGERINGSAKKOORDEN

Ten aanzien van het eigenwillig samengaan van politieke partijen vóór de verkiezingen onderscheidt de commissie een „klein regeerakkoord” en een „groot regeerakkoord.”

Over het „klein regeerakkoord” wordt gezegd:

„De drie christelijke partijen, tot samenwerking besluitende, dienen tijdig

voor de verkiezingen van 1971 een „regeerakkoord” te sluiten.

Daartoe zullen zij tot een gezamenlijk urgentieprogramma moeten komen, dat het uitgangspunt voor een regeerprogramma kan vormen. Dit verkiezingsprogramma zal geen traditioneel schablonen mogen worden, maar van een nieuwe gezindheid en prioriteitenbesef blijkt moeten geven.

Voorts zullen zij zich tot onderlinge samenwerking moeten binden voor de volgende parlementaire periode op basis van dit programma.

Tenslotte zal bij het voorbereiden van de kandidatenlijsten overlegd moeten worden welke personen men als voornaamste uitvoerders van dit programma naar voren zal brengen.”

Na dit „klein regeerakkoord” komt het „groot regeerakkoord.”

„Ernstig zal moeten worden onderzocht en besprekingen zullen door de drie partijen moeten worden geïnitieerd om na te gaan of het regeerakkoord uit te breiden is tot andere partijen en of het mogelijk is zich tezamen met die partij(en) vóór de verkiezingen te presenteren.

Het kan niet als plicht van alleen de drie christelijke partijen gezien worden op deze wijze aan de kiezers meer duidelijkheid te verschaffen, op de anderen rust in dit opzicht een even zware verantwoordelijkheid.

Indien overeenstemming over samenwerking wordt bereikt, dient dit groot regeerakkoord zich met programma en indien mogelijk met kandidaat-minister-president en enige kandidaat-ministers in de verkiezingsstrijd te begeven.

Wanneer de aan het akkoord deelnemende partijen een parlementaire meerderheid verwerven, kan een kabinet worden gevormd; de interne verhoudingen binnen het kabinet zullen mee bepaald worden door de verkiezingsuitslag. Wanneer het akkoord geen meerderheid verkrijgt, hangt het van de omstandigheden af, welke gedragslijn gevolgd moet worden. In de eerste plaats is denkbaar, dat aan andere partijen overgelaten wordt een regering te vormen; de partijen, die het regeerakkoord sloten, zullen dan de oppositie vormen. Het kan ook juist en nodig zijn te beproeven het regeerakkoord uit te breiden teneinde alsnog een werkbaar meerderheid in het parlement te verkrijgen. In het uiterste geval, wanneer elke regeringsvorming onmogelijk blijkt te zijn, zouden na kamerontbinding nieuwe verkiezingen gehouden moeten worden. Dan is uiteraard de situatie ten aanzien van het regeerakkoord weer open.”

SAMENWERKING

Lukt het niet zo'n regeerakkoord te sluiten, dan kunnen de drie christelijke partijen de kiezers inzicht omtrent hun voornemens verschaffen bijv. door een intentieverklaring af te leggen met welke partij(en) na de verkiezingen in de eerste plaats samenwerking zal worden gezocht.

„Ook een dergelijke verklaring kan geen eenzijdige daad zijn, zij vereist wederkerigheid en dus vooraf overleg. Zij kan ook niet worden afgelegd indien de programma's van de andere partijen onvoldoende duidelijk zijn. Voorts heeft

DISCUSSIESTUK

VAN

COMMISSIE

DUIDELIJKHEID

een dergelijke verklaring slechts betrekkelijke waarde. Indien de andere partij of partijen ernstige verliezen lijden, is de intentie vermoedelijk niet meer te realiseren en zal zij moeten worden opgegeven.”

De Tweede Kamer behoort de grote lijnen van het overheidsbeleid te bepalen. Het regeren dient in de meerderheidsopvattingen binnen de Kamer zijn uitgangspunten te vinden. Nu is de zeggenschap van de volksvertegenwoordiging beperkt. Mede doordat de Kamer geringe goedkeuring toont uitputtend haar staatsrechtelijke bevoegdheden te gebruiken. De invloed van de kiezer is feitelijk geminimaliseerd mede tengevolge van de verzelfstandiging van de regering tegenover het parlement.

„Een centrale plaats voor de volksvertegenwoordiging — versterking van de rol van de Kamer als geheel — in het politiek bestel is allereerst geboden”. Op basis van art. 129 Grondwet — elk der Kamers kan afzonderlijk aan de Kroon andere voordrachten dan voorstellen van wet doen — zal de Tweede Kamer in een openbare vergadering aan de Koningin een voordracht dienen te doen omtrent de benoeming van en de opdracht aan een (in)formateur.

„Dat daaraan besloten besprekingen zullen voorafgaan zoals in het eerste rapport van de Staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet als bezwaar wordt genoemd 1968, pag. 31 — ontnemt aan de openbare beraadslaging niet de betekenis van het door de betrokken fracties publiekelijk motiveren, verantwoorden en verdedigen van het voorstel.”

De formateur doet zijn voorstel met betrekking tot de benoeming van de minister-president en de ministers eerst aan de Koningin na openbare bewilliging van de Kamer, die eventueel als voorwaarde voor instemming wijzigingen kan voorstellen.

De openbare behandeling zal voor de betrokken partijen geen nieuws brengen — de formateur pleegt toch overleg — maar „het is gewenst dat formateur en meerderheidsblok zich openlijk verantwoorden ten overstaan van de kiezers en de kamergroeperingen die geen deel uitmaken van de regeringsmeerderheid.”

Een gang van zaken als geschetst ten aanzien van de formateur past niet

minder dan de huidige procedure in ons grondwettelijk bestel.

KONINGSCHAP

De praktische consequenties ten aanzien van de positie van de Koningin zijn van geringe betekenis, „maar bovendien vindt het koningschap niet in de eerste plaats zijn kracht in een aantal formele bevoegdheden. Het politieke zwaartepunt ligt in onze parlementaire democratie bij de volksvertegenwoordiging. De koningin is allereerst staatshoofd en belichaamt als zodanig de nationale eenheid. Belangrijk hierbij is ook de band, die er in de loop van de geschiedenis gegroeid is tussen het Nederlandse volk en het huis van Oranje.

Het koningschap ontwikkelde zich zo tot een buiten en boven de partijen staand nationaal loyaliteitscentrum.”

En: „Juist gelet op deze specifieke mogelijkheden van het koningschap is het belangrijk dat alle groeperingen de koningin kunnen blijven zien als vertegenwoordigster bij uitstek van de statelijke eenheid, waartoe ook politieke minderheden behoren.”

Alle hoogste gezagsdaden worden in naam van de Koningin verricht; allerlei politieke beslissingen worden met het koninklijk zegel gewaarmerkt:

„Deze maken ten onrechte de indruk van de koningin afkomstig te zijn.

Zij toch is grondwettelijk hoofd van de regering en moet dus herhaaldelijk de mening van de aan het bewind zijnde politieke meerderheid vertolken. Het is in dit verband de vraag of het gewenst is, dat de koningin die in de eerste plaats hoofd van het staatsverband is, welke ook politieke minderheden omvat, een politiek programma zoals de troonrede voorleest.

Juister zou het zijn naar de mening van de commissie, als de koningin voortaan het nieuwe zittingsjaar van het parlement zou openen met een korte openingstoespraak, waarna de minister-president het politiek program kan weergeven.”

MINISTERS

Wat de ministers betreft ziet de commissie als vuistregel, dat hiervoor slechts parlementariërs worden aangezocht. Dat geldt in eerste instantie ook voor de staatssecretarissen.

„Bij de kandidaatstellingen voor de beide Kamers zal de ministeriabiliteit een belangrijke selectiemaatstaf moeten worden.”

De taken zijn de regering toevertrouwd door de Tweede Kamer. Daarom bezit zij een grote mate van zelfstandigheid, eigen initiatief en eigen verantwoordelijkheid. Niettemin, haar verhouding tot de Kamer wordt vooral bepaald door de gemaakte afspraken.

„Het is niet meer voldoende dat de Kamer een algemeen vertrouwen in het kabinet uitspreekt, zij zal zo nodig uit eigen beweging of door het kabinet daarom gevraagd algemene of incidentele aanwijzingen aan de regering moeten geven. De huidige stelregel, dat de regering een door de meerderheid van de kamer aanvaarde motie naast zich kan neerleggen, moet worden veranderd. De regering behoort een dergelijke motie uit te voeren. Dit heeft tot

VERVOLG OP PAG. 7

ENKELE FLITSEN VAN ONTMOETINGEN MET DR. H. COLIJN

DOOR H. ALGRA

WIE Colijn vrij veel heeft ontmoet, bewaart aan die ontmoetingen niet zelden herinneringen, die even zovele toetsen zijn op zijn portret. Daarom geef ik er hier enkele weer.

Hemelvaartsdag 1940. Bondsdag van de Ned. Bond van J.V. op G.G. in Amsterdam. Voorzitter dr. K. Dijk. Spreker: oud-minister mr. H. Bijleveld. Onderwerp: Neutraliteit.

Het was de tijd, dat van regeringswege overal grote plakaten hingen, die ons duidelijk moesten maken, dat de neutraliteit diende te worden verdedigd en versterkt. Mr. Bijleveld sloot voor mijn gevoel daarbij aan en zei zelfs in het vuur van zijn rede: staat dan in de waarachtige neutraliteit!

Mijn gemoed kwam een beetje tegen dat betoog in opstand. En ik trad tegen mr. Bijleveld in het krijt.

Als voorbeeld noemde ik Finland. Het kleine Finland werd door Rusland aangevallen; de Finnen verdedigden zich op een wijze, die bijna onvoorstelbaar was. Hitler belette de transporten van wapens naar Finland.

En... alle landen beijverden zich, om zich neutraal te verklaren. „De regering heeft besloten, de meest strikte neutraliteit in acht te nemen”. Dat was de gebruikelijke formule.

In mijn kort betoog wees ik er op, dat in wezen zulk een neutraliteitsprincipe een vrijbrief is voor elke roofstaat, die een kleine staat aanvalt: De rest kijkt toe en is neutraal.

Colijn zat als gast aan de bestuurstafel en interrumpeerde duidelijk en bijna bars: daar ben ik het mee eens.

De volgende morgen had ik tot mijn verbazing een eigenhandig geschreven brief van hem, waarin hij op deze korte discussie terugkwam. Hij wou nog eens schrijven, dat hij het ten volle met mij eens was. Het waren lapidaire zinnen met forse onderstrepingen.

Neutraliteit is inderdaad een vrijbrief voor de kwaadwilligen. Natuurlijk kunnen wij niet op ons eentje een andere koers gaan varen, maar het wordt alleen anders en beter, als machtige staten als Amerika de leiding nemen van een gezamenlijk optreden tegen internationale wanbedrijven. En zijn brief culmineerde in de verklaring: „dat prater over neutraliteit is eigenlijk gemummel van tandeloze monden.”

VOLKERENKRIJG

Nu heel ver terug, tijdens de eerste wereldoorlog. In het maandblad Stemmen des Tijds, een christelijk cultureel maandblad, zoals we later nooit weer hebben gehad, schreef Colijn ongeveer om de drie maanden een groot artikel: Over de Volkerenkrijg.

Meestal begon het nieuwe artikel met een korte herinnering aan wat hij in het vorige artikel had voorspeld, en hoe dat was uitgekomen. Inderdaad was het dikwijls raak. Waarbij we niet moeten vergeten, dat hij in zijn kritiek het een en ander verwerkte van wat in Londen in bepaalde kringen leefde. Het nadrukkelijkst was zijn kritiek op de

aanval op de Dardanellen, die leidde tot een bezetting van een deel van het schiereiland Gallipoli. Helemaal verkeerd, zei Colijn. Een landing gelukt bijna altijd. Je kiest het punt van landing en verrast dus de tegenstander. Je dekt de landing door het scheepsbeschut. Maar als je dan een stukje van de kust hebt bezet, zit je daar onveilig en geïsoleerd en je positie wordt al gauw hachelijk.

Als de Entente wat tegen de Dardanellen en de Bosporus willen ondernemen, moeten zij een haven bezetten en van die haven een basis maken. Niet de kuststrook van Gallipoli, maar Saloniki moet het begin zijn. Dan lijkt je veel verder van huis, maar het is veel beter. Het kwam precies zo uit, het Schiereiland moest weer worden prijsgegeven, de verliezen waren groot en de geallieerden begonnen een nieuwe actie — later — vanuit Saloniki.

MILITAIR

Dit alles maakte, dat Colijn zich een militair deskundige van formaat voelde. En hij muntte in elk geval uit door een onvervaard en duidelijk aanvaarden van de lessen van de eerste wereldoorlog.

In 1922 hield Colijn in de Tweede Kamer een opzienbarende rede over de defensie. Hij vond, dat een langdurige verdediging van onze nationale zelfstandigheid als eigen taak van de eigen strijdkrachten niet meer mogelijk was. Grote consternatie en ontstemming in de fractie, die hij door dit betoog had overrompeld. Colijn moest dan ook de terugtocht blazen.

Maar later is ons wel gebleken, uit gesprekken met Colijn, dat hier meer achter zat. Hij herinnerde dan aan België. De Belgen hadden een nationaal verdedigingssysteem, dat klonk als een klok. De sterke vesting Luik met machtige forten en als nationale reduite tenslotte Antwerpen met een wijde gordel van forten ver buiten de stad.

Waardeloos, zei Colijn. De aanvaller kan zijn artilleristische vuurkracht concentreren op één punt, één fort uit de keten aan puin slaan, daar doorbreken, en dan is de gehele gordel waardeloos.

De Belgen hebben zich tenslotte niet kunnen handhaven aan de Schelde, maar aan de Yser, waar zij nooit aan gedacht hadden. We moeten een operationeel orgaan hebben, een veldleger, modern uitgerust, dat overal kan vechten en zich overal kan vastbijten, en dat zich nooit laat vastpinnen in een vestingsstelsel, zulke systemen zijn waardeloos.

Hij wilde ook een andere officiersopleiding. De officieren moeten reservisten zijn, tot in de hoogste rangen. Jonge, maar goed opgeleide jeugd is zeer bevoorrecht, dat zij kan en mag studeren. Aan hun studie legt het Rijk vele miljoenen ten koste. Als tegenprestatie moet van hen gevraagd worden, dat zij twee jaar dienen en in die twee jaar een uitstekende officiersopleiding krijgen. Het corps van beroeps-officieren moet dan vrijwel geheel verdwijnen, als in Zwitserland.



Dr. H. Colijn

STRATEGIE

Wij herinneren ons een gesprek met Colijn enkele dagen voor de Duitse invasie in mei 1940. Colijn was toen zeer slecht te spreken over de Engelsen, wat betreft de campagne in Noorwegen. Het ontbreekt de Engelsen aan initiatief. Zij komen eindelijk in actie, helemaal in het Noorden bij de Lofoden. In strategisch opzicht doen de Duitsers het bewonderenswaardig. Hun plan is stoutmoedig. Daar doe je alleen iets tegen, als je onmiddellijk op de beste wijze reageert, in dit geval door een dwarsstoot op de aanvoerlijnen, vanuit het Skagarak. Maar bij de Engelsen kost het allemaal te veel tijd en ze reageren traag. Het is weer net als in de Franse tijd, toen Napoleon constateerde, dat zijn tegenstanders altijd waren „une idée en retard.”

ENGELSEN

Dat wil niet zeggen, dat Colijn de Engelsen niet mocht. In sommige gevallen was hij Anglofiel. Hij bewonderde de Engelsen vooral om hun koelbloedigheid. Graag vertelde hij over het flegmatisme van de Engelsen, toen er bommen vielen, door Zeppelins uitgeworpen tijdens de Eerste Wereldoorlog. Hij had het zelf meegemaakt: een party in een deftig Engels huis — een bom, de salon vol kalk en stof en scherven, maar niemand gewond, en binnen een kwartier had de gastvrouw de gasten in een ander vertrek verzameld en verzocht de

gasten door dit incident haar party niet te bederven, maar liever te doen, alsof er niets gebeurd was.

Daarom geloofde hij ook niet, geen ogenblik, dat Hitler Engeland op de knieën zou krijgen. Maar het omgekeerde was ook niet mogelijk. „Want een olifant en een walvis kunnen elkaar onmogelijk verslaan.”

BROCHURE

Colijn had gelijk. Het is militair onvoorstelbaar, dat Engeland, als Rusland en Amerika buiten de oorlog zouden zijn gebleven, de „kruistocht door Europa” zou hebben kunnen ondernemen, die Hitler tot de ondergang zou voeren. In dit licht moet men ook zijn brochure „Tussen twee werelden” zien.

Wij vonden die brochure fout. Hij overrompelde er iedereen mee. Ook met Schouten had hij er met geen woord over gesproken, dat er een brochure zou komen. Hij heeft die brochure voor het grootste deel al geschreven, voordat Nederland werd bezet. Zij werd gedragen door ergernis over de slecht functionerende democratie het meest in die landen, die sedert enkele jaren zich tot de democratie hadden bekeerd.

Maar de brochure was fout. Zij aanvaardde alle gevolgen van de theorie van de olifant en de walvis. Ik heb hem toen een brief geschreven, dat de brochure in elk geval ontijdig was, en hem herinnerd aan de zevenjarige oorlog.

VERVOLG OP PAG. 7

Frederik II was toen zó in het nauw gedreven, dat hij er aan dacht zelfmoord te plegen. Hij kon geen kant meer uit. En opeens veranderden allerlei omstandigheden zo radicaal, dat hij in feite als overwinnaar te voorschijn kwam. Ik dacht, dat zo'n beroep op de historie Colijn zou aanspreken, omdat hij veel van geschiedenis hield. Ik schreef hem ook, dat hij op de meeting te Leeuwarden, waar hij zou spreken, niets moest zeggen in de geest van de brochure, want dat zou in Friesland slecht vallen. Hij was gewoon, nogal snel te reageren, maar over deze brief heeft hij nooit met een woord tegenover mij gerept en in Leeuwarden en op andere plaatsen sprak hij naar het hart van het volk.

PARLEMENTAIR STELSEL

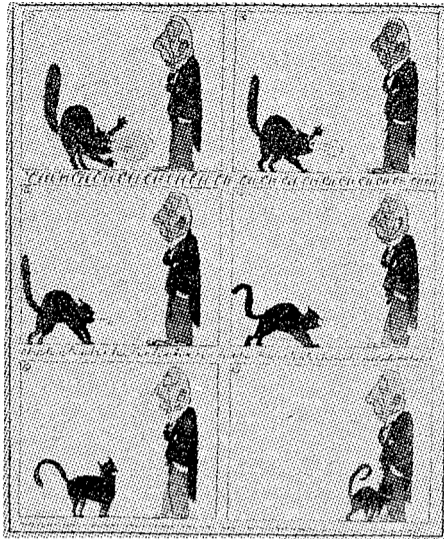
Ook over het parlementair stelsel dacht hij sterk in Engelse trant. In de tijd, dat hij minister-president was, hadden we geregeld een samenkomen met een aantal vooraanstaande partijgenoten in het hotel De Witte Brug in Den Haag. Daar werd het regeringsbeleid besproken. Het parkeerprobleem was er nog niet. We vonden het een bijzonderheid, dat mr. De Wilde met een auto werd gebracht en gehaald. Maar dat kwam, omdat hij als minister van Binnenlandse Zaken toentertijd ook de PTT onder zijn beheer had, en die zorgde voor een lift. De andere ministers hadden nog geen auto ter beschikking. Colijn en Van Dijk woonden niet ver af en kwamen te voet. Tegen het slot der vergadering vroeg prof. dr. G. H. den Hartog van Kampen het woord. Op stichtelijke en vertroostende wijze sprak hij dr. Colijn toe. Ge-



haat en verguisd door sommigen, voortdurend blootgesteld aan de scherpste kritiek, maar onze minister-president mocht toch weten, hoe het antirevolutionaire volk achter hem stond, enz.

Colijn dankte voor dat woord en voegde er een heel nuchtere opmerking aan toe.

Vergeet niet, dat het de taak van de oppositie is, zoveel mogelijk de zwakke en verkeerde kanten van het beleid van de regering in het licht te stellen. In



Colijn is veelvuldig in caricatuur afgebeeld. Links: Na de devaluatie in 1936 verscheen deze prent in de Haagsche Post: De patiënt maakt het best. De Notenkraaker bracht op 24-11-'34 in beeld hoe Colijn de roomse oppositie overwon.

Engeland vindt men dat vanzelfsprekend. Daar is de oppositie veel scherper dan hier. Maar als de regeringspartij oppositie wordt, neemt zij die rol over, en zegt zij soms hetzelfde kwaad van dezelfde maatregelen, die nu door een ander bewind worden gehandhaafd.

Het was een beetje ontnuchterend, na het verkwikkende woord van de Kamper professor. Maar zijn ambtgenoot

prof. dr. K. Dijk sloot ook deze samenkomen met dankgebed en hij vond ook ditmaal de vorm en het woord, dat onze gemeenschappelijke gevoelens vertolkte.

Het was niet zo, dat op zulk een conferentie op de Witte Brug alleen maar lofzangen werden gezongen op het beleid van de regering. Maar Colijn luisterde en rookte, ook als de kritiek van de broeders er niet om loog. De fractie verdedigde haar beleid.

Maar toen Colijn eenmaal het woord vroeg, zei hij: uiteraard ga ik niet in op de kritiek, die hier geleverd is.

Want de Regering discussieert alleen met het parlement.

Hij was dan ook van oordeel, dat ministers géén politieke redevoeringen moesten gaan houden, behalve, wanneer er nieuwe verkiezingen waren uitgeschreven en zij door hun partij kandidaat waren gesteld voor de Tweede Kamer.

JONGENS

En nu een laatste herinneringen. Colijn was ook jarenlang voorzitter van het bestuur van de Vrije Universiteit. Het college van directeurs noemde men dat bestuur.

Nu geschiedde het, dat de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken dr. Geelkerken had geschorst, omdat hij de „zintuigelijke waarneembaarheid“ van bepaalde feiten uit het verhaal van Genesis 3 „disputabel had gesteld“.

Een aantal studenten van de V.U. bracht de geschorste predikant een aubade en een hunner, die zelf theologie studeerde, sprak dr. Geelkerken toe.

Vele broeders vonden dat een bedenkelijk symptoom en het kwam op de jaarvergadering ter sprake. Colijn was over dat optreden niet verontrust, zei hij. „Want u moet bedenken: studenten zijn jongens“. En in dat ene woord jongens legde hij zulk een mengeling van accenten, dat de kritiek zweeg.

slechts plaats wanneer hij een zaak als minister heeft te verdedigen. Er zal een nauwe samenwerking dienen te bestaan tussen fractie en fractieverwante ministers“.

Het parlement zou van ambtenaren mondelinge inlichtingen — niet in plenaire zitting — moeten kunnen vragen en hen dus verplichten te verschijnen. Dit staat los van de al dan niet aanwezige bereidheid van de minister, die overigens wel de bevoegdheid heeft zo'n zitting bij te wonen en daar het woord te voeren.

„Het motief voor deze suggestie is de huidige onmogelijkheid om de informatie, motivering en verantwoording inzake het gevoerde en te voeren beleid in volle omvang via de ministers te realiseren. De ministers zijn momenteel de bottleneck voor een optimale communicatie tussen bestuur en parlement en mede hierdoor is de grote invloed van de ambtelijke organen ongrijpbaar geworden.“

Het parlement zal een bewerktuiging moeten krijgen om de kiezers beter te benaderen en de opvattingen van de kiezers beter gewaar moeten kunnen worden. In dit verband is ook van belang wat opgemerkt wordt t.a.v. een eventuele kabinetcrisis.

KABINETSCRISIS

„Een tussentijdse kabinetcrisis die de politieke samenwerking tussen de regeringspartijen onherstelbaar verbreekt, zal gevolgd moeten worden door kamerontbinding en nieuwe verkiezingen.“

En: „Een meningsverschil van de kamer met één minister mag niet meer zo gemakkelijk tot een kabinetcrisis leiden als in het verleden wel het geval was.“

Al deze suggesties vereisen geen grondwets- of wetswijziging. De juridische grondslag ervan wordt gevormd door politieke afspraken. Ongetwijfeld zal dit discussiestuk veel politici en staatsrechtgeleerden uit veel partijen stof tot schrijven geven.

gevolg dat de kamermeerderheid niet een motie kan aanvaarden om een buiten de materie gelegen reden, het aan de regering overlatende te zien of uitvoering van de motie wel aanbeveling verdient. De verantwoordelijkheid voor de uitvoerbaarheid van een motie dient in volle omvang te berusten bij de kamermeerderheid, die haar aanvaardde. Bij een zodanig veranderde verhouding tussen regering en kamer kan het noodzakelijk zijn, dat de fractieleiders van de regeringspartijen een enkele maal worden uitgenodigd bij het overleg van het kabinet over belangrijke politieke kwesties, die met de uitvoering van regeringsprogramma en formatieafspraken van doen hebben.“

Ministers hebben krachtens art. 104, 1e lid Grondwet met adviserende stem in de Kamers zitting. De minister zou meer moeten verschijnen dan tot nu toe. Gepleit wordt voor een vaste zitplaats voor hem.

„Voor de minister dient een normale zitplaats ingeruimd te worden. Hij moet aan het kamerwerk regelmatig deel kunnen nemen met adviserende stem. Voor fractie- en commissievergaderingen moet hetzelfde gelden. De ministers zullen „kamerleden met adviserende stem“ moeten kunnen zijn. Achter de regeringstafel neemt een minister

UIT DE TWEDE KAMERFRACHTIE

De A.R. Tweede Kamerfractie heeft voor het nieuwe parlementaire jaar mr. **B. W. Biesheuvel** wederom aangewezen als haar voorzitter.

Mr. **W. Aantjes** werd als vice-voorzitter opnieuw benoemd.

De heer **Van Bennekom** werd op diens verzoek ontheven van zijn functie als secretaris-penningmeester — onder bijzondere dank voor het vele werk dat door hem is verzet. In verband met de sterk toegenomen werkzaamheden werd de bezetting van het secretariaat/penningmeesterschap uitgebreid.

De heer **G. A. Kieft** werd benoemd tot secretaris-penningmeester en mej. **J. van Leeuwen** tot tweede secretaris, terwijl **drs. B. Goudzwaard** werd belast met de begeleiding van de wetenschappelijke medewerkers die ten dienste van de fractie staan.

Deze medewerkers zijn: mej. **Mebius** en de heren **Dirksen, Haeser, Van Rijswijk** en **Borstlap**.

Mej. **Vroegindewij** is secretaresse van de voorzitter en alle leden van de fractie.

Dringend verzoek

Alle stukken die voor de fractie bestemd zijn s.v.p. zenden aan het secretariaat A.R. fractie, Binnenhof 1a, 's-Gravenhage.

Als het even kan ook de voor de fractie bedoelde telefoontjes. Het telefoonnr. is: 070-614911, toestel



V.l.n.r. en van boven naar beneden: mr. B. W. Biesheuvel, mr. W. Aantjes, G. A. Kieft, mej. J. van Leeuwen en drs. B. Goudzwaard.

KIEZERS MOETEN LEDEN EUROPEES PARLEMENT GAAN KIEZEN

BEGIN van deze maand heeft de Tweede Kamer enkele dagen gewijd aan een discussie rondom de problemen van de Europese Gemeenschappen.

Het zal de lezer misschien wat vreemd aandoen, dat enkele weken vóór Prinsjesdag plotseling een dergelijk debat plaatsvindt. Het lijkt mij daarom goed dat ik in dit artikel begin met het volgende:

Toen indertijd de verdragen tot instelling van E.E.G. en Euratom tot stand kwamen (dat was in 1958) is de Kamer bij de behandeling van de goedkeuringswet met de regering overeengekomen, dat zij jaarlijks een verslag omtrent de werkzaamheden van de gemeenschappen zal publiceren.

Over 1968 was enige maanden geleden een verslag gepubliceerd.

BELANGRIJKE VRAAGSTUKKEN

Elk jaar vindt over dit verslag een discussie plaats.

Soms lukt het dat debat vóór het Kamerreces te houden; een andere keer wordt het debat over het verslag gecombineerd met het begrotings-debat van Buitenlandse Zaken.

Dit jaar was het mislukt, door de overgrote hoeveelheid andere werkzaamheden, het verslag vóór het Kamerreces te behandelen.

Toch vond de Kamer dat er dit jaar zoveel belangrijke vraagstukken aan de orde zijn, dat een apart debat over Europa nuttig was.

Daar komt nog iets bij.

Vanaf 1 juli tot het eind van dit jaar bekleedt Nederland het voorzitterschap van de Raad van Ministers van de gemeenschappen en het is duidelijk dat de Kamer toch nog enigszins op tijd met de Regering van gedachten wilde wisselen over de door haar te voeren politiek in de komende maanden.

Voor onze fractie is als spreker opgetreden, drs. J. Boersma, die evenals ik, lid is van het Europese Parlement en zich de laatste jaren intensief met de Europese vraagstukken heeft beziggehouden.

Er is een vloed van problemen ter tafel geweest.

Ik doe er slechts een enkele keuze uit. De heer Boersma wees erop, dat het sociale beleid in de EEG sterk achter loopt (op het punt van het sociale beleid zijn de verdragen zwak geformuleerd; men kwam er niet veel verder dan de wens tot coördinatie van het sociale beleid). Op het gebied van de vakbeweging heeft zich in het afgelopen jaar voor het eerst een vorm van Europese organisatie voorgedaan en het is duidelijk dat, wil Europa de belangstelling van de miljoenen werknemers in Europa vasthouden, het hoog tijd wordt aan de uitbouw van het sociale beleid zo krachtig mogelijk te werken.

CONSUMENT

Een aangelegenheid die de heer Boersma na aan het hart ligt, is het vraagstuk van de consument in de gemeen-

schappelijke markt. Hij drong erop aan in een volgend verslag te proberen aan de Nederlandse consument iets meer duidelijk te maken omtrent de voordelen, die de consument aan de Europese integratie ontleent.

Uitvoerig stond de heer Boersma stil bij de problemen die opgeroepen zijn door de devaluatie van de Franse franc.

Het is duidelijk dat de gevolgen, die deze devaluatie voor de structuur van de landbouw-politiek heeft, aantoon hoezeer een gebrek aan een gecoördineerd monetair beleid zich hier wrekt. Als één ding duidelijk geworden is, dan wel dat de sectorgewijze integratie gevaren meebrengt omdat op andere gebieden gevolgen ontstaan die men moeilijk incidenteel kan opvangen.

Een ander punt dat de aandacht van de Kamer getrokken heeft, is het bericht over een eventueel te houden topconferentie. Over een dergelijke topconferentie wordt verschillend gedacht. In onze fractie is daarover niet altijd met groot optimisme gedacht. Waarom zou een topconferentie van regeringsleiders resp. staatshoofden wel allerlei problemen op kunnen lossen, die de ministers niet zouden kunnen oplossen. Weliswaar kan de topconferentie de mogelijkheid bieden om de zaak weer verder op gang te helpen. Gezien de weinige parlementaire controle die op dit onderdeel van het beleid kan worden uitgeoefend, is het nuttig ons bezig te houden met de vraag, welk Europees beleid door de Nederlandse regering zou moeten worden uitgestippeld op een dergelijke conferentie.

TOPCONFERENTIE

In het antwoord van de heer Luns klonk ook een stuk reserve terzake van deze topconferentie door.

Een van de belangrijke bezwaren, die men tegen een topconferentie kan aanvoeren en die ook de Nederlandse regering ziet, is de mogelijkheid dat op zo'n conferentie de Europese commissie ontbreekt, m.a.w. dat men probeert buiten de instellingen van de Europese Gemeenschap om tot resultaten te komen. De regering heeft dan ook in het antwoord aan de Kamer duidelijk een aantal restricties laten blijken. Voorwaarden waaraan moet worden voldaan om tot een topconferentie te komen.

Een zeer belangrijk onderdeel van de Europese problematiek van deze periode betreft de eigen middelen, die aan de gemeenschap zouden gaan toevloeien, waarop geen nationale controle meer mogelijk is omdat de gelden niet meer in de staatskassen maar in de kassen van de gemeenschap vloeien. Het is duidelijk dat tegenover het ontstaan van eigen middelen voor de gemeenschap een echte parlementaire controle door het Europese Parlement moet worden ingesteld.

Unaniem was de Kamer van mening, ook de heer Boersma heeft daarover enkele opmerkingen gemaakt, dat het een onmogelijke zaak zou zijn, dat de gemeenschap zou gaan beschikken over eigen middelen (bijvoorbeeld bepaalde douanerechten) zonder dat de bevoegdheid van het Europese Parlement wordt uitgebreid. Over deze zaak heeft de heer Westerterp van de KVP fractie een motie ingediend die door de Kamer is aanvaard.

komen, dat men eerst zou onderhandelen met Engeland en dat in een later stadium eerst Ierland, Noorwegen en Denemarken zullen toetreden. Ook het Comité-Monnet heeft in deze richting een resolutie aangenomen.

Onze fractie, aldus onze woordvoerder voelt weinig voor een dergelijke benadering, tenzij men terwille van een gemakkelijker onderhandelingsproces op deze wijze tot een versnelling wil komen.

Wanneer het echter om de principiële vraag gaat of men Engeland kan losmaken van de drie andere kandidaatleden dan is onze fractie heel duidelijk tegen een dergelijke procedure. Te denken valt bijvoorbeeld aan de moeilijke situatie die Denemarken zal gaan krijgen als Engeland wel lid zou worden van de EEG en Denemarken er buiten zou blijven. Het is duidelijk dat Denemarken dan grote moeite zou hebben met het traditionele uitvoerpakket naar Engeland van allerlei landbouwprodukten. Tenslotte moet uit het debat nog het volgende over de positie van het Europese Parlement worden vermeld.

KIEZEN

Zoals bekend worden de leden van het Europese Parlement niet rechtstreeks gekozen door de burgers van de zes lidstaten.

Op grond van de verdragen worden de leden van het Europese Parlement nu nog aangewezen uit en door het Nationale Parlement. De verdragen hebben aan het Europese Parlement opgedragen een verdrag te ontwerpen betreffende de rechtstreekse verkiezingen van de leden. Reeds jaren geleden heeft het Europese Parlement zich van deze verplichting gekweten. Helaas ligt al jaren de ontwerpconventie in de lade bij de Raad van Ministers.

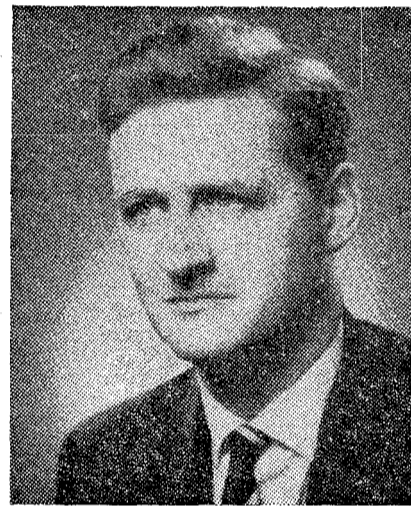
In één van zijn laatste vergaderingen heeft het Europese Parlement er bij de Raad van Ministers op aangedrongen deze zaak weer ter hand te nemen en ermee bedreigd dat als de Raad niet tot beslissingen komt het Parlement bij het Hof van Justitie de mogelijkheid heeft een klacht in te dienen terzake van niet nakomen door de Raad van Ministers van een verdragsbepaling.

Nu het er echter naar uit ziet dat wij nog niet op korte termijn de uniforme rechtstreekse verkiezing in alle zes lidstaten voor het Europese Parlement zullen krijgen, stelde de heer Westerterp voor, in elk geval voor wat Nederland betreft, een poging te wagen de leden van het Europese Parlement niet meer door de voorzitters van de Kamers te doen aanwijzen, maar door de kiezers.

Hij dacht aan de mogelijkheid om bijvoorbeeld in 1974 de Statenverkiezingen dan te gebruiken voor de aanwijzing van leden van Tweede en Eerste Kamer, die in het Europese Parlement zitting zouden gaan krijgen.

De heer Westerterp heeft aangekondigd op dit punt met een initiatief wetsontwerp te komen.

EUROPEES NIEUWS



DOOR
DR. C. BOERTIEN

ENGELAND

De laatste tijd doet het gerucht nogal eens de ronde, dat men wat de toetreding van derde landen betreft in zoverre met Frankrijk tot een compromis wil

MOZAMBIQUE

ER is een actiecomité Mozambique '69 opgericht. In de werkzaamheden van dit comité participeert de Arjos. Waarom dit actiecomité? Het is op 25 september 25 jaar geleden dat onder leiding van Eduard Mondlane de bevrijdingsorganisatie FRELIMO in de Portugese kolonie Mozambique in Afrika de strijd voor onafhankelijkheid begon.

Een deel van het land is nu bevrijd. In dit gebied moet de Frelimo het onderwijs, de gezondheidszorg en het bestuur organiseren. De inwoners van Mozambique hebben van de Portugezen nauwelijks onderwijsmogelijkheden gekregen: 98% van de bevolking is analfabeet.

Hiervoor is in 1963 in het buurland

Tanzania, waar veel vluchtelingen uit Mozambique verblijven, het Mozambique-instituut opgericht, waar men met de beperkte middelen waarover men kan beschikken zoveel mogelijk leerlingen probeert op te leiden. Hun werk komt de bevolking in Mozambique rechtstreeks ten goede.

Vandaar de actie-Mozambique die:

a. meer informatie over de toestand in Mozambique wil verschaffen.

b. zo veel mogelijk geld voor het Mozambique-instituut wil verzamelen.

Het gironummer voor deze actie is 1884800 t.n.v. dr. Eduardo Mondlanestichting p.a. Wildeman 15 hs, te Amsterdam. Men gelieve extra te vermelden „Actie Mozambique”. Verdere informatie bij het Arjossecretariaat.

P. van Tellingen

MILJOENEN- NOTA VAN EEN ANDERE KANT BEZIEN

DE dagbladen hebben het den volke weer met dikke koppen op de voorpagina bekend gemaakt: de rijksbegroting voor 1970 heeft een tekort van rond 2.200 miljoen gulden.

Menige lezer zal het hoofd hebben geschud en zich hebben afgevraagd of dat met die tekorten ieder jaar maar zo kan doorgaan en waarom onze Kamerleden dat ieder jaar maar weer goed vinden.

De vraag is echter of zo'n tekort op de rijksbegroting nu inderdaad wel zo erg als het lijkt. Dat „erg” wordt voor een deel veroorzaakt door het griezeleffect van die dikke koppen op de voorpagina's. En gewoonlijk staat dan ergens op diezelfde voorpagina ook nog dat de staatschuld is opgelopen tot zoveel duizend gulden per hoofd van de bevolking.

We willen een poging wagen om iets van dat griezeleffect weg te nemen.

CONSUMPTIEVE UITGAVEN

In de rijksbegroting is sprake van een „Gewone Dienst” en een „Buitengewone Dienst”. Die terminologie is wat verouderd en men spreekt tegenwoordig liever over „Consumptieve uitgaven” en „investeringen”. Men kan ook nog een verder onderscheid maken maar we houden ons maar aan de nog steeds bestaande verdeling in gewone en buitengewone dienst.

Wat omvat nu die „gewone” dienst en die „buitengewone” dienst?

Onder de „gewone” dienst verstaat men de normale inkomsten van het Rijk, vnl. de belastingontvangsten, en die uitgaven die men gewoonlijk uit die normale inkomsten pleegt de voldoen, zoals de kosten van het gehele overheidsapparaat en de jaarlijks terugkerende uitgaven.

Uitgaven dus die geconsumeerd worden zonder dat daar een bezit uit onstaat. Daartegenover staat dan de „Buitengewone Dienst”, die men ook nog wel de kapitaaldienst noemt. Daarin vindt men zowel de ontvangsten als de uitgaven, die betrekking hebben op de investeringen, op de kapitaals-ontvangsten en uitgaven van het rijk. (zie tabel 1).

Men kan het ook anders zeggen: Het tekort op de „Buitengewone Dienst” — de investeringen dus — ten bedrage van f 4.200 miljoen wordt voor een bedrag van f 2.000 miljoen gedekt uit de normale inkomsten van het Rijk, zodat er een tekort blijft van f 2.200 miljoen.

De oorzaak van dat tekort zit dus in die „Buitengewone Dienst” en dat komt — om maar enkele bedragen te noemen — door de plannen van de Regering om in 1970 leningen te verstrekken voor woningwetbouw tot een bedrag van f 2.000 miljoen en om in 1970 aan het Staatsbedrijf van de P.T.T. f 600 miljoen te „lenen” voor investeringen van dat bedrag.

Om de zaak wat duidelijker te maken gebruiken we een voorbeeld uit het particuliere leven.

FINANCIERING

Iemand heeft een besteedbaar inkomen van f 50.000 per jaar. Voor zijn normale uitgaven besteedt hij per jaar f 30.000, zodat hij over dat jaar f 20.000 (op z'n gewone dienst!) overhoudt.

Hij koopt een aardig buitenhuisje voor f 50.000. Om dat te kunnen betalen heeft hij f 20.000 beschikbaar, die hij van zijn inkomen heeft overgehouden. Voor de resterende f 30.000 moet hij een lening sluiten, want dat bedrag komt hij voor het betalen van de koopsom tekort. Zou hij nu gaan zitten jammeren over dat tekort? Ik denk dat u eerder zult zeggen, dat u wel in zijn positie wilt staan! Zo'n tekort is een heel normale zaak, zelfs een volkomen gezonde zaak.

De moeilijkheid zit dan ook niet in dat tekort op zichzelf, doch die zit in de financiering daarvan.

Als in dit voorbeeld het niet mogelijk zou blijken om ergens die f 30.000 te lenen, dan komen de moeilijkheden, want de koopsom moet op tijd worden betaald!

Als het Rijk in enig jaar niet voldoende geld kan lenen om de geraamde investeringen te financieren, komen er ook moeilijkheden.

Als het Rijk dus in 1970 dat deel van de investeringen, dat niet uit de gewone inkomsten kan worden gefinancierd, (dus het tekort van f 2.200 miljoen) niet zou kunnen lenen, komen er ook moeilijkheden.

Nu is het Rijk al verzekerd van ca. f 1.400 miljoen die geleend kunnen worden van o.a. het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Er blijft dan nog een te

financieren tekort over van f 800 miljoen en dat bedrag zal de Minister dus op de kapitaalmarkt moeten proberen te lenen.

En dat is dan de moeilijke vraag: Kan dat? Is het te verwachten dat in 1970 voor een bedrag van f 800 miljoen aan Staatsleningen kan worden geplaatst? Dat hangt nu voor een belangrijk deel weer af of er zoveel wordt gespaard, dat men z'n geld in deze leningen kan (en wil) beleggen.

Want mocht dat bedrag niet kunnen worden geleend, dan dreigen er narigheden: of een bestedingsbeperking bij de overheid of de inflatoire financiering.

Dat het Rijk de laatste jaren niet slecht heeft „geboerd” en de overschotten op de gewone dienst ook inderdaad voor investeringen zijn gebruikt, blijkt wel uit de ontwikkeling van de Staatsbalans, waarvan we in de Miljoenennota een overzicht vinden over de jaren 1964 tot en met 1968.

Uit dat overzicht van de ontwikkeling van de staatsbalans komt duidelijk naar voren, hetgeen wij hiervoor stelden: het financieren van investeringen uit overschotten op het „inkomen” (de gewone dienst) betekent het groter worden van het (staats)vermogen.

VERMOGEN

Eind 1964 waren de schulden van het Rijk nog f 96 miljoen groter dan het totaal bedrag aan bezittingen. Een „negatief” vermogen dus van f 96 miljoen. Eind 1968 beliep het totaal der bezittingen van het Rijk f 6.691 miljoen meer dan het totaal der schulden, zodat het vermogen van het Rijk in die vier jaren is gegroeid met (96 + 6.691 =) f 6.787 miljoen.

Dat betekent gemiddeld over die vier jaren een vermogensvooruitgang van rond f 1.700 miljoen per jaar. En die bezittingen van het Rijk zijn niet gering! Wat denkt u bijv. van het bezit aan onroerende en roerende goederen met een waarde van f 13.644 miljoen (aanschaffingswaarde f 22.709 miljoen verminderd met een reserve waarde veranderingen van f 9.065 miljoen). Wat denkt u bijv. van het bezit aan lenin-

VAN EEN BIJZONDERE MEDEWERKER

gen voor woningwetbouw tot een bedrag van f 11.700 miljoen?

En om nog iets te noemen (alles tegen beurswaarde per eind 1968): (zie tabel 2) Als u dus voortaan weer eens in uw dagblad leest, dat de Nationale Schuld zoveel per hoofd van de bevolking draagt, schrikt u daar dan niet al te erg van, want er staat zo langzamerhand een groter bedrag aan bezittingen tegenover!

We schreven dit verhaal, hopelijk voor iedereen begrijpelijk, niet opdat u nu zult gaan zeggen: „t Zit dus allemaal prima! Waar maken we ons zorgen over!”

Helaas is er vaak reden genoeg om zich zorgen te maken over de financiële toestand van het Rijk. Maar de oorzaak daarvan ligt dan niet direct in het met grote koppen aangekondigde begrotingstekort.

SPAREN

Die oorzaken liggen — om iets te noemen — in de conjuncturele ontwikkeling, (werkgelegenheid, te grote tekorten op handels- en betalingsbalans, loonexplosies en prijsstijgingen enz.) in te grote binnenlandse consumptie met als gevolg te weinig sparen en daardoor te krappe kapitaalmarkt) enz.

En wat het sparen betreft, het klinkt u misschien vreemd in de oren, maar men zou het Rijk in zeker opzicht als een goed spaarder kunnen zien! Als u in aanmerking neemt dat het Rijk in vier jaar tijd uit de inkomsten f 6.787 miljoen heeft „gespaard” (het vermogen is in die vier jaar met dat bedrag toegenomen) is dat een goede zaak. We wilden u alleen maar eens iets van „de andere kant” laten zien!

TABEL 2

aandelen Hoogovens	f 305 miljoen
aandelen K.L.M. (inclusief converteerbare obligaties ad nominaal f 73 mln.)	f 282 miljoen
aandelen Ned. Middenstandsbank N.V.	f 65 miljoen
en dan nog (tegen geschatte waarde per eind 1968):	
N.V. Nederlandse Spoorwegen	f 2.070 miljoen
N.V. Nederlandse Staatsmijnen (inclusief verstrekte lening ad f 75 mln.)	f 1.010 miljoen
De Nederlandsche Bank N.V.	f 264 miljoen
Nationale Investeringsbank (Herstelbank) N.V.	f 215 miljoen
N.V. Luchthaven Schiphol	f 186 miljoen
en zo kunnen we nog wel even doorgaan...	

UIT DE TWEDE KAMER

De voorbije week heeft de Kamer zich beziggehouden met een aantal belangrijke zaken:

— de heer Van Thiel werd met grote meerderheid, opnieuw voorzitter der Kamer.

— de heer Aantjes verkeerde in diezelfde situatie bij zijn herverkiezing als één van de vijf vice-presidenten.

— de heer Nederhorst (P.v.d.A.) moest ondervinden — hoewel herkozen — dat de Kamer over hem niet tevreden was.

— in plaats van de heer Lankhorst — die de Kamer had verlaten — is de heer Van Rossum (S.G.P.) gekozen tot vice-president, representerende de kleinere fracties, waaronder de Kamer ook D'66 rekende.

— de huidige overige vice-presidenten werden herkozen, evenals alle plaatsvervangers waaronder de A.R. Kieft.

Het debat over de nieuwe Loonwet Roolvink was niet een gemakkelijke zaak. Noch voor de Kamer noch voor de minister. Een verslag hiervan staat op pag. 1. A.R. woordvoerder was drs. J. Boersma.

Met een tweede — ook omstreden — onderwerp is de Kamer nog niet klaar gekomen. Het initiatief-wetsontwerp Aarden.

quête inzake de fusies. A.R. spreker was drs. B. Goudzwaard.

Het debat over de E.E.G. situatie is grondig geweest, maar gaf helaas niet zoveel aantrekkelijke toekomstverwachtingen. Het wachten is op de resultaten van een topconferentie. Een verslag hiervan staat op pag. 8. A.R. woordvoerder was drs. Boersma.

De zaak Verolme hangt nog: een interpellatie is op komst als intern geen gezonde oplossing voor de financiële moeilijkheden van Verolme worden gevonden.

Wat komt:

— de slotfase van de nieuwe Loonwet.

— de verdere behandeling van het voorstel Aarden.

— de behandeling van de nota „Wetenschapsbudget 1969”.

— intern, via Kamercommissies en alle, vele andere besprekingen, de grondige voorbereiding voor de algemene en financiële beschouwingen en de afzonderlijke begrotingen.

Het wordt er niet gemakkelijker op — deze begrotingsbehandelingsrit, de komende maanden. Veel tijd voor spreekbeurten zullen de Kamerleden niet hebben, vermoeden wij. De tijd wordt te zeer in beslag genomen voor de verschillende begrotingen die vóór Kerstmis behoren te zijn afgehandeld. Voor een 15-mans-fractie geldt dit in versterkte mate.

TABEL 1

De Miljoenennota voor 1970 geeft een totaal beeld van de rijksbegroting voor dat jaar.

De „Gewone Dienst” geeft als totaal van de geraamde ontvangsten een bedrag van f 25.800 miljoen
en als totaal aan geraamde uitgaven f 23.800 miljoen

zodat deze dienst een overschot oplevert van f 2.000 miljoen

De „Buitengewone Dienst” geeft als totaal van de geraamde ontvangsten een bedrag van f 1.000 miljoen
en als totaal aan geraamde uitgaven f 5.200 miljoen

zodat deze dienst een tekort oplevert van f 4.200 miljoen

Brengt men het overschot op de „Gewone Dienst” in mindering op het tekort van de „Buitengewone Dienst” dan blijft er dus per saldo een tekort van f 2.200 miljoen.

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

Pers, radio en televisie hebben een paar dagen de aandacht van de Nederlandse burgerij gevraagd voor de Troonrede en voor de Miljoenennota. Daarmee behoort de derde dinsdag in september met 'e daarbij behorende entourage en staatsstukken voor de doorsnee burger weer tot het verleden. Niet alzo voor de politici. Die zullen in de komende weken, en maanden telkens weer met deze stukken, althans de Miljoenennota en de daarop gebaseerde begrotingen worden geconfronteerd. Sterker, ze zullen daarover 'n oordeel hebben te geven.

Nog sterker: met dat oordeel zullen zij het beleid bepalen dat in het komende jaar gevoerd zal worden.

Natuurlijk zijn er al oordelen uitgesproken. Door de pers en door politici. De laatsten waren, voorzover zij althans niet tot de oppositie behoorden, nogal voorzichtig. In ieder geval gold dat voor de a.r. woordvoerders.

Gemeentebestuurders hebben, hoe kan het anders, met belangstelling en zelfs met een zekere spanning uitgezien naar wat er uit het koffertje van minister Witteveen zou komen en wat de minister van Binnenlandse Zaken in zijn begroting te zeggen zou hebben. De verdeling van de miljarden in de begroting is immers ook voor de gemeenten en voor 't door hen te voeren beleid van de grootste betekenis. Feitelijk wisten de gemeenten al wat hun boven het hoofd hing uit de circulaire van de ministers van Binnenlandse Zaken en van Financiën van 30 juni. Die circulaire bood weinig perspectief. Waarom dan die spanning? Omdat men, zoals een drenkeling zich aan de laatste strohalm vastklampt, toch nog enige waarde hechtte aan de geruchten dat het allemaal nog wat mee zou vallen. Sommigen bleven dat na het verschijnen van de Miljoenennota nog denken. Het feit dat de regering het percentage van de belastingen dat in het Gemeentefonds gestort moet worden met 1.08% wil verhogen werd uitgelegd als een bewijs dat de regering streeft naar continuïteit in haar uitgavenbeleid voor 1970. Dat is prachtig. Maar voor de gemeenten betekent dat de continuïteit

DE BURGER ZOU ZICH OP DE HOOGTE MOETEN STELLEN VAN HETGEEN IN DE EIGEN GEMEENTE DREIGT

van de karigheid, van de te lage uitkeringen. Want de 300 miljoen die meer in het Gemeentefonds zullen worden gestort brengen geen verhoging van de uitkeringen aan de gemeenten met zich mee. De gemeenten krijgen daardoor geen cent meer. Die miljoenen dienen alleen om het tekort in het Gemeentefonds te dekken, dat in 1970 ontstaan zou bij de huidige, te lage uitkeringen. De maatregel biedt de gemeenten dus geen enkel nieuw perspectief. Of moeten de gemeenten soms dankbaar zijn dat dit tekort uit de belastingen wordt gedekt en niet door verlaaging van de uitkeringen aan de gemeenten. Wij zouden wel eens willen weten op welk politiek akkoord een regering zou moeten steunen die dat zou voorstellen.

Naar onze mening biedt de Miljoenennota noch de begroting van Binnenlandse Zaken voor de gemeenten gunstiger perspectieven. Wat aan maatregelen ter verbetering wordt voorgesteld geldt slechts voor een aantal gemeenten of is niet veel meer dan een herhaling van wat reeds herhaaldelijk als „voornemen” van de regering is medegedeeld. Maar de uitvoering van deze mededelingen laat op zich wachten. Denk slechts aan de verruiming van het gemeentelijk belastinggebied en de meer dan eens in het uitzicht gestelde overbruggingsmaatregelen. De gemeenten worden dergelijke voornemens en overwegingen beu. Het eigen belastinggebied is er nog steeds niet en de miljoenen die als overbrugging zouden moeten dienen komen niet bij de gemeenten, maar worden vermoedelijk voor andere dingen gebruikt.

De verfijning voor de slechte bodemgesteldheid, waar al jaren lang over gesproken wordt, zal er aldus de voornemens van de regering nu toch komen. We wisten niet beter of dat zou voor vele gemeenten gelden, maar de minister gebruikt dit voornemen om enkele van de grootste gemeenten te troosten dat hun tekorten door deze verfijning zullen inkrimpen. Is de komende verfijning misschien daarop afgestemd? Dan wordt het interessant

wat er voor de andere gemeenten overblijft.

Hetzelfde geldt voor de voorgenomen herziening van de verdeelsteutel voor de uitkeringen uit het Gemeentefonds. Daarop vooruitlopend heeft de regering de drie grootste gemeenten alvast 55 miljoen in het vooruitzicht gesteld. Gaat dat ook ten koste van de andere gemeenten? Het valt te vrezen, want het is immers slechts een andere verdeling van dezelfde gelden.

Voorts zegt de Miljoenennota dat aan de gemeenten over de jaren 1963 t.m. 1968 nog een bedrag van ongeveer 190 miljoen zal worden uitgekeerd voor de kosten van het lager onderwijs. Dat kan dan een belangrijke bijdrage zijn voor de sanering van de oude tekorten zegt minister Witteveen. Dit is haast symptomatisch voor de houding van de regering tegenover de gemeenten. Men laat de gemeenten modderen met te lage uitkeringen, om dan later, jaren later, toch de nadrukkelijk gevraagde verbeteringen aan te brengen. Zo kweekt de regering zelf tekorten bij de gemeenten, dwingt men ze aanvullende bijdragen te vragen en dan onder het juk van harde voorwaarden door te gaan. Dat zal geen opzet zijn, maar het is wel het trieste resultaat van het stelselmatig negeren van de gemeentelijke belangen.

De besturen van de vier grootste gemeenten hebben zich samen over de situatie voor hun gemeenten beraden en de minister-president een telegram gestuurd met de vraag om betere financiën. Zij hebben daar het grootste gelijk in.

Maar het zijn niet alleen de grootsten die in de knoei zitten, al zijn de getalpen daar het grootst. De andere gemeenten zitten eveneens in moeilijkheden. Daarom zou het goed zijn dat ook die in groepen van gelijksoortige gemeenten bijeenkwamen om zich met hun moeilijkheden tot de regering en tot de Staten-Generaal te wenden.

Het zou ook goed zijn als de burgers via hun kiesverenigingen zich ook eens op de hoogte zouden stellen van wat er in hun eigen gemeente dreigt. Het gaat om hun eigen belangen.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

Kunst en cultuur

Van de voorzitter van de Raad voor de Kunst, prof. dr. Ph. J. Idenburg is de uitspraak:

„Wat men nu planning noemt, is veelal een monstrum van economische eenzijdigheid en inhumane kortzichtigheid. Wie zich werkelijk verantwoordelijk weet voor de toekomst, moet erkennen, dat die toekomst zonder een accentverlegging in de richting van kunst en cultuur onleefbaar wordt.”

En wat dacht u dat de toekomst zou worden?

De bewindsvrouw doet haar best!

Vertrouwensbeleid

In de jaarvergadering van de Nederlandse Orde van Advocaten is o.a. gesproken over de vertrouwensrelatie tussen rechercheur en verdachte. Een officier van justitie noemde de vertrouwensstand een subtiele aangelegenheid.

Mr. Ph. C. M. van der Ven zei daarop:

„Ik geloof wel dat er een vertrouwenssfeer is tussen verdachte en rechercheur, maar dit is het hem nu juist. De

verdachte vertelt dingen in vertrouwen die later in het proces verbaal komen te staan”.

Blijkbaar een subtiel verschil van opvatting.

Strijd

De heer C. Egas, oud-staatssecretaris van C.R.M. heeft in „De Nieuwe Linie” over welzijnsbeleid o.a. betoogd:

„In universiteit en middelbare school, in cultureel werk, vormingswerk en maatschappelijk werk, overal ontdekt men dat zonder maatschappelijke hervormingen meer welzijn en geluk niet gerealiseerd kunnen worden. Derhalve zullen conflicten, botsingen en geweld voorlopig tot de orde van de dag behoren. Alleen door politieke strijd voor vernieuwing kan een waarachtig welzijnsbeleid ontstaan”.

Een wenkend Egas-perspectief

Talenpractica

Staatssecretaris, mr. J. H. Grosheide, over de aanschaf van talenpractica:

„Het spreekt vanzelf, dat zeker bij een kostbaar instrument als het talenpracticum ook de efficiency ervan beoordeeld moet worden. De aanschaf van talenpractica voor scholen bij het voortgezet onderwijs zal een bedrag van ongeveer f 100 miljoen vergen. Met dit bedrag kan plm. $\frac{3}{4}$ van de kosten van het indammen van de Lauwerszee worden betaald”.

Van indammen tot uitbreiden.

Inteelt

Mej. drs. Ila Schoutsen, ex-jongerensecretaresse van het N.V.V.-Jongerencontact, verklaarde tegenover de Haagse Post:

„Je kunt in de vakbeweging spreken van inteelt. Iedereen komt uit dezelfde sfeer, iedereen is langs dezelfde weg opgeklimmen”.

En bij de politieke partijen?

NEDERLANDS

Het Algemeen Nederlands Verbond heeft een brief geschreven aan de minister-president met o.a. deze zinsnede:

„Wie kennis neemt van publicaties in de pers, van radio- en televisieprogramma's, van reclamemateriaal enz. kan zonder moeite vaststellen

dat zij in vele gevallen wemelen van moeilijke en voor velen onbegrijpelijke termen”.

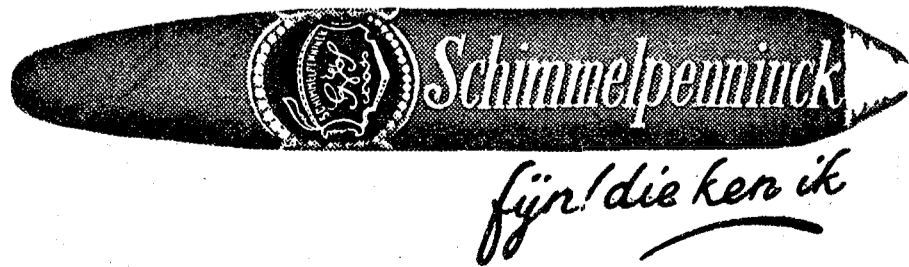
Men denke slechts aan A.R. Post en aan Nederlandse Gedachten. Maar ja, waarom zouden wij de dingen eenvoudig zeggen, als het ook moeilijk kan.

DIENSTPLICHT

De geneesheer-directeur van het Centraal Ziekenhuis te Alkmaar, dr. J. H. Baaij, heeft in een vraaggesprek met „De Vakbeweging” (blad van 't N.V.V.) verklaard:

„Dienstplicht voor meisjes is onontkoombaar. En dan niet alleen in de ziekenhuizen, maar in de hele dienstverlenende sector: bejaardentehuizen, verpleegtehuizen, ziekenhuizen en openbare nutsbedrijven. Het is bijzonder triest, dat geen enkele politieke partij de dienstplicht voor meisjes in haar programma durft op te nemen”.

Nu de opkomstplichtwet zal worden afgeschaft zou de A.R.P. voor deze dienstplicht kunnen gaan ijveren.



HOE DENKT U OVER

Hoe denken de lezers van Nederlandse Gedachten over de vorm en de inhoud van dit blad? Deze vraag en de 20 vragen, die u hieronder aanreft stonden reeds in N.G. van 13 september j.l.

De redactie wil graag weten hoe u over N.G. denkt. Niet uit nieuwsgierigheid, maar omdat wij u pas goed van dienst kunnen zijn, wanneer wij uw opvattingen weten. Veel lezers stuurden ons de ingevulde vragenlijst al toe. Voor hen is deze herhaling dus niet bestemd.

Wij zullen het zeer op prijs stellen, wanneer u, die dit nog niet deed deze vragenlijst in wilt vullen en vóór 1 oktober a.s. in een ongefrankeerde enveloppe wilt terugzenden aan: A.R. Partij, Antwoordnummer 66, 's-Gravenhage. Deze terugzending kost u dus niets.

Bij iedere vraag s.v.p. slechts één hokje zwart maken, tenzij anders is vermeld.

De resultaten zullen wij in ons blad vermelden.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

De redactie.

NEDERLANDSE GEDACHTEN?

1. Hoe vindt u het formaat van het blad?

- handzaam
- te groot
- te klein

2. Welk oordeel hebt u over de opmaak van het blad?

- fris
- ouderwets
- modern
- te weinig lijn
- geen mening

3. Hebt u concrete voorstellen t.a.v. opmaak en vormgeving?

- neen
 - ja
- Zo ja, welke?

4. Hoe leest u het blad?

- Ik lees het blad praktisch nooit
- Ik bekijk alleen de koppen
- Ik lees een enkel artikel
- Ik lees het blad redelijk goed
- Ik lees het blad praktisch geheel

5. Wat doet u met het blad wanneer u het hebt gelezen?

- Ik gooi het weg
- Ik geef het aan een ander
- Ik bewaar het enkele weken
- Ik verzamel een hele jaargang

6. Wat interesseert u het meest?

- (nummers in volgorde van voorkeur van 1 tot 6)
- achtergronden van het politiek handelen
 - principiële uitgangspunten
 - toelichting op A.R. politiek optreden
 - algemene informatie over actuele zaken
 - het naast elkaar zetten van de standpunten van de diverse politieke partijen
 - organisatorische mededelingen

7. Welke onderwerpen ziet u het liefst behandeld?

- (nummers in volgorde van voorkeur van 1 tot 14)

- algemene binnenlandse politiek
- algemene buitenlandse politiek
- gemeentepolitiek
- sociale politiek
- financieel/economische politiek
- middenstandsproblemen
- agrarische zaken
- sport en recreatie
- woningbouw
- onderwijs
- welzijn
- defensie
- verkeersproblemen
- politiek/ethische vraagstukken

8. Hoe moeten naar uw mening onderwerpen in het blad worden behandeld?

Bij elk punt één hokje zwart maken.

- a. overwegend korte artikelen
- overwegend lange artikelen
- geen mening
- b. praktische informatie
- meer theoretische informatie
- geen mening
- c. gedegen artikelen
- meer aan de oppervlakte blijvende artikelen
- geen mening
- d. objectieve informatie
- alleen informatie over a.r. standpunt
- combinatie van beide
- geen mening

9. Waar gaat uw voorkeur naar uit?

- veel vaste rubrieken
- zoveel mogelijk variatie per nummer
- vaste rubrieken plus zoveel mogelijk variatie per nummer
- geen mening

10. Hoe is uw voorkeur t.a.v. de volgende vaste rubrieken?

- (nummers in volgorde van voorkeur van 1 tot 6)
- beeld der vaders
 - widek over...
 - de week rond
 - oude en nieuwe citaten
 - notities van een raadslid
 - uit de Kamer

11. Mist u bepaalde vaste rubrieken?

- neen
 - ja
- Zo ja, welke?

12. Hebt u in de praktijk iets aan het blad?

- zeer veel
- veel
- redelijk
- weinig
- zeer weinig

13. Hoe vindt u de artikelen als regel?

Bij elk punt één hokje zwart maken.

- a. te moeilijk
- te gemakkelijk
- redelijk
- b. te lang
- te kort
- redelijk

14. Welk(e) landelijk(e) dagblad(en) leest u?

- a.
- b.
- c.
- d.

15. Welk(e) landelijk(e) weekblad(en) leest u?

- a.
- b.
- c.
- d.

16. Bent u

(invullen wat van toepassing is)

- partijlid
- bestuurslid kiesvereniging of ander partijorgaan
- bestuurslid van een of andere vereniging
- (adviserend) lid van een vertegenwoordigend lichaam
- lid van een andere partij
- geen lid van een partij
- ARJOSlid

17. Tot welke leeftijdsgroep behoort u?

- tot 21 jaar
- 21 — 34 jaar
- 35 — 44 jaar
- 45 — 54 jaar
- 55 — 64 jaar
- 65 — 74 jaar
- 75 jaar en ouder

18. Welk onderwijs hebt u genoten?

- lager onderwijs
- lager onderwijs met vakdiploma
- mulo
- hbs, gymnasium
- kweekschool
- hoger onderwijs
- ander onderwijs, nl.

19. In welke categorie moet u worden ingedeeld?

- onderwijs
- middenstand en zelfstandig ambacht
- werknemer (niet-administratief personeel)
- werknemer (administratief personeel)
- agrarisch zelfstandige
- directeur, ondernemer
- ambtenaar
- vrij beroep
- geen beroep
- ander beroep, nl.

20. Waar bent u woonachtig?

- platteland
- stedelijk gebied

BIJ DE NEUS GENOMEN?

HERHAALDELIJK heeft men in uitzendingen van de NCRV betreffende de Antillen de voorstelling gesuggereerd, dat Nederlandse Kamerleden er weliswaar op bezoek zijn geweest, maar dat zij niet meer te zien kregen, dan de heersende groep goed vond.

Maar dat is onzin. Daarbij moet wel worden bedacht, dat Nederlandse Kamerleden niet naar de Antillen gaan op een inspectietoelt. Zij hebben er niets te inspecteren. Want de Antillen zijn een zelfstandig Rijksdeel met een eigen Regering en een eigen parlement: de Statenvergadering. De staten vergaderen in het openbaar. Zij zijn op democratische wijze door algemeen kiesrecht van mannen en

vrouwen gekozen, net als in Nederland. En zij kunnen in openbare vergadering in vrijheid spreken. Elke gedachte, dat Nederlandse Kamerleden er een soort controlerende functie hebben, is dwaasheid. Zulk een gedachte past alleen in een koloniale sfeer.

Maar dan in de tweede plaats. De Nederlandse kamerleden hebben in volle vrijheid contact met alle partijen, ook met de oppositiepartijen. Zij kunnen met iedereen spreken en iedereen kan hen informeren.

Bovendien laten de autoriteiten hen niet alleen de mooie dingen zien. Persoonlijk hebben wij het meegemaakt, dat de toenmalige gezaghebber van Curaçao, de heer Corsira, ons bracht naar wat hij noemde de meest donkere plek van Curaçao, een krottenbuurt buiten Willemstad, waar de mensen clandestien, na de grond door

occupatie te hebben verkregen, krotten hadden gebouwd. Men had veel moeite gedaan om vele bewoners aan een nieuwe woning te helpen. Die woningen waren beschikbaar en speciaal gebouwd om beschikbaar te zijn bij krottopruiming. Maar de meeste bewoners wilden niet weg uit het huis, dat hun niets kostte en zij bedankten voor een huis, waar zij huur moesten betalen en waar de nogal gepeperde rekening van de waterleiding zou worden gepresenteerd. Want water is op Curaçao een duur produkt: het moet gedistilleerd worden uit zeewater.

Voorts is het natuurlijk onzin te menen, dat de Nederlandse kamerleden in Willemstad worden opgesloten. Zij hebben er volle vrijheid van beweging. Om een enkel voorbeeld te noemen, wij hebben het meegemaakt, dat een schoolarts op ondubbelzinnige wijze haar kritiek te kennen gaf op de tekorten van schoolvoeding en medische controle, wat betreft de kinderen buiten de hoofdstad, die vaak met een lege maag naar school moesten.

De bezoekende Kamerleden gingen thuis op visite bij de meest fervente politieke tegenstanders van het regime, zij gingen op bezoek bij het bestuur van de kring van Surinaamse werkrachten. Kortom, zij hadden alle gelegenheid en vrijheid om alles te zien en alles te horen en deden dat ook.

Daarom is het telkens terugkerende verhaal van Kamerleden, die niets mochten zien of horen dan de autoriteiten goedvonden, dwaasheid. En meer dan dat. Het is laster. H.A.

WIJ KOMEN BIJ EEN

Op zaterdag 27 september 1969 geven de Provinciale Verbands Gelderland en Utrecht van de ARJOS de aanzet, tot het nieuwe seizoen met een grote bijeenkomst in het Geref. Jeugdgebouw „De Open Haard”, Willem de Zwijgerlaan 3 te EDE.

Om 2 uur 's middags begint een debat tussen mr. W. Aantjes (AR) en drs. J. M. den Uyl (PvdA), waarin ook de aanwezigen volop kunnen deelnemen. Ede is voor alle belangstellenden, zowel uit Gelderland als uit Utrecht, gemakkelijk per trein en bus te bereiken. De route wordt vanaf het station met een bord aangegeven. (Het is ± 5 min. lopen).

Op donderdag 9 oktober vergadert het A.R. Vrouwencomité Overijssel in Hotel Gijtenbeek te Zwolle.

Aanvang: 19.45 uur. Spreekster: mej. J. van Leeuwen, lid van de Tweede Kamer, over „Dans om de Miljoenennota”. Drs. J. J. Knibben, lid van de Prov. Staten van Overijssel, zal een slotwoord spreken.

betere baan?
kreeg u
de kans
maar.

Misschien is dit de baan: zelf uw tijd indelen, directieproblemen onder de loep nemen en ze door een computer laten uitwerken. U, als computerprogrammeur. Wat u daarvoor nodig hebt? Mulo- of gelijkwaardige opleiding. En een gezond stel hersens. Dan kunt u met anderhalf jaar schriftelijke studie alle papieren in handen hebben. Om een salarisklasse hoger te komen. De beslissing is aan u. Vul de bon in.

Naam
Straat
Woonplaats
Telefoon Leeftijd ..

Ik wil vrijblijvende inlichtingen en een gratis test voor computer programmeur. U kunt ook bellen. Uitsluitend na 7 uur 's avonds, of in het weekend: 020-22.34.09.

Dit weet u alvast: Er is keus uit diverse opleidingen. Met mondelinge bijlessen en praktijklessen aan de originele apparatuur. En met examen onder rijkstoezicht.

COMPUTER ACADEMIE
Singel 138 - Amsterdam - Tel. 22 34 09.

SCHULING GIETRIJENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor GEBOGEN HOUT
Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houweligen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES
EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS, TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK
„AERZEN”
INL. & VERKOOP OCEAN N.V. - VELP (G.)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - PB. 55

DIRECT GELD NODIG?
PERSOONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	
	AFLOSSING PER MAAND	
f 1000,-	47,50	34,30
f 2000,-	94,50	68,60
f 3000,-	142,04	102,90
f 4000,-	171,-	112,50
f 5000,-	189,39	137,20

enz. enz.
Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET
Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 04494 - 5320

FA. JAN DE MIK
HARDINXVELD - GIESSENDAM
Aannemers van Oeververbindingen - Griendhouhandel
Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld Giessendam

HOTEL „DE KROON”
SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen.

Getron Handels- en Transportonderneming
VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.
Binnenlandse en internationale transporten. Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

AMSTERDAM

WESTERVELD
bespaart U geld!

Postweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Heijelplein 9 - Westersstraat 138 - Spreeuwenpark 3 - Ribesstraat 39
Tulnstad Osdorp, Tussenmeer 62

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.
SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
Antraciet, brechcokes en olie voor centr. verwarming

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 360

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN
VERZORGT AL UW TRANSPORTEN DOOR HET GEHELE LAND
ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.
AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550
Official PEUGEOT - DEALER
VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN IJSSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

M. VAN REIJN'S
LOODGIETERSBEDRIJF
ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU
Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM

„Mietra”-transporteurs enz.
„Miedema”-landbouwwagens, enz.
Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk of persoonlijk inlichtingen of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA LANDBOUW- WERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TELEFOON 05173 - 541

N.V. HANDELSKWEKERIJ „Fides”
Hooflaar 4 DE LIER (Z.H.)
Gespecialiseerd in
CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

VOSKAMP EN VRIJLAND NV
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang no. 38

4 oktober 1969

VOORSTEL

DRS. B. GOUDZWAARD

MEER OPENBAARHEID VOOR WIJZE WAAROP FUSIES TOT STAND KOMEN

1

HET onderstaande voorstel, dat bij de Tweede Kamer naar aanleiding van het Enquête-voorstel Aarden in de Kamer zal worden gedaan, draagt niet een definitief karakter.

De bedoeling is, commentaren van de kant van de Kamer en van het bedrijfsleven uit te lokken, die eventueel een reden kunnen zijn tot een verdere aanpassing of amendering van het voorstel. Een meer definitief voorstel zou dan later aan de Kamer in de vorm van een motie kunnen worden voorgelegd. Deze werkwijze is gekozen om bij deze belangrijke zaak een standpuntbepaling mogelijk te maken, die zo zorgvuldig mogelijk — met inspraak van alle betrokkenen — tot stand komt.

2

Het voorstel zelf behelst het volgende:
I. De overheid neemt het initiatief tot een zo spoedig mogelijke oprichting van een permanente commissie tot het onderzoeken van fusies en daarmee verwante vormen van samengaan van ondernemingen.

II. Deze commissie krijgt tot taak:

a. informatie bijeen te brengen over de wijze, waarop in de periode van 1 januari 1960 tot heden de in punt III nader omschreven fusies tot stand gekomen zijn, met name t.a.v. de motieven die daarbij hebben gegolden en t.a.v. de personen, groepen en instanties, die bij de uiteindelijke besluitvorming een rol hebben gespeeld;

b. te analyseren — voor zover mogelijk — welk effect deze fusies hebben gehad op

— de werkgelegenheid
— het prijsverloop in de betreffende branche
— de afzet en het kostenpeil van de gefuseerde bedrijven
— de landelijke „concentratiegraad“;

c. de zich na de installatiedatum voordoende fusies — zoals onder III beschreven — eveneens aan het sub a) bedoelde onderzoek te onderwerpen, en deze in hun onder b) bedoelde consequenties in de loop der tijd te volgen;

d. de overheid van advies te dienen — welk advies de overheid verplicht is in te winnen — in die gevallen waarin de overheid hetzij de mogelijkheid tot fusering aan bepaalde algemene voorwaarden zou wensen te binden, hetzij bij incidentele fusies — bijvoorbeeld op basis van een reeds ingestelde meldingsplicht — tot bepaalde activiteiten zou wensen over te gaan.

III. De commissie dient haar onderzoek uit te strekken tot tenminste die fusies en andere vormen van samengaan van ondernemingen,

In de Kamer heeft een aantal sprekers — verrast door nevenstaand initiatief-Goudzwaard (AR) — een mitscherm rondom het initiatief opgetrokken.

De fractie heeft besloten het initiatief aan een brede kring van deskundige belangstellende organisaties voor te leggen ter beoordeling.

Aan werkgevers- en werknemersorganisaties, consumentenorganisaties, middenstandsorganisaties en landbouworganisaties is gevraagd hun gedachten over deze belangrijke aangelegenheid te laten gaan en de fractie daarvan op de hoogte te stellen.

— waarbij althans één onderneming van meer dan 250 werknemers of met een maatschappelijk kapitaal van meer dan f 500.000 betrokken is. Deze benedengrens kan worden verlaagd tot resp. 100 werknemers of een kapitaal van f 200.000, indien redelijkerwijs kan worden verwacht, dat een

*** Enquête-Aarden

De A.R. Tweede Kamerfractie heeft, met name om twee redenen, tegen het enquêtevoorstel-Aarden gestemd. De eerste reden was, dat het van de aanvang af een steekproefsgewijze opzet droeg, waardoor bij een complex verschijnsel als fusies geen betrouwbare resultaten kunnen worden verkregen; en juist voor de Staten-Generaal dient de betrouwbaarheid van haar enquêtes een eerste eis te zijn.

De tweede reden was, dat de enquête zich beperkte tot een onderzoek naar de wijze van totstandkoming van fusies, en niet naar de gevolgen, waartoe fusies leiden.

Zonder dit onderzoek naar de gevolgen — zo merkte de heer Goudzwaard in de eerste termijn reeds op — lijkt deze enquête nog het meest op het afschieten van een kanonskogel op een reeds weggevoegen kraai.

Deze beide redenen laten echter onverlet, dat de strekking van het enquêtevoorstel-Aarden — het verkrijgen van meer openheid t.a.v. het fusieverschijnsel in onze samenleving — in wezen

bepaalde fusie leidt tot een verhoging van het Nederlandse marktaandeel van de fuserende bedrijven tot een gezamenlijk percentage van meer dan 50 %.

IV. De commissie dient een gemengde samenstelling te hebben. Te denken valt aan personen aangewezen door respectievelijk de werkgeversorganisaties, de werknemersorganisaties en de Kroon. Daarnaast kan eventueel worden gedacht aan een of meer personen aangewezen door de consumentenorganisaties.

3

TOELICHTING

a. De eigenlijke bedoeling in het voorstel is, in overeenstemming met ook uit het bedrijfsleven zelf geuite wensen, de openbaarheid en doorzichtigheid ten aanzien van de fusie-activiteiten van het bedrijfsleven te bevorderen. Er zullen in de komende tijd ook in ons land — juist ook met het oog op de schaalvergroting in het kader van de E.E.G. — nog vele fusies noodzakelijk zijn; maar juist daarom is er veel aan gelegen, het fusieverschijnsel als zodanig van elke verdachtmaking te vrijwaren.

Dit voorstel beoogt daartoe een positieve bijdrage te leveren.

b. De belangrijkste verschillen met het voorstel van de heer Aarden schuilen in het punt IV - de samenstelling van de commissie - in punt IIb - het ook betrekken van de gevolgen van fusies in het onderzoek, en in punt IIc waaruit een permanente i.p.v. incidentele opzet blijkt.

c. Het onderhavige voorstel heeft stellig raakpunten met de bezinningsarbeid, welke thans in het kader van de S.E.R. t.a.v. fusies wordt verricht. Toch kan dit voorstel m.i. niet als een dubblure daarvan worden beschouwd, omdat de strekking van het onderhavige voorstel met die van de S.E.R. studie niet zonder meer samenvalt. De spits van het verzoek van de Minister van Justitie aan de S.E.R. is gericht op de ontwikkeling van „richtlijnen of normen van niet-wettelijke aard“ (brief van 9 oktober 1968; de zgn. fusiecode) en de wenselijkheid van een in dat kader werkzame — bestaande of nieuw te vormen instantie — van of uit het bedrijfsleven. De spits van dit voorstel is: door toedoen van een breder samengestelde commissie meer openbaarheid en doorzichtigheid te verschaffen t.a.v. de wijze waarop zich in het verleden en thans fusies plegen te voltrekken; welke aldus verzamelde informatie mede dienstbaar kan worden gemaakt aan het overheidsbeleid ten aanzien van fusies als zodanig.

juist is. Vandaar dan ook, dat van de zijde van de A.R. in tweede termijn een alternatief „voorstel“ werd geopperd. Daarin is gepoogd zowel deze gewenste openheid te verkrijgen als de hiervoor genoemde — gerechtvaardigde — bezwaren tegen de opzet van het enquêtevoorstel van de P.P.R. te onderwerpen.

Achteraf bezien was een ander tijdstip van lancering van dit voorstel gelukkiger geweest. Het kreeg nu de schijn bedoeld te zijn als een politiek middel, om tegen de enquête-Aarden te kunnen stemmen.

De werkelijke bedoeling was echter te voorkomen, dat het „kind“ van een nader onderzoek naar fusies in onze samenleving, met het „badwater“, van de uiterst ongelukkig opgezette enquête-Aarden, zou worden weggegooid.

De beleidslijn van de A.R.-fractie blijft, dat zulk een onderzoek ten eerste gewenst zou zijn. De kansen op een bevredigende besluitvorming van het parlement lijken op dit punt zeker niet te zijn verdwenen. Hopelijk zal het in dit nummer afgedrukte voorstel — dat op sommige punten aanzienlijk verder gaat dan de enquête-Aarden — als wegbe-reider daartoe dienst kunnen doen.

MAAND

Nog één maand, zie pag. 2. Op deze pagina ook nieuws uit de Tweede Kamer.

BRIEF

Enkele leden van de A.R. schreven een brief aan de A.R. Tweede Kamerfractie, zie pag. 4. Op deze pagina schrijft mr. W. Aantjes over de strijd om het Kamerpresidium.

DUITSLAND

Prof. mr. P. H. Kooijmans schrijft over de toestand in Duitsland na de uitslag van de Bondsdagverkiezingen, zie pag. 5.

HULP

Nederlandse hulp voor Australisch Nieuw-Guinea is de titel van een artikel van drs. M. van der Schaft. Dit artikel sluit aan op het stuk over Australisch Nieuw-Guinea, dat drs. Van der Schaft schreef in N.G. van 13 september j.l.

EMOTIES

De loonwet is na veel emoties aangenomen door de Tweede Kamer. De emoties zullen in de Eerste Kamer wel hoger oplopen. Zie pag. 9.

WONINGBOUW

Het gaat om de woningproductie zegt mr. W. Aantjes op pagina 7.

ARJOS

De Arjos houdt dit weekeinde een studieconferentie in Driebergen. Wat hier behandeld wordt kunt u lezen op pag. 8.

BELASTING

Moet er ieder jaar een verlaging, van de inkomstenbelasting komen? Deze vraag stelt dr. A. J. Vermaat op pag. 11.

RADIO

Op vrijdag 10 oktober kunt u op Hilversum II (298 m) luisteren naar een radiouitzending van de A.R.P. van 18.20—18.30 uur.

Dietrich Bonhoeffer

VERZET EN OVERGAVE

Dit boek bevat Bonhoeffers brieven en aantekeningen uit de gevangenis. Een indrukwekkend document over de strijd van een christen die weigert zijn situatie als lot te ondergaan.

Carillon-paperback f 12,00

Verkrijgbaar in de boekhandel.

Uitgave TEN HAVE N.V.

NOG EEN MAAND

Wij zijn de laatste maand voor de financiële campagne ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P. ingegaan.

Wel kan men zeggen, dat de A.R.P. dit gehele jaar 1969 negentig jaar is, maar zoals bij alle speciale acties, moet ook bij deze fondsvorming aan afronding gedacht worden.

Eerder hebben wij al gesuggereerd de campagne tegen november a.s. te gaan beëindigen.

Derhalve is het nu zo langzaam aan tijd u daaraan te herinneren en u te vragen om — als dit u schikt — thans ook uw bijdrage voor het jubileumfonds te storten op het speciale giro-nummer 712.000 ten name van Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag.

HERINNERING

Alle leden, die nog niet eerder een gift overmaakten, hebben nu inmiddels wel de herinneringsbrief ontvangen, met het verzoek door een gift mede te helpen de beoogde en zo nodige vijf ton vol te maken.

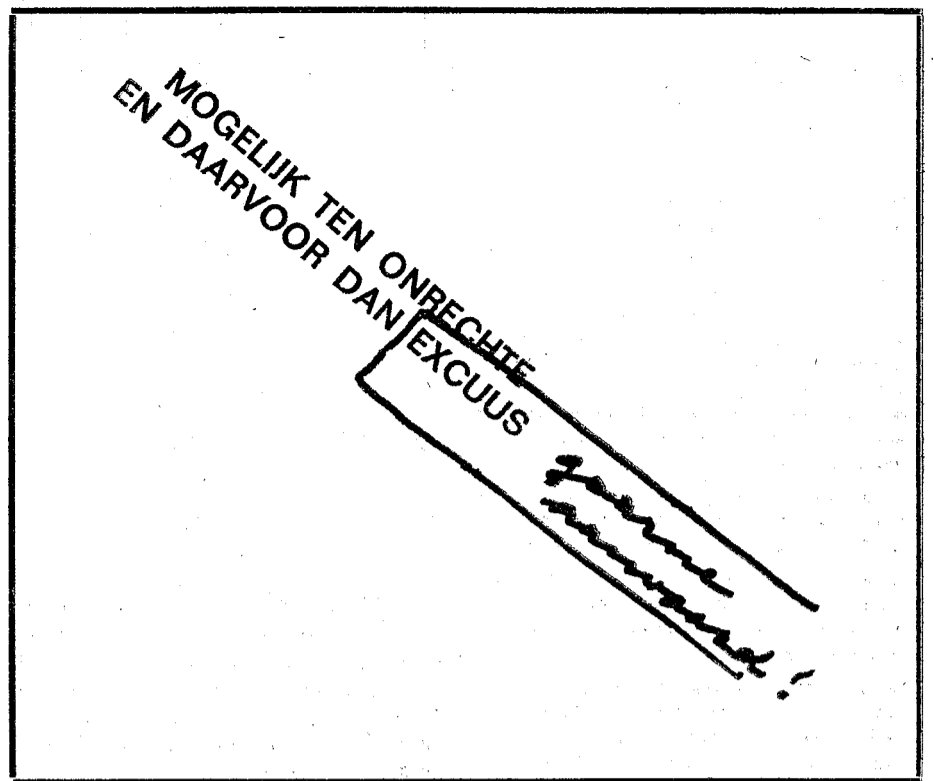
U weet, dat politieke partijen het financieel moeilijk hebben: steeds hogere kosten en naar verhouding in-

komsten, die te langzaam stijgen. Bovendien moeten en willen wij méér doen. Steun daarom een keer extra de activiteiten welke uit het fonds betaald moeten worden: publiciteit, kaderwerk, internationale contacten. Het geld is hard nodig.

AANVAARD EXCUUS

Sommige leden hebben dezer dagen ten onrechte de herinneringsbrief ontvangen. Wij hebben daarvoor reeds bij voorbaat ons excuus aangeboden. Het was een enorm karwei om te proberen 22.000 personen, die het fonds reeds een gift gaven, te selecteren uit de totaal 86.000 partijleden.

Hoewel dit voor het belangrijkste deel wel is gelukt, hebben diverse leden de brief dus toch ontvangen. Daarvoor hebben die leden stellig — zoals wij ook wel verwacht hadden — begrip. Dit blijkt bijvoorbeeld overduidelijk uit de hierboven geplaatste reactie van een van onze leden uit Noord-Brabant. Hij stuurde de herinneringsbrief terug naar het partijbureau met de toegevoegde woorden „gaarne aanvaard” achter „excuus” en die drie woorden omringd. Hartelijk dank.



ZEER OP PRIJS

Een ander lid, dat de herinneringsbrief ontving, vond dat hij — na aan het begin van de actie reeds een gift te hebben overgemaakt — thans nog wel iets kon bijdragen. Dat wordt vanzelfsprekend met dank aanvaard.

Wij verwachten, dat alle A.R. leden — in deze laatste maand van de speciale actie voor het fonds — samen zullen willen laten zien — ook financieel —

hart voor de zaak van de christelijke politiek te hebben.

Wanneer u van de met de herinneringsbrief meegezonden acceptgirokaart gebruik maakt, wilt u dan behalve het aangeven van het over te maken bedrag en het plaatsen van uw handtekening, ook het invullen van uw giro-nummer niet vergeten?

Uw medewerking wordt zeer op prijs gesteld.

Hartelijk dank voor de goede geste, welke u in dit jubileumjaar wilt maken.

SPREEKBEURTEN

De Tweede Kamer heeft onlangs met betrekking tot de behandeling van alle begrotingshoofdstukken besloten tot een andere werkwijze, teneinde een reële poging te doen de begrotingen voor 1 januari te kunnen afwerken, zoals het moet.

Praktisch tot de Kerstdagen zullen de Kamerleden — zeker uit de middelgrote en kleinere fracties — verreweg de meeste dinsdagen, woensdagen en donderdagen daarmee druk bezet zijn.

Deze werkwijze brengt bovendien nu mee dat in veel gevallen meerde-

re fractievergaderingen per week nodig zullen blijken te zijn. De voorzitter van de Kamer heeft voorts voorgesteld alle Kamervergaderingen zo nodig (en dat zal gelet op de ervaring zeker gebeuren) 's avonds voort te zetten.

A.R. Kamerleden zijn zeker en graag bereid spreekbeurten te vervullen en andere diensten te verlenen ten behoeve van onze kiesverenigingen. Maar wij vragen begrip voor de bijzondere situatie waarin zij dit jaar tot de Kerstdagen verkeren.

KAMERLEDEN VRAGEN MINISTERS ANTWOORDEN

Op de vraag van de heer Kieft e.a. waarin zorg werd uitgesproken over het Belgische uitstel van invoeringsdatum

B.T.W. zegt de staatssecretaris van Financiën.

— deze beslissing is vermoedelijk voor de Nederlandse economie niet direct van nadelige invloed.

— wel moeilijkheden als het gaat om de verdere realisatie van de Benelux afspraken met betrekking tot afschaffing fiscale binnengrenzen.

— België pleegde geen enkel overleg — hoe dan ook.

De heren Zijlstra, Walburg en Tolman — de laatste C.H.U.-er — hadden gevraagd hoe of het nu stond met hun suggestie, roomboter beschikbaar te stellen t.b.v. militairen.

De landbouwminister met zijn ambtgenoot van Defensie deelden mee dat er een geslaagde proef mee was genomen. Ingaande 1-10-1969 gaan de militairen boter ontvangen uit de interventie voorraden. Alleen bij oefeningen te velde blijft het bij margarine.

Het verschil in prijs tussen boter en margarine wordt echter niet door de defensie betaald. Maar, zegt de landbouwminister: verliezen kunnen bij de E.E.G. in rekening worden gebracht.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

UIT DE TWEDE KAMER

Het wetenschapsbudget 1969 is aan de orde geweest, waarbij onder meer naar voren kwam de wens om O.&W. te scheiden door voor de wetenschap een aparte minister op te eisen.

Prof. Diepenhorst was minder enthousiast. Wetenschap hoort bij onderwijs. De minister zei ja noch nee en zegde toe de problematiek inzake een optimale coördinatie voor te leggen aan de Raad van Advies voor wetenschapsbeleid.

Het initiatief voorstel-Aarden is verworpen: geen parlementaire enquête inzake machtsconcentraties naar fusies. De oppositie was vlak voor — de regeringsfracties wezen de voorgestelde methode af. Zonder de kerngedachte van dit voorstel te verwerpen.

De interpellatie „Verolme” is achter de rug — minister De Block bewees dat hij de materie beheerste. De interpellant Nederhorst had kennelijk niet gerekend met een terzake kundig interrupterende minister.

De Loonwet Roolvink-De Jong is na zwaar geschut van de zijde van het Kabinet — nodig voor een deel van de K.V.P. fractie kennelijk — aanvaard. De Kamer houdt zich deze en de volgende week intens bezig met de voorbereiding van de algemene en financiële beschouwingen en de begrotingshoofdstukken.

Tientallen voorbereidende bijeenkomsten zijn reeds uitgeschreven.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

NIEUWE STAFMEDEWERKER BIJ DR. KUYPERSTICHTING



De maatschappij waarin wij leven wordt in belangrijke mate gestempeld door de ontwikkelingen in de sfeer van de exacte wetenschappen: de technologie, de chemie, de biologie. Ook in de politiek worden wij voortdurend met dit soort vraagstukken geconfronteerd. Daarom is het opvallend, dat in de kring van het partijkader en van de praktiserende politici, de specifieke deskundigheid op deze terreinen van oudsher slechts schaars voorkomt.

Teneinde in deze steeds scherper gevoelde leemte te voorzien, leefde in de Dr. Kuiperstichting reeds enige tijd de wens, indien mogelijk iemand uit de sector van de b-faculteiten in de staf op te nemen. Dat kon thans worden gerealiseerd. Op 1 oktober jl. is als stafmedewerker bij de Dr. Kuiperstichting in dienst getreden drs H. Rebel.

Drs. Rebel is bioloog. Hij was tot nu toe werkzaam in een wetenschappelijke functie aan de Rijks Universiteit te Utrecht. Zijn maatschappelijke belangstelling deed hem een functie bij de Dr. Kuiperstichting aanvaarden.

Wij heten hem in onze kring welkom.

De Tweede Kamer heeft goedgekeurd, dat zonder bepaalde voorwaarden aan de N.V. Verolme een overbruggingskrediet van 25 miljoen wordt verleend.

Tegelijkertijd heeft zij een motie van de heer Nederhorst verworpen, waarin onder meer werd verzocht om de aanstelling van een regeringscommissaris in het concern, wiens handtekening vereist is voor alle verdergaande activiteiten van de N.V. Verolme.

Is de verwerping van deze motie een dome zet geweest? De A.R. radicalen, in Bunnik bijeen, menen van wel.

Ze zitten er echter naast. Juist de aanneming van deze motie zou dom geweest zijn, onverantwoord jegens de 10.000 werknemers.

In de eerste plaats omdat aanneming van de motie onherroepelijk een onmiddellijk vertrek van de heer Verolme zou hebben betekend. Zo'n onmiddellijk vertrek is in de Kamer door de heer Nederhorst zelf, in aansluiting op de werknemersorganisaties, als een op dit ogenblik bepaald ongewenste zaak betiteld.

In de tweede plaats, omdat de motie uitdrukkelijk stelde, dat de benoeming van de regeringscommissaris was bedoeld om de weg te banen voor het verkrijgen van de definitieve beslissingsmacht van de staat in de N.V. Verolme. Het is dom, zo'n vergaande beslissing te nemen zonder voorafgaand onderzoek naar hoe de zaken er bij Verolme nu werkelijk bij staan.

Bovendien is het dom, zo'n beslissing te nemen zonder er zich rekenschap van te geven, dat dan in één bedrijfstak voortaan een staatsbedrijf en een particulier bedrijf elkaar rechtstreeks zouden gaan beconcurreren!

In de derde plaats bewerkstelligen de voorwaarden, die de heer de Blok heeft bedongen, goeddeels dezelfde invloed van de overheid op het concern als via de regeringscommissaris van de heer Nederhorst zou worden bereikt. De heer Verolme mag geen belangrijke beleidsbeslissingen nemen zonder de minister daarin te kennen (wat in werkelijkheid, omdat de minister het krediet kan intrekken, een veto-recht betekent).

Bovendien is de heer Verolme verplicht de heren Langman en Biesheuvel in zijn bedrijf een onderzoek te laten verrichten, waarbij de heren ook gerechtigd zijn het vraagstuk van de (in feite eenhoofdige) leiding van het concern aan de orde te stellen. Langs deze weg zal naar het zich laat aanzien (goedschiks) meer kunnen worden bereikt, dan de motie Nederhorst (kwaadschiks) wil bereiken.

Bij moties als deze gaat het er niet zo zeer om, of je er voor bent, maar veel eerder of je er achter bent.

★ ★ ★ Griekse vrijheid

De Griekse regering laat in het buitenland vlugschriften verspreiden, waarin voor Griekenland gunstige citaten uit de buitenlandse pers zijn opgenomen. De methode is daarbij de volgende. De oorspronkelijke kop van het blad, waarin het citaat is opgenomen, wordt overgenomen en daaronder wordt dan met een zeer royale letter het citaat zelf afgedrukt. Meestal blijken dat dan ingezonden stukken te zijn, zodat geheel ten onrechte gesuggereerd wordt, dat in het citaat de mening van het betreffende blad wordt weergegeven. En in een democratisch land is het nu eenmaal niet moeilijk een ingezonden stuk geplaatst te krijgen.

In één van deze vlugschriften wordt ook (een ingezonden stuk uit) de International Herald Tribune geciteerd. De International Herald Tribune is een gemeenschappelijke buitenlandse uitgave van The New York Times en The Washington Post.

Dit citaat begint als volgt: „Het ontbreekt in Griekenland niet aan normale vrijheid. Het ontbreekt echter wel aan vrijheid om brand te stichten, om rellen te veroorzaken, om te plunderen,

EVOLUTIE POLITIEKE VRAGEN

DOOR H. ALGRA

LATEN we beginnen met in het kort samen te vatten, hoe vele wetenschappelijk voormannen op grond van onderzoeken en vondsten denken over het ontstaan van de aardse werkelijkheid, waarin wij leven. We kunnen die opvattingen als volgt samenvatten:

Drie miljard jaren geleden ontstonden door toenemende complicatie de eerste levende organismen in de oceanen. Maar eerst vanaf circa 600 miljoen jaren is de ontwikkeling beter bekend, zowel van de dieren als van de planten.

De hoofdlijn van de evolutie zet zich voort in de groep der gewervelde dieren, waarin na elkaar kaaklozen, vissen, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren optreden. Uit de tot de zoogdieren behorende groep van primaten komt dan tenslotte, omstreeks een miljoen jaren geleden, de mens voort.

Enkele duizenden jaren geleden gingen de mensen — toen zij aan landbouw en veeteelt gingen doen — zich vestigen in vaste woonplaatsen, en daar werd cultuurverdieping mogelijk. Er ontstonden verschillende beschavingen, met locale religies. Maar die beschavingen verstarde weer en ook de christelijke beschaving dreigde dezelfde weg op te gaan.

Tot in de zestiende en zeventiende eeuw in Europa een nieuwe fase optrad, waarin de natuurwetenschap de rol van voornaamste gangmaker speelde.

Die nieuwe fase is eerst nu in volle gang, en we zien nu een nieuwe, vroeger onbekende mogelijkheid. Tot nu toe was de evolutie sedert miljarden jaren een proces, dat ondergaan werd. Ook de mens is geworden, uit de groep primaten van de zoogdieren.

Maar wat de mens in de toekomst zal zijn, dat kan hij nu voor het eerst zelf mee beslissen. De mens behoeft niet meer passief mee te drijven op de stroom van de evolutie: de toekomst is als het ware in zijn eigen hand gelegd. Nu spreekt het van zelf, dat Nederlandse Gedachten niet de aangewezen plaats is, om over deze evolutie te discussiëren. Maar wij hebben wel de vraag aan de orde te stellen, hoe dit alles betekenis heeft of kan hebben voor de beginselen van de Christelijke politiek.

Ik zie die vragen speciaal in verband met de volgende vier punten.

I. De hier boven ontwikkelde evolutietheorie ziet de mens als bestaande in een bepaalde ontwikkelingsfase, waarin hij zijn eigen gedragspatroon analyseert en daarin ontdekt de invloeden van patronen uit het dierlijk leven. Tegenover die invloeden staat de tot bewustheid gekomen mens kritisch. En hij kan zijn eigen gedragingen en die van de mensen beoordelen op verschillende manieren, naar hun doelmatigheid, hun nuttigheid of schadelijkheid, enz. Maar hij zal, als hij zich aan zijn evolutie houdt, moeilijk komen tot een oordeel, dat het woord schuldig inhoudt. Zou hij dat al willen, dan zou hij de evolutie de schuld moeten geven of Hem, die de evolutie eenmaal heeft gestart. Maar wij maken als A.R., in ons politieke denken ernst met de macht der zonde.

Zonde is geen onvolkomenheid, die in een bepaalde ontwikkelingsfase nog overblijft of een atavisme dat stamt uit onze voorvaderlijke dieren, **maar zonde is afval en ongehoorzaamheid.** Afval van God en ongehoorzaamheid aan Zijn geboden.

Onvolkomenheid kan leiden tot pogingen om te verbeteren, maar zonde betekent schuld en verdient straf. In de politiek hebben wij hiermee te maken. Want het zwaard, dat de overheid niet vergeefs draagt, is een instrument, haar door God toevertrouwd, om gerechtigheid te oefenen en het kwaad te straffen. Ik verwijs voor de zoveelste maal naar Romeinen XIII.

Heel onze politieke belijdenis omtrent het ambt der overheid (ik verwijs ook naar de eerste volzin van art. XXXVI van de Nederlandse geloofsbelijdenis) hangt samen met begrippen als kwaad, schuld, straf en recht.

Ik zie nog niet in, hoe het principiële karakter van dit deel van ons beginsel-program is te handhaven, als wij in plaats van over zonde en genade, recht en straf, gaan spreken over een zichzelf bewustwordende mens, die de toekomst in eigen handen neemt, maar nog te kampen heeft met gedragspatronen uit het dierlijk leven.

II. In de politiek gaat het altijd weer om normen. Nu horen wij van de zijde van hen, die de evolutie als boven aangegeven aanvaarden, dat de mens in de ontwikkelingsfase, waarin hij zich nu bevindt, zo tot bewustheid is gekomen, dat hij zich zelf kan leren kennen en dat hij kan zoeken naar normen, die hij hanteert bij het nemen van fundamentele beslissingen.

Niet zelden ontmoeten wij de opvatting, dat die normen zelf veranderen, dat zij tijdgebonden blijven, dat zij zelf in een proces van verandering en ontwikkeling zijn betrokken.

Nu gaan wij ervan uit in de christelijke politiek, dat wij normen hebben, die ons uit genade, tot behoud van ons leven, zijn gegeven, door de Here, die onze Wetgever is en onze Rechter en onze Behouder. Daarom gaat het ons in de politiek niet om het vinden van normen, die geschikt zijn om verder te helpen evolueren en kwade kansen zoveel mogelijk te vermijden, maar om

het beslag van Gods Woord op ons volksleven.

III. Het evolutieproces is een proces van miljarden jaren, maar het nieuwe is, sedert een in vergelijking met die miljarden jaren héél, héél korte tijd, dat de mens, die door evolutie is geworden wat hij nu is, voortaan zelf mee beslist over de verdere ontwikkeling. Die verdere ontwikkeling ligt óók, en historisch gezien allereerst, op biologisch terrein.

Het vermogen van de mens, om nu zelf het proces te beïnvloeden, houdt ook het vermogen in te werken aan verbetering van het menselijke ras. Zestig jaar geleden werd dat al aan de studerende jeugd voorgehouden via het leerboek der dierkunde van Dr. J. Ritzema Bos en Dr. H. Bos. Toen werden de jongelui al geconfronteerd met natuurkeus en teeltkeus. Bij natuurkeus gaat het om een proces, dat buiten de wil van de mens omgaat, maar als de teeltkeus komt, dan grijpt de mens in, hij kiest en schift en bevordert daardoor, dat er betere variëteiten komen, of rassen, welke technische onderscheidingen men ook aanvaardt.

En dan komt de vraag op, onvermijdelijk: hoe verbeteren we de mensen door teeltkeus? Het is geen onbekende zaak. Men kan er in Duitsland navraag naar doen. Wij hebben het als afschuwelijk afgewezen. Maar het is niet duidelijk, hoe zulke theorieën en praktijken principieel kunnen worden afgewezen, als men eenmaal aanvaardt:

- a. de mens is geworden door een evolutieproces;
- b. hij is nu gekomen in de fase, waarin hij zijn verdere ontwikkeling zelf mee bevordert en bepaalt;
- c. bij die activiteit kiest hij normen, die passen in deze fase van de ontwikkeling en die de komst van betere mensen bevorderen.

IV. De laatste vraag heeft betrekking op de toekomst. De evolutie begon miljarden jaren geleden en heeft tot nu toe op aarde geculmineerd in de uit de groep der primaten ontwikkelde mens. Is het, gezien vanuit de leer der evolutie, niet zeer voor de hand liggend, aan te nemen, dat het proces verder zal voortschrijden, en dat uit de mens zich weer een hoger wezen zal ontwikkelen, dat zich verhoudt tot de mens, zoals deze zich verhoudt tot de primaten, waaruit hij is ontstaan?

De christelijke politiek heeft met dit alles te maken. Zij heeft te maken met schuld en straf, kwaad en gerechtigheid, maar ook met gezondheidszorg en milieuverbetering, en bij dit alles leeft zij of behoort zij althans te leven uit het geloof, dat Christus komen zal en bezig is te komen.

De christelijke politiek vindt haar grondslag in de Bijbel.

Het lijkt mij niet aanvaardbaar, wanneer iemand tot ons zou zeggen: ga er mee door, ga er vooral mee door, maar begrijp wel, als wij als biologen bezig zijn, dan hebben wij een ander verhaal, waarin niets van wat u de grondslagen noemt van uw christelijke politiek valt in te passen of te verwerken.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

om te vernielen, om opstootjes te veroorzaken, om etalages kapot te slaan, om universiteiten stil te leggen en in brand te steken, om zich tegen het gezag te verzetten, om de spot te drijven maken voor anderen, om vijf procent met de wet, om de straten onveilig te van de bevolking toe te staan het leven te vergallen van vijftien procent, die zich aan de wet houden".

Het moest overbodig zijn, maar het kan toch geen kwaad dit nog eens te signaleren. De methode van deze propaganda is leugenachtig. De verdediging van het huidige Griekenland in het citaat zelf lijkt als twee druppels water op de argumenten, waarmee Hitlers derde rijk in de dertiger jaren in het buitenland werd verdedigd.

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

STRIJD OM KAMER- PRESIDIUM

De verkiezing van een zesde lid van het presidium der Tweede Kamer is een nek-aan-nek race geworden tussen de heer Van Rossum (S.G.P.) en mej. Goudsmit (D'66).

In de derde stemming werd de heer Van Rossum gekozen. Sindsdien doet het gerucht de ronde, dat de („confessionele”) meerderheid van de Kamer geen tweede vrouw in het presidium wenste. Mej. Goudsmit zelf verklaarde dit in de radiorubriek „Parlement Vandaag” van de N.O.S. op 18 september. De volgende dag kon men dit ook in verschillende dagbladen aantreffen. De werkelijke gang van zaken leert echter anders.

Bij de instelling van het presidium enige jaren geleden werd besloten, dat van ieder der vijf grote en middelgrote fracties in volgorde van grootte een vertegenwoordiger lid van dit college zou zijn. Aldus werden gekozen de heren Van Thiel (K.V.P.), Nederhorst (P.v.d.A.), Zegering Hadders (V.V.D.), Aantjes (A.R.P.) en Jonkvrouw Wtewaal van Stoetwegen (C.H.U.). Voor elk hunner werd uit dezelfde fractie een plaatsvervanger aangewezen. Voor de A.R.P. was dat de heer Kieft.

Om echter te voorkomen dat alleen de stemmen der grotere fracties in het presidium zouden doorklinken, werd be-

sloten een zesde zetel te creëren, waarvoor dan iemand uit de (toen zes) kleinere fracties zou worden gekozen. Deze fracties waren in volgorde van grootte: Boerenpartij, D'66, C.P.N., P.S.P., S.G.P. en G.P.V. Met praktisch algemene stemmen werd gekozen de heer Lankhorst (P.S.P.).

De Kamer koos dus niet iemand uit de grootste der kleinere partijen, maar uit het geheel dezer partijen een geschikt geachte persoon. De heer Lankhorst vertegenwoordigde ook niet de P.S.P., maar werd in het presidium opgenomen om ook stem van een kleinere fractie in de leiding van de Kamer te laten doorklinken. Dat blijkt ook uit het feit, dat niet een tweede lid van de P.S.P., maar de heer Van Dis (S.G.P.) tot zijn plaatsvervanger werd gekozen.

Het nut van deze zesde zetel is duidelijk, als men bedenkt dat het presidium bijvoorbeeld de voorstellen uitwerkt over de samenstelling der commissies, over de verdeling van de spreektijd over de fracties, over de verdeling van het voor wetenschappelijke hulp aan de fracties beschikbare geld, over de verdeling van de beschikbare ruimten in het Kamergebouw, enz. De heer Lankhorst vervulde deze taak als representant van een kleinere fractie uitnemend en het was daarom ook voor het presidium een verlies, dat hij de in zijn partij tot zoveel complicaties aanleiding gevende overstap maakte naar de Eerste Kamer.

Bij het begin van het nieuwe parlemen-

taire jaar moet ook het presidium opnieuw worden samengesteld. De eerste vijf plaatsen leverden geen problemen op; de zittende leden werden herkozen. Wie zou nu de zetel van de heer Lankhorst innemen?

Het aantal kleinere partijen was door splitsingen in de Boerenpartij en in de K.V.P. inmiddels gestegen tot negen, in volgorde van grootte nu: D'66, C.P.N., P.S.P., B.P., S.G.P., Groep-Harmsen, Groep-Aarden, G.P.V., en de heer Kronenburg.

Als geschikte personen uit de kring dezer fracties kon men o.a. de namen horen noemen van de heren Van Rossum (S.G.P.) en Visser (D'66).

Het zou eenvoudig en voor de hand liggend geweest zijn als de voorzitters der negen kleinere groeperingen met elkaar overleg hadden gepleegd over een eventuele gemeenschappelijke kandidaat. In plaats daarvan echter schreef de heer Van Mierlo aan een aantal fractievoorzitters een brief, waarin hij steun vroeg voor de kandidatuur van mej. Goudsmit.

D'66 bleek van oordeel, dat zij als in grootte zesde fractie recht had op deze zetel. Zij eiste dan ook niet alleen deze zetel op, maar eiste tevens het recht op de keuze van de persoon aan zich te houden.

Hoewel dit op zichzelf een honorabel standpunt is, betekende het in dit geval een geheel ander criterium dan indertijd tot het instellen van deze zetel aanleiding heeft gegeven. Volgens de nu door D'66 voorgestane redenering zou in 1967 de Boerenpartij recht op deze zetel hebben gehad. (Beide partijen bezetten zeven zetels, maar de Boerenpartij kreeg meer stemmen). De nu aangevoerde argumentatie keerde zich tegen D'66 zelf. Door het zo te stellen zou immers alleen de stem van D'66 en niet meer de stem der kleinere fracties in het presidium hebben geklonken.

Dat wordt bevestigd door de houding van D'66 bij de keuze van een plaatsvervanger voor de heer Van Rossum. Omdat mej. Goudsmit maar op het nippertje van de heer Van Rossum had verloren, vonden velen (waaronder de A.R. fractie) het sportief dat zij de plaatsvervangende zetel kreeg toegewezen. Vele anderen daarentegen vonden

het wel correct, gezien de uitslag van de eerste stemming als plaatsvervanger iemand uit de fractie van D'66 te kiezen, maar achtten mej. Goudsmit niet de geschikte persoon. Zo werd het opnieuw een nek-aan-nek-race, nu tussen mej. Goudsmit en haar fractiegenoot Visser. Mej. Goudsmit won in de derde stemming.

Het merkwaardige was echter het grote aantal blanco stemmen. Deze bleken, naar van die zijde achteraf verklaard werd, o.a. van D'66 zelf afkomstig te zijn.

En nu is er dan het verhaal, dat mej. Goudsmit „gepasseerd” werd omdat het „confessionele” deel van de Kamer geen tweede vrouw in het presidium wenste.

Dat is een onhoudbare voorstelling van zaken. Van het presidium hebben immers jarenlang twee vrouwelijke leden deel uitgemaakt, daartoe met praktisch algemene stemmen gekozen, n.l. freule Wtewaal en mevrouw Stoffels. Mag (een deel van) de Kamer voor een bepaalde functie ook een vrouwelijk medelid — hoe charmant zij ook moge zijn — minder geschikt achten zonder dat onmiddellijk een gehuil wordt aangeheven van „discriminatie van de vrouw”?

Een dergelijke overgevoeligheid doet in ieder geval weinig geëmancipeerd en zeker niet erg pragmatisch aan!
W. Aantjes

Ondergetekenden, leden van de anti-revolutionaire partij, hebben zich beraden over enkele aspecten van het door de regering uitgestippelde beleid in de zojuist aangeboden miljoenennota.

Daarbij spreken wij uit dat de aangeboden begroting veel evenwichtige tendenzen vertoont, waarbij met name de dekking van de voorgestelde maatregelen onzes inziens de toets der kritiek grotendeels kan doorstaan.

Onze bezwaren richten zich dan ook meer op de besteding van de ruimte, een ruimte die in feite een groot deel van het politieke beleid voor de rest van deze kabinetsperiode weergeeft. Hoewel macro-economisch nauwelijks bezwaren zijn aan te voeren tegen een verhoging van de B.T.W. die slechts tot een stijging van 0,25 pt. (op jaarbasis) van de kosten van levensonderhoud aanleiding zal geven, zijn de psychologische invloeden veel groter, waarbij wij ons afvragen of deze stijging wel hiertoe kan worden beperkt. Het is toch niet waarschijnlijk dat afrondingen in de prijzen niet een grotere oprijving van de prijzen teweeg zullen brengen, dan nu wordt verondersteld. Daarbij komt dat het voor ons duidelijk is dat binnen afzienbare tijd niet te ontkomen valt aan een aanzienlijke verhoging van het B.T.W. tarief b.v. tot 15%. De thans voorgestelde verhoging verstoort evenwel de juist ingetreden rust in de prijzen, en wel ter dekking van een ruimte die verloren gaat voor een politiek omstreden doel. Het komt ons voor dat er veel meer aanleiding zou zijn in overeenstemming met het S.E.R.-advies af te zien van het voorstel tot de B.T.W.-verhoging. De daarmede gemoeide f110 miljoen dient dan in mindering te komen van de te geven belastingcorrectie.

Door het verminderen van de totale belastingopbrengst met f110 miljoen

BRIEF A.R. LEDEN AAN TWEEDE KAMER- FRACTIE

neemt de ruimte af. Met betrekking tot deze ruimte stelt de regering voor een deel te bestemmen voor belastingcorrectie. De voorgestelde verdeling van het bedrag lijkt ons niet in overeenstemming met de eisen, die de anti-revolutionaire partij stelt aan een progressief beleid. Essentieel in de miljoenennota is immers de belastingcorrectie van 600 miljoen in 1970. De 230 miljoen voor optrekking van de belastingvrije voet conform het besluit van begin dit jaar, dient ook in onze gedachtengang gehandhaafd te blijven, zodat het in 1970 per saldo gaat om een

bedrag van 600 miljoen (600 + 230 — 230 = 600).

Wij zijn van mening dat het vervallen bedrag ad 110 miljoen B.T.W. verhoging hieruit moet worden gefinancierd

600 miljoen

110 miljoen

resteert derhalve Daar ook wij de gevolgen van de inflatie voor de laagste inkomensgroepen te zwaar vinden, is na afweging van prioriteiten onzes inziens voor de groep tot een inkomen van f 20.000,— in 1970 niet meer beschikbaar dan

490 miljoen

240 miljoen

Wij zijn er daarbij van uitgegaan, dat de inkomensgroepen hierboven, hoewel wel zwaar belast, gezien de prioriteiten deze last toch moeten dragen. Hun mogelijkheden tot afwenteling zijn overigens in het algemeen ook groter

Ter besteding blijft nu over 250 miljoen

Dit bedrag zouden wij in het kader van de door ons gestelde prioriteiten aan de ontwikkelingshulp, aan een verdere bestrijding van de woningnood, in het bijzonder de krotopruijing en aan tegemoetkomingen voor de allerlaagste inkomens willen besteden.

De oplossing van de krotopruijing zou versterkt ter hand kunnen worden genomen door hiervoor een apart fonds in het leven te roepen. Het totale nu reeds beschikbare bedrag van 190 miljoen, vermeerderd met de door ons gewenste 100 miljoen, waarbij wij tevens aandringen om in dit fonds de Breedband miljoenen ad 230 miljoen te storten, geeft een fonds met een totaal van 520 miljoen.

Wij zijn er ons van bewust, dat dit bedrag lang niet voldoende is, maar

slechts een duidelijke aanzet is om dit probleem op te lossen. Wij stellen ons voor dat de eerstkomende jaren dit fonds steeds een grote kapitaalsinjectie verkrijgt, om uiteindelijk te bereiken een fonds dat de totale krotopruijing vanuit zichzelf kan financieren. Bij tegemoetkomingen aan de laagste inkomers — waarvoor in onze gedachtengang 50 miljoen ter beschikking is — denken wij met name aan een verdergaande premieverlaging van Ziektefonds-Verzekering voor bejaarden, alsmede verdergaande herziening van de inkomensgrenzen in de kinderbijslagregeling voor kleine zelfstandigen.

Duidelijkheidshalve zij erop gewezen, dat wij ons uitsluitend hebben bezighouden met een herverdeling van de door de regering berekende ruimte. Bij een bredere aanpak zou een opnieuw doorlichten van de totale begroting niet achterwege hebben kunnen blijven. Dat zulks in verband met het korte tijdsbestek door ons niet heeft plaatsgevonden, wil geenszins zeggen, dat wij van mening zijn dat hier een en daar geen verlaging van de overheidsuitgaven zou kunnen plaats vinden. Wellicht kan dan ook worden gesteld, dat de ruimte voor uitgaven voor zaken, waaraan wij hoge prioriteit menen te moeten geven, groter is dan uit het bovenstaande blijkt. Zoals uit onze opstelling t.a.v. de geplande belastingaanpassing reeds impliciet blijkt, achten wij het geen juiste afweging van prioriteiten, indien deze aanpassing in de toekomst een automatisch karakter zou krijgen. De redelijkheid van deze aanpassing, althans voor de lagere- en midden-inkomens, erkennende, komt het ons voor, dat de prioriteit van die aanpassing niet zodanig is, dat andere prioriteiten daarvoor bij voorbaat moeten wijken.

Mr. A. C. Smallegenbroek, Bunnik; mr. C. van de Wetering, Den Haag; J. Reugebrink, Leiderdorp; T. Renes, Utrecht; drs. G. Gort, Leidschendam; drs. G. Terpstra, Utrecht.

DUITSE VERKIEZINGEN

PROBLEMATIEK IS ER NIET EENVOUDIGER OP GEWORDEN

AFGELOPEN zondag is de bevolking van de Duitse Bondsrepubliek naar de stembus getogen na een verkiezingsstrijd die gekenmerkt werd door een felheid en een verbetering, die in de jaren na de Tweede Wereldoorlog haar weerga niet vond.

Men kent inmiddels de uitslag van deze verkiezingen en het kan moeilijk gezegd worden dat de Duitse bevolking zichzelf daarmee een dienst heeft bewezen. Slechts op één punt is een gelukwens op zijn plaats: de neo-nazistische N.P.D. haalde niet de voor vertegenwoordiging in het parlement noodzakelijke 5% en werd dus buiten de Bondsdag gehouden. Of daaruit zonder meer de conclusie mag worden getrokken dat het Duitse volk daarmee duidelijk te kennen heeft gegeven niet de weg van het rechtse radicalisme op te willen, durf ik nog niet direct te bevestigen.

Niet ten onrechte immers werd het verwijft geuit, dat sommige vertegenwoordigers van de C.D.U./C.S.U. (en ik denk hierbij met name aan de leider van de C.S.U., Franz-Joseph Strauss) in de verkiezingsstrijd bezig waren de N.P.D. „rechts in te halen”. De roep om „orde, desnoods met geweld” werd maar al te gemakkelijk door deze personen overgenomen.

F.D.P. OP VINKETOUW

Voor het overige heeft de uitslag van de verkiezingen de problematiek er niet eenvoudiger op gemaakt. Slechts één partij, de S.P.D. van Willy Brandt, slaagde er in winst te behalen, doch niet genoeg om de grootste partij van het land te worden en daarmee vrijwel automatisch de leiding van de nieuwe regering in de wacht te slepen. De grootste partij bleef de C.D.U./C.S.U. onder leiding van Kiesinger, ook al leed zij procentueel een gering verlies. De liberale F.D.P., die onder leiding van haar nieuwe, voortvarende leider Walter Scheel, een voormalige minister van ontwikkelingshulp, een „ruk naar links” had gemaakt, met name op het gebied van de buitenlandse politiek, leed een formidabele nederlaag en zag haar ahang bijna gehalveerd.

Des te merkwaardiger is het dat deze groter verliezer thans op het vinketouw zit en dat beide grote partijen naar haar gunsten dingen, omdat zij ieder afzonderlijk niet in staat zijn een regering te formeren, die over een meerderheid in de Bondsdag beschikt. De laatste jaren werd de Bondsrepubliek geregeerd door de zogenoemde Grote coalitie, de coalitie van C.D.U. en S.P.D.

Voor de S.P.D. was dit een belangrijke zaak, omdat zij op deze wijze kon aantonen dat zij beschikte over mannen die in staat waren regeringsverantwoordelijkheid te dragen, iets wat tot op dat tijdstip door de C.D.U. was ontkend.

Wat dat betreft is de afgelopen periode voor de S.P.D. een succes geweest: de socialistische ministers waren bepaald niet de slechtste.

Voor de rest kan het experiment met de grote coalitie bepaald niet geslaagd worden genoemd. De meningsverschillen tussen de beide partners op het gebied van de buitenlandse, de financieel-economische en de onderwijspolitiek

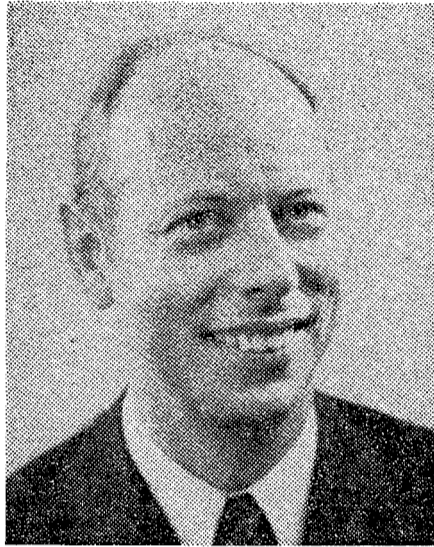
waren zo fundamenteel, dat dit de laatste maanden voor de verkiezingen leidde tot een vrijwel volstrekte regereloosheid. Bondskanselier Kiesinger had bijna een dagtaak aan het terugnemen van wat zijn coalitiegenoten in de regering hadden opgemerkt.

GROTE COALITIE ONGEWENST

Persoonlijk ben ik van mening dat het betreurd moet worden dat de uitslag van de verkiezingen de S.P.D. niet zonder meer in staat heeft gesteld een regering te vormen zonder de C.D.U. De S.P.D. heeft de afgelopen 3 jaar wel kunnen bewijzen dat zij in staat is te regeren, doch niet dat zij ook in staat is een beleid uit te stippelen: daarvoor waren de meningsverschillen met de C.D.U. te groot. Twintig jaar regeringsverantwoordelijkheid heeft in de C.D.U. daarentegen tot een verwarring van de opvattingen geleid, die deze partij weinig opgewassen doen lijken tegen de problemen van deze tijd. Een periode in de oppositie zou kunnen leiden tot bezinning op en herwaardering van de uitgangspunten.

Een herstel van de grote coalitie lijkt mij dan ook in alle opzichten ongewenst.

Allereerst omdat de geschilpunten geenszins zijn weggenomen. Reeds heeft Kiesinger meegedeeld dat bij een herstel van de grote coalitie de S.P.D. vrijwel al haar verlangens uit de verkiezingsstrijd zou moeten terugnemen. Doch men kan toch ternauwernood van Brandt verwachten dat hij zijn inzichten op het gebied van de buitenlandse politiek (een liberaler houding naar het Oosten, door Kiesinger het najagen van illusies genoemd) wederom ondergeschikt zal maken aan die van de Bondskanselier, om over de opvattingen van de socialistische minister van economische zaken, Schiller maar te zwijgen. In de tweede plaats lijkt mij een herstel van de grote coalitie ongewenst, omdat dit ertoe zou leiden dat de rol van de Bondsdag bijna tot nul wordt gereduceerd, nu alleen de gehalveerde F.D.P. als oppositiepartij zou overblijven. De laatste jaren hebben reeds aangetoond hoe ongewenst het is als een regering een krachtige oppositie-partij mist. Dat heeft het parlementaire stelsel in Duitsland geen goed gedaan en het ongenoegen daarover manifesteerde zich onder meer in het opkomen van de buiten-



DOOR PROF. MR. P. H. KOOIJMANS

parlementaire oppositie, de A.P.O. Als alternatief blijft dan over een coalitie tussen F.D.P. enerzijds, C.D.U. of S.P.D. anderzijds. Wat het eerste betreft, de leider van de F.D.P. heeft een en andermaal gezegd dat zijn enige bedoeling was de C.D.U. in de oppositie te drijven. Waar bovendien de F.D.P. tijdens de verkiezingsstrijd zozeer de nadruk heeft gelegd op het buitenlands beleid, een beleid dat voor Kiesinger nog onaanvaardbaarder is dan Brandt's opvattingen op dit gebied, kan men zich moeilijk voorstellen dat er een coalitie C.D.U./F.D.P. tot stand zou kunnen komen, zonder een totaal gezichtsverlies althans van F.D.P.-leider Scheel.

Een coalitie tussen S.P.D. en F.D.P. (ook wel genoemd de Heinemann-coalitie, omdat de huidige Bondspresident Heinemann gekozen werd door samenbundeling van de S.P.D. en F.D.P. stemmen) beschikt in de Bondsdag slechts over een krappe meerderheid van 12 stemmen. Bovendien heeft in de F.D.P. niet iedereen Scheel's ruk naar links met instemming gevolgd en maken nu reeds vooraanstaande figuren binnen de F.D.P. (zo bijvoorbeeld de vroegere leider Mende) bezwaren tegen een eventuele liberaal-socialistische coalitie. Met

een zekere schijn van waarheid stellen zij dat de verkiezingsuitslag heeft duidelijk gemaakt dat de kiezers Scheel's opvattingen hebben afgewezen. De Bondsrepubliek staat voor grote problemen. Externe vraagstukken van buitenlands beleid, zoals bijvoorbeeld aanvaarding van het verdrag inzake de niet-verspreiding van kernwapens, waarvan de S.P.D. een voorstander is, terwijl de C.D.U. nog altijd een slag om de arm houdt, omdat zij de mogelijkheden van een Duits kernwapen niet zonder meer wil opgeven.

Intern onrust aan het arbeidsfront en steeds toenemende moeilijkheden aan de instellingen van onderwijs, terwijl voorts de buitenparlementaire oppositie een destabiliserend element vormt. Het is op zichzelf een bedenkelijk feit dat in het huidige Duitsland een gedeelte van de jeugd het vertrouwen in de democratische instellingen verloren heeft, waarbij het zelf toepassing van geweld veelal niet schuwt.

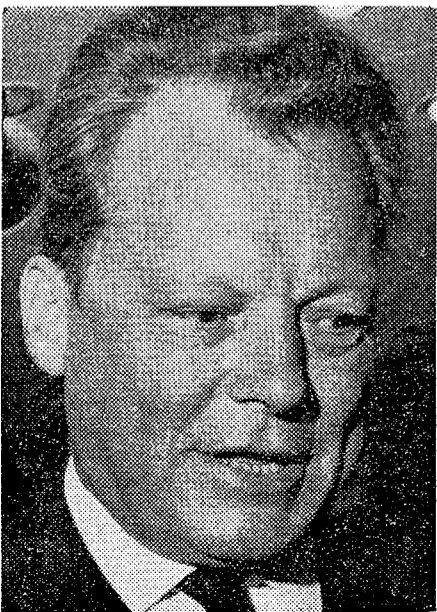
Het is mijn stellige overtuiging dat zij niet weer in het gareel kan worden gebracht door slechts te dreigen met krachtadig herstel van de orde en rust. Daarmee wordt het vertrouwen niet hersteld. De benaderingswijze van de S.P.D. lijkt mij op dit punt genuanceerder dan die van de C.D.U.

S.P.D./F.D.P. COMBINATIE GEWENST

Hier wreekt zich misschien wel het feit dat de Bondsrepubliek geen echt linkse oppositiepartij heeft, die de ontevreden een alternatief biedt voor de regeringspartijen. Er was geen werkelijke oppositie, waarop men zijn stem kon uitbrengen. F.D.P. en S.P.D. (die met het socialisme weinig anders gemeen heeft dan de naam) zijn typische midden-partijen, de C.D.U. (die overigens weinig blijkt geeft vanuit een evangelische inspiratie te handelen) is de laatste jaren naar rechts gezwinkt. S.P.D. noch C.D.U. konden zich distancieren van het werkelijk niet al te stralende regeringsbeleid van de afgelopen jaren, omdat zij daar zelf verantwoordelijk voor waren.

Het behoud van het democratisch bestel in Duitsland lijkt mij daarom het beste gediend door een verbreking van de grote coalitie, een herinvoering van de parlementaire oppositie en de formatie van een regering die op de belangrijkste knelpunten in staat is een doelgericht beleid te voeren. Naar mijn smaak wordt dit laatste op dit moment beter gewaarborgd door een S.P.D./F.D.P. combinatie, dan door een opnieuw aan het bewind komen van de C.D.U., onder de als regeringsleider bepaald niet indrukwekkend gebleken Kiesinger.

Op één feit wil ik nog de aandacht vestigen. De leider van de Beierse C.S.U., Strauss, schijnt er, in tegenstelling tot Kiesinger, wel voor te voelen in de oppositie te gaan. Is dit, omdat hij daardoor betere kansen ziet om in de komende vier jaar zijn rivaal Kiesinger voorbij te streven en zo het leiderschap van de christen-democratische groepering te verwerven? Het lijkt mij geenszins onmogelijk.



Willy Brandt



Walter Scheel



Georg Kiesinger

DE economische ontwikkeling van A.N.G. heeft de laatste jaren aanmerkelijke vorderingen gemaakt. Nadat in 1963 een Wereldbankmissie de volkshuishouding had doorgelicht, werd het in 1964 aangeboden plan in grote trekken overgenomen door het Gouvernement.

Het 1e vijfjarenplan van 1964-1968 heeft de verwachtingen overtroffen. Het plan behelsde verhoging van produktie en export, en gaf veel aandacht aan het onderwijs en aan het inschakelen van de Papoea's in het produktieproces.

ECONOMIE

Op grond van deze resultaten werd voor de jaren 1969 - 1973 een 2e vijfjarenplan opgesteld, waarbij het House of Assembly grote inspraak had. Dit plan gaat f 800 miljoen per jaar kosten en zal voornamelijk gefinancierd worden door Australië.

Voorts verstrekt de Wereldbank leningen via de Papua and New Guinea Development Bank; verkrijgt men „zachte” leningen van de I. D. A. en heeft het U. N. D. P. (V. N.) enige programma's opgezet.

Een indicatie van de vooruitgang vormt het feit, dat waar aanvankelijk voornamelijk publieke investeringen plaats vonden (59 procent van het totaal in 1967), thans meer nadruk wordt gelegd op investeringen in de private sector. Voor 1969 schat men de investeringen van het Australische bedrijfsleven in A. N. G. op f 280 miljoen.

De economische groei in de markteconomie bedroeg sinds 1960 gemiddeld 12 procent per jaar; de economische groei-voet voor de gehele volkshuishouding is sinds 1960 6,3 procent per jaar (Indonesië in die periode gem. 1 procent per jaar). Het totale Bruto Nationaal Product bedroeg in 1966 351,8 miljoen. Ter vergelijking moge dienen het inkomen per hoofd van de bevolking: Austr. N. G. \$ 140; Indonesië \$ 100 (1966).

60 procent der bevolking werkt thans voor de voorziening in eigen onderhoud, terwijl 40 procent in verschillende gradaties in de markteconomie is ingeschakeld.

Uiteraard ligt ook voor dit ontwikkelingsgebied de nadruk op de landbouw, hetwelk 69 proc. van het B. N. P. levert; de industrie levert 30 proc. 9000 Papoea's waren in 400 industriële en handelondernemingen werkzaam in 1966. Hoewel de handelsbalans sterk negatief is, nemen de exporten toe. In 1956 bedroegen de exporten \$ 23,6 miljoen; in 1967 53 miljoen (importen 114 miljoen). Een groei der exporten met 9,8 proc. per jaar. De exportzijde van de handelsbalans was in 1966 als volgt samengesteld:

copra	14,3 milj.
cocosolie	5,9 milj.
hout	3,7 milj.
rubber	2,6 milj.
goud	0,9 milj.
cacao	4,4 milj.
koffie	8,8 milj.
diversen	9,2 milj.

PAPOEA'S INSCHAKELEN

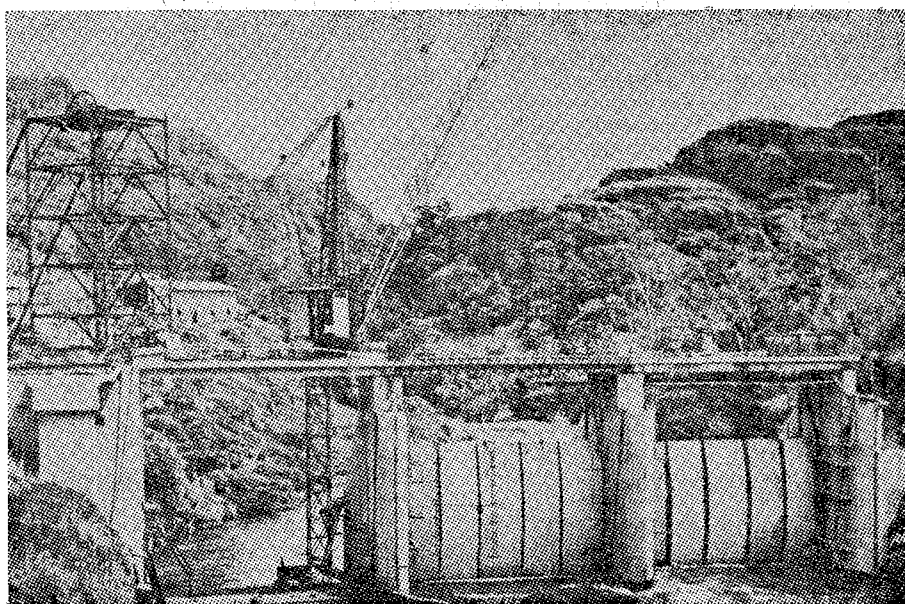
Met name de Wereldbank heeft aangedrongen op expansie in de copra - cacao-, rubber- houtproductie. Belangrijk is hierbij de inschakeling van de Papoeabevolking.

In 1966 brachten de Papoea's zelf 28 proc. der copraproductie voort; 26 proc. der cacao-productie en 63 proc. der koffieproductie.

De kwaliteit der producten is hoog genoteerd (Arabica-koffie; Trinitariocacao). Meer dan de helft van het areaal voor de commerciële landbouw is in handen van de Papoea's, die voor 40 proc. der totale produktie zorgen. Voor het in gang zijnde vijfjarenplan wordt 60 proc. van het aan te leggen areaal voor de Papoea's bestemd (1092 miljoen vierkante meter), welke in coöperatief verband of op „smallholdersbasis” de landbouw te beoefenen. Opmerkelijk veel Papoea's volgen landbouwonderwijs.

De Wereldbank schatte de exploiteerbare houthoeveelheid op \$ 280 miljoen productiewaarde.

Ook t.a.v. de mineralen is men optimistisch gestemd. Aan een groot aantal Australische en buitenlandse ondernemingen zijn concessies verleend, waarbij uiteraard vele gebieden nog niet zijn



Rounadam bij Port Moresby

NEDERLANDSE HULP AAN AUSTRALISCH NIEUW-GUINEA

DOOR DRS. M. VAN DER SCHAFT

onderzocht. Er zijn grote voorraden koper, olie en gas aangetroffen en in mindere mate nikkel, bauxiet (Manus) en goud. Het Bougainville project zal, nadat het in produktie zal zijn gekomen naar schatting \$ 60 tot 100 miljoen koper aan de exporten toevoegen. Op het Onderwijs heeft men grote nadruk gelegd.

In 1966 had 30 proc. der Papoea's enig schoolonderwijs gehad, 14.000 Papoea's vervolgonderwijs; en 33 hoger technisch onderwijs en waren er 2 academici. Er bestaan thans 204.500 lagere scholen; 15000 vervolgscholen (o.a. lager technisch onderwijs) en 6 colleges voor hoger middelbaar medisch-, handels-technisch- en landbouwonderwijs. De in 1965 gestichte Universiteit telde in 1968 183 studenten. Voor het hoger onderwijs worden uitwisselingsprogramma's naar Australië opgezet. 16 proc. van het Budget wordt aan onderwijs besteed.

De Regeringsbegroting gaf in 1967 een totaal aan uitgaven aan van \$ 131 miljoen (1954 \$ 20 milj.), waarvan 57 proc. \$ 77,6 miljoen gedekt werd door Australische bijdragen. 37 proc. wordt gedekt door eigen belastingen; 6 proc. door internationale fondsen, terwijl daarnaast nog \$ 39 miljoen om niet door Australische departementen werd gefourneerd.

Grote zorg wordt besteed aan de Gezondheidszorg - thans 107 ziekenhuizen en 760 klinieken.

De toekomst ziet men optimistisch tegemoet, hoewel men in de zeventiger jaren nog in aanzienlijke mate zal zijn aangewezen op buitenlandse (voornamelijk Australische) hulp. Voor 1975, wanneer de onder vijfjarenplan aangelegde landbouwareaal en plantages in volle produktie zullen zijn gekomen, schat men de totale agrarische productiewaarde op \$ 102 miljoen.

MELANESISCHE VISIE

Zonder nader in te gaan op de rechtsgeldigheid van de Indonesische claim op West-Irian - welke meer betwist dan verdedigd wordt - kan men stellen dat van 1946 - 1950 het probleem Nieuw

Guinea niet die extreme vormen had die het in de latere jaren van het conflict is gaan innemen. Eerst in 1956 werd West-Irian een centraal punt voor Indonesië, toen de situatie in Indonesië chaotisch was - een staatsgreep, gevolgd door de vorming van een tegenbewind in Sumatra en de staat van beleg - en Soekarno een actuele stimulant nodig had om de interne moeilijkheden af te reageren.

Aanvankelijk lagen de kaarten geheel anders.

Bij het voorbereiden van de onafhankelijkheid van Indonesië - zie het boek van professor Mohammed Yamin; „Naskah presiapang undang undang dasar 1945” (N.R.C. 17 aug. 1968) - verklaarde dr. Hatta op 11 juli 1945:

„Ik zou het grondgebied van Papoea aan anderen willen laten. Ik erken dat ook het Papoeavolk het recht heeft een vrije natie te worden.”

Soekarno sprak in 1945 in dezelfde geest. Bij de stemming over de grondwet werd echter West-Irian bij het gebied van het vroegere Ned. Indië getrokken.

In 1961 duikt bij Indonesië de Melanische visie weer op. The Economist van 6 mei 1961, pag. 527, registreert, dat toen Generaal Nasoetion in het voorjaar van 1961 een bezoek bracht aan Australië, hij - tegen de achtergrond van zogenaamde Nederlandse kolonisatie in een vreemde omgeving - „proposed a conference of South West Pacific Countries about New Guinea”.

Een Indonesische parlementaire missie, die in mei 1968 o.a. Australisch Nieuw Guinea bezocht, onderzocht tijdens dit bezoek de aspiraties die de Australische Papoea's koesterden over de toekomst van hun gebied (Volkskrant, 1 juli 1968). Aan het Indonesische Parlement werd verslag uitgebracht, waarbij de geconstateerde opvattingen van de Australische Papoea's werden weergegeven:

- a) onmiddellijke vrijheid
- b) geleidelijke onafhankelijkheid
- c) een 7e staat binnen een Australische federatie
- d) een onafhankelijke natie binnen een Melanische federatie

Tijdens dit bezoek van Minister Malik aan Australië in april 1968, circuleerden in de Australische pers berichten dat Malik gesproken had over de mogelijkheid van samenwerking tussen de beide regeringen inzake de twee aangrenzende territoria. Ook werd de suggestie gedaan van het uitwisselen van bestuursambtenaren tussen Port Moresby en Soekarnopoera, gelijk in de Nederlandse tijd gebruikelijk was.

NEDERLANDSE HULP

Het delicate probleem West-Irian lijkt nog allerminst te zijn opgelost. Reeds vertoeven enige duizenden vluchtelingen in A. N. G. en weten daar de aandacht van de pers tot zich te trekken. Nu Zuid-Oost Azië in toenemende mate in de invloedssfeer komt te liggen van de drie wereldmachten en President Nixon's nieuwe strategie gebaseerd is op Zuid-Oost-Azië als 's wereld voornaamste spanningshaard in de toekomst, is het noodzakelijk dat het complex Nieuw Guinea in een stabiele sfeer wordt gebracht.

Hoe het Indonesië zal vergaan met de tegenover haar zeer gefrustreerde Papoea's, is een open vraag. De Papoea's van West-Irian, die net iets te ver zijn gevorderd in hun politieke bewustwording, kunnen mogelijkerwijs een spelelbal worden van allerlei labiele krachten. Reeds schijnt het partijprogramma van de Chinese Communistische Partij het programmapunt te bevatten „The liberation of West-Irian.” Dit is niet zo verwonderlijk omdat China alle vrijheidsbewegingen steunt en in casu zeker de tegen Indonseië gerichte stromingen.

Voor Nederland geldt dat zij niet zonder ernstige morele kleerscheuren van dit probleem afscheid gaat nemen. De A. R. Senator Algra heeft onlangs in de Kamer op eminente en zeer klare wijze de Nederlandse positie geschetst met de op de internationale politieke situatie in 1962 gebaseerde overdracht was Nederlands rol als directe belanghebbende voor het grootste deel uitgespeeld. De uitvoering van Het Accoord van New York liet weinig mogelijkheden, waarin de meesten - zij het met droefheid - hebben berust. Het is wel uitermate pijnlijk dat er ook Nederlanders waren die als waterdragers van Indonesië de Indonesische interpretatie van de volksstemming hebben gesteund en versterkt.

„Met name in op Indonesië georiënteerde zendingskringen dreigt het gevaar, dat men het bovenpartijdige Evangelie verwacht met het reeds door de torenbouwers van Babel verabsoluteerde beginsel van territoriale integriteit.” Een duidelijke sanctienering van het systeem van moesjawarah door Nederland (zie mijn artikel in Nederlandse Gedachten van 17 mei 1969) had niet nodig geweest; Nederland had de Indonesische interpretatie van de volksstemming aan het forum der Verenigde Naties kunnen overlaten. Het is evenmin te verklaren dat tussen Indonesië en Nederland - aldus Minister Malik onlangs in Rome - een gentlemen's agreement bestond om de volksraadpleging „geruisloos” te laten verlopen. Het ligt thans in de bedoeling dat Nederland belangrijke bedragen gaat leveren voor de ontwikkeling van West-Irian.

Wil Nederland meewerken aan een stabiele zone in dit gebied van Zuid-Oost-Azië, dan zou Nederland in een Nieuwe conceptie van haar buitenlandse politiek ook dienen te overwegen om enige ontwikkelingshulp te geven aan het solide en dure ontwikkelingsmodel van Australisch Nieuw Guinea

Hiermede zou Nederland een soort counterbalance-effect kunnen nastreven, indien zij beide delen van Nieuw Guinea - zowel West-Irian als Australisch Nieuw Guinea - van haar ontwikkelingshulp laat profiteren. Nu de Nederlandse ontwikkelingshulp zich op steeds minder concentratielanden gaat richten, kan zonder veel bezwaar deze hulp uitgebreid worden tot het rendabele vijfjarenplan van Australisch Nieuw Guinea.

Tevens geeft Nederland hiermee steun aan de eenzame positie van Australië in Zuid Oost Azië en levert zij een bijdrage aan het per jaar f 800 miljoen vergende ontwikkelingsplan van Australisch Nieuw Guinea, waar Australië thans alleen voor staat.

UITEINDELIJK BESLISSEND IS DE WONINGBOUW- PRODUKTIE

DE woningbouw is een onderwerp dat — gelukkig en terecht — grote belangstelling van het publiek heeft. Helaas is het ook een graag aangegrepen middel om stemming te kweken tegen het beleid van de huidige minister, onze geestverwant Ir. W. F. Schut. Alleen al het hanteren van een overmaat aan cijfers kan bijdragen tot een onbehaaglijke stemming. Ook al is men niet in staat zelf de cijfers op hun ware betekenis te toetsen, toch blijft er gemakkelijk iets van het onbehagen hangen, dat sommigen met het gebruik van deze cijfers graag opwekken.

In de op deze wijze ontstane sfeer van onbehagen moest minister Schut op 2 en 3 juli j.l. de kritiek op zijn woningbouwbeleid bestrijden. Hij deed dat op overtuigende wijze en de Kamer liet hem dan ook aan het eind der discussies ongemoeid.

Op 29 augustus echter kwam het Landelijk Werkverband Huisvestingsnood — overigens naar mijn overtuiging bestaande uit oprecht door de woningellende van velen bewogen mensen — met de beschuldiging dat de minister de Kamer onvoldoende en onjuist had voorgelicht en ook nu weer gebeurde dat met een overvloed van voor het publiek oncontroleerbare cijfers. De pers hapte er gretig in en het onbehagen stak opnieuw de kop op.

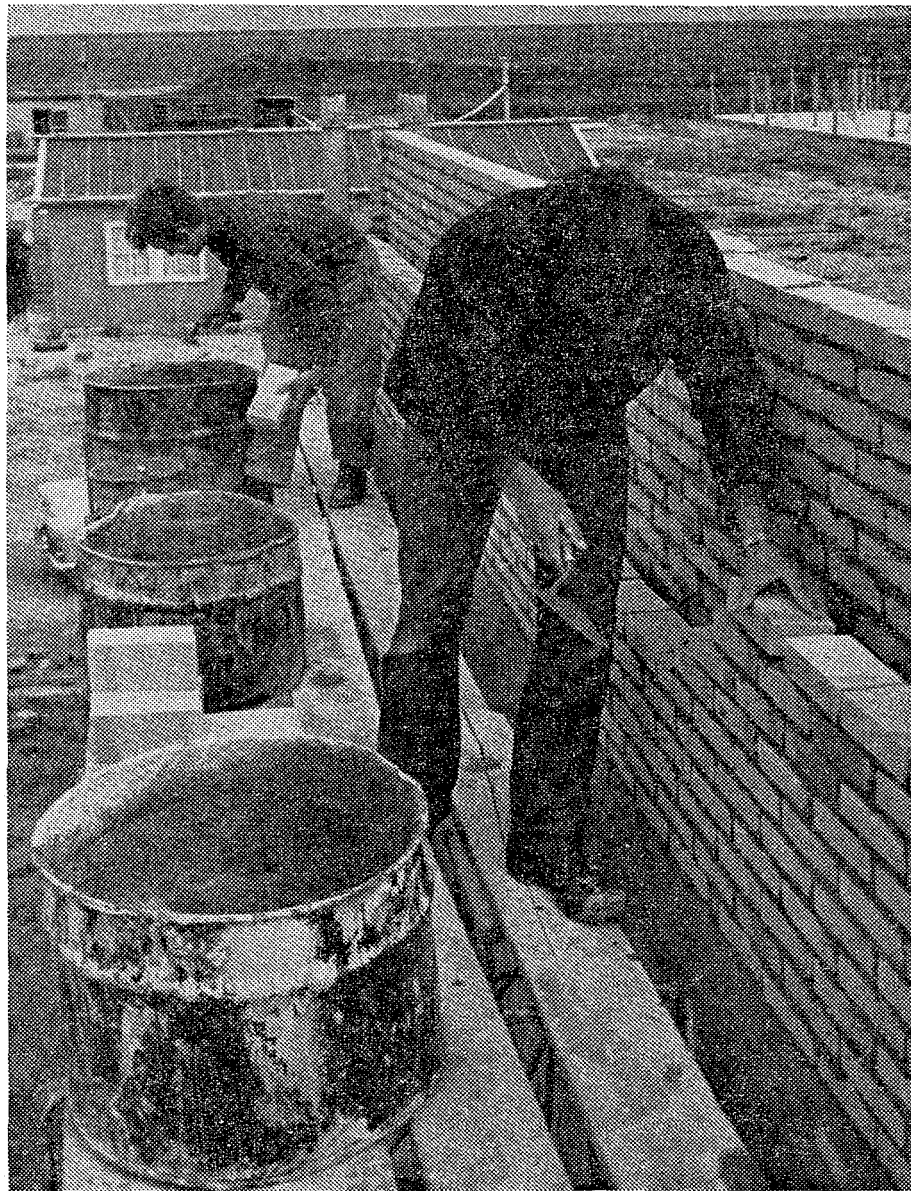
Hoe moet een minister daar nu mee aan? Door rechtstreeks te reageren begeeft hij zich in een buitenparlementaire discussie. Dat is een riskante en niet onbedenkelijke procedure. Een minister moet zich in het parlement verantwoorden en bovendien weet je nooit waar je met zulk een buitenparlementaire discussie terecht komt.

Onder die omstandigheden kan het een minister welkom zijn, als er vanuit de Kamer vragen worden gesteld die hem gelegenheid geven zijn oordeel over zulk een aanval kenbaar te maken. Die vragen stelde ik hem op 3 september en inderdaad benutte minister Schut de gelegenheid om op 11 september uitvoerig en grondig aan te geven, hoe de werkelijke stand van zaken is. Tegelijkertijd greep hij de kans om zijn in de Kamer wat erg ongenueanceerd gedane uitlatingen over een eventueel uitstel van de huurverhoging wat af te zwakken. Dat kan hem van pas komen, als hij het wetsontwerp, dat dit uitstel regelt, straks in het parlement moet verdedigen.

ONJUIST WOORDGEBRUIK

Blijft de vraag: hoe komt het dan dat men er toch telkens weer in slaagt onrust over de woningbouw te kweken? Het antwoord is, dat dit komt, omdat de zaak inderdaad nogal ingewikkeld is. Dat leidt gemakkelijk tot verwarring. Helaas is het soms tot in ons parlement nodig op de verwarring te wijzen, die het gevolg is van een onjuist en dus onoordeelkundig woordgebruik.

Dat was ook het geval in het Kamerdebat van 2 en 3 juli j.l. Darom lijkt het nuttig nog even op dit debat terug te komen om te trachten aan de hand van het daar besprokene enige duidelijkheid te scheppen.



Allereerst moet er onderscheiden worden tussen verschillende begrippen, die elk verschillende zaken aanduiden en die niet door elkaar gehaald mogen worden. Dat geldt met name voor de begrippen woningbouwprogramma en woningproductie, aantal voltooide woningen en aantal woningequivalenten. Het woningbouwprogramma geeft het aantal woningen aan dat naar verwachting in dat jaar in uitvoering zal worden genomen. De woningproductie is de mate, waarin de woningbouw in dat jaar voortgang vindt. En dat is dan weer iets anders dan het aantal woningen dat in een bepaald jaar voltooid wordt.

Wanneer men deze begrippen niet onderscheidt, staat dat niet alleen een goede beoordeling van het beleid in de weg, maar leidt dit ook gemakkelijk tot een demagogisch gejongleer met cijfers.

GEBREK AAN INZICHT

Ook in de pers kan men beschouwingen aantreffen, waaraan een volkomen gebrek aan inzicht ten grondslag ligt. Om een kras voorbeeld te noemen: in een hoofdartikel in het Eindhovens Dagblad van 12 juni 1969 komt de volgende zinsnede voor: „De minister is op één punt teleurgesteld, namelijk over de woningbouw in de vrije sector. En dat is dan

nog wel de sector waar toch aardig wat subsidie ingepompt wordt, zo meent deze regering”.

Zo'n citaat bewijst wel hoe gemakkelijk de zaken door elkaar worden gehaald en hoe nodig het is duidelijk onderscheid te maken. De zogenaamde vrije sector is immers juist de enige van de drie sectoren van het woningprogramma, die niet wordt gesubsidieerd!

Al zijn het aantal in een bepaalde periode in uitvoering genomen en het aantal in diezelfde periode voltooide woningen onvergelykbaar, de mate van realisering van het bouwprogramma is natuurlijk wel van belang voor de toekomstige produktie. Een parlementair debat daarover is dan ook niet zinloos, mits de zaken daar goed uit elkaar worden gehouden.

WONINGPRODUKTIE BESLISSEND

Uiteindelijk beslissend is de woningproductie. En daarbij is dan niet beslissend het aantal in een bepaalde periode voltooide woningen, maar het aantal „woningequivalenten”, d.w.z. de voortgang van de woningproductie, omgerekend in aantallen woningen. Dan blijkt, dat de produktie in woningequivalenten zich heeft ontwikkeld van rond 85.000

CIJFERS OVER WONING- BOUW

DOOR MR. W. AANTJES

in 1963, 110.000 in 1964, 118.000 in 1965, 118.000 in 1966, 124.000 in 1967, naar 128.000 in 1968. De reële woningproductie is dus nog nooit zo hoog geweest als in 1968.

De woordvoerder van de P. v.d. A., de heer Van den Doel, mocht dan nog zo luidruchtig betogen, dat de woningproductie „schandelijk” was, de nuchtere en enig werkelijk relevante cijfers spraken andere taal. Zijn fractiegenote, mej. Barendregt deed nog een reddingspoging door te interrumpen, dat niet 1968 aan de orde was maar 1969 en dat het dan veel slechter zou worden. Dat kon echter weinig indruk maken, nu de ook verleden jaar door de oppositie gedane pessimistische voorspellingen te enen male niet waren uitgekomen.

Inmiddels kan worden aangenomen, dat ook in 1969 — zeer bijzondere onvoorziebare omstandigheden voorbehouden — het programma van 125.000 kan worden gehaald. Dan zal de oppositie zich wel weer concentreren op pessimistische voorspellingen voor 1970, evenals dat voor 1968 en daarna voor 1969 het geval was. De geloofwaardigheid van zulk een oppositie neemt op deze wijze echter met het jaar af.

Dat betekent niet, dat er voor 1970 geen vuiltje aan de lucht zou zijn. Met name de nog steeds stijgende rente en het uitstel van de huurverhoging stellen de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening voor ernstige problemen. Onder andere uit het feit, dat hij de laatstgenoemde maatregel voor zijn verantwoordelijkheid heeft genomen, moet echter worden afgeleid dat hij meent die problemen de baas te kunnen. Op grond van de uitkomsten van zijn woningbeleid in de afgelopen jaren komt hem daarbij op zijn minst het voordeel van de twijfel toe.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

VOLGENDE STAP IN DISDUSSIE OVER 'WELZIJN'?

Dit weekend (3 en 4 oktober) houdt de ARJOS haar jaarlijkse landelijke studie-conferentie, ditmaal in het conferentieoord „Ons Centrum” te Driebergen. Centraal in deze conferentie zal staan de vraag, wat we eigenlijk bedoelen als we spreken over „welzijn”, „welzijnsbeleid”, „welzijnsstaat”, etc.

Nu is welzijn een term die zich zo langzamerhand een vaste plaats heeft veroverd in de politieke terminologie. Een vaste plaats in de zin van „veel gebruikt”; nog niet in de zin van „duidelijk omlind”. Politieke spraakverwarring is ten dezen dan ook geenszins denkbeeldig. Een woord is tenslotte maar een woord, en het kan gemakkelijk een huls blijken te zijn waarin verschillende ladingen kunnen worden gestopt.

Van de drie grote christelijke partijen kan, althans worden gezegd, dat zij bezig zijn inhoud te geven aan de desbetreffende termen. Bezig zijn, meer nog niet. Het onlangs gepubliceerde rapport van de „18” over „welzijnsbeleid” stelt duidelijk, dat het slechts bouwstenen aandragt voor een voortgaande discussie op dit punt.

Toch valt er reeds een ontwikkeling te bespeuren. Nog niet zo lang geleden werd het welzijnsbeleid beschouwd als eer. min of meer afgebakende sector binnen het gehele beleid. Welzijnsbeleid was, voorzover het de overheid betreft, het beleid dat gevoerd werd door het ministerie van CRM, eventueel aangevuld met het volksgezondheidsbeleid en — in een later stadium — het onderwijsbeleid. Als zodanig was het concurrerend met de andere beleidssectoren, waarbij nog dient te worden aangetekend, dat het ministerie van CRM gold als een der minder zware portefeuilles. Thans wint de gedachte veld, dat alle beleid welzijnsbeleid behoort te zijn, omdat het menselijk welzijn bij alle beleid in geding is. Welzijn is niet een bepaald onderdeel van het beleid, maar een dimensie van de totaliteit van het regeringsbeleid. (Men vergelijk hier het jongste „Beginsel- en politiek werkprogramma” van de CHU, het „Model provincie-program 1970” van de ARP en het zojuist genoemde rapport van de „18”). Op deze gedachte wordt voortgeborduurd in een ter gelegenheid van de ARJOS-conferentie verschenen brochure *) van de hand van dr. H. van den Berg, lector in de sociologie van het Maatschappelijk Werk aan de VU. In een bestek van 20 pagina's stelt de schrijver een zeer groot aantal onderwerpen aan de orde, die, afzonderlijk en in hun onderlinge samenhang, op veelal verrassende wijze nieuwe perspectieven openen voor de terzake gevoerde discussie.

Hieronder slechts een greep uit een veelheid van zaken.

WELZIJSSTAAT

Van den Berg betreft in zijn beschouwingen het onderscheid rechtsstaat - welvaartsstaat. Volgens hem is deze onderscheiding niet meer genoegzaam om de ontwikkelingen in de samenleving te typeren. De ontwikkelingen zijn al zo ver voortschreden, dat behoefte ontstaat aan een nieuwe term: welzijnsstaat.

Hiermee wil niet gezegd zijn, dat wij al volop in die welzijnsstaat leven. Wel,

dat wij in toenemende mate de tekortkomingen van de welvaartsstaat ontdekken en nu een term nodig hebben als aanduiding voor de nieuwe richting die wij willen gaan, en waarvoor de ideeën beginnen door te komen.

Het inslaan van een nieuwe richting betekent niet, dat we al het oude zo maar overboord zouden mogen gooien, aangenomen dat we het zouden kunnen. Rechtsstaat en welvaartsstaat hebben vele pluspunten die niet gebagatelliseerd mogen worden. Het gaat veeleer om een correctie van eenzijdigheden. Onze generatie ziet zich geplaatst voor de opgave „de maatschappelijke strevingen, die typerend zijn voor de verschillende staatsbeelden onderling op elkaar af te stemmen”.

Wat zijn nu de karakteristieken van deze welzijnsstaat?

DOEL EN MIDDELEN

Naar de mening van Van den Berg verschillen welvaartsstaat en welzijnsstaat van elkaar zowel wat betreft het doel als de middelen. In de welvaartsstaat is de allesbeheersende vraag: welke bijdrage leveren de maatschappelijke activiteiten aan de economische welvaart.

Ter illustratie wordt verwezen naar de wijze waarop staatssecretaris Kruisinga in het Christelijk Historisch Tijdschrift van april/mei 1969 zijn volksgezondheidsbeleid meende te moeten verdedigen, nl. door er op te wijzen dat de uitgaven op het gebied van de volksgezondheid moeten worden beschouwd als investeringen, waarvan een belangrijke bijdrage tot de stijging van de economische produktie mag worden verwacht. Economische welvaart is in de welvaartsmaatschappij geen middel, maar doel in zichzelf. Daaraan wordt al het andere — ook de mens — ondergeschikt gemaakt.

Wij hebben echter de — ongetwijfeld aanwezige — zegeningen van de economische groei in zoverre overschat, dat deze economische groei niet in staat blijkt om „vanzelf” de problemen van de armoede, de woningbouw, de stedenbouw en het onderwijs op te lossen; om nog maar te zwijgen van de problemen samenhangend met de menselijke „vervreemding” etc.

Typerend voor de welzijnsstaat is, dat de mens en het samenleven van de mensen centraal gesteld worden. Daaraan is al het andere ondergeschikt, ook de economische welvaart. Wij leven niet vóór maar dóór handel en industrie. De welzijnsstaat kenmerkt zich niet door het streven naar economische groei, maar naar sociale groei.

INTEGRATIE VAN BELEID

Daarvoor is in de eerste plaats nodig een geïntegreerd beleid, d.w.z. een beleid, waarin de diverse sectoren op elkaar zijn afgestemd en met elkaar rekening houden teneinde het grote doel, het menselijk welzijn, te kunnen dienen. Deze noodzaak tot integratie van het beleid geldt zowel voor de overheid als voor het particulier initiatief, waar al evenzeer langs, naast en over elkaar heen gewerkt wordt.

De eis tot integratie betekent, dat voor de regering welzijnsbeleid niet meer een aangelegenheid kan zijn van één of en-

kele ministeries, zoals dat in de welvaartsstaat het geval was. In de welvaartsstaat, zegt Van den Berg, kenden wij een reeks welzijnsorganen, zoals op het gebied van de lichamelijke en geestelijke volksgezondheid, de maatschappelijke dienstverlening en het culturele werk. We hadden de illusie daarmee ons welzijn voldoende te kunnen garanderen.

In de welzijnsstaat kunnen we ons niet meer verlaten op instellingen en voorzieningen. In de welzijnsstaat wil men de samenleving als zodanig vernieuwen en dat is een zaak die de totaliteit van het beleid betreft; dat is een kabinetszaak.

De noodzaak het welzijnsbeleid tot een kabinetsaangelegenheid te verheffen blijkt o.a. ook uit de opvallende ontwikkeling die het ministerie van CRM heeft doorgemaakt sedert 1952. Begonnen als ministerie voor alleen maatschappelijk werk is het inmiddels uitgedijd tot een ministerie dat zich bezig houdt met „samenlevingsopbouw” en „sociale planning”. Het maatschappelijk opbouwwerk kreeg in 1966 als centrale opgave de fundamentele democratisering, en nog onlangs werd haar een „generale functie” toegekend.

MACHT VAN HET BESTUUR

Een ander punt waar Van den Berg aandacht voor vraagt is de verandering waaraan ons recht onderhevig is. Hij signaleert daarbij het toenemende gewicht van het administratieve recht. De wetgever regelt meer en meer aangelegenheden in globale zin en laat de aanvullende regelingen voor het concrete geval over aan een overheidsorgaan (de administratie). De beslissingen van de administratie worden veelal niet publiekelijk gemotiveerd en wekken bij de burger de indruk dat er sprake is van willekeur; de burger heeft de indruk

dat hij gunsten ontvangt in plaats van honorering van zijn rechten (vgl. het subsidie- en beurzenbeleid). De burger weet niet meer waar hij aan toe is en voelt zich bedreigd, zowel door de toenemende bureaucratisering als door allerlei andere machten in onze maatschappij.

Wij komen vandaag aan de dag niet meer uit met de opsplitsing van ons recht in publiek recht en privaatsrecht. Het grensgebied tussen beide wordt n.l. steeds belangrijker. De schrijver memoreert hier het idee van oud-minister Veldkamp, een sociaal wetboek in te voeren, teneinde de burger zekerheid en bescherming te verlenen. Een sociaal wetboek, waarin het zal gaan om de sociale bestaans- en ontwikkelingswaarden van de mens.

PROFESSIONELE WELZIJSWERKERS

Hierop aansluitend wordt dan gewezen op de steeds belangrijker wordende rol van medici, psychiaters, maatschappelijk werkers, psychologen, pedagogen, verplegers, opbouwwerkers, sociale planners, etc.: de professionele werkers op het terrein van het specifieke welzijn.

Deze mensen hebben tot taak de burger te helpen en te beschermen, voorzover op hun deskundigheid een beroep wordt gedaan.

De vraag is echter, zegt Van den Berg, of deze deskundigen gezien hun opleiding de bekwaamheid bezitten om de verantwoordelijkheid te dragen die hun positie vereist. Het gaat n.l. niet alleen om een goede behandeling van de persoon die hun hulp inroept, maar evenzeer om het uitvoeren van invloed op de ruimere of engere omgeving van die persoon, voorzover de diagnose van de aangetroffen problematiek dit noodzakelijk maakt.

Zo zouden b.v. de medici als een soort pressie-groep kunnen optreden, om invloed uit te oefenen op het woningbouwbeleid en de daarmee nauw samenhangende problematiek van krotopruiwing en sanering, indien zij merken dat allerlei kwalen van hun patiënten zijn terug te voeren op de woningnood.

Laat men dergelijke acties na uit vrees voor „politiek links” te worden aangezien? In hoeverre verloochent men dan zijn professionele verantwoordelijkheid? Bovendien: is een dergelijke actie niet veel meer een sociale actie dan een politieke actie?

NIET-POLITIEK

Welzijnswerk, aldus de schrijver, heeft in feite een niet-politieke inslag. De mens is toch geen homo politicus? Is de mens niet te groots om hem uitsluitend op een politiek doel te kunnen vastpinnen? Is er bij het welzijnswerk in vele gevallen niet sprake van een sociale ondertoon, van een navolging van Christus? Wie dat politiek wil noemen, moet dat dan maar doen. De brochure geeft geen uitgewerkte betogen. Van den Berg constateert, legt verbanden, poneert gedachten en stelt vragen, maar dan op bondige wijze.

Stellig een brochure, die in brede kring de aandacht verdient, omdat hier openingen worden gegeven naar een samenhangende conceptie van een welzijnsbeleid.

*) Rechtsstaat, welvaartsstaat, welzijnsstaat, uitgave van de A.R. Jongerenorganisatie, Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag, t.g.v. Arjos-studieconferentie 1969.



NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen enz.

Zelfklevende transfers, o.a. voor autoportieren, gevelletters, graveerwerken.

ZUID NEDERLANDSE

NAAMPLATENONDERNEMING

G. TER VEEN - GELEEN

Graaf Huynlaan hoek Markt

Tel. 04494 - 5888*



Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 24345 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

LOONWET AANGENOMEN

GOLVEN VAN EMOTIE ZULLEN STRAKS IN SENAAAT NOG HOGER GAAN

DE behandeling van dit wetsontwerp was in handen van deskundigen, de niet-deskundigen als de heer Nijpels van D'66, waren nergens. Maar het werd geen ongenietbaar debat tussen specialisten!

Integendeel. Algemene facetten en de sociale politiek voerden de hoofdtoon, gelukkig. De gevolgen bewezen dat!

En de golven van emotie, die de behandeling van de Loonwet Roolvink - De Jong in de Tweede Kamer voortbracht zullen te heftiger straks in de Senaat te zien en te horen zijn.

De meest felle bestrijder van dit wetsontwerp, de heer Kloos, voorzitter van de — theoretisch straks niet meer zeggen ze — socialistische vakcentrale, is tevens lid van de Eerste Kamer. Als hij in andere kwaliteit (lid van de Eerste Kamer) zal voortzetten of ook maar reproduceren wat hij in de ene kwaliteit (voorzitter N.V.V.) heeft gepresteerd zal dat debat uiterst fel moeten worden.

De heer Kloos heeft nu al gezegd: als de Loonwet niet in onze N.V.V.-geest wordt gewijzigd, verlenen wij geen medewerking meer aan het loonoverleg. Hij zei dit zonder enig overleg met de door hem zo zeer begeerde samenwerkingspartners, het N.K.V. en het C.N.V. Wij menen, dat als de heer Kloos met demagogie en opruiende taal de parlementaire democratie op 't spel wil zetten, zoiets voor zijn eigen verantwoordelijkheid ligt. Hij zal dan de koekjes van eigen deeg moeten consumeren.

OP DE MAN

Bij de behandeling in de Tweede Kamer was het de heer Boersma (A.R.), die heel duidelijk een stuk achtergrond van de kritiek van de P.v.d.A. bloot wist te leggen. De heer Van Lier (P.v.d.A.), die het wetsontwerp bestreed — met name artikel 8, dat een regering de bevoegdheid geeft in afzonderlijke c.a.o.'s in te grijpen als zij meent dat deze een gevaar opleveren voor de economie — kon er niet meer onderuit. Hij (en dus zijn fractie) speelden niet op de bal maar op de man! De man Roolvink waarvan zij vinden dat deze een veel te veel betuttelende houding toont als het gaat om de beoordeling van nieuwe c.a.o.'s

En tijdens het debat de vorige week speelde de oppositie dit zelfde spel met betrekking tot de A.R. woordvoerder. Niet de argumenten van de man, maar de man werd onderwerp van gesprek. Bovendien keek de P.v.d.A. eenzijdig naar één kant, de lonen en de hoogst mogelijke hoogte daarvan zonder evenwichtige aandacht te besteden aan het nationaal belang. Als de loonsverho-

gingen te hoog zijn in een gegeven situatie wordt de zwakke tenslotte de dupe!

STRUIKELBLOKKEN

De afronding van het debat — na de interpellatie inzake Verolme — spitste zich toe op de artikelen. Met name op de artikelen 8 en 11. Het struikelblok artikel 11 — dat een regering de mogelijkheid biedt voor een jaar terug te vallen op een soort (door de overheid) geleide loonpolitiek — werd van alle kanten bestreden.

Men was het eigenlijk geheel eens met het bezwaar van de heer Boersma. Het artikel geeft een stuk ongecontroleerde macht aan een regering in noodsituaties, principieel niet passend bij een Loonwet die uitgaat van een vrije loonvorming en waarschijnlijk — als het er op aan komt — zonder praktisch resultaat omdat bij betrokken partijen het wederzijds vertrouwen niet meer aanwezig is.

De minister die zich oorspronkelijk sterk maakte voor dit artikel was na het aanhoren van de contra-argumenten bereid het oordeel aan de Kamer over te laten. Zonder daaraan gevolgen te verbinden als dit artikel zou worden afgestemd. Hetgeen geschiedde — met praktisch alle stemmen. Zonder nu met de portefeuille te rammelen konden Kamer en kabinet zich vinden.

Feit is dat de huidige macht van een regering in de loonpolitiek veel verder gaat dan het omstrede wetsontwerp.

Feit is ook dat de oorspronkelijk in het ontwerp ingebouwde overheidsinvloed op de loonpolitiek belangrijk is teruggedrongen.

OP SCHERP

De moeilijkheden stapelden zich plotseling rondom artikel 8. Alle beschikbare gegevens wijzen in de richting van de K.V.P. als medeveroorzakers daarvan! Dat de oppositie de verklanker zou zijn van het N.V.V. stond al vroeger vast. Zij deden dat op deze wijze: het N.V.V. is er tegen en wij vinden dat, gelet op hun argumenten ook tegen de achtergrond van het algemeen belang een zaak die wij zullen overnemen.

De A.R., C.H.U.- en K.V.P.-fracties hadden ook bezwaren tegen de mogelijkheden die artikel 8 geeft. De ongelimiteerde macht moest worden ingeperkt. Dat deel van de overeengekomen loonsverhoging dat een regering te veel is behoort in overleg omgezet te kunnen worden zonder dat de overeengekomen loonsverhoging onaantastbaar werd gemaakt, in bezitsvormende maatregelen en/of pensioenverbeteringen. Een amendement v. d. Ploeg (K.V.P.) o.m.



Drs. J. Boersma
... het ligt niet in mijn natuur opzij te gaan voor demagogie en opruiende taal...

ook door de A.R. en C.H.U. ondertekend werd ingediend en tenslotte aangenomen.

Het C.N.V. en het N.K.V. hadden echter laten weten dat zij van oordeel waren dat in de door de wet genoemde stukken de overeengekomen loonsverhoging wel onaantastbaar behoorde te zijn (= immers vrucht van overleg bij een vrije loonvorming) maar dat wel toegestaan kan worden een stukje van deze loonsverhoging om te zetten in bezitsvormende maatregelen en pensioenen.

In de Kamer leefde er overigens met betrekking tot dit laatste bij sommigen wel bezwaar. Immers op deze wijze wordt het mogelijk een „gedwongen” spaarloon in te voeren. Uit rechtsoverwegingen en psychologische motieven, zou daar wel wat voor te zeggen zijn. Maar tenslotte gaat het om bijzondere (moeilijke) nationale situaties.

HET KANON

De bezwaren van het N.K.V. en het C.N.V. wogen bij een aantal K.V.P.-ers zeer zwaar. Vier daarvan — het grootste deel duidelijk gelieerd met de katholieke vakbeweging — hebben tenslotte toch, met de oppositie mee gestemd tegen artikel 8 en tegen de wet. Het risico zat er kennelijk in, dat er in die fractie meer „anti achters” zouden zijn.

Om dat risico niet te lopen en mitsdien het bestaan van dit kabinet niet in de waagschaal te stellen, was het kennelijk nodig dat zowel de minister Roolvink als de minister-president met wat merkwaaardige verve het onaantastbaar moesten laten horen in de late avonduren.

Er was blijkbaar op gerekend: toen de heer Roolvink op het knopje drukte verscheen de minister-president prompt.

Met de arm om de schouder van de minister-president werd deze door de heer Roolvink binnengeleid. Het on-

aanvaardbaar van het gehele kabinet bleek overtuigend voor een aantal aarzelende K.V.P.-ers.

Ook zij aanvaardden artikel 8 — waarmee elk risico van de baan was. Omdat bekend was dat de kleinste christelijke partijen wel artikel 8 zouden aanvaarden liepen de vier K.V.P. tegenstemmers met hun „neen” geen enkel gevaar.

Zo lag dat ook bij de eindstemming. Het ver-uitgeholde Besluit van 1945 waarop het huidige loonbeleid rustte is nu vervangen door de Loonwet. Merkwaaardig is wel dat de oppositie tenslotte koos vóór zo'n volop uitgehold oud besluit!

Dat zou in elk geval het resultaat geweest zijn van de verwerping van de wet.

Opmerkelijk is wel — de heer Boersma wees er op — dat het volslagen onbegrijpelijk is dat de oppositie op ho! sloeg bij haar verzet tegen elke vorm van beheersing van de loonbewegingen door de overheid.

Juist de P.v.d.A., die ten principale aan de overheid overal een belangrijke plaats toekent.

De behandeling door de Kamer heeft zeker resultaat gehad: Twee angels zijn uit het ontwerp getrokken.

Naast het bereiken van een aantal toezeggingen tot versoepeling in de praktijk van het te voeren loonbeleid.

VAKBEWEGING EN KABINET

Het zal, mee gelet op de uitlatingen van de vakbeweging, waarbij echter de positief ingestelde houding van het C.N.V. duidelijk opvalt, met de komende loononderhandelingen niet gemakkelijk gaan in 1970 en 1971. Maar er zijn twee facetten waarmee men duidelijk zal moeten rekenen.

Als de vakbeweging volledig verstek laat gaan zullen belangen van vele grote groepen werknemers ernstig geschaad kunnen worden. Maar aan de andere kant zal het kabinet-De Jong in verdubbelde mate voorzichtig moeten zijn met de voorgestelde omzetbelastingverhoging per 1-7-1970.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

OUDE EN NIEUWE CITATEN

KAMER-CUP

In Het Parool gaf de t.v.-commentator dit commentaar op een uitzending van een Kamerdebat:

„Liefhebbers van voetbal op de t.v. mogen het vreemd vinden, maar ik geniet minstens zozeer van een door de t.v. geregistreerd lekker levend Kamerdebat als zij bij een cupwedstrijd. Eigenlijk is er veel overeenkomst; verdedigend spel van de K.V.P. als de aanvalsspits van de P.v.d.A. diens aanvoerder probeert te tackelen. Meneer de voorzitter als vermanende scheidsrechter, De Block als de keeper van het derde elftal, die per ongeluk in het eerste meespeelt, Roolvink als de klemvaste in trucjes doorgewinterde doelverdediger, de fractiekamers als clublokalen, waarin de elftallen de strategie voor de tweede helft uitstippelen, professionals als Toxopeus en Bakker, die van hun spel een show voor de tribune maken, enzovoort, enzovoort”.

Is het dan toch waar, dat er in de Kamer maar 22 spelers zijn?

SCHOLEN

Staatssecretaris mr. J. H. Grosheide heeft onlangs op een bijeenkomst betoogd:

„De Nederlandse scholen zijn in het algemeen nog niet ingesteld op inspraak van de leerlingen. De leraar en de auteur van het leerboek zeggen hoe het is en de leerling moet dit accepteren, anders krijgt hij een onvoldoende — wellicht ligt dit iets anders in het onderwijs in de creatieve vakken. De didactiek vraagt aanpassing. De leerling moet zelf zoeken, ontdekken en oordelen”.

Nederlandse scholieren op weg helpen — of niet? — doe het-zelvers te worden.

VEROLME

In „De Nederlander” liet Insider „vrij naar Hironymus van Alphen” onderstaande regels afdrucken:

„Cornelis heeft een glas gebroken
Voren aan de straat
Schoon hij eerst de stukken had
verstoken
Hij weet geen raad.
't Heeft de 2e Kamer zeer verdrotten
Maar kwam zij niet te laat?”

Cornelis ging miljoenen vangen. (Ook vrij naar Hironymus van Alphen).

KRITIEKEN

In Vrij Nederland geeft Jan Wienese zijn mening over de kranten:

„De kranten schrijven helemaal niet zo rot als er vaak wel beweerd wordt. Ik word trouwens principieel nooit kwaad op kritieken in de krant. Want daarbij heb je nou eenmaal te doen met mensen die niet volkomen op de hoogte zijn”.

Had u dit ook bedacht toen u N.G. las?

Maar wat die kranten betreft, Napoleon vond al dat vier vijandige kranten meer te vrezen zijn dan duizend bajonetten. En om iets meer naar deze tijd te gaan. Oscar Wilde betoogde: vroeger hadden de mensen de pijnbank, nu hebben zij de pers.

80 NG 4 oktober 1969

STADSSCHOUWBURG

Wim Kan heeft een conférence gehouden ter gelegenheid van de jubilerende Stadsschouwburg te Amsterdam. Enkele Kanniaanse opmerkingen over...

...de oude programma's

„Daar stond in: de dames worden verzocht hun hoeden af te zetten. En dat was het begin van de zedenverwildering want de dames deden het niet. En wat deden de mannen? Die namen een stoof en gingen daar op zitten. Dat noemden ze een „voordehoedsmiddel...”.

...Zijlstra:

„Die zit nu op de 22e verdieping van de bank op het Frederiksplein. Er is een bordje met: Zijlstra 22 keer belen... Vanuit zijn raam ziet hij al van te voren of het geld „ontwaardt”. Hij is ook de man van die nikkelen gulden. Een soort nikkelen Nelis dus...”

...het (misschien) verdwijnen van Luns:

„Voor ons land is het niet erg, maar het is dodelijk voor het cabaret. Waar vind je weer zo'n folklore... Toen ik het hoorde, ging ik aftellen en dacht ik daar gaat mijn broodwinning... Als hij weg is smelten ze zijn wassen beeld om en wordt hij in Den Haag verkocht als theelichtje...”

...de Troonrede:

„Die hofdames waren dit jaar weg. Dat heb ik toch maar bereikt... Ons vorstenhuis bevalt steeds beter...”

...premier De Jong:

„Heeft u hem gezien bij die Troonrede? Het leek net Klein Duimpje, die naar zijn eigen sprookjes luisterde...”

...De Block

„De Block zegt: de prijzen moeten niet hoger. Dat is toch geen regeren? Het is hetzelfde alsof hij zegt: het gras mag niet groeien. In China zouden ze hem Pinguïn-ho noemen...”

DAGELIJKS BESTUUR ARJOS HECHT GROTE WAARDE AAN GROOT REGEER AKKOORD

VERKLARING 26 SEPTEMBER J.L.

Het D.B. van de Arjos heeft kennis genomen van de tot nu toe bereikte resultaten van de groep van Achttien. Het D.B. is van oordeel, dat het thans aan de leden van de drie christelijke partijen is, om opnieuw een standpunt te bepalen.

De reden waarom de drie christelijke partijen zich in april 1967 om de tafel scharden, was, om na te gaan wat de plaats was van een christelijke partij, wat K.V.P., C.H.U. en A.R.P. onder christelijke partijformatie verstanden en wat dit concreet inhield.

Het overleg met betrekking tot christelijke partijformatie is met het eerste hoofdstuk van het Interimrapport op bevredigende wijze afgesloten.

In dit kader heeft het D.B. moeite met de plaats die de aanhangers van het D.C.N. in de K.V.P. innemen. Ook de vrijblijvendheid waarbij met name een aantal katholieke jongeren zich tegenover christelijke uitgangspunten opstelt, is verontrustend. In de uitgebrachte 6 programmatische rapporten proeft het D.B. een gezindheid, welke haar instemming heeft.

De rapporten vragen overigens bijna steeds om een nadere concretisering, terwijl ook een prioriteitenschema niet ontbreken mag.

Het hoofdbestuur van de Arjos heeft op 25 mei 1968, op het partijconvent van de A.R.P., haar goedkeuring gehecht aan een resolutie waarin een streven naar samenwerking met K.V.P. en C.H.U. wordt voorgestaan. De verdere voortgang werd daarbij gekoppeld aan overeenstemming over uitgangspunten, program en uitvoering. Tevens werd beklemtoond dat samenwerking tussen de 3 christelijke partijen de zo noodzakelijke openheid niet in de weg zou, mogen staan. Het D.B. is van oordeel dat ook de verdere voortgang in het licht van deze resolutie bezien dient te worden.

Dat bij dit alles wordt uitgegaan van een

zelfstandige A.R.P. — ook in de nabije toekomst — spreekt voor zich zelf.

Het D.B. heeft kennis genomen van een discussiestuk van een commissie uit de groep van Achttien, de commissie concretisering samenwerking.

Het D.B. neemt er nota van dat dit stuk niet namens de Achttien is uitgegeven, en beoordeelt dit daarom als een eerste aanzet tot gedachtenvorming rond de uitvoering van een streven naar samenwerking.

In het stuk wordt uitgegaan van een z.g. klein- en een groot regeerakkoord. Het klein akkoord doelt op de 3 christelijke partijen. Het groot akkoord op K.V.P., C.H.U., A.R.P. tezamen met andere partners.

Het D.B. hecht bijzonder veel waarde aan het groot regeerakkoord. Zij neemt er nota van dat de eerder door de K.V.P. gelanceerde gedachte, dat de partners van een klein regeerakkoord tot overeenstemming zouden dienen te komen over de aanwijzing van een formateur c.q. premier, in dit discussiestuk niet voorkomt. Het D.B. vindt dit een juiste ontwikkeling, en meent dat bedoelde gedachte thans — terecht — in het groot regeerakkoord is opgenomen.

In het kader van het groot regeerakkoord passen, vóór de verkiezingen van 1971, besprekingen met andere partijen. Waar het D.B. van de Arjos uit wenst te gaan van de noodzaak van een creatief beleid tot vernieuwing van de samenleving, denkt zij bij partners voor het verwezenlijken van een dergelijk beleid, niet aan de V.V.D.

Op 1 november a.s. hoopt de Arjosraad, het politieke overlegorgaan, te Zwolle bijeen te komen. Het hoofdbestuur zal dan haar standpunt in bespreking geven, hetwelk zij op het op 8 november te houden partijconvent zal innemen.

HET BEELD DER VADEREN

LOOSDUINSCHEKADE 80

EEN halve eeuw geleden was dat een in de christelijke pers telkens opnieuw afgedrukt adres. Het was het adres van „Het Christelijk Comité voor Indië” en de heer J. J. Kraan deed op dit adres veel informatief werk.

Het was jaren zo, dat iemand alleen naar Indië ging, als er „iets aan de hand was”. Een conflict, een abnormale zucht naar avontuur, het verlangen, om veel geld te verdienen, enz.

Maar enige christenen, die zelf hadden gezien, hoeveel werk er in Nederlands

Indië was te verrichten, en van welk een betekenis het kon zijn, dat christenen van de daad daar een voorbeeld trachtten te geven, richtten een comité op, Het Christelijk Comité voor Indië, en nodigden elke christen, die een passende werkkring in Indië wilde zoeken, uit om te schrijven naar Loosduinschekade 80 in Den Haag.

En daarbij werd heel regelmatig via de christelijke pers opgegeven, naar welke betrekkingen men kon solliciteren.

In oktober 1919 waren vacant twee plaatsen als docent aan de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaya, een

voor inwendige geneeskunde en een voor verloskunde.

Aan deze betrekkingen is verbonden een bezoldiging van 600 gulden per maand, met vier driejaarlijkse verhogingen van 100 gulden per maand, zodat men na twaalf jaar komt te staan op het maximum van 1000 gulden per maand. Maar men dient wel te bedenken, dat het niet is toegestaan, daarbij ook nog een particuliere praktijk uit te oefenen.

Op dezelfde dag werd de aandacht gevestigd op vijf vacatures als opzichter bij de staatsspoorwegen in Ned. Indië.

Aanvangssalaris 125 gulden per maand, maximum na 10 dienstjaren 250 gulden in de maand.

Maar hier is nog een extraatje te verdienen:

„Wijders worden toegekend overwerk-gelden wegens buiten de vastgestelde werktijd verrichte arbeid, en buitengewone beloningen voor buitengewone ijver, betoonde onverschrokkenheid bij gevaar of ongevallen, voor goede dienstbetrachting en voor alle andere aan den lande bewezen diensten, die geacht kunnen worden te hebben geleid tot besparing van uitgaven of vermeerdering van inkomsten.”

VOORTAAN IEDER JAAR VERLAGING INKOMSTENBELASTING

DOOR DR. A. J. VERMAAT

Enige tijd geleden heeft het ministerie van Financiën een stuk openbaar gemaakt, waarin een voorlopig voorstel wordt gedaan omtrent de jaarlijkse aanpassing van de tarieven voor de loon- en inkomstenbelasting. De bedoeling van deze publikatie is, dat deskundigen buiten het departement het voorontwerp bestuderen en eventuele zwakke plekken aan het licht brengen. Zo hebben bijvoorbeeld de Kuypersstichting en de Savornin Lohmanstichting hierover aan minister Witteveen en staatssecretaris Grappehaus gerapporteerd. In dit artikel worden eerst enkele opmerkingen gemaakt over het waarom en het hoe van de voorgestelde regeling en vervolgens worden een aantal overwegingen gegeven over het voor en tegen van dit belastingontwerp.

INFLATIE EN CORRECTIE NOMINALE PROGRESSIE

Al meer dan twintig jaar heeft de Nederlandse economie te maken met alom stijgende prijzen. Vooral dit jaar kon dat aan niemand's aandacht ontsnappen. Men gaat er langzamerhand zo op rekenen, dat men het incalculeert. In dit licht moet men het betreffende voorontwerp zien, want het probeert voor de heffing van de loon- en inkomstenbelasting een onderscheid te maken tussen de werkelijke of reële inkomensverbetering en de schijnbare of louter nominale stijging van het inkomen. Immers, des te meer men verdient, des te meer belasting men betaalt; niet alleen in gulden gerekend, maar ook in percentages van het belastbare inkomen (dit noemt men: progressie). Daar is niets op tegen, zegt de minister, behalve wanneer het om een schijnbare inkomensverhoging gaat. Dat laatste is nu steeds het geval bij zo'n algemene loon- en prijsstijging. Stel dat in een bepaald jaar iemands inkomen met 5% stijgt, terwijl ook het prijspeil van de consumptiegoederen met 5% omhoog gaat. Hij zou dan gelijk af zijn, ware het niet dat zijn belastingaanslag met meer dan 5% stijgt vanwege de (in dit geval nominale i.p.v. reële) progressie. M.a.w. het belastingpercentage dat men over de laatst verdiende honderd of duizend gulden betaalt (= marginale tarief), is hoger dan de verhouding tussen totale inkomstenbelasting en belastbaar inkomen (= het gemiddelde tarief). Het kabinet acht zo'n nominale progressie op billijkheidsgronden onjuist, althans zonder een uitdrukkelijke parlementaire beslissing. Vandaar de presentatie van het bovengenoemde voorontwerp.

INHOUD VOORONTWERP

In grote lijnen komt de inhoud van het voorstel op het volgende neer. Op 1 januari van elk jaar worden de tarieven van de loon- en inkomstenbelasting bijgesteld op een zodanige wijze dat de invloed van nominale inkomenswijzigingen op de progressie wordt uitgeschakeld. Hoe meet men zo'n nominale inkomensstijging? Het voorontwerp neemt hiervoor de procentuele prijsstijging van de gezinsconsumptie, gecorrigeerd voor de invloed van wijzigingen in de indirecte belastingen en prijs subsidies. Als perio-

de van berekening wordt genomen „het jaar” dat circa negen maanden voor het tijdstip van bijstelling afloopt. De berekeningen moeten uitgevoerd worden door het Centraal Bureau voor de Statistiek en het Centraal Plan Bureau, albei instellingen met een eigen verantwoordelijkheid maar vallend onder het ministerie van Economische Zaken.

ARGUMENTEN PRO

In ieder geval zijn er twee goede kanten aan dit voorstel tot jaarlijkse aanpassing van de tarieven der loon- en inkomstenbelasting. In de eerste plaats maakt men een einde aan belastingverhogingen die zonder uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal optreden en die niet beoogd worden door de structuur van de belastingtabel. Men kan dit voordeel wat afzwakken, door te stellen dat ieder Kamerlid dat deze factor niet betreft bij zijn financiële beschouwingen geen knip voor de parlementaire neus waard is. In de tweede plaats gaat men met deze periodieke aanpassing te tendens tegen dat iedereen t.z.t. hetzelfde percentage inkomstenbelasting betaalt. Ook dit voordeel kan men relativeren door te wijzen op de belastingverlagingen van de afgelopen jaren, die voor een groot deel bedoeld waren als compensatie voor de nominale progressie.

Hoe dit ook zij, ontegenzegglijk blijkt uit het bovenstaande het voordeel van de duidelijkheid, het weten waar men aan toe is met de tarieven van de inkomstenbelasting. Er zijn echter ook een aantal bedenkingen tegen de voorgestelde regeling aan te voeren.

TECHNISCHE BEZWAREN

Belasting-technisch gezien zijn er weinig bezwaren te maken. Wel moet er gewezen worden op twee in het voorontwerp niet genoemde veronderstellingen. In de eerste plaats neemt men aan, dat de vaststelling van de louter nominale inkomensstijging kan geschieden op basis van een prijsindexcijfer voor consumptiegoederen. Het gedeelte dat men spaart wordt hiermee gelijkgesteld, hoewel bijv. de prijzen van investeringsgoederen en de aandelenkoersen meestal achterblijven bij de prijzen van consumptiegoederen. In de tweede plaats gaat men uit van slechts één indexcijfer voor elk gezin, d.w.z. men rekent niet met de hoogte van het inkomen noch met de gezinsamenstelling (kinderaftrek!). Het is goed om hiervan de consequenties te bezien, met name vanuit het gezichtspunt van de rechtvaardigheid. Overigens moet worden toegegeven, dat men gezien de uitvoerbaarheid niet teveel in details kan vervallen.

CONJUNCTURELE BEZWAREN

Een pluspunt van het voorontwerp is dat men niet meer geplaagd wordt voor de sterke bestedingsimpulsen, die optreden bij onregelmatige en aanzienlijke belastingverlagingen. Denk hierbij aan de malen dat 'n reeds aangekondigde belastingverlaging moest worden uitgesteld. Wel vervalt met de jaarlijkse bijstelling enigszins het stabiliserende element van de nominale progressie bij een oplopend prijspeil, maar de reële progressie blijft zijn werking uitoefenen.

Overigens verdient het aanbeveling om de compensatie van de nominale pro-

gressie over de jaren heen te egaliseren, bijvoorbeeld door de gemiddelde prijsstijging van de laatste vier jaren te nemen. Dit heeft het voordeel dat de invloed van de tariefbijstelling op de inflatie wordt afgezwakt. Tevens loopt men op deze manier minder kans in een periode van deflatie tot verhoging van de tarieven te moeten overgaan. Eveneens heeft een dergelijke middeling budgettaire voordelen, omdat compensatie van de nominale progressie 'n tekort doet ontstaan bij de financiering van de loon- en prijsstijgingen der overheidsuitgaven; een tekort dat groter wordt met de mate van de prijsstijging. Als men met gemiddelde prijsstijgingen over vier jaar werkt, bestaat er minder kans dat de regering in de richting van de monetaire financiering wordt gedrongen.

BUDGETTAIRE BEZWAREN

Het laatste punt uit de voorgaande alinea luidt reeds een budgettaire bezwaar in. De compensatie van de nominale progressie betekent immers i.p.v. een extra ruimte voor de overheidsuitgaven een tekort bij de financiering van de uitgaven van eenzelfde reële niveau. De opstellers van het voorontwerp vinden het voor de hand liggen, dat dit een verhoging van de verbruiksbelastingen nodig maakt, omdat deze laatste belastingopbrengsten niet evenredig met de prijzen stijgen.

Dit standpunt roept twee vragen op. Worden door een dergelijke verschuiving der lasten de minst-draagkrachtigen niet getroffen? En gaan de indirecte belastingen, zoals de B.T.W. en de accijnzen, niet te snel stijgen? In de laatste jaren is namelijk reeds een aanzienlijke verschuiving van directe naar indirecte belastingen opgetreden: het aandeel van de indirecte belastingen nam toe van 41% in 1965 tot bijna 45% in 1968.¹⁾

Deze twee bezwaren gaan zwaarder wegen als men let op de ontwikkeling van de reële overheidsuitgaven in de laatste tien jaar. Onafhankelijk van de kleur van het kabinet blijken deze reële uitgaven sterk te stijgen. De ontwikkeling in en van Nederland vraagt hier nu eenmaal om! Wat zijn dan de alternatieven als de belastingontvangsten minder worden door teruggave van de nominale progressie. Wellicht bezuinigen? Op onderwijs? Op het pakket van de sociale voorzieningen? Op de wegeaanleg of de woningbouw? Op ontwikkelingshulp? Of misschien op landbouw of defensie? Het is duidelijk, dat dit in de eerstkomende jaren een moeilijk begaanbare weg zal zijn. Wat dan, lenen op de kapitaalmarkt of de indirecte belastingen steeds maar weer verhogen, hetgeen invloed op de prijzen zal hebben. Of uiteindelijk toch nog komen met een verhoging van de inkomstenbelasting, nadat de tarieven eerst bijgesteld waren?

POLITIEKE BEZWAREN

Gezien het bovenstaande is het zeer de vraag of men in de komende jaren inderdaad kan doen, wat men lijkt te beloven. In ieder geval betekent dit het scheppen van psychologische problemen voor de volgende regeringsploegen. Het is daarom beter te beginnen met slechts een deel van de nominale progressie via zo'n jaarlijkse bijstelling van de tarieven te compenseren, bijvoorbeeld 50% van de berekende

prijsstijging. Voor het einde van de rit kan elk kabinet dan beslissen of men nog verder kan gaan. Strikt genomen zou iedere regering aan het begin van zijn periode over dat voorlopige percentage moeten kunnen beslissen. In ieder geval is het politiek gezien moeilijk te billijken, dat het huidige kabinet aan het einde van zijn regeringsperiode een wet zou indienen met zulke verstrekkende gevolgen voor het financiële beleid van de komende kabinetten.

BILLIJKHEIDSBEZWAREN

Tenslotte is er nog een toetsing nodig aan het billijkheidsmotief, dat ten grondslag ligt aan dit voorontwerp. Op zichzelf genomen is het stellig onbillijk als men meer belasting moet betalen zonder een hoger reëel inkomen te genieten. Maar is dat nu de enige bestaande onbillijkheid? Zeker niet!

Met de huidige regels voor de winstbepaling worden de bedrijven reëel gezien verschillend belast, al is dit economisch-politiek gezien misschien juist, nl. een voordeel voor de arbeidsintensieve bedrijven. Verder kan men wijzen naar de nog steeds krappe positie van de gepensioneerden, AWW-trekkers e.d. Hebben zij niet dringender soelaas nodig? En moet men dan ook niet noemen de houders van staatsobligaties, die met een beloning van soms niet meer dan 4% reëel gezien nog geld moeten bijpassen?²⁾

Hierboven werd reeds aangestipt dat men bij een verdere verschuiving van de directe naar de indirecte belastingen moet zorgen voor sociale compensaties c.q. een optrekking van de vrije voet bij de belastingheffing. Tevens kan men hierbij de wens uiten wat meer rekening te gaan houden met het verloop der marginale tarieven, zoals die zijn wanneer men de inkomstenbelasting samenvoegt met de premies t.b.v. de volksverzekeringen zoals A.O.W., A.W.W. e.d.

Als laatste kritische overweging moet nog genoemd worden de kans dat men geheel ten onrechte het nominale progressie-effect gaat compenseren. In bepaalde gevallen heeft men zichzelf reeds gecompenseerd door i.p.v. met bruto inkomens in termen van netto inkomens te rekenen, d.w.z. na aftrek van belastingen e.d.

Hoewel er zeker enige goede kanten zitten aan het besproken voorontwerp tot jaarlijkse bijstelling van de tarieven der inkomstenbelasting, zijn er ook bezwaren aan te voeren. Met name zijn dat de psychologische en/of budgettaire problemen waarvoor men de volgende regeringsploegen stelt, en de vraag of er wel aan de verdelende rechtvaardigheid wordt voldaan. Moet men het voorontwerp in zijn huidige vorm aannemen of verwerpen? Dat is een moeilijke vraag, vooral voor een Kamerlid. Mag men iemand zijn dubbeltje onthouden als een ander zijn kwartje niet krijgt? Wellicht kan een gewijzigde vorm van het ontwerp de balans duidelijk doen doorslaan naar de positieve kant!

¹⁾ Zie de Miljoenennota 1969, pag. 71.

²⁾ De term indexatie mag dan misschien niet passen bij de voorgestelde jaarlijkse bijstelling der tarieven, in feite gaat het wel om hetzelfde doel, nl. het werken met reële grootheden.

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines
VAN DER SPEK
WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - - TELEF. 279755

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

UITGAVEN PER SOORT BEGROTING 1970

	Rekening 1961	1962	1963	1964	1965	1966	Voorlopige rekening 1967	Vermoe- delijk beloop 1968	Vermoe- delijke uit- komsten 1969	Ontwerp- begroting 1970
Algemeen bestuur	829 ¹⁾	558	523	573	696	745	895	988	1.064	1.121
Defensie	2.002	2.251	2.309	2.624	2.701	2.833	3.208	3.324	3.718	3.893
Buitenlandse betrekkingen (excl. ontwikkelingshulp)	233 ²⁾	190 ²⁾	66	326 ²⁾	432 ²⁾	245 ²⁾	61	751 ²⁾	190	204
Ontwikkelingshulp	187	228	158	153	200	281	390	450	539	792
Justitie en politie (incl. civiele ver- dediging)	488	519	621	670	881	904	985	1.154	1.312	1.406
Verkeer en waterstaat	952	966	1.109	1.270	1.412	1.844	1.936	2.394	2.833	3.038
Handel en nijverheid	160	187	244	276	386	372	320	515	660	705
Landbouw en visserij	656	664	807	811	909	955	1.062	1.052	1.068	1.232
Onderwijs en wetenschappen	2.225	2.510	2.834	3.608	4.055	4.738	5.233	5.985	7.012	7.781
Cultuur en recreatie					314	340	417	484	581	658
Sociale voorzieningen	1.106 ³⁾	1.117	1.114	1.284	1.579	1.730	1.994	2.652	3.036	3.063
Volksgesondheid	88	97	111	126	163	173	190	223	260	283
Volkshuisvesting										
a. huursubsidies	294	231	203	204	211	218	208	215	298	357
b. leningen woningwetbouw	547	625	734	1.093	1.392	1.805	2.063	2.090	2.092	1.957
c. overige uitg. volkshuisvesting	25	25	26	48	60	74	103	119	153	226
Oorlogs- en rampschade	65	50	63	114	84	18	18	12	11	6
Nationale schuld	1.321 ⁴⁾	1.266 ⁴⁾	1.420 ⁴⁾	1.283	1.425	1.498	1.636	2.080	2.045	2.243
Totaal van de uitgaven	11.178	11.484	12.342	14.463	16.900	18.773	20.719	24.488	26.872	28.965
Afschrijvingen ⁵⁾	78	87	93	103	134	145	162	170	190	200

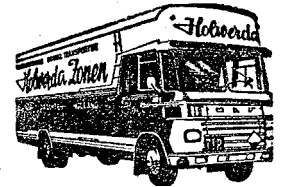
- 1) Hieronder 293 miljoen wegens het herwaarderingsverlies op goud en vreemde valuta tengevolge van de revaluatie van de guiden.
2) Hieronder wegens deelneming in en verstrekking van leningen aan het Internationale Monetaire Fonds:
in 1961: 189 miljoen; in 1962: 108 miljoen; in 1964: 218 miljoen; in 1965: 346 miljoen; in 1966: 203 miljoen; in 1968: 591 miljoen.
3) Hieronder m.i.v. 1961 wegens annuïteit i.v.m. sanering van het Algemeen burgerlijk pensioenfonds en het Spoorwegpensioenfonds 195 miljoen.
4) Hieronder belangrijke bedragen wegens versterkte aflossing op de buitenlandse staatsschuld:
in 1961: 218 miljoen; in 1962: 137 miljoen; in 1963: 256 miljoen; in 1968: 237 miljoen.
5) Het bedrag van de afschrijving wordt in mindering gebracht op de uitgaven wegens aflossing op binnenlandse schuld, zodat het totaal van de uitgaven per saldo niet wordt beïnvloed.

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN
voor de steen- en keramische industrie
WEGENBOUWMATERIALEN



Holwerda-Zonen

Dokkum Drachten Lelystad
05190 - 2292 05120 - 2157 03200 - 400

Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden.

Belangwekkend is de pas verschenen nota van de raad voor de zaken van overheid en samenleving van de Nederlandse Hervormde Kerk:

REVOLUTIE EN GERECHTIGHEID

In dit geschrift wordt verband gelegd tussen geloof en revolutie, niet de revolutie in het algemeen, maar DIE snelle revolutionaire actie, die in het teken staat van de bijbelse gerechtigheid.

Daarbij komen de vragen aan de orde:

- Wat heeft de kerk hier te maken met revolutionaire acties?
- Hoe zet de christelijke gemeente zich in voor de revolutie in dienst der gerechtigheid?
- Welke visie heeft zij en welke inspiratie gaat er van kerk en gemeenschap uit?

Paperback f 3,50

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL
Boekencentrum N.V. 's Gravenhage

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

- Handel in hijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Visser Electrotechniek N.V.

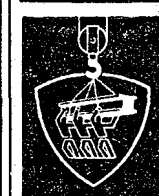
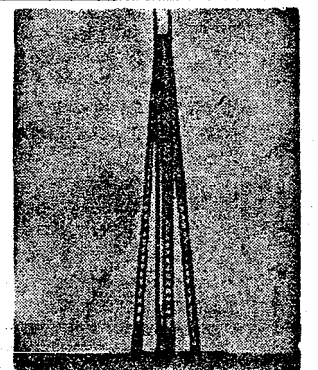
Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37

Gevestigd sinds 1919

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269

LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien met stoom tot 8000



Voor betere beton N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT, KAMPEN, ELBURG EN VIANEN. BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Betonfabriek DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1893

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261



N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaar 4
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

DIRECT GELD NODIG?

PERSONLIJKE LENINGEN direct beschikbaar voor iedereen en elk doel. Schriftelijke zeer vlugge afwerking. Restantschuld vervalt bij overlijden. Geheimhouding gegarandeerd.

KREDIET	VOORBEELD	
	AFLOSSING PER MAAND	
f 1000,-	47,50	34,30
f 2000,-	94,59	68,60
f 3000,-	142,04	102,90
f 4000,-	171,-	112,50
f 5000,-	189,39	137,20

Op uw telefonische of schriftelijke aanvraag zenden wij u geheel vrijblijvend en kosteloos een folder met aanvraagformulier toe.

BENELUX CREDIET

Kummenaedestraat 66 Geleen - Telefoon 04494 - 5320



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang no. 39 40

11 oktober 1969

DE HERZIENING VAN HET ONDERNEMINGSRECHT IN DE S.E.R.

Het vraagstuk van de structuur van de onderneming is eigenlijk al vanaf 1945 in discussie. Twee jaar na haar oprichting werd de Stichting van de Arbeid door Minister van Maarseveen in 1948 gevraagd hem advies te willen uitbrengen over de herziening van het vennootschapsrecht in verband met de medezeggenschap van de factor arbeid.

In 1956 moest de Stichting van de Arbeid Minister Samkalden berichten hieraan niet te kunnen voldoen. In de tussentijdgingende acht jaar is deze zaak druk besproken in allerlei kringen, in 1950 ontving het C.N.V. het zogenaamde rapport-Okma, een aparte sectie van de Chr. Soc. Conferentie in 1952 trachtte tot een uitspraak te komen, werkgevers- en werknemersorganisaties beraadslaagden erover evenals politieke partijen en zeer geleerde heren, maar dit vraagstuk bleek zo controversieel te zijn dat geen zinnig rapport tot stand kon komen; kennelijk waren de geesten nog niet rijp.

STRUCTUUR ONDERNEMING

Het C.N.V. ging uiteraard niet bij de pakken neerzitten en stelde in 1957 een speciale commissie in met tot taak het Verbondsbestuur te adviseren omtrent de structuur van de onderneming. In deze commissie zaten ook veel buitenstaanders o.a. prof. mr. P. J. Verdam, prof. dr. H. Thierry, prof. mr. W. F. de Gaay Fortman en personen uit de kring van de werkgevers namen aan de beraadslagingen deel. In 1962 volgde rapportering met als conclusie, toegespitst op de factor arbeid, dat er bij een onderneming een raad van commissarissen dient te komen waarvan de helft door de aandeelhouders en de helft door het personeel wordt gekozen; een verdergaande herziening zou moeten betekenen dat ook de dagelijkse leiding in de raad wordt opgenomen.

Wij zouden anderen grof onrecht aandoen door de indruk te wekken, dat alleen in C.N.V. kring deze zaak grote aandacht had. Ook bij de beide andere vakcentrales was dit vraagstuk in discussie, het Verbond van Prot. Chr. Werkgevers verstreekte een rapport, de Dr. Wiarda Beckman Stichting verrichtte een belangwekkende publikatie, en nog vele andere.

De regering had in 1960 een Staatscommissie onder leiding van prof. P. J. Verdam ingesteld met tot taak haar advies uit te brengen over de herziening van het ondernemingsrecht: 26 nov. 1964 bracht de commissie het zogenaamde rapport-Verdam uit. Dit bestond in fei-

te uit de mening van 9 leden; 7 leden voegden hieraan een minderheidsnota toe, waaruit wel blijkt hoe controversieel ook daar de zaak lag.

Op 16 februari 1965 vroeg de regering aan de S.E.R. haar advies over het rapport-Verdam uit te brengen.

De S.E.R. volgt de werkwijze om het advies te laten voorbereiden door hiervoor speciaal ingestelde commissies waarvan het resultaat in de plenaire raadsvergadering wordt vastgesteld.

Zo stelde de S.E.R. op 20 mei 1966 het advies over de jaarrekeningen van de ondernemingen vast, op 19 mei 1967 dat over het enquêterecht, op 22 november 1968 het advies over de ondernemingsraden en op 19 september 1969 het advies over het laatste en veruit het belangrijkste deel van het rapport-Verdam, handelende over de structuurwijziging van de N.V., daarmee evenlang over het rapport doende als de Staatscommissie.

19 SEPTEMBER

Die 19e september is een merkwaardige dag geweest. Niet zozeer vanwege het openbare karakter van deze S.E.R.-vergadering, maar wel omdat de Raad een zéér verdeeld rapport van de commissie van voorbereiding kreeg te behandelen. Velen gingen er onder grote spanning — zoals een der leden het uitdrukte — heen, omdat totstandkoming van een advies over zo'n belangrijke zaak, waarmee de regering iets zou kunnen doen en wat een gunstige invloed op de verdere maatschappelijke ontwikkeling zou hebben, uitgesloten scheen.

Er waren twee keiharde standpunten; een van de werkgevers- en een van de werknemersleden van de commissie; daarnaast hadden twee Kroonleden afzonderlijk hun visie in het rapport weergegeven, terwijl voor de aanvang van de vergadering een derde Kroonlid een eigen opvatting te kennen gaf. Nog voor de start van deze voltallige vergadering met veel publiek scheen de verwarring compleet.

Tot goed begrip zij vermeld, dat het hoofdpunt — het rapport-Verdam acht dit ook het belangrijkste — ging over de taak, bevoegdheden en samenstelling van een raad van commissarissen met inbegrip van benoeming en ontslag van de directie en over het al of niet invoeren van medezeggenschap van het personeel.

TWEE STANDPUNTEN

Ons bepalende tot de twee keiharde standpunten hadden deze alleen gemeen dat beide groepen van mening waren dat de commissarissen om de vier jaar af moeten treden. Het werkgeversstandpunt besteedde grote aandacht aan de reeds uitgebrachte adviezen en aan de werking van een „nieuwe” ondernemingsraad, maar men had ernstige be-



DOOR P. TJEERDSMA ing.

Secretaris van het C.N.V.

zwaren tegen overhevelen van ingrijpende bevoegdheden naar de commissarissen en achtte het volstrekt onaanvaardbaar dat commissarissen de bevoegdheid zouden krijgen de directie te benoemen en te ontslaan zonder tussenkomst van de aandeelhoudersvergadering als beroepsinstantie. De voordrachten voor benoeming van commissarissen moesten alleen ter bespreking worden meegedeeld in de ondernemingsraad. Het werknemersstandpunt wenste de taak van commissarissen conform Verdam uitgebreid te zien; ook de benoeming en het ontslag van de directie diende door de commissarissen te geschieden.

Voorts was men van mening, dat alle belangrijke besluiten vooraf de goedkeuring van de Raad van Commissarissen moesten hebben. Omtrent de samenstelling wenste men een paritair samengesteld college, dat de kandidaatstelling voor alle commissarissen zou plegen, nadat betrokkenen gelegenheid hadden namen te noemen en dat de verkiezing zowel door het gehele personeel als door de aandeelhouders zou moeten plaatsvinden, waarbij het stemgewicht voor beide groepen gelijk zou zijn.

VOOR MEER
INFORMATIE OVER
HET S.E.R.-ADVIES,
ZIE PAGINA 8

TWEEDERDE

Tweederde van de vijf ton voor het jubileumfonds is binnen. Zie pagina 2.

KRIJGSMACHT

Salariëring van en oefengelegenheid voor onze krijgsmacht zijn de onderwerpen waarover de heer Tj. Walburg op pagina 4 schrijft.

KIEZER

Het Makrotest-onderzoek van een paar weken geleden werpt een nieuw licht op de Nederlandse kiezer. Drs. G. P. Noordzij, wetenschappelijk medewerker aan de V.U. gaat op pagina 5 nader op dit onderzoek in.

FRUITTEELT

De fruitteelt in ons land zit in nood. Drs. P. Bukman, secretaris van de C.B.T.B., geeft op pag. 6 en 7 aan hoe die noodsituatie kan worden verholpen.

ZEGGENSCHAP

De alleen-zeggenschap van eigendom en kapitaal is doorbroken. Zie het artikel van de heer P. Tjeerdsma op pagina 8 en 9.

VISSERIJ

De visserij heeft het niet zo best, zie pagina 9.

BESTUUR

De bestuurlijke vormgeving van ons land heeft de aandacht, zie pagina 10.

WELZIJN

Een verslag van de studieconferentie van de Arjos over welzijn vindt u op pagina 11.



DE ACTIE GAAT VOORT

THANS INMIDDELS MEER DAN

f 333.333,33

Waarom f 333.333,33 wordt vermeld?

Het is bereikt. En het is een aardig getal.

Het is bovendien een belangrijk bedrag!

Dit bedrag is nu gepasseerd.

Het is 66,66% van f 500.000,—.

Tweederde van de beoogde ton is binnen.

Er komen weer honderden giften binnen.

Gemiddeld meer dan f 10,—.

Duidelijk meer dan het motto:

„9 gulden voor 90 jaar a.r.p.”.

Het gaat goed met het fonds.

66,66%

Een sterkere stroomversnelling is nu evenwel gewenst.

Wij verkeren in de slotfase van de actie. Er resteren nog maar enkele weken.

Wij willen de actie graag rond het eind van deze maand afronden.

66,66% is nu binnen.

33,33% moet dus nog komen.

Dat is enerzijds nog heel wat.

Anderzijds is het toch wel duidelijk, dat die resterende f 166.666,66 er gemakkelijk kan komen.

Wanneer wij de zaak nu maar met z'n allen willen afmaken.

BRIEF

Uit het feit, dat er een weer zo duidelijk toenemende stroom giften binnenkomt blijkt, dat de eind september/begin oktober toegezonden herinneringsbrief aan de leden goed werkt. Deze brief heeft trouwens verschillende reacties opgeleverd.

1. In de eerste plaats zoals gezegd honderden giften van hen, die er eerder nog niet toe gekomen waren een bijdrage te geven. Zeer hartelijk dank.

2. In de tweede plaats tientallen giften van personen, die eerder reeds een bedrag overmaakten, maar er — ongevraagd — toch graag nog iets bovenop wilden doen.

Wij zijn u bijzonder erkentelijk.

3. Vervolgens reacties van leden, die graag wilden bevestigen, dat zij het

bij voorbaat aangeboden excuus aanvaardden. Zoals u weet hebben wij gepoogd de herinneringsbrief niet toe te zenden aan de leden, die reeds een gift hadden gestuurd. Dat was evenwel zo'n enorm karwei, dat dit niet helemaal is gelukt. Wij schreven dan ook in de kop van de brief: „mogelijk ten onrechte en daarvoor dan excuus”. Wij zijn blij, dat dit wordt aanvaard.

4. In de vierde plaats waren er leden, die reeds eerder een bedrag overmaakten en die nu - zekerheidshalve - schreven: wij gireerden reeds toen en toen; u hebt de gift toch wel ontvangen?

Maakt u geen zorgen. Wanneer u reeds iets gaf en toch de herinneringsbrief kreeg, dan ligt de helaas niet te vermijden oorzaak alleen en uitsluitend in de onder punt 3 genoemde omstandigheid.

5. Naar aanleiding van de herinneringsbrief waren er tenslotte ook enige personen, die de gelegenheid aangrepen, om per brief politieke problemen, waarmede zij worstelden, aan de orde te stellen. Het is duidelijk, dat zij zo spoedig mogelijk een zo goed mogelijk antwoord zullen ontvangen.

„BLOEM”-LEZING

De ruimte voor „mededelingen” op de girokaarten wordt steeds door tientallen gebruikt voor allerlei opmerkingen. Wij laten er hier weer enkele volgen:

„Wij wilden ook een klein steentje bijdragen van ons zakgeld voor 9 gulden voor 90 jaar a.r.p. met verder veel succes toegewenst”. (f 5,—).

„Tweede bijdrage voor het fonds van een gepensioneerde. Gods zegen moge er op rusten. Aanvaard nooit een overheidsbijdrage. Laat ons het zelf doen!” (f 12,—).

„Nu ik, al heb ik reeds f 9,— overgemaakt, per ongeluk toch nog een brief krijg, dan nog maar eens f 9,—.”

„10 februari is reeds f 18,— door mij overgemaakt.



Dus nu nog een keer f 9,—.”

„Boven de reeds betaalde f 9,— nog f 5,— extra.”

„Omdat velen oh zo saai zijn en nog niet zijn te bewegen, wil 'k u niet misnoedig zien; andermaal zend ik negen.”

„Bij het contributie-innen, kreeg ik nog f 10,— binnen.

Een heer van 90 jaar stond hiermee klaar.

Zelf deed ik aan de kop er al een grote schep op. En de staart

is toch altijd nog f 10,— waard. Deze belevenissen deel ik u mee vanuit ons oude Zierikzee”.

„Wij sluiten voor de derde maal vijf gulden in voor de actie.

Het spijt ons, dat u zo lang moet trekken om de zaak rond te maken. Daarom misschien helpt dit kleine bedrag

van een oud lid nog iets om tot een goed eind te komen”.

SNEL AFHANDELEN

Wij moeten nu als leden van de A.R.P. de actie snel afhandelen en tot een volledig succes maken.

Iedere gulden, rijksdaalder, tientje, honderdje brengt ons dagelijks dichterbij het beoogde eindbedrag.

Als het enigszins kan: Stelt u het overmaken van uw gift niet uit.

DE STAND

De hieronder volgende tussenstanden hebben wij reeds kunnen publiceren.

Het streefbedrag is f 500.000,—, zijnde 100%. Eén procent is derhalve f 5.000,—.

Datum	Bedrag	%
22 februari	f 24.000,—	4,8
1 maart	f 72.000,—	14,4
8 maart	f 100.000,—	20,0
15 maart	f 128.000,—	25,6
22 maart	f 143.000,—	28,6
29 maart	f 166.666,66	33,3
5 april	f 178.000,—	35,6
12 april	f 200.000,—	40,0
19 april	f 224.000,—	44,8
26 april	f 250.000,—	50,0
3 mei	f 275.000,—	55,0
31 mei	f 300.000,—	60,0
20 september	f 320.000,—	64,0
27 september	f 325.000,—	65,0
11 oktober	f 333.333,33	66,6

9

90 99

900 999

712.000

Gironummer

Fonds A.R. Partijstichting

Dr. Kuiperstraat 3

's-Gravenhage

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

Sociale positie niet ambtelijke medewerkers ontwikkelingshulp

Op een vraag van de heren Zijlstra en Boersma over de voortgang inzake de toezegging dat de sociale positie van het niet-ambtelijke medewerkers bij het ontwikkelingswerk in het buitenland betrokken, nader zou worden bezien, antwoorden de ministers Udink en Roolvink:

— er is al een advies uitgebracht dat nadien openbaar gemaakt is (na de datum waarop de vragen werden gesteld);

— de ziektekostenverzekering kan tegen verlaagde premie worden gecontinueerd;

— er komt een wetsontwerp waarbij deze werkers in de A.W.W., Ziekte-

KAMERLEDEN

VRAGEN

MINISTERS

ANTWOORDEN

wet en Arbeidsongeschiktheid zullen worden betrokken;

— nieuwe voorzieningen in geval van werkloosheid zijn niet nodig.

Ontvangers en secretarie ambtenaren in opgeheven gemeenten

De heer Van Bennekom vroeg of het

nog geen tijd wordt de herplaatsingsmogelijkheid van deze gemeenteambtenaren bij wet te regelen — overeenkomstig de toezegging.

Jawel, zegt de heer Beernink, het bedoelde wetsontwerp zal spoedig afkomen. Maar wat „spoed” betekent, staat er niet bij.

Experimenten tot beroepsopleiding onderwijzers

De ervaring opgedaan met 6 opleidingscholen van onderwijzers met experimenterende havo-afdelingen in 1969 zijn niet direct daverend, zegt staatssecretaris Grosheide. In 1969 stroomde 53 procent door naar de kweekscholen, in 1968 71% van de geslaagden. Aldus antwoord aan de heren Van Bennekom en Schuring.

*** Machtswisseling

De christen-democraten in West-Duitsland, die nu ruim 20 jaar regeringsverantwoordelijkheid hebben gedragen, zijn naar de oppositiebanken verhuisd. Een „verbond” tussen de socialisten en de liberalen zal de macht overnemen. Op zichzelf is dit gezond, omdat nu een heroriëntering op breed terrein van het beleid mogelijk is geworden. Voor een partij die langdurig aan het bewind is geweest, is het niet eenvoudig om telkens even fris te reageren op de gedurige ontwikkelingen. Met name zal de nieuwe regering van de Bondsrepubliek interessante nieuwe perspectieven openen voor de buitenlandse politiek. De rekening van het verleden zal tenslotte toch eens een keer vereffend moeten worden.

Het grote verschil met dit te verwachten beleid en dat van zijn voorgangers ligt in het feit, dat nu welbewust wordt overgeschakeld naar een verbetering van de oostbetrekkingen, hoewel de Duitse deling nog niet is opgeheven!

Het is voor ons de vraag of het verbond tussen liberalen en socialisten innerlijk voldoende sterk zal blijken te zijn, met name als het gaat om vraagstukken die geen betrekking hebben op de buitenlandse politiek, waaronder het E.E.G.-beleid.

Wij hopen daar het goede van.

De C.D.U. zouden wij in elk geval dringend willen aanbevelen een loyale oppositie te voeren, zonder het eenzijdig nationalisme en de intolerantie te versterken.

Een zodanige oppositie is tenslotte een even zware verantwoordelijkheid als die van het regeren.

De C.D.U. zal de kans moeten grijpen inderdaad te tonen te willen handelen vanuit het Evangelie.

*** Binnenscheepvaart

Het schijnt een vaststaand feit te zijn dat de wet op de evenredige vrachtverdeling grondig op de helling komt. Deze wet, die de bedoeling had de binnenscheepvaarders bescherming te bieden, schijnt om meerdere redenen tenslotte niet aan zijn doel te beantwoorden. Het eigen bedrijfsvervoer heeft in de wet evenredige vrachtverdeling een „gat” geboord, terwijl de wet de modernisering van de binnenvaart verhinderd zou hebben.

Wij zouden het zeer op prijs stellen indien de bedrijfsgenoten in de binnenscheepvaart een duidelijk standpunt innamen met betrekking tot de mogelijke opheffing van deze wet.

Dat er aan deze wet gedokterd zal moeten worden is buiten kijf. De wet is geboren in een situatie die op veel punten afwijkt van de huidige situatie!

Wij zouden er van onze kant voor willen pleiten de wet niet overijld af te schaffen. Dat wil zeggen dat een afschaffing van deze wet zonder dadelijke begeleiding voor het opvangen van de kwade gevolgen voor de binnenschippers moeilijk acceptabel zal zijn. De zwevende overcapaciteit is immers met het verdwijnen van deze wet niet tot een oplossing gebracht.

Een verantwoorde stillegging zou wellicht een oplossing in de goede richting kunnen zijn. Een oplossing, die in E.E.G.-verband acceptabel zou zijn.

Afschaffing van deze wet na 35 jaar, zonder dadelijk ingaande perspectieven voor onze binnenschippers, zou naar het ons voorkomt, niet gerechtvaardigd zijn.

*** Leerlingenschaal

Natuurlijk is het onmogelijk aan alle, op het terrein van onderwijs levende wensen te voldoen. De financiële beperktheid waarmee elk kabinet te ma-

EEN Amerikaanse ambassade-secretaris vertelde ons eens met veel verve het volgende verhaal:

Een meisjesstudente, die gewoon was zelfstandig te beslissen en te handelen, deelde haar familie mee, dat zij een grote beslissing had genomen. Zij had besloten zich te verloven en morgen zou zij haar verloofde in de familiekring binnenleiden, waar de beste tradities voortleefden van New-England, en waar portretten van Washington en old-Abe (Abraham Lincoln) een ereplaats hadden in de salon. Maar er was enige aarzeling... Ze moesten weten, dat hij in sommige opzichten een andere opvatting had dan zij en haar familie.

Spanning en bezorgdheid. Hoe erg zou het zijn? Na enige aanmoediging kwam het anders zo zelfstandige meisje met de zaak voor de dag: Ik weet, dat u hem best aardig zult vinden, maar ziet u, hij is Rooms-Katholiek.

Ontspanning en opluchting: „Maar kind, had dat maar dadelijk gezegd. Je vader en ik waren al bang, dat hij een Democraat was”.

IN Amerika gaat de strijd telkens weer tussen twee partijen, de Republikeinen en de Democraten. In The Young Calvinist stond eens aan de vooravond van de verkiezingen: Wij kunnen geen advies geven, hoe onze kiesgerechtigde leden hebben te stemmen. Want tussen beide partijen is geen enkel principieel verschil.

Wie de geschiedenis van de beide partijen nagaat, ontdekt, dat het belangrijkste verschilpunt telkens wisselt. Maar beide partijen behouden hun eigen bolwerken en er zijn families, die al langer dan een eeuw de Republikeinse of de Democratische traditie hoog houden. In zulk een situatie is het partijgevoel beslissend. De verbondenheid met een bepaalde partij is sterk emotioneel en doet enigermate denken aan een (hier gewijzigde) oude spreuk: right or wrong - my party.

Men kan moeilijk zeggen, dat Amerika het twee-partijstelsel heeft. De term stelsel past hier niet, want zij doet denken aan iets dat gemaakt en gekozen is. Dat is in Amerika niet het geval. Het is gegroeid, al heeft een grote invloed gehad het systeem, dat in de vergadering van kiesmannen de volstrekte meerderheid van één partij nodig is, om tot een vlotte presidentskeuze te komen.

ken heeft, brengt nu eenmaal mee, dat niet iedereen direct kan worden geholpen. Er moeten prioriteiten worden gesteld. Er moet een keus worden gemaakt.

Het siert staatssecretaris Grosheide dat hij kans heeft gezien een zeer belangrijke onderwijswens in vervulling te doen gaan. Ouders en de school hebben al enkele jaren moeite met de grootte van de klassebezetting.

Welnu, gelet op de beschikbare leerkrachten wordt de leerlingenschaal verlaagd voor de lagere- en de kleuterscholen in twee etappes. De derde fase van de verlaging van de leerlingenschaal is daarmee voor de helft voltooid.

Wij zijn daarover verheugd. Te meer omdat ook hieruit blijkt, dat de staatssecretaris het kabinet er van heeft weten te overtuigen dat de verlaging van de schalen als een van de hoogste prioriteiten moet worden gezien.

Waarmee sterker de weg open komt te liggen voor het reële verlangen van het onderwijs aan elk kind de optimale kansen te geven, die het nodig heeft.

HET TWEE-PARTIJEN STELSEL



DOOR H. ALGRA

IN Engeland zijn duidelijk drie politieke partijen: Conservatieven, liberalen en socialisten. De liberalen zijn niet een kleine partij, maar toch minder groot dan de beide andere. En bij het Engelse kiesstelsel voor het Lagerhuis (districtenstelsel, waarbij de relatieve meerderheid voldoende is*) heeft een partij als de liberale momenteel geen kans.

Het kiesstelsel bevordert in Engeland in sterke mate het twee-partijstelsel. Wanneer iemand de stelling wil verdedigen, dat voor Nederland een twee-partijstelsel een begerenswaardige zaak zal zijn, dan valt daarover te praten. Men kan zeggen, dat zo'n stelsel „de duidelijkheid bevordert”. Een partij alléén krijgt dan de volstrekte meerderheid en „bezet het regeerkasteel”. De andere partij is automatisch de oppositie. Dat is juist.

Men kan ook zeggen, dat één partij aan de macht betekent een krachtiger bewind.

Die stelling is aanvechtbaar. Daartegenover moet worden gesteld, dat bij zulk een twee-partijstelsel er een opschuiving is naar het midden. Beide partijen beginnen op elkaar te gelijken. En de aflossing van de wacht heeft meer psychologische dan principiële betekenis.

En — als de wezenlijke en diepere verschillen en tegenstellingen verdwijnen, wordt het verschil meer een zaak van partijgevoel, net als in Amerika.

Ook is het te verwachten, dat binnen elk van de twee partijen er variaties ontstaan, die kunnen leiden tot interne oppositie. Soms komen daarbij dieper liggende principiële verschillen in zulk een interne oppositie tot uitdrukking, zoals nu al „Nieuw-links” in de P.v.d.A. Want daar gaat het niet om meer of minder links, maar om diepere tegenstellingen.

DE voor- en nadelen van een twee-partijstelsel kunnen tegen elkaar worden afgewogen. Wanneer iemand op grond van die overweging een twee-partijstelsel begéert en er voor pleit, is dat een honorabele zaak. Maar heel anders wordt het, als een paar grote partijen het eens zouden worden, om door manipulaties met het kiesstelsel zo'n twee-partijstelsel te forceren. C.D.U. en S.P.D. hebben daaromtrent in Duitsland samen plannen gehad, om zo met z'n beiden het rijk alleen te hebben. Er zal voorlopig nu wel niets van komen, want de gehalveerde liberale partij moet Brandt op de been helpen houden als bondskanselier, en juist die liberale partij zou uitgerangeerd worden als de plannen van de „grote coalitie” waren doorgegaan. Manipulaties met het kiesstelsel om het twee-partijstelsel te bereiken, dat is géén honorabele zaak. Dat is geen eerlijke politiek meer. Men kan zulk een niet-eerlijke politiek op twee manieren bedrijven. Door de „drempel” hoog te maken. En door een districten-systeem, waardoor de grote partijen onredelijk grote voordelen verwerven en de kleinen en minder grote partijen het loodje leggen.

NU zeggen sommigen: maar die middelgrote partijen zoals de A.R.P. behoeven het loodje niet te leggen. Als zij maar eieren voor hun geld klezen en uit lijfsbehoud een stembusakkoord sluiten met een andere grote of middelgrote partij. Dat kennen we. Dat hebben we zelf meegemaakt, vóór 1918.

Maar zo'n coalitie uit de nood geboren en door het kiesstelsel opgedrongen, begeren wij niet.

Wij zijn zo ouderwets en gezond democratisch, dat wij het houden op samenwerking uit verscheidenheid, vrijwillig gezocht en met behoud van zelfstandigheid in vrijheid aanvaard.

*) Als bij de eerste stemming de uitslag thans is in een bepaald district: Labour 40%, conservatief 35% en liberaal 25% dan is de Labour-kandidaat gekozen.

DE DOCTOR ABRAHAM KUYPERSTICHTING

het wetenschappelijk bureau van de A.R. Partij,
zoekt een actieve

BOEKHOUDKUNDIGE MEDEWERKER(STER)

in het bezit van het praktijkdiploma boekhouden, die belast zal worden met de gehele boekhouding van de stichting, waaronder de loonadministratie en het beheer van de effectenportefeuille, alsmede met andere werkzaamheden van administratieve aard.

Geboden wordt een zelfstandige werkkring op een klein kantoor.

Nadere inlichtingen worden desgewenst telefonisch verstrekt onder nummer 070-11 63 46.

Sollicitaties s.v.p. schriftelijk te richten aan de directeur, Dr. Kuyperstraat 5, Den Haag.

SALARIËRING EN OEFENGELEGENHEID

IN de laatste tijd heeft onze krijgsmacht niet over belangstelling van de zijde van publiciteitsorganen te klagen. Velen blijken te willen meedenken over militaire aangelegenheden, die soms uitgroeien tot problemen. Dat is geen wonder, — ook de regering en de legerleiding worden vaak voor uiterst moeilijke en ingrijpende beslissingen geplaatst; meedenkend over die problemen, komt men er toe, eigen inzichten prijs te geven aan krantenpagina's.

Bestaan er rondom marine, land- en luchtmacht dan werkelijk problemen? Inderdaad. De snelle technische ontwikkeling is één van de factoren die deze problemen scheppen. Telkens worden verbeterde of andere wapens gemaakt, waardoor men voor de vraag geplaatst wordt of men die wapens zal aanschaffen en zodoende misschien tot een ander bewapeningssysteem moet overgaan. En natuurlijk komen dan ook financiële problemen. De regering en het grootste deel van ons volk en de volksvertegenwoordiging zijn het er over eens, dat wij niet buiten een krijgsmacht kunnen om het grote goed van vrede, vrijheid en veiligheid zoveel in ons vermogen is te waarborgen. Maar het spreekt vanzelf, dat zo'n krijgsmacht dan ook goed zal moeten zijn; dat wil zeggen dat ze goed geoefend is. Want als vastgesteld is, dat wij tot behoud van vrede en vrijheid een defensie-apparaat niet kunnen ontberen mogen wij er ons niet met een Jantje-van-Leiden afmaken bij de opzet en het onderhoud van een krijgsmacht.

Toen de huidige minister-president in het vorige kabinet zitting had als minister van defensie heeft hij ons defensie-apparaat sterker weten te maken door aanschaffing van moderner bewapening; maar vooral heeft hij oog gehad voor democratisering in het militaire systeem, dus voor vermaatschappelijking in de strijdkrachten. Minister Den Toom werkt hieraan krachtig voort.

De groetplicht werd gereduceerd, het dragen van burgerkleding na de dienst werd toegestaan, er werden contactcommissies ingesteld, er kwam een verruiming van de mogelijkheid tot avondpermisatie, een verruiming van de mogelijkheid de nacht buiten de kazerne door te brengen, het gebruik van z.g. „burger”treinen door militairen werd verruimd, er kwam een soepeler regeling voor het zich ziek melden door een militair.

MEER OP STAPEL

Minister Den Toom gaat intussen verder om tot een meer democratisch beleid in de krijgsmacht te komen. Er staat meer op stapel. Zo is bij de Tweede Kamer ingediend een wetsontwerp, dat de rechtsgrond van de dienstplichtige militair moet regelen. De modernisering van het militaire strafrecht is onderwerp van studie. Aanduidingen als: „hij is mijn meerdere” en „hij commandeert zijn minderen” vinden terecht geen genade meer in onze tijd. De ondergeschiktheid is een veelbesproken begrip. Het is stellig passend om ook in de militaire wereld over medewerkers te gaan spreken; daarbij mag echter de gehoorzaamheidsplicht van de militair niet uit het oog verloren worden. De vernieuwingsdrift die zich in de maatschappij openbaart, laat de krijgsmacht niet onberoerd. De krijgsmacht zal ook de veranderde inzichten moeten weerspiegelen. Daarom is goe-

de kritiek ten opzichte van ons defensie-apparaat heel gezond. Maar of de P.v.d.A. in zijn advertentie in het blad „TWINTIG”, uitgaande van de vereniging van dienstplichtige militairen, gezonde kritiek leverde, betwijfelen wij. De advertentie was naar onze smaak, te kreterig en te negatief gesteld. Natuurlijk valt er nog wel het een en ander te verbeteren aan het werkklimaat van dienstplichtige militairen — evenals trouwens aan dat van het beroepspersoneel.

REDELIJK JEUGDLOON

Zo vinden wij het alleszins billijk, de salariering van dienstplichtige militairen op korte termijn op te voeren tot een redelijk jeugdloon. Want hoewel in de laatste vijf jaren al belangrijke verbeteringen aangebracht zijn op het punt van beloning, het is nog niet voldoende en het heeft het peil van een redelijk jeugdloon nog niet bereikt. Heden ten dage behoeft slechts veertig procent van onze jeugdbevolking de dienstplicht te vervullen; wij vinden dat ze voor die plicht redelijk beloond dienen te worden.

Wij mogen er niet al te zwaar aan tillen, dat een deel van onze jongemannen moeten dienen, ook al zal het voor velen een aanvankelijke rem zijn om zich snel een positie in de maatschappij te verwerven. Maar wat wij wél erg vinden is, dat ze die plicht voor een appel en een ei moeten vervullen. Zou het zo gek zijn, een bijdrage (noem het belasting) te vragen van hen die géén dienstplicht behoeven te vervullen en die bijdrage rechtstreeks ten goede te doen komen aan hen, die wél hun dienstplicht te vervullen hebben?

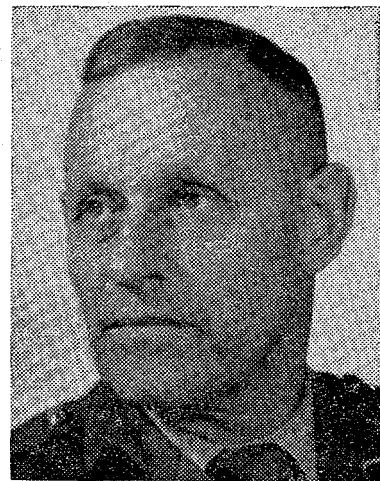
De gedachte leeft, op de duur over te gaan tot de vorming van een beroepsleger. Zo'n beroepsleger zal ongetwijfeld voordelen bieden boven een leger. De grote vraag is echter, of het creëren van een beroepsleger in ons land uitvoerbaar is. Het is de vraag, of men gedurende zes achtereenvolgende jaren tienduizend mensen kan contracteren als vrijwilligers of verbandvrijwilligers. Wij twijfelen er aan. Voor de technisch-specialistische vrijwilligers zal het misschien lukken, maar zullen we ook vrijwilligers vinden voor de vier- of vijfduizend man die voor de meest eenvoudige functies beschikbaar moeten zijn?

Iedereen zal het er over eens zijn, dat een dienstplichtige zo kort mogelijk zal hebben te dienen. Er is geen enkele partij in ons land die de jongemannen langer wil laten dienen dan noodzakelijk is. De vraag waar het om gaat is: Wanneer is men voldoende geoefend?

Het is buiten kijf, dat een regering of een volksvertegenwoordiging niet de verantwoordelijkheid op zich zou mogen nemen om onvoldoende geoefende militairen naar eventueel bedreigde grenzen te zenden. Doet men dat toch, dan zou het misdadig genoemd kunnen worden.

GEOEFENDHEID MILITAIRES

Een lange diensttijd is niet voldoende om geoefende soldaten te krijgen. Er moet ook de mogelijkheid zijn om tot die geoefendheid te komen. Dus de vraag komt hier neer of er voldoende oefenterreinen aanwezig zijn. Het is, nu men niet kan buiten gemotoriseerde en gemechaniseerde eenheden, wel moeilijk om zulke terreinen te vinden.



Ons Kamerlid, de heer Tj. Walburg, die zich in de Tweede Kamer met name verdiept in defensie-aangelegenheden, heeft zijn gedachten laten gaan over de Nederlandse militairen en hun oefenterreinen. Zijn opvattingen treft u in dit artikel aan.

Het wil niet zeggen, dat in deze zaken ons Kamerlid de stem van de Anti-Revolutionaire fractie weergeeft. De zaken die hier te berde komen, moeten in de fractie nog ter dege onder de loep genomen worden.

De heer Walburg pretendeert in dit artikel trouwens niet, het standpunt van de Kamerfractie weer te geven.

Weliswaar zijn er oefenterreinen voor pelotons en compagnieën, maar vastgesteld werd, dat er ook vier grote zogenaamde Bataljonsoefenterreinen behoorden te zijn die elk een grootte van ongeveer 3000 hectaren zouden moeten hebben.

Van die vier grote terreinen is er nog niet een aanwezig. De vraag is zelfs, of die vier er wel ooit zullen komen. Misschien kan men de Harskamp nog eens de functie van Bataljonsoefenterrein geven. Maar dan zouden de schietterreinen uit dit complex verplaatst moeten worden, b.v. naar een maagdelijk gebied in de Flevopolder. (Maar het creëren van schietterreinen in het Kuinderbos stuit toch wel op moeilijkheden.)

Ook Oirschot is genoemd als een plaats, waar een groot oefenterrein zou kunnen komen. Maar proteststukken van gemeentebesturen en van de bevolking in en rondom dit gebied maken wel duidelijk, dat het niet eenvoudig is om dit plan te verwezenlijken, ook al is het aan te bevelen in het zuiden van ons land zo'n oefenterrein te bezitten.

De Lauwerszee is eveneens genoemd, ook al zou het geen ideale plaats zijn voor een groot oefenterrein. De ligging is uiterst excentrisch en de grootte is feitelijk onvoldoende voor het doel. Daarbij komt nog, dat het gebied in tweeën gescheiden zal zijn: het ene deel zal nauwelijks 1000 hectaren groot zijn, het andere stuk ruim 1400 hectaren. De Lauwerszee, die nu begint droog te vallen, zal dus geen ideale plaats zijn. Maar wellicht zal het ministerie van defensie denken aan het spreekwoord van het halve ei en de lege dop.

Een terrein bij Ter Apel is ook een drukbesproken gebied als het gaat om het zoeken van grote oefenterreinen. Het verdient o.i. inderdaad ernstige overweging. Doch dan zal het legeringsmogelijkheid moeten bieden voor een versterkte brigade voor depot's en er zal een technische werkplaats gesticht moeten worden. Het komt er op neer, dat het een z.g. „multi-purpose”-project zou moeten worden, dat 800 tot 1000 arbeidsplaatsen zou opleveren. Het zou de economie in het noorden van het land aanjagen. Hier, in het plan-Kikkert, ligt m.i. een mogelijkheid.

GEEN KIND VAN REKENING

Maar zorgvuldig zal er op gelet dienen te worden, dat dan niet de agrarische sector met aanverwante sectoren in dit deel van ons land het kind van de rekening zal worden. Agrariërs zullen

hun grond en bedrijven kwijtraken en voor hen zullen dus ruime financiële schadeloosstellingen en andere compensatie gezocht moeten worden. Vaak als het algemeen belang offers vraagt van enkelingen, resulteert dat in schrijnende gevallen van ongewild onrecht of niet in geld uit te drukken schade. Oudere Zuiderzeevissers zullen daarvan nog staaltjes kunnen vertellen. Laten we in ieder geval dergelijke dingen voorkomen als bij Ter Apel een groot oefenterrein zou worden aangelegd.

Staatssecretaris Haax heeft blijkens persberichten het terrein bij Ter Apel ideaal genoemd, waarbij militair-tactische overwegingen een rol speelden, maar ook de omstandigheid dat er de uitgangsstelling van de Nederlandse troepen in Nato-verband door verbeterd zou worden.

Wij menen, dat het plan waard is bestudeerd te worden in goed overleg met betrokken gemeentebesturen en standsorganisaties. Ook de belangenverenigingen van onderofficieren en officieren zouden inspraak moeten hebben.

Daar het hier zoals gezegd zou gaan over een „multi-purpose”-project, zouden de ministeries van Economische Zaken C.R.M., Onderwijs en Ruimtelijke ordening de helpende financiële hand aan Defensie moeten bieden om de plm. 500 miljoen gulden bijeen te brengen die voor verwezenlijking van het plan nodig zou zijn. Uitgestreken over vijf jaren zou dit bedrag — dat natuurlijk benauwend hoog is — toch opgebracht kunnen worden, naar onze mening.

TERREINEN IN TOEKOMST

Samenvattend, zouden wij willen zien, dat:

- Bataljonsoefenterrein Harskamp gerealiseerd wordt;
- Een groot oefenterrein in het zuiden van het land gezocht wordt;
- Dat het plan-Ter Apel — dat tot de gemeente Vlagtwedde behoort — ook tot uitvoering komt.

Naar onze mening zou dan een vierde groot oefenterrein achterwege kunnen blijven, evenals het plan om in de Lauwerszee tot een schiet- en oefenterrein te komen.

De knoop zal doorgemaakt moeten worden, ook al zit er tot op heden nog niet zoveel schot in deze zaak. Maar als men tot een beslissing komt, zal dit niet eerder mogen zijn dan na goed overleg met degenen die er bij betrokken zullen zijn. Voorts zal tevoren moeten worden vastgesteld, dat oefenterreinen waar mogelijk ook nog voor de recreatie van de bevolking zullen worden gebruikt.

En vooral: geen geheim gedoe alstublieft. Het moet niet zo zijn, dat gemeentebesturen en bevolking uit dagbladen moeten vernemen, wat de regering van plan is te doen met het gebied waarin ze leven.

MOET HET ALLEMAAL?

Is Amerika er niet? Is het dan wel nodig, dat wij als klein land ons zulke inspanningen getroosten terwille van de defensie?

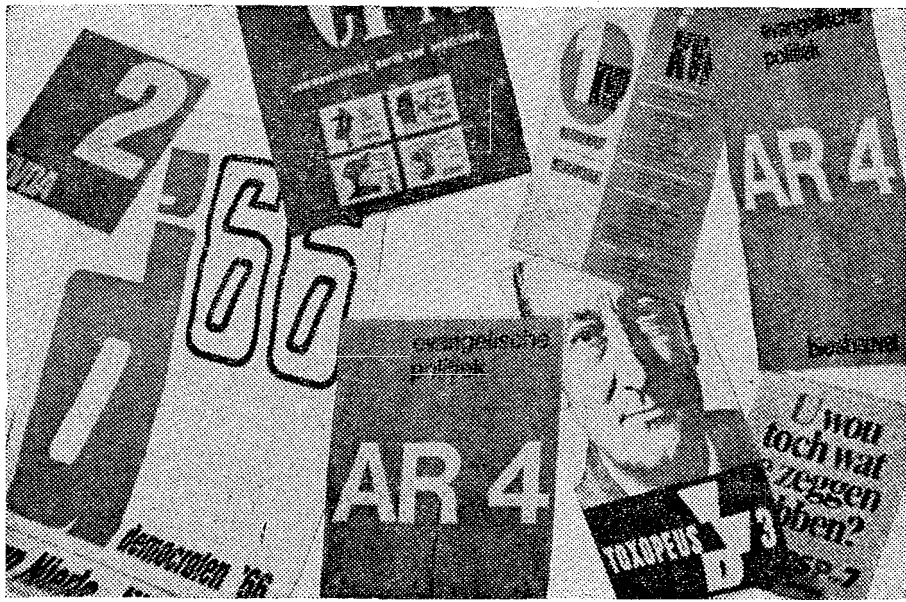
Wij willen een andere vraag stellen: Bent u zich er wel van bewust dat de krijgsmacht van Rusland zowel ter zee, te land als in de lucht nog steeds groeiende is? En bedenkt, dat de USSR verrassend snel en sterk kan optreden. De bliksemactie, vorig jaar tegen Praag ondernomen, is er een bewijs van.

Terwijl we ons best doen, betere verhoudingen te scheppen tussen oost en west terwille van de begeerde vrede, mag onze waakzaamheid geen ogenblik verslappen.

TJ. WALBURG

db

Voor goed verzorgd drukwerk
DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (5750) 4218



NIEUW LICHT OP DE NEDERLANDSE KIEZER

DOOR DRS. G. P. NOORDZIJ

WIJ willen in dit artikel graag aandacht besteden aan het in opdracht van de G.P.D. door Makrotest-Amsterdam uitgevoerde politieke onderzoek dat op 27 en 29 september door de grote provinciale dagbladen werd gepubliceerd.

Het materiaal werd door politicooloog Hans Gruijters zeer deskundig geanalyseerd en van commentaar voorzien.

ONDERZOEKTECHNIEK

Uit de krantenverslagen is niet duidelijk geworden hoe men aan de 2326 respondenten is gekomen, hoe de steekproef is getrokken en hoeveel weergaars erin voorkwamen.

Een steekproef uit de kiesgerechtigde Nederlanders, dat wil dus zeggen: uit de kiesregisters, zou het meest betrouwbare beeld opleveren. De procedure die Makrotest heeft gevolgd, een steekproef uit de Nederlanders van 18 jaar en ouder, biedt echter enerzijds de mogelijkheid om de naar leeftijd niet kiesgerechtigden even te vergeten, zodat toch betrekkelijk betrouwbare gegevens over de wel kiesgerechtigden voorhanden zijn. Anderzijds wordt door het opnemen van een groep nog niet kiesgerechtigden, de mogelijkheid geopend inzicht te krijgen in het effect van een verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd. Ook zijn op die manier op een meer betrouwbare wijze toekomstige verschuivingen te voorspellen. Zulks dient echter te allen tijde met grote voorzichtigheid te gebeuren, daar onverwachte politieke evenementen soms grote veranderingen in de opvattingen en voorkeuren van kiezers bewerkstelligen.

Zelden werden in analyses van in opdracht van dag- of weekbladen verricht onderzoek de aan zulke research inherente onzekerheden zo expliciet gemaakt als in de onderzoekverslaggeving die we thans bespreken.

Als elementen van onzekerheid bracht Gruijters naar voren: de mensen die de vraag naar de partijkeuze niet kunnen beantwoorden omdat ze nog niet tot een besluit hebben kunnen komen.

Verder is er in elk onderzoek een groep mensen die geen antwoord wil geven. Tezamen gaat het hier om 11,8% van de ondervraagden. Vervolgens wijst Gruijters op de geringere antwoordbereidheid van de groep met lagere inkomens, waardoor partijen als de C.P.N. en de B.P. in het nadeel komen en de V.V.D. juist in het voordeel.

Een ander verschijnsel waar Gruijters aandacht aan besteedt is het uit de Amerikaanse literatuur bekende „bandwagon-effect.” Dat wil zeggen: sommige kiezers willen graag bij de winnaar horen en „corrigeren” alsnog hun stem.

PARTIJVOORKEUR

Genoemde moeilijkheden geven Gruijters aanleiding om de huidige stand der partijen te laten bepalen door de steekproef, verminderd met de niet-kiesgerechtigden, verminderd met hen die nog geen keuze wilden of konden maken en hen die zeiden blanco, ongeldig of niet te zullen stemmen. Tot ruwe indicator voor de „ligging van de partijen in de markt” kan de enquête-uitslag goed dienen.

D'66 belooft met 13,7% de derde partij van het land te worden.

Haar aanhang is sinds februari 1967 verdrievoudigd: een unieke prestatie in Nederlandse verhoudingen. Tegenover deze groei staat echter niet de door D'66 beoogde explosie. Van de P.v.d.A. kan gezegd worden dat ze zich goed weet te

handhaven. Als bom onder het Nederlandse partijstelsel is D'66 tot nu toe, ondanks haar succes, niet effectief geweest.

STEUN REGERINGSPARTIJEN

Wanneer men een waardering voor het kabinet-De Jong zou moeten afleiden uit de cijfers van de kiezersaanhanger der regeringspartijen, blijkt dat een onmogelijke opgave te zijn. De K.V.P. staat duidelijk op verlies, de V.V.D. staat licht op winst, de C.H.U. weet zich te handhaven of gaat iets vooruit en de A.R.P. staat licht op verlies.

Werden de regeringspartijen in 1967 gesteund door 55,2% van het electoraat, die steun is thans teruggelopen tot 52,4%.

Voor hen die de A.R.P. een warm hart toedragen zou deze uitslag lichtelijk teleurstellend kunnen zijn. Daarbij moet echter wel worden aangetekend, dat, al zal er naar moeten worden gestreefd, het toch wel een grote krachtsinspanning vergt om zich te handhaven op het niveau waarop men, volgens velen, als gevolg van het veelbesproken „Jelle-effect” gekomen is.

Wat we zien is dat de A.R.P. terugvalt op het percentage zoals dat was voor het min of meer spectaculaire optreden van de heer Zijlstra.

We moeten hieruit wel concluderen, dat de A.R.P. er niet in is geslaagd om de identificatie van veel van haar kiezers met de leider Zijlstra om te buigen tot een identificatie met de partij. Zijlstra's verdwijnen betekent voor de A.R.P. stemmenverlies.

DECONFESSIONALISERING

Twee zaken die we naar voren willen hallen zijn: de aanhang van de confessionele partijen en de aanhang van wat men zou kunnen noemen de gevestigde partijen (zie tabel 1).

Tabel 1
Stemmenpercentages op de gevestigde partijen.

	1963	1967	thans
K.V.P.	31,9	26,5	22,3
A.R.P.	8,7	9,9	8,6
C.H.U.	8,6	8,1	8,9
P.v.d.A.	28,0	23,6	24,3
V.V.D.	10,3	10,7	12,6

Wanneer we de percentages voor K.V.P., A.R.P. en C.H.U. samenstellen, dan zien we dat de som sinds 1963 steeds kleiner wordt. Stemde in 1963 nog 49,2% op deze drie partijen, in 1967 zakte het percentage tot 44,5 en op dit ogenblik is het blijkens de makrotestcijfers nog

slechts 39,8. Deze deconfessionalisering treft echter wel zeer eenzijdig de K.V.P.. De A.R.P. en de C.H.U. blijven tamelijk stabiel.

Voor wat de K.V.P. betreft zijn deze opmerkingen als volgt te adstrueren: Volgens het V.U.-verkiezingsonderzoek van 1967 stemde toen 67% van de r.-katholieken op de K.V.P., nu is dat nog slechts 51,6%. Stemde in 1967 van de rooms-katholieken 6% op de P.v.d.A., 5% op de V.V.D. en 5% op D'66, nu zijn de percentages respectievelijk 8,0, 6,3 en 11,8: een duidelijke deconfessionalisering in politicus van de roomskatholieken.

Een veel gehoorde opmerking is ook dat de gevestigde partijen allengs aan steun verliezen. Die opmerking wordt door de feiten bewaarheid.

Wanneer we als gevestigde partijen beschouwen de K.V.P., de P.v.d.A., de V.V.D., de A.R.P. en de C.H.U., dan blijken deze vijf in 1963 samen 87,5% van de stemmen op zich te verenigen, in 1967 zakt het percentage tot 78,8 en op dit moment staat het op 76,7% van de stemmen.

We kunnen deze daling beschouwen als het resultaat van de politieke vertaling van bij kiezers levende ontevredenheid. Waar men bij de verkiezingen voor de provinciale staten in 1966 nog bezorgd constateerde dat het vooral de Boerenpartij was die van die ontevredenheid profiteerde is het nu veeleer zo dat D'66 fungeert als magneet voor de kiezers die zich in de gevestigde partijen niet meer kunnen vinden.

Terwijl 76,7% van de thans kiesgerechtigden die een geldige stem zouden uitbrengen de „gevestigde partijen” steunt is het overeenkomstige percentage voor hen die thans 18 tot 21 jaar zijn slechts 34,3.

Deze aankomende kiezers spreken zich voor 21,9% uit voor D'66, wat de verwachting wettigt, dat bij gelijkblijvende omstandigheden, D'66 een nog verdere groei te wachten staat.

GEKOZEN PREMIER

Makrotest heeft de respondenten ook gevraagd welke partijen de ministers zouden moeten leveren, met andere woorden: welke partijen samen een kabinet zouden moeten vormen. Op zichzelf zijn alle gegevens over de mening van het electoraat met betrekking tot een te vormen kabinet ons welkom. Die mening komen we echter moeilijk te weten met behulp van de door Makrotest gebruikte vraag. Naar aanleiding van die vraag zijn namelijk 5018 combinaties mogelijk. Een betere werkwijze

zou zijn geweest de kiezers naar hun mening te vragen over een aantal mogelijke partijcombinaties zoals die in allerlei politieke bespiegelingen wel worden gesuggereerd. Als gevolg van de vraagstelling haalt in het Makrotestonderzoek geen enkele partijcombinatie meer dan 5% van de stemmen. Met dergelijke gegevens kunnen we natuurlijk niet zo veel doen.

Het V.U.-onderzoek van 1967 kwam op een percentage van 50 dat zei voorstander te zijn van een gekozen minister-president. Volgens Makrotest zou dat percentage inmiddels zijn gegroeid tot 55.

Dit is echter een totaalpercentage. Aanhangers van de C.P.N., de P.S.P., D'66 de P.P.R. en de P.v.d.A. en de B.P. zijn echter in veel sterkere mate voorstander van een gekozen premier dan aanhangers van de S.G.P., het G.P.V., de C.H.U., de V.V.D. en de K.V.P. (zie tabel 2).

Tabel 2

Voorstander van een gekozen premier (in %)

	V.U.-1967	Makrotest 1969
C.P.N.	74	76
P.S.P.	75	75
D'66	83	71
P.P.R.	—	67
P.v.d.A.	57	67
B.P.	62	63
K.V.P.	45	52
V.V.D.	41	40
C.H.U.	38	40
A.R.P.	34	37
G.P.V.	29	35
S.G.P.	24	32

Wanneer we cijfers uit tabel 2 met elkaar vergelijken dan blijkt dat wat in 1967 vooral met D'66 werd geassocieerd nu door minder kiezers van die partij wordt voorgestaan, terwijl de roep om een gekozen minister-president bij de kiezers van andere partijen, vooral bij P.v.d.A.-ers en K.V.P.-ers juist meer gehoor blijkt te hebben gekregen.

KERKELIJKE GEZINDTE EN WELSTAND

Wanneer we de Makrotestgegevens over de verdeling van de diverse kerkelijke gezindten vergelijken met de V.U.-gegevens uit 1967 dan treffen ons vooral de volgende verschijnselen.

We moeten hier rekening houden met het feit dat de Makrotestcijfers hoger kunnen uitvallen wanneer de 11,8% die geen antwoord wilden of konden geven op de vraag naar de partijkeuze dat eenmaal wel kunnen of willen doen.

Had volgens het V.U.-onderzoek 45% van hen zonder kerkelijke gezindte in 1967 op de P.v.d.A. gestemd en 10% op D'66, nu is dat volgens Makrotest respectievelijk 30,1% en 17,8%!

Bij de Nederlands-Hervormden heeft er een voorkeursverschuiving plaats gevonden in die zin, dat de percentages voor de P.v.d.A. en de V.V.D. kleiner zijn geworden en vooral het percentage voor D'66 groter.

Dat de deconfessionalisering in politicus een zaak is waaraan vooral rooms-katholieken debet lijken te zijn hebben we al eerder in dit artikel trachten aan te tonen.

In eerste instantie lijkt er van zo'n deconfessionaliseringstendens ook bij gereformeerden sprake te zijn wanneer we zien dat in 1967 volgens de V.U. 82% van hen op de A.R.P. stemde, terwijl dat nu volgens Makrotest nog maar 57,2% is.

Bij dit alles mogen we echter niet vergeten dat, op grond van allerlei factoren die de vergelijkbaarheid nadelig beïnvloeden.

VERVOLG OP PAG. 7

NOODSITUATIE IN DE FRUITTEELT WAT KAN DAAR AAN GEDAAN WORDEN

DOOR DRS. P. BUKMAN

VIER pond appels in de supermarkt voor nog geen zes dubbeltjes. Dat heeft iets van een consumentenparadijs. Verstandig kunnen snoepen voor een habbekrats, dat maak je niet alle dagen mee. Wie even doordenkt zal echter beseffen, dat er bij zulke prijzen mensen moeten zijn, die zich bepaald niet zitten te verkneuteren van plezier. Dat zijn de telers. Reken maar eens terug van de winkelprijs naar de teler. Die vier pond appels hebben al belangrijk meer dan zestig cent gekost, als ze de boomgaard verlaten op weg naar de consument.

Het is dus een duidelijke zaak: de fruitkwekers krijgen de kostprijs niet naar hun produkten. Lang niet.

Op zichzelf is dat niets bijzonders. Ze hebben dat wel vaker meegemaakt. Fruittelers zijn gewend aan ups en downs. Die horen bij het vak. Wat we vandaag echter meemaken is de zoveelste down in successie. Al drie seizoenen heeft de klad erin gezeten. En nu het vierde fruitseizoen zó begint — en de vooruitzichten voor de komende winter zijn ook tamelijk somber — nu breekt het de telers op. Het gaat niet meer. De eindjes zijn niet meer bij elkaar te krijgen. Laat staan dat zij nog aan elkaar te knopen zouden zijn.

Waar veel eigen vermogen in het bedrijf was, was ook veel incasseringsvermogen. Maar zelfs daar is men zo ongeveer aan het eind van z'n latijn. Laat staan op de bedrijven, vaak jonge moderne bedrijven, waar men veel geld van buiten heeft moeten aantrekken om van start te kunnen gaan. Daar is nood, acute nood. En de vraag is nu, wat kan daar aan gedaan worden. Daarvoor moeten we eerst wat weten van de voorgeschiedenis van de huidige malaise en van de toekomstperspectieven op wat langere termijn.

TE VEEL

De grondoorzaak van de huidige moeilijkheden in de fruitteelt is gelegen in overproductie, met name van appels. Er heeft de laatste jaren in West-Europa een grote uitbreiding van de produktie plaats gevonden. Een produktie-uitbreiding die de groei van de vraag duidelijk heeft overtroffen. In de begin-jaren van de EEG waren het vooral de Italianen, die met een vrije Europese markt in het verschieft de fruitteelt stimuleerden. Inmiddels loopt de appelproduktie in dat land al weer wat terug. 1964 was een record-jaar met 2,3 miljoen ton.

Daarna is het bergafwaarts gegaan. Voor dit jaar wordt een produktie van 1,8 miljoen ton verwacht. Na Italië is Frankrijk komen opzetten. In het begin van de zestiger jaren zijn er immense oppervlakten fruit aangeplant, vooral in Zuid-Frankrijk. Daarbij hebben de „colons”, die na het onafhankelijk worden van de Franse koloniën in Noord-Afrika naar het moederland terugkeerden, een belangrijke rol gespeeld. De Franse overheid heeft deze fruitteeltontwikkeling sterk gestimuleerd door aanplant-subsidies en andere vormen van financiële steun. De laatste twee jaar is de teelt in Frankrijk niet belangrijk meer

uitgebreid, maar de appeloogsten nemen van jaar tot jaar nog toe, want het duurt een jaar of vijf voordat een jonge aanplant behoorlijk in produktie komt. Met een geraamde oogst van 1,7 miljoen ton appels voor 1969 is Frankrijk nog niet aan de top. Dat komt pas over enkele jaren.

Als de fruittelers Frankrijk als de hoofdschuldige voor de narigheid van dit moment aanwijzen, hebben zij gelijk. Niet voor 100%, maar wel bijna.

In Nederland, Duitsland en België is er ook wel wat gebeurd, maar meer in de richting van modernisering van de aanplant, verbetering van het rassensortiment, dan van pure uitbreiding zoals in Frankrijk. Voor dit jaar wordt in Nederland een grote appeloogst verwacht, namelijk van 460.000 ton. Dat is maar even iets minder dan de oogst van het topjaar 1967. Toch is ons land met deze grote hoeveelheid fruit nog maar een kleine producent. Deze schraal half miljoen ton is namelijk maar 7% van de totale oogst, die dit jaar in de Euro-marktlanden wordt verwacht.

VERSLECHTERD

Overproductie als grondoorzaak. De situatie is evenwel verscherpt door enkele recente gebeurtenissen. In de eerste plaats de devaluatie van de Franse franc, die de concurrentiepositie van het Franse fruit op de buitenlandse markten heeft versterkt. In Duitsland, de grootste fruitimporteur, hebben de fruittelers dat direct ervaren door een nog grotere druk op het prijsniveau dan voordien het geval was. En via de Duitse markt merken ook wij het op onze veilingen. Duitsland heeft de Europese

Commissie eerst gevraagd ten behoeve van de eigen fruittelers vrijwaringsmaatregelen aan de grens te mogen nemen. Artikel 226 van het Verdrag van Rome biedt daarvoor een mogelijkheid. Door het vrij geven van de koers van de D-mark en alle landbouwpolitieke verwarring daaromheen, zal het wel niet tot speciale maatregelen voor het fruit komen.

De 5½ importhoefting, die Duitsland eigenmachtig tijdelijk voor alle agrarische produkten heeft ingesteld, gold ook voor het fruit. Dat is nu gelukkig ongedaan gemaakt.

Duidelijk is evenwel, dat de Bondsrepubliek de ernst van de situatie op de fruitmarkt duidelijk inziet en bereid is wat te doen. Bij ons is de situatie echter niet minder ernstig!

Een tweede factor, die de situatie heeft verscherpt, is het verschil in toepassing van de EEG-interventieregeling. Deze regeling, die nu enkele jaren van kracht is, komt in het kort hierop neer, dat als de prijs van de appels — of van de andere produkten, waarvoor de regeling geldt — drie dagen beneden een bepaald laag niveau ligt, het fruit voor Brusselse rekening uit de markt genomen mag worden. De teler ontvangt dan een vergoeding, waarvan de hoogte afhangt van het ras, de grootteklasse en de kwaliteitsklasse. In alle gevallen ligt die vergoeding ver beneden de kostprijs, maar het is tenminste wat. Nu hebben de lid-staten van de EEG in ieder geval tot 1 januari a.s. de vrijheid om de regeling in bepaalde opzichten anders toe te passen dan Brussel heeft bedoeld. Frankrijk doet dat in een voor de telers gunstige zin, Nederland in on-

gunstige zin. Zo doet zich momenteel de situatie voor dat de telers in Frankrijk voor het fruit, dat uit de markt genomen wordt, 30-50% meer krijgen dan onze kwekers. Dat zet kwaad bloed; begrijpelijk. Frankrijk, dat met zware overheidshulp een produktie-explosie veroorzaakt, beschermt de telers ook nog meer dan Nederland doet, terwijl onze telers niet minder dan de Franse de nadelen van de overproductie onder-vinden.

Zo ligt de situatie vandaag. Somber? Zeker! Uitzichtloos? Zeker niet!

PERSPECTIEF

Een werkgroep van deskundigen die de afgelopen winter zich heeft gebogen over de vraag naar de perspectieven van de Nederlandse fruitteelt, kwam tot de conclusie dat er in ons vaderland op langere termijn een economisch sterke fruitteelt mogelijk is. Deze fruitteelt zal dan bestaan uit 2-3000 gespecialiseerde bedrijven, met daarnaast nog een paar duizend gemengde bedrijven, met fruitteelt als bedrijfs onderdeel. Dat is echter niet de actuele situatie. Bij lange na niet.

Momenteel zijn er nog zo'n 25.000 bedrijven waar fruit wordt geteeld. Op 14.000 hiervan is de oppervlakte minder dan 1 ha. Deze hebben als fruitbedrijf geen toekomst. Van de overige 11.000 zal er een aantal de ontwikkeling niet kunnen volgen. De werkgroep ziet dus een groot aantal fruitproducenten stoppen met hun bedrijf.

Verder wijst de werkgroep een aantal taken aan voor het bedrijfsleven om

De modernisering van de afzet heeft alle aandacht



produktie en afzet in goede banen te leiden. En dan blijft er tenslotte ook een belangrijke taak over voor de overheid. Niet alleen ter begeleiding van de afvloeiing, hoe belangrijk die taak sociaal gezien ook is, maar ook ter ondersteuning van de bedrijven met toekomstmogelijkheden, die door de moeilijke jaren heen geholpen moeten worden.

ROOIEN

Inderdaad, er is perspectief voor een economisch krachtige fruitteelt in Nederland. Er moet echter wel het een en ander gebeuren om deze bedrijfstak door de huidige crisis heen te helpen. Als overproduktie de diepste oorzaak van de crisis is, dan is het rooien van boomgaarden de meest fundamentele aanpak van het probleem. In Nederland zijn we daar volop mee bezig. Ons nationale fruitareaal loopt al enkele jaren achteruit. In 1950 hadden we 66.000 hectare fruit, in 1968 46.000 hectare en sindsdien heeft er een verdere teruggang plaatsgevonden. In versneld tempo zelfs. Daarbij is er een duidelijke stimulans uitgegaan van de rooipremieregeling voor verouderde boomgaarden in het kader van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw. In een jaar tijd werd voor bijna 6.000 hectare rooipremie aangevraagd. Daarvan is er maar weinig opnieuw ingeplant. Deze rooiregeling zou nog belangrijk verbeterd kunnen worden als er een premie gegeven kan worden ongeacht de leeftijd van de bomen. De structurele gezondmaking van de fruitteelt zou daar nog meer mee gediend zijn dan met een regeling, die alleen maar geldt voor verouderde opstanden, van voor 1955. Een verhoogde premie, als men de fruitteelt helemaal staakt, zou eveneens een goed effect kunnen hebben. De spijttelers zou men daar stimuleren om het bedrijfszonderdeel fruit aan de kant te doen.

Nederland loopt met rooien voorop. Als de rest van de EEG niet volgt zal het effect op de verhouding vraag-aanbod in het Euromarktgebied er nauwelijks door worden beïnvloed. Daarom is het van zo'n enorm groot belang, dat er een Europese rooiregeling komt, die de lidstaten moeten toepassen. Een voorstel hierover ligt op tafel bij de Raad van Landbouwministers van de EEG. Daar moet snel over beslist worden. Dan kan er een stuk sanering in goede banen worden geleid tot heil van wie het vak verlaten, maar ook tot heil van wie blijven.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**



Een goede oogst geeft ook zorgen

FINANCIERING

Ten behoeve van deze laatste categorie telers zal er echter nog meer moeten gebeuren anders kunnen zij de komende moeilijke jaren beslissend niet meer overbruggen. In de eerste plaats zal er een oplossing gevonden moeten worden voor de financiering van deze bedrijven zonder dat dit een lastenverzwaring geeft, waaraan deze bedrijven dan toch nog kapot gaan. Echte hulp is in dit verband hulp in de vorm van een topcrediet met een laag rentepercentage of renteloos. Dat klinkt wel wat veeleisend, maar het is echt hard nodig, dat er op dit gebied concrete maatregelen worden genomen. En och, er zijn wel meer voorbeelden dat er in deze richting wat werd gedaan voor sectoren of afzonderlijke bedrijven, die in tijdelijke moeilijkheden verzeild waren geraakt; door hun schuld of buiten hun schuld.

Namen noemen is niet nodig. Het gaat hier om een bedrijfstak, die zeker niet door eigen schuld in het slop is geraakt en die aan enkele tienduizenden mensen werk verschaft. In principe biedt de Rijksgroepsregeling Zelfstandigen in het kader van de Algemene Bijstandswet mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de oplossing van deze financieringsmoeilijkheden. In de praktijk blijken er nog al wat onvolkomenheden te zitten in de behandeling van de aanvragen, de rapportering en dergelijke. Het kan ook wel eens erg lang duren voordat er over een aanvraag wordt beslist.

Daar moet eerlijkheidshalve bij worden vermeld, dat veel fruittelers wel wat moeten overwinnen om een beroep op de R.G.Z. te doen. In ieder geval biedt de R.G.Z. op dit moment geen generale oplossing voor de financieringsmoeilijkheden van de fruitteeltbedrijven, waarvan we het in de toekomst moeten hebben. Er zal in het financieringsvlak dus naar iets aanvullends moeten worden gezocht.

EN VERDER...

En verder is het toch niet onbillijk van de Minister van Landbouw te vragen, dat hij de interventieregeling, waarover we hierboven spraken, in Nederland zo toepast, dat onze fruittelers niet worden achtergesteld bij de Franse col-

lega's. Dat gebeurt toch al op zoveel manieren. Denk maar eens aan de aanplantsubsidies, directe of indirecte subsidies op de bouw van koelhuizen en pakstations en alle andere vormen van overheidssteun, die Frankrijk kent. Een andere duidelijke en gerechtvaardigde wens van het bedrijfsleven heeft betrekking op de invoer van fruit van het zuidelijk halfrond in het voorjaar, als wij hier nog grote voorraden bewaarfruit hebben van goede kwaliteit. De andere EEG-partners beperken de invoer van dit fruit middels een invoer-

VERVOLG VAN PAG. 5

NIEUW LICHT OP DE NEDER- LANDSE KIEZER

vloeden, vergelijkingen tussen de resultaten van de twee onderzoeken niet dan zeer voorzichtig kunnen worden gemaakt. Behalve de kerkelijke gezindten onderzocht Makrotest ook de verschillende welstandsgroepen op hun partijvoorkeur. Voor de A.R.P. is het in dit verband interessant te weten, dat 8,4% van de welgestelden, 8,4% van de middenklassen, 6,6% van de hogere volksklassen

kalender. Nederland als enige land echter niet, zodat wij hier van dit importfruit een extra zware concurrentie ondervinden. Reeds dit voorjaar vroeg het Landbouwschap Minister Lardinois deze ongelijkheid te verhelpen. Zonder succes evenwel, althans tot op heden.

In het bovenstaande is de nadruk sterk gevallen op wat de overheid voor de fruitteelt zou moeten doen. Dat is de ene helft van het verhaal.

De fruitteelt zelf heeft ook een duidelijke taak en is zich daarvan terdege bewust. Er wordt gewerkt aan de modernisering van de bedrijven, mechanisatie en rationalisatie hebben alle aandacht, en er wordt hard gewerkt aan herziening van het afzetsysteem. De telers zitten niet stil. De noodsituatie van vandaag in deze belangrijke agrarische sector, die in hoofdzaak elders z'n oorzaken vindt, geeft het georganiseerd bedrijfsleven echter de volle vrijmoedigheid een beroep te doen op de overheid. Temeer, omdat de huidige malaise een overgangsfase is naar een betere toekomst.

en 2,8% van de lagere volksklassen op de A.R.P. zou stemmen.

De lagere volksklassen lijken een categorie te zijn waaruit de A.R.P. weinig aanhang te verwachten heeft. Dit in tegenstelling tot partijen als de K.V.P., de P.v.d.A. en de C.P.N.

CONCLUSIES

De A.R.P. wordt door de respondenten van Makrotest als 'rechts' ervaren, wat ze daarbij ook gedacht mogen hebben. De A.R.P. komt in dit opzicht overeen met de V.V.D. en de C.H.U., die ook een rechts imago hebben. A.R.P.-kiezers verwachten van hun partij dat zij zich in de toekomst zal weten te handhaven op het niveau waarop ze nu staat.

In de aanhang van de A.R.P. is sprake van een lichte vergrijzing. De verdeling van de kiezers over de welstandsgroepen is alleen voor de lagere volksklassen naar beneden afwijkend.

Concluderend mogen we stellen dat de situatie voor de A.R.P. niet bijzonder teleurstellend is. Weliswaar zal rekening moeten worden gehouden met stemmenverlies als gevolg van het wegvallen van het zogenaamde Jelle-effect, maar het moet mogelijk zijn om de zich sinds de oorlog manifesterende daling van het stemmenpercentage voor de A.R.P. op z'n minst te stuiten en te stabiliseren op het niveau van 1963. Een deel van het Jelle-effect, tenslotte, zou door wijs beleid in de periode die nog resteert voor de volgende verkiezingen wellicht nog kunnen worden geconsolideerd in partij-aanhang.

ECONOMISCHE MEDEZEGGEN- SCHAP IN PRINCIPE BEREIKT

DOORBREKING VAN ALLEEN-ZEGGENSCHAP VAN EIGENDOM EN KAPITAAL

DOOR P. TJEERDSMA ing.

Voor het advies in de S.E.R. over de herziening van het ondernemingsrecht tot stand kwam waren de standpunten verdeeld. Er waren, van werkgevers- en werknemerszijde, twee keiharde standpunten, waarover in het artikel op pagina 1 geschreven wordt. Hoe kwam het nu tot zulke verdeelde standpunten? Natuurlijk speelden min of meer principiële opvattingen een rol. Ook was van tevoren heel duidelijk, dat van de kant van de vakbeweging getracht zou worden een stuk medezeggenschap voor het personeel binnen te halen en dat men van werkgeverskant hier zeker niet enthousiast over was. Maar de oorzaak lag in het feit dat in de commissie van voorbereiding geen werkelijke discussie mogelijk bleek, dat men niet bereid was te trachten elkaar te vinden om een zo'n goed mogelijke oplossing voor dit vraagstuk tot stand te brengen.

Bij de eerste discussie over hoofdstuk VIII van het rapport-Verdam op 2 december 1966 zei de woordvoerder van de werkgeversleden dat hij de voorstellen van de „negen” in het rapport-Verdam categorisch afwees en hij er geen enkele behoefte aan had over deze voorstellen verder te discussiëren. Tot op het laatste moment is aan dit starre standpunt vastgehouden want in het rapport van de commissie, dat op 19 september j.l. behandeld werd staat op pag. 4 dat dezelfde werkgeversleden van oordeel zijn dat volstaan kan worden met de voordracht voor benoeming van commissarissen ter bespreking in de O.R. mee te delen en zij wijzen de voorstellen als gedaan in hoofdstuk VIII van het rapport-Verdam af. (Naast verzwaaring van de taak van commissarissen werd in dit hoofdstuk o.a. voorgesteld aan de werknemers de bevoegdheid te geven tenminste één commissaris, of, indien de raad uit meer dan vijf personen bestaat, ten minste twee commissarissen te benoemen).

Daárom was er in de commissie geen gesprek mogelijk, ook niet nadat van werknemerskant in maart 1968 eerst een verdeeld later een gemeenschappelijk standpunt ter discussie op tafel was gelegd, waarbij uitdrukkelijk de wil voorop stond een positieve bijdrage tot oplossing van dit probleem te leveren. Het mocht niet baten: de werkgeversploeg scheen er met een mandaat te zitten, of men wenste de beslissing op het politieke vlak af te wachten en men scheen er blind voor te zijn dat de medezeggenschap van de werknemer, ook aan de top, niet tegen te houden is. Anders gezegd, men had personen moeten afvaardigen die ook kunnen onderhandelen.

INVLOED WERKNEMERS

En nu moest de S.E.R.-voorzitter trachten in één dag te bereiken waartoe de commissie niet in staat bleek en het was wel duidelijk dat zeer veel afhang van de instelling van de raadsleden, met name van de Kroonleden.

Dit laatste hadden de Kroonleden kennelijk begrepen want nog tijdens de algemene beschouwingen in de ochtendvergadering werd een standpunt van 12 Kroonleden rondgedaald waarin gezegd werd dat de werknemers als medeconstituerende component deel uitmaken van de onderneming als samenwerkingseenheid, het wenselijk is dat zij vertrouwen in het college van commissarissen hebben en voorts dat aan hen een overeenkomstige invloed wordt toegekend, die ook de aandeelhouders bezitten.

Vervolgens werd voorgesteld een verklaring van geen bezwaar tegen benoeming van commissarissen van beide groeperingen te vragen met een beroepsmogelijkheid op de S.E.R. Voor 't overige besloot dit voorstel met erop te wijzen dat de rechtsontwikkeling hiermee niet afgesloten was omdat een duidelijke rechtsopvatting op dit punt nog niet tot wasdom is gekomen. Met andere woorden, dit moest als een eerste stap gezien worden. Het leek een basis voor verder gesprek.

Intussen bleek uit de aan de gang zijnde algemene beschouwingen dat men zich wel soepel opstelde, maar vasthield aan eigen uitgangspunten, toegespitst op gelijkwaardigheid van de factor kapitaal en arbeid. Men was immers bezig met hieraan gestalte te geven in het (algemene) bestuur van een onderneming en wel zodanig dat dit in rechtsregels (wetten) zou kunnen worden vastgelegd en niet zoals sommigen meenden met het vorm geven aan de mondigheid van de werknemers in de onderneming. Eén uitzondering viel bij deze beschouwingen op: niet alleen dat de heer De Feyter (CBTB) een uitstekend gefundeerd betoog hield maar hij maakte zich ook los van de werkgeversgroep en sloot zich aan bij het Kroonlid mevrouw Verwey-Jonker. Laatstgenoemde had zich aangesloten bij het werknemersstandpunt m.d.v. dat zij het paritair samengestelde college ook de benoeming wilde toevertrouwen en de verkiezing achterwege liet. Er was door het optreden van De Feyter een bres in de werkgeversgroep geslagen en dit heeft ongetwijfeld zijn nut gehad bij het onderling beraad.

EENS WORDEN EIS

In de lunchpauze vergaderden de drie groepen (Kroonleden, werkgevers, werknemers) apart voor onderling beraad. En hierin is in feite de slag gevallen. Voor ieder waren een paar dingen duidelijk. Allereerst dat, wanneer de ernstige wil om het met elkaar eens te worden en het vertrouwen in elkaar niet aanwezig was, het beraad verder vruchteloos zou zijn. Ook dat er tenminste drie standpunten zouden komen als ieder vanuit zijn eigen stelling zou opereren en dan kon men niet verwachten, dat de regering op korte termijn met verdergaande wetsvoorstellen zou komen. Voorts dat er al een enorme verbetering in de opstelling zou komen als twee groepen elkaar zouden kunnen vinden en het was dan duidelijk, dat de Kroonleden een van deze beide zou moeten zijn. Hoewel men in de werknemersgroep zeker niet enthousiast was, werd de mogelijkheid om het met de Kroonleden

eens te worden onder ogen gezien, maar dan moest aan enkele essentiële voorwaarden zoals de gelijkwaardigheid tussen de factor kapitaal en de factor arbeid worden voldaan, de o.r. zou kandidaten moeten kunnen voordragen en de directie zou door het college van commissarissen benoemd moeten worden. Bij dit alles realiseerde men zich dat dit een eerste stap was en dat het ging over samenstelling en bevoegdheden van het meest invloedrijke college aan de top van een onderneming.

KROONSTUK

Zo begon de middagvergadering en direct al werd een nadere verduidelijking ondertekend door 14 Kroonleden (eigenlijk de hele groep, maar één lid was kennelijk vertrokken) rondgedaald. Na nog een een schorsing werd in een uiterst snel tempo (voor velen zoals achteraf bleek te snel) de discussie aan de

WAAROVER

IN PRINCIPE

OVEREENSTEMMING

IS BEREIKT

OP 19 SEPT. 1969

- Bij alle N.V.'s is een zekere coöptatie niet te vermijden. Het formele recht van aandeelhouders om commissarissen te benoemen is in feite teruggebracht tot het recht om benoemingen te blokkeren. Er dient aan de werknemers een overeenkomstige invloed te worden toegekend, zodat feitelijk een gelijkwaardigheid tussen kapitaal (aandeelhouders) en arbeid (werknemers) ontstaat.

- Voor ondernemingen met een eigen vermogen van 10 miljoen gulden en een ondernemingsraad (100 of meer werknemers) is een raad van commissarissen verplicht.

- De commissarissen, aandeelhouders, ondernemingsraad en directie stellen kandidaten voor de raad van commissarissen.
- De raad van commissarissen maakt hieruit een bindende voordracht.

- Alvorens tot benoeming over te gaan wordt de aandeelhoudersvergadering en de ondernemingsraad (gekozen leden) in de gelegenheid gesteld hun mening over alle voorgestelde kandidaten te geven (recht van veto).

- Wordt een veto uitgesproken dan kunnen (de voordracht kan ook teruggenomen worden) de ondernemingsraad of aandeelhoudersvergadering of commissarissen in beroep gaan bij een S.E.R.-cie. ex. art 43.

- Commissarissen treden om de 4 jaar af.

- Belangrijke beleidsbeslissingen behoeven vooraf goedkeuring van de raad van commissarissen.

- De raad van commissarissen benoemt de directie en de raad ontslaat de directie na de aandeelhoudersvergadering gehoord te hebben.

- Na bespreking in de ondernemingsraad wordt het jaarverslag door de raad van commissarissen vastgesteld; de aandeelhouders kunnen het in zijn geheel goed- of afkeuren.

hand van het „Kroonstuk” voortgezet waarbij van werknemerskant een aantal amendementen op dit stuk werden aangebracht die tenslotte ook door de werkgevers werden aanvaard. Een grote moeilijkheid gaf het voorstel om de directie ook te laten ontslaan door het college van commissarissen.

Het werkgeversvoorstel om een beroep op de aandeelhoudersvergadering open te houden werd aanvaard, hoewel je had mogen verwachten dat een directielid bij ontslagdreiging meer vertrouwen in de factor arbeid dan in die van kapitaal mocht stellen.

Wonderlijk! (Na afloop van de vergadering zei de heer Bosma op de gang tegen mij: je moet het een directielid niet vooraf laten weten dat zijn ontslagbrief al in de zak van de commissarissen zit; dan sla je alle energie en initiatief bij zo'n man dood. Ik heb hem toen enigszins verbaasd aangekeken en dacht bij mezelf: wat moet die arme werknemer dan, die wel weet dat zijn ontslagbrief in de zak van de directie zit en soms heel los!)

Het uiteindelijke resultaat van deze bejaamde S.E.R.-vergadering, waarbij de Kroonleden, waarop soms terecht veel kritiek is uitgeoefend, een goede bijdrage hebben geleverd, kunt u lezen in bijgevoegd kader.

GEEN AFSTEL

Nu de kruiddamp wat is opgetrokken en veel koppen in de krant ons hebben laten weten dat het resultaat zeer verschillend wordt beoordeeld, nog een enkele opmerking:

Allereerst dat ik tandenknarsend akkoord ben gegaan met het uiteindelijke resultaat. Tandknarsend omdat de directe invloed (d.m.v. verkiezing door het gehele personeel) van de werknemers op de samenstelling van het toporgaan van een onderneming niet haalbaar bleek. Maar van uitstel komt zeker geen afstel!

Niet aan de orde was de vraag in welke vorm de mondigheid en de verantwoordelijkheid van de werknemer in de onderneming tot stand moet komen. Deze sociologische benadering komt straks bij behandeling van de nieuwe wet op de ondernemingsraden zeker opnieuw aan de orde. Want wat er aan de top afgaat moet er aan de voet bijkomen omdat het tezamen één geheel is.

MIJLPAAL

De vakbeweging heeft lang voor de sociale medezeggenschap moeten vechten. Het heeft jaren geduurd alvorens erkend werd — en in wetten vastgelegd — dat de vakbeweging gerechtigd was om collectieve contracten af te sluiten. Het ging die bewuste vrijdag er niet meer om wie wel of niet gelijk zou krijgen of een veer zou moeten laten maar dwars door het debat heen werd de S.E.R. geconfronteerd met het vraagstuk van de economische medezeggenschap, toegespitst op de onderneming, met als inzet de gelijkberechtigting van de werknemer als mede-constituerend deel van het samenwerkingsverband.

VERVOLG OP PAG. 9

Deze economische medezeggenschap is die vrijdag in principe bereikt en er vond doorbreking van de alleen-zeggenschap van eigendom en kapitaal plaats. Terecht een mijlpaal zoals de S.E.R.-voorzitter het noemde.

Een stap terug is er niet bij; wel vóór-uit. Hoe snel de tweede stap gezet zal worden hangt ook van de ontwikkeling af. In welke richting die stap gedaan zal worden staat wél vast: vergroting van invloed van alle werknemers door middel van inspraak en medebeslissing op het gehele ondernemingsgebeuren vanaf de voet (werkplek) tot aan de top (Raad van Commissarissen), tot het uiteindelijk doel, volledig zelfbestuur binnen bepaalde grenzen, bereikt zal zijn. Ook een directielid is tenslotte werknemer, zij het een deskundige en zeer gespecialiseerde.

De regering heeft zich nogal eens verscholen achter het feit, dat ze wachtte op S.E.R.-adviezen. Daarom zal ze zich nu ongetwijfeld haasten het S.E.R.-advies in de vorm van een wetsontwerp aan de 2e Kamer aan te bieden.

Omdat dit slechts een eerste stap is en de rechtspleging hiermee niet is afgelopen zou het in de rede liggen een overgangswet in te dienen. Het lijkt ons volmaakt redelijk de in te dienen wetsontwerp b.v. 5 jaar van kracht te laten zijn, inmiddels aan de S.E.R. advies te vragen op welke wijze het ondernemingsrecht verder herzien moet worden en hoe voor de werknemers meer directe zeggenschap tot stand moet komen. Intussen kan in de onderneming het incidenteel contact tussen o.r. en raad van commissarissen uitgroeien tot een regelmatig overleg.

Dit zal ook wel moeten want een raad van commissarissen die zichzelf respecteert zal niet licht voor een tweede keer met de billen bloot voor de S.E.R. verschijnen als een o.r. weer zijn voorgestelde kandidaat afkeurt. De conclusie mag de lezer zelf trekken.

Duidelijk is dat nog maar een eerste stap gezet is en dat er mentaal bij niet-werknemers nog heel wat zal moeten veranderen. Daarin



Grotere invloed van de werknemers

word ik nog versterkt als ik in een krant, bij het solitair optreden van een Kroonlid (had hij zijn bijdrage in de S.E.R.-commissie maar geleverd in plaats van te insinueren), lees dat hij meent dat werknemers geen verantwoordelijkheid voor het beleid moeten dragen; dat zijn volgens hem alleen directie en commissarissen en de werknemers zijn alleen verantwoordelijk voor de hen toebedeelde taken. Een geluid niet alleen uit de vorige eeuw maar ook puur liberaal.

Gelukkig heeft de ARP een duidelijker standpunt ingenomen en meent zij dat reële inhoud aan de medezeggenschap van de werknemer gegeven moet worden.

UIT HET PROGRAM VAN ACTIE 1967-1971 VAN DE A.R.P.

De Overheid voere geen georganiseerd overleg over sociale en economische aangelegenheden met de ene groep van bedrijfsgenoten buiten de aanwezigheid van een vertegenwoordiger der andere groep. Het stelsel der ondernemingsraden moet worden uitgebouwd. Zo nodig langs wettelijke weg moet worden geregeld, dat in die situaties, waarin vitale werknemersbelangen op het spel staan (dreigend collectief ontslag, bedrijfsluiting, overplaatsing van het bedrijf, invoering van nieuwe produktiemethoden en dergelijke) aan de werknemers — in dit verband buiten beschouwing latende de taak van de vakorganisaties — mede een stem wordt toe-

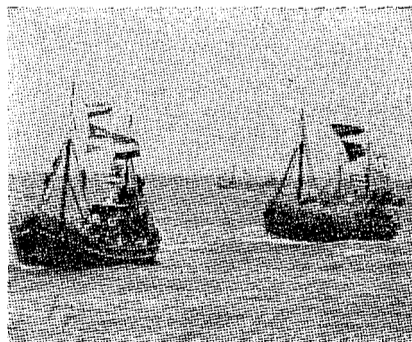
gekend. Dit dient te geschieden door inschakeling van de ondernemingsraad in een afzonderlijk bijeen te roepen ondernemingsvergadering bestaande uit de gekozen leden van de ondernemingsraad, de directie en de raad van commissarissen. Bevorderd moet worden, dat via nadere wettelijke regelingen de mogelijkheid wordt benut tot het uitoefenen van invloed door de werknemers op het beleid van de onderneming. Dit dient in het bijzonder bij de grotere ondernemingen te geschieden door verkiezing van een deel van de commissarissen door het personeel of op een andere wijze, welke aan de hiervoor bedoelde gedachte recht doet.

IK moge een ogenblik uw aandacht vragen voor de visserij. U hebt in Nederlandse Gedachten van 10 mei kunnen lezen hoe de Nederlandse visserij reilt en zeilt. Dat laat wel wat te wensen over vandaag de dag, hoewel, als men de grootse show, zoals die op 8 september te Den Oever gehouden werd, gezien heeft, men die indruk niet zou krijgen. Het was een waardige manifestatie van wat onze vloot (in dit geval onze kust-visserij-vloot) vermag. De heer D. E. F. Meerburg, voorzitter van de Nederlandse Visserij-Stichting, liet in zijn openingswoord een zeer somber geluid horen.

Hij vroeg ondermeer aandacht voor het grote belang van de export voor de Nederlandse Visserij (de enige in West-Europa, die in belangrijke mate exporteert); de kwetsbare positie die de visserij daardoor inneemt en de moeilijkheden, die zij ondervindt als gevolg van in andere landen gegeven overheidssteun. In mijn artikel „De Nederlandse Visserij” (N.G. 10 mei j.l.) heb ik daar reeds op gewezen.

Het voorgestelde Europese beleid is nog lang niet zover dat dit kan worden toegepast. Tot zolang zal de tussenliggende periode moeten worden overbrugd, anders, aldus de secretaris van de stichting, dr. Boelmans Kranenburg, wordt de Nederlandse Visserij het kind van de rekening door geruisloze liquidatie. Indien de andere landen de ondersteuning van de visserij niet afschaffen is de liberalisatie niet mogelijk en zolang men dat niet doet kan de Nederlandse visserij terwille van haar voortbestaan, met recht dezelfde faciliteiten vragen. Het door minister Biesheuvel begonnen en door zijn opvolger voortgezette structuurbeleid, dat werkt op lange termijn, is, nu de toenemende steun aan de visserij in het buitenland de omstandigheden gewijzigd heeft, niet meer vol-

NEDERLANDSE VISSERIJ EEN LANDSBELANG



DOOR C. DE JAGER

doende. De Nederlandse visserij gaat zienderogen achteruit. Het zal daarom zaak zijn directe maatregelen te nemen, voornamelijk wat betreft het marktbeleid. Met name de kustvisserij die voor het grootste gedeelte ondernomen wordt door kleine zelfstandigen zullen, gezien hun individualistische instelling tot het uiterste willen gaan om hun bedrijf in stand te houden, maar in de positie waarin zij zich nu bevinden zal dit zware offers gaan kosten, zodat het, wanneer de regering en in deze het gehele Nederlandse volk niet moreel en financieel gaat steunen, het voor hen een verloren zaak gaat worden.

De visserij is niet alleen een zaak van de vissers. Het verdwijnen ervan zou niet alleen betekenen een omschakelen van zoveel vissers voor zoveel diverse andere bedrijfstakken. Neen, het zou betekenen wanneer Nederland zich van de zee afwendt, een vernauwing van de instelling van ons gehele land ten opzichte van een al groter wordende wereld. Dat zou ongetwijfeld voor ons Nederlandse volk gevolgen hebben.

Bijna alle Westeuropese landen bieden hun visserij bescherming: in de kapitaalsfeer door bijdragen à fonds perdu, verminderde rente percentages, speciale fiscale voorzieningen; in de exploitatie-sfeer door toeslagen op de vangst of op besommingen, door premies op vaartijd, door overheidsbijdrage in egalisatiefondsen enz. enz.

Een van de belangrijkste zaken betreffende de kustvisserij is wel het van overheidswege stimuleren van samengaan, samenvoegen van vele kleine ondernemingen tot één groot visserij-concern, zoals dit met groot succes is toegepast in Canada. Weliswaar is dit daar tot stand gekomen zonder bemoeienis der overheid, maar daarom heeft het

daar dan ook zulk een enorme strijd gekost.

Wij hebben hier echter met zoveel verschillende soorten visserij te doen. Over de moeilijkheden in de verschillende sectoren bijv. de garnalen-visserij (wij spreken van een „crisis”), de visserij in de Zeeuwse wateren, de Wadden, het IJsselmeer, is breeduit gesproken, maar ... daar komen we er niet mee.

Ik wil graag de aandacht van onze Kamerleden vragen. Laat men zich eens verdiepen in de noodtoestand waarin onze Nederlandse visserij zich thans bevindt en zich bezinnen op mogelijkheden in deze.

Ons land is groot geworden, mede door de visserij. Wij namen een eerste plaats in, zowel wat het vissen betreft als wat de export betreft.

Nu echter blijven wij achter, omdat onze regering achter blijft met te doen wat onze naburen wel doen. Zo ontstaat een valse concurrentie. Een concurrentie die moordend wordt voor onze prachtige visserijvloot.

Het is bij Den Oever nog weer eens getoond welk een mooie kustvloot wij hebben; terecht om trots op te zijn. Deze vloot bestaat voor een belangrijk deel uit eigendommen, die met gulden bij elkaar zijn gehaald, door ontzegging soms van de eerste levensbehoeften. Maar deze worden dusdanig bezwaard door de noodzaak van geld te moeten opnemen met enorme rentes.

Dit houdt niemand vol! Daarom een beroep op onze regering!

Geef onze Nederlandse visserij de kans en het recht om weer te worden die zij waren: Vissers op hoop van zegen.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

DANIËL?

In Het Vrije Volk schrijft Frits van der Poel in zijn rubriek 'laat de mensen praten' o.a. over het bezoek van minister Roolvink aan het N.V.V.-congres:

„Als 'Daniël in de leeuwkuil' had Kloos zijne excellentie aangekondigd. Roolvink, bijbelvaster dan Kloos neem ik aan, wist daar wel raad mee. 'Er staat geschreven over Daniël en de leeuwen', zei hij: 'En zij deden hem geen kwaad'. De geknevelden hadden er een waarderend lachje voor over, maar één man bromde: 'Dat komt nog wel als-ie artikel acht gaat toepassen.' Bovendien had hij de N.V.V.-leden nooit als leeuwen gezien, borduurde Roolvink verder. Nou, daar had-ie wel gelijk in. Deze keurige heren van middelbare en hogere leeftijd riepen ook bij mij geen associaties aan de dierentuin op.”

Misschien ook vonden de zgn. geknevelden, dat zij in werkelijkheid helemaal niet gekneveld waren.

UITSPRAAK

In dezelfde rubriek staat te lezen:

KLOOS: 'Ik ben een premier in het diepst van mijn gedachten'.

VONDELING: 'Ik ween om lijsttrekkers in de knop gebroken'.

Zo kun je doorgaan.

Toxopeus (binnenkort): In mijn zalige jeugd had de roem mij verheugd, maar nu leef ik stil in het land van Kockanje. **Schmelzer:** De wereld wil mij achterna al waar ik ga en sta.

IN DIT LAND

'Het Parool' heeft een vraaggesprek gehad met mr. H. van Riel, V.V.D.-senator en lid van Gedeputeerde Staten in Zuid-Holland.

Enkele uitspraken:

„Voor ik iets over dat maatschappijbeeld ga zeggen wil ik toch eerst duidelijk uitspreken dat het mij niet de geringste moeite zou kosten in dit land enige duizenden echte deugnieten op te sporen, en het staat verder voor mij vast dat in dit land stellig enige miljoenen mensen bereid zijn op alles ja te zeggen als er maar iemand is die in een bepaalde maatschappelijke situatie die mensen kan manipuleren. Als een man als Koeboek werkelijk, in die zin, een groot man was zouden er wellicht tal van in mijn ogen onaangename dingen zijn gebeurd. U moet niet denken dat in dit land een kolonelsregering per definitie is uitgesloten.”

Lord Byron verzuchtte reeds: Tien eeuwen reiken nauw een staat te vormen, een uur werpt hem terneder in het stof.

BEENKUNDE

De Amerikaanse antropoloog dr. Martin Cole heeft — aldus de Haagse Post — zich gewijd aan het meten van enkels en kuiten en het bijbehorende intellect van de draagster.

Het blad vervolgt o.a.:

„De resultaten van zijn onderzoek werden nog niet gepubliceerd, maar wel is uitgelekt, bericht Medical News, dat het intelligentie-quotiënt van een vrouw vaak hoger ligt naarmate zij goed geproportioneerde lange, slanke benen en fraai gevormde kuiten bezit.”

En hoe zit het nu met de mannenbenen?

TROOSTRIJK

In 'Tijd en Taak' schrijft J. van der Plasse een commentaar op troonrede en miljoenennota.

Daarin o.a.:

„En dan zouden we bijna nog vergeten, ergens in een achteraf-kolommetje gelezen te hebben, dat de regering voornemens is de opkomstplicht af te schaffen. Dat we dan eindelijk toch nog voor politiek volwassen aangezien gaan worden is tenslotte, en dat niet alleen op dinsdag, een troostrijke gedachte.”

Kunnen anti-revolutionairen tenminste zeggen, dat ze daar altijd al voor gepleit hebben, en dat ze dus wéér gelijk hebben gehad!

POLITIEKE BELANGSTELLING

Dr. A. van Biemen, directeur van het vormingscentrum Bentveld van de Woodbrookers in de Haagse Post:

„De toenemende belangstelling voor politiek is een algemeen misverstand. Radicale minderheden brengen hun meningen naar voren en halen pers en t.v. Dat vertekent het beeld. In werkelijkheid is de interesse zeer matig. Op de kweekschool is de voetbalclub belangrijker dan de politiek. En volwassenen? Die zijn gewoon moe van de politiek. Het parlementaire en partij-politieke spektakel schrikt de mensen af: can die flauwe kul doe ik niet mee.”

Democratie is zoveel als de burgers er zelf van maken, maar de bureaucratie in de democratie maakt de mensen moe. Veel porties zijn voor Fikkie.

T. DE VRIES STUKADOORSBEDRIJF

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw voorkomend stukadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

BESTUURLIJKE VORMGEVING

Een commissie van het College van Advies van de A.R.P., onder voorzitterschap van prof. mr. P. J. Verdam heeft zich beziggehouden met de Bestuurlijke vormgeving van ons land. De commissie-Verdam heeft onlangs over deze zaak een pre-advies uitgebracht, dat is afgedrukt in A.R. Staatskunde van oktober 1969.

Maandag 13 oktober a.s. belegt de A.R.P. een openbare partij conferentie over de Bestuurlijke vormgeving, waar dit pre-advies aan de orde komt.

De conferentie staat onder voorzitterschap van dr. A. Veerman. Er zal op deze conferentie een forum optreden waarin zittig hebben: dr. P. J. Boukema, mr. S. J. Hartkamp, mr. L. A. van Splunder en M. H. L. Weststrate (voorzitter).

Om de ontwikkelingen, die zich in snel tempo in vrijwel elke sector van het maatschappelijk leven voltrekken, enigermate in de hand te kunnen houden, is het noodzakelijk dat de overheidsorganisaties de beschikking hebben over aan deze ontwikkelingen aangepaste kaders. Met name de ruimtelijke ontwikkelingen brengen een schaalvergroting met zich mee, welke de overheid op nationaal en regionaal niveau voor grote problemen plaatst.

DUIDELIJKE STRUCTUUR

Om de bestuurlijke wanorde, die zal ontstaan wanneer niet tijdig wordt ingegrepen in het steeds verdergaande proces van intergemeentelijke afspraken, te voorkomen, dient de wetgever een duidelijke structuur te scheppen. Daarbinnen kunnen gemeenten, die om welke reden dan ook op elkaar zijn aangewezen, een bestuurlijke samenwerking opbouwen die hanteerbaar, overzichtelijk en gemakkelijk te controleren is. Deze structuur moet zodanig zijn dat de bestuursefficiëntie wordt vergroot en de doorzichtigheid en de openbaarheid van de bestuurlijke organisatie wordt versterkt. Een dergelijke bestuurlijke samenwerking dient een sterk regionaal karakter te krijgen, aangezien steeds meer voorzieningen van 'lokale' aard op regionaal niveau tot verwezenlijking moeten komen.

Met betrekking tot de bevoegdheden en taken van het gewest dient de wetgever duidelijke lijnen aan te geven. Men zal zich niet langer kunnen veroorloven de situatie te aanvaarden dat de goede wil van de gemeenten om een samenwerkingsverband te verwezenlijken en inhoud daaraan te geven, bepalend is voor het al of niet tot stand komen daarvan. De richting waarin het proces van gewestvorming zich ontwikkelt moet door de overheid positief worden beïnvloed.

Dit geldt ook voor het aangeven van de gebieden waarbinnen gewestvorming tot stand dient te komen. De suggestie formuleerd in het rapport van de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening om een „structuurschets voor de bestuurlijke indeling” vast te stellen, wordt door de werkgroep van groot belang geacht. Op deze wijze zullen de gemeenten al in een vroeg stadium in staat worden gesteld in te spelen op een te verwachten bestuurlijke ontwikkeling van het gebied waarin zij gelegen zijn.

De werkgroep is tot de conclusie gekomen dat het vormen en functioneren van gewesten uit de sfeer van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen losgemaakt moet worden.

Tegen het vormen van zeer grote gemeenten, door annexatie of samenvoeging, heeft de werkgroep bezwaar, omdat daardoor de moeilijkheden in het samenspel tussen de grote gemeenten en de randgemeenten niet structureel worden opgelost.

GEWESTEN

Er is uitgegaan van het ontstaan van ca. 30 gewesten. Niet alle gewesten zoals deze nu reeds functioneren, zullen in aanmerking komen op de bestaande schaal te worden gehandhaafd.

Het opstellen van een ontwikkelingsplan, waarin de economische, sociale en bestuurlijke lijnen voor de toekomst in kaart worden gebracht, zal tot de voornaamste werkzaamheid van het gewest moeten behoren. Als taken met betrekking tot concrete onderwerpen die expliciet in een gewestwet zouden kunnen worden opgenomen, ziet de werkgroep de behartiging van de belangen op het gebied van de ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, openbaar vervoer en verkeer, milieuhygiëne en openlucht recreatie. Daarnaast zal het gewest, afhankelijk van omstandigheden, wellicht ook andere taken dienen te vervullen. De bevoegdheid om het takenpakket uit te breiden zou aan de gewestelijke raad moeten toekomen.

De werkgroep acht rechtstreekse verkiezing van de gewestelijke raad wenselijk. De voorzitter dient benoemd te worden door de Kroon. Combinatie van het lidmaatschap van het dagelijks bestuur van de gewestelijke raad met het burgemeesterschap of wethouderschap van een gemeente binnen het gewest dient uitgesloten te worden.

FINANCIËN

Met betrekking tot de financiën van het gewest wijst de werkgroep het stelsel van één algemene uitkering af. Een financieel statuut voor de gewesten zou wel de mogelijkheid van een algemene uitkering ter dekking van de kosten van het algemeen beheer van het gewest moeten omvatten benevens van doeluitkeringen voor specifieke taken.

Voor een dergelijke algemene uitkering wordt gedacht aan een uitkering per inwoner. Een omslag over de aan het gewest deelnemende gemeenten als voornaamste inkomstenbron of als sluitpost op de begroting van het gewest dient te worden afgewezen. Wel zal het bedrag dat de gemeenten op de duur minder zullen gaan uitgeven, omdat het gewest een aantal taken van de gemeenten overneemt, aan het gewest ten goede kunnen komen.

PROVINCIE VERDWIJNT

De rol van de provincie zal zich, bij het toenemen van het aantal gewesten en het steeds sterker worden van de gewesten, drastisch gaan wijzigen. De werkgroep verwacht een ontwikkeling waarbij steeds meer provinciale taken door de gewesten zullen worden overgenomen. Het eindresultaat van deze ontwikkeling zal wellicht het verdwijnen van de provincies zijn. In dit verband ziet de werkgroep weinig heil in de pogingen om tot een provinciale herindeling te komen. Gelet op het inkrimpende taakgebied van de provincie is het de vraag of ook bij een kleiner aantal (grote) provincies het voortbestaan van de provincie als zodanig in de toekomst gewettigd is.



ARJOS STUDIECONFERENTIE '69

WELZIJSBELEID SLECHTS MOGELIJK ALS JUISTE MENTALITEIT ER IS

DOOR H. WESTSTRATE

ZOLANG men nog moet vragen waar men recht op heeft, leven we nog niet in een welzijnsstaat. Deze typering van de welzijnsstaat viel zaterdag 4 oktober te beluisteren, tijdens de discussie over de brochure van dr. H. van den Berg, „Rechtsstaat, welvaartsstaat, welzijnsstaat.” Het was beslist niet de enige poging, die gedaan werd om de woorden welzijn en welzijnsstaat inhoud te geven. Na de inleiding, die dr. Van den Berg n.a.v. zijn brochure vrijdagavond hield werd de rest van de avond gebruikt om een aantal discussiepunten te bespreken.

Zaterdagmorgen werden de conclusies, die in de gespreksgroepen waren getrokken, in een algemene discussie met dr. Van den Berg besproken. Over het algemeen was men van mening, dat er in ons land van een evenwichtige verhouding tussen welvaart en welzijn nog geen sprake is. De nadruk ligt nog steeds op de welvaart, op het materiële.

Het economisch rendement is meestal doorslaggevend bij zaken die worden aangepakt. De indruk bestond ook, dat welzijn nog teveel gezien wordt als een zaak van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijke werk. Dat het evenwicht tussen welvaart en welzijn er nog niet is, is mede te wijten aan de onwetendheid van de individuele burger m.b.t. de ellende, die er is in de samenleving.

Het welzijn wordt ondergraven door de welvaartsgroei. Dat blijkt als men ziet dat er geld genoeg is om allerlei dingen te kopen, terwijl het juiste besef om die dingen goed te gebruiken ontbreekt. Welzijn omvat, zo meenden de conferentiegangers, zowel het materiële als het immateriële. Vandaar dat de welzijnsstaat door iemand werd getypeerd als: de staat waar de mens bevrijd wordt van angst zowel als gebrek. Concreet werd ook Zweden genoemd als voorbeeld van een land dat de welzijnsstaat heeft verwezenlijkt. Anderen meenden echter, dat er op dat punt nog wel iets valt af te dingen.

De inleider kon zich vinden in de conclusie, dat welzijnsbeleid slechts mogelijk is als de juiste mentaliteit er is. Het beleid zal zich met architectonische kritiek moeten richten op de bestaande structuren.

INSPRAAK

Het noemen van de meest urgente aspecten van een welzijnsbeleid leverde een scala van onderwerpen op. Volksgezondheid, woningbouw, ruimtelijk ordening, zorg voor gehandicapten, redelijke verdeling van de welvaart enz. Maar daarnaast kwam toch ook naar voren, dat voor men urgente aspecten van een welzijnsbeleid gaat opsommen, bedacht moet worden dat het bij het welzijn gaat om de individuele mens en zijn welzijn in de samenleving. Daarom is het nodig, dat de aandacht in de eerste plaats valt op het individu. Insppraak is dan een eerste vereiste en dat op een

Op vrijdag 3 en zaterdag 4 oktober j.l. heeft de Arjos haar studieconferentie 1969 gehouden, in het conferentieoord „Ons Centrum” te Driebergen. Ongeveer 75 Arjosleden waren vrijdagavond bij elkaar toen voorzitter Hans de Boer de conferentie opende. De conferentie had als thema „het welzijn”. Dr. H. van den Berg, lector in de sociologie van het maatschappelijk werk aan de Vrije Universiteit, schreef voor deze conferentie een brochure „Rechtsstaat, welvaartsstaat, welzijnsstaat”. De heer Van den Berg lichtte zijn brochure eerst toe, waarna de Arjossers in een aantal gespreksgroepen een zevental discussiepunten bespraken. Zaterdagmorgen werd n.a.v. de conclusies uit de gespreksgroepen een algemene discussie plaats met de heer Van den Berg. De conferentie werd vrijdagavond bijgewoond door partijvoorzitter dr. A. Veerman. Zaterdag waren als gasten aanwezig, Tweede Kamerlid mej. J.

zeer breed terrein. Er moet bereidheid zijn tot luisteren naar de mensen. Dat houdt tevens in dat onderwijs en opvoeding alle aandacht moeten hebben. Pas als dat goed gebeurt is er de mogelijkheid om tot een goed welzijnsbeleid te komen.

LEVENSBSCHOUWING

De meningen liepen uiteen bij de vraag of er binnen het „welzijnsapparaat” nog sprake moet zijn van opsplitsing naar levensbeschouwing. Sommige vonden levensbeschouwing voor politieke organisaties wel aanvaardbaar, maar zij waren bang dat diezelfde levensbeschouwelijke benadering bij het welzijnswerk remmend zou werken.

Aan de andere kant waren inleider en Arjossers het er over eens dat de levensbeschouwing, met name op het gebied van het jeugd- en vormingswerk, een grote rol zal spelen. Bovendien moet niet worden vergeten dat geloofsovertuiging en levensbeschouwing en het daarnaar te werk gaan op zichzelf al een deel is van het welzijn.

Op het gebied van organisatie en financiën is er sprake van een teveel langs elkaar heen werken. Op dit gebied zal er meer coördinatie moeten komen.

Ook hier echter ligt de zaak niet zo eenvoudig. Het subsidiebeleid moet niet zo zijn, dat er eisen gesteld worden aan de subsidieaanvragers omtrent samenwerking met andere organisaties van een andere kleur, die in hetzelfde vlak werkzaam zijn. Die samenwerking moet vrijwillig kunnen gebeuren.

POLITIEKE EN SOCIALE ACTIE

Er ontstond nogal wat spraakverwarring n.a.v. de begrippen „politieke actie” en „sociale actie” zoals dr. Van den

van Leeuwen, C.C.-lid mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, minister ir. W. F. Schut, staatssecretaris mr. J. H. Grosheide en mr. W. C. D. Hoogendijk, directeur van de Kuypersstichting. Mej. Van Leeuwen en minister Schut hadden een groot aandeel in de discussie, maar ook staatssecretaris Grosheide en mr. Hoogendijk lieten zich niet onbetuigd. De dagbladers en de radio waren vertegenwoordigd. Tijdens de conferentie werd afscheid genomen van Piet van Tellingen, die sinds 1 oktober j.l. landelijk secretaris af is. Hans de Boer bedankte de scheidende secretaris voor zijn werk voor de Arjos. De conferentie was de vuurdoop voor de per 1 oktober nieuw benoemde Arjossecretaris Frits Kool.

De discussiebijeenkomst, zaterdag, werd geleid door mevr. P. C. Lodders-Efferich, vice-presidente van de Arjos.

Berg, die gebruikte in zijn brochure. Velen meenden dat dr. Van den Berg teveel de nadruk legde op de professionele werkers in de welzijnssector. De indruk heerste dat de inleider de welzijnswerkers teveel als a-politieke figuren wilde zien. Men meende, dat om te komen tot sociale actie, politiek engagement nodig is.

Dr. Van den Berg stelde zich op het standpunt, dat: ten eerste sociale actie een massale aanval op een sociaal probleem is; ten tweede kan een dergelijke actie alleen slagen als het gebeurt door

een georganiseerde groep. De continuïteit moet gewaarborgd zijn; het doel van de actie tenslotte dient een sociaal probleem te zijn.

De heer Van den Berg was van mening dat de sociale actie pas in politieke actie omslaat als de problemen waar het om gaat terecht komen bij de politieke instanties, die de beslissingen moeten nemen.

Pas dan, bij een confrontatie met bijvoorbeeld een minister, is er sprake van politieke actie.

Vanuit de Arjossers werd deze opvatting bestreden. Men vond, dat de heer Van den Berg de politiek zo te eng zag. Zodra men zich bezig gaat houden met maatschappelijk en sociale problemen is men in feite al politiek bezig. Het standpunt van de heer Van den Berg houdt in dat men pas van politieke actie gaat spreken als de formele politieke lichamen erin betrokken worden.

BEROEPSKRACHTEN

De nadruk die de inleider legde op de beroepskrachten in de welzijnssector wekte ook bezorgdheid. Men was bang dat er zo technocraten worden gekweekt in het welzijnsbeleid. De prioriteit die aan deskundigheid wordt gesteld werkt de technocratie in de hand.

Dr. Van den Berg was hiervoor minder bang. Op een welzijns technocratie is in de eerste verte nog geen kans, meende hij. Natuurlijk kan dat gevaar bestaan en daar moet tegen worden gewaakt. Maar hij was ervan overtuigd, dat nu nog teveel het welzijnswerk afhankelijk is van personen, van charismatische leiders. Als „e leiders wegvallen zakt het werk ook in. Dat gevaar is momenteel veel reëler meende hij.

De professionalisering van het welzijnswerk is daarom van belang.

Dr. Van Berg meende, dat deskundigen nog te weinig actief zijn. Zij zullen meer en meer zelf actie moeten ontwikkelen. Daarmee wilde hij niet tekort doen aan de politici en hij wilde hun taak ook niet kleineren. De uiteindelijke beslissing zal moeten vallen in de politiek. Maar de deskundigen zullen daarin meer moeten meespelen.

De slotvraag, die in de discussie aan de orde kwam was of het welzijnsbeleid een aspect van het ontwikkelingsbeleid moet zijn.

Men wat het erover eens dat dit het geval dient te zijn. De vraag kan echter ook worden omgedraaid en ook dan is het antwoord ja.

Men kon elkaar vinden in de formulering, dat het ontwikkelingsbeleid in de totaliteit van het welzijnsbeleid ingebouwd moet zijn en omgekeerd. Bij ontwikkelingssamenwerking moet er voor worden opgepast teveel naar de welvaart toe te werken. Er moet worden uitgegaan van een wereldsamenwerking.

**N.V. Rederijen
Haringhandel
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.**

KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

TE KOOP en/of TE HUUR in AMSTERDAM
en omgeving

**bedrijfsruimten
met kantoor-
accommodatie**

plm. 600 m² - 815 m² - 1365 m² - tot plm. 6000 m²
C.V.-aardgas - veelparkeerruimte.

Spoedige oplevering.

**MACO
BOUW**

Burg. Hogguerstraat 397,
AMSTERDAM-16.
Tel. 020 - 134111, buiten kantoor-
tijd tel. 020 - 265178.

HET BEELD DER VADEREN

VLUCHT NAAR INDIË

Een halve eeuw geleden, in oktober 1919, begon het geregelde postvervoer van Schiphol naar Londen. De twee piloten met hun eenmotorig vliegtuig (motor van 150 pk) vlogen langs de kust tot bij Calais, tankten daar, en staken dan het Nauw van Calais over.

Maar er waren groter plannen. De Regering van Nederlands-Indië nam het initiatief en loofde een prijs van 10.000 gulden uit voor degene, die het eerst per vliegtuig uit Nederland in Batavia zou arriveren. Maar algemeen was men het er over eens, dat zulk een bedrag alleen maar als aanmoediging zou kunnen dienen, als anderen bereid zouden

blijken, grote sommen op tafel te leggen. Er moest onderweg heel wat worden voorbereid, verkenning van beschikbare vliegvelden, informatie over de beschikbaarheid van benzine, olie enz. Nog afgezien van de vraag of er vergunning zal worden verleend voor tussenlandingen.

Maar intussen werden in Nederland al pogingen aangewend om de oproep van de regering te Batavia te steunen. Men denkt er aan, vooral in de kring van het bedrijfsleven, om 150.000 gulden bijeen te brengen voor de eerste aviateur, die van Amsterdam naar Batavia vliegt, een afstand van 12.000 km.

Maar dit bedrag kan dan alleen worden verdiend, als de vlucht niet langer dan veertien dagen duurt en wordt voltooid voor 1 september 1920.

(Wij tekenen hierbij aan, dat de eerste vlucht in werkelijkheid plaats had in

1924). Door motorpech in Bulgarije heeft de tocht lang geduurd. Een van de lezers van Nederlandse Gedachten beroemt er zich op, dat hij later is vertrokken uit Nederland dan Van der Hoop, Van Weerden Poelman en Van der Broeke, maar eerder in Batavia is aangekomen, doordat hij reisde met een boot. Niettemin werd ondanks de grote tegenslag bij Philippopol de tocht volbracht. De beide piloten kregen een ridderorde, de boordwerktuigkundige een eremedaille in goud, wat leidde tot een „ontploffing” van Colijn, die in De Standaard zijn misnoegen over dit onderscheid te kennen gaf, en er op wees, dat gelukkig bij de militaire Willemsorde het mogelijk is, dat een korporaal een even hoge onderscheiding krijgt als een kolonel.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.



TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141



WERKNEMERS van MORGEN

is een boek van 120 pagina's in fraai gekleurd omslag, formaat 14 x 22 cm, bevattende een 4-tal beschouwingen, resp. van de hand van

Prof. Dr. J. A. de Jonge over „Verschuivingen in de economische structuur en in de maatschappelijke verhoudingen, 1850 tot heden”.

Dr. A. L. van Scheiven over „De toekomstige sociale positie van de arbeiders”.

Prof. Dr. P. J. Roscam Abbing over „Sociaal-ethische waardering van de toekomstige positie van de werknemer”.

Prof. Dr. W. Albeda over „Ontwikkelingstendenzen in de vakbeweging”.

Met een voorwoord van de heer J. Lanser, voorzitter van het Christelijk Nationaal Vakverbond.

Het boek wordt uitgegeven ter gelegenheid van het op 22 oktober te houden C.N.V.-congres in Utrecht en is à f 5.40 verkrijgbaar bij Uw boekhandelaar of rechtstreeks bij de uitgever.

N.V. DRUKKERIJ EDECEA

Postbus 7 - Hoorn - Tel. 02290 - 4823 - Postrek. 506453

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

PATENT OCEAN
WERELDWIJD TOEGEPASTE
APPENDAGES
EN
BLOWERS, GASMETERS, SCHROEFVERDICHTERS,
TANDWIELPOMPEN ETC. VAN DE
GROOTSTE EUROPESE SPECIAALFABRIEK
„AERZEN”
INL. & VERKOOP OCEAN N.V. V.E.L.P. (G)
TEL. 08302-6241 - TELEX 45277 - P.B. 55

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van Oeververbindingen-
werken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld Giessendam

SCHULING GIETERIJENBODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

ZEELAND

NIUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

Bouwmaterialen Keukens

TEGELS TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuihaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN



FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van scheepslieren

DORPSTRAAT 10 2- TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

**-BAILEY- CONSTRUCTIE-
WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

Schildersbedrijf

F. J. Kloet & Zoon

VLAARDINGEN TELEFOON 010 - 343276
SPIJKENISSE TELEFOON 01880 - 2192

WIJ KOMEN BIJEN

Op vrijdag 17 oktober belegt de Centrale A.R. Kiesvereniging Rotterdam een grote startavond in de Beatrixzaal van het Groothandelsgebouw.

Aanvang 20.00 uur.

Spreker: drs. B. Goudzwaard, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, over „Troonrede en miljoenennota”.

Op donderdag 6 november belegt de A.R. Statencentrale Bedum-noord een algemene vergadering in „Concordia” te Bedum.

Aanvang 19.30 uur.

De agenda vermeldt de kandidaatstelling voor de verkiezing van leden van de Provinciale Staten.

De heer O. Bakker, uit Westernieland, zal spreken over „Hoe werken de Provinciale Staten”.

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154

NIUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

VEROLME UNITED SHIPYARDS

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

NIUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

**STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.**

Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

W. Visser & Zn. n.v.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIUWBOUW en REPARATIE

Scheepsbouwwerven A. VUYK EN ZONEN

CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

Abonneert u op Nederlandse Gedachten



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang no. 40 41

18 oktober 1969

GOED OVERLEG NOODZAKELIJK

MR. BIESHEUVEL WAARSCHUWT KABINET VOOR HARDE LIJN

TIJDENS de algemene beschouwingen naar aanleiding van de begroting 1970, heeft mr. B. W. Biesheuvel woensdag j.l. in de Tweede Kamer de houding van de A.R. fractie ten aanzien van het kabinet uiteengezet.

„Wij zijn in het verleden zeer kritisch geweest. In de kring van de V.V.D. wordt wel eens gedacht, dat wij de meest kritische partner zijn, maar ik heb gisteren geluisterd naar de heer Mellema, die zich kritisch uitliet over het regionale beleid in het Noorden, en naar de heer Schmelzer, die zeer kritisch was ten aanzien van het volkshuisvestingsbeleid — het woord „onaanvaardbaar” viel nog niet ten aanzien van de 125.000 woningen, maar er mankeerde toch niet veel aan — en naar de heer Geertsema, die nogal kritisch was ten aanzien van het uitgavenbeleid.

De A.R.P. en trouwens ook de C.H.U. zijn onlangs nog door de heer Schmelzer geprezen voor het homogene optreden van beide fracties ter gelegenheid van de behandeling van de Loonwet, toen hij in discussie was met de heer Mertens van het N.K.V. Ik zeg de heer Schmelzer daar dank voor. Dat is toch waarlijk een pluspunt voor onze houding jegens het kabinet.

Waarom wordt onze houding nu bepaald? In de eerste plaats door het basisakkoord, dat de vier fractievoorzitters in 1967 met elkaar hebben bereikt. Het is een goed akkoord, dat wij met elkaar hebben gesloten. Op basis daarvan kon het kabinet aan de slag. In de tweede plaats ons eigen verkiezingsprogramma, dat kleur en inhoud geeft aan onze eigen identiteit, om dat woord van de heer Veerman maar eens te gebruiken, en dat ook veel van ons optreden verklaart. Niet die kleine stromingen, die de heer Beernink bedoelt, maar ons eigen verkiezingspro-



Mr. B. W. Biesheuvel

gramma geeft de kleur aan ons optreden hier. Dat proberen wij althans. Ons derde punt, waarom wij positief staan tegenover dit kabinet is, dat het voor een belangrijk gedeelte uitvoering heeft gegeven aan het basisprogramma en voor een ander belangrijk gedeelte daarmee bezig is.

WAARSCHUWING

Het vierde punt is, dat het kabinet tot dusverre altijd openstond voor overleg. Het laatste punt wil ik met grote nadruk onderstrepen, dat men dat niet alleen in de eerste twee jaar doet, maar dat men dat ook in de laatste twee jaar doet. De minister-president zal stellig zich dat ook zelf willen aantrekken. Dat is mijn bedoeling. Wanneer de heer Beernink weer in staat is om deel te nemen aan het politieke leven, zou ik het op prijs stellen, als hij daarvan ook kennis wilde nemen en daaruit de consequenties wilde trekken en dat de harde lijn daarmee zou zijn verdwenen. De harde lijn betekent, dat aan uw aller ministerieel bestaan heel snel een eind zou kunnen komen.

DE „18”

„Mijn volgende opmerking betreft de rapporten van de „18”. Het is verheugend om te zien, welk een grote belangstelling deze rapporten gisteren hebben ondervonden, getuige datgene wat daarover is gezegd door de heer Geertsema en de heer Den Uyl. Met name ging dat over het rapport van de commissie duidelijkheid, dat straks binnen onze drie partijen zal worden besproken. Het blijkt, dat de instelling van deze commissie inderdaad een bijdrage tot de duidelijkheid is geweest. Ik heb af en toe wel eens de indruk, dat de rol die D'66 zich heeft toegemeten, om een bijdrage te leveren aan de duidelijkheid in de Nederlandse politiek, eigenlijk wordt vervuld door de werk-

zaamheden van de „18”. De duidelijkheid van D'66 — maar daarover zal de heer Van Mierlo straks stellig spreken — viel mij onlangs op, toen ik de droge opmerking van, naar ik meen, de voorzitter van D'66 in Amsterdam, de heer Martini, las: „Wij zitten op de wip tussen partijen met beginselen; wij hebben geen beginselen, dus wij kunnen alle kanten uit”. Dit kan in elk geval niet worden gezegd van de programmatische rapporten van de „18”, van het principiële uitgangspunt, waarop zij elkaar hebben gevonden en van de bijdrage tot de discussie, die zij geleverd hebben inzake het brengen van meer duidelijkheid, reeds vóór de verkiezingen.

Mijn derde opmerking heeft betrekking op de heer Den Uyl en de A.R. Gisteren heeft hij bijzondere belangstelling getoond voor de Antirevolutionaire fractie en in het bijzonder voor de heer Goudzwaard, door hem nog als progressief aangemerkt, ondanks zijn bijdrage bij de behandeling van de initiatiefwet van de heer Aarden”.

Het viel de heer Biesheuvel op, dat de naam van de heer Boersma minder viel; kennelijk is deze wat uit de gratie sedert zijn consistente houding bij de behandeling van de Loonwet. Vroeger werden deze twee altijd in één adem genoemd door de heer Den Uyl, aldus spreker.

De heer Beernink is nog ziek, aldus spreker. Dat spreekt hem, want hij had gehoopt, dat er een zeer spoedig herstel zou zijn na alle vriendelijke woorden die dinsdag aan hem waren gewijd „De heer Beernink heeft ook diep gekerken, via De Telegraaf, in de diepste roerselen van mijn politieke ziel (wat mij overigens opvalt, is een historische gebeurtenis, voor De Telegraaf, lijkt mij, namelijk dat de heer Den Uyl voor het eerst van zijn leven voetstoots aanneemt wat er in De Telegraaf staat).

Maar nu wat mij zelf betreft. De heer Beernink heeft eerst zijn deernis over mij uitgesproken, vanwege alle kleine strominkjes in de A.R. partij. Ik zou hem willen zeggen: Dat houdt mij levend, die kritiek heb ik hard nodig, het is mijn dagelijks brood, het is mijn zout in de pap.

In de tweede plaats heeft hij, meen ik, gezegd, dat ik een verstandig man ben. Ik wil dit niet ontkennen, en in de derde plaats heeft hij iets geciteerd uit het beginselprogramma van de A.R. partij, dat altijd binnen zijn ministerieel handbereid blijkt te liggen. Hij had trouwens ook het C.H.-programma kunnen nemen, want dat is exact hetzelfde; wij zijn wat dit betreft twee zelfde druppels A.R.- of C.H.-water”. De heer Biesheuvel zei, dat zo'n beginseluitpraak natuurlijk geen vrijbrief voor een kabinet is om maar raak te doen; dit zal de heer Beernink ook niet hebben bedoeld.

„In de tweede plaats — wat het gezag betreft — heeft de heer Beernink gewezen op de verticale functie, die het

gezag heeft. Het gezag heeft, in moderne A.R.-opvattingen, ook een belangrijke horizontale functie; gezag heeft ook een belangrijke dienende functie jegens de mensen. Ook hiernaar moet men de beleidsdaden van een kabinet beoordelen.

En tenslotte: niet alleen de overheid heeft gezag, ook het parlement heeft een bepaalde gezagsfunctie.

De heer Beernink zei ook, en dat staat helaas niet op zichzelf: Het zit wel rustig met de heer Biesheuvel, wat het kabinet-De Jong betreft, hij zal het vandaag wel kalm aan doen, want er is geen alternatief. Dit heeft hij niet van zichzelf. Hij heeft het van de minister-president”.

PARLEMENT

De heer Schmelzer heeft er gisteren al voor gewaarschuwd, dat dit een bedenkelijk uitgangspunt is voor een kabinet, aldus spreker. Hij had het idee, dat, wanneer de heren ministers met elkaar praten na de algemene politieke beschouwingen, zij het elkaar aanpraten, dat er geen alternatief zou zijn. „Er is een alternatief, en het is in deze Kamer nog kort geleden door de heer De Jong gehanteerd: verkiezingen. Dit is in een democratie een normaal alternatief, waarbij ook de A.R.P., als dit morgen zou gebeuren, opgewekt de verkiezingsstrijd zou beginnen, evenals dit het geval is met de heer Den Uyl, begriep ik”.

De heer Biesheuvel zou het kabinet willen waarschuwen. De heer Schmelzer heeft niet gesproken over regeringspartijen, maar hij zei: parlement. Hij zei, dat het parlement het waarschijnlijk niet zou nemen, wanneer het kabinet van de mentaliteit van geen alternatief zou uitgaan. Dan gaat zich hier in het parlement een stuk solidariteit vertonen.

VOLGENDE WEEK

hopen wij aandacht te besteden aan de financiële beschouwing die de heer G. A. Kieft woensdagmiddag j.l. heeft gehouden. Dan zal ook ingegaan worden op wat er door de andere partijen in de Kamer is gezegd en wat de regering heeft geantwoord.

IN DIT NUMMER

vindt u op pag. 8 en 9 een overzicht van wat mr. B. W. Biesheuvel in de Tweede Kamer gezegd heeft bij de algemene beschouwingen. Op pagina 2 staat een interessant getal. Op pagina 4 schrijft een militaire medewerker over een Nederlands beroepsleger. Een verslag over de partijconferentie over Bestuurlijke vormgeving is afgedrukt op pagina 5. De heer P. Tjeerdsma geeft op pagina 6 en 7 een belangwekkende beschouwing over Arbeidsmobiliteit. Dr. E. Diemer gaat op pagina 11 in op de ethische problemen bij orgaantransplantaties.

RADIO

Op vrijdag 24 oktober a.s. is er op Hilversum II (298 m) een radio-uitzending van de Arjos van 18.20—18.30 uur.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

MIJNHARDT'S

HOOFDPIJN POEDERS
werken verrassend



DE LAATSTE WEKEN

NOG SLECHTS 32%

DUS f 160.000,-

De laatste weken, waarin wij de financiële actie met kracht voeren, zijn ingegaan.

Rond de maandwisseling oktober-november willen wij de campagne voor het jubileumfonds gaan afronden.

Aan elke grote activiteit moet een einde komen.

Wij moeten nu samen in korte tijd de kroon op het werk zetten.

Ieder, die in deze weken — op welke wijze dan ook — nog het zijne of hare kan bijdragen aan het volledig doen slagen van deze fondsvorming, roepen wij dringend op dit metterdaad te doen.

VERWACHTING

De zaak, waarom het gaat, is van geen gering belang. Integendeel.

Juist nu de A.R.P. dit jaar 90 jaar bestaat wij zij méér doen. En dat kan zij ook met meer geld.

Wij vieren geen feest.

Wij verwachten geen bloemen.

Wij blijven werken.

Wij willen en kunnen meer doen.

Wij vormen een fonds.

Wij verwachten geld.

DOELSTELLING

De speciale doeleinden, waarvoor dit fonds met name wordt besteed zijn u bekend:

- publiciteit.
- kaderwerk.
- buitenlands contact.

OVERTUIGING

Met name aan het begin van de actie — zoals u uit het bijgaande overzichtje blijkt — kwam het geld in grote bedragen tegelijk binnen.

De afgelopen weken neemt de geldstroom eveneens weer toe.

Wij verwachten van u dat u allen — leden van de A.R.P. — in de resterende weken voor een nog meer toenemende geldstroom zult zorgen.

Wij verwachten van u, dat u zult mede helpen om onze gezamenlijke zaak te klaren.

Wij kunnen ons niet voorstellen, dat u de zaak — niet geheel afgemaakt — zoudt willen laten liggen.

Want: u weet, dat wij u geen geld zouden vragen wanneer het niet nodig was. Wij weten, dat u overtuigd bent, dat wat gevraagd wordt noodzakelijk is.

Wij houden er ons van overtuigd, dat u in deze laatste weken bereid bent te zorgen, dat het fonds vol komt; dat de vijf ton wordt bereikt.

REKENING

Daarvoor zijn nodig kleine giften.

Daarvoor zijn nodig grotere bijdragen.

Daarvoor zijn kortom nodig, vele giften.

Van duizenden mensen.

Alleen wanneer wij het samen doen slaagt een actie, welke dan ook.

Wij nemen aan, dat wij ook in dit geval op elkaar kunnen rekenen.

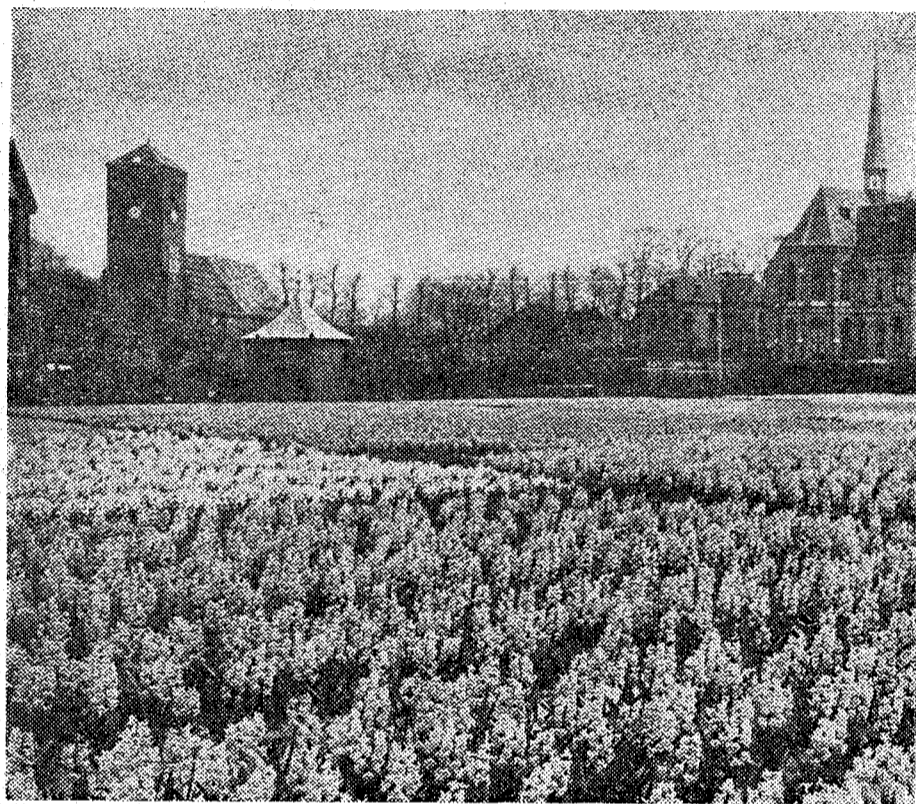
Dan klopt de rekening.

„BLOEM“-LEZING

Ook nu weer een greep uit de opmerkingen, die vele gevers plaatsen op de ruimte voor „mededelingen“ op de girokaarten:

f 9,— voor iemand, die graag zou bijdragen, maar het niet kan! (f 9,—).

Dit is een bijzonder sympathieke reactie. Er zijn leden, die financieel zeer krap zitten. Deze gever heeft daar oog voor. Hij draagt daarom ook bij voor een ander.



der. Zo moeten wij dat doen. Hartelijk dank.

Vrouwen zijn hier geen lid van de kiesvereniging. Ik wil toch ook meedoen. (f 9,—).

Wij willen hier de gemeente waar deze geefster woont maar niet noemen. En aan u, mevrouw: hartelijk dank.

'k Had ook al f 9,— gestuurd in april. Dit is dus voor iemand, die niet op uw verzoek is ingegaan. (f 9,—).

Ook dit is een prettige reactie. Deze weduwe uit Friesland vangt op wat een ander laat liggen. Die ander, dat kunnen wij op z'n tijd allemaal zijn.

Was van het eerste uur met f 9,—. Maar omdat een ander in gebreke bleef, nogmaals f 9,— en ... veel succes. (f 9,—).

Commentaar niet nodig. Alleen dit: zeer bedankt.

Ik had reeds 2 x f 18,— gegireerd. 'k Krijg nu toch een brief. 3 x is scheepsrecht (f 18,—).

Wij zijn blij, dat dit voorbeeld gegeven wordt.

Hoewel deze mededeling: — Mogelijk ten onrechte en daarvoor dan excuus. Wat zo'n bedelbrief toch al niet bereikt! Dit is dus mijn tweede bijdrage. Maar nu dan ook een punt erachter. (f 25,—).

Wat kunnen wij anders zeggen dan: dank u zeer!

Brief gestuurd ten onrechte. Doel waarvoor wordt gevraagd terecht. Daarom nogmaals een bedrag voor het jubileumfonds. f 5,—).

Dit alles, mensen, spreekt voor zichzelf.

DE STAND

Het doel is f 500.000,—, 100%.

Eén procent is derhalve f 5.000,—.

De volgende tussenstanden konden wij reeds publiceren.

Datum	Bedrag	%
22 februari	f 24.000,—	4,8
1 maart	„ 72.000,—	14,4
8 maart	„ 100.000,—	20,0
15 maart	„ 128.000,—	25,6
22 maart	„ 143.000,—	28,6
29 maart	„ 166.666,66	33,3
5 april	„ 178.000,—	35,6
12 april	„ 200.000,—	40,0
19 april	„ 224.000,—	44,8
26 april	„ 250.000,—	50,0
3 mei	„ 275.000,—	55,0
31 mei	„ 300.000,—	60,0
20 september	„ 320.000,—	64,0
27 september	„ 325.000,—	65,0
11 oktober	„ 333.333,33	66,6
18 oktober	„ 340.000,—	68,0

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 8307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD“

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam.

Uw apotheker of drogist heeft het.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

DISTRICTENSTELSEL

DOOR H. ALGRA

Voortdurend komt weer het verhaal naar voren, dat herinvoering van een districtenstelsel een zegen zou zijn voor ons parlementair bestel. Alle kleine partijen zou de nek worden omgedraaid. Dat wordt als een bijzonder grote zegen beschouwd. En de partijen, die nog overblijven, zullen wel eieren voor hun geld kiezen en overgaan tot het vormen van stembuscoalities. Zodat direct na de uitslag kan worden gezien, welke coalitie het heeft gewonnen en dus zal optreden als regeringscombinatie.

Deze stelling is al aanvechtbaar. In 1901 en in 1909 hadden we het districtenstelsel en was het duidelijk, dat de rechtse coalitie de slag had gewonnen. In 1905 en in 1913 leed de rechtse coalitie de nederlaag, maar er was géén linkse coalitie, die de meerderheid behaalde.

In 1905 kwam het liberale minderheidskabinet De Meester aan het bewind, dat op de helft van de rit bezweek en in 1913 was het niet mogelijk, een parlementair kabinet te vormen.

Nu is er een plan, ook verdedigd door de commissie Cals-Donner, om het land in twaalf districten te verdelen. In elk district geldt dan het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging met de grootste gemiddelden. Het is toegelaten, binnen de districten de lijsten te verbinden, mits in alle districten dezelfde verbinding wordt aangegeven. Als dus de ARP en de CHU zich in Zeeland zouden willen verbinden met de SGP, zou dat over het gehele land moeten gebeuren.

Nu is het niet eenvoudig, tot een verdeling in 12 districten te komen. Dan moet de „electorale schaar” worden gehanteerd en moet het land in twaalf ongeveer gelijke stukken worden geknipt. Ongeveer gelijk, wat het aantal kiezers betreft. En de indeling in districten en de toelating van het aantal zetels per district zal periodiek moeten worden herzien, want de toeneming van de bevolking is hoogst ongelijk.

Zulke verdelingen hebben altijd een willekeurig karakter en — wat erger is — als de politieke situatie enigszins stabiel is, kan men vooruit berekenen, welke verdelingen voordelig en welke schadelijk zijn voor een bepaalde partij.

WIJ hebben ons ingedacht, dat men als een kiesdistrict zou nemen de provincie Zeeland, m.a.w. de kieskring Middelburg, met nog een kieskring. Dat zou dan Tilburg of Dordrecht moeten zijn. Nu hebben wij als basis voor die berekeningen genomen de cijfers voor de Kamerverkiezingen 1967. Dan zou het district Middelburg - Tilburg ongeveer 570.000 kiezers tellen en in aanmerking komen voor 12 zetels.

De volgende partijen zouden op grond van de cijfers van 1967 daarvoor in aanmerking komen:

KVP	240.154 stemmen
PvdA	79.830 stemmen
VVD	47.341 stemmen
ARP	35.079 stemmen
CHU	34.911 stemmen
Boeren	35.750 stemmen

Andere partijen hadden geen schijn van kans gehad. Al die stemmen waren verloren.

Nu moeten de zetels worden verdeeld. Daarbij is de allereerste vraag: moet men de gehele kiesdeler halen, om voor een zetel in aanmerking te komen? Dat kan worden geëist. Er is waarschijnlijk een meerderheid voor in de Tweede Kamer. Maar het is ook mogelijk, dat in de wet komt te staan, dat b.v. bij het halen van 75% van de kiesdeler een partij eventueel in aanmerking komt. Zou dit laatste het geval zijn, dan zou-



den de twaalf als volgt worden toegevoerd:

KVP zes zetels; PvdA twee zetels; VVD, ARP, CHU en Boerenpartij ieder één zetel.

En als nu KVP, ARP en CHU een coalitie aangingen? Dan was de uitslag: deze coalitie acht zetels, de PvdA 2, de VVD en de Boeren ieder één.

Maar stel nu eens, dat de volle kiesdeler werd geëist, om voor een zetel in aanmerking te komen. Dan zou de uitslag zijn geweest:

KVP 9 zetels;
PvdA 2;
VVD 1.

En als ook nu weer de KVP en de ARP en de CHU een coalitie aangingen, dan was de uitslag: coalitie 9 zetels, PvdA 2 en VVD 1 zetel.

Met of zonder coalitie, het komt in dit geval op hetzelfde neer...

HET zou ook mogelijk zijn, Zeeland te combineren met Dordrecht, een wat groter district met 14 zetels. Dan zou er dadelijk uitspringen, dat de SGP een zetel zou krijgen, onbetwistbaar.

Als Zeeland met Tilburg wordt gecombineerd, dan zou het zeker zijn, dat de SGP verdween, maar een combinatie met Dordrecht levert even zeker een zetel op voor de SGP. In het ene geval zijn de 15.000 Zeeuwse stemmen verloren in het andere geval niet.

Een duidelijk voorbeeld, dat vooruit te berekenen valt, hoe de éne combinatie

van kieskringen voordelig is en de andere op verlies uitloopt.

Maar — het bovenstaande gaat alleen op, als men met 75% van de kiesdeler voor een zetel in aanmerking komt. Is dat niet het geval en wordt de volle kiesdeler vereist, dan zouden de 43.756 stemmen van de SGP in de combinatie Middelburg-Dordrecht toch nog verloren zijn.

Dan zou de uitslag op grond van de cijfers van 1967 geweest zijn in die combinatie: KVP 2 zetels, PvdA 5 zetels, VVD 2, ARP 3, CHU 2 zetels. Kreeg de SGP wel een zetel, dan zou de ARP er 2 krijgen.

Waren de drie confessionele partijen hier gecombineerd, dan zouden ze samen 8 zetels krijgen van de 14. Dan zit er in die combinatie winst voor een coalitie.

MAAR het is duidelijk, dat éerst de vraag aan de orde komt: hoe werden de districten ingedeeld? Daarna komt de vraag aan de orde welke coalities zijn voordelig en hoe groot is het voordeel? Dat hangt in de hoogste mate af van de vraag, of de volle kiesdeler wordt geëist, voordat een zetel wordt toegekend. In dat geval is lijstverbinding vrijwel zeker een groot voordeel. Anders is het meer een speculatie. Maar er is meer.

Wij hebben geprobeerd, hoeveel winst er eventueel in zou zitten, als de drie confessionele partijen met één lijst uit-

Prins Constantijn

Zaterdag 11 oktober i.l. werd het gezin van prinses Beatrix en prins Claus verblijd met de geboorte van hun derde kind, prins Constantijn.

Onze hartelijke gelukwensen voor het prinselijk paar en de gehele koninklijke familie.

komen. Voor de grotere partijen zit er vrijwel altijd winst in het districtenstelsel, omdat de kleine partijen worden weggevaagd. Maar of er een zéér speciale winst, buiten alle proporties van de evenredigheid om, te behalen valt voor combinaties, dat hangt van de technische regeling van de zeteltoekenning af.

EN als dan de vraag van de lijstverbindingen actueel wordt, dan komt de grote vraag: zijn er combinaties mogelijk, die elkaar de meerderheid kunnen betwisten. Zó, dat of de éne of de andere combinatie de meerderheid haalt? Dat zit er niet in.

Het is nog denkbaar, dat een confessionele combinatie het een heel eind brengt. Maar een tweede concurrerende combinatie is niet denkbaar!

Liberalen en socialisten vormen in Duitsland wel een regeringscombinatie. Maar dat zal in Nederland voorlopig niet gaan.

Laat staan, dat Geertsema en Vondeling op één combinatie van lijsten zouden prijken.

Het gehele resultaat van het door sommigen zo aangeprezen districtenstelsel is, wat de grotere partijen betreft willekeur, speculatie en beperkte mogelijkheden tot lijstverbinding, zodat een duidelijke polarisatie er niet in zit.

Het enige resultaat, dat zeker is, is de opruiming van de kleine partijen. Maar dat is veel eenvoudiger te realiseren door verhoging van de drempel.

Persoonlijk voel ik daar niets voor. Wat nu in discussie is, dat is evenwel iets anders. Dat is de illusie, dat men met manipulering met het kiesstelsel een polarisatie zal verkrijgen, die leidt tot twee combinaties, die als de regeringscombinatie en de oppositie ons de werkelijke of gedroomde voordelen brengen van het tweepartijenstelsel.

Het is tijd, dat deze vraagstukken volop in de discussie komen. Wij hebben er weinig of niets aan, wanneer een naamloze commissie voor de ARP een rapport uitbrengt, waarin sterk wordt gepleit voor herinvoering van een districtenstelsel.

Maar het is duidelijk de taak van de ARP als partij duidelijk aan haar leden en aan de kiezers te zeggen, wat háár denkbeelden zijn. De tijd van bespiegelingen is voorbij.

De partijen moeten zeggen, wat zij willen en wat zij bedoelen.

BIJ VERKOUDHEDEN

Dampo

VOOR VADER, MOEDER EN KIND

rotatie

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukkerij

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

NAAR EEN NEDERLANDS BEROEPSLEGER?

(Van een militair medewerker)

HET vraagstuk van de leger-
vorming trekt in de pers de
laatste tijd nogal de aandacht.
Vooral in het buitenland neemt het
aantal van hen die pleiten voor af-
schaffing van de dienstplicht en
voor invoering van een beroeps-
leger voortdurend toe.
Van de gróte mogendheden is tot
nu toe alleen Engeland deze weg
gegaan. De mogelijkheid is niet
uitgesloten dat Amerika spoedig
zal volgen.

In maart j.l. heeft president Nixon een
commissie ingesteld, die moet adviseren
over een geheel uit vrijwilligers be-
staande krijgsmacht. Onlangs werd
bekend dat het Witte Huis overweegt —
ongetwijfeld mede vanwege de vermin-
dering van de troepensterkte in Viet-
nam — de militaire dienstplicht tijde-
lijk af te schaffen.

In Frankrijk tenslotte is zojuist de duur
van de dienstplicht tot één jaar terug-
gebracht; de Franse regering is daarbij
van het standpunt uitgegaan, dat ge-
broken kan worden met de traditionele
opvatting dat grote massa's dienstplich-
tigen in tweejarig dienstverband een
wezenlijke bijdrage tot de militaire
weerbaarheid vormen, ongeacht de
vraag of zij in moderne oorlogsomstan-
digheden een nuttig effect hebben.
Ook in ons land wordt door sommigen
aangedrongen op wijziging van het be-
staande systeem. Het zou bepaald on-
juist zijn deze ontwikkelingen te ne-
geren want de belangen die hier op het
spel staan zijn niet gering.

In de nu volgende uiteenzetting komen
bepaalde aspecten van het vraagstuk
aan de orde waarbij de beschikbare
ruimte dwingt tot zekere beperkingen
bij de behandeling. De argumenten
aangevoerd voor afschaffing van de
dienstplicht vinden hun oorsprong
enerzijds in de krijgsmacht (bedoeld is
de organisatie), anderzijds in de samen-
leving tot wie de oproep uitgaat om
jaarlijks t.b.v. de defensie een vast con-
tingent jongeren af te staan.

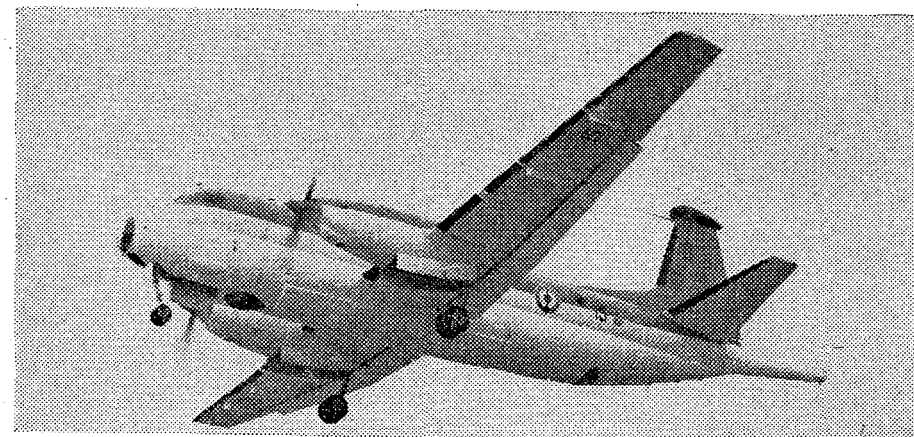
KRIJGSMACHT

Bepalen wij ons eerst tot de krijgs-
macht dan zien wij dat voornamelijk
onder invloed van technische ontwikke-
lingen de organisatie zich in toenemen-
de mate ziet geplaatst voor de vraag of
het huidige systeem wel bruikbaar is.

Het moderne leger is een slagvaardig,
snel reagerend instrument uitgerust
met hoogwaardig, kostbaar en gecomp-
liceerd materieel. In de loop der jaren
is het belang der materiële middelen
zeer sterk toegenomen. En voor een
goede taakuitvoering is een juist
samen spel tussen de mens en zijn uit-
rusting een eerste vereiste. Maar dit
vraagt van de mens in de organisatie
een grote technische bekwaamheid. **Om
het wat populair te zeggen: de behoefte
aan grote hoeveelheden ongeschoold
personeel neemt af terwijl die aan spe-
cialisten toeneemt.**

De dienstdtijd van de dienstplichtigen is
echter in het algemeen te kort om hen
de nodige vakbekwaamheid bij te
brengen en die ook nog, t.b.v. de orga-
nisatie, in bepaalde functies aan te
wenden.

Een ander nadeel is dat het kostbare
materieel met een zekere regelmaat van
hand tot hand gaat; steeds maar wordt
gebruikt om dienstplichtigen voor hun
taak geschikt te maken. De „aanslag”
die hierdoor op het materieel wordt ge-
pleegd, is niet gering, om over het kos-
taspect nog maar te zwijgen. Het zijn
vooral deze factoren die binnen de or-



ganisatie krachten in het werk zet om
het huidige systeem van legervorming
te wijzigen.

VRIJWILLIGERS

Een praktische consequentie is dat door
de krijgsmacht veel wordt gedaan om
het aantal vrijwillig dienenden te ver-
hogen. Een goed voorbeeld hiervan is
het project Technisch Specialisten in
1965 gestart door de Staatssecretaris
van de Landmacht Haex. Het aantal
vrijwilligers in de KL is sinds die tijd
vermeerderd met 5000.

Het percentage dienstplichtigen is thans
voor de verschillende krijgsmachtdelen
als volgt (Defensienota 1968):

KM: 23 %

KLu: 35 %

KL: 62 %

De toename van het aantal vrijwillig
dienenden heeft ook nodige gevolgen
o.a. voor de dienstplichtigen.

Voor hen blijven in het algemeen
slechts die functies over waarvoor we-
nig kennis vereist is; vaak de minst
aantrekkelijke. En dat is ook daarom
een probleem omdat het opleidingspeil
van de dienstplichtigen steeds stijgt.
Dit leidt er toe dat veel dienstplichtigen
met een middelbare of hogere opleiding
in lagere functies hun dienstdtijd moeten
doorbrengen. Slechts zij die voldoende
gemotiveerd zijn kunnen dit accepteren.
Maar dat zijn er niet zo veel.

**Ook vanuit de samenleving komt de
vraag om verandering. Twee ar-
gumenten springen er uit. Het eerste is
wel dat velen menen dat de last van de
dienstplicht onredelijk is verdeeld. Het
aanbod van dienstplichtigen overtreft
de vraag aanzienlijk. Jaarlijks worden
ca. 120.000 mannelijke Nederlanders**

voor de dienstplicht ingeschreven. De
krijgsmacht heeft er maar ongeveer
45.000 nodig.

De meerderheid der kandidaten ont-
springt de dans derhalve.

DRIEKWART

Ongeveer de helft van de inge-
schrevenen wordt in eerste instantie af-
gekeurd of vrijgesteld, van het restant
wordt slechts driekwart tot daadwerke-
lijke dienstvervulling opgeroepen en
het verschil — 10 à 15 % van het gehele
contingent — is wel beschikbaar, maar
niet benodigd. Nog onlangs kwam dit
naar voren toen de minister van Defen-
sie besloot 14.000 dienstplichtigen van
de lichte 1970 niet op te roepen en tot
buitengewoon dienstplichtige te be-
stemmen. Dat de door het departement
toegepaste criteria bij deze vrijstelling
deugdelijk zijn, leidt geen twijfel. Wie
kan zakelijke bezwaren aanvoeren
tegen het niet oproepen van minder ge-
schikter of tegen het verlenen van
vrijstelling aan de oudste zonen van
weduwen met een kinderrijk gezin.
Maar bij degenen die wel een offer
moeten brengen, en voor de meesten is
de vervulling van de dienstplicht inder-
daad een offer, blijft de vraag waarom
zij dan wel. In naam algemene dienst-
plicht, rust de verplichting in feite
slechts op één van de drie in aanmer-
king komende. Het is nuttig een ogen-
blik stil te staan bij enkele mogelijk-
heden om aan dit bezwaar van een on-
redelijke lastenverdeling tegemoet te
komen. De eerste, wij kunnen daarover
kort zijn, is afschaffing van de dienst-
plicht.

In de tweede plaats kan de dienstdtijd
worden verkort en zo over meerderen

worden omgeslagen. Dit zou slechts een
fractionele oplossing inhouden, want
zoals wij zagen wordt er 50 % in eerste
instantie afgekeurd of vrijgesteld, en
deze groep zou in het voordeel blijven.
De derde mogelijkheid is uitbreiding
van de dienstplicht in die zin dat ook
niet militaire taken b.v. op sociaal en
medisch gebied en niet te vergeten de
hulp aan ontwikkelingslanden, voor de
vervulling van de dienstplicht in aan-
merking komen: de zogenaamde alter-
natieve dienstplicht.

LASTENVERDELING

De aard van deze taken en ook de be-
hoefte om te komen tot een eerlijke
lastenverdeling brengen sommigen er
toe ook een vorm van dienstplicht voor
meisjes na te streven.

Hiervoor pleitte enige tijd geleden de
directeur-generaal van het centraal
ziekenhuis in Alkmaar, dr. J. H. Baay,
omdat naar zijn mening anders de zaak
in de ziekenhuizen volledig vastloopt.

Dat ook de heer Von Thadden, voorzit-
ter van de extreem rechtse National-
demokratische Partei Deutschland, op 7
september j.l. zich uitsprak voor een
„sociaal” jaar voor meisjes is tegen de
achtergrond van zijn politieke beweeg-
redenen uiteraard bedenkelijk, maar
doet verder niets af aan het belang van
dit probleem. Tenslotte zijn er nog de
voorzitters van de invoering van een
dienstplicht-belasting voor hen die niet
onder de wapenen behoeven te komen.
Wellicht kunnen deze mogelijkheden
later nog eens verder worden uitge-
werkt.

Een tweede argument tegen de dienst-
plicht hangt samen met bezwaren tegen
oorlogvoering in het algemeen en de
„nucleaire” oorlog in het bijzonder.

De mondige mens vindt het minder
vanzelfsprekend om gevolg te geven
aan een oproep van de Overheid. Men
is er zich steeds meer van bewust voor
een moeilijke keuze te staan, en het
aantal dienstweigeraars stijgt. Dat dit
niet alleen een probleem in Nederland
is moge o.a. blijken uit het feit dat in
1968 ± 12.000 Duitse militairen op een
totaal van 320.000 dienstplichtigen als
dienstweigeraars werden erkend. Een
opinie-onderzoek in dat jaar wees uit
dat meer dan 60 % van de Westduitse
jeugd met tegenzin onder de wapenen
ging terwijl een aanzienlijk deel daar-
van trachtte zich op de één of andere
manier aan de dienstplicht te ont-
trekken. Deze cijfers zijn niet zonder
betekenis. Zij stemmen tot nadenken.
Immers het is met onwillige honden
kwaad hazen vangen.

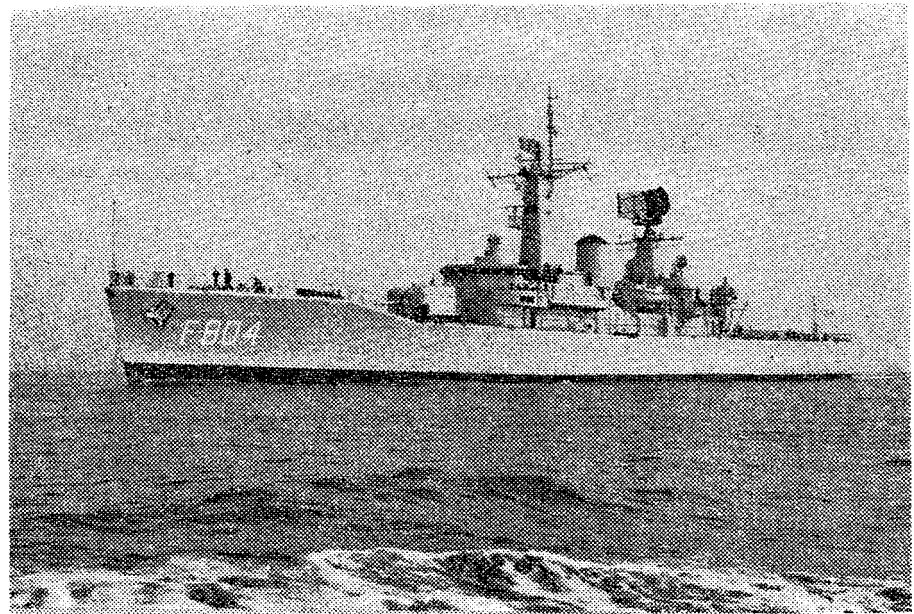
VOORLICHTING

De mogelijkheid is niet uitgesloten dat
deze aantallen op den duur toenemen
hetgeen de zaak van de verzekering
van de veiligheid ernstig kan bena-
delen. Opgemerkt zij dat met het oog op
deze keuze een goede begeleiding van
a.s. dienstplichtigen door vorming en
voorlichting zowel in het gezin als op
school en in het verband van de kerk,
een zaak van zeer groot belang is. Zij
hebben daar eenvoudig recht op, vooral
ook omdat alleen zij voor de gevolgen
staan.

Tot zover deze situatieschets.

Met opzet is in dit min of meer
informatieve deel een beoordeling
van de verschillende argumenten
achterwege gelaten.

Wat de krijgsmacht met het oog op
deze ontwikkelingen te doen staat,
is het onderwerp van een volgend
artikel.



BESTUURLIJKE VORMGEVING VAN ONS LAND

Er is in alle rapporten, die over de bestuurlijke vormgeving van ons land zijn verschenen grote unanimiteit in de algemene probleemstelling, aldus prof. mr. P. J. Verdam.

Men is eensgezind over wat het eerste woord is en dat is schaalvergroting van het bestuur. Daarbij springt telkens naar voren het begrip „gewest”. Het is niet zo eenvoudig te zeggen wat een gewest precies is, ook de verschillende rapporten verstaan daar niet hetzelfde onder.

Het duidelijkst vond prof. Verdam op dit punt het rapport van het Contact Randgemeenten.

Dit rapport vindt de wet gemeenschappelijke regelingen een onvoldoende basis voor gewestvorming. Het beveelt daarom een gewestwet aan.

De gemeenten kunnen wel het initiatief nemen voor de instelling van een gewest, maar zij hebben daarbij niet de eindbeslissing.

Opvallend is voor dit rapport, dat het denkbeeld, van een instelling van het gewest van hogerhand, komt uit de gemeentelijke kring. Het rapport geeft geen aanduiding over de grootte van het gewest. Het laat een ruime variëtiemogelijkheid toe op alle randgemeentelijke situaties.

Het advies van de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening gaat in veel gedachten in dezelfde richting. Het rapport bepleit ook het van hogerhand instellen van gewesten. Het stelt zich vrijer op tegen samenvoeging van gemeenten buiten de grote stedelijke zone. De Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening ziet een gewest samen met de gemeenten als een lokale bestuurslaag.

Het rapport van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten zoekt de oplossing in een uitbouw van de wet gemeenschappelijke regelingen. Het zet alle voordelen van zo'n regeling uiteen, welke het rapport van het Contact randgemeenten overigens bij voorbaat onvoldoende heeft gevonden. Het V.N.G. rapport zoekt het primair bij de gemeenten. De waarde van het lokaal bestuur in een democratisch bestel wordt hier benadrukt. „In de lokale sfeer liggen de kansen voor het contact met de kiezer”. Van ingrijpen van hogerhand wil men niet weten. Het gemeentelijk initiatief bepaalt waar gewesten komen en waar niet.

Prof. Verdam merkte op, dat de nota van de bewindslieden van Binnenlandse Zaken het dichtst aansluit bij het V.N.G. rapport, maar het stuk heeft bepaald wel een eigen visie. De nota noemt een aantal punten, die in de andere rapporten niet zijn genoemd.

De overheidstaak moet niet over meer dan drie bestuurslagen gespreid worden. In tegenstelling tot de V.N.G. tonen de bewindslieden geen vrees voor de samenvoeging van gemeenten. Samenvoeging en gewestvorming worden uitdrukkelijk naast elkaar als twee reële mogelijkheden gesteld.

De nota wijst erop, dat het probleem van veel breder omvang is en zelfs niet tot de landsgrenzen is beperkt. Met

Op maandag 13 oktober j.l. werd in het Jaarbeursrestaurant te Utrecht een openbare partijconferentie gehouden over de bestuurlijke problematiek van Nederland. Voor deze conferentie heeft een werkgroep, ingesteld door de Centrale Commissie van het College van Advies van de A.R.P., een pre-advies samengesteld over Bestuurlijke Vormgeving. Dit pre-advies was onderwerp van discussie op de conferentie. Het is afgedrukt in A.R. Staatskunde van oktober 1969. De werkgroep bestond uit: prof. mr. P. J. Verdam (voorzitter), mr. W. Blanken (rapporteur), dr. P. J. Boukema, mr. S. J. Hartkamp, mr. J. G. H. Krajenbrink (secretaris), drs. H. van Ruller, mr. J. N. Scholten, mr. L. A. van Splunder en M. H. L. Weststrate.

De conferentie werd geopend door partijvoorzitter dr. A. Veerman.

Prof. Verdam gaf vervolgens een uiteenzetting van wat er door de werkgroep in het pre-advies is voorgesteld. Daarin betrof hij ook verschillende nota's en rapporten die er in het recente verleden over deze zaak zijn uitgebracht. Hij noemde met name: het advies van de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening, het rapport uitgebracht door de studietoelichting van het instituut Contact randgemeenten; het rapport „Bestuurlijke organisatie” van de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten en de nota „Bestuurlijke Organisatie” van minister Beernink en staatssecretaris Van Veen, welke enkele weken geleden gepubliceerd werd.

name in de grensgebieden speelt dezelfde problematiek.

De nota stelt, dat het deelgewest in het algemeen niet een grootheid van andere orde is dan de vergrote gemeente.

Het initiatief van gewestvorming moet uitgaan van de gemeenten en kan bereikt worden door een verbetering van de wet gemeenschappelijke regelingen. Prof. Verdam meende, dat deze verbetering ook bepaald niet onbelangrijk is. In de ministeriële nota valt op dat er niet wordt gepraat over de wijze van verkiezing van de bestuursorganen, d.w.z. dat directe verkiezingen niet verplicht zijn.

Prof. Verdam zei verder, als hij deze nota van de minister goed heeft begrepen, dat het gewest slechts betrekking heeft op de problematiek van het lokale bestuur. Dat blijkt als er elders in de nota gesproken wordt over: organisatie van bestuur op ander dan lokaal niveau. Schaalvergroting op provinciaal niveau wordt niet vanzelfsprekend geacht maar ook niet uitgesloten. Prof. Verdam acht de nota van de bewindslieden een gewichtig stuk, dat in grote voorzichtigheid wel perspectieven opent, maar weinig inzicht geeft in de vervulling ervan.

PRÉ-ADVIES VERDER

Het pre-advies in A.R. Staatskunde gaat bepaald verder dan de ministeriële nota. Spreker illustreerde dit aan de hand van een achttal punten uit het pre-advies.

In de eerste plaats wordt onderstreept de noodzaak van een structurele herziening van de taak, welke op het bestuur in al zijn geledingen rust.

In de tweede plaats accentueerde prof. Verdam het belang van het gemeentelijk bestuur en hij dacht daarbij met name aan het directer contact, dat in de gemeente bestaat met de kiezer. De belangstelling van de burger in het ge-



Gemeentehuis Franeker

beuren in de gemeenteraad is vrij intensief. Hij vond daarom dat er niet teveel gewerkt moet worden met samenvoeging van gemeenten. Niettemin vond hij dat het aantal gemeenten stellig moet verminderen.

Samenvoeging schiet haar doel voorbij, het contact met de kiezer gaat namelijk verloren.

Spreker wees er vervolgens op, dat de erkenning van de grote waarde van het lokaal bestuur niet betekent, dat het gemeentelijk bestuur almachtig moet zijn. Die grote waarde hechten aan gemeenten brengt niet mee, dat streekbelangen en gewestelijke zaken het best gezien worden door de samenstellende delen. De partijen bij elkaar gevoegd vormen de sinaasappel niet, wel valt een sinaasappel vaak uiteen in partjes. Het gaat primair niet om gemeentelijke zaken, maar om bovengemeentelijke zaken. Bij de totstandkoming van gewesten is niet primair de gemeente de aangewezen instantie, maar rijk en provincie hebben hierbij een belangrijke taak.

SCHAAL

Een vierde punt is de schaal van de gewesten. A priori moet men de omvang van een gewest niet vastleggen op een aantal inwoners of een aantal hectaren. Als het accent op de gemeenten ligt werkt men kleine gewesten in de hand. Dan bestaat het gevaar van de mini-maat.

Een gewest behoeft niet per se groot te zijn. Prof. Verdam wees op de voorwaarden waaraan een gewest moet voldoen. Er moet een sociaal-geografische samenhang zijn; het moet passen in de gewestelijke ontwikkeling; het inwoneraantal moet zo zijn, dat het gewest opgewassen is tegen haar taak, zowel wat bestuur als technische diensten betreft. Dat alles eist een grotere aanpak. Ten vijfde wees spreker op de planmatige aanpak vanuit een overzicht waaruit visie spreekt op het brede veld van taken. De minister schuift in zijn nota de planning naar de achtergrond.

De vierde bestuurslaag kwam als volgende punt ter sprake. Prof. Verdam zei, dat ons land te klein is voor een vierde bestuurslaag. Hij meende dat de drie bestuurslagen voldoende zijn. De doorzichtigheid van de structuur eist zo weinig mogelijk gecompliceerdheid. Als er 100 gewesten komen is een vierde bestuurslaag gegeven. Komen er dertig,

zoals het pre-advies stelt, dan is het mogelijk het gewest te zien als een nieuwe derde laag.

PROVINCIE VERDWIJNT

Als zevende punt kunnen, volgens het pre-advies, bij de instelling van gewesten, de provincies op de achtergrond komen. Heel wat taken van de provincie kunnen gewestelijke taken worden (planologische werkzaamheden; maatschappelijke zorg enz.).

Tot slot gaat het pre-advies uitgebreid in op de financiën. Dat financiële punt is erg belangrijk. We leven in een tijd waarin het budget het belang bepaalt. Het spreekt echter uit alle stukken over deze problematiek en dus ook uit het pre-advies, dat het gewest niet financieel afhankelijk moet zijn van de gemeenten.

INTERESSANTE DISCUSSIE

Na de inleiding van prof. Verdam kon de discussie beginnen met een forum onder voorzitterschap van de heer M. H. L. Weststrate en verder bestaande uit de heren mr. S. J. Hartkamp, drs. H. van Ruller, mr. L. A. van Splunder en prof. mr. P. J. Verdam, terwijl dr. P. J. Boukema er 's middags zitting in nam.

In de discussie, die volgde werd een groot aantal interessante vragen gesteld en er werden belangrijke suggesties gedaan, welke door het forum deskundig werden behandeld.

In het algemeen ging men mee met hetgeen in het pre-advies ten aanzien van de financiën werd gesteld. Speciale aandacht vroeg een der aanwezigen voor de investeringsmiddelen van de gewesten. Er zou een regeling moeten komen voor de financiering van onrendabele werken, bijvoorbeeld in de richting van het zoeken naar mogelijkheden die de financiering centraal regelen. Daarbij zou ook gewerkt kunnen worden met een meerjarenbegroting.

Naar voren kwamen de moeilijkheden van de kleine gemeenten bij de bemanning van het gemeentelijk apparaat. Het personeelsverloop is soms nogal groot op het gemeentehuis. Overigens is het ook vaak moeilijk geschikte kandidaten voor de gemeenteraad te vinden in de kleine gemeenten.

VERVOLG OP PAG. 8

ARBEIDSMOBILITEIT

WAAROM ZOU HET EEN SCHANDE ZIJN ALS MEN VAN BEROEP VERANDERT ALS MEN MEER VAN ZIJN CAPACITEITEN TOT GELDING KAN BRENGEN

DOOR P. TJEERDSMA ing.

MET grote schroom heb ik de redactie van „Nederlandse Gedachten” toegezegd een artikel te schrijven over het vraagstuk van de mobiliteit van de arbeiders. Schroom omdat glasharde gegevens over deze mobiliteit ontbreken — de Raad voor de arbeidsmarkt heeft een werkgroep „kwantitatieve informatie” ingesteld; het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid is met een mobiliteitsonderzoek bezig, terwijl het C.B.S. werkt aan een arbeidsmarkt-onderzoek — met grote schroom omdat er al zoveel over is geschreven én omdat er zoveel misverstand rondom het gebruik van dit woord is. Sommigen menen zelfs dat invoering van mobiliteit dé toverformule is waarmee het vraagstuk van de gespannen arbeidsmarkt (tekort aan werkers) kan worden opgelost.

Daar komt bij dat we tegenwoordig ook over mobiliteit van de ondernemingen zouden moeten praten; sommige bedrijven worden gewoonweg over het hoofd van het personeel heen opgeheven (Verblifa, Kromhout e.d.) andere gaan hele afdelingen opheffen (Stokvis), terwijl derden fusies aangaan, waarvan je via de pers kennis kunt nemen. Dat dit het personeel en meestal het bestuur (directie) van een onderneming raakt is buiten kijf. Maar goed, over het vraagstuk van Fusieregelingen studeert een speciale SER-commissie, hoewel straks, na indiening van het Wetsontwerp over de Ondernemingsraden, hier ook wel het een en ander over gezegd zal worden, daar de O.R. een bepaalde bevoegdheid bij fusies etc. krijgt toegewezen; om nog maar te zwijgen over de specifieke moeilijkheden die hieruit voortvloeien voor het leidinggevend personeel. Wij zullen ons dus trachten te beperken tot het vraagstuk van de arbeidsmobiliteit.

ARBEIDSMOBILITEIT

Met opzet gebruiken wij dit woord. Het betreft dus niet alleen en allereerst de beweeglijkheid en verplaatsing van arbeiders — het zijn geen baaltjes meel — maar het raakt het hele vraagstuk van de arbeid, de drager hiervan, de mens, zijn mentale instelling, zijn scholing en opleiding, zijn gehele leef-situatie.

Zou men het willen beperken tot mobiliteit van de arbeiders (manipuleren met arbeiders) dan moet men naar een

dictatoriaal geregeerd land gaan. Overigens is het een fictie te menen dat men op deze wijze de spanning op de arbeidsmarkt kan oplossen: de grondfout bij deze redenering is dat men de arbeider ziet als producent van een stuk werk, zoals een computer of machine dat doet, dus zuiver economisch bepaald (produktie-factor) en niet als mens die veel meer kan doen en zelfs verantwoordelijkheid kan dragen. Men verkrijgt het hoogste „rendement” als men de arbeider ziet als medewerker. Het is nodig dit nog eens duidelijk te stellen omdat men dit woord in het spraakgebruik en advertenties wel aanvaardt maar het in de praktijk logenstraft, door over hem en zonder hem ook voor zijn leven en „zijn” onderneming zeer belangrijke beslissingen te nemen. Dit behoort binnen niet al te lange tijd afgelopen te zijn en het zal ook wel moeten, gezien het feit, dat er een jongere generatie aan komt marcheren die we op onderwijsgebied (tot ± 20 jaar) opgevoed hebben tot zelfstandig denkende wezens, die de paternalistische situatie in het bedrijfsleven niet meer aanvaardt — en terecht! Maar dit raakt het vraagstuk van de medezeggenschap waarover u deze dagen voldoende in de pers heeft kunnen lezen m.b.t. het SER-advies over de herziening van het vennootschapsrecht, toegespitst op de taak, samenstelling en bevoegdheden van een Raad v. Commissarissen.

Wanneer we het dus hebben over arbeidsmobiliteit bedoelen we hiermee de totale mens, waarbij de geestelijke mobiliteit voorop gaat. Ontbreekt deze dan zal vrijwel altijd mobiliteit achterwege blijven, tenzij de drijfveer uitsluitend materieel gericht is en dan wordt het later meestal een mislukking.

En hier kon wel eens één van de grondoorzaken liggen waarom er in ons land in vergelijking met Amerika, nog zo weinig sprake is van mobiliteit. Hierbij spreken opvoeding, gezinsmilieu, instelling van de ouders, de werkkring van de vader, het onderwijs en de verdere opleiding en studie een zeer grote rol.

Het is b.v. bekend, dat ambtenaren, onderwijzers, N.S.-personeel en ongeschoolde arbeiders (die de gewoonte hebben daarheen te gaan waar werk is) en bepaalde groepen van onze bevolking (noorderlingen, bouwvakkers uit Brabant) een grotere mobiliteit vertonen dan de rest, omdat dit in hun hele vorming begrepen was. Willen wij de mobiliteit bevorderen dan zal aan de geestelijke mobiliteit grote aandacht besteed moeten worden, te beginnen bij de vorming en het onderwijs.

Maar wanneer we ze daarna stoppen in een fabriek of instelling, waarvan tevoren vaststaat dat ze daar hun pensioen zullen halen, dan begaan we tegenover hen een misdaad. Ze moeten m.a.w. ook de mogelijkheid hebben zich én mentaal én economisch (inkomen) én sociologisch (leefklimaat-woning) te kunnen verplaatsen en we plukken nu een beetje de wrange vrucht van ons beleid om de arbeiders op te sluiten binnen vier muren zonder hen er ook maar één keer overheen te laten kijken.

SECTOREN VERSCHUIVING

U moet niet denken dat er geen verschuivingen hebben plaatsgevonden. De natuur is sterker dan de leer! Zo werkte er voor de tweede wereldoorlog nog 18% van de beroepsbevolking in de agrarische sector; thans is dit gedaald tot 7,5%, terwijl verwacht wordt dat het zich rondom de 4 à 5% zal handhaven. In de mijnbouw + bouwnijverheid + industrie vond voorheen meer dan 60% werk; nu is dit 40%. Het aantal personen werkzaam in de dienstensector was 20 jaar geleden betrekkelijk gering; nu is het percentage eveneens gestegen tot 40%, dus nog hoger dan in de industrie alleen. In de sector van de overheid blijft het percentage vrijwel gelijk n.l. 11 à 12%. De verhouding tussen produktieve sector (land + mijnbouw + bouwnijverheid + industrie en totale dienstensector (m.i.v. de overheid) is dus ongeveer 47:53, terwijl verwacht wordt dat deze nog zal wijzigen in de richting van 2:3, dus nog een verhoging van het aantal personen, dat een werkkring in de dienstensector zal moeten vinden. Hiermee zal men rekening moeten houden bij onderwijs en verdere opleiding en arbeidsmarktbeleid. Gelukkig gebeurt dit

ten dele al. Er heeft zich dus al een enorme verschuiving binnen de beroepsbevolking voorgedaan.

ARBEIDSMARKTBELEID

Onder een actieve arbeidsmarktpolitiek verstaan we: op een zo hoog mogelijk niveau vraag en aanbod op elkaar afstemmen, met elkaar in evenwicht brengen. Willen wij onze economische groei (welzijn + welvaart) bevorderen (stilstand is achteruitgang) dan zullen wij er voortdurend op bedacht moeten zijn alle technische-economische en organisatorische middelen te moeten aanwenden en tevens dat ieder mens zijn optimale prestatie kan benaderen. Leegloop (werkloosheid) en het maar voor een deel aanwenden van zijn potentiële capaciteit betekent nadeel. Dit betekent tevens dat we uitgaan van de grondstelling dat ieder mens geroepen is tot arbeid, arbeid niet als produktiefactor, maar als bijdrage aan ontwikkeling van de samenleving, ongeacht of deze arbeid in loondienst, of als zelfstandige of in z.g.n. vrije tijd wordt verricht.

Voorts dat een dergelijk arbeidsmarktbeleid inhoudt een streven naar volledige werkgelegenheid, d.w.z. de moge-

Woonklimaat



**9 gulden
voor
90 jaar
arp**



Niet per sé tot je 65e jaar in dezelfde baan

lijkheid tot werken voor ieder die werken kan ongeacht of hij/zij valide is of behoort tot de min of meer gehandicapten.

Niets bevordert meer de immobiliteit dan de werkloosheid vooral als laatstgenoemde enige tijd duurt.

In deze gedachtengang gaan we niet meer de gevolgen van de werkloosheid bestrijden maar proberen we de werkgelegenheid te vergroten, door bevordering van de industrialisatie en uitbreiding van de dienstensector of — in een periode van dreigende werkloosheid — door versnelde uitvoering van een aantal projecten die anders iets later toch tot stand zouden moeten komen. Dat e.e.a. gevolgen kan hebben voor de wachtgeld- en werkloosheidsuitkering realiseren we ons zeer goed en hier komt de gedachte om het werkloosheidsfonds om te bouwen tot een werkgelegenheidsfonds om de hoek kijken.

Misschien kan de suppletie vanuit dit fonds tijdens de w.w.-periode bij aanvaarding van lager gesalarieerd werk een schakel in deze ontwikkeling zijn.

Het zou interessant zijn alle punten op te noemen die van belang zijn voor het voeren van een actief arbeidsmarktbeleid; en vanwege de ruimte en omdat hierover reeds veel is geschreven, zien we er vanaf en beperken ons hoofdzakelijk tot één van de belangrijkste voorwaarden n.l. het totstandkomen van een arbeidsmobiliteit op een redelijk niveau.

Met opzet schrijven we: één van de belangrijkste punten, want een ander zeer belangrijk punt is de financiering van een dergelijk beleid. We zullen het normaal moeten vinden, dat een vast percentage bijv. 1% van het nationaal inkomen besteed wordt voor het voeren van zo'n beleid zoals bijv. ook in Zweden gebeurt.

STATUSKWESTIE?

Wanneer je vroeger opgeleid werd tot schoolmeester of vakman dan bleef je dit je leven lang; je stelde er zelfs een eer in. Deze op zichzelf goede mentaliteit is vandaag niet meer vol te houden, alleen al niet vanwege de technische ontwikkeling; oude beroepen verdwijnen en nieuwe dienen zich aan.

Daarom is het ook niet juist om, als je onverhoopt werkloos wordt, te stellen dat je dit liever de hele uitkeringsperiode blijft, omdat je in je oude vak hersteld wilt worden, maar zul je deze periode moeten aangrijpen om je ernstig af te vragen of het niet beter is, voortbouwende op genoten opleiding en ervaring, een andere job te kiezen. Na een wat lange werkloosheidsperiode is het gevaar groot nooit meer een plaats in het arbeidsproces te kunnen krijgen.

Men zal zich m.a.w. bewust moeten worden om tijdens de actieve periode één of meer keer omgeschoold te worden. Ik weet wel: de publieke opinie oordeelt er nog slecht over wanneer je van „beroep” verandert vooral als je van een technisch beroep overgaat naar een andersoortige werkkring, maar daar hoeft men zich niets van aan te trekken. Er is een stukje geestelijke moed en soepelheid voor nodig om het toch

te doen. In „hogere” lagen van onze bevolking is dit al een aanvaard gegeven. Zo komen b.v. nog geen 50% van de afgestudeerde ingenieurs werkelijk in het beroep terecht waarvoor ze zijn opgeleid, vele onderwijzers tref je aan in een andere functie, zelfs predikanten vervullen vaak een functie waarbij het meer aankomt op organisatie, administratie en beleid. En van de huidige politici is het merendeel niet opgeleid voor dit „beroep”, alhoewel de meesten wel terdege een vak geleerd hebben. Waarom zou het dan een schande zijn om als vakman van beroep te veranderen, als daardoor meer van je capaciteiten tot gelding kunnen worden gemaakt?

Pas op voor geestelijke luiheid!

SOORTEN MOBILITEIT

We herhalen dat t.b.v. een actief arbeidsmarktbeleid mobiliteit vereist is, d.w.z. dat de bereidheid en de mogelijkheid aanwezig is om

- a. binnen het bedrijf van functie te veranderen (interne-, verticale-, beroepsmobiliteit)
- b. zich te verplaatsen
 - tussen bedrijven onderling
 - van de een naar de andere bedrijfstak
 - van industriële- naar dienstensector
 - van overheid naar bedrijfsleven en omgekeerd
 - van de ene naar de andere regio (horizontale- en/of geografische mobiliteit).

Deze arbeidsmobiliteit kan bevorderd worden door

I. Maatregelen op het gebied van opleiding, om- en bijscholing

— Gelijke opleidingskansen voor iedereen.

Dit is niet alleen een onderwijskundige zaak maar ook een mentale kwestie. Er bestaat in gezinnen en bij begaafde arbituriënten nog teveel drempelvrees voor een hoger of universitair opleidingsinstituut. De financiële rem moet geheel worden weggenomen d.m.v. studiebeurzen en fondsen;

— Het gehele onderwijs dient zodanig gestructureerd te worden dat met een basisprodukt (algemeen onderwijs) elke door betrokkene gewenste speciale verdere opleiding tot de hoogste top zo snel mogelijk bereikt kan worden.

Remmingen in het onderwijssysteem b.v. dat eerst de ene school afgelopen moet worden om daarna, al of niet via een voorbereidende klas, tot de andere toegelaten te worden dienen te verdwijnen. In dit verband is het lofwaardig, dat een H.T.S.-er geschikt voor de T.H. tijdens de H.T.S.-studie over kan gaan naar de T.H.

— Het bij herhaling inwinnen van een school- en/of beroepskeuze-test kan een goede bijdrage leveren.

— Er dient een nauwe band tussen onderwijs en maatschappij te zijn; m.n. geldt dit voor leraren in de technische vakken en het bedrijfsleven. Een voortdurende bijscholing van leraren moet in het onderwijssysteem worden opgenomen.

— De opleiding volgens het leerlingstelsel zal mee moeten evolueren met

de technische ontwikkeling. Er zal meer samenwerking tot stand moeten komen waarbij gedacht wordt aan centrale fondsvorming — of bedrijfstaksgewijze — zodat ook financieel zwakke ondernemingen waarvoor toch een opleidingsnoodzaak aanwezig is, hieraan kunnen meedoen en meer continuïteit in de bedrijfsopleidingen ontstaat.

— De om- en bijscholing (zelfs scholing van ouderen boven 27 jaar) zal veel meer een centrale plaats in het arbeidsmarktbeleid moeten innemen en moet zowel in het bedrijf (bedrijfstaksgewijze) als daarbuiten kunnen plaatsvinden. Als op een arbeidersbestand van 3,8 milj. er slechts 2000 personen een om- of bijscholing op een Centrum voor Vakopleiding voor Volwassenen volgen, is dit te verwaarlozen.

Het is daarom een taak van het bedrijfsleven en van de overheid. Vanuit een centraal punt (R.v.d. Arbeidsmarkt) waarin overheid, werkgevers en werknemers zitting hebben, zal dit op korte termijn bevorderd moeten worden.

II. Bevordering van de geografische mobiliteit

— Een krachtig industrialisatiebeleid en uitbreiding van de dienstensector blijft geboden, waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met spreiding van de bevolking voor ons land. Gewaakt (en onderzocht) zal moeten worden tegen éenzijdige industrie-op-eenhoping in de randstad maar ook tegen éenzijdige industrievestiging en diensten in de stimuleringsgebieden. Laatstgenoemde gebieden schieten er niets mee op als na enige tijd geen levensvatbaarheid blijkt.

— Een objectieve en betrouwbare voorlichting over vacante plaatsen m.i.v. woongelegenheid zal gegeven moeten worden.

— Tegen het z.g.n. weekendhuwelijk wordt ernstig gewaarschuwd d.w.z. geen werkverandering als het gezin achterblijft en het gezinshoofd alleen het weekeinde komt. Er zullen woningen voor de werknemers beschikbaar moeten zijn. Dit geldt in niet mindere mate voor de buitenlandse arbeiders. Wil men dit zelf niet of is het om andere redenen niet direct mogelijk dan zal een regel moeten zijn dat de buitenlandse arbeider 3 à 4 maal per jaar naar zijn gezin gaat.

— Het zgn. criterium van passend werk willen we handhaven, maar werkaanvaarding kan wel bevorderd worden door niet alleen een garantieregeling maar ook een suppletie tot maximum het eerder verdiende loon in te voeren. — De huidige migratiebepalingen voldoen thans in redelijke mate maar kunnen zodanig aangepast worden.

III. Totstandkoming van interne mobiliteit

— Het belangrijkste is dat een open en eerlijk personeelsbeleid gevoerd wordt en wel op directieniveau, omdat dit van gelijke, zo niet grotere waarde is als het economisch of technisch beleid.

— Een dergelijk beleid zal tot stand moeten komen in overleg met vakbonden en personeel en zal een wezenlijk punt in de periodieke vergaderingen van de O.R. moeten uitmaken. In de afdeling en op de werkplek zal dit overleg tot stand moeten komen. Het is onjuist te menen dat een machinebankwerker van 25 jaar deze functie tot zijn 65ste zou moeten uitoefenen.

IV. Een actief arbeidsmarktbeleid

— Een dergelijk beleid is niet alleen maar bemiddelen tussen vraag en aanbod. Het is ook niet alleen een stukje arbeidsvoorzieningsbeleid in deze zin dat de sociale status van de persoon in aanmerking wordt genomen (en als hieraan wat ontbreekt door het aan te vullen). Maar het is meer!

— Allereerst zal betrokkene op een niveau gebracht moeten worden waardoor hij het optimale kan presteren.

— Daarnaast zal er in aansluiting hierop werk voor hem moeten zijn.

— Is dit er niet dan zal dit gecreëerd moeten worden (industrialisatie, dienstensector).

— Bovendien zal een juist woon- en leefklimaat aanwezig moeten zijn.

— Dit kost allemaal geld (1% van het nationaal inkomen).

— Een actief arbeidsmarktbeleid kan alleen op regeringsniveau tot stand komen, waarbij — dat erkennen we graag

— het ministerie van sociale zaken de eerste viool moet spelen.

— Wil men volledige werkgelegenheid tot stand brengen — en dit is in aller belang — dan zal een zekere flexibiliteit van de totale arbeidsmarkt aanwezig moeten zijn (Vraag en aanbod in verschillende sectoren schommelen steeds). In Zweden bereikt men dit o.a. door de bouwactiviteiten af te remmen dan wel te stimuleren. Welke activiteit dit in ons land zou kunnen zijn moet nader bestudeerd worden.

Uit het bovenstaande is duidelijk dat de vraag of invoering van de mobiliteit van de arbeiders sec de spanning op de arbeidsmarkt zal opheffen ontkennend moet worden beantwoord. De vraag of de arbeidsmobiliteit vergroot moet worden beantwoorden we bevestigend. Want het is wel duidelijk dat dit een complex van maatregelen vraagt en zich uitvoerig centreert rondom de mens/arbeider. Voor uitvoering hebben we enige tijd nodig maar we slagen erin als de richting waarin we de oplossing willen zoeken maar juist is en die hebben we gepoogd in dit artikel aan te geven.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

BUITENLANDS BELEID

STATUUT

DE heer Biesheuvel betuigde zijn instemming met wat in de Troonrede is gezegd over de onderlinge staatkundige verhoudingen tussen Nederland, Suriname en de Ned. Antillen. De regering neemt kennelijk het initiatief tot overleg, met de nog te vormen regeringen in deze gebieden. De openheid van bereidheid om te komen tot veranderingen in de staatkundige betrekkingen met de beide rijksoverheden sprak hem eveneens aan.

Het is een gecompliceerde aangelegenheid waar het om gaat ook al omdat de partijverhoudingen in de Ned. Antillen ingrijpend zijn gewijzigd. Of dat ook voor Suriname geldt zal volgende week te zien zijn. Ook Paramaribo is echter volop in beweging.

De heer Biesheuvel achtte daarom departementale studies om straks tot beleidsalternatieven te komen gewenst. Het leek hem verstandig daarbij naast het ministerie van Buitenlandse Zaken ook het ministerie van Defensie te betrekken. Beide departementen zijn nauw betrokken bij zaken die het Koninkrijk betreffen.

De fractievoorzitter was blij met de toezegging dat meer sectoren van het maatschappelijk leven voor financiële steun in aanmerking komen. Aanvullende financiële steun voor volkswoningbouw en oudedagsvoorziening zou zegenrijk kunnen werken.

BUITENLAND

De heer Biesheuvel achtte het een winstpunt dat het ontwikkelingsbeleid nu voor het eerst in de memorie is verwerkt en niet als een aparte bijlage is opgenomen. De buitenlandse paragraaf in de



Opmerkingen van minister Luns over houding Amerika, zijn weinig zinvol

Troonrede vond hij een vlak verhaal. De ontwikkelingen in de communistische wereld hadden wel genuanceerder kunnen worden bekeken. De Troonrede wekt de indruk alles op één hoop te gooien en ontwikkelingen in Oost-Europa (Tsjechoslowakije, Roemenië) over het hoofd te zien.

Met de forse stijging voor de ontwikkelingshulp honoreert de regering de in 1967 gedane toezeggingen.

E.E.G.

Mr. Biesheuvel meende, dat er een belangrijgend dieptepunt is ontstaan in de Europese ontwikkelingen. De politieke impulsen die het proces van Europa's eenwording moeten voortstuwen lijken tot stilstand te zijn gekomen. De problemen stapelen zich op. Alleen daar waar geen uitstel mogelijk is worden problemen aangepakt, maar op de slechtst denkbare wijze, op een nationalistische grondslag. De bedding van de Europese verdragen dreigt onbegaanbaar te worden. Het dieptepunt in de Europese ontwikkeling

valt samen met een topconferentie. De hoofdpunten voor deze conferentie houden onmiddellijk verband met de dieptepunten van de Europese eenwording: voltooiing van de gemeenschap; noodzakelijke versterking van de gemeenschap; uitbreiding van de gemeenschap. De heer Biesheuvel twijfelde aan de openheid van de Nederlandse regering om als pleitbezorger op te treden voor de voltooiing en versterking van de EEG.

Hij noemde het een onhoudbaar standpunt van de regering vast te houden aan de idee dat monetaire samenwerking pas als sluitstuk van een ontwikkeling kan komen, terwijl de jongste geschiedenis juist bewijst dat de monetaire ontwikkeling synchroon dient te lopen met het soc.econ. beleid.

De heer Biesheuvel was uiterst verbaasd over de visie die de miljoenennota heeft op de Europese samenwerking. De EEG wordt daar gereduceerd tot een simpele douane-unie. De EEG wordt getypeerd als een verlengstuk van de oude O.E.S. die destijds als intergouvernementele organisatie volkomen vastliep.

Er wordt met geen woord gerept over de noodzaak van een gemeenschappelijk beleid op een breed terrein, om tot een econ. unie te komen. De landbouw wordt bijna karikaturaal geschetst. Het besef van een groeiende verantwoordelijkheid en zeggenschap voor de gemeenschappelijke organen, inclusief het Europees parlement, ontbreekt geheel.

WEST-IRIAN

De heer Biesheuvel vroeg zich af waarom de Troonrede zwijgt over het belang, dat Nederland de gedachten laat gaan over de houding die het dient in te nemen nu de staatkundige verhoudingen door de volksraadpleging in West-Irian totaal zijn gewijzigd.

De fractie had liever een andere vorm van raadpleging gezien. Er had meer individueel stemrecht kunnen worden toegepast.

Nederland en Indonesië moeten al het mogelijke doen om de econ. en sociale ontwikkeling van West-Irian te versnellen.

Nederland zal met Indonesië een beroep moeten doen op instellingen van de V.N. en de Aziatische Ontwikkelingsbank om d.m.v. het fonds van de V.N. t.b.v. de ontwikkeling van West Irian een op te richten speciaal fonds van de Aziatische Ontwikkelingsbank extra West-Irian te leveren.

De heer Biesheuvel ging er bij deze

wensen van uit dat Nederland bereid is financiële middelen ter beschikking te stellen. In de begroting van Buitenlandse Zaken vond hij aanknopingspunten voor deze gedachtengang.

Verbaasd was mr. Biesheuvel over het optreden van minister Luns in de V.N., waar deze een gematigde rede over de kwestie heeft gehouden. De felle uitval van minister Luns aan het adres van V.N. en Amerika over hun houding zeven jaar geleden, vond de heer Biesheuvel niet zinvol. De opmerkingen aan het adres van Robert Kennedy vond hij misplaatst.

De heer Biesheuvel vroeg zich af waarom minister Luns die aanval deed en of het kabinet hiervan afwist.

DEFENSIE

De heer Biesheuvel meent dat het knabbelen aan de conventionele wapenrusting niet verantwoord is, omdat de atoomdrempel daardoor wordt verlaagd. Iedereen is het er over eens, dat het inzetten van nucleaire wapens moet worden voorkomen. Alleen een sterke conventionele, flexibele, parate krijgsmacht kan dit voorkomen.

De fractievoorzitter zei, dat veel instanties zich bezighouden met problemen van oorlog en vrede en stellen dat de wapeningswedloop moet eindigen. In het westen is er volgens mr. Biesheuvel echter geen sprake van een wapeningswedloop, maar wel achter het ijzeren gordijn.

De heer Biesheuvel wees er op dat de Sovjet Unie haar politieke invloed in de wereld steeds verder uitbreidt. Met twintig jaar geleden is hier sprake van een geheel gewijzigde politiek. Toen was het vooral een streven naar een Sovjet Russische machtsfeer in Europa. Daarop was het Navobeleid ook afgestemd.

De sovjetstrategie is wereldomvattend geworden. Maritiem is de Sovjet-Unie overal aanwezig. Het gevaar voor een rechtstreekse confrontatie is daardoor toegenomen. De heer Biesheuvel vroeg zich af of de Navo-doelstellingen niet veel meer mondiaal moeten worden gericht.

VERVOLG VAN PAG. 5

BESTUURLIJKE VORMGEVING IN ONS LAND

De bezetting van het apparaat van de gewesten werd door sommigen een moeilijk punt geacht.

Het forum vond dit niet zo'n moeilijk punt, omdat delen van het provinciale en het gemeentelijke apparaat kunnen opgaan in het gewestelijk apparaat. Een der discussianten informeerde of het niet mogelijk zou zijn twee bestuurslagen te krijgen, rijksoverheid en gewestelijk bestuur, waarbij er wijkraden zouden moeten komen voor de behartiging van het welzijn.

Het forum achtte twee bestuurslagen te weinig. In een dergelijke opzet zouden er immers toch wijkraden moeten komen. Maar: of wijkraden zijn sterk en dan is er toch een derde laag; of ze zijn zwak en in dat geval functioneren ze niet.

Een ervaringsregel bij het functioneren van grote organisatorische verbanden is dat men op een of andere wijze toch een derde laag nodig heeft.

Op de opmerking, dat de werkgroep zich niet duidelijk genoeg had uitgelaten over de provincie, werd geantwoord, dat uit het pre-advies blijkt, dat de provincie in deze opzet in de toekomst zal gaan verdwijnen.

Een belangrijke vraag was ook of het niet voorkeur zou verdienen over te gaan tot vorming van vergrote gemeen-

ten in plaats van gewesten.

De forumleden zagen echter in het algemeen niet zoveel in mammoetgemeenten. Dan komt het bezwaar van de afstand bestuurders-bestuurden weer sterk naar voren. Bovendien die mammoetgemeenten blijven toch gemeenten, zodat er in die opzet onvoldoende van de regionale taken terecht komt.

De manier waarop de gewesten tot stand moeten komen kwam aan de orde. Het vraagpunt is of dit van onder op moet gebeuren, vanuit de gemeenten, of dat een gewest van bovenaf via een wettelijke regeling moet worden opgelegd. Het forum was bang dat in het eerste geval er onvoldoende garanties zijn van de totstandkoming van gewesten.

De bereidheid van de verschillende gemeenten tot een dergelijke stap uit zichzelf is niet overal even groot. Het gemeentebelang zal soms prevaleren boven het regionale belang en er kunnen allerlei wijzigingen ontstaan. Vandaar de voorkeur van het forum voor een structuurschets van bovenaf, welke een globale indeling aangeeft.

De plaats en de inspraak van de gemeenten zal nog bij dit proces nader moeten worden bezien. Het zal mogelijk moeten zijn dat gemeenten geschillen bij de Kroon kunnen brengen.

Overigens is de plaats van de gemeenten in de gewesten wat moeilijk te definiëren, omdat deze erg samenhangt met de aard van het gewest.

TOTSTANDKOMING GEWESTEN

De taken van het gewest kwamen uiteraard ook ter sprake. Vanuit de vergadering merkte men op, dat een gewest een pakket bevoegdheden moet hebben, dat het de moeite waard maakt om een ge-

west te vormen. Het aantal taken moet zin hebben. Een gewest moet geen praatcollege worden of alleen een coördinerende taak krijgen. Een aardige suggestie was dat de politietaken zeker ook een gewestelijke taak zou kunnen zijn. Deze taak aan het gewest te geven is een sterk argument voor de vorming ervan. Ook werd erop gewezen, dat diverse welzijnstaken al in veel gevallen regionaal geregeld worden.

Vanuit het forum werd erop gewezen, dat er op allerlei gebied regionaal wordt gewerkt, maar dat dit zeer versnipperd en ongecoördineerd gebeurt. Dit kan bij de instelling van een gewest veel beter gecoördineerd gaan functioneren.

De discussie samenvattend zei de heer Weststrate, dat het pre-advies aan het doel heeft beantwoord.

Er zijn zeer veel waardevolle opmerkingen gemaakt en suggesties gedaan. Die opmerkingen en suggesties zullen door de werkgroep worden verwerkt in de afronding van het pre-advies. Geconcludeerd kan worden dat men het in grote lijnen eens is met de regeling van de financiën, zoals door de werkgroep voorgesteld.

Daarbij zal er gezocht moeten worden naar een mogelijkheid voor de investeringen in het gewest een regeling te vinden.

In het pre-advies wordt gedacht aan ongeveer 30 gewesten. Of dit er meer of minder zullen zijn hangt af van de structuurschets, die er over deze zaak moet komen.

De totstandkoming van de gewesten zal moeten gebeuren via een wettelijke regeling. Daarbij zal de plaats van de gemeente goed moeten worden bekeken. Een wet is echter nodig om een norm

te hebben waaraan de gewesten moeten voldoen. De wet zal echter zeer soepel worden toegepast om de verschillende soorten van gewesten te kunnen creëren. Gewaakt moet worden tegen starheid.

Ten aanzien van de taken werd gezegd, dat het gewest taken moet krijgen, die ook zwaar genoeg zijn om een gewestvorming te rechtvaardigen.

De gewestraad moet zelf zijn bevoegdheden uit kunnen breiden maar de minister kan de uiteindelijke beslissing nemen over die toekenning.

Afwerking van het pre-advies zal zo snel mogelijk gebeuren. In ieder geval zal publicatie van de resultaten van de conferentie plaatsvinden voor 26 januari 1970, op deze datum zal de ministeriële nota in de Tweede Kamer worden behandeld.

Dr. Veerman besloot de conferentie. Hij had zeer veel waardering voor het werk van de werkgroep. Hij constateerde dat er goed was gediscussieerd en dat de werkgroep haar nota overeind had gehouden.

De heer Veerman noemde de discussie over het pre-advies een nieuwe aanpak in de A.R. kring. De respons op de ideeën van de werkgroep van de zijde van de conferentiegangers noemde hij waardevol en verblijvend.

De heer Veerman eindigde met te zeggen dat de politieke partijen er op moeten letten, dat de overheid de steeds versnellende sociale veranderingen in goede banen leidt.

H. W.

NEEM VOORSTELLEN BELASTINGCORRECTIE EN B.T.W. OP NIEUW IN OVERWEGING

MINISTER Witteveen is in zijn begrotingsbeschouwingen over 1970 en '71 gewoon te optimistisch geweest. De A.R. fractie heeft hij nog niet kunnen overtuigen. Als hij dat toch wil doen dan zal hij de argumenten van de fractie stuk voor stuk in beschouwing moeten nemen, aldus mr. B. W. Biesheuvel woensdagmorgen tijdens de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer.

De heer Biesheuvel kwam tot deze conclusie aan het eind van zijn overzicht over het financiële beleid.

De begroting voor 1970 en ook die voor 1971 kan niet los worden gezien van de belastingvoornemens, die zich over die beide jaren uitstrekken. De heer Biesheuvel sprak van een meesterproef voor minister Witteveen, om de rijksfinanciën, de belastingcorrectie en de belastingverhoging zonder schade voor de economie door de conjuncturele golven te loodsen.

Spr. zou het prettig vinden als er zonder averij een belastingcorrectie zou kunnen worden gerealiseerd. Inflatie belast de mensen zwaarder. Als lonen en prijzen gelijk stijgen wordt men niet rijker, maar de fiscus doet wel alsof de burgers meer verdienen.

De heer Biesheuvel wees erop dat in het verleden de A.R. fractie zich bij de discussie over de belastingcorrectie niet onbetuigd heeft gelaten.

Dat was niet om dwars te liggen, al werd dat wel gedacht. De kritische benadering kwam en komt uit een positieve benadering. Een op zichzelf goede zaak als de belastingcorrectie kan echter in een kwade reuk komen te staan als zij niet in het begin in een gezond beleidskader is gezet, sociaal en conjunctureel gezond.

De heer Biesheuvel ging vervolgens na of in de begroting deze eerste aanzet aanwezig was.

VERLEIDINGEN

Minister Witteveen moet het hoofd bieden aan vooral twee verleidingen:

— Om de correctie uit te voeren ten koste van een breuk in het uitgavenbeleid;

— om de correctie te volvoeren door het minder nauw te nemen met bepaalde algemene beleidsdoelstellingen, zoals de bestrijding van de inflatie, de zorg voor de werkgelegenheid, een goed investeringsklimaat en de zorg voor verantwoorde inkomensverhoudingen.

Wat het eerste punt betreft constateerde de fractievoorzitter, dat minister Witteveen tegen de verleiding bestand is gebleken. De uitgaven stijgen in 1970 aanzienlijk meer dan 6%, dat is mogelijk door de niet-belastinginkomsten ongeveer 230 miljoen gulden hoger te ramen, dan het trendmatig accres van f 150 miljoen, dat in de structurele begrotingsruimte is verwerkt.

Een juist vertrouwen in efficiency is niet omgeslagen in een onjuist streven naar een wezenlijke ombuiging van het beleid. Wat de orde van grootte van uitgavenstijging betreft zit de minister op onze lijn, aldus mr. Biesheuvel. Het positieve oordeel, in het algemeen,



Het kabinet luistert

voor het uitgavenbeleid gold niet zonder meer voor de verschillende departementen zei de heer Biesheuvel. Hij vond de begrotingen van Verkeer en Waterstaat, Econ. Zaken, Landbouw en Volksgezondheid op sommige punten wat ondervoed.

Wat betreft de verleiding afbreuk te doen aan de algemeen sociaal-economische doelstellingen, zoals zorg voor verantwoord inkomensverhoudingen en bestrijding van inflatie neigde de heer Biesheuvel eveneens tot een positief oordeel gelet op drie punten:

1. Wanneer hij de voorgestelde belastingoperatie „70/71” als één geheel bezag met de al verrichte verhoging van de belastingvrije voet op 1 januari 1969, dan stelde hij vast, dat nu een verdere optrekking van deze voet wordt voorgesteld. Dat is voor de lagere inkomens van belang.

2. Na niet geringe strijd, aldus de heer Biesheuvel, is vorig jaar „de knik van Kieft” veroverd.

Hij doelde op het beperken van de doorwerking van de verhoging van de belastingvrije voet tot de lagere inkomens. De bewindslieden van Financiën willigden tenslotte dat voorstel in, althans als een tijdelijke inbreuk op de progressielijn.

Wetsontwerp 10.308 bevat thans de verheugende mededeling, dat de „Knik van Kieft” als een sociale maatregel voor lagere inkomens permanent zal worden gemaakt.

3. Er valt een herstel van het werknemersaandeel in het nationale inkomen waar te nemen; de arbeidsinkomensquote stijgt zoals de macro-economische verkenningen aangeven.

De heer Biesheuvel kwam hiermee aan de inflatie en de werkgelegenheid de laatste punten waaraan hij de begrotings- en belastingvoorstellen wilde toetsen. Deze laatste punten zijn tevens de meest zorgwekkende zaak. Het gaat namelijk om de vraag in hoeverre de begroting en de uitvoering van de belastingplannen een positieve bijdrage kunnen leveren aan de doorbreking van de loon- en prijsstijging in 1970, een ook door het kabinet sterk bepleite beleidsdoelstelling.

Mr. Biesheuvel stelde zich ook de vraag wat de bijdrage van deze begroting was voor een gunstige ontwikkeling na 1970

vooral op het vlak van de werkgelegenheid.

Hij was niet overtuigd van de argumentatie t.a.v. de loon- en prijsstijging en de werkgelegenheid.

De fractievoorzitter zag een cumulatie van spanningen ontstaan, die via de kapitaalmarkt in onze economie kunnen losbarsten.

SPANNINGEN

Eerste spanning: Wordt teweeggebracht door een intensief leningprogramma van de overheid. Dit jaar nog te lenen 650 miljoen, volgens de begroting 1970 komt daar nog 850 miljoen bij. Totaal 1500 miljoen.

Niet kinderachtig in normale tijden, maar bij een reeds overspannen kapitaalmarkt bijzonder veel. Minister Witteveen voelt hier zelf sedert enkele dagen ook nattigheid. Ter illustratie vermeldde spr. twee uitspraken van hem.

In de miljoenennota wordt zonder omwegen verklaard, dat het in 1969 te financieren tekort van ± 650 miljoen op de kapitaalmarkt zal moeten worden gedekt.

Op 8 oktober schrijft hij echter aan de Kamer over dezelfde 650 miljoen „het streven is er op gericht de omvang van de monetaire financiering zoveel mogelijk te beperken”.

Dus toch inflatoire financiering in een periode waarin de inflatie juist moet worden bestreden.

Tweede spanning: Deze ontstaat via het woningbouwbeleid. Het kabinet kiest voor 125.000 woningen, waarvan 45.000 woningwetwoningen. Niet minder dan 80.000 woningen moeten dus geheel of gedeeltelijk via de kapitaalmarkt worden gefinancierd. Ook hier wordt een extra zware druk op de kapitaalmarkt gelegd.

Derde spanning: Via zware lasten, die deze begroting legt op het bedrijfsleven, betekent dat, dat de ingehouden winsten kleiner zullen zijn. Dat kan uitlopen op een zwaarder beroep van het bedrijfsleven op de kapitaalmarkt.

Vierde spanning: — last but not least — de grote huidige financieringsmoeilijk-

heden bij de gemeenten. De minister kan pogen te voorkomen, dat deze mede een uitweg zoeken via een groter beroep op kapitaalmarkt; maar zal hij daarin slagen? De heer Biesheuvel zag dat nog niet.

Die cumulatie van spanningen is daarom zo zorgwekkend, omdat de rente verder omhoog wordt gestuwd, waardoor reële gevaren dreigen voor de werkgelegenheid.

BELEIDSCONCLUSIES

De heer Biesheuvel verbond aan de door hem geschetste situatie voorlopig vier beleidsconclusies vast.

1. De minister van Financiën zal tegen 1971 niet kunnen ontkomen aan een opnieuw bezien van de verhouding tussen lenen en belasting heffen (bijstelling Zijlstra-norm).

2. Het lijkt onontkoombaar, dat tegen 1971 opnieuw een verhoging van het uitkeringspercentage aan het gemeentefonds in overweging wordt genomen.

3. Een hogere dekking zal in 1971 noodzakelijk zijn. De regering dient zich vertrouwd te maken met de gedachte dat in 1971 aan een verdergaande verhoging van de omzetbelasting dan thans wordt voorgesteld, niet valt te ontkomen.

4. Aangezien twee achtereenvolgende verhogingen van de omzetbelasting niet gewenst zijn, kwam spr. na een analyse over wat ons na 1970 te wachten staat, tot de conclusie, dat verhoging van de omzetbelasting in 1970 achterwege dient te blijven.

T.a.v. de doorbreking van de loon-prijs-spiraal gaf de heer Biesheuvel een aantal argumenten, die zijn zorg op dit punt naar voren brachten. De SER heeft gezegd dat 3,5% prijsstijging de limiet is in 1970, omdat anders de spiraal weer op gang komt.

Er zijn nu al drie factoren die de doelstelling om de 3,5% grens niet te overschrijden worden doorkruist.

1. De BTW-verhoging per 1 juli 1970. De regering onderschat de prijsimpuls, die daarvan zal uitgaan; dit is des te sterker het geval, wanneer naast het 12% tarief ook het 4% tarief in de verhoging zou worden betrokken.

2. De revaluatie van de D-mark leidt tot stijging van de invoerprijzen die door zal werken in ons gehele prijspeil.

3. Het in de SER bereikte akkoord is heel belangrijk voor de zozeer vereiste medewerking van het bedrijfsleven ter beteugeling van de loon- en prijsstijging. De regering onderschat de betekenis van dat akkoord, voor het welzijn van het centrale beleidspunt in 1970: de doorbreking van de loon- en prijsstijging.

B.T.W. NIET VERHOGEN

Mr. Biesheuvel verbond aan deze drie factoren, samen met de andere door hem genoemde argumenten, de conclusie, dat de BTW in 1970 niet verhoogd dient te worden. Het argument van de regering om dit wel te doen is de permanente dekking, die daaruit zou voortvloeien.

Als men de belastingcorrectie van 600 tot 450 miljoen terugbrengt per 1 januari 1970 dan vervalt het dekkingargument voor 1970 en dan kan de omzetbelastingverhoging achterwege blijven.

Bovendien zou het kabinet dan het oor lenen aan de steun van gezaghebbende internationale organen.

De noodzaak van blijvende dekking zal voor 1971 blijven bestaan. De heer Biesheuvel zei, bereid te zijn mee te werken aan een structurele dekking door een verhoging van de omzetbelasting in 1970, die naar hij inende verder zal moeten gaan dan nu door de regering wordt voorgesteld.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

OUDE EN NIEUWE CITATEN

DAGBLAD UNIE

In de Haagse Post stond:

De V.V.D. zal wel blijven klagen over haar presentatie in de pers. Maar in alle landelijke kranten van de Nederlandse Dagblad Unie hebben Kamerleden van de partij nu hun vaste stekkie. In het Algemeen Dagblad: Hans Wiegel, in de N.R.C.: Theo Joeke, in het Algemeen Handelsblad: Henk Vonhoff en (soms) Harm van Riel.

Liberale Dagblad Unie.

MAATSCHAPPIJ- STRUCTUÛR

Prof. dr. W. Albeda zegt over 'ontwikkelingstendenzen in de vakbeweging' o.a.:

„De vakbeweging als een „sociale A.N.W.B.“. Kan en mag men zo over de vakbeweging spreken? Uit onderzoek over het gedrag van de leden van de vakorganisaties weten wij al lang, dat zij tegen hun bond niet anders aanzien dan de gemiddelde automobilist tegen de A.N.W.B. Dat zij menen met de contributiebetaling af te zijn van hun vakbondsverplichtingen. Dat zij een krant lezen en een politieke partij stemmen, die zich bij wijlen tot hun vakvereniging verhouden als water en vuur”.

Hoe zouden partijleden hun politieke partij zien?

STIJLGROEP

In de Nieuwe Haagse Courant heeft minister drs. J. A. Bakker antwoord gegeven op de vraag of hij zich in 1971 in het politieke strijdgevoel zal storten.

„Ik sta niet te trappelen van ongeduld en verlangen. Mijn persoonlijke voorkeur gaat niet uit naar de parlementaire kant”.

„Ik loop al een tijdje in de A.R.P. mee, maar dan altijd aan de bestuurlijke kant. Eerst wethouder, daarna burgemeester, staatssecretaris. Nu minister. Ik vraag me dan ook af of ik wel voldoende zitvles heb voor het Kamerwerk.

Maar persoonlijke ambities kunnen en mogen niet onder alle omstandigheden doorslaggevend zijn. En daarom doe ik voor 1971 geen definitieve uitspraak. Daar is het nog te vroeg voor”.

Wat voor vlees heeft minister Bakker?

NEUTRAAL

'De Groene' citeert een uitspraak van de nieuwe Zweedse premier Olof Palme.

„We zijn een nabuur van de Sowjet-Unie, maar toch hebben we heel harde woorden laten horen — over Hongarije, over de Berlijnse muur, over Tsjechoslowakije. Niemand zei toen, dat we niet neutraal waren. Maar als we, vanuit hetzelfde fundamentele waardebesef, kritiek hebben op de oorlog in Vietnam, dan wordt er gekletst dat we niet-neutraal en anti-Amerikaans zijn”.

Duidelijke taal!

ANDERS

De Nieuwe Linie citeert een uitspraak van Gerald Hammer (een van de voor mannen van de Duitse N.P.D.):

„De Joden behoren tot een ander ras. Ze behoren in grote trekken tot het blanke ras, maar ze zitten aan de grenslijn tussen blank en geel. Ze zijn anders.”

Waar hebben we zoiets toch al eens meer horen zeggen?

Bronchiletten
Hoestdrank in tabletvorm. f 1.-

IVOROL tandpasta
Behoud van Uw tanden

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

Dat blijkt uit de resultaten van een enquête, die deze zomer door de Documentatie Commissie Arjos is gehouden.

Van de 1100 verzonden formulieren werden er 350 terugontvangen.

Enkele resultaten

Het grootste deel van de Arjossers is tussen 21 en 25 jaar oud (56 %); 22 % is jonger en 22 % is ouder.

Het zijn trouwe (over het algemeen synodaal gereformeerde) kerkgangers, want 42 % gaat tweemaal per zondag naar de kerk, terwijl 43 % éénmaal per zondag gaat.

En leesgierig zijn ze ook. Vooral de Chr. Dagbladpers in de vorm van het ochtendblad Trouw brengt het er goed af (70 %).

Hun opinie vormen ze door o.a. het lezen van Vrij Nederland (24 %) en Elseviers Weekblad (21 %).

De enquête bewijst dat het echte Arjossers zijn, want 92,5 % van de leden trad tot de beweging toe omdat de politiek zo boeiend is.

Slechts 26 % is lid van de A.R.P. zelf. In de Arjos vormt men zich eerst kennelijk een kritisch oordeel om daarna pas een definitieve keuze te maken voor een politieke partij.

Als eerste keus na de A.R.P. liggen de C.H.U. (23 %), de P.P.R. (22 %) en de P.v.d.A. (17 %) duidelijk op kop.

K.V.P. (5 %) en V.V.D. (6 %) doen het minder goed.

174 van de 350 antwoordende Arjossers zijn Biesheuvel-fan, 46 kiezen voor Goudzwaard en 30 voor Boersma.

Maar ook buiten onze kringen zien Arjossers goede politici.

Den Uyl scoort 41 maal. Luns 30, Van Mierlo 30, Vondeling 29, De Jong 24 en Jongeling 23.

Zo ziet u maar dat er weinig verband is tussen voorkeur voor partijen en waardering voor personen.

De enquête bevat uiteraard veel gedetailleerde uitslagen. Deze zullen in een volgend nummer van Nederlandse Gedachten worden afgedrukt.

M. N. G. KOOL

HET BEELD DER VADEREN

DE DOMINEE BEMIDDELT

Het was in oktober 1919, dus nu een halve eeuw geleden. Aan de Rijtuigfabriek van de firma Köhler te Zutphen dreigde een staking. De arbeiders hadden hun eisen gesteld, de directie zei nee, en op maandag 13 oktober zou het werk worden neergelegd.

Maar er was een dominee in Zutphen, die volgens het verslag „toevalligerwijze” van het dreigende conflict hoorde. En toen gebeurde het ongewone. De dominee bood aan directie en bonden zijn bemiddeling aan. Nou, dominee moest het maar eens proberen. Hij deed het, hij dook diep in de materie en werkte puntsgewijze een overeenkomst uit.

Nadat hij klaar was met zijn schets, ging hij naar de directie en die zei: vooruit dan maar, wij zijn bereid akkoord te gaan. Toen riep de dominee de vertegenwoordigers van de bonden bijeen zei: dit is het, en ik heb de directie voor mijn plannen weten te winnen.

Gaan jullie ook akkoord? De vertegenwoordigers van de arbeiders bekeken het en zeiden: Ja, wij gaan ook akkoord. En de dominee had op zijn eentje bereikt, dat op die maandagmorgen de staking niet doorging.

De voornaamste voorwaarden, die hij had ontworpen, luiden:

1. De lonen gaan onmiddellijk 5 cent per uur omhoog en per 1 januari 1920 nog eens met 5 cent.

2. Als er een landelijk akkoord wordt bereikt voor de lonen in het rijtuigbedrijf, dan geldt dat akkoord ook voor Zutphen.

3. Komt zo'n akkoord niet tot stand, dan zullen voor Zutphen gelden de lonen schalen, die gelden voor de rijtuigenindustrie in Arnhem.

4. Op christelijke feestdagen worden de lonen doorbetaald en bovendien heeft ieder recht op twee vakantiedagen met behoud van loon.

5. Elk jaar in maart zal aan ieder personeelslid een gratificatie worden uitbetaald, waarvan de grootte zal afhangen van de in het vorige boekjaar gemaakte winst.

Dat waren de voorwaarden.

Nu nog de naam van de dominee, die bemiddelde.

Het was ds. J. Waterink, gereformeerd predikant te Zutphen, later hoogleraar in de pedagogiek aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL - Tel. 05990-2004

ORGAAN TRANSPLANTATIES EN ETHIEK

Een opmerkelijk verschijnsel in deze tijd is de vraag naar het ethische verantwoorde. Dat hangt dunkt me met twee factoren samen die bovendien vaak verband met elkaar houden.

De eerste is, dat de mens tegenwoordig zoveel kán? Hij is in staat een macht te ontwikkelen die, eenmaal tot volle ontwikkeling gekomen, hem kan gaan beheersen. Dan wordt de vraag: mag men wat men kán? Men kán heel veel, maar mag men het ook?

Naast die machtsfactor is er de factor van de onzekerheid. Mede door de macht raakt de mens in verwarring. Op een bepaald ogenblik weet hij zoveel, dat hij het eigenlijk niet meer weet. Dat is het geval wanneer hij, bewust of onbewust, het gevoel heeft met zijn kunnen een grens te hebben bereikt.

Zo is het met de beoefenaars van de wetenschap. Wie wetenschap vermeerderd, vermeerderd smart, staat er in de bijbel. We kunnen het ook zo stellen, dat de wetenschap allang niet meer een zaak is van totaal eigen wetmatigheid. Er zijn aanrakingsvlakken met andere waarden, en die worden te eerder bereikt naarmate de wetenschap een grotere expansie vertoont. In de wereld van de wetenschap zelf wordt dat in toenemende mate onderkend.

Maar in de menselijke samenleving ziet men de zaak niet anders. Ook daar krijgt men zijn indrukken van de enorme ontwikkeling op wetenschappelijk gebied. De resultaten zijn opzienbarend: maanvluchten, harttransplantaties, en ook daar paart zich aan de verwondering de onzekerheid: waar moet dat heen?

VRAAG NAAR ETHIEK

Dat in zulk een situatie de vraag rijst naar de ethiek, is geheel natuurlijk. Mag wat kán? En verder de roep: help ons uit de onzekerheid. Dat vraagt de mens. Dat vraagt óók de mens-van-wetenschap, die met zijn verbijsterende mogelijkheden in de hand staat.

In het veld van de wetenschappen heeft dit alles mede tot gevolg, dat bepaalde studieobjecten zoals men dat noemt „interdisciplinair” worden benaderd en onderzocht. Dit betekent, dat men er tegelijk vanuit onderscheidene kanten mee bezig is. En een van die kanten is dan de ethiek. Zij kan zich bezig houden met allerlei probleempjes van kleinere aard, die nochtans belangrijk kunnen zijn, zeker voor de betrokkenen. Daarnaast echter vragen, zoals ik zei, ook tal van grotere problematieken in ons menselijk samenleven om beoordeling vanuit ethische verantwoordelijkheid.

Een problematiek dan die door de onstuitbare wetenschap op de tafel der mensheid is gelegd betreft, zoals bekend, die van de orgaantransplantaties: het gebleken vermogen om organen van de ene mens over te planten op de andere. En ook hier treffen we die twee factoren aan, die ik in het begin noemde: die van macht-aan-wetenschap aan de ene kant, maar tegelijk het element van onzekerheid en soms zelfs verwarring, dat het deel wordt zowel van de menselijke samenleving geheel als van de mannen (en vrouwen) van wetenschap die hier werkzaam zijn. Van de onzekerheid onder de mensen van wetenschap kunnen we in deze tijd van hoog opgevoerde algemene kenbaarheid gemakkelijk kennis nemen. Wat de een

verantwoord noemt, meent de ander als op zijn minst voorbarig en (nog) onverantwoord te moeten bestempelen. Is men al zo ver dat men werkelijk kan waarvan gemeend wordt dát het kan? En dank zij diezelfde hoog opgevoerde algemene kenbaarheid kan de menselijke samenleving op háár beurt getuige zijn van hier ondervonden teleurstellingen. Die samenleving immers is tegenwoordig het forum waarvoor ook dit alles zich voltrekt; soms lijkt het alsof wij allen op ziekenbezoek zijn bij patiënten aan wie de ingrepen zich hebben voltrokken, ja als zijn we uitgenodigd tot het consult der medici.

INTERDISCIPLINAIR

Welnu, een belangwekkend geval van „interdisciplinaire” benadering van de problematiek der orgaantransplantaties vormt de samenwerking waartoe vorig jaar het hoofdbestuur van het Nederlandsch Rode Kruis een aantal medici, ethici, juristen en voorlichtingsmensen heeft uitgenodigd, met de bedoeling dat rapporten worden uitgebracht.

Er wordt, begrijpen we, door dit gezelschap op bepaalde aspecten van de totale problematiek nog verder gestudeerd, maar niettemin is onlangs reeds een interimrapport openbaar gemaakt, dat op een belangrijke vraagstelling inging. Deze vraagstelling was de volgende. *Voor orgaantransplantaties is natuurlijk een „donor” nodig, iemand van wiens orgaan gebruik moet worden gemaakt. De vraag luidde nu: behoort men van de donor (of van zijn nabestaanden) de uitdrukkelijke toestemming te hebben voor de te verrichten ingreep, of mag men er straks van uitgaan dat de te verrichten ingreep altijd geoorloofd is tenzij in het concrete geval blijkt van bezwaren.*

Metterdaad een belangrijke vraagstelling: een keuze tussen een dusgenaamd „toestemmingssysteem” en een dusgenaamd „geen-bezwaar-systeem.” Over deze vraagstelling hebben zich dus medici, juristen en ethici gebogen, en de voorlichtingsmensen hebben het hunne mogen doen opdat het resultaat van de bespiegelingen op de juiste wijze in de publiciteit kwam. Het betrof immers een aangelegenheid waarmee wij allen in beginsel te maken hebben, zoals trouwens met heel de problematiek van de transplantaties.

TOESTEMMING

Het gezelschap dan is na bestudering in overgrote meerderheid tot de conclusie gekomen, dat gekozen behoorde te worden voor het toestemmingssysteem, en het heeft hiervan aan het Rode Kruis mededeling gedaan, dat daarna dit interimrapport heeft openbaar gemaakt.

Dit is dus een van de hier in geding zijnde vraagstellingen waarin de ethiek een flink woord meespreekt. Natuurlijk óók bijvoorbeeld de rechtswetenschap. Het klinkt wellicht wat lichamelijk, maar er liggen hier aantrekkelijke kluitjes voor de jurist. Ik sta daar nu niet bij stil en noem slechts twee juridische overwegingen uit het door mij reeds vermelde interimrapport:

Het uitnemen van organen uit levende of dode donors is psychologisch een veel ingrijpender handeling dan het doen van sectie waartoe volgens de huidige wetgeving wél toestemming nodig is; en: De vrijheid van het individu, ook tot uitdrukking komend in het recht van beschikking, dat ieder heeft ten aanzien van zijn eigen lijk, mag niet nodeloos worden beknod.

Als goede juristen drongen zij verder aan op regeling bij de wet van hetgeen



DOOR DR. E. DIEMER

daarvoor in aanmerking komt.

De ethici in het gezelschap vonden uiteraard in heel het onderwerp niet minder van hun gading. Zij konden werken met begrippen als: eerbied, piëteit, afzien van pressie, vrijwilligheid in de aanvaarding van sociale plichten, de schenkingsgedachte, de mogelijkheid ook om een zin te geven aan een schijnbaar zinloos gebeuren als een verkeersongeluk, betoon van solidariteit en hulp enz., en met als overwegend het argument dat de mens en zijn familie een laatste verantwoordelijkheid dragen voor wat er met het lijk gebeurt.

Op grond dus van ethisch bepaalde overwegingen werd ook hier gekozen voor het systeem van de uitdrukkelijk te verlenen toestemming.

Intussen is duidelijk, dat dit alles nog slechts een deel van de totale problematiek betreft. Waarbij van betekenis was dat, behalve medici, ook anderen er zulk een inspraak in kregen. De medici zijn mee door de hulp van anderen dan ook weer wat verder geholpen, en de menselijke samenleving heeft nu mee daarom een aanvankelijk idee hoe er in deze materie wordt gedacht en in welke richting oplossingen worden gezocht.

ANDERE VRAGEN

Maar er zijn met betrekking tot de transplantaties natuurlijk nog andere vragen die rijzen en waarin men al evenzeer de opvatting der ethici wil vernemen. Ik denk aan de uitermate gewichtige problemen rondom de vaststelling van de dood. Er zijn hier, naar mijn indruk van niet-medicus, twee factoren in het geding. Daar is — uiteraard — in de eerste plaats, dat de gebleken mogelijkheid van transplantatie van organen de vaststelling van de dood meer dan voorheen noodzakelijk heeft gemaakt. Tevoren immers was dit vraagstuk lang niet in die mate urgent te achten, tenzij bijvoorbeeld wanneer het ogenblik zelf van het overlijden consequenties had van juridische aard. Men denke aan kwesties als verzekeringen, minderjarigheid enzovoort; ik vermoed echter, dat het hier voornamelijk theoretische situaties zal hebben gegolden.

Maar tegen de achtergrond van te verrichten transplantaties is de vaststelling van het ogenblik van overlijden heel wat acuter en actueler. Waarbij dan die tweede, nog niet genoemde factor in het

geding komt, namelijk dat het sterven niet zelden het karakter blijkt te vertonen van een bepaald proces, waarin het precieze moment van de dood heel moeilijk is aan te geven.

Ik meen nu, dat het juist is wanneer ook in deze probleemstelling de ethici worden ingeschakeld. Natuurlijk zullen zij veel feitelijke informatie vanuit de medische wetenschap hebben te ontvangen. Maar die wetenschap plaatst hier zelfs ook nog vragen. Welke zijn de criteria voor de vaststelling van iemands dood? Men denke ook aan de mogelijkheden die er tegenwoordig zijn tot „reanimatie”. Bij dit alles zijn dermate grote „beschikkingmogelijkheden” aan de orde, dat het begrijpelijk is wanneer de medicus ook de ethicus aan het woord wil laten. Maar ook het voordeel waartoe de ethicus dan meent te kunnen komen zal niet zelden een voorlopig oordeel zijn, bij verdere ontwikkeling van de medische wetenschap voor herziening vatbaar.

Ik ga op dit alles hier toch maar niet te diep in. We zijn hier immers nog met elkaar op weg, zowel de wetenschap als de maatschappij. Maar we zijn met elkaar zoekende, en daarom is het zo nuttig dat ook hier de wetenschap bezig is te worden wat we plegen te noemen „geïntegreerde” wetenschap. Voor de maatschappij betekent dit, dat de wetenschap niet mag zijn een vreemde macht, verbazingwekkend en soms zelfs verbijsterend, maar dat ze behoort te zijn een middel van dienstbetoon aan het menselijk welzijn.

MINDER ONMACHT

Voor de wetenschap zelf, en dan met name voor de man en de vrouw van wetenschap, betekent het, dat bij inschakeling van die anderen het gevoel wat kan afnemen van betrekkelijke onmacht dat men zo spoedig gevoelt tegenover die macht die men zelf heeft verwekt. Naast de medicus stelt zich dan op de ethicus, waarschuwend mischien tegen voorbarigheid, manend tot omzichtigheid, steunend wellicht ook in moeilijke beslissingen, en in elk geval een gedeelte overnemend van de verantwoordelijkheid die voor de medische vakman in zijn eenzaamheid onder omstandigheden onredelijk zwaar kan worden. Gedeelde onzekerheid kon hier wel eens vermindering van de onzekerheid zijn.

Ik acht het niet uitgesloten dat, wanneer te zijner tijd, na het reeds verschenen interimrapport over de „toestemming”, ook het verderstrekkende rapport vanwege het Rode Kruis verschijnt, dit ook uit ethisch oogpunt verhelderende beschouwingen zal bevatten.

POLITIEK

Ten slotte: men heeft mij dit artikel gevraagd vanuit een politiek periodiek. Het onderwerp heeft uiteraard ook politieke aspecten. Ik noemde reeds de door juristen bepleite en voorgestane wettelijke voorzieningen, die zodra dit nodig is, op hun wijze een en ander kunnen vastleggen en zo ook porties onzekerheid wegnemen. Daarnaast zal een politieke aangelegenheid zijn, welke plaats dit alles zal krijgen in het totaal van het regeringsbeleid, met name voor zover dat betrekking heeft op de volksgezondheid. Dit is toch eigenlijk óók weer een probleemstelling met ethische, wil men? macro-ethische kanten. Dit immers wordt dan, zoals zovele zaken in de politiek, een onderling afwegen van waarden, een kwestie van prioriseren en van proportionering.

De concrete vraag komt dan te luiden: wat hebben we er als volksgemeenschap voor over? Een vraag, die te moeilijker te beantwoorden zal zijn naarmate nog zoveel in een experimenteel stadium lijkt. Maar een stadium waarin ook daarom het woord van de ethicus niet kan worden gemist; ook niet wanneer dat woord van de ethicus zelf vaak nog maar een vraag is, een vraag naar de zin. Dat is dan tegelijk de vraag dit tegenwoordig, geheel terecht, zo veelvuldig weerklinkt. Het is de vraag, behalve naar het „wat” der dingen, naar hun „waarom”. En naar hun „waartoe”.

Huidverzorging
zacht-zuiver-gezond
PUROL en PUROL-poeder

CENTRALE VERGADERINGEN

Op zaterdag 25 oktober a.s. wordt de Drentse deputatenvergadering gehouden, de najaarsvergadering van de provinciale organisatie van de A.R. Partij in Drente.

Plaats: „Bellevue” te Assen.
Aanvang morgenvergadering 10.00 uur, middagvergadering 14.00 uur.

's Morgens worden de huishoudelijke zaken behandeld, 's middags is er een bespreking van het politieke beleid van het A.R. deel van de Provinciale Staten van Drente.

Op donderdag 30 oktober houdt het Verband van A.R. gemeente- en pro-

vinciebestuurders haar JAARVERGADERING in het Jaarbeursrestaurant te Utrecht.

Aanvang: 10.15 uur.

In de morgenvergadering houdt de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, ir. W. F. Schut, een rede: „De gemeenten op de bres voor de huisvesting van de minder-draagkrachtigen”.

Daarna is er een discussie en vervolgens komen de jaarverslagen aan de orde.

In de middagvergadering spreekt de voorzitter van het Verband, de heer M. H. L. Weststrate, over „De gemeenten in de hoek gedrukt”. Ook hierna is er mogelijkheid tot discussie.

De vergadering die uiterlijk om 16.30 uur zal zijn afgelopen, is toegankelijk voor leden en belangstellenden.

Op donderdag 6 november belegt de

A.R. Statencentrale Bedum-noord een algemene vergadering in „Concordia” te Bedum.

Aanvang: 19.30 uur.

De agenda vermeldt de kandidaatstelling voor de verkiezing van leden van de Provinciale Staten.

De heer O. Bakker, uit Westernieland, zal spreken over „Hoe werken de Provinciale Staten?”

9 gulden voor 90 jaar arp

U bent ook verantwoordelijk!

Het nieuwe boek van
H. GOLLWITZER:

DE RIJKE CHRISTENEN EN DE ARME LAZARUS

De consequenties van Uppsala

is een appèl, waarin centraal gesteld wordt de verantwoordelijkheid voor de ontwikkelingshulp en de afwending van de dreigende catastrofe van een wereldomvattende hongersnood.

Het is een provocatie, die iedereen ertoe dwingt zijn standpunt ten opzichte van de naaste in actuele politieke verantwoordelijkheid te bepalen.

Paperback f 5.90

Verkrijgbaar in de boekhandel

Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage



N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

FIRMA
T. VIETS

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

NIEUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE

WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V. aannemersbedrijf

ENSCHEDÉ - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

FA. H. J. WIBBELINK & ZOON

Goors Overslag- en Transportbedrijf

N.V. AUTODIESEL SERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

TELEFOON 05273 - 1541 (4 lijnen).

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400 NAGELE (N.O.P.)



AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPT
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16

Antraciet, brecheokes en olie voor centr verwarming



Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Evertsenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwerpark 3 - Ribbosstraat 30
Tulnstad Osdorp, Tussemmeer 62

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,-.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden.

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor GEBOGEN HOUT

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-3341



WAT DE A.R. FRACTIE BEWOOG EN BEWEEGT

DE algemene financiële beschouwingen in de Tweede Kamer hebben dit jaar een vrij bewogen verloop gehad. Daarbij heeft de eigen opstelling van de AR fractie ten aanzien van het financiële beleid sterk de aandacht getrokken. En kennelijk ook wel enige vraagtekens opgeroepen —; de perscommentaren lopen althans vrij sterk uiteen. Volgens de éne krant is de AR fractie door de knieën gegaan volgens de andere is zij juist op haar standpunt blijven staan; volgens de ene kra: t is de verklaring voor de houding van de AR fractie, dat zij poogde onder de belastingoperatie vandaan te komen, terwijl volgens de andere het gehele debat niet meer was dan een banaal gevecht om 100 à 150 miljoen gulden, waarbij „de Anti-Revolutionairen eenvoudig het gelijk aan hun kant wilden krijgen.”

Wat is van dat alles waar?

Om uit de sfeer van deze soms ongezonde verdachtmakingen te komen, is het nodig de feiten voor zichzelf te laten spreken.

Daarom keren we een ogenblik terug naar de eerste commentaren van de fractievoorzitters op Prinsjesdag, vlak na het verschijnen van de Miljoenennota.

COMMENTAREN OP PRINSJESDAG

De commentaren van de fractievoorzitters op Prinsjesdag op de Rijksbegroting waren bepaald niet onverdeeld gunstig. Naast waardering gaven vrijwel alle fractievoorzitters ook uiting aan een zekere bezorgdheid. De dekking in de Miljoenennota achtte men vrij algemeen kwetsbaar, terwijl men de begroting uit een oogpunt van inflatiebeheersing een nader onderzoek waard achtte.

Er waren echter reeds toen duidelijk nuanceverschillen, ook tussen de fractievoorzitters van de regeringspartijen. De fractievoorzitter van de VVD gaf uiting aan zijn teleurstelling, dat de verlaging van de Inkomstenbelasting niet ineens, maar over twee jaren zou plaats vinden: 600 miljoen in '70 en 300 miljoen in '71. De fractievoorzitter van de KVP, de heer Schmelzer, ging in principe met de door het kabinet voorgestelde verdeling akkoord; hetzelfde — en het is de moeite waard dit duidelijk vast te stellen — gold bij hem ook voor het kabinetsvoorstel, de BTW al in '70 te verhogen.

Dit lag bij de C.H.U., en met name bij de A.R. anders: de heer Mellema wensde ten aanzien van de BTW-verhoging een open datum, terwijl de heer Biesheuvel — als enige van de regeringsfracties — ronduit stelde, dat de

BTW-verhoging in '70 beter achterwege kon blijven, d.w.z. diende te worden opgeschoven naar '71.

Ook gaf de heer Biesheuvel de voorkeur aan een verdeling van de belastingverlaging zoals de S.E.R. die had voorgesteld, n.l. een teruggave van 450 miljoen zowel in '70 en '71.

Wat was de achtergrond van deze opstelling van de A.R. fractie? Deze achtergrond was gelegen in de overtuiging, dat alles op alles moest worden gezet om de inflatie-spiraal, de spiraal van de steeds voortgaande prijsstijgingen, in 1970 te doorbreken.

Een BTW verhoging in 1970 was uit dien hoofde bepaald onwenselijk. Elke BTW verhoging betekent immers: verdere prijsstijging; zij biedt de mogelijkheid tot nieuwe prijsdoorberekeningen; zij kan nieuwe loonstijgingen in het leven roepen.

En wat de verdeling van de belastingoperatie over twee jaren betreft: die moet dan zo worden gekozen, dat ze in 1970 niet nieuwe inflatoire spanningen oproept. En dat doet een belangrijke belastingoperatie al gauw: de mensen krijgen immers daardoor meer geld in handen, gaan meer besteden, wat de prijzen verder opdrijft.

Vandaar, dat de A.R. fractie zich evenals onafhankelijke adviserende lichamen in het buitenland, zoals de OECD en de EEG-commissie, op het standpunt stelde, dat de uitvoering van de belastingoperatie aan het doel van een zo goed mogelijke inflatiebeheersing dienstbaar moest worden gemaakt. En dat bereikt men, door die belastingoperatie gelijkmatiger over de jaren '70 en '71 te spreiden.

Inflatie is een duidelijk kwaad in de samenleving. Vooral, omdat ze uitgerend de zwaksten treft. De nadelen van voortgaande prijsstijgingen ontladen zich steeds boven de hoofden van hen, die niet de kans krijgen hun lasten op anderen af te wentelen. Het is gemakkelijk woorden als deze uit te spreken; maar men moet er ook naar handelen. Daarom mocht door de A.R. fractie geen andere opstelling worden gekozen dan zij bij monde van haar fractievoorzitter al op Prinsjesdag heeft gedaan.

BTW-VERHOOGING NIET IN '70

De grote winst nu, die tegen deze achtergrond de algemene beschouwingen hebben opgeleverd, is dat het kabinet onder aandrang van de Kamer besloot, de BTW-verhoging inderdaad tot het jaar 1971 op te schuiven. Onder aandrang van de gehele Kamer; want — en dat is alleen maar reden tot vreugde — de fractievoorzitters van de KVP en de VVD voegden zich rechtstreeks in deze uitdrukkelijke wens.

Een wens, die de heer Biesheuvel niet pas stelde in zijn commentaar op Prins-



Minister Witteveen
...ander uitgangspunt

jesdag, maar die hij reeds in de zomer, op het A.R. Partij Convent, met nadruk aan het kabinet had voorgelegd.

Het is goed dit met enige klemtoon te constateren. Uit deze feiten volgt namelijk, dat zonder het eigen optreden van de A.R. fractie en van de heer Biesheuvel in het bijzonder, wij nu nog steeds in onze maag zouden hebben gezeten met een op 1 juli 1970 ingaande BTW-verhoging. Met daarmee de gevaren van een opnieuw oplaaierende prijs- en loonspiraal. Zonder deze eigen opstelling zou het akkoord van de Sociaal-Economische Raad, ter doorbreking van de loon en prijs-spiraal op losse schroeven zijn komen te staan.

Het omgekeerde is nu bereikt! En het is in het CNV — en in het bijzonder in de heer Lanser —, zeer te prijzen, dat hij hieruit onmiddellijk voor zijn organisatie de consequentie heeft getrokken van een verdere medewerking aan het anti-inflatiebeleid van het huidige kabinet.

VERDELING BELASTINGOPERATIE

De belangrijke reden tot grote zorg was hiermede voor de A.R. fractie weggenomen. Een ander verschilpunt met het kabinet bleef echter bestaan: de juiste verdeling van de teruggave van de inkomstenbelasting over '70 en '71. Een verschilpunt van iets minder grote orde, maar — gezien de noodzaak van een zo sterk mogelijke inflatiebestrij-

VERVOLG PAG. 3

70 PROCENT

van het bedrag voor het fonds is binnen. Nog steeds komt het geld binnen. Zie pag. 2.

INTERVIEWS

van ministers hebben een grote rol gespeeld bij de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer. Voor een uitvoerig verslag van wat de verschillende fractievoorzitters hebben gezegd en wat de regering heeft geantwoord, zie pag. 4 en 5.

HET FINANCIËLE BELEID

van de regering is danig onder de loep genomen. Op pag. 6 en 7 kunt u lezen wat de financiële deskundige van de A.R. fractie, de heer G. A. Kieft over deze zaak heeft gezegd.

RAADSLID

heeft enkele zaken op zijn hart, de inspraak van de kiezer o.a. Zie pag. 8.

VOLLEDIG

en exact, zo kenschetst H. Algra de dissertatie „Het recht van Kamerontbinding”, van dr. W. de Kwadsteniet. Zie pag. 9.

WEST-DUITSLAND

heeft de verkiezingen achter de rug. Er is meer veranderd dan men oppervlakkig zou menen. Zie pag. 11 waar dr. G. van Roon op deze zaak ingaat.

VOLGENDE WEEK

hopen wij in ons blad aandacht te schenken aan de debatten over Justitie, die deze week in de Tweede Kamer zijn gehouden. Ook komt dan aan de orde de bespreking van de jeugdnota in de vaste commissie voor C.R.M.

VERTRAGING

Onze verontschuldigungen aan die abonnees, die ons nummer van vorige week pas na het weekeinde ontvingen. Een technische storing bij de drukkerij is de oorzaak van deze vertraging.

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 68 jaar drukkers
in Benelux
voor bedrijven en organisaties

HET FONDS IS VOOR 70 PROCENT GEVULD

f 350.000,- IS THANS BINNEN

Opnieuw kunnen wij f 10.000,— méér vermelden dan de vorige week.

Een zeer verheugende zaak.

Het geld van honderden leden blijft voor het fonds binnenkomen.

Wij zijn alle gevers en geefsters zeer erkentelijk.

Inmiddels: wij moeten nog verder.

Het doel is immers f 500.000,—.

Er ontbreekt nu 'slechts' f 150.000,—.

Het gaat om nog 30%.

Dat moet thans haalbaar zijn.

Wij moeten nu in deze laatste weken van de actieve campagne de zaak afmaken.

Een laatste ruk aan de actie.

DANK

Voor velen, die nog geen gift voor het fonds hadden overgemaakt, was de eind september/begin oktober toegezonden herinneringsbrief een goede zaak.

Dat blijkt wel uit het feit, dat sindsdien van ruim drieduizend mensen alsnog bijdragen binnenkwamen.

Het is nu eenmaal zo, dat wij wel allemaal op z'n tijd binnenkomende verzoeken even laten liggen. Logisch. Tot het einde van de maand, wanneer wij toch een aantal girobetalingen moeten verrichten. Tot het einde van de volgende maand, wanneer ons dat beter uitkomt. Enzovoort. En van uitstel kan dan gemakkelijk afstel komen. Vergeten is menselijk.

En dan is een herinneringsbrief duidelijk nuttig.

Zo schreef een gever op zijn girokaart erbij:

„De gevraagde f 9,—,
met f 1,— rente
voor de late remise!
Dank voor de aanmaning!”

En wij zijn dankbaar voor deze remise. Misschien wel laat. Dat kan ieder het

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

beste zelf beoordelen. Maar in ieder geval nog niet te laat. Want de actie loopt nog steeds.

Het zou nu evenwel bijzonder prettig zijn wanneer allen, die er nog niet toe kwamen een gift over te maken voor het fonds, dit thans in de komende week zouden willen doen. Als u toch van plan bent iets bij te dragen, dan gaarne aan het einde van deze maand.

U hebt waarschijnlijk toch rond de maandwisseling meer girobetalingen te verrichten. Laat u als het even kan nu ook het fonds aan de orde komen.

En het zou bepaaldelijk plezierig zijn wanneer u nu zoudt bijdragen, omdat op 8 november a.s. tijdens de najaarsvergadering van het Partij Convent de voorlopige eindstand zal worden medegedeeld.

Een goede climax in de actie zou dan zeer verheugend zijn.

Wij zijn ook zeer dankbaar allen, die een tweede, ja soms zelfs een derde gift overmaakten.

De herinneringsbrief aan wie nog niet bijdroegen is — wat niet de bedoeling was — ook bij een aantal personen terecht gekomen, die reeds wel gegeven hadden. Wij konden daar niets aan doen, gezien de technische moeilijkheden verbonden aan het selecteren van de gevers uit het totale ledenbestand. Die selectie is voor een belangrijk deel gelukt. Voor een klein deel echter niet. Daarvoor hebben wij bij voorbaat reeds excuus aangeboden.

Dat excuus is gelukkig aanvaard. Velen hebben ons dit zelfs met zoveel woorden willen mededelen.

Anderen onderstreepten dit met het nogmaals zenden van een gift. U kunt dat ook aflezen uit de „bloem”-lezing, welke u hierna kunt lezen.

„BLOEM”LEZING

Op de ruimte voor „mededelingen” op de girokaarten worden nog steeds allerlei opmerkingen geplaatst. Hier volgen er weer een paar.

„De 3e negen gulden.
Blijft u zo?” (f 9,—).

Neen; u krijgt geen brief meer voor deze actie. Intussen zeer bedankt voor 3 x f 9,—.

DE TUSSENSTANDEN

Het doel is f 500.000, 100%.

Eén procent is dus f 5.000,—.

De volgende tussenstanden konden wij reeds publiceren.

Eerst worden achtereenvolgens de reeds binnengekomen bedragen genoemd; daarachter wat steeds nog verwacht moest worden.

	reeds binnengekomen		nog te verwachten	
22 februari	f 24.000,—	4,8%	f 476.000,—	95,2%
1 maart	f 72.000,—	14,4%	f 428.000,—	85,6%
8 maart	f 100.000,—	20,0%	f 400.000,—	80,0%
15 maart	f 128.000,—	25,6%	f 372.000,—	74,4%
22 maart	f 143.000,—	28,6%	f 357.000,—	71,4%
29 maart	f 166.666,66	33,3%	f 333.333,33	66,6%
5 april	f 178.000,—	35,6%	f 322.000,—	64,4%
12 april	f 200.000,—	40,0%	f 300.000,—	60,0%
19 april	f 224.000,—	44,8%	f 276.000,—	55,2%
26 april	f 250.000,—	50,0%	f 250.000,—	50,0%
3 mei	f 275.000,—	55,0%	f 225.000,—	45,0%
31 mei	f 300.000,—	60,0%	f 200.000,—	40,0%
20 september	f 320.000,—	64,0%	f 180.000,—	36,0%
27 september	f 325.000,—	65,0%	f 175.000,—	35,0%
11 oktober	f 333.333,33	66,6%	f 166.666,66	33,3%
18 oktober	f 340.000,—	68,0%	f 160.000,—	32,0%
25 oktober	f 350.000,—	70,0%	f 150.000,—	30,0%

„Tweede gift.

Jammer, dat nog niet alle leden hebben gegeven.

De 5 ton moet toch vol!” (f 9,—).

Dit is dus 2 x f 9,—. Hartelijk dank. Inderdaad moet de vijf ton vol. Nog niet alle leden hebben gegeven. Maar, wat niet is kan nog komen. In de komende weken.

„Voor 90 jaar A.R.P.

BIS.

Plaatsvervangend voor nalatigen.” (f 50,—).

Zeer erkentelijk. Wie nog niet gaf, kan overigens nog geven.

„Dan er nog maar f 15,— bij.
't Doel moet bereikt.” (f 15,—).

Zeer juist. Dank.

„5 x f 9,—.
Rest volgt.” (f 45,—).

Dit is zeer plezierig. En een goede tip: wie zijn bijdrage in een paar periodieke betalingen wil overmaken, kan dit zeker doen. Het aparte, speciale gironummer 712.000 t.n.v. Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag, blijft gehandhaafd.

„Geen lid,
wel sympathisant.” (f 9,—).

Veel dank, wil ieder sympathisanten in zijn omgeving op het gironummer van het fonds attent maken?

„Dit is de 3e maal!
Zou nu wel eens voor de aardigheid willen vermeld zien in Ned.
Gedachten welk bedrag aan briefpapier, drukkosten,
porti, etc. deze actie heeft gekost.” (f 9,—).

In de eerste plaats: dank. In de tweede plaats: het is de bedoeling de kosten van de actie t.z.t. te publiceren.

Overigens: het kostenpercentage van deze actie daalt naar de mate waarin nog steeds giften binnenkomen. Doe! u er allen wat aan. Het percentage zal dan algemeen als bepaald aanvaardbaar worden beschouwd.

„Op 27 februari j.l. zond ik
voor de „90 jaar” 10 gld.
Ik voeg er dit bij.” (f 15,—).

Hartelijk dank. De tweede gift is nog groter dan de eerste.

„Wij zijn broer, 80 jaar,
en zuster, 85 jaar.
Hebben 28-2-'69
f 18,— gegireerd.
Nu er nog maar
7 gulden bij = f 25,—.”

Wij zijn u zeer dankbaar.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

REACTIE

Uit de „bloemlezing” hebben wij de volgende gekozen, om apart te vermelden:

„Met verbijstering las ik in de pers, dat de A.R. nu weer tegen de voorstellen tot belastingverlaging (I.B.), alsmede wegname van het inflatie-effect op de progressie in de I.B. is gekant. En dat terwijl de belastingen in Nederland tot de hoogste ter wereld behoren.

Ik verzoek u mij als lid van uw partij te schrappen. Uw politiek is mij nog geen kwartje waard”. (f 0,24).

Ja, er is wel eens een opmerking bij, waarover wij niet enthousiast kunnen zijn.

Ja, het is moeilijk soms je visie op wat er gebeuren moet, goed over te laten komen.

Ja, het is noodzakelijk dikwijls, dat men naast zijn dagblad ook een abonnement op het weekblad van zijn partij heeft, om het beleid te doorzien.

Ja, uiteraard krijgt deze gever zelf een antwoordbrief, zoals iedereen die de A.R.P. een brief schrijft.

REACTIE

„M.H.,
Ofschoon ik op 12 februari jl. reeds f 10,— overmaakte, kreeg ik per ongeluk nog een brief om mee te helpen het streefbedrag te bereiken.

'k Ben 83 jaar oud en 55 jaar lid van de plaatselijke kiesvereniging. 'k Heb het voorrecht gehad onze voormalige leiders, Kuiper, Colijn, Schouten, te mogen beluisteren. Wat wisten zij in hun redevoeringen steeds de juiste toetsen aan te slaan.

Het werk, dat dit drietal voor onze partij verzet heeft, maakt mij dankbaar en noopt mij u hierbij f 55,— te doen toekomen. (Voor elk jaar van mijn lidmaatschap van de partij f 1,—). Moge God ook in de toekomst onze partij regeren en ten zegen stellen”.

(f 55,—).

Wij zijn dankbaar voor de goede wensen en voor de tweede bijdrage, welke nog groter is dan de eerste.

DE MINISTER SPREEKT

DOOR H. ALGRA

HET is nog maar een paar weken geleden, dat we over dr. Colijn schreven, en dus zullen de lezers het zich nog wel herinneren. Er was een vergadering van bestuurders van de A.R.P., bestuurders op landelijk en gewestelijk niveau in het fraaie hotel De Witte Brug. Het was tussen de beide wereldoorlogen.

In de tijd der versobering. Er was nog al wat kritiek op het beleid van het zoveelste kabinet-Colijn. Colijn luisterde, maar sprak niet. En hij verklaarde ook, waarom hij niets terug ging zeggen na het aanhoren van de kritiek: „de regering discussieëert met het parlement.”

Dat is dé plaats en de enige, waar volgens dr. Colijn de regering over haar beleid rekenschap aflegt.

Er waren buitengewone gevallen, dat Colijn zelf van deze regel afweek. Toen in verband met de internationale toestand de regering besloot, een lichter, die over een week met groot verloop zou gaan, onder de wapenen te houden heeft Colijn dat zelf via de radio aan het volk meegedeeld, met een in die omstandigheden volkomen verantwoorde geruststelling, waar later politieke kwaadsprekers toch weer gif uit trachten te zuigen.

TIJDENS de tweede wereldoorlog hield Churchill voortdurend zijn praatje bij de haard, waarin hij op schijnbaar gemoedelijke en spontane wijze, maar in werkelijkheid na geduchte voorbereiding, waarbij elk woord werd gewogen, zich rechtstreeks tot het Engelse volk richtte.

Francis Williams, die een grote rol speelde bij de voorlichting van het Engelse volk tijdens die oorlog, vertelt in zijn boek Press, Parliament and People, dat de Engelse voorlichtingsdienst dagelijks per telefoon uit alle delen van het land inlichtingen kreeg, via vertrouwde informateurs, „wat het volk zei op straat en in de winkel, in clubs en cafés, hoe het reageerde op het nieuws van die dag en hoe het dacht over de kranten.” Een team van bekwame mensen vatte het samen, gaf een doorzichtig beeld van wat binnenkwam, en nog dezelfde middag lag dat rapport op het bureau van elke minister, die deel uitmaakte van het „Cabinet”. (zoals bekend, zijn slechts een beperkt aantal van de Engelse ministers leden van het „Cabinet”).

Churchill las dat alles met grote nauwgezetheid en zijn „praatje” was het woord van een leider in moeilijke tijden, het woord van een Engelsman, die zijn volk door en door kende, en die het wist aan te spreken in een woordkeus en op een toon, die indruk maakte en vertrouwen schonk. Wij hebben hem vaak beluisterd en bewonderd, vooral als het losging tegen „that fellow”, gevolgd door een eigenaam. Het kon Hitler zijn of Mussolini, maar men moet Churchill hebben gehoord, om te weten, wat een gevoelswaarde er gelegd kon worden in: that fellow . . .

NA de bevrijding vormden in ons land de heren Drees en Schermerhorn een rooms-rood kabinet en de minister-president, ir. Schermerhorn, hield zijn toespraken van de brug. Er was ook een dienst, die Oog en Oor heette, en die de regering op de hoogte moest houden van wat er onder het volk leefde. Een vrij gekozen parlement, dat als volwaardige, wettige vertegenwoordiger van het volk kon optreden, werd eerst het jaar daarop gekozen. En ná die verkiezingen kwam er een kabinet-Beel, ook een rooms-rood kabi-

net, maar de nieuwe minister-president voelde niet veel voor praatjes op de brug.

IN Amerika is het gewoon, dat de president een persconferentie houdt. Dat is een interessante zaak, die ons heel ongewoon aandoet. „Dozijnen van fotografen flitsen met hun lichten op het gelaat van de president, met het doel „candid camera shots” te krijgen. (Candid is hier een technische term, die moeilijk te vertalen valt; er zit in dit technisch gebruik van het woord een element, dat aan bespieden doet denken).

Uit alle hoeken van de zaal komen vragen van mensen, die niet vijandig van natuur zijn, maar die wel hun uiterste best doen, om de ondervraagde te vangen”. De schrijver, die we hier citeren, vergelijkt zo'n conferentie zelfs met een „hard” verhoor door de politie en meent dat alleen zéér geharde mensen de proef kunnen doorstaan.

WIJ hebben in ons land de regeringsvoorlichtingsdienst. De ministers verwijzen, als hun persoonlijk vragen worden gedaan, nog al eens naar die dienst. Ook hebben zij op hun eigen departement hun man voor de relaties met de pers. Zo komen de ministers niet zo vaak voor het voetlicht, via een interview door een krant of via radio en televisie. Zij zijn bovendien nogal voorzichtig, omdat zij weten, dat in tegenstelling met Amerika de tegenspeler niet altijd fair is. De Amerikanen zijn hard, maar fair. Hier hebben we indertijd een interview van minister Van Aartsen voor de Vara gehad, dat zodanig was

verknipt en met tussenbeelden was geardeerd, dat het de duidelijkste blijken gaf uit vijandigheid te zijn samengesteld. Er zijn dan ook momenteel ministers, die er niet aan denken, zich door programmamakers van bepaalde omroeporganisaties te laten interviewen. Dit alles maakt, dat er te weinig contact is tussen ministers en volk. En als er al eens een interview komt, dan kan het ook nog gebeuren, dat het in het parlement heel slecht valt. Men kan er op het departement van Binnenlandse Zaken navraag naar doen.

TOCH is het van belang, dat er méér levend contact is tussen de ministers en het volk.

Persoonlijk voelen wij er voor, dat de minister-president, geflankeerd als het moet door andere ministers, geregeerd een persconferentie houdt, waartoe de parlementaire redacteurs worden uitgenodigd, en waarbij vragen kunnen worden gesteld en discussie mogelijk is over punten, die vooraf zijn opgegeven.

Zulke conferenties zouden ook voor de t.v. kunnen worden uitgezonden. De kijkers zijn kritischer, dan velen denken en hebben gauw door, of er een fair spel wordt gespeeld of niet. Zij zullen niet alleen de ministers, maar ook hun tegenspelers weten te taxeren. De commissie-Biesheuvel zal zich ongetwijfeld met dit vraagstuk bezig houden.

het antwoord: nee - luiden. 150 miljoen moge ten opzichte van de gehele rijksbegroting een bescheiden bedrag zijn: ten opzichte van de jaarlijkse groei van de uitgaven en ontvangsten van de overheid is het dat zeer beslist niet. En juist die groei van de overheidsuitgaven en -ontvangsten beslist er over, hoe een begroting op de conjunctuur inwerkt; of zij inflatie bevordert of niet! En het ging en gaat kennelijk de fractie juist om dát punt — om het al dan niet voldoende tegengaan van de inflatie.

A.R. EN V.V.D.

De heer Witteveen heeft tegenover de argumentatie van de fractie de zijne gesteld, waarschijnlijk voortvloeiend uit de mening van een ander uitgangspunt. De heer Witteveen achtte de verdeling van de Belastingoperatie in 600 miljoen voor '70 en 300 miljoen in '71 conjunctureel aanvaardbaar. Maar dit tegen de achtergrond van de door hem zelfs als eerste argument aangevoerde wens, dat nu eindelijk de belastingbetalers „waar voor hun geld dienden te krijgen”; het zou niet juist zijn, hen nog langer op het grootste deel van de 900 miljoen te laten wachten.

De heer Biesheuvel had een ander uitgangspunt. Niet in die zin, dat hij de teruggave van de volle 900 miljoen niet rechtvaardig en wenselijk vond. Maar wel in deze zin, dat hij bij de keuze van de verdeling van deze 900 miljoen over de beide jaren '70 en '71 het argument van een zo sterk mogelijke inflatiebestrijding doorslaggevend achtte. Want daarbij, bij die inflatiebestrijding, zijn nu eenmaal de belangen van de allerzwaksten in de samenleving rechtstreeks in het geding.

Die belangen wegen voor de A.R. fractie zwaarder dan de belangen van ons allen, die één jaar langer op de teruggave van 150 miljoen inkomstenbelasting zouden moeten wachten. Vandaar dat de wederzijdse argumentatie van

★ ★ ★ Benoeming burgemeester

De leden van de Tweede Kamer Van Thijn en Franssen (P.v.d.A.) hebben een voorstel van wet tot herziening van de gemeentewet ingediend.

Het kent aan de gemeenteraad het recht toe om bij de benoeming van de burgemeester een aanbeveling van één of meer personen op te stellen.

Voor de voorstanders van de gekozen burgemeester lijkt ons het ontwerp een aantrekkelijk tussenstation.

Voor hen, die meer waarde hechten aan de bestaande regeling, lijkt het om een hellend vlak.

DE DRIE VAN BREDA

De regering heeft de fracties uit de Tweede Kamer gepolst over een juridische mogelijkheid tot „op jaren stellen” van de drie nog in Breda gevangen oorlogsmisdadigers.

Die polsing leidde tot het besluit van de regering geen voorstellen in die richting te doen. Kennelijk meende de regering geen ruime meerderheid te kunnen verwerven voor haar voornemen.

Nu is deze week van de zijde van de Kamer (dr. Van Schaik, KVP) een initiatief gekomen, om alsnog tot een wet te komen waarin deze zaak geregeld wordt.

De redactie stelt zich voor, in het volgende nummer uitvoerig aandacht aan deze zaak te besteden.

VERVOLG VAN PAG. 1

WAT A.R.- FRACTIE BEWOOG EN BEWEEGT

ding — toch niet een punt, waarmee de A.R. fractie vrede kon en mocht hebben.

Was dit aan de kant van de A.R. fractie een kwestie van halsstarrigheid? Of van onwil, namelijk om de belastingbetalers nu eindelijk een belangrijk gedeelte terug te geven van de sluipende drukverzwaring van de Inkomstenbelasting.

Op beide vragen past een ronduit: nee. Wat de laatste vraag betreft: de heren Biesheuvel en Kieft hebben er in de Kamer bepaald geen doekjes om gewonden, dat zij de belastingverlaging een goede en rechtvaardige zaak achten, juist ook voor de kleine zelfstandigen en middengroepen.

Zij hebben het door het kabinet voorgestelde bedrag f 900 miljoen niet discutabel gesteld. Het verschil ging niet over de omvang van de belastingverlaging. Het verschil ging over de verdeling daarvan; dus over de vraag welk deel in '70 en welk deel in '71 zou moeten worden teruggegeven.

Maar was dan het vasthouden aan de verdeling van 2 x 450 miljoen toch geen kwestie van halsstarrigheid? Dat is toch „maar” een kwestie van 150 miljoen meer of minder? Alweer moet hierop

de heer Witteveen en de heer Biesheuvel voor beide kennelijk niet overtuigend was.

Op de achtergrond van dit verschil in uitgangspunt schuilt iets van de principiële tegenstelling tussen A.R. en V.V.D. De V.V.D. heeft de belastingteruggave altijd als een dogma gezien; het V.V.D. congres eiste onlangs zelfs — met voorbijzien van alle andere overwegingen, zelfs die van de inflatiebestrijding — een onverkorte teruggave van de volle 900 miljoen inkomstenbelasting op 1 januari van dit jaar.

Een doldrieste wens, waarvan de uitvoering voor de loon- en prijsspiraal eenvoudig een ramp zou hebben betekend! De A.R. fractie heeft de belastingverlaging daarentegen nimmer tot een dogma verheven, ten opzichte waarvan andere belangen zoals het terugdringen van de inflatie, minder zwaar zouden wegen.

Rechtvaardige afweging van alle belangen: dat is en blijft volgens de A.R.P. het richtsnoer van het gehele overheidsbeleid.

TOEKOMST

Of in de nabije toekomst voor dit nog resterende geschilpunt een bevredigende oplossing kan worden gevonden, is nu nog niet te zeggen. Wanneer er bereidheid bestaat, over en weer naar elkaars redelijke argumenten te luisteren, zal dit echter — ook bij verschil in uitgangspunt — mogelijk kunnen en moeten zijn.

Dit geldt te meer, nu door het wegvallen van de BTW-verhoging al een belangrijke stap in de goede richting is gedaan.

Wanneer alle fracties in de Kamer in hun daden aan de inflatiebestrijding werkelijk voorrang zouden geven, zou het nu nog bestaande verschilpunt binnen een mum van tijd zijn opgeklaard.

FINANCIËEL BELEID CENTRAAL THEMA TIJDENS ALGEMENE BESCHOUWINGEN

IN zijn interview met de Telegraaf, dat op 10 oktober jl. verscheen heeft minister Beernink aangekondigd dat de regering jens de Kamer een hardere lijn zou gaan volgen. Deze wel wat onge-nuanceerde uitlating heeft in de Tweede Kamer nog al wat deining veroorzaakt. Niet alleen bij de oppositie. De heer Biesheuvel herin-nerde het kabinet aan de houding die de AR fractie tegenover hem heeft ingenomen: positief ten aan-zien van het kabinet, zakelijk, kri-tisch van instelling en loyaal.

Vier redenen voerde hij daarvoor aan: 1. het basisakkoord dat de fractievoorzitters der vier regeringspartijen met elkaar hebben gesloten;

2. het verkiezingsprogramma van de A.R.P., dat kleur en inhoud geeft aan onze eigen identiteit;

3. het feit, dat het kabinet voor een belangrijk gedeelte uitvoering aan het basisprogramma heeft gegeven en voor een belangrijk ander gedeelte daarmee nog bezig is;

4. dat het kabinet tot dusverre altijd openstond voor overleg.

De heer Biesheuvel stelde dat het kabi-net dit overleg niet alleen in de eerste twee jaar van zijn bestaan, maar ook in de komende twee jaar moet voeren. Hij stelde het op prijs als de heer Beer-nink hiervan kennis wilde nemen en daaruit de consequenties wilde trekken-, zodat de harde lijn daarmee zou zijn verdwenen. „De harde lijn betekent, dat aan uw aller ministerieel bestaan heel snel een eind zou kunnen komen,” aldus de heer Biesheuvel tot de bewindslieden.

EIGEN IDENTITEIT

In zijn redevoeringen, die hij tijdens de algemene beschouwingen over de rijks-begroting 1970 heeft gehouden bewees de heer Biesheuvel dat het hem ernst is met de eigen identiteit en verantwoor-delijkheid van de A.R.P. ten opzichte van het kabinet. In volkomen loyaliteit trachtte hij door het geven van opbou-wende kritiek waar nodig, en lof, waar mogelijk, aan het beleid van de rege-ring-De Jong meer visie en stuwkracht te geven. Het kabinet is toe aan zijn „tweede jaargang”. In het voorjaar van 1971 zullen er weer Kamerverkiezingen wor-den gehouden. Deze wierpen in het de-vel hun schaduwen reeds vooruit. De invoering van de B.T.W. op 1 januari 1969, de sterk gestegen prijzen, de onrust op het loonfront en de ingrijpende veranderingen in 's lands bedrijfsleven legden het zwaartepunt van de alge-mene beschouwingen op het financieel-economisch beleid in 1970.

De doorbreking van de inflatiespiraal en de bevordering van de werkgelegenheid op langer termijn waren daarbij de wezenlijke bestanddelen van de discus-sie.

PARTIJVERHOUDINGEN

De heer Biesheuvel stelde vast, dat de instelling van de commissie der „18” inderdaad een bijdrage tot de duidelijkheid is geweest.

De heer Mellema vond het onbegrijpe-

lijk dat D'66 bij alle vernieuwingspo-gingen binnen het P.A.K. volstrekt passief en afwachtend aan de kant blijft staan. D'66 heeft haar bijdrage tot de vernieuwing teruggebracht tot een steriele en ijdele hoop op ontploffing van legitieme stromingen in ons volk. De Democraten gaan er prat op, de ver-nieuwingsdrang in de Nederlandse poli-tiek te hebben gekanaliseerd.

Maar analyseren wij, aldus de heer Mel-lema, de bijdrage van deze groep tot de oplossing van de grote nationale pro-blemen, dan kan het niet anders, of het zal op den duur meer onbehagen kwe-ken dan kanaliseren. D'66 zal dan geen breekijzerfunctie meer vervullen, maar hoogstens een taak als vijl binnen het bestaande partijstelsel op zich nemen.

De heer Geertsema betuigde zijn in-stemming met de passage in het rap-port van de commissie-duidelijkheid die handelde over de sluiting van regeer-akkoorden. Hij was overigens van men-ing dat deze akkoorden zeer tijdig vóór de verkiezingen zullen moeten worden gesloten, opdat kandidaat-kamerleden weten voor welke koers hun medewer-king wordt gevraagd.

De heer Van Mierlo bereed weer zijn bekende stokpaardjes over de gekozen minister-president en de strikt dualis-tische verhouding tussen parlement en regering, zonder overigens daar nieuwe dingen aan toe te voegen.

De heer Den Uyl toonde opnieuw zijn bijzondere belangstelling voor de A.R.P. en in het bijzonder voor de heer Goud-zwaard, die door hem nog als progres-sief werd aangemerkt, ondanks zijn bij-drage bij de behandeling van de initia-tiefwet-Aarden. De naam van de heer Boersma is thans wat minder gevallen. Kennelijk, aldus de heer Biesheuvel, is deze wat uit de gratie bij de heer Den Uyl sedert zijn consistente houding bij de behandeling van de Loonwet.

Vroeger noemde de heer Den Uyl de heren Goudzwaard en Boersma in één adem.

Overigens merkte de heer Biesheuvel ironisch op dat als de heer Vondeling net zo gaat inbreken in de N.V.'s als de heer Den Uyl het doet in de A.R.P.,

hij dan snel tegen de lamp zou lopen wegens onhandigheid...

ONGELUKKIGE INTERVIEWS

Premier De Jong had in een radio-in-terview op dinsdag 14 oktober de par-lementaire debatten, en met name die van de oppositie, „politieke bellenbla-zerij” genoemd. Dit is hem niet in dank afgenomen. Het zou er op neerkomen alsof er voor het huidige kabinet toch geen alternatief zou zijn. Dat alternatief is er wel degelijk, aldus de heer Bies-heuvel, te weten: verkiezingen.

Naast de interviews van premier De Jong en minister Beernink vroeg ook nog een derde interview de aandacht van het parlement. Het ging hier om de forse taal, die minister Luns, na zijn gematigde rede voor de Assemblee der V.N. voor de Voice of America had ge-sproken.

De A.R.-fractievoorzitter stelde aan de minister-president twee vragen: Waar-om deed de heer Luns buiten de VN-vergadering een zo felle aanval op de VN en Amerika? En was het kabinet hierin vooraf gekend?

In zijn antwoord verklaarde premier De Jong dat het kabinet niet vooraf in dit interview was gekend. Hij noemde overigens de uitlatingen van minister Luns onzorgvuldig. Eveneens distan-tieerde hij zich van het interview van minister Beernink met de Telegraaf en van zijn eigen radio-interview.

Nee, met interviews waren de heren mi-nisters vorige week niet erg gelukkig.

EUROPEES BELEID

De heer Biesheuvel gaf in zijn rede in eerste termijn een somber beeld van de huidige Europese ontwikkeling. Hij hekelde met name het feit, dat de thans bestaande problemen in de Europese Gemeenschap eerst dan worden aange-pakt wanneer de omstandigheden geen uitstel meer gedogen.

De minister-president haastte zich de heer Biesheuvel te verzekeren dat er op het punt van de „open mind” bij de re-gering geen twijfel behoefte te bestaan. De heer Den Uyl merkte op, dat de ongecontroleerde macht in de E.E.G. steeds meer onaanvaardbaar wordt. Hij drong er bij minister Luns op aan, op de topconferentie — 17 november a.s. — duidelijk te maken dat de bevoegdheden van het Europese parlement moesten worden uitgebreid. De heer Mellema was evenmin gelukkig over de manier waarop thans in de Europese Gemeen-schap wordt „samengewerkt.” Hij wees op de devaluatie van de Franse Franc en de feitelijke opwaardering van de D-mark, alsmede op het uitstel van de in-voering van de B.T.W. in België en Ita-lië, wat allemaal zonder overleg met de partners geschiedde. De minister-presi-dent toonde zich een voorstander van democratisering van de Europese or-ganen.

Ook hij onderschreef de door mr. Bies-heuvel aangegeven doelstellingen en was van oordeel dat de voltooiing, verster-king en uitbreiding van de E.E.G. via een parallelle ontwikkeling dienden te worden gerealiseerd.

CENTRAAL THEMA

Het centrale thema van het driedaagse Kamerdebat was toch wel het financiële beleid van de regering.

De heer Biesheuvel had in zijn rede in eerste termijn zakelijke kritiek op het beleid van minister Witteveen.

De heer Kieft had er dan ook in zijn gefundeerde én gedetailleerde kritiek terecht op gewezen dat de begroting ten-deert naar een procyclische invloed op de conjunctuur.

Dit betekent dat de regering te weinig doet tegen de verwachte verhitting van de conjunctuur in 1970, met alle nare gevolgen voor de loon-, prijs- en in-flatieontwikkeling en anderzijds te wei-nig maatregelen neemt tegen een moge-lijke inzinking van de conjunctuur in 1971, met alle gevolgen voor de werk-gelegenheid. De A.R.P. wenst daaren-

V.l.n.r. mr. B. W. Biesheuvel, drs. J. M. den Uyl (P.v.d.A.) en mr. Geertsema (V.V.D.)





Die tijd is ons gegeven: wij zijn vanavond niet bezig met de behandeling van wetsontwerpen. Wat ons betreft: zoals de zaken er nu voorstaan moet er sprake zijn van een open situatie. Ik hoop dat de regering daarvoor begrip heeft en dat wij in de komende weken nog de gelegenheid zullen hebben om parlementair overleg omtrent deze aanleggelegenheid te plegen. Wij kunnen op dit moment niet onze instemming betuigen met dat gedeelte van de regeringsbeslissing, waarop ik kritiek heb uitgeoefend, waar de zakelijke argumenten van de regering en van mij nog tegenover elkaar staan. Wat dat betreft moet de schakwedstrijd nog even worden voortgezet."

EINDSPEL

Zo eindigden dan voorlopig de debatten. Het eindspel, om in schaktermen te spreken, wordt 18 en 19 november a.s. gespeeld, als de wetsontwerpen inzake de belastingoperatie in de Tweede Kamer worden behandeld. De heren Biesheuvel en Kieft hebben zakelijke, opbouwende kritiek geleverd op het financieel-economische beleid van de regering. Die kritiek vloeide voort uit de zorg voor een evenwichtig economisch beleid — tegen oververhitting van de conjunctuur in 1970 en tegen daling van de werkgelegenheid in 1971. Zij hebben voor hun zorg zwaarwegende argumenten op tafel gelegd.

tegen een anti-cyclisch conjunctuurbeleid, hetgeen neerkomt op beteugeling van de hoogconjunctuur en krachtig tegensturen tijdens een teruggang van de conjunctuur.

De heren Biesheuvel en Kieft bepleiten dan ook een uitstel van de verhoging van de B.T.W. tot 1 januari 1971, de vermindering van de inflatiecorrectie tot 450 miljoen in 1970 en 450 miljoen in 1971. Op deze wijze wordt bijgedragen tot een doorbreking van de inflatiespiraal in 1970.

De heer Den Uyl had geen goed woord over voor het beleid van minister Witteveen. Hij zei dat de belastingoperatie wordt gefinancierd met een verhoging van de B.T.W. De P.v.d.A. heeft daartegen overwegende bezwaren omdat de inkomensverhoudingen daardoor nog meer worden scheefgetrokken. De regering stopt de inflatiespiraal met de door haar voorgestelde maatregelen niet af, maar zwengelt de inflatie juist weer aan.

De heren Den Uyl, Bakker (C.P.N.) en Wiebenga (P.S.P.) verzetten zich tegen elke verhoging van de B.T.W. en elke verlaging van de loon- en inkomstenbelasting.

De heer Schmelzer had evenals de heer Biesheuvel bezwaar tegen het voornemen van de regering om de B.T.W. op 1 juli 1970 te verhogen. Hij had er geen vertrouwen in dat aanpassing van de B.T.W.-tarieven, vrij kort na de invoering van dit belastingstelsel, niet toch tot meer prijsstijging zal leiden dan de regering verwacht. Hij vond het met name ongelukkig dat de huurverhoging van 1 juli 1970 zou samenvallen met de verhoging van de B.T.W.

Sinds de indiening van de miljoenennota is de D-mark feitelijk opgewaardeerd. Dit zal een nieuwe ongunstig effect hebben op het prijspeil. Volgens de miljoenennota bestaat er onzekerheid over de structurele opbrengst van de B.T.W. en werd een nieuwe verhoging na 1 juli 1970 niet uitgesloten geacht. De heer Schmelzer liet er geen twijfel over bestaan dat hij twee achtereenvolgende verhogingen tussen einde 1969 en voorjaar 1971 volstrekt onwenselijk achtte. Daarom drong ook hij aan op uitstel van de B.T.W.-verhoging tot 1 januari 1971. Ten aanzien van de belastingcorrectie gaf hij vier alternatieven aan, waaruit de regering kon kiezen. Daaronder rekende hij ook een herziening van de inflatiecorrectie op fifty-fifty-basis. De heer Mellema sloot zich in grote trekken bij de heer Schmelzer aan.

VERRASSING

Een verrassing was het optreden van de heer Geertsema. Hij verklaarde huisverig te staan ten opzichte van een verhoging van de B.T.W. op 1 juli 1970, aangezien de situatie ten gevolge van het door de regering gevoerde prijsbeleid in het afgelopen jaar „niet naar meer smeeke." Daarom drong hij ten aanzien van het prijsbeleid voor 1970 op de allergrootste voorzichtigheid aan en daarom zag hij liever in 1970 geen verhoging van de B.T.W. Op 1 januari 1971 zou dan een zodanige tariefswijziging moeten worden doorgevoerd dat ook het bedrag van de eventuele achterblijving bij de geraamde opbrengst

in de verhoging kon worden verwerkt. Maar de heer Geertsema wilde niets horen van een herziening van de inflatiecorrectie. Volgens hem komt een loyale en logische uitvoering van de destijds bij de kabinetsformatie gemaakte afspraken neer op een correctie van 900 miljoen. In verband met de verhoging van de defensielasten besloot de Staten-Generaal vorig jaar om 90 miljoen daarvan naar 1971 te verschuiven. Hij betreurde het, dat de regering thans i.p.v. 810 miljoen „slechts" 600 miljoen voor 1970 wil bijstellen. Hij erkende dat de belastingcorrectie, zoals door hem voorgesteld, het dekkingsplan werd aangetast. Maar volgens hem moet het hierdoor ontstane „gat" in de begroting maar worden gedekt door vermindering van de uitgaven. Het moet voor de heer Geertsema wel een beetje pijnlijk zijn geweest dat zijn eigen partijgenoot-bewindsman deze gedachte nauwelijks serieus nam.

De heer Van Mierlo wilde niet spreken over de 900 miljoen, die de belastingcorrectie over twee jaren zou moeten kosten. Hij wilde slechts spreken over de door de regering voorgestelde 600 miljoen in 1970. Over de resterende 300 miljoen zou de Kamer pas volgend jaar kunnen beslissen. De door de heer Van Mierlo zo hoog geroemde meerjarenplanning ging daarmee wel de mist in. Toen men hem daar opmerkzaam op maakte, raakte hij dan ook wel in verlegenheid.

De heer Jongeling vergeleek de begroting voor 1970 met de openingsstand van een schakpartij en de algemene beschouwingen als de schakwedstrijd zelf. Volgens hem begint Witteveen en wint.

B.T.W.-VERHOOGING

Minister Witteveen moest in zijn antwoord echter toegeven aan de algemeen in de Kamer gehoorde eis van uitstel van de verhoging van de B.T.W. tot 1 januari 1971. Een beslissing, die door de heer Biesheuvel als een winstpunt voor de Kamer werd gekenschetst, en terecht. Maar de minister weigerde zijn standpunt ten aanzien van de belastingcorrectie te herzien. In plaats van de f 150 miljoen die een B.T.W.-verhoging per 1 juli 1970 de schatkist zou hebben opgeleverd, besloot hij thans tot een verder uitstel van de restitutie van omzetbelasting op oude voorraden, ten einde het „gat" in de begroting te dekken. Hij noemde deze laatste maatregel, die extra-zwaar op het bedrijfsleven zal rusten, „in de gegeven omstandigheden de minst kwade oplossing".

Daarvan was de heer Biesheuvel, en met hem een aanzienlijk deel der Kamer, geenszins overtuigd. In zijn repliek, dat onder grote stilte werd aangehoord, zei hij onder meer het volgende: Het ging hem er om, dat op een reeds gespannen arbeidsmarkt niet veel nieuwe spanningen dienen te worden toegevoegd.

De cumulatie van spanningen is eigenlijk niet door de minister bestreden. Wel moet ik wijzen op een merkwaardige uitspraak van minister Witteveen, namelijk dat hij in het licht van de thans bestaande uitzonderlijke situatie, o.a. de revaluatie van de D-mark, geen geforceerd leningprogramma wil door-

zetten en uit dien hoofde monetaire financiering niet uitsluit. Dit verbaast ons. De reactie had m.i. moeten zijn dat een zwaardere dekking in 1970 nodig was geworden. Inflatoire financiering voor 1970 valt moeilijk te rijmen met de primaire beleidsdoelstelling van doorbreking van de inflatiespiraal in 1970. De opbrengst van de opschuiving van de restitutie op voorraden is beperkt tot f 100 miljoen. Dit is minder dan de opbrengst van de wegvallende omzetbelasting. In de variant van de heer Biesheuvel wordt een wat zwaardere dekking bereikt, namelijk een bedrag van f 50 miljoen meer, dat dan niet hoeft te worden geleend.

De heer Biesheuvel behandelde vervolgens de argumenten van de minister als zou de verdeling van 600-300 miljoen uit conjuncturele overwegingen beter zijn, omdat dan een gelijke verdeling van de conjuncturele impulsen over 1970 en 1971 wordt bereikt.

Een grotere bestedingsimpuls in 1971 leek hem veel meer gewenst in plaats van twee gelijke impulsen, gezien de voorspelling van het Centraal Planbureau, dat voor 1971 een beginnende werkloosheid aangaf.

De heer Biesheuvel vervolgde: „Op grond van de zakelijke argumenten die door de minister zijn aangevoerd — ik vond ze niet zo sterk — ben ik er niet van overtuigd dat deze zwaardere druk op het bedrijfsleven, dat al zozeer is belast voor het begrotingsjaar 1970, minder kwaad teweeg zal brengen dan bijvoorbeeld een fifty-fifty verhouding in de teruggave van de loon- en inkomstenbelasting. De argumentatie van de regering heeft ons niet — ik hoop: nog niet — kunnen overtuigen.

Ik hoop dat wij er in slagen met onze argumenten de regering alsnog tot andere inzichten te brengen. Daarvoor is tijd nodig.

De regering heeft op deze openhartige kritiek een niet op alle punten bevredigend antwoord gegeven. Mag de AR-fractie dat dan niet zeggen? Wanneer dat al illoyaal is ten opzichte van het kabinet, wat blijft er dan nog over van de controlerende en begeleidende functie van het parlement? De AR-fractie wenst positief te staan ten aanzien van dit kabinet, zakelijk, kritisch van inselling en loyaal. Dat heeft de heer Biesheuvel zeer duidelijk tot uitdrukking gebracht. Zij wenst op deze wijze een goed overleg met de regering te voeren. Op deze wijze geeft zij gestalte aan het programma van actie. In dit programma leeft de AR-fractie haar eigen identiteit. v.R.

INITIATIEF-ONTWERP REORGANISATIE POLITIE DOOR M. W. SCHAKEL

De A.R. Kamerfractie heeft in haar vergadering van dinsdagmorgen, 21 oktober, besloten dat haar lid, M. W. Schakel, een initiatiefontwerp in zal dienen over de organisatie van de politie in Nederland. Het ontwerp beoogt het bestaande dualisme tussen rijks- en gemeentepolitie te doorbreken met een gewestelijk georganiseerde politie.

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Dr. KUYPERSTRAAT 3 - 's-GRAVENHAGE

Voor het partij-secretariaat - middelgroot kantoor - wordt, wegens huwelijk van de tegenwoordige secretaresse, gevraagd een

SECRETARESSE

Voor deze functie zoeken wij een medewerkster, die voldoet aan de volgende eisen:

- middelbare schoolopleiding;
- steno-typen Nederlands;
- enkele jaren ervaring;
- leeftijd 20 - 25 jaar.

Het bezit van het diploma secretaresse-opleiding strekt tot aanbeveling.

Salariëring in overeenstemming met leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventuele telefonische inlichtingen: 070-183960, toestel 5.

DOORBREKING LOON- EN PRIJSSPIRAAL MOET STERK CENTRAAL WORDEN GESTELD

ONS beoordelingsstandpunt voor 1970 zal aansluiten bij het fractiestandpunt, dat in voorgaande jaren is ingenomen. Wij menen, dat de consistentie in de beoordeling van het beleid door een fractie, van wezenlijke betekenis is voor een evenwichtig beleid van een kabinet", aldus de heer Kieft bij zijn financiële beschouwingen in de Tweede Kamer, vorige week woensdag.

De A.R. woordvoerder was begonnen met zijn waardering uit te spreken voor de grotere openheid van de begroting. Het is nu mogelijk om het beleid op wat langere termijn te overzien, dan het betrekkelijk jaar 1970. Daar was echter ook behoefte aan, omdat het financiële beleid er niet gemakkelijker op is geworden, nu sterk centraal moet worden gesteld de doorbreking van de loon- en prijsspiraal. Als dat niet zou worden gerealiseerd, zo meende spr., dan zou er van een evenwichtige voortzetting van een structureel uitgaven- en belastingbeleid en van tempering van de spanningen op de kapitaalmarkt en de conjunctuur niet zoveel meer terecht kunnen komen.

Volgens de heer Kieft zal het beleid staan of vallen met de doorbreking van de spiraal en juist dat deel van het beleid is een zaak die het kabinet het minst vast in eigen hand heeft, omdat het beleid mee afhankelijk is van de graad van medewerking van het hele bedrijfsleven.

De heer Kieft noemde hierna enkele punten, die bij de beoordeling van de begroting 1970 ook een rol moeten spelen.

In de eerste plaats is er na de afsluiting van de begrotingsstukken een nieuw feit opgekomen, namelijk de revaluatie van de D-mark, omdat dit zijn invloed heeft op de Nederlandse begroting, zeker wat de prijsvorming betreft. Een ander facet is, dat het onbehagen aan het loonfront groter is geworden.

Een derde zaak, die nu bij de beoordeling ook een rol speelt, is de vraag of het beleid van het kabinet aan zijn opvolger een eerlijke en reële kans geeft met een schone lei te kunnen beginnen.

„OOGSTJAREN"

Dit kabinet is immers bezig met zijn „overgangsjaren." Dat blijkt én uit de opening van zaken 1971, én uit een stuk rekening en verantwoording over het beleid in de jaren 1968-1971, dat in de miljoenennota te vinden is.

Dat betekent — nu het nog reëel kan — dat ik mij behoor af te vragen, welke mogelijkheden een nieuw kabinet worden gelaten. Die vraag is volledig legitiem.

De heer Kieft stelde vervolgens een aantal concrete punten uit de miljoenennota aan de orde. Allereerst noemde hij de structurele ruimte.

Die ruimte wordt in feite bijgesteld door f 337 miljoen buiten de toetsing te houden. Dat bedrag heeft, aldus spr. betrekking op de uitgavenstijging t.g.v. de B.T.W. Het was hem niet duidelijk, juist omdat de B.T.W.-opbrengst nog twijfelachtig is, waarom dit bedrag aan

uitgaven niet normaal ten laste van de ruimte is gebracht.

Spr. vond deze toegepaste methode op zijn minst een zorgelijke zaak.

De toerekening van de meeropbrengsten uit niet-belastingontvangsten ondervond eveneens bezwaar van de heer Kieft. Hij verwees naar de bezwaren die de heer Goudzwaard ten aanzien van dit punt vorig jaar ook maakte. Er wordt op deze manier namelijk een stukje conjunctuur ingebouwd in een normale begrotingsruimteberekening.

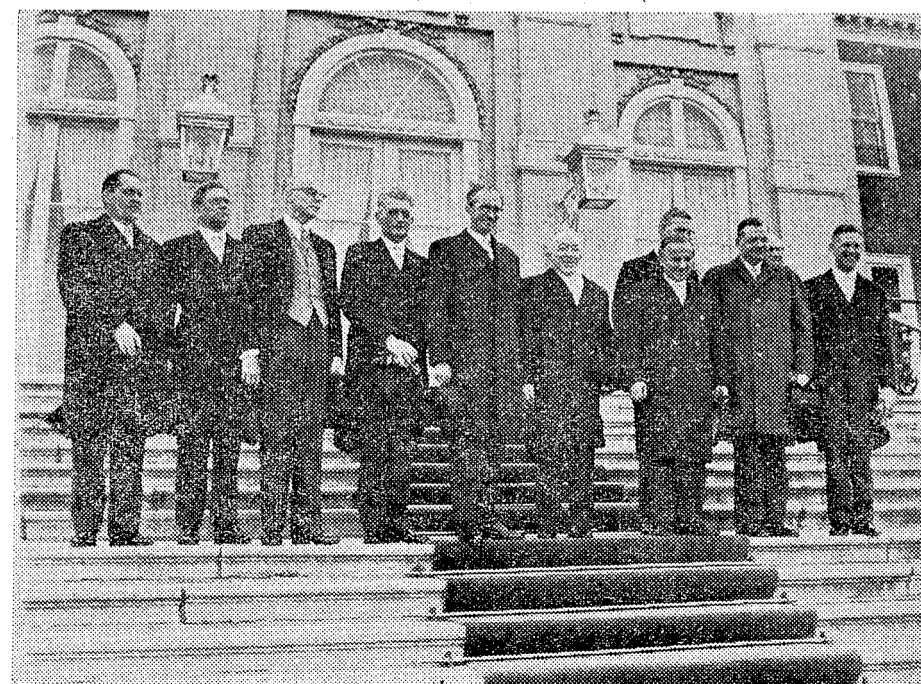
Nu blijkt uit de begroting 1970, dat er iets bijzonders is bijgekomen.

Deze extra bron voor extra vergroting van de ruimte dreigt op te drogen, nadat het kabinet er in ruime mate van heeft geprofiteerd. De terugval is vrij groot, 230 miljoen in 1970 tot 110 miljoen in 1971 en wat gebeurt er in 1972 en volgende jaren? aldus spr. Wie vangt straks de gevolgen van deze terugloop op en hoe? De uitgaven namelijk, die in vorige jaren hier tegenover hebben bestaan blijven definitief. Afgezien van de theoretische bezwaren meende spr., dat ook in de praktijk blijkt, dat de deugdelijkheid van deze methode betwistbaar is.

Volgens de heer Kieft heeft de begroting voor volgend jaar geen tegendruk. Hij merkte op, dat meer dan in 1969 er scherp op zal moeten worden gelet, dat de berekende impuls niet nog groter wordt. De minister voelt dat zelf ook wel, aldus de A.R. woordvoerder want vorig jaar constateerde hij een impuls van 5,8 en toen vond hij dat een goed uitgangspunt. Nu is de impuls weer 5,8 terwijl er een situatie is waarbij er grotere conjuncturele zorgen zijn. Nu constateert de minister: het percentage is niet onbevredigend.

Er is tussen beide conclusies een groot verschil. Spr. verbaasde zich daarom over het gemak waarmee de minister schrijft over het opvangen van de con-

Het kabinet bezig met de overgangsjaren.



juncturele impuls van de belastingcorrectie. Volledig neutraal inpassen is daar niet bij.

Spr. achtte dat in een periode van economische spanningen een niet gemakkelijk te vertalen punt, te minder omdat er nog een spanningsveld valt te constateren. De financiering 1969 is namelijk bar tegengevallen.

Spr. zei dat de inflatoire financiering tot nu toe vrij groot was. Over zeven maanden van dit jaar is ruim 1,8 miljard inflatoir gefinancierd.

De minister hoopt dat 1969 wel mee zal vallen, omdat er nog definitieve belastingontvangsten zullen komen en omdat de uit te schrijven staatsleningen de balans wel wat in evenwicht zullen brengen.

De heer Kieft vond dit niet erg overtuigend. Het financieringstekort is na mei 1969 toegenomen en de kans is vrij groot dat het jaar 1969 een stuk inflatoire financiering naar 1970 zal overhevelen.

En dat in een situatie waarin niet vaststaat, dat 1970 op dit terrein zijn eigen boontjes kan doppen.

De heer Kieft had liever gezien dat de begrotingsimpuls wat nauwer was afgestemd op het trendmatige groei van het bruto nationaal produkt. Hij vroeg of de minister daartoe in 1970 nog reële mogelijkheden zag.

Spr. concludeerde voorlopig, dat de begroting tendeert naar een procyclische (de begroting beïnvloedt de conjunctuur in stuwende zin) invloed in plaats van een neutrale.

Gelet op de bestedingsimpuls van het 2/3 deel van de belastingcorrectie, is dit niet direct aantrekkelijk.

DEKKING

Een derde facet, waarvoor spr. aandacht wilde vragen was de dekking.

Hij vond het wat spijtig, dat de Miljoenennota suggereert: de uitgaven-

groei wordt gedekt door de begrotingsruimte en het overige deel van de uitgaven door de belastingvergroting van 645 miljoen.

Spr. wilde niet zeggen, dat de voorgestelde dekking veel minder is dan die in 1969.

In zoverre heeft de minister gelukkig gevolg gegeven aan de waarschuwing die de heer Goudzwaard vorig jaar heeft geuit, zei hij.

Toch had hij twijfels.

„In de huidige omzetbelasting ligt een aantal tariefsverlagingen opgesloten — zo rond 50 miljoen — dat gedekt is uit de tijdelijke meeropbrengst van de B.T.W.

Deze bedragen zullen straks definitief moeten worden gedekt. Naar mijn mening in de periode van de duur van dit kabinet. Het heeft namelijk die tariefsverlagingen aanvaard. In de Miljoenennota vond ik hierover niet zoveel terug. De voorgestelde dekking in de vorm van een verschuiving van de rijksbetalingsplicht van omzetbelasting op de investeringsgoederen ad f 440 miljoen is hoe men het ook keert of wendt, een tijdelijke zaak.

De dekking van de Roolvink-miljoenen ten behoeve van een aantal zwakke groepen in onze samenleving roept ook vragen op. De rijksbijdrage aan het A.O.W.-fonds wordt definitief met 40 miljoen verlaagd en de gevolgen worden afgestoten naar het A.O.W.-fonds met alle gevolgen van dien, ook voor 1970, 1971 en later."

De andere 40 miljoen is een tijdelijke dekking aldus spr., waarvan de minister zelf zegt, dat de structurele dekking later en nader moet worden gezien. Hij vroeg zich af, waarom het aanvaardbaar is dat een dergelijke dekking wordt voorgesteld.

Dan is er nog de dubieuze raming van de opbrengst van de omzetbelasting.

Niemand weet hoelang de tijdelijke inzinking duurt; niemand nog kan nu zeggen of hier structurele factoren aan het werk zijn. Dat gold naar zijn smaak ook voor de tabaksaccijnsopbrengst. Maar juist daarom had voorzichtigheid moeten worden betracht met het doen van voorstellen tot tijdelijke dekkingen, al zijn er bij, die enkele jaren soelaas bieden. Tijdelijke dekkingen verschuiven de moeilijkheden.

„Overigens dringt het tot Staatssecretaris Van Son duidelijk door, dat de aanwezige drempels voor de kleine ondernemer, die wat kan en wil, al weer verhoogd worden, nu de omzetbelasting op de oude voorraden en dus het financieringskostenbedrag gaat stijgen voor de middenstand en de rentestand op de kapitaalmarkt aantrekt."

NIET AANTREKKELIJK

Er was nog een punt met de betrekking tot de dekking — eigenlijk een zaak van niet-dekken — dat bij spreker twijfels opriep.

De wijze van dekking van de sanering 1970 van het Gemeentefonds is in de ogen van de heer Kieft niet aantrekkelijk. In de hoofdlijnen van het beknopte regeringsprogramma staat heel duidelijk

(op pagina 55 onder e) dat bij verhoging van het voedingspercentage ten behoeve van het Gemeentefonds dit bedrag ten laste van de ruimte moet worden gebracht.

„Minister Witteveen doet het echter niet en brengt een vrij groot deel ten laste van het bedrag waaruit salaris en loonstijgingen worden opgevangen en brengt dit aldus buiten de begrotingsruimte.

Het mag dan zo zijn, dat uit het overzicht 1968-1970 blijkt, dat het overschot bij het Rijk in dit opzicht ongeveer gelijk staat aan het tekort bij de gemeenten. Ik vind het een zeer onaantrekkelijke weg uit een oogpunt van reële dekking. De aangevoerde argumentatie is naar mijn overtuiging weinig aannemelijk gemaakt tot nu toe. Al met al meen ik voorshand dat het dekkingskostuum waarin de begroting-1970 is gekleed, zó nauwsluitend is aangemeten, dat een onverwachte gebeurtenis dit kostuum wezenlijk kan beschadigen.”

1971 KRAP JAAR

Een vierde punt heeft betrekking op de uitgavenvoornemens 1970/1971.

„De Miljoenennota is niet onduidelijk: 1971 zal qua uitgaven een krap jaar zijn. Was er voor 1970 een relevante uitgavenstijging van 1651 miljoen, in 1971 bedraagt zij slechts 1440 miljoen. Dit betekent een daling van ± 12%.

De cijfers verstrekt over 1971 geven mij toch geen garantie dat de voorlopige ramingen zullen worden gerealiseerd zonder wezenlijk afbreuk te doen aan het afgesproken uitgavenbeleid. Gelet op prioriteiten die het kabinet nu wat duidelijker legt, betekent dit dat ergens anders een uitgavenafkalking gerealiseerd moet worden.”

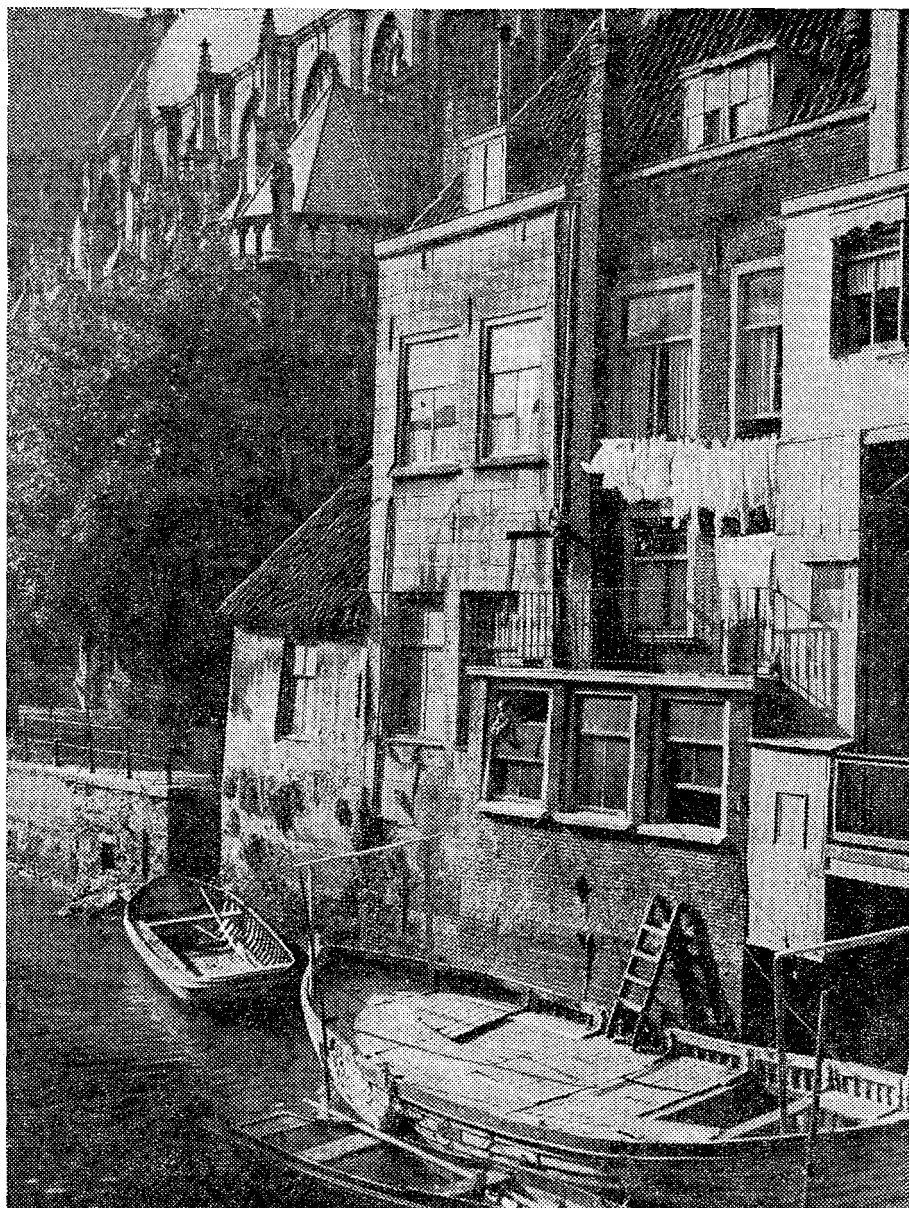
Spr. meende dat de Kamer op dit punt tijdig moet worden ingelicht. De prioriteit ook inzake de afkalking van de uitgavengroei is niet alleen een kabinetszaak. Spr. zou voor 1970 willen weten welke normen zijn of worden gehanteerd bij de vraag of en in hoeverre de uitgavengroei op bepaalde onderdelen in de begrotingshoofdstukken een halt wordt toegeroepen of afgekalfd worden. Uit de miljoenennota is duidelijk gebleken, dat ten behoeve van de uitgavengroei voor 1970 ruimte gemaakt is door bepaalde bestaande rijkstaken over te hevelen.

„De financiering van dagverblijven, de financiering van een sector uit de kindbescherming en de zorg voor de ter beschikking van de regering gestelden zijn — dit ligt althans in het voornemen — overgeheveld van de rijksbegroting naar de A.W.B.Z. Dat geeft een besparing van f 15 miljoen op de rijksbegroting, maar wie vangt deze overheveling op? Kan dat ook reëel?”

GEMEENTEFONDS

In dit verband wilde spr. ook wijzen op het Gemeentefonds.

„De beide saneringen, die van 1968 en die van dit jaar, zijn naar mijn overtuiging in wezen nahinkende saneringen geweest. De tekortsituatie, die er is, lijkt echter steeds meer van structurele



Krotopruijing vraagt grote bedragen voor gemeenten

aard te zijn. De vermoedelijke uitkomst van de gezamenlijke rekening in 1964 is f 70 miljoen en die over 1968 f 140 miljoen. Het aantal gemeenten met een aanvullende bijdrage stijgt. In 1965 was dit 70 en in 1968 was dit opgeklommen tot 139. Ondanks de periodieke sanering is er nu nog een geaccumuleerd tekort van f 500 miljoen, ultimo 1969. Wat denkt het kabinet van de groeiende tekorten bij het openbaar vervoer?

Bovendien ligt er op de nota over de bestuurlijke organisatie, waarbij het accent zeer duidelijk ligt op het regionaal bestuur. Zonder een eigen portemonnee daaraan te voegen, blijft deze zaak een academische kwestie en ik hoop niet, dat het een academische kwestie blijft, want daarvoor is deze zaak te belangrijk.

Er ligt ter behandeling het wetsontwerp eigen belastinggebied. Ik meen, dat dit een novum moet blijven en niet mag onttaarden in de sanering van de bestaande tekorten. Wijlen professor Oud stond steeds op dit positieve standpunt en ik meen, dat dit ook in 1970 waargemaakt zal moeten kunnen worden. Naar mijn mening is er reden om de vraag te stellen, of er voor de toekomst van de gemeenten door deze sanering iets wezenlijks wordt opgelost. De vlam onder de pan van de gemeentelijke uit-



Sanering binnensteden

gaven wordt niet alleen veroorzaakt door de spiritus van de gemeenten. Er liggen hier structurele brandhaarden. Het kabinet — hiervoor wil ik waarschuwen — komt er na 1970 niet mee klaar door in 1970 te proberen de dekking van die pan vast te solderen. Ik aarzel zelfs ten aanzien van 1970, want een aantal drukverzwaringen in de gemeentefinanciën zitten er nu al in.

De krotopruijingsubsidies en de reconstructie- en saneringsplannensubsidies vergen van de gemeenten in 1970 weer een extra bedrag. De uitgavenprijsbeïnvloeding door de omzetbelasting is groter dan waarop is gerekend; de gemeenten zullen dit in 1970 moeten opvangen. De stijging van de omzetbelasting in 1970 c.q. 1971 drukt door op de bijstandsuitkeringen en de druk op de gemeenten neemt toe, wanneer de nieuwe regelingen met betrekking tot de subsidieregelingen jeugdbeleid zullen zijn aanvaard.

Mijn indruk is, dat de conclusie voorlopig voor de hand ligt, dat de uitgaven in 1971 bij de gemeenten groter zullen zijn dan is aangenomen.

Ik begrijp niet, dat een gepokt en gemazeld man in gemeentezaken als de minister van Binnenlandse Zaken toch is, zó tegen de ontwikkeling van de gemeentelijke uitgaven aankijkt als de minister van Financiën in zijn nota voorstelt.”

SCHONE LEI

Tenslotte sprak de heer Kieft over de schone lei voor het nieuwe kabinet. Na de ervaringen, die in het verleden zijn opgedaan — de miljoenennota stelt dit met nadruk — achtte hij het gewenst aandacht te vragen voor de noodzaak, het mogelijk te maken, dat een volgend kabinet met een schone lei begint. Spr. vroeg of er in deze miljoenennota daartoe een reëel uitzicht is geboden?

„Ik durf op dit ogenblik nog geen „ja” te zeggen. De extra ontvangstengroei uit de niet-belastingmiddelen is eruit. Wanneer in de loop van 1970 of 1971 zou blijken, dat de exploitatielasten van het Gemeentefonds toch niet zijn gestabiliseerd door de saneringen, vindt het kabinet het dan redelijk, na de waarschuwing vanuit de Kamer en die vanuit de Raad voor de Gemeentefinanciën, de gevolgen te presenteren aan zijn opvolger? De suikeraccijns is verlaagd uit zeer bijzondere, zeer typische en tijdelijke ontvangsten. Acht het ka-

binet het juist een definitieve oplossing te verschuiven naar anderen?

De opbrengst van de B.T.W. is qua dekking nog een open zaak, evenals de tijdelijke dekking uit de meeropbrengst B.T.W. ten behoeve van een aantal in tarief verlaagde producten. Dit kabinet zal toch de consequenties, als de verwachtingen niet worden gehonoreerd, niet voor rekening van zijn opvolger willen laten? Dat kabinet krijgt toch al te maken met bijvoorbeeld de moeilijke vraag van de indexering van de A.W.B.Z.”

Spr. vroeg waarom het kabinet bijvoorbeeld slechts van jaar tot jaar de gevolgen van de Kennedy-ronde heeft gedeckt; staat voldoende vast dat men in 1972 hiermee niet meer zal worden geconfronteerd?

De grootste hap uit de extra dekking 1970 ad f 645 miljoen is een — zij het wat langdurige — toch een tijdelijke aanleggelegenheid. In 1973 brengt deze dekking praktisch geen cent meer op. De heer Kieft vroeg of de minister-president het redelijk vindt en rechtvaardig een claim van een dergelijke omvang over te hevelen naar hen, die na hem komen?

„Ik ben ervan overtuigd, dat de te- neur van mijn verhaal wat kritisch was en misschien hier en daar wat somber, maar de grotere openheid in deze begroting geeft daartoe naar mijn mening reëel aanleiding.

Tenslotte gaat het zowel de minister en het kabinet als mijn fractie om een evenwichtige realisatie van het beleid, zoals dat in de regeringsverklaring 1967 was aangekondigd. Daarom is mijn kritiek en zijn mijn twijfels niet geboren uit wantrouwen. Zij kwamen voort uit de behoefte in gezamenlijke inspanning en in reëel overleg het beleid veilig en zonder schade de eindstreep te doen behalen.”



Heeft minister Beernink zelfde visie als minister van Financiën?

DE DRAAD IS TE DUN

PROF DR. K. J. POPMA heeft een hoogst leerzaam boekje geschreven over: Evolutie, waarin hij ingaat op de vóórvragen, die sommige schrijvers over evolutie hebben laten liggen. Af en toe geeft de professor iemand op een bijna studentikoze wijze een veeg uit de pan. Dr. Segaar krijgt ook zo'n veeg, omdat hij in één artikel tot drie keer toe heeft beweerd, dat evolutie uit het Grieks komt, terwijl ieder, die een beetje Latijn kent, weet, dat het is gevormd van het Latijnse werkwoord e-volvo.

Daar heb je het nou, zo is de redenering van prof. Popma, als de mensen vervreemden van de klassieke wereld en de klassieke talen, dan beweren zij maar wat. En dat men de gymnasiale opleiding de nek omdraait, dat heeft zijn funeste gevolgen voor de wetenschap.

Prof. Popma zegt het eigenlijk wat genuanceerder, als volgt:

„De auteur heeft mij een beetje kriebelig gemaakt door driemaal te zeggen dat „evolutie” een Grieks woord is. Natuurlijk ben ik niet van plan, daaraan verregaande conclusies te verbinden. Maar ik vind het echt akelig, ik ben tenslotte classicus. En ik wéét, dat menig classicus dit onoverkomelijk zou vinden en brommen: kijk, wat drommel, daar heb je weer zo'n antihumanist, zo'n veredelde fietsenmaker, een vent die een puur Latijns woord Grieks noemt, het moet wat hamer ook niet gekker worden.

Ik zal niet zeggen, dat zo'n classicus voor 100 procent ongelijk heeft. Want ik kan me die schoolmeesterachtigheid best voorstellen, ik ben er zelf een toegewijd aanhanger van. Het is helemaal niet onmogelijk, dat het afbrokkelen en nu definitief doodschoppen van de klassieke opvoeding een zorgwekkend teken van onze tijd is, een symptoon van radicale cultuurontbinding. De humaniteit kan geen herberg meer vinden. En c'at is héél rot. Toch meende ik een geheel andere weg te moeten kiezen.

Laat het feit, dat dr. Segaar een puur Latijns woord Grieks noemt nu voor mij aanleiding zijn, zijn betoog met extra aandacht en extra aprioristische welwillendheid te lezen. Dat heb ik gedaan en het is mij uitmuntend gekomen. Toch zou ik dr. Segaar willen vragen: doe zo iets nou nóóit weer. Onze beschaving staat er héél beroerd voor, en de valse moord op de klassieke opvoeding kan betekenen, dat onze cultuur reeds vrij ver gevorderd is op de weg van haar zelfmoord”.

Ik kan er in komen, dat prof. Popma een blunder van dr. Segaar aangrijpt, om er tegen op te komen, dat het gymnasium geruisloos om zeep wordt geholpen. Want ik vind dat een wezenlijk verlies, al kom ik daarmee in tegenspraak met wat staatssecretaris Grosheide te Groningen heeft gezegd, toen hij het nieuwe gebouw van een van onze oudste christelijke gymnasia opende en tegelijk de doodsklok over de gymnasia luidde met de verklaring, dat ze behoren tot „veelal op sociale gronden bepaalde structuren!” Maar het voorbeeld, waar prof. Popma zijn boutade aan ophangt, is een veel te dun draadje.

Wanneer iemand, die geen gymnasiale opleiding heeft gehad, tot driemaal toe beweert, dat evolutie een Grieks woord is, is dat natuurlijk fout. Maar het is

geen gevolg van het ontbreken van zulk een opleiding, maar een gebrek aan zorgvuldigheid. Als iemand over evolutie wil schrijven en daarbij wil uitleggen, waar het wóórd evolutie vandaan komt dan kijkt hij dat even na. Daarvoor hebben we woordenboeken.

Ik herinner mij een preek, over een tekst, waarin het woord zegel voorkwam. Het was een tekst uit het N.T., de dominee had het uiteraard in de grondtekst nagekeken en daar het Griekse woord sphragis zien staan. Een woord met een bijzonder onzekere afleiding. Maar dat hinderde de dominee niet. Hij vertelde ons, dat de Nederlandse vertaling van sphragis, nl. zegel, komt van het werkwoord zeggen. En daarna ging hij verder, om voor ons de rijke gedachten te ontvouwen, die daaruit voortvloeien. Want een zegel zegt ons iets, het is een stuk verkondiging. U kent dat wel. In werkelijkheid heeft het Nederlandse woord zegel niets met het werkwoord zeggen te maken. Het is gewoon een vernederlandst Latijns woord, nl. sigillum, met dezelfde betekenis als ons woord zegel. Dominee had het in zijn woordenboek kunnen vinden, — als hij het even nagekeken had. Het zou de preek met tien minuten hebben bekort.

Maar prof. Popma moet wel weten, dat deze prediker een integrale Latijnse opleiding had gehad en ook nog een propjes had oedaan met als een van de hoofdbestanddelen Latijn.

Het geval, dat dr. Segaar herhaaldelijk beweerde, dat evolutie een Grieks woord is, bewijst dus niets, als het gaat om de waarde van de klassieke opleiding.

En het geval van dat zegel staat niet alleen. Op catechisatie is ons geleerd, dat zalig eigenlijk vol betekent, en dat gelukkig „dus” betekent vol geluk, en rampzalig vol rampen, en dat men ironisch zegt van een dronkaard, dat hij zalig is, want hij is ook vol, nl. vol sterke drank. Aan dit verhaal schijnt dr. Kuyper schuldig te zijn en hij had bepaald filologische kwaliteiten. Ik zou nog veel meer voorbeelden kunnen noemen, maar dit is genoeg. Prof. Popma moet doorgaan met zijn strijd voor een goede klassieke opleiding, maar hij moet het betoog niet weer ophangen aan zo'n dunne draad... H. ALGRA

NOTITIES VAN EEN RAADSLID

OP DE BRES EN IN DE HOEK

De provinciale en de gemeentepolitiek beginnen wat meer aandacht te krijgen. Begrijpelijk want volgend jaar zijn er verkiezingen voor de provinciale staten en voor de gemeenteraden. De partij als geheel schenkt ditmaal aan deze zaken ook aandacht getuige de conferentie die vorige maand vanwege de partij georganiseerd werd over het model voor een provincieprogramma dat een commissie uit het Verband van a.r. gemeente- en provinciebestuurders had ontworpen. Statenleden, bestuursleden van provinciale comités, Kamerleden en andere belangstellenden hebben daar over dat programma, dat in meer dan één opzicht een nieuw geluid doet horen gediscussieerd. Over het algemeen was men het met de getrokken lijnen eens. Binnenkort zal men een brochure waarin het programma en de discussie op die conferentie zijn opgenomen bij het partibureau kunnen bestellen. Het modelprogramma is daar al lang verkrijgbaar. Velen weten dat kennelijk niet, in ieder geval blijkt telkens dat men het niet kent. Dat geldt waarschijnlijk ook voor Zuid-Holland. In die provincie heeft men samen met de C.H.U. en de K.V.P. een provincieprogramma opgesteld waarin men naar onze mening tevergeefs naar een nieuwe geest of een nieuwe aanpak zoekt. De moeite die de partij zich gegeven heeft om ook in de provinciale politiek nieuwe wegen te zoeken is voor Zuid-Holland dus vergeefs geweest.

Het gaat in die provincie trouwens toch raar met dat programma. Ergens aan de top wordt het programma gemaakt — dat kan moeilijk anders — maar het meespreken of de inspraak van de kiesverenigingen is er nauwelijks bij. Dat verwachtte ik wel, tenminste gelet op het feit dat het programma omstreekt 8 oktober bij de secretarissen in de bus glijdt met het bericht erbij dat eventuele amendementen uiterlijk 20 oktober (een maandag) binnen moeten zijn. In tal van plaatsen is het niet

mogelijk binnen een week een vergadering van de kiesvereniging bijeen te roepen. Soms zal het zelfs moeilijk zijn het bestuur op korte termijn bijeen te roepen. Waarom heeft men de kiesverenigingen niet gewaarschuwd dat het programma dan en dan komen zou? Dan hadden de kiesverenigingen wel een vergadering kunnen plannen. Nu is de inspraak van onderop, — in onze partij die immers op kiesverenigingen steunt, een hoog goed — niet tot haar recht gekomen.

JAARVERGADERING

Onze gemeente- en provinciebestuurders kunnen op donderdag 30 oktober voor wat de kennis van de hedendaagse problemen betreft, bijtanken. Op die dag hoopt het Verband van verenigingen van a.r. gemeente- en provinciebestuurders zijn jaarvergadering te houden in het Jaarbeursrestaurant te Utrecht. In de morgenvergadering die om kwart over tien begint zal de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening Z. E. ir. W. F. Schut spreken over de woningbouw onder de titel „De gemeenten op de bres voor de huisvesting van de minder-draagkrachtigen”.

Voor gemeentebestuurders een pracht gelegenheid daarover wat meer te weten te komen of wel hun kritiek over de huidige gang van zaken rechtstreeks aan de bewindsvaandelaar kenbaar te maken.

's Middags zal de voorzitter de heer M. H. L. Weststrate spreken over „De gemeenten in een hoek gedrukt”. Gezien zijn artikelen in „De Magistratuur” zal die rede niet bepaald een lofprijzing zijn op het beleid van het kabinet ten opzichte van de gemeenten.

Mij is verzocht er op te wijzen dat deze vergadering ook toegankelijk is voor belangstellende niet-raadsleden of niet-statenleden. Met name wordt gedacht aan bestuursleden van kiesverenigingen maar niet aan hen alleen.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

PROTEST: EEN TEKEN VAN ZWAKTE

Allerwege klinkt tegenwoordig protest op: van kunstenaars, verkeersleiders, vakbonden, studenten e.d. Een ieder kan deze reeks naar behoefte aanvullen. Men vraagt zich af waarin al dit geprotesteerd zal resulteren en na enig nadenken kan men zelfs enkele stellingen poneren. Men kan het ook niet doen en een andere gedragslijn volgen.

In het laatste geval is een opmerking van president Kennedy tijdens de Cubaanse crisis interessanter en van betekenis. Eén van zijn adviseurs stelde voor

te protesteren bij de Sovjet-Unie, waarop de president naar voren bracht, dat een protest een teken van zwakte zou betekenen. Hij koos een andere oplossing, waarvan het resultaat — zoals bekend — bepaald positief is geweest.

Ook nu opent een dergelijke, meer zelfstandige wijze van benaderen grote vooruitzichten. Wanneer we beginnen of doorgaan — voor wie het aangaat — om niet alleen de stenen te metselen waar ze thuis horen en de huizen te vernieuwen, die er voor in aanmerking komen, maar ook de fouten op bestuurlijk terrein te corrigeren en bijvoorbeeld tekorten aan medezeggenschap op die terreinen, waarop de aanwezigheid er van tot nu toe node wordt

gemist, op te heffen, dan kunnen we niet anders dan inzien, dat deze activiteiten zowel moeilijker kunnen worden verenigd met een revolutionaire instelling als gemakkelijker en efficiënter leiden tot een samenleving, waarin meer mensen steeds minder tekenen van zwakte vertonen.

Ede, ir. E. Lagerweij.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**



Kabinet-Cals in de Tweede Kamer najaar 1967

TOEN de loonwet in de Tweede Kamer in behandeling was, heeft de minister-president verklaard: de regering is niet bereid, het wetsontwerp in te trekken. Er blijven twee mogelijkheden over als de Kamer het verwerpt, óf er komt een kabinetscrisis, óf de Tweede Kamer wordt ontbonden. Theoretisch is dat juist, maar een Kamerontbinding lag toch minder voor de hand dan een kabinetscrisis.

Wat het recht van Kamerontbinding betreft, daarover kan men alles vinden in het proefschrift van dr. De Kwaadsteniet. Hoe het in de Nederlandse Grondwet is geregeld, hoe de praktijk gedurende meer dan een eeuw is geweest, wat de verschillende staatsrechtgeleerden er van denken. Maar ook, hoe het in Engeland, in Duitsland, in België, in Frankrijk is geregeld. Men zou kunnen zeggen, dat het onderwerp uitputtend is behandeld.

Is het goed, dat de Grondwet aan de constitutionele Koning het recht geeft, de Staten-Generaal, elk der Kamers of beide te ontbinden? Dr. De Kwaadsteniet zegt zonder aarzelen: ja. En wij zijn het met hem eens.

Daarbij moet wel in het oog worden gehouden, dat de Kamerontbinding in Nederland iets wezenlijks anders is dan de ontbinding van het Lagerhuis in Engeland. Het Engelse Lagerhuis heeft zitting, totdat het wordt ontbonden. De prime-minister kiest voor die ontbinding het moment, dat hem voor zijn partij het meest gunstig lijkt, maar hij dreigt met ontbinding, als het parlement ongezeglijk wordt. Als hij maar blijft binnen de maximumzittingsduur van het Lagerhuis, dan staat het hem vrij, het moment van de ontbinding en dus van de nieuwe verkiezingen te kiezen. Het doet daarbij helemaal niet ter zake, of er een conflict met het Lagerhuis is. Als de eerste minister vindt, dat het geschikte moment gekomen is, dan verschijnt er een proclamatie van de Koningin, dat het haar wens is „het volk te ontmoeten”. En dat betekent dan, dat het volk in staat gesteld wordt, een nieuw parlement te kiezen.

WEZENLIJKE VERSCHILLEN

In Nederland zijn er twee wezenlijk zeer verschillende gevallen van Kamerontbinding. Als de Staten-Generaal hebben besloten, een grondwetsherziening in overweging te nemen, dan moeten beide Kamers worden ontbonden en aan de nieuw gekozen Kamers worden dan de ontwerpen tot herziening van de Grondwet voorgelegd, en zij kunnen alleen worden aanvaard met een tweederde meerderheid. Deze procedure is ingesteld, om een overhaaste en niet voldoende overwogen grondwetsherziening te voorkomen.

De gedachte was oorspronkelijk, dat de voorgeschreven Kamerontbinding diende, om de kiezers in de gelegenheid te stellen zich over de voorgestelde grondwetsherziening uit te spreken. Maar wij hebben het nu verschillende keren meegemaakt, dat de verkiezingen na de aanvaarding van een grondwetsherziening in eerste lezing, volkomen het karakter hadden van normale periodieke verkiezingen en het is nauwelijks

HET RECHT VAN KAMER ONTBINDING

NAAR AANLEIDING VAN HET PROEFSCHRIFT VAN DR. W. DE KWAADSTENIET

denkbaar, dat een voorgenomen grondwetsherziening zó als ingrijpend zou worden beleefd, dat de verkiezingen echt zouden staan in het teken van die herziening. Dat die herziening dus bij de verkiezingen een beslissende rol zou spelen.

Een andere zaak is het, wanneer de Kamerontbinding plaats heeft, omdat er een conflict is tussen de Kamermeerderheid en het kabinet. Dat om die reden de Kamer wordt ontbonden, komt zelden voor. Het heeft ook weinig zin, tenzij de regering mag aannemen, dat de verkiezingen een Kamer van andere samenstelling zullen opleveren, en dan wel zo, dat die nieuwe Kamer het regeringsbeleid wél wil steunen.

De ontbindingen van 1959 en 1967 kan men nauwelijks in deze rubriek onderbrengen. Het zijn nl. ontbindingen, die alleen ten doel hebben, de verkiezingen enige tijd te **vervroegen**, omdat het weinig zin heeft voor de korte periode, dat de Tweede Kamer anders nog zou zitten, een nieuw kabinet te formeren.

Er komt dan een soort overgangskabinet, dat terstond bij zijn optreden nieuwe verkiezingen uitschrijft: in 1959 het kabinet-Beel en in 1967 het kabinet-Zijlstra.

1907

Een schoolvoorbeeld, dat een der beide Kamers wordt ontbonden vanwege een conflict, en in de verwachting, dat de nieuw gekozen Kamer het kabinet de gewenste steun zal geven, is dan ook zeldzaam. Het duidelijkst is in dit opzicht de ontbinding van de Eerste Kamer in 1904, maar toen wist de regering, gezien de samenstelling van de Provinciale Staten, dat de nieuwe Eerste Kamer in meerderheid rechts zou zijn, terwijl in de ontbonden Kamer de liberalen de meerderheid hadden.

Dr. De Kwaadsteniet komt tot de conclusie, dat het ontbindingsrecht in de Grondwet gehandhaafd moet blijven, maar dat men het niet moet zien als een soort referendum en het ook niet mag beschouwen als een uitloeijsel van de leer der volksovereïneit. Het is „een organisatorisch-technisch middel” in ons staatsbestel. Wij kunnen ons daarmee geheel verenigen.



Dr. W. de Kwaadsteniet

Tegen de technisch-stilistische opzet van dit proefschrift hebben wij enkele bezwaren.

Vooreerst is het ons soms te wijdlopig. Dan lijkt het, alsof de schrijver bezig is, de zaak uit te leggen aan de eenvoudigen.

B.v. in deze trant (het gaat over het ontbindingsrecht van de president in de Westduitse Republiek):

„Duidelijk moet gesteld worden, dat de Bonds-president niet de plicht heeft in de gegeven situatie tot ontbinding over te gaan. Hij kan er toe overgaan; hij heeft er recht toe. De president behoeft niet automatisch tot ontbinding over te gaan.”

Een tweede bezwaar is, dat er een overvloedig aantal noten zijn toegevoegd, die in een vrij groot aantal gevallen eenvoudiger en logischer in de tekst zouden kunnen worden opgenomen. Ook weer een voorbeeld:

„De ontbinding van de Tweede Kamer in 1967 (noot 45) is een gevolg van . . . de door de Tweede Kamer aanvaardde motie-Schmeltzer, enz. noot 45: Ministerie Zijlstra, 22 november 1966-5 april 1967.”

HARDNEKKIG MISVERSTAND

Als er over Kamerontbindingen wordt geschreven, dan kijk ik altijd naar 1868. Het verhaal keert telkens terug, dat de gang van zaken aldus is: 1. verwerping begroting Buitenlandse Zaken; 2. Kamerontbinding; de Kamer keert ongeveer in dezelfde samenstelling terug; 3. voor de tweede maal de begroting van Buitenlandse Zaken verworpen; 4. Koning en kabinet overwegen een tweede Kamerontbinding.

Maar het laatste is beslist onwaar: de Koning heeft terstond na de tweede verwerping van dezelfde begroting de vorming van een nieuw kabinet opgedragen aan Van Lynden van Sandenburg. Dat is reeds verscheidene malen vastgesteld, maar het verhaal blijft hardnekkig. Dr. De Kwaadsteniet maakt hier géén fout en vermeldt alle gegevens, waaruit blijkt dat het „hardnekkig verhaal” er náást is. Maar het staat tot vandaag in verschillende leerboeken.

ROMPKABINET

Op een ander klein puntje ontkomt de schrijver nog net aan mijn kritiek. Hij noemt het kabinet-Beel van 1957 een „rompkabinet”. Zelfs een zogenaamd „rompkabinet”. Dat zogenaamd en die aanhalingstekens redden hem van kritiek. In 1648 „zuiverde” Cromwell het parlement en wat er overbleef werd gescholden als „The Rumpparliament”. Daar hebben Nederlandse geschiedschrijvers, ook al weer met hardnekkigheid, van gemaakt: rompparlement, en de Duitsers schreven in 1848 ook al van „das Rumpparlament van Frankfurt”.

Maar romp is in het Engels trunk en een romp is het deel van een beest, waarvan bij een geslachte koe de rumpsteak wordt gesneden. De romp is nl. dat speciale gedeelte van de romp, waar de staart aan vastzit en rompparlement was een **scheldwoord**, dat zich in keurig Nederlands moeilijk laat vertalen.

Daarom is de aanduiding rompkabinet voor het kabinet-Beel van 1959 in hoge mate ongepast. Maar er staat gelukkig het zogenaamd „rompkabinet”. En dat kan nog net.

Overigens hebben wij in 1959 al in Nederlandse Gedachten uiteengezet, dat de naam rompparlement onbehoorlijk was. Het is vergeefs geweest.

(Het is er net mee als met het verhaal dat minister Roolvink de term „lood om oud ijzer” heeft uitgevonden, als het gaat om de vergelijking tussen liberalen en socialisten. Dat hebben wij op een Partij Convent ook al eens gezegd, dat het fout was, maar het geeft niets. Dr. Veldkamp, die bezig is met de duidelijkheid, heeft het tóch weer met de gewone zelfverzekerdheid gezegd op zijn jongste persconferentie. Van hardnekkigheid gesproken . . .)

EXACT EN VOLLEDIG

De dissertatie van dr. De Kwaadsteniet is een volledig gedocumenteerde studie, waarin de stof uitputtend en met grote exactheid overzichtelijk wordt behandeld. Niet licht zal iemand nu nog iets nieuws of oorspronkelijks over dit onderwerp kunnen schrijven.

H. Algra

OUDE EN NIEUWE CITATEN

CIRKEL

In het blad „Verkeerstechniek” wordt een uitspraak over het gebruik van taxi's geciteerd:

„In vergelijking met de personenauto heeft de taxi een gunstig rendement, vooral doordat een besparing aan parkeerruimte wordt verkregen. Helaas zit het taxivervoer in Nederland in een vicieuze cirkel: doordat weinig mensen van de taxi gebruik maken is de taxi duur, en doordat de taxi duur is, maken er weinig mensen gebruik van.”

Zo zijn er nog wel enkele Nederlandse cirkeltjes te bedenken!

STRUCTUUR

Prof. dr. T. P. van der Kooy, hoogleraar in de economie aan de V.U., heeft een rede gehouden ter gelegenheid van de 69ste Dies van de V.U. Hij zei o.a.:

„Het liefdegebod in de praktijk, maar gaat het ten diepste om. Met als vrucht daarvan de solidariteit voor de noden en behoeften van de ander. De ongerechtigheid en ellende (verre naaste) die wij dan ontwaren, moet ons drijven tot inspanning van alle krachten om zowel dagelijkse nood te lenigen als noodzakelijke structurele veranderingen aan te brengen in de maatschappijstructuur.”

Maken wij er ook een vicieuze cirkeltje van?

RECHTERLIJKE MACHT

Mr. U. W. H. Scheeman, president van de rechtbank te Amsterdam, zei volgens Het Vrije Volk bij de installatie van een collega-rechter o.m.:

„De rechterlijke macht moet in een sfeer van insinuatie, verdachtmaking, beschuldiging, meestal van buitenaf, een enkele maal van binnenuit, overeenkomstig de wet en binnen de grenzen die zij trekt recht doen en zich staande houden.”

„In deze tijd is voor de uitoefening van ons ambt veel idealisme, toewijding, evenwichtigheid, standvastigheid en volharding nodig.”

Wij leven tegenwoordig onder een tirannie van een maatschappelijke agressie, van een maatschappelijke vernielzucht die ons genarigen houdt in loze kreten en blinde diskwalificaties”.

De rechter kon het wel eens over de politiek gehad hebben!

OPOFFEREN

Het Algemeen Dagblad schreef naar aanleiding van de benoeming van de heer Toxopeus tot Commissaris van de Koningin in Groningen o.a.:

„Toxopeus heeft nu 13 jaar de politiek geleid als Kamerlid, als minister. Hij bestuurder in hart en ziel, weigerde in 1967 een nieuw ministerschap. Hij offerde zich op omdat de liberalen op dat moment een politieke leider voor hun Tweede Kamerfracties wisten.”

Zulk een soort opofferingen zijn te overkomen. Dat kan niet van alle opofferingen worden gezegd!

ZOEN VAN MARGA

In de Volkskrant stond in de rubriek „Lezer aan het woord” o.m.:

„Ik begrijp niet, waarom de heer van Dis een ministeriële zoen onsmakelijk vindt. Maar ja, de man is 76 jaar en ik nog maar 57. Misschien denk ik er over 19 jaar ook anders over... Van de veel jongere Boer Harmsen begrijp ik echter helemaal niets. Dat praat net over „zedenkwetende figuren...” Hij moest eens zangles nemen en dan beginnen met het instuderen van het liedje „Ach m'n lieve blonde, kussen is geen zonde” Als Kamerleden zich geroepen voelen om zich met dit soort zaken bezig te houden, begin ik die jaarwedde voor de dames en heren wel erg hoog te vinden. En wat Marga Klompé betreft, voor mij mag ze gerust doorgaan. Een mens is nu eenmaal niet van beton.”

Kamerleden staan (soms) overal voor op de bres.

HET BEELD DER VADEREN

KUYPERIAANSE JOURNALISTIEK

NA de verkiezingen van 1918 trad het coalitieministerie Ruys de Beerenbrouck op, tegen de zin van dr. Kuiper. Het was dan ook allerminst met zijn instemming, dat Heemskerk, De Vries en Idenburg in dit kabinet zitting namen.

Maar in oktober 1919 werd bekend gemaakt, dat Idenburg zich op medisch advies moest terugtrekken.

Kuiper heeft daar toen in De Standaard het volgende artikel aan gewijd:

„De onderscheidene deskundigen, zowel in Rippoldsau en Weisserhirsch als te Utrecht, hebben aan minister Idenburg de keuze niet moeilijk gemaakt. Eenparig toch hebben alle doctoren zonder onderscheid, de conclusies genomen, dat er geen kwestie van is, dat de minister tot zijn departement zal terugkeren, doch dat hij het aan zichzelf verplicht is om zijn officiële staatkundige taak niet meer op te vatten, alvorens het genezingsproces geheel is afgelopen. Hiervan nu is op dit ogenblik nog geen sprake. Gevorderd is hij ongetwijfeld, maar nog niet ter helfte van wat het worden moet. Zonder verschil van inzicht waren alle medici geheel eenparig, ook waar ze niet onderling confereerden, van oordeel, dat de genezing wel komt en gaande is, doch slechts in haar eerste stadium: dat er niet aan te denken valt, om dat genezingsproces thans

te storen; en dat het daarom ten stelligste geboden is, dat minister Idenburg zich op het ogenblik uit Koloniën terugtrekt, ruste neemt, en het genezingsproces stil en ongestoord late doorwerken. Het behoeft wel nauwelijks gezegd, hoe dit enerzijds geheel onze partij niet alleen, maar men mag zeggen, heel het land teleurstelt, doch ongetwijfeld keurt men onder alle partijen zijn besluit om zich tijdelijk terug te trekken, goed. Oververmoeid is Idenburg uit Weltevreden hier terug gekomen en verreweg het beste ware geweest, indien hij zich met het oog hierop, niet in dit nieuwe kabinet had laten opnemen.

Zijn zitting nemen in dit kabinet was een zelfopoffering, die hij zich met het oog op de oorlog en het gevaar onze koloniën getroostte. Toch was het gewaagd, en nu van achteren blijkt wel overduidelijk, dat het veel gewenster ware geweest, zo hij zich toen ter tijd aan het zitting nemen in het kabinet had kunnen onttrekken. Ook zal het voor den minister-president geen geringe moeilijkheid opleveren, hem thans voorgoed te vervangen.

Gelukkig mag gezegd, dat Idenburg, weer in het gewone leven teruggekeerd, ons weer leiden en sterken kan. Er is geen sprake van dat hij zich zal moeten isoleren. Met ons en voor ons kan hij leven. Alleen maar, met zijn nog te zeer ontroerd gestel de last van Koloniën torsen, kan en mag hij niet langer. Het weer opnemen van zijn rol als staatsman ligt in de toekomst”.

ARJOS ORGANISEERT NEGEN SPEAK-INS

Het dagelijks bestuur van de Nationale Anti-Revolutionaire Jongerenorganisatie gaat in november en december in alle provincies een SPEAK-IN organiseren. Voor deze open gesprekken zullen alle Arjosleden in de provincie uitgenodigd worden. Ook zijn belangstellenden en niet-Arjosleden welkom op deze open bijeenkomsten, waar met name de politieke vraagstukken zullen worden doorgesproken. De bijeenkomsten zijn juist daarom van zo groot belang, temeer daar de resultaten van de Arjosraad en Partij Convent in de discussie naar voren kunnen komen. De vergaderdata zijn als volgt vastgesteld:

FRIESLAND - donderdag, 6 nov.
NOORD-HOLLAND - donderdag, 13 nov.

GRONINGEN - dinsdag, 18 nov.
UTRECHT - donderdag, 20 nov.

ZUID-HOLLAND - maandag, 24 nov.

GELDERLAND - donderdag, 27 nov.

OVERIJSSSEL - maandag, 1 dec.

DRENTE - maandag, 8 dec.

ZEELAND - NOORD BRABANT/
LIMBURG - donderdag, 11 dec.

In de rubriek „Wij komen bijeen” zullen de aanvangstijden en vergaderplaatsen te zijner tijd worden opgenomen.

NOTEER NU REEDS DE DESBETREFFENDE DATUM.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC. **HAHBO**
HOUTBOUW
TARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

T. DE VRIES STUKADOORSBEDRIJF

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw
voorkomend
stukadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486



CHR. COÖP. Spaarbank „Eigen Haard, g.a.

LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk in 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27902 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGINGSBOEKJES

6% - 5%

JEUGDSPAARDERS
AMBTENAREN (met premie)

4 1/2%

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR
(ook voor salarissen,
A.O.W., pensioenen etc.)

4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevende) girorekening:
Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

ER IS IN WEST-DUIJTSLAND MEER VERANDERD DAN MEN OPPERVLAKKIG ZOU MENEN

NU we langzamerhand over de eerste analyses van de in West-Duitsland gehouden Bonds-dagverkiezingen beschikken, blijkt dat zich daar heel wat meer verschuivingen hebben voorgedaan dan op het eerste gezicht uit het resultaat zou blijken.

Het is daarom van belang hierop wat nader in te gaan en dit te meer, daar de berichtgeving over deze verkiezingen in de Nederlandse pers nogal beneden de maat gebleven is. De dag vóór de verkiezingen wist een landelijk blad het resultaat en de regeringscombinatie al te melden — wat achteraf niet klopte; soms leek het wel of men teleurgesteld was, dat de NPD er toch niet in geslaagd was in de Bondsdag door te dringen en telde men voor het gemak de grootste partijen qua mentaliteit hier maar bij, om toch maar ergens tegen aan te kunnen schoppen. Persorganen van uiterst links tot rechts bleken plotseling de spreekbuis van de CDU te zijn geworden en namen haar — begrijpelijke — teleurgestelde reacties over, liever dan aandacht te wijden aan enkele opmerkelijke verschijnselen, die al in de avond na de verkiezingen aan het licht traden.

S.P.D. GROOTSTE PARTIJ

Eerst een paar algemene opmerkingen vooraf. Het is onjuist te zeggen, dat de CDU/CSU de grootste partij gebleven is. Het gaat hier om twee partijen met twee aparte besturen, die zich voor de verdeling der televisiezendtijd als twee aparte partijen hebben laten registreren en die als twee aparte partijen belastinggelden voor de politieke partijen geïncasseerd hebben. Wel werken ze in de Bondsdag samen in een gemeenschappelijke fractie. De SPD is nu met 224 zetels de sterkste partij, de CDU heeft er slechts 193. In de tweede plaats mag niet worden gezegd, dat een kleine coalitie SPD-FDP tegen de wens der kiezers zou ingaan; integendeel, de wens van de kiezers ging juist in deze richting. Blijkens een officieel interview van Brandt die met veel tegenzin van het begin af aan aan de grote coalitie heeft meegedaan, ging diens voorkeur in de eerste plaats uit naar een kleine coalitie SPD-FDP; zou dat niet mogelijk zijn, dan naar een kleine coalitie CDU/CSU-FDP met de SPD in de oppositie en pas in de derde en laatste plaats naar een herstel van de grote coalitie. De liberale leiders hadden voor de verkiezingen laten weten, dat ze op een coalitie met de SDP en op een verbreking van de grote coalitie aanstuurden. Oppervlakkig gezien is hun dat niet gelukt, maar bij nadere beschouwing blijkt, dat de FDP vrijwel haar hele rechter vleugel aan de CDU/CSU heeft verloren en een links-midden partij is geworden met een derde nieuwe jonge kiezers. Zou ze na dit mandaat van haar kiezers desondanks met de CDU/CSU in zee gaan, dan betekende dit het einde

van de partij, maar ook een vervalsing van de wens van haar kiezers.

MEER DIRECTE ZETELS

Voor het eerst heeft de SPD die blijkens enquêtes vóór de verkiezingen nog nooit zo hoog genoteerd heeft gestaan, een grote aanhang in de traditionele middengroepen gekregen. De prestaties van de SPD-ministers in het kabinet van de grote coalitie zijn gehonoreerd. Voor het eerst veroverde de SPD meer directe zetels dan de CDU/CSU. De Westduitse kiezer brengt twee stemmen uit; zijn eerste stem beslist mede over de verdeling van de helft der Bondsdagzetels volgens een districtenstelsel; die brengt hij op een kandidaat in zijn kieskring uit.

Zijn tweede stem wordt landelijk meegedeld en volgens het systeem van evenredigheid over de partijen verdeeld. Nu is gebleken — en dat is de avond na de verkiezingen o.a. bij Karlsruhe al opgevallen — dat er nog nooit zo vaak gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om met de twee stemmen op twee verschillende partijen te stemmen.

Heidelberg bleef een CDU-stad, maar winnaar in de kieskring werd de financiële expert van de SPD, Alex Möller. In Frankfurt bleek dat in een bepaald stemlokaal een niet onaanzienlijk percentage van de kiezers met zijn twee stemmen de gewenste regeringscombinatie had aangegeven, n.l. SPD-FDP. Vrouwen die volgens traditie meest CDU stemden, gaven nu in Keulen voor 58% hun stem aan de SPD. In Neurenberg-Zuid, diep in Beieren, was het een vrouw, de SPD-minister voor gezondheid Ströbel, die de SPD met 50,9% aan het hoogste percentage tweede stemmen hielp. Op deze wijze verloren niet-populaire CDU en CSU-leiders ook duizenden „eerste stemmen”, die naar een andere partij gingen.

Een andere belangrijke conclusie is, dat de CDU/CSU zich daarom met geringe winst handhaven konden, omdat rechtse FDP-kiezers en masse CDU hebben gestemd. Overal waar de SPD sterk vooruit is gegaan, leed de CDU de grootste verliezen (Sleeswijk-Holstein: CDU -2,1; SPD +4,8; Hamburg: CDU -3,6; SPD +6,3; Nordrhein-Westfalen: CDU -3,5, SPD +4,2; Keulen II: CDU -9,2, SPD +10,2; Rheinisch-Bergische Kreis: CDU -8,2; SPD +9,7). Het afvloeien van de liberale rechter vleugel is het duidelijkst in twee districten na te gaan waar de FDP die in deze streken een sterke rechtse aanhang had, de zwaar-

DOOR DR. G. VAN ROON

Stakingen, APO-onlusten of interne strubbelingen binnen een plaatselijke SPD bleken op het resultaat vrijwel geen invloed te hebben gehad. Ondanks studentenmoeilijkheden en stakingen bereikte de SPD b.v. in Kiel 52,1%; in Bremen ondanks een SPD-schandaal 53,4%.

DUIDELIJKHEID

Resumerend: het politieke beeld in West-Duitsland heeft aanmerkelijk aan politieke duidelijkheid gewonnen. Tegenover een conservatief-rechtse combinatie (CDU/CSU) staat een links-midden combinatie (FDP/SPD). Wel heeft de kleine coalitie een geringe meerderheid, maar Adenauer is in 1949 met slechts 1 stem verschil Bondskanselier geworden en het is waarschijnlijk niet te verwachten dat eventuele rechtse leden van de FDP-fractie tegen Brandt zullen stemmen.

Niet oninteressant is, dat de Russen die voor een SPD-FDP-regering duidelijk belangstelling hebben getoond, op indirecte wijze haar meerderheid in de toekomst willen versterken.

Hoewel verklaringen uit de DDR elkaar tegenspreken, zijn waarschijnlijk enkele weken geleden bij de ratificering door de DDR van het verdrag tegen verspreiding van kernwapens de Oostberlijnse stemmen voor het eerst bij de andere geteld. Hiermee is het Westen een motief gegeven, de stemmen der Westberlijnse afgevaardigden ook mee te tellen, wat in het voordeel van een coalitie SPD-FDP zou zijn. Maar ook zonder die Oosteuropese hulp is er in West-Duitsland meer veranderd dan men oppervlakkig zou menen.

Natuurlijk zou een groter verschil gemakkelijker zijn geweest. Mocht de CDU/CSU via haar meerderheid in de Bondsraad moeilijkheden willen veroorzaken, dan kan ook dat via de deelstaten waar verscheidene CDU-SPD en CDU-FDP coalities bestaan, zonodig worden gecorrigeerd. Na 20 jaar regeringspartij te zijn geweest, kan de CDU een periode van oppositie goed gebruiken.



Willy Brandt
Nieuwe Bondskanselier

ste verliezen te incasseren kreeg: Waldeck (Hessen) FDP -12,4; CDU +4,9; NPD +4,9; Fritzlar-Homberg (Hessen) FDP -11%; CDU +4; NPD +4,7. Waar komt de SPD-winst vandaan? Minstens een derde van vroegere CDU/CSU kiezers. Waar handel, vervoer, industrie een grote rol spelen, hebben de middengroepen voor het eerst SPD gestemd — een reservoir dat nu door de SPD ontsloten maar dat bepaald nog niet op is; in gebieden die economisch achtergebleven zijn of een sterk agrarisch karakter dragen, had de CDU/CSU meer kans.

ZETELVERDELING (OFFICIËLE VASTSTELLING)

Partij	kieskring-zetels (1e stem)		landelijke zetels (2e stem)		Totaal		met W. Berlijn	
	1969	1965	1969	1965	1969	1965	1969	1965
SPD	127	94	97	108	224	202	237	217
CDU	87	118	106	78	193	196	201	202
CSU	34	36	15	13	49	49	49	49
FDP	—	—	30	49	30	49	31	50

WIJ KOMEN BIJEEN

Op zaterdag 25 oktober a.s. wordt de Drentse deputatenvergadering gehouden, de najaarsvergadering van de provinciale organisatie van de A.R. Partij in Drente.

Plaats: „Bellevue” te Assen.

Aanvang morgenvergadering 10.00 uur, middagvergadering 14.00 uur.

's Morgens worden de huishoudelijke zaken behandeld, 's middags is er een bespreking van het politieke beleid van het A.R. deel van de Provinciale Staten van Drente.

Op donderdag 30 oktober houdt het Verband van A.R. gemeente- en provinciebestuurders haar JAARVERGA-

DERING in het Jaarbeursrestaurant te Utrecht.

Aanvang: 10.15 uur.

In de morgenvergadering houdt de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, ir. W. F. Schut, een rede: „De gemeenten op de bres voor de huisvesting van de minder-draagkrachtigen”.

Daarna is er een discussie en vervolgens komen de jaarverslagen aan de orde.

In de middagvergadering spreekt de voorzitter van het Verband, de heer M. H. L. Weststrate, over „De gemeenten in de hoek gedrukt”. Ook hierna is er mogelijkheid tot discussie.

De vergadering die uiterlijk om 16.30 uur zal zijn afgelopen, is toegankelijk voor leden en belangstellenden.

Op donderdag 6 november belegt de A.R. Statencentrale Bedum-noord een

algemene vergadering in „Concordia” te Bedum.

Aanvang: 19.30 uur.

De agenda vermeldt de kandidaatstelling voor de verkiezing van leden van de Provinciale Staten.

De heer O. Bakker, uit Westernieland, zal spreken over „Hoe werken de Provinciale Staten?”

9 gulden voor 90 jaar arp



VERTROUWENSADRUSSE
EIGEN KRING IN

FRIESLAND

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534



presenteert
europese
„FORTEX”
herenmode

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

LEMMER NAGELE - Telefoon 05276 - 2460
Lemmer Straatweg 2 - Telefoon 05146 - 1564 b.g.g. 1307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN
KOOKAPPARATEN VOOR KOLEN, OLIE
EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting Vakkun lige aansluiting



*Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting*

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

OFFSETDRUKKERIJ FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - SNEEK

RIVEL

*Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDES*

SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124 - 1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

H. HORTENSUS & ZOON

METSELAARS EN AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werkzaamheden

NIEUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5579

HANDELSMIJ A. VAN ROON N.V.

Westhavenkade 61
VLAARDINGEN
Tel. 010 - 343492 en 343046

Speciaal adres voor boots-
huizen, caravanluifels,
watersport- en
kampeerartikelen

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT - DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

Lusthofstraat 27 Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheken*

TELEFOON 05983 - 360



ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

GRONINGEN

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

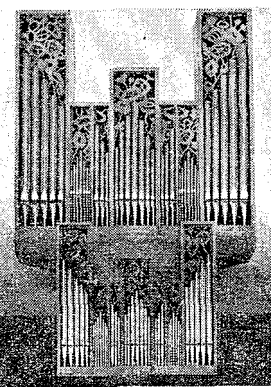
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

H. R. van Triest N.V. FOURAGES

DWINGELOO

Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)

Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop van uw ruwvoerders



ECHTE
KERKORGELS

OOK VOOR
MODERNE KERKEN

ORGELBOUW

Ernst
Leeflang

APELDOORN

TELEFOON 05760-17582

H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

DEVENTER

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970



Landbouwwerktuigenfabriek

VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 3041



CENTRAAL COMITE SPRAK OVER CONCEPT-RESOLUTIE VOOR PARTIJCONVENT

Het Centraal Comité van A.R. Kiesverenigingen heeft in haar vergadering van 24 oktober j.l. gesproken over een ontwerp-resolutie voor het Partij Convent van 8 november a.s.

N.a.v. deze discussie in het C.C. is inmiddels de volgende tekst aan de leden van het Partij Convent toegezonden:

Het Partij Convent van de A.R.P., op 8 november 1969 te Utrecht bijeen, spreekt, in aansluiting op de resolutie van 25 mei 1968, het volgende uit:

1. Internationaal en nationaal voltrekken zich belangrijke ontwikkelingen. Deze plaatsen alle politieke partijen voor een grote verantwoordelijkheid.

Het Evangelie stelt niet alleen het persoonlijk handelen, maar ook de structuren van de samenleving onder de kritiek van zijn norm en wijst ons de weg naar een nieuwe samenleving.

Een christelijke politieke partij zal in haar beleid zichtbaar dienen te maken, dat het Evangelie een vernieuwende kracht is.

Dit moet haar brengen tot een kritische instelling ten opzichte van de gevestigde samenlevingsorde.

Dit dient haar te weerhouden van een beleid van behoudzucht, vlucht uit de werkelijkheid en pragmatisme als levenshouding.

Langs een weg van gerechtigheid en solidariteit moet zij streven naar vernieuwing van de nationale en internationale samenleving, zodat deze in haar

structuren en verhoudingen beter beantwoordt aan de norm van het Evangelie.

2. Het Partij Convent acht het noodzakelijk ter verwezenlijking van zulk een beleid, te streven naar samenwerking en gemeenschappelijk optreden met andere partijen, welke in hun praktische politiek daarvoor mede verantwoordelijkheid willen dragen.

In bijzondere mate is samenwerking gewenst met die partijen, met welke naast overeenstemming over het program, ook overeenstemming bestaat over het uitgangspunt.

3. Het Partij Convent heeft kennis genomen van de rapporten, welke tot nu toe door de „18" zijn uitgebracht.

Het is van oordeel, dat in deze rapporten een streven tot uitdrukking komt, dat beantwoordt aan de eis, hierboven aan een politiek beleid voor deze tijd gesteld.

Op grond van de in de „18" bereikte overeenstemming ten aanzien van het uitgangspunt en ten aanzien van de hoofdpunten van politiek beleid, zoals neergelegd in de bedoelde rapporten, spreekt het Partij Convent uit, dat het mogelijk moet zijn met C.H.U. en K.V.P. overeenstemming te bereiken over de programmatische vormgeving van een vernieuwingsgezinde politiek in evangelische zin.

4. Het Partij Convent is van oordeel, dat het voor de realisering van deze

politiek gewenst is, dat uit de drie partijbesturen een commissie wordt gevormd, welke een urgentie-program opstelt, waarin op een voor de kiezer duidelijke manier die punten worden opgenomen, welke in de volgende regeringsperiode bij voorrang moeten worden gerealiseerd.

Bedoelde commissie dient in oktober 1970 rapport uit te brengen aan de drie partijbesturen.

Voorts zal aandacht moeten worden geschonken aan de vraag welke personen bij de uitvoering van het program een belangrijke rol kunnen spelen.

5. Op basis van programvergelijking en via oriëntatie omtrent het standpunt van andere partijen, zullen de drie partijen ook dienen te onderzoeken met welke partners de uitvoering van een dergelijk beleid het beste kan plaatsvinden.

Het uitspreken van een voorkeur kan alleen geschieden op basis van wederkerigheid. De verantwoordelijkheid hiervoor berust niet alleen bij de drie partijen.

Het Partij Convent spreekt uit, dat samenwerking met C.H.U. en K.V.P. niet beoogt te leiden tot een exclusieve opstelling.

In het licht daarvan en met het oog op de regeerbaarheid van het land, dient in elk geval niet bij voorbaat samenwerking met andere partijen te worden uitgesloten of bemoeilijkt.

27,6

dat is het percentage van het bedrag, dat nog moet binnenkomen voor het fonds. Zie pag. 2.

COMMENTAREN

over de gulden, militaire oefenterreinen, jeugdbeleid en onze fruitteilers kunt u vinden op pag. 3 en 5.

ZATERDAG 1 NOV.

behandelt de Arjosraad een resolutie die staat afgedrukt op pag. 4. Op deze pagina ook nieuws uit de Tweede Kamer.

DE MOTIE

Van Schaik, n.a.v. de drie van Breda, werd ingetrokken na het indrukwekkende antwoord van minister Polak, zie pag. 5.

DE BRANDWEER

is volop in discussie in Nederland. Op pagina 6 en 7 schrijft een medewerker over alles wat er aan de brandbestrijding vast zit.

GEMEENTEN

hebben het vandaag niet gemakkelijk. Op pag. 8 kunt u lezen wat er allemaal voor financiële perikelen bestaan in veel gemeenten.

VRIJWILLIGERS

zijn nodig om een beroepsleger te vormen. Zijn er echter voldoende mensen bereid in ons land om een militaire loopbaan te kiezen. Zie pag. 9.

CITATEN

oude zowel als nieuwe, zie pag. 10.

WAT DOEN ZE

die Arjossers, wat stemmen ze, wat lezen ze? Zie pag. 11, waar de uitslag staat van een enquête.

VOLGENDE WEEK

hopen we aandacht te schenken aan de uitslag van de verkiezingen in Suriname en vooral aan de grote verschuivingen die er hebben plaats gevonden in de partijverhoudingen. De heer Pengel leed een nederlaag. De Hindoestaanse partij won.

Volgende week ook artikelen over Europa en de topconferentie in Den Haag en over het toneelbestel in ons land.

Verder uiteraard nieuws uit het parlement.



RADIO

Op vrijdag 7 november a.s. heeft de A.R.P. een radiouitzending.

Luister op die dag van 18.20-18.30 uur naar de radio Hilv. II (298 m).

9 gulden
voor
90jaar
arp

IN EÉN WEEK f 12.000,- ERBIJ

THANS NOG SLECHTS 27,6%

GIREER JUIST NU

Geld voor het fonds blijft binnenkomen.

27 september f 5.000,— erbij.

11 oktober f 8.000,— meer.

18 oktober f 7.000,— toegevoegd.

25 oktober f 10.000,— erbij.

1 november f 12.000,— meer.

Een stijgende lijn.

Wij zijn benieuwd wat op 8 november a.s. tijdens de vergadering van het Partij Convent medegedeeld kan worden.

Dan wordt een voorlopige eindstand bekend gemaakt.

De campagne voor het jubileumfonds willen wij namelijk in de komende weken afronden.

Aan elke grote activiteit moet een einde komen. Zo ook aan deze actie als zodanig. Het speciale gironummer blijft overigens gehandhaafd. En wij verwachten nog vele giften ook in de komende tijd.

VERRASSEND

Met name verwachten wij natuurlijk nog een verrassend aantal giften bij de overgang van de oktobermaand in de maand november.

Het is nu de tijd van gireren. Gireer ook een gift voor het fonds ter gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de A.R.P.

Werk wacht.
Geld is nodig.

Wij nemen aan, dat u wilt bevorderen, dat een zo hoog mogelijk bedrag op 8 november a.s. reeds kan worden bekend gemaakt.

De stand was vorige week f 350.000,—. Thans is binnen f 362.000,—

Binnen is 72,4%
Resteert dus nog „slechts” 27,6%.

Het doel blijft immers f 500.000,— 100%
Dit doel komt langzaam maar gestaag dichterbij.

Het gaat om nog f 138.000,—.

JUIST NU

Het is ieder duidelijk, dat het doel bereikt kan worden.

Daarom moeten wij er met elkaar nu nog wat aan doen.

Juist in deze weken.

Graag — als het even kan — deze week. Elke grote, elke kleine gift is zeer welkom.

Wij herinneren u aan het fonds.

Herinnert u weer anderen in uw omgeving aan het belang van een goede voortzetting en uitbreiding van het werk van de partij in deze tijd, dat wij — kort geformuleerd — hebben aangeduid met de drie woorden: kadervorming, publiciteit, buitenlands contact.

Vraag anderen uw goede voorbeeld te willen volgen, door ook een — grotere of kleinere — bijdrage over te maken op het speciale gironummer: 712.000 t.n.v. Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag.

Vraag dit anderen in uw omgeving; leden en sympathisanten.

Een persoonlijk woord doet veel.

Vele duizenden deden reeds iets; nog duizenden kunnen volgen. Nu graag zo spoedig mogelijk.

PARTIJORGAAN

Het is vanzelfsprekend, dat bij een actie als deze de steun van alle partijorganen uiterst belangrijk is.

Alle leden zijn weliswaar een en andermaal rechtstreeks per brief benaderd, maar een brief kan gemakkelijk tussen allerlei papieren zoekraken. Een brief kan ook even terzijde worden gelegd voor betere behandeling, terwijl dit dan vervolgens vergeten wordt. Daarom behoort een stimulerende herinnering, een persoonlijk woord, er echt bij.

Wanneer men in dit opzicht in deze weken nog iets kan doen, zou dit natuurlijk bijzonder waardevol zijn.

Wat de kiesverenigingen betreft, waar de besturen op pad zijn geweest, kon praktisch steeds een redelijk tot goed bedrag in korte tijd verzameld worden.

In dit verband moet tevens onderstreept worden, dat de ervaring bewijst, wat overigens natuurlijk bekend is, dat velen geen eigen girorekening hebben. Men moet dan apart naar het postkantoor om zijn bijdrage te storten.

De kiesverenigingsbesturen kunnen het vele mensen gemakkelijker maken door even langs te gaan en het geld contant in ontvangst te nemen en daarna als totaalbedrag aan het fonds over te maken.

Wij rekenen gaarne op de medewerking van alle partijorganen voor het fonds in deze weken.

CLIMAX

In deze dagen hopen wij dus op een climax in het aantal giften.

Wij verwachten, dat wij als partijleden met elkaar het zo nabij

9 gulden
voor
90 jaar
arp

zijnde doel metterdaad zullen bereiken, wanneer wij samen de zaak willen klaren. En dat zit er dik in als wij de resultaten ook van de afgelopen weken bekijken.

PARTIJ CONVENT 8 NOVEMBER A.S.

Op zaterdag 8 november a.s. wordt het najaars-Partij Convent te Utrecht gehouden in het nieuwe Jaarbeurs Congres- en Vergadercentrum. De aanvang van de vergadering is te 10.00 uur.

Na de opening door de voorzitter van het Centraal Comité, dr. A. Veerman, worden eerst de huishoudelijke zaken, w.o. de financiën, behandeld. Verder zal de behandeling plaatsvinden van een vooraf toegezonden ont-

werp-resolutie betreffende de positie van de A.R.P. in de Nederlandse politiek.

De vergaderingen van het Partij Convent zijn openbaar. Belangstellenden zijn derhalve welkom.

Voor een toegangsbewijs kan men zich wenden tot het partijsecretariaat, dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Toegangsbewijzen worden verstrekt zolang de voorraad strekt, gelet op de ruimte, welke de vergaderzaal biedt.

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Dr. KUYPERSTRAAT 3 - 'S-GRAVENHAGE

Voor het partij-secretariaat - middelgroot kantoor - wordt, wegens huwelijk van de tegenwoordige secretaresse, gevraagd een

SECRETARESSE

Voor deze functie zoeken wij een medewerkster, die voldoet aan de volgende eisen:

- middelbare schoolopleiding;
- steno-typen Nederlands;
- enkele jaren ervaring;
- leeftijd 20-25 jaar.

Het bezit van het diploma secretaresse-opleiding strekt tot aanbeveling.

Salariëring in overeenstemming met leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres. Eventuele telefonische inlichtingen: 070-183960, toestel 5.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

TOT KRITIEK BEVOEGD

DOOR H. ALGRA

BIJ de Algemene Beschouwingen Rijksbegroting 1969 heeft de heer Jongeling van het G.P.V. de uitreiking van P.C. Hooftprijs aan de schrijver G. K. van het Reve ter sprake gebracht, zonder de naam te noemen.

Die uitreiking van de prijs heeft plaats gehad door minister Klompé en zij heeft in haar toespraak verklaard, dat zij de prijs uitreikte na een besluit, dat met volle overtuiging genomen was.

Van de zijde van de minister was elke aarzeling overwonnen.

De bekroonde schrijver heeft, nadat hij de hoogste prijs uit handen van de minister had ontvangen, geantwoord met een dankrede, die aldus eindigde:

„Ik wil eindigen met de voorlezing van één gedicht uit „Nader tot U”, dat mij in het bijzonder dierbaar is. Het werd, zoals sommigen Uwer zich nog wel zullen herinneren, indertijd, als rijmprent, op last van de Officier van Justitie uit de etalage van een boekhandel verwijderd. Ik vermeld deze bijzonderheid niet als anekdotische vrolijke noot — wat zij natuurlijk ook is —, noch om te insinueren, zoals sommige imbecielen wel gedaan hebben, dat de grondwettelijke vrijheid van mijn schrijverschap in dit gezegende land ooit bedreigd zou zijn geweest, maar wel ter bevestiging en illustratie van hetgeen ik zojuist over het lot van Romantiek en Decadentie in Nederland betoogd heb: het is namelijk gezinszins toevallig, dat in weinig andere passages van mijn werk mijn romantisch-decadent levensgevoel, mijn religieus credo en mijn credo van de liefde zo intens en zo volledig verwoord worden als in dit gedicht.

LEVE ONZE MARINE

Per trein op weg naar huis, zoek ik vergetelheid in bier, maar kan, wat komen moet, niet meer bezweren:
reeds na twee haltes stapt hij in, tenger matroos, met stoute billen, verlegen maar brutaal. Met oortjes. Donkerblond.
Wanneer ik ooit nog rijk word, gaat hij elke dag met mij de stad in om van mij te drinken wat hij wil:
„Dit is mijn bloed”.
En elke mooie hoer die hij wil hebben wordt door mij betaald:
„Dit is mijn lijf”.
Ik zou zo graag erbij zijn, schat, maar niet als jij je schaamt:
dan hoeft het niet, en zal ik je nooit zien,
verborgen naakt in trui en broek, verheven ruiter,
aanbeden Dier, lief Broertje van me.

Dit was, Excellentie, Dames en Heren, wat ik te zeggen had. Moge God zich ontfemen over ons allen. Ik dank u”.

WIJ hebben even gearzeld, of wij dit slot zouden afdrucken. Maar het heeft zo letterlijk in verschillende dagbladen gestaan, het is een publiek stuk en het speelt verder een rol in het Kamerdebat.

Want toen de heer Jongeling kritiek had op dit gedicht en zei, dat hij het niet anders kon zien als grenzend aan het blasfemische, toen greep de heer Den Uyl, de fractievoorzitter van de P.v.d.A. in, en dat ingrijpen is van groot belang.

Het markeert nl. volledig de wonderlijke situatie, die wij momenteel in Nederland hebben.

Hier volgt het betreffende stuk uit de Handelingen (blz. 260 Handelingen Tweede Kamer):

„Het moet niet voorkomen, dat kunstenaars die in hun werk op grove wijze de normen aantasten worden bekroond, hoezeer zij kunstenaars kunnen zijn. Hoezeer zij kunstenaars zijn, zij gaan toch bij voorbeeld bandeloze seks verheerlijken. Het komt voor, dat dergelijke schrijvers worden bekroond en het is onlangs gebeurd dat een van deze schrijvers bij zijn bekroning een homo-erotisch gedicht voordroeg om te provoceren, een gedicht, dat

twee jaar geleden nog door de officier van justitie als pornografie in beslag werd genomen, een gedicht — ik kan het niet anders zeggen —, dat ook grenst aan het blasfemische. Ik weet niet, of men het heeft gemerkt. Er komen uitdrukkingen in voor, die voortkomen uit de instelling van het sacrament, dat de Here Jezus Christus in de nacht, waarin hij is verraden, instelde; Dit is mijn lichaam; dit is mijn bloed.

De heer **Den Uyl** (P.v.d.A.): De geachte afgevaardigde is zich er wel van bewust, dat het een katholieke dichter is?

De heer **Jongeling** (G.P.V.): Ja, mijnheer de Voorzitter, daarvan ben ik mij bewust. Ook een katholieke dichter mag zich net zo min als wie ook aan blasfemie schuldig maken.

De heer **Den Uyl** (P.v.d.A.): Bent u er om dat te beoordelen?

De heer **Jongeling** (G.P.V.): Mag ik even uitspreken, mijnheer Den Uyl. Graag!

De heer **Den Uyl** (P.v.d.A.): Ik mag een interruptie plaatsen. Ik vraag de geachte afgevaardigde, waaraan hij het recht ontleent om, wanneer een katholieke dichter een gedicht maakt, dit als blasfemisch te beoordelen.

De heer **Jongeling** (G.P.V.): Mijnheer de Voorzitter! Dit recht mag een ieder hebben, wanneer hij zich houdt aan datgene, wat Gods Woord zelf over deze dingen ons kan leren. De geachte afgevaardigde kan er anders over denken, maar hij zal dan ook met argumenten moeten aantonen, dat het niet zo is. Eerst wil ik thans zeggen, wat er gaande is. In de sfeer van een dergelijke homo-erotiek, waarbij over hoererij en ergere dingen wordt gesproken staan deze woorden, die ieder Christen, of hij Rooms-Katholiek of Protestant is, heilig moeten zijn. De geachte afgevaardigde de heer Den Uyl kan wel honderd maal zeggen, dat dit niet mag worden beoordeeld. Men kan dan wel alle maatstaven weggooien, want dan moeten we over alles zwijgen. Ik meen, dat ik het recht en de plicht heb, het hier te zeggen. Het is niet prettig erop te wijzen, maar het móét worden gezegd, het is noodzakelijk. Ik meen, dat dergelijke dingen niet in Nederland moeten gebeuren en dat dit tenslotte toch de geestelijke verrotting zal bevorderen, ook al bedoelt men het niet zo”.

HET zal duidelijk zijn, waarom dit ingrijpen van de fractievoorzitter van de P.v.d.A. zo belangrijk is.

In 1966 is Van het Reve toegetreden tot de R.K. kerk. Vanaf dat ogenblik heeft, volgens de heer Den Uyl, niemand meer het recht, enig literair product van deze schrijver blasfemisch, dat is godslasterlijk te noemen. Of bedoelt de heer Den Uyl, dat alleen zij, die géén lid van de R.K. kerk zijn, dat recht niet meer hebben?

Ons dunkt dat al te dwaas. De bedoeling van de heer Den Uyl is stellig: de man is rooms geworden en dus komt het niet meer te pas, te zeggen, dat iets godslasterlijk is onder zijn literaire produkten. Als niemand dat recht meer heeft, dan heeft de rechter het ook niet. Geen officier van justitie kan, althans volgens de heer Den Uyl, ingrijpen, als een lid van de R.K. kerk iets produceert, dat de officier in strijd acht met de bepalingen van het wetboek van strafrecht betreffende godslasterlijke uitspraken en geen rechter kan meer wat anders doen dan zeggen: de man is Rooms-Katholiek, dus heeft niemand het recht, te zeggen, dat hij zich heeft schuldig gemaakt aan blasfemie.

DE logica vordert, dat wat de heer Den Uyl, die namens de fractie van de P.v.d.A. zijn uitspraken doet, van een R.K. dichter zegt, ook geldt van een Gereformeerd of een Remonstrants dichter. Voor tot een vervolging wegens blasfemie wordt overgegaan, moet eerst in het bevolkingsregister worden nagegaan, of verdachte ook bij een kerk is aangesloten.

Maar als hij nu tot het Humanistisch Verbond behoort, kan dan de vervolging wél doorgang vinden? Mag het dan in elk geval wél in de Kamer worden gezegd? Dat lijkt ons, als de R.K. en andere „kerkelijken” niet meer onder het oordeel mogen vallen, ten opzichte van de leden van het Humanistisch Verbond niet zo fair. Het zou betekenen,

dat lidmaatschap van een kerk een afdoende zekerheid biedt, dat de betrokene zich niet schuldig maken kan aan blasfemie, maar een lid van een humanistische organisatie wel.....

De gehele socialistische interventie bij monde van de heer Den Uyl raakt kan noch wal, en het is alleen maar vreemd, dat de parlementaire journalisten haar met de mantel der liefde hebben bedekt.

INTUSSEN is er verschil tussen bevoegdheid tot kritiek en recht tot kritiek. Het laatste is veel ruimer dan het eerste. Ieder heeft het recht, zijn mening te zeggen. Maar het vellen van een gefundeerd oordeel, dat met argumenten komt en anderen kan overtuigen, dat vraagt iets meer.

Elke avond worden er twee tv-programma's uitgezonden, en elke dag verschijnen er kritieken over wat de vorige dag is geboden. Op 23 oktober jl. was het avondprogramma van de VPRO vrijwel geheel gewijd aan de dichter Van het Reve.

Eerst, kort na zeven uur, trad deze op in een uitzending, die voor kinderen bleek bedoeld. De kinderen moesten aan hun ouders de titels van de werken van deze schrijver vertellen en de prijzen werden er bij genoemd. Het was een advertentie, door de schrijver zelf gepresenteerd. Vooral één boek moesten de kinderen vooral bij hun „paps” aanbevelen, omdat je daarin kon lezen, wat de ene paps met de andere doet.

Daarna kwam er 's avonds een groots programma, waartoe een R. K. kerk in Amsterdam was afgestaan. De schrijver had een ereplaat vlak voor het altaar.

HET gehele programma was met raffinement in elkaar gezet, in samenwerking met de schrijver, en had kennelijk ten doel de schrijver op een bijzonder pikante wijze te presenteren. Godfried Bomans is hier nog een kind bij. Die presenteert zich ook niet slecht, maar het is te duidelijk, dat hij met zijn presentatie bezig is. De dichter Van het Reve doet veel beter: die speelt de arge, de eerlijke, de religieuze dichter. Binnen de R.K. kerk en in een R.K.-kerkgebouw.

En, naar zijn eigen woorden: hij is de comediand, die zich zelf speelt.

Hij was zeer openhartig in zijn mening over verschillende zaken. Toen hij R.K. is geworden, is hem officieel van de zijde van die kerk gevraagd, hoe hij dacht over de Heilige Schrift. Zijn antwoord luidde, wat mij niets zegt of mij niet aanstaat, dat streep ik door of ik scheur het er uit. Dat werd als een goed antwoord aanvaard. De R.K. is ook een soort circus, en daarin heeft de paus de rol van Jan Klaassen. Men behoeft zich van wat hij zegt niets aan te trekken. Maar als hij ex cathedra spreekt, dan is dat heel iets anders. Dan spreekt hij uit, door de Heilige Geest geleid, wat de kerk gelooft.

Over Maria: de dichter hoopt, dat zij nog eens de vierde persoon in het Goddelijk Wezen zal worden, samen met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. De vraag, of zij maagd was, toen zij haar Zoon baarde, is niet van belang, evenmin de vraag, of Jezus vroeger op aarde werkelijk heeft geleefd.

En ten slotte komt het hierop neer: **God, de Liefde en de Dood, dat is allemaal hetzelfde.**

Daarna kwam de muziek binnen en speelde: Nader mijn God, tot U, en daar marcheerde men achteraan. Zo is het spel voltooid.

MAAR waar het mij nu om gaat, is dit. De verslagen, die verschillende kranten hebben gegeven, de recensies, met name ook in R.K. kranten als in de

*** De gulden

De herwaardering van de Duitse mark heeft in elk geval tot resultaat dat ruim 4 miljard aan deviezen uit Duitsland wegvloeit. Vaststaat ook dat de gevolgen van de revaluatie voor de Duitse landbouwer en de Duitse reders niet gemakkelijk te verteren zal zijn.

Het voordeel is dat de grote prijsstijging die werd verwacht vermoedelijk kan worden tegengegaan en in elk geval dat de tot kookhitte gebrachte economie zal worden afgekoeld.

De gevolgen werken ook in ons land door. De prijsontwikkeling zal in opwaartse zin worden beïnvloed. De uitgangspunten van het kabinetsbeleid zullen moeilijker kunnen worden gerealiseerd nu een mogelijkheid van verdere loonstijging dan gewenst is (door mogelijk grotere prijsverhogingen dan verwacht werd) niet kan worden uitgesloten.

Een andere vraag is — wij hebben daar thans nog geen concreet inzicht in — of het feit dat het slagen van de leningoperatie ad 500 miljoen gulden, gelet op de feit dat in Nederland veel vluchtgeld aanwezig was (in de speculatieve hoop op een opwaardering van de gulden) niet een extra stukje inflatiegevaar oproept. Met een stukje nieuw facet op de vraag of de voorgestelde verdeling van de belastingcorrectie over de jaren 1970/71 hiervan gevolgen ondervindt.

Had Nederland mee moeten revalueren (opwaarderen). Wij zijn van oordeel, dat de beslissing van het kabinet in de huidige omstandigheden juist is geweest. Een revaluatie zou in strijd zijn geweest met de evenwichtspolitiek die het kabinet najaagt. Bovendien is het levensgevaarlijk om wegens andere dan structurele oorzaken daartoe over te gaan. En die structurele oorzaken zijn niet aanwezig.

*** Militaire oefenterreinen

Het is, als men (onzes inziens terecht) uitgaat van de noodzaak van een evenwichtige defensieve kracht, onontkoombaar de bestaande militaire oefenterreinen uit te breiden.

Maar zeker is, dat naast de militaire criteria andere aspecten een bijzonder belangrijke rol moeten spelen bij de beoordeling waar en hoe deze terreinen worden gesitueerd.

Wij menen, dat de Kamer er daarom juist aan heeft gedaan minister Schut te laten verklaren, dat geen spade in de grond zal worden gestoken vóór de Kamer de betreffende kabinetsnota heeft besproken. Overigens is het wel zaak dat de Kamer de grootst mogelijke spoed hiermee zal betrachten. Het belang dat met deze nota gemoeid is laat een andere werkwijze niet toe.

Het moet ons echter van het hart, dat aan de nota een belangrijk stuk informatie ontbreekt. In situaties als deze zijn duidelijke en overzichtelijke kaarten onmisbaar. En deze zaken ontbreken aan de nota. Tot nu toe.

Volkskrant, hebben het overtuigend bewijs geleverd, dat zulke recensenten uiteraard de vrijheid hebben om te oordelen, maar dat zij geen bevoegde beoordelaars zijn. Zij hebben er blijkbaar niets van gezien, welke „religie” hier werd verkondigd. Welke kretten hier werden geslaakt. Welke contra-belijdenissen hier werden afgelegd vóór het altaar in de R.K. kerk.

Zij vonden het alleen maar mooi en eerlijk en hartveroverend en vertederend. Zo mooi als deze keer hadden ze het in lang niet mee gemaakt. De heer Van het Reve kan tevreden zijn.

De heer Den Uyl ontzegt als woordvoerder van de P.v.d.A. aan ons, welke uitspraak van een R.K. dichter ook, te veroordelen als blasfemisch, alleen omdat de betrokkene rooms is.

En de eigen gekozen religie van Van het Reve is door hem zelf in volle vrijmoedigheid beleden binnen de muren der R.K. kerk, vlak voor het altaar.

WAT DE TWEDE KAMER AFGELOPEN WEEK DEED

Jeugdbeleid

Het straks te voeren jeugdbeleid is, op basis van een nota van de minister, grondig doorgesproken. De Kamer was niet overtuigd dat hiermee de zaak kan worden afgelegd. Een motie van de heren Kleisterlee en Kieft waaraan ook de C.H.U. en V.V.D. mee werkten, dwingt de minister opnieuw contact te zoeken met het particulier initiatief om, met inachtneming van de kritiek vanuit de Kamer, de concretisering van het beleid nader voor te bereiden. (Zie driestar op pag. 4 en het Kamer-verslag in het nummer van Nederlandse Gedachten de volgende week).

Gorkum

De situatie in Gorkum is nog niet duidelijk geworden. Het onderzoek is nog niet rond aldus de plaatsvervanger van de zieke heer Beernink. De commissaris van de koningin in Zuid-Holland zal spoed betrachten.

De drie van Breda

De motie Van Schaik (K.V.P.) werd tenslotte door hem ingetrokken omdat op dit moment de realisatie van zijn verlangen een onbereikbaar ideaal was. Overigens: ook de minister van Justitie, Polak, heeft een machtig en voor veel Kamerleden een overtuigend betoog gehouden. Zie pag. 5 van dit nummer.

Kuinderbos en Oirschot

Op uitdrukkelijk verlangen van de heer Kieft, namens drie vaste commissies, heeft minister Schut mondeling meegedeeld dat geen schop in de grond wordt gestoken voor en aler de Kamer zijn nota en die van de staatssecretaris van Defensie heeft behandeld.

I.P.U.

Drs. Goudzwaard is mede aangewezen om het Nederlands parlement te vertegenwoordigen in de vergadering van de Interparlementaire Unie in New Delhi, India. Hij zal een van de twee Nederlandse leden zijn, die lid is van het con- seil (zoiets als een seniorenconvent).

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

CONCEPT-RESOLUTIE ARJOSRAAD

GEEN EXCLUSIEF BLOK BIJ SAMENVOEGING DRIE CHRISTELIJKE PARTIJEN

Hieronder staat de tekst van de concept-resolutie die het dagelijks bestuur van de Arjosraad, die op 1 november a.s. in Zwolle bijeenkomt.

De Arjosraad, 1 november 1969 te Zwolle bijeen, heeft zich beraden over de politieke ontwikkeling in ons land.

De raad nam voorts kennis van de tot nog toe door de werkgroep „De 18” uitgegeven rapporten.

De raad komt tot de volgende conclusies:

1. Steeds duidelijker blijkt dat wij nationaal zowel als internationaal, voor vragen komen te staan die niet langer met bijsturen en detailoplossingen tot een einde gebracht kunnen worden. Er valt op de structuur van veel in onze samenleving wezenlijke, architectonische, kritiek te oefenen.

Dit brengt met zich mee, dat een herijking van politieke opstellingen noodzakelijk is.

2. De A.R.P. heeft zich, onder leiding van zijn voorzitter dr. W. P. Berghuis, in het begin van de zestiger jaren op een nieuw spoor gezet.

Vanuit de stellige overtuiging dat de partij niet anders kon en mocht handelen, is er om deze nieuwe opstelling verguizing, verontrusting en verwarring gedragen.

De aangeduide ontwikkeling had en heeft de instemming van de raad. Het politiek willen bedrijven vanuit de eigen radicaliteit van het Evangelie dient daarom met kracht te worden voortgezet.

De raad rekent er op het door hem voorgestane beleid in het Program van Actie voor de periode 1971-1975, te zullen terugvinden.

3. Aan een Program van Actie als bovenbedoeld, werkt de raad graag mee. Bij een Evangelische Volks Partij, die in zijn politieke opstelling duidelijk doet blijken op te willen komen voor al wat rechteloos en zwak is, wat achteraan komt en daarvan ook de gevolgen voor zijn

rekening neemt, voelt de raad zich nauw betrokken.

4. Samenwerkingspogingen, met welke politieke groepering dan ook, dienen in het licht van de hiervoor omschreven gewenste ontwikkeling, te worden gezien.

5. De raad constateert dat het gesprek tussen delegaties van K.V.P., C.H.U. en A.R.P. niet uitsluitend wordt gevoerd om over programmatische punten overeenstemming te bereiken, maar dat in dat gesprek ook het elkaar herkennen als christelijke partijen is ingebracht.

6. Als gevolg hiervan is er in de resolutie, aanvaard op het Partij-Convent van 25 mei 1968, terecht gesteld dat er, voordat mogelijke vormen van samenwerking hun beslag kunnen krijgen, overeenstemming dient te bestaan over uitgangspunt, program en uitvoering.

7. Het uitgegeven rapport „Principiële uitgangspunten”, heeft de instemming van de raad.

Het verwondert dat er uit de kring van de K.V.P. voortdurend negatieve geluiden komen, wanneer het om dit basisrapport gaat.

De raad meent er recht op te hebben dat de K.V.P. onomwonden duidelijk maakt wat het woord van de partijraad in deze waard is.

De opvatting dat de grondslag van de K.V.P. de eerste jaren niet ter discussie gesteld dient te worden, vindt de raad onwaarachtig.

8. De programstudies geven een richting aan, waarbij de raad zich in grote lijnen kan aansluiten. Het is noodzakelijk deze richting concreet aan te geven in een prioriteitenprogramma, bestemd voor de periode 1971-1975.

9. De Raad wijst een exclusief blok van K.V.P., C.H.U. en A.R.P., als ongewenst, van de hand.

Dit brengt met zich mee, dat van de 3 partijen gevraagd wordt zo op te treden dat niet door eigen handelwijze de gewenste openheid geblokkeerd wordt.

De „samen-uit-samen-thuis-opvat-

ting”, geuit door de fractievoorzitter van de C.H.U., de heer J. Mellema, acht de raad met de voorgestane openheid in strijd.

10. Als gevolg van het afwijzen van een exclusieve opstelling, brengt de in de resolutie van 25 mei 1968, aangegeven gewenste overeenstemming over de uitvoering; met zich mee dat K.V.P., C.H.U. en A.R.P. zich met anderen over die uitvoering verstaan. De raad acht het noodzakelijk dat er met partijen van wie — gelet op de programmatische opstelling — een gelijke gezindheid tot uitvoering van een dergelijk program verwacht mag worden, vooraf overleg plaats vindt. Dit gesprek dient voor het najaar van 1970 plaats te vinden.

Al eerder sprak de raad uit dat hij die gezindheid aantreft bij partijen als D'66, P.v.d.A. en P.P.R.

11. De raad stelt zich achter de opvatting van de besturen van K.V.P., C.H.U. en A.R.P., wanneer deze in een brief aan plaatselijke en regionale besturen (december 1968) uitspreken dat er niet gestreefd wordt naar een overkoepelingsorgaan, een federatie of een partij.

12. Waar de raad, ook na het gestelde in 11, beducht is voor de werking van de wet op de zwaartekracht, ook als het om mogelijke vormen van samenwerking gaat, wenst hij uitdrukkelijk uit te spreken in de huidige verhoudingen niet te willen streven naar één brede christelijke volkspartij.

De raad zal zijn vertrouwen in de A.R.P. als opgezegd beschouwen, indien het in de nabije toekomst onverhoopt — met medewerking van de A.R.P. — toch die kant zal uitgaan.

13. De raad zal, bij het verschijnen van het gevraagde prioriteitenprogramma en bij het kennis nemen van wat de 3 partijen aan de zaak van de uitvoering wensen te doen resp. hebben gedaan, opnieuw zijn standpunt t.a.v. mogelijke vormen van samenwerking bij de verkiezingen in 1971, bepalen.

VAN DE TWEDE KAMERFRACTIE

De heer J. P. van Rijswijk te Utrecht is benoemd bij de staf van medewerkers die de fractie in haar werk bijstaat. Wij wensen hem van harte een goede toekomst.

De heer M. W. Schakel heeft op zich genomen een initiatief wetsontwerp bij de Kamer in te dienen, inhoudend een politiewet op basis van geheel andere uitgangspunten dan de ministers van plan zijn te doen. De voorbereidingen daartoe zijn reeds getroffen.

De fractie brengt samen met de Kamercentrale Leiden en de hulpcentrale Gouda een werkbezoek aan de gemeenten Leiden en Gouda om de bestaande knelpunten door te spreken.

HET PARLEMENT DEZE WEEK

De politie zal naast de gemeentefinanciën in het brandpunt van de belangstelling staan.

De P.v.d.A. wil nadere informatie over de zoutrijkdom bij Uithuizermeeden.

Burgemeester Drost van deze gemeente zal hiermee gebaat kunnen zijn. Het noorden des lands zou een trekpaard kunnen bemachtingen, naast Delfzijl.

Maar dan wel een beter trekpaard dan de gasbel voor Slochteren is geweest.

Vermoedelijk komt de defensiebegroting ook nog aan de orde. De heer Walburg zal namens de fractie het woord voeren. Daarna komt onderwijs en wetenschappen en vervolgens de begroting van Volkshuisvesting.

De spreektijden zijn beperkt, gelukkig. De Kamer zal genoodzaakt zijn zich bij de hoofdpunten van het beleid te bepalen.

Ter oriëntering:

de P.v.d.A. heeft voor defensie 60 minuten, het G.P.V. — eenmansfractie — krijgt 15 minuten.

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 8307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

DE DRIE VAN BREDA

Dit jaar heeft één onderwerp bij de behandeling van de begroting van Justitie wel heel erg in de belangstelling gestaan, namelijk de beslissing rondom een eventuele vrijlating van de drie nog in de Bredase strafgevangenis aanwezige oorlogsmisdadigers.

In de vakantietijd heeft de minister van Justitie, prof. Polak, bij de fracties van de Tweede Kamer nagegaan hoe een eventuele wetwijziging, gericht op de mogelijkheid tot het op jaren stellen van deze drie bij de Kamer zou vallen. Het systeem dat prof. Polak zich dacht, ziet er als volgt uit: de drie oorlogsmisdadigers zijn indertijd tot de doodstraf veroordeeld welke straf via gratie werd omgezet in levenslang. Omdat de minister van mening was, dat de drie niet voor dubbele gratie in aanmerking kwamen (en dus niet via die weg in vrijheid zouden kunnen worden gesteld) dacht hij aan de mogelijkheid van wijziging van de strafwetgeving in het algemeen, erop neerkomende dat iemand die tot levenslang is veroordeeld in de praktijk slechts een aantal jaren, zeg bijvoorbeeld 25 jaar, krijgt.

Dit onderzoek van de minister leidde hem tot de conclusie dat voor een dergelijke wetwijziging geen ruime meerderheid in de Kamer zou zijn te vinden. Aangezien de minister slechts een wetsontwerp wilde indienen, indien hij de redelijke zekerheid had dat er een ruime meerderheid voor te vinden zou zijn, en hem bleek dat dit niet het geval zou zijn, heeft hij er vanaf gezien een voorstel aan de Kamer te doen.

Daarmee zou dus de kous afgeweest zijn: geen ruime meerderheid in de Kamer en dus geen vrijlating van de drie in Breda.

MOTIE - VAN SCHAİK

Dr. Van Schaik van de K.V.P.-fractie meende echter dat op deze wijze de zaak niet juist werd afgedaan. Hij meende dat de Kamer in het openbaar een uitspraak moet doen over de al of niet vrijlating van de drie oorlogsmisdadigers. Hij kwam daarom bij de begroting van Justitie met een motie waarin hij de Kamer uitnodigde uit te spreken dat een wijziging van het Wetboek van Strafrecht gewenst is, waardoor voorwaardelijke invrijheidstelling ook voor levenslang gestraften mogelijk wordt; en dat zulk een wetwijziging niet mag afstuiten op het feit dat de drie oorlogsmisdadigers daardoor eveneens voor voorwaardelijke invrijheidstelling t.z.t. in aanmerking zouden kunnen komen. In de motie nodigde hij derhalve de minister uit alsnog een dergelijke wetswijziging te bevorderen.

De heer Van Schaik voerde voor zijn motie een aantal argumenten aan die hieronder in het kort worden weergegeven.

1. De gedachte aan vergelding als enig of als hoofdbeginsel van de Strafwet heeft afgedaan; zinvolle executie van de straf is noodzakelijk; levenslange gevangenisstraf is onmenselijk voor degenen die haar ondergaan en voor degenen die haar handhaven.

2. De kwestie van de oorlogsmisdadigers houdt ons volk sterk verdeeld; de zaak moet de wereld uit.

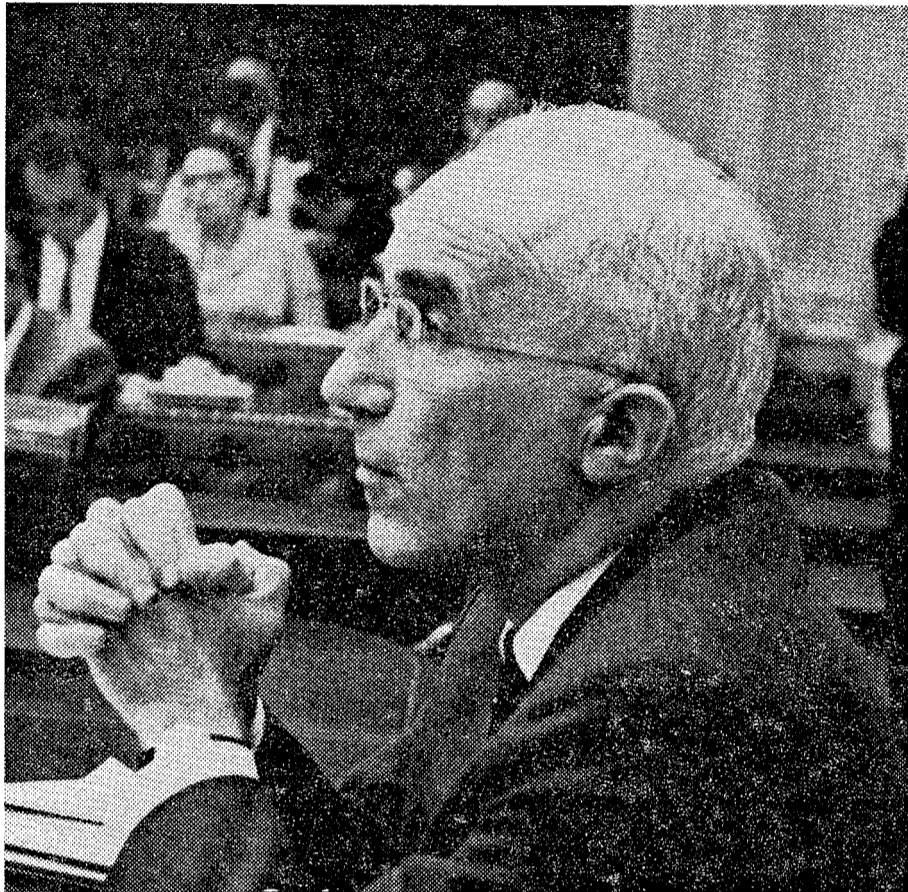
3. Men vult regelmatig de harten van de drie in Breda met hoop; ook uit dien hoofde moet de zaak beslist worden.

4. De drie van Breda hebben na de zoveelste uitvoerige discussie hunnerzijds domweg een klein beetje recht — want ook de grootste schurk heeft rechten — op een duidelijk antwoord.

Toen de heer Van Schaik dit argument gebruikte laaiden de emoties op de publieke tribune hoog op. De voorzitter van de Kamer — mr. van Thiel — heeft met veel takt degenen die in woede losbarstten, tot kalmte kunnen brengen.

5. Terwijl groten in de misdaad vrij rondlopen worden deze drie nog steeds vastgehouden.

6. Het argument dat dubbele gratië-



Minister Polak: antwoord maakte indruk

ring niet mogelijk dient te zijn gaat voor 97% van de gevallen uit het verleden niet op.

7. Het Nederlandse volk moet als wetshandhaver boven de delinquenten staan en dient dan ook dienovereenkomstig te blijven getuigen van een werkelijke meerwaarde door effectief recht en gerechtigheid te betrachten.

GEEN EENSGEZINDHEID

Uit de discussie in de Kamer bleek al snel dat de meeste fracties geen eensgezinde mening hadden.

De fracties van de P.v.d.A., K.V.P. V.V.D., A.R.P., C.H.U. en D'66 waren onderling verdeeld.

Namens onze fractie sprak prof. Diepenhorst.

Hij sprak daarbij namens een aantal leden van zijn fractie; sommige leden van zijn fractie hadden een andere mening (waarop wij hieronder nog terugkomen).

Uit zijn betoeg stippen wij het volgende aan.

De heer Diepenhorst wees de klacht van de hand dat zij die een clement standpunt innemen ongeoorloofd vergoelijken en dus eigenlijk de ernst van de gepleegde misdaden miskennen.

Hij wilde volledig de zware schuld laten gelden. Ook aan het leed van de slachtoffers moet in volstrekte eerbied worden gedacht.

Maar voor hem in deze zaak beslissend zijn de grenzen van de aardse straf.

„Ik kan de rechtsstaat niet geheel waarden als hij zijn vonnissen ten uitvoer legt tegenover geestelijk ineenschrompelende, tegenover tot automaat, tot gevangenisrobot wordende mensen.

Ik vermog niet in te zien dat ons recht, dat de gerechtigheid, met straks zich over een kwart eeuw en langer uitstrekende vrijheidsstraffen is gediend”. Nog één aanhaling:

„De rechtsorde is een eindige, het wettelijke wordt elders en door een Ander geschreven in registers, die voor ons gesloten zijn”.

INDRUKWEKKEND ANTWOORD

De minister van Justitie maakte de

volgende dag met zijn antwoord grote indruk op de Kamer. Hij (die zelf voorstander is van vrijlating) maakte het de Kamer duidelijk dat voor hem de indiening van een wetsontwerp van de baan was op het moment dat hem zeer duidelijk gebleken was, dat een dergelijk wetsontwerp op grote, ernstige en langdurige tegenstand zou stuiten.

Nu gebleken is dat een groot deel van de Kamer en een groot deel van onze bevolking thans nog van oordeel is, dat levenslange gevangenisstraf geen te zware straf is voor hetgeen sommige mensen hebben misdaan, meende de minister zich bij dit oordeel te moeten neerleggen.

Hij nam daarbij tevens in beschouwing het leed van de getroffen en de psychische en zelfs fysieke onmogelijkheid van de slachtoffers om een eventuele vrijlating te aanvaarden.

„De nawerking van de begane misdaden blijkt nogmaals zoveel dieper, zoveel langer te zijn dan die van gewone misdrijven, dat de bestraffing op dit moment nog geen einde kan nemen”.

Indien de motie van de heer Van Schaik met een geringe meerderheid zou worden aanvaard, zou de regering haar niet uitvoeren.

A.R. FRACTIE

Naar aanleiding van dit standpunt van de heer Polak, trok de heer Van Schaik zijn motie in.

Tot een stemming kon het dus niet komen. Daardoor is ook niet gebleken wie van de AR fractie uiteindelijk voor en wie tegen zou hebben gestemd.

Een deel van de fractie had overwegende bezwaren tegen het thans vrijlaten van de oorlogsmisdadigers. Een ander deel stond op het standpunt van de heer Diepenhorst, terwijl enkele anderen op zichzelf niet afwijzend stonden tegenover een vrijlating maar de gekozen methode onjuist vonden: deze methode zou er toe leiden dat de Kamer een motie aannam die de regering niet wenste uit te voeren. En daarmee zou de zaak toch ook niet opgelost zijn.

*** Jeugdbeleid

De nota van minister Klompé met betrekking tot het te volgen jeugdbeleid is door de Tweede Kamer kritisch besproken. Hoezeer men zich kon verenigen met een aantal uitgangspunten van dat beleid, met een aantal andere beleidszaken was dit beslist niet het geval.

Er was te weinig sprake geweest van reële inspraak van de zijde van het particulier initiatief. Als het ging om de realisatie van de uitgangspunten van het voorgenomen subsidiebeleid, moet vaststaan dat de overheid aan het particulier initiatief een vorm van inspraak wilde verlenen, die beide partners tevreden zou moeten stellen. Het gaat daarbij om zeer essentiële zaken. Via subsidieregelingen wordt immers een beleid gevoerd waarop de Kamer tot nu toe alleen achteraf invloed kan uitoefenen!

Van A.R. zijde is bijzondere aandacht gevraagd het blijvend mogelijk maken voor de landelijke jeugdorganisaties, hun vaak levensbeschouwelijk gericht jeugd- en jongerenwerk te kunnen blijven doen.

De aandacht alléén te vragen voor het plaatselijk werk — hoe belangrijk ook voor de grotere gemeenten — herbergt het gevaar in zich, dat grote stukken werk in het overige deel van Nederland niet kunnen meegroeien met de ontwikkeling.

Voorts werd door de gehele Kamer terecht de aandacht van de minister er op gevestigd dat een nationale jeugd- en jongerenraad een belangrijke begeleidende taak zou kunnen verrichten. Een zaak, die de minister voorlopig had afgewezen. Eén van de zwakste punten van de ministeriële nota was dat er slechts zeer summiere aandacht was geschonken aan de noodzaak (en de realisatie daarvan) fundamenteel en inventariserend onderzoek, naast wetenschappelijke begeleiding en experimenteer-mogelijkheden op te zetten. Niet alleen door de overheid, maar in volledige samenwerking met het particulier initiatief.

Met ds. Schippers — die daar ernstig voor heeft gewaarschuwd — zijn wij van mening, dat voorkomen moet worden dat jeugdbeleid tot een staatsjeugd-beleid zou verworven. Een mede daartoe ingediende motie zal naar wij hopen door de Kamer worden aanvaard.

*** Onze fruittelers

Als de overheid niet zou bijspringen is het gevaar levensgroot dat een groot deel van de fruitteelt-bedrijven het hoofd niet boven water zullen kunnen houden. De rentabiliteit is zeer sterk achteruit gegaan. Zeker is, dat een aantal oorzaken daartoe bij de bedrijfsleven zelf gezocht moet worden. Er was een te groot aantal oude boomgaarden. Misschien moet het veilingsysteem als wat verouderd worden aangemerkt.

Naar onze overtuiging zou het gewenst zijn het aantal veilingen te verminderen. Anderzijds echter hebben vele E.E.G.-landen naast een ongelimiteerde vergroting van een nieuwe aanplant, maatregelen getroffen met al dan niet verdoken subsidies (overigens in strijd met de E.E.G. richtlijnen) hun fruitbedrijven te steunen.

Naar onze mening moet het er nu om gaan het Nederlandse fruitbedrijf de kans te bieden een hoog gekwalificeerd „merkartikel” te kunnen leveren om zo doende de niet altijd loyale concurrentie met het buitenland het hoofd te bieden. De minister van landbouw heeft daartoe thans twee mogelijkheden geboden. Het rooien van niet al te beste boomgaarden wordt nu bevorderd door de rooipremie te verhogen tot f 2.000,— per ha. — het saneringsfacet dus.

Anderzijds — het ontwikkelingsfacet — zal via de rijksgroepenregeling en het borgstellingsfonds de zelfstandigen kunnen worden bijgesprongen als het gaat om jonge levensvatbare bedrijven.

Of deze laatste weg formeel de juiste weg is laten wij in het midden. Wellicht is hiermee een opening gemaakt ook voor andersoortige jonge en levensvatbare bedrijven dan de fruitteelt. Vaststaat dat er gelukkig door de overheid een opening tot verantwoorde hulpverlening is geboden.

BRANDWEER IN NEDERLAND VOLOP IN DISCUSSIE

(VAN EEN MEDEWERKER)

f 401.000.000

f 170.000.000

f 120.000.000

Wat u hierboven ziet zijn geen cijfers uit de miljoenennota, maar de bedragen van de directe materiële schade die al gevolg van brand in respectievelijk 1968, 1967 en 1966 in Nederland werd aangereikt. Wat niet uit deze nuchtere cijfers blijkt is het vele menselijke leed, dat als gevolg van brand vaak ontstaat: mensen worden gedood of gewond, ze raken bezittingen, waar aan dierbare herinneringen zijn verbonden, kwijt of ze worden werkeloos omdat hun bedrijf is afgebrand.

Tegen deze achtergrond gezien is het niet verwonderlijk dat de brandweer in Nederland momenteel volop in discussie is. Daarbij komt nog, dat, door de stormachtige ontwikkeling van de industrie en het daarmee gepaard gaande toenemende vervoer van gevaarlijke stoffen op de weg, maar ook bijv. door de groei van de steden en dorpen, de steeds grotere bouwwerken die worden opgericht, enz. aan de vak-kennis van het brandweerpersoneel en aan het materieel steeds hogere eisen worden gesteld. Meermalen rijst de vraag: „Is de brandweer in Nederland in zijn algemeenheid nog wel in staat om haar repressieve taak (het treffen van maatregelen tot blussing van brand, e.d.) en haar preventieve taak (het treffen van maatregelen ter voorkoming van brand, e.d.) volledig en op de juiste wijze te vervullen?” In dit artikel zal getracht worden hierop een antwoord te geven.

WETTELIJKE BEPALINGEN BRANDWEER

In de Gemeentewet komen een aantal bepalingen voor die betrekking hebben op „het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van

brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en al hetgeen daarmee verband houdt”. Zo bepaalt artikel 174bis dat de gemeenteraad de nodige verordeningen ten aanzien van het hiervoor genoemde kan maken (bepalingen in de Politieverordening, Preventieverordening e.d.). Artikel 209 stelt uitdrukkelijk dat naast vele andere onderwerpen „tot het dagelijks bestuur der gemeente, aan de burgemeester en wethouders opgedragen, behoort de zorg voor het voorkomen, beperken, en bestrijden van brand, enz.” (zie hiervoor). Verder zijn nog van belang artikel 222 („Bij brand heeft de burgemeester, behoudens de gewone dienstregeling, door plaatselijke verordeningen voorgeschreven, het opperbevel”) en artikel 240 (De uitgaven ten behoeve van de brandweer behoren tot de zgn. verplichte uitgaven). Uit deze opsomming blijkt dat een gemeentebestuur zich niet kan onttrekken aan de zorg voor een goede brandbestrijding.

Dit betekent overigens niet dat elke gemeente zijn eigen brandweer zou behoeven te hebben. Het is heel goed mogelijk — en in de praktijk gebeurt dit ook — dat bijvoorbeeld een kleine gemeente een regeling treft met een nabij gelegen grote gemeente met een beroepsbrandweer, waarbij de brandweer uit de grote gemeente ook de brandweertaken in de kleine gemeente verzorgt. Dit kan een aantal voordelen bieden, omdat het juist in kleine gemeenten moeilijk wordt de noodzakelijke uitgaven voor een efficiënte brandbestrijding te voteren en ook geeft het vaak problemen voldoende vrijwilligers te vinden die geregeld beschikbaar zijn voor de bezetting van de brandweerauto's e.d.

Een andere belangrijke wet op brandweergebied is de Brandweernetwet van 1952. De belangrijkste bepalingen zijn wel artikel 1 (De gemeenteraad stelt algemene regelen vast betreffende de organisatie en het beheer van de gemeentelijke brandweer), artikel 5 (hierin wordt bepaald dat er een inspectie voor het brandweerwezen moet zijn), artikel 6 (regelt de binnentredingsbevoegdheid van gebouwen) en artikel 8 (regelt de instelling van de Brandweerraad). Op de taak van de Brandweerinspectie en van de Brandweerraad wordt in het vervolg van dit artikel nog nader ingegaan. Het is bekend dat vele gemeentebesturen „hun” brandweer beschouwen als één van de laatst overgebleven bolwerken van de gemeentelijke autonomie; dit is in bepaalde opzichten de kracht, maar ook de zwakte van de huidige brandweerorganisatie. Dit is ook in de Brandweernetwet onderkend. In

artikel 14 wordt namelijk o.a. bepaald dat reeds bestaande regelingen ten aanzien van de onderwerpen die in deze wet worden genoemd (ook regelingen op gemeentelijk niveau) van kracht blijven. Dit nu is zeer ongebruikelijk, omdat vrijwel altijd bij het tot standkomen van een wet de regelingen, die de lagere overheid ten aanzien van hetzelfde onderwerp heeft vastgesteld, komen te vervallen.

Dat het treffen van maatregelen bij brand en voor het voorkomen van brand wel een zeer belangrijke, maar ook omvangrijke, aangelegenheid is moge blijken uit een — zeker niet volledige — opsomming van de wetten c.a. waarin ten aanzien hiervan regels zijn gegeven. Het betreft hier o.a. de Ontheffingswet (onmiddellijke inbezitting in geval van oorlog, brand of watersnood); Wetboek van Strafrecht (strafbaarheid van brandstichting, brand door schuld enz.); Woningwet en Bouwverordening (brandveiligheid van gebouwen, waarvoor een bouwvergunning is vereist); Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens (onthefing voor brandweervoertuigen van allerlei verkeersvoorschriften); Bioscoopwet; Spoorwegwet; Bosbrandverordening van het Bosschap; Veiligheidswet; Hinderwet; Wet vervoer gevaarlijke stoffen; Besluit Radioactieve Stoffen; enz.

Uit bovenstaande blijkt duidelijk dat met name van de adviseurs van de gemeentebesturen op het terrein van de brandweer (dit zullen veelal de commandanten van de beroeps- en vrijwillige korpsen zijn) een brede kennis van zaken wordt gevraagd.

ORGANISATIE

Artikel 209 lid o van de Gemeentewet bepaalt dat het benoemen, schorsen en

ontslaan van het personeel van de brandweer de taak is van burgemeester en wethouders. Dit geldt zowel voor het beroeps- als voor het vrijwillige personeel. Ook hier blijkt weer duidelijk de gemeentelijke taak ten aanzien van brandweeraangelegenheden.

Slechts een beperkt aantal grote gemeenten beschikt over een brandweerkorps dat geheel uit beroepsmensen bestaat (Amsterdam, 's Gravenhage, Groningen, e.d.). Een aantal andere gemeenten heeft een korps met een kern van beroepsbrandweerlieden en daarbij een vrij grote groep vrijwilligers (bijv. Amersfoort, Bussum, Haarlem). Verreweg het grootste aantal brandweerkorpsen bestaat van hoog tot laag uit vrijwilligers (een enkele keer is de commandant of de ondercommandant in volledige brandweerdienst). 90 % van het brandweerpersoneel is in vrijwillige dienst.

Indien in een gemeente te weinig vrijwilligers beschikbaar zijn kan de burgemeester meestal op grond van verschillende wettelijke bepalingen bepaalde inwoners van zijn gemeente aanwijzen om dienst te doen bij de brandweer (aangewezen brandweer) of het personeel in dienst van de gemeente daartoe verplichten (plichtbrandweer). Gelukkig komt deze situatie heel weinig voor en zijn er vrijwel altijd nog wel mensen te vinden die bereid zijn zich vrijwillig beschikbaar te stellen voor deze belangrijke taak in het belang van hun medemensen.

Naast de gemeentelijke brandweeren, kennen we de bedrijfsbrandweeren, die werkzaam zijn in grote bedrijven of bedrijven met een groot brandrisico, zoals b.v. de P.T.T., de Nederlandse Spoorwegen, Shell, Aku, Philips, Staatsmijnen, ziekenhuizen, e.d.

Deze brandweeren hebben in de eerste plaats als taak om naast de gemeentelijke brandweeren de brandbestrijding in het eigen bedrijf ter hand te nemen en in het eigen bedrijf maatregelen te adviseren ter voorkoming van brand, maar kunnen in bepaalde gevallen ook nuttig werk verrichten ter assistentie van de gemeentelijke brandweeren.

Tenslotte zijn er nog brandweeren met een zeer bepaalde taak, zoals de bosbrandweer en de luchtmachtbrandweer. Opgemerkt zij nog dat de gemeentelijke brandweeren in principe belast zijn met de brandbestrijding in hun gehele verzorgingsgebied. Hierop zijn slechts twee uitzonderingen, namelijk buitenlandse diplomatieke vestigingen en buitenlandse oorlogsschepen.

Ook al beschikt dus bijvoorbeeld een bedrijf over een bedrijfsbrandweer, dan nog heeft de gemeentelijke brandweer het recht en ook de plicht om bij brand in dit betreffende bedrijf op te treden. Andere belangrijke instanties op het terrein van de brandweer zijn de Hoofdinspectie met de Distriktsinspecties voor Brandweerwezen, welke ressorteren onder minister van Binnenlandse Zaken en de Brandweerraad.

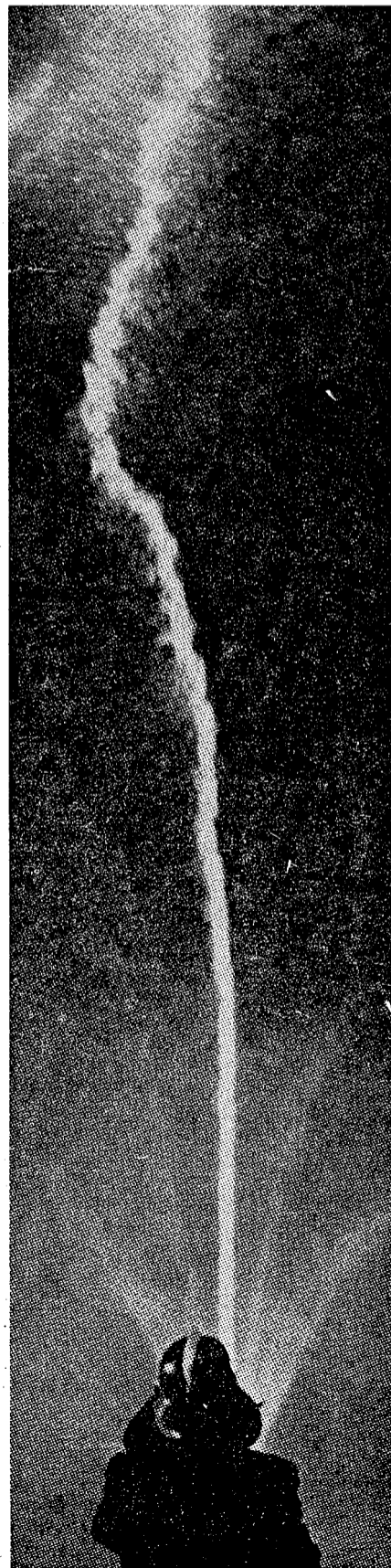
De taak van de Brandweerinspecties het geven van adviezen, zowel aan de minister als aan de provinciale en gemeentebesturen en het verrichten van research.

Van deze adviserende taak kunnen de gemeenten een zeer dankbaar gebruik maken, als het bijvoorbeeld gaat om het voorschrijven van brandveiligheidsvoorzieningen in allerlei gebouwen, om aankoop van nieuw materieel voor de brandweer of keuring van nieuw gekocht of reeds aanwezig materieel. Deze adviezen worden slechts op uitdrukkelijk verzoek van de gemeentebesturen gegeven en zijn niet bindend.

De Brandweerraad heeft tot taak de minister van Binnenlandse Zaken, ook uit eigen beweging, te adviseren over vraagstukken op brandweergebied van meer algemene aard. Vaak zullen deze adviezen liggen in het bestuurlijke vlak. De Brandweerraad bestaat uit 15 leden — momenteel is de commissaris der Koningin in Zuid-Holland voorzitter —, waaronder 2 leden, welke de belangen van de provincies, en zes leden, welke de belangen van de gemeenten geacht kunnen worden te vertegenwoordigen.

OPLEIDING

Na de tweede wereldoorlog is er veel aandacht besteed om te komen tot een uniforme opleiding van al het brandweerpersoneel van hoog tot laag, beroeps of vrijwillig. Een belangrijke stap in de goede richting is gezet toen door de minister van Binnenlandse Zaken exameneisen werden vastgesteld voor de brandwachts IIe en Ie klas, de hoofdbrandwachts, onderbrandmeesters



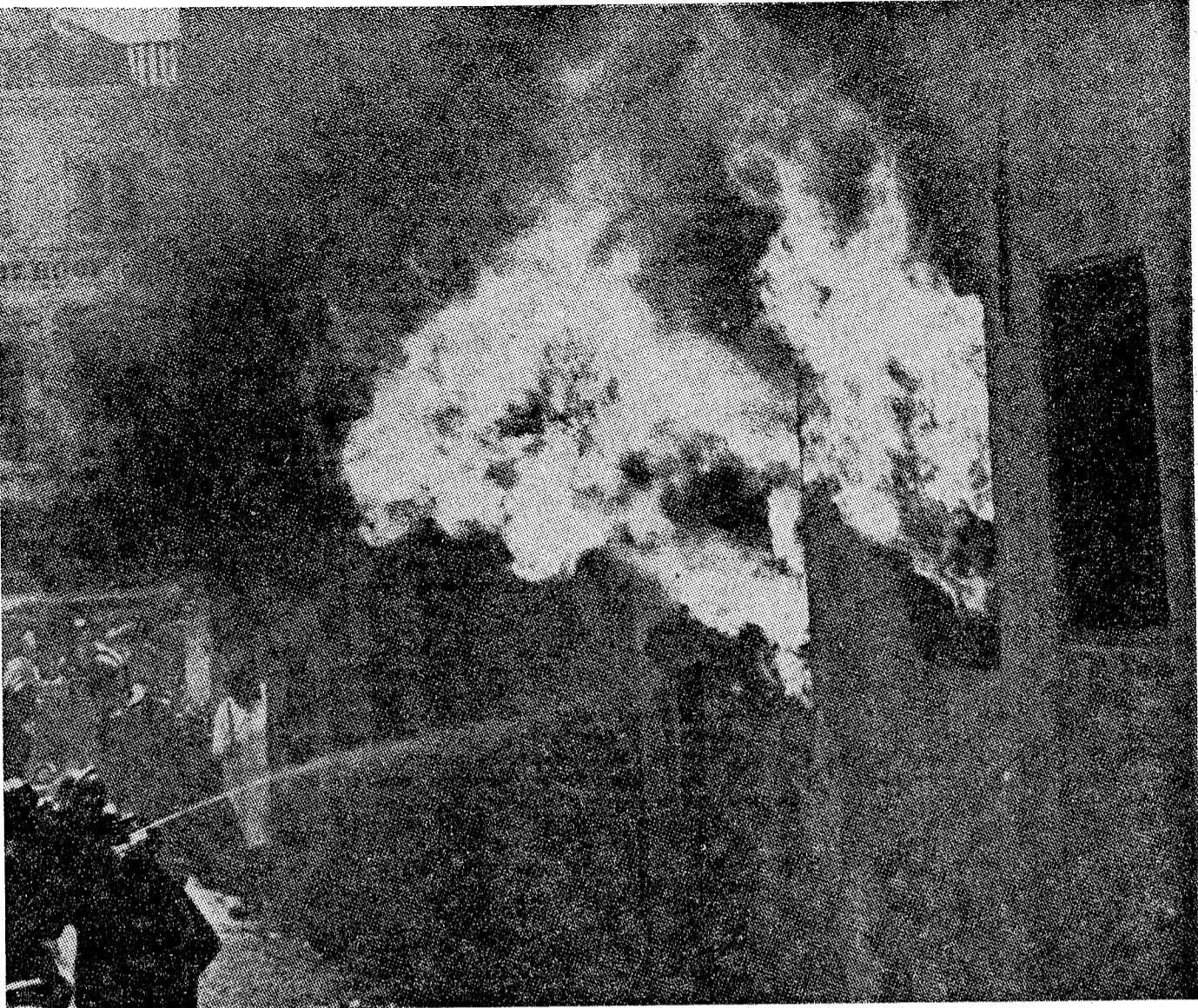
en brandmeesters. In principe zijn de opleidings- en exameneisen voor het beroeps- en het vrijwillig personeel gelijk, hoewel het in de praktijk gebleken is dat in vrijwel alle gevallen het vrijwillig personeel de opleiding eindigt met het examen voor hoofdbrandwacht. De opleidingen worden meestal in het eigen korps of door de provinciale brandweerbonden verzorgd en vragen — ook van de vrijwilligers — een driejarige studie van minstens 20 avonden per jaar. De examens worden afgenomen door door de minister van Binnenlandse Zaken benoemde examinatoren.

Sinds kort houdt zich met de opleiding van het lagere personeel bezig de Stichting Opleiding Brandweerpersoneel, welke stichting begonnen is met het opleiden van een groot aantal instructeurs, die les zullen gaan geven volgens de modernste methoden en die de beschikking zullen krijgen over modern instruktie materiaal.

Beroepsofficieren, waarvoor thans als toelatingseis meestal een H.T.S.opleiding gevraagd wordt, kunnen hun verdere scholing krijgen bij de rijksopleiding voor brandweerofficieren. Tenslotte zijn er voor de bevelvoerenden bij de vrijwillige brandweren verschillende opleidingen, zoals in Amsterdam, waar op initiatief van de provinciale brandweerbonden van Utrecht en Noord-Holland reeds vele jaren een tweejarige cursus (één lesdag per 14 dagen) wordt gegeven.

KUNNEN WE NU TEVREDEN ZIJN?

Kortgeleden is de brandweerwereld in rep en roer geraakt door een bericht in verschillende dagbladen, waarin gewag werd gemaakt van een geheim plan om de brandweer onder supervisie van de B.B. te stellen. Intussen heeft de minister op vragen van een kamerlid geantwoord, dat een dergelijk plan niet bestond. Toch is dit gerucht een teken aan de wand en signaleert een situatie waar de brandweren zelf mede schuldig aan zijn. Want hoewel de brandweer in Nederland organisatorisch en, voor wat betreft materieel en personeel, kwantitatief en kwalitatief goed is te noemen, zal het noodzakelijk zijn dat er op korte termijn oplossingen gevonden worden om tot een hechte en goed gecoördineerde samenwerking te komen bij grote rampen, bij tankautoongevallen, bij moeilijk te bestrijden branden e.d. Gelukkig is de situatie niet meer zo, zoals in het verleden wel is gebeurd, dat een bepaalde brandweer een brand niet mocht blussen, omdat



een brand toevallig 10 of 100 meter buiten de gemeentegrens woedde. In vele streken van ons land zijn er goede afspraken voor onderlinge hulpverlening. Maar daarmee zijn we er niet.

Ongeveer 5 jaar geleden heeft de Brandweerraad met klem aangedrongen op een regionale samenwerking met een gecentraliseerde leiding. Hoewel in deze richting daarna vele pogingen zijn gedaan, is hiervan voor kort weinig terecht gekomen. Gemeentebesturen — daarin veelal geadviseerd door hun brandweercommandant — waren wel bereid om samen te werken ten aanzien van adviezen op het gebied van de preventie, maar voor de feitelijke brandbe-

strijding wenste men autonoom te blijven en hoogstens samen te werken op basis van welwillendheid. Ongeveer een jaar geleden heeft de Minister van Binnenlandse Zaken bij de begrotingsbehandeling in de Tweede Kamer duidelijk laten doorschemeren dat, indien maatregelen voor een goed gecoördineerde samenwerking tussen de brandweren niet door de gemeenten zelf getroffen werden, de centrale overheid zou moeten ingrijpen.

Een landelijke studiegroep, ingesteld door de Ned. Vereniging van Brandweercommandanten, De Koninklijke Ned. Brandweervereniging en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten houdt zich sinds ongeveer een jaar met deze problemen bezig. In enkele interimnota's wordt o.a. gesteld dat er in Nederland voldoende materieel aanwezig is om op elk moment en op elke plaats de nodige hulpverleningen in algemene zin (brandbestrijding, tankautoongevallen, redden van mensen en dieren die te water geraakt zijn, bedolven zijn of beklemd zitten, ongevallen met radioactieve stoffen enz.) te doen plaatsvinden als... de gemeenten bereid zouden zijn nauw samen te werken en zich regionaal onder een centrale leiding te stellen. Dat dit mogelijk is blijkt o.a. uit een kortgeleden tot stand gekomen gemeenschappelijke regeling op dit gebied voor Midden-Brabant. Ook provinciale werkgroepen zoeken thans naarstig naar een oplossing van dit probleem.

Een dergelijke gemeenschappelijke regeling betekent in geen dele dat de zelfstandigheid van de gemeentelijke korpsen teloor gaat. Integendeel, deze korpsen blijven in eerste instantie verantwoordelijk voor de hulpverlening bij calamiteiten in hun werkgebied. Pas als er assistentie nodig is wordt een beroep gedaan op de zgn. kerngemeente, waarvan de brandweercommandant dan deze assistentie coördineert en de hulpverlenende eenheden op de meest efficiënte wijze inzet. Op deze wijze kan snel en goed hulp worden geboden, maar bovendien kan dit financiële voordelen bieden, omdat bepaalde gespecialiseerde hulpverleningsonderdelen gezamenlijk worden aangekocht en centraal in de regio worden opgesteld. In tegenstelling tot wat vaak wordt aangenomen zal de taak van de gemeentelijke korpsen die bij de hulpverlening worden ingeschakeld eerder toenemen, omdat ze naast de brandweertaak met een bepaald aspect van de hulpverlening in geval van assistentie belast kunnen worden, waartoe dan aan het personeel hogere eisen van vakbekwaamheid zullen worden gesteld en

waarvoor ze de beschikking zullen krijgen over de daarvoor benodigde bijzondere hulpverleningsapparatuur.

NIET ALLEEN BRANDBESTRIJDING

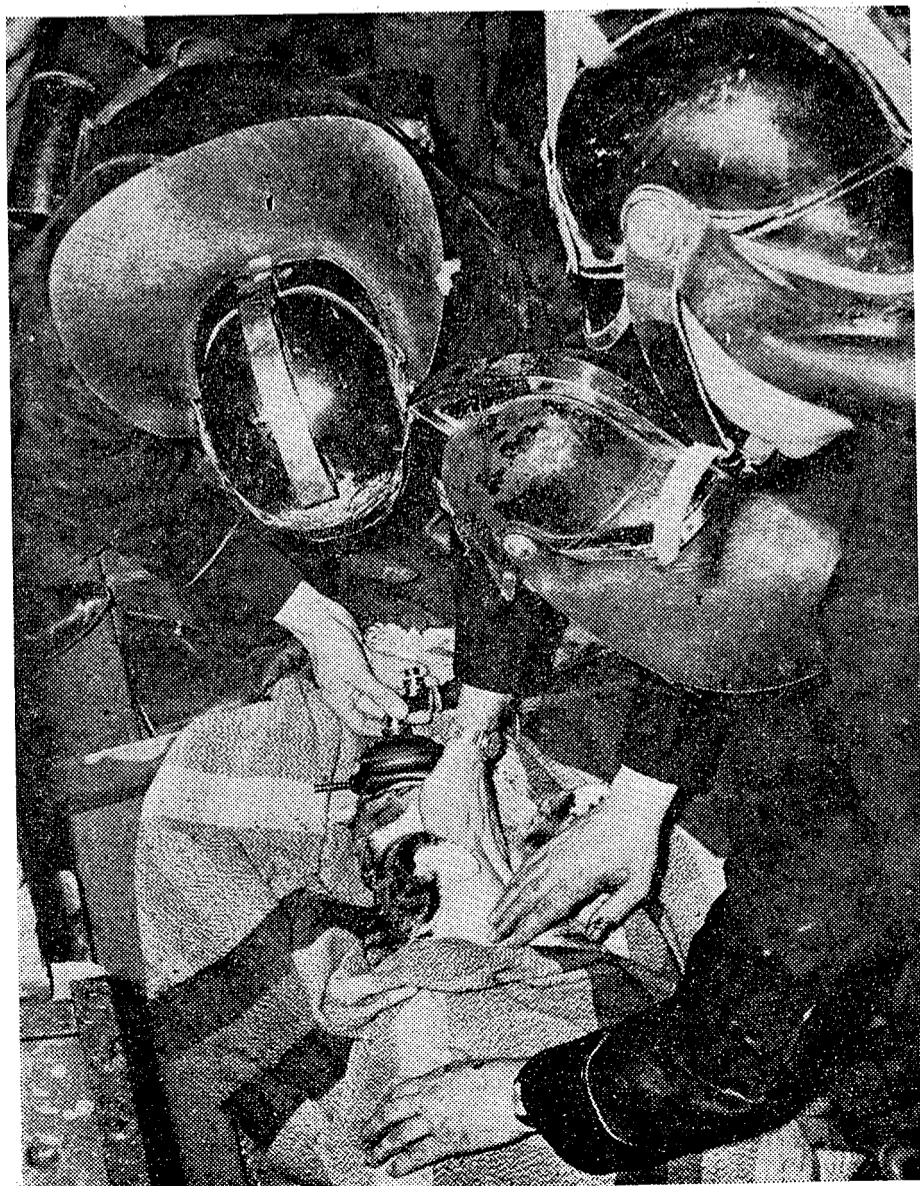
Met opzet wordt hier niet alleen meer over de brandbestrijding gesproken, omdat bij de korpsen met beroepspersoneel reeds meer en meer blijkt dat op de brandweer regelmatig (zelfs vaker dan voor de eigenlijke brandbestrijding) een beroep gedaan wordt voor algemene hulpverlening. Dit is ook logisch, want de brandweer is in een gemeente de enige organisatie die à la minute bij calamiteiten paraat gemaakt kan worden.

Willen de gemeenten echter de hun opgelegde taak tot hulpverlening aan mens en dier die als gevolg van een calamiteit in materiële nood verkeren en willen ook de brandweerkorpsen deze taak naar de eisen van de tijd uitvoeren, dan zal men verder moeten kijken dan de eigen gemeentegrenzen en ook op dit gebied moeten samenwerken.

Dit is niet alleen een voorwaarde voor het behoud van het bestaansrecht van de brandweerkorpsen, maar bovenal van het grootste belang voor hen die ene beroep doen. Hiervoor zullen veel heilige op deze korpsen voor hulpverlehuishjes moeten sneuvelen, maar, de brandweerlieden in Nederland kennende, staat wel vast dat ze in dit geval bereid zullen zijn het algemeen belang te laten prevaleren boven hun (vermeend) eigen of groepsbelang.

Bij de foto's: boven: kwalitatief goede brandweer.

Onder: ook dieren worden goed geholpen.



**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DE GEMEENTEN EN HUN ZORGELIJKE FINANCIËLE POSITIE

DOOR MR. A. G. SMALLENBROEK

HET is niet voor de eerste keer dat in dit weekblad over de zorgwekkende toestand van de financiën van de gemeenten wordt geschreven.

Reeds sinds jaren wordt in allerlei toonaarden geklaagd, dat de regering te weinig geld beschikbaar stelt voor de omvangrijke taken, welke de gemeenten moeten uitvoeren. Wel is zo nu en dan een verlichting te constateren. Zo is de financiering van de woningbouw reeds lang centraal geregeld, hoewel de zogenaamde voorfinanciering van het aankopen en bouwrijp-maken van de gronden voor de woningbouw de gemeenten nog altijd vele investeringsmiddelen kost. De „mammoetwet” betekent voor de gemeenten ook een verlichting.

Zonder verder in te gaan op de problemen van de verschillende gemeenten, zou ik een aantal centrale problemen in hoofdlijnen achtereenvolgens willen belichten.

STRUCTUREEL TEKORT

Een derde van de gemeenten werkt met een structureel begrotingstekort. Het ontstaan hiervan is te wijten aan de uitvoering van in verhouding tot de omvang van iedere gemeente grote projecten. Meestal is zulk een project tenminste voor de helft onrendabel, zodat op de gewone dienst ieder jaar weer de lasten daarvan verschijnen, zonder dat een dekking aanwezig is. De consequentie van een begrotingstekort is een financiering door kortgeld met hoge tot zeer hoge rente, zodat het tekort steeds groter wordt.

De hoge rente op deze markt trekt geld aan, dat anders mogelijk beschikbaar zou zijn voor leningen op lange termijn. Nu komt de kapitaalmarkt onder druk, zodat ook daar de rente stijgt. Internationale invloeden laten we nu maar buiten beschouwing, hoewel deze op het moment zeker de rentestijging bepaald versterken.

Het betekent, dat de investeringsmiddelen, welke de gemeenten via de centrale financiering voor kapitaalsuitgaven beschikbaar krijgen een hogere rente dragen, dan wellicht nodig zou zijn. Het lijkt op een cirkelredenering. Toch is deze cirkel wel te doorbreken. Het probleem ligt enerzijds in de financieringsmoeilijkheden, anderzijds in de structurele begrotingstekorten. Daarom

ligt het voor de hand om de verstrekking van kapitaalsuitgaven in bijdragen à fond perdu door het Rijk te vergroten. Een bescheiden begin is hiermede gemaakt op het terrein van het verkeer en het openbaar vervoer. Eerlijk gezegd is dit tot nu toe maar een druppel op een gloeiende plaat. Dit geldt ook voor de rijksbijdragen voor sanering en stadsreconstructie.

Men kan voorts denken aan het vele, dat de gemeenten in toenemende mate voor de sport- en openlucht recreatie moeten doen. Daarnaast blijft de wenselijkheid bestaan door verbeteringen van de uitkeringen uit het gemeentefonds de jaarlijkse inkomsten van de gemeenten te verhogen. Een derde mogelijkheid zie ik in het overnemen van bepaalde gemeentelijke taken door het Rijk. Als voorbeeld noem ik de zogenaamde koppelsubsidies op het gebied van de sociale zorg en volksgezondheid. In vele gevallen worden de particuliere instellingen en door het Rijk en door de gemeenten gesubsidieerd. Een stuk vereenvoudiging en bovendien ontlasting van het gemeentelijk budget zou ontstaan, als het Rijk alleen subsidie zou verlenen.

Ook is denkbaar een overdracht van de gemeentelijke ziekenhuizen aan het Rijk.

De eis van de regering om tot een meerjarenbegroting te komen, welke geen tekorten meer laat zien, is dan pas redelijk, indien eerst de nu bestaande tekorten worden gesaneerd, terwijl tevens voor de onrendabele projecten extra uitkeringen als gift en niet als lening worden beschikbaar gesteld.

ZES PROCENTS NORM

In samenhang met het bovenstaande lijkt mij enige kritiek op de zogenaamde zes procentsnorm, welke de regering stelt aan het uitgaven accrès van de gemeenten, volledig gerechtvaardigd. Het is bekend, dat de regering deze norm ook aan haar eigen uitgaven stelt. Toch is dit meer schijn dan werkelijkheid. Het geldt voor het totale uitgavenpakket.

De zogenaamde „spending departments” als onderwijs, verkeer en waterstaat om er enkele te noemen, hebben een accrès van tussen de tien en vijftien procent. Dat is begrijpelijk, wanneer de doelstellingen van deze departementen worden aanvaard. De anti-revolutionaire partij doet dit en terecht. De gemeenten echter zouden kunnen worden vergeleken met „spending departments”.

Zij zijn het toch, die op het terrein van de binnenlandse politiek een groot deel van het beleid van de regering moeten waarmaken. Komen daarbij de snel stijgende uitgaven, op het gebied van het onderhoud aan straten en plantsoenen, het verbeteren van de culturele mogelijkheden, de sport dan zien we dat



Utrecht

zij in feite echter „spending departments” zijn. Het totale bedrag in de miljoenennota voor de gemeenten ligt rondom de 3,7 miljard. Ongeveer gelijk aan defensie. Doch met duidelijk meer en veelzijdiger taken dan welk departement dan ook. Het is derhalve noodzakelijk de norm van zes procent voor de gemeente te laten varen.

ZELF IETS DOEN

De gemeenten zullen aan hun financiële problemen zelf ook iets moeten doen. Gemeld werd reeds de eis tot een meerjarenbegroting. Tevens zou daarbij moeten worden gevoegd een investeringsplanning voor de eerstkomende vijf à tien jaren, waarop de geplande kapitaalsuitgaven worden geplaatst met vermelding van de rendabele, gedeeltelijk rendabele en onrendabele investeringen.

Indien alle gemeenten dit zouden doen, is een landelijk overzicht mogelijk, welke onrendabele investeringen centraal à fond perdu moeten worden gefinancierd. Uiteraard zal dan ook deze financiering na afweging van de prioriteiten centraal moeten worden gepland.

Natuurlijk zal het management op de gemeenten moeten worden verbeterd. Management, meerjarenbegroting en een investeringsplanning geven een ieder een betere kijk op de problemen van de gemeenten, zodat de oplossingen daarvan directer en sneller kunnen worden ter hand genomen.

Een eis, die iedere anti-revolutionair aan zijn bestuurder mag en moet stellen.



GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD



Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

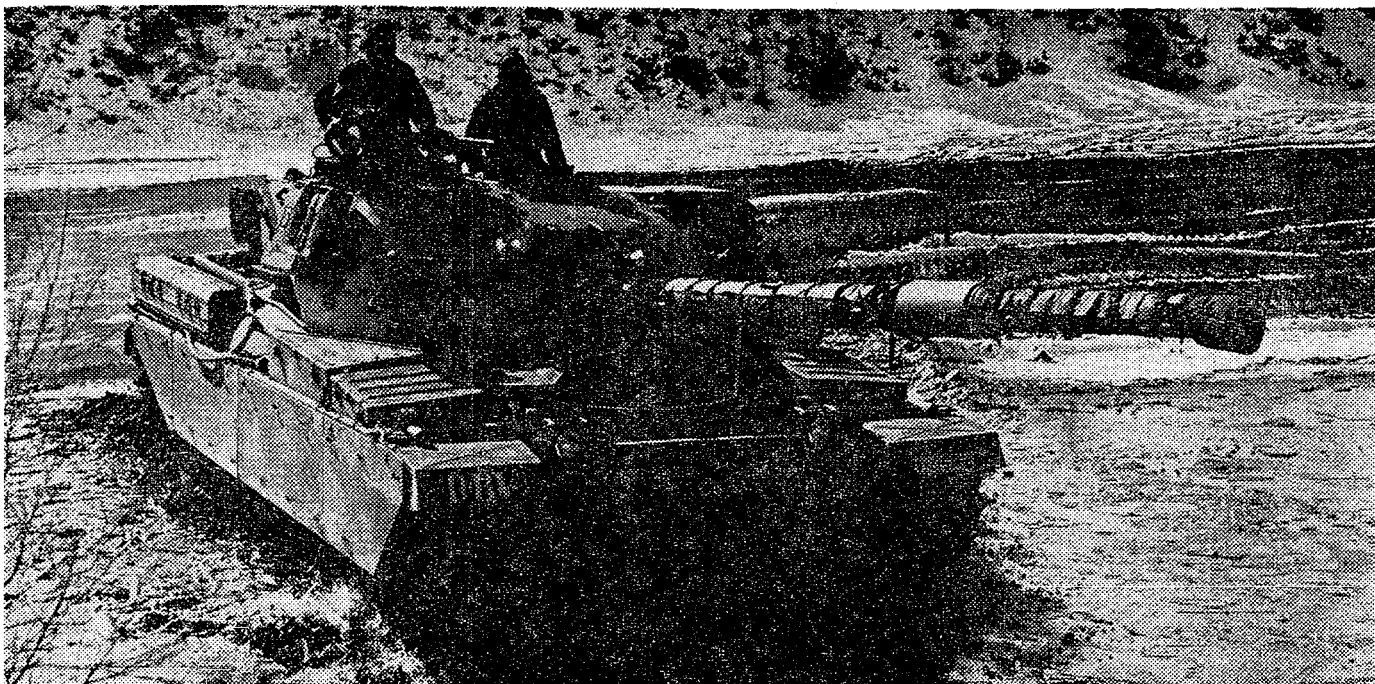
Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____



(Van een militaire medewerker

HET volk is niet erg gelukkig met de dienstplicht en de krijgsmacht niet met de dienstplichtigen. Vanuit deze achtergronden ontstaat van tijd tot tijd de wens andere wijzen van legering te onderzoeken. De eerst in aanmerking komende vorm is die van een beroepsleger. De wenselijkheid en mogelijkheid, maar ook de financiële en militaire implicaties daarvan komen dan aan de orde.

De wenselijkheid van een beroepsleger wordt vaak in verband gebracht met de democratie. Een typerende uitspraak van het P.v.d.A.-kamerlid Adams is: „Ik heb toch wel erg veel bezwaren tegen een beroepsleger. In Engeland heeft men dat en dat is een land waar men de democratie ook dag in dag uit kan beleven. De mensen zijn er rijp voor. Ik vraag me af of wij in Nederland daar al rijp voor zijn. Want het beroepsleger heeft het grote gevaar, dat het een instrument kan zijn voor diegenen, die afwijkingen van de democratie zouden wensen”.

Er is gelegenheid tot stellingname over de richting, die met betrekking tot de dienstplicht moet worden ingeslagen, waarbij dit begrip nieuwe dimensies kan krijgen. De rol van de militaire dienstplicht in de legervorming zou dan op basis van een dergelijke stellingname behoren te geschieden.

Ons lijkt deze gedachtegang van werkelijkheidszin gespeend en op zijn minst overtrokken. Zo slecht is het met Nederland niet gesteld: wij kunnen toch zonder gewetenswroeging onze vakantie in eigen land doorbrengen. Ook praktisch snijdt het betoog geen hout. Griekenland bijv. heeft dienstplicht en het kolonelsbewind steunt niet op een beroepsleger, maar op beroepsmilitairen, die in ieder stelsel van legervorming nodig zijn om de dienst uit te maken. Wij treden daarom niet in een redenering, die voor de Nederlandse graad van ontwikkeling, economische stabiliteit en intrinsieke waarde van de democratische instellingen een beroepsleger voor ongewenst houdt.

MOGELIJKHEDEN

Anders ligt het met de mogelijkheid. Zal het lukken voldoende beroepsmilitairen te werven? Het aanzien, dat het militaire beroep bij een volk heeft, stelt een grens aan het mogelijke. Het is bekend, dat Engeland op het moment met zijn legervorming zonder dienstplicht in grote moeilijkheden zit door onvoldoende, dalende aanmeldingen: Is dit weinig geruststellend, aan de andere kant kan de creatie van aantrekkelijke financiële voorwaarden een belangrijke impuls zijn. De commissie van Voorst tot Voorst deed hiertoe rond 1960 concrete voorstellen, die evenwel nimmer ten volle zijn gevolgd, zodat uitsluitend op grond van historische wervingscijfers niet tot de onmogelijkheid van een toereikende werving mag worden geconcludeerd.

Een beroepsleger zal wel veel kosten: een aantrekkelijke bezoldiging, een hogere gemiddelde leeftijd die eveneens tot een grotere salarispost leidt, een

NAAR EEN NEDERLANDS BEROEPSLEGER?

ZAL HET LUKKEN OM VOLDOENDE BEROEPSMILITAIRES TE WERVEN

verzwaring van de pensioenlasten, e.d.. Een ander aspect is dat er een relatief grote behoefte is aan personeel voor de lagere functies. De geschiktheid om in die functie te dienen is echter qua tijd beperkt. En omdat slechts een gering aantal kan „doorstoten” naar hogere rangen zal het onvermijdelijk zijn om bijv. rond de veertigjarige leeftijd grote aantallen van het personeel af te stoten, hetgeen naar de huidige ervaring reeds leert aanzienlijke overgangskosten meebrengt.

Al met al zal de nodige verhoging van het defensiebudget, de voordelen van een beter materieel-gebruik en van het ter beschikking komen aan de nationale economie van meer dienstplichtige mankracht en productiviteit dan daaraan door de werving van een beroepsleger wordt onttrokken, waarschijnlijk enige malen overtreffen.

MILITAIRE IMPLICATIES

Tenslotte vragen de militaire implicaties de aandacht. Een beroepsleger kan in het algemeen geen mobilisabele eenheden voeren, zoals een mottenballenvloot of de reservedivisie van het legerkorps.

Men kan over het nut hiervan genuanceerd denken en dit wordt ook gedaan. Anderzijds wordt dit nut thans door de politieke en militaire leiding nog aangevaard. In de memorie van toelichting op de defensiebegroting 1970 onderstreep de minister dit. De beschikbaarheid van mobilisabele strijdkrachten acht hij een voorname voorwaarde om mogelijke crises in Europa te kunnen beheersen.

Het afzien van het mobilisabele potentieel is overigens een zelfstandig vraagstuk, dat niet mag worden opgelost vanuit de wens tot afschaffing van de dienstplicht.

Deze omstandigheden - vooral de hoge kosten en het effect op de reservestrijdkrachten - leiden tot een variant op een beroepsleger, waarbij vrijwilligers met kortlopende, b.v. vijfjarige, contracten worden verworven. Zij voorzien uitstekend in de personeelsbehoefte voor de lagere rangen en leveren mobilisabele capaciteit. Er ontstaan geen of geringe pensioenaanspraken en de salariskosten blijven relatief laag door de beperkte duur van de dienstdienst.

In tegenstelling tot de dienstplichtigen die steeds opnieuw voor de bezetting van een functie moeten worden opgeleid, hebben deze contractanten een hoger rendement. Zij besparen opleidings- en opleidingskosten en beïnvloeden ook de behandeling van de kostbare uitrusting gunstig.

Dit hogere rendement maakt het mogelijk gedurende de contracttijd een aantrekkelijke beloning te bieden, die vereist is voor de werving op vrijwillige basis.

TECHNISCHE SPECIALISTEN

Het in het vorige artikel vermelde Project Technische Specialisten van de Landmacht heeft dit bevestigd. De vraag is echter, of en hoe deze benaderingswijze kan worden uitgebouwd tot een systeem waarbij dienstplichtigen geheel overbodig worden. Het gaat er dan in hoofdzaak om te voorzien in de behoefte aan kader - officieren en onderofficieren - en in de meest eenvoudige soldatenfuncties - de bemanning van een tank of een stuk geschut, messbedienden, e.d..

De werving van Technisch Specialisten is daar thans niet op gericht. Voor de eerste groep, die van gegraduateerden, lijkt het mogelijk de bron van contractanten aan te boren. Dit zou, zoals bij de Technisch Specialisten eveneens geschiedt, inhouden dat bepaalde studiemogelijkheden tijdens de contracttijd worden geboden: Voorts kan een wervingselement zijn, dat aan een beperkt deel van de vrijwilligers de gelegenheid wordt geboden om bij de afloop van het contract over te gaan in vaste dienst op dezelfde voorwaarden als het beroepspersoneel. Tenslotte is Geze categorie in omvang beperkt, zodat het mogelijk is een zeer gunstige financiële regeling te scheppen, zonder dat het totale er mede gemoede bedrag onoverkomelijk wordt. Anders is het gesteld met de bezetting van de eenvoudige functies. Deze komen nog massaal voor, zij kunnen maar tot een bepaalde leeftijdsgrens worden vervuld (een omstandigheid, die bij een beroepsleger te sterker zou wegen) en zij zijn weinig aantrekkelijk. Hierdoor zal de werving van vrijwilligers steeds een goede kans maken te mislukken. Dit vormt dan ook de kern van het probleem.

De krijgsmacht kan aan het vinden van een oplossing zeker bijdragen. In de eerste plaats kan de organisatie onderzoeken, of het aantal van deze eenvoudige functies terug te brengen is. Daarnaast is het de vraag, of de dan nog resterende functies permanent moeten worden bezet, of dat met een opleiding er voor kan worden volstaan, die wordt aangevuld met korte perioden van opkomst voor oefeningen (parate herhalingsoefeningen).

De moderne oorlog verlegt het accent van de mens naar de middelen. Oefenen is bijv. het verplaatsen van een gepantserd infanterievoertuig, en de inhoud van dat voertuig speelt op dat moment maar een beperkte rol. De kern van waarheid, die er schuilt in de talloze malen geuite en weersproken opvatting, dat parate dienstdienst veel leeploophoudt, ondersteunt de noodzaak van een dergelijk onderzoek.

VRIJWILLIGERS

Samenvattend kan worden gezegd, dat er aanleiding is, zowel vanuit het gezichtspunt van de krijgsmacht als voor de samenleving, te streven naar legeringvorming met behulp van vrijwilligers. Door de werving van contractanten te verruimen tot alle categorieën, waarvoor thans dienstplichtigen worden gebruikt, en door een kritische analyse van de behoefte aan dienstplichtigen in het moderne oorlogsbeeld, is het zeker, dat het aandeel van de dienstplicht in de legervorming verder zal afnemen.

Waar dit alles toe leidt, is onbekend. Misschien kan op den duur zelfs tot afschaffing van de dienstplicht worden overgegaan. Maar omdat hier de wervingmogelijkheden bepalend zijn, bestaat de kans op een blijvende behoefte aan dienstplichtigen. De keuze zal er dan niet eenvoudiger op worden: het is gemakkelijker om uit een jaarlichting 50.000 dienstplichtigen aan te wijzen dan 10.000. Dit is echter geen militair, maar een algemeen maatschappelijk vraagstuk, waarmede een interdepartementale commissie (de zgn. commissie Peynenburg) bezig is.

Op de achtergrond staat echter een centrale vraag, waarover naar wij hopen de commissie Peynenburg eveneens een uitspraak zal formuleren. Dit is de vraag, of het aanvaardbaar is van jonge landgenoten gedurende een zekere periode een (persoonlijk) offer ten behoeve van de gemeenschap te vragen.

Deze vraag is daarom zo belangrijk omdat de samenleving zoveel urgente verlangens kent. Het lijkt daarom onjuist indien men zou concluderen tot het beëindigen van de vraag van een offer of tot het continueren van de huidige situatie waarin het offer slechts wordt verlangd van een beperkt aantal (plm. 35 pct.). Zou het brengen van een persoonlijk offer ten behoeve van de gemeenschap worden aanvaard dan rijst de vraag hoe dit in de praktijk moet worden gerealiseerd. In dit verband verdient de gedachte aan uitbreiding van de mogelijkheden tot alternatieve dienstdienst nadere uitwerking. Het is, ook bij verdere uitwerking, evenwel niet te verwachten, dat een dergelijke dienstverlening een massaal karakter zou kunnen krijgen.

Een werkelijke gelijkmatige lastenverdeling vraagt naar onze mening maatregelen in de geldsfeer, zowel omdat deze met betrekking tot grote groepen daar het beste kunnen worden getroffen als omdat de ongelijkheid op dit punt zonder twijfel het sterkst wordt gevoeld.

BELASTING

NIET-DIENSTPLICHTIGE

Daarom zouden wij naast de alternatieve dienstdienst en de financiële compensatie van hen, die nog wel door de militaire dienstplicht worden getroffen, willen stellen de mogelijkheid om hen, die geen militaire of vervangende dienstdienst vervullen, een zekere belasting op te leggen.

In deze gedachtegang is er reeds eerder voor gepleit in de bestemming van een aldus gevormd fonds, de gedachte van een algemene dienstverlening niet los te laten. Dit leidt er toe de gelden te bestemmen voor hulp aan de ontwikkelingslanden. Het Nederlandse volk zou daarmee tot uitdrukking brengen, dat het een ontwikkeling doormaakt, waarbij het niet alleen het eigen belang van de nationale veiligheid wil dienen, maar tevens zijn mondiale verantwoordelijkheid beseft voor jonge, zelfstandige landen. Ook de visie, dat defensie en ontwikkelingshulp complementen zijn van eenzelfde verantwoordelijkheid, steunt de instelling en de bestemming van het fonds.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

STRUCTUUR

In Nederlandse Gedachten van de vorige week ging het eerste citaat in deze rubriek over het taxivervoer, dat — blijkens het citaat — in een vicieuze cirkel zou zitten. Als commentaar stond daaronder: zo zijn er in Nederland nog wel enkele cirkeltjes te bedenken.

Het tweede citaat was ontleend aan de rede, welke prof. dr. T. P. van der Kooy, hoogleraar in de economie aan de V.U., hield ter gelegenheid van de 89ste Dies van de V.U. onder de titel „Heden-daagse maatschappijkritiek”. Het citaat — ontleend aan een dagblad — blijkt niet te kloppen met hetgeen prof. Van der Kooy betoogd heeft.

Het goede citaat luidt:

„Het zal niemand verwonderen, dat ik hierbij allereerst denk aan het liefdegebod, waarvan niemand mij uit het hoofd kan praten, dat het ons roept tot solidariteit met de medemens, ook met de verre naaste, en met komende generaties. Deze solidariteit bestaat in het zich opstellen voor de noden en behoeften van de ander, en de ongerechtigheid en elende die wij dan ontwaren, moet ons drijven tot inspanning van alle krachten, om zowel dadelijk nood te lenigen, als de noodzakelijke veranderingen te brengen in de inrichting der maatschappij, teneinde langs doelmatige wegen met de schaarse middelen tot een samenleving te komen, waarin de toekomst met meer vertrouwen kan worden tegemoetgezien”.

Onder het citaat was het zinnetje geplaatst: Maken wij er ook een vicieuze cirkeltje van?

Bij sommigen is de indruk ontstaan, dat prof. Van der Kooy met dit zinnetje wordt verweten, dat hij zich aan een cirkelredenering schuldig maakt.

Dit was geenszins de bedoeling. Hetgeen prof. Van der Kooy betoogd heeft, heeft onze instemming. Het commentaar heeft onze volledige instemming. Het commentaar schoot echter tekort, want beoogd werd onszelf de vraag voor te houden of wij de gedachten over veranderingen in de inrichting van de maatschappij ook in de praktijk willen waarmaken. In abstracto zullen velen immers geneigd zijn in te stemmen met de in de Diesrede gemaakte opmerking, maar in de praktijk schieten wij in feite op dit punt allemaal tekort. Wij zien allerlei moeilijkheden, blijven praten en maken er daarmee een vicieuze cirkeltje van.

Onze verontschuldiging aan het adres van prof. Van der Kooy, dat de bedoeling — door de gekozen formulering — niet goed is overgekomen.

SCHOOL

Dr. A. Vondeling (P.v.d.A.-voorzitter) heeft in het Blad van het Openbaar Onderwijs herinneringen opgehaald uit zijn jeugd, zoals:

„Onze moeder was stipt en ik had altijd mooie cijfers voor gedrag. Het rapport van mijn zuster had op die plaats eens een rood cijfer. Pake maakt, alvorens hij z'n dubbeltje gaf, daar een opmerking over. Commentaar van mijn zuster: Ja Pake, maar 'k bin ok syk west”.

En ook:

„Als je nul fouten had kreeg je een aantekening. Kwam je boven een bepaald aantal — ik weet waarachtig niet meer hoeveel — dan mocht je een stukgelezen boek uit de

schoolbibliotheek kiezen. Daaraan dank ik nog mijn „Zeven jongens en een oude schuit” (minus de verdwenen eerste elf bladzijden), dat samen met Pieter Marits in die jaren bij mij favoriet was”.

Wat zouden nu zijn favoriete boeken zijn? Vanwege de titels misschien „Duis-ter duel” of „Berijmde bokkesprongen”?

NA-GALMEN

Prof. H. van Maarseveen (onlangs toegetreden tot het P.A.K.) werd door een verslaggever van „Het Vrije Volk” geïnterviewd.

In het interview staat de vraag: Ziet hij de confessie als basis voor een politieke partij?

Prof. van Maarseveen antwoordt:

„'t Is net als met socialisme en liberalisme. Religie, socialisme en liberalisme zijn voor mijn gevoel voor een politieke partij na-echo's, na-galmen van de vorige eeuw. Het is een natijlen. We kunnen ze nog wel een beetje handhaven, maar je zult ze toch door andere dingen moeten vervangen”.

Op de vraag „welke dingen?” zegt hij:

„Vrij harde dingen van economische en materiële aard. Socialisme, liberalisme en religie hebben een zekere achtergrond, maar voor de vier, vijf grote partijen zijn ze niet meer de grote inspiratiebronnen. De vraag is, of men van dit soort globale ideeën strijdvrage maakt”.

Volgens hem heeft de maatschappij van nu behoefte aan waarden van een andere orde. Bijvoorbeeld: de tegenstelling tussen de visies van de welvaartsstaat en van de cultuurstaat. Een kwestie van prioriteiten. Wat stel je voorop: economische vooruitgang of andere dingen?”

Een aardige verklaring van pragmatisme, maar daarom niet minder verwerpelijk.

BEWEGINGSARMOEDE

In het Algemeen Handelsblad schreef S. IJdema een artikel n.a.v. de Teleac-schaakcursus en n.a.v. schaaklessen op scholen.

Hij betoogt o.a.:

„De bewegingsarmoede, die bij herhaling en met steeds meer kracht door de medische wereld wordt genoemd als voornaamste oorzaak voor de onrustbarende stijging van het aantal patiënten van hart- en vaatziekten, wordt de jeugd al van kindsbeen af opgelegd door een lesrooster, waarin nauwelijks of geen aandacht wordt besteed aan de bewegingsrijkdom. Trotten en trimmen of hoe men de krampachtige pogingen om de bewegingsarmoede bij volwassenen te bestrijden ook wil noemen, blijven steken in een denkwereld, die van jongs af aan eenzijdig gericht is geweest op geestelijke ontwikkelingen”.

De Leeuwardense wethouder J. Tiekstra zal het hier wel mee eens zijn. Hij zei onlangs:

„Ik heb niet de indruk dat we het in de burgerlijke samenleving mentaal aandurven om de sport de plaats te geven, waarop deze recht heeft. De overheid moet de kans om voorop te gaan met een sportbeleid aangrijpen en bereid zijn om de sport in het Ministerie een eigen plaats te geven”.

KAMERLEDEN VRAGEN MINISTERS ANTWOORDEN

OVERTREDING MINISTER BEERNINK

Is de minister behandeld als elke andere burger — vroegen de heren Geertsema (V.V.D.) en Scholten (C.H.U.) — in hun kwaliteit van voorzitter van resp. de vaste commissie van Justitie en Financiën.

Op 24 augustus van dit jaar zagen douane-ambtenaren, dat een persoon in Baarle-Hertog uit een Belgische winkel een pak meebracht en dit in zijn auto neerlegde. De ambtenaren volgden de auto op Nederlands gebied en hielden deze staande. Op hun vraag of de goederen, die zij op de achterbank van de auto zagen liggen, uit Baarle-Hertog waren meegebracht, antwoordde de bestuurder bevestigend, waarbij hij zich legitimeerde. Toen de ambtenaren constateerden dat zij van doen hadden met een minister, nl. de heer Beernink, hebben zij hem overeenkomstig de algemene instructie) inzake de douane ongemoeid gelaten.

Volgens de daarvoor gestelde voor-

schriften maakten zij van het voorval rapport op, dat langs de gebruikelijke weg naar het departement is verzonden.

De heer Beernink is vervolgens in de gelegenheid gesteld een schikking aan te gaan op de voet van de Algemene Wet inzake de douane en accijnzen (artikel 197). Deze schikking hield in het betalen van de belasting over de te veel ingevoerde sigaretten plus de gebruikelijke boete naar de maatstaven die voor ieder gelden. De heer Beernink heeft het ver-eiste bedrag voldaan.

1) Paragraaf 331 van de Instructie Douane luidt:

Voor zover zij niet uit eigen beweging aangifte doen van de door hen medegevoerde goederen, worden geheel ongemoeid gelaten:

- de leden van het Koninklijk Huis;
- de Groot-officieren van de Kroon;
- de Ministers en de Staatssecretarissen;
- de Ministers van Staat;
- de diplomatieke vertegenwoordigers van Nederland in het buitenland voor zover zij de rang van ambassadeur of gezant bezitten;
- de rechters en de griffiers van het Internationale Gerechtshof.

SNERT AAN GEVANGENEN OP WARME DAGEN

Zou het geen aanbeveling verdienen, aldus prof. Diepenhorst, voor de toekomst de koks in de Justitie-inrichtingen ruime inspraak te geven in de keuze der gerechten.

Akkoord — zegt de minister van Justitie — als de weerstomstandigheden daartoe aanleiding geven, kan van een (overigens noodzakelijk) voedselschema wel worden afgeweken.

LESGEVEN RECTOREN

Als er na herhaalde oproepen voor sollicitanten nog geen vacature kan worden vervuld — mag dan de rector toch lesgeven maar dan tegen beloning als in 1968/1969 vroeg de heer Van Bennekom. Nee, zegt de staatssecretaris Grosheide in overleg met de personeelsorganisaties.

De leiding van een school kost veel tijd

en heeft bovendien prioriteit. Op grond daarvan is in 1968 het aantal diensturen vergroot, en het aantal lessen verlaagd. Het gaat niet om nu nog extra lessen tegen beloning in bijzondere gevallen te verlenen — waar verzeil je dan in!

Trouwens: er was een overgangsregeling.

KALIUMVONDST IN UITHUIZERMEEDE

Mondelinge vragen aan de minister van Economische Zaken, in het donderdagse vragen uurje o.a. gesteld door mej. Van Leeuwen.

Is de minister bereid bij het eventueel verlenen van concessies inzake de winning en exploitatie van kalium- en magnesiumzouten voorwaarden te stellen, die ertoe strekken, dat het noorden zoveel mogelijk rechtstreeks bij de industriële verwerking van deze grondstoffen betrokken wordt?

De heer Biesheuvel:

Is de minister niet van mening, dat het vraagstuk van een eventuele deelneming van de staat, alsmede dat van het

karakter van een eventuele staatsdeel-neming (meerderheids- of minderheids-aandeel), geheel op eigen merites dient te worden gezien, d.w.z. zonder aan de op dit punt reeds bestaande regels bij bodemexploitatie een precedentwerking toe te kennen.

De heer Walburg:

Is de minister niet van mening, dat bij het innemen van een standpunt inzake de verdeling van eventuele financiële opbrengsten van de winning of exploitatie de belangen van het noorden zelf een duidelijk gewicht in de schaal dienen te leggen?

De antwoorden komen volgende week.

ZOEK U EEN GESCHIKT
CADEAU VOOR UW FAMILIE
EN VRIENDEN IN HET
BUITENLAND ?

Denk dan in de komende weken eens
aan het speciale bijbelse dagboek

KOMEN EN GAAN

Uitgegeven door de commissie 'Kerk-
Overzee' met medewerking van Gere-
formeerde en Hervormde predikanten.

Gebonden f 12.50

Verkrijgbaar in de boekhandel

Boekencentrum N.V. 's-Gravenhage

DE ARJOSSERS

WAT DOEN ZE?

WAT LEZEN ZE?

WAT STEMMEN ZE?

MENIGEEN zal zich wel eens afgevraagd hebben, wie toch die lui van de Arjos zijn die van tijd tot tijd „hun tanden laten zien” of „de zaak op scherp zetten.” Misschien dat deze mensen op hun vragen antwoord kunnen vinden in de resultaten van een deze zomer door de Documentatie Commissie Arjos gehouden enquête.

Aan 1100 Arjosleden is een formulier toegezonden. Van hen hebben 350 hun geheimen aan dit papier toevertrouwd en aan de commissie ter verwerking ingezonden.

Door deze respons van ca. 30% pretendeert de commissie niet een op wetenschappelijke basis berustend resultaat aan te bieden. Toch is een richting, hoe de Arjossers denkt en doet, duidelijk waarneembaar.

INFORMATIE

Eerst wat oriënterende informatie over „de 350.”

283 (81%) zijn jonge mannen en 67 (19%) zijn jonge vrouwen.

De leeftijd van 76 (22%) loopt van 16 tot en met 20 jaar; 197 (56%) zitten in de groep van 21 tot en met 25 jaar en de rest nl. 77 (22%) is van 26 tot en met 30 jaar oud.

En deze jonge mensen houden zich dagelijks bezig met een beroep of studie.

Ziet u eens:

1. Scholieren	43	12%
2. Studenten	75	21%
3. Vrije Beroepen; Vakspecialisten; Bedrijfsleiders	94	27%
4. Adm. Beroepen	61	17%
5. Commerciële Beroepen	25	7%
6. Ambacht/Industrie	17	5%
7. Agrarische Beroepen	16	5%
8. Anderen	25	7%

Om dit beroep te kunnen uitoefenen is de volgende schoolopleiding genoten:

Lager onderwijs	3	1%
Voorgezet l.o.	30	9%
Ulo/uts	91	26%
Middelbaar onderwijs	119	34%
Hoger onderwijs	107	30%

Het valt onmiddellijk op, dat het opleidingsniveau tamelijk hoog is. Wreekt zich hier het feit, dat slechts 30% (een groot deel kader?) de enquête invulde?

Of telt de Arjos zo weinig werkende jongeren?

KERK

Het bekende synodaal gereformeerde karakter komt tot uiting na de vraag tot welke kerk men zich rekent te behoren:

Nederlands Hervormd	32	9%
Gereformeerd synodaal	293	84%
Chr. Gereformeerd	16	
Geref. Vrijgemaakt	4) 22	6%
Gereformeerde Gem.	2)	
Anderen/geen	3	1%

Het wordt werkelijk tijd, dat het eenzijdig kerkelijk karakter doorbroken wordt.

Trouw in de kerkgang? Daarover kan men twisten. Oordeelt u zelf naar aanleiding van het antwoord op de vraag,

hoe vaak men ongeveer naar de kerk gaat:

2 x per week	148	42%
1 x per week	150	43%
1 x per maand	31	9%
minder	14	4%
nooit	2	1,5%
geen antwoord	2	1,5%

LEESGIERIG

Het ligt voor de hand dat politiek geëngageerde jonge mensen zich van de persmedia bedienen. 343 Arjossers verzekerden dagelijks 1 of meer dagbladen te lezen. Ze laten zich „beïnvloeden door”:

Trouw	244	70%
De Volkskrant	52	15%
De Telegraaf	52	15%
Alg. Dagblad	41	12%
NRC	32	9%
Het Parool	24	7%
Alg. Handelsblad	18	5%
De Tijd	7	2%
Het Vrije Volk	5	1,5%
Anderen	153	44%

De „andere” bladen zijn voornamelijk regionale en plaatselijke kranten. 174 lieden vormen wekelijks hun opinie door één of meer landelijke weekbladen te lezen. Ziehier:

Vrij Nederland	85	24%
Elseviers Weekblad	74	21%
Nieuwe Linie	28	8%
De Groene	24	7%
Accent	21	6%
Haagse Post	16	5%

Het Arjosblad „Op Wiek”, waar alle leden maandelijks een editie van in de bus krijgen, wordt redelijk intensief gelezen.

25% verklaarde wel eens een artikel te lezen; 36% leest de helft en 37% spelt het blad tot op de laatste letter. Gek eigenlijk, dat nog zo weinig partijleden en andere belangstellenden op dit lezenswaardige blad geabonneerd zijn.

A.R.P.

De relatie tot de Anti-Revolutionaire Partij wordt benadrukt door het feit, dat 26% lid is van die A.R.P. Laten we aannemen dat de overige 74% zich ook tot de A.R. aangetrokken voelt, want er werd gevraagd tot welke drie partijen men zich naast de A.R.P. het meest aangetrokken voelt. Sommigen antwoorden met tegenzin omdat de A.R. beslist hun voorkeur niet heeft. De uitslag:

	totaal	1e keus	2e keus	3e en volg. keus
C.H.U.	236	51%	82	23%
P.v.d.A	226	48%	57	17%
P.P.R.	220	47%	77	22%
D'66	207	44%	50	14%
K.V.P.	106	23%	19	5%
V.V.D.	76	16%	22	6%
P.S.P.	43	9%	7	2%
G.P.V.	31	7%	7	2%
S.G.P.	16	3,5%	4	1%
Anderen	2	0,5%	0	0%

Commentaar: De politieke lijn van de Arjos wordt nog eens onderstreept.

POLITICI

Tot slot de politici. Een deel van de ondervraagden verklaart nukkig, geen behoefte aan leiders te hebben. Een ander deel heeft geen moeite en wijst direct één of meer favorieten aan.

Bij de Anti-Revolutionaire politici krijgt Biesheuvel 174 stemmen. Daarna volgen minder spectaculair Goudzwaard (46 st.), Boersma (30 st.) en Roolvink (27 st.). Bij niet-AR-politici is de verdeeldheid groter. Den Uyl verwierf 41 adhesiebetuigingen, Luns 30, Van Mierlo 30, Vondeling 29, De Jong 24, Jongeling 23 en Schmelzer 19.

Zo ziet u maar, dat er weinig verband bestaat tussen voorkeur voor partijen en waardering voor personen. Immers Luns, De Jong en

Jongeling zijn duidelijk meer „in” dan hun partijen.

Maar ja, het blijft politiek.

Belangstellenden kunnen het rapport met de precieze resultaten van deze enquête aanvragen bij het secretariaat van de Arjos, dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

Voor een abonnement op „Op Wiek” is een briefkaartje naar hetzelfde adres voldoende.

M. N. G. KOOL

HET BEELD DER VADEREN

BELEEFDE KINDEREN

HET beeld der (groot)moeders, mocht er ditmaal wel boven staan.

Christelijk Vrouwenleven bestond een halve eeuw geleden ook al. Er kwam toen een serie artikelen in voor over de predikantsvrouw. En wij vonden een artikel over de beleefdheid van de kinderen van de dominee.

De elite der gemeente, aldus de schrijfster, keurt u naar uw kinderen en let er vooral op, of deze beschaafd zijn in hun optreden.

„Iedere moeder weet uit ervaring, hoe moeilijk het is, kinderen de eerste regels van welgemanierdheid in te prenten, maar toch mogen wij niet nalaten, hun dit thuis zó dikwijls voor te houden, tot we er vast van op aan kunnen, dat hiervan niet wordt afgeweken, ook al zijn ze onder ons oog vandaan.

De meer eenvoudige gemeenteleden verwachten voor alles, dat onze kinderen beleefd en vriendelijk zullen zijn. Vél waarde kan er in een nieuwe gemeente

afhangen van de houding der jonge pastoriebewoners. Zij kunnen oorzaak zijn, dat de boodschap des Evangelies ontvangen wordt met zachtmoedigheid of met tegenzin.

Leer hen dus reeds jong de pet te lichten, niet alleen voor de burgemeester, maar ook voor de bakkervrouw, als zij in haar winkeldeur staat.

Leg hen uit, waarom ze, eer ze bij de mangelvrouw — dat van de aardbodem verdwijnend type — binnen gaan, evengoed hun voeten moeten veegen als in het huis van de dokter. Immers, deze kan zich eerder van een nieuwe gangloper voorzien dan dat zo'n oud moedertje haar overal gestopte vloerkleedje door een nieuw karpetje kan vervangen.

Prent hun vooral achting in en belangstelling ook voor de geringeren naar de wereld. Dan geeft ge uw kinderen een grote schat mee op hun reis door het leven; nimmer zal het hun moeilijk vallen, zich aan te passen aan mensen van verschillende stand en rang, omdat ze zich van huis uit overal „thuis” gevoelen.”

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lessgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden.

WIJ KOMEN BIJEEEN

Op zaterdag 1 november a.s. belegt het **Provinciaal Comité van A.R. Kiesverenigingen** in Groningen een provinciale vergadering in „Het Tehuis”, Lutkenieuwstraat 13 te Groningen (zaal 1).
Aanvang 19.00 uur.

Op deze vergadering zal het reglement voor de kandidaatstelling voor de provinciale statenverkiezingen worden vastgesteld. Spreker: **prof. mr. I. A. Diepenhorst**, lid van de A.R. Tweede Kamer-fractie.

De **Centrale A.R. Kiesvereniging** (Centrum, West en Zuid) te Hoogeveen belegt op dinsdag 4 november a.s. een ledenvergadering in het Ned. Herv. jeugdgebouw „De Haven”.

Aanvang 20.00 uur.
Spreker: **Drs. G. van Veenen**, burgemeester van Het Bildt over: Actuele vraagstukken.

Op donderdag 6 november belegt de komt het **dagelijks bestuur van de Arjos** luisteren, spreken en discussiëren op de **SPEAK-IN**, die in samenwerking met het **Provinciaal Verband Arjos Friesland** wordt georganiseerd in Leeuwarden in gebouw „Irene”.

Deze open bijeenkomst begint om 19.45 uur. Niet-leden en belangstellenden zijn van harte welkom.

Op donsdag 6 november belegt de **A.R. Statencentrale Bedum-noord** een algemene vergadering in „Concordia” te Bedum.
Aanvang: 19.30 uur.

De agenda vermeldt de kandidaatstelling voor de verkiezing van leden van de Provinciale Staten.

De heer **O. Bakker**, uit Westernieland, zal spreken over „Hoe werken de Provinciale Staten?”

Op maandag 10 november a.s. belegt de **Statencentrale Bedum-Zuid** een vergadering in het dorps-huis „De Rotonde” te Niekerk.
Aanvang 19.15 uur.

Aan de orde komt de aanbevelingslijst i.v.m. de verkiezingen voor de Provinciale Staten.

Daarna zal er gediscussieerd worden over de samenwerking tussen A.R.P., C.H.U. en K.V.P. met een forum bestaande uit de heren: **drs. H. C. J. G. Janssen (K.V.P.)**, **G. Hoogstraten (C.H.U.)** en **A. Drost (A.R.P.)**.

SAMENSTELLING

BUREAU

A.R.-FRACTIE

EERSTE KAMER

De samenstelling van het bureau van de A.R. Eerste Kamerfractie is als volgt:

Dr. W. P. Berghuis - voorzitter
Prof. mr. P. J. Verdam - vice-voorz.
P. C. Elfferich - secretaris

Het adres van de Eerste Kamer is Binnenhof 21-23, Den Haag, tel. 070 - 183180.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

In de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland bouwden wij reeds vele kerken, scholen en boerderijen
N.V. GEBR. SALVERDA AANNEMERSBEDRIJF
T HARDE - BOVENWEG 7 - TELEFOON 05255 - 666

DROOG HOUT
SPECIALITEIT: GEWATERD IEPEN, VERDER BEUKEN, ESSEN, LINDEN, KERSEN, EIKEN EN PEREN
Incomplete bollen en plaathout Contant 1%
N.V. Hard- en Zachthout Import Mij.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS
• Handel in hijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM - TELEFOON 514

VOSKAMP EN VRIJLAND NV
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Visser Electrotechniek N.V.
Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37
Gevestigd sinds 1919

F. VINK & ZON Aannemersbedrijf
KERKLAAN 9 - MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF VAN OORD
Postbus 8 - Hoogstr. 73a - Tel. 444 - Werkendam (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken



Voor betere beton
N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT, KAMPEN, ELBURG EN VIANEN. BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Betonfabriek **DEN BOER**
NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
OPGERICHT 1893

BOUWBEDRIJF VAN ESS
uitvoering van alle voorkomende bouwwerken
EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

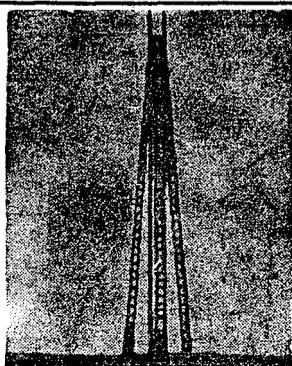
TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakker, garages, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen, etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

LAK- EN VERFINDUSTRIE
v/h P. WERRF & Co.
ALLES OP VERFGEBIED
Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**
Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS - ARMLEGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van **HEIWERKEN**
Telefoon 03474-269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien met stoom en van 2000 tot 800t



Zoekt u een vaste kantoorbaan?

KOMT U DAN EENS BIJ ONS AAN. OF BELT U EVEN.

Wij hebben diverse mogelijkheden !!

STICHTING SOCIAAL FONDS BOUWNIJVERHEID

Wibautstraat 82, Amsterdam-O.
Telefoon 020 - 21 99 22, toestel 1470

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.



N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur



AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
Antraciet, brecheokes en olie voor centr. verwarming



Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Everaertstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaarndammerstraat 97 - Bantinkstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v.d. Heitsplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwanpark 3 - Ribesstraat 20
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang no. 48 44

8 november 1969

TOELICHTING CONCEPT-RESOLUTIE PARTIJ CONVENT

WAT het beleid van onze partij betreft, moge tot slot herinnerd worden aan de drie strategische doelen, die ons optreden voortdurend hebben bepaald:

1. het handhaven en voortzetten van onze koers, een vernieuwingsgezinde politiek;
 2. het streven naar samenwerking met andere christelijke partijen;
 3. de bereidheid tot samenwerking met o.a. alle constructieve partijen op basis van gelijkgerichte zakelijke programs.
- De resolutie bedoelt in deze geest het beleid te blijven voeren. Aldus besluit partijvoorzitter dr. A. Veerman zijn toelichting op de concept-resolutie voor het Partij Convent, die in ons blad van vorige week is afgedrukt.

FEITELIJKE ACHTERGROND

Dr. Veerman gaat eerst in op de feitelijke achtergrond. Op 25 mei 1968 heeft het Partij Convent zich over de te volgen lijn t.a.v. de partijverhoudingen in ons land uitgesproken. Met name t.a.v. de samenwerking met C.H.U. en K.V.P. Het standpunt, dat toen unaniem werd aangenomen heeft sindsdien het beleid van de partij bepaald. Er is nu voor het Partij Convent een nieuwe resolutie. Waarom een nieuwe uitspraak? En wat is de relatie van deze uitspraak tot de vorige?

De heer Veerman zegt, dat de vorige resolutie aan de groep van „Achtien” vroeg door te gaan met haar arbeid; „verdere oriënterende besprekingen te voeren”. Dat is gebeurd, er zijn bij elkaar nu zes programmatische rapporten verschenen. De rapporten zijn aangeduid als proefboringen, d.m. waarvan men zou kunnen zien of er voldoende overeenstemming is voor samenwerking. De groep van „Achtien” meent dat dit het geval is.

Als de drie partijen die gedachte delen dan is het nodig zich verder bezig te houden met de verdere gang van zaken betreffende de samenwerking. Nagegaan moet worden in hoeverre er overeenstemming bestaat over hoe het program het best tot uitvoering kan worden gebracht.

Dr. Veerman zegt:

„Met deze nieuwe resolutie is de vorige niet van de baan. In hun strekking

stemmen beide volledig overeen. De nieuwe concept-resolutie ligt in het verlengde van de vorige, is de aanvulling daarop. Ook de vorige neemt de partij nog voor haar rekening, zij het uiteraard, dat zij dan gelezen moet worden in het licht van de situatie van mei 1968”.

CHRISTELIJKE POLITIEK

De resolutie begint met een paragraaf waarin sterk de nadruk wordt gelegd op de betekenis van het evangelie als uitgangspunt voor ons optreden in de politiek, aldus de voorzitter.

„Een christelijke partij moet zich „waar maken” door haar praktisch beleid, door haar zakelijke program dus en door haar daden. Dat is volslagen terecht. Een goed beginsel is niet voldoende om een christelijke partij te legitimeren; een beginsel vraagt om uitwerking. Ook het verdere gedeelte van deze resolutie handelt over zakelijke programs en het belang van overeenstemming daarover”.

Dr. Veerman merkt op, dat in de komende maanden de partij zich zal bezig houden met een urgentieprogram, met prioriteiten met harde zakelijke politiek. Daarom is het goed om nog eens duidelijk te stellen, dat het uitgangspunt geen pro-memoriestap mag zijn. Duidelijk stelt de partijvoorzitter, dat de A.R.P. zich solidair voelt met die organisaties, die tot uitdrukking willen brengen, dat zij hun activiteiten in dienst willen stellen van het evangelie. Hij wijst erop dat ook het C.N.V. onlangs met volle overtuiging zich hierover heeft uitgesproken.

Bij het onder woorden brengen van de betekenis van het evangelie voor ons politieke optreden past grote bescheidenheid. Het formuleren van onze opdracht stelt ook ons falen in een duidelijk licht. Bovendien is de verwoording en de beleving van die opdracht niet voor allen eender en wij mogen onze eigen beleving niet maatgevend achten.

„De resolutie noemt — zich aansluitend bij de vorige — als een kenmerk van christelijke politiek een kritische instelling tegenover de gevestigde maatschappelijke orde en de wil tot vernieuwing van de verhoudingen in de samenleving. Dat is een nieuwe formulering van wat vroeger, „architectonische kritiek” werd genoemd, een gedachte, die in onze tijd gelukkig is herleefd. Daarom wordt ook in de resolutie gezegd, dat onze partij in het bijzonder oog dient te hebben voor het onrecht in de samenleving, dat een gevolg is van structuren en verhoudingen in die samenleving, structureel onrecht”.

De heer Veerman vervolgt, dat een christelijke partij geen rust mag hebben en geen vrede mag hebben met het onrecht, dat er in de maat-



Dr. A. Veerman

schappij is. Er kan ook onrecht schuilen in de manier waarop de samenleving is ingericht. Vernieuwingsgezindheid moet gericht zijn op gerechtigheid en solidariteit.

„Deze vernieuwingsgezindheid en verzoeningsgezindheid moet zich laten leiden door de bijbelse normen van gerechtigheid en naastenliefde, gezag en vrijheid. Het is goed daarbij te wijzen op het voortreffelijke stuk in het boekje van Goudzwaard (grote taak voor kleine mensen) over onze geneigdheid deze normen te gebruiken in hun alledaagse, burgerlijke betekenis, terwijl wij ze moeten vatten in de zin van het Evangelie.

Vrijheid, zo schrijft hij, is dan niet, dat men de ruimte heeft zijn eigen gang te gaan. Vrijheid is staan in door Christus herstelde verhoudingen, waarbij egoïsme plaats maakt voor verantwoordelijkheid jegens elkaar en dienst aan de ander. Gezag heeft dan niet zijn doel in zichzelf, maar heeft als kern en inhoud dienst aan God en aan de ander. Als wij ons daarop bezinnen, dan leidt het uitgangspunt tot een politieke visie, die het program en het beleid beslissend bepaalt”.

OPENHEID

In werkelijkheid echter is christelijke politiek er niet terwille van de eigen groep, ter bescherming van het christelijk levenspatroon, maar voor heel de samenleving, voor heel de wereld, om daarin vernieuwend en verzoenend werkzaam te zijn.

„Christelijke politiek mag niet het isolement zoeken, niet voor eigen standje vechten”, aldus dr. Veerman. Ons streven moet zijn zoveel mogelijk te komen tot samenwerking met allen, die in de concrete situatie politieke doelstellingen najagen die ook wij voorstaan.

Het oudste program van de partij spreekt van samenwerking met andere partijen maar alleen op basis van een „vooraf wel omschreven program”.

IN DIT NUMMER

is veel aandacht besteed aan wat er de afgelopen tijd in de Tweede Kamer is gebeurd: Defensiedebat, wisselkoers (pag. 4), jeugdbeleid (pag. 5),

politiewet (pag. 8).

Op pag. 6 en 7 staat een artikel van de heer S.J. Jonker: Europa en de Haagse topconferentie.

De vuist van de Arjos en het Partij Convent, zie pag. 10. Op deze pagina ook de open brief van een aantal A.R. leden aan het Convent.

Op pagina 11 kunt u lezen wat de A.R. gemeente- en provinciebestuurders aan de minister-president gaan schrijven. Ook op deze pagina en pag. 12 de plannen van minister Schut voor de doorstroming.

De partijvoorzitter gaat verder in op punt 2 van de resolutie, waar een formulering is gekozen, die is ontleend aan art. 23 van het huidige beginsel-program van de partij.

„Enigszins verkort weergegeven: de partij is bereid tot samenwerking met andere partijen, indien dit dienstig is om de algemene doelstellingen van ons program in de parktijk van het staatsleven ingang te doen vinden. In het bijzonder streeft zij naar een gezamenlijk optreden van allen, die de christelijke opdracht in de zin van dit program ook voor het staatkundig leven aanvaardden”.

De heer Veerman gaat vervolgens in op de rapporten. Het gaat om de zin van deze rapporten, om het streven, dat erin tot uitdrukking komt.

UITVOERING

De heer Veerman merkt op dat publicaties vanuit onze partij steeds gebaseerd zijn op een mogelijke samenwerking van drie zelfstandige partijen.

Die eigen zelfstandigheid zal ook betekenen, dat aan de Kamerverkiezingen van 1971 elk met een eigen lijst zal deelnemen. Iets anders is niet in discussie.

De heer Veerman vervolgt:

Het zal opvallen, dat de resolutie zich op het punt van de „personen” zeer voorzichtig uitspreekt. Op dit punt rijzen namelijk een aantal niet eenvoudige vragen. Het kan in dit stadium niet gaan om kandidaat-ministers, maar alleen om de vaststelling van kandidatenlijsten. Weliswaar sluit dit niet uit, dat de bedoelde personen tot het ambt van minister uitgenodigd zullen worden; het is zelfs waarschijnlijk en ook wenselijk, dat op de kandidatenlijsten zulke personen voorkomen. Maar het is onmogelijk en onjuist, dat de partijorganen dit al uitmaken. Wanneer het alleen gaat om een kandidaatstelling, dan is enerzijds duidelijk, dat van geen partij de bevoegde organen deze zaak uit handen zullen geven, terwijl anderzijds geen partij verantwoordelijkheid kan dragen voor wat een andere partij op grond van haar bevoegdheid doet.

Vervolgens komt het program aan de orde. Elke partij zal haar eigen program opstellen. De C.H.U. heeft al enkele maanden geleden een concept-program gepubliceerd. De K.V.P. heeft

VERVOLG OP PAG. 5

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

schrijfmachines

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING

De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van
Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

712.000 BLIJFT OPEN

DITMAAL geen nieuwe tussenstand.

Het geld voor het fonds blijft binnenstromen.

Vorige week was de stand f 362.000,—.

Dat is dus 72,4 %.

Te verwachten nog f 138.000,—.

Of: 27,6 %.

Hoe zal de stand zijn wanneer u dit leest?

De stand van 8 november 1969 wordt medegedeeld tijdens de vergadering van het Partij Convent op zaterdag.

Het zou fraai zijn indien dan driekwart van het fonds binnen zou zijn.

Wij hopen op 8 november als voorlopige eindstand te kunnen vermelden

f 375.000,—. Wij verwachten daarin niet teleurgesteld te zullen worden.

Gelet op de wekelijkse totaalbedragen — met een stijgende lijn — mogen wij deze voorspelling wel wagen. Wij kunnen rekenen op de partij; op de leden.

DE REST

Volgende week kunt u in „Nederlandse Gedachten” van 15 november a.s. (dat dan ook als ledencontactorgaan onder de naam „A.R. Post” verschijnt voor de partijleden, die geen abonnee zijn op ons weekblad) de voorlopige eindstand lezen.

Dan zal die stand naar wij hopen trouwens ook al weer hoger zijn dan op het Partij Convent.

Want, al eindigt nu langzamerhand de actie voor het fonds als grote landelijke campagne:

- de vijf ton is nog niet bereikt;
- de rest kan er overigens en moet er dus komen;
- het speciale gironummer 712.000 ten name van Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag, blijft open;
- van velen is bekend, dat zij nog zullen gireren;
- velen kwamen er nog niet toe; velen schikte het nog niet een bedrag over te maken, terwijl men dat zeker in de komende weken en maanden alsnog wenst te doen.

Het geld zal zeker, kan en moet dan ook blijven binnenkomen tot het fonds vol is; tot de f 500.000,— op tafel ligt; tot het half miljoen bereikt is. Het geld is nodig voor het werk van de partij.

HET RESTANT

In dit verband herinneren wij gaarne aan de inhoud van de eerste brief met de bijgevoegde folder aan alle leden. Tevens herinneren wij daarbij aan de

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,— per jr. Losse verkoop f 0,30.

eerste publikaties over het doel van het fonds.

Kort en duidelijk.

Wie meer zou willen weten, schrijve ons per omgaande.

A

De A.R.P. staat midden in de publiciteit. Dat moet in deze tijd.

En dat willen wij ook. Politiek is een zaak van het gehele volk. Wat ons beweegt, onze idealen, ons program, ons beleid, moet open liggen voor alle mensen.

Goede publiciteit is echter een moeilijke zaak en een dure zaak.

Een zaak van vakmensen.

Wij willen lectuur verspreiden, bijvoorbeeld via scholen en universiteiten, maar ook aan particulieren. De aanvragen lopen nu al in de honderden. Pers, radio, t.v., folders, brochures, rapporten, spreekbeurten, portt. . .

Wij kunnen en willen meer doen.

Dat kost geld, veel geld.

B

Politiek is vandaag niet alleen een roeping; ook een vak.

Wie daarin meedoet moet kennis bezitten. Zonder deskundigheid heeft een partij geen recht van bestaan.

Die deskundigheid moeten wij zelf opbouwen. Nodig zijn goede bestuurders, goede vertegenwoordigers, en veel deskundige adviseurs.

Nodig is ook een brede groep van politiek gevormde mensen, die kunnen kritiseren en stimuleren.

Er is gelukkig veel belangstelling, maar er komt heel wat kijken: cursussen, werkgroepen, deskundige sprekers, zalen, lectuur, documentatie, studiemateriaal. . .

Wij moeten en willen meer doen.

Dat kost geld, veel geld.

C

Christelijke politiek is per definitie internationale politiek.

Onze verantwoordelijkheid gaat over nationale grenzen heen.

Wij schroeven dat niet op. Onze mogelijkheden zijn begrensd.

Maar wel moeten wij de zaken in breder verband zien.

Wij hebben contacten in verschillende landen. Die moeten worden uitgebreid.

Christelijke sociale partijen in sommige landen in Azië en Zuid-Amerika zijn in beweging. Zij hebben onze steun nodig.

Wij moeten komen tot een betere uitwisseling van gedachten. De horizon van onze partij moet worden verbreed.

Wij moeten en willen meer doen.

Dat kost geld, veel geld.

HET OVERBLIJVENDE

90 jaar is een respectabele leeftijd. Voor een mens, die dit beleven mag, zeker een moment om terug te zien op wat

9 gulden voor 90 jaar arp

het leven hem gebracht heeft.

Een politieke partij heeft geen leeftijd. 90 jaar oud zijn betekent voor ons de verplichting om verder te bouwen aan de toekomst.

Daarvoor dient een partij.

Wij willen ons op dit ogenblik jong en slagvaardig opstellen in Nederland. In de wereld.

Een evangelische politiek heeft een voorname boodschap.

De politieke belangstelling groeit. En daarmee de inspanning van onze partij. Zij moet constant bezig zijn met de problemen van vandaag. En nog meer met die van morgen.

Dat vraagt naast arbeid ook geld.

Daarom vraagt de A.R.P. geen bloemen bij haar 90-jarig bestaan.

Maar geld.

HET RESTERENDE

Publiciteit, kadervorming, internationaal werk.

Wij kunnen dat niet uit de gewone middelen financieren. Bij gelijke werkzaamheden zijn de uitgaven in zeven jaar toch al meer dan verdubbeld.

Maar ook het aangeduide werk (nieuw, omdat wij er veel meer aan willen doen) is nodig, hard nodig.

Daarom vragen wij geld voor dit fonds! Niet om het te beleggen, maar om het te gebruiken, nu direct en in de komende jaren.

Maak het ons mogelijk het werk te doen.

WAT DE TWEEDE KAMER IN DE AFGELOPEN WEEK BEHANDELDE

— De begroting van justitie is nu behandeld en zonder overwegende bezwaren aanvaard.

— De begroting van binnenlandse zaken is voor wat betreft de politie en de gemeentefinanciën doorgesproken. Het overige deel, o.a. ambtenarenzaken

Sommigen zeggen: er zijn zo nu en dan verschillen van opvatting over sommige punten in de partij: En die komen óók in de publiciteit.

Ja, wat wilt u?

Dacht u, dat er in een partij met vele tienduizenden leden nooit verschillen van mening waren op bepaalde punten? Dat zou niet zo best zijn.

Bovendien is onze partij in haar 90-jarig bestaan nooit zo koekoek-éénzangerig geweest op alle punten.

Eén zijn wij overigens met name hierin, dat wij — in alle bescheidenheid, welke óns met name past — politiek bezig willen zijn vanuit de Bijbel. Om het met ons program van actie te zeggen: wij willen uit volle overtuiging politiek bedrijven vanuit de radicaliteit van het Evangelie. Niet dat wij altijd zo radicaal zijn. Wij zijn niet zo goed. Het Evangelie moet ons steeds weer op het rechte spoor zetten.

REST, BEST

Vanuit die opstelling viereen wij géén feest.

Wij vormen een fonds.

Feest en fonds beginnen een f. . . . Geld in plaats van bloemen.

Wij willen alleen maar proberen ons werk zo goed mogelijk te kunnen blijven doen.

Daarom: „9 gulden voor 90 jaar a.r.p.”.

Een gift voor dit jaar. . . .

Een gift voor een keer.

Wat u — voor een keer, voor dit jaar — kunt geven.

9 gulden, of

90 cent, of

90 gulden, of

900 gulden, of

welk bedrag u kunt geven.

Een zaak van de gehele partij; van elk partijlid.

En wij vragen ook de steun van alle sympathisanten, die geen lid zijn.

Het gaat om een bedrag extra — in een keer — van een half miljoen.

Samen bijeen te brengen.

Samen.

Wie zou nu willen achterblijven? Niemand!

zal veel later worden beoordeeld.

Bijna alle fracties schaarden zich achter het idee van de heer Schakel: een politie op basis van moderne uitgangspunten met visie op toekomstige bestuurlijke structuren.

De soms felle besprekingen inzake de gemeentefinanciën zullen in hun exacte resultaten moeten uitmonden bij de begroting van het volgend jaar.

Een volgende keer zullen wij daarvan een verslag opnemen.

— Met de begroting van defensie is een aanvang gemaakt. De heer Walburg heeft namens de fractie het woord gevoerd.

— Van het niet volgen van de Duitse revaluatie vindt u op pag. 4 een kort verslag.

— De minister van economische zaken beantwoordde tal van vragen inzake de aanwezigheid van belangrijke zouten bij Uithuizermeeden.

— Verschillende ingediende moties zijn door de Kamer niet aanvaard.

SAMEN UIT EN SAMEN THUIS

DOOR H. ALGRA

In juni 1913 hadden er voor het laatst in Nederland verkiezingen plaats volgens het districtenstelsel. De stad Utrecht was toen verdeeld in twee Kamerdistricten en in beide behaalde links de overwinning. In het ene werd de liberaal met hulp van de socialisten bij de herstemming gekozen en in het andere de socialist met behulp van de liberalen. En in een gemeenschappelijke vergadering werd de gezamenlijke overwinning gevierd en schudden de beide gekozenen elkaar de hand.

In het ghele land trouwens hadden de linkse partijen de wind mee, het kabinet-Heemskerk kwam ten val. Maar de linkerzijde kon wel een gezamenlijke stembusoverwinning behalen, maar bleek niet in staat een links kabinet te helpen vormen en dr. Bos kreeg daartoe de opdracht, maar de socialisten weigerden met die „burgerlijken”, die zij bij de verkiezingen ijverig hadden gesteund, in een regeringscoalitie te treden. En zo kregen wij het extra-parlementair kabinet-Cort van der Linden.

Het oude districtenstelsel bracht dus maar een gebrekkige tweedeling tot stand. De drie christelijke partijen waren wel bereid en in staat een coalitie-kabinet te vormen, de linkerzijde niet. In dat opzicht was er geen echt alternatief.

Tussen de beide wereldoorlogen waren er in feite maar twee mogelijkheden: of een rechts coalitie-kabinet, of een kabinet „op brede basis”, waarin toch de rechtse coalitie-genoten de kern vormden.

Na de tweede wereldoorlog wordt niet interessant door een sterke wisseling van mogelijkheden.

Direct na de bevrijding, en zonder dat er verkiezingen waren uitgeschreven, gaf Koningin Wilhelmina de opdracht tot kabinetsformatie aan twee socialisten, de heren Schermerhorn en Drees. Zij vormden een kabinet van socialisten en Rooms-Katholieken. Het stond voor de formatoren van de aanvang aan vast, dat de A.R. hoogstens in dat kabinet op het achterbankje mochten meerijsen, maar in geen geval inspraak zouden mogen hebben op het program.

Bij de verkiezingen van 1946 bleek niet de P.v.d.A., zoals werd verwacht, maar de K.V.P. de sterkste partij. De heer Beel kreeg nu de leiding, en was radicaler en duidelijker dan de beide socialistische formatoren: hij sloot welbewust de A.R. buiten elk overleg. Zij hadden geen andere taak, dan oppositie te zijn.

In 1948 kwam er een kabinet-Drees-Van Schaik, dat op vier regeringspartijen steunde, nl. de K.V.P., de P.v.d.A., de C.H.U. en de V.V.D.

Na de verkiezingen van 1952 werd dr. Drees opnieuw formateur, de samenwerking met de liberalen was in feite afgelopen en zes jaar na de bevrijding werden de A.R. voor het eerst serieus gevraagd om mee te doen.

Dr. Schouten stelde toen twee voorwaarden: a. de A.R. moeten, anders dan in 1945, echt kunnen meepraten over het regeringsprogram; b. bij de verdeling der portefeuilles moet blijken, dat de A.R. in het kabinet, ook wat het sociaal-economisch beleid betreft, een behoorlijke plaats krijgen. Beide voorwaarden werden door dr. Drees gehonoreerd en er kwam opnieuw een vierpartijkabinet, maar nu met de A.R. er in en de liberalen er uit.

Deze situatie werd bestendig na de verkiezingen in 1956, maar dit huis zakte in elkaar, toen de heer Hofstra, de socialistische minister van Financiën, van de Kamer slechts voor één jaar een

fiat kon krijgen voor de verlenging van een tijdelijke verhoging van enige directe belastingen, terwijl hij twee jaar vroeg. Het ligt voor de hand en was ook iedereen duidelijk, dat dit verschil maar een aanleiding was. De socialisten wilden er uit, zij vonden dat de samenwerking hun te weinig mogelijkheid bood als socialisten in het land en in de Kamer op te treden.

Zo kwam er voor het eerst na de bevrijding een kabinet zonder socialisten, terwijl zij tien jaar regeringspartij waren geweest en meestal de leiding hadden gehad.

In A.R. kring werd deze breuk met de socialisten toen met een zekere voldoening begroet. Ook van onze kant hadden we er blijkbaar genoeg van en de toenmalige fractievoorzitter van onze fractie in de Tweede Kamer, dr. Bruins Slot, stak zijn voldoening allerminst onder stoelen of banken. Zijn formulering ging zelfs in de richting van een uiting van vreugde. En dr. Berghuis, die zich meestal wat gereserveerder uitdrukte, kwam tot de conclusie, dat het socialisme onze grote tegenspeelster is, „omdat de geest van onze tijd machtiger wordt beheerst door het socialisme dan door het liberalisme”. Dat wil niet zeggen, dat hij een nauwer geestelijke verwantschap constateerde tussen A.R. en liberalen dan tussen ons en de socialisten. „In de geestelijke strijd liggen zij in hetzelfde vlak.”

In dat opzicht, zo tekenen wij er bij aan, kan men dus spreken van lood om oud ijzer.

Van 1959 tot 1965 hadden we nu weer vier-partijkabinetten, maar nu zonder de socialisten en met de liberalen, eerst het kabinet-De Quay en toen het kabinet-Marijnen. Maar dat laatste barstte door onenigheid over de door minister Bot ontworpen omroepwet. Daarbij was het niet: liberalen tegenover de andere ministers. De beide grote en felle opposenten in het kabinet tegen deze omroepwet waren de C.H.U. minister Scholten de K.V.P. minister Veldkamp. De liberale ministers hadden daárdoor geen kans, om te streven naar een compromis.

Toen kwam het kabinet-Cals: K.V.P., P.v.d.A. en A.R.P., met de C.H.U. en de V.V.D. in de oppositie. Een nieuwigheid, die niet lang stand hield, want in de nacht van Schmelzer bezweek het kabinet-Cals, waarover Trouw al weken te voren de doodsklok had geluid, omdat dit kabinet zich niet geloofwaardig kon maken door allerlei fouten en misslagen. Het artikel waarin dit gebeurde, is het bewaren ten volle waard.

Er kwam een overgangskabinet-Zijlstra, dat vervroegde verkiezingen uitschreef. Na de verkiezingen stelden de socialisten als voorwaarde, dat de liberalen zouden worden buitengesloten e.. zij aanvaardden tegelijk stiltwijgend, dat de K.V.P. wel mee zou doen. Aan de voorwaarde kon niet worden voldaan zonder de weg van het politiek onfatsoen te betreden, en zo sloten de socialisten zichzelf uit. Er kwam een kabinet-De Jong en een jaar ná het het optreden van dit kabinet verklaarden de socialisten bij monde van hun leiders, dat zij wel weer regeringspartij wilden worden, maar in geen geval samen met de K.V.P. en uiteraard ook niet met de liberalen. De heer Den Uyl denkt nu aan een kabinet, dat „het omgekeerde zal doen van wat het kabinet-De Jong doet.” Dat kabinet zou dan moeten steunen op de P.v.d.A., de P.P.R., D'66 en „b.v.” de A.R.P. en de C.H.U.

Het is een sterk wisselend beeld, wat we na 1945 te zien krijgen. De A.R.P. heeft daarbij een vaste lijn gevolgd, wat betreft het volgende:

Samenwerking tussen de drie christelijke partijen staat voorop, omdat hier

voor die samenwerking een diepere grondslag aanwezig is. Als de politieke situatie een bredere basis noodzakelijk maakt, dan kunnen zowel de socialisten als de liberalen daarvoor in aanmerking komen, maar altijd met het voorbehoud, dat zij geestelijk in hetzelfde vlak liggen. Zij verwerpen de christelijke partijformatie en Vondeling vindt het bestaan van christelijke partijen zelfs een gevaar voor de parlementaire democratie.

Met welke partij dus een samenwerking bij de kabinets-formatie zal worden aanvaard, hangt in de eerste plaats af van de voorwaarden, door dr. Schouten al in 1952 gesteld.

Als bijkomende omstandigheid kan de houding van de betreffende partij een rol spelen. Als de P.v.d.A. bij voorbaat bekend maakt, dat zij in géén geval met de K.V.P. of met de V.V.D. wil samenwerken, dan betekent in zulk een situatie elke verklaring van de A.R.P. dat zij vóór samenwerking met de P.v.d.A. is, tegelijk, dat zij dus in de gegeven omstandigheden noch met de K.V.P., noch met de V.V.D., in één kabinet wil zitten. Want het uitspreken van zulk een „wel” of „niet” kan alleen op basis van wederkerigheid geschieden. Als wij zouden zeggen, dat we met de P.v.d.A. in zee zouden willen, dan zou de P.v.d.A. ook moeten zeggen met welke chr. partijen zij in zee wil.

In deze situatie is 't vanzelfsprekend, dat wij meer dan tot nu toe proberen, de samenwerking van de drie christelijke partijen zo fundamenteel mogelijk te maken. De gemeenschappelijke basis is er. Er is een hecht fundament, waarop kan worden gebouwd. Niet een of andere inspiratie, maar de geopenbaarde waarheid. Een werkelijk christelijke partij is een partij met de bijbel. En in goed beraad moeten de christelijke partijen het eens worden over de grote vragen van de politiek, bij het licht van deze geopenbaarde waarheid. En zij zouden zich schromelijk vergissen, als zij zouden doen, alsof dat alleen betrekking heeft op vragen van maatschappelijke aard. Het gaat ook om recht en zede, om gezag en vrijheid naar bijbelse opvatting.

Alleen als de drie partijen het daarover fundamenteel eens zijn, en dat duidelijk weten te zeggen, kunnen zij samen een beslissende invloed hebben op de politiek in Nederland. Raken deze dingen op de achtergrond en wordt het een politiek van kort zicht en oppervlakkige zakelijkheid, dan kunnen zij geslingerd worden tussen allerlei mogelijkheden, waarbij zij ook tegenover elkaar kunnen komen te staan, zoals dat na de bevrijding, als men let op de samenstelling der kabinetten, vaak het geval was. De overgangskabinetten tellen wij niet mee en dan zijn er na de bevrijding tien kabinetten geweest, waaronder vijf, waarbij minstens één der christelijke partijen in de oppositie was, en een ander „regeringspartij”. Dat knaagt aan de „geloofwaardigheid” van de christelijke politiek.

Het gaat niet om blokvorming, maar om een entente cordiale, een eensgezindheid, waarbij het hart meespreekt. Dit is de diepere betekenis van samen uit en samen thuis.

*** Versterking E.E.G.

De heer Van der Mei (C.H.U.) heeft mede namens de vier regeringsfracties duidelijk de vinger gelegd op een zwakke plek in de Europese Economische Gemeenschap. Niettegenstaande de regering had uitgesproken dat de revaluatie van de Duitse mark een gunstig effect zou hebben op de E.E.G., plaatste de heer Van der Mei de volgende kritische aantekening.

Zowel de devaluatie van de Franse franc als de revaluatie van de Duitse mark heeft laten zien, dat er aan de tijdige coördinatie van het monetaire beleid in de Europese Economische Gemeenschap nogal een en ander ontbreekt. Men ziet dan ook dat van vele kanten wordt aangedrongen op een betere coördinatie. Naar onze mening zeer terecht.

Wij zijn er ons echter helaas van bewust, dat bij de huidige stand van zaken in de E.E.G., nu er slechts sprake is van een gemeenschappelijk beleid op een zeer beperkt terrein, de mogelijkheden tot een beter gecoördineerd monetair beleid te komen nog beperkt zijn. Desondanks — het gaat om een belangrijke zaak — zouden wij de ministers willen vragen, welke mogelijkheden hij ziet op monetair gebied op korte termijn tot een betere coördinatie van het beleid te komen.

Is naar zijn mening de omvang van het apparaat, dat men in Brussel heeft voor het behandelen van monetaire problemen, daartoe voldoende?

Minister Witteveen hield zich wat op de vlakte naar het ons voorkwam bij de beantwoording van deze belangrijke aangelegenheid. De Kamer zou bij de behandeling van de begroting van buitenlandse zaken hier nadrukkelijk op terug dienen te komen. Het gaat om de toekomst van de E.E.G.

*** Ede

De gezamenlijke kiesverenigingen van de Anti-Revolutionaire Partij en de Christelijk Historische Unie in Ede hebben ten behoeve van de komende gemeenteraadsverkiezingen een gemeenteprogram opgesteld.

Een program dat pakt, omdat het gekaderd is in de huidige situatie, duidelijk en concreet vóór de eigen gemeente aangeeft wat van de a.s. gemeenteraadsleden mag worden verwacht en waarom. Bovendien een boeiend program omdat het zich bijzonder prettig laat lezen.

Waar wij vooral dankbaar van kennis hebben genomen is de heldere wijze waarop de achtergronden, de uitgangspunten van een christelijke gemeente politiek duidelijk gemaakt worden.

Een woord van waardering en erkentelijkheid voor dit „groene boekje” — zoals het in de wandeling heet — is naar onze overtuiging in Nederlandse Gedachten op zijn plaats.

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

DR. KUYPERSTRAAT 3 - 'S-GRAVENHAGE

Voor het partij-secretariaat - middelgroot kantoor - wordt, wegens huwelijk van de tegenwoordige secretaresse, gevraagd een

SECRETARESSE

Voor deze functie zoeken wij een medewerkster, die voldoet aan de volgende eisen:

- middelbare schoolopleiding;
- steno-typen Nederlands;
- enkele jaren ervaring;
- leeftijd 20-25 jaar.

Het bezit van het diploma secretaresse-opleiding strekt tot aanbeveling.

Salariëring in overeenstemming met leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres.
Eventuele telefonische inlichtingen: 070 - 183960, toestel 5.

WISSELKOERSDEBAT

MINISTER Witteveen heeft een duidelijke verklaring afgelegd over de vraag wanneer de overheid de pariteit van de gulden zou mogen wijzigen. Hij ging er naar ons oordeel terecht van uit dat wisselkoersveranderingen uitzonderingen moeten blijven. Als tot een dergelijke stap moet worden overgegaan moet dit beperkt blijven tot die gevallen waarin er sprake is van zeer zwaar wegende argumenten. En dan nog slechts in die uitzonderingsgevallen wanneer zij enige proportie heeft. Praktisch gesproken zou hiervoor een minimum kunnen gelden van 4 %.

Heel duidelijk is geworden dat van een wisselkoers-verandering geen gebruik mag worden gemaakt om de conjunctuur te beïnvloeden of b.v. om prijspolitieke overwegingen.

Er moet sprake zijn van een fundamentele onevenwichtigheid van de economie. De structurele werkgelegenheids-situatie en de betalingsbalans moeten bij de vraag of de wisselkoersen mogen worden gewijzigd centraal worden gesteld. De heer v. d. Mei (CHU) die mede sprak namens de A.R., K.V.P. en V.V.D. waardeerde dit uitgangspunt en constateerde daarbij dat prof. Zijlstra als minister van financiën van dezelfde overwegingen was uitgegaan. De ervaring nadien heeft bevestigd dat dit uitgangspunt juist is geweest.

Toch bleven er vragen over. Uiteraard, omdat de gevolgen van het niet meegaan met de Duitse mark voor de realisatie van het kabinetsbeleid bepaalde moeilijkheden extra opleveren.

De prijzen zullen stijgen — en dat bij een beleid hetwelk er op gericht is de prijenspiraal te doorbreken. Het is niet onwaarschijnlijk dat de lonen nu meer zullen stijgen dan de hoogte waarop gerekend was.

De loonontwikkelingen naar boven kunnen extra worden versterkt door een toeneming van de spanningen op de arbeidsmarkt — wat zullen nu de grensarbeiders gaan doen?

Wat zullen concreet de gevolgen zijn voor de kapitaal- en geldmarkt? Zal de inflatie daardoor niet worden aangewakkerd?

In een tijd waarin inflatie moet worden bestreden?

Minister Witteveen kon nog geen concreet inzicht aan de Kamer verschaffen omtrent veel van deze punten. Alleen blijven stellen dat — alhoewel de moeilijkheden voor het te voeren beleid zijn toegenomen — het kabinet het uiterste zal doen haar beleid toch te realiseren.

De oppositie bij monde van fractievoorzitter Den Uijl — zelf econoom — vond de beslissing eveneens acceptabel al vestigde hij de indruk dat wisselkoerswijzigingen in bepaalde situaties ten behoeve van de conjunctuur mogelijk moesten zijn. Hij was het echter volslagen oneens met de schattingen van de minister. Hij vreesde — en deed dit op grond van cijfers — dat het kabinetsbesluit in de eerste jaren 1969-1970 tot gevolg zou hebben een extra verhoging van de conjunctuur die pas in 1971 en later om zou slaan in een verkoe-ling van de conjunctuur. Met de gevolgen van een verslechtering van de werkgelegenheidsituatie.

In dat verband — zijn blik met nadruk en regelmatig wendend naar de A.R. fractie — trok hij de conclusie dat de verdeling van de belastingcorrectie 2/3 in 1970 en 1/3 in 1971 beslist onjuist zou zijn. In een tijd van conjunctuurverhoging betekent een extra „inspuiting” van 600 miljoen gulden in 1970 voor de economie een aanblazen van de conjunctuur. In de loop van 1971 daarentegen zou in verband met de verslechterde werkgelegenheidsituatie sprake moeten zijn van een groter bedrag dan het overgebleven deel van 300 miljoen gulden.

Minister Witteveen ontkende dit, maar beloofde nadere cijfermatige gegevens te verstrekken. Geen van de regeringsfracties liet zich echter uit de tent lokken.

Deze aangelegenheid was immers een zaak die bij de belasting-wetsontwerpen moet worden besproken en beoordeeld.

En die waren nu niet aan de orde. Veel niet boven water gevaren. De tijd meer boven water gevaren. De tijd daarvoor was ook nog tekort. Vooral de gevolgen van de beslissing in E.E.G.-verband en met name die voor de gemeenschappelijke landbouwmarkt. Bij de behandeling van de landbouwbegroting, die van buitenlandse zaken en die van de belasting-ontwerpen zullen de consequenties nader onder ogen worden gezien.

Vaststaat dat het kabinetsbeleid zoals dat in de miljoenennota is uiteengezet zonder nadere bijsturing moeilijker zal kunnen worden gerealiseerd dan was voorzien.

Tj. WALBURG

DEFENSIE BELEID VOOR ZEVENTIGER JAREN ANALYSEREN

TIJDENS de behandeling van de begroting voor Defensie, welke op 30 oktober j.l. in de Tweede Kamer plaats vond, voerde de heer Tj. Walburg namens de A.R. fractie het woord. Hij merkte op, dat in de huidige politieke verhoudingen in de wereld een verantwoord veiligheidssysteem nog altijd nodig is. Een van de grootste gevaren van onze tijd is, aldus de heer Walburg, dat wij de oorlog zien als een onvermijdelijkheid, als een soort noodlot, dat wij toch niet kunnen keren en maar moeten aanvaarden.

Wij mogen niet lichtvaardig de oorlog zien als een uiting van de zondige aard van de mens, waaraan toch niets te veranderen is. Natuurlijk is oorlog een produkt van de zonde. Dat wil echter niet zeggen dat oorlog nu onvermijdelijk is. Zeer nadrukkelijk en zeer bepaald moet er daarom een weg worden gezocht die uitmondt in een internationale rechtsorde, bekleed met gezag en macht, die handelt naar rechtsnormen. De heer Walburg zei dat iedere stap, die kan leiden tot een evenwichtige vermindering van de bewapeningswedloop tussen Oost en West door de A.R.P. van harte wordt ondersteund. Hij betuigde zijn instemming met het beroep, dat de N.A.V.O. heeft gedaan op de landen van het Warschaupact om tot een gesprek hierover te komen.

Na het bestuderen van de memorie van toelichting van minister Den Toom is bij de heer Walburg de indruk achtergebleven dat Nederland steeds minder voldoet aan de militaire voorwaarden, waaraan moet worden voldaan om in alle gevallen van daadwerkelijke agressie een passende tegenweer te bieden. De teruggang van de conventionele inspanning leidt er toe dat bij een ongewijzigde internationale politieke toestand de atoomdrempel welhaast onaanvaardbaar wordt verlaagd. Hij stelde de minister de vraag of daardoor de geloofwaardigheid van onze verdedigingsconceptie niet in ernstige mate wordt aangetast.

Door de hoge kosten van vervanging van wapensystemen en de relatief snellere stijging van de exploitatiekosten voorziet de minister voor de komende jaren, met name voor de periode na 1971 grote moeilijkheden voor het instandhouden van het defensie-potentieel op het noodzakelijke niveau. De

heer Walburg had grote waardering voor de openhartigheid waarmee de bewindsman zijn moeilijkheden blootlegt. Hij meende echter dat de Kamer precies moet worden geïnformeerd over de vraag wat de gevolgen van een voortzetting van het huidige beleid zullen zijn. Is het na 1971 nog mogelijk de ontstane achterstand in te lopen en hoeveel geld zal daarvoor nodig zijn? Het veiligheidsbeleid is een zaak die het gehele volk aangaat. Daarom drong de heer Walburg aan op de vorming van een studiegroep die onafhankelijk is en die het defensiebeleid voor de zeventiger jaren zal moeten analyseren. Verder bepleitte spreker een verbetering van de salariering voor dienstplichtige militairen, hetgeen te meer klemt, nu slechts vier van de tien goedgekeurden in werkelijke dienst worden opgeroepen.

De heren Wierda (P.v.d.A.) en Jansen (K.V.P.) waren van mening, dat bij de opzet van onze strijdmacht de kwaliteit boven de kwantiteit dient te gaan. De heer Jansen drong aan op integratie van de strijdkrachten en op nauwe internationale samenwerking. De heer Wierda diende een motie in waarin hij o.m. verzocht af te zien van de nucleaire taak van de luchtmacht en de omvang van de landmacht van zes tot vier brigades te verminderen.

De heer Kikkert (C.H.U.) bepleitte de oprichting van een kort-verbandleger. Een gedetailleerd voorstel hierover zal hij volgend jaar aan de Kamer voorleggen.

De heer Koudijs (V.V.D.) oefende, mede namens de heren Walburg, Jansen en Kikkert, kritiek uit op het beleid van de Artillerie-inrichtingen. De produktie van dit bedrijf noemde hij een druppel op een gloeiende plaat, terwijl de prijzen voor de aldaar vervaardigde produkten te hoog zijn. Hij vroeg de minister een grondig onderzoek in te stellen door buiten het bedrijf staande deskundigen over de vraag of het wenselijk is dit bedrijf in de huidige vorm voort te zetten.

Het was vèr na middernacht toen de heer Aantjes, die deze vergadering voorzat, het debat tot dinsdag 4 november schorste. Dan komen de minister en zijn staatssecretarissen aan het woord.

J. v. R.

WIJ KOMEN BIJEN

Op donderdag 13 november a.s. komt het dagelijks bestuur van de Arjos naar Alkmaar om daar op een in samenwerking met het Provinciaal Verband Noord-Holland georganiseerde „Speak-In” te discussiëren, spreken en luisteren.

Alle Arjosleden, belangstellenden e.d. zijn welkom op deze manifestatie. Aanvang 20.00 uur in Hotel „De Nagtegaal”, Langestraat 100 (t.o. stadhuis) Alkmaar. Onderwerp: actuele politieke kwesties!

De Amsterdamse kiesverenigingen, Slotervaart, Sloten en Osdorp houden op vrijdag 14 november een gecombineerde vergadering in de ger. kerk „De Opgang”, Tussemeeer, Amsterdam-Osdorp (te bereiken met lijn 17 en bus 19).

Spreekster: Mej. J. van Leeuwen, lid van de Tweede Kamer, over: Actuele politieke beschouwingen. Aanvang 20.15 uur.

De A.R. Statencentrale Winterswijk houdt op donderdag 14 november de najaarsvergadering in „Fides et Concordia” te Winterswijk. Aanvang 19.30 uur. Spreker: mr. B. W. Biesheuvel, voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie, over „Actuele politieke vraagstukken”.

De A.R. Statencentrale Delft houdt zaterdag 15 november een jaarvergadering in „De Binnenhaven”, Havenstraat 18, Naaldwijk. Aanvang 14.45 uur.

Spreker: De heer N. v. d. Brugge, lid van gedeputeerde staten van Zuid-Holland, over: Actuele problemen in streek en provincie.

Mej. J. van Leeuwen houdt de laatste zaterdag van de maand, 29 november a.s. spreekuur in Hotel Gijtenbeek te Zwolle van 10-12 uur.

9 gulden voor 90 jaar arp

OUDE EN NIEUWE CITATEN

BIER

De Volkskrant publiceerde dit bericht: „De monniken van 't trappistenklooster te Berkel Enschoot bij Tilburg hebben besloten de bierbrouwerij „De Schaapskooi”, die tot nog toe door hen werd geëxploiteerd, grotendeels over te doen aan het Belgische brouwerijconcern Artois in Leuven. Gezien de groei van het bedrijf en de toeneming van het niet tot de monnikengemeenschap behorende personeel, vinden de monniken het niet in het belang van de werknemers de thans bestaande sterke binding van het bedrijf met het klooster op dezelfde wijze als tot nog toe te handhaven. Daarom is besloten een verregaande samenwerking met Artois te beginnen. Het personeel zal er geen nadeel van ondervinden. Ook de monniken kunnen in de brouwerij blijven werken.”

Bij de Trappisten geen deconfessionalisering, maar „de-bier-alisering”.

TAAL

Het blad „Intergrafica” schreef over de kwantiteit en de kwaliteit van de informatie.

„Er wordt om duidelijke taal gevraagd. In een overheidsrapport lezen we: „In het expansiepatroon van de aardappel ligt het accent meer op de vermeerdering van het aantal consumptie-momenten per etmaal dan op een ruimere dosering tijdens het huidige consumptie-moment”. Na enig nadenken zal het voor de meesten onder ons duidelijk zijn dat, willen we meer aardappelen kwijt, de bevolking meer keren per dag aardappelen moet eten.

Eenvoudige Nederlanders weten het eenvoudig te zeggen. Wat het gebruik van de taal betreft lijken politici soms wandelende overheidsapparaten.

VAKBEWEGING EN POLITIEK

Op het P.P.R.-congres heeft C.N.V.-secretaris L. de Graaf o.a. betoogd, dat het C.N.V. onafhankelijk wil zijn van welke politieke partij ook.

„Het CNV is onafhankelijk. Dat merkte Veldkamp gisteren, Roolvink vandaag en dat zal Kloos morgen merken als hij ooit neigingen in die richting krijgt.”

En wellicht overmorgen L. de Graaf.

KLOOS

In de Haagse Post gaf N.V.V.-voorzitter Kloos o.a. antwoord op de vraag:

Is het mogelijk om zonder D'66 tot een vakbeweging welgevallige regeringscommissie te komen?

Hij zei: Nee. Dat zou op z'n best kunnen betekenen dat PPR, PvdA en een deel van de PSP zouden moeten samenhangen met één van de christelijke partijen. AR/CH bijvoorbeeld, waar ik geen brood in zie. Ik zie ook geen brood in samengaan met de KVP. Mij is het wat waard als D'66 gewoon wat duidelijker, maatschappelijker kleur zou bekennen. Wat meer contact zou zoeken met en daardoor op de hoogte zou zijn van de ideeën die bij de massa van de kiezers leven.

Ook de A.R.P. door Kloos gewogen en te licht bevonden.

OVERHEID EN JEUGDBELEID

HET was een merkwaardige aanleiding: de Kamer verlangde in de jaren 1961/62 van de toenmalige staatssecretaris Scholten een wettelijke regeling van subsidies voor de jeugd. Zoals te doen gebruikelijk werd een commissie benoemd en bemand door deskundigen uit jeugdland: de Cower (Commissie tot Onderzoek Wettelijke regeling subsidiëring jeugdbeleid) commissie.

Deze commissie ging verder dan haar oorspronkelijke opdracht: een onderzoek naar de gewenste structuren in jeugd en jongerenland. Haar rapport is duchtig bestudeerd en doorgesproken.

Ook de Tweede Kamercommissie voor C.R.M., onder leiding van haar voorzitter, de heer G. A. Kieft (A.R.) heeft zich meerdere malen intens met deze materie ingelaten. Waarbij de waarderende opmerking moet worden gemaakt, dat de jeugd, met name in het organisatorisch verband van de Nederlandse Jeugd Gemeenschap, maar ook andere organisaties, constructief heeft meegedacht. Een en ander resulteerde in een openbare commissievergadering van de Tweede Kamer naar aanleiding van een standpuntbepaling van de minister met betrekking tot het toekomstige jeugdbeleid, bij welk debat bijzonder veel ouderen en jongeren aanwezig waren, gelukkig.

DISCUSSIEDIENSTEN

De minister is geprezen en gelaakt in deze Kamerbijeenkomst over de inhoud van haar nota. Voor iedereen stond eigenlijk wel vast dat de door haar in de nota uitgestippelde lijnen niet zonder meer konden worden geaccepteerd.

De heer Kieft stelde in het begin al vast dat de voorgelegde nota weliswaar een aantal goede uitgangspunten bevatte maar dat de nota nog niet een afgerond stuk mocht zijn. Het overleg n.l. tussen overheid en het particulier initiatief is onvoldoende geweest.

En daarom vond hij het dringend noodzakelijk dat de nota jeugdbeleid nog als een discussiestuk moest worden gezien. Hooguit een aanzet tot een definitief jeugdbeleid. Met de daarbij behorende waarschuwing, dat noch het Cower-rapport, noch de ministeriële nota te waarderen zijn als een blauwdruk voor het jeugdbeleid.

Te meer omdat de inhoud van de subsidieregelingen in ontwerp aan de Kamer onbekend zijn. En juist in die subsidieregeling wordt een beleid vastgelegd. Zonder kennis daarvan kan een volksvertegenwoordiging geen evenwichtig oordeel uitspreken.

Hij drong er op aan, dat de minister het mogelijk moest maken een stuk werk te leveren in samenwerking met het particulier initiatief, zodat de ongeorganiseerde en de georganiseerde jeugd zou kunnen zeggen: dit stuk jeugdbeleid is samen uit onze handen gegroeid en daar staan wij achter.

De K.V.P.-er Kleisterlee ging op deze toer verder en constateerde dat er een stuk verambtelijking in het voorgestelde beleid school. De minister had zich, ook naar zijn wijze van zien, een hoop werk kunnen besparen door in een eerder stadium reëel overleg met het particulier initiatief te plegen. Zij had tevoren — vóór de Kamerbehandeling — haar visie over het te volgen jeugdbeleid moeten doorspreken en niet eerst moeten wachten op de Kamer.

De socialist Voogd — een beminlijk en ter zake kundig man — gaf in de aanvang blijk van een zeer kritische instelling, met name inzake de uitwerking

van de uitgangspunten naast kritiek op een aantal uitgangspunten.

Hij vond — evenals de heer Kieft — dat de discussies eigenlijk wat schimmig en onvoldoende reëel zouden zijn, omdat elk inzicht in de ontworpen subsidieregelingen ontbrak. Ook de V.V.D. — de heer Vonhoff — was van oordeel dat deze nota niet voor kennisgeving kon worden aangenomen.

Daarmee stond wel vast — al in de aanvang — dat er moties zouden worden ingediend ten einde de voorstellen van de minister bij te buigen. Maar voordien zouden nog een vrij groot aantal kritieke punten onder de loep worden genomen.

PUNTEN OP I-TJES

Mej. Van Leeuwen (A.R.), die stelde dat haar kritiek mild zou zijn, omdat ook vanuit het particulier initiatief er tot nu toe te weinig aan visie op het jeugdbeleid is voortgekomen, heeft desalniettemin de punten op een aantal „i-tjes” gezet.

De minister gaat wel uit van optimale kansen voor een jeugdbeleid, maar echte kansen voor iedereen zijn er toch niet bij. De werkende jeugd en de plattelandsjongeren komen er eigenlijk zeer bekaaid af nu de minister zo sterk de aandacht vroeg voor het plaatselijk facet. Voorts is er een te sterk vasthouden aan beroepskrachten hetgeen een bedreiging vormt voor de participatie.

Vooraf had zij ernstige bezwaren tegen de door de minister gevestigde indruk, dat het werken in de zogenaamde algemeenheid de aangewezen vorm van samenwerking is. Van A.R.-zijde is er geen enkel bezwaar tegen samenwerking, maar om dit via subsidieregeling af te dwingen wordt door de fractie beslist afgewezen. Het moet mogelijk blijven dat jongeren langs zelf gekozen wegen deelnemen aan de vormgeving van de maatschappij ook in de keuze van de eigenheid van het jeugdwerk met name als het gaat om het toerustingaspect.

De heer Kleisterlee vroeg bijzondere aandacht voor de ongeorganiseerde jeugd — ook al zag hij niet direct concrete mogelijkheden daartoe. In elk geval zou in ruime mate met experimenten moeten worden gewerkt. Ook de heer Abma (S.G.P.) waarschuwde er voor dat landelijke organisaties in haar wezenlijke taken niet geknot mochten worden. Een geforceerde algemeenheid is op den duur een onwaarsachtige zaak.

Met name over het punt wetenschappelijk onderzoek is kritisch door de Kamer gesproken.

De heer Vonhoff (V.V.D.) begon met het wetenschappelijk onderzoek en de uitgangspunten van de minister: personeel en accommodaties vloeien daar als vanzelf uit voort.

De P.v.d.A.: het onderzoek moet niet alleen door de minister worden bepaald en geleid. In elk geval moeten de jeugdorganisaties en de wetenschappelijke instituten volop kunnen meewerken.

Mej. Van Leeuwen (A.R.): wij verlangen een hogere prioriteit voor wetenschappelijk onderzoek dan nu uit de nota blijkt. De coördinatie van dit onderzoek dient zeker niet alleen bij de overheid te liggen maar mee in handen van het particulier initiatief.

Over het algemeen werd ernstig getwijfeld aan de waarde van provinciale jeugdleden, een provinciale tussenstructuur.

Mej. Van Leeuwen meende dat reële behoefte hieraan niet zal blijken te bestaan.

MOTIES

De discussie over de hier genoemde punten en de overige punten is door

wetenschappelijke begeleiding en de begeleiding van experimenten.

Ook de oppositie was ontevreden. Zij dienden eveneens een motie in, waarin gevraagd werd een nieuwe nota te doen verschijnen om op grond daarvan, gehoord de lagere overheid en het particulier initiatief, te komen met nieuwe voorstellen inzake het jeugdbeleid in het kader van een wettelijke regeling van het welzijnsbeleid.

Een derde motie werd ingediend door de heer Vonhoff waarin hij verzocht om de mogelijkheid om de kosten, verbonden aan activiteiten van vrijwilligers, subsidiabel te doen zijn.

VRIJWILLIGERS

Met betrekking tot het punt van de vrijwilligers merkte mej. Van Leeuwen later in de discussie nog op — ietwat in tegenstelling tot de houding van de K.V.P. — dat, hoezeer ook op zichzelf te betreffen, er een tijd en een situatie kan aanbreken dat er bepaalde vormen van honorering noodzakelijk kunnen zijn. Bijvoorbeeld om daarmee bepaalde belemmeringen op te heffen. Maar bij haar stond één ding voorop: dit punt moet eerst en vooral in overleg tussen minister en het particulier initiatief worden doorgenomen.

Zou mej. Van Leeuwen bij dit probleem van de vrijwilligers niet even gedacht hebben aan de situatie bij onze sportorganisaties?

WETTELIJKE REGELING

Ook de noodzaak van een wettelijke subsidieregeling is aan de minister als een duidelijk verlangen naar voren gebracht. De heer Kieft meende met de heer Kleisterlee dat een wettelijke subsidieregeling niet per se moest wachten op een subsidieregeling van het totale welzijnsbeleid waarin het jeugdbeleid wordt ingebouwd.

Hij stelde — evenals de heer De Boo (C.H.) — dat men kon beginnen met de wettelijke regeling alleen voor het jeugdbeleid, die later kon worden ingepast in het bredere welzijnsbeleid. Het jeugdwerk heeft wél voorrang! In tegenstelling tot de liberaal Vonhoff, die vreesde dat een wettelijke regeling een te grote eenvormigheid zou kunnen stimuleren.

De beslissing over de moties valt even voor Sint Nicolaas als de begroting van deze minister aan de beurt van behandeling is.



Minister Klompé

de minister niet afgekapte. Integendeel, deed zij een aantal concrete toezeggingen.

Toch was het onvoldoende naar de mening van de regeringsfracties.

Zij dienden een motie in waarin de wensen nog eens nadrukkelijk aan de orde werden gesteld.

Met name de belangrijke wens om de komende subsidieregelingen in overleg met het particulier initiatief tot een goed einde te brengen op een wijze die overheid en particulier initiatief tevreden stelt. De wens om tot een nationale jeugd en jongerenraad te komen, naast een concrete aanpak van de

VERVOLG VAN PAG. 1

TOELICHTING CONCEPT-RESOLUTIE

pas een „blauwdruk voor de zeventiger jaren” opgesteld.

De A.R.P. loopt wat dat betreft niet achter. Wij bezitten in ons actieprogramma 1967-71 een werkstuk, dat reeds breder is uitgewerkt. Ons programma-tisch beleid richt zich op een programma voor 1971-'75.

De heer Veerman stelt, dat het juist is dat de afzonderlijke programma's er komen. Elke partij kan haar eigen creativiteit daarin doen uitmonden en op eigen manier haar visie op de politieke doelstellingen onder woorden brengen. De programmatische arbeid ondervindt duidelijk een stimulans van de gezamenlijke bezinning die er in geweest.

De heer Veerman vervolgt dan:

„Wanneer wij willen weten of er ook reëel overeenstemming bestaat tussen C.H.U., K.V.P. en onze partij over de uitvoering van een politiek streven, dan moet dat ook blijken uit zo'n urgentie-program, waarin de prioriteiten voor de eerstkomende jaren worden aangegeven, de centrale wensen voor een eventueel regeringsprogramma. Daarover zal in elke partij vroegtijdig beraad nodig zijn, maar de uiteindelijke formulering kan men niet te vroeg vaststellen. Veranderingen in de politieke problematiek kunnen zich snel voltrekken. Zo'n urgentie-program moet volop actueel zijn. Daarom is daarvoor gedacht aan het volgend najaar — wat voor ons betekent — in verband met de gebruikelijke data van Partij Conventen — de maand oktober”.

Het gaat niet om „ons volksdeel” of

„het christelijk erf”. Het gaat om heel de brede samenleving, nationaal en internationaal waarvoor wij verantwoordelijk zijn. Daarom moeten wij met alle gelijkgerichte mensen willen samenwerken zoals dat blijken zal met name uit de programma's.

De heer Veerman zegt dat dit natuurlijk ook een kwestie is van politieke nuchterheid. Er is geen meerderheid te vormen met de drie christelijke partijen. Er is geen enkele partij of groepering die een meerderheid heeft te verwachten. In het belang van de zaak zullen ook anderen bereid moeten zijn samenwerking te zoeken.

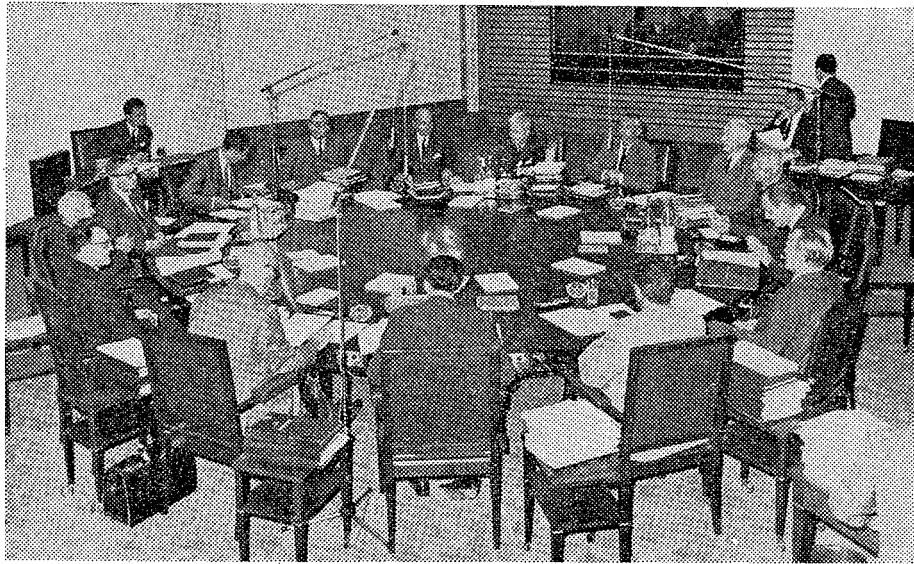
„Het is te eng gedacht, te klein-Nederlandse-politiek om te denken, dat eerst de partijverhoudingen „gesaneerd” moeten worden en dat men dan pas bereid zal zijn mee verantwoordelijkheid te dragen”.

De heer Veerman besluit:

„De waarde van de samenwerking van de drie christelijke partijen ligt niet in de vorming van een machtsconcentratie. Die waarde ligt daarin, dat zij tonen niet beneden de maat van deze tijd te willen blijven. In de grote vragen van deze tijd zoeken zij gemeenschappelijk een antwoord, omdat zij hun visie en inspiratie ontlenen aan dezelfde bron. Onze resolutie van 25 mei 1968 formuleerde het zo: In de problematiek van deze tijd is een gescheidenheid om degenen, die vanuit dezelfde evangelische inspiratie een politiek willen bedrijven, die streeft naar vernieuwing van de samenleving, niet verantwoord. Zij blijven ook niet beneden de maat van deze tijd, omdat zij, geconfronteerd met de wereldproblemen en de nationale problemen van deze tijd, hun samenwerking niet als een doel in zichzelf zien, maar bereid zijn deze in te bedden in het groter geheel van een gelijkgerichte, zakelijke politiek”.

EUROPA EN DE HAAGSE TOPCONFERENTIE

IMPULS TOT NAUWERE SAMENWERKING?



DOOR SJ. JONKER

Adj.-kabinetschef van dr. S. L. Mansholt

WIJ zijn al gewend te leven in het tijdperk van het après-Gaullisme. En men dreigt te vergeten dat Europeanen van alle rang en stand, sinds 1958 smachtend hebben uitgekeken naar de dag dat hun Europa op vreedzame wijze bevrijd zou zijn van een eigenzinnige Franse President, die de éénwording van het federale Europa stelselmatig torpedeerde.

De Gaulle is geen president meer. Is het sinds zijn vertrek met Europa beter gegaan? De regeringen van de Duitse Bondsrepubliek, Italië en de Benelux die tot voor kort de schijn ophielden de grote promotors te zijn van de Europese zaak, op vele belangrijke punten echter regelmatig uiteenvallend, gaan aarzelender hun weg dan ooit tevoren. Het lijkt er op, dat met het wegvallen van de antithese — het Gaullisme — ook de these — samen op weg naar de Verenigde Staten van Europa — is verdwenen.

Het dreigt gewoonte te worden in de Europese Gemeenschap nog slechts Europees te denken op andermans terrein, op het terrein dat de eigen nationaliteit niet raakt. België en Italië trachten de invoering van de BTW — een noodzakelijkheid om de nationale grenzen voor het handelsverkeer te laten verdwijnen tot twee jaar uit te stellen. En Duitsland zette met zijn zwevende DM op zijn minst het Europese landbouwbeleid op spel. Het stelde met dit besluit de organen van de Gemeenschap voor een voldongen feit, daarbij in verdragstrouw zelfs nog achterblijvend bij de Franse regering, die weliswaar zonder consultatie van de andere lid-Staten het besluit tot devaluatie nam, maar die Commissie en Raad toch nog enige dagen de tijd gunde om zich over de uitvoeringsmodaliteiten te bezinnen. Daarom is de felle reactie van de Commissie der Europese Gemeenschap op het Duitse besluit tot instelling van de zwevende DM zeker te verklaren. Zij was in een positie geraakt dat zij de toenmalige Duitse regering moest verzoeken in Brussel te komen uiteenzetten, welke uitvoeringsbepalingen reeds autonoom aan de Duitse grens waren getroffen.

Dit is slechts een greep uit vele voorbeelden, die de laatste maanden het leven der Gemeenschap niet hebben vergemakkelijkt. Het beeld is niet verheffend. En om niet de indruk te wekken

dat „Den Haag” er bij deze negatieve opsomming al te goed zou afkomen, willen we dan constateren dat de afschuw van de Kneuterdijk tegen het ontwerpen van een Europese monetaire politiek, op de duur gevaarlijker kan zijn voor de ontwikkeling van de Gemeenschap dan welke andere obstructie ook.

Het is in deze situatie dat de topconferentie van 17 en 18 november zal worden gehouden. Kunnen we van deze conferentie veel verwachten? De tijd zal het uiteraard leren, maar reeds nu kan men vaststellen dat er nog nimmer in Europa zo'n belangrijke conferentie werd gehouden, die zó slecht is voorbereid. Het was de opperste wijsheid — en niet alleen van de Nederlandse regering — dat deze conferentie niet belast mocht worden met een vaste agenda. Het moet een open en vrij gesprek zijn, met het gevolg dat iedere delegatie met een eigen agenda op zak loopt, al naar gelang de nationale interesse, en dat ambassadeurs vrijwel hope-loze pogingen doen om de zaak wat te ordenen en in concrete banen te leiden. De jaarlijkse vergadering van de plaatselijke voetbalclub wordt beter uitgeschreven en voorbereid dan deze conferentie van Europese staatslieden!

NOODZAKELIJK

Is deze topconferentie eigenlijk nodig? Het is een instituut dat men in de Verdragen van de Europese Gemeenschappen niet zal kunnen vinden. Daarin wordt gesproken over de Commissie, de Raad, het Parlement, het Hof van Justitie, het Economisch en Sociaal Comité, maar over bijeenkomsten van regeringsleiders buiten het kader van de Raad wordt gezwegen. En terecht, want alle zaken de Europese Gemeenschap betreffend, kunnen als voldoende politieke wil aanwezig is, in de organen van die Gemeenschap worden besproken.

Deze topconferentie wordt dus eigenlijk alleen maar gehouden om na te gaan in hoeverre nog een wil aanwezig is om de bestaande Gemeenschap te ontwikkelen en uit te bouwen. De ironie van de huidige situatie is misschien wel, dat de landen der Gemeenschap weer dreigen terug te zakken in een voor-oorlogs nationalistisch denken, maar dan met het perspectief van de komende topconferentie voor ogen. Zo in de trant van: nu kunnen we nog wel even wat bederven, want straks op de grote conferentie in Den Haag gaan we weer moedig voorwaarts op de Europese weg. Of de aangebrachte schade dan nog herstelbaar zal zijn? Die vraag wordt dan gemakshalve niet beantwoord.

Een topconferentie is dus een vrij unieke gebeurtenis. En als men haar wil doen slagen, zal men op deze conferentie an-

dere onderwerpen moeten behandelen dan die gewoonlijk prijken op de agenda van de Europese ministerraad in Brussel of Luxemburg.

De topconferentie kan nooit het „politieke dak” van de Gemeenschap worden, waarop de problemen worden behandeld, die door de Raad niet tot een oplossing gebracht kunnen worden. Geen topconferentie als institutie. Alleen een topconferentie dus, om de Europese kar uit het zand te kunnen trekken; de regeringsleiders zich daarbij bepalend tot vraagstukken die buiten de werkingssfeer van de Europese verdragen liggen.

Helaas, zo'n ideale topconferentie wordt niet gehouden. Er dreigt een vermenigving van verantwoordelijkheden tussen Raad en topconferentie, om de dooelmatige reden dat één land — Frankrijk — een prelabel heeft gesteld alvorens daadwerkelijke bereid te zijn zich rond de Haagse vergadertafel te scharen. En deze voorwaarde is: definitieve regeling van de financiering van de landbouwpolitiek voor het einde van dit jaar. De ene voorwaarde lokt nu eenmaal de andere uit. En al uitlokkend is men dan gekomen tot een omschrijving van de vraagstukken die aan de orde moeten komen — zonder uiteraard een echte agenda op te stellen — de voltooiing van de Gemeenschap, haar verdieping en haar uitbreiding.

VOLTOOIING

Aan het einde van dit jaar kan de overgangperiode van de Europese Economische Gemeenschap eindigen, waarin voor een belangrijk deel de economische unie voltooid zou moeten zijn. Het ligt niet in de bedoeling van de commissie een verlenging van die periode voor te stellen. Dit betekent dat er op korte termijn nog vele zaken beklonken moeten worden, voordat men werkelijk het gevoel heeft de definitieve fase te zijn ingestapt. Om maar een paar „kleinigheden” te noemen — er zal voor het einde van het jaar een gemeenschappelijke handelspolitiek tot stand gebracht moeten worden en de nationale monopolies zullen moeten zijn opgeheven of aangepast. Natuurlijk lukt dit allemaal niet meer vóór 31 december van dit jaar. En zelfs het traditionele klok terugzetten zal wel niet veel meer kunnen baten. In ieder geval door niet voor te stellen de overgangperiode te verlengen, hoopt de Commissie de Raad te dwingen op vele gebieden voortvarend te zijn, zij wil en kan niet de indruk wekken dat de Gemeenschap in haar innerlijke structuur niet veel meer is dan een gemeenschappelijk landbouwbeleid, dat vele stormen moet doorstaan, en de BTW. De douane-unie zal

opgevuld moeten worden met een gemeenschappelijk beleid op vele andere terreinen. Niet het minst op het gebied van de monetaire politiek. De ervaring van de laatste maanden heeft wel geleerd dat het vrijwel ondoenlijk is een Europees landbouwbeleid in stand te houden, als dit geen deel uitmaakt van een gemeenschappelijk beleid op het sociale, economische en monetaire terrein.

Voltooiing van de Gemeenschap zal moeten zijn de synchronisatie van het beleid op tal van andere terreinen. In het kader van dit artikel — de experts zullen het voor lief moeten nemen — is het niet mogelijk om alle problemen die hierbij aan de orde komen te behandelen. Het zijn er echter vele, b.v. het sluitstuk van de landbouwpolitiek, reglementen voor wijn, tabak, vis en kleinere produkten; de handelspolitiek, maatregelen op de gebieden transportpolitiek en vestigingsrecht, maatregelen tot het werkelijk laten verdwijnen van de hinderlijke grensposten, die een tegenreclame zijn voor de Gemeenschap.

VERDIEPING

Hoe meer de Gemeenschap voortschrijdt des te meer is het noodzakelijk haar te democratiseren. Er moet voorkomen worden dat over het wel en wee van Europese burgers wordt beslist, zonder dat zij via hun Parlementen daarop nog enige zeggingskracht hebben. Reeds nu is het zo dat veel bevoegdheden aan de nationale Parlementen zijn onttrokken, zonder dat daarvoor iets anders — de uitbreiding van de bevoegdheden van het Europees Parlement — in de plaats is gekomen. Het probleem is reeds schrijnend. Om een voorbeeld te noemen: als na vele nachtelijke vergaderingen in de Europese ministerraad eindelijk een akkoord over de Europese landbouwprestaties is bereikt, dan is daar niet meer aan te tornen. Het besluit is genomen achter gesloten deuren. Het is boven-nationaal recht. Veronderstel dat de Tweede Kamer tegen dit besluit in opstand komt, wat kan er dan gebeuren? Niets. De minister van Landbouw kan naar huis worden gezonden omdat hij heeft meegewerkt aan een fout besluit, maar het besluit blijft van kracht. En zijn opvolger zal dezelfde situatie aantreffen. Een stuk Europees beleidsvorming onttrekt zich dus aan parlementaire controle. Uitspraken over directe verkiezingen, meer bevoegdheden voor het Europees Parlement, over de afschaffing van het recht van veto op alle mogelijke terreinen in de Raad, over grotere zeggenschap voor de Europese Commissie, zijn geen kreten van enkele doldrieste Europeanen, die „het moeilijk laten kunnen”, maar zijn zaken van de aller-



hoogste orde, omdat ze het wezen van de Europese samenwerking raken. Nu de Franse regering zelf op het standpunt staat dat vóór het einde van het jaar een definitieve regeling getroffen moet worden voor de financiering van de Europese landbouwpolitiek — een onderwerp apart —, heeft zij daarmee ook het probleem van de verdieping uitgelokt. Als alle inkomsten uit Europese heffingen en douanerechten — bij importen uit landen buiten de Gemeenschap — in het budget van deze Gemeenschap moeten vloeien, zal daarop ook parlementaire controle mogelijk moeten zijn. Die inkomsten, ongeveer twee miljard dollar, zullen niet voldoende zijn om de totale uitgaven, inclusief het landbouwbeleid, van de Gemeenschap (ongeveer drie miljard dollar) te dekken. Waar moet dat ontbrekende miljard vandaan komen? Moeten de lid-staten dit financieren, volgens een bepaalde sleutel? Of moet er een gedeelte van de vennootschapsbelasting — beter dan via de BTW — geheven worden om de Gemeenschap zichzelf financieel te laten bedruipen? Dit soort vragen komen de volgende maanden op ons af. Het is duidelijk: hierbij komen institutionele problemen van de eerste grootte aan de orde.

UITBREIDING

Het Europa van de Zes kan voor bijna niemand in ons land een ideaal zijn. Misschien hoogstens voor een continentale denker, die gelukkig leeft onder de Duitse economische macht en onder de Franse politieke hegemonie; het enige land in de Zes dat over een nationaal atoomwapen beschikt. De Engelse regering heeft op beslissende ogenblikken zitten slapen, de Europese boot missend. Maar dat was in een tijd dat het Britse Rijk nog de illusie had, als wereldmacht uit de Tweede Wereldoorlog te zijn gekomen. Sindsdien is de Commonwealth een politiek fantoom geworden. Londen was niet meer in staat een eind te maken aan de oorlog tussen India en Pakistan. Niet het moederland Groot-Brittannië knapte deze zaak op, maar Rusland! Dat nu het gezicht weer naar Europa is gericht is dus zeker politiek en psychologisch te verklaren. Maar ook andere motieven spelen een grote rol.

Het is merkwaardig dat het danig politiek verzwakt Europa van de Zes, nog altijd zoveel aantrekkingskracht heeft. Dat komt mede voort uit het feit, dat dit Europa de grootste importeur is van industrieproducten in de wereld en de een na grootste importeur van landbouwproducten. Het is een economische en handelspolitieke macht van de eerste orde, waard om er bij te zijn.

De Engelsen hebben ook in 1961 geprobeerd toe te treden tot de Gemeen-

schap, maar werden het slachtoffer van het veto van Generaal de Gaulle, een veto op een moment dat de onderhandelingen bijna waren geslaagd. Waarom? Omdat de toenmalige Engelse regering niet alleen in Brussel onderhandelde over toetredingsvraagstukken, maar ook met de Amerikanen op de Bahama-eilanden over de levering van Polarisraketten, daarbij het Amerikaans leiderschap bij de verdediging van de vrije wereld acceptierend. Dat was tegen het Franse zere been. Want Europa zou moeten zijn, aldus de Generaal, een onafhankelijke club, los van Amerika en Rusland; een derde macht, uiteraard onder de hegemonie van Frankrijk. Daar paste geen Engeland in, dat zoals zovele Europeanen meer zag in een Europese eenheid, in het kader van een Atlantische samenwerking.

Is met de Gaulle ook het veto tegen de Engelse toetreding verdwenen? Geheel duidelijk is het niet. Het huidige Franse regime stelt zich wat minder verkrampd op, wat dit punt betreft, dan het vorige, maar het blijft voorwaarden stellen. Het weigert een datum te noemen waarop de onderhandelingen met de Engelsen kunnen beginnen. Eerst moet overeenstemming zijn bereikt over de voltooiing van de Gemeenschap. Niet dat alle vraagstukken opgelost kunnen worden op zo korte termijn, maar wel duidelijke afspraken en time-tables moeten worden gemaakt en opgesteld. En zo komt de drieluik-voltooiing, verdieping en uitbreiding-om de hoek kijken. Het één kan niet zonder het ander.

De onderhandelingen met Engeland zullen lang duren. Het landbouwbeleid zal daarin een grote rol spelen. Maar zij zullen met succes bekroond moeten worden willen we er werkelijk in slagen nieuw élan te brengen in de Europese éénwording.

Het Gaullisme heeft in Europa weer het nationalisme doen herleven. In de Gemeenschap van de Zes is dit zo sterk geworden dat het verlamdend werkt. Daarbij is men het politieke ideaal — de Verenigde Staten van Europa —, omdat het door het Gaullisme niet te verwezenlijken was, uit het oog verloren. Het resultaat?

Men ging de nuttige en noodzakelijke Brusselse verordeningfabriek — het Europa der reglementen — identificeren met de verwezenlijking van de Europese gedachte. Zo verdween de Europese esprit: eerst bij regeringen, later bij vele burgers.

Is het al te laat? Of kan de Europeaan nog hoop hebben? Veel hangt af van wat we er zelf van maken. Het wereldgebeuren gaat aan Europa voorbij, zelfs als 't voor de deur ligt, zoals de verhouding Israël en zijn nabuurlanden.

EEN STEM

Europa zal zich moeten organiseren als het nog een rol in de wereld zal willen spelen. Men kan protesteren voor de Amerikaanse ambassade tegen de oorlog in Vietnam, men kan protesteren voor de Chinese ambassade tegen de ontwikkeling van A en H bommen. Men kan voor de Russische ambassade pro-

testeren tegen de gebeurtenissen in Tsjechoslowakije, maar het protest blijft vrijblijvend. Het zou meer zoden aan de dijk zetten als men wist dat men kon appelleren aan het geweten van een Europese Regering, van Europese Parlementariërs, aan een Europa dat in de wereld spreekt met één stem. Die kant moeten we op. Of de topconferentie ons iets verder zal helpen? Te vrezen is dat het élan verdrongen zal worden door procedure kwesties. Maar ergens, misschien tegen beter weten in, gloort de hoop, dat zij een nieuwe impuls zal geven aan de Europese samenwerking. Een mislukking zou bijna onoverkomelijk zijn. De laatste maanden hebben ons duidelijk gemaakt dat in een Gemeenschap niet al te lang politiek „gefreewheeld” kan worden, zonder dat dit leidt tot stilstand en zelfs achteruitgang.

Mocht deze hoop in vervulling gaan, dan wens ik dat dit de laatste Europese topconferentie is geweest en dat de staatslieden elkaar in de toekomst zullen treffen in de vergadering van de Europese ministerraad, zoals zij jaren geleden reeds elkaar hebben beloofd. Want alleen op zo'n manier bouwt men aan een Gemeenschap.

Foto's:

Pag. 6: Vergadering Commissie Europese Gemeenschappen. Pag. 7: boven: Gebouw Europese Gemeenschappen in Brussel. Onder: vergadering E.E.G.-ministers.



A.R. FRACTIE NEEMT INITIATIEF VOOR NIEUWE POLITIEWET

ZOALS bekend kennen wij in Nederland op het gebied van de politie een wet die berust op een compromis tussen twee systemen: een rijkspolitie en in verschillende gemeenten gemeentepolitie. Er is in de wet een soort automatisme ingebouwd dat er op neer komt dat een gemeente die een zeker aantal inwoners overschrijdt recht krijgt op gemeentepolitie, terwijl gemeenten die onder dat aantal komen in beginsel weer op de rijkspolitie zijn aangewezen.

Enige tijd geleden heeft de regering voorgesteld, in afwachting van een nieuwe politiewet, dat automatisme voorlopig op te schorten. Niet automatisch zou dus een gemeente van rijkspolitie naar gemeentepolitie overgaan en omgekeerd. Bij de behandeling van die wet heeft onze fractie al ernstige bezwaren naar voren gebracht omdat de regering toen niet echt koos voor het een of het ander (er waren op de bevestigingsmogelijkheden weer uitzonderingen gemaakt).

COMPROMIS

Intussen is de regering met een voorontwerp-politiewet gekomen dat eigenlijk weer op het compromis van rijkspolitie en gemeentepolitie is gegrond. Van verschillende kanten zijn daar, buiten het parlement, bezwaren tegen aangevoerd. Onder andere de Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft in een wél gedocumenteerd boekwerk het voorontwerp van de regering afgewezen en daarvoor in de plaats voorgesteld het aloude onderscheid tussen rijkspolitie en gemeentepolitie op te heffen, en daarvoor in de plaats te stellen één vorm van politie, nl. de regionale politie.

Bij de behandeling van de politiezaken (een gecombineerd debat met de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken), bleek dat bij de overgrote meerderheid van de Kamer ernstige bezwaren bestonden tegen de bedoeling van de regering, om in beginsel tóch weer bij de nieuwe politie-organisatie van het onderscheid rijkspolitie-gemeentepolitie uit te gaan.

Het is ondoenlijk een volledig verslag van het debat te geven. Aangezien de heer Schakel aankondigde dat zijn fractie, als de regering niet bereid zou zijn zelf met een ontwerp te komen op basis van regionale politie, met een initiatief-ontwerp van wet te komen, lijkt het goed, hieronder zijn argumenten beknopt weer te geven.

REGIONALE POLITIE

De scheiding tussen gemeentepolitie en rijkspolitie is niet een functionele, maar een louter territoriale, welke tot allerlei moeilijkheden in hun onderlinge verhoudingen leidt.

De gemeentelijke politie is te versnipperd over te veel kleine eenheden, hetgeen in een tijd die toenemende mobiliteit vraagt niet verantwoord is.

Bij de verantwoordelijkheid voor de rijkspolitie schieten de bestuurlijke aspecten te kort.

De bewindslieden gaan bij hun voorontwerp uit van de bestaande organisatie en houden daarmee de moeilijkheden, die het verspreid zijn van de verantwoordelijkheden over twee departe-

menten meebrengt. Wat de ministers thans doen is „enig gesleutel, enig gescharrel, enig geschuif van rijkspolitie naar gemeentepolitie en omgekeerd, met een voor de rijkspolitie voordelig saldo van 528.000 inwoners. Steden als Goes, Tiel, Gorinchem, Waalwijk, Mepel en Kampen zullen hun gemeentepolitie verliezen en rijkspolitie krijgen.

De A.R. fractie vindt deze opzet geen vernieuwing en onderkent er geen visie in. In plaats daarvan zou zij verre de voorkeur geven aan één soort nationale politie, regionaal georganiseerd.

Die regionale politie zou ondergebracht moeten worden in regionale, op de lokale bestuurseenheden afgestemde, eenheden. Daarnaast blijft plaats voor bepaalde functionele groepen als waterpolitie, verkeerspolitie, politie voor vliegvelden, grensbewaking e.d.

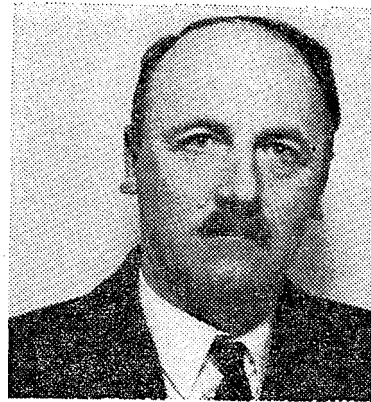
Een van de argumenten voor het invoeren van regionale politie is, dat men hierdoor de verantwoording voor de politietaken wáár kan maken.

Bij de rijkspolitie kent men een militair-hiërarchische structuur, terwijl de confrontatie van dat politieapparaat met de burgers maximaal kan plaats vinden in de Kamers, in een debat met de minister van Justitie. Regionale politie houdt de mogelijkheid in van een verantwoording in de regio voor het voor de regionale politie verantwoordelijke orgaan.

In dit verband pleitte de heer Schakel er voor, de verantwoordelijkheid voor het regionale politiekorps te geven aan de regio, die duidelijk op mars is.

Uit het antwoord van de minister van Justitie, prof. Polak, bleek weinig enthousiasme voor de gedachten van de overgrote meerderheid van de Kamer. Hij meende kennelijk in de kritiek op de politieorganisatie een kritiek te horen op de wijze waarop de politiemensen hun taak vervullen, ook sprak hij er over dat hij weinig gevoelde voor experimenten met de organisatie van de politie. Hij pleitte voor een op de huidige werkelijkheid afgestemde conceptie (dus zoals die vandaag is). Hij concludeerde dan ook dat de hoofdtrekken van de huidige politieorganisatie moeten worden gehandhaafd.

In de loop van de discussie had de heer Geertsema (VVD) de gedachte nog geopperd, dat de regering zich tot de Kamer zou wenden met een aantal vra-



gen op hoofdpunten. De Kamer zou zich dan over deze hoofdpunten kunnen uitspreken, waarop de regering, rekening houdende met het resultaat daarvan, met een ontwerp zou kunnen komen. De regering heeft op verschillende gebieden van wetgeving met een dergelijk systeem gewerkt. Zo heeft zij indertijd de behandeling van een nieuw

Burgerlijk Wetboek met de behandeling van een groot aantal vraagpunten ingeleid en heeft zij nog tamelijk onlangs iets dergelijks gedaan op het gebied van het militaire strafrecht.

INITIATIEWET - SCHAKEL

Bij de replieken toonde de heer Schakel zich duidelijk teleurgesteld door het antwoord van de regering.

De politieorganisatie is niet een kwestie die uitsluitend ligt in de sfeer van de inspanning en de toewijding van de politiefunctionarissen. Op dat gebied had hij grote lof voor de betrokken politiemensen. Het gaat hem er echter om er op te wijzen, dat bij een systeem van rijkspolitie de gemeentelijk-bestuurlijke aspecten duidelijk te kort komen.

Minister Polak had gearzeld bij de suggestie van de heer Geertsema inzake het indienen van vraagpunten. De heer Schakel achtte die vraagpunten niet zo erg belangrijk, aangezien de regering tijdens dit debat van de zijde van de Kamer al antwoord op een aantal kernvragen had gekregen. Niemand in de Kamer heeft voor experimenten gepleit, men had het over een fundamentele wijziging van het bestaande bestel.

De werkelijkheid van vandaag is: twee departementen, een status quo en immobiliteit. Mede namens de fractie van de KVP verklaarde de heer Schakel dat hij aan de regionale organisatie van de politie onverkort wildc vasthouden.

Aangezien de zaak vast zit, leek het onze fractie toe, dat een politieke doorstoot nodig is. Weliswaar is een initiatief-wet een uiterste middel (zoals jonkvrouw Wttevaall van Stoetwegen het terecht formuleerde), zeker als het gaat om een gecompliceerde materie als deze, en kan men stellen dat de organisatie van de politie in de eerste plaats een zaak van de regering is, tóch kan er een situatie zijn, waarin een initiatief-wet op zijn plaats is. Die situatie doet zich thans voor. Vandaar, dat de heer Schakel namens de A.R. fractie aankondigde, met een initiatief-wet te komen waarin de gewestelijke politie zal worden geregeld.

LEZERS SCHRIJVEN ONS . . .

ONJUISTE NOTITIES VAN EEN RADSLID

De verzorger van de rubriek „Notities van een raadslid” heeft in Nederlandse Gedachten van 25 oktober j.l. zijn afkeuring neergeschreven over de wijze van totstandkoming van een concept-provincieprogramma van de A.R., de C.H. en de K.V.P. partijorganen en fracties in Zuid-Holland.

Zijn oordeel is: geen inspraak van de kiesverenigingen, geen nieuwe geest en geen nieuwe aanpak. De moeite door de partij gedaan om politiek nieuwe wegen te zoeken is in Zuid-Holland vergeefs geweest.

Ziezo, daar kan men het meedoen. Een vraag, waarom informeert dit „raadslid” zich te bevoegder plaatse niet beter?

In de lijn van het Centraal Comité is ook in Zuid-Holland de gedachte gegroeid van samenwerking der drie grote christelijke partijen op basis van een program.

Het Centraal Comité gaf enige wenken mede en wel het bewaren van eigen zelfstandigheid, het niet aangaan van organisatorische bindingen, die vooruit zouden lopen op het overleg van de „18”.

Reeds op 28 april j.l. kwamen deputaties van de drie Provinciale Comité's, alsmede de drie fractievoorzitters bijeen met als adviseurs hun drie gedeputeerden.

Met de wensen van het Centraal Comité werd rekening gehouden en men besloot een ontwerp-provincieprogramma te stellen.

In verschillende besprekingen groeide grote eenstemmigheid zowel over het principiële uitgangspunt als over de wijze van samenwerking in de Staten. Op 28 augustus was volledige overeenstemming over het concept-program bereikt.

Enkele dagen voor 28 augustus kwam de leidraad van het verband in de openbaarheid en kon bij het laatste beraad nog in de beschouwingen mede betrokken worden, hoewel het verbandconcept alleen de gedachten van de commissie weergaven.

Op 2 oktober maakte het ontworpen concept-program een punt van bespreking in het provinciaal comité uit, waarin alle zeven Statenkieskringen ruim vertegenwoordigd zijn.

Tijdig werden de concepten ook ter beschikking van de kiesverenigingen gesteld.

Het „raadslid” schrijft, dat deze concepten omstreekt 8 okt. in de brievenbus sen gleden. Dit is niet juist. Ik mag opmerken, dat ik het concept-program reeds op 9 oktober toelichtte in een vergadering van de Statencentrale „Dordrecht” en het concept-programma op 19 september bij de convocatie was bijgesloten. De kiesverenigingen kregen dus ruim vier weken voor het indienen van amendementen.

Gezien het feit, dat de uitslagen inzake de kandidatenlijsten voor 2 januari a.s. bekend moeten zijn, kan het provinciaal comité, waarvan ik geen deel uitmaak, enig verwijt treffen.

En nu de inhoud. Ik meen, dat geest en inhoud volkomen overeenstemmen met het model-provincieprogramma van het verband. Het „drie-partijen”-program begint na de beginselverklaring met een hoofdstuk over de inspraak, stelt welzijn als doel en wel-

vaart als middel, en trekt deze gedachte door, ook met betrekking tot de ruimtelijke ordening en de industrialisatie, geeft duidelijk een beeld van doel en uitwerking van een christelijke provinciale politiek.

Tenslotte zullen de amendementen nog allen betrokken worden bij de definitieve vormgeving van het provincieprogramma. Natuurlijk is de vaststelling van elk program voor verbetering vatbaar. Het verwijt dat het program van de „drie”, zonder partij-inspraak tot stand komt en geen „nieuwe geest” ademt is ongegrond. Nu nog iets over het verbandprogramma.

Dit is omstreeks eind augustus verschenen, te laat om toen nog uitgewerkte provincieprogramma's te ontwerpen als basis voor samenwerking der drie christelijke partijen.

De schrijver van de „notitie” is nauw betrokken geweest bij het verbandsprogramma, dat een voortreffelijk stuk werk is, maar, hebben de kiesverenigingen, de Statencentrales, de provinciale comité's, de Statenfracties de gelegenheid gehad amendementen in te dienen? Ik meen van niet.

Ik weet, het is een leidraad, maar de inspraak is beslist minder geweest, dan bij het program Zuid-Holland.

Ik hoop, dat de gegroeide samenwerking der drie christelijke partijen in de vaststelling van één program met samenwerking in staten en statencommissies mag leiden tot een duidelijke christelijke politiek. De noodzaak van een christelijke politiek heeft ons naar elkander geleid.

Gorkum

N. v. d. Brugge

In een volgend nummer hoopt Raadslid in te gaan op de brief van de heer v. d. Brugge.

HEEL HET VOLK BETREKKEN BIJ POLITIEKVOERING

(van een medewerker)

PENGEL'S rol vrij definitief uitgespeeld, een toenemende macht van de hindostaanse groepering, geen onafhankelijkheid op korte termijn en een groeiende gefrustreerdheid bij het volk, dat zijn vier belangrijke punten die bij een korte analyse van de nu twee weken geleden in Suriname gehouden verkiezingen voor de Staten naar voren komen.

NEDERLAAG PENGEL

Pengel is nu voor de tweede keer gevallen, zes maanden na de verrassende gebeurtenissen van februari toen hij in een sociale stroomversnelling, die mede door anderen werd gebruikt, struikelde en werd terzijde gesteld. Het was toen niet de eigenlijke volksklasse die zich tegen hem keerde, maar de politiek bewustere groeperingen, de leraren en onderwijzers, die hun acties om positieverbetering combineerden met een protest tegen een als willekeur ervaren machtspolitiek van een premier die, naar het scheen, in zijn positie onaanastbaar was. De onderwijzers c.s. werden gesteund door de in het laatste jaar sterk opgekomen kleine categoriale vakbonden, daarin geïnspireerd door hun adviseur, mr. Bruma, in de politiek de leider van de Partij Nationalistische Republiek en op dat moment een belangrijk opponent van Pengel. Deze laatste verkeek zich op de situatie toen hij om de conflicten te bezworen gouverneur Ferrier het ontslag van zijn kabinet aanbood met het kennelijke doel korte tijd later opnieuw terug te keren. Tot een ieders verbazing zette de gouverneur Pengel echter buiten spel een slaagde er in binnen korte tijd een zakenkabinet te doen formen waarin een reeds tot de Surinaamse geschiedenis behorende groep politici — onder leiding van Arthur May, in 1948 Suriname's eerste officieuze minister-president en van 1950 tot 1967 een hoge ambtenaar op B.Z. in Den Haag — te zamen met enkele jonge intellectuelen de toon aangaven. Dit kabinet kreeg de door minister Bakker aan Pengel onthouden financiële steun, het kon de onderwijzers financieel tegemoet komen, en het bereidde nieuwe verkiezingen voor.

Pengel beloofde zijn kiezers een grootse come-back. Wat zijn tegenstanders — in feite tegen beter weten in — alleen maar durfden hopen, is echter gebeurd: zijn N.P.S. leed een forse nederlaag en zal niet in het nieuwe kabinet vertegenwoordigd zijn. Pengel is daarmee uitgespeeld in de Surinaamse politiek. Op de achtergrond zal hij nog van belang zijn, maar meer ook niet. In de Surinaamse geschiedenis zal zijn plaats omstreden zijn: de volkscreool die zich in de vijftiger jaren verdienste verworven als emancipator van zijn intern gekoloniseerde groepsgenoten, maar in de zestiger jaren als regeringsleider, te zeer geboeid door het westers consumptiepatroon en de mogelijkheden van macht, die er niet in slaagde tot de zo nodige nationale ontwikkelingspolitiek van formaat te komen.

OVERWINNING LACHMAN

De verkiezingen hebben een forse overwinning voor de hindostaanse V.H.P. van Lachmon opgeleverd. Deze bena-

drukking van de groeiende betekenis van de hindostaanse component in de Surinaamse samenleving is opvallend in het licht van de gebeurtenissen van dit voorjaar. Wanneer we voorbijgaan aan de belangrijke rol die aanvankelijk de Hollanders in het verzet tegen Pengel hebben gespeeld, was de onderwijzersstaking en alles wat daarmee verband hield, primair een creoolse aangelegenheid. De meeste spelers in het spel (ook in het toen gevormde kabinet-May) waren creolen en het geheel speelde zich af in Paramaribo, de creoolse woonplaats. Het is juist daarom dat het verlies van Pengel voor velen wordt overschaduwd door de winst van Lachmon. Een realiteit, die velen maar moeilijk willen erkennen, is ook politiek ineens openbaar geworden, de macht van de hindostaanse bevolkingsgroep in de politiek, wanneer deze zich bundelt. En dit laatste is bij deze verkiezingen gebeurd.

In stemmenaantal zijn de verschuivingen niet eens zo spectaculair geweest, maar het Surinaamse kiesstelsel maakt bij kleine winst of verlies grote verschuivingen mogelijk. Pengel verloor 10% van de zijn stemmen maar 40% van zijn zetels, en hield er nog 11 over.

De hindostaanse partijen, de V.H.P. en Actiegroep die in 1967 apart optraden behaalden toen 34% van de stemmen, nu 36%, maar ze boekten een zetelwinst die hen met 17 zetels tot veruit de grootste partij maakt. Ook het P.N.P. blok, de creoolse partij, die zich fel tegen Pengel keerde en die door dr. Essed en dr. Sedney wordt geleid, boekte in feite maar weinig stemmenwinst. Maar het samengaan van de P.N.P. met enkele kleinere partijen deed het aantal zetels van 3 tot 8 stijgen. Relatief gezien was alleen de P.N.R. van Bruma de grote winnaar — tegen 2,5% van de stemmen in 1967 nu 8%; echter slechts genoeg voor 1 zetel in de 39 leden tellende Staten, waarin verder de (javaanse) S.R.J. nog twee zetels bezet. Ondanks deze geringe verschuivingen in de stemmenaantallen schijnt toch in de nieuwe constellatie een periode afgesloten. Of daarmee een nieuwe periode aanbreekt, lijkt voorshands nog de vraag. Mogelijk is de komende tijd er veel meer één van overgang waarin, nu Pengel van het toneel verdwenen is, nu er nieuwe posities gekozen moeten worden, ten aanzien van de onafhankelijkheid, de etnisch-culturele integratie en de economische opbouw. Deze drie vragen zijn in één samen te vatten: waar wil Suriname met zichzelf naar toe?

COALITIE

De directe gevolgen van de uitslag in de binnenlandse politiek zullen waarschijnlijk tweërlei zijn.

In de komende tijd zal Suriname worden geregeerd door een coalitie van de V.H.P. en de Progressieve Nationale Partij waarbij — en dat is opvallend — de V.H.P. niet het minister-presidentschap claimt en de ministerzetels vrij gelijkelijk tussen hindostanen en creolen verdeeld zullen zijn. Lachmon wil voor alles voorkomen dat hij naar buiten toe de indruk wekt dat de hindostanen in het vervolg Suriname zullen regeren, wel wetend op wat voor mogelijke weerstand dit bij de bevolking van Paramaribo zal stuiten. De vraag kan echter ook worden gesteld of hij zich op die wijze ook niet enigermate aan de regeringsverantwoordelijkheid onttrekt en of de oplossing van de zoëven ge-



Lachmon: winnaar.



Pengel: verkeren.

signaleerde problemen daar wel veel verder door wordt gebracht. De oppositie zal worden gevormd door de N.P.S. en de P.N.R. — maar in deze oppositie zal de onderlinge verhouding anders zijn dan die van de zetelverdeling 11:1. Te verwachten valt dat de N.P.S. in de komende jaren in sterke mate zal radicaliseren en in veel Bruma zal volgen — eer dan omgekeerd.

ONAFHANKELIJKHEID

Spanningen tussen regering en oppositie zullen er vooral zijn ten aanzien van dat punt van Surinames politiek waar Nederland het nauwst bij betrokken is: de onafhankelijkheid. De V.H.P. is de verkiezingen ingegaan met leuzen tegen de onafhankelijkheid. De Hindostaanse kiezers hebben, daarin mogelijk door anderen gesteund, deze leuzen niet afgewezen. Integendeel. De bereidheid tot het verkrijgen van een geheel zelfstandige positie is bij een groot deel van de Surinaamse bevolking nog niet groot. Men voelt in de instituties van de kleine, zo sterk verscheiden bevolking te weinig garanties liggen voor de rechtszekerheid en men is ook benauwd, dat onafhankelijkheid een beperking van de Nederlandse financiële steun zal inhouden. Dat is een realiteit, evenzo als het een realiteit is dat bepaalde

(vooral creoolse) groepen deze onafhankelijkheid wel spoedig willen zien en er in de komende tijd harder dan tevoren voor zullen strijden.

De verscherping van deze vraag zal — helaas is dat niet te ontkennen — ook kunnen inhouden een verscherping van de relaties tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Te hopen is dat niet en juist daarin zal veel van het verstand van de regering en de oppositie afhangen. Verstand ook in die zin, dat men een werkelijke cultuurpolitiek gaat voeren waarin het bereiken van een Surinaamse in plaats van een groepsidentiteit centraal staat. Maar de vraag kan dan ook worden gesteld of zulk een Surinaamse identiteit juist niet verbonden zal moeten worden met een politiek eigen gezicht.

HEEL HET VOLK

Maar dat is waarschijnlijk toch minder belangrijk dan iets anders: het betrekken van heel het volk bij de politiekvoering. Want het meest opvallende bij deze verkiezing is niet de winst van Lachmon of het verlies van Pengel maar het lage opkomstpercentage. De „issues” in deze verkiezingen waren duidelijk. Toch is in de stad en in de districten nauwelijks meer dan 60 pct. van de bevolking naar de stembus gegaan. Uit verkiezingsgeografisch onderzoek is bekend dat een laag opkomstpercentage veelal samenhangt met zijwijdte ontevredenheid die ook de uitingsmogelijkheid van de stembus niet meer gebruikt omdat het toch geen zin heeft.

Wij kennen via de Nederlandse televisie inmiddels de boeiende reportages van de verkiezingsbijeenkomsten. Maar voor velen in Suriname hoeft dat kennelijk allemaal niet meer. Aan die frustraties van armoede en wantrouwen zal regering en oppositie iets moeten doen. Niet met woorden maar met een politiek, die niet verdoezelt en op-hemelt maar zegt wat gedaan kan worden voor het volk en dat ook doet.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HABBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

**N.V. Rederijen
Haringhandel**
IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

DE VUIST VAN DE ARJOS EN HET PARTIJ CONVENT

DOOR JOHN TOXOPEUS

DAT het samenvallen van een bijeenkomst van de Arjosraad, met die van de beroepsvereniging van beeldende kunstenaars (BBK), de politieke partij radicalen (PPR) en de werkende jongeren op zaterdag 1 november een toevalligheid was, evenals een daags tevoren gepubliceerde open brief van 69 van een CDU-afkerige anti-revolutionairen, zal iedereen (hopelijk) voetstoots aannemen. In ieder geval was de Arjos in haar hart bij de werkende jongeren aanwezig, getuige o.a. een telegram met sympathiebetuigingen. Ze werd voor deze reactie overigens ruimschoots beloond. De oud-Arjos secretaris Piet van Tellingen, bij deze werkende jongeren aanwezig, bedacht de raad langs gelijke weg met het advies eensgezind te wezen en zonnig de vuist te ballen. Dat de Arjos hiertoe in staat was moge blijken.

BUITENLANDSE POLITIEK

In de ochtenduren behandelde een improviserende Aart Platteel de na de vorige Arjosvergadering door hoofdbestuur en dagelijks bestuur uitgebrachte resoluties en verklaringen, waarbij hij zijn belangstelling voor het buitenland moeilijk kon verbergen. Dat de Noord-hollandse afvaardiging zich dan ook maar beter niet met buitenlandse politiek kan bemoeien bleek, toen zij onder druk van de vergadering zich genoodzaakt zag een concept-resolutie inzake contacten van ARP en Arjos in EEG verband in te trekken.

WITTEVEEN

Een concept-resolutie betreffende het A.R. standpunt met betrekking tot de belastingvoorstellen van minister Witteveen van dezelfde afvaardiging werd wel aangenomen. Dat het verschil tussen de voor en tegen de resolutie uitgebrachte stemmen slechts twee bedroeg verdient verduidelijking.

Enerzijds waren er leden die zich van stemming wilden onthouden omdat er in de tweede zin nu eens aardig tegen de A.R. werd gedaan, terwijl anderen de op één na laatste zin, zo niet geheel overbodig of minder wenselijk, dan toch wel voor wijziging vatbaar achtten. Deze zin werd tenslotte als volgt gewijzigd: „De raad constateert dat m.b.t. een zeer belangrijk punt, als het opkomen voor de zwakken in de samenleving geen werkelijke overeenstemming” (was: samenwerking) „tussen de christelijke partijen bestaat” (was: mogelijk is). Deze zo belangrijke wijziging ging kennelijk aan de aandacht van vele stemhebbende leden voorbij.

PARTIJVERNIEUWING

Dat was anders met de pers toen punt elf van de agenda (uiteenzetting over beleid partijvernieuwing, door Hans de Boer — voorzitter nationale organisatie —) aan de orde kwam.

Hoewel De Boer destijds niet alleen, om deze reden tot voorzitter is gekozen, bleek uit het begin van zijn uiteenzetting, dat men aan de bijbelvastheid van de Arjos niet hoeft te twifelen, getuige zijn opmerking dat er mensen zijn die zich toesluiten als het woord KVP valt en geen „eenheidshoera” aanheffen, toegelicht met de spreuken: „Een verongelukte broeder is ontoegankelijkker dan een sterke stad” en „Voor de blijmoedige is het altijd feest”. Evenals die bijbelvastheid hoeft ook de lijn die de Arjos tracht te volgen voor niemand een vraagteken te zijn. Een lijn die de

Arjos tracht door te trekken in navolging van Anema, Bruins Slot, Zijlstra en Berghuis, die probeerden een verstandigheid van na de oorlog te doorbreken en daarbij enthousiaste AR jongeren achter zich wisten.

Volgens De Boer zitten de tegenstanders van de 18 echter naast deze tot nu toe gevolgde en aanvaarde lijn van de Arjos.

BRIEF

De Boer maakte duidelijk dat ook deze 69 AR leden beducht zijn dat de koers van thans wordt voortgezet en de brief dus in eenzelfde geest als de concept-resolutie, die ter behandeling klaar lag, spreekt. Temeer moet deze brief ons iets zeggen omdat het opvallend is dat de 69 briefschrijvers niet tot een bepaalde groep behoren of nader ingedeeld kunnen worden, aldus de Arjos voorzitter. Met hem mag de Arjos hopen dat zaterdag a.s. met een bezinning begonnen wordt, waartoe de brief een grote stimulans ten goede geeft. Dat de meer genoemde beduchtheid van vele AR leden (ter verduidelijking: de leden van de Arjosraad zijn voor het overgrote deel ook lid van de AR), gemotiveerd is en de doorwerking van de politieke koers kennelijk nog niet overal is doorgedrongen, manifesteert zich o.a. in het feit dat de uitslag van een onder Aalsmeerse AR leden gehouden enquête een opstelling lijnrecht tegenover het AR program te zien gaf. Over de politieke stellingname van de Arjos merkte De Boer op dat men die, ook binnen de AR, niet lust en men onze houding daarom vaak negatief beoordeelt.

K.V.P. EN C.H.U.

Als De Boer zegt dat Biesheuvel de Arjos waarschuwt voor een te hoogmoedige houding, die de ouderwetse mannenbroeders eigen zou zijn, verduidelijkt de Arjosvoorzitter dat het de Arjos niet om een protestantse, anti-KVP partij gaat, maar om onze eigen koers die in een nieuwe partij terug te vinden moet zijn; stemde men gisteren op de KVP, dan was dit een kerkkeuze; geen partijkeuze en een tot voor kort nog opgedrongen keuze. De irële opstelling van de KVP, met zoveel woorden in de Arjos resolutie aangegeven, mag verder blijken uit de uitlatingen van Couwenberg en Van Maarssenveen, voor wie de religie niet langer die inspiratie is die het voor ons is. En deze twee vooraanstaande KVP-ers mag men niet tot de conservatieven rekenen.

Ook achter de houding van Mellema (samen met Biesheuvel wel de herenboeren van Drachten en Dronten genoemd), zette de Arjosvoorzitter vraagtekens. Schoof de CH de AR altijd de antithese in de schoenen, zij wil, bij monde van de CH-voorman, nu wel graag samen uitgaan en samen thuiskomen. Juist dit bevordert de onregeerbaarheid als het een nieuw dogma wordt. De Boer waarschuwt er voor dat er geen omkering mogelijk is wanneer men eerst samen gaat werken en daarna eens verder kijkt. De Arjos let n.l. niet alleen op de mooie stukken van de „18” maar ook op de behandeling van het kabinet-De Jong.

„ALGEMENE BESCHOUWINGEN”

Uit de reacties van de raadsleden op de uiteenzetting van Hans de Boer en de concept-resolutie bleek eensgezindheid t.a.v. de door het hoofdbestuur aangegeven lijn, detailkritiek daargelaten. Alleen de Friese afvaardiging wenste zich anders op te stellen. De Friezen „zien in de houding van de ARP tegenover de KVP en CHU de opdracht ge-



Hans de Boer: niet alleen letten op mooie stukken.

legen, om in de volgende parlementaire periode door middel van een klein regeerakkoord de samenwerking te beproeven”. Dit klein regeerakkoord zien

OPEN BRIEF AAN PARTIJ CONVENT

Hieronder volgt de tekst van de brief, die is toegestuurd aan het Partij Convent door de heren drs. J. P. Feddema en W. de Smalen uit Amsterdam. De brief is verder ondertekend door leden van de A.R.P. uit Amsterdam en andere delen van het land.

Ondergetekenden, leden van de A.R. Partij, dringen er bij het Partij Convent van de A.R. Partij op aan de oriënterende besprekingen tussen de A.R.P., de C.H.U. en de K.V.P. nu als afgerond te beschouwen en zich thans intern te beraden op de vraag of de A.R.P. haar toekomst al of niet zal verbinden aan de C.H.U. en K.V.P. in één politiek verband.

Tot elke prijs moet worden voorkomen dat onder de naam van een christelijke concentratie een centrumgroepering ontstaat.

De motiveringen hiervoor zijn de volgende:

1. De A.R.P., de C.H.U. en de K.V.P. bevinden zich in een proces van heroriëntatie, de K.V.P. met name ten aanzien van haar confessioneel karakter en de interpretatie daarvan. Het is van belang dat eerst in elk dezer partijen afzonderlijk de bezinning hierover en dus ook het vinden van een nieuwe identiteit tot haar recht komt. Zonder voldoende interne bezinning en vernieuwing zal elke heroriëntatie, — zeker indien gedirigeerd vanuit de gezamenlijke top der drie partijen — een geforceerd karakter dragen.

2. Hoe langer de samspreking tussen en de gezamenlijke presentatie van de A.R.P., C.H.U. en K.V.P. voortduren, des te meer ligt het in de lijn der ontwikkeling dat via halve stappen een hele C.D.U. onvermijdelijk uit de bus komt. Alles wijst erop dat de leiding van de K.V.P., geïnspireerd door elders in Europa bestaande voorbeelden, deze richting uit wil, terwijl de A.R. niet geheel die uiterste consequentie wenst te aanvaarden. Elke stap, die enigszins in deze richting wijst moet dan ook worden afgewezen, zolang in de eigen partij niet op alle niveaus beraad heeft plaats gevonden

zij graag uitgebreid tot een groot regeerakkoord met partijen als D'66, P.v.d.A. en P.P.R. Een resolutie in deze zin werd aan de raad voorgelegd.

Ook andere Arjosraadsleden hadden inmiddels niet stilgezeten, hetgeen een belangrijke hoeveelheid amendementen en twee resoluties tot gevolg had.

Het hoofdbestuur zag zich dan ook genoodzaakt orde op zaken te stellen en koos daarvoor zaaltje 9 waar in alle rust de hele zaak gesaneerd en de concept-resolutie verder ontwikkeld werd.

SAMEN UIT, SAMEN THUIS

De activiteiten door het hoofdbestuur in zaaltje 9 ontplooid, moeten wel grote indruk op de andere raadsleden gemaakt hebben. Na het in sneltreinvaart aankondigen van de in de resolutie opgenomen amendementen en aanvullingen, werd alles wat verder intrekbaar was, als zodanig behandeld. Alleen een in de gauwigheid in een resolutie veranderd amendement van Noord-Holland, waarin de samen uit, samen thuis gedachte afgewezen wordt, was een beter lot beschoren.

Het is eigenlijk jammer dat het spannendste deel van dergelijke bijeenkomsten, de stemming, maar zo weinig tijd in beslag neemt. Men kan er dan ook alleen maar kort over zijn. De samen uit, samen thuis resolutie werd aangenomen met 43 stemmen voor en 8 tegen. De resolutie van Friesland werd verworpen met 5 (Friese) stemmen voor en 46 tegen, terwijl de gewijzigde resolutie van het dagelijks bestuur met eenzelfde stemverhouding aangenomen werd.

De Arjosraad heeft een vuist gemaakt en het hoofdbestuur een duidelijk mandaat meegegeven; daar kan geen misverstand over bestaan. Wat zij met die vuist gaat doen zal o.a. zaterdag op het Partij Convent blijken.

over het al of niet aanvaarden van zulk een consequentie.

3. Zolang de K.V.P. met de P.v.d.A. in een conflict is gewikkeld, dat de samenwerking in regeringsverband tussen deze twee uitsluit, kan tussen A.R.P. en K.V.P. geen band worden overwogen, omdat de A.R.P. dan partij kiest in dit conflict. De A.R.P. schakelt zich daarmee tevens uit als potentiële regeringspartner van de P.v.d.A.

4. Een beleid gericht op de vernieuwing en herstructurering van de maatschappij kan alleen gerealiseerd worden met die zich christelijk of niet christelijk noemende partijen die daaraan dezelfde gestalte willen geven. Over de vraag welke partijen dat zijn, dient de A.R.P. zich afzonderlijk te bezinnen. Christelijke politiek is zo verplichtend en de uitvoering van het program staat dus zo centraal, dat er niet a priori van mag worden uitgegaan dat de C.H.U. en de K.V.P. hiervoor de meest voor de hand liggende partijen zijn. (Denken wij overigens alleen maar aan de ietwat verschillende opstelling tegenover het kabinet-De Jong en de geheel uiteenlopende houding met betrekking tot het kabinet-Cals, toen b.v. de C.H.U. tot de oppositie behoorde en zich tijdens de nacht van Schmelzer ook tussen de A.R. en K.V.P. evenals binnen deze partijen een scheiding der geesten openbaarde.)

Juist omdat christelijke politiek ondergetekenden ter harte gaat, vragen wij u dringend elke stap die zou kunnen leiden tot een mogelijke herleving van de oude tegenstelling confessioneel en niet-confessioneel te verhinderen.

Elke publieke demonstratie die zoals b.v. onlangs in Dronten in de richting wijst van een polarisatie tussen enerzijds christelijk en anderzijds progressief moet worden vermeden.

Met name in de huidige situatie behoren in bovengenoemde zin geen besluiten via partijconventresoluties te worden genomen, waarop men in een later stadium fatsoenshalve moeilijk terug kan komen.

Amsterdam, 31 oktober 1969.

HUIDIGE SITUATIE IS VOOR GEMEENTEN ONHOUDBAAR

Het Verband van Verenigingen van A.R. gemeente- en provinciebestuurders heeft donderdag 30 oktober j.l. in het Jaarbeursrestaurant te Utrecht een drukbezochte jaarvergadering gehouden. Op deze bijeenkomst sprak 's morgens de minister van Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening ir. W. F. Schut over „De gemeenten op de bres voor de huisvesting van de minderdraagkrachtigen”. In de middagvergadering sprak de voorzitter van het Verband de heer M. H. L. Weststrate over „De gemeenten in een hoek gedrukt”.

INDIEN niet op korte termijn maatregelen worden getroffen wacht ons de chaos, meent de voorzitter van het Verband de heer M. H. L. Weststrate. De gemeenten zullen hun taak ten bate van de burgerij niet meer kunnen uitvoeren en dan dreigt het gevaar van onbestuurbaarheid, omdat geen verstandig mens zich nog beschikbaar zal willen stellen als raadslid of wethouder.

De heer Weststrate zei dat de regering goed dient te beseffen dat het niet alleen om de drie of vier grootste gemeenten gaat maar om nagenoeg alle gemeenten.

De Verbandsvoorzitter heeft donderdag een groot aantal kritische opmerkingen geuit aan het adres van de regering. Hij zei dat de gemeentebesturen steeds meer de overtuiging krijgen dat de regering bij het nemen van maatregelen, waarbij de gemeenten wat betreft de uitvoering zijn betrokken, er eenvoudig niet aan denkt, die gemeenten te raadplegen. Sterker de regering negeert de gemeenten wat dit betreft.

NAAR GEMEENTEN WORDT NIET GELUISTERD

Dat niet naar de gemeenten luisteren komt het sterkst naar voren in de financiële sector.

„Destijds heeft men daar een soort inspraak in het systeem willen inbouwen door het in het leven roepen van een Raad voor de gemeentefinanciën. Hij is verworpen tot een adviescollege welks adviezen door de regering nu al drie jaar achter elkaar terzijde worden gelegd. En dat in een tijd waarin men allerwege spreekt van inspraak”.

Voorzover er van inspraak sprake is gebeurt het te laat, namelijk op het moment dat de rijksdiensten met hun beslissing al klaar zijn, wijziging is dan uitermate moeilijk, aldus de heer Weststrate.

De voorzitter zei, dat het regeringsstandpunt, dat de gemeenten hun financiën niet meer dan zes procent mogen laten stijgen, omdat zij dat zelf ook niet doet, onjuist is. Dat percentage van zes procent is voor het rijk een gemiddelde. Departementen als Verkeer en Waterstaat en Onderwijs ramen hun uitgaven 10 tot 15 procent hoger.

Het is beslist niet verwonderlijk dat al éénderde van de gemeenten geen sluitende begroting heeft.

De heer Weststrate noemde de volgende punten:

De regering becijfert zelf dat de gemeenten wegens te lage onderwijsuitkeringen over de periode 1963-66 nog ongeveer 190 miljoen gulden tegoed hebben.

De normen lopen achter de feiten aan. Het tekort op de gezamenlijke gemeentebegrotingen op onderwijsuitgaven belooft dit jaar 180 miljoen. Dat tekort zal door de nieuwe wet op het voortgezet Onderwijs wel iets minder worden maar niet verdwijnen.

De tekorten voor het openbaar vervoer (het gaat hier om nog geen 20 gemeenten) bedragen bijna 100 miljoen gulden. De begrotingen in verschillende gemeenten sluiten alleen maar, omdat er bij gebrek aan investeringsmiddelen weinig gedaan kan worden. Er zijn dus weinig verhogingen voor rente en afschrijving. Maar men kan niet blijvend het uitvoeren van nieuwe werken uitstellen, aldus de Verbandsvoorzitter.

De verhoging van de gemeentefondsuitkeringen biedt nauwelijks soelaas. Verbeteringsmaatregelen worden wel beloofd, maar niet geëffectueerd. Het eigen belastinggebied, als het ooit komt, heeft nauwelijks betekenis, omdat het verworpen zal tot een onderdeel van de financiële verhouding.

GROTERE PRIORITEIT

De heer Weststrate meent, dat er alleen verbetering voor de gemeenten kan ontstaan als regering en volksvertegenwoordiging bereid zijn grotere prioriteit aan de gemeenten toe te kennen dan nu toe bij de verdeling van de beschikbare middelen.

Naast verhoging van de gemeentefondsuitkeringen zal de regering ook de financiële verhouding drastisch moeten herzien.

De tekorten van de gemeentelijke vervoersbedrijven zullen buiten het gemeentefonds moeten worden vergoed. Het verfijningstelsel werkt voor de gemeenten als geheel nadelig, omdat een steeds groter deel van het gemeentefonds voor enkele gemeenten wordt verbruikt.

De uitkeringsnormen voor sociale zaken en onderwijs zullen moeten worden afgestemd op het begrotingsjaar en of hoogstens op het direct daaraan voorafgaande jaar.

De sanering van de gemeentefinanciën van de drie grootste gemeenten zal buiten het gemeentefonds om moeten gebeuren.

Kosten voor het Verkeer moeten ten laste komen van Verkeer en Waterstaat. Het systeem van de koppelsubsidies moet worden beëindigd.

Naast de norm van het inwonertal zullen normen moeten worden opgesteld, die rekening houden met de behoeften van de gemeenten. Te denken valt hier-



M. H. L. Weststrate: chaos dreigt.

bij aan apparaatskosten. De kosten van de diensten van sociale zaken dienen opgenomen te worden in het bedrag dat voor het rijk subsidiabel is.

BRIEF AAN PREMIER

De heer Weststrate besloot met te zeggen dat het voor de gemeentebestuurders duidelijk is dat de huidige situatie onhoudbaar is.

Hij achtte het daarom nuttig om de ernstige bezwaren tegen deze situatie aan de regering kenbaar te maken in de vorm van een brief namens het Verband aan de minister-president.

De vergadering ging met deze suggestie zonder stemming akkoord.

In de brief zal de aandacht van het kabinet gevraagd worden voor de financiële moeilijkheden waarin tal van gemeenten verkeren, zowel tengevolge van de lage uitkeringen uit het Gemeentefonds en de overige rijksuitkeringen als tengevolge van de centrale financiering.

Speciale aandacht zal in de brief gevraagd worden voor de volgende punten:

1. Bij handhaving van de zgn. zesprocentnorm voor overheidsuitgaven de totaliteit van de gemeenten te willen behandelen als een van de „spending departments” zoals bijvoorbeeld onderwijs en verkeer en waterstaat.

2. Bij de Gemeentefondsuitkeringen en rijksuitkeringen zoals voor onderwijs normen te hanteren die zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid aansluiten door

bijvoorbeeld de uitgaven voor het begrotingsjaar zelf of die van het jaar direct aan het begrotingsjaar voorafgaande tot uitgangspunt te nemen in plaats van de uitkomsten van vroegere jaren of gemiddelden daarvan.

3. Bij handhaving van 80% vergoeding voor de kosten in de sociale sector ook de kosten van het apparaat, van de gemeentelijke sociale diensten bijvoorbeeld, in de te vergoeden kosten op te nemen.

4. Te breken met het systeem van subsidiëring, het geven van premies of bijdragen door het rijk onder voorwaarde dat de gemeenten dan ook een vastgestelde subsidie of bijdrage verlenen. Om de wenselijkheid van een subsidie te bepalen kan men volstaan met het vragen van advies aan het gemeentebestuur.

5. Eerst de algemene uitkering op voldoende niveau te brengen alvorens het aantal verfijningen uit te breiden. In de huidige situatie betekent iedere verfijning een vermindering van het bedrag dat in het Gemeentefonds ter beschikking is voor de algemene uitkering van alle gemeenten.

6. Het saneren van de begrotingstekorten van de grootste gemeenten te doen geschieden buiten het Gemeentefonds om

7a. de grote tekorten op de gemeentelijke diensten voor openbaar vervoer, zolang hiervoor in regionaal verband nog geen oplossing is gevonden, ten laste te doen komen van de begroting van het departement van Verkeer en Waterstaat.

b. subsidiair te overwegen de motorrijtuigenbelasting op te nemen onder de belastingen waaruit het Gemeentefonds wordt gevoed. In dat geval zouden de vervoerstekorten en de door de gemeenten te maken kosten verband houdende met wegeaanleg, bruggenbouw ed. door de rijkswaterstaat via het Gemeentefonds vergoed kunnen worden.

8. Herziening van de indeling van de gemeenten in vijf groepen voor de Gemeentefondsuitkering. De huidige samenvoeging van gemeenten van 2.000 tot 50.000 inwoners of van 50.000-250.000 inwoners in één groep maakt het onmogelijk op voldoende wijze rekening te houden met de behoeften van de afzonderlijke gemeenten.

9. Het openen van de mogelijkheid gemeenten die in korte tijd sterk in inwonertal moeten toenemen in de naast hogere uitkeringsgroep te plaatsen.

10. Het vaststellen van een norm voor apparaatskosten (bijvoorbeeld zoveel ambtenaren per 1.000 inwoners). Het is onjuist te menen dat deze kosten recht evenredig zouden stijgen met de toename van het aantal inwoners.

11. De uitbreiding van het eigen gemeentelijk belastinggebied heeft slechts dan betekenis indien het inderdaad een eigen belastinggebied voor de gemeenten zou zijn. De uitbreiding verdient haar betekenis indien ze zou worden gehanteerd als verlengstuk van de financiële verhouding door op deze wijze compensatie te bieden voor te late uitkeringen.

MINISTER SCHUT TOT GEMEENTE- EN PROVINCIEBESTUURDERS

BETERE VERDELING WOONRUIMTE VIA DOORSTROMING BEVORDEREN

VAN de allergrootste betekenis is de mate waarin een betere verdeling van de beschikbare woonruimte langs de weg van doorstroming kan worden bewerkstelligd.

Niets bruikbaar wat doorstroming kan bevorderen mag worden nagelaten; alles wat doorstroming kan verhinderen moet worden vermeden.

Van de stimulerende middelen wil ik er hier enkele noemen.

Gemeenten (en ook corporaties)

dienen, naar ik meen, beschikbaar komende relatief goedkope woningwetwoningen uitsluitend te verhuren aan financieel minder draagkrachtige gezinnen”.

Aldus minister ir. W. F. Schut donderdag op de jaarvergadering van de a.r. gemeente- en provinciebestuurders.

De minister beschouwt als relatief goedkope huizen in de woningsector die huizen die voor 1966 zijn gebouwd. Bij verhuur van deze huizen moet het sociale element zwaar wegen. Hier zou als

norm kunnen gelden, dat het bruto inkomen van de gegadigde niet meer mag bedragen dan zes maal de huurprijs.

De heer Schut meent dat de beheerders van de woningwetwoningen maatregelen moeten treffen, wanneer de huurder van een goedkope woningwetwoning zich, getet op zijn financiële positie een hogere huur kan veroorloven. De minister zei daar bij te denken aan de toepassing van art. 18b, 2 van

VERVOLG OP PAG. 12

de Huurwet. Hij zou het tevens geraden vinden aan toekomstige huurders van goedkope woningwethuizen te vragen of ze bereid zijn een duurdere woning te betrekken als hun bruto-inkomen meer dan acht tot tienmaal de huurprijs gaat bedragen.

De nieuwbouwprogramma's moeten volgens de minister wel zijn afgestemd op degenen, die voor doorstroming in aanmerking komen. Daarbij gaat het ondermeer om veel bejaardenhuizen en eengezinswoningen.

De minister gelooft, dat veel huurders voor een goede moderne woning meer geld over zullen hebben.

Om tot een optimaal gebruik van de woningvoorraad te komen wil de minister een aantal maatregelen treffen. Hij noemde de invoering van een individuele aanvullende huursubsidie voor lage inkomensgroepen. Er zal binnenkort een regeling komen, die de doorstroming van goedkope naar duurdere woningen moet bevorderen.

De minister denkt aan een regeling voor financiële tegemoetkoming aan gezinnen, die i.v.m. de krotopruijing of doorstroming verhuizen. Verder noemde hij het opheffen van de belemmeringen, die de woonruimtetwet 1947 op de doorstroming kan hebben, niet alleen binnen de gemeenten maar ook binnen de agglomeraties. De subsidieregeling woningverbetering die voor 1970 op stapel staat belooft een gemakkelijker toepassing en een ruimer effect dan de oude van 1953.

de huisvesting van minderdraagkrachtigen voorvechters en motoren vraagt. Hij

achte de gemeenten bij uitstek die motoren. De gemeente opereert vanuit de bestaande totaliteit naar een nieuwe. Dit geldt de ruimtelijke ontwikkeling en het woningbestand.

Regionale actie is daarbij steeds meer geboden. Teamwork in agglomeratieverband is daarbij nodig, aldus de heer Schut.

Landelijk is de opgave al groot maar plaatselijk is die opgave hier en daar nog groter.

Doorstroming is voor een betere verdeling van de woonruimte van de allergrootste betekenis.

Hiervoor moet het hele arsenaal dienst doen:

verhuur goedkope woningwethuizen uitsluitend aan minderdraagkrachtigen; zonnig ontruiming; aantrekkelijke nieuwbouw; financiële prikkels goede voorlichting.

Extra subsidies voor speciale woningen (objectief) en voor minderdraagkrachtigen (individueel) kunnen beslissende

aanvullende bijdragen tot voorziening leveren, mits tegen achtergrond van goed voorbereid plaatselijk beleid. Er moeten nieuwe vormen van gecoördineerde aanpak komen, vooral met de plaatselijke corporaties.

Het is goed als gemeente en corporatie sterke tegenspelers van elkaar zijn, aldus de minister.

De gemeenten moeten op de bres staan voor de huisvesting van de minderdraagkrachtigen bij de bouw van een goed woonmilieu voor ons allen.

DEZER DAGEN VERSCHIEEN EEN DER
GOEDKOOPSTE BIJBELSE DAGBOEKEN
DE POCKETUITGAVE

BIJBELSE DAGKALENDER 1970

Met aansprekende dagteksten geschreven door predikanten van verschillende protestantse kerkelijke richtingen. Verder zijn opgenomen een maand- en jaarkalender, 8 foto's en enkele pagina's gebeden.

Normale verkoopprijs f 3,25

Tegen Kerstmis en Nieuwjaar wordt deze pocket in grote getale zgn. 'gratis' uitgereikt aan bejaarden, zieken, zeevarenden, verpleegsters, personeelsleden van bedrijven enz.

Voor deze gratis-verspreiding is, bij afname van minimaal 10 ex., een lage prijs vastgesteld van f 1.90. Vraag nadere inlichtingen bij uw boekhandel en/of bij de uitgever

Boekencentrum N.V., 's-Gravenhage

TWEEDE KAMER DEZE WEEK

Aan de orde is de begroting *Algemene Zaken* en die van *Onderwijs en Wetenschappen*. Misschien bestaat de kans dat een aanvang kan worden gemaakt met de begroting van *Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening*. De beide laatste begrotingen zullen ongetwijfeld aanleiding geven tot vaak felle kritiek. De nota bestuurhervorming universiteiten en hoge scholen, de nota medisch wetenschappelijk onderwijs, de grote moeilijkheden rondom de realisatie van de mammoetwet, het woningbouwbeleid hebben te voren in pers, periodiek, radio en televisie de nodige onrust reeds te zien gegeven.

SCHUILING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

**CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur**



Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

ZEELAND

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

Bouwmaterialen Keukens

TEGELS TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

ROTTERDAM

**N.V. Verhuis- en Transportbedrijf
A. SLUYTER & ZONEN**

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT - DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

C. de Mooy & Zoon

Im- en export bloemenhandel

LOMBARDKADE 21. TELEFOON 113350



**FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren**

DORPSSTRAAT 10 2- TELEFOON 1894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSEL

**-BAILEY- CONSTRUCTIE-
WERKPLAATS EN
MACHINEFABRIEK N.V.**

NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch.
NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
RIJPLATEN in diverse maten.

**STOLK'S
Handelondernemingen N.V.**

Kantoor: Veersedijk 233
HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

N.V. Scheepsbouwverf v.h.

FIRMA A. LANSER
Sliedrecht - Holland

**Scheepsbouwverven
A. VUYK EN ZONEN**

CAPELLE AAN DE IJSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE

TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

A. BAARS A zn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.

VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A BAARS A zn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.

Experts op het gebied van scheepselectronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1, Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

**VEROLME
UNITED
SHIPYARDS**

ROTTERDAM-HOLLAND TEL. 162500

Sleepdienst Broedertrouw n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

Corr.-adres MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

FA. J. A. VISSCHER & ZON

Sluisstraat 41 Telefoon 05208 - 1259 - 1546

ZWARTSLUIS

Directieboten Sleepvletten Dekschuiten

Abonneert u op **Nederlandse Gedachten**

OVERGROTE MEERDERHEID CONVENT ACHTER RESOLUTIE

DE discussie over de concept-resolutie van het Centraal Comité heeft het najaars-Partij Convent, van zaterdag 8 nov. j.l. grotendeels beheerst. De standpunten t.a.v. deze resolutie waren op een aantal punten nogal verdeeld. Naast afgevaardigden, die de tekst integraal zouden willen goedkeuren, waren er anderen, die op een aantal punten ingrijpende wijzigingen wilden zien aangebracht. Centraal daarbij stond punt vier, over de wijze waarop het gesprek met C.H.U. en K.V.P. zou worden voortgezet.

Tegen half zeven werd een gewijzigde resolutie door de overgrote meerderheid van het Convent aangenomen. De vergadering werd tevoren geschorst om presidium en voorstellers van amendementen, die in de discussie wel in grote lijnen elkaar gevonden bleken te hebben, de gelegenheid te geven, een nieuwe redactie op te stellen.

Ongeveer een half uur later kon partijvoorzitter Veerman, na beraad tussen partijbestuur en opposanten, de gewijzigde redactie van de punten 4 en 5 voorlezen. In die tekst kon de overgrote meerderheid van de leden zich vinden. Een aantal Amsterdamse afgevaardigden bleef echter ook tegenover de gewijzigde resolutie bezwaren houden, zodat zij tegenstemden.

De tekst van de aangenomen resolutie vindt u afgedrukt op pagina 3.

Er volgde nog enige discussie over de interpretatie van deze tekst.

Dr. Veerman lichtte de gewijzigde resolutie als volgt toe:

„Zoals u de resolutie nu voor u heeft, wordt daar, dunkt me, in uitgesproken dat het beraad, zoals dat tot nu toe gevoerd is, in punt 3 wordt dat zeer nadrukkelijk gezegd, op grond van de bereikte resultaten niet beëindigd wordt, maar in principe moet worden voortgezet”. De heer Veerman meende dat dit ook logisch was. Het is logisch, dat er op grond van wat er bereikt is doorgedaan wordt met het onderzoeken of verdere overeenstemming bestaat, nu over concrete punten, prioriteiten.

„Maar” aldus de heer Veerman, „wil dat reëel zin hebben, dan zal — en vandaar dat alvorens — dat moeten gebeuren op grond van wat in eigen kring aan eigen beraad plaats vindt”.

De heer Biesheuvel sloot hierbij aan:

„Ik dacht we ons er voor moeten hoeden, om elk aan een redelijk verworven compromis een eigen interpretatie te gaan geven. En de tekst, zoals die nu is voorgelezen door de heer Veerman, bevat twee belangrijke principiële besluiten. Het eerste principiële besluit is, dat er beraad in eigen kring plaats vindt. Het tweede principiële besluit, dat u vandaag neemt is dat ook beraad plaats vindt tussen de drie christelijke partijen. Dat is het principiële besluit



Dr A. Veerman

wat u nu neemt. De situatie voor het voorjaars-convent is wat dat betreft niet meer open, dan moet u dit besluit herroepen, zo luidt conclusie vier”.

Mr. J. N. Scholten (Heusden) onderlijnde, dat naar zijn oordeel het gesprek over het gezamenlijk urgentieprogramma voorwaardelijk is gemaakt, door al datgene, wat wij eerst intern in de partij gaan doen. De heer H. A. de Boer (Arjos) wees er op, dat hij niet bedoelde, alle contacten te willen verbreken. De commissie duidelijkheid b.v. kan zijns inziens haar werk voortzetten. Wat het gezamenlijk gesprek betreft ligt de intentie duidelijk in de resolutie vast. De voorwaarden, waaraan dat gesprek zal moeten voldoen, zullen besproken worden op het voorjaars-convent.

De heer Biesheuvel herhaalde nog eens:

„Ik wil misverstand voorkomen door nog eens te zeggen, dat u vandaag het besluit neemt, dat de drie christelijke partijen overleg met elkaar gaan plegen. Wat de resultaten daarvan zijn, daarover kunt u in alle openheid op het najaars-convent oordelen, maar het besluit tot het gesprek neemt u onvoorwaardelijk”.

Toen werd de discussie gesloten en volgde de stemming, met het al genoemde resultaat.



**NEDERLANDSE
GEDACHTEN**

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang - nr. 44 - 15 november 1969

RUIM f 380.000 BINNEN

KAMER- CENTRALES MET MEER DAN 100 PROCENT

EN verheugende mededeling op het Partij Convent was, dat op 7 november j.l. f 381.181,48 voor het jubileumfonds was gestort.

Om precies te zijn: er is nog slechts f 118.818,52 nodig om het half miljoen vol te maken.

Binnen is nu 76,2%.

Resteert 23,8%.

Ruim driekwart is binnen.

Het gaat thans nog om minder dan één kwart.

Twee Kamercentrales hebben inmiddels al meer dan het voor hen gestelde streefbedrag bereikt. De grote Kamercentrale Leiden staat reeds op 106,7%; de kleine Kamercentrale 's-Hertogenbosch reeds op 103,8%.

Uit de zeer kleine Kamercentrale Maastricht, welke inmiddels op 88,6% staat, is intussen bericht ontvangen, dat men daar de 100% zeker zal volmaken, ook al kan men de datum nog niet precies zeggen.

Het speciale gironummer 712.000 ten name van Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag, blijft open. Stort nú ook úw bijdrage. Hartelijk dank.



PARTIJ CONVENT

Het Partij Convent van zaterdag 8 november j.l. is een lang en interessant convent geweest.

De resolutie van het C.C. bracht tientallen sprekers in het geweer. Wat de sprekers zeiden, wat dr. Veerman antwoordde en hoe de sfeer op het convent was kunt u lezen op pagina 3, 7 en 9. Op pagina 5 kunt u zien wat het fonds tot nu toe heeft opgebracht.

Op de foto hiernaast de heer J. Lanser, C.N.V.-voorzitter in gesprek met mr. B. W. Biesheuvel, tijdens een pauze in de discussie.

RADIO

Op vrijdag 21 november heeft de A.R.P. een radio-uitzending.

Luister op die dag van 18.20-18.30 uur naar Hilversum II (298 m.).

Voor adviezen en inlichtingen omtrent:

- * GELDLENINGEN EN HYPO' HEKEN
- * FINANCIERING VAN AUTO'S, CARAVANS EN BOTEN
- * VERZEKERINGEN

is het adres

**WARNAAR'S
ASSURANTIËN**

Constantijn Huygenslaan 245,
PAPENDRECHT. Telefoon 01850 - 51807

UIT DE KAMER

Defensiezaken hebben méér aandacht gevraagd dan was verwacht. Overigens geen wonder: een groot aantal problemen staat in het middelpunt van de belangstelling. Van een en ander werden in een groot aantal moties de wensen vastgelegd — zowel door de oppositie als door regeringsfracties.

De heer **Walburg** voerde het woord namens de fractie.

Politicazaken en niet te vergeten de **gemeentelijke financiën** kregen in deze week hun beslag.

Voor 1970 zat er niet veel in, het kabinet zal voor 1971 beslist beter voor de dag moeten komen zei de heer **Schakel**. Een Kamerverslag zal in het volgend nummer kunnen worden opgenomen.

Algemene zaken — waaronder civiele verdediging (B.B. o.a.) — is ook afgehandeld evenals het huis van de Koningin.

De positie van staatssecretarissen is besproken (o.a. door mr. **Aantjes**), de positie van de koninklijke familie en het vlaggen. Het debat daarover was niet om over naar huis te schrijven. Noch van de kant van de Kamer, noch ook van de zijde van de bewindslieden.

De onderwijsbegroting is van de zijde van de Kamer behandeld: men zegt rond 32 sprekers w.o. sommigen 4 à 5

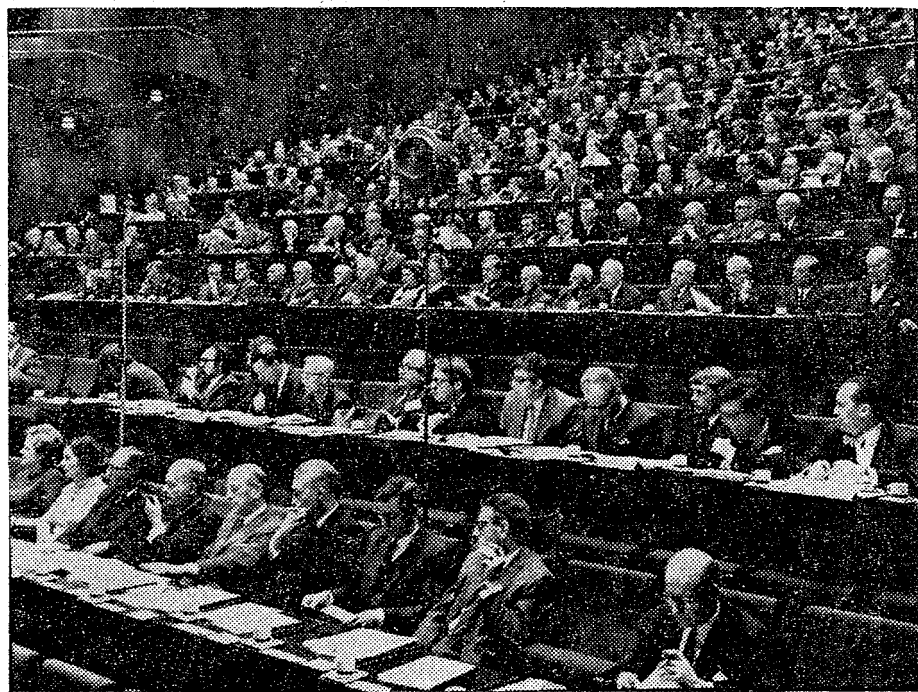
minuten. De minister en de staatssecretaris hebben intens moeten luisteren om alles bij te benen: de bestuurshervorming van universiteiten etc. en de vraag waar de nieuwe medische faculteit moest komen.

En dan nog het hele scala van het onderwijs, waarvoor de heer **Grosheide** staat: van kleuter tot en met havo.

Een van de wetenschappelijke fractie-medewerkers zal de volgende week dit debat verslaan.

Merkwaardig was de gang van zaken bij een **motie van D'66**. Met het slot daarvan kon de **A. R.** zeker meegaan: de regering dient een toelichtende nota te geven op de militaire strategie en het tijdstip waarop atoomwapens worden ingezet bij militaire crises. Maar de overwegingen deugden niet. Te meer omdat ten onrechte het kabinetsbeleid werd aangevallen. Akkoord zei **D'66** — wij zijn pragmatisch: we laten alle overwegingen vallen en laten overeenind wat de **A. R.** ook accepteert. Zo ging dat, na vele schorsingen! De motie werd overigens verworpen.

Het vragenuurtje leverde een verzoek van de P. v.d. A. op: regering van Nederland, geef uw oordeel over de Vietnamzaak na de slecht ontvangen rede van Amerika's president. Daarna kan de Kamer debatteren, dacht Den Uyl. Enfin.



De volle congreszaal tijdens het Partij Convent

DOCUMENTATIE

Ook dit jaar heeft de partij weer een aantal onderwerpen uitgezocht die in gespreksgroepen besproken kunnen worden.

Op het partijbureau zijn verkrijgbaar, de volgende documentaties:

Inflatiebestrijding en loon-, prijs- en begrotingsbeleid, prijs f 0,60.

Welzijnsbevordering, prijs f 0,40.

Abortus provocatus, prijs f 0,60.

Het echtscheidingsvraagstuk, prijs f 0,50.

Alle vier de documentaties zijn voorzien van een vragenlijst.

Op 12 september j.l. hield de A.R.P. een conferentie n.a.v. het model provincieprogramma, dat door het Verband van Verenigingen van A.R. gemeenten en provinciebestuurders is samengesteld.

De referaten, die op deze conferentie werden gehouden zijn in druk verschenen. In deze uitgave is ook het modelprovincieprogramma opgenomen, alsmede suggesties ter aanvulling van dit programma.

U kunt bovengenoemde uitgave, getiteld Provincie '70-'74, Om het welzijn van de burger, bestellen voor f 1,75, te storten op giro 89673, t.n.v. A.R. PARTIJSTICHTING, Dr. Kuiperstraat 3, DEN HAAG.

Ook de andere uitgaven kunen op deze wijze worden besteld.

Op uw girostrook graag vermelden, welke uitgave u wenst te ontvangen.

PROPAGANDESETS ARJOS

DOET U MEE?

November is bij uitstek de maand waarin het organisatiewerk weer start. De Arjos, een springlevende jongerenorganisatie, is ook actief. Groepswork is gestart, studiegroepjes buigen zich over problemen en de A.R.P. (en andere politieke partijen) worden kritisch in hun bewegingen gevolgd. November is ook bij uitstek de maand om door een organisatie een frisse wind te doen waaien; om nieuwe leden aan te trekken. De Arjos kan bij haar activiteiten weer veel nieuwe enthousiaste jongeren inzetten. Hebt u al uw steentje bijgedragen?

We vragen u als lid van de A.R.P. om ons namen en adressen op te geven van jongeren in uw omgeving, die belangstelling hebben voor het politieke bedrijf. We sturen deze geïnteresseerden dan een setje met documentatie en informatie over de nationale anti-revolutionaire jongerenorganisatie Arjos, met daarbij natuurlijk het vriendelijk verzoek onze geleerden te versterken.

Draag uw steentje bij en stuur ons de adressen van aspirant-leden! Ons adres: secretariaat Arjos, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

Steen de jeugdorganisatie. U kunt ervan overtuigd zijn dat u de A.R.P. er ook mee steunt.

MINIMUM BROODPRIJS

De heren **Goudzwaard** (A.R.) en anderen wilden een nadere informatie van de staatssecretaris over het aantal gegeven vergunningen van de minimum broodprijs. En met name: als een aanvraag in onderzoek is denk er dan om: zó lang u houden aan de minimum-broodprijs.

Staatssecretaris **Van Son** deelde mee:

- 58 verzoeken om ontheffing zijn ontvangen.
- 20 daarvan voorlopig opzij gelegd: onvoldoende gegevens.
- in 27 gevallen voorlopig ontheffing verleend.
- in 16 gevallen definitief (na accountantsonderzoek) ontheffing verleend — zij het soms gedeeltelijk.
- een voorlopige vergunning wordt voortaan eerst dan verleend als 4 weken na een goede aanvraag nog geen beslissing is genomen.

ARJOS TREKT DOOR HET LAND

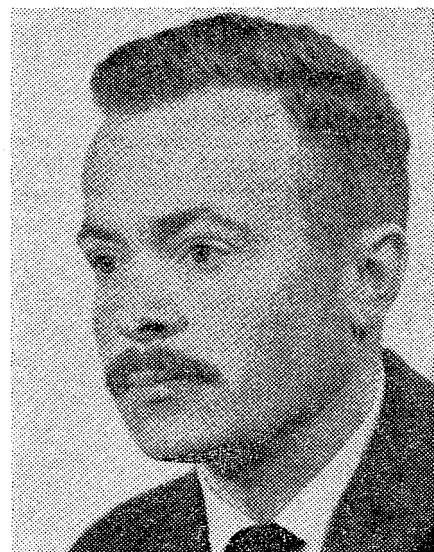
Het dagelijks bestuur van de Arjos trekt het land door. Op in alle provincies te organiseren „speak-ins” is er gelegenheid voor Arjossers en belangstellenden om te discussiëren over actuele politieke zaken. (Situatie na Arjosraad en Partij Convent).

U bent welkom op: Dinsdag 18 november congrescentrum „Het Tehuis”, Groningen. Aanvang 19.30 uur.

Donderdag 20 november in de Raadskelder (onder stadhuis) te Utrecht. Aanvang 20.00 uur.

Maandag 24 november in gebouw „Atrium”, Karel Doormanstraat, Rotterdam. Aanvang 20.00 uur.

DOCTOR H. REBEL



Op maandag 10 november j.l. promoveerde aan de Rijksuniversiteit te Utrecht tot doctor in de wiskunde en natuurwetenschappen de heer **H. Rebel**, stafmedewerker van de Dr. Kuiperstichting.

Het proefschrift was getiteld „Phytotoxins of ceratocystis ulmi”. Als promotor traden op prof. dr. C. A. Salemink en prof. dr. L. C. P. Kerling.

Dit proefschrift is de afronding en tegelijk bekroning van een wetenschappelijk onderzoek, dat zich over een vijftal jaren heeft uitgestrekt.

Wij wensen doctor Rebel van harte geluk met de door hem behaalde academische graad.

DE KAMER DEZE WEEK

De onderwijsbewindslieden — minister **Veringa** en staatssecretaris **Grosheide** — zullen de Kamer beantwoorden.

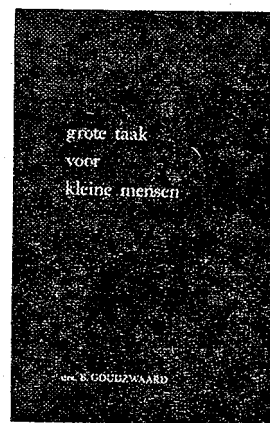
En hun houding ten aanzien van veel moties en amendementen bepalen. Stukken waarvan de inhoud is: meer voor de werkende jeugd.

Meer universiteiten ook in Brabant en Twente, meer hier- en meer daarvoor. Daarna komt de begroting van minister **Schut**. Als de behandeling geheel rond komt deze week stellen wij een abonnement op Nederlandse Gedachten beschikbaar.



GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD



Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven.

De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar.

Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v.

A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”,

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

DR. A. VEERMAN OP CONVENT

EIGEN BEVOEGDHEID STAAT NIET OP HET SPEL

IN de veelheid van meningen, die de vele sprekers als een bont borduursel in de vergadering van het Partij Convent hadden neergelegd, zag dr. Veerman, die — hoe kon het ook — niet allen afzonderlijk beantwoordde, maar standpunten samenvatte, toch ook een punt van overeenstemming. Drie lijnen bepalen ons beleid: het voortgaan met onze eigen koers, d.i. het voortgaan met onze evangelische, vernieuwingsgezinde politiek. Daarover was men het volstrekt eens.

Voorts onze bereidheid tot samenwerking, op basis van zakelijke overeenstemming, met name met hen, met wie wij ook het uitgangspunt gemeen hebben, maar tevens ook met andere partijen, met wie dat niet het geval is. Tussen deze drie lijnen kan een zekere spanning ontstaan en dat blijkt nu het geval. Nu wij in onze resolutie ons uitspreken voor voortgaande samenwerking met C.H.U. en K.V.P., nu uit men de vrees, dat dit te kort zal doen, of aan de eigen koers van de partij of aan de openheid, de bereidheid met anderen op basis van het program samen te werken.

VERDER WERKEN

Dr. Veerman stelde vast, dat de nieuwe resolutie niet zo nieuw is. Zij sluit aan bij de vorige, van 25 mei 1968, en werkt die verder uit. Het is niet zo, dat wij stap voor stap vanzelf verder gaan. Er wordt nu weer een beslissing voorgesteld, op grond van de stukken. De resolutie zegt, dat wij akkoord gaan met de gepubliceerde rapporten en verbindt daar conclusies aan. Dat heeft vrijwel niemand bestreden. De vraag is nu wat wij verder willen. Daarover moeten wij ons in principe uitspreken. Dat geeft de resolutie aan. En dat is: verder werken aan de concretisering van het program.

Daarmee staat de eigen bevoegdheid niet op het spel; zowel ten aanzien van personen als inzake het program blijven



Vele bekende gasten waren op het convent aanwezig. Onder hen, voor het eerst na zijn ziekte, oud-voorzitter Berghuis, 3e van links. Naast hem zijn vrouw, daarnaast mevrouw Veerman.

de bevoegdheden van eigen partijorganen bestaan. Wij zijn al in ruime mate bezig met eigen studie. Wij moeten zelf beginnen, zelf mee een leidraad geven voor het gesprek met anderen.

Dat geldt ook de bezinning in eigen kring over de wezenlijke vragen van de partij in deze tijd, voor haar toekomst. De suggesties daarover spraken dr. Veerman zeer aan. Hij nam deze graag over.

Maar het bewaren van eigen zelfstandigheid sluit streven naar samenwerking niet uit. Bijna allen, ook zij, die bezwaren hadden tegen de resolutie, stelde de heer Veerman vast, wilden de contacten met C.H.U. en K.V.P. niet stoppen. Maar dan moeten het wel zinvolle contacten zijn. De vorige resolutie sprak al over de noodzaak, de rapporten uit te diepen. Dat betekent, dat men zoeken moet naar concretisering van wat daarin staat en naar verbreding daarvan.

GEEN AXIOMA

De uitspraak: „samen uit - samen thuis” nam dr. Veerman daarbij niet over. Zo'n uitspraak wordt spoedig tot een kreet, een slogan, waarvan de betekenis niet duidelijk is. Wij streven naar samenwerking met C.H.U. en K.V.P. en hopen van harte deze tot stand te kunnen brengen.

Maar de samenwerking is geen axioma; het is een stelling die steeds weer beproeven moet worden. Zij ligt niet bij voorbaat vast, alleen op grond van het gemeenschappelijk uitgangspunt, maar moet ook blijken uit een gemeenschappelijk program en uit de opstelling in de politiek. Deze resolutie zegt wel: „samen uit”. Het „samen thuis” moet nog blijken.

Dr. Veerman zag ook de werking van de „politieke wet van de zwaarte-kracht”. Daarom — zo haalde hij de

Arjos-resolutie aan — moeten wij waakzaam zijn. Wij moeten niet automatisch verder en vanzelf ergens terecht komen, maar in volle verantwoordelijkheid onze beslissingen nemen.

Evenmin moeten wij onszelf voortdurend zien als zo voortreffelijk. Ook daarin geldt de eis van waakzaamheid. En bescheidenheid. Dr. Veerman vond de kritiek op de K.V.P. te hard. Wij moeten ook vertrouwen hebben. Een hard oordeel over een ander kan licht op onszelf terugvallen.

BEMIDDELING

Dr. Veerman sprak tenslotte over de suggestie van de heer Lanser, dat de A.R.P. zou trachten te bemiddelen tussen P.v.d.A. en K.V.P.

Ik geloof inderdaad, zei hij, dat de situatie, zoals die daar ligt in de Nederlandse politiek een uiterst bedenkelijke is. Dat wegen geblokkeerd worden is ten nadele van een goede Nederlandse politiek. En als men zegt: gaat dat nu de A.R.P. aan, heeft de A.R.P. daar zorg over, dan moet ik u zeggen, dat wij daar met elkaar grote zorg over hebben. Want wij geloven dat hier aan de Nederlandse politiek grote nadelen kunnen worden toegebracht. En wanneer gezegd wordt: en wilt u daar niet in bemiddelen, dan zou ik willen zeggen, hoe zou het anders kunnen.

Wanneer wij zien dat een dergelijke verhouding de zaak zo kan blokkeren, dan geloof ik dat bij ons in elk geval de bereidheid moet zijn om, niet een verlossend woord te spreken, dat is te sterk, dat zou te aanmatigend zijn, maar om ons deze zaak ter harte te nemen, van deze zaak ons een zorg te maken.

Ik ben mij bewust, dat daar natuurlijk dan ook een begin van bereidheid moet zijn bij beide partijen.

Voor een Sint Nicolaas en/of Kerstgeschenk

kiest u natuurlijk het zinvolle en fraaie:



Huguenotenkruis

- * HANGER van f 6.90 tot f 55.—
- * SPELD f 2.90 tot f 22.50
- * BRIEFOPENER f 7.50
- * LEPELTJE f 3.25 f 3.50 f 12.50
- * HOUTSNIJWERK f 24.— f 26.50
- * WANDTEGEL (wit glazuur) f 3.95
- * BORDUURPATROON compleet met borduurzijde in 5 kleuren f 9.75
- * WANDVERSIERING tegel „Lam Gods” f 6.50
- houten latijns kruis f 12.50
- * PLASTIC SCHRIJFMAP f 5.50

VRAAG GRATIS FOLDER AAN BIJ
ANTWOORDNUMMER 548
EINDHOVEN

* LEPELTJE f 3.50 f 3.50 f 12.50

RESOLUTIE Partij Convent 8 november 1969
Het Partij Convent van de A.R.P., op 8 november 1969 te Utrecht bijeen, spreekt in aansluiting op de resolutie van 25 mei 1968, het volgende uit:

1. Internationaal en nationaal voltrekken zich belangrijke ontwikkelingen. Deze plaatsen alle politieke partijen voor een grote verantwoordelijkheid.

Het Evangelie stelt niet alleen het persoonlijk handelen, maar ook de structuren van de samenleving onder de kritiek van zijn norm en wijst ons de weg naar een nieuwe samenleving.

Een christelijke politieke partij zal in haar beleid zichtbaar dienen te maken, dat het Evangelie een vernieuwende kracht is.

Dit moet haar brengen tot een kritische instelling ten opzichte van de gevestigde samenlevingsorde.

Dit dient haar te weerhouden van een beleid van behoudzucht, vlucht uit de werkelijkheid en pragmatisme als levenshouding.

Langs een weg van gerechtigheid en solidariteit moet zij streven naar vernieuwing van de nationale en internationale samenleving, zodat deze in haar structuren en verhoudingen beter beantwoordt aan de norm van het Evangelie.

2. Het Partij Convent acht het noodzakelijk ter verwezenlijking van zulk een beleid, te streven naar samenwerking en gemeenschappelijk optreden met andere partijen, welke in hun praktische politiek daarvoor mede verantwoordelijkheid willen dragen.

In bijzondere mate is samenwerking gewenst met die partijen, met welke naast overeenstemming over het program, ook overeenstemming bestaat over het uitgangspunt.

3. Het Partij Convent heeft kennis genomen

TEKST RESOLUTIE AAN- GENOMEN DOOR CONVENT

van de rapporten, welke tot nu toe door de „18” zijn uitgebracht.

Het is van oordeel, dat in deze rapporten een streven tot uitdrukking komt, dat beantwoordt aan de eis, hierboven aan een politiek beleid voor deze tijd gesteld.

Op grond van de in de „18” bereikte overeenstemming ten aanzien van het uitgangspunt en ten aanzien van hoofdpunten van politiek beleid, zoals neergelegd in de bedoelde rapporten, spreekt het Partij Convent uit dat het mogelijk moet zijn met C.H.U. en K.V.P. overeenstemming te bereiken over de programmatische vormgeving van een vernieuwingsgezinde politiek in evangelische zin.

4. Een nadere bezinning binnen alle geleidingen van de partij op het verplichtende karakter van het Evangelie voor het politiek hande-

len is noodzakelijk, gezien het proces van heroriëntatie waarin ook onze partij zich bevindt. Het Partij Convent is van oordeel, dat het voor de realisering van de in punt 3 genoemde politiek gewenst is, dat de drie partijbesturen in onderling overleg een urgentieprogram opstellen, waarin op een duidelijke manier die punten worden opgenomen, welke in de volgende regeringsperiode bij voorrang moeten worden gerealiseerd.

Alvorens daartoe te komen dient de A.R.P. via haar bevoegde partijorganen een eigen beleidsprogram op te stellen en de voorwaarden te formuleren, waaraan zulk een urgentieprogram zou moeten voldoen.

Deze stukken zullen op het voorjaars-Partij Convent aan de orde moeten komen. De resultaten van het onderling beraad van de partijbesturen zullen aan de orde worden gesteld op het najaars-Partij Convent 1970.

5. Het Partij Convent spreekt uit, dat samenwerking met C.H.U. en K.V.P. niet beoogt te leiden tot een exclusieve opstelling.

Op basis van programmavergelijking en via oriëntatie omtrent het standpunt van andere partijen, zal in het licht van de dan bereikte resultaten als onder 4 genoemd, ook onderzocht dienen te worden met welke partners de uitvoering van het beleid het beste kan plaatsvinden.

Met het oog op de regeerbaarheid van het land dient in elk geval niet bij voorbaat samenwerking met andere partijen te worden uitgesloten of bemoeilijkt.

IVOROL tandpasta
Behoud van Uw tanden

DR. A. VEERMAN BIJ OPENING CONVENT

In zijn openingswoord op het Partij Convent heeft dr. A. Veerman o.a. gesproken over de belastingcorrectie. Hij zei, dat het partijbestuur het beleid, dat de fractie tot dusver heeft gevoerd juist achtte.

„Als de kern ervan zien wij, dat zij de belastingcorrectie, die zij op zichzelf genomen aanvaardt, niet tot een heilige koe verklaart, niet verabsolueert, niet losmaakt van andere belangrijke doeleinden van onze politiek. Daartussen moet harmonie bestaan. Dat verschilpunt van dit ogenblik betreft alleen

die onderlinge relatie en in verband daarmee het tempo van verwerking van de correctie. Het is een zakelijk verschil waarin argumenten moeten beslissen en waar ook verschil van taxatie mogelijk moet zijn”, aldus dr. Veerman.

De voorzitter ging ook in op de Europese partijvorming. Hij zei bezorgd te zijn over de E.U.C.D. de Europese unie van christen-democraten, waar ook de drie Nederlandse chr. partijen bij zijn aangesloten. Dr. Veerman vond, dat er in de E.U.C.D. nog te veel op de plaats rust wordt gehouden, met name de Duitse C.D.U. valt niet op door vernieuwingsgezindheid en creativiteit.

Als het tot Europese partijvorming komt kan daarbij ook een christelijke partij zijn, maar dat kan alleen zinvol zijn, als dat een levende op de toekomst gerichte vernieuwingsgezinde partij zal zijn.

De tekst van het openingswoord verschijnt binnenkort in brochurevorm. U kunt die brochure bestellen bij het A.R. partijsecretariaat Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

* * * Opkomstdwang

Van oudsher was het een duidelijk verlangen van de A.R.P. dat het onjuist was een straf te verbinden aan het feit dat men niet ter stembus toog.

Het gaan ter stembus wil immers niet zeggen dat men ook stemmen moet. Opkomstplicht is naast de geheime stemming 'n zotte zaak eigenlijk, omdat men daarmee niet bereikt wat men wil bereiken: het uitbrengen van een geldige stem.

Trouwens, hoewel de wet niet-opkomen ter stembus strafbaar stelt, merken duizenden kiezers die zonder oorzaak wegblijven daarvan niets. Zo maakt men een wet tot een aanfluiting. Het is daarom in onze ogen van de minister van binnenlandse zaken een goede beslissing geweest onlangs bij de Tweede Kamer een ontwerp in te dienen de opkomstplicht af te schaffen. Deze minister heeft als Kamerlid meerdere malen er voor gepleit die plicht te handhaven. Het recht om te kiezen was onlosmakelijk verbonden met de plicht ook van dat recht gebruik te maken.

De ommezwaai op dit punt is te waarderen. Het zou daarom niet vriendelijk zijn bij de debatten straks hem zijn oude plunje onder de neus te wrijven.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm. f 1,-

MIJNHARDT'S

HOOFDPIJN POEDERS

Voor al uw Conferenties en Studieweken kunt u terecht in het
DOOPSGEZIND BROEDERSCHAPSHUIS
te **ELSPEET**.

Aparte vergaderzalen.

Centraal verwarmde kamers met warm en koud water.

Vraagt inlichtingen bij Het Doopsgezind Broederschapshuis te Elspeet. Telefoon 05779 - 441.

BEJAARDENFAUTEUILS

Hele dagen zitten zonder vermoeidheid? Daarvoor bouwen wij ons model 401. Goede vormgeving. Nauwkeurig beproefd en daardoor bijzonder comfortabel. Een halve eeuw ervaring waarborgt hoogste kwaliteit. Aantrekkelijke prijs. Offerte op aanvraag.

Meubelfabriek 'Knicos' N.V.
STADSKANAAL

HATTEM (Gld.)

Het Bestuur van de Vereniging voor Chr. Nat. Schoolonderwijs vraagt voor de van Heemstraschool voor basisonderwijs

EEN ONDERWIJZERES

bevoegd voor j, k en r van positieve Chr. beginselen, en wegens uitbreiding

EEN ONDERWIJZER

volledig bevoegd van positieve Chr. beginselen.

Het bezit van het pedagogisch certificaat of ervoor studierend strekt tot aanbeveling.

Na een inwerkperiode is het de bedoeling dat deze kracht de functie van t.z.t. met pensioen gaande waarnemende hoofd overneemt. De school heeft dan 14 leerkrachten en is van de modernste leermiddelen voorzien.

Hattem breidt zich snel uit en ligt in de directe omgeving van Zwolle.

De woningpositie is gunstig.

Reeds ingediende sollicitaties blijven van kracht.

Brieven met volledige inlichtingen aan de secretaris van het Bestuur D. J. Veldkamp, Kerkhofstraat 2 te Hattem.

Inlichtingen bij het hoofd der school R. H. van Otterloo, De Mate 41, tel. school 1277 (05206), huis 2583.

ABONNEER U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

U BESPAART MAAR LIEFST f 25.00



wanneer u thans intekent op de vierde, uitgebreide druk (méér tekst, méér illustraties) van het standaardwerk over onze vaderlandse geschiedenis

DISPEREERT NIET

TWINTIG EEUWEN HISTORIE VAN DE NEDERLANDEN

door A. en H. Algra

Compleet in vijf fraai gebonden delen, waarvan het eerste deel omstreeks 20 november a.s. verschijnt.

Voorintekeningprijs f 19,50 per deel. N.z. verschijning van deel 2 (omstreeks 15 maart a.s.) f 24,50 per deel.

BIJ VOORINTEKENING GENIET U DUS EEN PRIJS-VOORDEEL VAN 5 x 5,- = f 25,- IN TOTAAL.

WAT DISPEREERT NIET U BIEDT

In dit werk is niet alleen de geschiedenis van ons eigen land te boek gesteld, maar ook — en die combinatie is in de Nederlandse geschiedensliteratuur een unicum! — de veelbewogen historie van onze voormalige koloniën en overzeese rijkdelen, zowel in Oost en West als aan de Kaap. Het vijfde en laatste deel, waarin de jongste geschiedenis (vanaf 1940) beschreven wordt, zal tot op het moment van verschijning worden bijgewerkt. Bovendien zal dit deel een uitvoerig alfabetisch register op het gehele werk bevatten. Dankzij dit register heeft DISPEREERT NIET alle eigenschappen van een handig naslagwerk, dat evenals een historische encyclopedie, onmiddellijk en op elk willekeurig moment kan worden geraadpleegd.

De vijf delen van DISPEREERT NIET, fraai uitgevoerd in geheel linnen banden met geplastificeerde stofomslagen in drie-kleurendruk, verschijnen met tussenpozen van ca. vier maanden, zodat het werk eind 1971 compleet zal zijn. Totale omvang ca. 2200 tekstpagina's en ca. 400 bladzijden illustraties op kunstdrukpapier.

HET OORDEEL VAN TWEE DESKUNDIGEN

„Deze boeken zijn zo rijk, dat men er avonden in verzonken blijft en er de radio en tv voor vergeet, wat op zichzelf al een weldaad kan zijn. Juist jonge mensen, die tegenwoordig over een ruim zakgeld beschikken, kunnen zich door het aanschaffen van deze vijf delen enorm verrijken. De boeken zijn bovendien uitmuntend geïllustreerd en voornaam uitgegeven.”

P. J. Risseuw
(auteur van o.m. „De Glazen Sted”) in **ONS JONGE PLATTELAND**.

„Wij kennen geen geschiedeniswerk dat de weg van ons volk zo boeiend, zo illustratief over een zo bewogen positieve overtuiging beschrijft als dit... En in wat een fraaie uitgave! Wie dit boek niet in zijn bibliotheek heeft staan, doet zichzelf tekort.”

Drs. T. M. Gilhuis
(onderwijsdeskundige) in **JONG GEREFORMEERD**

Recensies als deze (en die zijn er honderden!) laten er geen twijfel aan bestaan: DISPEREERT NIET spant werkelijk de kroon onder de geschiedenisboeken. En wat vooral belangrijk is: het is een echt gezinsboek. Oud en jong kunnen hier ontdekken, hoe boeiend en leerzaam onze geschiedenis is! Schaf dit werk aan, voor uzelf en (niet te vergeten) voor uw opgroeiende kinderen. Geef hun de kans deze wonderlijke ontdekkings-tocht door 's lands historie te maken, door nu in te tekenen op dit prachtige kijk- en leesboek, dat als bron van vaderlandse historiekennis zijn weerga niet heeft: zo boeiend, zo betrouwbaar, zo boordevol illustraties!

De betaling behoeft geen bezwaar te zijn. U kunt desgewenst betalen in termijnen van slechts

f 5.- PER MAAND

Laat dit dubbele voordeel u niet ontgaan: profiteer van de lage voorintekeningprijs (besparing f 25,-) en van de gunstige betalingsmogelijkheid. Gebruik daarom de bestelbon en verzend deze in open envelop met vermelding: drukwerk. Plak geen postzegel; die betalen wij voor u! Adresseer als volgt:

UITGEVERIJ

T. WEVER

ANTWOORDNUMMER 5 - FRANEKER

BESTELBON

Zendt mij bij verschijning tegen voorintekeningprijs rechtstreeks/via boekhandel

—ex. A. en H. Algra: DISPEREERT NIET

Vierde, uitgebreide druk. Compleet in 5 gebonden delen à f 19,50.

Ik betaal elk deel direct na ontvangst ineens / in termijnen van f 5,- per maand.*

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Datum: Handtekening:

* Doorhalen a.u.b. wat niet bedoeld is.

C.W.

CLIMAX BLEEF NIET UIT

f 19.000.- ERBIJ IN EEN WEEK

Geld voor het fonds blijft binnenkomen.

27 september f 5.000,— erbij.

11 oktober f 8.000,— meer.

18 oktober f 7.000,— toegevoegd.

25 oktober f 10.000,— erbij.

1 november f 12.000,— meer.

8 november f 19.000,— toegevoegd.

Wij zijn nu dicht bij de vier ton.

Dan gaat het nog om de laatste f 100.000,—.

Het geld zal er zeker compleet kunnen komen, wanneer thans ook degenen, die nog geen bijdrage gaven, in de gelegenheid zijn hun grotere of kleinere gift over te maken op het speciale gironummer 712.000 ten name van Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag.

HOOG PERCENTAGE

Sommige Kamercentrales hebben reeds een (zeer) hoog percentage van het voor hen gestelde streefbedrag bereikt. De Kamercentrales Leiden, 's-Hertogenbosch en Maastricht noemden wij al op de voorpagina. Men zie het hierbij afgedrukte overzicht.

Maar ook de Kamercentrale Middelburg is ver gevorderd; 92,5%. Wij nemen zonder meer aan, dat de Zeeuwen voor de resterende 7,5% alsnog zullen zorgen. De Kamercentrale Tilburg zal bepaald niet bij de Kamercentrale 's-Hertogenbosch willen achterblijven en zeker ernaar streven de 100% te bereiken. Zo gezien geven de zuidelijke provincies - Zeeland, Noord-Brabant, Limburg - een zeer goed voorbeeld aan de rest van het land.

INHALEN

Intussen zullen in Zuid-Holland de Kamercentrales 's-Gravenhage, Dordrecht en Rotterdam de afstand tussen hun percentage en dat van de Kamercentrale Leiden toch ook wel nadrukkelijk willen verkleinen.

De provincie Utrecht kan stellig nu ook

DE STAND

De hieronder volgende tussenstanden hebben wij reeds kunnen publiceren.

Het streefbedrag is f 500.000,—, zijnde 100%. Eén procent is derhalve f 5.000,—.

Datum	Bedrag	%
22 februari	f 24.000,—	4,8
1 maart	f 72.000,—	14,4
8 maart	f 100.000,—	20,0
15 maart	f 128.000,—	25,6
22 maart	f 143.000,—	28,6
29 maart	f 166.666,66	33,3
5 april	f 178.000,—	35,6
12 april	f 200.000,—	40,0
19 april	f 224.000,—	44,8
26 april	f 250.000,—	50,0
3 mei	f 275.000,—	55,0
31 mei	f 300.000,—	60,0
20 september	f 320.000,—	64,0
27 september	f 325.000,—	65,0
11 oktober	f 333.333,33	66,6
18 oktober	f 340.000,—	68,0
25 oktober	f 350.000,—	70,0
1 november	f 362.000,—	72,4
8 november	f 381.181,48	76,2

de 100% wel bereiken met nog enige extra inspanning; 82,8% is binnen; wat is voor Utrecht nu nog „slechts” 17,2%? De Kamercentrale Den Helder is de laatste weken snel op de Kamercentrale Amsterdam ingelopen. Samen zullen zij ongetwijfeld willen proberen de afstand tot de koploper in Noord-Holland - de Kamercentrale Haarlem - te verkleinen. In het Oosten en Noorden staat de Kamercentrale Assen er het best voor met 78,4%. De Drenten zullen daar bovendien zeker nog iets aan doen. Dat zal toch zeker het geval zijn - en dat wordt ook verwacht van Groningen, Gelderland en Overijssel.

En dan tenslotte de Kamercentrale Leeuwarden. Deze heeft in de afgelopen weken haar percentage met ongeveer 9% verbeterd. Maar wij kunnen ons niet voorstellen, dat er ten aanzien van het fonds toch zo'n grote afstand zal blijven bestaan tussen de Friezen en de Zeeuwen.

DANK U

Derhalve, zoals gezegd, wij verwachten van de Zeeuwen nog 7,5%. Maar van de Friezen méér. Of zien wij dat verkeerd, Friezen?

Tenslotte. Wij hopen uit alle delen van

het land in de komende weken nog vele giften te ontvangen.

Na het Partij Convent, tijdens de eerste dagen van deze week, kwam al weer vijftienhonderd gulden binnen.

Ongeveer 30.000 (dertigduizend) perso-

nen hebben nu tijdens de actie een gift overgemaakt.

Nog duizenden kunnen in de komende weken volgen.

Wilt u er ook bij zijn?

Dank u!

Kamercentrale

1. Leiden	f 36.000,—	f 38.417,37	106,7%
2. 's-Hertogenbosch	f 12.000,—	f 12.454,65	103,8%
3. Middelburg	f 19.000,—	f 17.591,96	92,5%
4. Maastricht	f 2.000,—	f 1.771,—	88,6%
5. Tilburg	f 5.000,—	f 4.368,87	87,4%
6. Utrecht	f 35.000,—	f 28.981,67	82,8%
7. Haarlem	f 32.000,—	f 26.292,22	82,2%
8. Assen	f 28.000,—	f 21.959,64	78,4%
9. 's-Gravenhage	f 24.000,—	f 18.497,77	77,1%
10. Dordrecht	f 57.000,—	f 39.566,01	69,4%
11. Amsterdam	f 24.000,—	f 16.586,93	69,1%
12. Den Helder	f 18.000,—	f 12.094,52	67,2%
13. Groningen	f 44.000,—	f 27.313,51	62,1%
14. Arnhem/Nijmegen	f 53.000,—	f 32.609,43	61,5%
15. Rotterdam	f 30.000,—	f 18.345,03	61,2%
16. Zwolle	f 41.000,—	f 25.014,97	61,0%
17. Leeuwarden	f 60.000,—	f 33.781,74	56,3%
Diversen		f 5.534,19	

Totaal

f 381.181,48

Dr. L. de Jong

HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN IN DE TWEEDE WERELDOORLOG

Deel 1:

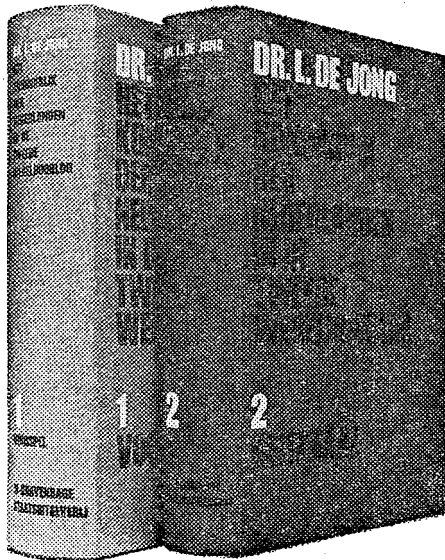
VOORSPEL

f 17.50

Deel 2:

DE NEUTRALITEITSPERIODE

f 16.—



In februari '69 publiceerde dr. L. de Jong VOORSPEL, het eerste deel van dit magistrale werk, waarin hij op onnavolgbare wijze — de kranten spraken unaniem van een meesterwerk — de politieke, economische, sociale en militaire aspecten van de veelbewogen jaren 1918—1939 behandelt.

Aan de hand van ongepubliceerd materiaal uit de collecties van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie en uit tal van overheidsarchieven, aangevuld met gegevens die uit persoonlijke gesprekken zijn verkregen, wordt in het tweede deel van HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN IN DE TWEEDE WERELDOORLOG de samenhang met de gebeurtenissen tijdens de neutraliteitsperiode voor het eerst, indringend en scherpzinnig, beschreven.

Dr. de Jong begint met een schets van de persoon van Koningin Wilhelmina, rijk aan nimmer gepubliceerde bijzonderheden, waarin hij duidelijk maakt, wat haar taakopvatting was en door welke factoren haar beleid tijdens de gehele tweede wereldoorlog bepaald werd.

Het complete werk HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN IN DE TWEEDE WERELDOORLOG zal circa negen delen omvatten. De delen zullen elk een volkomen afgerond geheel vormen.

BESTELBON

(Inzenden in enveloppe zonder postzegel) aan:
VERZENDBOEKHANDEL ERATO N.V.
ANTWOORDNUMMER 2371 - AMSTERDAM.

Verzoeken te zenden: ex. Dr. L. de Jong:
Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog deel 1: HET VOORSPEL à f 17.50;
..... ex. deel 2 NEUTRAAL à f 16.—.

Wenst wel/niet te worden genoteerd voor de volgende delen. De prijs wordt voor ieder deel afzonderlijk vastgesteld.

Naam:

Adres:

Woonplaats:

U kunt natuurlijk ook telefonisch bestellen:
020 - 226155.
Desgewenst zonder kosten betaalbaar met f 5.— per maand: Giro 460585.



NEUTRAAL

ZEER onlangs is het tweede deel verschenen van „Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog” van de hand van dr. L. de Jong. Dit tweede deel heeft als titel gekregen „Neutraal”. Het behandelt de periode van september 1939 tot mei 1940. In de acht maanden tussen de aanval op Polen en die op ons land waren de meeste Nederlanders van mening, dat ons land wel weer buiten de oorlog zou blijven. Dr. De Jong geeft in dit tweede deel van zijn geschiedbeschrijving van de tweede wereldoorlog een duidelijk beeld van wat er in de maanden voor ons land in de oorlog werd betrokken gebeurd is.

Hij onthult dat er tussen ons land en de geallieerden contacten bestonden. Verdere onderwerpen zijn: het spionagewerk van de Duitsers; het werk van de Engelse geheime dienst; de waarschuwingen van majoor Sas en het ongelof waarmede die waarschuwingen werden ontvangen en vanzelfsprekend ook het van weinig visie getuigende beleid van het kabinet-De Geer.

Binnenkort hopen wij nader in te gaan op de inhoud van dit boek.

Het boek is uitgegeven door de Staatsuitgeverij. Deze populaire uitgave kost f 16,— en telt 460 blz. De wetenschappelijke uitgave verscheen bij Martinus Nijhoff, Den Haag, prijs f 38,—, 660 blz.

Purol houdt de huid smetteloos zuiver

Liefhebbers van Elektronische orgels en piano's

Wij leveren u alle goede bekende merken franco huis door geheel Nederland. Ook voor een goede Occasion bent u bij ons aan het juiste adres.

Deze week bieden wij o.a. aan

- HAMMOND M 102 1 jaar oud f 6250.—
- EMINENT 500 DE LUXE laatste type, slechts enkele maanden gebruikt f 3195.—
- PARI, heeft gekost f 4200.— nu f 2150.—
- 2 stuks EMINENT, type 40 en 80 f 1295.— en f 1495.—
- SOLINA P, mooie staat f 1095.—
- SAFFIERA met LESLEY (overjarig) f 1895.—
- GEM orgels v.a. f 595.—

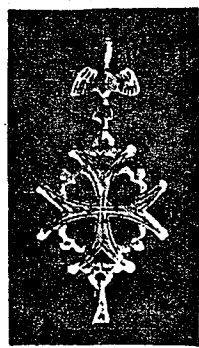
Nieuwe Piano's w.o. Zimmermann, Ritterhaus, A. Hermann, Kemble, Rönisch enz. Leveren wij met 2x gratis stemmen. Wij bieden u werkelijk goede service door geheel Nederland (eigen Servicedienst). Inruil - Financiering. Het vertrouwde adres

TECHNICAL

PRINS BERNHARDLAAN 2, VEENENDAAL
Telefoon 08385 - 11083; na 6 uur 10733 of 11209

Voor de a.s. feestdagen

DE STICHTING „VRIENDEN VAN PARON” heeft beschikbaar Hugenotenkruisen, in onderstaande uitvoeringen:



H.	Zilveren hanger (groot model)	f 5.95
H.G.	Gouden hanger (groot)	f 53.—
H.V.	Verzilverde hanger (groot)	f 3.20
H.M.	Zilveren hanger (middensoort)	f 5.20
H.M.G.	Gouden hanger (middensoort) (broche f 43.—)	f 40.50
H.K.	Zilveren hanger (kl. onbew. achterz.)	f 3.10
H.K.G.	Gouden hanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 25.50)	f 23.—
P.	Zilveren broche f 6.75; P.G. Gouden broche	f 54.—
P.V.	Verzilverde broche	f 3.45
K.	Zilveren reversknoop	f 2.85
K.G.	Gouden reversknoop	f 23.—
S.	Zilveren speld f 2.65; S.G. Gouden speld	f 23.—
	Verz. Paronlepelkje	f 3.25
	Verz. Hugenotenkruislepelkje	f 3.50
	Wit en blauw geëmailleerde hangers	f 5.20
	Zilveren ketting	f 3.—
	Gouden ketting	f 28.—
	Groot smeedijzeren kruis met lange ketting	f 7.50

Bestellingen liefst per giro op no. 77630 t.n.v. de Stichting „Vrienden van Paron”, verkoop Hugenotenkruisjes en Paronlepeljes, Boezem-singel 180, Rotterdam - 1, tel. 125321 (9-5 uur).

HANGER GROOT

Aan boord van een goed schip

is het beslist anders en beter

Voor: VARENDE TENTOONSTELLINGEN
CONFERENTIES EN PARTIJEN

maar ook als hotelschip

hebben wij gedurende de komende wintermaanden een viertal

luxe RIJNPASSAGIERSSCHEPEN

te uwer beschikking.

Nadere inlichtingen:

N.V. REDERIJ RIJNVAKANTIE

WITTE DE WITHSTRAAT 86 - ROTTERDAM
TELEFOON 14.15.22

BUREAU „DE NIEUWE WEG”

verantwoorde huwelijksbemiddeling door psychologe

EENVOUDIGE DAMES EN HEREN ZIJN WELKOM

AFSPRAKEN: telefonisch 05400 - 13918

SCHRIFTELIJK: M. A. de Ruyterstraat 46, Hengelo (O.)

Gouden geboortepenning van Z.K.H. Prins Constantijn



Achterzijde: wapen met de geboortedatum en naam.

Oplage	Ø	Model	Gewicht	Prijs
	20 mm	vierkant	6,— gr.	f 60,—
	22 mm	rond	6,729 gr.	f 60,—
500 ex.	28 mm	rond	13,— gr.	f 125,—
250 ex.	30 mm	rond/vierkant	17,5 gr.	f 205,—

(met 1 briljant, 1 robijn, 1 saffier)

50 ex.	50 mm	rond/vierkant	70,— gr.	f 630,—
--------	-------	---------------	----------	---------

zonder edelstenen

prijzen incl. B.T.W., prijswijzigingen voorbehouden.

voor 'n werkelijk mooie penning!

Van Alkemadeaan 201, Den Haag.
Telefoon 070 --24.22.33 - 24.13.89
Keizersgracht 722, Amsterdam.
Telefoon 020 - 22.40.40 - 24.87.43

Te bestellen via alle banken, grenswisselkantoren, munthandel en juweliers of rechtstreeks bij de

NUMINT

Levertijd ca. 5 weken. Gratis catalogus op aanvraag.

Speciale aanbieding voor de lezers!

Foto-album „Uit het leven van Prinses Beatrix”. Met 36 pag. grote foto's van haar geboorte tot haar huwelijk. Foto-album „Uit het leven van Prinses Margriet”. Met 32 pag. grote foto's van haar geboorte tot haar huwelijk. Prijs per album slechts f 2,90, bij bestelling van beide albums slechts f 5,— totaal. (Een geschenk van blijvende waarde!) „'t Avondje van Sinterklaas” (14 Sinterklaasverhalen) van P. de Zeeuw J. Gzn. met 14 illustraties gebonden in smaakvolle band prijs f 4,90 het geschenk voor de jeugd van 8-13 jaar! Jeugdpakket 5 prachtige boekjes met vele illustraties van de auteurs P. A. de Rover en P. de Zeeuw J. Gzn. uitgaafprijs f 6,60 nu slechts voor f 3,50 totaal, ook bijzonder geschikt voor uitdeling (voor jeugdclubs en zondagsscholen).

Bestel vandaag nog, betaling op postgiro 17194 ten name van Adm. kant. Middenstand. Haarlem, franko toezending door de Nederl. Chr. Uitgevers Mij. Haarlem, Rijksstraatweg 252.

C.I.C.S.A.

Centraal Instituut voor Christelijke Sociale Arbeid
Academie voor Sociale Beroepen
Weteringschans 263 — Amsterdam
(Telefoon 23.24.48 - 23.65.26)

Urgentie-opleiding voor het diploma Maatschappelijk Werk

Aanvang: februari 1970. Duur: 4 jaar, waarvan gedurende het eerste jaar twee avonden per week; overige jaren 1½ dag per week.

Vooropleiding:

middelbare school; mogelijkheid van toelatingsexamen. Minimum leeftijd: 25 jaar.

Prospectus wordt op verzoek toegezonden.

Aanmelding en inlichtingen bij de directie, spreekuur des maandags van 15.00—17.00 uur.

De nieuwste modellen elektronische orgels

v.a. f 1.065.— (Hammond, Eminent, Philicorda, Solina, Ri-ha, Viscount, Thomas). Tevens verhuur. Ook unieke occasions: harmoniums v.a. f 150.—

Vraag inlichtingen of nieuwste folders

Verhoog's Orgel- en Pianohandel N.V.
NIEUWSTRAAT 2 - NIJKERK - TELEF. 03494 - 1321

vormingscentrum 'DE KLENCKE'

OOSTERHESSELEN (Dr.)

organiseert tijdens de komende Kerstdagen een cursus voor alleenstaanden en voor echtparen zonder kinderen.

Aanvang: woensdag 24 december 's middags en einde: maandag 29 december 's morgens.

Opgaven en inl. bij de administratie van het Centrum. Telefoon 0 5248 - 229.

Kaarslicht

schept sfeer

bij iedere gelegenheid, in elk jaargetijde

Kaarsen

en kandelaars

in allerlei uitvoeringen, maten en kleuren
Voor cadeaus en bij andere gelegenheden

Kaarsenfabriek

G. J. KRISTEN - DELDEN (O.)

Sluisstraat A 1 - Telefoon 05407 - 1493

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine



De goud-foelie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

KRONIEK

VAN EEN PARTIJ CONVENT

In de maand juni probeerde het partijsecretariaat bij het Jaarbeursgebouw voor 8 november een zaal te reserveren met een capaciteit voor 350 personen en met een mogelijke uitloop naar 400. Op dat moment was zo'n zaal niet meer beschikbaar.

Maar, zo werd medegedeeld, het nieuwe congres- en vergadercentrum zou in die periode moeten proefdraaien en als de A.R.P. partij dienst zou willen doen als „proefkonijn”, dan zou ze die dag kunnen beschikken over de congreszaal, welke in congresopstelling 500 personen zou kunnen bergen.

Het secretariaat nam dit aanbod graag aan met de gedachte, dat het prettig was extra ruimte te hebben voor eventuele gasten!

Maar ziet in de tweede helft van oktober stromen de aanmeldingen binnen. Meer partijleden dan ooit tevoren gaven te kennen, dat zij op dit Convent aanwezig wilden zijn. Van de 243 stemhebbende leden meldden zich er 189 aan en ook de adviserende leden toonden opvallend veel interesse. Het was zelfs zo bar, dat op 5 nov. reeds voor 550 personen een toegangsbewijs was afgegeven; uiteindelijk bleken 600 personen de vergadering van het Convent bij te wonen en nog waren er toen ruim 100 personen die geen toegangsbewijs meer hadden kunnen krijgen.

Verheugend is deze grote belangstelling. Daar blijkt uit, dat de partij voor veel leden - gelukkig - een levende zaak is en dat de politieke koers met belangstelling wordt gevolgd.

Uit de discussie bleek ook hoe hartstochtelijk velen de politiek beleven en hoe nauw velen emotioneel met de A.R.P. verbonden zijn.

EMOTIES

De emoties laaiden soms hoog op. Vooral bij de personen, die bezwaar hadden tegen de voorgelegde concept-resolutie. De anti-revolutionairen waren met elkaar op een typische A. R. manier bezig en het is niet verwonderlijk dat veel persensen daar een beetje vreemd tegenaan keken en dat sommigen van hen het daardoor maar mistig, onduidelijk vonden. Nu geldt hier vooral, dat de wens de vader van de gedachte is. Wie immers de resolutie leest zal moeten beamen, dat er een aantal duidelijke besluiten is genomen.

Dat er verschil van opvatting is over een aantal vragen en dat er verschillend geoordeeld wordt over sommige zaken wordt de A.R.P. nu aangewreven als een euvel: de partij is verdeeld; de partij weet niet wat zij wil.

Als de partij eenstemmig een beslissing had genomen zou ongetwijfeld zijn betoogd, dat de anti-revolutionairen toch maar gehoorzaam achter hun leiders aanlopen!

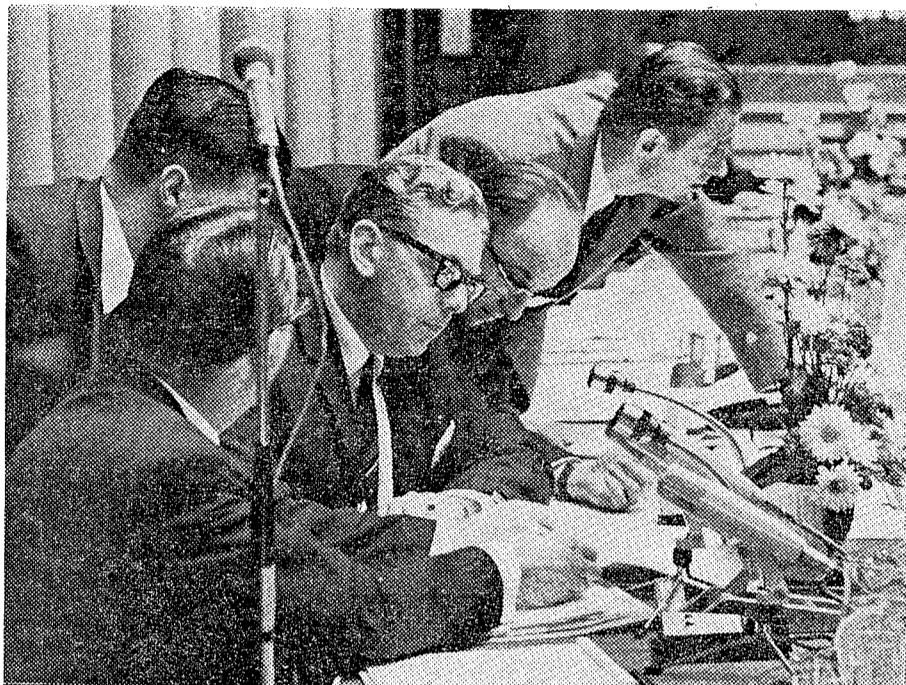
Ach, het is maar hoe je de zaken wilt bekijken. Wie dat wil kan altijd een kritisch verhaal weggeven.

Het is o.i. een goede zaak, dat de partij na amendering van de voorgelegde resolutie met een grote mate van eenstemmigheid zich achter die gewijzigde resolutie plaatste. Overleg met elkaar en bereidheid het met elkaar eens te worden, zijn in een partij — en ook elders — onmisbaar.

Zaterdag j.l. bleek opnieuw, dat men elkaar ondanks uiteenlopende opvattingen weet te vinden. En dat pleit voor de nuchterheid en voor het gezond verstand. Ondanks verhalen in de pers over talrijke schorsingen moet er op worden gewezen, dat de vergadering slechts één maal een half uur werd geschorst n.l. van 17.20 uur tot 17.50 uur om een nieuwe formulering te vinden voor de punten 4 en 5 van de resolutie

NIEUW

Op een gewoon Convent is het overigens nog niet eerder voorgekomen, dat meer dan 50 personen — merendeels stemhebbende en adviserende leden — aan de discussie deelnamen Ook is



Veel sprekers werden genoteerd: Op de voorgrond dr. A. Veerman, daarachter drs. D. Th. Kuiper, voorzitter O.C.; verder v.l.n.r. secretaris dr. W. de Kwaadsteniet, adj. secr. D. Corporaal en stafmedewerker E. Termorshuizen.

nieuw, dat een Convent tot 18.15 voortduurt en dat slechts weinigen voordien vertrekken. Zo hoort het ook te zijn, maar voorheen begon zo omstreeks half 5 de run naar de treinen

Nieuw was voor ons ook, dat een Convent praktisch op tijd begon. Kennelijk waren de leden van het Convent dit nog niet gewend, want het aantal „laatkomers” was aanzienlijk. Merkwaardig was ook te moeten constateren, dat velen er niet aan gewend bleken te zijn hun toegangsbewijs bij de hand te hebben. Het werd vreemd gevonden, dat men zonder bewijs niet de stampvolle zaal binnen mocht.

Het openingswoord was ook veel korter, maar voorzitter Veerman had een notitie ter toelichting op de resolutie vooraf toegezonden, zodat hij zich beperkingen kon opleggen.

De voorzitter kon diverse gasten begroeten. Een bijna ovationeel applaus viel oud-voorzitter dr. W. P. Berghuis en zijn echtgenote ten deel. De K. V. P. was vertegenwoordigd door haar voorzitter, mr. A. P. J. J. M. van der Stee en door het bestuurslid drs. H. A. M. Elsen. Voor de C.H.U. was 's middags de voorzitter, prof dr. J. W. van Hulst aanwezig.

Een speciaal welkom viel o.a. ook ten deel aan de voorzitter en de directeur van de N. C. R. V., de heren mr. dr. J. Ozinga en mr. A. H. van der Veen

Dat gold ook de voorzitter van het C.N.V. de heer J. Lanser, die later in de discussies een belangrijke rol speelde; overigens als gast niet meer en niet minder.

Herdacht werden door het Convent de heren mr. G. A. Diepenhorst te Zeist en ltn. kol. mr. A. Pot te Velp. Op diverse plaatsen in de partij en in verschillende functies bewezen zij de partij vele diensten.

FONDS

De actie voor het fonds vond een voorlopige afronding. Er is bijna 4 ton binnengekomen.

In één week tijds kwam er nog f 19.000,— bij. Nog f 19.000,— en een bedrag van f 400.000,— is bereikt. De voorzitter had goede hoop, dat dit bedrag er binnenkort zou zijn.

Eigenlijk hadden de financiële stukken door het Convent behandeld moeten worden. De voorzitter vroeg echter uitsluitend van behandeling en met applaus stemde de vergadering daarmee in.

Een goede bespreking van de toegezonden stukken zou meer tijd hebben gevraagd dan beschikbaar was en dat zou ongetwijfeld een onbevredigend gevoel hebben achter gelaten.

In de stukken was reeds aangekondigd, dat een commissie zich grondig bezig houdt met de mogelijkheden tot een sanering van de financiën. De voorstellen zouden op het voorjaars-Convent 1970

aan de orde komen met eventueel een herziene begroting. In dat licht bezien paste het de behandeling te verdagen. De vergadering stemde er mee in, dat partij, Kuypersichting en Arjos dat deel van de begroting, dat nodig is voor de continuïteit van het werk, met de nodige voorzichtigheid gebruiken.

In de Organisatie Commissie bestond een tweetal vacatures. Drs. B. Witteveen te Groningen werd herkozen; in de vacature - J. van Vliet te Dordrecht werd J. v.d. Ploeg te Groningen gekozen.

Het punt op het Convent was natuurlijk de discussie over de ontwerp-resolutie. De voorzitter maakte de opmerking, dat het een goede gewoonte is, dat de gasten mee mogen discussiëren. Aan die gewoonte wilde de voorzitter — en met hem het C. C. graag vasthouden.

Wel vroeg hij bijzondere aandacht voor de leden en tot de niet-leden zei hij „laten de gasten er rekening mee houden, dat wat zij zouden willen zeggen, waarschijnlijk al wordt gezegd.”

Met instemming van het Convent werd een spreektijdbepaling van 3 minuten afgekondigd, mede onder het motto „hoe korter het is, hoe duidelijker het kan zijn.”

De „sprekers” hielden zich als regel vrij behoorlijk aan deze limiet. Het was de bedoeling de moderne debatinstallatie te gebruiken, zodat iedere spreker van zijn zitplaats zijn (haar) zegje kon zeggen. Maar de T. V. makers (N.O.S., Scala, Achter het Nieuws, Hier en Nu) vroegen dit niet te doen, want dan viel er voor hen weinig te versieren.

Wij releveerden reeds, dat meer dan 50 personen zich opgaven. Ieder een spreektijd van 3 minuten geeft een totale spreektijd van 2½ uur. De geneigdheid van het woord af te zien was aanvankelijk niet groot. Na 35 sprekers te hebben aangehoord was nog niet ieder overtuigd, dat het belangrijkste wel gezegd was. In de praktijk bleek echter, dat er na die 35 als regel geen nieuwe elementen meer in discussie werden gebracht.

De partijvoorzitter stond voor de taak op de gemaakte opmerkingen in te gaan. Het was onbegonnen werk op alle vragen, opmerkingen en soms ook kretten in te gaan. Waarschijnlijk was er ook niemand in de zaal die verwachtte, dat hij dit zou doen. In een knap betoog ging hij in op de belangrijkste punten, welke naar voren werden gebracht.

RIJ SPREKERS

De rij van sprekers in eerste instantie vertoonde een bonte mengeling, zoals blijkt uit de namen:

Idenburg (gast; radicaal); Slik (lid); ds. Kret (lid); De Boer (lid; Arjos); mevr. Lodders-Elfferich (lid; Arjos); Van der Brugge (lid); Vink (lid); Feddema (adv. lid; 69-er); d.w.z. ondertekenaar van de

open brief); Scholten (lid; radicaal); Lanser (gast); Boukema (lid; radicaal); Hartkamp (lid; radicaal); Van Sliedregt (lid); Van Noord (lid); Bakker (lid); Mulder (lid); Rose (lid); Krans (lid); Vermaat (adv. lid; Arjos); Droppert (lid); Hoekstra (lid; radicaal); Noorda (lid); Van Tol (lid); Dierdorp (lid); Ester (lid); Fossen (lid); Vermaat (lid; Oosterhoff (lid); mej. van Leeuwarden (lid); Van Ree (adviserend lid); Jager (lid); Brokking (lid); Wijnmaalen (gast); Van Homeyer (lid; 69-er); Tuinstra (gast Arjos); Van de Born (gast); Postma (lid; 69-er); Veenendaal (gast; 69-er); Gootjes (gast); De Vries (gast; Arjos; 69-er); Doorn (lid; 69-er); Heerma (lid; 69-er); Broere (gast); Harms (gast); Algra (adv. lid);

Hieronder waren 10 gasten. De anderen waren stemhebbende of adviserende leden, zodat op het Convent de dienst bepaald niet door de gasten werd uitgemakt. Weggelaten zijn de personen, die na korter of langer tijd van het woord afzagen.

Er werden gedurende de morgen- en middagvergadering tal van amendementen ingediend o.a. door de Arjos, de Kamercentrales Amsterdam, Haarlem, Den Haag, Rotterdam en Dordrecht en de Statencentrale Heusden. Deze amendementen kwamen aan de orde bij de puntsgewijze behandeling van de resolutie.

VERJAARDAG

Er deden zich veel aardige momenten voor bij de discussie. Wij kunnen die alle niet weergeven. Zo liet de heer Hartkamp weten, dat hij jarig was en hij liet als de begerige Pa Pinkelman

de vergadering weten dat hij één minuut extra spreektijd als geschenk graag aanvaardde. De voorzitter feliciteerde de jarige hartelijk en verzekerde hem, dat hij de zaal geen rondje behoefde te geven. Mevr. Hartkamp kreeg een bloemetje toegezonden. Datzelfde overkwam mevr. Fossen te Goes, die zelf haar verjaardag vierde. Aangezien de heer Fossen kritisch de partijfinanciën bekijkt vroeg de voorzitter hem eerst toestemming.

U begrijpt wel, wanneer zulke dingen op een Convent gebeuren, dat de sfeer dan goed is. En natuurlijk, er kan wel eens een toontje even niet geheel zuiver klinken, maar het is een kniesoor die daar blijvend onder gebukt gaat.

RESULTAAT

Heeft dit Convent ons verder gebracht? Ongetwijfeld. De A. R. P. heeft in de aangenomen resolutie haar positie aangegeven door uit te spreken:

wat de achtergrond is waartegen de partij haar politiek wil voeren (punt 1 resolutie);

haar streven naar samenwerking en gemeenschappelijk optreden met andere partijen (punt 2 resolutie);

een positief oordeel over de rapporten van de „18” (punt 3 resolutie);

de mogelijkheid om met C. H. U. en K. V. P. overeenstemming te bereiken over de programmatische vormgeving (punt 3 resolutie);

de noodzaak van interne bezinning i.v.m. het proces van heroriëntatie (punt 4 resolutie);

de opstelling van een eigen beleidsprogram (punt 4);

de voorwaarden te formuleren waaraan een urgentie-program moet voldoen (punt 4);

dat de drie partijbesturen in onderling overleg een urgentie-program zullen opstellen (punt 4);

dat samenwerking met C. H. U. en K. V. P. niet beoogt te leiden tot een exclusieve opstelling (punt 5);

geen uitsluiting of bemoeilijking van samenwerking met andere partijen (punt 5);

t.z.t. nader te onderzoeken met wie de uitvoering van het beleid het beste kan gebeuren (punt 5).

Laat anderen dan maar zeggen, dat het niets is!

Kroniekschrijver

VELUWE - TE KOOP EDE - KLEINERE BUNGALOWS

- UITSTEKEND GESCHIKT VOOR OUDERE ECHTPAREN OF ALLEENSTAANDEN
- IND.: WOONKAMER, 2 SLAAPKAMERS, KEUKEN, DOUCHE EN BERGING
- CENTRALE VERWARMING (GAS)
- NABIJ DE BOSSEN, WINKELS EN BUSHALTE
- KOOPSOMMEN VANAF f 51.450 INCL. BTW EN MAKELAARSCOURTAGE.

Inlichtingen worden u gaarne verstrekt door het Makelaarskantoor in onroerende goederen
C. W. VELDHUIZEN, Obrechtlaan 34, EDE, telefoon 08380 - 14847.
 Vraagt geheel vrijblijvend onze **WONINGGIDS** van EDE, **BENNEKOM** en **LUNTEREN** e.o.

TE KOOP BILTHOVEN

Hoekhuis met tuin, ind.: woonkamer, keuken, 3 slaapkamers en badkamer.
 Vraagprijs f 60.000,—.

BILTHOVEN

Royale middenwoning met tuin. Ind.: woonkamer, luxe keuken, 3 slaapk., badkamer, zolder met kamer.
 Vraagprijs zonder garage f 59.000,—.
 Vraagprijs met garage f 64.000,—.

DE BILT

Riant herenhuis met c.v., grote schuur en tuin. Ind.: royale woonk. met parket en open haard, luxe keuken, 6 slaapkamers, badkamer en zolder.
 Vraagprijs f 75.000,—.

BILTHOVEN

Halve villa met garage en tuin. Ind.: grote kamer-suite, studeerkamer, 4 slaapkamers en zolder. Elektr. verwarming.

Makelaarskantoor



DEN HAAG - BOSCH EN DUIN - ODIJK

Vraagprijs f 90.000,—.
 Taveernelaan 26 - Bosch en Duin
 tel. 030-782628, b.g.g. 's avonds 030-786857.

Te koop: een riante bungalow

bouwjaar 1967, gelegen op een afstand van 18 minuten van **ROTTERDAM**, nabij de toekomstige hoofdweg naar **ANTWERPEN**, in de onmiddellijke nabijheid van de **HARINGVLIETBRUG**.

Gegevens zijn de volgende:

1. Ongeveer 2000 m² eigen grond met vergezicht over polderlandschap.
2. Grote woonkamer, moderne keuken, ruime hal, met hardhouten trap naar 1e verdieping.
3. Tenminste 5 slaapkamers, badkamer + berg-ruimten.
4. 2 garages met afzonderlijke oprit, waarvan één zeer geschikt voor andere bestemming.
5. C.V. (olie).
6. Aangelegde tuin met 2 terrassen.
7. Desgewenst kan wellicht meer grond dan onder 1 genoemd, worden geleverd.

**INLICHTINGEN: G. 't JONG, HALLINXWEG 41
 NUMANSDORP, TELEFOON 01865 - 402.**

Nieuwe luxe BUNGALOWS te koop in Zoetermeer - stad in opbouw -

Binnenkort wordt gestart met de bouw van een groepje van 6 luxe bungalows in solide en comfortabele uitvoering met c.v. en aangebouwde garage. Indeling beneden: ruime hal met vide, royale zitwoonkamer (met corner, eventueel L-kam.), luxe keuken met bijkeuken, 2 slaapkamers, badkamer, toilet. Indeling boven: 2 slaapkamers, 2e toilet en aparte berging. Alles ruim voorzien van kasten, tegelwerk en sanitair. Royale en zonnige tuin

'N AFWIJKEND TYPE DIRECT AANVAARDBAAR
 Alle inlichtingen: **SMITS** Bouw- en Aannemingsbedrijf, Industrieweg te **ZOETERMEER**, telefoon 01790 - 3675.

Te koop H. I. Ambacht

vrij op een terp staande

BUNGALOW

met grote siertuin en terras. Rustig en rustiek gelegen. Blijvend vrij uitzicht. Goede verbindingswegen.

Bev.:

- ☆ souterrain/garage, werkruimte
- ☆ ha., woonkamer, keuken, bijkeuken, gang, 4 slaapkamers, badkamer, 2 w.c.'s
- ☆ 2 zolders en 1 slaapkamer
- ☆ c.v. (gas), open haard, dubbel glas.

VRAAGPRIJS f 240.000 k.k.

Te aanvaarden in januari a.s.

BEZICHTIGING alleen na tel. afspraak 01858 - 2783 overdag 010 - 11.17.00.

ZEELAND

Unieke aanbieding

Binnenkort beginnen wij met de bouw van

unieke bungalows

MET GARAGE

in verschillende gemeenten in de omgeving van Goes, voor

**prijzen van f 46.500,-
incl. B.T.W.**

Door ons efficiënt bouwen, zijn wij in staat deze Bungalow met garage voor een fantastisch lage prijs te bouwen. Kortom een werkelijk 100% bungalow gebouwd met klasse-materialen en luxe: zoals:

**open haardvuur in woonkamer,
complete centrale verwarming**

Veel tegelwerk in hall, gang, keuken, douche of badkamer en toilet.

Ruime financiering is bij ons mogelijk, zelfs tot 100% bij een voldoende inkomen. Eventueel kunnen wij in ons rayon bouwen op uw eigen bouwgrond naar uw wensen.

**BOUW- EN EXPLOITATIE-ONDERNEMING
„REIMERSWAAL”**
 Terwelstraat 14, GOES - Telefoon 01100 - 8891

LEUSDEN MONTFOORT AMEIDE

Geheel vrijblijvend verstrekken wij u inlichtingen omtrent de series te bouwen

PREMIE- WONINGEN

in deze gemeenten.

Tevens volledige voorlichting omtrent de meest gunstige financierings-mogelijkheden.

WONINGSTICHTING CENTRAAL NEDERLAND

PRINSESENWEG 1
 VREESWIJK
 TELEFOON 03470 - 9577 - 9568

Wilt u rustig en voordelig wonen

In onderstaande plaatsen in **GELDERLAND** en **OVERIJSSSEL** kunnen wij u te koop aanbieden: te bouwen of in aanbouw zijnde

PREMIE WONINGEN?

t.w.: **HAAKSBERGEN, ZETTEN, GENDRINGEN, ANGERLO-GIESBEEK, GENDT, DIDAM, OLDENZAAL, BRUMMEN, BORCULO, RUURLO, HENGELO Gld., ZELHEM, NEEDE, MARKELO, 's-HEERENBERG, VORDEN, ZEDDAM-'s-HEERENBERG** en diverse andere Gemeenten.

De prijzen zijn vanaf f 48.000,- v.o.n.

OP DEZE WONINGEN WORDT HOGE
 RIJKSSUBSIDIE VERSTREKT

VRAAGT VRIJBLIJVEND ONZE WONINGLIJSTEN

Telefonische en schriftelijke inlichtingen worden u gaarne verstrekt door:

MAKELAARSKANTOOR F. JANSEN

DR. HUBERNOODTSTRAAT 7 - DOETINCHEM
 TELEFOON 08340 - 4660 en 3952
 b.g.g. 08340 - 5653

EEN LANGE MAAR BOEIENDE DISCUSSIE

VIJF EN VEERTIG sprekers vonden op zaterdag 8 november in de nieuwe congreszaal van het Jaarbeursgebouw aan de Croeselaan de weg naar het spreekgestoelte.

Nog tien meer hadden zich aangemeld, maar na de lange rij van voorgangers zagen zij van het woord af. En met groot geduld luisterde de zaal naar even zoveel maal drie minuten en naar de beantwoording van drie kwartier, die de voorzitter, dr. Veerman, er op liet volgen.

Het is onmogelijk, alle sprekers afzonderlijk te verslaan. Wij willen hier proberen een aantal standpunten weer te geven, in de hoop daarbij een zeker evenwicht te betrachten.

Er waren heel wat sprekers, die met de voorgestelde resolutie instemden; o.m. afgevaardigden uit Rotterdam (Slik), Leiden (ds. Kret), de Friezen (Mulder) en de Zeeuwen (Fossen). Zij verbonden aan hun instemming wel vragen en soms kritische opmerkingen. Zo was de heer Vink (Gouda) toch wel bezorgd, dat in de resolutie te weinig tot uitdrukking kwam de verticale lijn, onze verhouding tot God. Zal — zo vroeg hij — bij het optrekken van de drie partijen ons eigen gezicht niet verdwijnen?

Zo was ook de vraag van de oudere heer Broere — al 49 jaar lid — uit Dordrecht, die recht uit het hart sprak.

In een andere vorm kwam dezelfde vrees tot uiting in de woorden van de ARJOS-vertegenwoordigers, de heer De Boer en mevrouw Ladders. We moeten herkenbaar zijn. Christenen vindt men in alle partijen; het gestelde uitgangspunt is niet onduidelijk, maar het gaat om de opstelling. In de K.V.P. is er geen eensgezindheid over het uitgangspunt. Er leeft — aldus mevr. Ladders — bij ons vrees, dat de feiten gaan beslissen en dat ons progressief beleid te loor gaat.

GEEN HOOGMOED

Anderen waarschuwden voor te grote hoogmoed, zoals de heer Brokking (Rotterdam) en Ester (Utrecht). De heer v. d. Brugge (Gorinchem): „wij moeten elkaar niet geestelijk de maat nemen”. „Wij moeten onze pretentie omzetten in daden”, stelde de heer Wijnmalen, en hij sloot zich daarmee aan bij de heer Idenburg (eveneens gast) die gepleit had voor een commissie van bezinning, waarin het tot een echt gesprek zou kunnen komen over wat ons in deze tijd te doen staat.

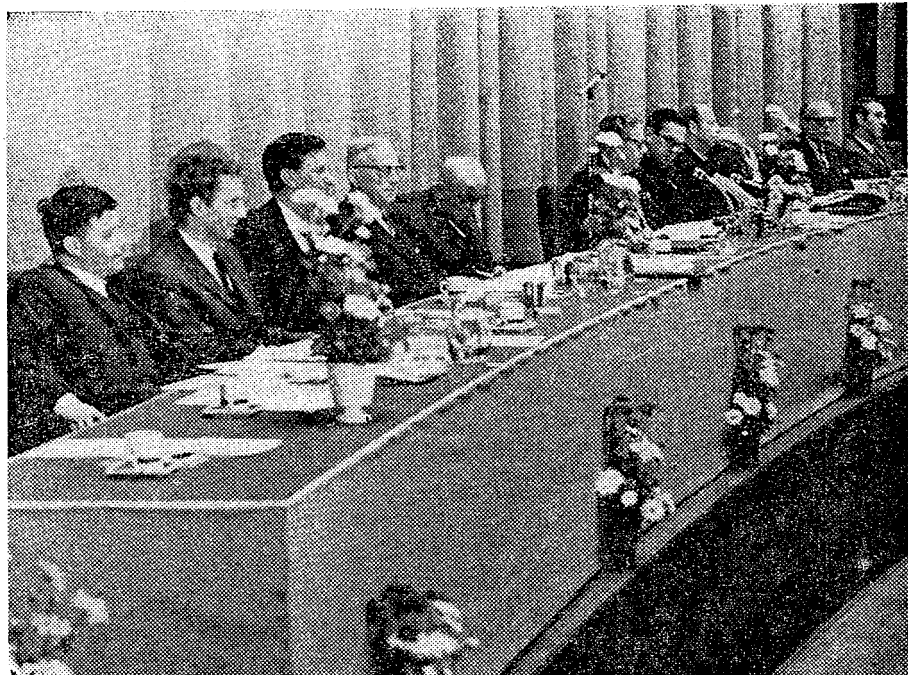
Dan was er nog de zorg, dat wij als partij onze eigen zaak uit handen geven, zowel ten aanzien van personen (Rose - Den Haag) als inzake het program (Mulder - Sondel).

ZELFSTANDIGHEID

De heer J. Lanser, voorzitter van het C.N.V., maar zaterdag als gast aanwezig, betoogde: „Er zijn veel mensen in het land, leden van de A.R.P. en zij die sympathiseren met de A.R.P., die hoge verwachtingen hebben m.b.t. het beleid dat de A.R.P. wenst te voeren. Een beleid dat evangelisch geïnspireerd wenst te zijn en dus progressief behoort te zijn, dat kan niet anders”.

De heer Lanser meende ook dat er bij velen vrees leeft dat 'n dergelijk beleid in de toekomst niet kan worden gevoerd, omdat de mogelijkheden daarvoor nu reeds worden geblokkeerd, wanneer de drie partijen, die met elkaar in de „achtien” spreken zich te zeer aan elkaar zouden binden.

De heer Lanser vond de rapporten van de achttien van goede kwaliteit. Hij wilde ook zeggen dat de contacten in de „achtien” moeten worden voortgezet. „Maar ik geloof niet, dat die in een zodanige vorm moeten worden voortgezet, dat de omhelzing zo innig wordt, dat daardoor een zelfstandig opereren en



Aandacht achter de bestuurstaafel voor dr. Veerman.

een zelfstandig positie kiezen van de A.R.P. in de toekomst, om het beleid dat zij voorstaat ook waar te maken, onmogelijk wordt gemaakt”.

De heer Lanser vroeg met nadruk dat de A.P.R. met het oog op de regeerbaarheid de weg naar andere partijen en met name naar de P.d.v.A. wil openhouden. Veel sprekers die volgden, betuigden hun instemming met de woorden van de C.N.V.-voorzitter.

Dr. P. J. Boukema meende dat een klein regeerakkoord de vorming van een parlementair kabinet blokkeert. Hij vond het op de weg van de A.R.P. liggen, niet alleen om uit te spreken, dat zij een open opstelling wil in een niet-exclusief blok, maar, dat zij daartoe daadwerkelijk bijdragen levert tot het openhouden van al die mogelijkheden.

De heren Van Noord uit Dwingelo en Bakker uit Assen konden zich eveneens vinden in de woorden van de heer Lanser.

ZWAARTEKRACHT

Mej. J. van Leeuwen, mede sprekend namens de buitenslands zijnde, drs. B. Goudzwaard, zei door de woorden van de heer Lanser zeer te zijn aangesproken.

Zij waarschuwde er voor, dat ook in de politiek de wet van de zwaartekracht kan gelden. Er kan een automatisme in werking treden, doordat iedere stap, die gedaan wordt op de weg van een chr. democratische samenwerking vanzelf kan leiden naar nieuwe ontwikkelingen.

Mej. Van Leeuwen bracht de opvattingen uit de KVP-kring over het beginsel in de herinnering. Er wordt over dat beginsel nogal relativerend gesproken in die kring. In verband daarmee zei zij, geen enkele behoefte te hebben aan een gedeconfessionaliseerde C.D.U. Zij wees er op dat de beslissing die het Partij Convent moest nemen een geda-

teerde beslissing moest zijn. Er wordt nu slechts één stap genomen.

Drs. J. P. Feddema, de initiatiefnemer van de open brief van de 69, zei, dat de concept-resolutie voor hem en de ondertekenaars van de brief onaanvaardbaar was. Hij diende een geheel nieuwe resolutie in. Hij zei dat ondanks mooie woorden de christelijke politiek op het spel staat. Kunnen wij nog zelf uitmaken of wij met anderen in zee gaan, zonder de K.V.P. zo vroeg hij zich af.

De heer B. Postma, uit Amsterdam merkte op dat veel A.R.P.-leden in de hoofdstad in politieke gewetensnood worden gebracht bij aanneming van de resolutie.

De heer H. Algra tenslotte was voor de oorspronkelijke resolutie.

Hij zei tegen de ondertekenaars van de open brief, dat er in de resolutie van het C.C. niets was, dat een C.D.U.-richting impliceerde. Het conflict tussen P.v.d.A. en K.V.P. is veroorzaakt door de socialisten.

De heer Algra meende dat uit de open brief de gedachte spreekt, dat als de P.v.d.A. maar volhoudt met nee te zeggen tegen de K.V.P., dat dan de A.R.P. ook niet met die K.V.P. gaat samenwerken. Dat zou erop neerkomen, dat de P.v.d.A. de A.R.-lijn gaat bepalen. Daartegen verzette hij zich.

Snuif en wrijf!

Uw verkoudheid van neus,
keel of borst weg met

DAMPO

„ANIMO”

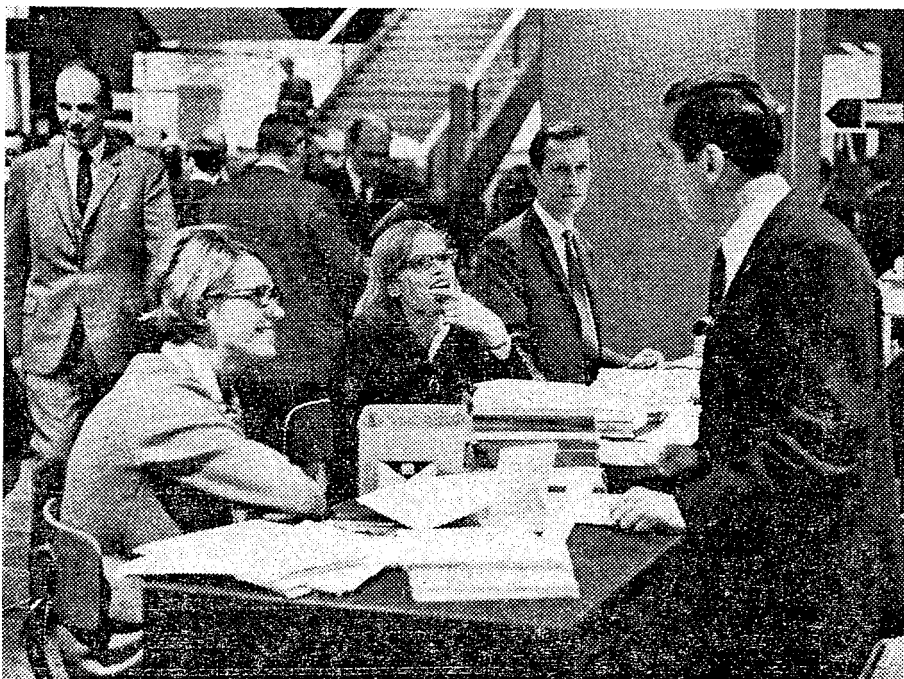
KOFFIEZETAPPARATUUR

voor inrichtingen, horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz.
In elke gewenste capaciteit en uitvoering.

**APPARATENFABRIEK
L. SCHEEPSTRA N.V.**

Amersfoort - Tel. 03490 - 19148 (2 lijnen)
Assen - Telefoon 05920 - 12743 (2 lijnen)

Medewerkers van het partijbureau achter de inlichtingenstand in de hal



ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Dr. KUYPERSTRAAT 3 - 's-GRAVENHAGE

Voor het partij-secretariaat - middelgroot kantoor - wordt, wegens huwelijk van de tegenwoordige secretaresse, gevraagd een

SECRETARESSE

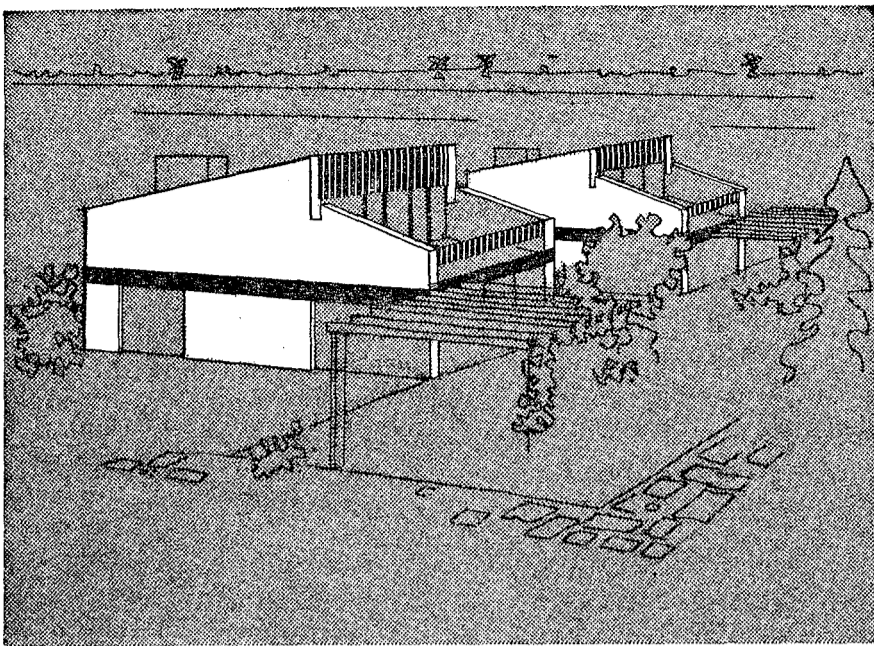
Voor deze functie zoeken wij een medewerkster, die voldoet aan de volgende eisen:

- middelbare schoolopleiding;
- steno-typen Nederlands;
- enkele jaren ervaring;
- leeftijd 20-25 jaar.

Het bezit van het diploma secretaresse-opleiding strekt tot aanbeveling.

Salariëring in overeenstemming met leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres.
Eventuele telefonische inlichtingen: 070 - 183960, toestel 5.



UNIEK IN NEDERLAND

Op 15 minuten van Rotterdam geheel vrijgelegen

BUNGALOWPARK MET JACHTHAVEN

buitendijks aan de rivier gelegen tegenover molens Kinderdijk en in de directe nabijheid van groot zwembad te

KRIMPEN AAN DE LEK

Op dit terrein van 37.000 m² bouwen wij voor de verkoop uitsluitend

37 STUKS MODERNE BUNGALOWS

(waarvan reeds 10 bewoond en nog een beperkt aantal te koop.) De bungalows zijn ontworpen door A. Fokke van Duyn, architect B.N.A., en hebben 3, 4, 5 en 6 slaapkamers. Prijzen v.a. f150.000.— v.o.n. incl. B.T.W. Oppervlakte woonkamers met open keuken 69 m² en 98 m²; grondoppervlakte van 700 m² tot 1760 m²; hypotheek beschikbaar; geen makelaarskosten.

Geheel vrijblijvende inlichtingen en bezichtiging van de modelwoning op het bouwterrein nabij de watertoren, zaterdag 15 november van 2 uur n.m. tot 4 uur n.m. en iedere werkdag van 4 tot 5 uur of na telefonische afspraak

N.V. Bouw- en aannemingsbedrijf

LEKKERKERK,
TELEFOON (01805) 806
b.g.g. (01825) 234.

de vos &
van der lecq

AANGEBODEN,

nabij een prachtige bosrijke omgeving, in de driehoek van HEINO, LEMELERBERG en DALFSEN, aan de Sallandrout van de A.N.W.B.: EEN RIANTE VAN GELE STENEN OPGETROKKEN

BUNGALOW

MET 2500 M² EIGEN BOSGROND

Indeling: 1 zittkamer (30 m²) met openslaande tuindeuren naar overdekt zonneterras, keuken, 2 slaapkamers, douche met wastafel en toilet. Het geheel met eigen oprit en garage.

PRIJS SLECHTS f 37.000 K.K.

over één maand vrij, als tweede huis te aanvaarden.
Voor verdere inlichtingen en afspraken,

W. van Voorthuizen N.V.

COTELETWEG 13 - BARNEVELD - TEL. 03420 - 2934 b.g.g. 05760 - 52189

VERZORGINGSFLAT OMMEN

Aan de hoofdweg Zwolle-Ommen, die ligt aan de rechteroever van de rivier De Vecht, verrijst de

COÖPERATIEVE
VERZORGINGSFLAT
„DE STADSHAGHEN" U.A.

Hier op één van de mooiste plekjes van Ommen, kunnen de toekomstige bewoners straks genieten van schitterende vergezichten en prachtig natuurschoon.

De koopsommen voor deze LUXUEUZE SERVICEFLATS zijn als volgt:

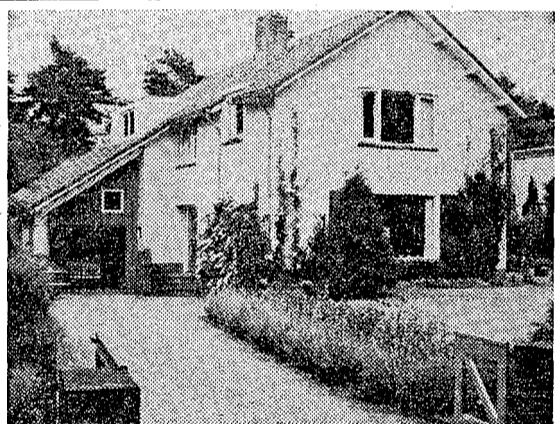
1-KAMERFLAT . . . f 32.000,—
2-KAMERFLAT . . . f 54.000,—
3-KAMERFLAT . . . f 69.000,—
GARAGE f 4.500,—

Uitvoerige inlichtingen en een prospectus worden gaarne verstrekt door:

H. BAKKER

MAKELAAR IN ONROERENDE GOEDEREN,
LID N.B.M.
STATIONSWEG no. 17 - OMMEN
TELEFOON 05291 - 16 65

Openingstijden modelflat: maandags t/m vrijdag van 9-12 en van 2-5 uur.
Telefoon modelflat: 05291 - 10 32.



BILTHOVEN

Vrijstaand landhuis met mooi aangelegde tuin, garage met vliering en c.v.-olie. Ind.: L-vormige woonkamer met open haard en parket, Amerikaanse eetkeuken. Boven: 2 grote slaapkamers, kleine slaapkamer en complete badkamer. Incl. Luxaflex. Te aanvaarden in overleg.

VRAAGPRIJS: f 217.500,— k.k. Vrije vestiging
Bemiddeling door makelaarskantoor in onroerende goederen

J. F. BURGERSDIJK
RUBENSLAAN 36 - BILTHOVEN - TELEF. 030 - 787611*

Op de hoek Rembrandtlaan-Zutphensestraat te
VELP

worden gebouwd

exclusieve appartementen

KEUZE UIT VELE MOGELIJKHEDEN.

Woonkamers van 34 m², 45 m² of 56 m². 2, 3 of 4 slaapkamers. Indien gewenst een open haard met klassieke betegeling. Exclusieve afwerking met tegels en gekleurd sanitair naar keuze van koper.

GEEN WOONKAZERNE,

maar slechts 15 appartementen in één gebouw. Een fraaie daktuin met beschutte hoekjes voor zonnen, ook in voor- en najaar. 3 logeerkamers. Een gemeenschappelijke recreatie-ruimte. Elk appartement een eigen c.v.-installatie. Vele voorzieningen ter voorkoming van geluidshinder.

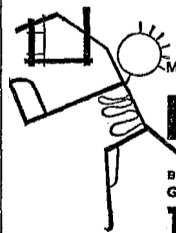
HET WOONGEBOUW

is ook qua architectuur van voorname uitvoering. Bij koop vóór aanvang bouw kan indeling en afwerking worden aangepast aan kopers wensen.

KOOPSOMMEN vanaf f 86.500,
geen coöperatief bezit.

Op uw verzoek zenden wij u gaarne een uitvoerig prospectus.

INLICHTINGEN:



MAKELAARSKANTOOR O/G

H. UFKES & E. UFKES
EN MEVR.

BEEDIGD TAXATEURS - LEDEN N.B.M.
GEN. VAN HEUTSZLAAN 82 - APELDOORN

TELEFOON 05760-11604

TE KOOP MET VRIJE VESTIGING

- ★ **TE OTERLEEK BIJ ALKMAAR**
nabij open vaarwater, per 7 januari 1970 te aanvaarden. PITTORESK woonhuis met terras, pergola, vijvertje, garage en fraai aangelegde tuin. Koopsom inclusief vloerbedekking, Luxaflex, tuinkamer, Duitse keuken enz. f 35.000 k.k.
- ★ **TE OUDKARSPÉL 10 km van Alkmaar**
Direct te aanvaarden z.g.a.n. WOONHUIS, garage, voor- en achtertuin. Koopsom f 50.000 k.k.
- ★ **NABIJ MARKT TE SCHAGEN,**
Direct te aanvaarden, fraai HERENHUIS, geschikt voor pension en dergelijke Koopsom f 75.000 k.k.

Bemiddeling: R. SCHRIEKEN, mak. onr. goed. te Oudkarspel, Dorpsstraat 169, telefoon 02260 - 25 91.

Vormingscentrum

„DE KLENCKE"
OOSTERHESSELEN (Dr.)

Laat tussen Kerst en Nieuwjaar een

creatief gebeuren

ontstaan door gebruik te maken van

MATERIALEN, TEKSTEN,
GELUID, LICHT en
BEWEGING

Leeftijdsgrenzen van 16 tot 30 jaar

Opgave en inlichtingen bij de administratie van het CENTRUM, telefoon 0 5248 - 229.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

HET VAN EEGHENHUIS

zorgt er voor dat u in alle rust van de herfst, winter en kerstfeest kunt genieten!

U bent altijd van harte welkom in dit prachtige

Doopsgezind Broederschapshuis te Aardenburg

Gelegen in een uniek stukje natuur.

Een comfortabel huis (centrale verwarming en warm water op alle kamers), in een landrijk aan historie en natuurschoon.

Vraagt inlichtingen:

VAN EEGHENHUIS,
Herendreef 67, Aardenburg.
Telefoon (01177) 259

EEN HELPEND BEROEP...



De Chr. Inrichting voor Geesteszwakken

„Groot-Schuylenburg”

heet u welkom... als

LEERLING-VERPLEEGSTER OF -VERPLEGER

Centraal gelegen in het land — als een wijk van Apeldoorn — ligt „Groot-Schuylenburg” daar te wachten op enthousiaste jongeren die zich willen inzetten voor hun geestelijk gehandicapte medemens.

WIJ ZOEKEN JONGE MENSEN DIE

- minstens 16½ jaar oud zijn;
- òf in het bezit zijn van een ULO of INAS-diploma òf bij het ontbreken daarvan een vooropleiding leerling-verplegende willen volgen.
- het Z-diploma wensen te behalen.

AAN DEZE JONGE MENSEN KAN WORDEN GEBODEN:

- een werkring te midden van onze kinderen;
- salaris en sociale voorwaarden volgens landelijke regeling;
- reiskosten 2 x per maand naar en van de ouderlijke woning onder aftrek van f 2,50 per retourreis.
- huisvesting intern.

SOLLICITATIES OF VERZOEKEN OM INLICHTINGEN KUNT U ZENDEN AAN DE GENEESHEER-DIRECTEUR VAN DE INRICHTING, ZUTPHENSESTRAAT 106, APELDOORN.

inrichtingen, tel. 05730-2226.
FA. H. W. KLOOTS EN ZN.
Algehele verzorgingshuizen voor bejaarden te Lochem
vraagt voor spoedige indiensttreding

a. verpleegster

diploma A-B of B (in de functie van 1e verpleegster).

b. verpleegster

diploma B

c. ziekenverzorgsters

d. bejaardenhelpsters

(gediplomeerd)

e. leerl. bejaardenhelpsters

Salarisering a., b. en c. volgens schaal Federatie van Verpleeginrichtingen
d. aanvangssalaris afhankelijk van leeftijd en ervaring
minimum f 510,— per maand
e. aanvangssalaris f 410,— per maand.
Sollicitaties schriftelijk p.a. NIEUWEG 5 — LOCHEM.

Stichting „HET HOOGELAND” Beekbergen

vraagt voor het jongenshuis „DE BEELE” te VOORST

groepsleiders

(INTERN)

In het bezit van het diploma Kinderbescherming A of studierend hiervoor.

Sollicitanten dienen meelevend lid van een protestantse kerk te zijn.

Salaris volgens rapport Haeck.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de Algemeen Directeur van de Stichting „Het Hoogeland”, Loenenseweg 44. Beekbergen.



BLARICUM - POST LAREN (N.H.)

Wij vragen voor spoedige indiensttreding

- LEERLING-
VERZORGSTERS
- VERPLEEGHULPEN
- ASSISTENTEN
in de huishouding

Gunstige arbeidsvoorwaarden en zeer goede salarisregeling.

Directe opname in het pensioenfonds mogelijk.

*Brieven met uitvoerige inlichtingen
te richten aan de econoom.*



In het riant gelegen Ziekenhuis SALEM te Ermelo bestaat voor enkele accurate meisjes de gelegenheid in februari 1970 te starten als

leerling-verpleegster

voor het diploma Ziekenverpleging A.

Minimum leeftijd bij aanvang van de opleiding 17 jaar en 7 maanden.

Als vooropleiding is een MULO-, INAS- of daaraan gelijkgestelde opleiding noodzakelijk.

Prot. Chr. levensovertuiging.

Sollicitaties en vragen om inlichtingen te richten aan de Directrice van Ziekenhuis SALEM, Wilhelminalaan 15, Ermelo. Telefoon 03417 - 1244.

Verzorgingstehuis „De Lichtkring”

(uitgaande van geref. en chr. geref. kerken), Eykmanlaan 72 te Utrecht — heeft 106 bewoners en een ziekenafdeling van 13 bedden.

Mede in verband met vertrek wegens huwelijk worden voor spoedige indiensttreding gevraagd

enkele assistentes

voor de verzorging en verpleging van de bewoners. Het diploma bejaardenhelpster strekt tot aanbeveling; voor ongediplomeerder bestaat de mogelijkheid hiervoor te worden opgeleid.

Gegadigden worden verzocht zich in verbinding te stellen met de directrice (telefoon 030 - 711614).

Rusthuis „Vijverhof”

BODEGRAVEN

(PROT. CHR. VERZORGINGSCENTRUM VOOR 70 OUDEREN)

*

Voor S P O E D I G E indiensttreding wordt gevraagd

een verpleegster

in het bezit van het diploma Ziekenhuisverpleging A en/of B, die in staat is de directrice bij afwezigheid te vervangen. Salaris en overige arbeidsvoorwaarden volgens landelijke regeling.

*

SOLLICITATIES met opgave van referenties te richten aan het bestuur Stichting Chr. Bejaardenzorg, Oranjelaan 45 te Bodegraven.

NIEUWE SOORTEN ROZEN

Speciaal geselecteerd voor het Nederlandse klimaat.

HET IS NU DE TIJD OM ROZEN TE PLANTEN!

Vraagt eerst onze gratis catalogus alvorens uw keuze te maken

FIRMA G. DE RUITER

Kwekerij „Rosa Polyantha”.

HAZERSWOUDE

01728 - 282.

ONZE NAAM IS UW GARANTIE VOOR DE BESTE KWALITEIT ROZEN!

KINDER-TANDJES

verwerkt tot een

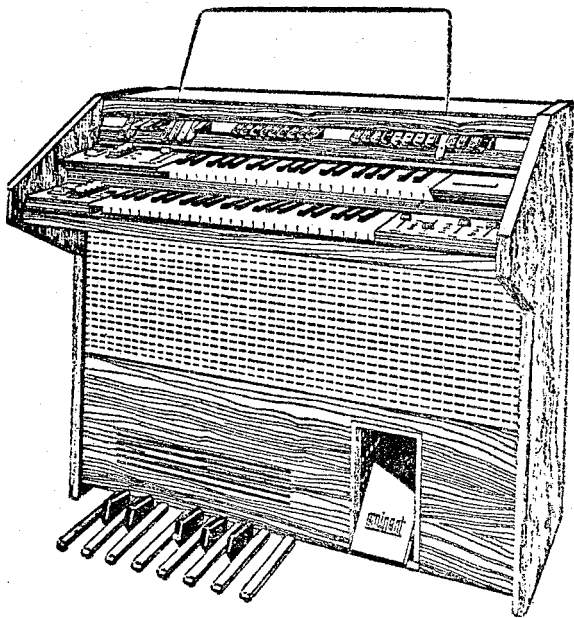
PERSOONLIJK
SIERAAD door

NICO HUISMAN

GELEENSTRAAT
HEERLEN — TELEF. 15929



HAMERSVELD geeft de toon aan



EMINENT 300 f 2.400,-

EMINENT 300 UNIQUE (met Leslie) f 3.000,-

Dit is slechts een greep uit onze grote collectie. Vraag vrijblijvend inlichtingen over demonstratie. Gunstige verkoopvoorwaarden en inruilmogelijkheden.

DE ORGELSPECIALIST

hamersveld
Doetinchem

TERBORGSEWEG 30 — TEL. 08340 - 5011

In het Diaconessenhuis te Meppel

kunnen worden geplaatst

leerling-verpleegsters

Sollicitanten die op 1 maart 1970 de leeftijd van 17 jaar en 7 maanden bereiken, kunnen deelnemen aan de vooropleiding die 26 januari a.s. van start gaat.

Zij dienen tevens in het bezit te zijn van een Ulo-, Inas-, A.O.L.V.- of A.V.V.II-diploma.

Salaris volgens rijksregeling.

Reiskostenvergoeding tweemaal per maand, voor zover deze kosten per keer een bedrag van f 2,50 te boven gaan.

Sollicitaties te richten aan de Besturend Zuster, Zr. A. G. Glasbergen, Hoozeveenseweg 38, Meppel.

Voor onze kantoren
Amsterdam, Leiden, Rotterdam en Utrecht vragen wij

beginnende assistenten

Het werken op een accountantskantoor is beslist interessanter en afwisselender dan je denkt, en als je bereid bent te gaan studeren biedt het accountantsvak goede perspectieven. Eindexaminandi middelbare scholen zullen we graag inlichten over de mogelijkheden om opgeleid te worden tot assistent accountant of accountant.

Als je meer wilt weten over onze voorwaarden zoals salaris, kollektieve pensioenregeling, vergoeding van studiekosten, vakantie en reiskostenvergoeding, schrijf dan je persoonlijke gegevens aan één van onderstaande adressen.

de Tombe en Demenint Registeraccountants

Amsterdam, Honthorststraat 30, tel. 020-72 92 64
Leiden, Zoeterwoudsesingel 50, tel. 01710-2 11 4
Rotterdam, Schiekade 79, tel. 010-28 74 33
Utrecht, Maliebaan 24, tel. 030-2 52 49

Amsterdam - Apeldoorn - Arnhem - Dordrecht - Eindhoven - Enschede
Leiden - Nijmegen - Rotterdam - Utrecht - Winterswijk



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang no. 48 46

22 november 1969

DEBAT OVER NOTA-VERINGA

TWEEDE KAMER OVER BESTUURSSTRUCTUUR UNIVERSITEIT

DE werkende jongeren, de discussienota-Veringa over de bestuursstructuur van de universiteiten en de vestigingsplaats van de achtste medische faculteit waren zonder twijfel de centrale thema's van de debatten over de onderwijsbegroting, die vorige week zijn afgesloten. En we kunnen ons zo voorstellen dat de werkende jongeren en burgemeester Baeten van Maastricht meer reden tot tevredenheid hebben dan de studenten. Immers: de regering wil een voorwaardelijk arbeidsverbod voor 15-jarigen per augustus volgend jaar, afschaffing van de cursusgelden (f 60,—) voor jongeren met een leerovereenkomst beneden de achttien jaar en een omzetting van al het avond-onderwijs voor jongeren van 14 tot 17 jaar in dagonderwijs. Burgemeester Baeten krijgt zijn medische faculteit, nadat een grotere meerderheid dan was verwacht akkoord ging met een begrotingspost voor commissie-werkzaamheden ter voorbereiding van de faculteit in 1980.

De studenten echter moeten het voor wat betreft hun wensen alleen stellen met de nota-Veringa, hoewel de minister zelf al bereid bleek onderdelen van de oppositionele onderwerpen zo mogelijk als bouwstenen te gebruiken in zijn aangekondigde wetsvoorstellen. Een interventie van K.V.P. fractievoorzitter Schmelzer bracht de ter nadere overweging aangehouden oppositie-moties alsnog in stemming; ze werden met grote meerderheid verworpen.

NOTA-VERINGA

Het debat over de nota-Veringa verliep, hoe kan het ook anders, 'hoogst emotioneel'. De minister had het stuk als discussiestuk bedoeld, naar aanleiding waarvan begin januari de Kamer een wetsontwerp zal bereiken. Het ging in de debatten dus om een voorlopige gedachtenwisseling; spijkers met koppen worden pas bij de behandeling van het wetsvoorstel geslagen. Toch dienden vele fracties moties in, waarin uitspraken van de Kamer werden gevraagd over vooral de te ontwerpen hoogste instantie binnen de universiteiten en hogescholen: een benoemd universiteitsbestuur volgens de minister, een gekozen universiteitsraad volgens de oppositie en half om half volgens de C.H.U.-planopstellers Schuring en Tilanus.

De P.v.d.A.-er Masman en de democraat Dijkstra hadden vrijwel gelijklopende moties ingediend, waarvan duidelijk de sporen van het Universiteit van Amsterdam compromis merkbaar waren: de gekozen universiteitsraad is het hoogste orgaan, dat wordt samengesteld uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van de drie geledingen, t.w. de wetenschappelijke staf (inclusief de



Minister Veringa (staande) en staatssecretaris Grosheide

hoogleraren, die in het ontwerp van de minister een aparte geleding uitmaakten) het technisch-administratieve personeel en de studenten.

In deze opzet is dus geen plaats voor de maatschappij-vertegenwoordigers, die minister Veringa als vijfde geleding er bij had willen hebben.

In het C.H.U.-plan wordt de voorzitter van het bestuur door de regering benoemd, evenals twee full-time bestuurders op voordracht van het universiteitsbestuur. Vier uit de geledingen voortkomende assessoren zouden het bestuur completeren.

DETAILREGELINGEN

De minister ontmoette in de Kamer veel kritiek. De oppositie verweet hem de aan de gang zijnde democratiseringsprocessen op vele faculteiten met deze nota te frustreren. „De minister wil veel te veel vastleggen”, zo werd gesteld. Dat was overigens een meer algemene grief. Zo had ook prof. Diepenhorst gaarne wat minder detailregelingen gezien. Hij kon zich in grote lijnen wel met de nota verenigen.

Over de verhouding van het universiteitsbestuur tot de universiteitsraad merkte prof. Diepenhorst op, dat deze twee het maar onder elkaar moeten uitmaken. „Monisme is niet gunstig. Men kan nog zo graag met iedere tweeheid willen breken, zij keert telkens terug en dat is geen nadeel; het bevordert de evenwichtigheid”.

De minister verbaasde aanvankelijk de Kamer door geen voorkeur uit te spreken over het hoogste orgaan binnen de universiteit. Hij ging eenvoudig een discussie hierover uit de weg en dat vereist, als het gaat om een discussienota wel enige toelichting. „Een belachelijke procedure”, vond de socialist

Van Thijn. P.v.d.A.-fractievoorzitter Den Uyl meende uit de opstelling van de bewindsman te mogen afleiden dat hij de uitgangspunten van zijn nota kennelijk niet meer onderschrijft.

BOUWSTENEN

Dat ging de minister te ver, hoewel hij toegaf er niet meer onverkort achter te staan. „Ik wil de hele zaak nog eens rustig overwegen”, zei hij simpel, „waarbij ik als het even kan de hier gedane voorstellen als bouwstenen in mijn wetsontwerp zal gebruiken. In ieder geval zal het voorstel zo worden geconstrueerd, dat amendering mogelijk zal zijn”. De minister had dan ook nu liever geen uitspraak van de Kamer en vroeg het aanhouden van de moties.

Na lang aarzelen stemde Den Uyl erin toe, omdat „een aangehouden motie zwaarder weegt dan een verworpen motie”.

De heer Schmelzer echter (gesteund door de heren Diepenhorst - „het gaat om de vraag of de nota bruikbaar is of niet voor het wetsontwerp en daar moeten we nu over stemmen” - en Van Dijk, V.V.D.) vond het politiek duidelijker er toch maar over te stemmen,

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 68 jaar drukkers
in Benelux

voor bedrijven en organisaties

terwijl de K.V.P. woordvoerder Ter Woorst de avond ervoor het stemmen over de moties, onverstandig” had genoemd.

Hoe dan ook: de moties werden met grote meerderheid verworpen.

ACHTSTE MEDISCHE FACULTEIT

Met een grotere meerderheid dan was verwacht is de Kamer akkoord gegaan met Maastricht als vestigingsplaats voor de achtste medische faculteit. Zes anti-revolutionairen stemden tegen: prof. Diepenhorst, mr. Biesheuvel, mej. Van Leeuwen, dr. Boertien, dhr. Van Bennekom en drs. Boersma.

Prof. Diepenhorst had het ontbreken van een spreidingsplan als een groot gemis ervaren, temeer daar nu juist de spreiding het belangrijkste argument van de regering voor Maastricht was. Maar nog afgezien hiervan: als we kijken naar de kosten (Maastricht kost veel meer dan Twente of Brabant), de geïsoleerde positie die de faculteit er gaat innemen, de ligging van Maastricht ten opzichte van buitenlandse wetenschappelijke instellingen, die spoedig ook door ons land erkende medische graden zullen afgeven en tenslotte het beschikbare aantal ziekenhuisbedden dan kan de beslissing „met recht moeilijk anders dan voor Twente uitvallen”.

MEEST GESCHIKTE ?

Overigens stelde prof. Diepenhorst nadrukkelijk, dat er geen verschil van mening is over de noodzaak van een achtste medische faculteit („hoe moeilijk de bezetting ervan ook zal worden”) noch over de wenselijkheid van een universitaire inrichting voor Limburg. Het is alleen de vraag of nu uitgerekend de duurste en meest op andere studierichtingen aangewezen faculteit daarvoor het meest geschikt is.

Voor veel Kamerleden, die bezwaren hadden tegen Maastricht, was het aannemen van een motie Van Dijk (V.V.D.) voldoende reden, dié bij de stemming te laten varen. In de motie werd alle medewerking toegezegd aan het „zonder vertraging” realiseren van uitbreidingsplannen in Twente en Brabant en aan de Gronings-Twentse samenwerking op het gebied van een medisch instituut in Twente.

De anti-revolutionairen stemden met de boeren, de S.G.P. en het G.P.V. tegen om verschillende redenen: de motie geeft weinig rekenschap van de beperkte medische mankracht in Nederland, het is politiek merkwaardig als het gaat om de vestigingsplaats van de achtste medische faculteit toezeggingen te doen aan Twente en Brabant, waar volgende kabinetten aan gebonden zijn en tenslotte is deze gang van zaken t.o.v. de werkende jongeren onbevredigend, omdat men t.a.v. hen „budgettair een zeer terughoudend standpunt innam”.

IN DIT NUMMER

vindt u op pagina's 2, 4, 5 en 9 verslagen van wat er de laatste tijd is gebeurd in de Tweede Kamer.

Op pagina 6 en 7 schrijft drs. K. de Jong Oz. over het Nederlandse toneelbestel.

Op pagina 10 staan oude en nieuwe citaten en Het beeld der vaders.

Het discussieprogramma van de Arjos wordt besproken op pagina 11.

BEZOLDIGING DIENST- PLICHTIGE MILITAIRES



BIJ de voortgezette behandeling van de defensiebegroting heeft minister Den Toom aan de heer Tj. Walburg toegezegd dat hij een studie zal entameren waarin de gehele defensie-inspanning op langere termijn, in relatie tot de gewenste financieringswijze zal worden betrokken, mede ten behoeve van een volgend kabinet.

De discussie draaide overigens om twee problemen: de bezoldiging van dienstplichtige militairen en de ontwikkeling van de „flexible response“-gedachte.

De heer *Wieldraaijer* (P.v.d.A.) had een motie ingediend, waarin hij voorstelde de beloning van dienstplichtige militairen in twee étappes, te beginnen op 1 januari 1970, naar het niveau van de vrijwillig dienende militairen te brengen. De heer *Maenen* (K.V.P.) ging in zijn motie minder ver. Hij stelde vast dat voor de afronding van de nog onvolledige wedde-regeling voor dienstplichtigen structurele verhogingen noodzakelijk zullen zijn. Hij nodigde de regering daarom uit, om ingaande 1 januari 1970 alsnog maatregelen daartoe te nemen.

VIER VAN DE TIEN

De heer *Walburg*, sprekend namens de A.R. fractie, stond op zichzelf sympathiek ten aanzien van de motie-*Wieldraaijer*. Hij wees er op dat van de tien goedgekeurde dienstplichtigen slechts vier in werkelijke dienst komen. Zij moeten de lasten van de landsverdediging dragen. De Commissie-Peynenburg bereidt echter een rapport over deze materie voor. De minister zegde toe met de Kamer in overleg te zullen treden, zodra het rapport zal zijn gepubliceerd. De heer *Walburg* achtte het daarom niet juist om langs de weg van een motie op eventuele aanbevelingen van de commissie-Peynenburg vooruit te lopen. Ook over het financiële aspect van het bezoldigingsprobleem zal de

minister met de Kamer overleg moeten plegen, zodra het rapport-Peynenburg gereed is.

De Kamer verwierp de motie-*Wieldraaijer*. De motie-*Maenen* werd echter aangenomen, met de stemmen van o.a. de A.R. tegen.

FLEXIBLE RESPONSE

Het probleem van de „flexible response“ is onderwerp geweest van een uitvoerig motiedebat op donderdagmiddag 6 november. De minister had in zijn Memorie van Toelichting ruime aandacht aan dit probleem geschonken. De beoogde flexibiliteit in de strategie in geval van agressie heeft, aldus de minister, geen betrekking op het militaire optreden op zich zelf. Het gaat daarbij uitsluitend om de keuze van de toe te passen methoden en middelen. In overeenstemming hiermede wordt in de officiële beschrijving van de „flexible response“-strategie de eis gesteld van een variabele verscheidenheid van zowel nucleaire als niet-nucleaire tegenweermogelijkheden.

De heer *Imkamp* zag daarin een fundamentele wijziging van de „flexible response“-gedachte, vergeleken met vorig jaar. Toen sprak de minister nog van de mogelijkheid van een op selectieve wijze tactische nucleaire wapens tegen de vijand in te zetten, voor het

geval uitbreiding van het conflict onvermijdelijk was en de vijand met conventionele middelen niet meer kan worden bedwongen. In zijn motie stelde hij dat gevreesd moet worden dat in de thans aangegeven conceptie de kansen op een sneller afglijden naar een voor ons land rampzalig nucleair conflict zijn vergroot. Hij meende dat de Kamer daarom als haar oordeel moest uitspreken dat voorshands goedkeuring moet worden onthouden aan een strategie, welke gebaseerd is op de officiële omschrijving van de „flexible response“-gedachte. Hij nodigde de regering uit aan de Kamer een nota te doen toekomen waarin een uitvoerige feitelijke uiteenzetting wordt gegeven van de ontwikkelingen van de „flexible response“-gedachte en van een gedetailleerde motivering van het standpunt van de regering hierover.

Ook de heer *Walburg* had zijn twijfels ten aanzien van de manier waarop de strategie van de „flexible response“ in praktijk wordt gebracht en van de overwegingen, die daaraan ten grondslag liggen. Ook hij zou een rapport, als door de heer *Imkamp* gesuggereerd gaarne van de minister tegemoet zien. Maar hij wees direct op het zwakke punt in de motie: Wanneer men vraagt om een uitvoerige uiteenzetting van een bepaald probleem, dan kan men niet

bij voorbaat als vaststaand aannemen wat men juist uiteengezet wil zien.

AANGEPASTE MOTIE

De heer *Imkamp* nam zich die kritiek ter harte en na een door hem gevraagde schorsing diende hij een herziene motie in, waarin hij de tekst aanpaste aan de opvattingen van de A.R. fractie op dit punt. Er ontstond zich een uitvoerig debat.

De heer *Vonhoff* (V.V.D.) kon zich niet met de herziene motie verenigen, omdat de heer *Imkamp* bij de indiening daarvan verklaarde, zelf bij de strekking van zijn oude motie te blijven. De minister achtte de motie overbodig. Hij bleef er bij dat aan de grondslagen van de „flexible-response“-gedachte niet was getornd. Indien er zich een wijziging in de interpretatie van deze strategie zou voordoen, zal de minister de Kamer hierover inlichten.

De Kamer verwierp de motie-*Imkamp* met 61 tegen 48 stemmen (w.o. die van de A.R. fractie).

J. v. R.

TWEEDE KAMER OVER RUIMTELIJKE ORDENING

DE heer M. W. Schakel voerde op 11 november het woord over het onderdeel ruimtelijke ordening, tijdens de behandeling van de begroting van volkshuisvesting en ruimtelijke ordening. Hij signaleerde de toenemende veranderingen in het woon- en werkpatroon in de grote agglomeraties. Er is een toenemende trek vanuit de binnenstad naar de buitenwijken van daar naar het stadsgewest en voorts naar de forensenplaatsen.

Dat geldt niet alleen voor de volkshuisvesting. Ook vergaderingen worden lang niet altijd meer in de binnenstad gehouden. Als men b.v. in het centrum van Amsterdam wil vergaderen, kan men zijn auto nauwelijks kwijt.

Er is een toenemende tendens naar vergaderingen in motels of in centra in

de buitenwijken. Ook de universiteiten trekken buiten de stad. Het is noodzakelijk, aldus de heer *Schakel*, dat de veelzijdige functies van de binnenstad bewaard blijven, maar dat vereist dan ook een intensieve samenwerking tussen overheid en particulier initiatief. Per jaar trekken uit de agglomeratie Amsterdam, Rijnmond en Den Haag elk 12.000 personen weg. De stadsgewesten nemen niet meer in inwonertal toe.

Daarentegen stijgt het aantal typische forensenplaatsen. De heer *Schakel* concludeerde dat de bevolkingsspreiding veel verder gaat dan met het principe van de gebundelde deconcentratie verenigbaar is.

Spreker deelde de opvatting van de Zeehavennota dat het accent in de toekomst op het Scheldegebied moet worden gelegd. Maar dat betekent niet dat Rotterdam verwaarloosd mag worden. Rotterdam heeft als wereldhaven een voorsprong ten aanzien van de containerisatie, de transportfunctie en de industriële functie. Die voorsprong moet behouden blijven. Hij bepleitte dan ook een gunstige beslissing van de minister op het verzoek van de gemeente Rotterdam ten aanzien van het Rijnpoortgebied. Uitbreiding van de Maasvlakte achtte hij noodzakelijk.

Minister *Schut* heeft de Nota Noorden des Lands en de Nota inzake de militaire oefenterreinen als eerste ondertekend. De heer *Schakel* achtte dat onjuist, omdat deze minister niet primair verantwoordelijk is voor dit beleid. Zelfs ten aanzien van de ruimtelijke ordening draagt de voorzitter van de Raad voor Ruimtelijke Ordening, i.c. premier *De Jong*, de eerste verantwoordelijkheid.

De heer *Van Dijk* (V.V.D.) wees op het onbehagen dat bij de gemeentelijke overheden leeft ten aanzien van de uitvoering van de Wet op de ruimtelijke

ordening. Hij bepleitte op dit stuk meer inspraak voor de gemeentebesturen.

De heer *Nypels* (D'66) legde de minister een uitvoerig memorandum voor, waarin hij een groot aantal wijzigingen in de procedures ten aanzien van bezwaarschriften bij bestemmingsplannen voorstelde.

Minister *Schut* legde er in zijn antwoord de nadruk op dat het regeringsbeleid vooral is gericht op de groei van het Scheldebekken, omdat in het gebied van de Nieuwe Waterweg haast geen terrein voor industriële vestiging beschikbaar is. Men moet immers zorgen voor een goed leefmilieu in dat gebied. De expansie in 't gebied van de Nieuwe Waterweg is bestemd voor Botlek, Europort en de overslagbedrijven voor diepliggende schepen. De vestiging van Hoogovens op de Maasvlakte is aanvaardbaar, mits adequate maatregelen inzake milieu-hygiëne worden genomen. Ofschoon er over de uitbreiding van de Maasvlakte nog geen beslissing is genomen, deelde de minister thans reeds aan de Kamer mede, dat de uitbreiding slechts van zeer beperkte omvang kan zijn.

Het streekplan voor Voorne-Putten wenst de minister te handhaven. Hij verzette zich tegen een verdergaande industrialisatie van dat gebied, teneinde een goed leefklimaat te waarborgen.

De minister zegde de heer *Schakel* nog toe het probleem van de ondertekening van ministeriële nota's, die in samenwerking met andere departementen worden opgesteld, nader te zullen bezien.

J. v. R.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Ton-
kens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

DECONFESSIONALISERING

DOOR H. ALGRA

* * * DE C.H.U. EN HET CONVENT

Het Partij Convent van de A.R. Partij is een openbare zaak. Iedereen heeft daarom het recht zijn indrukken van het Convent weer te geven.

Dat is in overvloedige mate gebeurd via de pers, de radio en de televisie en in sommige toespraken.

Ook het c.h. weekblad „De Nederlander” heeft twee artikelen aan het Convent gewijd.

Het ene artikel heeft als kop „A.R. positief over rapporten „Achtien”, waarbij de belangrijkste besluiten worden gereleveerd en enkele kritische kanttekeningen worden geplaatst.

Het tweede artikel handelt over „Intensief overleg in en tussen partijen”. Het artikel is van de hand van freule Wittewaal van Stoetwegen. Zij schrijft o.a.

„Als we de stemmen en de conclusies van het A.R.-convent goed beluisterd hebben dan wordt de weg naar samenwerking in een langzamer tempo en op genuanceerder wijze voortgezet.

Ernstige bezinning voor alle drie de partners is geboden. Ieder op eigen wijze komt voor dezelfde moeilijkheid te staan. Misschien in andere vorm, maar in wezen voor hetzelfde”.

Wij geloven, dat zij hiermee gelijk heeft. De voorzitter van de C.H.U. prof. dr. J. W. van Hulst heeft in zijn openingswoord op de Unieraad uiterst kritisch gesproken over de gang van zaken op het Partij Convent en met name over de leiding van onze partijvoorzitter.

Ons commentaar daarop willen wij hem niet onthouden. Wij herhalen, dat wij van harte voorstander zijn van samenwerking van de drie christelijke partijen. Maar dat moet nu net niet inhouden dat partijvoorzitters zich geroepen zouden moeten voelen de staf te breken over interne zaken van de andere partijen.

Samenwerking opbouwen doet men niet op zijn klompen. En als prof. Van Hulst wil fungeren als vriend, die feilen meent te zien en wil tonen, dan lijkt de Unieraad van de C.H.U., daarvoor niet de meest geschikte gelegenheid.

* * * HET LANDSCHAP

De belangstelling voor het landschappelijk milieu staat gelukkig weer wat meer in de belangstelling van ons volk. Voor het welzijn van iedereen is het van betekenis — en in het bijzonder voor een zo dicht bevolkt land als Nederland is en worden zal.

Het behoud van natuur en landschap is een noodzaak voor de volksgezondheid en onmisbaar in het kader van toerisme en recreatie in de open lucht.

Dat onderschrijven wij ten volle. Maar wij willen daarbij toch wel een aantekening maken. Wij zouden ons namelijk vergissen als we dachten dat wij door dit probleem zo te stellen er nu volledig mee klaar waren. Het landschappelijke milieu heeft een aspect dat beslist niet vergeten mag worden. Namelijk de bescherming van flora en fauna.

Zowel ter wille van de natuurwetenschap en in het belang van het behoud van het natuurschoon en het daarbij behorende milieu.

Deze kant van de zaak behoeft de recreatiefunctie niet uit te sluiten. Natuurlijk zal er het conflict tussen beide belangen hier en daar te voorschijn komen. Maar dat mag de overheden en het particulier initiatief niet weerhouden beide facetten tot hun recht te laten komen. In de bestemmingsplannen zal dit tot uitging moeten komen. Ook de vorm van bijdragen door overheden m.n. als de eigendom van deze natuurgebieden in particuliere handen is, is een mogelijkheid natuurgebieden met fauna en flora te beschermen.

Mede in het belang van de natuurwetenschap. De brede sector Recreatie zou met dat facet wat meer rekening moeten houden. Tenslotte gaat het welzijn voor ons allen boven de welvaart van een enkeling.

HET is niet altijd gemakkelijk, met termen, die in de mode zijn te opereren. Wanneer de secularisatie aan de orde komt, is elk verstandig gesprek onmogelijk, als men niet eerst gaat afspreken wat men onder secularisatie zal verstaan. Dr. Rietveld heeft daarover in de tweede druk van de Christelijke Encyclopaedie een studie het licht doen zien, waarin hij een serie definities opsomt. Wie aan dit artikel niet genoeg heeft om zich te oriënteren, die kan in een bredere studie van dr. Rietveld terecht.

Met ontkerstening ligt het wat eenvoudiger.

En bij deconfessionalisering, de term die gebruikt wordt o.a. in de politieke discussie, stuiten we terstond op een moeilijkheid, speciaal wanneer we het hebben over de K.V.P.

In de K.V.P., zo zeggen verontruste anti-revolutionairen, gaat het niet goed. Want daar is een bepaalde groep, de groep-Couwenberg, voor deconfessionalisering van de partij.

Eigenlijk is dit een rare uitdrukking. Want zij gaat er van uit dat de K.V.P. tot nu toe confessioneel was. En een confessie is een kerkelijke belijdenis. Vroeger werd het woord ruimer gebruikt, en sprak men ook van de confessie (= schuldbekentenis) van een moordenaar.

Maar als we ons aan goed spraakgebruik houden, dan bedoelen we met deconfessionalisering, dat de kerkelijke belijdenis ter zijde wordt gezet, zodat zij niet meer als zodanig functioneert. Daarop lettende, zou men het verschijnsel allereerst op kerkelijk terrein moeten zoeken. En daar is het inderdaad aanwezig.

Sommigen vinden elke binding aan welke kerkelijke belijdenis ook, van weinig waarde. Kerkelijke uitspraken bijv. over ontwikkelingshulp vinden zij belangrijker. Maar dan wordt de belijdenis van de kerk een familieportret, dat men uit piëteit laat hangen, en een barometer, waarop men alleen tikt bij aanhoudend onstuimig weer. Beide, het familieportret en de barometer, zijn in huis aanwezig, maar zonder gezag.

Misschien zou men het G.P.V. een confessionele partij kunnen noemen en in elk geval is het een kerkelijke partij. Zij, die uit andere kerken met het G.P.V. sympathiseren, hebben dan ook een eigen contactorgaan en zijn geen lid van de partij van hun sympathie. Praktisch was de K.V.P., evenals vroeger de R.K. Staatspartij, een partij van rooms-katholieken. Sterker nog, in het Algemeen Staatkundig Program stelde zij na de bevrijding nadrukkelijk vast, dat zij „staat op de grondslag van de beginselen van de natuurlijke zedewet en de Goddelijke Openbaring, waarbij zij de uitspraken van het Kerkelijk Leergezag aanvaardt”. Met dat leergezag wordt uiteraard het leergezag in de r.k. kerk bedoeld.

Maar tegelijk stelde de K.V.P. in 1945 vast, dat het lidmaatschap van de partij ook voor niet-katholieken dient te worden opengesteld.

Wat nu door personen als dr. Couwenberg wordt voorgestaan, heeft niet tot strekking, dat de K.V.P. haar katholieke karakter zal verliezen. Het gaat niet om een doorsnijden van de bindingen aan het Kerkelijk Leergezag. Het gaat om heel iets anders. Dr. Couwenberg en de zijnen willen eigenlijk geen christelijke partij. D.w.z. geen partij, die zich met dankbaarheid als partij gebonden weet aan de Goddelijke Openbaring bij het bepalen van haar beleid. Hij wil hetzelfde, wat de P.v.d.A. wil: politiek is een kwestie van zakelijkheid, en niet van een door het evangelie bepaalde keus.

Daarom is het enigszins vreemd, dat sommigen, die het standpunt van dr. Couwenberg binnen de K.V.P. als een onoverkomelijk bezwaar zien om met de K.V.P. te praten, tegelijkertijd de grootste ijver aan de dag leggen om de weg open te houden voor een coalitie

met de P.v.d.A. **Zó zelfs, dat zij het niet goed vinden, dat er nog verder met de K.V.P. wordt gepraat, zolang de P.v.d.A. niet met de K.V.P. wil praten.** Eerst als de P.v.d.A. haar afwijzende houding laat varen, (waar zij niet over piekert!) zou er door de A.R.P. met de K.V.P. mogen worden gesproken. Dat is het standpunt van de 69 en de brede aanvulling, o.a. uit de kringen der theologen.

Daarbij moeten wij niet vergeten, dat de P.v.d.A. reeds bij haar oprichting duidelijk heeft uitgesproken, dat zij christelijke partijvorming principieel en voor het heden ook praktisch verwerpt en dat dr. Vondeling de christelijke partijen een gevaar vindt voor de parlementaire democratie.

Overigens is het feit van de deconfessionalisering en de begeerte daartoe een ernstige zaak, en het is alleen maar verheugend, dat veel radicaal verzet juist geboren wordt uit de begeerte, dat althans de A.R. echt en eerlijk en zoveel mogelijk consequent een christelijke partij zal zijn.

Die tendens naar deconfessionalisering is in zijn werking helemaal niet beperkt tot de K.V.P. en ook niet tot de politiek. Wij zien het ook op schoolgebied, waar de school met de bijbel meer als een probleem dan als een zegen en een voorrecht wordt gezien, op het terrein van de geestelijke verzorging van de krijgsmacht en wat daarmee samenhangt, nu sommigen menen, dat Pro Rege wel kan verdwijnen en dat de 51 prot. chr. militaire clubhuizen maar algemene tehuizen moeten worden, zodat het humanisme tegenover die christelijke tehuizen geen tehuizen van een andere kleur behoeft te stichten. Een groep luchtmachtpredikanten heeft zich al in die geest uitgesproken, samen met een aantal aalmoezeniers. De leiding van het C.N.V. houdt in volle overtuiging vast aan de vakorganisatie op christelijke grondslag, maar er is onder de leden een verontrustend hoog percentage, dat daar indifferet tegenover staat.

De deconfessionalisering is een slijtageproces, waaraan alle christelijk organisatorisch leven zal bezwijken, als het doorzet.

En het pijnlijke is, dat sedert de bevrijding van meer dan een kerkelijke kant dit proces wordt bevordert, door het „getuigen” tegen wat men de verzuijing noemt, door kerkelijk imperialisme, dat alles voor de kerk en haar zeggenschap opeist, zodat een eigen christelijke taak van de organisaties overbodig wordt, en nog het meest door het streven, de prediking van het evangelie te doen onderduiken in het proclameren van een min of meer radicaal hervormingsprogramma, dat strikt beperkt blijft tot de aardse werkelijkheid.

De K.V.P. heeft hier zeer speciaal mee te maken, dat staat buiten kijf. Onlangs verklaarde een r.k. geestelijke: de r.k. kerk is thans onderworpen aan hetzelfde proces, dat zich in de hervormde kerk in een eeuw heeft voltrokken, waarbij de rechtzinnigheid rest als een modaliteit naast andere modaliteiten. In de ned. herv. kerk is het immers al tientallen jaren zo, dat er een brede zoom van vrijzinnigheid toe behoort, die slechts vage grenzen heeft met de onkerkelijkheid, en die in de politiek gekozen heeft voor de liberalen, de socialisten of de P.S.P. De A.R.P. en de C.H.U. vinden haar aanhang in de ned. hervormde kerk praktisch niet verder dan tot de midden-orthodoxie. En dan nog maar gedeeltelijk, met name wat de predikanten betreft.

Het is waarschijnlijk, het ligt geheel in de lijn van de ontwikkeling, dat het in de r.k. kerk niet zo zal gaan. Daar is in betrekkelijk korte tijd een vrijzinnigheid openbaar geworden, die tien jaar geleden nog niet denkbaar was. Verscheidene aalmoezeniers zijn eigenlijk niet eens meer vrijzinnig: zij zijn nog verder naar „links” opgeschoven. Het was lange tijd zo, dat Brabant een typisch rooms gewest was, met een eigen typisch roomse strijdbaarheid. Bra-

bantia nostra; Brabant were di! Nu raken er kerkgebouwen in verval en de discussie is aan de gang, of het weer zal zijn een bewuste herleving van een integraal rooms-katholicisme, of een omschakeling van de kerk tot een bundeling van maatschappelijke werkgroepen en activiteiten.

Daardoor komt de K.V.P. in de positie van de C.D.U. in Duitsland.

Maar dáár is het helemaal geen verschijnsel, dat zich bepaalt tot het r.k. erf. In verschillende streken in Duitsland, die van ouds voor overwegend protestants gelden — Evangelisch zegt men in Duitsland — maar waar nu geen kip meer in de kerk komt, heeft nochtans de C.D.U. een vrij sterke protestantse aanhang. Ook de leiders van de partij in die streken weten vaak nauwelijks de deur van de kerk te vinden. Als het zó ver is in het volksleven, dan is een christelijke partij een hachelijke zaak geworden. Zij wordt een bundeling van kleine groepen, die nog leven bij de bijbel, of zij wordt een massale middenpartij zonder religieuze wortels.

Maar daarom is het ook zo onlogisch, om deze deconfessionalisering te behandelen als een politiek vraagstuk zonder meer.

Wij weten niet, wat er van de r.k. kerk in Nederland zal groeien. Het is best denkbaar, dat de K.V.P. zich in verband met deze ontwikkeling een deel van haar aanhang, een groot deel zelfs, ziet „ontgroeien”, omdat dat deel, na eerst de band met de kerk te hebben losgesept, ook de politieke partij op chr. grondslag, en speciaal de partij, die zich aansluit bij het r.k. kerkelijk leven, de rug toekeert en zich richt tot andere partijen, die niet confessioneel willen zijn, zoals de P.P.R. of die helemaal geen politieke beginselen willen hebben, zoals D'66.

Dan zal de K.V.P. dezelfde positie hebben in de r.k. kerk als de A.R.P. en de C.H.U. in de ned. herv. kerk. (Wat er van de geref. kerken zal worden wat betreft de deconfessionalisering, dat blijft nog een beetje een vraag, maar in elk geval hebben ook partijen als D'66 en ook de P.S.P. hun aanhang in de gereformeerde kerken. We behoeven er alleen maar op te letten, wat er aan sommige chr. middelbare scholen gebeurt.)

Nolens heeft eens gezegd in de Tweede Kamer: de RK Staatspartij is de partij, de enige partij, voor alle rooms-katholieken in Nederland.

Dat is al lang niet meer zo. En het is denkbaar, dat de K.V.P. in de toekomst, evenals de prot. chr. partijen, alleen maar kerkelijke minderheden in zich verenigt.

In elk geval staat het wel vast, dat de K.V.P. momenteel het als chr. partij zwaarder te verduren heeft dan de belde prot. chr. partijen. Momenteel. Want vlak na de tweede wereldoorlog kozen verreweg de meeste kerkelijke leiders in de ned. hervormde kerk voor de P.v.d.A. en telde de P.v.d.A. 700 predikanten onder haar leden, die elke christelijke partijformatie als ongewenste en schadelijke verzuijing verwierpen.

Deze deconfessionalisering op politiek gebied (de term zelf deugt niet, zoals wij al hebben gezegd) zal de ondergang van de chr. partijen betekenen. Tenzij wij samen, in de eigen partij, maar ook samen met de andere christelijke partijen, volop trachten partijen te zijn met de bijbel. Die dus niet volstaan met kreten over inspiratie of zo, maar die leren willen, luisteren willen gehoorzamen willen omdat Christus het zegt in Zijn Woord.

Zulk een gezamenlijk zich gevangen geven onder het Woord van God betekent de ware samenbinding. Maar — meteen ook de uiterste verduidelijking van het fundamentele verschil met die partijen, die als partij van zulk een band met het Woord niets, maar dan ook niets willen weten.

DEMONSTRATIE WERKENDE JEUGD HAD POSITIEF EFFECT IN TWEEDE KAMER

DE demonstratie van de werkende jongeren van 1 november te Den Haag is zeer goed in de Kamer ontvangen. Vele sprekers maakten er gewag van en het is duidelijk, dat deze constructieve buitenparlementaire oppositie effect heeft gehad.

Maar alles kan niet tegelijk, hoe sympathiek, zo zei de heer Van Bennekom namens de A.R. fractie, de in de vele moties vervatte aansporingen ook zijn.

Zo zal voor 1971 waarschijnlijk gekozen moeten worden tussen een leerplichtverlenging en de invoering van een partiële leer- en vormingsplicht. De socialist Masman had hierover 'n motie ingediend, waarin de gelijktijdige invoering per januari 1971 werd gevraagd. Bij de stemmingen erover was het alsof de schoolstrijd weer even om een hoekje kwam kijken: de confessionelen (68) tegen en de oppositie en VVD (58) voor. Het was de liberaal Vonhoff vooral te doen om die leerplichtverlenging, omdat naar zijn idee de jongeren te vroeg in het arbeidsproces worden opgenomen.

Daar dacht de confessionele meerderheid duidelijk anders over. De leerplichtverlenging vindt men hier helemaal niet zo de prioriteit verdienen, omdat de kans ermee groot zou zijn, dat vele jongeren tegen hun zin in de schoolbanken zouden moeten blijven; van zo'n situatie mag niet teveel vormend effect worden verwacht. Juist voor deze categorie, zo stelde de K.V.P.-er Kleisterlee, mogen we resultaat verwachten van de vormingscursussen.

Overigens had staatssecretaris Grosheide al verklaard, dat die leerplicht ver-

lenging er a.h.w. vanzelf komt. Het percentage 15-jarigen dat geen enkel onderwijs volgt zal van 32 in '61 terug lopen tot 12 in 1970. De achterstelling wordt op den duur een geheel andere: het feit, dat ze geen onderwijs krijgen zal dan niet meer zo gelden, omdat het veel meer gaat om het gegeven dat ze nog steeds werkende jongeren zullen zijn. Het zat, aldus mr. Grosheide, in de nabije toekomst voor iedere 15 tot 18 jarige mogelijk moeten zijn een keuze te maken uit volledig dagonderwijs en, zoals de commissie-Lievegoed voorstelt, participatie onderwijs: dat is algemene vorming in de streekscholen gedurende enkele dagen per week en de rest van de week stage lopen in een bedrijf. De werkende jongeren mogen er nu nog wat bij leren; het moet zo worden, dat ze lerende jongeren zijn die er ook nog wat bij werken.

CURSUSGELD

Maar voor 1970 zit het er financieel eenvoudig niet in. Het gat, dat er komt door de afschaffing van de cursusgelden voor het part-time beroepsonderwijs (ongeveer 5 miljoen) wordt gedekt door een verhoging van de zgn. hobby-cursussen (naaien, koken, bloemschikken). Een amendement Kessel waarin 20 miljoen werd gevraagd („en laat de staatssecretaris niet zeggen dat het niet in 1970 kan als er wel ruimte is voor een belastingverlaging van 600 of 450 miljoen”) voor de vormingsplicht van alle 14- en 15 jarigen per augustus volgend jaar werd trouwens niet alleen op financiële gronden verworpen. Voor de invoering daarvan zijn, zo stelde de staatssecretaris, allerlei maatregelen in de sociale sfeer nodig zoals een voorwaardelijk arbeidsverbod, doorbetaling van het loon en met name ook een regeling om de kleine ondernemers niet te duperen.



J. A. van Bennekom

VOORWAARDELIJK ARBEIDSAANBOD

In ieder geval is dus nu al wel met spoed een advies aan de S.E.R. gevraagd over dat voorwaardelijk arbeidsverbod voor 15 jarigen. Het betekent, dat 25.000 jongeren per augustus volgend jaar alleen mogen werken als ze één dag in de week onderwijs krijgen. De heer Van Bennekom had de invoering van dit verbod noodzakelijk genoemd. T.a.v. de partiële leer- en vormingsplicht die er toch wel in '71 moet komen, stelde de anti-revolutionaire woordvoerder nadrukkelijk dat het een plicht en geen recht moet zijn. Hij vreesde namelijk dat anders bepaalde werkgevers mogelijk de voorkeur geven aan jongeren die van dat recht geen gebruik zouden maken, waardoor andere jongeren nadeel zouden ondervinden. Bovendien mag die vorming, zo stelde dhr. Van Bennekom tot slot niet te veel geïntegreerd worden met het beroepsonderwijs, te meer nu

bepaalde bedrijven nogal eens de indruk wekken een te sterk accent op de beroepgerichte scholing te leggen in plaats van op die algemene vorming.

ONDERWIJZERSTEKORT

Een belangrijk punt uit de rede van de heer Van Bennekom was zijn vrees (die door een afgelopen dinsdag gepubliceerde enquête op de pedagogische academies zeer gegrond bleek) over het te verwachten tekort aan onderwijzers voor het basis onderwijs. Als oorzaken signaleerde hij de verhoogde toelatingsdrempel tot pedagogische academies, zoals de kweekscholen tegenwoordig genoemd moeten worden, nu h.a.v.o. is vereist en de vele andere uitlooptmogelijkheden buiten het beroepsonderwijs die het h.a.v.o.-diploma heeft.

Het onderwijzer-zijn moet duidelijk aantrekkelijker gemaakt worden, zo concludeerde de heer Van Bennekom en hij suggereerde iets te doen aan de afschrikwekkend grote klassen. (daar was inmiddels iets aan gedaan) en aan de te schoolse inrichting, die academischer opgezet zou kunnen worden. Staatssecretaris Grosheide deelde de vrees en zegde toe op zeer korte termijn een onderzoek ernaar te laten instellen.

De heer Van Bennekom hield bovendien een herhaald pleidooi voor de ongedeelde driejarige opleiding. Die zou gefaseerd tot stand moeten komen: een deel per augustus volgend jaar en het overige gedeelte een jaar later.

Hierdoor zou het verlagen van de leerlingenschaal volgens dhr. Van Bennekom geen gevaar lopen. Mr. Grosheide toonde zich ook een voorstander van de ongedeelde opleiding, maar kon nog niet zeggen of de voorgestelde invoeringsdata mogelijk zouden zijn. Bovendien wilde hij het effect ervan op de wensen t.a.v. het verlagen van de leerlingenschaal op zijn departement nog eens nagaan.

De A.R. woordvoerder heeft evenzo gepleit dat bij de uitvoering van de mammoetwet de vrije keuze van de ouders voor levensbeschouwelijk gericht onderwijs niet in het gedrang mag komen.

Tenslotte stelde de heer Van Bennekom nog enige vragen over nieuwe examenregelingen (mr. Grosheide zegde een regeling toe, waarbij geen gecompliceerden meer bij het mondeling examen aanwezig zullen zijn en voorts dat naast een centraal opgezet schriftelijk examen de scholen ruimte krijgen voor een eigen aanpak van dat mondeling examen) en over de in het vooruitzicht gestelde financiële regeling voor de schippersinternen. De staatssecretaris verklaarde zich bereid het Fries als eindexamen vak mogelijk te maken evenals de expressievakken. H.B.

WIJ ONTVINGEN

LEEFRUIMTE VOOR DE FIETS

De fiets begint gelukkig weer „in” te worden. Veel mannen die bedenkelijk naar hun buikje kijken — want dat komt er van als men altijd maar in een auto zit — hebben de fiets herontdekt als een sportief vervoermiddel. Het bestrijdt de omvang van hun lendenen en het veroorzaakt veel minder moeilijkheden om een rijwiel te stallen dan een auto.

Er is een stichting die de naam „Fiets!” draagt. Mét een uitroepteken er achter. Men dringt er als stichting dus op aan, te gaan fietsen. Dat is mooi — ook voor politici. Men zal zich ongetwijfeld herinneren, dat er eens een minister geweest is, die vrijwel altijd per rijwiel naar zijn departement ging. Minister Kan op de fiets — zo werd hij talloze malen gefotografeerd. De genoemde stichting heeft een keurig boekje uitgegeven. Leefruimte voor de fiets, is de

titel er van en het gaat over de noodzaak van het treffen van voorzieningen met betrekking tot het stallen en parkeren van fietsen.

De fiets vervult in Nederland in het dagelijks verkeer een belangrijke rol. In het bijzonder voor de jeugd, die nog niet zelfstandig een gemotoriseerd voertuig mag besturen, is de fiets het aangewezen vervoermiddel. Maar we zien vaak bij scholen, bibliotheken, stations en dergelijke een fietsenchaos — omdat er onvoldoende stallingsvoorzieningen getroffen zijn. Daar nu komt dit boekje voor op. Met foto's geïllustreerd, wil het met name gemeentebestuurders attenderen op mogelijkheden om goede én voldoende fietsstallingen te creëren.

Een alleraardigst en nuttig boekje. Vooral fietsers zullen blij zijn, dat aan hun karretje door een echte stichting aandacht geschonken wordt. J.W.O.

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

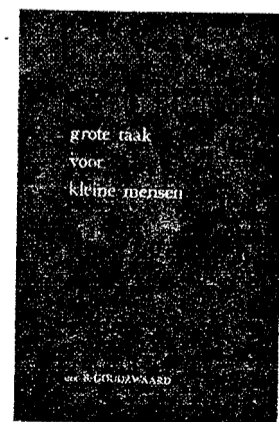
een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam.

Uw apotheker of drogist heeft het.



GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD



Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuiperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

VERDELING BESTAAND WONINGBESTAND ZEKER ZO BELANGRIJK ALS TOTALE PRODUCTIE

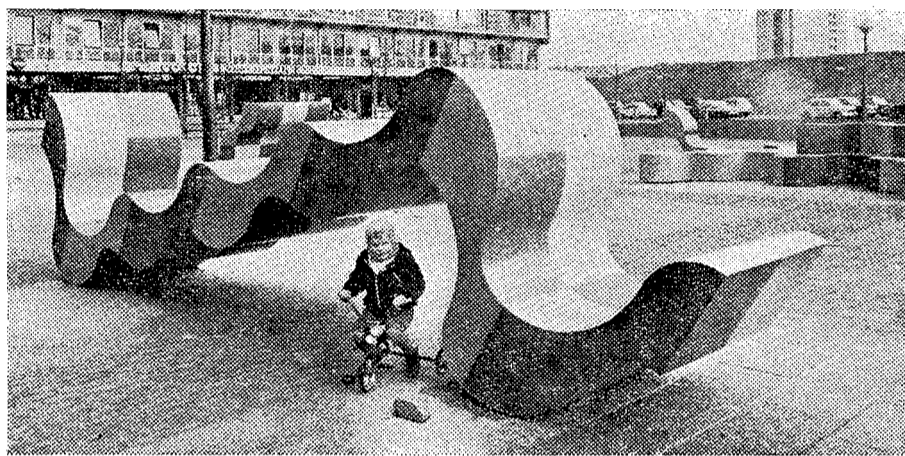
HET hoofdpunt is de vraag hoe wij aan een goede, passende en betaalbare huisvesting komen voor de lagere inkomensgroepen. Dit is en blijft in de komende jaren naar mijn mening het grote vraagstuk in het woningbouwbeleid." Aldus mr. W. Aantjes tijdens zijn rede in de Tweede Kamer ter gelegenheid van de behandeling van de begroting voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Naar zijn gevoel wordt te veel het accent gelegd op de totale produktie, terwijl de verdeling van het bestaande woningbestand zeker zo belangrijk is. Voor een betere verdeling van het woningbestand ziet de heer Aantjes twee middelen: het meer binden van het subsidie aan de behoefte en de doorstroming.

GOEDE ANALYSE

De Raad voor de Volkshuisvesting, zo vervolgde de heer Aantjes, heeft in zijn advies een goede analyse gegeven van het vraagstuk van de doorstroming. De Raad heeft gesteld dat de doorstroming weliswaar dringend noodzakelijk is, doch dat de door de regering aanvaardbare maatregelen naar vermogen moeten worden doorgevoerd. Volgens de Raad is de doorstroming geen zelfstandig vraagstuk. Voorts was de Raad van mening dat men het niet te veel moet zoeken in maatregelen die rechtstreeks op de versnelling van de doorstroming zijn gericht en dat er betrekkelijk weinig passende alternatieve woningen voorhanden zijn. De heer Aantjes vond dat het advies van de Raad met zoveel reserves is omkleed, dat hij zeer sceptisch stond ten aanzien van de mogelijkheid om daarmee tot een werkelijk effectieve doorstroming te komen. De suggesties van de Raad voor de Volkshuisvesting vond hij voor een groot deel terug in de circulaire aan de gemeentebesturen en de woningcorporaties, die 10 november j.l. is verzonden. Hij was blij met de gehele aanpak, die daarin tot uitdrukking komt. Maar het sluitstuk ontbreekt. De minister is sterk gepoorterd voor het voeren van overleg met gemeentebesturen en woningbouwcorporaties, maar tot nu toe heeft dat weinig resultaat gehad. „De circulaire is zeer goed en concreet, maar de vraag blijft, als alle vorige circularen niet hielpen, waarom deze circulaire dan wel zou helpen. Een sanctie is naar mijn mening onontbeerlijk". Naar aanleiding van de rede van de heer Van Haersma Buma, voorzitter van de Nationale Woningraad tijdens het laatste congres van die raad, merkte de heer Aantjes op:

KIEZEN

„Wat weegt het zwaarst: dat de doorstromingskandidaten eerst een alternatief krijgen dat voor hen aan alle kanten passend is, of dat degenen, die niets hebben en voor wie er geen andere oplossing is, worden geholpen? Deze twee dingen moeten wij tegen elkaar afwegen en wij moeten er tussen kiezen. Zolang wij het accent eenzijdig en uitsluitend op de ene kant leggen, zijn het mooie woorden, maar komt er van de werkelijke doorstroming niets terecht. Als wij niet bereid zijn, ook impopulaire maatregelen te nemen, dan moeten wij maar ophouden met te zeggen dat wij bereid zijn alles te doen om deze men-



sen werkelijk uit hun huisvestingsnood te helpen. De ontruiming via artikel 18 van de Huurwet is natuurlijk impopulair, maar ik herhaal dat wij moeten kiezen en dat wij eindelijk eens veel bezwaren voor lief moeten nemen om degenen te helpen die het meest in de klem zitten".

De heer Aantjes besloot aldus: „Wat doet de minister als de suggesties van zijn circulaire niet worden opgevolgd? Hij vraagt van de gemeenten en van de woningbouwverenigingen per kwartaal een verslag van wat zij t.a.v. de doorstroming hebben gedaan. Als dat kwartaalverslag aangeeft, dat er te weinig of niets is gebeurd, is de minister dan bereid zijn contingentiebeleid als sanctie effectief te hanteren?" De heer Van den Doel (P.v.d.A.) twijfelde eveneens aan het nut van een ministeriële circulaire zonder meer. Hij verlangde voor 1970 5000 premiewoningen extra. Deze zouden dan door de woningbouwverenigingen moeten worden gebouwd in de grote agglomeraties met veel krotten. De nieuwe woningen zouden moeten worden betrokken door bewoners van goedkopere woningen, die in staat zijn een hogere huur te betalen. De aldus vrijkomende woningen zouden dan kunnen worden bestemd voor de bewoners van krotten.

De heer Wiegel (V.V.D.) vroeg de minister een proef te nemen met huurliberalisatie in niet-geliberaliseerde gebieden van vooroorlogse middenstandswoningen. Hij achtte het volstrekt onrechtvaardig dat bewoners van deze huizen, die vaak voor zeer lage prijzen worden verhuurd, de hand boven het hoofd wordt gehouden.

Heel anders dacht de heer Andriessen (K.V.P.) over dit probleem. Hij erkende de waarde van de doorstroming ter leniging van de huisvestingsnood, maar waarschuwde voor overschatting van het effect daarvan. De in de ministeriële circulaire aangegeven huurquote van 1/6 van het inkomen als grens voor de doorstroming achtte hij te ver gaan. Hij wenste vast te houden aan het advies van de Raad voor de Volkshuisvesting, die een huurquote van 1/7 had voorgesteld. Evenmin wenste spr. mee te gaan met de wens van de heer Aantjes, de doorstroming door middel van sancties te stimuleren.

GEEN SANCTIES

Minister Schut zei in zijn antwoord, dat bij de contingentie van woningen de doorstroming een belangrijke rol moet spelen. De gemeentebesturen en woningbouwverenigingen zullen precies moeten aangeven wat zij op het gebied van de doorstroming hebben gedaan. „Als blijkt, dat zij weinig of niets op dit punt gedaan hebben, zullen hun aanvragen om contingenten op het departement geen gunstig onthaal vinden", aldus de minister. Maar hij weigerde in te gaan op de suggestie van de heer Aantjes om bij gebrek aan medewerking aan doorstroming sancties toe te passen. Hij kon onmogelijk een algemene regel stellen, waarbij met sancties of extra-contingenten het beleid van de gemeenten en woningbouwverenigingen inzake de doorstro-

ming wordt gestraft of beloond. De minister beriep zich daarbij op de verscheidenheid van de gemeenten en woningbouwverenigingen die elk hun eigen specifieke problemen hebben.

De heer Aantjes was door deze argumentatie niet overtuigd. Bij interruptie merkte hij op dat hij niet begreep waarom de minister, als het resultaat van zijn laatste circulaire tegenvalt, niet met sancties komt. Natuurlijk moet de minister rekening houden met alle bijzondere omstandigheden die zich kunnen voordoen. In tweede termijn diende de heer Aantjes dan ook een motie in, mede-ondertekend door de heren Tolman (C.H.U.), Van den Doel (P.v.d.A.), Nypels (D'66) en Wiegel (V.V.D.), waarin hij er bij de minister op aandringt de omvang van de woningcontingenten af te stemmen op de medewerking van de gemeenten aan de doorstroming.

De heer Wiegel besteedde in zijn rede uitvoerig aandacht aan de problemen in de Haagse agglomeratie. Hij vroeg voor 1970 extra-bouwvergunningen en subsidies ten behoeve daarvan. Voor 1971 wenste hij een zodanige verschuiving van de verdeling van woningwetwoningen over het gehele land, zodat in het Westen meer woningen kunnen worden gebouwd.

De heer Andriessen (K.V.P.) drong er bij de minister op aan een proef te nemen met woningcontingentering in geld, in plaats van in eerbetenen. De gemeenten moeten ruimere mogelijkheden krijgen om te bepalen hoe en wat men wenst te bouwen.

Alle fracties waardeerden het plan van de minister om in 1970 individuele huursubsidies te verstrekken aan minder draagkrachtige bewoners van relatief dure nieuwere huurwoningen. Ook het plan van de minister om in vijf jaar tijds 60.000 bejaardenwoningen te bouwen vond allerwege instemming.

DEN HAAG

In zijn antwoord aan de heer Wiegel verklaarde de minister, dat in de agglomeratie Den Haag weinig belangstelling bestaat voor groot elementenbouw. Als de agglomeratie Den Haag het woningbestand wil opvoeren dan zal zij meer elementenbouw moeten toepassen.

Wanneer de agglomeratie voor 1 januari 1970 hiervoor plannen gereed heeft, dan zal de minister uit bepaalde reserves gelden beschikbaar stellen.

De minister erkende dat de agglomeratie Den Haag een der haarden in de huisvestingsproblematiek is, waarvan oplossing dringend gewenst is. De agglomeraties Amsterdam, Rijnmond en Utrecht hebben betere bouwprestaties geleverd, aldus minister Schut.

J. v. R.

COMMUNIQUE MODERAMEN

VAN 13 NOVEMBER J.L.

Het moderamen van de A.R.P. heeft heden vergaderd naar aanleiding van de besluiten van het Partij Convent op 8 november j.l., om daaraan uitvoering te geven.

Besloten werd o.m. tot instelling van enkele commissies, waarvan de samenstelling binnenkort zal worden geregeld.

Het moderamen bevestigt, dat op het Partij Convent twee besluiten zijn genomen, namelijk één gericht op de vaststelling van een eigen program van actie, en één gericht op de wenselijkheid om vervolgens te komen tot het opstellen van een gezamenlijk urgentieprogram.

Ten aanzien van een eigen program van actie herinnert het moderamen er aan, dat in het werkschema van de partij voor het seizoen 1969-1970 reeds rekening is gehouden met de behan-

deling van een concept-program van actie door het Centraal Comité in de eerste helft van 1970. Het moderamen is van oordeel, dat, gezien de discussies op het Partij Convent, de procedure enigszins vervroegd moet worden, zodat ook de kiesverenigingen gelegenheid krijgen zich vóór het voorjaars-Partij Convent 1970 uit te spreken over een concept-program van actie in hoofdlijnen.

De resolutie van het Partij Convent houdt in, dat een gezamenlijk urgentieprogram voor de volgende regeringsperiode eerst tot stand zal kunnen komen na het voorjaars-Partij Convent. Dit betekent uiteraard niet, dat geen andere contacten tussen de drie partijen zullen kunnen plaatsvinden, zoals voorzittersoverleg, commissie Duidelijkheid en andere contacten over ontwikkelingen in de drie partijen.

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

ENGAGEMENT BRENGT NOODZAAK MEE TOT RECHTVAARDIGE HORIZONTALE EN VERTICALE SPREIDING

DOOR DRS. K. DE JONG OZN.

Op 4 januari 1920 brak in Amsterdam een algemene toneelstaking uit. Vele toneelspelers staakten uit protest tegen hun zeer lage bezoldigingen en tegen hun zeer labiele sociale positie. Het was een gerechtvaardigd protest.

Tot en met de Tweede Wereldoorlog moesten in ons land de toneelspelers werken voor een zeer laag salaris. En ook de toneelgezelschappen hadden een heel wankel bestaan. Ze hielden het meestal maar enkele maanden uit, waarna ze, vaak om financiële redenen weer ontbonden werden. Bekend is bijv. het faillissement van Herman Heyermans als toneeldirecteur. In een brief aan Galsworthy schreef hij eens: „Een Hollands schrijver, die gek genoeg was de lasten van het theaterdirecteurschap over te nemen, blijft altijd een bedelaar met handschoenen aan, keurig geschoren, maar zonder chequeboek”.

SUBSIDIE

De subsidies voor de toneelgezelschappen waren tot aan de Tweede Wereldoorlog erg laag: men mocht van geluk spreken als de overheid hier en daar of af en toe eens iets deed. Een uitzondering vormde ons koninklijk huis. Koning Willem III steunde jarenlang de „Koninklijke Vereeniging het Nederlandsch Tooneel” met een subsidie van f 25.000,— per jaar, en verstrekte ook studiebeurzen aan jeugdig toneel talent. Koningin Wilhelmina heeft die subsidie later verhoogd. P.m. 1920 bedroeg zij f 50.000,— per jaar.

Na de Tweede Wereldoorlog is ook op het gebied van de financiering van het toneel veel veranderd. Ons land kent momenteel 12 beroepstoneelgezelschappen, die voor een groot deel door de rijksoverheid, en verder door de lagere en plaatselijke overheden gesubsidieerd worden. Deze 12 gezelschappen zijn als volgt onder te verdelen:

- a. 1. De Nederlandse Comedie te Amsterdam,
2. De Haagse Comedie te 's Gravenhage,
3. Het Nieuw Rotterdams Toneel te Rotterdam.

Deze gezelschappen, populair de „Grote

Drie” genoemd, bepalen zich voornamelijk tot het spelen in de drie grote schouwburgen van de reeds genoemde steden, en tot het spelen in de provincie, maar dan uitsluitend in de grote schouwburgen. Gedurende het weekend spelen ze permanent in de standplaats.

b. de regionale gezelschappen, te weten

1. Toneelgroep Theater te Arnhem

2. Toneelgroep Globe v.h. Ensemble te Eindhoven.

c. de spreidingsgezelschappen te weten:

1. De Noorder Compagnie te Groningen

2. Toneelgroep Centrum te Amsterdam

3. Toneelgroep Studio te Amsterdam

4. Het Amstel Toneel te Amsterdam

5. De Nieuwe Comedie/Toneelgroep Arena te 's Gravenhage

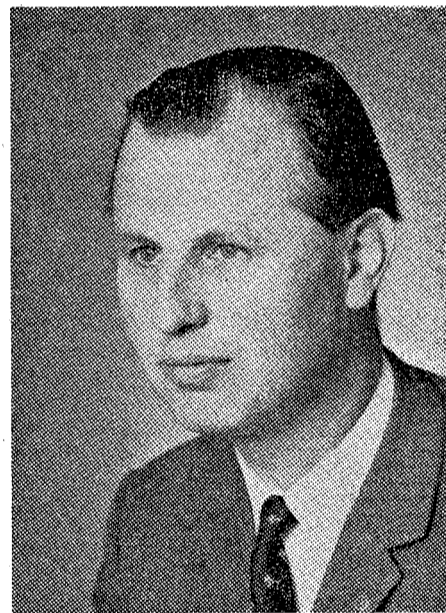
6. Toneelwerkgroep Proloog te Eindhoven

7. Het Groot-Limburgs Toneel te Maastricht.

De gezelschappen onder b. en c. spelen in geheel Nederland en voornamelijk „in de provincie”. Zij spelen dus veel in de kleine plaatsen waar de „Grote Drie” niet komen. De onder c.5 en c.6 genoemde groepen spelen voornamelijk

voor de jeugd. De toneelgroep Studio is ons z.g. „laboratorium-theater” en speelt vrijwel uitsluitend avant-gardetoneel.

In het jaar 1968 is aan de twaalf gesubsidieerde gezelschappen een subsidie verstrekt van p.m. 15 miljoen gulden. Het aantal toneelbezoekers bedroeg 1.515.000, zodat door de overheid er bijna f 10,— per bezoeker is bijgelegd. In het seizoen 1967/68 gaf het gezelschap Centrum 461 voorstellingen, De Nederlandse Comedie 458 (om enkele toppen te noemen). Als men het aantal dagen dat er zo'n seizoen gespeeld wordt eens (heel hoog!) op een kleine driehonderd stelt, dan stuit men automatisch op het zo verfoeide verschijnsel van de doublure. Dat is dat een gezelschap twee verschillende stukken in twee verschillende steden op dezelfde avond speelt. Hierdoor kan men een stuk praktisch nooit de gewenste bezetting geven, omdat de groep steeds over verschillende stukken verdeeld moet worden, die tegelijk gespeeld moeten worden om aan het gewenste aantal speelbeurten te komen. In de twintiger jaren zijn er wel toneelgroepen geweest



Dr. K. de Jong Ozn.
Rector Chr. Lyceum voor Zeeland.

die zo aan ruim 900 speelbeurten per seizoen kwamen.

SPREIDING

De bovengenoemde aantallen speelbeurten leiden als vanzelf de gedachten naar de veelbesproken toneelspreiding, of „het spelen in de provincie” zoals het spelen buiten de Randstad Holland door de spelers vaak genoemd wordt. De hoofdmotieven hiervoor zijn ten eerste om zoveel mogelijk mensen in de gelegenheid te stellen goed toneel te zien, en ten tweede een door de overheid opgelegde verplichting.

Hier volgen nu enkele cijfers over die toneelspreiding. In de provincie Noord Holland werden in het seizoen 1967/68 de meeste voorstellingen gegeven t.w. 1047 met een gemiddelde zaalbezetting van 379 bezoekers per voorstelling. (Het betreft hier, en ook bij de volgende cijfers steeds de door de 12 hiervoor genoemde toneelgezelschappen gegeven voorstellingen). Het laagste aantal voorstellingen door deze gezelschappen werd gegeven in Zeeland t.w. 31; gemiddelde zaalbezetting daar 410.

Als we het aantal voorstellingen vermenigvuldigen met de gemiddelde zaalbezetting dan krijgen we het totaal aantal bezoekers per provincie. Delen we dit aantal op het totale aantal bewoners van een provincie, dan krijgen we een verhouding, die ik „de toneel-dichtheid” van een provincie zou kunnen noemen.

Hier zijn de uitkomsten: Groningen 1:12, Friesland 1:16, Drente 1:14,





Overijssel 1:13, Gelderland 1:10, Utrecht 1:10, Noord Holland 1:5, Zuid Holland 1:8, Zeeland 1:23, Noord-Brabant 1:10, Limburg 1:14. De volgende cijfers betreffen de zaalbezettingsgraad per voorstelling per provincie. Groningen 64,2, Friesland 63,0, Drente 65,3, Overijssel 66,8, Gelderland 62,3, Utrecht 57,3, Noord Holland 56,9, Zuid Holland 64,1, Zeeland 83,5, Noord Brabant 60,2, Limburg 64,1. De gemiddelde opbrengst per voorstelling was in hele gulden: Groningen 2590, Friesland 1175, Drente 1293, Overijssel 2641, Gelderland 1967, Utrecht 2084, Noord Holland 1387, Zuid Holland 2030, Zeeland 2622, Noord Brabant 2324, Limburg 2394.

Enkele merkwaardige cijfers licht ik hier even uit: Zeeland had het laagste aantal voorstellingen, maar veruit de hoogste gemiddelde zaalbezetting en ook veruit de hoogste gemiddelde opbrengst per voorstelling. Noord Holland daarentegen had met het hoogste aantal voorstellingen de laagste gemiddelde zaalbezetting en ook, als men er rekening mee houdt dat het de duurste gezelschappen heeft, een zeer lage gemiddelde opbrengst per voorstelling. Zo bracht de Nederlandse Comedie b.v. in Zeeland gemiddeld 4250 gulden per voorstelling op, in Noord Holland 1536 gulden. Zit er hier iets scheef?

Na het seizoen 1967/68 is er op het gebied van de toneelspreiding nogal wat veranderd. Men had n.l. bij verschillende gezelschappen grote bezwaren tegen deze manier van spreiden, met name tegen het hiervoor genoemde doubleren. Dit kostte veel reizen en het ging ook ten koste van de kwaliteit: nooit kon men eens tot een ideale rolbezetting komen.

REGIO-INDELING

De Nederlandse Comedie ging de zaak aanpakken. Uit dit initiatief is een overleg tussen alle gezelschappen ontstaan dat tot het volgende nieuwe toneelplan leidde. De Nederlandse Comedie zou enkelvoudig spelen, de Haagse Comedie en het Nieuw Rotterdams Toneel half. De vrijgekomen voorstellingen zouden worden overgenomen door de andere gezelschappen. Maar dat overnemen zou niet mogen betekenen: meer reizen... Toen kwam het plan van de regio-indeling. Dit gehele plan zal in een tijdvak van een onbekend aantal jaren worden verwezenlijkt. De uiteindelijke bedoeling is dat over een

aantal jaren een gezelschap maar met één regio te maken heeft. Maar op incidentele tournees kunnen daar andere gezelschappen worden geëngageerd. Die tournees moeten dan gaan langs de z.g. streek-centra. Zoals bekend heeft Minister Klompé in het najaar van 1968 dit plan voorlopig goedgekeurd.

Wat dit in de praktijk betekent blijkt o.a. uit de volgende cijfers. De Nederlandse Comedie in 1967/68 458 voorstellingen, in 1968/1969 336. Nieuw Rotterdams Toneel 399 — 356, De Haagse Comedie 418 — 366, maar Centrum 461 — 452, Globe 323 — 364 en Theater 407 — 417.

Na deze uiteenzetting van de feitelijke situatie volgen hier nu een aantal kanttekeningen.

1. De subsidiëring van de gezelschappen heeft een belangrijke verbetering van de financiële en sociale positie van de akteur tot gevolg gehad. De „transfer-markt” van de acteurs aan het einde van het seizoen, is ook lang zo levendig niet meer als enkele decennia geleden. Ondanks alle voordelen van deze stabilisatie krijgt men toch wel eens de indruk dat er ook een zekere verstarring optreedt: men heeft een vast inkomen en speelt wel.

De meest deskundige recensies van een gespeeld stuk worden geschreven als het in de standplaats van het gezelschap in première gaat. Als men enige tijd later de zoveelste voorstelling van hetzelfde stuk in de provincie ziet, kan men zich toch vaak niet aan de indruk onttrekken, dat het peil sinds de première aanmerkelijk gedaald is.

2. Nu er bij het nieuwe toneelplan minder gedoubleerd hoeft te worden, kan men tot een betere bezetting van vele stukken komen. Voor sommigen ligt het ideaal nog verder, n.l. één topgezelschap waarin alle goede acteurs verenigd zijn. Hoewel dit zuiver artistiek gezien heel goed te verdedigen valt, lijkt het me vanuit sociaal standpunt toch maar gelukkig dat dit voorlopig niet gebeurt. Want, nu bij het nieuwe spreidingsplan verschillende regio's praktisch op één gezelschap aangewezen zijn, levert dit voor die gebieden al het nadeel op dat ze maar weinig werkelijke „top-voorstellingen” te zien krijgen. Worden nu uit het gezelschap dat we regelmatig zien spelen ook nog de beste spelers weggehaald, dan komen ze er helemaal bekaaid af. Het nieuwe toneelplan werkt toch al de „randstad-kultuur” in de hand.

EIGEN GEZICHT

3. De bestaande toneelgezelschappen zijn er praktisch alle op uit een duidelijke

„eigen gezicht” te ontwikkelen of te houden, zowel wat betreft de speelstijl alsook de repertoire-keus. Dit is heel goed te billijken, maar terwille van de spreiding moet men zich toch wel enige beperkingen opleggen. Als men in een bepaalde regio praktisch op één gezelschap is aangewezen, heeft dit min of meer de plicht zo'n groot mogelijke variatie in zijn repertoire aan te brengen. Men kan dan dus niet uitsluitend z.g. modern toneel gaan brengen en evenmin alleen maar het meer traditionele repertoire. Het is, dacht ik, van groot belang dat er steeds meer contact ontstaat tussen de toneelgezelschappen en hun publiek. Niet alleen om te peilen hoe de belangstelling ligt, maar ook om het gekozen repertoire zo te presenteren dat dat publiek steeds meer toneelbewust wordt. Dit wil zeggen dat men niet in de eerste plaats naar de schouwburg gaat om „het avondje uit”, maar dat men bewust kiest voor een bepaald stuk.

Aan de andere kant moet men het publiek er ook niet in laten lopen door ze in de waan te laten dat ze „een avondje uit gaan” (wat ieders goed recht is), terwijl ze in de schouwburg geestelijk het ene pak slaag na het andere krijgen.

4. Over het repertoire ook nog de volgende opmerkingen. De meeste gezelschappen zijn er zo bezeten van het allernieuwste, het aller-origineelste te brengen, dat het goede dat z'n waarde heeft bewezen, te spoedig vergeten dreigt te worden. Met dit „goede” bedoel ik dan nog niet eens het z.g. klassieke repertoire, maar met name de waardevolle stukken uit de tijd tussen 1945 en 1960. Men zou toch eens wat nuchterder moeten worden ten opzichte van het eigentijdse en de mode van de dag. Natuurlijk heeft dat eigentijdse een duidelijk recht van bestaan, en het is ook toe te juichen dat de overheid experimenten van avant-garde toneel subsidieert. Maar we hebben toch een gezelschap dat aangewezen is als z.g. laboratorium-theater, n.l. het gezelschap Studio te Amsterdam.

5. Uit de cijfers over het toneelbezoek in de verschillende provincies blijkt wel dat hoe dichter men bij de randstad komt hoe hoger verhoudingsgewijs het bezoekcijfer is. Dit zegt echter nog niets over de belangstelling, want het z.g. bezettingspercentage is in de provincie juist hoger dan in de randstad. Ik meen daar toch de conclusie uit te mogen trekken dat het aantal voorstellingen buiten de randstad eigenlijk moet toenemen.

D.w.z. er moet nog meer horizontale spreiding worden toegepast. De spreiding

dingsgezelschappen voelen daar nog wel voor, maar de „grote drie” zijn er moeilijk toe te krijgen. Het is bekend dat de zakelijke directies van deze gezelschappen tegenover de uitkoopinstaties in de provincies soms ronduit een onhebbelijke houding aannemen. schappen door de hoge subsidies en al-Het gevaar dreigt dat deze gezelschappen andere voorrechten te „gevestigd” gaan worden.

VRIJE PRODUCTIES

In de provincie dreigt de plaats van het gesubsidieerde toneel steeds meer te worden ingenomen door de z.g. vrije producties. Dit zijn incidenteel gevormde toneelgroepen die licht verteerbare stukken, vaak musicals, spelen, maar die geen subsidie ontvangen. Ook de vele cabarettgroepen zou men tot deze categorie kunnen rekenen. Deze soorten theater hebben duidelijk een recht van bestaan, maar zij moeten toch niet gaan overheersen. De laatste jaren zijn er in de provincie een groot aantal goed-geoutilleerde schouwburgen gebouwd: de klachten over de slechte toneel-ouillage die men van de kant van de beroepsgezelschappen vaak hoorde, gaan dus steeds minder op. Wanneer deze nieuwe schouwburgen niet te ver van de Belgische of Duitse grens liggen, gaan de directies er zelfs af en toe toe over om Belgische of Duitse gezelschappen te laten optreden, „omdat ze de Nederlandse gezelschappen te weinig kunnen krijgen”.

6. De laatste tijd wordt steeds meer aandacht besteed aan de z.g. verticale spreiding. Dit is het streven om meer lagen van de bevolking te laten nemen aan het toneelleven. Het verschijnsel dat schouwburgbezoek „het avondje uit” voor de bovenlaag van de bevolking was, behoort nog niet helemaal tot het verleden. Sinds vorig jaar hebben vele gezelschappen een functionaris voor die verticale spreiding in dienst. Het goede voorbeeld is hierbij meen ik gegeven door Studio en door Proloog.

Ook vele schouwburgen gaan de laatste tijd activiteiten op dit gebied ontplooiën. Zo laat men al bussen uit de omliggende dorpen naar de voorstellingen rijden. De buskosten worden dan voor een belangrijk deel door subsidie gedekt. Speciaal ten gerieve van de jeugd is het jeugdpasspoort ingesteld, dat al voor vele jongeren de weg naar de schouwburg heeft geopend. De Stadsschouwburg in Eindhoven heeft het laatste jaar bijzonder de aandacht getrokken door de voortvarende en zeer originele manier waarop men erin geslaagd is het publiek de gang naar de schouwburg te vergemakkelijken. De voorverkoop van de kaarten geschiedt daar b.v. in alle Boerenleenbanken in Eindhoven en omgeving!

Het Nederlandse toneel propageert de laatste tijd dikwijls de noodzaak Tot het maatschappelijk engagement, d.w.z. het toneel moet duidelijk in deze maatschappij staan en daarbij een katalyserende werking hebben. Ik hoop dat men steeds meer gaat inzien dat dit engagement ook duidelijk meebrengt de noodzaak tot een rechtvaardige horizontale en verticale spreiding.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

VRAGEN OVER DIENST- PLICHT

In Trouw van 11 oktober j.l. las ik de zin: Een andere opmerking van Walburg: het is alleszins *billijk* de salariëring van de dienstplichtige militairen op *korte termijn* op te voeren tot een redelijk jeugdloon. (Pag. 13, 4e kolom).

Toen ik deze zinnen las van de „defensiespecialist” gingen mijn gedachten terug naar het verleden.

Komend uit een gezin met 5 jongens had ik de eer om als eerste 's Konings wapenrok te dragen. De wedde was als rekrut in 1955 75 centen per dag. Gelegen in Ossendrecht was je afhankelijk van vrij vervoer om nog eens thuis te komen (met gesloten kraag en hoge kistjes). De dienstdag was toen 18, 21 of 24 maanden (voor mij 21 mnd.) Twee jongere broers vervulden op dezelfde basis hun plichten. Uit één gezin dus 3 dienstplichtigen met volledige dienstdag. Daarna diverse herhalingen.

Thans vervul ik als „noodwachtplichtige” bij de BB een functie als ABC verkenner, sinds 11 oktober '63 tot 1975 voor f 1,50 per avond van 4 uur (met reistijd meegerekend). Mijn twee oudste broers zijn nog gewoon dienstplichtig. Mijn jongste broer heeft reeds een oproep (had broederdienst) als noodwachtplichtige bij de BB.

Al met al een vrij zwaar belast gezin naar de tegenwoordige maatstaven gerekend. Naar ik meen kan het tweede lid van het gezin thans al onder bepaalde omstandigheden voor broederdienst in aanmerking komen. Ook de eerste opkomstplicht is naar ik meen verkort. Voorts zijn allerlei faciliteiten verleend of verbeterd. (Burgerkleding dragen, hogere betalingen, langere verloven etc.) Wat ik mij afvraag is dit: Komen er verkiezingen en wil de heer Walburg stemmen trekken of is het hem ernst?

Als de heer Walburg de woorden „*billijk*, *korte termijn* en *redelijk* noemt zou ik hem willen vragen is het niet billijker en redelijker dat huisvaders tot

40 jaar als gezinshoofd voor *verplichte* uren (ik denk aan de minimumloners) een *redelijke* vergoeding mogen ontvangen en dan op *'korte termijn*'. En voorts als de aantallen dienstplichtigen benodigd voor de eerste oefening terug kunnen lopen kunnen dan de aantallen noodwachtplichtigen niet wat sneller aangevuld worden, zodat de wat oudere garde bedankt kan worden. Als ik er aan denk dat er tot voor kort nog noodwachtplichtigen met „Indiëjaren” dienden en dat de jeugd van nu, 19 jaar oud, al een zéér redelijke kans maakt, zelfs bij goede gezondheid, om geen enkele dienstplicht te moeten vervullen, dan zijn voor mij de woorden redelijk en billijk acceptabel maar dan op het *gehele vlak* van defensie en Burgerbescherming.

Het bovenstaande is niet bedoeld om mij persoonlijk van enige plicht te onttrekken of te klagen van wat was het altijd zwaar, maar wat mij wel opvalt is dat de huidige jeugd door een meer democratische opvang naar mijn mening wordt bevoordeeld boven een groep die ook rechten heeft, maar in een vergeten hoek zit.

De noodwachtplichtige tot 1975

t Harde

H. v. d. Kolk

Wij verzochten de heer Tj. Walburg, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, o.a. belast met defensiezaken om commentaar. Dit volgt hieronder. Red.

EVENALS bij de heer V. d. Kolk gaan ook mijn gedachten wel eens naar het verleden. Ik denk dan altijd met veel respect terug aan de dienstplichtige militairen die soms langer dan anderhalf jaar voor een appel en een ei, bij wijze van spreken, hun land en volk moesten dienen.

Voor de tweede wereldoorlog kreeg men 15 cent per dag na de oorlog 60-75 cent per dag en geleidelijk werd dit in 1963 f 1,25 per dag.

Daarna is wel wat bereikt. Er ging geen jaar voorbij of ik, en met mij vele andere afgevaardigden in de Tweede Kamer, hebben er bij de respectievelijke ministers van Defensie op aangedrongen, om wat te doen voor de jongens, die de lasten van de dienstplicht moeten dragen.

Dat is gelukkig niet zonder resultaat gebleven want het is nu in 1969 zover dat de wedde van een dienstplichtig soldaat plus minus f 4,50 per dag is.

Is dat nu een redelijk bedrag? Naar mijn mening niet. Redelijk en billijk zal het zijn als de wedden van onze dienstplichtige militairen het gemiddelde van de jeugdwedden hebben bereikt.

Ik weet niet precies hoe hoog die zijn, maar het zal toch wel in de buurt van 8 à 9 gulden per dag liggen.

Het punt waar het om gaat is n.l. dat vier van de tien jonge mannen in ons land dienstplicht vervullen, dus zes zijn vrij.

Nu is er over dit punt — wedde van de dienstplichtigen — o.a. een commissie aan het studeren. De zgn. commissie-Peijnenburg. Ik heb goede hoop dat er voor onze dienstplichtige militairen iets goeds uit deze studie komt. Dat ook deze commissie dus met ons tot de conclusie komt, dat de toestand zoals die nu is, — vier van de tien, voor een appel en een ei —, terwijl 6 anderen ongehinderd voort kunnen gaan met verdienen, studeren, promotie maken in de burgermaatschappij, toch niet redelijk en billijk is.

Wij willen wachten op het rapport, dat waarschijnlijk begin volgende maand uitkomt over dit punt. Wij hebben vertrouwen in minister Den Toom, dat hij het dan met prioriteit zal behandelen zodat ook mogelijk met terugwerkende kracht, — want eerder dan maart volgend jaar zal het zijn beslag wel niet krijgen — vanaf 1 januari 1970 weer een stap gedaan kan worden naar de gewenste toestand van een redelijke jeugdwedde of een wedde gelijkgesteld met beroepssalarissen.

Dit heeft niets met stemmen trekken te maken, geachte heer V. d. Kolk. Ik meen dat het redelijk en billijk is dat het zover moet komen. Als u mij vraagt waar moet het vandaan komen, dan weet ik wel waar het niet vandaan mag komen, n.l. van de begroting van Defensie.

Ik wil n.l. niet in de toestand komen, dat wij straks een leger hebben met goed gevulde beurzen met geld, bij bedreigde grenzen, — we zullen niet hopen, dat het ooit weer zo ver komt — maar met inferieure bewapening.

Waar het dan wel vandaan moet komen: van ons, van het volk, dat zullen we voor die jongens over moeten hebben, want ze staan voor de vrede en de vrijheid en veiligheid van ons allen.

Nu de BB. Vele jaren heb ik bij de behandeling van de civiele verdediging en Bescherming Bevolking tegen de minister van Binnenlandse Zaken gezegd, dat het niet juist is dat voormalig dienstplichtige militairen na hun militaire taak, nog eens noodwachtplichtig worden in de B.B.

In deze humane organisatie, die zich ten doel stelt mensen te redden behoren zij, die vrijgesteld zijn voor militaire dienst. Aanvankelijk wilde de overheid hier niet aan. Maar ik ben blij dat ik kan zeggen, dat het nu toch zover is.

D.w.z. de minister heeft plannen om tot een snellere afvloeiing te geraken van de noodwachtplichtige die voortkwam uit de categorie gewoon dienstplichtigen.

Ik ben het dus met u eens, dat deze mensen, die tegen hun wil gedwongen zijn dienst te doen in de B.B. er uit moeten. Dat dit uiterlijk 1973 afgelopen zal zijn, of in elk geval, dat zij niet meer voor oefeningen behoeven op te komen, doet mij deugd.

De minister belooft dit in de memorie van toelichting 1970. Of nu echter de

DOCUMENTATIE VERKRIJGBAAR BIJ PARTIJSECRETARIAAT

OOK dit jaar heeft de partij weer een aantal onderwerpen uitgezocht die in gespreksgroepen besproken kunnen worden.

Op het partijbureau zijn verkrijgbaar de volgende documentaties:

Inflatiebestrijding en loon-, prijs- en begrotingsbeleid, prijs f 0,60.

Welzijnsbevordering, prijs f 0,40.

Abortus provocatus, prijs f 0,60.

Het echtscheidingsvraagstuk, prijs f 0,50.

Alle vier de documentaties zijn voorzien van een vragenlijst.

Op 12 september j.l. hield de A.R.P. een conferentie n.a.v. het model provincieprogramma, dat door het Verband van Verenigingen van A.R. gemeenten en provinciebestuurders is samengesteld.

De referaten, die op deze conferentie werden gehouden zijn in druk verschenen. In deze uitgave is ook het modelprovincieprogramma opgenomen, alsmede suggesties ter aanvulling van dit programma.

U kunt bovengenoemde uitgave, getiteld „Provincie '70-'74, Om het welzijn van de burger”, bestellen door f 1,75 te storten op giro 89673, t.n.v. A.R. PARTIJ-STICHTING, Dr. Kuyperstr. 3, DEN HAAG.

Ook de andere uitgaven kunnen op deze wijze worden besteld.

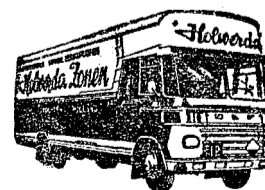
Op uw girostrook graag vermelden, welke uitgave u wenst te ontvangen.

oefenavonden (2 per maand?) ook nog met geld beloofd moeten worden betwijfel ik wel. Het is van heel andere orde dan anderhalf jaar aaneengesloten militaire dienstplicht.

Natuurlijk wel de kosten (reiskosten, kopje koffie e.d.) maar uurlonen?

Moet er ook nog niet enige vrijwilligheid en onbaatzuchtigheid overblijven in ons land voor een m.i. goede en noble zaak? Ik dacht van wel. Inmiddels was ik blij met uw schrijven en dank ik u zeer voor uw reactie.

Met vr. gr. Tj. Walburg.



Holwerda-Zonen

Dokkum
05190 - 2292

Lelystad
03200 - 400

Alle transporten
BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten



9 gulden
voor
90 jaar
arp

MINISTER DENKT ROOSKLEURIGER DAN GEMEENTEN EN VEEL KAMERLEDEN

DE Kamer heeft het onderwerp, financiële verhouding tussen het rijk en de rond 950 gemeenten, ditmaal met meer dan normale belangstelling besproken. De meeste fracties hebben zich ditmaal zeer kritisch opgesteld. Terecht, want de gemeenten, die met dezelfde problematiek zitten als het rijk (een haast niet te stuiten groei van uitgaven, maar dan zonder welhaast elke mogelijkheid meer belastingen op de burgers te leggen), zitten met name voor de komende jaren niet gemakkelijk. Sommige soms door eigen schuld — het merendeel buiten hun schuld. En met alleen een nieuwe verdeel-sleutel omtrent de verdeling van de gelden komt men er niet uit. Als de ene gemeente terecht méér krijgt, moeten anderen lijden (de z.g.n. verfijningen).

GEMEENTEFINANCIËN

Niet slechts zijn er moeilijkheden met betrekking tot de gewone dienst (= de jaarlijkse exploitatie-uitgaven), ook in de leensector (de kapitaalsvoorziening) zijn er moeilijkheden. Voor grote noodzakelijke werken is geen kapitaal te krijgen!

De P.S.P. ging zo ver, dat zij overwoog tegen de betreffende begroting te stemmen. De woordvoerder, de heer *Wiebenga*, kwam bij de replieken ten slotte tot de conclusie dat minister *Witteveen* een „zeer grote meester is in het rechtpraten wat krom is“.

Wel wat merkwaardig in dit debat was, dat met name de heer *Witteveen* de „gebeten hond“ was. En dat terwijl de zorg voor een goede functionering bij minister *Beernink* ligt. Hij gaat dus kennelijk en van harte akkoord met dit rijksbeleid voor financiën. Als dat niet zo zou zijn, had hij zijn zetel wel beschikbaar gesteld. Hetgeen niet is gebeurd. De kritiek op minister *Witteveen* geldt dus, gelijkelijk voor minister *Beernink*.

FEL VERZET

De P.v.d.A. mocht ook spreken voor de groep Aarden (P.P.R.). En de heer *Franssen* was feller dan ooit in zijn kritiek. Wat eenzijdig — de volle nadruk leggend op de vele moeilijkheden — maar niet ongerechtvaardigd. Trouwens hij kent dit onderwerp van haver tot gort. Hij vond de door de ministers aangehouden norm: „6 pct. groei voor het rijk en dus ook niet meer dan 6 pct. voor de gemeenten“, niet juist. Men kan nu eenmaal de uitgaven van het rijk niet vergelijken met die van een gemeente.

Omstandig en nadrukkelijk somde de heer Franssen de kritische punten op: — het kabinet noemt in de Troonrede een aantal belangrijke nieuwe taken die moeten worden aangepakt, maar, merkte de heer Franssen op, de gemeenten zullen moeten meebetalen. En waarvan? — het totale tekort bij de gemeenten is 264 miljoen gulden in 1969, zonder reëel uitzicht.

— waarom is nog steeds de belangrijkste zaak van de drie grote gemeenten — waarbij het gaat om 55 miljoen gulden extra — nog steeds niet geregeld. Uitzetel is in dit geval nog duur ook gelet op de stijgende rentevoet.

De heer *Franssen* was zodanig verontwaardigd over dit beleid dat hij een motie van afkeuring in eerste termijn al indiende!

De V.V.D.-er *Koning* was wat rustiger, maar evenmin tevreden. Niet alleen omdat het de gemeenten in financieel opzicht niet goed gaat, maar ook omdat het gevaarlijk handelen van die gemeenten onze nationale economie schaadt. In dat verband vroeg hij bijzondere aandacht voor een sterk, goed

en doeltreffend financieel toezicht op de gemeenten.

Een toezicht waarvan de heer *Franssen* zei: een tweede Knevelwet!

Ook de vlottende schuld van de gemeenten groeit. Volgens de normen mag het maximaal zijn 1974 miljoen — het is al 2742 miljoen. Daarom drong hij ook sterk aan op een betere mogelijkheid om kapitaal op te nemen — het rijk moet zich beheersen in haar behoeftebevrediging. Investerings — ook gemeentelijke investeringen, worden inflatoir gefinancierd nu!

STRUCTURELE OORZAKEN

Er is — geheel afgezien van het feit dat in 1970 er gemeenteraadsverkiezingen zijn — een aantal duidelijke zakelijke redenen waarom de gemeentelijke financiën moeten worden doorgesproken, zei de heer *Schakel* (A.R.P.).

— *gebleken is uit een studie dat gemeente-uitgaven niet vergeleken kunnen worden met rijksuitgaven. De 6 pct. norm voor beide geldend is daarom mede één oorzaak van de huidige moeilijkheden.*

— *De structurele positie van de gemeenten is moeilijker geworden: in 1964 het rekeningstekort: 70 miljoen; in 1968 140 miljoen.*

— *Het aantal gemeenten dat in aanmerking wordt gebracht voor een aanvullende (extra) uitkering groeide van 70 in 1965 naar 139 in 1968.*

Een teken aan de wand!

— *De oorspronkelijke reserves die er bij de gemeenten nog waren lopen van jaar tot jaar terug.*

Ook de heer *Schakel* bestreed de nog steeds gehanteerde 6 pct. norm. Zeker, gemiddeld is de uitgavengroei van alle ministeries 6 pct. Maar, aldus de heer *Schakel*, bepaalde departementen hebben een extra groeipercentage. Met name de departementen van Onderwijs, van Verkeer en Waterstaat en van Volkshuisvesting. Juist in de gemeenten spelen de zaken, die onder deze departementen vallen een extra zware rol. In die sectoren schuilen ook bij de gemeenten de zwaarste tekorten.

Hij concludeerde dat de gemeenten tijdig moeten weten wat in redelijkheid te verwachten is. Nu is er voor 1970 geen concrete mogelijkheid, veel méér geldens voor de gemeentefinanciën los te werken. De A.R. fractie immers was akkoord met de totale uitgaven 1970. Het zou onverantwoord zijn zonder belastingverhoging tot hogere uitgaven over te gaan. Inflatie en werkloosheid staan dan dicht bij de deur.

VERBETERINGEN

Toch wees hij er op, dat dit niet inhoudt dat er ook in 1970 geen verbeteringen nodig en mogelijk zijn.

de onderwijsuitkeringen.

— Met een betere verdeelsleutel van de gelden moet nu eindelijk eens een begin worden gemaakt.

De conclusie voor 1971 was niet onduidelijk — ook zonder motie —: de spanningen bij de gemeenten zijn te hoog opgevoerd. In 1971 moet een hogere prioriteit aan de gemeentefinanciën worden toegekend dan deze tot nu toe hadden.

In wezen sloten de C.H.U. en de K.V.P. zich eigenlijk aan bij het betoog van de A.R.P.-spreker, al was het met soms andere argumenten, die de aandrang op de ministers om meer in de toekomst te doen, versterkten.

MINISTER

Uit het antwoord van de ministers nog de volgende mededelingen:

— er is geen mogelijkheid voor 1970 de gemeenten nader tegemoet te komen, gelet op de beleidsdoelstelling van het kabinet: doorbreken van loon- en prijsspiraal.

— de positie van de gemeenten zoals de Kamer die schilderde is niet zo ongunstig. Er is ook sprake van een daling van het aantal gemeenten met tekorten. In 1966: 281.; in 1969: 221.

— de 6% norm (in deze kabinetsperiode geldt zowel voor rijk als gemeenten dat 6 procent voor uitgavenstijging beschikbaar is) blijft voor 1970 gelden — het is een redelijke norm.

— er komt een compensatie voor de door de gemeenten te betalen belastingen op bijstandsuitkeringen.

— het systeem van de lager onderwijsuitkeringen wordt verbeterd.

— de regering is de grote gemeenten tegemoet gekomen en desondanks groeien de tekorten.

— de gemeentelijke financiën zijn minder somber dan zij lijken.

— 50 miljoen zal het rijk waarschijnlijk minder op de kapitaalmarkt behoeven te lenen in 1970.

Financiën leent op de kapitaalmarkt 1969 ook niet meer. De gemeenten kunnen dus wat beter vooruit.



M. W. Schakel

— *ik behoor niet tot het gilde van de emotionele politici, maar ik ben er overigens ten volle van overtuigd dat een politicus er voor moet oppassen dat zijn warme hart er niet met zijn nuchtere verstand van doorgaat.*

— *Spoedige realisatie verfijning wegens slechte bodemgesteldheid.*
— *Spoedige afwikkeling van de belof-*

ANTI-REVOLUTIONAIRE PARTIJ

Dr. KUYPERSTRAAT 3 - 'S-GRAVENHAGE

Voor het partij-secretariaat - middelgroot kantoor - wordt, wegens huwelijk van de tegenwoordige secretaresse, gevraagd een

SECRETARESSE

Voor deze functie zoeken wij een medewerkster, die voldoet aan de volgende eisen:

- middelbare schoolopleiding;
- steno-typen Nederlands;
- enkele jaren ervaring;
- leeftijd 20-25 jaar.

Het bezit van het diploma secretaresse-opleiding strekt tot aanbeveling.

Salariëring in overeenstemming met leeftijd, opleiding en ervaring.

Schriftelijke sollicitaties te richten aan bovengenoemd adres.
Eventuele telefonische inlichtingen: 070 - 183960, toestel 5.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

HUWELIJK

In „Tijd en taak” schrijft dr. J. J. Buskes naar aanleiding van een interview met de gewezen vrouw van Gerard van het Reve in „Dialog” o.a.

„Ik weet zo langzamerhand, dat velen het de natuurlijkste zaak van de wereld vinden, dat iemand heel zijn hebben en houden — ook zichzelf — zonder enige reserve op tafel legt, met de bedoeling dat iedereen het van alle kanten bekijken zal. Het is ook wel zeker, dat ik, als ik me daar tegen verzet, omdat ik er niet aan wil, beschouwd zal worden als een achterblijver, die niet met zijn tijd mee kan komen, een fatsoens-rakker en een moralist. Dat kan mij niet zoveel schelen. Voor de preutsheid van vroeger voel ik niets. Toch voel ik er nog minder voor, dat we van ons leven — in dit geval van ons huwelijksleven — een Bijenkorf maken, waar iedereen binnen kan komen, er doorheen kan lopen om alles te bekijken om er aan de andere kant weer uit te lopen.”

Privacy blijkt helaas steeds moeilijker te worden. Openbaarheid is een belangrijke zaak, maar het geldt niet voor persoonlijke zaken.

WELKE TAAL?

In „De Nieuwe Linie” zei het P.v.d.A.-Kamerlid Hans van den Doel in een interview o.a.:

„Volkshuisvesting vind ik zo belangrijk, dat ik het verdom om in beleefde, beschaafde en intelligente zinnen te spreken, zoals hier in het parlement gebruikelijk is.”

Als iedereen ten aanzien van alle belangrijke zaken zo gaat handelen, kan het een rauwe boel worden. Of de zaken waarom het gaat daar ook mee gediend zijn?

MINISTERS

In „Vrijheid en Democratie” schrijft A. W. Abspoel over de positie van de minister-president. Ook de ministers komen even ter sprake.

„Het zou al een vooruitgang zijn wanneer men iets gemakkelijker een minister liet heengaan, die in ernstig conflict met de Kamer is gekomen in plaats van bij zo'n conflict namens het gehele kabinet de „kabinets-kwestie” te stellen.”

Natuurlijk een hint voor minister Witteveen!

A.R.P.

In de „Haagse Post” schrijft John Jansen van Galen onder de titel „De machtigste Partij van Nederland” over de A.R.P. o.a.

„De A.R.P. is eerlijk, zij komt haar beloften na, zij leeft naar haar principes. Dat is het beeld wat haar meeste aanhangers (het is wetenschappelijk onderzocht) van de Anti-Revolutionaire Partij hebben. Voor de buitenstaander vertoont dat beeld meer de gelaatstreken van een Sfinx. Met een Januskop.”

De wens is de vader van de gedachte wat die Januskop betreft. Maar ja, het gaat ook over de buitenstaander.

STATENLEDEN

Blijkens een verhaal in De Volkskrant gaat de Brabantse K.V.P. een aantal eisen stellen aan statenleden:

„Tot de eisen die aan kandidaten gesteld worden, behoren politiek engagement, toekomst-gericht kunnen

denken, zich voldoende kunnen uitdrukken in woord en geschrift, zich houden aan de spelregels van de partij waarbij ruimte gelaten wordt voor een kritische instelling, bereidheid om opeenhoping van functies te vermijden en actieve deelname aan de verkiezingscampagne.”

Ook niet onaardig voor A.R. statenleden en voor A.R. gemeenteraadsleden.

HOTEL

In „Voorlopig” schrijft mr. A. G. Smal-lenbroek over „Politieke impasse in Nederland groot”. Hij betoogt o.a.

„De motie van de P.v.d.A. om niet met deze K.V.P. samen te werken in een regering is, hoe begrijpelijk na de val van het kabinet Cals ook, politiek onverstandig. Het ontstaan van de „achttien” en deze motie werken een versnelde polarisatie in de hand. Het optreden van de P.P.R. verstrekt dit alleen maar. Toch moet deze impasse worden doorbroken. De P.v.d.A. en de K.V.P. zullen ruim voor de verkiezingen moeten gaan spreken. De A.R.P. zou als brug kunnen fungeren. Misschien kan in het hotel „de la Paix” in Den Haag een „Rhodos”-gesprek tussen de K.V.P. en de P.v.d.A. in 1970 worden georganiseerd?”

Hotel „de la Paix” bestaat niet meer. Tekenend voor de suggestie?

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN
voor de steen- en keramische industrie
WEGENBOUWMATERIALEN



rolatie

Snelle pers en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

Een prachtig geschenk is de REMBRANDTBIJBEL

in de Nieuwe Vertaling, met 44 reproducties in kleur en 112 etsen en tekeningen van bijbelse tafereelen.

De prijs van de grote Rembrandtbijbel, in zwaar kunstleer gebonden, is f 135,— Deze uitgave is nu ook in een kleiner formaat verkrijgbaar met dezelfde reproducties en tekeningen, gebonden in wit, rood of zwart kunstleer, prijs f 50,—

Verkrijgbaar bij uw boekhandelaar
Boekencentrum N.V. 's-Gravenhage

HET BEELD DER VADEREN

ANTI-ENGELS

Gedurende de eerste wereldoorlog was Nederland neutraal en de sympathieën van de bevolking waren verdeeld. Troelstra was pro-Duits en Vliegen pro-Engels. Kuiper verdedigde Duitsland en ds. Sikkel („de oude Sikkel”) schreef in zijn weekblad Hollandia zo scherp tegen de Keizer, dat hij bij de officier van justitie werd geroepen.

Maar in november 1919, een jaar nadat Duitsland onvoorwaardelijk had gecapituleerd, was de stemming in Nederland vrijwel unaniem tegen Engeland. Mej. H. S. S. Kuiper (dochter van dr. A. Kuiper) heeft toen een reis naar Engeland gemaakt en na haar terugkeer haar bevindingen gerapporteerd. Na de oorlog heeft Engeland de blokkade nog vele maanden volgehouden. Die blokkade had toen geen enkele militaire betekenis meer, maar had tot gevolg, dat de hongersnood in Duitsland bleef en dat de kindersterfte verschrikkelijk was.

En de Engelse houding was bij dit alles zo onverzoenlijk en hard, dat ook de dood van deze duizenden kinderen niet het minste medegevoel wekte. Het was, alsof men met ongedierte, in plaats van met mensen te maken had. Mej. Kuiper was ontdaan over zoveel wraakzucht. Ook de vreselijke ellende in Rusland werd door de Engelsen alleen maar gezien als het verdiende loon. Want deze „ontrouwe bondgenoot” had in 1917 een afzonderlijke

vrede gesloten. Zó groot was de ergernis van mej. Kuiper, dat zij naar eigen verklaring des zondags niet met deze haatdragende mensen naar de kerk wilde.

De Engelsen, schreef zij bitter, hebben zich in Duitsland een altaar opgericht, waarop zij kinderen hebben geofferd. Moet men zich daarover verbazen? Hebben zij bijna twinig jaar geleden al niet net zulke altaren opgericht in Transvaal, waarop zij toen ook vele duizenden kinderen offerden?

Tegelijkertijd werd in Nederland ook afkeurend over Frankrijk geschreven. November 1918: capitulatie van Duitsland.

November 1919: Frankrijk houdt nog 800.000 Duitse krijgsgevangenen vast, om ze als dwangarbeiders te kunnen gebruiken.

Op deze wijze hebben Engeland en Frankrijk de Duitse bodem geploegd en in de voren kiemde het zaad van nationalisme en wraakzucht.

**VERPLAATSBARE
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

VRAGEN DR. C. BOERTIEN

MILITAIRE OEFEN TERREINEN EN DE E.E.G.

De commissie heeft ongetwijfeld kennis genomen van het A.N.P.-bericht in de Volkskrant van 10 november 1969 volgens hetwelk de heer Mansholt op 8 november te Utrecht o.a. de volgende opmerkingen zou hebben gemaakt:

a. Dat iedere nieuw te winnen hectare tarweland de Europese Gemeenschap f 1200,— per jaar aan overschotten kost; iedere nieuwe hectare grasland f 1500,— iedere nieuwe hectare suikerbieten f 4000,—. Voor nieuw ontgonnen grond in Flevoland zou dat neerkomen op een gewogen gemiddelde van f 2000,— per hectare.

b. „Wij willen u f 2000,— per hectare per jaar betalen als u die terreinen in beslag wilt nemen” (bedoeld is: voor militaire oefenterreinen, in plaats van het Kuinderbos).
Op grond hiervan stel ik de volgende vragen:

1. Is dit A.N.P.-bericht juist?

2. Heeft de heer Mansholt, indien dit bericht juist is, namens de Europese Commissie het sub b) bedoelde aanbod gedaan, hetgeen men zou kunnen afleiden uit het gebruik van het persoonlijk voornaamwoord „wij”?

3. Treedt de Commissie hier op als het orgaan van de gemeenschap dat bevorderen wil dat in de E.E.G. geen nieuwe landbouwgronden in gebruik worden genomen, en gaat haar politiek reeds zover dat zij, teneinde dat doel te bereiken, zich in een nationale discussie over de keuze omtrent militaire oefenterreinen mengt door het aanbod nationale militaire oefenterreinen te subsidiëren?

4. Uit welk E.E.G.-fonds zullen de bedragen worden betaald, indien de Staat der Nederlanden op dit aanbod zou ingaan?

Europa leeft met onze problematiek gelukkig mee. K.

MAATSCHAPPELIJKE VERHOUDINGEN KRITISCH TOETSEN AAN EVANGELIE

NOG voordat het laatste Partij Convent besloot o.a. de programmatische bezinning binnen de A.R.P. te stimuleren, verscheen er van de Arjos een discussie-program, dat, volgens de documentatiecommissie Arjos die het stuk samenstelde, niet de pretentie heeft volledig te zijn of een officieel Arjos-program in te houden. Het discussie-program is overzichtelijk van opzet. Begonnen wordt met de formulering van het uitgangspunt, waarna enkele concrete stellingen volgen, die puntig en duidelijk zijn geformuleerd. Daarna volgt nog een bredere toelichting op de stellingen.

UITGANGSPUNT

„De groep van jongeren, verenigd in de Arjos, wil haar christenzijn ook in de politiek waarmaken, want zij acht het evangelie maatgevend voor de zin en de inrichting van de menselijke samenleving. Deze instelling blijkt met name uit het voortdurend kritisch toetsen van de maatschappelijke verhoudingen aan de evangelische noties”. Aldus het in 't begin geformuleerde uitgangspunt.

VREDESPOLITIEK

„Het Nederlandse buitenlandse beleid moet gericht zijn op het streven naar een wereldrechtsorde, gebaseerd op vrede en gerechtigheid”. Vandaar dat in het discussie-program krachtige steun van de Nederlandse regering voor

het werk van de VN wordt gevraagd. Zelfs is er een stelling waarin, ter uitvoering van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, gevraagd wordt om de instelling van een internationale strafrechtbank „ter berechting van staten en personen, die zich schuldig maken aan oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de mensheid”.

De stellingen over vredespolitiek beginnen — terecht — over de ontwikkelingssamenwerking waarin gepleit wordt voor een hogere bijdrage van Nederland, door een vast gedeelte van de jaarlijkse welvaartsgroei voor ontwikkelingspolitiek te reserveren. Interessant zijn een 4-tal stellingen over de Navo. Erkend wordt dat de Navo een „stabiliserend element ter bevordering van het machtsverevenwicht tussen de grote mogendheden” is. Echter, dan volgen de maar's.

De structuur en het karakter van de Navo moeten worden aangepast aan de eisen van een moderne politiek (wat is dat?), het militaire element moet ondergeschikt worden gemaakt aan het politieke streven en ter ontwikkeling van dit laatste dient parlementaire controle op de werkzaamheden van de Navo te worden bewerkstelligd. De aanwezigheid van Portugal en Griekenland in de Navo maakt, volgens de samenstellers, dit orgaan niet geloofwaardig ten aanzien van haar doelstellingen. Er wordt aan de Nederlandse regering gevraagd om druk uit te oefenen op de anti-democratische regimes van Griekenland en Portugal met economische en politieke middelen.

„Heeft deze economische en politieke druk binnen korte tijd geen effect, dan dienen beide landen uit de Navo gestoten te worden. Mochten de andere partners hiervoor niet geporteerd zijn, dan dient de Nederlandse regering te overwegen of continuering van het Navo-lidmaatschap nog wel gewenst is”, aldus een provocerende stelling over de Navo.

Scherp wordt de koloniale politiek van Portugal in Angola en Mozambique veroordeeld: Steun de bevrijdingsbewegingen in beide landen en stuur de Nederlandse ambassadeur in Lissabon naar huis!

INSPRAAK EN RECHTSPLEGING

Een discussieprogram van de Arjos zonder een pleidooi voor meer inspraak is niet voorstelbaar: Vandaar dat er één stelling pleit voor meer beslissende invloed van de ondernemingsraad en het benoemen van arbeidscommissarissen, als belangrijke punten om de democratisering van de onderneming te bewerkstelligen. „Bij een wijziging van de ondernemingsvorm moet meer in de richting worden gedacht van een arbeidscoöperatie”.

Zo willen de samenstellers van dit discussieprogram ook de gemeenteraad „beslissende” invloed geven bij de benoeming van burgemeesters en wordt er om meer inspraak bij ruimtelijke ordeningszaken gevraagd d.m.v. het houden van hearings en tijdige voorlichting van de betrokkenen.

Interessant is ook datgene wat in de algemene toelichting staat vermeld over

onze rechtspleging: „Het straffen, dat bij de rechtspleging aan de orde komt, zal op een zodanige wijze dienen te geschieden dat het een optimaal effect heeft voor de gestrafte en de samenleving. Het is lang niet zeker, dat in het huidige gevangenis- en tuchtschoolwezen aan deze eis is volaan. Ook zal men het gevolgde reclasseringsbeleid nader moeten bezien. De processen voor de bezetters van het Maagdenhuis geven aan, dat bij de straffen die worden uitgedeeld, te weinig rekening is gehouden met de maatschappelijke en politieke achtergronden van deze bezetting”.

WELZIJN

„Welzijnsbeleid is niet het beleid dat het ministerie van C.R.M. voert, maar is kabinetsbeleid”, aldus beginnen de stellingen over welzijn. In deze stellingen, overigens over het specifieke welzijnsbeleid, wordt om meer overheidssteun voor de kunst gevraagd om de kunst „niet langer het troetelkindje van de hogere inkomensgroepen” te doen zijn. Ook wordt om meer mogelijkheden voor sportbeoefening buiten verenigingsverband gevraagd door het openstellen van sportlokalen na schooltijd, het aanleggen van speelweiden, etc.

Democratisering van de universiteit moet inspraak en medebeslissingsrecht verschaffen aan de geledingen binnen de universiteit, namelijk de studenten, het administratief- en technisch personeel en de wetenschappelijke staf. Een wetelijke regeling voor een nieuwe structuur dient ruimte te laten voor experimenten en de universiteitsraad dient

het hoogste orgaan van de universiteit te zijn en niet 'n door de minister te benoemen dagelijks bestuur. Aldus de stellingen in de „welzijn” paragraaf.

Vermeldenswaard is nog dat het discussieprogram onder het hoofdstuk onderwijs op komt voor de rechten van de werkende jongeren en meer bezinning over de inhoud van ons onderwijs vraagt.

WELVAARTSPOLITIEK

De samenstellers zullen wel niet de bedoeling hebben gehad welvaart los te koppelen van welzijn en ook wel niet de mening zijn toegedaan dat de — overigens overzichtelijke — indeling altijd klopt.

Daarvoor grijpen verschillende onderwerpen teveel in elkaar. Men mag ook niet verwachten, dat in een discussieprogram alle politieke problemen behandeld worden.

In ieder geval is het laatste hoofdstuk over sociaal-economische vraagstukken technisch zeer verdienstelijk en daarom waarschijnlijk voor leken op dit terrein ook het moeilijkst te bediscussiëren.

In de laatste stellingen wordt om betere vermogensverdeling ten bate van de lagere inkomensgroepen gevraagd.

Tot slot van dit artikel over deze zeer verdienstelijke bijdrage van de documentatiecommissie Arjos wordt de stelling over de grondpolitiek weergegeven.

„De voortgaande bevolkingsgroei, industrialisatie, verstedelijking, een steeds groter wordende behoefte aan recreatiegebieden maken een efficiënt beheer van de grond in Nederland steeds noodzakelijker.

Het grondbezit als zodanig is geen vanzelfsprekend recht.

Daarom kan nationalisatie van bepaalde gronden, met name in stedelijke agglomeraties, een bruikbaar middel in deze situatie zijn en levert tegelijk een bijdrage tot de oplossing van het financieringsprobleem in de landbouw”.

Het Arjos-discussie program is te verkrijgen door storting van f 0,50 op giro 127164 t.n.v. Stichting Arjos, Den Haag met vermelding van „Discussieprogram” v.t.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

SPEAK-INS VAN DE ARJOS

De rondrit van het dagelijks bestuur van de ARJOS wordt voortgezet. Kom naar de Speak-In die wordt gehouden in:

—ZUID-HOLLAND - maandag, 20 november in gebouw Atrium, Karel Doormanstraat, Rotterdam. Aanvang 20 uur.

— OVERIJSEL - maandag 1 december in Hotel Suisse (tegenover station) te Almelo. Aanvang 19.45 uur.

Op deze Speak-Ins is mogelijkheid om te luisteren en te praten naar en over de politieke situatie van het ogenblik. (Arjosraad en Partij Convent). Arjosleden, AR-leden en belangstellenden zijn hartelijk welkom.

POLITIEK VRAAGT KENNIS VAN ZAKEN

- Het kiesrecht
- Partijstelsels
- Organisatie Politieke Partijen
- Inspraak en medezeggenschap
- Pressiegroepen
- Nieuwe Bestuursvormen
- Ruimtelijke ordening
- Europese integratie
- Ontwikkelingshulp

Dit zijn slechts enkele onderwerpen uit de cursus Burgerschapskunde.

Deze cursus is ontstaan met medewerking van alle politieke partijen.

40 Schriftelijke lessen met een totaal lesgeld van slechts f 25,—.

Vraag nog heden gratis prospectus onder nr. NG bij Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden.

WIJ KOMEN BIJEEN

Het Provinciaal Comité Groningen houdt op vrijdag 21 november a.s. een vergadering in „Het Tehuis“ Lutkenieuwstraat 13 te Groningen.

Aanvang 19.00 uur.

Op de agenda staat de opstelling van de advieslijst voor de kandidaatstelling voor de provinciale verkiezingen.

De Statencentrale Sneek vergadert op maandag 1 december a.s. in Aere Per-

rennius, te Sneek.

Aanvang 20.00 uur.

Op deze vergadering verkiezing van de afgevaardigden uit de Statencentrale Sneek.

Tevens bestuursverkiezing.

De Kamercentrale Haarlem belegt op dinsdag 25 november a.s. een vergadering in de Dr. A. Kuyperschool, Rozenhagenstraat 15, te Haarlem.

Aanvang 20.00 uur.

Doel van de vergadering. Discussie over het rapport van de Commissie-Duidelijkheid.

Iedereen is hartelijk welkom.

De kiesverenigingen van Willemstad, Fijnaart en Dinteloord beleggen een vergadering op vrijdag 28 november a.s. in het Verenigingsgebouw achter de Gereformeerde kerk te Willemstad.

Aanvang 19.30 uur.

Spreker drs. R. Zijlstra, lid A.R. Tweede Kamer fractie, over „Actuele problemen“.

De laatste zaterdag van deze maand 29 november a.s. houdt mej. J. van Leeuwen, lid van de A.R. Tweede Kamer

fractie, spreekuur in Hotel Van Gijtenbeek te Zwolle. Tijd: van 10.00-12.00 uur

De A.R. Overijssel heeft een postbus. Alle vragen kunnen van af nu worden gestuurd naar Postbus 350, Zwolle.

9 gulden voor 90jaar arp

Houthandel en kistenfabriek verpakingsindustrie MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

SCHULING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FIRMA C. VERMEER EN ZOON'S

Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

IN PRIMA BOTER EN KAAS
STEEDS DE BAAS
ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
KOMEN UIT DE IJSEL- EN LEKSTREEK FIJN

A. van Houwelingen - Moordrecht

Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouthandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam



N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides“

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN voor jaarrond-cultuur

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

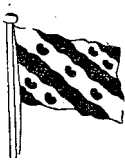
H. Struik en Zoon N.V.

Fabriek van dekkleden en tenten

Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden.

DEVENTER

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970



VERTROUWENSADRESSEN
EIGEN KRING IN

FRIESLAND



presenteert
europese
„FORTEX“
herenmode

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

LEMMER NAGELE - Telefoon 05276 - 2460
Lemmer Straatweg 2 - Telefoon 05146 - 1564 b.g.g. 1307

ANNEX HAARDEN, KACHELS EN
KOOKAPPARATEN VOOR KOLEN, OLIE
EN GASVERWARMING

Deskundige voorlichting Vakkunige aansluiting



Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114. JOURE

OFFSETDRUKKERIJ

FLACH N.V.

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

J. W. STAP

Timmerfabriek „Het Noorden“ N.V.

VOOR AL UW TIMMERWERK
ST. ANNAPAROCHE - O.B. DIJK 504
Telefoon 05180 363 en 221

RIVEL

Fabriek van RIJWIELEN
en AUTOPEDS

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)

AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

N.V. Aannemingsbedrijf FGD

v/h GEBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

TELEFOON 05190-3341-3342 b.g.g. 2534

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	Ijzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

H. HORTENSIIUS & ZOON

METSELAARS EN AANNEMERS

Bevelen zich beleefd aan voor alle voorkomende werk-
zaamheden

NIEUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE

Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5579

HANDELSMIJ A. VAN ROON N.V.

Westhavenkade 61
VLAARDINGEN
Tel. 010 - 343492 en 343046

Speciaal adres voor boots-
huizen, caravanluifels,
watersport- en
kampeerartikelen

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

TELEFOON 05983 - 360

Adverteer in Nederlandse Gedachten

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-3341



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang no. 46 47

29 november 1969

KRITISCH MAAR LOYAAL

HET BELASTINGDEBAT

BUITEN de Tweede Kamer is door velen de vraag gesteld waarom de A.R. fractie met het oog op het geringe verschil in cijfers zo lang op haar standpunt is blijven staan.

Het kabinet wilde het totale bedrag van de belastingcorrectie van 900 miljoen gulden als volgt verdelen: in 1970 600 miljoen gulden en in 1971 300 miljoen. De A.R. fractie over elk van de jaren een gelijk bedrag: 450 miljoen. Was het verschil van 150 miljoen gulden de strijd met de daarbij behorende mogelijke gevolgen wel verantwoord?

Eén facet is in dit opzicht in elk geval tekenend! De minister van Financiën zelf heeft in het debat geen enkel woord van kritiek op dit punt geuit. Hij wist wel beter. Juist in een tijd van een wat labiel evenwicht in de conjunctuursituatie kan een verkeerde beïnvloeding daarvan, hoe gering ook, grote (verkeerde) gevolgen hebben.

De heer **Goudzwaard** had dit soort van kritiek ook al voorzien. En daarom had hij bij zijn verdediging van het A.R. standpunt er op gewezen dat het een misverstand is te menen dat een debat over 150 miljoen gulden — omdat het maar een half percent vormt van de totale rijksbegroting — eigenlijk de moeite niet waard was.

Immers om de invloed van die 150 miljoen te beoordelen moet men deze toename vergelijken met de toename van de nationale bestedingen en dus met de toename van de rijksuitgaven, die ongeveer 1500 miljoen gulden bedraagt. Die 150 miljoen moet dus gesteld worden tegenover die 1500 miljoen gulden. Dat betekent een invloed van 10%.

En wij weten uit ervaring dat een invloed via de rijksbegroting van enkele percenten het conjunctuurbeeld van een begroting drastisch kan veranderen. In feite is het als met een volle emmer. Eén druppel op zichzelf is niet de moeite waard. Maar als het de laatste druppel is, loopt de emmer over.

NIET OP ZICHZELF

Het kamerdebat van de vorige week staat natuurlijk niet helemaal op zichzelf. Aan het probleem van de belastingcorrectie was in april-mei j. l. een duidelijk voorspel voorafgegaan.

Minister **Witteveen** had n. l. toen voorgesteld een deel van de nu behandelde belastingverhogingen (een aantal accijnsverhogingen: bier, alcohol, benzine)



Mr. B. W. Biesheuvel staat de pers te woord

alvast te aanvaarden.

De A. R. fractie heeft zich toen daartegen fel verzet. Niet omdat zij méér rijksontvangsten niet wilde; integendeel. Evenmin omdat zij van oordeel was dat deze gevraagde meer ontvangsten een onjuiste keuze zou zijn.

De fractie was van oordeel dat op dat moment geen definitieve beslissing behoorde te vallen, nu slechts een onderdeel van de komende plannen aan de orde was.

Minister **Witteveen** wilde echter van geen tijdelijkheid weten. Een definitieve beslissing over een aantal vooruitgeschoven pionnen behoorde toen te worden genomen.

De A. R. fractie vond dit onredelijk en niet gerechtvaardigd. De komende plannen met betrekking tot de belastingcorrectie behoorden in hun geheel te worden besproken. De heer **Kieft** diende daarom een amendement in dat de toen voorgestelde verhoogde accijnzen een tijdelijk karakter gaf.

Hoewel de minister dit amendement sterk ontraadde volgde het overgrote deel van de Kamer — inclusief K. V. P. en C. H. U. — het gevoel van de A. R. fractie.

En daarmee was tevens de eerste stap gezet een evenwichtig en zakelijk debat te hebben over alle facten van de belastingcorrectie.

ZAKELIJK VERSCHIL

De A. R. fractie had vanaf het begin niet onduidelijk laten weten dat zij er niet aan dacht zich te onttrekken aan gemaakte afspraken. De ongerechtvaardigde inflatie gevolgen voor de belastingtarieven behoorden in deze kabinetsperiode te worden teruggegeven, aldus was overeengekomen.

Slechts een, overigens belangrijk onderdeel ontmoette duidelijke bezwaren: de verdeling van het totaalbedrag over de beide jaren. Dit verschil in opvatting berustte op een aantal zakelijke argumenten die bij de algemene en financiële beschouwingen niet volledig konden worden uitgepraat. Het antwoord van het kabinet op de voorlopige verslagen van de zijde van de Kamer verschillende belastingwetsontwerpen was nog niet concreet bekend. Op een aantal suggesties van de zijde van de Kamer

vervolg op pag. 2

HEINEMANN

de Duitse Bondspresident bezocht Nederland. Commentaar op dit bezoek staat op pag. 3.

STEUN

voor een stichting, die steun verleent in grote nood, wordt gevraagd in het artikel op pag. 4.

ONDERWIJS

is het onderwerp dat behandeld wordt op pag. 5. Met name wat er moet gebeuren met ons voortgezet onderwijs.

BIJBEL EN BABEL

sex en wetenschap is de titel van een bundel opstellen van prof. **Hamming**, die besproken wordt op pag. 6 en 7 door mevr. dr. **F. T. Diemer-Lindeboom**

KRITIEK

op de notities van een raadslid door de heer **N. van der Brugge** wordt op pag. 8 weerlegd.

DIENSTPLICHT

en alles wat daar aan vast zit wordt belicht op pag. 9. De heer **A. van Ramshorst** pleit voor alternatieve dienstplicht.

PERSMEDIA

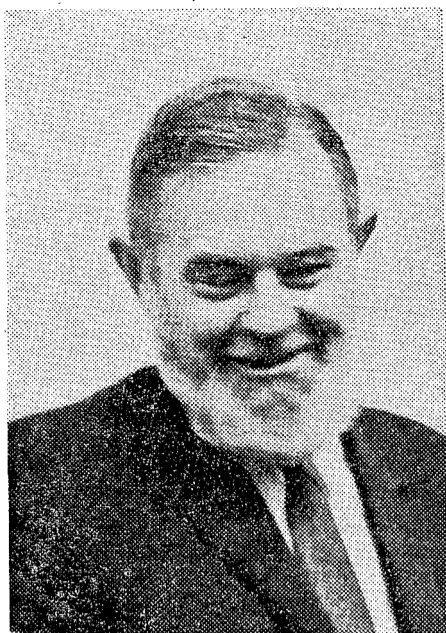
werden belicht in een Arjosdocumentatie. **M. N. G. Kool** bespreekt deze documentatie op pag. 11.

VERDER

vindt u op pag. 10 de rubrieken **Lezers schrijven ons . . .**, **Oude en nieuwe citaten en Het beeld der vaders.**

LUISTER

op vrijdag 5 december van 18.20—18.30 uur naar Hilv. II (298 m.) De A.R.P. heeft dan een uitzending.



De heren Goudzwaard (l.) en Kieft (r.), de indieners van het amendement.

VERVOLG VAN PAG. 1

was van het kabinet nog antwoord ontvangen bij de algemene beschouwingen.

De gevolgen van de revaluatie van de Duitse Mark konden op vijftien oktober nog onvoldoende worden gewogen. Toen bovendien het kabinet bij het debat op 15 oktober één van haar belangrijkste dekkingsplannen liet vallen (de ingangsdatum 1 juli 1970 van een verhoogd tarief omzetbelasting werd naar 1-1-1971 verschoven) — mede op sterke aandrang van de A.R. fractie — was er bovendien een nieuwe situatie geschapen, die op dat moment nog vele vragen openliet.

Afgezien van de A. R. bezwaren, ontleend aan de conjuncturele situatie 1970-1971, waren er ook bezwaren tegen een te lichte dekking van de voorgenomen uitgaven.

Aan dat laatste is het kabinet weliswaar tegemoet gekomen, maar ten koste van het verlies van een zeer gewenste reserve en (ten koste van) een verdere verzwaring van de druk op het bedrijfsleven — met name voor hen die zaten te wachten op de terugbetaling van door hen betaalde omzetbelasting op oude voorraden.

NIET ONBELANGRIJK

Iedereen wist dat de A. R. fractie op het standpunt stond dat er een beoordelingsverschil bestond aan zakelijke argumenten ontleend, over niet onbelangrijke zaken overigens.

Er was een niet te gave dekking van de begrotingsuitgaven, mee gelet op het feit dat reeds nu gebleken is, dat een aantal begrotingen onder grote druk staat van extra uitgaven. Er was een zorg over de reële mogelijkheid dat geraamde opbrengsten niet zouden worden gehaald.

Er was een grote zorg, dat hier sprake was van de „laatste druppel”, die aan-

leiding zou zijn tot een niet verantwoord investeringsniveau en dat van de werkgelegenheid in de zin van een dreigende, groter wordende werkloosheid. Waarnaast moest worden vastgesteld dat het bedrijfsleven een grote last op de schouders wordt gelegd, waarbij er aarzeling was of het bedrijfsleven dit in de huidige situatie kon verwerken.

UNANIEM

De A. R. fractie heeft bij het belastingdebat niet direct haar amendementen op tafel gelegd. Unaniem was de fractie van oordeel dat, als het gaat over een niet onbelangrijk verschil van mening, waarbij zakelijke argumenten over en weer aan de orde zijn, een debat niet te voren moet worden „belast” met de aanwezigheid van amendementen.

Na de bestrijding door de minister behoorde een en ander nader te worden overwogen. Dat is gebeurd. Bij de replieken dienden de heren Kieft en Goudzwaard daarom een tweetal op deze materie betrekkinghebbende amendementen in.

Waarbij uit het betoog en van de heer Goudzwaard en van de heer Kieft bleek, dat na ernstige afweging van de argumenten over en weer de argumenten van de minister niet overtuigd hadden. De fractie was ook op dit punt unaniem. Op dat moment was er een niet ongerechtvaardigde hoop, dat de minister het oordeel over dit geschil aan de Kamer zou willen overlaten.

Toen naderhand duidelijk bleek dat dit niet het geval was en de minister toch het onaanvaardbaar liet horen, was dat voor de fractie — na intern beraad — aanleiding het bestaande verschil van inzicht gebaseerd op zakelijke argumentatie daartoe blijvend te beperken. Noch in de afgelopen maanden, noch tijdens het debat zelf was er enige aanleiding gegeven tot de verwachting dat dit geschil tot een politiek geschil behoorde uit te groeien. Het kabinet had in de afgelopen jaren belangrijk werk verricht en kon in de komende tijd ook belangrijke arbeid realiseren — gelet op de reeds ingediende wetsontwerpen. Er was zo gezien geen enkele aanleiding voor de fractie haar wensen gerealiseerd te zien door het onaanvaardbaar niet te accepteren.

Ook op dit punt was de fractie unaniem.

ONJUIST

Het is volstrekt onjuist te stellen, dat de verdeling van de belastingcorrectie over de jaren 1970 en 1971 — het kabinetsvoorstel — nu je van het zou zijn, het summum van een V. V. D. politiek stempel. Dat besefte de heer Den Uyl ook wel: hij liet in zijn philippica zowel het kabinet als de V. V. D. fractie er volledig buiten.

Het zou wel eens kunnen zijn, dat de heer Den Uyl die blijkens opgedane ervaring vanaf 1967 zijn hoop had gericht op een breekijzer-functie van de A. R. fractie, in die hoop is teleurgesteld. En daarom zo eenzijdig en subjectief deze teleurstelling afreageerde.

Dit onderkende zal het waarschijnlijk maken dat de P. v. d. A. deze uitval naar de A. R. fractie niet verder zal uitdiepen, noch cultiveren.

MERKWAARDIG

In het geheel van het debat was er toch nog een merkwaardigheid. Er lag een amendement van D'66: geef alleen voor het jaar 1970 een belastingverlaging van 450 miljoen gulden; en bezie het volgend jaar nog eens de vraag of het tweede deel wellicht in 1971 kan worden gerealiseerd.

Dat amendement ging dus ten principale in tegen het kabinetsbeleid, dat op dit moment een beslissing vroeg over het totale bedrag. De amendementen van de A.R. fractie handelden slechts over een, naar hun overtuiging, evenwichtiger verdeling.

Merkwaardig was daarom dat de minister de Kamer slechts in overweging gaf het D'66 amendement (principeel strijdig met het kabinetsbeleid) „sterk te ontraden”. Geen onaanvaardbaar dus — in tegenstelling tot zijn advies met betrekking tot de A. R. amendementen.

Heeft dan toch meegespeeld een gedachte, die hier en daar later te beluisteren viel, dat (eventuele) voorstemmers voor het A.R. amendement uit een zo merkwaardige samenstelling bestond dat het kabinet in die situatie het onaanvaardbaar niet moest laten horen? De Boerenpartij en de C.P.N. hadden bij de replieken nl. overduidelijk laten weten dat zij zouden voorstemmen uitsluitend om daarmee te proberen te bereiken dat het kabinet zou vallen.

Dat de heer Boersma zijn stem tegen de belastingcorrectie zou uitbrengen was voor de fractie geen enkele verrassing. Reeds bij de totstandkoming van het kabinet was hij er persoonlijk van overtuigd dat in de huidige situatie een duidelijker voorkeur moest worden uitgesproken — hoe zeer hij er ook van overtuigd was dat een belastingcorrectie gerechtvaardigd was op zichzelf — dat na ernstige afweging deze gelden gerechtvaardigder konden worden besteed om bestaande knelpunten spoediger tot een oplossing te brengen.

DOEL NIET BEREIKT

De A. R. fractie heeft haar doel niet bereikt. Niet dat er alleen maar negatieve resultaten zijn behaald. Zo is het ook niet.

1. De minister heeft zich niet tot het uiterste verzet tegen een poging van de heren Kieft en Goudzwaard de voorgestelde verzwaring van lasten op de ondernemers, met name de middenstanders, — naast het rente amendement van de heer Scholten, waarmee ook de A. R. van harte hebben ingestemd — te verlichten. Het aantal ondernemers dat nu van de

verzwaring van druk geen last zal hebben is met rond 20.000 uitgebreid. De gehele Kamer zonder één tegenstem is met dit amendement akkoord gegaan.

2. Belangrijker was de aan de heer Goudzwaard gegeven toezegging dat als de prijzen in 1970 toch hoger zouden uitkomen dan de geschatte 3 1/2 à 4 procent aanvullende prijs remmen-de maatregelen door het kabinet zullen worden genomen. Voor de zwakkere bevolkingsgroepen betekent deze toezegging een waardevolle winst.

3. Een ander voordeel dat naar onze mening heel duidelijk ook te voorschijn is gekomen is de naar de mens gesproken zekerheid dat de begroting 1970 — waarin zoveel tijdelijkheid aan dekking is ingebouwd — een uitzondering zal blijven.

Het kabinet zal, gelet op de kritiek in de Kamer met name van de A. R. fractie op het begrotingsbeeld 1970 er voor 1971 niet toe overgaan een soortgelijke begroting in te dienen.

Men kan voorts onmogelijk stellen — al gebeurt dan hier en daar — dat de bestaande verhoudingen tussen fracties en tussen fracties en kabinet verslechterd zou zijn. Uit de reacties van alle hierbij betrokkenen valt dit niet af te leiden.

De A. R. houding t. o. v. het kabinet zal, als voorheen, gebaseerd blijven op: steunen waar het mogelijk is, kritiseren waar het moet.

De heer Den Uyl — de eigenlijke oppositieleider — heeft, en dat is zijn goed recht, de A.R. gehoord omdat de heer Biesheuvel na het onaanvaardbaar van minister Witteveen de A. R. amendementen terugnam, met de woorden: „de A.R. zijn gewicht voor het V. V. D. stempel op het beleid van het kabinet-De Jong.”

Zo was het natuurlijk niet.

GEEN DOORGESTOKEN KAART

Het debat is inderdaad door bijna alle fracties op een goed niveau, zonder politieke emotie of emotionele politiek gevoerd.

Eén opmerking willen wij hierbij toch met nadruk nog maken. Op grond van de vele gegevens die ons ten dienste staan is de conclusie te trekken dat er geen sprake van is dat hier, door wie dan ook, een spel is opgevoerd met „door-gestoken” kaarten; een soort van ondemocratisch spel en vooroverleg tussen fracties en kabinet, waarbij te voren vast stond hoe het spel zou worden gespeeld en wat de uitslag zou zijn.

De heren Biesheuvel en Van Mierlo (r) tijdens het belastingdebat



NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P. EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, s-Gravenhage, tel. (070) 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

GEEN ALTERNATIEF

DOOR H. ALGRA

Op een zéér druk bezochte vergadering in Leeuwarden heeft mr. Biesheuvel uiteengezet, waarom de AR fractie géén conflict wilde met het kabinet-De Jong. Dat kabinet heeft vele pluspunten. De heer Biesheuvel heeft er een hele lijst van voorgelezen. Dat kabinet is tot stand gekomen op basis van een basisprogram, dat afkomstig is van prof. Zijlstra. Oj diezelfde basis, waarop de heer De Jong zijn kabinet heeft gevormd, heeft mr. Biesheuvel eerst zelf getracht een kabinet te vormen. De mislukking van die poging heeft niets te maken van een eventueel verschil van mening omtrent het beleid.

De amendementen van de heer Kieft hadden alleen een zakelijke strekking, en er zaten geen politieke bedoelingen achter, gericht tegen het kabinet. Alle illussies in dit opzicht waren alleen maar wensdromen. Er heeft dus in feite nooit een crisis gedreigd. Dat hebben wij goed uit de rede van de heer Biesheuvel begrepen. En zij, die alvast likkebaarden, hebben zich dus vergist, misschien mede geleid door de koppen in sommige kranten, over een zwaard van Damocles, dat de A.R. fractie boven het kabinet had opgehangen, en over minister Witteveen, die danig in het nauw was gedreven. (We kiezen juist deze beide koppen, omdat wij ze aantreffen in ochtendbladen, die bezorgd werden op de morgen, nadat de amendementen al waren ingetrokken!) Mr. Biesheuvel heeft nadrukkelijk gezegd, dat zijn fractie niet een herhaling wilde van het gebeurde als gevolg van de motie-Eibergen in 1960. Toen heeft het kabinet-De Quay zijn ontslag ingediend na aanvaarding van die motie, op 23 december 1960 en deze ontslagaanvraag is op 2 januari 1961 weer ingetrokken, nadat zulks door de Koningin in overweging was gegeven op grond van een rapport, uitgebracht door de informateur mr. De Gaay Fortman. Het is héél verstandig, dat de AR fractie een herhaling van die fout heeft willen voorkomen.

Maakten de amendementen van de heer Kieft inderdaad een kans, te worden aangenomen! Dat is zéér twijfelachtig. De fracties van de K.V.P., de C.H.U. en de V.V.D. zouden unaniem tegenstemmen, terwijl het amendement niet kon rekenen op de stem van alle leden van de fractie van de A.R.P. De P.v.d.A. zou voorstemmen, niet omdat zij de verdeling tweemaal 450 miljoen graag wilde aanvaarden als een voorbeeld van goed beleid, maar om politieke redenen. En wat men verder voor steun zou krijgen b.v. van communisten en boeren, radicalen en D'66, dat zou wel een heel raar allegaartje zijn. In elk geval in de allerverste verte geen combinatie, die als regeringsmeerderheid in aanmerking zou komen.

Stel eens een ogenblik, dat het werkelijk de bedoeling van de A.R. fractie was geweest, een stormaanval te beginnen op het kabinet-De Jong, dat het inderdaad haar hoop en begeerte was, dat het kabinet door aanneming van dit amendement zou vallen, dan zou de fractie wel een uitzonderlijk bewijs van politieke kortzichtigheid hebben gegeven, door op zo'n aanvechtbaar punt en met zo'n „gevolg” achter zich, de stormaanval te beginnen.

De heer Biesheuvel heeft in Leeuwarden ook een verklaring trachten te geven van de toorn van de heer Den Uyl toen de amendementen werden ingetrokken. Die toorn was een gevolg van een desillusie. De heer Den Uyl had gehoopt, dat de AR fractie als breekijzer zou willen fungeren. Toen hem bleek, dat die hoop vervloog, kon hij zich niet bedwingen en zijn boosheid verried zijn teleurstelling.

Maar dit is een kwestie van psychologie.

Persoonlijk geloof ik er niets van, dat de heer Den Uyl echt boos was. Hij deed boos, maar was blij, omdat hij een goede kans zag om tegen de A.R.P. te ageren.

Maar ook deze opvatting is een kwestie van psychologie.

Vér vooruitziend politiek beleid tracht zulke situaties zoveel mogelijk te vermijden.

Dit is geen kwestie van psychologie, maar van voorzichtige stuurmanskunst.

IN 1945, vlak na de capitulatie van de Duitsers, droeg Koningin Wilhelmina de vorming van een nieuw kabinet op aan de heren Schermerhorn en Drees.

Wij hebben een paar weken geleden in een overzicht van de gang van zaken sedert de bevrijding geschreven, dat het een rooms-rood kabinet werd. En dat de A.R. alleen konden meerijden, als zij op het achterbankje wilden zitten. In tegenstelling met de formatie van 1952, toen dr. Drees op een loyale manier inging op de voorwaarden die Schouten meende te moeten stellen voor een eventuele medewerking van de A.R. fractie bij de kabinetsformatie. Deze mededeling bezorgde ons een vriendelijke brief van dr. Drees, waarin hij betoogt, dat onze voorstelling van zaken onjuist is.

De formatie van 1945 viel nl. in de periode, dat de S.D.A.P. niet meer bestond of althans niet functioneerde, en de P.v.d.A. nog niet was opgericht. Dat

KABINETS- FORMATIE IN 1945

DOOR H. ALGRA

★ ★ ★ Heinemann

Voor het eerst heeft een Duits staats-hoofd een officieel bezoek aan ons land gebracht. Een bezoek, dat zich van ieder ander staatsbezoek fundamenteel onderscheidt vanwege de na vijftientig jaar nog diep schrijnende wonden. Heinemanns bezoek, het eerste en moeilijkste, dat hij als staatshoofd te brengen had, werd gekenmerkt door begrip, bescheidenheid, menselijkheid en waardigheid.

Het treffends vonden wij dit geïllustreerd in de aanvang van zijn bezoek. Het begon in Amsterdam met een eerbewijs aan de nazi-slachtoffers onder onze joodse landgenoten.

Daarmee bewijst: het Duitse staatshoofd, dat het niet ging om de herinnering aan „Nederlandse joden”, maar aan joodse Nederlanders; dat de vervolg van deze landgenoten geen Duits-joodse maar een Duits-Nederlandse kwestie is, voor ons de moeilijkste nationale zaak in onze verhouding tot Duitsland. Is Heinemann een uitzondering, een incident, of een symbool?

Naar onze mening het laatste. Dat is o.a. bij zijn verkiezing tot Bonds-president gebleken.

De spontane en ongeveinsde reactie waarmee zijn verslagen tegenkandidaat Schröder hem met zijn verkiezing gelukwensde, was er een van hoog democratisch gehalte en een demonstratie van een nieuwe gezindheid. Het Duitsland van vandaag is niet meer het Duitsland van weleer.

Wij als Nederlands volk worden graag naar onze beste vertegenwoordigers beoordeeld.

Als wij diezelfde maatstaf aan ons Duitse buurvolk willen aanleggen dan is er dankzij Heinemann deze week een wezenlijke stap vooruit gezet op de weg naar een goed nabuurschap.

★ ★ ★ Statiebezoek

Het bezoek van de Duitse Bonds-president is ten einde. Wij behouden daar goede herinneringen aan. Er is nu, dunkt ons, niet zo veel meer, dat de Nederlandse regering er van weerhouden zou op een daartoe uitgezocht tijdstip te denken aan een tegenbezoek.

Overigens moet ons toch een zaak van het hart.

Wij begrijpen niet waarom het nog steeds noodzakelijk wordt geacht, indien aan Nederland door bevriende staten een officieel bezoek, op het allerhoogste niveau, wordt gebracht, dat een en ander zich uitsluitend moet afspelen binnen de regeringskring.

Natuurlijk hebben wij er begrip voor dat H.M. de Koningin en haar ministers zich voor een dergelijk bezoek volledig ter beschikking stellen.

Maar onzerzijds is het onjuist dat het

tenslotte zeven van de ministers van het kabinet-Schermerhorn-Drees lid werden van de P.v.d.A., kon men vooraf niet weten. Daarin heeft dr. Drees gelijk.

Dat Schermerhorn en hij het niet konden vinden met de A.R.P. ligt in feite aan het meningsverschil met de heren Schouten en De Wilde. Die hadden één onafwijsbare voorwaarde: de Staten-Generaal moeten zo snel mogelijk weer bijeengeroepen worden.

Weliswaar was de Tweede Kamer in 1937 gekozen en zou zij, als er geen bezetting gekomen was, in 1941 hebben moeten aftreden, maar nu dat niet kón, moesten de oude Kamers zo snel mogelijk worden bijeengeroepen en de opgevallen plaatsen zouden kunnen worden bezet door de plaatsvervangers op de lijsten.

De heren Schermerhorn en Drees wilden dat niet en sommige antirevolutionairen stonden daarbij aan hun zijde. Het motief van de afwijzing was, dat die oude Kamers niet meer representatief konden worden geacht. Voorts, dat nieuwe verkiezingen om technische redenen voorlopig niet mogelijk waren. Maar bovendien, dat nieuwe verkiezingen voorlopig niet gewenst waren. Want het Nederlandse volk zou tijd moeten hebben om zich opnieuw te oriënteren.

Nederlandse parlement volledig overal buiten gehouden wordt. Het hoofd van een bevriende staat behoort bovendien in de gelegenheid te worden gesteld zich te verstaan met de volksvertegenwoordiging.

Een officiële ontmoeting tussen het hoofd van de bevriende staat en het parlement is met name in deze tijd noodzakelijk geworden. Enkele recepties over en weer zijn daartoe onvoldoende.

Wij hopen dat het kabinet een open oog zal hebben voor deze redelijke doch dringende wens.

★ ★ ★ Staakt het vuren

Wij zijn, gelukkig alleen maar beeldsprakig, in de laatste tijd in de politiek nog al met schietpartijen bezig geweest. In parlementen met een heetgebakerde bezetting is het wel eens tot een écht revolverschot gekomen, maar bij ons niet.

Het is bij ons begonnen met schoten voor de boeg, maar minister-president De Jong dacht dat het saluutschoten waren. Er is ook gesproken over blindgangers, dat zijn granaten, die wel worden afgevuurd, maar niet ontploffen. Ook meenden sommigen, dat de konstabel-majoor bij de aanvoer van nieuwe munitie zijn vinger had gekneld, wat niet gevaarlijk is, maar wel pijnlijk. Niemand was nog toegekomen aan de term: met spek schieten, hoewel dat vroeger een gevaarlijke artilleristische wijze van aanvallen was, zodat de kroniekschrijver vermeldt, dat de Engelsen bij Doggerbank hevig met spek hadden geschoten. Met brandend spek wel te verstaan, om de tuigage in brand te schieten.

Wij dachten, dat het nu zo langzamerhand tijd werd om tot een vreedzamer beedspraak over te gaan en zouden een voorstel willen doen. Laat men overgaan tot de beedspraak van het vissen. Daar is heel wat van te maken en in de politiek zijn loze vissertjes genoeg. Elk vist op zijn getij; soms werpt men een spiering uit, om een kabeljauw te vangen; sommigen lopen in de fuik; anderen willen haring of kuit hebben; het is sneu, achter het net te vissen en overbodige moeite, om voor een vissersdeur te vissen, maar in troebel water is het goed vissen.

Men ziet, er is veel van te maken, want het bovenstaande is nog maar een greep in de rijkdom onzer moedertale, wat de visserij betreft.

En — de visserij is voor velen een gezonde en beschaafde manier van vrijetijdsbesteding.

Deze voorstel is serieus.

Daarom graag boter bij de vis.

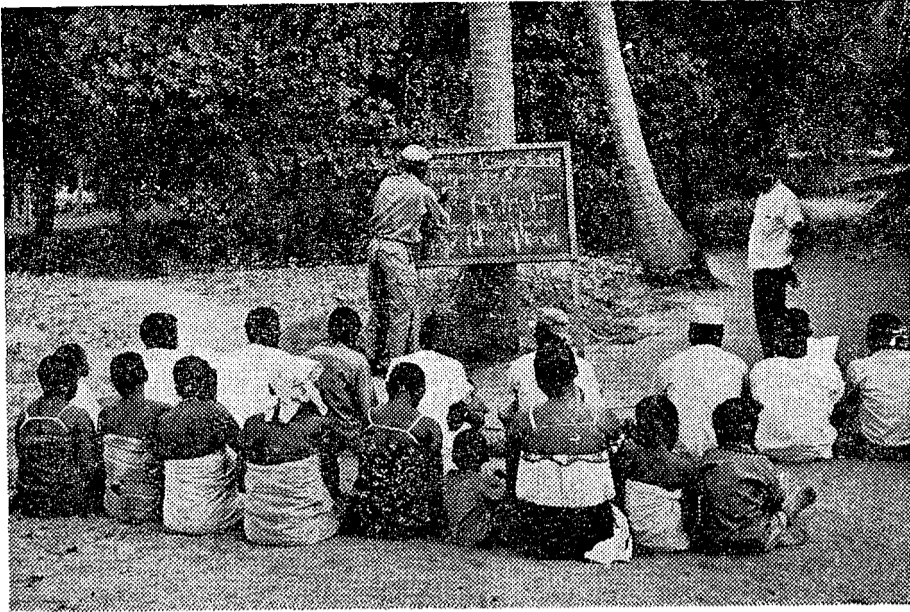
Dáárom zijn de verkiezingen eerst een jaar na de bevrijding gehouden.

Op dit verschil in opvatting is een vlotte samenwerking met de A.R. afgestuit. Dat schrijft dr. Drees terecht.

Maar er is méér. Wij hebben niet zómaar neergeschreven, dat de A.R. als ze lid werden van het kabinet, alleen maar op het achterbankje konden meerijden. Er is toen géén program gemaakt, waarover overleg werd gepleegd met de partijen, die het kabinet zouden moeten steunen. Toen een A.R. verzetsman werd gevraagd, een ministersportefeuille te aanvaarden, bleken hem twee dingen. Vooreerst: er was een program, waarover niet meer te praten viel. Een netelige kwestie was b.v. de omroep.

Prof. Oranje had een plan gemaakt, in overleg met de omroeporganisaties, een plan tot federatieve samenwerking. Het bleek, dat het kabinet-Schermerhorn-Drees voornemens was, dat gehele plan van de tafel te vegen, teneinde een zgn. nationale omroep er door te kunnen drukken. Over zulk een belangrijk plan viel niet meer te praten, dat stond programmatisch al vast. Daarover was, en dat was het tweede punt, ook reeds overeenstemming bereikt met de voor de portefeuille voor O.K.W. aangezochte prof. Van der Leeuw. Reeds bereikt op het moment

Vervolg op pag. 4



WE leven in een fantastisch boeiende tijd! De wereld is niet minder zondig dan hij vroeger was, wellicht integendeel, maar we beleven een tijd waarin als het ware het bewustzijn wederkeert van een samenleving en van een kerk die onder narcose leken te zijn. In een adembenemend tempo vinden er veranderingen plaats: in de wereld om ons heen, maar ook in onze visie op de dingen. En als er iets centraal is komen te staan in het bewustzijn van de (niet alleen reformatorische) christenen, dan is het het besef dat het in het leven niet alleen gaat om het individuele heil der mensen, maar vooral ook om het heil van de wereld, d.w.z. van alle mensen.

De kerk is pas kerk als het de kerk van de verschoppelingen onder ons is.

De kerk is pas kerk als zij onrecht signaleert en anticipeert op de gerechtigheid van Gods Koninkrijk. In dat licht deugt er niet veel van onze bestaande orde en zo zien we aan allerlei kanten heilige huisjes en heilige koeien hun glans verliezen en afgedankt worden.

Niemand zegt dat we al verzijn op deze weg.

Het is zelfs duidelijk dat het mensenwerk blijven zal en nooit de toets van het uiteindelijk oordeel zal kunnen doorstaan. Maar het is al een grote winst als we de huidige machten als economie en wetenschap (om er maar een paar te noemen) als afgoden leren zien en daarmee op hun plaats zetten: zij mogen de mensen dienen, maar niet over hen heersen.

In het kader van dit nieuwe inzicht ontstaan aan alle kanten initiatieven, die als doel hebben bestaand onrecht aan de kaak te stellen en daar dan ook wat aan te doen! Dat is een goede zaak, mits deze initiatieven niet in de fout vervallen hun doel zo absoluut te stellen dat zij als nieuwe afgoden gaan functioneren. Het woord „Ontwikkelingssamenwerking” krijgt soms al iets daarvan. Het is zaak de ogen open te houden en niet in de volgende kuil te trappen.

Onder dit voorbehoud, stelt de Dr. Eduardo Mondlane-Stichting zich aan u voor. Helpen in nood, maar met als doel zo snel mogelijk zichzelf overbodig te maken en dan ook te verdwijnen: zodra de huidige nood er niet meer zal zijn.

In dit blad behoeft wel niet betoogd te worden hoe vreselijk de toestanden zijn voor de inheemse bevolking van de door Portugal be-„heer“-de gebieden van Afrika: Angola, Mozambique en Guinée-Bissao (bij het laatste gebied behoren staatkundig ook de Kaap Verdische Eilanden). „TROUW” is ongetwijfeld het dagblad dat over deze toestanden de meeste informatie geeft. Het boek Angola-Mozambique-Guinée, van S. Bosgra en A. Dijk (Paris, Amsterdam) geeft een overvloed van documentatie voor wie er meer van weten wil en de publikatie van drs. S. J. Bosgra en mr. Chr. van Krimpen „Portugal en de Nato” (Angola Comité, Amsterdam), is in dit verband ook zeer lezenswaard.

De Dr. Eduardo Mondlane-Stichting is genoemd naar de in februari 1969 bij een verraderlijke aanslag vermoorde

EEN STICHTING STEUNT IN GROTE NOOD WIE STEUNT DE STICHTING?

DOOR IR. E. VOET *secretaris Mondlane-Stichting*

leider van de bevrijdingsbeweging voor Mozambique, het Frelimo. Dr. Mondlane, Mozambikaan, was dankzij het feit dat hij zoon was van een „chief”, in de gelegenheid in Zuid-Afrika een middelbare school te bezoeken en eerst in Zuid-Afrika, later in Amerika, te studeren. Daarna werkte hij voor de Verenigde Naties en werd hij professor in de sociologie aan de universiteit van Syracuse (V.S.).

Hij trouwde met een blanke Amerikaanse en ging in 1962 terug naar Oost-Afrika, waar hij een van de oprichters werd van de genoemde onafhankelijkheidsbeweging.

De Mondlane-Stichting stelt zich ten doel materiële hulp te verschaffen t.b.v. de bevolking van de genoemde gebieden. De stichting deed een beroep op de Nederlandse regering voor de financiering van uitbreidingen van een kinder-vluchtelingenkamp, ziekenhuis, e.d. De stichting zal, dankzij een reeds verkregen toezegging, met een flink bedrag kunnen bijdragen in de exploitatiekosten van het Mozambique Instituut, een instelling die allerlei opleidingen geeft aan Mozambikaanse vluchtelingen in Tanzania en onder leiding staat van dr. Mondlane's weduwe Janet Rae Mondlane. Verder staan op het programma hulp

bij de aanschaffing van medicijnen en leermiddelen voor Guinée, enz., enz. Er kwamen reeds belangrijke bijdragen en toezeggingen binnen en er wordt gewerkt in de richting van aanzienlijk meer.

De stichting drijft geheel op vrijwillige krachten, zodat de uitgaven t.b.v. de stichting zelf weinig meer omvatten dan telefoon-, papier-, druk- en porto-kosten. Het bestuur heeft zich tot taak gesteld alle bijdragen die voor het werk ontvangen worden, onverkort te besteden voor de ermee te steunen doeleinden. Dat impliceert echter dat voor bovenbedoelde administratiekosten aparte inkomsten moeten worden gewonnen. Vandaar dit artikel en dit beroep op u, lezers van dit blad. Het bestuur meent het werk te kunnen doen voor ca. f 2500 per jaar. Het gaat dus niet om een zeer groot bedrag. Maar het bedrag is essentieel voor het werk, en het werk is belangrijk omdat het opkomt voor de belangen van een grote groep bijzonder misdeelde medemensen.

Het is nog van belang te vermelden dat het Angola Comité, dat voor dezelfde gebieden werkt maar al veel langer bestaat dan de Mondlane-Stichting, nauw met de stichting samenwerkt. In het bestuur van de stichting hebben ook enkele leden van het Angola Comité zitting. Het onderscheid tussen beide is dat het Angola Comité zich concentreert op het politieke vlak, terwijl de Mondlane-Stichting het zwaartepunt legt bij de fondsenwerving.

Het gironummer is 188 48 00 t.n.v. de Dr. Eduardo Mondlane-Stichting te Amsterdam, maar zet u er dan deze keer graag bij: „voor Administratiekosten”?

Vervolg van pag. 3

dat een A.R. verzetsman werd gevraagd alsnog toe te treden. Van een reguliere gang van zaken, waarbij eerst een program wordt opgesteld, omtrent dat program overeenstemming werd bereikt met de fracties, die om steun werden gevraagd, om daarna aan het uitnodigen van de personen te beginnen, was geen sprake.

Het was een geheel extra-ordinaire gang van zaken en beslissing was daarbij mede de bedoeling, een culturele politiek te voeren, zoals die in sommige kringen van de Ned. Volksbeweging werd voorgestaan. Het is het kabinet-Schermerhorn-Drees niet gelukt, deze plannen, b.v. ten opzichte van de omroep door te zetten en het mislukken van die pogingen, waarbij ook het ingrijpen van het episcopaat ten behoeve van de K.R.O. een rol heeft gespeeld, is door de heren Schermerhorn en Van der Leeuw voor de radio meegedeeld in een woordkeus, die zwaar geladen was, en waarin het woord afschuwelijk niet ontbrak.

Maar wat in ons verband van belang is: op het moment, dat een A.R. verzetsman werd gevraagd, stonden deze plannen al vast en was de man reeds gevonden, die ze zou uitvoeren. Naar onze mening mag je dan toch eigenlijk alleen maar meerijden op het achterdek.

MOTIE-AANTJES AANGENOMEN

Bij de voortzetting behandeling van de begroting voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening op 18 november j.l. heeft de Tweede Kamer bij zitten en opstaan de motie-Aantjes aangenomen.

In de motie werd de regering uitgenodigd, het contingentieringsbeleid mede af te stemmen op de mate, waarin gemeenten en woningbouwverenigingen in daarvoor in aanmerking komende gevallen aan de aanbevelingen van de minister inzake de doorstroming al dan niet gevolg geven.

Vóór de motie stemden de fracties van A.R.P., C.H.U., V.V.D., P.v.d.A., D'66, drie leden van de K.V.P., de Groep-Aarden, de Groep-Harmsen, de S.G.P. en het G.P.V.

Tegen de motie verklaarden zich de overgrote meerderheid der K.V.P., de C.P.N., de P.S.P. en de Boerenpartij.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

DE TOEKOMST VAN ONS ONDERWIJS

DOOR DR. D. J. STEENKAMP

DE redactie heeft mij gevraagd iets te schrijven over de eind-examens bij het v.w.o. en het havo. Zulk een vraag te stellen is gemakkelijker dan haar te beantwoorden. Niet zozeer omdat een antwoord op de gestelde vraag niet mogelijk zou zijn. Men zou bijvoorbeeld kunnen volstaan de noodzaak of de wenselijkheid van eind-examens aan de orde te stellen. Indien men op welke gronden ook de examenprocedure zou verwerpen, zou men alternatieven kunnen stellen. Wil men het examen handhaven, dan zou men in kunnen gaan op de wijze waarop het examen ingericht dient te worden.

Toch zou zulk een wijze van beantwoording onbevredigend zijn. Men zou immers een facet van het onderwijs belichten zonder daarbij de ingrijpende structuurveranderingen te betrekken die in het gehele onderwijs aan de orde zijn. Niet de vraag of er eind-examens moeten worden gehouden en zo ja op welke wijze is relevant, maar de vraag hoe en met welk doel wij ons onderwijs gaan inrichten.

GECOMPLICEERD

Ik ben mij ervan bewust hier een uitermate gecompliceerd probleem aan de orde te stellen. Maar wie dagelijks in de school werkzaam is ziet zich voortdurend geplaatst voor de vraag: Wat doen wij eigenlijk? Waar zijn we mee bezig? Een klein voorbeeld moge illustreren hoe spoedig men met deze vragen geconfronteerd wordt: Bij de leraren aan onze school groeide de behoefte bij het geven van cijfers aan de leerlingen meer dan totnu toe gebruikelijk was objectiviteit en duidelijkheid te betrachten. De leerling (en zijn ouders) hebben er recht op te weten hoe een cijfer tot stand komt. Mystificaties moesten vermeden worden. Welnu, een commissie boog zich diep over de materie, kwam tot een slotsom maar gaf in een mondeling commentaar te kennen: We zijn eruit gekomen maar we stonden bij de besprekingen voortdurend aan de verleiding bloot in te gaan op de vraag wat nu eigenlijk de zin is van

ons onderwijs. Men ziet: zelfs bij een schijnbaar eenvoudige zaak als het geven van cijfers komt al heel snel de vraag aan de orde wat wij nu eigenlijk met het onderwijs willen.

Valt daar op dit moment al iets van te zeggen? Concreet en positief gesteld nog niet zoveel. Maar wel is het misschien mogelijk een paar ontwikkelingen in onze maatschappij in het oog te houden die van belang kunnen zijn bij het oplossen van het probleem.

Lange tijd heeft men gesteld dat het onderwijs de leerling diende voor te bereiden op een plaats in de maatschappij. Zeer veel onderwijsmensen zullen dat ook nu nog onderschrijven. Het tragische van de situatie thans is echter, dat het onderwijs de leerling voorbereidt op een maatschappij die reeds lang achterhaald is. Anders gezegd: men bereidt zich voor op wat geweest is. De ontwikkelingen in de maatschappij gaan zo snel, dat het onderwijs het tempo niet heeft kunnen bijbenen. Het onderwijs loopt achter terwijl het, gezien zijn voorbereidende functie, voor zou moeten gaan.

VOORTGAANDE EDUCATIE

Misschien speelt nog altijd de gedachte aan een afgeronde, universele kennis waarover de homo universale behoort te beschikken het onderwijs parten. In ieder geval is deze gedachte strijdig aan wat men tegenwoordig „éducation permanente” noemt. Voortgaande educatie kent geen eindpunt; zo'n eindpunt is te perfect, te finaal om thuis te kunnen horen in het duratieve proces van onderwijzen. De *éducation permanente* wordt gekenmerkt door het principe van de continuïteit. Zij is elastisch en houdt voortdurend de vinger aan de pols van de maatschappij. De *éducation permanente* kent als constante de voortdurende verandering, de ontwikkeling van nieuwe ideeën, de wijziging van inzichten.

Welnu, wanneer ik mij realiseer dat ik meer dan een kwart eeuw na mijn eigen eind-examen mijn medewerking ambtshalve moet verlenen aan examens die in vrijwel geen enkel principieel opzicht daarvan verschillen en wanneer ik mij daarnaast realiseer wat er maatschappelijk in die kwart eeuw is veranderd, dan kan ik alleen maar tot de conclusie komen dat school en maatschappij bepaald geen gelijke tred houden. De school bleef zichzelf; de maatschappij



verandert in een steeds sneller tempo; de trein werd in honderd jaar gemeengoed, de auto in vijftig jaar, het vliegtuig in 25 jaar, de televisie binnen tien jaar, om maar eens een paar communicatiemiddelen in de maatschappij te noemen.

De conclusie kan niet anders zijn, dan dat het onderwijs, wil het de aansluiting met de maatschappelijke ontwikkelingen niet missen, zich op een of andere wijze aan die maatschappij zal moeten aanpassen. Het onderwijs zal zich de luxe van de rust niet meer kunnen permitteren. In plaats van de rust, de vastgestelde programma's, de normen, de exameneisen etc. die het onderwijs koestert, zal het zich bezig moeten houden om antwoorden te vinden op de voortdurende wijzigingen. En dan niet alleen wanneer deze reeds hebben plaats gevonden: met een „Fingerspitzengefühl” zal het ontwikkelingen vermoeden en die zo mogelijk van te voren beïnvloeden. Dat zal binnen het onderwijs betekenen een hoge mate van flexibiliteit, het veronderstelt een groot vermogen om te observeren, te experimenteren, te evalueren, er is dapperheid voor nodig en waakzaamheid. Als belangrijkste facetten waarmee het onderwijs zich op korte termijn naar mijn mening ernstig mee bezig zou moeten houden zou ik willen noemen:

TECHNOLOGIE

1. De *technologische ontwikkeling* en de consequenties daarvan voor het onderwijs. Een hoeveelheid kennis en een hoeveelheid kundigheden, waaraan vele uren besteed worden zijn van geen enkele waarde meer, omdat zij door technologische ontwikkelingen zijn achterhaald. Ook de best-getrainde hoofdrekenaar legt het af tegen een eenvoudig reken- of telmachientje, mits dit accuraat wordt bediend. De mechanisatie en de automatisering veronderstellen andere vaardigheden (computerkunde), maar zij brengen ook het probleem van de vrije tijdsbesteding mee. Het zal mede een taak van het onderwijs zijn de leerlingen voor te bereiden op een zinvolle vrijetijdsbesteding.

2. De *lerarenopleiding* zal zodanig moeten worden ingericht dat de leraar beschikt over de nodige wetenschappelijke kennis, maar daarnaast ook over de bereidheid zijn kennis voortdurend bij te houden naarmate de tijd vordert. De mogelijkheden zullen daartoe moeten

worden geschapen. Hij zal psychologisch en pedagogisch beter geschoold moeten worden. Hem zal een andere attitude moeten worden bijgebracht tegenover zijn vak en tegenover zijn leerlingen. Een houding, die elasticiteit paart aan kritisch vermogen. Bovenal zal hij moeten leren in een team samen te spelen.

SAMENLEVINGSKUNDE

3. Er zal op de Nederlandse scholen meer moeten worden gedaan aan samenlevingskunde. De vraag: Hoe leven over een paar decennia zeg 20 miljoen Nederlanders samen op een bijzonder klein stukje aarde? dient met de grootste voorrang behandeld te worden. Zullen er tegen die tijd voldoende werk, voldoende recreatiemogelijkheden zijn, voldoende zuurstof, voldoende schoon water om samen te leven? Welke regels willen we aangaan om die samenleving dragelijk te maken? Hoe leren we een volk dat vrijheidsliefde en vrijbuitertij nogal eens verwacht, op democratische manier te leven?

Inspraak van de leerling op het schoolleven is een goed ding; nog beter is het de leerlingen consequent te scholen in de wijze waarop die inspraak het meest effectief is.

Voorlopig wil ik het hier bij laten. In een volgend artikel hoop ik wat nader in te gaan op de organisatiestructuur van ons onderwijs.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

BABEL EN BIJBEL WETENSCHAP EN SEX

DEZE blikvangende titel siert de gebundelde uitgave van de sterk de aandacht getrokken hebbende artikelen, die prof. Hamming in 1967 in *Ons Jonge Platteland* schreef. De titel dekt de inhoud, en deze is het waard de blik een poos gevangen te houden. Dat is ook wel nodig, want de lectuur is niet gemakkelijk. Een bespreking van deze schetsen te geven — verzoek van de redactie — is evenmin een eenvoudige zaak.

We treffen hier een uitermate boeiende, oorspronkelijke visie op de betekenis van met name Genesis 2 - 4 en 11. Dat de schrijver daarbij graag gebruik maakt heeft van gegevens uit *Het christendom in de wereldgeschiedenis* van Dr. A. Th. van Leeuwen, doet aan het eigene van de benadering niet af. Zijn conclusie na langdurige studie komt ongeveer hier op neer, dat de eerste auteur van deze hoofdstukken — hij vermoedt dat dit Abraham geweest kan zijn — bedoelt te spreken over de verhouding God, godsdienst en cultuur. En niet over schepping-zondeval.

Hij meent dat de bijbelse boodschap hier een reactie is op maatschappelijke problemen, op foute structuren. En dat het hierbij vaak tegelijk gaat om de vragen van vandaag en om antwoorden voor de wereld van vandaag.

Hier en daar zijn zijn theorieën nogal speculatief. Maar ze zijn gesteld in een perspectief, waarin het de moeite waard is gespannen mee te kijken.

Laat ik dadelijk al mogen zeggen: in meer dan een opzicht zou ik graag zijn inzichten als een verrijking willen begroeten, als een in kerkelijke traditie onvermoede geslaagdheid erbij van bepaalde gedeelten van het Woord.

Maar hij wekt sterk de indruk de betekenis ervan geheel in deze vondsten te doen willen opgaan. Maar zo gaat dan de verdieping, waar men dankbaar voor kan zijn, gepaard met een vervlakking naar de andere kant, wat naar mijn besef in 't geheel niet behoort. Ik zal daar nog wel een paar voorbeelden van geven. In ieder geval maakt Hamming het me niet moeilijk in dit opzicht wat kritisch te staan. Want hij vindt zelf, dat de lezer niet het handje van hem moet blijven vasthouden, en kritiekloos meegaan. Dat zou behoren bij een „despotische structuur”, en daar moet hij juist niets van hebben. Dat wordt al wel duidelijk in zijn interpretatie van het verhaal van de torenbouw van Babel.

Ter illustratie van zijn uitlegging legt hij de lezer een aantal gegevens uit de heidense godsdienst, cultuur en literatuur voor, culminerend het grote Babylonische Gilgamesh-epos, dat Abraham gekend zou moeten hebben.

„Zeker is, dat Abraham de geestelijke vader is van het Israëlitische geloof, uit Mesopotamië kwam, waar het levensgevoel werd vastgelegd in het Gilgamesh-epos. Het zou merkwaardig zijn, als er geen verband was”. In ieder geval vindt Hamming daar veel in, dat

Prof. Hamming, hoofd van de Afdeling Statistiek van het Landbouw Economisch Instituut bezette van 1961 tot begin 1969 de — toen opgeheven — bijzondere leerstoel voor christelijke maatschappijleer aan de Landbouwhogeschool te Wageningen. In deze functie volgde hij destijds prof. dr. W. Rip na diens overlijden op.

Het conflict tussen geloof en wetenschap heeft hem sedert zijn studententijd bezig gehouden. Eenmaal landbouwkundig ingenieur heeft hij een tijdlang in Utrecht theologie gestudeerd. Daarbij legde hij zich in het bijzonder toe op de studie van de kernbetekenis van de Hebreeuwse woorden. Zo kwam hij er toe, geheel zelfstandig vanuit de Hebreeuwse grondtekst Gen. 1-23 opnieuw te vertalen.

Naar zijn mening wemelt de gangbare vertaling van storende fouten door aanpassing van de vertaling aan de kerkelijke traditie.



Bovenstaande bundel wordt besproken door

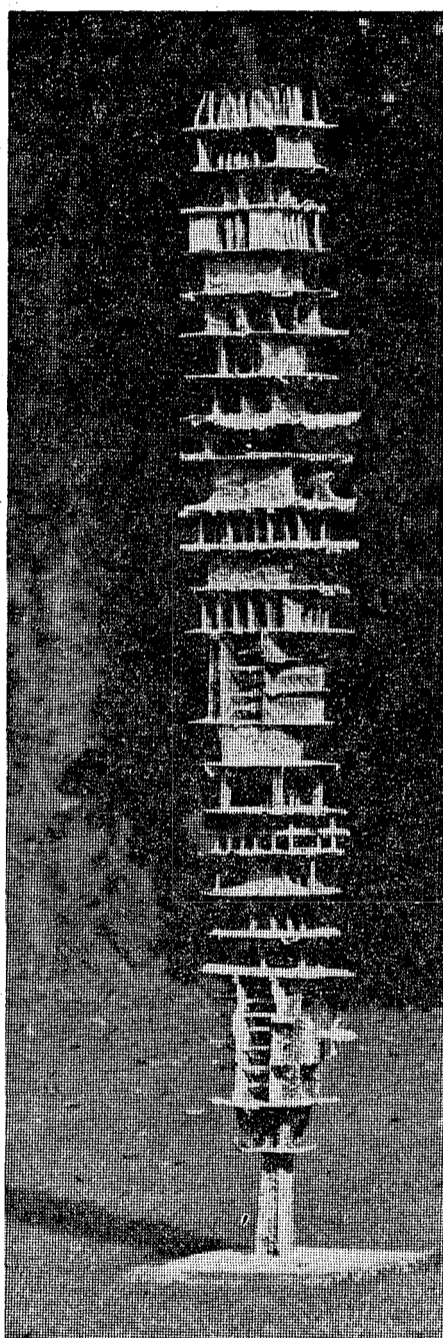
**MEVR. DR. F. T.
DIEMER-LINDEBOOM**

aansluit bij zijn — reeds voordat hij kennis van dit gedicht kreeg — gerijpte opvatting van de bedoeling van het verhaal van Kain en Abel.

„De schrijver van Genesis blijft niet staan bij historische feitjes maar schrijft historische werkelijkheid”.

Wat hem betreft — en dit is tegenwoordig een meer gehoord geluid — behoeven we dan aan de historische „feitjes” niet vast te houden. Belangrijk is, dat de verhalen verteld werden in een wereld waarin men geleerd had door het vertellen van zulk soort verhalen over de historische situatie na te denken.

De rangschikking van de stof is wat springerig. Dat maakt het geven van een korte duidelijke indruk wat moeilijk, temeer waar een onbekend vreemd



De toren van Babel, een week van Shinkichi Tajiri

woord nogal een sleutelbegrip vormt, n.l. de door hem zelf gevonden term *omfalocratie*, die gesteld wordt tegenover *technocratie*.

Omfalos betekent *navel*. Omfalocratie betekent dan een levenshouding van het overheersen van de navel, d. w. z. de levenshouding waarin het verlangen naar geborgenheid, de binding aan de jeugdfase, het vertrouwde van vroeger, domineert. De navel(streng) symboliseert de verloren geborgenheid in de moederschoot, tegelijk de geborgenheid in de alomvattende kosmos, zoals men dat in de oude godsdiensten tegenkomt. De navelstreng is wel doorgesneden, maar beneden de navel heeft de man een orgaan, dat de navelstreng kan vervangen en wortelschieten in de totaliteit van het zijn.

De toren van Babel - maatschappijstructuur die God boos maakt.

Het verhaal van de toren van Babel ziet Hamming tegen de achtergrond van de rol, die de tempeltoren in de oude Babylonische godsdienst — een godsdiensttype, dat die geborgenheid centraal stelde — vervulde als uitbeelding van de totaliteit van het heelal, waarin het staatsleven gevat is. Bij de jaarlijkse goddelijke processie was daar het hoogtepunt wanneer de vergoddelijkte koning in het kleine heiligdom aan de top-op hemels niveau! — in sacraal huwelijk de eenwording beleefde met de hoofdpriesteres van de godin der geborgenheid Ishtar (Astarte), aldus wortelschietend in de kosmische eenheid.

Hier is de vrouw niet de partner van de man, maar eigenlijk één met Moeder Aarde. Zo staan de priesteressen open voor elke man, die wortel wil schieten omdat hij terugverlangt een moederbinding.

„Iemand die religieuze geborgenheid zoekt, kan in de sextempels terecht. Dat is de reden, dat de Israëlieten telkens weer de voorkeur gaven aan de Kanaänitische godsdienst, die de sex centraal stelde.” God is anti-religieus. Hij verlangt geen religie, alles moet bij het oude blijven, maar godsdienst, dienen van God, dat is heel wat anders, de gelovige moet volwassen, zijn verantwoordelijkheid aanvaard en niet vastvroesten aan zijn jeugdherinnering: Dat geldt dan ook de kerkmensen!

De indeling in verdiepingen van de tempeltoren(s) symboliseerden de samenlevingsopbouw, waar de onderdanen, de amorfe massa, onderworpen waren aan de adellijke topleiders van bestuur en technische ontwikkeling, onder de koning.

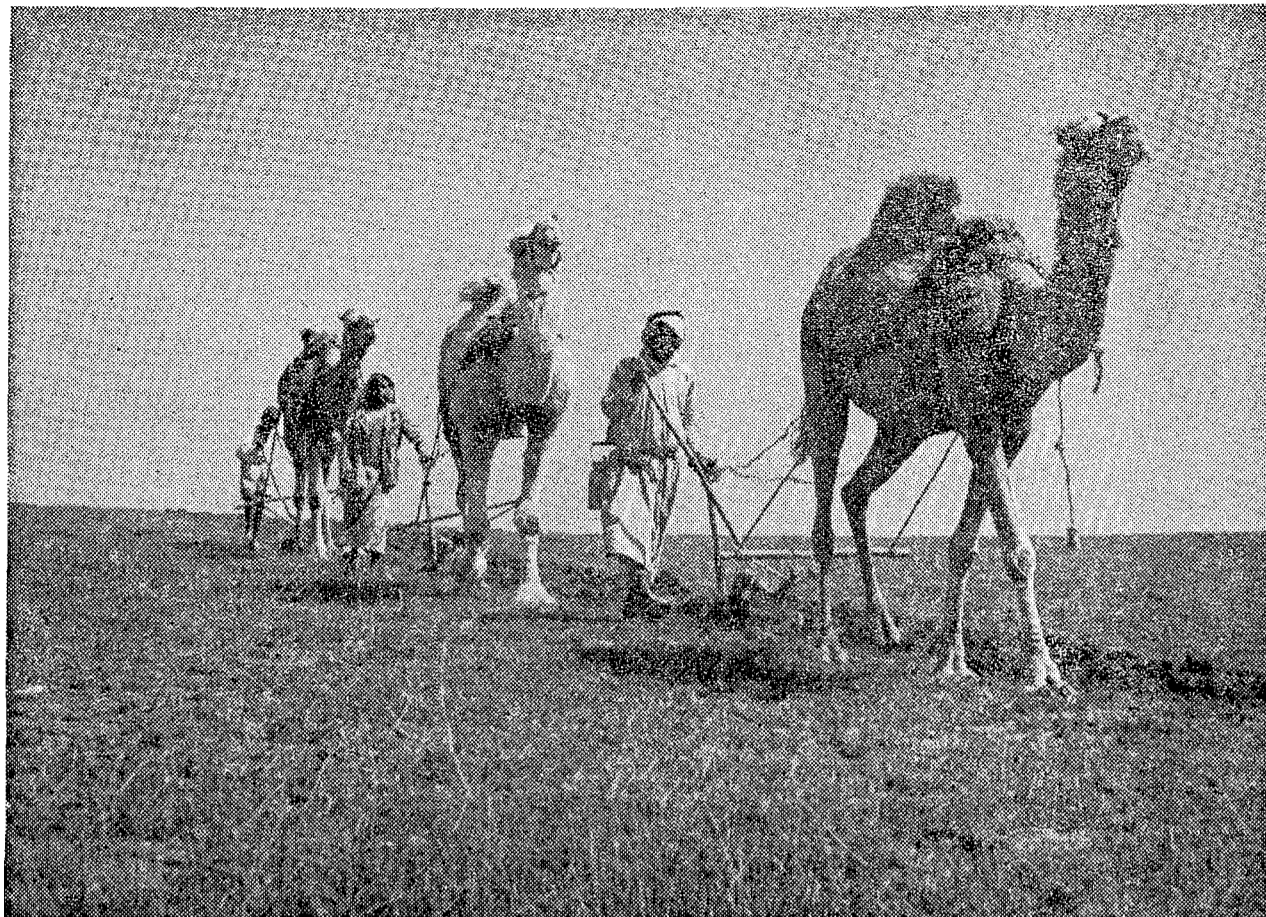
Zo beluistert Hamming in Genesis 11, dat een despotische eenheidsstructuur van de maatschappij God boos maakt. Het uiteenvallen van eenheidscultuur, waarin geen plaats is voor persoonlijke verantwoordelijkheid en geen ruimte voor eigen mening (Vers 1 vertaalt H.: zij zeiden hetzelfde en dachten hetzelfde op de gehele aarde), wordt daarin toegejuicht.

In de structuur van de Kerk later ziet Hamming ook het model van de toren van Babel. Dat is niet goed. Abraham kreeg ruimte voor een eigen taal, een eigen zeggen toen de eenheidsstaat van het rijk van Ur te gronde ging.

„Een van de functies van de Kerk moet juist zijn: zich verzetten tegen iedere roep om eenheid. Alleen de verscheidenheid geeft ruimte voor eigen verantwoordelijkheid”.

Nog enige gedachten:

Men ziet in de maatschappij vaak een technocratische bovenlaag en een omfalocratische onderlaag, wat een zeer stabiele structuur van despotisme geeft. Omfalocraten houden vast aan het historisch gegroeide. Maar als de historische verhoudingen onherbergzaam worden, gevoelen deze zich gauw geborgen bij de sterke leider, die alles beter zal maken. Zo b. v. in Hitler-Duitsland. De beschrijving van het technocratisch despotisme in Openb. 13 : 11 - 18 doet



Sleutelwoord voor landbouwwetenschap is vruchtbaarheid

denken aan een bruut (beest) met onbegrensde mogelijkheden. De gangbare vertaling van Gen. 11 : 6 zegt: „Nu zal niets van wat zij denken te doen voor hen onuitvoerbaar zijn.” Het gevoel dat de toplaag bestaat uit brutale technocraten is zo oud als de Bijbel.

En dan dwingt Hamming tot nieuw nadenken: Wat doe je daarmee? Zich onderwerpen aan de overheden, Rom 13 : 1? Zegt Paulus in Rom. 13 dat wij de overheden moeten toestaan met atombommen te spelen, of zegt hij dat juist niet?

Moeten we het slot van Rom. 12 niet verwerkt hebben voor we met Rom. 13 verder kunnen gaan? En zou het gemakkelijker zijn, als Hand. 4 : 19, waaruit blijkt dat God helemaal niet vraagt dat gezag klakkeloos te gehoorzamen, niet in de Bijbel stond?

BOOM DER KENNIS

Boom der Kennis: wetenschap en seksualiteit — een waarschuwing. Hebreeuwse woordspelingen en de dubbele betekenis van woorden, die een beslissende rol spelen, tracht Hamming zo in het Nederlands te vertalen, dat niet één van de mogelijke betekenissen wegvalt. Wetenschap en seksualiteit worden in het Hebreeuws aangeduid door hetzelfde woord, ook in Gen. 2 - 4.

Gen. 2 : 17 luidt daarom in zijn vertaling: „Maar van het orgaan voor dordriest vatten - daarvan zult gij niet plukken, want wanneer gij daarvan plukt zult gij sterven.”

Toelichting: men kan een gedachte vatten met zijn bevattingvermogen, iemand kan zijn vrouw vatten met een bepaalde bedoeling. „Goed en kwaad” betekent in het Hebreeuws: zonder ethische begrenzing. Vandaar de keuze van het woord dordriest.

Aan de boom van wetenschap en sex groeien niet alleen goede vruchten maar ook slechte. Hamming beluistert in dit vers niet een proefgebod, maar een waarschuwing. In die tijd moest er op gewezen worden dat niet alle vruchten van de boom der kennis bijdragen tot geluk: ontworteling, erosie, vernietiging van volken. De slang wil niet geloven, dat men met nieuwe technische vindingen voorzichtig moet zijn zolang men de gevolgen niet overziet. De waarschuwing uit Gods mond geldt nog. Nog steeds zijn wij bezig de aanleg van overvloed te vernietigen, omdat wij te onvoorzichtig zijn met nieuwe vindingen. Wat vroeger boom der kennis heette, heet nu groeiende wetenschap. „Van de boom kon men eten en van de vruchten willen wij plukken. De rotste vrucht is de atoombom: Ten dage dat gij daarvan eet, zult gij sterven.” Nee, de cultuurtechnicus is „niet los vertrouwd”. Hij heeft hulp nodig van een tegenpool, die anders is dan hij, en hem juist door dat andere in evenwicht houdt. Maar Adam begroet haar niet als een tegenpool, doch als soortgenote aan wie hij een naam en bestemming geeft zonder eigen inbreng. Daarom ziet Hamming begin van de zondeval reeds in Gen. 2 : 23.

Gen. 3 : 6 vertelt, dat zij beiden eten van de vrucht van het orgaan, dat tegelijk aanduiding is van wetenschappelijke aanleg en mannelijkheid. Gen. 4 : 1 vertelt, dat Kaïn daarmee verwekt is. Zo ziet Hamming Kaïn ontstaan als uit bundeling van egoïstische macht.

KAÏN EN BABEL

Kaïn en Abel; expansieculturen en onderontwikkelde gebieden

De verdere interpretatie van Gen. 4 is niet minder opzienbarend. Overweging daarbij is: Jesaja lid van de hoogste adel, las het verhaal van Kaïn en Abel tegen de achtergrond van het Gilgamesh-epos en andere verhalen van de omringende volken. Dat wil hij ook proberen „want het is de enige manier om de Bijbel eerlijk te lezen”. Beide verhalen, zo meent hij, gaan over de ontmoeting van een technisch vooruitstrevende cultuur (hier Kaïn) en een achtergebleven gebied, hier door Abel vertegenwoordigd, inclusief het zich doorzetten van de zin van technisch gevorderde culturen, waaraan de zwakken kapot gaan.

Voor Kaïn is Abel een ander, een nomade aan de rand van de stadscultuur. „Die ander is anders en mag daarom te gronde gaan. Dit verhaal zou ons plaatsen voor de problemen van economische expansie en volkenmoord. Economische expansie lijkt altijd aantrekkelijk voor de machthebbers en volkenmoord is vaak de prijs die als normaal wordt aanvaard.... Misschien is het reeds 4000 jaar geleden, dat de bijbelschrijver zijn stem verhief tegen de moord op de Indianen. Door christenen is deze moord gepleegd.”

In het Gilgamesh-epos hebben de goden het gedaan, en de mens kijkt machteloos toe. Het verhaal van Kaïn en Abel legt de schuld bij de mens. God is onschuldig en roept de mens ter verantwoording. Opdat de mens eens en voor al begrijpt, dat hij zelf de boosdoener is. Het is de bedoeling dat wij in Kaïn onszelf herkennen. Het ontbreken van polaire solidariteit, reeds tegenover de vrouw in Gen. 2 geconstateerd leidt hier tot moord.

Nog enige gedachten: Onze wetenschappelijke cultuur is gebaseerd op de techniek. Het sleutelwoord voor landbouwwetenschap is: vruchtbaarheid.

Landbouw betekent exploitatie van vruchtbaarheid. Nu liggen landbouwtechniek, vruchtbaarheid en erotiek in de meeste culturen dicht bij elkaar.

„De technocraat ziet de seksualiteit als een technische mogelijkheid tot het beleven van lustgevoelens. Hij wijst alle beperkingen af. De technische cultuur brengt soms mee, dat erotiek een technische aangelegenheid wordt, dat het samenspel niet is een ontmoeting van mens tot mens”. „Erotiek kan leiden tot vereenzaming, wanneer ze niet geleid wordt door trouw”.

„Kan een onderontwikkelde volk onze erotiek weren en dan toch de vruchten plukken van onze technische vooruitgang? Wij kunnen het zelf niet

eens...Volken die in de invloedssfeer van de westerse cultuur willen of moeten leven, moeten in de eerste plaats onze seksuele films en seksuele gewoonten aanvaardden? In Vietnam heeft Saigon zich ontwikkeld tot een groot borddeel ten dienste van de Amerikaanse troepen. In naam van vrijheid en christendom wordt dit borddeel verdedigd tegen het communisme, dat op dit gebied andere opvattingen heeft.”

APARTHEID

Geen apartheid en vijandigheid maar apartheid en solidariteit

Apartheid zonder solidariteit leidt tot minachting en minderwaardigheidsgevoel, tot discriminatie en oorlog. Zover Hamming weet is het christendom de enige ideologie die de apartheid, de verzuiling aanvaardt als noodzakelijke basis voor de solidariteit. Waar geen tegenpolen zijn kan de solidariteit niet polair zijn, daar ontaard ze meestal in de dictatuur van de kuddegeest. Nu kent onze verwarde wereld veel apartheid zonder solidariteit. Apartheid van rassen, van klassen, van ideologieën, van kerken soms, van zelfstandige staten, van bezitters en hongerlijders.

Deze apartheid plaatst ons telkens aan de rand van oorlog en revolutie, of temidden van doffe berusting. De grondslag van het bijbelse avontuur is: het gaan in de apartheid om een mogelijkheid te zoeken voor polaire solidariteit.

De solidariteit tussen conservatisme en vernieuwingsdrang is een van de belangrijkste vormen van solidariteit. Wanneer deze solidariteit buiten de kerk moeilijk is, zal zij in de kerk haar plaats moeten vinden. In de Nederlandse politiek vraagt men „duidelijkheid”. De christenen zullen duidelijk moeten maken, wat polaire solidariteit is. Het is iets anders dan een hardnekkige verdeling van het volk in twee vijandige polen.

Hoor tenslotte nog dit:

„Onze wereld kent veel solidariteit zonder apartheid. Binnen iedere communistische staat zijn de communisten het met elkaar eens; dat moeten ze althans. Maar ook in de „vrije” wereld is veel conformisme; er is een angst om apart te zijn. Toch is de weg naar de menselijkheid gebaad door profeten, die in hun tijd alleen stonden. Zij hebben de apartheid aanvaard om de weg te vinden naar de solidariteit die de apartheid onschadelijk maakt. Het is de weg van Abraham en Jeremia, van Jezus en van God. Het is de enige weg voor onze dagen.”

Wat ik bij deze boeiende, leerzame visie betreur, is dat zij gepaard gaat met een onnodige reductie anderzijds van de inhoud.

Aan de bijbelse zin van de boom des levens wordt absoluut tekort gedaan, wanneer zij alleen maar in verband gebracht wordt met omfalocratie. Openbaring 22 geeft wel een ander licht. Al wordt bij Kaïn en Abel het mode-woord „leermodel” niet genoemd, de presentatie komt daar wel op neer.

„Abel ging dood, doordat Kaïn rustig doorploegde”.

Het is belangrijk oud-tijdse situaties en verhalen, die het levensgevoel onthullen, mee in beschouwing te nemen tot dieper inzicht. Maar evenzeer belangrijk is b.v. de geloofserfenis van Israël, bij de Nieuwtestamentische schrijvers aanwezig, tenvolle serieus te nemen. Zij spreken over deze broers als werkelijk geleefd hebbende mensen van vlees en bloed. Zo 1 Joh. 3 : 11-13, met o.a. de vraag: „En waarom vermoordde hij hem?” en Hebr. 12 : 24, waar gesproken wordt over de nadering tot Jezus, de middelaar van een nieuw verbond, en tot het bloed der bespreging dat krachtiger spreekt dan Abel”. De reductie is misschien nog het sterkst t. a. v. Gen. 3. „In dit hoofdstuk wordt slechts (!) verteld, dat de vrouw de positie aanvaardt, die haar door de man is opgedrongen.”

Eerder heeft de kwestie-Assen — waarover in het openingsartikel al zinnige opmerkingen staan — de dieptewerking van dit hoofdstuk al groten-deels toegeslagen. Hamming komt van de andere kant, maar eveneens met vervlakkend resultaat. Ik betreur dat in hoge mate. Toen ik zelf over dit hoofdstuk een studie maakte — waarbij ik nog getroffen werd door een aantal andere woorden met dubbele bodem in het Hebreeuws werd ik juist gegrepen door het feit, dat hier ten dele het scherm over de onzinnelijke anti-macht wordt opgetrokken, en tegelijk de overwinning van Christus voor 't eerst zij het nog versluierd, wordt geproclameerd. (Nader over Gen. 3 in mijn boek *Ontgin nieuw land*, blz. 176-182).

Nog één kleine kanttekening. Onjuist is de vermelding dat in 1948 de Arabieren verdreven zijn. Oriënterend over de gang van zaken — feit én werkelijkheid — is Aksent (no. 7/8 '69 maandelijks uitgave van de Protestantse Geestelijke Verzorging bij de Nederlandse Krijgsmacht. Al met al: Hamming zet je aan 't denken. 't Kost inspanning. Maar je neemt er wat van mee. Misschien zelfs veel. Alleen, je moet toezien, dat je niet tegelijkertijd iets verliest.

1) De talloze kleitabletten, die de laatste 150 jaar uit de bodem van Mesopotamië tevoorschijn zijn gekomen — met elkaar z'on kwart miljoen, maken het niet onwaarschijnlijk, dat ook de aartsvaders beschreven tabletten hebben nagelaten, waarvan Mozes bij de samenstelling gebruik gemaakt kan hebben.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

WANNEER GLEED CONCEPT-PROGRAM IN DE BRIEVENBUS

ANTWOORD AAN DE HEER VAN DER BRUGGE

De heer Van der Brugge heeft mijn laatste notitie nl. die over het provincieprogramma voor Zuid-Holland een „onjuiste notitie” genoemd. Ik had beter moeten informeren enz. Dat laatste slaat vermoedelijk op mijn opmerking dat het conceptprogramma pas omstreeks acht oktober bij de secretarissen van de kiesverenigingen kwam en er dus onvoldoende tijd was om nog amendementen te kunnen indienen.

De heer Van der Brugge wijst er op dat in de statencentrale Dordrecht het concept reeds op 19 september naar de kiesverenigingen ging. Daar sta ik dan. Er was dus wel tijd genoeg (ongeveer vier weken) om amendementen in te dienen. Laat ik eerlijk bekennen dat ik verslagen ben. Een dergelijke snelheid overtreft alles. Dat men reeds op 19 september een concept-programma naar de kiesverenigingen stuurt dat pas veertien dagen later nl. 2 oktober, naar de heer Van der Brugge mededeelt, in het Provinciaal Comité besproken wordt, mag men niet laat of te laat noemen.

Niettemin is in andere centrales, zoals Gouda en Delft, het concept wel pas tegen acht oktober in de bus gegleden en was de tijd om amendementen in te dienen daar dus wel uitermate kort.

Zou men in die statencentrales misschien eerst de bespreking in het Provinciaal Comité hebben afgewacht? Het zou niet onbegrijpelijk zijn.

LEIDRAAD

Het verwijt dat bij het model-provincieprogramma van het Verband de kiesverenigingen enz. helemaal niet zijn geraadpleegd en dat de inspraak daar beslist minder was, behoeft ik niet te ontzenuwen. De heer Van der Brugge heeft dat zelf gedaan door zijn juiste opmerking dat het hier niet om een programma ging maar om een leidraad aan de hand waarvan een programma kan worden opgesteld. Bovendien, het zij ten overvloede opgemerkt, heeft het Centraal Comité voor de conferentie waar deze leidraad besproken zou worden alle a.r. statenleden en alle provinciale comité's uitgenodigd. Wat de inhoud betreft zou het te ver voeren het hele programma te gaan bespreken. Er is wel een nieuwe aanpak zegt de heer Van der Brugge. Inderdaad wordt in het begin van het programma reeds de inspraak genoemd, de inspraak van de bevolking dan. Maar waarom moet daar nu weer meteen aan worden toegevoegd „die inspraak en deelneming van de bevolking aan de beleidsvorming kan en mag de besluitvorming door en verantwoordelijkheid van onze volksvertegenwoordigers niet vervangen”. Dat is natuurlijk waar, maar wekt dit nu niet een beetje de indruk dat men met de ene hand terugneemt wat men met de andere gegeven heeft? Ik neem direct aan dat dit allerminst de bedoeling is, maar het is een programma

dat door de kiezer niet verkeerd geïnterpreteerd moet kunnen worden. Graag akkoord met allerlei middelen die worden opgesomd om de bevolking van voorlichting te dienen en tot het deelnemen aan de publieke zaak op te wekken. Maar ik mis de raden of commissies uit de burgerij die over bepaalde zaken kunnen adviseren, commissies en raden die zouden moeten worden samengesteld uit alleen burgers en niet ook uit bestuurders en ambtenaren.

Over de inspraak van de statenleden bijvoorbeeld bij de benoeming van een nieuwe commissaris der Koningin wordt niets gezegd, evenmin als over de betere en onafhankelijke informatie van de fracties.

Ten aanzien van regionale organen, streekgewesten e.d. wordt geen standpunt ingenomen. „De relatie bestuurders -bestuurden veronderstelt overzichtelijke, niet te grote gemeenten. Alleen dan heeft inspraak zin en kan inspraak leiden tot uitspraken waaraan degenen die deelnemen aan de inspraak zich functioneel gebonden weten”, zegt het programma. Ik moet eerlijk bekennen dat ik deze zinnen niet begrijp en dus ook niet hoe deze criteria kunnen worden gehanteerd om de vorming van regionale, boven-gemeentelijke structuren te toetsen.

IN HET VAGE

Men laat alles in het vage. Zelfs de mammoet-gemeente blijft om de hoek gluren want het programma zegt alleen dat de mammoet-gemeente „niet zonder meer” een oplossing is.

Het zal wel goed bedoeld zijn als het programma stelt dat uitgegaan moet worden van „de noodzaak op juiste wijze de secundaire en tertiaire kosten van infrastructuur, water, energie, tot recreatie en welzijnskosten toe te rekenen aan de zogenaamde voordelen van nieuwe ongebreidelde ruimte-aantasting”. Ik vermoed dat hier gedacht is aan iets als de kosten-baten analyse of sociaal-economische rentabiliteit. Maar dat is dan toch wel heel onduidelijk geredigeerd.

Bedoeld zal zijn met deze zinsnede dat men om tot een juiste en sociaal-economisch verantwoorde rentabiliteitsberekening te komen niet alleen moet uitgaan van de investeringen die als het ware direct produktieverhogend werken, maar dat men daarbij moet tellen al die investeringen die uit een oogpunt van woon- en leefmilieu nodig zijn, investeringen dus die geen invloed op de produktie hebben, althans niet direct.

En dat geldt dan voor alle uitbreidingen die de ruimte aantasten, niet alleen voor „ongebreidelde”. Nog één opmerking en wel over het openbaar vervoer. Ik had graag gezien dat het sociaal karakter van het openbaar vervoer met name genoemd

was. Dat betekent immers dat het niet juist zou zijn te blijven menen dat het openbaar vervoer een sluitende exploitatie zou moeten of kunnen hebben. Ik dacht dat dit een noodzakelijk complement diende te zijn op de zinsnede waar ik het hartelijk mee eens ben nl.

OPENBAAR VERVOER

„Wij onderstrepen de betekenis van het openbaar vervoer en de noodzaak van de rijksoverheid dit openbaar vervoer in omvang, functie en kwaliteit uit te breiden en op te voeren”. Gaarne stem ik ook in met „De provinciale overheid stimuleert, in samenwerking met de rijksoverheid, de totstandkoming van een gesloten circuit van snel, goed-vertakt openbaar railvervoer in de randstad”. In samenwerking met de gemeenten en de eventuele regio's, zou ik er nog aan willen toevoegen.

Maar als ik in het programma lees: „De poging de wegen in de stedelijke gebieden te laten dichtslippen en zodoende het publiek te dwingen uitsluitend van het openbaar vervoer gebruik te maken, is een anti-welvaart- en een anti-welzijnsbeleid” dan roept dat weer vraagtekens op.

Wie laat die wegen dichtslippen? Ze slippen vanzelf dicht door het steeds toenemend aantal auto's. De parkeermogelijkheden in onze steden zijn van dien aard dat men graag van openbaar vervoer gebruik zou maken als er een adequaat openbaar vervoer was. Als Rotterdam bij zijn metrostation op het Zuidplein parkeergelegenheid schept, dan biedt het daarmee de burger de mogelijkheid op gemakkelijkere wijze in de binnenstad te komen dan per auto. Een mogelijkheid die graag wordt benut en die slechts een bezwaar heeft: nl. dat men de parkeergelegenheid niet groter heeft gemaakt. Ik dacht dat we ons vertrouwd mee zouden moeten maken dat in de toekomst onze binnensteden evenals in het buitenland hoe langer hoe minder voor het gewone autoverkeer open zullen zijn. Om de doodeenvoudige reden dat we anders een chaos zouden ontketenen. Dat begrijpt de bevolking opperbest.

(Door bepaalde omstandigheden bleef deze notitie een tweetal nummers overstaan. Red.)

9 gulden
voor
90 jaar
arp

9 gulden
voor
90 jaar
arp

GIRO
712.000
FONDS
A.R. PARTIJSTICHTING
DEN HAAG

T. DE VRIES STUKADOORSBEDRIJF

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw
voorkomend
stukadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

M. C. van Staaveren

AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFIELEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043



Holwerda-Zonen

Dokkum Lelystad
05190 - 2292 03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND

SPECIAAL VERHUIZINGEN

Meubeltransporten

NAAR EEN ANDERE FORMULE

DOOR A. VAN RAMSHORST

Geen recht zal men trouwer dienen dan de waarheid.

(Duits spreekwoord).

HET instituut van de dienstplicht, dat in ons land nooit populair is geweest, kraakt thans in al zijn voegen (1).

Mij herinnert dit instituut telkens weer aan een eeuwenoud fort, dat door zijn afmetingen imponeert, maar zijn bewoners een primitief onderkomen verschaft en uit een oogpunt van defensie nog slechts antiquarische waarde bezit.

Sommigen zouden het instituut van de dienstplicht het liefst maar zo spoedig mogelijk geslecht willen zien, hetzij omdat:

- a. zij „het establishment” te onzent reeds hebben afgeschreven als nul en van geen enkele waarde meer;
- b. zij anti-militarist zijn;
- c. zij een voorstander zijn van een beroepsleger.

Anderen zouden het instituut wel graag gerestaureerd willen zien, met of zonder steun van „Monumentenzorg”...

Ik verkies het één noch het ander. Wat het zo veel gesmade „establishment” betreft: de gebreken ervan rechtvaardigen m.i. de botte toepassing van een ontplofingsrecept nimmer. Het is ten enenmale dwaas ook maar een ogenblik te veronderstellen, dat wij een schip vol mensen zo maar uit de vaart zouden kunnen en mogen nemen voor een totale vernieuwing in het dok. Zo'n schip behoort onder alle omstandigheden varende te worden gehouden, al zullen er aan boord wel eens radicale hervormingen moeten worden doorgevoerd. In de symboliek zijn zowel kerk als staat een varend schip.

ILLUSIE

Anti-militaristen beseffen gewoonlijk onvoldoende dat potentieel geweld ongerechtigheid kan, doch niet hoeft te betekenen, waarmede uiteraard niet gezegd wil zijn dat een mogendheid het recht in eigen hand zou mogen nemen, onder aanwending van dat geweld. Maar het is een illusie te menen dat ooit een staat kerkje zou kunnen spelen. Een staat kan niet vooruitgrijpen op wat komt, doch nog niet is (paradijselijke toestanden). O zeker, er zouden geen oorlogen mogen zijn, geen rassendiscriminatie, geen prostitutie, enz. maar zij zijn er... Staten representeren met elkaar de wereld van het nochtans en vooralsnog. Een staat doet er wél aan rekening te houden met de mens, zoals hij of zij is! Waartoe draagt Vrouwe Justitia anders het zwaard? Uitgangspunt van iedere staat is de status-quo (NIET zijn richtpunt!)

Aan de vorming van een beroepsleger kleeft in mijn oog onoverkomelijke bezwaar, dat zo'n gezagsinstrument de gemeenschap al te gemakkelijk een alibi verschaft als er onverhoopt een geweldadig conflict uitbreekt. In een restau-



ratie van het bestaande instituut geloof ik evenmin, omdat het m.i. a priori uitgesloten moet worden geacht, dat dit instituut ooit aan zijn doel zou kunnen beantwoorden. Dit deed het vóór de „Tweede Franse Revolutie” al niet, laat staan nu. Het is mijn persoonlijke overtuiging, dat de gebeurtenissen van vorig jaar te Parijs (mei-juni-revolte) die van 1789 in draagwijdte zullen gaan evenaren en dat op heel wat kortere termijn dan menigeen wel denkt!

De ongerijmdheid, die er besloten ligt in het begrip „dienstplicht” (formule „dienstplicht en plicht”) illustreert dit. **Verplicht** te (kunnen) worden tot wat iedereen officieel verondersteld wordt graag te willen doen, i.c. **dienen**, baart slechts conflictstof. Wie behartigt er nu graag een zaak, die een „noodzakelijk kwaad” heet?

Dienen toch impliceert de **innerlijke bereidheid** van de zijde van „de vrijheid” (onze Jannen) om nu datgene te willen doen, wat „het gezag” hun voorhoudt als „comme-il-faut”. Men realiseer zich wat hier de tegenpool van de vrijheid is; de positie van de legerleiding is in deze ondergeschikt.

Maar wat heeft die bereidheid om het lijf, als zij niet berust op een vrije keus, hetzij vóór of tegen dat dienen, in het midden gelaten de vraag of Jan reeds „ingelijfd” is of nog niet.

Een dienst, die „neen” zeggars spitsroeden doet lopen, zal ook door tal van „ja”-zeggars worden ervaren als een fuik, de betiteling „dienst” onwaardig. Het was niet voor niets dat men in vroeger jaren iemand, die vrijlootte, feliciteerde!

Maatgevend voor de kwaliteit, is dan ook het aantal dienstplichtigen, dat „neen” mag zeggen, maar aan het „ja, ik wil” de voorkeur geeft.

ALTERNATIEVE DIENSTPlicht

Ziehier nu de reden, dat ik jaren geleden reeds een lans brak voor wat nu algemeen **alternatieve dienstplicht** wordt genoemd 2). Aanleiding tot dit voorstel was de rechtspositie van beide

categorieën: en die van de „neen”-zeggars, en die van de „ja”-zeggars.

Ik ben en blij n.l. van oordeel, dat die positie vanuit eenzelfde gezichtshoek behoort te worden beoordeeld, ongeacht het antwoord, dat Jan in petto heeft.

Het was speciaal met het oog op een **verantwoorde keuze** vooraf, dat ik niet pleitte voor een alternatieve dienstplicht zonder meer, maar voor een (nieuw op te richten) instituut voor staatsburgerlijke vorming, in het kader waarvan dan die dienstplicht elkeen de gelegenheid zou bieden zijn/haar ja-woord met handen en voeten te bekrachtigen... Men leze mijn oorspronkelijk voorstel er maar op na!

In dezelfde lijn lag ook hetgeen ik er later met zoveel woorden aan toevoegde: een alternatieve dienstplicht, ook voor onze **meisjes** 3). Als ik dus een fervente voorstander van alternatieve dienstplicht ben, is dat en met het oog op het welzijn der gemeenschap (niemand wordt als democraat geboren en hoe zou dat ook kunnen in een samenleving, die met de dag sneller verandert, ingewikkelder wordt en minder doorzichtig?) en met het oog op de rechtsgelijkheid van al onze jongeren, niemand uitgezonderd.

RECHTSPOSITIE

Zelfs zou ik de rechtspositie van onze beroepsmilitairen hieraan vastgekoppeld willen zien. Op grond waarvan zou een beroepsmilitair niet alsnog „neen” mogen zeggen, in zoverre hij dat al niet doet? Zijn „image” ten spijt! De doorsnee-beroepsmilitair zou Telegraaflezer zijn, oliedom, oerconservatief, conformist in hart en nieren, communistenvreter en wat dus meer zij...

Nog om andere redenen is het zaak het vraagstuk van de dienstplicht in **wijder verband** te bezien dan dit gemeenlijk gebeurt.

Het onbehagen met betrekking tot de gevestigde orde en de heersende moraal reikt verder dan de omtrek van onze strijdkrachten.

Dit ligt m.i. vóór alles besloten in ons **rechtsbestel**. Allerwegen dreigt n.l. „dijkdoorbraak”, doordat de kanalen van dat bestel de turbulente stromen van ons veranderende rechtsgevoel

nauwelijks meer kunnen bevatten. In de sector van ons onderwijs zien wij dat momenteel het duidelijkst.

De spanningen van het ogenblik zijn gegeven met de traagheid van „het systeem” (heel de oudere generatie tot op zekere hoogte inbegrepen) enerzijds — ik ben mij er van bewust, dat geen enkele rechtsorde bij machte is het feitelijke gebeuren op de voet te volgen — en de toenemende aandrang op vernieuwingen anderzijds.

Die vernieuwingsdrang laat zich niet keren, maar het zou m.i. ook onjuist ja fataal zijn dit te willen doen; wél zal die drang nu en dan moeten worden afgeremd. Een overheidsapparaat van kolossale omvang laat zich niet „im Nu” vernieuwen!

Er is in steeds breder wordende kringen het verlangen met elkander te mogen arriveren op een hoger niveau van vrijheidsbeleving. Tussen haakjes: of de mens ook weet heeft van zijn **eigenlijke bestemming!** Dit brengt andere evenwichtstoestanden met zich mee, tussen „gezag” en „vrijheid” enerzijds (spanningsveld van de democratie met als streefdoel: vrede) en tussen „recht” en „waarheid” anderzijds (spanningsveld van de rechtsstaat met als streefdoel: gerechtigheid.)

Wat hiermede ten nauwste verband houdt is het aloude vraagstuk, hoe in het verband van eenzelfde collectivum (staat, kerk, enz. meer- en minderheden al verder verkilt (4) DE generakander, en daar zijn wij nog lang niet uit!

Des te griezeliger wordt het dan ook als bij die worsteling — mensen zijn waarheidszoekertjes — de liefde in ons midden al verder verkilt (10... DE generatiespanningen van het ogenblik 5) mogen er m.i. nimmer toe leiden, dat onze jongeren gedwongen zouden kunnen worden te aanvaarden wat wij, ouderen, hun menen te moeten legateren. Eeuwigheidswaarde heeft ons werk per definitie niet. Wij kunnen vóórleven wat ons goed toeschijnt, in de hoop dat het geheiligd wordt door Hem. Die gezegd heeft: „Zie, ik maak alle dingen nieuw!”

VINGER AAN POLS

Daarom ook is het zo belangrijk dat wij de vingers aan de pols houden bij wat er met name in de avant-gardistische wereld gebeurt. Als belangrijkste sectoren van deze wereld zou ik in dit verband willen noemen: a de sector van de sacrosancte twijfel (intellectuelen); b de sector der professionele dwarsliggers (artiesten; c. het Hof der Aarde (pers, radio, en t.v.); d de popwereld.

Als honden plotseling overal tegelijk aanslaan, is er onraad. Dat kan onze democratie zich voor gezegd houden voor wat de „waakhonden van de vrijheid” aangaat en laten de representanten van „het gezag” toch niet telkens weer in de fout vervallen hun tegenspelers op voorhand te doen beamen wat een gezagsdrager vanzelfsprekend toeschijnt; zelfdiscipline laat zich niet opdringen...

1) Maandblad G-3 van september j.l. (22e jaargang no. 9): Drs. H. W. Tromp „Tegen de dienstplicht” en Jan Stoof „Dienstplicht is dood”.

2) Anti-Revolutionair Bestek, blz. 364 e.v. (Aalten, 1964).

3) Maandblad Appel van april 1968 (63e jaargang no. 4): Mijn artikel „Zijn wij een uitheems roofdier?”

4) Math. 24 : 12 b.

5) Aan de wand lees ik: „Come mothers and fathers throughout the land And don't criticize what you can't understand. Your sons and daughters are beyond your command” (Bob Dylan).

**9 gulden
voor
90jaar
arp**

OUDE EN NIEUWE CITATEN

ONTWIKKELINGSHULP

In de „Strijdkreet”, het orgaan van het Lager des Heils, troffen wij twee uitdrukkingen van Afrikaanse staatslieden:

President Jules Nyerere, van Tanzania:

In mijn land, waar wij vechten tegen de kindersterfte, komen soms bezorgde Europeanen informeren naar de sterfte onder de olifanten.

President Kaunda van Zambia:

„Wij zijn voor de buitenlandse ondernemingen een soort visvijver. Het beetje kapitaal dat zij inbrengen, lijkt op de aas aan een vishaak.”

COMPUTER

Op een oriëntatiedag van het Nederlandse Studiecentrum voor Administratieve Automatisering deed dr. B. Scheepmaker o.a. deze uitspraak:

„Daar computers nog te veel als een statussymbool worden gezien, wordt liefst 70 tot 80 pct. van de in ons land aanwezige computers niet productief gebruikt.”

Dat wordt sparen voor de computer.

BUITENPARLEMENTAIRE OPPOSITIE

In „Trouw” stond een vraaggesprek met de Duitse Bondsprezident Gustav Heinemann.

Op de vraag „Wat vindt u van de buitenparlementaire oppositie?”, antwoordde hij:

„Het is goed dat ze er is. Ik ben immers zelf ook jarenlang lid van de buitenparlementaire oppositie geweest. Het komt erop aan of deze buitenparlementaire oppositie de huidige spelregels van het democratische gedrag naleeft. Zeker, men mag demonstreren. Dat is een van de grondrechten van onze grondwet. Maar men mag geen gewelddaden plegen.”

INZAMELINGEN

In „Het Vaderland” stond onlangs:

„De totaalopbrengst van de landelijke openbare inzamelingen door middel van straat- en huiscollecten, televisie, radio, pers, contributiewerving, erfstellingen en loterijen kan voor 1968 geschat worden op ruim 128 miljoen gulden.”

Tjonge, tjonge, wat hebben we weer mild gegeven!

10 NG 29 november 1969

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

LANDINGEN OP DE MAAN

Als een gewone man heb ik er behoefte aan, mijn gedachten te spuien over de landingen op de maan en de terugkeer naar de aarde, waarover de dagbladen ons hebben bericht en waarover via radio en t.v. ons werd meegedeeld. Vanzelf ontstaat nu de vraag, waar dient dit alles voor en welke nuttige aspecten zijn daarmee bereikt? Zeker, we ontkennen niet bewondering te hebben voor de durfals, die daarvoor hun leven in de waagschaal stelden. Doch we zien in hetgeen ze hebben bereikt geen enkel bewijs voor de noodzakelijkheid van die landingen.

Integendeel! Onlangs is mij gezegd: „de aarde en de maan behoren immers bij elkaar”. Inderdaad, doch beide planeten tot vervulling van de eigen functie, waarvoor ze door de Schepper aller dingen zijn bestemd.

Daarover leert ons de bijbel, waaruit ik letterlijk citeer. Eerst uit Genesis: „God dan maakte die twee grote lichten; dat grote licht tot heerschappij des daags en dat kleine licht tot heerschappij des nachts; ook de sterren”. Voorts uit Genesis 17 en 18: „En God stelde ze in het uitspannel des hemels, om licht te geven op aarde. En om te heersen op den dag en in den nacht en om scheidende te maken tussen het licht en tussen de duisternis”.

Verder lezen we in Genesis 27: „En God schiep de mens naar Zijn beeld; man en vrouw schiep hij hen”. In Genesis 28: „En God zegende hen en God Zeide tot

hen: „Weest vruchtbaar en vermenigvuldigt u en vervult de aarde”. En in Genesis 13: „God zag al wat Hij gemaakt had, en ziet, het was zeer goed”.

We letten op de woorden: vervult de aarde.

De ruimtevaarders, die op de maan zijn geland en weer naar de aarde zijn teruggekeerd, werden in diverse plaatsen gehuldigd en geëerd; ze hebben zich dat laten welgevalven, in plaats van God de Schepper van hemel en aarde te verheerlijken voor de wonderen van Zijn schepping, die de astronauten hebben aanschouwd. Tevens hebben zij ervaren dat de maan voor de mens geen leefgebied is.

De voorbereiding van de landingen heeft reeds grote kapitalen verslonden, welke volgens mijn inzicht beter hadden kunnen worden besteed.

Indien deze enorme bedragen zouden zijn aangewend tot leniging van de honger, waarvan de bewoners van onderontwikkelde gebieden te lijden hebben, we denken hierbij aan Biafra, zou zulks ongetwijfeld algehele voldoening hebben geschonken en tevens tot dankbaarheid hebben geleid.

Rotterdam

J. K. Rietdijk

ONZE FRUIT- TELERS

In het nummer van 1 november j.l. van Nederlandse Gedachten, wordt een artikelje gewijd aan de zorgwekkende toestand van de Nederlandse fruittelers. De ene „appelcrisis” volgt de andere op. Als oorzaken worden ondermeer aan-

geduid de verouderde boomgaarden en een achterhaald veulingsysteem, terwijl zo terloops even aangeroerd worden de verstoken subsidies in de andere E.E.G.-landen.

Wordt hier het accent niet grotendeels verkeerd gelegd? Wij dachten van wel! Slechts één praktijkgeval.

Op 1 november j.l. bracht een zeer goede gemiddelde kwaliteit van een bekend appelras als Golden Delicious op de Coöp. vruchtenveiling te Terneuzen (één der modernste en grootste van W.-Europa) een prijs op van 19 cent per kg. Op dezelfde peildatum gaf de Franse regering ondanks alle mogelijke E.E.G.-bepalingen aan haar Franse telers een z.g. „stimuleringspremie” van 12 cent per kg. plus een vrachtvrij vervoer tot aan de grenzen bij export, van zeven cent. In totaal 19 cent per kg.

Dus precies 100% méér dan in ons goede vaderland.

Is er een producent op welk terrein ook, die hiertegen kan vechten. Moge onze zo sociaal voelende Nederlandse regering deze keihard werkende, zeer vooruitstrevende vakmensen met hun hoogst moderne, zeer productieve fruitbedrijven niet in de steek laten in hun ongelijke strijd op leven en dood. Want dat is het. Men zou er anders later spijt van kunnen hebben als de ondergang een feit werd. En de E.E.G. concurrentie zou in het vuistje lachen. Want het gaat er maar om wie de langste financiële adem heeft. Een meelevende niet-fruitteler

Zaamslag (Zl.)

W. P. Dieleman

HET BEELD DER VADEREN

GEMIS AAN OVERLEG

IN april 1919 werd mr. H. Bijleveld minister van marine. Hij was advocaat in Amsterdam en was geassocieerd geweest met mr. Simon de Vries, de toenmalige minister van financiën.

De jonge A.R. burgerminister van marine stond terstond voor een moeilijke beslissing. Er zouden nl. drie kruisers worden gebouwd voor de verdediging van Ned. Indië.

Maar na de eerste wereldoorlog was er sterk verzet tegen handhaving van de kosten van de defensie. Met name ook in r.k. kring riep men telkens om bezuiniging. Nu waren twee van de drie kruisers al in aanbouw, n.l. de Java en de Sumatra. De regering stond voor de keus: of de bouw voltooiën of die stoppen. De bouw voltooiën betekende nieu-

we kosten. De bouw stoppen betekende, dat de miljoenen, die al waren besteed, weggegooid geld waren. Minister Bijleveld besloot, de bouw te stoppen, nadat hij aanvankelijk had gedacht, dat niet te doen.

Er is nog een hele kwestie geweest over de bestelling van pantserplaten, maar dat laten we nu rusten.

In de A.R. fractie was er groot bezwaar tegen het stoppen van de bouw van de kruisers. De fractievoorzitter mr. V. H. Rutgers, probeerde alsnog de minister tot wijziging van zijn standpunt te brengen, maar dat zat er niet meer in.

Daarom stemde mr. Rutgers met nog zes antirevolutionairen tegen de begroting van marine; die begroting werd verworpen, want ook de linkerzijde stemde tegen, waaronder de socialisten, die helemaal geen vloot wilden.

In A.R. kringen werd deze gang van zaken nog al kritisch bekeken. Maar het A.R. dagblad „De Rotterdammer” kwam met een verklaring over de achtergronden: Bij de benoeming van minister Bijleveld zat de zaak al scheef.

„Gans onverwacht namen onze antirevolutionaire kamerleden, namen de leden van het centraal comité uit de bladen van de ministersbenoeming kennis. Geen poging om te voeren tot enig overleg te komen werd van de zijde van de minister „designatus”, werd uit de kring van het kabinet gedaan.

Daardoor ontstond tussen deze antirevolutionaire bewindsman en de organen der antirevolutionaire partij een losheid van verhouding, die zich moest wreken. Dat gemis aan overleg, die algehele ontstentenis van solidariteit moest fatale gevolgen hebben.”

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

MILITAIRE DIENST VRIJSTELLING VERGUNNINGEN

Onze jurist verdedigt deze zaken ook voor u in beroep. Honderden dankbetulgingen liggen ter inzage.

**BEMIDDELINGSBUREAU
WOLTERS**

Marijkelaan 11, Bennekom (Gld.)
Tel. nrs. 08389-4329-4640, b.g.g. 5412.

De Volkskrant

De Telegraaf
De Nieuwe Rotterdamse Courant
De Nieuwe Haagse Courant
De Nieuwe Algemeen Dagbladen

De Rotterdamse

MET DE KRANT MEER MANS

DOOR M. N. G. KOOL

DE krant, die gemiddeld uit 26 pagina's bestaat en gedurende drie kwartier door de doorsnee burger wordt gelezen, is aan een nadere beschouwing onderworpen in de documentatie Persmedia. Dit werkstuk is het nieuwste resultaat van één van de werkgroepjes, die onder supervisie van de Documentatiecommissie Arjos, over onderwerpen van verschillende aard materiaal aandragen en verwerken.

In deze documentatie Persmedia met als ondertitel „Met krant meer mans” komen enkele interessante punten aan de orde. Daarom lichten we wat tipjes van de sluier op.

PERS EN POLITIEK

„Nauwkeurig registreert de pers de ontwikkelingen in onze maatschappij, waarvan de politiek een belangrijk onderdeel is. De kranten verschaffen veel informatie, toelichting en commentaar over politieke zaken en leveren hiermee een onschatbare bijdrage aan het politieke leven en de politieke beeldvorming”. Uit deze inleiding blijkt al dat de pers van enorme betekenis is voor de politiek; vandaar dat een apart hoofdstuk hieraan is besteed.

„Na de tweede wereldoorlog zijn de kranten, die gehanteerd werden door leiders van politieke stromingen in hun opstelling veel zelfstandiger geworden. Daardoor is uiteraard ook de politieke nieuwsvoorziening veelzijdiger en betrouwbaarder geworden. De betekenis van de krant voor het politieke leven is onverminderd gebleven. De commentaren in de diverse „richtingsbladen” en neutrale kranten werken naar twee kanten: de politieke leiders wordt een onafhankelijk oordeel kenbaar gemaakt over te voeren of gevoerd beleid, en tegelijkertijd wordt het lezerspubliek geconfronteerd met dat oordeel. „Een zekere invloed van de dagbladen is onmiskenbaar”, aldus het slot van het politieke deel van de documentatie.

PERSCONCENTRATIES

Dat aan deze materie ruime aandacht wordt besteed spreekt voor zich. Immers werd een paar jaar geleden niet veel beroering gewekt toen samenwerking tussen de Nederlandse Dagblad Unie N.V. (uitgeefster van o.a. het Algemeen Handelsblad en N.R.C.) en het Telegraafconcern bekend werd gemaakt? De samenstellers betogen:

„Persconcentratie werd zondermeer bestempeld als een gevaar voor de vrije meningsuiting, een gevaar voor de democratie”. Maar met een beroep op een artikel van prof. Daudt wordt geconcludeerd, dat het allemaal zo'n vaart niet loopt.

„De krant zal een neutraler, overwegend journalistiek-technisch karakter krijgen. De kranten, waarvan de redactionele leiding zich minder identificeert met een bepaalde politieke of godsdienstige richting kunnen in hun kolommen meer ruimte maken voor een grotere diversiteit van politieke en godsdienstige meningen.”

Maar de redenen van persconcentratie zijn meestal van economische aard. De inkomsten van de dagbladen blijven achter bij de snel stijgende kosten van grondstoffen, vervoer en personeel en na de invoering van de radio- en televisiereclame vormen de advertenties een kleinere inkomstenbron. Pluspunten bij samenwerking zijn o.a. dat meer en bekwaamere journalisten in dienst genomen kunnen worden en bij samenwerking tussen een landelijk dagblad en een regionale of lokale krant een goede regionale of lokale nieuwsvoorziening behouden kan blijven.

INFORMATIEMATERIAAL

Alleen al uit informatief oogpunt is het werkstuk Persmedia belangrijk te noemen. De langzame verschuiving van avondbladen naar ochtendbladen komt aan de orde.

„Van de totaaloplage van de Nederlandse dagbladpers verscheen in 1955 ongeveer 15 procent 's-ochtends; eind 1968 was dit percentage tot meer dan 30 gestegen”.

Veel burgers hechten aan een regionaal blad met nieuws uit stad en streek.

„De totale oplage van regionale dagbladen in ons land bedroeg eind 1968 ongeveer 2.200.000 tegen een totaal oplage van 1.700.000 van de landelijke dagbladen”.

De neutrale krant — het blijkt uit de persconcentraties — wint terrein; toch

leest nog 50 % van de dagbladlezers een „richtingskrant”.

Raakt een christelijke krant een beetje uit de mode? Uit de gepubliceerde cijfers zou je zeggen: ja!

Trouw (Prot. Chr.), Rotterdammerkwartier (Prot. Chr.), De Tijd (R.K.) en het Binnenhof (R.K.) liepen in 1968 allen terug in abonnementenaantal.

Andere kranten — de visueel aantrekkelijker bladen — De Telegraaf, Algemeen Dagblad en de Volkskrant zagen een forse stijging van het abonnementenaantal.

DISCUSSIE

De documentatie is naar alle Arjosafdelingen in het land toegezonden en

kan dienen als basis voor een discussie, waarvoor de samenstellers als inleider gevraagd kunnen worden.

De inhoud van het stuk is interessant en attractief genoeg om een avond aan te besteden. Misschien dat de Arjos eens kan overwegen om een dergelijk werkstuk samen te stellen over andere publiciteitsmedia als radio en t.v. De „linkse” invloeden kunnen dan eens aan een onderzoek onderworpen worden.

De documentatie is voor u verkrijgbaar door storting van f 0,50 op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van „PERSMEDIA”.

NOG VIER SPEAK-INS VAN ARJOS

Nog vier kansen zijn er om een Arjos-Speak-In bij te wonen. Zoals u wellicht weet trekt het dagelijks bestuur van de Arjos door alle provincies om met de leden en anderen van gedachten te wisselen over actuele politieke zaken waaronder met name de partijvernieuwing.

De Speak-In komt nog in:

— Overijssel - maandag, 1 december in Hotel Suisse (tegenover station) te Almelo. Aanvang 19.45 uur.

— Drente - maandag, 8 december in Schouwburg Bellevue, Nassaulaan, Assen. Aanvang 19.30 uur.

- Noord-Brabant/Zeeland - donderdag 11 december in Hotel Cosmopolite (tegenover station) te Breda. Aanvang 20.00 uur.
- Gelderland - donderdag 18 december in Hotel Brabant (vlakbij station) te Arnhem. Aanvang 20.00 uur.

Uw aanwezigheid wordt op prijs gesteld.

N. Griffioen & Zonen BAAMBRUGGE Thermoshell huisbrandolie

DE BRANDSTOF VOOR U
CENTRALE VERWARMING
BEL DIRECT 02949 - 263 (2 LIJNEN)

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

Wij leveren kwaliteitsfineren!

LANDWEER & SOMER N.V.

STADSKANAAL Tel. 05990-2004

DOCUMENTATIE VERKRIJGBAAR BIJ PARTIJSECRETARIAAT

OOK dit jaar heeft de partij weer een aantal onderwerpen uitgezocht die in gespreksgroepen besproken kunnen worden.

Op het partijbureau zijn verkrijgbaar de volgende documentaties:

Inflatiebestrijding en loon-, prijs- en begrotingsbeleid, prijs f 0,60.

Welzijnsbevordering, prijs f 0,40.

Abortus provocatus, prijs f 0,60.

Het echtscheidingsvraagstuk, prijs f 0,50.

Alle vier de documentaties zijn voorzien van een vragenlijst.

Op 12 september j.l. hield de A.R.P. een conferentie n.a.v. het model provincieprogramma, dat door het Verband van Verenigingen van A.R. gemeente- en provinciebestuurders is samengesteld.

De referaten, die op deze conferentie werden gehouden zijn in druk verschenen. In deze uitgave is ook het modelprovincieprogramma opgenomen, alsmede suggesties ter aanvulling van dit programma.

U kunt bovengenoemde uitgave, getiteld „Provincie '70-'74. Om het welzijn van de burger“, bestellen door f 1,75 te storten op giro 89673, t.n.v. A.R. PARTIJ-STICHTING, Dr. Kuiperstraat 3, DEN HAAG. Ook de andere uitgaven kunnen op deze wijze worden besteld. Op uw girostrook graag vermelden, welke uitgave u wenst te ontvangen.

Spreker drs. R. Zijlstra, lid A.R. Tweede Kamerfractie, over „Actuele problemen“.

De laatste zaterdag van deze maand 29 november a.s. houdt mej. J. van Leeuwen, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie, spreekuur in Hotel Gijtenbeek te Zwolle. Tijd: van 10.00-12.00 uur.

De A.R. Overijssel heeft een postbus. Alle vragen kunnen van af nu worden gestuurd naar Postbus 350, Zwolle.

WIJ KOMEN BIJ EEN

De kiesverenigingen van Willemstad, Fijnaart en Dinteloord beleggen een vergadering op vrijdag 28 november a.s. in het Verenigingsgebouw achter de Gereformeerde kerk te Willemstad.

Aanvang 19.30 uur.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

H. R. van Triest N.V. FOURAGES

DWINGELOO

Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)

Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop van uw ruwvoerders

Voor uw WASGOED èn uw STOOMGOED

WASSERIJ EN CHEMISCHE WASSERIJ

DE LELIE,

BERGEN OP ZOOM - TELEF. 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland en West-Brabant

Getron Handels- en Transportonderneming

VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.

Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER“

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

*Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen*

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Radio K. B. Weimar Televisie

*Landelijk erkend installateur
Elektrische apparaten - Verlichting*

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

**NIEUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN**

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

**Houdt u van koeien,
kippen en varkens?**

Wij ook!

Daarom

leveren wij u

**rundvee-, pluimvee-
en varkensvoerders**

Fa. W. H. H. v. d. Born & Co.

GRAANHANDEL

TERSCHUUR - TELEFOON 03426 - 303

**N.V. AANNEMINGSBEDRIJF
v/h W. NIEBOER EN ZOON**

AANNEMERSBEDRIJF

van **BURGERLIJKE en UTILITEITSBOUW**

GORTSTRAAT 29, VEENENDAAL, TEL. 08385-12720

Abonneert u op **Nederlandse Gedachten**

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.

CHR. COÖP. *Spaarbank „Eigen Haard“* g.a.

LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk in 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27902 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGENSBOEKJES

6% - 5%

JEUGDSPAARDERS

AMBTENAREN (met premie)

4 1/2%

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR

(ook voor salarissen,
A.O.W., pensioenen etc.)

4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevende) girorekening:
Giroboekjes gratis verkrijgbaar.

Firma B. D. Brüggemann STUCADOORSBEDRIJF

STATIONSSTRAAT 19 - APELDOORN
Telefoon 17353 en 21401

OVERIJSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING

J. Voerman & Zonen

Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf

ENSCHEDA - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

FA. H. J. WIBBELINK & ZOON

Goors Overslag- en Transportbedrijf

N.V. AUTODIESELSERVICE

SCANIA VABIS - GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

**LOONBEDRIJF
MARIS N.V.**

HOGE SLUISWAL 39

MARKNESSE

TELEFOON 05273 - 1541 (4 lijnen).



NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen, ziekenhuizen
enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor
autoportieren, gevelletters,
graveerwerken.
**ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN**
Graaf Huynlaan hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*





NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang - nr. 47 48

6 december 1969

EENSGEZIND

DOOR DR. A. VEERMAN

OP 28 november — vorige week vrijdag — vergaderde ons Centraal Comité, het college, dat bij andere partijen wordt aangeduid als het partijbestuur. Om uw geheugen op te frissen: het bestaat uit afgevaardigden uit de achttien Kamerkiekring, waarin ons land is verdeeld en een ongeveer even groot aantal deskundigen uit de verschillende maatschappelijke geledingen in ons land, die u in onze partij terugvindt. Het is duidelijk, dat dit college zich in die vergadering — de eerste na het Partij Convent van 8 november — heeft bezig gehouden met de gang van zaken op en de stand van zaken na dat Partij Convent.

Het zal ook duidelijk zijn, dat met een artikel als dit gewacht is tot na de vergadering van het Centraal Comité. Er is genoeg onzekerheid geweest rondom interpretaties, dan dat wij die met nog één zouden hebben willen vermeerderen.

Nu is het niet zo, dat het Centraal Comité „ex cathedra” gesproken heeft. Het heeft zelfs geen enkel besluit genomen. In een goede, positieve discussie is een aantal gedachten geuit, waarop men zich heeft kunnen verenigen. Het lijkt mij goed daarvan iets te releveren.

AAN HET WERK GEZET

Het Partij Convent heeft duidelijk de partij aan het werk gezet en discussies op gang willen brengen. In de eerste plaats over de wezenlijke zin van christelijke politiek en een christelijke partij, over „het verplichtend karakter van het Evangelie voor de politiek”. Het gesprek daarover mag in een christelijke partij nooit stagneren. Zeker in onze tijd, met zijn onstuimige ontwikkeling ook van het denken over deze vragen, is zulk een gesprek onmisbaar. Zijn wij bezig in dat opzicht uit elkaar te groeien? Ik meen, dat onze partij toch ook in vroeger perioden mensen uit een verschillend „klimaat” in zich wist te verenigen.

Dan zijn er toch altijd centrale overtuigingen geweest, waarop men elkaar kon aanspreken. Daarover zal nu ook het gesprek moeten gaan. Een werkgroep zal een gesprek in ruimere kring moeten voorbereiden.

Een andere werkgroep zal een conferentie voorbereiden over het interim-rapport van de zgn. commissie duidelijkheid en over de tot dusver gepubliceerde rapporten van de Staatscommissie Cals/Donner. Staatkundige vernieuwingen zitten in de lucht. Een stapel



Dr. A. Veerman

rapporten ligt op onze leestafels. Wat van de nieuwe ideeën is bruikbaar, wat past er in ons Anti Revolutionaire denkpatroon?

PROGRAM- VOORBEREIDING

Vervolgens de programvoorbereiding. Terecht heeft de heer Biesheuvel op het Partij Convent al gesteld, dat in de resolutie twee besluiten vervat zijn: wij gaan langs de voorgeschreven weg een eigen Program van Actie opstellen; en de drie partijen gaan samen een urgentieprogramma opstellen. Beide besluiten zullen wij loyaal moeten uitvoeren. Wat betekent dat?

Een eigen program van actie. Het valt op, dat ook de vergaderingen van de C.H.U. en de K.V.P. in duidelijke termen prijs gesteld hebben op zulk een eigen program.

Men behoeft zich daarover niet te verbazen. Want een partij wil haar inspraak hebben in zo'n program. Zij niet wil — en ook niet mag prijsgeven.

Een program moet, zo is in onze kring al eerder gesteld, uit de eigen partij voortkomen. Daarom zal de procedure snel op gang moeten komen in onze partij, opdat die zich in vrijheid, „zonder hypotheek” zal kunnen uitspreken. Waarbij wij in alle nuchterheid moeten erkennen, dat zulk een vrijheid nooit absoluut is, maar altijd haar plaats heeft in een historische situatie, waarin men zich bevindt.

En een gemeenschappelijk urgentieprogramma. Uit de resolutie blijkt duidelijk, dat de officiële vaststelling daarvan gebeuren moet na het voorjaars-Partij Convent.

Het voorjaars-Partij Convent zal zich ook bezig houden met de „voorwaarden voor dat urgentieprogramma”. Daar-

mee is niet gezegd, dat het gemeenschappelijk urgentieprogramma nog een voorwaardelijke zaak is. Het besluit er toe is er.

Op het Partij Convent is al gezegd, dat met deze voorwaarden alleen bedoeld is, dat wij van onze kant zullen moeten aangeven, wat wij van dat urgentieprogramma verwachten, om het „hard” te zeggen: de minimale eisen, waaraan het wat ons betreft zal moeten voldoen.

Ook op dit punt is een loyale uitvoering van het besluit een vanzelfsprekende eis. Om de gebruikte uitdrukking te herhalen: faseren mag niet worden frustreren. Op het Partij Convent heb ik al gezegd, dat al vóór het voorjaarsconvent „spit- en graafwerk” nodig zal zijn. Later is gesproken van bouwstenen voor het gezamenlijk urgentieprogramma, welke men tijdig gereed moet hebben. Het communiqué van 13 november j.l. spreekt over informeel overleg.

KOERS

Er zijn twee havenlichten, die onze koers moeten bepalen: de vrije beslissingsbevoegdheid van onze eigen partijorganen ten aanzien van het eigen programma en de voorwaarden voor het urgentieprogramma; en: de loyaliteit ten aanzien van de totstandkoming van het gezamenlijk urgentieprogramma. Die koers moeten wij trachten eerlijk en te goeder trouw te voeren.



Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (01100) 7555*

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 68 jaar drukkers
in Benelux

voor bedrijven en organisaties

De Tweede Kamer

heeft het druk. Wat de vorige en deze week werd behandeld staat op pagina 2.

Oostelijk Flevoland

proefpolder voor politieke concentraties, is de titel van het artikel op pagina 4. Drs. D. Boonstra bespreekt het verkiezingsonderzoek, dat het Instituut voor politologie van de Nijmeegse universiteit op 22 oktober heeft gehouden.

Ruim 900

lezers van Nederlandse Gedachten hebben de vragenlijst, die wij in ons blad op 13 en 27 september 1969 afdrukten ingevuld. Enkele resultaten van dit onderzoek kunt u lezen op pag. 5.

Op de helling

met ons kiesrecht?, is de vraag, die dr. P. J. Boukema stelt n.a.v. het verschijnen van het tweede rapport van de Staatscommissie Cals-Donner. Zie pag. 6 en 7.

A.R.-Kamerleden

bezochten Leiden en Gouda. Voor een verslag zie pag. 8.

Kuiperstichting

over jaarlijkse belastingcorrectie, door mr. G. C. van Dam, zie pag. 9. De Kuiperstichting reageert op dezelfde pagina.

15 procent

uitbreidingspremie moet voor het noorden gehandhaafd blijven, zei drs. B. Goudzwaard bij de begrotingsbehandeling van Economische Zaken. Wat hij en de heer H. de Mooy namens de A.R. fractie zeiden staat op pagina 11.

Verder

op pagina 10: Het beeld der vaders en Oude en nieuwe citaten. Op pagina 12 de rubriek: Lezers schrijven ons...

10 december

verzorgt de Arjos een t.v. uitzending. Kijk dus van 20.20—20.30 uur naar Nederland I.

UIT DE TWEEDE KAMER

WAT DE TWEEDE KAMER VORIGE WEEK DEED

Na de belastingdebatten was het de vorige week in de Kamer evenmin rustig.

De interpellatie van *Jongeling* over Luns — de V.N.- en West-Irian — was voor de socialistische oppositie aanleiding de heer Luns verwijten naar zijn hoofd te slingeren. Niet West-Irian maar de minister was onderwerp van de discussie geworden. Dat kan in de politiek. Misschien viel de minister wat te fel uit — maar mag dat eens een keer!

De heer *Imkamp* van D'66 vroeg opnieuw informatie over de nucleaire NAVO strategie, na het defensiedebat van een maand geleden.

De heren *Zijlstra* en de *Mooy* hebben in samenwerking met overige leden van de fractie een nota aangeboden waarin de positie van midden- en kleinbedrijf en de landbouw aan de orde is gesteld. Met een aantal voorstellen tot verbetering van deze positie.

De begroting van *Economische Zaken* gaf aanleiding tot het formuleren van duidelijke wensen.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,- per jaarse verkoop f 0,30.

Van A.R. zijde o.m. :

1. de concrete middenstandsproblematiek met haar grote moeilijkheden van nu — waaronder de positie van de brandstoffenhandelaren — de heer *De Mooy*.
2. de financiële moeilijkheden bij de scheepsbouw.
3. de afbraak van de bestaande industriepremie t.b.v. uitbreiding — m.n. voor het noorden des lands.
4. de prijzen-controle in 1970.
5. een onderzoek door een speciaal college uit bedrijfsleven en parlement van fusies en concentraties — de heer *Goudzwaard*.

Een verslag daarvan vindt u op pag. 11

Landbouw en visserij

De klachten waren niet van de lucht bij dit debat. En niet ten onrechte. De inkomenspositie van veel landbouwers en tuinbouwers wordt verder aangetast. Niet zozeer tegen het beleid van de K.V.P. minister, maar veeleer gericht op de landbouwpolitieke voornemens in E.E.G. verband.

Drs. *Zijlstra* vertolkte de opvatting van de A.R.fractie. In een volgend nummer zal de kern van het debat — na het antwoord van de minister deze week — aan de orde worden gesteld.

WAT DEED DE KAMER DEZE WEEK?

Het begint „gewoonte” te worden van de oppositie om direct na het gebruik maken van het recht om mondelinge vragen aan een minister te stellen over hetzelfde onderwerp een interpellatie te houden. De heer *Joekes* V.V.D. wil van de commissie werkwijze der Kamer weten of dat wel juist is. „Dubbel op” is, dachten wij, inderdaad onjuist.

D'66 wil nu — na de mondelinge vragen over de inhoud van de „flexible response-strategie” — over dit onderwerp interpelleren.

De begroting van *Economische Zaken* waarbij nu zeven moties aan de orde zijn, wordt afgewerkt. De positie van Zuid-Limburg, het Noorden des lands, de brandstoffenhandelaren en de fusie-begeleiding zullen o.m. nader onder de loep worden genomen.

De huurwet en de jaarlijkse huurverhogingen kunnen kort worden beoordeeld: de A.R. fractie krijgt een kwartier! De kritiek vanuit de Kamer op de landbouwbegroting zal door de minister worden beantwoord in de 1e termijn.

Wordt Maastricht groter door opheffing van een aantal genabuurde gemeenten? Ook deze vraag zal worden beantwoord.

KAMER- LEDEN VRAGEN MINISTERS GEVEN ANTWOORD

Verzilt in het westen

De ministers *Bakker* en *Schut* zeggen in antwoord op de vragen van de A.R. senatoren *Elfferich* en *Koning* dat in verband met het zoutgehalte er een aantal maatregelen zijn getroffen.

1. Geen water meer uit de Hollandse IJssel van Gouda.
2. Overleg is gaande om ander „goed” water te transporteren naar Rijnland.
3. Er komen bodemverhogingen in zee bij de Nieuwe Waterweg en Nieuwe Maas
4. Aan de beheersing van het gehalte van het water wordt nu hoge prioriteit toegekend.

Griekenland

De heer *Aantjes* e.a. vroegen of de regering bereid is alle passende middelen te gebruiken, Griekenland weer tot de democratische orde te roepen. Minister *Luns* zegt dit toe onder mededeling dat hij in overleg met de regeringen van gelijkgezinde landen, w.o. Amerika, de reeds in gang zijnde pogingen voort zal zetten.

Neemt de betekenis van de ziekenfondsverzekering af?

Mej. *Van Leeuwen* e.a. vroegen — naar aanleiding van het verslag van de ziekenfondsradaad — of er inderdaad sprake is van een daling van de „aangeslotenen” in verhouding tot het aantal inwoners. Niet waar: als dat zo is betekent dit een kostenverhogend effect. Nee, zegt minister *Roolvink*, vanaf 1965 is er toch sprake van een toeneming inzake de verplichte verzekering en bejaardenverzekering. Alleen het aantal vrijwillig verzekerden neemt af. In die sector is er sprake van een extra kostenverhogend effect.

De oesterkwekers-schadevergoedingen

De ongerustheid en de onzekerheid neemt toe onder de oesterkwekers zeggen de heer *Van Bennekom* e.a. ondanks de ministeriële antwoorden op vragen van een jaar geleden.

Een snelle en billijke tegemoetkoming die krachtens de wet verschuldigd is, is nu dringender geworden.

De ministers *Witteveen*, *Lardinois* en *Bakker* geven toe dat de aanleiding tot ongerustheid er is. Maar door ziekte en verschil van inzicht bij de taxatiedeskundigen zijn er verschillen in uitkomsten gebleken. Gelijke behandeling van een krant. Vandaar onze gelijkgeder overleg. In 1970 zal een groot aantal gevallen echter tot afwikkeling komen.

9 gulden
voor
90jaar
arp

GIRO
712.000

FONDS
A.R. PARTIJ-
STICHTING
DEN HAAG

GELUK- WENS BIJ 40-JARIG JUBILEUM

OP deze plaats wil de redactie van Nederlandse Gedachten haar gelukwensen overbrengen aan de heren L. van der Linde en J. van der Wijngaard. Beide heren herdachten vrijdag 28 november j.l. het feit, dat zij veertig jaar geleden bij Drukkerij Libertas als typograaf in dienst traden.

Nederlandse Gedachten wordt bij Libertas gedrukt en beide heren zijn dan ook betrokken bij het tot standkomen van onze krant. Met name de heer Van der Linde heeft jarenlang de opmaak van ons blad verzorgd.

De redactie is zich bewust, dat de medewerking van zettters en drukkers van essentieel belang is voor de realisering van een krant. Vandaar onze gelukwensen en dank voor de prettige saking met de betrokken heren.

SPEAK-IN ARJOS

Honderden gingen u voor. Ze bezochten één van de Arjos Speak-Ins. Het dagelijks bestuur van de Arjos trekt door het land om in alle provincies te praten met Arjosleden en anderen over actuele politieke kwesties, waarbij vooral de partijvernieuwing aan de orde komt.

De speak-in komt nog in:

Drente — maandag, 8 december in Schouwborg Bellevue, Nassaulaan, Assen. Aanvang 19.30 uur.

Noord-Brabant/Zeeland — donderdag, 11 december in Hotel Cosmopolite, (tegenover station) te Breda. Aanvang 20.00 uur.

Gelderland — donderdag, 18 december in Hotel Brabant (vlakbij station) te Arnhem. Aanvang 20.00 uur.

De bijeenkomsten zijn voor iedereen, die maar belangstelling heeft te bezoeken.

CONSENSUS EN DISSENSUS

DOOR H. ALGRA

Misschien zou de titel van dit artikel ook kunnen luiden: de perikelen van de heer Kloos. Dat zal uit het vervolg wel blijken. Op 23 december 1967 gaf de Stichting van de Arbeid een *eenparig* advies over een toekomstige loonwet. Die wet zou grote vrijheid moeten bieden aan het bedrijfsleven, veel groter vrijheid dan het thans geldende Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen geeft. Maar wel moest de Regering een bepaalde bevoegdheid behouden om in te grijpen, als de ontwikkeling op het gebied van de lonen onze economie zou bedreigen.

Op de basis van dit eenparig advies heeft de Regering een wetsontwerp ingediend en dat ontwerp is door de Tweede Kamer aanvaard. Het is dus nog geen wet. Dat kan het eerst worden, als de Eerste Kamer het ook aanvaardt en het daarna door H. M. de Koningin wordt bekrachtigd.

Toen dit wetsontwerp was ingediend, een wetsontwerp geheel in de lijn van het advies van de Stichting van de Arbeid is er uit de kring van de vakcentrales alsnog bezwaar gekomen, een bezwaar, dat in feite dus niet alleen gericht was tegen het wetsontwerp, maar niet minder tegen het eenparig advies van november 1967, waar men zelf aan had meegewerkt. De loonwet in de geest van het eigen advies wordt nu verguisd en heet in het spraakgebruik van een aantal tegenstanders een *knevelwet*. Maar is nog geen wet en een knevelwet mag het alleen worden genoemd als men toegeeft, dat de Stichting van de Arbeid eenmaal eenparig tot het ontwerpen van een knevelwet heeft geadviseerd.

Maar voordat het wetsontwerp nog in de Eerste Kamer aan de orde werd gesteld, hebben het NVV en N.K.V. verklaard, niet langer aan het loonoverleg te willen meewerken. Zij zijn er alvast, hangende het gemeen overleg met de Staten-Generaal, uitgestapt.

Dat is een domme beslissing geweest. Een andere naam is er niet voor. Het CNV is veel verstandiger geweest. Het heeft gezegd: wij hebben ook onze bezwaren, maar voorop staat bij ons, dat het wetsvoorstel een belangrijke verbetering betekent, vergeleken met het BBA, dat nu geldt, en dat zal blijven gelden, zolang dit wetsontwerp niet tot wet is verheven.

Het is een dom besluit van de beide vakcentrales, want zij zullen eenmaal de weg terug moeten vinden. Als de wet in het Staatsblad komt, dan kunnen zij niet jaar en dag zich aan elk loonoverleg blijven onttrekken. Maar het zal niet gemakkelijk zijn, een vrolijke weg terug te vinden.

De Eerste Kamer gaat daarbij nu een handje helpen.

De Vaste Commissie voor Sociale Zaken heeft een heel ongewoon voorlopig verslag uitgebracht, waarin zij niet of ternauwernood op het wetsontwerp ingaat. Zij verklaart zelf, dat zij zich beperkt in het voorlopig verslag tot enkele hoofdpunten met betrekking tot dit wetsontwerp, maar in werkelijkheid zegt zij niets over het ontwerp zelf.

Haar hele verhaal gaat over een consensus, die een dissensus werd*).

Zeer vele leden hadden er „begrip voor” — dat is altijd een mooie en steeds meer gebruikelijke uitdrukking, wanneer men een „genuanceerd oordeel” geeft, — dat de Regering zich

heeft gebaseerd op het unanieme advies van de Stichting van de Arbeid.

Maar ach, helaas, zie daar, deze leden gaan daarna over tot treurnis, omdat zich „daarna onder in de Stichting samenwerkende centrale organisaties van werknemers en van werkgevers in plaats van een consensus een dissensus openbaarde”. Het kabinet had, gezien deze verandering van consensus in dissensus, de behandeling van het wetsontwerp in de Tweede Kamer niet mogen doorzetten, het had schorsing van de beraadslaging moeten vragen teneinde te trachten met het georganiseerde bedrijfsleven opnieuw tot een consensus te komen. Het is duidelijk, dat hier wat anders wordt bedoeld, althans gezegd, dan in het voorgaande. Daar ging het om een consensus tussen de vertegenwoordigers van de verschillende bonden in de Stichting van de Arbeid onderling, hier gaat het om een consensus tussen regering en het georganiseerde bedrijfsleven.

De regering heeft naar die tweede consensus niet gestreefd, maar het wetsontwerp is door de Tweede Kamer aangenomen, en naar de Eerste Kamer doorgezonden met de gebruikelijke begeleidende brief, dat de Tweede Kamer van oordeel is, dat het wetsontwerp, zoals het daar ligt, door de Eerste Kamer behoort te worden aangenomen.

De Eerste Kamer moet dus nu het wetsontwerp op zijn merites bekijken en daarna beslissen. Zij kan die beslissing zolang uitstellen, als zij wil, want zij stelt haar eigen agenda vast. Zolang zij niet beslist, blijft het oude Besluit Arbeidsverhoudingen onverminderd van kracht. Maar het is normaal, dat de Eerste Kamer een wetsontwerp, dat haar bereikt, binnen een redelijke termijn behandelt. Het parlementaire stelsel kan niet functioneren, als de normale geschreven en ongeschreven regels worden gesaboteerd. De Regering mag dus in alle redelijkheid verwachten, dat de Eerste Kamer het wetsontwerp zal behandelen en aanvaarden of verwerpen — het wetsontwerp, zoals het daar ligt. De Eerste Kamer heeft noch een officieel, noch een verkapt recht van amendement.

Wat doet nu evenwel de Vaste Commissie voor Sociale Zaken? Zij geeft niet de mening van de Vaste Commissie als zodanig. Dat behoeft ook niet. Zij geeft door, wat „zeer vele leden” en wat „een aantal andere leden” hebben gezegd. En wat die zeer vele leden en dat aantal andere leden dan hebben gezegd, komt in wezen en strekking op hetzelfde neer. Zij doen een beroep op de Regering, over het omstreden artikel 8 van het wetsontwerp opnieuw in overleg te treden met de Stichting van de Arbeid. Waartoe? Om opnieuw tot een consensus te komen.

Nu staan de stukken duidelijk op het bord.

Enerzijds de Regering en de meerderheid van de Tweede Kamer, die zeggen, dat dit een goede wet is, die een belangrijke verbetering brengt, een wet, die bovendien aansluit bij de aanvankelijke consensus in de Stichting van de Arbeid, en daartegenover de vakcentrales van de heer Kloos en van de heer Mertens, die dit wetsvoorstel zó erg vinden, dat zij al vóór het een wet is geworden, niet eens meer willen praten in het loonoverleg. Omdat het gaat om een „knevelwet”. Dat is een zo duidelijke, een zó onverzoeerbare tegenstelling die ná het eenparig advies van 1967 is gekomen, dat het ondoenlijk blijkt, om

* * * De kleine zelfstandige

Het inzicht dat de sterke economische groei waarin onze nationale economie zich mag verheugen, niet uitsluitend voordelen heeft, breekt steeds verder door. De sterkste groei-impulsen worden geleverd door industrieën die niet al te zuinig met ons leefmilieu omgaan. De technische vooruitgang, zonder hetwelk geen groei denkbaar zou zijn, veroorzaakt grote verschuivingen binnen ons nationale bedrijfsleven.

Expansie in de ene bedrijfstak gaat gepaard met inkrimping in de andere. Waar het voor menig groot bedrijf al bijzonder moeilijk is de snelle ontwikkelingen het hoofd te bieden, is het niet verwonderlijk dat dezelfde ontwikkelingen de grote groep van kleine bedrijven voor nog grotere problemen plaatst. Menige kleine ondernemer zit dan ook in de knel. Over de positie van deze groep mensen, deze kleine zelfstandigen, heeft de A.R. Tweede Kamerfractie een nota gepubliceerd. En dat is een goede zaak, want „het gaat hierbij om ruwweg 500.000 gezinnen die allen verschillend, op hun eigen wijze een beroep of bedrijf hebben opgebouwd; hiaraan veelal al hun tijd besteden, ook vaak die van vrouw en gezinsleden; geconfronteerd worden met een sterke inflatoire maatschappij en vrij krachtige bemoeienis met de prijsvorming; met een steeds sterker wordende kapitaalbehoefte; een hoge belastingdruk; een steeds hoger wordend niveau van sociale voorzieningen en een kortere arbeidsduur”.

Wat staat nu de fractie voor ogen? Welk perspectief denkt zij aan deze groep mensen te kunnen geven? Wil zij het proces van veranderingen maar op zijn beloop laten en de koude sanering als een economische dood van boerderij zijn sombere spoor laten trekken? rij tot boerderij en van winkel tot winkel. Of wil zij door te pleiten voor allerlei maatregelen op fiscaal en sociaal terrein de inkomsten kunstmatig opvijzelen tot een minimum en zodoende een reservaat scheppen voor weliswaar magere maar toch levende kleine boeren

nu tot een consensus te komen. En toch vragen de zeer vele leden en een aantal andere leden aan de Regering, dit te proberen. En zij vinden het het meest zinnig, om het wetsontwerp niet in het openbaar te behandelen, voor en aler de Regering het resultaat van deze poging op tafel heeft kunnen leggen. Tot zolang moet blijkbaar het wetsontwerp maar blijven liggen.

De Eerste Kamer is hier een heel verkeerde weg opgegaan. Zij is Kamer van revisie en van bezinning. Maar zij heeft, wat de wetgeving betreft, geen andere taak, dan de wetsontwerpen, die de Tweede Kamer haar doet toekomen, te behandelen, zoals zij daar liggen. Zij kan niet van de Regering vragen om éerst maar eens dit of dat te doen, voordat zij tot die behandeling overgaat. Maar bovendien: de vraag van de Eerste Kamer heeft alleen zin, als de Regering in een nieuw overleg met de Stichting van de Arbeid, waarin zij moet trachten tot een consensus met die stichting te komen, de heren Kloos en Mertens daarbij inbegrepen, bereid is, haar wetsontwerp in te trekken en door een ander wetsontwerp te vervangen, dat niet meer voor knevelwet kan worden uitgescholden. Of denkt men, dat de heren Kloos en Mertens bij dat hernieuwd overleg om tot een consensus tussen Regering en Stichting van de Arbeid te komen, zullen zeggen: laat het wetsontwerp nu maar doorgaan, laat het maar wet worden, wij zullen wel blijven spreken van knevelwet, maar desondanks zullen wij op ons straatje terugkeren, en weer meedoen aan het loonoverleg, als de wet van kracht wordt? Het is te gek, om los te lopen.

De suggestie van de Eerste Kamer is óf een loos gebaar, of het is een staatsrechtelijk ongeoorloofde poging, om de Regering te noodzaken, haar aanvankelijk standpunt te herzien, haar wetsontwerp te verloochenen, en het door een ander te vervangen, dat de zegen van de heren Kloos en Mertens meekrijgt.

En uiteraard ook van die partners in de Stichting van de Arbeid, die het standpunt van de heren Kloos en Mertens afwijzen. Anders wordt het geen consensus, maar een andere dissensus.

en middenstanders?

Geen van beide. De fractie beseft dat aanpassing noodzakelijk is. Noodzakelijk voor de gezondheid van onze hele economie. Waar wij bij dit laatste allen betrokken zijn, is het zaak dat ook allen de financiële lasten van de gewenste aanpassing dragen.

De fractie pleit voor sociale- en economische begeleiding van hen die uittreden en voor hulp en stimulering van die ondernemers, die met deze hulp aan hun onderneming nieuw perspectief kunnen geven.

* * * Hulp aan West-Irian

De A.R. fractievoorzitter Biesheuvel had op 15 oktober 1969 de aandacht van het kabinet gevraagd voor de houding die Nederland dient in te nemen met inachtneming van de nieuwe staatkundige verhoudingen tussen Indonesië en West-Irian. Hoezeer er aanleiding was de gebezigde vorm van volksraadpleging duidelijk kritisch te beoordelen, is het van de andere kant, en zeer nadrukkelijk, de plicht de economische en sociale ontwikkeling in West-Irian te versnellen om zodoende de zo gewenste lotsverbetering van de bewoners te bevorderen. Hij deed namens de fractie het voorstel extra bijdragen te leveren voor die ontwikkeling via een op te richten speciaal fonds van de Aziatische Ontwikkelingsbank.

Dit voorstel is door het kabinet niet van de hand gewezen. Integendeel! Ongeveer half november deelde minister Udink, minister van ontwikkelingszaken mede dat het kabinet besloten heeft (alvast) 17,5 miljoen gulden te verstrekken voor de ontwikkeling van West-Irian via een te vormen speciaal fonds van de Aziatische Ontwikkelingsbank.

Een daad waarmee de Indonesische minister van financiën van harte heeft ingestemd.

Dáár ligt, dachten wij, voortaan de Nederlandse taak. Terugdraaien van een situatie is normaliter onmogelijk. Na-kaarten noch schenenschopperij is bevorderlijk voor een noodzakelijke ontwikkeling van West Irian.

Het spreekt vanzelf, dat de Regering zich niet zal laten dringen op een weg, waarbij zij haar eigen standpunt verloochent en de Eerste Kamer helpt, om op een verkapt manier een wetsontwerp van de tafel te vegen. De Eerste Kamer heeft te maken met dit wetsontwerp en met dit wetsontwerp alléén en over dit wetsontwerp heeft zij te beslissen. En als het wordt aangenomen, dan moeten de heren Kloos en Mertens zelf maar zien, hoe zij de weg terug zullen vinden.

Onze lezers hebben, ook zonder dat wij het apart vermeldden, al begrepen, dat dit bedenkelijk voorlopig verslag mede is ondertekend door de heer Kloos, lid van de Eerste Kamer.

Wij kunnen dat begrijpen, want het zal hem moeilijk vallen, in de Eerste Kamer zijn zwaarste geschut in stelling te brengen tegen wat heel zijn aanhang furieus een knevelwet noemt, en daarna, als de wet mocht worden aangenomen, toch weer een weg te vinden naar het gemeenschappelijk overleg in de Stichting van de Arbeid. Hij en de heer Mertens hebben de schepen achter zich op een voorbarige manier verbrand. En dan zit men ergens als schipbreukeling. En dus zou een gang van het kabinet naar de burcht van Canossa, waar de heer Kloos voor het raam zit als eenmaal een niet onvermaarde Paus, hem wel aangenaam zijn.

Maar de Regering kan en mag niet anders doen, dan haar ontwerp, waarmee de meerderheid der Tweede Kamer heeft ingestemd, en dat aansluit bij het eenparig advies van de Stichting van de Arbeid, onverkort te handhaven.

En de Eerste Kamer mag en kan niet anders doen, dan over dit wetsontwerp te beslissen.

De Eerste Kamer is hier op een bedenkelijke weg geraakt en het is een treurig symptoom van een tekort aan staatkundige kennis en inzicht, wanneer juist zulk een verslag als een bewijs van politieke wijsheid wordt geprezen. Maar de Regering zal wel oppassen, dat zij in dit wonderlijke kaartspel niet met de zwarte Piet blijft zitten, die men haar blijkbaar graag wil toespelen.

*) Consensus: overeenstemming; dissensus: verschil van mening.

OOSTELIJK FLEVOLAND: PROEFPOLDER VOOR POLITIEKE CONCENTRATIES

Het Instituut voor politicologie van de Katholieke Universiteit te Nijmegen heeft de gelukkige gedachte gehad de verkiezingen voor de plaatselijke adviesraden in Oostelijk Flevoland, gehouden op 22 oktober 1969, te begeleiden met een verkiezingsonderzoek. De eerste resultaten van dit onderzoek zijn reeds in november gepubliceerd in het rapport „Verkiezingen in Oostelijk Flevoland”. Het verschijnen van dit rapport is de aanleiding geweest tot dit artikel.

GRENZEN ONDERZOEK

Het doel van dit verkiezingsonderzoek is geweest na te gaan hoe de inwoners van Oostelijk Flevoland bij verschillende verkiezingen stemmen en waarom zij zo stemmen. Om dit doel te realiseren heeft men 499 polderbewoners, gelijkmatig verdeeld over de inwoners van het gebied Dronten en het gebied Lelystad, een interview afgenomen. De adressen van deze bewoners heeft men op a-selecte-wijze-met-behulp-van-toevalsgetallen-getrokken uit de kiesregisters van bovengenoemde gebieden.

Op zichzelf is dit een wetenschappelijk verantwoorde methode. Men moet zich echter wel realiseren dat men bij het uitwerken van de gegevens over bijvoorbeeld woongebied, partijkeuze en beroep, met betrekkelijk geringe aantallen komt te werken, en dat het dan overantwoord kan zijn uitspraken te doen. Zo vinden we bijvoorbeeld dat in het onderzoek dertien zelfstandigen in Dronten hebben gestemd op het PAK, de CCP en de VVD. Van deze dertien wordt nagegaan hoe zij hebben gestemd en dan blijkt dat zij als volgt verdeeld zijn over de drie partijen: 30,8, 30,8 en 7,7 procent. Dan wordt gekeken hoe het totale kiezerscorps op deze drie partijen heeft gestemd, met het volgende resultaat; 31,6, 42,2 en 13,2 procent. Deze percentages worden met elkaar vergeleken en op grond van deze vergelijking constateert men dan dat de CCP ondervertegenwoordigd is bij de zelfstandigen.

Zo zouden nog enkele voorbeelden genoemd kunnen worden. Het was veel reëler geweest indien men had gesteld, dat de aantallen te klein waren om in dit geval een conclusie te kunnen trekken. De schrijvers van het rapport hebben wat dat betreft te weinig oog gehad voor de grenzen van hun materiaal. Bovenstaande neemt niet weg, dat de publikatie veel interessante gegevens bevat. We zullen er enkele uitlichten.

POLITIEKE CONCENTRATIES,

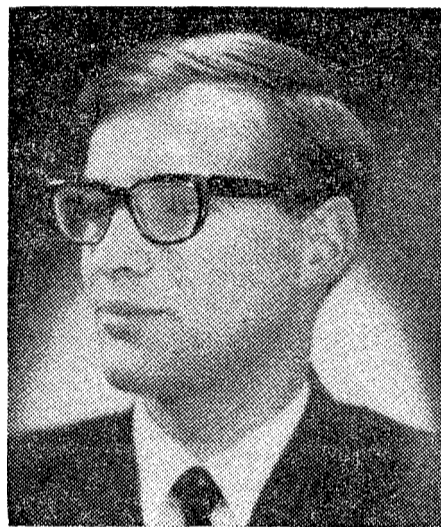
Zoals de auteurs al stellen hebben de verkiezingen voor de plaatselijke ad-

viesraden veel aandacht gehad. Politici van naam hebben zich in de politieke strijd aldaar gemengd. Voor een belangrijk deel moet deze belangstelling verklaard worden uit het feit dat tijdens deze verkiezingen de grote politieke partijen vooreerst zijn samengegaan in grote politieke concentraties. In Dronten zijn de ARP, de CHU en de KVP met een gemeenschappelijke lijst uitgekomen: de C(ombinatie) C(hristelijke) P(artijen). In Lelystad was het niet zover gekomen, daar hebben alleen de ARP en de CHU samengewerkt. Zowel in Dronten als in Lelystad zijn de PvdA, D'66-en met hen andere groepen-uitgekomen met een gemeenschappelijke lijst: het P(rogressief) AK(koord).

De beslissing om al of niet samen te werken bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer en om al of niet met een gemeenschappelijke lijst uit te komen wordt natuurlijk door vele principiële factoren beïnvloed. Maar je kunt natuurlijk op je klompen aanvoelen, dat electorale overwegingen daarbij een belangrijk gewicht in de schaal leggen. De vraag naar electorale winst — extra stemmen — of electoraal verlies, blijft een vraag van hoge prioriteit.

Wel nu, uit het onderzoek is gebleken dat, wanneer er in Dronten geen CCP gevormd zou zijn, de grote christelijke partijen samen vrijwel hetzelfde aantal stemmen zouden hebben gekregen als de CCP nu heeft gekregen. Door de vorming van de CCP heeft de christelijke combinatie twintig procent meer kiezers gekregen, maar heeft zij ook twintig procent potentiële kiezers verloren. Eenzelfde conclusie kan worden getrokken voor het PAK in Dronten en in Lelystad.

In het onderzoek zijn ook vragen gesteld naar mogelijke effecten van concentraties op landelijk niveau. En voor zover het de kiezers in Dronten betreft



DOOR DRS. D. BOONSTRA

zou de vorming van een CCP en een PAK de betreffende partijen waarschijnlijk geen nettowinst of -verlies aan stemtotaal opleveren. Niet de omvang, maar wel de personele samenstelling van het electoraat zou door de vorming van concentraties veranderen. Maar met deze conclusie is men er nog niet. Het moge zo zijn, dat het voor de drie partijen gezamenlijk niet veel uitmaakt of men nu samenwerkt of niet, voor de partijen afzonderlijk kan dit natuurlijk wel verschillen. Om het pro-

bleem concreet te maken, heeft de ARP er electoraal gezien belang bij om met de andere partijen samen te werken of niet? Dat wil zeggen zou de ARP potentiële kiezers afschrikken als zij met de CHU en de KVP gaat samenwerken? Ik moet eerlijk bekennen, dat ik het antwoord op die vraag niet kan vinden in het materiaal van het onderzoek. Ik neem zonder meer aan, dat de opstellers van het rapport dit antwoord zouden kunnen lezen uit de door hen gepresenteerde gegevens, maar dat is voor mij een duistere zaak. De presentatie van het materiaal is op sommige punten erg doorzichtig.

WERFKRACHT EN TROUW

In het onderzoek is ook nagegaan hoe de kiezers in 1967 hebben gestemd, en tot welke politieke partij men zich thans het meest voelt aangetrokken. Het blijkt dan, dat van de kiezers die in 1967 op de ARP hebben gestemd thans nog weer 75 procent zich tot deze partij voelt aangetrokken. Voor de KVP ligt dat percentage op 65, voor de CHU op 81. aVn de drie confessionele partijen heeft de CHU dus wel de trouwste aanhang.

Maar voor een partij is het niet alleen van belang dat zij er in slaagt een vast en stabiel kiezerscorps te kweken, voor een partij is het minstens zo belangrijk dat zij er in slaagt nieuwe kiezers aan te trekken. Bekijken we dan de cijfers, dan zien we dat de ARP in staat is om, vergeleken met 1967, twintig procent nieuwe kiezers te werven, terwijl de cijfers voor de andere twee confessionele partijen negen en nogmaals negen procent bedragen.

Combineren we nu beide series cijfers, dan kunnen we constateren, dat de ARP weliswaar vijf procent van haar aanhang heeft verloren sinds 1967, maar dat deze cijfers voor de beide andere partijen veel groter zijn. De CHU is tien procent van haar aanhang sinds 1967 kwijtgeraakt, de KVP maar liefst zes en twintig procent

Dergelijke gegevens zijn natuurlijk bijzonder waardevol bij een beslissing over mogelijke samenwerking tussen de partijen.



**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

In bijgaand artikel kunt u lezen wat de resultaten zijn van de enquête, die wij enige tijd geleden onder de lezers van ons blad hielden. In de nummers van 13 en 27 september 1969 werd een groot aantal vragen afgedrukt betreffende de vorm en inhoud van Nederlandse Gedachten.

Meer dan 900 lezers stuurden een ingevuld formulier terug.

De redactie is deze inzenders bijzonder erkentelijk voor hun medewerking. Vanaf deze plaats wil zij dan ook iedereen, die de moeite heeft genomen op de vragen te antwoorden hartelijk dank zeggen. Zonder die medewerking namelijk is het nauwelijks mogelijk te weten te komen hoe in de lezerskring over N.G. wordt gedacht.

De enquête — hoewel niet representatief voor het totale lezersbestand — geeft toch wel enkele indicaties t.a.v. de waardering voor het blad. De redactie hoopt met deze informatie en met de gedane suggestie haar voordeel te kunnen doen.

HOE DENKT MEN OVER NEDERLANDSE GEDACHTEN? ANTWOORD VAN 900 LEZERS

DOOR J. H. NAGEL

Enige tijd geleden heeft tot tweemaal toe een enquête in Nederlandse Gedachten gestaan. Ruim 900 personen hebben hun enquêteformulier opgestuurd. Alhoewel deze enquête niet representatief geacht kan worden voor de totale lezerskring van Nederlandse Gedachten, geeft zij toch wel enigszins weer, wat de inzenders van de enquête van het blad vinden. Aan de hand van de volgorde van de in de enquête gestelde vragen zullen wij nu de resultaten van de enquête weergeven.

Wat betreft het formaat van het blad is plm. 75 pct. van de inzenders van oordeel dat het handzaam is. Ruim 20 pct. vindt het blad te groot.

Omtrent de opmaak van het blad zijn de meningen nogal verdeeld. Ongeveer 40 pct. vindt de opmaak fris. Er zijn weinig inzenders die op de opmaak modern vinden. Bijna 14 pct. vindt de opmaak ouderwets. Opmerkelijk is bij deze vraag het grote aantal inzenders dat geen mening of geen antwoord geeft op deze vraag.

Concrete voorstellen ten aanzien van opmaak en vormgeving hebben ruim 200 personen, dit is plm. 16 pct. van de inzenders. Verreweg het grootste gedeelte heeft echter geen voorstellen ten aanzien van opmaak en vormgeving.

Meer dan de helft van de mensen die het formulier invulden leest Nederlandse Gedachten redelijk goed. Ongeveer 20 pct. van hen leest een enkel artikel, terwijl ongeveer hetzelfde aantal het blad praktisch geheel leest.

De meeste inzenders gooiën Nederlandse Gedachten weg als zij het gelezen hebben. Ongeveer 14 pct. van hen geeft het blad, na het zelf gelezen te hebben, aan een ander, 6 pct. bewaart een hele jaargang.

BELANGSTELLING

De grootste belangstelling gaat uit naar de achtergronden van het politiek handelen en de toelichting op het Anti-Revolutionair politiek optreden. Verder is er binnen de kring van de inzenders van het enquête-formulier een redelijke belangstelling voor principiële uitgangspunten en algemene informatie over actuele zaken. Men heeft niet erg veel belangstelling voor het naast elkaar zetten van de standpunten van de diverse politieke partijen. Voor organisatorische mededelingen blijkt de belangstelling bijna nihil te zijn.

Er is veel belangstelling voor de buitenlandse en binnenlandse politiek, met name voor de binnenlandse politiek is de belangstelling erg groot. Een redelijke belangstelling heeft men voor gemeentepolitiek, sociale politiek en de financieel-economische politiek. Ook is er een redelijke belangstelling voor politiek-ethische vraagstukken.

Voor onderwerpen als onderwijs, welzijn en woningbouw heeft men weinig belangstelling. Zeer weinig belangstelling heeft men voor onderwerpen, die

sociale zaken, middenstandsproblemen, defensie, verkeersproblemen, sport en recreatie behandelen.

De inzenders zijn van mening, dat de artikelen, die in Nederlandse Gedachten behandeld worden de volgende kenmerken moeten hebben: kort, praktisch, gedegen, objectief en veel informatie over het A.R. standpunt. Ruim 15 pct. was van oordeel, dat de artikelen wat meer aan de oppervlakte zouden moeten blijven. Ruim 10 pct. wilde alleen maar theoretische informatie. Ongeveer 75 pct. heeft voorkeur voor een blad dat zowel vaste rubrieken heeft als wel veel variatie, ongeveer 20 pct. wil alleen maar variatie in het blad dus geen vaste rubrieken.

Er was onder de inzenders weinig belangstelling voor een Nederlandse Gedachten met alleen maar vaste rubrieken.

VASTE RUBRIEKEN

De meeste belangstelling ging uit naar de vaste rubriek: Uit de Kamer. Een redelijke belangstelling geniet de rubriek „De week rond”. Een wat matiger belangstelling hebben de inzenders voor de rubriek „Beeld der vaders” en „Notities van een raadslid”.

Zeer weinig of bijna geen belangstelling is er voor de rubriek „Widek over...”

Ruim 10 pct. van de inzenders heeft op de vraag over de voorkeur voor bepaalde vaste rubrieken geen antwoord gegeven. Het merendeel mist geen bepaalde vaste rubrieken. Bijna 30 pct. van de deelnemers aan de enquête heeft suggesties gedaan met betrekking tot bepaalde vaste rubrieken, die zij graag in Nederlandse Gedachten opgenomen zouden willen zien. Het schijnt dat de inzenders in de praktijk redelijk wat aan de inhoud van Nederlandse Gedachten hebben, getuige het feit dat ruim 50 pct. van hen dit op de betreffende vraag geantwoord heeft.

Bijna 15 pct. van de inzenders heeft zelfs veel aan Nederlandse Gedachten. Bijna 30 pct. heeft in de praktijk weinig of zeer weinig aan Nederlandse Gedachten.

Ruim 80 pct. van de inzenders vindt de artikelen in Nederlandse Gedachten redelijk, d.w.z. niet te moeilijk, niet te gemakkelijk. Het aantal dat het blad te moeilijk of te gemakkelijk vond was niet zo erg groot. Ruim de helft van de inzenders vond de artikelen redelijk, wat betreft de lengte. Ongeveer eenderde vond de artikelen te lang. Er waren maar heel weinig inzenders die de artikelen te kort vonden.

LEZEN

De meeste inzenders van de vragenlijst lezen één dagblad. Ongeveer eenvierde leest twee dagbladen. Terwijl ruim 10 pct. zelfs drie dagbladen per dag leest. Er zijn onder de inzenders van het enquêteformulier slechts zeer weinig mensen, die geen dagblad lezen. Het

dagblad Trouw wordt verreweg het meest gelezen.

Bijna eenderde van de inzenders leest een landelijk weekblad. Ongeveer 17 pct. leest twee weekbladen en ongeveer hetzelfde percentage leest drie weekbladen. Ruim 10 pct. leest in het geheel, naast Nederlandse Gedachten, geen enkel weekblad.

Bijna 90 pct. van de invullers van de enquête zijn lid van de Anti-Revolutionaire Partij. Ongeveer 5 pct. van hen is geen lid van een politieke partij. Ongeveer 5 pct. blijkt lid te zijn van de Arjos.

Drie personen vermeldden op hun enquête-formulier, dat zij lid waren van een andere partij. Bijna eenderde van de inzenders blijkt bestuursfuncties te bekleden binnen een kiesvereniging. Ook is een groot aantal van hen bestuurslid van een andere vereniging. Ook opvallend is het relatief grote aantal inzenders, ruim 10 pct., dat lid is van een of ander vertegenwoordigend lichaam.

LEEFTIJD, OPLEIDING

De meeste inzenders van het enquête-formulier zijn van middelbare leeftijd. Ruim 57 pct. behoort tot de leeftijdsgroep 35-64. Ruim 20 pct. is jonger dan 34 jaar en ruim 20 pct. is ouder dan 65 jaar.

Ongeveer 10 pct. van de lezers heeft al-

leen maar lager onderwijs genoten. Ongeveer 18 pct. heeft de Mulo doorlopen en ruim 20 pct. heeft, hetzij H.B.S., gymnasium of kweekschool doorlopen. Bijna 20 pct. heeft hoger onderwijs genoten. Terwijl ruim 10 pct. allerlei andere soorten van onderwijs gehad heeft, ± 15 pct. heeft na de lagere schoolperiode nog vakdiploma's gehaald.

De nu volgende beroeps categorieën tellen onder de inzenders van de enquête de meeste uitoefenaren:

ambtenaar	± 17%
onderwijs	± 14%
administratieve functies	± 12%
geen beroep	± 12%
Hierna volgen:	
Vrij beroep	± 9%
agrarisch zelfstandige	± 8%
ander beroep	± 7%
directeur, ondernemer	± 7%

De minste beroepsuitoefenaren vinden wij in de categorieën:

werknemer (niet administratief)	± 6,5%
middenstand en zelfstandig ambacht	± 6,5%

Ongeveer 55% van de inzenders woont in een stedelijk gebied en ongeveer 45% woont op het platteland.

* * * Hulp minst draagkrachtigen

Ingaande 1 januari a.s. treedt een aantal maatregelen in werking met een sterk sociaal karakter. Teneinde een compensatie te bieden voor de stijging van de kosten van levensonderhoud voor de minstdraagkrachtigen is rond 80 miljoen uitgetrokken. Het aantal bejaarden dat onder de (gunstiger regeling bejaarden ziekteverzekering viel wordt met rond 140.000 uitgebreid. De bejaarden met een inkomensgrens tot 10.395 gulden vallen voortaan onder deze verzekering. De oorspronkelijke grens was 7.268 gulden.

Vrijwillig verzekerden met een inkomen onder de minimum loongrens krijgen een reductie van 200 gulden per jaar. Helaas voldeed de minister niet aan het verzoek van mejuffrouw Van Leeuwen tot een uitbreiding van de reductieregeling tot de categorie kleine zelfstandigen met een inkomen tussen acht en tienduizend gulden. Het is een vreemde zaak dat bejaarden wel en kleine zelfstandigen — overigens in dezelfde situatie — geen reductie ontvangen.

Tenslotte is ditmaal in bepaald opzicht ook aan de kleine zelfstandigen ge-

dacht. Is hun inkomen lager dan 7.950 gulden dan ontvangen zij voor het eerste kind de kinderbijslag. Is hun inkomen lager dan 7.450 gulden dan hebben zij recht op een uitkering kinderbijslag voor het tweede kind.

Hoewel wij verheugd zijn over de maatregelen op zichzelf, blijft er grote aarzeling over de wijze waarop een ander wordt gefinancierd! De helft van het bedrag wordt onttrokken aan het A.O.W. fonds. Wij vinden dat een niet aan te bevelen methode. Het A.O.W. fonds immers staat voortdurend onder een (overigens gerechtvaardigde) druk van hoger wordende A.O.W. uitkeringen. Verlaagt men de fondsreserves (zo die er al zijn) dan is een premieverhoging onontkoombaar!

Overigens — naar onze mening — geeft deze extra hulp aan de laagste inkomens onherroepelijk een financieel soelaas voor 's rijks schatkist in de sector van de algemene bijstandswet.

Daar zullen wij ter dege mee rekening moeten houden bij verdere optrekking van de grenzen, zowel wat de premie-inkomengrenzen betreft als met name de verhogingen van de A.O.W. Het rijks-schatkist voordeel hiervan (via de bijstandswet) moet niet stilzwijgend ten behoeve van de algemene middelen „verdwijnen”. De Kamer zal hierover een duidelijke beslissing behoren te vragen.

HET KIESRECHT OP DE HELLING?

DOOR DR. P. J. BOUKEMA

DE Grondwet moet zó gewijzigd worden dat ten eerste de kiezers de toekomstige minister-president kunnen aanwijzen en dat ten tweede de verkiezingen plaats kunnen vinden in afzonderlijke, zelfstandige kiesgebieden, in elk waarvan tenminste 10 leden worden gekozen. Aldus het politiek meest interessante voorstel van de staatscommissie Cals-Donner, blijkt het onlangs uitgebrachte Tweede Rapport.

Zoals bekend werd in 1967 ingesteld een staatscommissie onder voorzitterschap van de heren J. M. L. Th. Cals en A. M. Donner. Taak van de commissie is de regering te adviseren over de herziening van de Grondwet en de Kieswet. Hierbij moest voorrang worden gegeven aan een advies over herziening van de Kieswet, voorzover die wenselijk en mogelijk was binnen het kader van de huidige Grondwet.

Hierover is in 1968 reeds advies uitgebracht in het Eerste Rapport van de Staatscommissie. Uit dat rapport bleek dat er grote verdeeldheid in de boezem van de commissie bestond. Slechts met betrekking tot enkele niet zeer ingrijpende voorstellen kon een advies worden uitgebracht dat door de meerderheid van de commissie werd onderschreven. Zo werd aanbevolen de opkomstplicht af te schaffen; het effect van de voorkeurstemmen te vergroten en het verbod van verbinding van kandidatenlijsten binnen eenzelfde kieskring in te trekken.

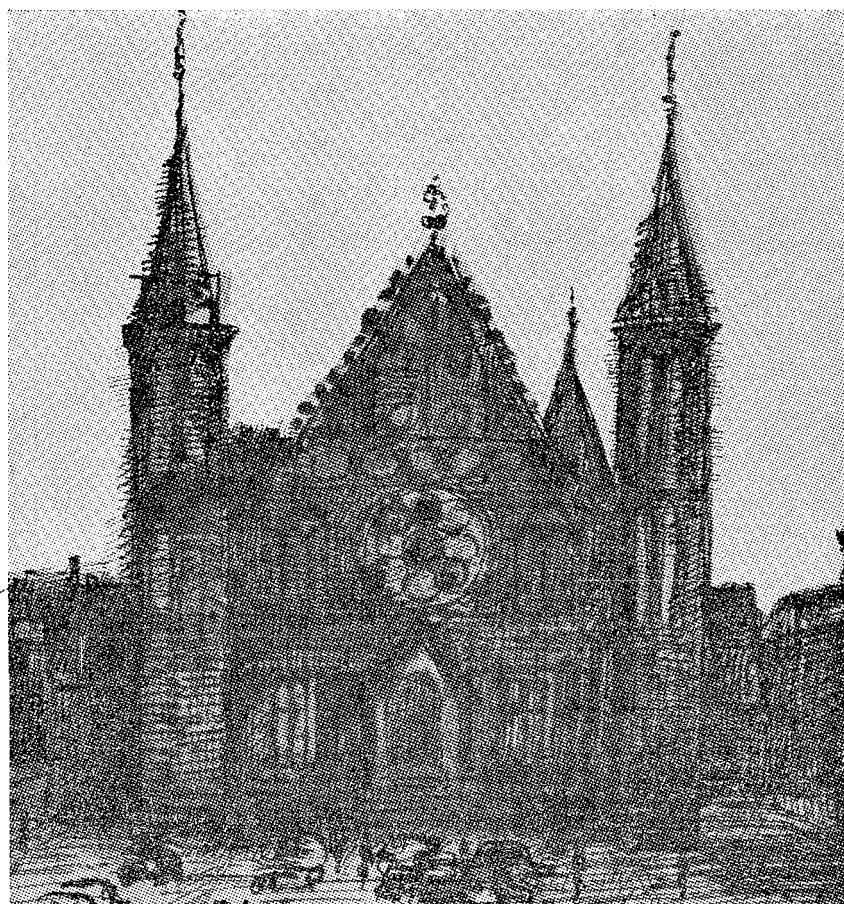
Men ziet: geen revolutionaire wijzigingen.

De Commissie moest zich echter bij haar advies beperken tot voorstellen die zonder grondwetsherziening zouden kunnen worden uitgevoerd. Pas in later stadium zou de Commissie de vraag kunnen beantwoorden of wellicht de grondwettelijke regeling van het kiesrecht zou moeten worden gewijzigd. Over deze vraag handelt het Tweede Rapport. Hierin worden ook nog aanbevelingen gedaan met betrekking tot de grondwettelijke regeling van de zgn. klassieke grondrechten en het inkomen van de Kroon. Aangezien wijzigingen van het kiesrecht belangrijke politieke gevolgen kunnen hebben, geef ik aan de behandeling daarvan voorrang.

UITGANGSPUNT

Het begint, ook bij de Staatscommissie, bij het uitgangspunt. Reeds in het Eerste rapport spreekt de Commissie uit, dat het bestaande kiesstelsel onder de huidige staatkundige verhoudingen niet bevredigend functioneert — vooral drie bezwaren worden genoemd. Allereerst bevat het huidige kiesstelsel geen enkele stimulans voor de politieke partijen om reeds voor de verkiezingen samen te werken. Mede hierdoor is er bijna geen mogelijkheid voor de kiezer om een duidelijke uitspraak te doen over programma en samenstelling van de regering. Tenslotte is de band tussen kiezer en gekozenen bij dit systeem vaag en heeft de kiezer ook weinig invloed op de personele samenstelling van de Kamer.

Hiervan uitgaande acht de Commissie het wenselijk om de kiezers meer directe invloed te geven met betrekking tot de wijze waarop het land in de komende periode wordt geregeerd. Vooral twee middelen die daartoe zouden kunnen dienen, worden bekeken, namelijk



HET TWEDE RAPPORT VAN DE STAATSCOMMISSIE CALSDONNER

een kiezersuitspraak over de toekomstige minister-president en een wijziging van het huidige kiesstelsel.

GEEN GEKOZEN PREMIER

Vooraf D'66 pleit sterk voor een gekozen premier. Dit stelsel houdt in dat de kiezers niet alleen de leden van de Tweede Kamer aanwijzen, maar ook de toekomstige premier. Hiermee gaat volgens de voorstanders gepaard een wijziging van ons parlementaire stelsel. Immers: als de minister-president door de kiezers wordt aangewezen, zou het onjuist zijn om het parlement de bevoegdheid te geven de premier (en de door hem gekozen ministers) te laten vallen. Wanneer er dus een onoplosbaar

conflict tussen kabinet en parlement uitbreekt, moet het parlement worden ontbonden en moeten verkiezingen, zowel voor het parlement als voor de premier, worden uitgeschreven. De hoofdregel van ons parlementaire stelsel, inhoudende dat een minister heen moet gaan als het parlement het vertrouwen in hem opzegt, komt daarmee te vervallen. Een minister-president hoeft immers pas te wijken als de kiezers het vertrouwen in hem opzeggen.

De Staatscommissie heeft in grote meerderheid de op deze wijze gekozen minister-president verworpen. Zwaar wog daarbij de vrees dat het parlementaire stelsel zou worden aangetast. Bovendien bestaat de kans dat een gekozen minister-president niet beschikt over een meerderheid in het parlement.

Onlangs verscheen het Tweede Rapport van de Staatscommissie Cals-Donner. De redactie vroeg dr. P. J. Boukema zijn visie op dit rapport te geven. Op deze pagina en de volgende geeft dr. Boukema zijn mening over het rapport.

Bij de wetgevende arbeid zou dit de positie van het kabinet ernstig verzwakken: het parlement kan immers gemakkelijk nee zeggen nu dat niet direct het aftreden van een minister tot gevolg behoeft te hebben. Het stellen van de portefeuillekwestie heeft immers weinig zin meer. Ook de positie van het parlement is echter verzwakt. Weliswaar kunnen wetsvoorstellen worden verworpen, maar het parlement heeft nauwelijks middelen om het kabinet een bepaald beleid af te dwingen.

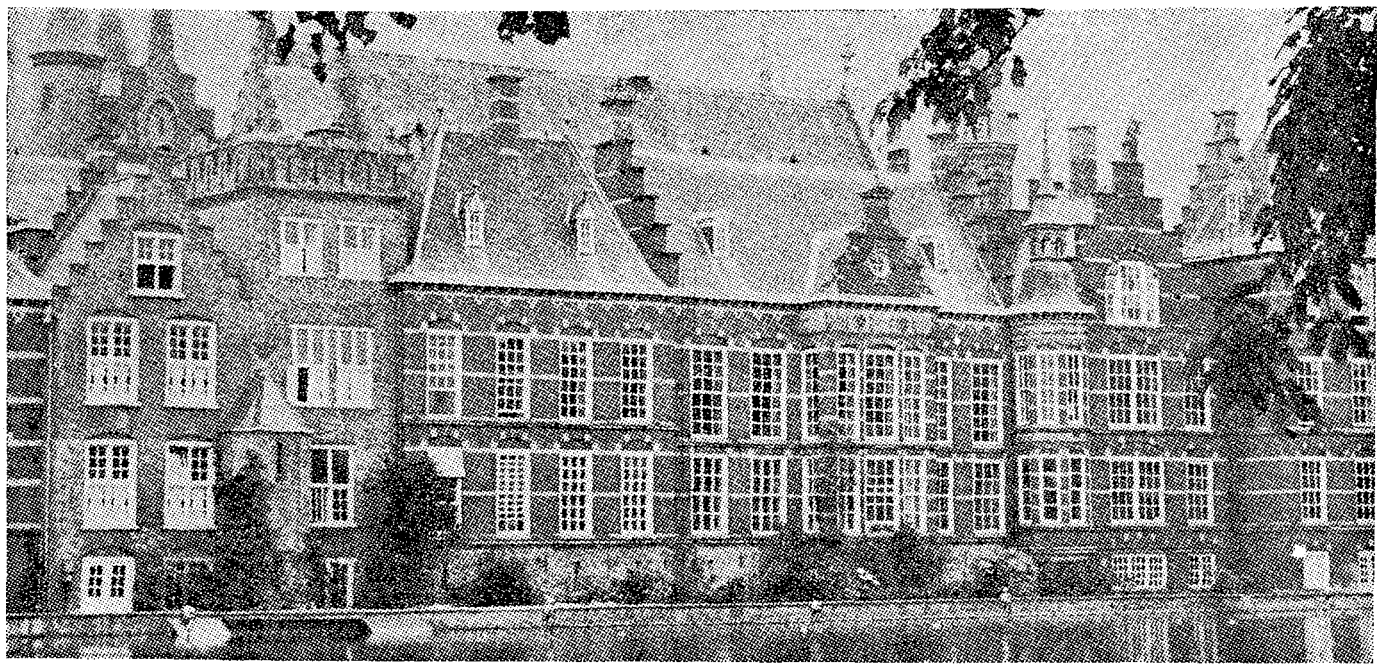
TOCH GEKOZEN PREMIER?

Teneinde nu enerzijds te voorkomen dat het parlementaire stelsel wordt aangetast en anderzijds te bereiken dat de kiezer meer invloed krijgt op de regeringssamenstelling, heeft de Staatscommissie een nieuw voorstel gedaan. Dit houdt in dat de kiezers wél bij de verkiezingen een voorkeur kunnen uitspreken met betrekking tot de persoon van de toekomstige minister-president, maar dat een dergelijke verkiezing pas effect heeft als iemand de absolute meerderheid van de uitgebrachte stemmen heeft verworven. In dat geval moet hij als formateur worden aangewezen en de leiding van het kabinet op zich nemen.

Het parlementaire stelsel wordt zo — aldus de Commissie — niet aangetast. De formateur zal moeten streven naar de vorming van een kabinet dat het vertrouwen van de meerderheid van het parlement heeft. Dat hij daarin zou slagen is volgens de Commissie aannemelijk, omdat wel niemand meer dan 50 pct. van de stemmen op zich zal kunnen verenigen, die niet gesteund wordt door partijen die de meerderheid in het parlement hebben. Als niemand de absolute meerderheid heeft behaald, wordt bij de formatie de nu gebruikelijke procedure gevolgd.

Een grote minderheid van de Staatscommissie neemt een ander standpunt in. Breed worden de bezwaren tegen het hierboven beschreven voorstel uitgewerkt. Gesteld wordt dat het parlementaire stelsel wél gevaar loopt en dat het systeem dringt tot een meerpartijen- of tweeblokken stelsel. Gewezen wordt op de moeilijkheden die kunnen rijzen als de gekozen minister-president niet over een parlementaire meerderheid beschikt. Gevraagd wordt

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**



naar de ongelijke consequenties, indien niemand de meerderheid behaalt. Tenslotte wordt aantasting van de positie van de Koning gevreesd.

BEOORDELING

Het zwakke punt in het voorstel van de Staatscommissie is m.i. dat wordt aangenomen dat een kandidaat de absolute meerderheid slechts zal behalen, indien hij gesteund wordt door partijen die de meerderheid in het parlement zullen verwerven. Trouwens: al zou dat het geval zijn, dan is het nog geenszins zeker dat die partijen het ook in voldoende mate eens zijn over het te voeren kabinetsbeleid. In beide gevallen betekent dit dat een conflict tussen kabinet en parlement goed denkbaar is. In de regel zullen dan Kamerontbinding en tussentijdse verkiezingen moeten plaatsvinden. Hiertegen valt op zichzelf weinig bezwaar te maken. Het is beter bij een dergelijk conflict de Kamers te ontbinden en verkiezingen uit te schrijven, dan zonder raadpleging van de kiezers hen onverhoeds een nieuw kabinet voor te schotelen, soms zelfs van een duidelijk andere signatuur dan het eerst opgetreden kabinet.

Waar ik beducht voor ben zijn dan ook niet de gevolgen van een dergelijk conflict, maar is de verzwakking van het parlement. Te verwachten valt immers dat het parlement eerder door de knieën zal gaan voor een kabinet waarvan de premier door de kiezers is aangewezen, dan nu al het geval is. De premier kan zich er immers op beroepen door de kiezers te zijn aangewezen om een bepaald beleid te realiseren. De partijen kunnen niet op een dergelijke kiezersuitspraak wijzen, tenzij samenwerkende partijen een gezamenlijk verkiezingsprogramma aanbevelen hebben en zij de meerderheid in het parlement behalen. Maar het ging in de door mij veronderstelde situatie juist om een premier die *niet* op een Kamermeerderheid kon steunen. In dat geval is een sterke positie van het kabinet tegenover het parlement minder aantrekkelijk.

Toegegeven kan worden dat het waarschijnlijker is dat een gekozen premier wél op een Kamermeerderheid zal kunnen steunen, dan dat zulks niet het geval is. Nodig is immers 50 pct. van de stemmen. Hiervan uitgaande en de andere bezwaren niet doerslaggevend achtend, zou ik bereid zijn het voorstel te aanvaarden als er meer bereikt zou kunnen worden wat men er mee beoogt (namelijk invloed van de kiezer op de kabinetsformatie) en dit niet op een andere wijze evengoed kan geschieden. Hier passen echter vraagtekens.

Allereerst gaat men er bij het voorstel van uit dat, toch zeker 3 á 4 partijen) het eens worden over een kandidaat-premier en een (urgentie) program. Hoe moeilijk dat is weten we langzamerhand wel. Het lijkt me dan ook niet ondenkbaar dat er meer dan twee kandidaten uit de bus komen. Resultaat: niemand behaalt de absolute meerderheid. (Heeft het vermoeden dat toch niemand de 50 pct. haalt sommigen er wellicht toe gebracht het voorstel te steunen?).

Maar laten we aannemen dat partijen die de meerderheid in het parlement behalen er wel in slagen het eens te worden over program en toekomstige

premier, heeft het dan nog wel zin om de kiezers speciaal een uitspraak te laten doen over de premier. Kan men dan niet volstaan met een uitspraak van de partijen dat men het eens is en wie men beoogt als premier voor te dragen? Mijns inziens wel. Als enig voordeel van de voorgestelde procedure blijft dan, dat het de partijen stimuleert om bedoelde uitspraken te doen. Deze werking gaat echter al uit van de door de Staatscommissie voorgesteld wijziging van het kiesstelsel, waar ik nu enige aandacht aan zal wijden.

WIJZIGING KIESRECHT

Ook met betrekking tot het kiesstelsel heeft de Staatscommissie zich laten leiden door de wens de kiezers meer invloed te geven op beleid en samenstelling van het kabinet. Het huidige stelsel van evenredige vertegenwoordiging functioneert ter zake onbevredigend. Wel resulteren de verkiezingen in een goede afspiegeling van de verschillende politieke stromingen in het volk, maar er wordt geen duidelijk beeld geschapen van de wensen van de kiezers met betrekking tot kabinetssamenstelling en beleid. Om deze onduidelijkheid van de verkiezingsuitslag te verminderen, stelt de Staatscommissie voor het land in een aantal zelfstandige kiesgebieden te verdelen, waarbinnen tenminste 10 kandidaten moeten worden gekozen.

In tegenstelling tot de huidige regeling, wordt lijstverbinding binnen één kiesgebied mogelijk gemaakt en tussen lijsten in verschillende kiesgebieden verboden. De verwachting is dat dit systeem de partijen stimuleert tot samenwerking vóór de verkiezingen. Lijstverbinding kan immers zetelwinst opleveren. Samenwerking zal echter moeilijk beperkt kunnen worden tot lijstverbinding alleen. Partijen zullen in de regel trachten vóór de verkiezingen het eens te worden over een regeringsprogramma en over de uitvoering daarvan. De resultaten van het partijoverleg zullen de kiezers moeten worden voorgelegd.

Bij het uitbrengen van hun stem kunnen zij dan rekening houden met het feit dat het steunen van een bepaalde partij, tevens een uitspraak kan zijn ten gunste van een bepaalde kabinets-signatuur. Komt de gewenste samenwerking tussen partijen tot stand, dan is tevens de verkiezingsuitslag duidelijker dan nu. Tegen dit voorstel zijn bezwaren geuit. Een daarvan luidt dat men de keuze-mogelijkheid voor de kiezers beperkt. Voorzover als gevolg van dit stelsel kleine partijen verdwijnen is dat juist. Berekeningen leren dat bij aanvaarding van het voorstel SGP en GPV uit de Kamer zouden verdwijnen. Op zichzelf valt dit te betreuren, omdat een authentieke bijdrage tot de (politieke?) meningsvorming, althans in de Kamer, wegvalt.

De functie van verkiezingen is echter niet alleen inzicht te verschaffen in alle mogelijke en onmogelijke politieke stromingen en standpunten, maar ook om de kiezers een duidelijk oordeel te laten uitspreken over het zittende kabinet en over het door het komende kabinet te voeren beleid. Daarover geeft de verkiezingsuitslag nu geen uitsluit. Om dat mogelijk te maken moet men het bovenomschreven nadeel aanvaarden.

Dat ook, afgezien van het verdwijnen van zeer kleine partijen, de kiezers

door de te verwachten blokvorming worden beperkt in hun mogelijkheden is onjuist. Een keuzemogelijkheid met betrekking tot kleur en beleid van een kabinet is er namelijk nu helemaal niet.

Om ons tot de A.R.P. te beperken: geen A.R.-kiezer heeft zich toch de laatste jaren bij de verkiezingen kunnen uitspreken over de vraag of en zo ja aan welk kabinet de A.R.P. zou deelnemen? Het voorstel van de Staatscommissie beoogt juist de kiezer een dergelijke keuzemogelijkheid er bij te geven, niet om hem er een te ontnemen.

In een systeem van zelfstandige kiesgebieden zullen meer stemmen niet meetellen voor de zetelverdeling in de Kamer dan nu het geval is. Om dit zoveel mogelijk te beperken heeft de Staatscommissie als eis gesteld dat per kiesgebied tenminste 10 Kamerleden moeten worden aangewezen. Binnen het kiesgebied wordt dan de evenredigheid in acht genomen. Het is dan ook volstrekt onjuist het voorstel van de Staatscommissie te vergelijken met het districtenstelsel zoals dat bij ons voor 1917 bestond. Dit geldt ook voor wat betreft de vaststelling van de grenzen van het kiesgebied. Hoe kleiner het aantal kiesgebieden en hoe groter derhalve het aantal daarin aan te wijzen kandidaten, hoe minder misbruik van de „electorale schaar” te maken valt.

Aan dit artikel moet een eind komen. Niet alle voor- en tegenargumenten zijn voldoende belicht. De discussie moet voortgaan waartoe het bovenstaande, met het indertijd door een commissie van de dr. Kuiperstichting opgestelde rapport over deze materie, een bijdrage kan zijn.

SNELLE REACTIE?

Rest nog een blik in de toekomst. Hebben de voorstellen van de Staatscommissie een kans? Mijn inziens voorlopig niet. Allereerst wijst de stemverhouding in de Staatscommissie daar al op:

9 leden zijn voor-, 8 leden zijn tegenstander van een door de absolute meerderheid van de kiezers aangewezen premier, terwijl van de voorstanders er 6 zijn die de voorstellen met betrekking tot het kiesstelsel slechts willen aanvaarden indien tevens het eerste voorstel wordt aanvaard.

Bovendien vertolken de leden van de Staatscommissie niet het standpunt van de partijen waartoe ze gerekend kunnen worden.

En dat er in de partijen nog heel verschillend over deze zaken kan worden gedacht, wordt al geïllustreerd door het feit dat van de A.R. leden van de commissie mr. A. M. Donner voor- en mr. J. H. Prins tegenstander van de aangevozen premier is.

Tenslotte valt niet te verwachten dat dit kabinet zijn harde lijn zal onderbreken. Minister Beernink zal dan ook niet bereid zijn de benodigde voorstellen tot grondwetsherziening in te dienen, nu in elk geval de V.V.D. (en dat zegt voorlopig genoeg) zich tegenstander van wijziging van het kiesrecht heeft getoond. Aan ijskasten is er echter, ook in Den Haag geen gebrek.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Interesseert u zich in het „Kerk en Israël”-vraagstuk?

leest dan het nieuwe boek van

Ds. J. H. Grolle

„Open vensters naar Jeruzalem”

In dit boek biedt de oud-secretaris van de Hervormde Raad voor de verhouding van Kerk en Israël de conclusies van zijn studies en gedachten over dit onderwerp aan. Een oproep de 'vensters in de richting van Jeruzalem open te houden. Uitermate geschikt voor gesprekskringen!

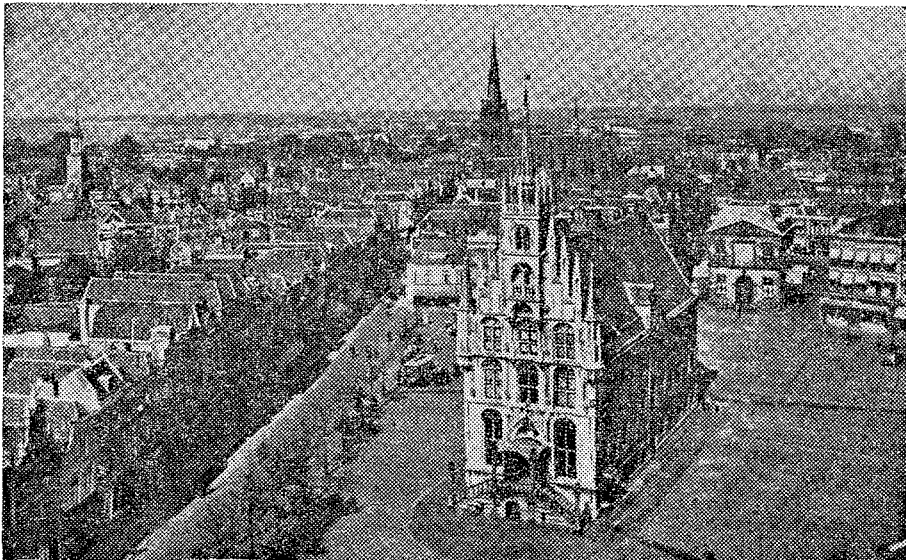
Paperback f 6.90

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL

Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage



TWEEDE KAMERFRACHTIE BEZOCHT LEIDEN EN GOUDA



MAANDAG 24 november j.l. bracht de Tweede Kamerfractie een bezoek aan Leiden en Gouda.

's Morgens werd het gezelschap op het gemeentehuis van Leiden welkom geheten door de burgemeester mr. G. C. van Willigen.

In zijn openingswoord gaf deze een beknopt overzicht van de verschillende problemen, waarmee zijn gemeente te kampen heeft. Bijzonder kwamen naar voren de woningnood, de sanering en de financiële problematiek.

WONINGNOOD

Leiden, een stad met méér dan 100.000 inwoners, heeft een woningvoorraad van 29.000 woningen, 800 woningen zijn in aanbouw en er zijn 4.500 ingeschreven woningzoekende gezinnen en alleenstaanden. Op korte termijn zijn zeker 4.000 woningen nodig om deze mensen te helpen. Cijfers die voor zichzelf spreken maar veel te denken geven. Leiden heeft voorts een grote, oude stadskern. Dit schept aparte moeilijkheden. Zo is het percentage krotwoningen in het totale woningbestand hoog. Het betreft hier woningen die dringend gesaneerd moeten worden. De situatie wordt nog extra bemoeilijkt door het feit, dat een groot gedeelte van de bevolking onder de welstandsgrens zit. Dit heeft op zijn beurt weer consequenties voor de gemeentelijke belastingpolitiek. De voorgestelde verruiming van het

eigen gemeentelijke belastinggebied is bedoeld om een eigen „vrije zoom” voor de gemeente te scheppen. Als de bedragen hieruit echter gebruikt moeten worden om de schrikbarende woningnood en de allerergste verkrotting op te heffen, wordt dit beoogde doel niet bereikt. Het peil van de eigen belastingen is echter — mede gelet op de financiële draagkracht van de bevolking — reeds tot het uiterste opgevoerd. Dat Leiden een centrumfunctie bekleedt, zal niemand kunnen ontkennen. Ook dit brengt zijn consequenties mee, vooral op het financiële vlak.

Behalve de leden van de a.r. raadsfractie mevrouw I. Geelkerken-Brusse, ds. A. J. Kret en de heer Lamers waren ook de heren mr. C. J. Woudstra namens de Statencentrale en A. J. Stolp aanwezig.

Aan de beantwoording van de vragen werd deelgenomen door de wethouders en de chef van de dienst financiën, de heer A. Verhoeven. Laatstgenoemde betoogde, dat Leiden jaren lang de kampioen was van de sluitende gemeentebegroting. Er komt echter een moment, dat de eigen inkomsten niet verder opgevoerd kunnen worden. Dat de gemeente noodlijdend is, is nu duidelijk naar buiten gekomen, daar de begroting niet sloot en ook niet sluitend te krijgen was. Het tekort wordt door een aantal factoren veroorzaakt.

SOCIALE STRUCTUUR

De hierboven reeds vermelde zwakke sociale structuur van de bevolking blijkt

o.m. uit de stijging van de kosten voor de sociale zorg. Wat de hoogte van de uitkeringen betreft, worden de adviezen van het ministerie gevolgd. Indien de centrale overheid de apparaat-kosten voor haar rekening nam, zou er een beetje verlichting komen. Bijzondere moeilijkheden hebben die gemeenten, welke een oude stadskern te saneren hebben. Ook de monumentenzorg brengt aparte lasten voor hen mede. Als deze gemeenten de handen ineen slaan en hieraan een studie wijden, kan hier ongetwijfeld een aantal noodzakelijke verfiningen uitkomen.

De gemeenten als zodanig moeten in het totaal van de overheidsuitgaven een hogere prioriteit krijgen. De structuur van de Financiële Verhoudingswet moet aangepakt worden, opdat de gemeenten een gezonde financiële onderbouw krijgen.

Pas wanneer de gemeenten zo financieel „schoon” gemaakt zijn, kan met de uitvoering van het eigen gemeentelijke belastinggebied begonnen worden.

De stijgende salarislasten, de kosten van de sociale zorg, de ontoereikende onderwijsuitkeringen, de algemene stijging van de rentevoet op de kapitaal- en kasgeldmarkt stellen de gemeente voor zulke problemen, dat nieuwe (noodzakelijke) uitgaven voor bruggenbouw, riolering, wegeaanleg enz. in het gedrang komen. Af en toe komt bij de gemeentebestuurder de twijfel boven of de centrale overheid wel genoegzaam op de hoogte is van de problematiek van de gemeentefinanciën.

DOORSTROMING

Het is niet verwonderlijk, dat ook gesproken werd over de doorstroming — het toewijzen van woonruimte naar inkomen, waardoor de hogere inkomensgroepen uit de goedkope naar de duurdere woningen gaan. Hiermee wordt succesvol gewerkt.

Politieel samenwerken in de regio, studentenhuysvesting, tarieven van de nutsbedrijven, recreatie enz. passeerden de revue en het gemeentebestuur verschafte prompt de gevraagde informatie.

In zijn slotwoord wees de burgemeester erop, dat er zeker ook lichtpunten zijn. Als zodanig valt h.v. te wijzen op het geredkomen van de gemeentelijke sporthal. Het gemeentebestuur heeft daarmee twee vliegen in één klap geslagen. De nieuwe hal voorziet nl. zowel in de behoefte aan binnensport-ruimte als in de verlichting van de zalen voor gymnastiek onderwijs. Tegen twee uur vertrok de fractie naar Gouda, waar de ontvangst in het raadhuis om half drie gepland was.

GOUDA

Burgemeester mr. P. van Dijke, geflankeerd door de wethouders, verwelkomde de Kamerleden in de raadszaal van het prachtige raadhuis. In het kort schetste de eerste burger van de stad aan de Gouwe de ontwikkelingen van zijn gemeente.

Vervolgens kwamen de wethouders aan het woord.

Lange tijd is de groei van de stad geremd geweest. In 1948 — Gouda had geen uitbreidingsruimte meer — werd een grenswijzigingsvoorstel aangespannen. Het duurde 16 jaar voor deze zaak zijn beslag gekregen had! Hierdoor is met name de woningbouw gestagneerd. Toen in 1964 de gebiedsuitbreiding eindelijk een feit werd, is de zaak met voortvarendheid aangepakt. Begonnen werd met grondaankopen en het bouwrijp maken van de nieuwe terreinen voor industrie en woningbouw. Aan het eind van dit jaar zullen meer dan 1.400 woningen in aanbouw zijn. Gouda, gelegen midden in het groene hart van de randstad, grenzend aan de Gouden Delta merkt de uitstraling daarvan, ook op industrieel gebied. Het bestaande industrieterrein is vol. De vooruitzichten voor het nieuwe industriegebied en de — zeker wat de wegverbindingen betreft — ideaal gelegen kantorenwijk zien er bepaald niet slecht uit.

Op verschillende gebieden bestaan er echter spanningen, voor het grootste deel terug te voeren op de financiële problematiek.

SANERING

Wat de huisvestingsnood betrof, gaf wethouder Binee nuchtere cijfers, die de achterliggende problematiek duidelijk aan het licht brachten. Er zijn 1.600

reële inschrijvingen — om ingeschreven te geraken worden zeer zware normen gehanteerd — en hierbij komen dan nog de bewoners van de 1.600 krotten, die op korte termijn om nieuwe woonruimte vragen. Bij deze groep speelt de huurprijs een grote rol, omdat het vaak de minder draagkrachtigen zijn voor wie f 200,— huur per maand een te hoge belasting is. Grote aandacht wordt daarom aan de doorstroming besteed. Daarnaast moet nog gerekend worden met de verplaatsing van vele kleine bedrijven en bedrijfjes.

De kosten voor de sociale zorg stijgen voortdurend ondanks dat de indicatieve normen gevolgd worden. Bejaardenwoningen zijn uiterst gewenst.

Een groot ziekenhuis — 440 bedden — waarin overheid en particulieren samenwerken is in aanbouw. Voor de sociale werkplaats is de financiering rond, de eerste paal ervoor gaat binnenkort de grond in. Sinds 1953 zijn er 53 scholen gebouwd, de functie van centrumgemeente speelt hier een duidelijke rol.

Op uitnodiging van het gemeentebestuur nam de fractie vervolgens deel aan een rondrit door de oude en de nieuwe wijken. Zo werden de gasten indringend geconfronteerd met de saneringsbuurten, die in vrijwel ieder stadsdeel te zien waren. Dat het in de nieuwere wijken goed wonen is, werd niet zonder gerechtvaardigde trots getoond. Ruime woningen, ook in de premiesfeer, tegen aanvaardbare prijzen.

FINANCIËLE POSITIE

Een rooskleurige financiële positie heeft Gouda eigenlijk niet gekend in de naoorlogse jaren. De vóór 1960 erkende structureel moeilijke positie van de gemeente kwam na het in werking treden van de Financiële Verhoudingswet niet meer tot uitdrukking. Voor die positie zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. Sommige daarvan zijn ook op andere gemeenten van toepassing, andere gelden slechts voor een beperkte groep van gemeenten.

Evenals zoveel andere gemeenten zijn de huidige uitkeringen uit het Gemeentefonds ter zake van het lager onderwijs niet toereikend.

Het onderdeel sociale zorg van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds beoogt de gemeenten een bijdrage te verlenen in de kosten van sociale zorg tot 80% van die kosten. Ook bij deze uitkeringen is van een tekort sprake. De indeling in de groep gemeenten met 2.000 - 50.000 inwoners voor de berekening van het onderdeel 'bedrag per inwoner' van de algemene uitkering werkt in veel gevallen ongunstig. In deze groep zitten immers zeer ongelijksoortige gemeenten. Bij een stad met een centrumfunctie zoals Gouda is dit duidelijk merkbaar. Het zijn van centrumgemeente brengt mede, dat de gemeente een verzorgende taak heeft voor het omliggende gebied.

Voor Gouda is de bodemgesteldheid ook van rechtstreekse invloed op de gemeentelijke uitgaven. Dit geldt niet alleen bij de aanleg van sportterreinen en het onderhoud ervan, maar ook op andere gebieden zoals stratenaanleg, plantsoenonderhoud en de aanleg van rioleringen. Gerekend wordt dan ook op de invoering van een verfijning voor de bodemgesteldheid.

Gouda is een zeer waterrijke gemeente, onderhoud van walmuren en bruggen vergt grote bedragen. Bovendien bezit Gouda een oude stadskern, waar naast de sanering, verkeersvoorzieningen slechts tegen hoge kosten uitgevoerd kunnen worden.

Concluderend kan gezegd worden, mede in het licht van de belangrijke functie die de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening aan Gouda geeft, dat een tekort aan financiële middelen geen spelbreker mag zijn.

Aan het gemeentebestuur onder de bezielende leiding van burgemeester Van Dijke zal het bij de oplossing van allerlei vraagstukken niet liggen. Het gemeentebestuur is ervan overtuigd, dat het de wapenspreuk „Per adspira ad astra” zal waarmaken.

Nadat de vele vragen uitvoerig besproken waren, was het pas overstreeks half acht, dat de parlementariërs afscheid namen van hun gastheren.

Foto's: boven Leiden, onder Gouda.

KUYPERSTICHTING OVER JAARLIJKSE BELASTINGCORRECTIE

DOOR MR. G. C. VAN DAM

DE Doctor Abraham Kuiperstichting heeft op 3 oktober jl. een brief verzonden aan de Minister en de Staatssecretaris van Financiën, waarin zij haar opvatting geeft over het voorontwerp voor een jaarlijkse aanpassing van het tarief van de inkomsten- en loonbelasting aan opgetreden wijzigingen in de koopkracht van het geld.

In deze brief wordt tegenover zo'n jaarlijkse aanpassing bezwaar gemaakt. Dat bezwaar is, dat de overheidsuitgaven in een zodanig tempo stijgen, dat voor de toekomst alleen dan bedoelde aanpassing mogelijk lijkt, wanneer, over de gehele Kabinetsperiode beschouwd, voor een ongeveer gelijk bedrag aan aanvullende fiscale maatregelen wordt gezorgd. Met ander woorden: een wettelijk geregelde jaarlijkse correctie van de inflatie-progressie zal toekomstige regeringen noodzaken, hetzij ontheffing te vragen van de in de Wet opgenomen verplichting, hetzij tot beperking van de groei van de overheidsuitgaven over te gaan, hetzij andere aanvullende fiscale maatregelen — in de indirecte sfeer (omzetbelasting) — te treffen.

't Is goed voorop te stellen, dat ook de Kuiperstichting de restitutie van belasting, waarom het in het voorontwerp gaat, juist acht.

't Is verder goed nog eens de voornaamste argumenten, die tot de opstelling van het voorontwerp hebben geleid, in herinnering te roepen.

In de eerste plaats leidt de inflatie tot een verzwaring van de druk van de loon- en inkomstenbelasting, die tot stand komt buiten de beslissing van de volksvertegenwoordiging om. Dit doet afbreuk aan één van de centrale bevoegdheden die in ons democratisch stelsel aan de wetgever is toegekend.

De overtuiging, dat de belastingverzwaring, voortvloeiend uit de inflatie, gerestitueerd dient te worden, is terecht zo diep geworteld, dat elk nieuw optredend Kabinet, van welke samenstelling ook, de laatste jaren dit punt met hoge prioriteit in zijn program heeft opgenomen. Het is echter een groot bezwaar gebleken, dat, indien per kabinetsperiode wordt beslist, de bedragen waar het om gaat zo oplopen, dat realisering van de restitutie conjuncturele en budgettaire moeilijkheden pleegt op te roepen. Dit bezwaar neemt bij een groeiende belastingdruk, die we meemaken uiteraard in omvang toe.

't Is ten slotte goed nog eens vast te stellen, dat het A.R. Program van Actie 1967-1971 bepleit:

„een periodieke aanpassing van de tarieven der directe belastingen aan mogelijk opgetreden wijzigingen in de koopkracht van het geld.”

Dit pleidooi volgt uit de volgende algemene uitspraken in het program over de overheidsfinanciën:

„... Daarom dient de omvang van de toeneming der overheidsuitgaven te worden afgestemd op de toeneming van het nationale inkomen, teneinde een vast uitgangspunt te hebben voor de verhouding tussen overheidsbestedingen en particuliere bestedingen. Indien een versnelde groei van bepaal-

de overheidsuitgaven noodzakelijk is, dient — alvorens de hierboven genoemde maatstaf wordt verlaten — de mogelijkheid te worden bezien van een verschuiving binnen de voorgenomen overheidsuitgaven. Voorzover ten bate van de toekomstige vervulling van overheidsstaken zwaardere financiële lasten aan het volk moeten worden opgelegd, klemt des te meer de eis van een rechtvaardiger verdeling van deze lasten.

In dit verband pleit de A.R. Partij voor:

1. aanvaarding van een verschuiving van de belastingdruk voor een groter aandeel naar de sector van de indirecte belastingen...

4. een periodieke aanpassing van de tarieven der directe belastingen aan mogelijk opgetreden wijzigingen in de koopkracht van het geld (als boven vermeld).”

Laten wij eerst vaststellen waarover wij het wel en niet eens zijn. Op het voetspoor van het program van actie staan en de heer Van Dam en de Dr. Kuiperstichting op het standpunt, dat aanpassing van de tarieven van de loon- en inkomstenbelasting aan mogelijke opgetreden wijzigingen in de koopkracht van het geld gewenst is. Daarover is géén verschil van mening.

Er is evenmin verschil van mening, dat zo'n aanpassing van de tarieven, indien die slechts incidenteel plaats vindt, een te ruwe ingreep is in ons economisch bestel. Dan moet immers de in de loop van een aantal jaren opgelopen achterstand in één keer — schoksgewijs — worden ingehaald, hetgeen een omvangrijke belastingoperatie noodzakelijk maakt. Na de jongste belastingdebatten weten wij wat dit kan betekenen.

Voorkeur verdient een periodieke aanpassing, eenmaal per jaar. Men weet dan waar men aan toe is; de omvang van de belastingoperatie blijft dan beperkt.

De minister overweegt, deze periodieke aanpassing in een wet vast te leggen. Daarop antwoordt de Kuiperstichting: JA, dit is een goed streven, dat onze instemming heeft. De Kuiperstichting zegt echter NEE tegen de wijze waarop de minister daaraan in het voorontwerp vorm heeft gegeven.

In het voorstel van de minister wordt volgens een bepaalde, in de wet opgenomen formule, de omvang van de inflatie in het verstreken jaar berekend en wordt de belastingcorrectie rechtstreeks daarvan afgeleid. De jaarlijkse belastingcorrectie zou daarmee in de toekomst tot een administratieve maatregel worden, die op ambtelijk niveau kan worden afgedaan, zonder rekening te houden met de totaliteit van de overheidsuitgaven enerzijds en de spreiding van de totale belastingdruk anderzijds. Zo'n geïsoleerde en administratieve benadering van kernvraagstukken van overheidsbeleid acht de Dr. Kuiperstichting onjuist. De belastingcor-



Mr. G. van Dam

De jaarlijkse correctie van de belastingtarieven ligt geheel in de lijn van het A.R.-program. Wanneer correctie achterwege blijft, stijgt de druk der directe belastingen tot een niveau, dat nog sterker in disharmonie met dat in andere E.E.G.-landen komt te liggen dan nu reeds het geval is.

De Kuiperstichting is de A.R. Partij niet. Zij is dus niet gehouden aan het program van die partij. Zij wordt wel voor een partij-instituut aangezien en niet ten onrechte. In die positie heeft zij de duidelijkheid, met betrekking tot de A.R. opvattingen over belangrijke vraagstukken, afbreuk gedaan. Dat is te betreuren in een tijd waarin de homogeniteit van meningen in A.R. kring toch al te lijden heeft.

REACTIE VAN DE DR. KUYPER STICHTING

N.a.v. het ingezonden artikel van mr. Van Dam werd de Dr. Kuiperstichting gevraagd om een reactie. Die reactie treft u hierbij aan.

rectie is een politieke aangelegenheid en niet een administratieve.

De Dr. Kuiperstichting heeft zich daarom op het standpunt gesteld:

- dat er weliswaar een belastingcorrectie dient te worden doorgevoerd om de progressie uit hoofde van de inflatie te neutraliseren;
- dat deze correctie periodiek (jaarlijks) dient te geschieden, doch dat
- de omvang van de correctie dient vastgesteld te worden in samenhang met het door haar noodzakelijk geachte uitgavenpatroon.

De wijziging, die de Kuiperstichting in het voorontwerp voorstelt, bedoelt dan ook in de wet de mogelijkheid op te nemen, dat de regering per regeringsperiode vaststelt, of de belastingcorrectie, berekend volgens de in de wet opgenomen sleutel, voor de volle 100% moet worden doorgevoerd, of voor een geringer percentage.

Dit is o.m. daarom zo belangrijk, omdat de ervaring van de laatste jaren leert, dat de overheidsuitgaven voortdurend stijgen, vrijwel onafhankelijk van de politieke kleur van de verschillende kabinetten. En wel in een zodanig tempo, dat voor de toekomst alleen de de gehele of gedeeltelijke restitutie van de nominale progressie mogelijk lijkt, wanneer over de gehele kabinetsperiode beschouwd voor een benaderingsgewijs gelijk bedrag aan aanvullende fiscale maatregelen wordt gezorgd.

Kortom aanpassing van de tarieven van loon- en inkomstenbelasting aan de voortschrijdende geldontwaarding leidt vrijwel noodzakelijkerwijs tot de verhoging van tarieven van andere belastingen, welke voornamelijk in de indirecte sfeer (omzetbelasting) zullen liggen. Bij bepaling van de omvang van inflatiecorrectie zullen derhalve en het gewenste niveau van de overheidsuitgaven en de gewenste verhouding tussen directe en indirecte belastingen een rol moeten spelen. Dat een zekere overheveling van de belastingdruk uit de directe naar de indirecte sfeer noodzakelijk is wordt ook door de Kuiperstichting onderschreven.

Dit is echter een politieke keuze welke door elk kabinet afzonderlijk moet worden gedaan. Wat de Dr. Kuiperstichting wil voorkomen is, dat de uit de inflatiecorrectie voortvloeiende aanvullende belastingmaatregelen automatisch terecht komen in de sfeer van de indirecte belastingen.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

MISS

In de Volkskrant schreef Peter Brusse over de voorbereidingen voor de verkiezing van Miss World in Londen o.a.:

„De Missen worden steeds ouderwets en gaan steeds meer lijken op de figuranten uit films uit de vijftiger jaren. Ze zijn nauwelijks uit elkaar te houden, lopen allemaal op stelten en de schoonheid zit in de maten, waar alleen verzamelaars van vergeelde pin-upgirls warm voor kunnen lopen. Steeds weer schieten Bernard Shaws woorden me te binnen, waarmee hij een huwelijksaanzoek van een schone dame afsloeg: „Maar stel u voor dat onze kinderen uw hersens en mijn schoonheid zullen krijgen”.

en „Het begon bij Miss Brill, waar ik toen kon onthullen dat zij in het dagelijkse assepoesterbestaan helemaal geen bril droeg. Het bleef een onopgemerkte primeur”.

Wanneer zou de verkiezing van Miss Politiek plaatsvinden? Dat zal dan wel een miss zijn, die geen belangstelling heeft voor de politiek.

SLAAP

De redactie wetenschappen van het Vrije Volk gaf opvattingen weer van o.a. prof. I. Dureman over slaap. De redactie o.a.:

„Te weinig slaap leidt eerst tot energiegebrek en onvermogen tot concentratie. Later komen maagklachten, spierpijn in de nek, hongergevoel etc.

Het is dan ook slecht om mensen te storen in hun slaap en vooral om te storen in een droomperiode”.

In ieder geval niet bevorderlijk voor het opwekken van meer politieke belangstelling. Veel mensen slapen en dromen, alsof er in de samenleving niets aan de hand is.

DEMOCRATIE

Prof. dr. G. Zoutendijk, hoogleraar te Leiden, schreef in De Rotterdammer een artikel over „Computers en democratie”. Hij betoogt o.a.:

„Democratie en democratisering zijn woorden, die gemakkelijk in de mond worden genomen. Velen schijnen er tegenwoordig een systeem mee te bedoelen, waarbij iedereen over alles mee moet kunnen praten en beslissen en waarbij iedere stem even zwaar moet tellen.

Van veel meer belang is dat democratie een bestuursstelsel is, waarbij sprake is van een machtsevenwicht en een ingebouwde correctie wanneer de afwijking van de evenwichtstoestand te groot wordt; in een democratisch stelsel behoort de controle van de macht behoorlijk geregeld te zijn. Essentieel voor een democratie is ook een uitgebreid stelsel grondrechten, waarmee het

individu beschermd wordt tegen machtsmisbruik door de overheid.”

Zo gezien is er nog wel een en ander te democratiseren.

TEKORTEN

Mevr. H. van Someren-Downer, voorzitter van de V.V.D., heeft al haar partijleden een persoonlijke brief geschreven, waarin o.a. staat:

„Wij heten, overigens geheel ten onrechte, een partij van rijke mensen te zijn. Velen, misschien ook wel leden, leiden daaruit af dat wij, in tegenstelling tot andere politieke partijen, wel goed in onze contanten zitten.

Niets is minder waar dan dat. Wij hebben op het ogenblik tekorten en schulden. De situatie is niet alleen moeilijk, zij is eigenlijk beschamend.”

HET BEELD DER VADEREN

NIEUWE WEGEN

In december 1919 bevatte het A.R. dagblad De Nieuwe Haagse Courant een artikel, waarin over de „critiek der jongeren” het volgende werd gezegd:

„De verbijsterende werkelijkheid dezer dagen heeft ons ook geleerd, dat in den rijken schat van beginselen, die we bezitten, er ook zijn of waren, die den strengen toets van het principe niet konden doorstaan en ten onrechte een plaats onder de lijn-aangevende waarheden hadden gekregen. Dat moet ons echter niet verwonderen.

Al gaat ook het principe aan de praktijk vooraf, en al mogen geen praktische omstandigheden ons verleiden de grondbeginselen los te laten of te wijzigen, zodra we komen op het terrein der afgeleide principia doet de werkelijkheid, waarin wij leven, zich gelden en die invloed wordt sterker, naarmate we dichter aan de omtrek komen. Daarom is het mogelijk, dat, en de historie bevestigt dit, dat wat vroeger als

Wij zullen bepaald niet zeggen „ook gij, Brutus”, maar wel is het een teken aan de wand, dat zelfs een partij met beter gesitueerde leden — wij drukken ons genuanceerd uit — met financiële moeilijkheden kampt.

De V.V.D. zal ongetwijfeld de eigen boontjes doppen. Daarom, het gironummer van het A.R.-fonds is 712.000 te Den Haag.

RADICAAL

In „Tijd en Taak” citeert ds. L. H. Ruitenberg enkele malen uit een artikel van dr. F. O. van Gennep in het boek „Ethiek als waagstuk”. Een citaat:

„Radicaal kan de prediking zijn, maar wie in de ethiek of in de politiek gaat preken, moet worden uitgeroeid. Wij menen dat christen-radicalisme niet kan waarmaken wat het pretendeert, omdat het christelijk wel een politieke impuls, maar geen politiek program inhoudt. Het kan zich in zijn radicalisme niet op de bijbel beroepen, omdat de bijbel er geen radicale ethiek op na houdt. Het loopt het gevaar van wetticisme, indien het zich op het radicalisme, het gevaar van onduidelijkheid in politiek opzicht, indien het zich op het christelijke vastlegt. Het christen-radicalisme lijkt ons daarom een schijnmanoeuvre, die geen principiële bijdrage geeft aan de ethische en politieke vernieuwing, waaraan wereld en kerk dringend behoefte hebben”.

In ieder geval wel ter nadere overweging!

NEDERLANDS

De schrijver van de rubriek „sociale snippers” in „De Gids” citeert enkele fraaie moeilijke zinnen en voegt daar vervolgens enkele kanttekeningen aan toe, o.a.:

„Want wat was de ervaring van die textielman, die de onderste steen boven haalde om spoelsters te vinden voor zijn bedrijf? Hij adverteerde zich blauw, maar kreeg er geen een. Dat veranderde pas, toen hij per advertentie „bobineuses” vroeg. De meisjes meldden zich bij tientallen aan”.

„Zo stellen wij onszelf aan de kaak. En niet alleen de bobineuses onder ons. Maar ook — het woord is door Kronkel uitgevonden — de epibristes. Die fraaie titel gebruikte een banketfabrikant, teneinde raad toen al maar geen meisjes voor licht kantoorwerk op zijn smeekbeden inging. Maar zodra hij een epibriste vroeg, was het meteen raak”.

„Onze nadere studie leert trouwens, dat je niet eens veel vreemde woorden hoeft te gebruiken om zo te schrijven dat niemand er meer ene lor van snapt. Dat kun je zelfs in puur Nederlands doen. Zoals het gemeentebestuur, dat zinnen bedenkt als: „In het gebruik van de auto manifesteert zich de parkeerbehoefte aan het eind van de rit”.

Wie weet wat voor fraai Nederlands u in Nederlandse Gedachten leest.

AUTO

In „Trouw” stond een uitspraak van W. Th. A. van der Velde:

„De vraag naar auto-onderhoudsmiddelen breidt zich in ons land als een olievlek uit. Een van de redenen is, dat de Nederlander veel zuiniger op zijn auto is dan bijv. zijn ooster- of zuiderburen. De Nederlander moet nl. zo'n 25 pct. meer voor zijn auto neertellen dan de inwoners van andere E.E.G.-landen”.

Wij zijn een zuinig volkje, een nijver volkje, een...

Te koop aangeboden: Alle jaargangen (38) van

A.R. Staatskunde

waarvan 22 jaargangen gebonden en 16 jaargangen met band doch niet gebonden, en 14 jaargangen

Driemaandelijks Orgaan

gebonden. Br. onder nr. 1013 v. d. blad.

G. VOGLER & CO

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 13-78-78 / 12-96-52

Toeslagstoffen voor lichtbeton

Grondstoffen

voor de steen- en keramische industrie

Wegenbouwmaterialen

db

Voor goed verzorgd drukwerk

DRUKKERIJ J. B. VAN DEN BRINK & Co
Beukerstraat 77 Zutphen Tel. (5750) 4218

M. C. van Staaveren

A ALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in

ANJERSTEEKEN - FRESIAKNOLLEN

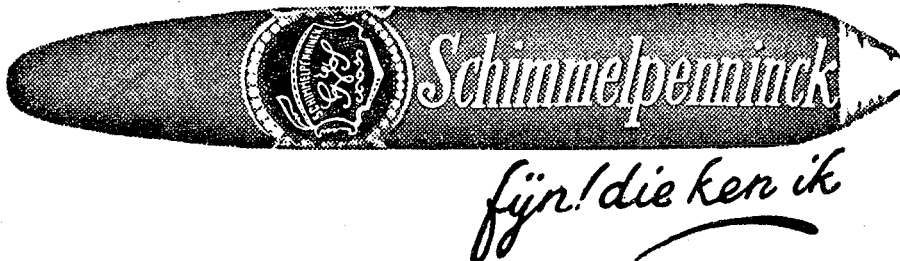
VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HOUTBOUW **HAHBO**
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

OOSTERBEEK (Arnhem)
Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”



DRS. B. GOUDZWAARD: UITBREIDINGSPREMIE VAN 15 PCT. HANDHAVEN VOOR HET NOORDEN

De handhaving van de 15 % uitbreidingspremie voor industrieën in het noorden van het land en een uitnodiging aan de regering een onderzoek-college in te stellen naar fusies, en een belemtoning van de zorgwekkende toestand waarin vele middenstandsbedrijven werken; dat waren de drie belangrijkste punten, die de A.R. fractie vorige week dinsdag bij de begrotingsbehandeling van Economische Zaken naar voren heeft gebracht. Minister De Block voelde overigens in eerste instantie niet zoveel voor het handhaven van die 15%; 10% was in een hoog-conjunctuur voldoende, meende hij.

Bovendien zou de acht miljoen, die de hele zaak gaat kosten beter besteed kunnen worden aan het aantrekken van nieuwe vestigingen.

De motie Goudzwaard-Nelissen over de fusies wilde hij ter advisering voorleggen aan de S.E.R.

Bij het ter perse gaan van dit nummer waren de definitieve standpunten nog niet bekend. Die zijn tijdens de tweede termijn duidelijk geworden; Nederlandse Gedachten komt daar in een volgend nummer op terug.

Minister De Block motiveerde zijn 10% met een verwijzing naar de instelling van de 15%, vorig jaar, als instrument tegen de toen heersende werkloosheid. Drs. Goudzwaard vond deze verdediging niet zo overtuigend. Hij lichtte dat toe met een „tegenwindmotief” en een „uitstralingsmotief”.

TEGENWIND EN UITSTRALING

Bij het eerste is het beeld van de fietser, die tegen de wind in gaat van belang: om snel vooruit te komen, moet hij juist hard trappen als het even niet hard waait. Anders gezegd: uit grafieken in de nota noorden des lands is duidelijk te maken, dat juist in tijden van hoogconjunctuur de structurele werkloosheid verminderd kan worden. Het is daarom een averechtse redenering van de minister als hij zegt, dat een verbetering van de conjunctuur een reden is om de steunverlening wat te minderen, aldus drs. Goudzwaard.

Het uitstralingsmotief heeft voor het noorden bovendien bijzondere betekenis: de uitstraling nl. van de geconcentreerde aanpak van het regionale beleid op groeipunten (een aanvaarde gedachte overigens) kan wel eens even op zich laten wachten. Dat moet je ondervangen met uitbreidingsstimulansen in kleinere kernen en dan kom je weer uit op de wenselijkheid van de 15% regeling.

O.R.I.-PLAN

De anti-revolutionaire woordvoerder had op bepaalde punten waardering voor het P.v.d.A. plan over een ontwikkelingsmaatschappij voor regionale industrialisatie (O.R.I.). Het sprak drs. Goudzwaard aan de industrialisatie in regio's nader te concentreren. Grote

moelijkheden voorzag hij wel als je het daadwerkelijk wil gaan uitvoeren. Hoe verhoudt deze nieuwe opzet zich met al datgene wat al bestaat, zo vroeg hij zich af. Onmiddellijke invoering zou onmogelijk zijn, als je niet dwars tegen de bestaande regels inzake het regionale beleid in wilt werken. Drs. Goudzwaard vroeg in dit verband wel een departementale studie over een mogelijke aanpak van het industrialisatiebeleid per zone i.p.v. via de kernen, zoals nu het geval is. Bovendien vroeg hij zich af, of de minister bij een eventueel noordelijk initiatief t.a.v. een geconcentreerde aanzet op eenzelfde positieve wijze zal reageren als hij heeft gedaan t.a.v. het industriepark in Twente.

FUSIES

Drs. Goudzwaard erkende rondt, dat zijn voorstel, enige tijd geleden gedaan bij de behandeling van het enquêtevoorstel-Aarden „op een ontijdig ogenblik was geboren”. Maar in ieder geval was toen al wel duidelijk geworden, wat voor de anti-revolutionairen nog steeds geldt: het voorstel-Aarden was op het punt van het bevorderen van de openheid bij de fusies bepaald waardevoel. Alleen waren er nogal wat andere bezwaren, die anti-revolutionaire steun toen onmogelijk maakten: de steekproefsgewijze opzet, het alleen betrekken van het onderzoek op het verleden en de beperking ervan tot alleen de wijze waarop de fusies tot stand komen en niet de bestudering van de gevolgen. Bovendien zouden in dit voorstel-Aarden alleen Kamerleden betrokken kunnen worden.

Heel duidelijk stelde drs. Goudzwaard voorts, dat hij het werk van de S.E.R.-commissie, die werkt aan een ontwerp van een fusie-code met bijbehorende toetsing, positief waardeert. De mogelijkheden van een toekomstig overheidsbeleid t.a.v. fusies worden voorts door een interdepartementale commissie bestudeerd en drs. Goudzwaard had ook t.a.v. deze commissie geen enkele behoefte het werk te doorkruisen. Echter: er blijven bij al deze commissies punten ter bestudering over. Het opheffen van het schemerduister over de motieven waarvan uit en de wijze waarop fusies zich voltrekken is bijvoorbeeld zo'n punt. Hij diende (met dhr. Nelissen, K.V.P.) een motie in waarin de regering wordt uitgenodigd een college van onderzoek naar fusies in te stellen.

BEDRIJFSBELEID

In het derde en laatste centrale punt uit de toespraak van drs. Goudzwaard, het bedrijfstak-beleid, werd een aanpassing van de rente-overbrugging voor de Nederlandse scheepsbouw gevraagd, als het zou kunnen ook t.a.v. de voorfinanciering. De problemen van de kapitaalmarkt drukken vooral op een zo kapitaal-intensieve bedrijfstak als de scheepsbouw. Als je niet oppast staan er straks nog meer scheepsbouwers op de stoep van het ministerie om wellicht in nog grotere omvang een beroep te doen op overheidssteun. Het was drs. Goudzwaard namelijk uit de memorie van toelichting op het wetsontwerp opgevallen, dat de Nederlandse scheepsbouw weinig profijt heeft getrokken van de hausse in de nieuwbouw op de we-



Drs. B. Goudzwaard



H. de Mooi Azn

reldmarkt. Nu die hausse voorbij is, concludeerde hij, beginnen de moeilijkheden pas goed.

Overigens was de minister niet onmiddellijk bereid de steun aan de scheepsbouw uit te breiden (wat in de toekomst budgettair vrij belangrijke gevolgen zou hebben) hoewel hij toegaf dat deze bedrijfstak in een moeilijke positie is. Als echter in de komende maanden blijkt dat de order-portefeuille er wat al te magertjes komt uit te zien dan wordt de hele zaak opnieuw in overweging genomen.

Drs. Goudzwaard ging ook een ogenblik in op het artikel van prof. Heertje in het nummer van 19 november van Economische Statistische Berichten, dat hij „niet geheel juist en ook ten dele onbillijk” noemde. Prof. Heertje had de indruk, dat de minister nu eens door de zwakte van de ene en dan weer door die van een andere bedrijfstak werd verrast, terwijl een systematisch opgezet onderzoek enige jaren geleden aan het licht had kunnen brengen, dat er structureel zwakke plekken zijn in bijvoorbeeld de textiel- en de metaalindustrie.

Overigens vond drs. Goudzwaard een grotere systematisering van het economisch beleid op het gebied van planning en subsidie-verlening wenselijk. Bovendien zou hij departementale actie t.a.v. de planning op middellange termijn van het economisch beleid met vreugde begroeten. Aan de andere kant wees hij op een nogal breed opgezet bedrijfstakgewijs onderzoek waar het Centraal Planbureau al mee bezig is.

MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

De heer H. de Mooij toonde zich bij de bespreking van het middenstands-deel van economische zaken, allerm minst tevreden met de regeling t.b.v. oudere werknemers in het kader van het saneringsfonds. Dat saneringsbeleid werd eerst op een leeftijd van 55 jaar afgestemd, toen op 58 en vervolgens werd de geboortedatum 1 januari 1911 geïntroduceerd. De antirevolutionaire woordvoerder vroeg een structureel beleid voor de toekomst.

Sprekend over de moeilijke positie waarin de bakkers zich bevinden, vroeg de heer De Mooij of er bij het vaststellen van een maximumprijs ruimere mogelijkheden zijn binnen het algemene prijsbeleid dan een prijsverhoging van 1 cent. Hij waarschuwde in dit verband voor de terugloop van bakkersbedrijven in de laatste jaren (van 14.000 naar 6.500) waardoor het zeer wel mogelijk zou worden dat er straks in verscheidene plaatsen in Nederland geen bakker meer te vinden is en dat heel veel consumenten moeilijkheden zullen krijgen met de broodvoorziening.

De heer De Mooij noemde de brandstoffenhandel een „wegstervende sector”: de broodwinning valt weg en de gemaakte investeringen worden waardeeloos door de massale overgang op het aardgas. Hij vergeleek de moeilijke positie van de brandstoffenhandel met die

MOTIE OVER ONDERZOEK FUSIES

In de motie Goudzwaard-Nelissen wordt de regering uitgenodigd een college in te stellen, dat tot taak heeft:

- in concreto te analyseren, op welke wijze en vanuit welke motieven in de laatste jaren fusies en daarmee verwante vormen van samengaan van ondernemingen tot stand gekomen zijn, en vanaf heden nog tot stand komen;
- de gevolgen van deze fusies voor de werkgelegenheid, produktiviteit en economische machtsvorming voor zover mogelijk na te gaan;
- de resultaten van deze analyses en onderzoeken in voor ieder toegankelijke publikaties neer te leggen;

Ter vervulling van deze taken zal het college gerechtigd zijn in het openbaar te horen en indien de noodzaak daartoe mocht blijken, tot verschijning te verplichten en onder ede te horen.

Het college dient bi-partite samengesteld te zijn uit vertrouwensmannen uit het bedrijfsleven alsmede uit personen, welke kunnen worden geacht het algemeen belang te vertegenwoordigen — bij welke laatste personen (met het oog op de noodzakelijke onafhankelijkheid van het college) niet aan ambtenaren, maar wel aan de leden der Staten-Generaal kan worden gedacht.

van de grondbezitters, die „voor elke meter buis in hun grond een vergoeding krijgen, ongeacht hun salaris of leeftijd”. Overigens twijfelde de heer De Mooij niet aan het rechtvaardige van deze regeling voor de grondbezitters; wel wordt het ontbreken van maatregelen voor de brandstoffenhandel er des te pijnlijker door. Heel concreet vroeg hij naar de plannen van staatssecretaris Van Son met het ontwikkelings- en saneringsfonds t.b.v. de brandstoffenhandel.

ONRUST

Tenslotte stelde de heer De Mooij vast, dat er onrust heerst in het midden- en kleinbedrijf. Dat vraagt geen kruimelbeleid, maar een structureel beleid gericht op de toekomst, waarbij de anti-revolutionaire fractie zich gaarne positief opstelt. Wel waarschuwde hij voor de vele commissies, die nogal wat urgente zaken in studie hebben.

De slagvaardigheid van het beleid mag niet in gevaar komen, zo stelde hij, want het gaat om een zelfstandig midden- en kleinbedrijf en dat is in onze samenleving een hoogst waardevolle zaak.

LEZERS SCHRIJVEN

ONS...

SITUATIE EN REMEDIE

Het tekort aan eensgezindheid in de A.R. partij is omvangrijk. De bereidheid een spreekbeurt te vervullen biedt nog geen zekerheid, dat er ook een poging wordt ondernomen om het tekort weg

te werken. Sommige vergaderingen zouden zelfs beter niet hebben kunnen plaatsvinden: ze zijn soms lang, menig willig oor wordt er oost-indisch doof gebazuind en de tegenstellingen worden breed uitgemeten, terwijl er geen enkele stimulans uit ontstaat. Dergelijke activiteiten zijn gevaarlijk, omdat de aansluiting met de realiteit wordt gemist: zelfs een huisvrouw, die zichzelf respecteert, zal het niet in haar hoofd halen de vuile was buiten te hangen. De situatie wordt wel goed gepraat door te zeggen, dat de partij zich in een gistingproces bevindt, maar een dergelijke opmerking toont slechts aan, dat men noch van een gistingproces, noch

van de situatie in de partij veel heeft begrepen. Evenmin is de toestand te verbeteren door te stellen, dat we elkaar vast moeten houden. Dit standpunt kan weliswaar gezonde gedachten oproepen, maar als zodanig is het strijdig met de realiteit: de keuze van een politieke partij is in ons land vrij.

Tenslotte: Velen praten, zonder zich te laten leiden door kennis van zaken. Hieruit blijkt niet alleen hoe het niet moet, maar men kan er ook een remedie voor de bestaande situatie aan ontlenen.

Ede.

Ir. E. Lagerweij.

Commentaar van de redactie

Het is niet onze bedoeling, dit gehele stuk te commentariëren. Maar één punt willen wij onderstrepen: vele avondvergaderingen duren te lang. In een dorp aan de Lauwers was jarenlang het hoofd der chr. school voorzitter van de A.R. kiesvereniging.

Hij opende de gewone vergadering altijd — en ieder rekende er op — onmiddellijk nadat de torenklok acht had geslagen, en als de klok tien uur sloeg, dan zorgde hij, dat binnen vijf minuten de vergadering was gesloten. Het bevorderde de opkomst, want de mensen wisten héél zeker, dat het géén latertje werd.



N.V. HANDELSKWEKERIJ

„Fides”

Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
DE LIER (Z.H.)

Gespecialiseerd in

CHRYSANTESTEKKEN
voor jaarrond-cultuur

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

FA. JAN DE MIK

HARDINXVELD - GIESSENDAM

Aannemers van oeververdedigings-
werken - Griendhouhandel

Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam



Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting

Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

HOTEL „DE KROON”

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen.



**UIT ONZE BOUW- EN
AANNEMERSWERELD**

Jan Lingen's Betonindustrie N.V.

Betoncentrale „Papendrecht” N.V.

VEERDAM 29, PAPPENDRECHT

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. (02510) 25244
Postbus 37

Gevestigd sinds 1919

F. VINK & ZON

Aannemersbedrijf

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT
Telefoon 01827 - 2261

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Postbus 8 - Hoogstr. 73a - Tel. 444 - Werkendam (N.B.)
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

Aannemersbedrijf

GEBR. HAKKERS

• Handel in hijsmaterialen, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514



Voor betere beton

N.V. SCHOKBETON

FABRIEKEN TE ZWIJNDRECHT,
KAMPEN, ELBURG EN VIANEN.
BOUWBEDRIJF TE ZEIST.

Betonfabriek **DEN BOER**

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland

OPGERICHT 1893

BOUWBEDRIJF VAN ESS

uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEF. 2671

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

MILL (N.-B.) - TELEFOON 08859 - 1024*

Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen,
houten woningen, directieketen, barakker gara-
ges, vakantiehuisjes enz. Speciaal voor de land-
bouw: kippenhekken, veldschuren, loodsen. etc.
EXPORT: BELGIE - DUITSLAND - ETC.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRF & Co.

ALLES OP VERFGEBIED

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S

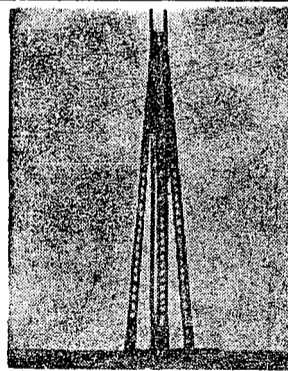
Fabrieken voor **GEBOGEN HOUT**

Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

**FA. H. MANSCHOT
& ZONEN**

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474-269

LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien
met stoom* en van 2000
tot 800t



ZEELAND

NIEUWBOUW ONDERHOUD

GEBR. JOBSE

aannemersbedrijf

SEROOSKERKE (W.) - TEL. (01189) 297-343-341

Bouwmaterialen Keukens

TEGELS TIELSA
BEKLEDINGSPLATEN VOOR ROSE
BINNEN- EN BUITENWERK PRISMA

A. DE JAGER-TOLHOEK N.V.

SHOWROOMS GOES EN MIDDELBURG

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuithaven 10 - ZIERIKZEE - Telefoon 01110 - 2478

HET ADRES VOOR
UITVOERING VAN BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

Aannemersbedrijf J. Walraven

Nieuwe woningen en bungalows te
koop, ook aan de kust van Walcheren

NOORDWEG 487, MIDDELBURG. TEL. 01180 - 2589

DORDRECHT en omstreken

v.h. GEBR. HARKEMA

SINDS 1948 JOHAN STAAT - DORDRECHT

ZOWEL VOOR	Automateriaal	tel. 39429
WONING,	Gereedschappen	tel. 39433
GARAGE,	Hang- en Sluitwerk	tel. 33221
FABRIEK OF	IJzerwaren	tel. 34303
SCHIP	Bevestigingsartikelen	tel. 34303

Levering
als regel uit voorraad - Groothandel en fabrieksagent

DRUKKERIJ J. DE LONGTE

Dordrecht Postbus 171

BOEKDRUK OFFSET

SNEL en GOED in reclame- en handelsdrukwerk

H. HORTENSIOUS & ZON

METSELAARS EN AANNEMERS

Bevelen zich beleeft aan voor alle voorkomende werk-
zaamheden
**NIEUWBOUW
VERBOUW - BETONWERK
EN VERDERE REPARATIE**

Stokdijkkade 6-20 - NAALDWIJK - Tel. 01740-4808-5579

**HANDELSMIJ
A. VAN ROON N.V.**

Westhavenkade 61
VLAARDINGEN
Tel. 010 - 343492 en 343046

Speciaal adres voor boots-
huizen, caravanluifels,
watersport- en
kampeerartikelen

Uw adres voor

Tapijten - Gordijnstoffen - Dekens
Tafelkleden - Stoelen overtrekken enz.

Woninginrichting M. van Schaik

Voorstraat 41 - Tel. 4530 - Vlaardingen

ROTTERDAM

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf

A. SLUYTER & ZONEN

VERZORGT AL UW TRANSPORTEN
DOOR HET GEHELE LAND

ROTTERDAM, telefoon 010 - 242565 - De Jonghstraat 25

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaertsbocht 246 - Telefoon 77550

Official PEUGEOT - DEALER

VOOR ROTTERDAM-ZUID EN DE EILANDEN
IJSSELMONDE EN VOORNE - PUTTEN

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

ELEKTRO-TECHNISCH BUREAU

Lusthofstraat 27
Telefoon 122429 b.g.g. 131762
ROTTERDAM



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang - nr. 48 - 13 december 1969

IN DIT NUMMER

wordt op pagina 5 uw aandacht gevestigd op de verkiezingen voor Provinciale Staten en Gemeenteraad.

Het lijkt nog ver weg maar reeds nu moeten de werkzaamheden voor deze verkiezingen beginnen.

Staatssecretaris Van Son schreef een brief aan ons allen.

Wat de inhoud is kunt u lezen op pagina 7.

VOLGENDE WEEK

hopen we in Nederlandse Gedachten aandacht te besteden aan de algemene beschouwingen in de Eerste Kamer en met name wat dr. W. P. Berghuis, voorzitter van de A.R. fractie, heeft gezegd.

Het was niet mogelijk in dit nummer nog iets mee te nemen van deze algemene geschouwingen.

Volgende week verder artikelen over het Pensioenplan van het C.N.V., de zwakzinnigenzorg in Nederland en wat het Europese parlement de afgelopen tijd deed.

Vrijdag 19 december a.s. heeft de A.R.P. een radio-uitzending over Hilversum II (298 m.).

Voor adviezen en inlichtingen omtrent:

- * GELDENINGEN EN HYPO' HEKEN
- * FINANCIERING VAN AUTO'S, CARAVANS EN BOTEN
- * VERZEKERINGEN

is het adres

WARNAAR'S ASSURANTIËN

Constantijn Huygenslaan 245,
PAPENDRECHT. Telefoon 01850 - 51807

DE TE VOLGEN DOOR DR. A. VEERMAN ROUTE

In de maand november zijn drie belangrijke partijvergaderingen gehouden, in chronologische volgorde ons Partij Convent van 8 november in Utrecht, de Unieraad van de C.H.U. op 22 november, eveneens in Utrecht en de Partijraad van de K.V.P. op 29 november in Tilburg.

Dat samenvallen was niet toevallig. In de vroege zomer van 1968 vergaderden deze organen ook ongeveer gelijktijdig, toen naar aanleiding van het eerste rapport van de groep van Achttien.

Op die vergaderingen werd toen besloten, dat de groep zijn werk zou voortzetten en nieuwe onderwerpen in studie zou nemen.

Die nieuwe taak werd in september van dit jaar door „de Achttien” vervuld geacht. Het resultaat werd weer aan de drie partijen aangeboden. Opnieuw werd om een bepaling van het standpunt gevraagd.

VERGELIJKEN

Er is op en om die drie partijvergaderingen nogal wat te doen geweest. Men heeft daarvan in de kranten in ruime mate kennis kunnen nemen. Nu het rumoer weer voorbij is, kunnen wij de resultaten van de drie vergaderingen zakelijk met elkaar vergelijken. Een goed lezer stuit dan zowel op overeenkomsten als op verschillen. Deze laatste zullen zeker niet toevallig zijn. Niet voor niets kwam op alle drie de vergaderingen een drang tot uiting „het eigen gezicht” te bewaren. Men ademt in elke partij nog in een eigen atmosfeer, niet gemakkelijk te omschrijven, maar wel duidelijk aanwezig.

Belangrijk voor de toekomst is echter, of er ook een voldoende mate van overeenstemming is om op de in de zomer van 1967 betreden weg te blijven gaan. Welnu, die blijkt er te zijn.

De drie nieuwe rapporten worden door alle drie partijen aanvaard. De C.H.U. heeft een klein vraagteken geplaatst bij het rapport welzijnsbeleid, waarvan bij de bespreking in de Achttien naar ik meen al iets te bespreken viel. Dat wil zij meer uitwerken, concreter maken. In A.R.P. en C.H.U. heeft men ge-

lijkelijk moeite met het rapport van de commissie duidelijkheid (dat eigenlijk niet aan de orde was.) Beide partijen gaan dat in eigen kring nader bestu-

URGENTIEPROGRAM

Op grond van de bereikte overeenstemming willen alle drie voortwerken aan een gezamenlijk urgentie-program (A.R.), basis-urgentie-program (C.H.U.), program op hoofdpunten (K.V.P.). Hier zal het verschil in benaming wel geen betekenis hebben. Zoals men weet is de totstandkoming van dit urgentieprogram door onze partij duidelijk gedateerd. Het zal besproken moeten worden op ons najaars-Partij Convent 1970, nadat op het voorjaars-Partij Convent ons eigen program behandeld is.

Dat eigen program heeft op de drie partijvergaderingen een flinke rol gespeeld. Dat is alleen al hierom begrijpelijk, omdat het voor de partijen eigenlijk de enige mogelijkheid is om nog reëel inspraak te krijgen in de programopstelling. De C.H.U. is daarin het verst. Daar ligt al een concept op tafel, dat ook al besproken is en dat in februari 1970 zal worden vastgesteld. De K.V.P. heeft enkele maanden geleden een „Blauwdruk voor de zeventiger jaren” uitgegeven, een program in grote lijnen. De partijraad was daarmee niet tevreden en vroeg om een concept-kernprogram voor 1 maart 1970 en een uitgewerkt programma voor de periode 1971-1975 in de zomer van 1970. Zoals gezegd, ook de A.R. besturen kregen huiswerk. Het nieuwe Program van Actie moet op het voorjaars-Partij Convent 1970 (12 en 13 juni) besproken kunnen worden. Geen geringe zaak om dat klaar te krijgen.

ROUTE

Dat zijn enkele voorname punten. Er is wel meer, b.v. de afwijzing van „een exclusieve opstelling”. Maar het hier vermelde lijkt voldoende. Het geeft de route aan die wij in het komende jaar zullen volgen.

PROGRAM VAN ACTIE

Op grond van de resolutie van het Partij Convent van 8 november 1969 zal reeds op 12 en 13 juni 1970 het Program van Actie 1971-1975 door het Partij Convent worden vastgesteld.

Daarbij zal het bestaande reglement voor de vaststelling van het Program van Actie worden toegepast. Dit betekent volgens de normale procedure, maar gelet op de tijd wat vervroegd en versneld.

Na het nodige voorbereidende werk zal het Centraal Comité op 21 maart 1970 het concept vaststellen. Het ontwerp-Program van Actie zal dan op 25 maart aan de kiesverenigingen en Kamercentrales worden toegezonden.

Op 22 april 1970 moeten de Kamercentrales de amendementen van de kiesverenigingen op het ontwerp-program hebben ontvangen. Tussen 22 april en 8 mei 1970 vergaderen de Kamercentrales ter beslissing over de amendementen van de kiesverenigingen.

Op 12 mei moet het partijsecretariaat de amendementen van de Kamercentrales hebben ontvangen. Na verwerking van de amendementen en behandeling daarvan in het Centraal Comité, wordt het dan vastgestelde ontwerp-program toegezonden aan het Partij Convent en aan de Kamercentrales en kiesverenigingen, welke overeenkomstig het reglement amendementen hebben ingediend.

Het Partij Convent zal op vrijdag 12 juni 1970, vanaf 16.00 uur de financiële verslagen en jaarverslagen behandelen, alsmede het verslag van de Tweede Kamerfractie. Zo nodig wordt later op de avond nog een begin gemaakt met de behandeling van het ontwerp-program. Daarvoor staan verder de zaterdagmorgen en -middag, 13 juni 1970, ter beschikking. De vergadering zal uiterlijk te 17.00 uur gesloten worden.

GEEN KANDIDATEN ALS RAAD NIET MEER TE ZEGGEN KRIJGT

In een van de vele honderden gemeenten waar men omstreeks deze tijd bezig is met de behandeling van de begroting voor 1970, bracht bij de algemene beschouwingen een van de fractievoorzitters het feit ter sprake dat vele thans zittende leden van die raad geen kandidatuur meer wensten te aanvaarden voor de nieuwe raad. Hij vroeg zich af of dit soms te wijten was aan de omstandigheid dat de besturende taak van de gemeenteraad langzamerhand aan betekenis inboet. Natuurlijk zijn er raadsleden die vanwege hun leeftijd zich niet meer herkiesbaar stellen, maar hier waren er met een aantal andere motieven.

„Je begint”, zo zei dit raadslid, „met enthousiasme vrijwillig aan een taak. Maar dan kom je tot de ontdekking dat besturen een rekbaar begrip is. Een raadslid komt eigenlijk bijna niet aan het besturen toe. De opvatting dat de gemeenteraad aan het hoofd van de gemeente staat is in de praktijk achterhaald. De functie van de raad is een controlerende geworden. De raadsleden kunnen alleen corrigerend optreden en daardoor ontstaat er bij de burgerij en zelfs bij de raadsleden het gevoel niet meer wezenlijk betrokken te zijn bij het te voeren beleid”.

In de commissies zijn er nog wel mogelijkheden te discussiëren over de te nemen beslissingen. „In de openbare raadsvergaderingen komen we daaraan nauwelijks toe. Elke maand zijn we bezig een meer of minder smakelijk menu van B. en W. weg te werken. Tot een wezenlijk andere opvatting dan het voorgestelde komen we zelden.

Als het college voorstelt een paar miljoen gulden beschikbaar te stellen voor de energiebedrijven, de aanleg van nieuwe wegen of voor

een rioolgemaal, dan worden hooguit enkele kanttekeningen gemaakt. Maar verder steken we onze handen omhoog en vertrouwen we op de goede greep van het ambtenarenkorps”.

Waarom deze fractievoorzitter zo uitvoerig geciteerd? Nieuwe dingen zegt hij niet. Binnen de kring van a.r. gemeentebestuurders — en daar niet alleen — is hier al menigmaal op gewezen. Maar kennelijk zonder veel resultaat. Het resultaat van het huidige systeem is, zoals uit het bovenstaande blijkt, dat velen niet meer bereid zijn een raadszetel te bezetten. De besturen van onze kiesverenigingen weten hoe langer hoe duidelijker hoe moeilijk het is om kandidaten voor de gemeenteraad te vinden. Natuurlijk zijn er altijd die wel graag willen, maar kandidaten die zichzelf als het ware aanbieden moet men altijd met enige reserve bekijken.

Het wordt steeds duidelijker dat er in de werkwijze van onze gemeenteraden en van onze colleges van provinciale staten wat moet gaan veranderen. De inspraak, de medezeggenschap moet vergroot worden opdat het beslissingsrecht — want dat berust alleen bij de gemeenteraad — inderdaad goed kan worden uitgeoefend.

De bovengenoemde fractievoorzitter bepleitte daarom de verschillende politieke groeperingen in de raad een financiële bijdrage uit de gemeentekas te geven zodat ze meer armslag krijgen voor hun activiteiten ten behoeve van het algemeen belang.

Wie „Om het welzijn van de burger” (een toelichting op het model-provincie program van het Verband van a.r. gemeentebestuurders, uitgegeven door het Centraal Comité) gelezen heeft, weet dat daar nadrukkelijk gepleit wordt voor een betere voorlichting van

de raadsleden zelf. Het gaat niet alleen om wat administratieve hulp.

Neen het gaat erom dat de fracties in staat zijn onafhankelijk van B. en W. zich over belangrijke voorstellen met technische, juridische of planologische kanten te laten voorlichten. Dan kan er van de zijde van de raad ook een werkelijke bijdrage op niveau in de discussie verwacht worden, dan kan de raad verantwoorde alternatieve oplossingen naar voren brengen.

Daar zullen ook onze a.r. raadsleden voor moeten vechten. Ze behoeven dat echt niet over te laten aan de P.v.d.A. of een andere partij. Het is een zaak die voor het goed functioneren van de democratie noodzakelijk is.

Daarvoor zullen de fracties een bijdrage uit de gemeentekas nodig hebben. Voor alle duidelijkheid: dat is geen verhoging van het presentiegeld.

Wij kunnen wel steeds zeggen dat we moeten oppassen voor bureaucratie en technocratie, maar wanneer de raadsleden niet in staat zijn zich een onafhankelijk oordeel te vormen, los van de voorlichting van B. en W., dan geeft men zich inderdaad over aan het goede inzicht van het ambtenarenkorps en komt men in werkelijkheid aan het besturen niet te pas.

Een dergelijke werkwijze zal het raads-lidmaatschap niet makkelijker maken, maar het zal naar onze mening de animo voor het raads-lidmaatschap wel vergroten, omdat het dan echt weer wat meer gaat betekenen, omdat men dan werkelijk bestuurt.

En ook de burgerij zal dan weer meer waardering voor de gemeenteraad krijgen omdat de raad dan werkelijk meezoekt naar de beste oplossing. De „image” van een college van ja-knijkers, dat sommigen nu de gemeenteraad willen opdrukken, zal dan vanzelf verdwijnen.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

Eten

In „Trouw” lezen wij o.a. deze uitspraak van de heer Hugh Jans, bestuurslid van de fijnproeversclub:

„De echt calvinistische opvatting van „je mag niet eten omdat je het zo lekker vindt, maar alleen om te voeden” begint nu pas een beetje te verdwijnen. Vis, waarvan we hier zoveel voortreffelijke scoorten bezitten, wordt veel te weinig gebruikt en in te weinig variëteiten. Voor de Hollander moet alles op een koopje. Echt iets over hebben voor buitenshuis eten zit er niet in. Trek in „buitenslands” eten hebben we pas sinds de oorlog, toen het reizen over de grens gemakkelijker bereikbaar werd.”

Op alle fronten gaat het met het calvinisme toch ook maar bergafwaarts. Nu ook al ten aanzien van het eten. Wij worden — wat: wij zijn — een smulpaapachtig volkje. De Talmud heeft een aardig advies: Wanneer men eet, behoort men een derde van de maag met voedsel te vullen, een derde met drank, en de rest leeg te laten.

Kwaal

„De Nieuwe Linie” citeert Willem Frederik Hermans:

„De enorme kwaal van de westerse maatschappij is de nog steeds persisterende invloed van theologen en dat soort vage mensen.”

En op deze manier krijgt iedereen een beurt. Morgen de sociologen, overmorgen de bestuurders en dan zijn de studenten aan de beurt.

Bestuurslid

„Democraat” (maandblad van D'66) bevatte deze oproep:

„Tot nu toe hebben slechts enkele mensen laten weten, dat zij kandidaat willen zijn voor het hoofdbestuur, maar in totaal zijn er lang niet genoeg kandidaten om een volledig bestuur te vullen, laat staan dat er alternatieve mogelijkheden zijn.

Wij roepen iedereen, die belangstelling heeft voor bestuurlijke activiteiten, op zich te melden bij het secretariaat in Amsterdam. De komende verkiezingen vragen en in de provincie en in de gemeenten veel aandacht. In organisatorisch opzicht is er enorm veel te doen. Dat kan alleen maar goed gebeuren, indien een zo groot mogelijk hoofdbestuur kan worden samengesteld”.

Als u nog belangstelling hebt voor een baantje, dan weet u waar u terecht kunt.

HET BEELD DER VADEREN

De kritiek der ouderen

DE Nieuwe Haagse Courant schreef een halve eeuw geleden iets over „afgeleide beginzelen”, die in de „verbijsterende werkelijkheid onzer dagen” niet houdbaar bleken.

Maar de ouderen kregen ook een woord ter bemoediging mee:

„Velen van hen, die voor den triump van onze beginzelen gestreden hebben, toen er nog geen kans op succes of overwinning was, zien tot hun diepe smart dat het idealisme niet meer in den helderen gloed van voorheen vlamt, en de geestelijke kracht bij menigeen is ingezonken. Zij missen de volle overgegevenheid voor de zaak des Heeren. Zij bemerken bij de jongeren wel veel critiek, maar te weinig liefde en hartelijke toewijding aan den strijd voor Gods eer. Zij zoeken bij menigeen tevergeefs naar de heilige

overtuiging van de waarachtigheid onzer calvinistische levensbeschouwing, en wat zij zouden wenschen is verlevendiging en ontwaking van weleer, of om met Jeremia te spreken: „Vernieuw onze dagen als van ouds”.

Nu kan hiertegen worden ingebracht dat een dergelijke klacht een kenmerk is van den ouden dag. Degenen, die over de middaghoogte van het leven gekomen zijn, verdiepen zich gaarne in het verleden, en kennen geen tijd schooner dan dien van worsteling en bergopwaarts streven. Nog altijd worden bij een nieuwen tempel tranen geschreid over de heerlijkheid van den ouden door hen, die het eerste heiligdom aanschouwd hebben, en... de periode van rust wordt dikwerf ten onrechte met dezelfde maat gemeten als die van strijd.

Maar... zou daarmede bovengenoemde klacht als ongemotiveerd veroordeeld zijn? Zou met dit argument de klacht der voortrekkers tot zwijgen zijn gebracht? In de verste verte niet. Als er één klagen mag, hebben zij tot klagen recht en onze jongeren zullen hun eerlijk bekennen: wij missen het machtig idealisme, dat u doortintelde en u tot een Gideonsbende maakte. Wij kennen niet meer dien moed des geloofs, die u uitdreef om voor het christelijk onderwijs uw goed te offeren, om in het staatkundig leven het oppermachtig liberalisme aan te vallen en u niet met rust liet, eer ge heel het leven had opgeëischt voor uw Koning.

Er is reden tot schaamte als we tegenover de oude garde staan. Wij zijn

geen profeten als zij in het belijden van Christus' naam. Wij zijn geen priesters als zij in het offeren van ons leven en goed voor Zijn zaak. Wij zijn geen koningen als zij in den heiligen strijd voor Zijn rijk”.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra
(voorzitter), G. J. H. Griffioen, G.
A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet,
J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties
en administratie:

Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage,
tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.
Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

KWETSBAARHEID

DOOR H. ALGRA

Een producer van de KRO werd op staande voet ontslagen, o.a. omdat hij een ongepast grapje had gemaakt op een lid van het Koninklijk Huis. Kort nadat prinses Christina naar Canada was vertrokken om daar rustig en vrij muziek te kunnen studeren, vertelde deze mijnheer voor de t.v. dat dr. Plate naar Canada was vertrokken. De bedoeling was duidelijk. Het was een „grap” om de mensen te doen gnuiven. Het was een hoogst onbehoorlijk mopje, zoals ze misschien wel meer getapt worden in kringen, waar men zich meent te moeten vermarken ten koste van een ander.

Er is een arbitrage-commissie gekomen, die het ontslag heeft gewraakt. Het had op deze manier niet gegeven mogen worden. Daarbij is ook dit „grapje” aan de orde geweest en de arbitrage-commissie vond het niet erg. Want je moet

in een improvisatieprogramma wat meer vrijheid hebben, en bovendien had de leiding van de KRO geen aanwijzingen gegeven, welke grapjes wel en welke niet geoorloofd waren. Nu is het uiteraard een smoesje, wanneer men beweert, dat zulke grapjes al improviserend te voorschijn komen. **Zij worden tevoren bedacht.**

Wij vinden deze uitspraak van de arbitrage-commissie bedenkelijk en gevaarlijk.

Het is altijd bedenkelijk, wanneer men, alleen het woord hebbende voor Nederlands volk, grapjes maakt ten koste van een ander. Die ander kan niks terugzeggen. En daarom is het misbruik van vrijheid, om op die manier zijn kansen waar te nemen.

MAAR hier komt iets heel speciaals bij.

De Koninklijke familie leeft niet meer in hoge afzondering van het volk, zoals dat vroeger min of meer het geval was. Zij houdt open huis. Haar leden verschijnen geregeld voor de televisie

en antwoorden op vragen, die worden gesteld. Zij leven als het ware in een glazen huis. Op zich zelf is daar veel goeds van te zeggen. Het volk mag gerust weten en zien, dat zijn Koningin en haar hele familie mensen zijn van gelijke beweging als wij. De tv. biedt de gelegenheid, om samen met de Koninklijke familie een klein prinsje te zien in de wieg. De gelegenheid, om de Koningin te zien, terwijl zij een fietstocht maakt over een van de Waddeneilanden.

De gelegenheid om het koninklijk gezin te zien in vakantiestemming en vakantiekleren, op het strand of in een boot. Het is bekend, dat de Koningin het wel eens hinderlijk vindt, dat alweer de lenzen worden ingesteld, om elke beweging vast te leggen. Maar zij ondergaat het en werkt mee. Het koninklijk gezin is het gezin, waar iedereen in zekere zin op bezoek gaat, via de „moderne communicatiemiddelen”. Deze openheid beperkt de bewegingsvrijheid van de vorstelijke personen en legt degenen, die heer en meester zijn op het gebied van die communicatiemiddelen, op, zich ridderlijk te gedragen.

ER komt evenwel nog iets bij. Het is mogelijk, allerlei personen, ministers, Kamerleden, burgemeester en anderen via de tv. „op de hak te nemen”. En dat gebeurt dan ook geregeld, zelfs met een bijzondere ijver. Een of andere jongeman van de tv. belt de minister-president op om te vragen, wat het standpunt van de regering is over een bepaalde zaak en of er in de minister-raad van diezelfde dag nog besluiten zijn genomen. Het gesprek werd meteen uitgezonden en de volgende dag schrijft diezelfde jongeman een artikel in Het Vrije Volk, om te betogen, dat de minister-president in zijn ogen geen beste beurt heeft gemaakt. Maar het bestuur van de Vara is wijzer en biedt zijn excuses aan. Verklaart, dat zulke praktijken te ver gaan. Het is de vraag, of elk omroepbestuur het zou kunnen opbrengen om op die-

zelfde manier een misslag van dien aard te wraken.

Maar afgezien daarvan, al die ministers en Kamerleden en burgemeesters **kunnen terugslaan**. Zij kunnen deze lieden in het openbaar een veeg uit de pan geven. Zij zullen het niet altijd doen, want soms zullen zij denken aan het Arabische spreekwoord: de honden blaffen, maar de karavaan trekt door. Maar de Koningin kan niet terugslaan. En de prinsessen kunnen niet terugslaan. Zij kunnen geen ingezonden stukken schrijven, om de aanvaller eens op zijn nummer te zetten. Als iemand in het openbaar misselijke grapjes maakt over de dochter van een slager of een schipper, dan kan de vader de belediger desnoods ergens opwachten om hem onder vier ogen zó à faire te nemen, dat hem de lust tot verdere „grapjes”, al of niet „geïmproviseerd” voorgoed vergaat. Maar de Prins kan dat moeilijk doen.

DE conclusie is duidelijk.

Het Koninklijk Huis beweegt zich vaak onder de helle lampen van de openbaarheid en heeft minder privacy dan de gewone burger.

Het Koninklijk Huis heeft minder weer tegen zgn. „grapjes”, die in wezen insinuaties of beledigingen zijn, dan de normale burger.

Daarom dient het Koninklijk Huis met de nodige egards te worden behandeld. Wanneer een arbitrage-commissie meent, dat „grapjes” als hierboven signaleerd door een omroeporganisatie niet fors mogen worden bestraft, omdat het grapjes zijn, zgn. al improviserende gezegd en dus recht hebbend op meer ruimte en vrijheid, dan is dat in verband met het bovenstaande een zeer kwalijke zaak, waarbij duidelijk blijkt, dat deze arbitrage-commissie er niets van snapt, dat ten opzichte van het Koninklijk Huis minder door de beugel kan dan bij een normale burger. Niet omdat de leden van het Koninklijk Huis braver mensen zijn, maar omdat zij véél kwetsbaarder zijn.

De besturen van de omroepverenigingen weten nu, dat zij, althans bij deze arbitrage-commissie, weinig steun zullen vinden, wanneer zij willen optreden tegen programmamakers, die zich niet weten te gedragen.

Is daar niets aan te doen?

Ja, als het bestuur der omroeporganisatie strenge voorschriften geeft, dat dergelijke grapjes niet zullen worden getolereerd, terwijl meteen wordt vastgelegd, wat onherroepelijk de gevolgen van een brutaliseren van dit voorschrift en een schenden van het vertrouwen van de opdrachtgever zullen zijn.

Er zijn omroepverenigingen, die zonder twijfel bereid zijn hier duidelijke taal te spreken of die het al hebben gedaan. Of men het van alle omroepverenigingen kan verwachten, blijft een vraag.

Wij bieden U de mogelijkheid in teamverband mee te helpen aan de verzorging en genezing van bejaarde patiënten

Wij bieden U zelfs twee mogelijkheden, om uit te kiezen, want zowel onze Kliniek te Zutphen als de geriatrische afdeling van „Het Groot Graffel” te Warnsveld hebben U nodig.

bejaardenverzorgsters

en

bejaardenhelpsters

vinden bij ons een interessante en verantwoordelijke taak. Zij kunnen rekenen op een salaris volgens rijksregeling en aantrekkelijke secundaire voorwaarden, met naar keuze interne of externe huisvesting.

Bent U niet gediplomeerd in deze richting? Dan bieden wij U de mogelijkheid om dit mooie vak te leren!

Als

leerling-bejaardenverzorgster of -helpster

gaat U direct verdienen, hebt U vrije kost en inwoning, een reiskostenvergoeding en nog heel wat meer. Neemt U eens contact met ons op. Wij geven U graag alle nadere - en voor U belangrijke - inlichtingen!

Na het maken van een telefonische afspraak (05750-2144) bent U voor een informatief gesprek van harte welkom! Schriftelijke sollicitaties kunnen worden gericht aan de afdeling Personeelszaken, Vordenseweg 12, Warnsveld.

 **het groot graffel**
PSYCHIATRISCH CENTRUM
TE WARNSVELD (BIJ ZUTPHEN)

CONFERENTIE MIDDEN EN KLEINBEDRIJF

Op 26 januari 1970 organiseert de A.R.P. een openbare partijconferentie over de problematiek van de kleine zelfstandigen.

Op deze conferentie zal de nota, die de A.R. Tweede Kamerfractie t.a.v. deze problematiek heeft gepubliceerd, aan de orde komen. Ook de nota van de staatssecretaris van Economische Zaken, de nota-Van Son, zal hier ter sprake komen.

Na een inleiding door de Tweede

Kamerleden H. de Mooy Azn. en drs. R. Zijlstra, zal er een forumdiscussie zijn.

In het forum hebben zitting: drs. J. de Koning te Voorschoten (voorzitter); ir. J. Achterstraat te Arnhem; K. J. de Jong te Leeuwarden en mr. M. G. van der Kaa te Den Haag.

De conferentie wordt gehouden in het Jaarbeursgebouw te Utrecht en duurt de hele dag. Aanvang 10.00 uur.

TE LAAT

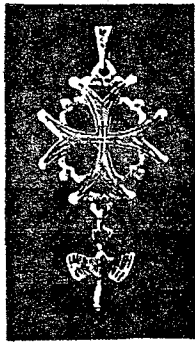
Door een technische storing op de drukkerij werd Nederlandse Gedachten vorige week later dan normaal bij de P.T.T. aangeboden. Tot onze spijt kregen vele abonnees hierdoor ons blad pas maandag in de bus.

9 gulden voor 90 jaar arp

Voor de a.s. feestdagen

DE STICHTING „VRIENDEN VAN PARON“

heeft beschikbaar Hugenotenkruisen, in onderstaande uitvoeringen:



HANGER GROOT

H.	Zilveren hanger (groot model)	f 5,95
H.G.	Gouden hanger (groot)	f 53,-
H.V.	Verzilverde hanger (groot)	f 3,20
H.M.	Zilveren hanger (middensort)	f 5,20
H.M.G.	Gouden hanger (middensort) (broche f 43,-)	f 40,50
H.K.	Zilveren hanger (kl. onbew. achterz.)	f 3,10
H.K.G.	Gouden hanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 25,50)	f 23,-
P.	Zilveren broche f 6,75; P.G. Gouden broche	f 54,-
P.V.	Verzilverde broche	f 3,45
K.	Zilveren reversknoop	f 2,85
K.G.	Gouden reversknoop	f 23,-
S.	Zilveren speld f 2,65; S.G. Gouden speld	f 23,-
	Verz. Paronlepelje	f 3,25
	Verz. Hugenotenkruislepelje	f 3,50
	Wit en blauw geëmailleerde hangers	f 5,20
	Zilveren ketting	f 3,-
	Gouden ketting	f 28,-
	Groot smeedijzeren kruis met lange ketting	f 7,50

Bestellingen liefst per giro op no. 77630 t.n.v. de Stichting „Vrienden van Paron“, verkoop Hugenotenkruisjes en Paronlepeljes, Boezem-singel 180, Rotterdam - 1, tel. 125321 (9-5 uur).

BUREAU „DE NIEUWE WEG“

verantwoorde huwelijksbemiddeling door psychologe

EENVOUDIGE DAMES EN HEREN ZIJN WELKOM

A FSPRAKEN: telefonisch 05400 - 13918

SCHRIFTELIJK: M. A. de Ruyterstraat 46, HENGEL0 (O.)

UW ADRES VOOR:

BIJBELS ZONDAGSCHOOLMATERIAAL
BOEKEN GRAMMOFOONPLATEN
BROCHURES WANDVERSIERINGEN
KINDERBOEKEN TEKSTKAARTEN

Kerstkaarten - Kalenders

Tevens verzendboekhandel - Catalogus op aanvraag



**EVANGELISCHE
LEKTUURKRUISTOCHT**

1e Helmersstraat 172 - Amsterdam-W., 020 - 386592

Gespecialiseerde Christelijke Boek- en Grammofoonplatenhandel

Te koop en/of te huur in AMSTERDAM en omgeving

BEDRIJFSRUIMTE MET KANTOORACCOMMODATIE

± 600 m2 - 815 m2 - 1365 m2 tot ± 6000 m2.

C.V. - aardgas - veel parkeerruimte.

Spoedige oplevering.

Burg. Hogguerstraat 397
Amsterdam-16
Tel. 020 - 134111
buiten kantoor tijd
tel. 020 - 265178

Macobouw

H.H. Tekenaars attentie:

Wij zoeken voor zo spoedig mogelijk

tekenaars/constructeurs

met ervaring in de chemische apparatenbouw.

Wij bieden u een interessante werkkring in het vak van de toekomst: waterzuivering. Goede arbeidsvoorwaarden, goede sociale voorzieningen.

DEGREMONT HOLLAND N.V.,
Johannes Postlaan 6, Zeist (03404 - 18241).

ATTENTIE

Wij bouwen voor u in alle afmetingen goedkoper dan wie ook

- FABRIEKSHALLEN
- LOODSEN
- TUINHUISJES
- ZOMERHUISJES
- GARAGES, etc.

met ons bepaalde systeem Durox, Ytong, baksteen, betonsteen, betonplaten, houtbouw.
Schrijf of bel ons en wij komen u gratis bezoeken.
Vergunning plus tekening worden door ons gratis verzorgd.

B.B.I. SYSTEEMBOUW

Kapelstr. 22 - TILBURG. Tel. 04250-30287, na 6 u. 020-57519

Nabij het centrum van Woerden

zal binnenkort worden gestart met de bouw van

31 PREMIEWONINGEN

MET GARAGES, BERGING EN C.V.

Rijkspremie ± f 9.000,-

Koopsummen v.a. f 53.400 (incl. c.v., garage, B.T.W.) v.o.n., 90 pct. hypotheek mogelijk.
MAKELAARSKANTOOR P. N. HEUS,
Vreeburghlaan 16, 's-Gravensande.
Telef. 01748 - 3303.

Wajang een goud-eerlijke plantenmargarine



De goud-folie verpakking beschermt de versheid van uw Wajang

Verkoop fraaie REPRODUCTIES

in zeskleurendruk van aquarel

gemaakt door Johan Dijkstra van de Ned. Herv. Kruiskerk te Noordbroek ten bate van de restauratie.
13 x 18 cm f 10,- incl. emb. en porto
26 x 46 cm f 25,- incl. emb. en porto
Nog verkrijgbaar in beperkte mate:

grammofoonplaten à f 6,50 p. stuk

a. Klaas Bolt bespeelt Schnitgerorgel Noordbroek.
b. Cantorij zingt o.l.v. Evert Westra
Bestellingen: O. E. Huisman, Scheemderstraat 18, Noordbroek, tel. 05985 - 481.
Betaling: Restauratie-rekening Coöp. Raiffeisenbank Oosterbroek te Noordbroek of giro 109740 t.n.v. Penningmeester Ned. Herv. Kerk, Havenstraat 16, Noordbroek.

Het PRINS HENDRIK INTERNAAT voor SCHIPPERSKINDEREN te VREESWIJK vraagt per januari 1970: een

assistent-kinderverzorgster

Leeftijd niet beneden de 20 jaar. Ervaring wel gewenst, maar niet vereist. Een

assistente voor de huishouding

Leeftijd niet beneden de 18 jaar.

Goede salarisregeling, gunstige sociale voorzieningen, lange vakanties. Intern. Sollicitaties en inlichtingen: Directeur Prins Hendrik Internaat te Vreeswijk, Prins Hendriklaan 9.



SUIKERZAKJES

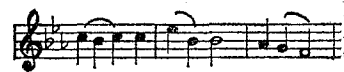
MET EIGEN BEDRUKKING

Voor instellingen, verenigingen, kantines, bedrijven enz.

WIND'S GROSSIERDERIJ

Burg. Tymesstraat 22, EMMEN. Tel. (05910) 11067

MAANDBLAD voor organisten en muzikliefhebbers
DE ORGELVRIEND



Wanneer u interesse hebt voor
KERKORGELS
ORGELBOUW
ORGELCONCERTEN
ORGELPLATEN

ARTIKELN OVER COMPONISTEN EN
IEDERE MAAND GRATIS ORGELMUZIEK

ABONNEERT U DAN op het grootste orgelblad van Nederland „DE ORGELVRIEND“. Kosten zijn slechts f 11,- per jaar. Vraag een proefexemplaar aan bij:
ADMINISTRATIE DE ORGELVRIEND, Sibeliusstraat 2, AMERSFOORT. - Telefoon 20287 (03490).

Machinefabriek Klaver N.V.

een allround

gereedschapmaker

en enkele ervaren

draaiers en frezers

Wij bieden hoog loon en eventueel reiskostenvergoeding.

Eventueel woning op korte termijn beschikbaar.

Aanmeldingen: overdag Industrierrein De Rollepaar 30, Dedemsvaart, tel. 05230 - 3135; 's avonds Asterstraat 25, Dedemsvaart, tel. 05230 - 3083.

HOLLAND TYPING OFFICE



STENCIL
OFFSET
LINTDRUK
VERTALINGEN
FOTOCOPIEën

Damrak 44, Amsterdam-C., Tel. 224025-244625

VERKIEZINGEN

Het is nu reeds de tijd om uw aandacht te vestigen op de verkiezingen, welke volgend jaar zullen worden gehouden.

Op woensdag 18 maart 1970 worden de verkiezingen gehouden voor de leden van de Provinciale Staten.

Op woensdag 3 juni 1970 worden vervolgens de verkiezingen gehouden voor de leden van de gemeenteraden.

U weet: elke stem telt. Daarom is het goed, indien u deze data nooteert en er rekening mede houdt, dat u dan zelf naar de stembus kunt gaan.

Er kan echter een verhindering zijn.

In dat geval zijn er de volgende mogelijkheden.

I. IN DE EERSTE PLAATS BETREFFENDE DE PROVINCIALE STATENVERKIEZINGEN

a. Stemmen in een andere gemeente.

Wanneer u op de dag van de stemming niet in uw eigen woonplaats aanwezig bent, kunt u in elke willekeurige gemeente binnen dezelfde provincie naar de stembus gaan. Daartoe moet u dan op een gemeentesecretarie een formulier (model J-4) halen en dit uiterlijk veertien dagen voor de dag der stemming, in dit geval uiterlijk, op woensdag 4 maart 1970, ingevuld inleveren op de secretarie van de gemeente, waar u op de dag der kandidaatstelling (dinsdag 3 februari 1970) in het kiezersregister bent opgenomen.

U ontvangt daarna op het door u opgegeven adres een zogenaamde kiezerslegitimatiekaart tevens geldend als oproepingskaart (formulier J 6). Daarmede kunt u naar elk willekeurig stemlokaal in elke willekeurige gemeente (binnen uw eigen provincie) gaan om uw stem uit te brengen. U moet uw kaart goed bewaren. Wanneer deze in het ongereede geraakt, wordt namelijk géén nieuwe verstrekt.

b. Stemmen bij volmacht.

Wanneer u op de dag van de stemming niet zelf naar de stembus kunt gaan, bijvoorbeeld wegens ziekte, ouderdom of afwezigheid (verblijf buiten eigen woonplaats en buiten de eigen provincie), kunt u als volmachtgever een ander als gemachtigde voor u bij volmacht laten stemmen.

Een daartoe bestemd formulier (model K 4-1) is verkrijgbaar op de gemeentesecretarie. Het formulier moet uiterlijk op 4 maart 1970 ingevuld worden ingeleverd bij de secretarie van de gemeente, waar u op de dag van de kandidaatstelling (dinsdag 3 februari 1970) in het kiezersregister voorkomt.

Als gemachtigden kunnen voor u optreden: echtgeno(o)t(e), bloed- of aanverwant in de eerste tot en met de derde graad, echtgenoot van een schoonzuster of echtgenote van een zwager, huisgenoot van de volmachtgever, die op hetzelfde adres staat ingeschreven. De gemachtigde moet op de dag der kandidaatstelling (dinsdag 3 februari

1970) ingeschreven staan in een kiezersregister. De gemachtigde kan als zodanig optreden, ook als hij in een andere gemeente dan die van de volmachtgever woont. Wanneer de gemachtigde in een andere gemeente woont dan de volmachtgever, maar binnen de provincie, mag de gemachtigde in zijn eigen woonplaats de volmachtstem uitbrengen. (Tot voor kort moest zo'n gemachtigde zich nog naar de woonplaats van de volmachtgever begeven).

Een kiezer mag niet meer dan twee aanwijzingen als gemachtigde aannemen. De gemachtigde ontvangt een volmacht-legitimatiekaart, tevens geldend als oproepingskaart.

II NU DE MOGELIJKHEDEN BETREFFENDE DE GEMEENTE-RAADSVOLMAGTINGEN

Daar kunt u bij verhindering alleen bij volmacht voor u laten stemmen.

Hierbij kunt u in hoofdtrekken rekening houden met hetgeen hierboven ten aanzien van het stemmen bij volmacht voor de Provinciale Statenverkiezingen is geschreven.

Het formulier (model K 4-1) moet voor de gemeenteraadsverkiezingen echter uiterlijk op woensdag 20 mei 1970 ingevuld worden ingeleverd op de secretarie van de gemeente, waar u op de dag der kandidaatstelling (in dit geval, dinsdag 21 april 1970) in het kiezersregister voorkomt.

De gemachtigde moet op de dag der kandidaatstelling (dinsdag 21 april 1970) ingeschreven staan in een kiezersregister. De gemachtigde kan als zodanig optreden, ook als hij in een andere gemeente dan die van de volmachtgever woont.

Wanneer de gemachtigde in een andere gemeente woont dan de volmachtgever, moet de gemachtigde zich echter op de dag der stemming naar de gemeente begeven, waar de volmachtgever in het kiezersregister voorkomt, naar het stembureau van zijn keuze. Dit laatste geldt ook voor een gemachtigde, die in dezelfde gemeente woont als de volmachtgever. (Het is dus niet meer nodig, dat de gemachtigde de volmachtstem uitbrengt op hetzelfde stembureau als waar de volmachtgever zijn stem diende uit te brengen).

III STEMMEN BIJ VOLMAGT DOOR SCHIPPERS E.D.

Door deze personen moet een verzoek om bij volmacht te stemmen worden ingediend met behulp van een speciaal formulier (model K 4-2).

Men vergelijkte verder hetgeen is opgemerkt over het stemmen bij volmacht ter gelegenheid van Staten- en Raadsverkiezingen.

Voor de hier bedoelde groep personen is de overigens geldende beperking van de kring van gemachtigden niet van toepassing.

Juist voor hen, die regelmatig werken, soms maandenlang afwezig zijn, is het goed nu reeds maatregelen te treffen, dat hun stem in de eerste plaats op 18 maart 1970 — die datum komt al snel dichtbij — niet verloren gaat. Het is verstandig tijdig een volmachtformulier in te vullen.

BINNEN EEN MAAND

NOG WEER RUIM f 5000.- ERBIJ VAN ONGEVEER 400 PERSONEN

Stand op het Partij Convent van 8 november j.l. f 381.181,48. Stand een maand later, nu: f 386.591,—.

Het speciale gironummer 712.000 ten name van Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag, blijft open. Dit is aangekondigd. De afgelopen maand leverde dit f 5.000 op van 400 gevers en geefsters. Dit betekent nog steeds gemiddeld ongeveer vijftien giften per dag. Er is nu 77,3 pct van het beoogde doel van vijf ton binnen. Wij naderen langzaam maar zeker de 80 pct. Stort nu ook uw bijdrage voor het jubileumfonds.

INTERESSANT OVERZICHT

Hoe kwam het geld binnen? Op die vraag geeft het volgende interessante overzicht een antwoord.

31 giften van f 1.000,— of meer	=	f 37.706,01
3 giften van f 900,—	=	f 2.700,—
6 giften tussen f 900,— en f 500,—	=	f 4.239,16
40 giften van f 500,—	=	f 20.000,—
32 giften tussen f 500,— en f 250,—	=	f 11.134,29
28 giften van f 250,—	=	f 7.000,—
64 giften tussen f 250,— en f 100,—	=	f 10.576,75
195 giften van f 100,—	=	f 19.500,—
9 giften van f 99,(99) of f 90,90	=	f 868,28
125 giften van f 90,—	=	f 11.250,—
8 giften tussen f 90,— en f 75,—	=	f 649,64
25 giften van f 75,—	=	f 1.875,—
46 giften tussen f 75,— en f 50,—	=	f 2.872,41
194 giften van f 50,—	=	f 9.700,—
215 giften tussen f 50,— en f 25,—	=	f 7.565,57
823 giften van f 25,—	=	f 20.575,—
11 giften tussen f 25,— en f 20,—	=	f 244,70
302 giften van f 20,—	=	f 6.040,—
27 giften tussen f 20,— en f 18,—	=	f 511,48
264 giften van f 18,—	=	f 4.752,—
10 giften tussen f 18,— en f 15,—	=	f 165,38
400 giften van f 15,—	=	f 6.000,—
115 giften tussen f 15,— en f 10,—	=	f 1.398,98
7188 giften van f 10,—	=	f 71.880,—
64 giften tussen f 10,— en f 9,—	=	f 628,42
11270 giften van f 9,—	=	f 101.430,—
12 giften tussen f 9,— en f 7,50	=	f 97,15
125 giften van f 7,50	=	f 937,50
132 giften tussen f 7,50 en f 5,—	=	f 824,36
3603 giften van f 5,—	=	f 18.015,—
4 giften tussen f 5,— en f 4,50	=	f 19,15
190 giften van f 4,50	=	f 855,—
397 giften tussen f 4,50 en f 2,50	=	f 1.327,77
1167 giften van f 2,50	=	f 2.917,50
223 giften tussen f 2,50 en f 0,01	=	f 334,50

27348

Bijzonder interessante en prettige cijfers. Zeer brede lagen van onze partij hebben meegedaan.

Men kan natuurlijk zelf aardige tussentellingen maken. De hoofdgroep is die van de gevraagde f 9,—. Dit bedrag werd overgemaakt door 11.270 personen. Daarnaast maakten 7.188 personen er maar gelijk f 10,— van. Deze beide groepen zorgen voor f 101.430,— resp. f 71.880,— in het fonds. Samen dus f 173.310,—.

De groep, die beneden f 9,— per persoon gaf, was 5.853 gevers en geefsters sterk en zorgde voor f 25.327,93 in het fonds. De groep, die meer dan f 9,— of f 10,— overmaakte, werd gevormd door 3.037 personen en bracht f 187.953,07 op.

Deze cijfers zijn, zoals wij hebben mogen begrijpen, nog niet de eindcijfers. Wij hebben reeds gezegd, dat nog dagelijks meer dan tien giften per dag binnenkomen.

Wij rekenen er op, dat, dit nog wekenlang zal doorgaan. Onzerzijds zullen wij

u van een volgende stand weer gaarne op de hoogte brengen.

Wat u uwerzijds thans nog of thans eerst kunt doen om het gezamenlijke fonds van de partij te helpen versterken, zal in dank worden aanvaard.

Het geld is hard nodig.

Het wordt gebruikt.

Gireer juist nu.

Dank voor al uw medewerking.

„ANIMO“ KOFFIEZETAPPARATUUR

voor inrichtingen, horecabedrijven, kantines, vergaderzalen enz. In elke gewenste capaciteit en uitvoering.

APPARATENFABRIEK
L. SCHEEPSTRA N.V.
Amersfoort - Tel. 03490 - 19148 (2 lijnen)
Assen - Telefoon 05920 - 12743 (2 lijnen)

MILITAIRE DIENST VRIJSTELLING VERGUNNINGEN

Onze jurist verdedigt deze zaken ook voor u in beroep. Honderden dankbetuigingen liggen ter inzage.

BEMIDDELINGSBUREAU
WOLTERS
Marijkelaan 1, Bennekom (Gld.)
Tel. nrs. 08389-4329-4640, b.g.g. 5412.

JUWELEN, GOUD en ZILVER
IN- EN VERKOOP
H. W. DAMES
Kruisstraat 19 - Tel. 023 - 320431
Haarlem (bij de Ridderstraat)

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm. f 1,-

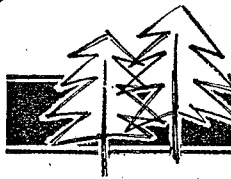
★ ZUIVERE HUID ★
PUROL en PUROL-poeder

f 386.591,—



BIJ VERKOUDHEDEN
Dampo

IVOROL tandpasta
 Behoud van Uw tanden



Ziekenhuis „Hoog-Laren“

BLARICUM - POST LAREN (N.H.)

Wij vragen voor spoedige indiensttreding

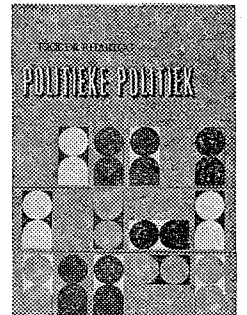
ASSISTENTEN in de huishouding

Gunstige arbeidsvoorwaarden en zeer goede salarisregeling.

Directe opname in het pensioenfonds mogelijk.
*Brieven met uitvoerige inlichtingen
te richten aan de econoom.*

Zindelijk denken
ook
in de politiek

**POLITIEKE
POLITIEK**



7.50

Prof. Dr.
F. HARTOG

H. E. Stenfert
Kroese N.V.
Pb 3 - Leiden

vraagt het in
uw boekhandel

Het bestuur van de

STICHTING VORMING WERKENDE JEUGD,

die in 1970 het werk van de Prot. Chr. Stichting Vorming Bedrijfsjeugd te Hoogeveen en van de Stichting Vormingswerk voor Werkende Jeugd te Meppel en Steenwijk zal overnemen en uitbreiden, wil binnen de kortstmogelijke tijd voorzien in een te Hoogeveen bestaande vakature door de benoeming van een

vormingsleider (prot. chr.)

Op een later tijdstip zullen als gevolg van de fusie, uitbreiding van het werk en toenemende belangstelling nog vijf of zes

mannelijke en vrouwelijke stafleden

benoemd kunnen worden. Voor Meppel en Steenwijk is een prot. Chr. levensovertuiging niet vereist. Voor alle benoemingen gelden de algemeen geldende bevoegdheidseisen. De landelijk vastgestelde rechtspositie- en salarisregeling is van toepassing. Zij die menen voor een benoeming in aanmerking te komen worden verzocht zo spoedig mogelijk hun sollicitatiebrief te sturen aan de Directeur van de Stichting: A. J. van de Wetering, Veenluysenstraat 34, Hoogeveen. Desgewenst kunnen ook telefonisch inlichtingen gevraagd worden. 05280 - 3501 (kantoor) of 3436 (huis).

Stichting „HET HOOGELAND“ Beekbergen

vraagt voor het jongenshuis „DE BEELE“
te VOORST

groepsleiders

(INTERN)

In het bezit van het diploma Kinderbescherming A of studierend hiervoor

Sollicitanten dienen meelevend lid van een protestantse kerk te zijn.

Salaris volgens rapport Haeck.

SCHRIFTELIJKE SOLLICITATIES TE RICHTEN AAN DE ALGEMEEN DIRECTEUR VAN DE STICHTING „HET HOOGELAND“, LOENENSEWEG 44, BEEKBERGEN.

DE BESTUREN VAN DE STICHTINGEN

„DE SCHAKEL“,

TEHUIS VOOR PSYCHIATRISCH GEHANDICAPTEN

„T VEILIGE HUYS“,

TEHUIS VOOR GEESTELIJK MINDER-BEGAAFDEN

VRAGEN IEDER voor hun nieuwe, modern ingerichte tehuizen wegens uitbreiding een

vrouwelijk adjunct-hoofd

(INTERN) leeftijd 25-45 jaar.

EISEN: gegadigden moeten respectievelijk in het bezit zijn van een verpleegstersdiploma A of B, diploma Kinderbescherming A of een gelijkwaardige opleiding. Voor adjunct-hoofden kunnen ook gezinsverzorgsters met ervaring in aanmerking komen.

TAAK: het gezamenlijk leiden van een gezinsvervangend tehuis voor 12 gehandicapten met gezinsverzorgsters of huishoudelijke hulpen. Overdag zijn de bewoners(sters) buitenshuis werkzaam. Zeer veel belang wordt gehecht aan het scheppen van een gezellige, huiselijke sfeer.

BOVENDIEN KUNNEN NOG ENIGE

huishoudelijke hulpen

WORDEN GEPLAATST. Salaris in overleg, al naar gelang van opleiding, leeftijd en ervaring.

SCHRIFTELIJKE SOLLICITATIES AAN HET BETREFFENDE BESTUUR, RUITENBERGLAAN 29, ARNHEM.

FA. H. W. KLOOTS EN ZN.

Algehele verzorgingstehuizen voor bejaarden te Lochem
vraagt voor spoedige indiensttreding

a. verpleegster

diploma A-B of B (in de functie van 1e verpleegster).

b. verpleegster

diploma B

c. ziekenverzorgsters

d. bejaardenhelpsters

(gediplomeerd)

e. leerl. bejaardenhelpsters

Salariering a., b. en c. volgens schaal Federatie van Verpleeginrichtingen

d. aanvangssalaris afhankelijk van leeftijd en ervaring
minimum f 510,- per maand.

e. aanvangssalaris f 410,- per maand.

Sollicitaties schriftelijk p.a. NIEUWEG 5 - LOCHEM.

Inlichtingen, tel. 05730-2226.

STAATSSECRETARIS VAN SON SCHREEF EEN BRIEF

DOOR DRS. P. H. VAN HERWIJNEN

Uken wel de advertenties van de Stichting Ideële Reclame. Vaak zijn het dringende oproepen om eindelijk dat te doen waarop „die” ander zit te wachten, bijvoorbeeld het schrijven van een reeds lang beloofde brief. Wat het effect van deze advertenties ook moge zijn, de heer Van Son, staatssecretaris van Economische Zaken, is er kennelijk door getroffen.

Een maanden-oude belofte werd op 17 november j.l. eindelijk gestand gedaan. Op die datum namelijk ontving de Tweede Kamer van hem een lang verbeide brief, waarin wordt stilgestaan bij positie en toekomst van het midden- en kleinbedrijf.

Een belangrijke brief dus, waarop dan ook door de Kamer niet zal worden gereageerd met een bevestiging van goede ontvangst.

Begin volgend jaar zal men aan het Binnenhof er een ruim voor gaan zitten, om samen met de staatssecretaris de

brief te bespreken. Tegen die tijd hopen wij in kritische zin op deze Nota Midden- en Kleinbedrijf 1969 terug te komen. Nu beperken wij ons tot een globale weergave van de inhoud. Want een brief aan de Tweede Kamer is een brief aan onze volksvertegenwoordigers, en dat betekent in feite aan u en ons.

BALANS EN BEGROTING

De Nota Midden- en Kleinbedrijf 1969 is een soort tussentijdse balans. Hoe is het 't midden- en kleinbedrijf de afgelopen jaren vergaan? Welke ontwikkelingslijnen kunnen er worden getrokken? Welke zijn de hoofdmomenten van het gevoerde beleid? En hoe verhouden zich beleid en praktijk? Sluiten beide

MIJNHARDT'S
HOOFDPIJN POEDERS
werken verrassend

 Hiertoe gerechtigd

op elkaar aan, is er een wisselwerking, of moet er gesproken worden van kortsluiting en van, uiteraard onbedoelde, tegenwerking?

Het maken van een balans heeft echter maar beperkte zin als niet tevens een begroting wordt opgemaakt. Het verleden is er immers om er voor de toekomst lering uit te trekken. Daarom wordt in de Nota tevens stilgestaan bij de vraag wat het midden- en kleinbedrijf te wachten staat en welke gevolgen een en ander zal moeten hebben op het te voeren beleid, wil dit beleid ook in de toekomst het midden- en kleinbedrijf in al zijn geledingen ten goede komen.

NIET WINKELTJE OM-DE-HOEK

Het is van belang om met name voor al diegenen, die bij woorden als „midden- en kleinbedrijf” en „middenstand” alleen maar denken aan het winkeltje om de hoek, nog eens te onderstrepen om welk een belangrijke groep bedrijven het hier gaat en met welk een ingrijpende problematiek deze ondernemingen worden geconfronteerd. Alleen al daarom kunnen wij de lezing van deze nota aanbevelen.

Het midden- en kleinbedrijf omvat behalve de detailhandel ook sectoren als ambacht, horeca en vervoer. Meer dan 260.000 zelfstandige ondernemers verdienen hier hun al dan niet belegde boterham. Dit betekent, dat alleen al hierdoor méér dan 1 miljoen landgenoten in de meest directe zin bij de gang van zaken in het midden- en kleinbedrijf zijn betrokken.

Bedenken we voorts, dat van elke vijf Nederlanders in loondienst er bijna één in het midden- en kleinbedrijf werkzaam is en dat van elke gulden, die we als volk uitgeven, zeventien à achttien cent voor rekening komt van deze groep bedrijven, dan is het duidelijk, dat het hier zowel sociaal als economisch gezien om een belangrijke groep ondernemingen gaat. In de onlangs gepubliceerde nota van onze Tweede Kamerfractie over de positie van de kleine zelfstandige wordt dit eveneens met grote nadruk naar voren gebracht.

Ter zake van de ontwikkelingen waarmee het midden- en kleinbedrijf wordt geconfronteerd, beperkt de nota zich hoofdzakelijk tot de periode 1960-1968. Gedurende deze jaren steeg de particuliere consumptie naar volume, dat wil zeggen naar werkelijke omvang, met 62%. De investeringen, zowel die van overheid als van bedrijfsleven, namen met 100% toe. Het zal duidelijk zijn dat deze geweldige uitzetting van de bestedingen het midden- en kleinbedrijf niet ongemerkt voorbij is gegaan. maar het berust op een misverstand te menen, dat deze ontwikkelingen alleen maar goeds brachten.

De sterke welvaartstoename leidt niet alleen tot stijging van de consumptieve vraag, maar ook tot sterke verschuivingen daarbinnen. Het is immers duidelijk dat, naarmate het inkomen toeneemt, relatief een steeds kleiner deel daarvan aan zaken als brood en melk

wordt besteed. Gevolg hiervan is dat de detailhandel in levensmiddelen achterop raakt in de algemene welvaartsgroei. Niet verwonderlijk is dan ook dat in deze sector gedurende genoemde jaren bijna een op de vijf verkoopplaatsen werd gesloten of wel ongeveer 18.000 ondernemers moesten liquideren. Het is merkwaardig dat deze gevallen zo weinig de aandacht trekken. Als ergens een fabriek moet sluiten en daardoor 500 man op straat komt te staan, is dit voorpaginanieuws. Als alleen al in de voedings- en genotmiddelenbranche van de detailhandel jaarlijks meer dan 2000 zelfstandigen het rolluik definitief laten zakken, is dit hoogstens een gegeven voor de financiële pagina.

Maar er is meer. De welvaartsontwikkeling ging gepaard met sterke prijsstijgingen. Deze stijgingen lopen zowel in absolute als in relatieve zin van de verschillende goederen en diensten uiteen. Zo stegen bijvoorbeeld de kosten van schoenreparaties sterker dan de prijzen van nieuwe schoenen, met het gevolg dat men zijn schoenen minder laat repareren en sneller in de lorrmand stopt. Ook de prijsverhouding tussen een maat- en een confectiepak wijzigde zich ten gunste van het laatste. Het aantal schoenmakers is daarom sterk gedaald, het aantal kleermakers vrijwel nihil geworden.

Het behoeft verder geen betoog dat de ontwikkeling van de techniek soortgelijke gevolgen heeft gehad. Welvaartsontwikkeling en technische vooruitgang doen het ene ambacht verdwijnen en roepen het andere op, doen de grenzen tussen de verschillende branches in de detailhandel vervagen, doen geheel nieuwe branches ontstaan en miniseren weer andere.

Bij dit alles moet niet vergeten worden, de staatssecretaris wijst er zelf op in zijn inleiding, dat het steeds om mensen gaat. Mensen die veelal bewondering afdwingen omdat ze erin slagen bovengenoemde veranderingen naar hun hand te zetten en daardoor hun ondernemingen gestaag weten uit te bouwen. Mensen ook die in een aantal gevallen met krachtige en doelgerichte hulp weer in het zadel geholpen kunnen worden en zodoende in staat worden gesteld aan hun ondernemingen nieuw perspectief te geven. En tenslotte om mensen voor wie het teveel is geworden. Hier past hulp bij het sluiten van het bedrijf, zonder dat de oude dag met al te grote zorgen tegemoet behoefte te worden gezien.

De nota-Van Son geeft een belangrijk stuk informatie over een sociaal en economisch belangrijke groep bedrijven en geeft een duidelijk beeld van de snelle en vaak ingrijpende veranderingen waarmee deze ondernemingen worden geconfronteerd. Het ter zake te voeren overheidsbeleid luistert daarom nauw. Vandaar dat we, kort voor de behandeling in de Tweede Kamer, op dit centrale deel van de nota hopen terug te komen.



Minder schoenreparaties, de schoenmakers verdwijnen.

Het eerste deel is er!

En hóé! In geheel blauwlinnen band met rode en gouden bedrukking en voorzien van een geplastificeerd driekleuren-stofomslag. Inhoud: 442 bladzijden boeiende tekst en maar liefst 133 fraaie illustraties op kunstdrukpapier. Het is alleen al een genot die eens op je gemak te bekijken! Een goed begin dus, dat eveneens veel goeds voorspelt t.a.v. de nog te verschijnen delen van het vermaarde geschiedeniswerk.



DISPEREERT NIET

Twintig eeuwen historie
van de Nederlanden
door A. en H. Algra

Compleet in 5 delen, waarvan het eerste inmiddels verschenen is.

Totale omvang ca. 2.200 tekstpagina's en ca. 400 blz. illustraties op kunstdrukpapier.

Prijs bij voorintekening f 19.50 per deel. Na verschijning van deel 2 (omstreeks 15 maart a.s.) f 24.50 per deel. Met andere woorden:

U BESPAART 5 x 5.- = f 25.-

wanneer u thans intekent op dit prachtige kijk- en leesboek, dat als bron van vaderlandse historische kennis zijn weerga niet heeft. Bovendien kunt u desgewenst betalen in termijnen van

SLECHTS f 5.- PER MAAND

Laat dit dubbele voordeel u niet ontgaan: Profiteer van de lage voorintekeningprijs én van de gunstige betalingsmogelijkheid, door gebruik te maken van de bestelbon.

U kunt deze ongefrankeerd verzenden, in open envelop, met vermelding: drukwerk.

Plak dus geen postzegel; die betalen wij voor u!

Adresseer als volgt:

**Uitgeverij
T. Wever**
Antwoordnummer 5
Franeker

BESTELBON

Zend mij bij verschijning tegen voorintekeningprijs rechtstreeks/via boekhandel: *)

..... ex. A. en H. Algra: DISPEREERT NIET.
Twintig eeuwen historie van de Nederlanden.
Vierde uitgebreide druk.

Compleet in 5 gebonden delen à f 19.50.
Ik betaal elk deel onmiddellijk na ontvangst ineens/
in termijnen van f 5.- per maand. *)

Naam:

Adres:

Woonplaats:

Datum:

Handtekening:

*) Doorhalen a.u.b. wat niet bedoeld is. **N.G.**

HELDINGSTICHTINGEN

PROT. CENTRUM VOOR OPVOEDING EN ONDERWIJS

In ons paviljoen „de Arenhorst” observatiehuis voor meisjes van 14 - 18 jaar, willen wij gaarne op korte termijn aanstellen

ENKELE PAEDAGOGISCHE MEDEWERK(ST)ERS

die een taak zullen krijgen in de groepsleiding. Minimum leeftijd 22 jaar.

Opleiding: zo mogelijk Mulo of Middelbare Beroepsopleiding of daarmee gelijkwaardige opleiding.

De gelegenheid bestaat om de cursus A- en B- kinderbescherming te volgen.

Salariëring geschiedt afhankelijk van leeftijd en ervaring overeenkomstig het salarisrapport van de Ned. Federatie voor de Kinderbescherming.

Sollicitaties te richten aan de directeur van de Heldringstichtingen, Wageningenstraat 93, te Zetten.

CHRISTELIJK INTERNAAT VOOR SCHIP-PERSJEUGD „DE STUURHUT”, ten behoeve van het Voortgezet Onderwijs.

Wij kunnen nog een

leidster

gebruiken.

Taak: begeleiding en verzorging van de ons toevertrouwde jeugd en met de collega's zorgen voor een prettige huiselijke sfeer. Minimum leeftijd 21 jaar.

Sollicitaties te richten aan de directrice, mej. M. Klapwijk, Mathenesserlaan 440, Rotterdam-6. Tel. 010 - 23 62 36.



HULP EN STEUN!

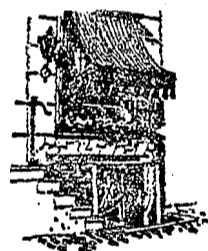
Begrippen welke in deze dagen veel gebruikt worden. In de Groesbeekse Tehuizen wordt steun verleend aan 250 personen die niet zelfstandig in de maatschappij kunnen zijn. Zij vragen om uw persoonlijke inzet.

Wilt u deze dames en heren mee helpen begeleiden, informeert u dan bij A. J. Blok, personeelsfunctionaris, Hoflaan 4 te Groesbeek, tel. (08891) 1644.



Hebt u nog geen opleiding in de verzorgende beroepen gehad, dan zorgen wij dat u de A.Z.-opleiding kunt volgen. Onze goede arbeidsvoorwaarden bespreken wij gaarne met u.

Uit! Goed voor u!



**Intiem
eetkeldertje
met
internationale
culinaire
specialiteiten**

Ook voor receptie en specialist in bruiloftparties in Franse sfeer.

„La Cave Internationale”
Herengracht 561 (hk Thorbeekplein) Amsterdam.
Telefoon 234371 (020)

Huisje huren? „Vluchtheuvel”
bellen: 08870 - 2671
Vrije weekend- en vakantie-
woningen in ARDENNEN,
EIFEL, LUXEMBURG, FRANK-
RIJK, ZWARTE WOUDE en
ZWITSERLAND. Inl. en foto's:
Houtsestraat 25, Puiflijk (Gid.)

INKOOP VAN BOEKEN

Gehele bibliotheken en kleine(re) partijen, op het gebied van theologie, filosofie en geschiedenis. Taxaties voor verzekeringen, erfenissen enz.

Boekhandel - Antiquariaat
Uitgeverij

TON BOLLAND
(beëdigd taxateur)

v.h. H. A. van Bottenburg
N.V., Prinsengracht 493,
AMSTERDAM
Telefoon 020 - 22.19.21.

„DE TOES”
volledig ingerichte 8 pers.
bungalows.
Geheel vrijstaand in rustige omgeving. Ook voor kerstvakantie, weekend- en winterverhuur. J. van Strien, Oosterend, Texel, tel. 02223-621.

OOSTERBEEK (Arnhem)

Telefoon 08307 - 3169
HOTEL „DREYEROORD”

HOTEL RESTAURANT
„HET ROODE HERT”
sinds 1595
BOVENKARSPLEIN
Tel. 02285 - 1412
Restaurant met zijn diverse specialiteiten, meest gerenommeerde wijnkelder boven het IJ. Prop. P. J. Schouten, Chevalier du Tastevin.



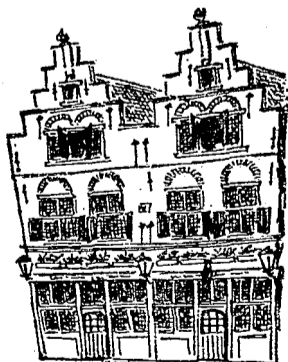
Amsterdam
(020) - 222025
Turks restaurant

Nieuw-Bosporus

Zaandijkstraat 20

Originele Turkse gerechten, gemaakt op houtskool door originele Turkse kok.
Als huisorkest, vrijdags, zaterdags en zondags het **TURKSE ORKEST MERHABA**, bekend van t.v. en grammofoonplaat. Bovendien origineel lage prijzen.
Keuken open van 12 uur v.m. tot 12 uur 's nachts.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten



„De Silveren Spiegel”

Gezellige kerstdiners in intieme oudhollandse sfeer.

Uniek voor recepties.

Beide Kerstdagen geopend.

Kattegat 4 (achter het Vrije Volk)

b.d. ronde Lutherse kerk. Tel. 246589.



In het riant gelegen Ziekenhuis SALEM te Ermelo bestaat voor enkele accurate meisjes de gelegenheid in februari 1970 te starten als

leerling- verpleegster

voor het diploma Ziekenverpleging A.

Minimum leeftijd bij aanvang van de opleiding 17 jaar en 7 maanden. Als vooropleiding is een MULO-, INAS- of daaraan gelijkgestelde opleiding noodzakelijk.

Prot. Chr. levensovertuiging.

Sollicitaties en vragen om inlichtingen te richten aan de Directrice van Ziekenhuis SALEM, Wilhelminalaan 15, Ermelo. Telefoon 03417 - 1244.

een man zoekt een vrouw, een vrouw een man...

Vele ongehuwden, of niet meer gehuwden die een huwelijkspartner zoeken, ondervinden hoe beperkt de mogelijkheden zijn om tot een persoonlijke ontmoeting te komen.

Wellicht ook U. Tot nu toe hebben het hervormde, humanistische, gereformeerde en katholieke contactbureau op betrouwbare en deskundige wijze contacten tussen ongehuwden verzorgd (± 5800 geslaagden). Deze vier instellingen hebben zich verenigd in één stichting:

Het Landelijk Centrum voor Huwelijkscontacten. Het centrum biedt dienstverlening aan alle

ongehuwden, ongeacht kerkelijke gezindte of levensbeschouwing, waarbij vanzelfsprekend met ieders wensen rekening wordt gehouden.

De werkwijze berust op:
• eigen keuze
• eigen verantwoordelijkheid
• betrouwbaarheid
• volledige geheimhouding
• contactmogelijkheden met alle ingeschrevenen (thans ± 2600).

Vraagt U eens het inlichtingenboekje, dat wij U zonder kosten en in blanco, gesloten envelop toezenden. In dit boekje zijn de werkwijze en de mogelijkheden vermeld.

LANDELIJK CENTRUM VOOR HUWELIJKSCONTACTEN
Prinsenslaan 1 (Postbus 22), De Bilt, Tel. 030 - 76 06 30

EEN HELPEND BEROEP . . .

Verpleeginrichting Dennenzicht

te Baarn

vraagt voor het verzorgen en verplegen van chronisch zieke bejaarden:

- a. Nachtzusters of hulpen
- b. Ziekenverzorgsters
- c. Verpleeghulpen
- d. Avondhulpen

min. leeftijd 16 jaar

18.00 - 22.30 uur.

Prot. Chr. beg.

Goed salaris.

Inlichtingen en sollicitaties aan de directie, Gerit v. d. Veenlaan 12-14, Baarn, tel. 02154-3109.

In het Diaconessenhuis te Meppel

kunnen worden geplaatst

leerling-verpleegsters

Sollicitanten die op 1 maart 1970 de leeftijd van 17 jaar en 7 maanden bereiken, kunnen deelnemen aan de vooropleiding die 26 januari a.s. van start gaat.

Zij dienen tevens in het bezit te zijn van een Ulo-, Inas-, A.O.L.V.- of A.V.V.II-diploma.

Salaris volgens rijksregeling.

Reiskostenvergoeding tweemaal per maand, voor zover deze kosten per keer een bedrag van f 2,50 te boven gaan.

Sollicitaties te richten aan de Besturend Zuster, Zr. A. G. Glasbergen, Hoogeveenseweg 38, Meppel.

Het HERVORMD VERPLEEGHUIS

„DILGTOORD”

Dilgtweg 3a, Haren (Gr.)

vraagt een

adjunct-directrice

in de rang van hoofd-verplegende, in het bezit van het diploma A, of een

mannelijke functionaris

in dezelfde rang.

Ruime ervaring en leidinggevende capaciteiten zijn voor deze functie onontbeerlijk.

Zij (hij) zal tevens mede belast worden met de begeleiding van onze leerling-ziekenverzorgsters.

Sollicitaties te richten aan de Directrice.

Voor het kinderkuis „NIEUW-VOORDORP” te VOORSCHOTEN wordt een ervaren

leidster

gevraagd. Voorts kunnen in diverse groepen nog

assistent leidsters

geplaatst worden.

Betrokkenen dienen meelevend lid te zijn van een der Prot. Kerken.

Sollicitaties te richten aan de directeur van de Stichting Haagse Hervormde Kindertehuizen, Scheveningseweg 78, Den Haag.

Psychiatrisch Centrum
WILLEM ARNTSZ HOEVE
Dolderseweg 164
Den Dolder

VERPLEEGSTERS WORDEN NIET GEBOREN

Mensen verplegen is mensen helpen. Mensen helpen is met mensen bezig zijn. Zeker in een psychiatrisch ziekenhuis is dat serieus werk. Je kan daar al of niet voor voelen. Je kan er al of niet geschikt voor zijn. Maar het kan nooit zo-maar-even gebeuren. Bekwaam verplegen moet geleerd worden. Daarom is er een opleiding bij het werk.

Bij ons begint die opleiding op 1 januari a.s. met een pré-klinische periode van 2 maanden. De totale opleiding duurt 3 jaar. Na afloop daarvan doe je examen voor het

DIPLOMA ZIEKENVERPLEGING B

Om mee te doen moet je 17 zijn en liefst een MULO-diploma hebben. Je wordt intern en begint met bruto salaris van f 476,- per maand + toeslag voor onregelmatige diensten.

BON

Gaarne ontvang ik schriftelijk uitvoerige inlichtingen over de opleiding voor het Staatsdiploma Ziekenverpleging B.

Naam en voornamen
..... man/vrouw
Adres
Woonplaats
Leeftijd

In het kinderkuis

„GEREFORMEERD WEESHUIS”

is een vacature voor

LEIDSTER

in de groep studerende en werkende jongens en meisjes.

Soll. van 25 jaar en ouder, met ervaring en in het bezit van dipl. Kinderbescherming A, kunnen inlichtingen krijgen bij de directeur, Westerstraat 111, ENKHUIZEN, telefoon 02280 - 2414.

BEJAARDENCENTRUM VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN in de CLASSIS HAARLEM „KENNEMERDUIN”, Herenweg 126, HEEMSTEDEN, vraagt per 1 januari 1970 een

gediplomeerd ziekenverzorgster

(extern), genegen in alle diensten mee te rouleren.
Salaris volgens normen Ned. Fed. v. Bejaardenzorg.

Soll. aan de directrice of tel. 023 - 28.75.50.

De Hervormde Vereniging

„KINDERZORG-UTRECHT”

vraagt voor Huize „ALDEGONDE” te AMERSFOORT enkele

groeps opvoeders

(IN DE RANG VAN DERDE GROEPSLEIDER).

Een aantrekkelijke functie voor hen die een werkkring en toekomst in de kinderbescherming zoeken.

Volledige opleiding voor de officiële diploma's kinderbescherming. Vijfdaagse werkweek en vier weken vakantie per jaar.

Goede salarisregeling (salaris Haeck). Algemene ontwikkeling, enige ervaring in jeugdwerk, belangstelling voor kinderbescherming en maatschappelijk werk zijn vereist.

Leeftijd 20 tot 23 jaar, ongehuwd, Prot. Chr. godsdienst.

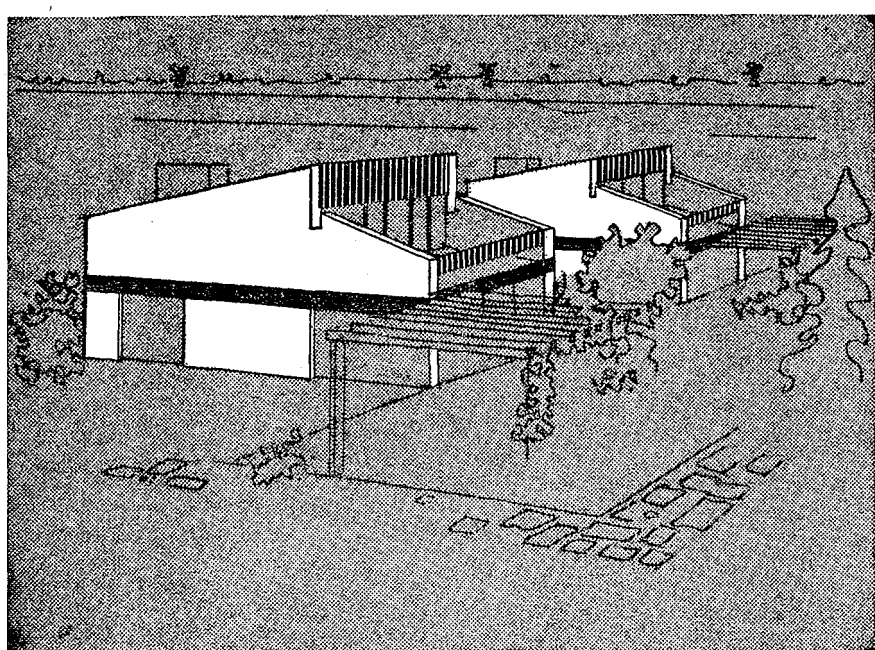
UITVOERIGE, EIGENHANDIG GESCHREVEN SOLLICITATIES MET VERMELDING VAN TENMINSTE DRIE REFERENTIEADRESSEN. RICHTEN AAN DE DIRECTEUR VAN DE VER. KINDERZORG, ARNHEMSEWEG 67 TE AMERSFOORT.

Algeheel verzorgingstehuis voor bejaarden, huize DE PAAS-EIK te Lunteren, vraagt voor spoedige indiensttreding:

- A. Verpleegster(er)
- B. Ziekenverzorgsters
- C. Bejaardenverzorgsters
- D. Bejaardenhelpsters
- E. Leerling-Bejaardenhelpsters
- F. Meisjes voor de huishouding

Sollicitaties te richten aan J. A. Kloots, Dingerlaan 2 te Lunteren, telefoon 08388 - 2402.

Te koop of te huur aangeboden: HUIZEN, FLATS, BUNGALOWS, ENZ. Te koop of te huur aangeboden: HUIZEN, FLATS, BUNGALOWS, ENZ. Te koop of te huur aangeboden: HUIZEN, FLATS, BUNGALOWS, ENZ. Te koop of te huur aangeboden:



UNIEK IN NEDERLAND

Op 15 minuten van Rotterdam geheel vrijgeleg

BUNGALOWPARK MET JACHTHAVEN

buitendijks aan de rivier gelegen tegenover molens Kinderdijk en in de directe nabijheid van groot zwembad te

KRIMPEN AAN DE LEK

Op dit terrein van 37.000 m2 bouwen wij voor de verkoop uitsluitend

37 STUKS MODERNE BUNGALOWS

waarvan reeds 10 bewoond en nog een beperkt aantal te koop. De bungalows zijn ontworpen door A. Fokke van Duyn, architect B.N.A., en hebben 3, 4, 5 en 6 slaapkamers. Prijzen v.a. f 150.000,— v.o.n. incl. B.T.W. Oppervlakte woonkamers met open keuken 60 m2 en 98 m2; grondoppervlakte van 700 m2 tot 1760 m2; hypotheek beschikbaar; geen makelaarskosten.

Geheel vrijblijvende inlichtingen en bezichtiging van de modelwoning op het bouwterrein nabij de watertoren, zaterdag 13 december van 2 uur n.m. tot 4 uur n.m. en iedere werkdag van 4 tot 5 uur of na telefonische afspraak.

N.V. BOUW- EN AANNEMINGSBEDRIJF

Lekkerkerk, tel. (01805) 806
b.g.g. (01825) 234.

**de vos &
van der lecq**

LEIDSCHENDAM

6 km uit het centrum van Den Haag worden gebouwd in de villawijk „De Zijde” aan de Patrijslaan

luxe drive-in woningen

met c.v.-aardgas en warmwatervoorziening; deze huizen zijn bijzonder gunstig gesitueerd en bevatten:

parterre: vestibule, hal, bergkamer, toilet, tuinkamer en garage.

1e etage: woon/eetkamer 45 m2 met parket en open haard, keuken 240 x 412, 2 balkons.

2e etage: 4 slaapkamers, badkamer met ligbad, wasbak en 2e toilet, balkon. Vloertegels in vestibule, bergkamer, keuken en badkamer, rode plavuizen in toilet en tuinkamer, riante ligging in parkstrook, geen achterburen, achtertuin op het zuiden, vrije vestiging.

Prijzen, incl. B.T.W., vanaf f 119.000 v.o.n.

Inlichtingen en documentatie:

van ruysdaellaan 2
leidschendam
tel. (01761) 7941*



TE KOOP
20 BOERDERIJEN
klein en groot, in prov. Gelderl., Drente, Ov.
BUNGALOW
op de Veluwe, met bedrijfsruimte.
VILLA te Apeldoorn
DIVERSE WOONHUIZEN
Inl.:
Ass. en Bemiddelingskantoor O.G. E. J. BRINK
v. Haersma de Withlaan 13, Apeldoorn. Tel. 05760-11021.



ZEER SPECIALE AANBIEDING

HERMAN NELSON VOLAUTOMATISCHE OLIEGESTOOKTE

HETELUCHTKACHELS

Cap. 120.000 kcal.
Prijs: van f 5.200,— nu voor f 3.000,— exclusief B.T.W.
Voorraad beperkt.
Goedgekeurd door brandverzekering en arbeidsinspecties. Ook voor garages.
's Zomers geschikt voor air-conditioning.

J. H. VAN DRIESTEN N.V.

VEENDAM - TELEFOON 05987 - 4210 - 4973.

Te koop gevraagd en aangeboden

BOERDERIJEN

ook voor recreatie

Bedrijfspannen met of zonder bedrijf, woon- en winkelhuizen, boomgaarden, industriegronden, enz.
In provincies Utrecht, Gelderland, Zuid-Holland inclusief Betuwe-gebied.

Meerdere zeer bijzondere aanbiedingen

Vrije vestiging gegarandeerd

Makelaar en taxateur sinds 1932

W. M. BOS

HOFSTRAAT 7, POSTBUS 11, MONTFOORT,
TELEFOON 03484 - 409

TE HUUR IN ENSCHEDE

J. J. van Deinselaan/Atletenstraat

Zeer comfortabele en riant gelegen

portiekflats

Deze flats zijn verdeeld over vier woonlagen. Van een lift voorziene trappenhuisen geven toegang tot telkens acht woningen. Zeer ruime hal, woonkamer, eetkamer - keuken, drie slaapkamers, badkamer met ligbad en berging in souterrain. De woningen zijn voorzien van centrale verwarming. Huurprijzen vanaf f 230,— per maand excl. stook- en servicekosten. Een prospectus met tekening en omschrijving zenden wij u op aanvraag gaarne toe.

Verhuur: N.V. Makelaarskantoor

H. H. SNELDER

makelaars o.g. — Leden N.B.M.

Enschede, Langestraat 19, telefoon 05420 - 16363

Muurcoating-Leende

Laat uw buiten- en binnenmuren van uw huis, villa, bungalow, hotel of fabriek coaten in elke kleur met 10 jaar garantie. Het waterdicht maken van kelders en muren met blijvende garantie.

Het aanbrengen van wandbekleding o.a.: edelpleister sierpleister en grand

Kom vrijblijvend bij ons kijken of bel even en wij komen met monsters bij u.

Muurcoating-Leende

EKSTERLAAN 10
TELEFOON 04906 - 787 - 484

VELUWE - TE KOOP EDE KLEINERE BUNGALOWS

- UITSTEKEND GESCHIKT VOOR OUDERE ECHTPAREN OF ALLEENSTAANDEN
- IND.: WOONKAMER, 2 SLAAPKAMERS, KEUKEN, DOUCHE EN BERGINC.
- CENTRALE VERWARMING (GAS)
- NABIJ DE BOSSEN, WINKELS EN BUSHALTE
- KOOPSOMMEN VANAF f 51.450 INCL. BTW EN MAKELAARSCOUTAGE.

Inlichtingen worden u gaarne verstrekt door het Makelaarskantoor in onroerende goederen C. W. VELDHUIZEN, Obrechtlaan 34, EDE, telefoon 08380 - 14847.

Vraagt geheel vrijblijvend onze WONINGGIDS van EDE, BENNEKOM en LUNTEREN e.o.

Te koop:

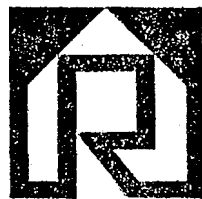
Landelijk gelegen

BUNGALOWS IN TWENTE

met grote tuin.
Luxeus uitgevoerd.
Prijzen vanaf f 75.000,—

Inlichtingen: **MAKELAARS-KANTOOR J. A. M. ROETGERINK** Deldensestraat 27, GOOR

Telefoon no. 05470 - 2551
Makelaar o.g. - Beëdigd taxateur Lid N.B.M.



ZEELAND

Unieke aanbieding

Binnenkort beginnen wij met de bouw van

UNIEKE BUNGALOWS

MET GARAGE

in verschillende gemeenten in de omgeving van Goes, voor

**PRIJZEN VAN f 46.500.-
INCL. B.T.W.**

Door ons efficiënt bouwen zijn wij in staat deze bungalows met garage voor een fantastisch lage prijs te bouwen.

Kortom een werkelijk 100 % bungalow gebouwd met klasse-materialen en luxe, zoals:

**OPEN HAARDVUUR IN WOONKAMER
COMPLETE CENTRALE VERWARMING**

Veel tegelwerk in hall, gang, keuken, douche of badkamer en toilet.

Ruime financiering is bij ons mogelijk, zelfs tot 100 %, bij een voldoende inkomen. Eventueel kunnen wij in ons rayon bouwen op uw eigen bouwgrond naar uw wensen.

**BOUW- EN EXPLOITATIE-ONDERNEMING
„REIMERSWAAL”**

Terwelstraat 14, Goes - Telefoon 01100 - 8891

LEUSDEN MONTFOORT AMEIDE

Geheel vrijblijvend verstrekken wij u inlichtingen omtrent de series te bouwen

PREMIE- WONINGEN

in deze gemeenten.

Tevens volledige voorlichting omtrent de meest gunstige financierings-mogelijkheden.

WONINGSTICHTING CENTRAAL NEDERLAND

PRINSESSENWEG 1

VREESWIJK

TELEFOON 03470 - 9577 - 9568

Wilt u rustig en voordelig wonen

In onderstaande plaatsen in GELDERLAND en OVERIJSEL kunnen wij u te koop aanbieden: te bouwen of in aanbouw zijnde

PREMIE WONINGEN?

t.w.: HAAKSBERGEN, ZETTEN, GENDRINGEN, ANGERLOGIESBEEK, GENDT, DIDAM, OLDENZAAL, BRUMMEN, BORCULO, RUURLO, HENGELO Gld., ZELHEM, NEEDE, MARKELO, 's-HEERENBERG, VORDEN, ZEDDAM - 's-HEERENBERG en diverse andere gemeenten.

De prijzen zijn vanaf f 48.000.- v.o.n.

OP DEZE WONINGEN WORDT HOGE
RIJKSSUBSIDIE VERSTREKT

VRAAGT VRIJBLIJVEND ONZE WONINGLIJSTEN

Telefonische en schriftelijke inlichtingen worden u
gaarne verstrekt door:

Makelaarskantoor F. JANSEN

DR. HUBERNOODTSTRAAT 7 - DOETINCHEM

TELEFOON 08340 - 4660 en 3952

b.g.g. 08340 - 5653

ONBEZORGD wonen

goed VERZORGD wonen in

Coöp. VERZORGINGSFLAT

'De Stadsfenne' U.A. te Sneek!

Vanaf heden kunt u inschrijven voor deze in aanbouw zijnde riante verzorgingsflats. In totaal komen beschikbaar 150 flats van verschillende grootte en types; namelijk 1-, 2- en 3-persoons woningen vanaf f 28.960,- in verschillende prijsklassen. Hypotheek beschikbaar!

IN DEZE VERZOR- GINGSFLATS ZIJN ONDERGEBRACHT

- Centraal winkel
- Bankfiliaal
- Kapsalon
- Pedicure
- Logeerkamers
- Bibliotheek
- Biljartzaal
- Recreatiezaal
- Televisiezaal met kleuren-tv

UITGEBREIDE VERZORGING

- Warme maaltijden met keuzemenu op eigen kamer
- Hulp in de huishouding
- Zusterhulp en verpleging door gediplomeerde verpleegsters (dag en nacht aanwezig)
- Verwarming
- Elektriciteit en waterleiding
- Omroepsysteem

Bijdrage per maand voor deze verzorging is voorlopig vastgesteld op f 140,- tot f 345,-, plus f 80,- per persoon.

- Aantrekkelijk gesitueerd in een nieuw natuur- en waterrijk stadsdeel
- Uniek uitzicht (Sneekermeer)
- Dicht bij Burg. de Hooppark en jachthaven
- Zonneterras
- Ruime parkeergelegenheid

Inlichting en prospectus worden verstrekt door:

Makelaarskantoor

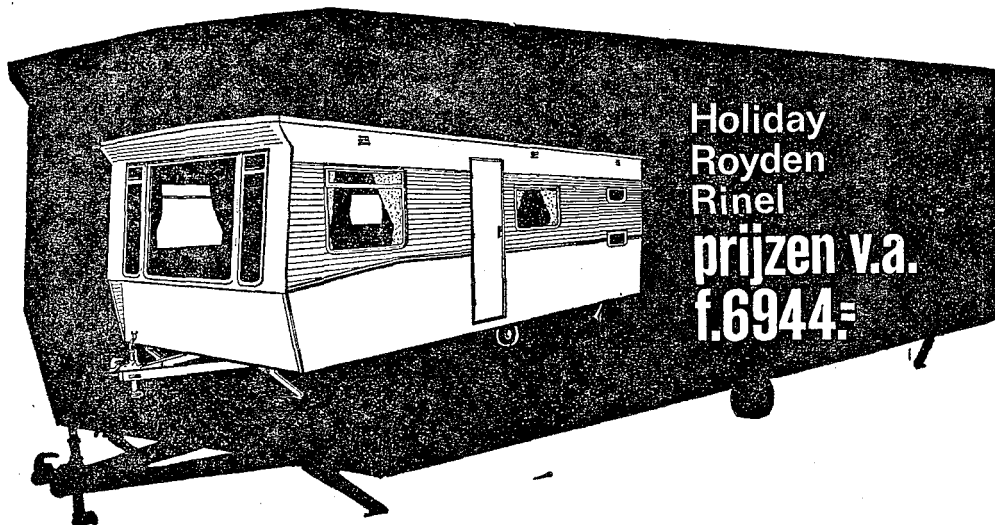
BOS EN WIND

WESTERSINGEL 35 - SNEEK - TELEFOON 05150 - 3785

„Bos en Wind... de sleutel tot uw huis!”

CARAVAN~ SHOW

Bezoekt vrijblijvend eens
onze permanente expositie op
ons showterrein Zwier
Regelinkstraat 21 te Oudewater

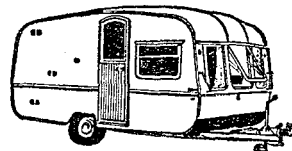


Holiday
Royden
Rinel
prijzen v.a.
f.6944=

stacaravans



Adria
Royden
Sovereign
prijzen v.a.
f. 2968=



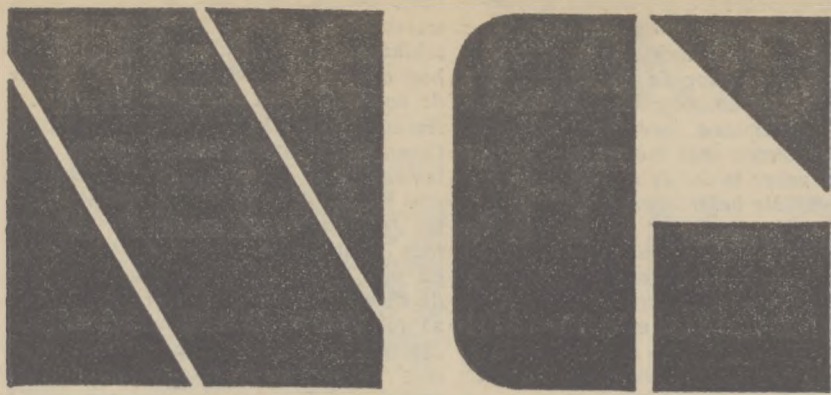
tourcaravans

HAGE N.V.



SHOWTERREIN: ZWIER REGELINKSTRAAT 21,
OUDEWATER, TELEFOON 03486/1447.
Elke dag geopend van 9.00-18.00 uur. (Zondag van 14.00-17.00)

HAGE — FABRIKANT VAN DE BEKENDE SAFARI TENTEN EN BUNGALOWS
FABRIEK: KAPELLESTRAAT 39 OUDEWATER TEL. 03486-1406 (NA 18.00 UUR TEL. 03486-1447).



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang - nr. 49 50

20 december 1969

ONRUST IN DE CULTURELE SECTOR

Het cultuurbeleid van een kabinet is niet een van de makkelijkste opgaven. Minister Klompé, die met name deze sector onder haar hoede heeft, kan daar zeker van mee praten. Bij de begrotingsbehandeling van CRM heeft zij het dan ook niet zó gemakkelijk gehad. De Kamer was op een groot aantal punten kritisch ingesteld. De muziekscholen, het bejaardenbeleid, de radio- en televisie-aangelegenheden, de wijze waarop het zo belangrijke overleg gevoerd wordt tussen de minister (en haar ministerie) en het particulier initiatief zijn daar voorbeelden van.

Er was ook het vraagstuk van de pers. De, wat men noemt, neutrale bladen worden sterker, zowel in financieel opzicht als wat het aantal abonnees betreft. Fusies tussen deze bladen versterken deze positie. Als het gaat om richtinggevende kranten — Het Vrije Volk is daarvan een voorbeeld — moet worden geconstateerd, dat deze kranten afkalven in financieel opzicht zowel wat betreft het abonnee-aantal. Moet de overheid hier wat aan doen? En zo ja, op welke wijze? Moeten de richtinggevende dagbladen misschien ook zelf de hand in eigen boezem steken, om na te gaan wat er moet gebeuren om de band met de eigen lezerskring te verbeteren? De financiële hulp, die voorheen werd gegeven, uit de opbrengsten van de radio- en televisiereclame heeft anders gewerkt dan men gedacht heeft. De rijke kranten werden daardoor nog rijker. De Kamer kon niet veel meer doen op dit ogenblik, dan deze ontwikkeling bezorgd te constateren. De pers komt overigens op een ander moment nog aan de orde.

SPANNINGEN

Het probleem van de onrust in de culturele sector, met name in de kunstsector, is in de Kamer evenmin ontweken. Het vraagstuk van de subsidiëring van allerlei uitingen van kunst is ook aan de orde gesteld. Ook door de A.R. fractie. De heer G. A. Kieft oordeelde, dat de spanningen die er zijn tussen het bestaande en de omvorming naar het gewenste, geladen zijn. Het feit, dat die spanningen er zijn is

op zichzelf een goede zaak. Het bewijst immers, dat mens en maatschappij weer worstelen met de oude vraag: Hoe vinden wij opnieuw de nodige ruimte waardoor de mens in vrijheid God en zijn naaste kan dienen in de situatie van nu met het oog duidelijk op de toekomst gericht.

De A.R. woordvoerder meende, dat het een normale zaak is dat er met die spanningen ontsparingen te verwachten zijn. Maar men moet wel op zijn hoede zijn, ook bij het kabinetsbeleid en bij het ministerieel beleid.

Als die spanningen — aldus de heer Kieft — zich echter ontladen in een richting van onverdraagzaamheid, dan zit men op de verkeerde weg. Als men er bij acties vanuit gaat, dat alles geoorloofd is om het doel te bereiken, moet men wel beseffen, dat op zichzelf acceptabele achtergronden, méér dan ongelooftwaardig worden. Als er sprake is van een wil tot ongebreidelde vrijheid op cultureel terrein zal men er wel mee moeten rekenen, dat die vrijheid niet in normloosheid mag verkeren. Als de rage van geweld soms tot sadisme wordt zullen alle instanties, die verantwoordelijk zijn voor het publiekelijk brengen van cultuuruitingen zich hiervan moeten distancieren.

OVERHEID

In dat verband was de heer Kieft van oordeel, dat wat de waardering van de kunstuitingen betreft, vooreerst duidelijk is dat de overheid geregeld een bepaalde waardering tot uitdrukking brengt, door prijzen toe te zeggen of beurzen te verlenen. Hierbij moet de overheid zich verlaten op deskundigen en niet op eenzijdig samengestelde commissies. In een land met een geestelijk zó uiteenlopende bevolking als Nederland met zoveel artistieke aspiraties, moet vaststaan, dat de overheid zich niet uitspreekt over de strekking van de betreffende kunstvoortbrengselen in welke sector dan ook.

Maar anderzijds is het wel zo, dat datgene, wat kennelijk slechts andersdenkenden poogt te kwetsen, of wat indruist tegen de diepste levensovertuiging van de overheidspersonen, die verantwoordelijk zijn voor de prijzen en de beurzen, niet voor een eerbetoon het zij slechts voor één eerbetoon, maar dan onder geuit voorbehoud) in aanmerking komt.

Aan de taak van de overheid, of ook de persoonlijke overtuiging van de overheidspersoon wordt anders te kort gedaan, als het gaat om de voor hen geldende goddelijke norm.

MINISTER

De minister heeft dit zeer belangrijke punt uit haar cultuurbeleid niet onbe-



G. A. Kieft

sproken gelaten. Zij was in dit opzicht, evenals de heer Kieft, positief ingesteld. Haar standpunt hield in dat uitingen in literatuur, beeldende kunst en in radio en televisie niet bij voorbaat niet schokkend of soms ook kwetsend mogen zijn. Het is eenvoudig een onmogelijkheid deze norm te hanteren. Er zullen altijd groepen zijn die zich geschokt of gekwetst voelen. Ter wille van de weerbaarheid van ons volk moet dit wel worden geaccepteerd.

Wanneer een overheid een tijdschrift of een toneelgezelschap subsidieert en wanneer daarin duidelijk een „misser” voorkomt is dat nog geen reden de subsidie in te trekken. Waarbij het iets anders is, dat men geen subsidie geeft voor een activiteit, een gezelschap, een groep of wat dan ook, die zich doelbewust richt op het omverhalen van wat in onze samenleving de essentie voor de menselijke waardigheid is.

De minister vroeg hierbij begrip voor het feit, dat ook een minister, als zij een „uitspraak” doet — hoewel verantwoordelijk — toch ook fouten kan maken en menselijk kan falen.

Wij menen dat het goed was dat in de Tweede Kamer deze bijzondere moeilijke maar ook belangrijke zaak in het openbaar aan de orde is geweest, waarbij de A.R. fractie een duidelijk standpunt heeft ingenomen.

IN DIT NUMMER

schrijft dr. C. Boertien op pagina 2 over een knorrig Europees parlement.

Wat de Tweede Kamer deze week en vorige week deed en de antwoorden, die bewindslieden gaven op vragen van Kamerleden, kunt u lezen op pag. 3, 4 en 10.

Op pagina 5 wordt, zij het verkort, weergegeven wat dr. W. P. Berghuis, voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie, heeft gezegd bij de Algemene Beschouwingen verleden week dinsdag.

Het C.N.V. heeft een pensioenplan. De verbondssecretaris van het C.N.V. de heer L. de Graaf vertelt in een gesprek dat wij met hem hadden, hier iets meer over, zie pag. 6 en 7.

Mej. J. van Leeuwen heeft tijdens de begrotingsbehandeling van C.R.M. namens de A.R. Tweede Kamerfractie over het bejaardenbeleid belangrijke dingen gezegd, zie pag. 9. In de motie, die op pag. 9 is afgedrukt is tot onze spijt een punt vergeten. Bij de punten die verwerkt moeten worden in een nationaal beleidsplan voor bejaarden behoort nog te worden gelezen:

— een prognose van de uitgaven, die hiermede zullen zijn gemoeid.

Op pagina 11 tenslotte staat een eerste artikel over Zwakzinnigheid en zwakzinnigenzorg van de hand van de heer D. W. Dondorp.

**GEURT'S
CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD**

De fijnste fruitprodukten uit de
Betuwse boomgaarden
Vraagt uw winkelier ons merk: JAMS,
APPELMOES, VRUCHTEN OP SAP, etc.

EEN KNORRIG PARLEMENT

EUROPEES NIEUWS - DOOR DR. C. BOERTIEN

Als een nationaal parlement, bijvoorbeeld het Nederlandse, een grief heeft tegen een bepaald onderdeel van het beleid van de regering, zal het proberen, dat beleid om te buigen. Voor zo'n poging staan nationaal verschillende mogelijkheden open. Als de regering een wetsontwerp indient, dat op onderdelen het parlement niet bevalt, heeft zo'n parlement de mogelijkheid het ontwerp te amenderen. Als het amendement niet onaanvaardbaar is voor de regering (niet zo erg vaak is dat het geval) slaagt het parlement er vaak in het wetsontwerp in zijn geest veranderd te krijgen. Zo'n amendement maakt deel uit van de wetgeving en is dus nadat de wet in het Staatsblad is gekomen, recht geworden.

Als nu het Europese Parlement een soortgelijke bevoegdheid had, zou het dus mogelijk zijn in de ontwerpen voor verordeningen, richtlijnen en begrotingen, wijzigingen aan te brengen die nadat ze aangenomen zijn, deel zouden worden van het geldende Europese recht.

Maar zo mooi zijn de zaken in Europa (nog) niet geregeld. Tot op vandaag zijn de bevoegdheden van dat parlement nogal beperkt, om het zacht uit te drukken. Zijn voornaamste bevoegdheid ligt eigenlijk op het terrein van „adviseren” in plaats van op het terrein van „mede-wetgeven”. Met andere woorden: het parlement kan rustig allerlei amendementen in richtlijnen, verordeningen en begrotingen aannemen, maar de Raad van Ministers (het orgaan dat uiteindelijk de beslissing neemt) is niet geboden, om die amendementen te respecteren.

NAAR HUIS STUREN

De enige reële bevoegdheid die het parlement heeft is een paardemiddel. Het parlement kan namelijk de Europese Commissie naar huis sturen. Wat betekent dat?

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:
Dr. Kuiperstr. 3, 's-Gravenhage, tel. (070) - 183960, giro 89673.

Abonnementsprijs:
f 7,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te 's-Gravenhage.

Studentenabonnement:
f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.

Het parlement kan een motie van wantrouwen aanemen, gericht tegen de Europese Commissie. Geschiedt dat, dan moet de Commissie heengaan. Om aangenomen te worden moet meer dan de helft van de zittende parlementsleden voor de motie zijn. Het is dus niet voldoende als de meerderheid van de aanwezige leden voor zo'n motie is.

Het is duidelijk dat zo'n motie van wantrouwen een paardemiddel is. Immers: Men kan niet één lid van de Commissie wegsturen, nee, een motie van wantrouwen is altijd tegen de gehele Commissie gericht. Men kan dus ontevreden zijn over het werk van één van de leden van de Europese Commissie en van mening zijn, dat hij dus heen moet gaan, maar men kan dat slechts bereiken door de gehele commissie weg te sturen.

PAARDEMIDDEL

In de tweede plaats is het een paardemiddel, omdat het parlement niet in de

MOTIE GOUDZWAARD AANGENOMEN

DE begroting van Economische Zaken is na behandeling van nogal wat moties uiteindelijk aangenomen. We vermelden, na wat we over deze begrotingsbehandeling al in N.G. van 6 december hebben bericht, nog even kort de aangenomen moties.

Daar was dan allereerst de fusie-motie van Goudzwaard en Nelissen (K.V.P.). Zij is op verzoek van de oppositie aangevuld: het college moet nu bij wet worden ingesteld.

Minister De Blok had verklaard de grondgedachte van de motie te onderschrijven; hij stond nog wel aan te kijken tegen de uitwerking ervan. En bovendien lag daar dan nog de adviesaanvraag aan de S.E.R.

In tweede termijn onderstreepte drs. Goudzwaard nog eens de noodzaak dat het college in staat moet zijn alle essentiële informatie te krijgen. In dit licht moet vooral de verschijningsplicht gezien worden en de wettelijke regeling.

De reactie van de C.H. was zonder meer teleurstellend: de meerderheid van de fractie (uitgezonderd de heren Bos, Kikkert en Schuring) wilden wachten op

hand heeft, welke Commissie de weggestuurde zal opvolgen. Immers: De Commissie wordt niet door het parlement benoemd, maar door de Lid-Staten, in onderlinge overeenstemming. Als men dus de Commissie heenstuurt, moet men goed weten wat men doet, omdat men niet zeker is dat er een Commissie terug komt die beter haar taak zal vervullen.

Tóch kan er een moment komen dat dergelijke argumenten tegen een motie van wantrouwen minder zwaar wegen dan de argumenten die er vóór pleiten. Ervóór pleit, dat door het aannemen van een motie van wantrouwen het parlement laat zien dat het over een zeer zwaar middel beschikt om zijn wil op te leggen aan een van de centrale instellingen van de gemeenschap.

Men behoeft namelijk nog niet direct de motie aan te nemen, om er toch als politiek strijdmiddel mee te kunnen werken. Denkbaar is dat men, om zijn wil door te zetten, een motie van wantrouwen indient en aankondigt, met het stemmen over de motie te wachten tot een bepaalde gebeurtenis (b.v. de beslissing over een bepaald voorstel) heeft plaatsgehad. Men kan ook, op grond van de overweging, dat uiteindelijk een beslissing is genomen die de instemming van het parlement heeft, de motie dan weer terugnemen.

Over het politieke gebruik van de motie van wantrouwen is eigenlijk nooit erg veel gesproken in het openbaar. Europese Parlementariërs fantaseren wel eens onderling over die mogelijkheid, maar bij debatten speelt ze eigenlijk geen rol.

KNORRIG

Toen hadden we een plenaire vergadering van het parlement waar enkele malen sprake was van de mogelijkheid van een dergelijke motie van wantrouwen. Het parlement wordt het moe, dat telkens weer de Commissie op haar retour gaat tegenover de Raad van Ministers. Bij verschillende gelegenheden

de S.E.R. en de interdepartementale werkgroep. De liberalen (Joekes) hadden de motie onrijp genoemd. Dhr. H. van den Doel (P.v.d.A.) was de enige socialist die tegen stemde.

De motie werd uiteindelijk met 87 tegen 26 stemmen aangenomen. De motie Engels-Goudzwaard was ook een belangrijke: de premie voor bedrijfsuitbreidingen wordt voor het noorden niet tot 10% verlaagd, maar blijft 15%.

De socialist Wierenga wilde dezelfde uitzondering voor Helmond; hij kreeg het erdoor, dankzij de steun van negen Brabantse K.V.P.-ers. De overige leden van de regeringsfracties stemden tegen.

De aanpassing van de rente-overbruggingsregeling voor de scheepsbouw aan de gestegen markttrente (motie Nelissen) is ook aanvaard.

De heer W. Scholten (C.H.U.) kreeg de meerderheid van de kamer achter zich bij zijn motie voor een vrijere prijszetting van een aantal broodsoorten (vooral gesneden en verpakt brood). Dit alles zou een „redelijke rentabiliteit” in het bakkersbedrijf mogelijk moeten maken. P.v.d.A., D'66, P.S.P., C.P.N. en de groep-Aarden stemden tegen omdat ze bang waren voor een te grote prijsstijging.

Behalve de motie Wierenga over Helmond zijn nog twee moties, die de oppositie heeft ingebracht aangenomen. Dezelfde socialist kreeg erdoor dat spoedig een nota over de herstructurering van oostelijk Groningen van het ministerie zou moeten komen.

De socialist Oele tenslotte verkreeg de kamermeerderheid met zijn motie waarin om concrete hulp wordt gevraagd voor de gedupeerde brandstoffenhandel.



heeft vorige week het parlement laten weten dat 't over een politiek middel beschikt dat tot uitdrukking kan brengen hoe ontevreden het parlement is over de voortgang van de werkzaamheden. Natuurlijk prikkelde dat de Europese Commissie. Tegenover een knorrig parlement stond dan ook zo nu en dan een niet minder knorrig Commissie. Voorzitter Jean Rey schoot enorm uit zijn slof toen Westerterp (K.V.P., in Straatsburg lid van de Chr. Democratische fractie) de Europese Commissie verweet, dat zij zo nu en dan afzakte tot het niveau van „secretariaat van de Raad van Ministers”. Furieus reageerde Jean Rey. Het was kostelijk om te zien hoe een politicus die geprikt wordt plotseling dingen gaat zeggen die belangwekkend zijn.

Een ietwat komische noot was, dat de dag daarop, toen we een groot debat hadden over allerlei interessante juridische zaken, de heer Von der Groeben, een collega van Jean Rey, uit eigen beweging opmerkte, dat de feitelijke ontwikkeling in de gemeenschappen is, dat het initiatief-recht van de Europese Commissie wordt uitgehold, doordat de ambtenaren van de Raad zich in een vroeg stadium al met de initiatieven bemoeien, zodat er eigenlijk van een echt initiatief van de Commissie geen sprake meer is in vele gevallen. Zou hij die zin wel hebben besproken met zijn voorzitter? Ik denk van niet, want hij verschaft de critici uit het parlement prachtig bewijsmateriaal voor de stelling dat de Europese Commissie zo nu en dan wel met zich laat sullen door de Raad van Ministers.

Het laatste woord over deze ontwikkelingen zal wél niet gezegd zijn. Nu we de komende maanden veel zaken zullen moeten bespreken in verband met de overgang naar de definitieve fase, zal niet alleen van het Europese Parlement maar ook van de Europese Commissie veel worden verwacht. Laten we hopen dat het zó loopt, dat het Parlement het paardemiddel niet hoeft te gebruiken.

VOORZITTERS TWEË WERKGROEPEN EN PARTIJ CONFERENTIE AANGEWENZEN

In de vergadering van het Centraal Comité van de A.R.P. van 12 december 1969 zijn de voorzitters van een twaalf werkgroepen aangewezen.

Als voorzitter van de werkgroep staatsrechtelijke vernieuwing zal optreden prof. mr. A. M. Donner; als vice-voorzitter mr. J. H. Prins.

De werkgroep zal zich bezighouden met het rapport van de commissie-duidelijkheid van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. in samenhang met de verschenen rapporten van de Staatscommissie. Op 17 april 1970 zal over deze problematiek een openbare partijconferentie worden gehouden. Als voorzitter van de bezinningscommissie is aangewezen de heer J. Smallembroek.

Deze werkgroep zal zich bezighouden met de betekenis van het Evangelie voor het politieke handelen. De A.R.P. zal op 13 en 14 februari 1970 een openbare brede partijconferentie beleggen in verband met de voorbereiding van het Program van Actie. Deze conferentie zal worden geleid door drs. J. de Koning, lid van het moderamen van de A.R.P.

*** Sociaal
huurrecht

De liberale minister van Justitie heeft een goed wetsontwerp ingediend. In een groot aantal gebieden was reeds vroeger overgegaan tot een vrijer regime op het stuk van huurprijsregeling en huurbescherming overeenkomstig de bestaande huur (beschermings)-wet. De heer Aantjes had er o.a. reeds langer op gewezen dat — hoe zeer ook in beginsel de liberalisatie van huren een redelijke zaak is — er een „gat” ontstond. Immers men moest in die situatie terugvallen op de bestaande huren verhuurbepalingen van het burgerlijk wetboek. En die bepalingen van 1838 waren totaal verouderd!

In 5 nieuwe artikelen wordt nu vastgelegd wat zal moeten gelden in de situatie die ontstaat als een overeenkomst van huur en verhuur van een woning eindigt. Voor eerst zal een schriftelijke opzegging steeds nodig zijn. Terecht: de huurder moet tijdig gewaarschuwd worden als het om de huur van woonruimte gaat. Voor huurder en verhuurder wordt een dwingendrechtelijke minimum opzegtermijn voorgeschreven.

Vervolgens kunnen bijzondere omstandigheden van de persoon van de huurder of diens gezin redenen zijn die de rechter tot de beslissing noodzakelijk de opgezegde huur te verlengen.

Die verlenging door de rechter is niet aan de eindtermijn gebonden.

Naar onze eerste indruk betekent het betreffende wetsontwerp een sterke verbetering bij de huidige situatie.

*** Pensioen
werknemers

Het moeilijke vraagstuk van pensioenen voor niet ambtenaren komt van stap tot stap wat dichterbij een aanvaardbare oplossing. De vakbeweging, de levensverzekeringsmaatschappij en de bestaande bedrijfspensioenfondsen houden zich — voorzover wij geïnformeerd zijn, nog elk afzonderlijk — daarmee diepgaand bezig.

Dat is een goede zaak.

Ook de overheid, die de grondslag legde voor een bodempensioenvoorziening in de vorm van de A.O.W., heeft met dit vraagstuk te maken.

Er is op dit moment nog niet een oplossing uit de bus gekomen waarmee „een ieder” zich kan verenigen. Maar bouwstenen zijn toch in voldoende mate bijeen gegaard om in een gezamenlijk overleg tot een aanvaardbare oplossing te geraken.

De tijd wordt zagezien rijp om een (staats)commissie in het leven te roepen teneinde die oplossing voor te bereiden.

Het zou daarna mogelijk moeten zijn vóór of bij de komende kabinetsformatie ook tot een politieke beslissing te geraken.

De praktijk van vandaag toont aan, dat een begin van incidentele oplossingen mogelijk wordt, nu onlangs ook voor het personeel van de DAF te Eindhoven een verbetering is gerealiseerd.

*** Hier staan wij -
wij kunnen ook
anders

Na de rede van de heer Van Mierlo van D'66 weten wij waar we aan toe zijn. Men heeft in die kringen geen haast meer met de duidelijkheid.

In het voorjaar zal wel een congres worden gehouden over uitgangspunten — eindelijk, overigens, — maar het bestuur van D'66 kon of wilde op zo korte termijn zich niet binden aan het uitbrengen van een concreet rapport op dit punt.

Een tweede uitspraak van deze partij betreft het gemak waarmee zij zich uitsprak over de toekomst. Typisch pragmatisch en luchthartig.

Als er n.l. in 1971 geen kabinet uit de bus kan komen met een progressief program, welnu een zakenkabinet of zelfs een minderheidskabinet is ons ook goed.

VERSIMPELING VAN DE POLITIEK

DOOR H. ALGRA

DE A.R.P. heeft zich voortdurend bezig gehouden met bezinning over de grote politieke tegenstellingen in Nederland en in het buitenland.

En zij heeft daarbij vaak getracht, niet bij de symptomen te blijven staan, maar te onderzoeken „wat er achter zit”. In de zomer van 1933 hield prof. mr. A. Anema een referaat op de wetenschappelijke samenkomst van de Vrije Universiteit, die in Assen werd gehouden, een referaat over *De Italiaans-fascistische staatsleer*. Dit is een van de beste voorbeelden van wat ik bedoel. Het is een blootleggen van de wortels, van fascistische, maar het is een blootleggen van de wortels, van waaruit van waaruit dit gewas opkomt.

Natuurlijk kunnen wij anderen zo alleen maar onderzoeken en beoordelen, als wij zelf klaarheid hebben omtrent de fundamenten van het eigen politieke huis. In de ARP gaat het altijd in sterke mate om de christelijke, de bijbels gefundeerde opvatting van gezag en vrijheid. Als iemand, sprekende over het gezag, verklaart, dat hij in zijn theorie over het gezag met Romeinen XIII niet uit de voeten kan, of als een ander meent, dat de overheid niet het recht heeft, b.v. tot bescherming van de jeugd, paal en perk te stellen aan losbandigheden, omdat dan de vrijheid in het gedrang zou komen, dan bewijst zulks, dat het meer nut kan hebben, om te streven naar een fundering van eigen beginselen, voorzover die er nog zijn, dan om de staf te breken over andere partijen.

Voortdurend is in discussie onze verhouding tot liberalen en socialisten. Bij sommigen is daarbij het adagium „lood om oud ijzer” (een term, die in dit verband niet van minister Roolvink afkomstig is) het summum van politieke onwijsheid. Maar alleen bij hen, die een duidelijke voorkeur hebben voor de socialisten boven de liberalen.

Maar om dat gemakkelijke voor elkaar te krijgen, is het dienstig, de zaak wat te versimpelen. Dan maakt men van de liberalen op een uiterst goedkope en oppervlakkige manier de partij van de gezeten burgers, van de bourgeoisie, die zich politiek alleen of in hoofdzaak manifesteert in een hardnekkig streven naar belastingverlaging, van welke verlaging men zelf een onveranderlijke afkeer heeft. En dan bevindt men zich in het gezelschap van de socialisten, die ook geen belastingverlaging willen en is het verhaal gauw uit.

Maar het is dan ook erg oppervlakkig. Vooreerst wat betreft die belastingverlaging zelf, waar heel wat aan vast zit, wat moeilijk met slogans is op te lossen,

of met „sprekende voorbeelden” van rijken, die best hun belasting kunnen betalen. Waar heel wat aan vast zit o.a. in verband met de gewijzigde verhouding tussen directe en indirecte belasting, en dat weer in verband met de EEG. Maar ook in verband met de kruipende inflatie, die zonder correctie tot verzwaring van lasten leidt, als de tarieven ongewijzigd blijven.

Maar dat betreft alleen maar de belastingverlaging. Wie de rede van drs. Goudzwaard in de Tweede Kamer over de belastingvoorstellen heeft gelezen, die heeft kunnen merken, hoe weinig deze materie zich leent voor goedkope, de zaak versimpelende uitspraken.

Er zit evenwel aan de verhouding tot liberalen en socialisten veel meer vast. Op het partijconvent van april 1957 heeft dr. Berghuis er op gewezen, dat in de 19de eeuw het liberalisme de grote macht en het grote gevaar betekende, terwijl nu het socialistisch streven het grote gevaar is, omdat het streeft naar verstatelijking van de samenleving in socialistische zin, waardoor zowel de eigen plaats van de overheid als de eigen verantwoordelijkheid van de burger worden aangetast.

In latere uitspraken heeft de toenmalige voorzitter van het Centraal Comité die uitspraken niet herroepen, maar er wel de nadruk op gelegd, dat ten opzichte van sommige programma-punten we eerder tot vruchtbare samenwerking kunnen komen met de socialisten dan met de liberalen. De drie punten, die met name werden genoemd, zijn de rechtsvorm van de onderneming, de uitbouw van de sociale voorzieningen en de ontwikkelingshulp, drie punten, die onder het kabinet-De Jong zonder socialisten op gelukkige wijze voortgang maken.

Persoonlijk ben ik van mening, dat het niet alleen funest is, wanneer men de

verhouding tot socialisten en liberalen alleen probeert af te doen met een kreet over belastingverlaging. Het is óók verkeerd, vandaag te zeggen, dat de socialisten onze grootste tegenstanders zijn, terwijl de liberalen dat in de vorige eeuw waren. Of — dat we met de socialisten een grotere democratische verwantschap hebben dan met alle andere partijen.

Dan raken we toch weer in de versimpeling verzeild.

We komen eerst tot een goede positie-keuze, wanneer we, naar het voorbeeld van Anema, de wortels bloot leggen. Wanneer we nagaan, wat er achter zit, welke opvattingen over de staat, over de vrijheid, over de sociale gerechtigheid, over de verhouding tussen staat en cultuur, het uitgangspunt zijn en door welke bronnen die opvattingen worden gevoed. En als we daar dan naast leggen wat voor ons het uitgangspunt is en blijft: de geopenbaarde Waarheid.

Als we dát doen, dan kan het gebeuren, dat we in het liberalisme een **macht** leren zien, die niet slechts in de negentiende eeuw een gevaar opleverde, maar die nu, door de overmacht van zijn kader in de gehele wereld, door zijn sterke economische positie, maar bovenal door zijn wijsgerig-humanistische vóóronderstellingen een krachtenveld beheerst, dat ver buiten de eigen partijgrenzen ligt. Dan kan het evenzeer gebeuren, dat wij duidelijker gaan zien, dat het socialisme, vooral ook gelet op zijn internationale activiteit, door zijn economische macht, die zich vooral in de vakbeweging manifesteert door zijn zich steeds verjongende en steeds zich radicaliserende aanhang vloedgeuren dreigt te laten springen, die nodig zijn als de burger zijn eigen vrijheid en verantwoordelijkheid wil behouden, die hij niet kan missen voor een menswaardig bestaan. Dat laatste dan uiteraard niet opgevat in de gebruikelijke, maar in de letterlijke zin. **Het zou goed zijn, als navolgers van Anema in deze tijd zich gingen werpen op de studie van het liberalisme en van het socialisme in de tweede helft van deze eeuw. Het zouden zeer nuttige studies kunnen zijn, ook voor de praktische politiek, al zijn zij volmaakt overbodig en zelfs hinderlijk voor hen, die het met een enkele zin kunnen afdoen. Waarin iets over belastingverlaging wordt gezegd.**

H. ALGRA

De enige conclusie, die wij kunnen trekken is dan ook, dat deze partij de duidelijkheid bewust uit de weg gaat ter wille van, ja heel gewoon, ter wille van eigen partijbelang.

Vuile handen

Als het waar is wat de Volkskrant schreef op 15 december j.l., vinden wij dat een trieste zaak. Op een A.R. radicalen-congres in Amsterdam zou een van de woordvoerders gezegd hebben dat de radicalen die in de A.R. partijleiding opgenomen zijn vuile handen krijgen.

Maar, zo er bij gezegd zijn, het is een beetje flauw dan te zeggen dat ze minder radicaal zijn.

Moeten wij zó met elkaar omgaan in een tijd die het uiterste van ons allen vergt?

DE KAMER DEZE WEEK

→ Na de ziekte van de heer *Beernink* is er nu de gelegenheid diens begroting verder te behandelen. Met name zullen de aangelegenheden, die betrekking hebben op de ambtenaren en hun rechtspositie, aan de orde komen.

— *Buitenlandse Zaken* komt volop

vanaf donderdag in de Kamer. Zo volop dat de ontwikkelingshulp tot na januari moest worden verschoven.

— De *topconferentie E.E.G.* — een vondst van de heer Luns, waar het kabinet achter stond — zal qua resultaat ook worden beoordeeld.

— Wij hopen, dat het debat niet blijft steken bij Vietnam, Biafra sec. De vraag van grotere *wereldrechtszekerheid* en de realisatie daarvan is van groter belang — al is dat misschien niet spectaculair.

Hout- en
HOLZ-HER Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

WOLPHAERTSBOCHT 214
ROTTERDAM - TELEF. 279755

INFORMATIE VAN DE ARJOS

VOOR de geïnteresseerde lezer een handvol Arjos-informatie.

Speak-Ins

In negen verschillende provincies is door het dagelijks bestuur van de landelijke Arjos een confrontatie met de leden aangegaan.

Het open karakter van de avonden is een goede opzet gebleken. Veel mensen (honderden) hebben de vergaderingen bijgewoond. Jammer, dat, ondanks de openheid, zo weinig A.R.P.-leden de kans aangegrepen hebben om eens iets van de Arjos-sfeer op te snuiven. In veel provincies is de Speak-In aanzet geweest voor een discussie over het program van actie 1971-1975.

De Arjos zal met een gedegen inbreng komen.

Discussie-Program

Om de discussie te stimuleren is het Arjos-Discussie-Program verschenen. Reeds honderden exemplaren werden verzonden.

Maar u kunt nog bestellen. 50 cent per exemplaar storten op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van „Discussie-Program”.

In het program, dat in Nederlandse Gedachten onlangs is besproken, vindt u een aantal stellingen over actieve vredespolitiek, rechtsstaat, welzijnsstaat, ruimtebeheersing en welvaartspolitiek. Daarbij is een uitgebreide toelichting afgedrukt. Bestel nu!

Conferentie Brazilië

In januari, op de 24ste, zal in Zwolle een conferentie worden gehouden voor

belangstellenden voor buitenlandse problematiek.

Prof. dr. J. Verkuyl zal de conferentie inleiden met een verhaal over „Brazilië”. De bekende NCRV-film over Zuid-Amerika zal worden vertoond. In de namiddag zal prof. Verkuyl tezamen met dr. A. L. Constandse vragen beantwoorden. Als voorbereiding op deze conferentie is een documentatie verschenen, die is samengesteld door een buitenlandse werkgroep van de Arjos te Groningen. Deze documentatie is te bestellen door storting van 75 cent op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van „Brazilië”.

Jaarvergadering

In maart zal de Arjos zijn jaarvergadering houden. Voor het eerst zal deze bijeenkomst twee dagen in beslag nemen. Vrijdagavond, 6 maart zal men formeel met een aantal A.R. Tweede-Kamerleden van gedachten kunnen wisselen en op zaterdag, 7 maart, komt het onderwerp „Structurele veranderingen in de maatschappij” aan de orde.

Hiervoor zijn een aantal prominenten uitgenodigd. De namen houden we nog even geheim.

Persmedia

Onlangs verscheen een documentatie onder de titel „Persmedia”.

Dit werkstuk is samengesteld door een stuurgroepje van 4 Arjossers. Op clubavonden kan onder leiding van één van de samenstellers over het stuk worden gediscussieerd.

Ook dit rapport is nog te bestellen. Storting van 50 cent op gironummer 127164 t.n.v. Stichting Arjos te Den Haag met vermelding van „Persmedia”.

9 gulden
voor
90 jaar
arp

GIRO 712.000
FONDS
A.R. PARTIJ-
STICHTING
DEN HAAG

KAMERLEDEN VRAGEN MINISTERS ANTWOORDEN

Elektriciteitscentrale
Bergumermeer (Fr.)

De heer Walburg e.a. informeerden naar de trage gang van zaken bij de voorbereiding van de nieuwe elektriciteitscentrale aan het Bergumermeer.

Akkoord, zegt minister Schut, er is wat ambtelijke vertraging maar dat komt omdat er dringende redenen waren opnieuw advies te vragen aan een Rijksplanologische Commissie. Immers is er besloten nabij de Eemshaven een grote sterke centrale te bouwen. Als dat advies binnen is zal met grote voortvarendheid een beslissing worden genomen.

Suikeraccijnsverlaging

De heer Janssen (P.P.R.) geloofde niet in prijsverlaging van een aantal goederen toen de suikeraccijns met rond 140 miljoen gulden werd verlaagd. Jawel, zegt Economische Zaken; zie het volgende lijstje (uit een onderzoek door de controledienst bij 61 fabrikanten).

Sector	Verhoging per normale ver- koopbaarheid
biscuits e.d.	1 of 2 cent *)
chocolade-artikelen	1 tot 5 cent *)
jams en marmelade	2 tot 4 cent
limonade-siroop	5 tot 10 ct (limonadesiroop)
frisdranken	1 ct (gezinsflessen frisdranken)
pudding e.d.	1 of 2 cent *)
suikerwerken	1 tot 3 cent
vruchtenconserven	1 tot 14 cent

*) Daar het effect van de suikeraccijnsverlaging zich in een aantal gevallen beperkte tot een deel van een cent kwam niet steeds een prijsverlaging voor het gehele assortiment tot stand.

Hoge huur gymnastieklokalen

De heer Kieft vroeg of de enorme huur prijsverhoging die voor gymnastieklokalen bij het openbaar onderwijs zullen gaan gelden niet kan worden opgeschort tot ná de behandeling van de Suort nota. Hoe kunny gymnastiek -en andere sportverenigingen deze verhoogde bijdragen opvangen? De staatssecretaris kon hieraan niet voldoen — zelfs niet overgaan tot gereduceerde tarieven. Te minder omdat ook de nieuwe huurprijzen nog ver beneden de kostprijs liggen. Vraag blijft natuurlijk wel wie die verhoogde huren dan kan opvangen. Verhoging contributie?

MR.
B. W. BIESHEUVEL
SCHREEF ONS

In Nederlandse Gedachten van 6 december j.l. las ik met veel belangstelling de beschouwing van dr. P. J. Boukema over de vraag, of het kiesrecht op de helling moet.

Ik wil thans niet treden in een beoordeling van al hetgeen de schrijver van het artikel voorstaat.

Het gaat nu slechts om één punt. De heer Boukema maakt melding van de mogelijkheid dat bij een bepaalde wijziging van het kiesstelsel S.G.P. en G.P.V. verdwijnen.

Hij schrijft vervolgens „Op zichzelf valt dat te betreuren, omdat een authentieke bijdrage tot de (politieke?) meningsvorming, althans in de Kamer wegvallt”.

Naar mijn mening doet de heer Boukema S.G.P. en G.P.V. onrecht indien hij veronderstelt dat deze kleine groeperingen geen bijdrage aan de politieke meningsvorming zouden leveren in de Kamer.

Uit een oogpunt van billijkheid tegenover enkele van mijn parlementaire collega's wil ik daarop wijzen.

Aerdenhout B. W. Biesheuvel

WIJ KOMEN BIJEEN

Zaterdag 20 december komt de Provinciale Organisatie Noord-Brabant bijeen in Hotel „Cosmopolite” te Breda. De vergadering begint om 14.30 en eindigt om uiterlijk 17.00 uur en is gewijd aan de Statenverkiezingen.

De agenda vermeldt o.m.: vaststelling kandidatenlijst; programma en campagne.

De stemming over de kandidatenlijst waaraan vrijwel alle Brabantse kiesverenigingen deelnamen heeft als lijsttrekkers aangewezen — in deze uitgestrekte provincie wordt met twee lijsten uitgekomen — mr. J. N. Scholten (KC Den Bosch) en de heer K. de Geus (KC Tilburg).

Een geheel nieuw opgezet programma werd voorbereid door de programcommissie bestaande uit drs. D. Mantz, A. H. ten Velden, S. P. Hoekstra, J. de Vroome, drs. J. de Geus, A. Padmose, E. W. de Jong, S. Reijenga, K. de Geus en mr. S. J. Hartkamp.

De voorzitter van de programcommissie, mr. J. N. Scholten zal spreken over 'Contouren van een modern provincie-program'. Alle leden van de kiesverenigingen zijn uitgenodigd ter vergadering rechtstreeks suggesties te doen aan de programcommissie.

HET VOLGENDE NUMMER

van Nederlandse Gedachten zal een combinatie zijn van de nummers van 27 december a.s. en 3 januari 1970. Het nummer zal tussen de Kerstmis en Oud en Nieuw bij de abonnees worden bezorgd. Het eerste nummer in het nieuwe jaar zal verschijnen op 10 januari 1970.



GROTE TAAK VOOR KLEINE MENSEN

DOOR DRS. B. GOUDZWAARD



Een pocket van 110 pagina's, waarin de schrijver hoofdlijnen voor een evangelisch beleid schetst. Wat is, wat wil, wat moet de A.R. Partij?

Een boekje, om zelf te hebben en aan anderen te geven. De prijs bedraagt f 3,— per exemplaar. Vul nu onderstaande bon in of bestel per giro (storting op giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting te Den Haag.

In enveloppe als drukwerk verzenden aan Bur. A.R.P., Dr. Kuyperstr. 3, Den Haag.

Zendt mij ex. à f 3,— van „grote taak voor kleine mensen”.

naam: _____

adres: _____

woonplaats: _____

datum: _____

DR. W. P. BERGHUIS: A.R.P. ALS GEHEEL HEEFT GEKOZEN VOOR RADICALE KOERS EN DIT VASTGELEGD IN PROGRAMMA

„WIJ hebben nu voor het eerst sinds jaren weer een ont-koppeling van de algemene politieke beschouwingen en de algemene financiële beschouwingen. Ik ben daar blij om. Ik wil niet zeggen — uiteraard niet — dat de economie, het geld, de financiën, in de politiek geen ongelooflijk belangrijke rol spelen; ik meen echter toch, dat men de politiek als geheel onjuist beoordeelt, wanneer men deze zonder meer koppelt aan de kwestie van geld.

De politiek is als zodanig een kwestie van andere orde dan het terrein van de economie en de financiering van het staatsbeleid, hoe belangrijk dat ook is.

Ik ben daarom blij, dat wij deze zaken dit jaar gescheiden hebben”.

Aldus begon de voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie, dr. W. P. Berghuis, dinsdag 9 december j.l. zijn rede bij de algemene beschouwingen in de Eerste Kamer.

Dr. Berghuis behandelde een groot aantal punten, waarvan wij er hieronder in het kort een aantal weergeven. Over het klagen over de hoogte van de belastingen zei hij:

„Ik ken de belastingtabellen niet uit het hoofd en zelfs niet op papier. Stellen wij eens, dat iemand met een inkomen van f 200.000 per jaar de hoogste belasting van 70 pct. van het inkomen moet betalen. Hij houdt dan nog f 60.000 over om voor zichzelf en zijn gezin van te leven; hij kan hiervan ook nog allerlei genietingen betalen. Ik wil hierop met nadruk wijzen, wanneer men zo zanikt — ik mag dit woord met uw permissie, mijnheer de voorzitter gebruiken — over een te hoge belasting.”

Vorig jaar heeft dr. Berghuis het kabinet gekenschetst als een goed huisvader. In die opmerking was, naast een compliment ook kritiek te beluisteren geweest. Hij zei nu: „Toch meen ik, dat men niet geheel ten onrechte in mijn opmerking destijds een zekere kritiek heeft bespeurd. Immers, een regering is nog meer dan een huisvader, die voor eigen gezin moet zorgen. De taak van een regering strekt zich verder uit; zij strekt zich verder uit in de toekomst, omvat een breder terrein en brengt zwaardere taken met zich. Als ik een kritische opmerking over het huidige kabinet wil maken is het de volgende. Ook nu nog geldt voor mij, dat het kabinet niet voldoende stimulansen geeft en niet voldoende visie heeft om dat element in het overheidsbeleid te brengen, dat een volk tot geestdrift brengt om nieuwe, belangrijke en ook dure taken op zich te nemen ten gunste van de ander.”

De A.R. woordvoerder meende, dat in de partijpolitieke opstelling de onduidelijkheid groter is dan in het verleden het geval is geweest.

„Toch gebeurt er wat. Ik meen, dat op het punt van een grotere duidelijkheid, de Achtien, de drie christelijke partijen dus, in hun gesprek nog het verste zijn.

Dit gesprek heeft in een aantal goede, vooruitstrevende en duidelijke rapporten geresulteerd, waarvan ik hoop, dat zij in de toekomst het beleid van de Nederlandse Regering in belangrijke mate zullen mogen bepalen.

De achttien

Ik wil niet zeggen, dat de Achttien er al zijn. Er bestaat ook tussen de drie partijen verschil. Die situatie is zo gegroeid, hetzij gedurende een langere periode hetzij sinds korte tijd.

Ik moet eerlijk zeggen, dat bijvoorbeeld de „nacht van Schmelzer” nog niet is vergeten in de partij, waartoe ik behoort. Er is tijd nodig om die indruk weg te doen slijten. Duidelijk moet ook worden, dat er van die zijde nooit meer een soort van „nacht van Schmelzer” kan optreden. Van ons uit redenerend geldt iets soortgelijks ten aanzien van de C.H.U.

Wij hebben vanuit de A.R.P. jarenlang gepleit voor een sterker samengaan en zo nodig samensmelting van beide protestants-christelijke partijen. Wij hebben geen gehoor gevonden.

Die wetenschap is men ook niet in één keer vergeten, ook niet, wanneer men een gesprek voert als dat van de drie partijen in de groep van Achttien. Dat gesprek moest voortgaan, maar ik ben het met het bestuur van de Anti-Revolutionaire Partij eens, dat men de zaak toch even temporeert om na te gaan, waarin men ook in de praktijk op elkaar kan rekenen en dus niet uitsluitend op basis van goede schriftelijke rapporten.

Eigen koers

De A.R.P. is in die omstandigheden haar eigen weg gegaan in het laatste jaar en heeft een koers uitgezet waarvan — ik zeg dit in alle bescheidenheid — mag worden geconstateerd, dat zij ook zeer veel jongeren weer toesprekt evenals allerlei academici, die de politiek hadden prijsgegeven. U zult begrijpen, mijnheer de president, dat een partij als de Anti-Revolutionaire Partij deze koers niet prijs geeft ter wille van een samengaan met andere christelijke partijen, hoezeer zij dit samengaan zelf ook verlangt. Zij wenst dit samengaan dan als het mogelijk is in een gemeenschappelijke koers in de geest van de huidige koers van de A.R.P. Die koers behoeft niet zonder meer te worden overgenomen, maar de geest ervan moet worden aanvaard.”

„Naar ik meen is het uit een oogpunt van het landsbelang ten eerste te betreuren, dat de situering van de P.v.d.A. tot op dit ogenblik nog zeer onduidelijk is. Ik acht dit in strijd met 's lands belang. Het is te hopen, dat zo snel mogelijk door deze partij een duidelijk en klaar gezicht wordt vertoond. Terwijl de Partij van de Arbeid innerlijk zwak

moet worden genoemd — helaas — voelt, naar ik meen, de V.V.D. zich innerlijk sterk. Zij heeft hierop waarschijnlijk ook wel recht. Die V.V.D. tekent zich evenwel ook duidelijk af als liberale partij, voor welker beginselen men uiteraard respect moet hebben. Dat de V.V.D. een duidelijke liberale partij is, blijkt bijvoorbeeld ook uit de halsstarrigheid, waarmee de V.V.D.-fractie in het parlement en de Minister van Financiën vasthouden aan de belastingherziening of de belastingcorrectie of hoe men dit ook noemen wil. Ik wil niet zeggen, dat ik zelf op het standpunt sta, dat de V.V.D. helemaal de partij is die zich uitsluitend richt op de gegoede burgers, maar de indruk, dat de V.V.D. zich dat gezicht wil aanmeten, wordt mede versterkt door het zich zo halsstarrig vastklampen aan die belastingherziening.”

De heer Berghuis zei, niet rouwig te zijn, dat de CDU in Duitsland in de oppositie is gemanoeuvreerd. Hij was gelukkig met het feit, dat er aanwijzingen zijn, dat door de regering-Brandt nader contact van West-Duitsland met Rusland en de DDR wordt overwogen. Amerika en Europa, aldus dr. Berghuis, zouden een politiek beleid in de wereld moeten doordrukken dat werkelijke vrijheid biedt en hulp aan allen, die dat nodig hebben.

Over de Europese topconferentie merkte dr. Berghuis op, dat er geen nieuw Europees politiek élan naar voren is ge-

len, dat daarmee elke kans van een nieuwe, aanvankelijk altijd kleine politieke stroming de mogelijkheid van leven wordt ontnomen, een leven dat misschien voor het toekomstige staatsbestel wel eens belangrijk kan zijn. Op zichzelf wijzen wij de gedachte van een districtenstelsel niet af, maar dan zullen er minder districten moeten zijn dan twaalf. Wij denken aan een aantal van vijf of zes, als het zo te organiseren is. Men krijgt dan toch een sterkere band tussen bestuurder en gekozenen en men maakt het leven voor de kleine nieuwe politieke groeperingen niet volstrekt onmogelijk.”

Richting A.R.P.

Over de richting van de A.R.P., zei dr. Berghuis het volgende:

„Wanneer al of niet kritisch wordt gesproken over de richting die de Anti-Revolutionaire Partij, zich nu noemende Evangelische Volkspartij, nu en voor de toekomst wil inslaan, dan wil men het vaak doen voorkomen, alsof het beleid van de partij in dezen wordt bepaald door de bedoeling om kritische jongeren en radicalen vast te houden. Ik kan met de meeste nadruk verzekeren, dat dit niet waar is. Ik kan dit verzekeren, omdat tenslotte de gehele partij, tot in het hoogste orgaan toe, de deputatenvergadering — dat is een vergadering van ongeveer 1500 mensen, het grootste lichaam van de partij — deze koers uitdrukkelijk heeft vastgelegd in een programma. Van dit programma zeggen de jongeren en de zgn. radicalen: Voer het nu ook uit en houd het vol; behoud dit gezicht. Ik betwist dus dat er ook maar op enigerlei wijze sprake van is, dat de Anti-Revolutionaire Partij haar koers op het ogenblik zou bepalen alleen door voorzichtig te spelen met de jongeren en de radicalen. Dat is niet waar.”

„Niet te ontkennen is het feit, dat de A.R.P. als geheel, als partij, deze radicale koers heeft gekozen en ook in een programma heeft vastgelegd en dat dit natuurlijk iets te maken heeft met zekere moeilijkheden binnen het overleg van de drie christelijke partijen. Dat heeft er iets mee te maken; dat is niet te ontkennen.”

„Ik ben nog steeds van mening, dat het gesprek moet doorgaan; ik hoop dat het gesprek uitmondt in een gemeenschappelijke overtuiging, die zo dicht mogelijk bij de huidige van de Anti-Revolutionaire Partij komt. Dat is helemaal niet om die partij van ons, maar omdat wij menen een koers te hebben gekozen, waarnaar wij door vele jaren heen gegroeid zijn, en welke koers wij niet willen prijsgeven, ook niet ter wille van een eenheid.”

Dr. Berghuis sprak zijn waardering uit over de manier waarop minister Polak getracht heeft een mogelijkheid te vinden de oorlogsmisdadigers in Breda los te laten. Spreker wilde weten of hier toe speciaal een wetswijziging nodig is. De A.R. fractie is het eens met de beslissing de schrijver G. K. van het Reve de P. C. Hooftprijs te geven aldus spreker.

Hij was blij met de toekenning van de Nobelprijs aan prof. Tinbergen, waarmee deze econoom ook officieel tot wereldfiguur is geworden.

Over de rechtsvorm van de onderneming zei dr. Berghuis, blij te zijn met het SER-advies. Maar naar zijn mening gaat dit advies nog niet ver genoeg. Er zal aan moeten worden gewerkt, dat ook bij de werknemers individueel deze zaak gaat leven.

De heer Berghuis zou graag zien, dat als er al onderscheidingen uitgereikt moeten worden, er één onderscheiding komt, één orde van verdienste voor elke burger, ongeacht van welke maatschappelijke stand hij is.



Dr. W. P. Berghuis

komen. Hij achtte daarom de conferentie mislukt.

Spreker herinnerde aan het verwijt dat hij minister Luns enige jaren geleden gemaakt heeft t.a.v. een ambivalente houding t.o.v. Europa: of supranationaal zijn, of niet supranationaal als Engeland tot de EEG wordt toegelaten.

Hij was blij dat minister Luns nu kennelijk veranderd is en zowel Engeland in de EEG als de supranationaliteit wil. Dr. Berghuis stelde nog eens uitdrukkelijk, dat een Europees kernwapen moet worden afgewezen. Het beleid moet erop gericht worden, te komen tot een verdere concentratie van kernwapens, tenslotte in één hand, in het bezit van een wereldorganisatie.

De verhouding tussen oost en west is enigszins versterkt, aldus spreker, het verheugde hem dat Roemenië kennelijk prijs stelt op goede contacten met Nederland. Die contacten moeten zo goed mogelijk worden benut.

Inzake West-Irian, zei de fractievoorzitter het eens te zijn met het regeringsbeleid, om tezamen met Indonesië iets te doen voor het volk van West-Irian. Het is de enige taak die wij op het ogenblik hebben.

Grondwetsherziening

Sprekend over de grondwetsherziening zei dr. Berghuis:

„Wij wijzen af de gedachte van een door de Tweede Kamer aangewezen kabinetformateur of premier. Dat mag kunnen en dat mag goed kunnen in een land, waar men een veel eenvoudiger partijstelsel heeft dan het onze, bijvoorbeeld in een land als Engeland. Het is naar onze mening in ons land niet alleen niet mogelijk, maar het zou ook tot de grootst mogelijke moeilijkheden en verwarringen in het politieke bestel leiden”.

„Mijn fractie wil de gedachte over de invoering van een districtenstelsel bepaald niet afwijzen, maar wij achten het onjuist om bijvoorbeeld twaalf kieskringen te hebben. Men mag een niet zo verdeeld districtenstelsel instel-

Sprekend over de komende verkiezingen, merkte de heer Berghuis op, dat vroeger veel werd gekladderd op de straat en dat er werd aangeplakt op bomen en openbare gebouwen. Dat is nu verboden.

Hij meende, dat dit verbod in belangrijke mate de dood heeft gebracht in de verkiezingsstrijd. Hij vroeg daarom of de onnetheid van het oude systeem weer toegelaten moet worden om daardoor de levendigheid bij de kiezers weer te doen toenemen.

WAT TE DOEN MET DE PENSIOEN- VERZERINGEN?

GESPREK MET C.N.V.-SECRETARIS L. DE GRAAF — DOOR H. WESTSTRATE

Op 10 juli van dit jaar boden bestuur en verbondsraad van het CNV een ontwerp-visieprogramma aan de christelijke vakbeweging aan. In dat programma werd met nadruk een pleidooi gevoerd voor welvaartsvaste pensioenen voor bejaarden, weduwen en wezen, door optrekking van de bodempensioenen van AOW en AWW tot het peil van het netto-bestedbaar inkomen. Er werd in dat programma ook naar voren gebracht, dat er voor de werknemers een pensioenwet moet komen op basis van omslag, zodat elke werknemer de vereiste welvaartsvaste aanvulling krijgt op zijn bodempensioen.

In De Gids van 20 augustus 1969 verscheen een aantal artikelen van de hand van de verbondssecretaris van het CNV, de heer L. de Graaf, waarin hij uiteenzet wat er in de pensioenwet, zoals het CNV die wil, moet worden geregeld en waarom het CNV in deze richting naar een oplossing van het pensioenprobleem zoekt.

In verband hiermee vroegen wij de heer de Graaf wat de aanleiding tot deze stap is geweest.

De CNV-secretaris stelt voorop, dat de sociale verzekeringen in ons land goed zijn geregeld. Het gebouw is in feite voltooid.

Er is echter één sector waar nog van alles aan moet worden gedaan en dat is de sector van de pensioenen. Bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en bij het overlijden van een werknemer, blijkt dikwijls, dat er op het gebied van de aanvullende pensioenen heel veel mankeert.

Het CNV stelt dan ook, dat een verantwoord oudedagsvoorziening een totaal ouderdomspensioen vergt van 70 procent van het brutoloon, dat voor de pensionering werd verdiend. Het pensioen moet in ieder geval gelijk zijn aan het netto-bestedbaar minimuminkomen. Weduwen zullen een pensioen moeten krijgen van tenminste van 50 procent van het brutoloon van de man voor zijn overlijden, plus 10 procent voor elk kind (tot een maximum van 100 procent). Ook voor weduwen zal een minimumpensioen moeten gelden.

PENSIOENWET

Om dit alles mogelijk te maken wil het CNV een pensioenwet voor werknemers (P.W.W.).

Volgens de heer de Graaf is een dergelijke pensioenwet natuurlijk beperkt. Een algehele oplossing van het pensioenprobleem voor iedereen, dus niet alleen voor werknemers, zou een volksverzekering nodig maken. Een dergelijke volksverzekering heeft bij het CNV in principe ook de voorkeur, maar men acht het niet juist om als werknemersorganisatie een dergelijke verstrekking aanbeveling te doen.

Het CNV zou, aldus de heer de Graaf, op zich zelf graag willen meewerken

aan een dergelijke opzet, maar hij vraagt zich af of de vakbond geroepen is om daartoe het initiatief te nemen. De organisaties van zelfstandigen en van mensen, die een vrij beroep uitoefenen moeten zelf uitmaken op welke wijze zij hun aanvullende pensioenverzekering wensen.

Leeft in de kring van de zelfstandigen bijvoorbeeld de wens om tot een dergelijke pensioenverzekering te komen voldoende? In de kringen van de zelfstandigen liggen de zaken toch weer anders. Er zal daar volgens de heer de Graaf veel meer worden gedacht aan de optrekking van de AOW. Daarbij komt dat de zelfstandigen investeringen doen, die in feite ook een verzekering voor de oude dag betekenen.

Het mooiste zou zijn om samen te doen met alle sectoren maar voorlopig moet de ontwikkeling worden afgewacht. Vandaar dat het CNV met de pensioenwet voor werknemers komt.

Onder werknemers worden hier verstaan, die mensen, die in het particuliere bedrijfsleven werkzaam zijn. Niet dus zij, die in overheidsdienst werken of groepen, die onder de werking van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds vallen. Voor hen bestaat namelijk een goede pensioenregeling. In feite is de overheidsregeling de beste regeling die valt te krijgen.

De door het CNV voorgestelde regeling moet natuurlijk wel worden afgestemd op de overheidsregeling zodat bij het overgaan van overheidsdienst naar de particuliere sector en andersom de pensioenopbouw normaal door kan gaan.

De plannen, zoals die in het ontwerpvisieprogramma zijn geopperd, zijn uiteraard niet zomaar ontstaan.

De heer de Graaf: Er bestaat echter op het gebied van de aanvullende pensioenen op het ogenblik een chaotisch beeld. Door de pluriformiteit van de verzekeringen bestaat er een grote ondoorzichtigheid. En dat wordt eerder slechter dan beter.

De moeilijkheid bij het gehele pensioenprobleem zit hem in de aanvullende pensioenverzekering. Gepensioneerden en weduwen zijn aangewezen op een bodempensioen ingevolge een volksverzekering, die een welvaartsvaste basis geeft. Die volksverzekering kan evenwel slechts als minimum dienst doen. De uitkeringen zijn niet voldoende voor de kosten van het dagelijks bestaan. Daarvoor zijn aanvullingen nodig, die meestal worden verkregen via bedrijfs- of ondernemingspensioenfondsen of via levensverzekeringsmaatschappijen.

Op allerlei manieren is tot nu toe geprobeerd de problemen die zich voordoen bij de aanvullende pensioenen, minder te maken.

Aanpassingen en verbeteringen hebben wel iets geholpen maar ze hebben niets opgelost. Dat kan alleen door drastische verandering in het beleid.

BEZWAREN HUIDIGE OPZET

De bezwaren tegen de huidige opzet van de aanvullende pensioenverzekeringen zijn de volgende: Er zijn nog



L. de Graaf

steeds veel te veel werknemers, die helemaal geen aanvullende pensioenverzekering hebben. De ramingen lopen van 5 tot 20 procent van de mannelijke beroepsbevolking tussen 25 en 65 jaar. Die cijfers zijn volgens de heer de Graaf niet exact te bepalen, maar hij constateert, dat, of het nu 5 of 20 procent is van de bedoelde groep, het blijft in alle gevallen teveel.

Een tweede bezwaar tegen de huidige verzekeringen is, dat ze veelal te laag zijn. Veel verzekeringen kennen bovendien geen voorziening voor weduwen en wezen. Het gemiddelde bedrijfspensioen bedraagt f 600 per jaar, het gemiddelde ondernemingspensioen is ongeveer f 2000 per jaar. Er zijn mensen die meer krijgen dan deze bedragen, maar er zijn er velen die minder krijgen. Bovendien zit de grootste groep werknemers in de groep van de bedrijfspensioenfondsen.

Dan is er de grote versnippering op het gebied van de aanvullende verzekeringen. Er zijn tientallen bedrijfspensioenfondsen en ettelijke honderden ondernemingspensioenfondsen, om nog maar niet te spreken van de individuele of collectieve verzekeringen, die zijn afgesloten. Dan is er nog het grote verschil in pensioenopbouw en in de verwerklijking van de rechtsaanspraken.

De heer de Graaf kenschetst het geheel als een bonte lappendeken. De grote versnippering leidt tot stagnatie in de pensioenopbouw. De grotere mobiliteit in het bedrijfsleven zal dit alleen nog maar versterken.

Er zijn nu al bedrijfsbonden, die meer slapende dan actieve verzekerden hebben. Het is natuurlijk te gek, zoals voorkomt, dat om een klein pensioen te ontvangen men moet aankloppen bij drie of meer fondsen.

Dan is er nog het euvel, dat de aanvullende pensioenverzekeringen niet welvaartsvast zijn. De bestedingsmogelijkheden van veel gepensioneerden nemen dan ook steeds af.

PENSIOENPLAN C.N.V.

Een Algemeen Pensioenwet voor Werknemers (P.W.W.) kan als volgt worden opgezet.

- per 1 januari van een bepaald jaar en vervolgens bij indiensttreding worden alle werknemers — zowel mannelijke als vrouwelijke — van 15 tot 65 jaar in de P.W.W. opgenomen;
- het pensioen ingevolge de P.W.W. is welvaartsvast en bedraagt op den duur — na een overgangperiode — incl. de A.O.W. ca. 70% van het bruto salaris, met een uitloop voor lager beloonde tot ca. 85% van het bruto-salaris;
- het weduwenpensioen bedraagt tenminste 50% van het brutosalairis, vermeerderd met 10% voor elke wees; voor volle wezen 20%. Steeds met een maximum tot 100%.
- het bruto-salaris zou kunnen worden gelijkgesteld aan:

- het salaris op 55-jarige leeftijd;
- het gemiddelde salaris over de laatste 10 jaren;
- het gemiddelde salaris over de beste 15 jaren.

Uiteraard zullen algemene loonstijgingen onafhankelijk van de te kiezen methode, aan het salaris c.q. gemiddelde salaris moeten worden toegerekend;

- de pensioengrondslag is gelijk aan het jaarsalaris verminderd met de uitkering van de A.O.W. voor gehuwden op 1 januari van het betreffende jaar;
- de opbouw van de aanspraken vindt plaats vanaf de datum van inwerkingtreding van de P.W.W.;
- de uitvoering van de pensioenwet kan worden opgedragen aan de bedrijfsverenigingen. De pensioenregistratie en het fondsbeheer moet centraal geschieden.

MEEPROFITEREN

Het CNV meent dan ook, dat niet alleen de inflatiegevolgen moeten worden weggenomen, maar dat de gepensioneerden moeten kunnen mee profiteren van de welvaartsvermeerdering, die de actieven genieten. Zolang echter het huidige systeem blijft functioneren zijn deze zaken niet te realiseren. Dat kan alleen als er een financiering komt op basis van het omslagsysteem. Het geld van de werkenden van vandaag wordt in dat geval gebruikt voor de gepensioneerden. Er wordt dus in het begin geen kapitaal gevormd. Wel is het mogelijk in dit systeem kapitaalelementen in te bouwen om de spaarquote niet aan te tasten.

De huidige fondsen kunnen dat niet. Alleen al niet omdat er teveel onzekerheid bestaat t.a.v. de continuïteit van het verzekerdbestand.

Er moet dus een nieuw startpunt worden gevonden. Het is een illussie te geloven dat voor iedereen een goed pensioenniveau bereikbaar is door verbeteringen en aanpassingen aan de bestaande verzekeringen.



Groot verschil in pensioenopbouw

De heer de Graaf zegt dan ook, alhoewel het misschien niet mogelijk is om van de ene dag op de andere een geheel afdoende nieuwe regeling te krijgen, er toch moet worden gestreefd naar een nieuwe vorm, die geleidelijk wordt ingevoerd zodat over een tiental jaren de gewenste oplossing er is.

Een verplichte verzekering invoeren voor een aanvullend pensioen voor alle werknemers, in de vorm van de door het CNV bepleite PWW, zal grote problemen scheppen voor de afwikkeling van de bestaande pensioenrechten en de overgang naar een nieuwe situatie. Het gaat evenwel om het resultaat, dat uiteindelijk bereikt zal worden. Door financiering van de aanvullende verzekering op basis van het omslagsysteem is het mogelijk om elke gepensioneerde of te pensioneren werknemer een volledig pensioen uit te keren. Dat pensioen is natuurlijk wel afhankelijk van het loon en de duur van het dienstverband. De premie komt dan op het feitelijke kostenniveau.

Het voordeel van deze regeling is dat alle gepensioneerde ex-werknemers geheel van de nieuwe verzekering kunnen profiteren.

Maar wat moet er gebeuren met de reeds verkregen pensioenrechten, als de bovengenoemde oplossing een feit zou worden. Als die rechten gehandhaafd blijven zouden velen aanvankelijk een dubbel pensioen krijgen. Maar het niet honoreren van de vroeger gedane betalingen is ook bedenkelijk. Hier moet een oplossing worden gevonden. Er zal over dit punt nog wel wat studie nodig zijn in overleg met alle betrokkenen. Maar het probleem is, aldus de heer de Graaf, niet onoplosbaar.

Het CNV is echter wel bereid een zekere voorkeur uit te spreken voor geleidelijke invoering.

1. Van de datum van invoering van de PWW af bouwt elke werknemer voor elk toekomstig jaar — tot de 65-jarige leeftijd — een aanvullend pensioenrecht op;

2. alle tot het moment van invoering verkregen pensioenrechten moeten worden gehonoreerd op de overeengekomen pensioendatum;

3. de mogelijkheid moet worden geschapen de verkregen pensioenrechten als het ware over te hevelen naar het fonds van de PWW onder voorwaarde dat ook dit pensioendeel welvaartvast wordt gemaakt;

4. aan alle op het moment van de invoering reeds gepensioneerde werknemers — zij het onder zekere nader te stellen voorwaarden en voor oudere nog niet-gepensioneerde werknemers geleidelijk afnemend — ware voor rekening van de PWW een pensioen toe te kennen van bijvoorbeeld 600 gulden per jaar. De hoogte van dit overgangspensioen kan mede afhankelijk worden

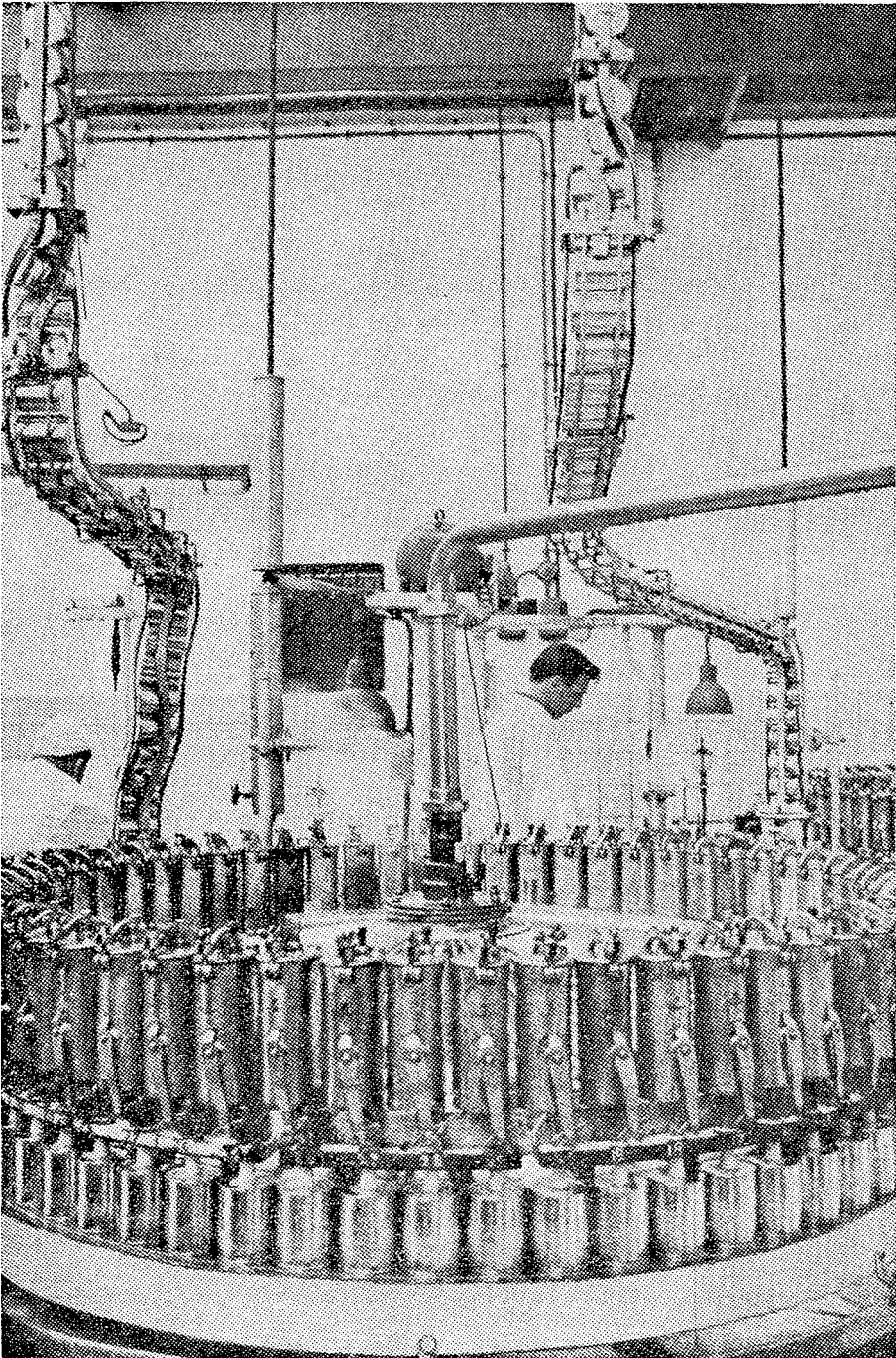
gemaakt van het al of niet autonoom verhogen van de A.O.W.- en de A.W.W.-pensioenen.

KOSTEN P.W.W

De kosten die een PWW meebrengt zijn afhankelijk van een direct volledige of een geleidelijke toekenning van pensioenrechten.

Bij geleidelijke invoering is het verantwoord, ugedrukt in percentages van het volledige loon, de premie aanvankelijk te ramen op 3 pct. voor de laagstbetaalden en 8 pct. voor degenen met een inkomen tot de WAO-grens (21.580). Een direct volledige invoering zal neerkomen op respectievelijk 5 en ±12,5 procent. Bij geleidelijke invoering komt men uiteindelijk ook op dit laatstgenoemde premieniveau.

Actieven betalen voor gepensioneerden



De keus voor het omslagsysteem brengt mee, dat de kosten voor de PWW voor velen minder bedragen dan nu nodig is voor het betalen van een pensioenverzekering.

De heer de Graaf meent dat dit een goede gelegenheid is de mogelijkheid te benutten om het voordelige verschil tussen beide premies te gebruiken om het spaarloon beter op gang te brengen.

De afnemende fondsvorming zal namelijk de spaarquote doen afnemen. Compensatie zal dan kunnen gebeuren door het spaarloon. Hoewel in principe het omslagstelsel gehanteerd wordt zou nog kunnen worden overwogen, aldus de heer de Graaf, in het begin toch nog bepaalde reserveringen te doen. Op die manier kan de omschakeling geleidelijker verlopen.

Moeilijkheden kunnen zich voordoen bij die bedrijven en bedrijfstakken die tot nu toe minder dan de genoemde of helemaal geen pensioenpremie opbrengen. Dat zal uiteraard nog enige studie vragen.

De heer de Graaf meent echter, dat hoewel hier van reële problemen sprake is, dit geen verhindering mag zijn om een goede oplossing voor alle werknemers te vinden.

REALISERING

Wat de realisering van het CNV-plan betreft is het afwachten. Het hangt er van af wat er in SER en Stichting van de Arbeid over deze zaak naar voren komt. Inmiddels is er al besloten dat een commissie van de St. van de Arbeid een half jaar uittrekt om de zaak te bestuderen.

Uiteraard zijn de werkgevers in deze zaak een belangrijke partij. Wat is voor hen de consequentie van het nu voorgestelde systeem. Voor de verzekeringsmaatschappijen betekent het overgaan op het omslagsysteem een ingrijpend gebeuren.

Hoe denken de beide andere vakcentrales over het plan van het CNV. De heer de Graaf meent, dat het NVV niet zo veel afwijkt van wat het CNV wil. De beleidsorganen van het NVV hebben zich echter tot nu toe nog niet uitgesproken. Het N.K.V. evenmin. Wel is er van deze centrale inmiddels een studie verschenen.

De heer de Graaf is van mening, dat er dringend iets moet gebeuren op het terrein van de pensioenen. De huidige toestand is niet langer houdbaar.

De gevolgen van de inflatie moeten worden tegengegaan, dat is een mening die bijna iedereen deelt. Maar als het over de gepensioneerden gaat blijken velen niet bereid om aan de pensioenen iets te doen, zodat ook zij, die niet meer actief zijn, van de grotere wordende welvaart hun aandeel kunnen krijgen. De heer De Graaf is er trots op dat de aangesloten bonden van het CNV het pensioenplan geaccepteerd hebben.

Dat er verandering moet komen staat vast. Het CNV is ervan overtuigd, dat hoewel er nog veel obstakels zullen zijn, de door hem gedane voorstellen reëel en acceptabel zijn.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**



FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van scheepslieren
 DORPSSTRAAT 10 2 - TELEFOON 1894 - 218
 OUDERKERK AAN DE IJSSEL

**-BAILEY- CONSTRUCTIE-
 WERKPLAATS EN
 MACHINEFABRIEK N.V.**
 NIEUW-LEKKERLAND - TELEFOON 01848 - 436

- Staalconstructie voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen

NIEUWE LIEREN, stoom en elektrisch
 NIEUW IJZER, zoals platen, hoek- en balkijzer.
 RIJPLATEN in diverse maten.

STOLK'S
Handelsondernemingen N.V.
 Kantoor: Veersedijk 233
 HENDRIK IDO AMBACHT. Telef. (01850) 28000 - 28886

W. Visser & Zn. n.v.
 Scheepswerf - motorenherstelplaats
 Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887
 DEN HELDER

NIEUWBOUW en REPARATIE

Scheepsbouwwerven
A. VUYK EN ZONEN
 CAPELLE AAN DE IJSSEL

NIEUWBOUW EN REPARATIE
 TELEFOON ROTTERDAM 113333 (010)

A BAARS A zn
 Exploitatie van baggermaterieel N.V.
 VERKOOP EN VERHUUR
 Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A BAARS A zn N.V.
 SLIEDRECHT
 Telefoon (01840) - 3154
 NIEUWBOUW EN REPARATIE

Telecommunicatie Industrie Becker N.V.
 Experts op het gebied van scheepselektronica

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radars
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen
- Oproepsystemen

Dijnselburgerlaan 1. Zeist. Postbus 75. Tel. 03404 - 13511

**VEROLME
 UNITED
 SHIPYARDS**
 ROTTERDAM-HOLLAND TEL 162500

OVERIJSSSEL

50 JAAR DE MEEST GEVRAAGDE
WONINGINRICHTING
J. Voerman & Zonen
 Assendorperstraat 73 - 81 - Telef. 16507 - Zwolle

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

E. D. Schutten & Zoon C.V.
aannemersbedrijf
 ENSCHEDE - Hyacinthstraat 40 a - Telefoon 11638

Landbouwmecanisatiebedrijf
FA. K. ELLENS
 LANDBOUWMACHINES
 SMEDERIJ
 TRACTOREN
 Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400 NAGELE (N.O.P.)

FA. H. J. WIBBELINK & ZON
 Goors Overslag- en Transportbedrijf
N.V. AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR
 Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

**LOONBEDRIJF
 MARIS N.V.**
 HOGE SLUISWAL 39
 MARKNESSE
 TELEFOON 05273 - 1541 (4 lijnen).

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV
 BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
 POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

GLOEDNIEUW
 Mensen van deze tijd kennen geen boeken met twee kolommen meer.
 Daarom nu een uitgave met een doorlopende regel als in een boek van nu.

**HET
 NIEUWE
 TESTAMENT**

als PAPERBACK.

met:

- uitgebreider verwijsapparaat
- korte algemene inleiding
- korte samenvatting van de inhoud met historische gegevens bij het begin van ieder boek
- register van mensen en onderwerpen
- eigennamen in de nieuwe spelling zoals overeengekomen met de Katholieke Bijbelstichting.

Kleurrijk omslag.
 Stevig papier.
 Formaat 18 x 11 cm.
 318 pagina's.
 Bestelnr. 420.

PRIJS f 3.25
 Betaling na ontvangst van factuur (i.v.m. bijkomende verzendkosten).
 Voor bestellingen:
**NEDERLANDS
 BIJBELGENOOTSCHAP**
 Postbus 620 - Haarlem - Tel. 023-258201
 en bij de boekhandel.

**Een prachtig
 geschenk is
 DE REMBRANDT-
 BIJBEL**
 in de Nieuwe Vertaling, met 44 reproducties in kleur en 112 etsen en tekeningen van bijbelse taferelen.
 De prijs van de grote Rembrandtbijbel, in zwaar kunstleer gebonden, is f 135,-. Deze uitgave is nu ook in een kleiner formaat verkrijgbaar met dezelfde reproducties en tekeningen, gebonden in wit, rood of zwart kunstleer, prijs f 50,-.
 Verkrijgbaar bij uw boekhandelaar.
Boekencentrum N.V. 's-Gravenhage

N.V. HANDELSKWEKERIJ
„Fides”
 Hooflaan 19 - Tel. (01745) 2113 - 3700
 DE LIER (Z.H.)
 Gespecialiseerd in
CHRYSANTESTEKKEN
 voor jaarrond-cultuur

FA. JAN DE MIK
 HARDINXVELD - GIESSENDAM
 Aannemers van oeververdedigingswerken - Griendhouhandel
 Tel. 01846 - 2156 - 2539 - Hardinxveld-Giessendam

IN PRIMA BOTER EN KAAS
 STEEDS DE BAAS
 ALLE SOORTEN GROOT EN KLEIN
 KOMEN UIT DE IJSSEL- EN LEKSTREEK FIJN
A. van Houweligen - Moordrecht
 Telefoon 305 (01827) Weteringstraat 4

VOSKAMP EN VRIJLAND NV
 KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING
 's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*

**Houthandel en kistenfabriek
 verpakingsindustrie**
MEILINK N.V.
 BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
 Telefoon 05457 - 1561 Telefoon 05750 - 3748

Speciale aanbieding
Stille nacht, Heilige nacht
 De Damrakkertjes o.l.v. Hans de Jong met orkestbegeleiding van Jan Corduwener.
 Gloria in excelsis Deo; Hoort, hoe de feestklokken schallen; Hoe leit dit kindeke; Een roze, fris ontloken; Uit hoge hemel daalt Hij neer; Hoor, de engelen zingen d'eer; O Kerstnacht, schoner dan de dagen; Komt allen tezamen; O verblijdende; Dit is de dag; Er is een Kindeke geboren op aard; Stille nacht; Nu zijt welkome; De herdertjes lagen bij nachte; Herders, hoe ontwaakt gij niet; Komt, verwondert u hier, mensen.
 Tijdelijk slechts f 7,95 plus portokosten
 Bestelnr. 88 270 DY. Met een gratis E.P.
BON: Zenden aan Platenverzendhuis
 De Dolomieten 15, Emmeloord.
 Tel. 05270 - 3481.
 Zend mijex. Stille nacht, Heilige nacht.
 Naam:
 Straat:
 Plaats:

ONBEHAGEN OVER HET BEJAARDEN BELEID

TE WEINIG SAMENHANG, NIET STOELEND OP WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK, GEEN VERTROUWENWEKKENDE VISIE

Van het brede veld van vraagstukken, dat op het terrein van volks- en maatschappelijke ontwikkeling bij de begroting van C.R.M. aan de orde is gekomen, heeft het bejaardenbeleid, waarvoor met name staatssecretaris Van der Poel verantwoordelijk is, wel de meeste nadruk gekregen.

Uiteraard zal enigszins uitvoeriger aandacht worden gegeven aan het betoog van onze woordvoerdster, mej. J. van Leeuwen, mede omdat zij een motie over de noodzaak van het opstellen van een *nationaal beleidsplan* voor bejaarden heeft ingediend. Een motie, die inmiddels ook is aanvaard met alleen de stemmen van de Boerenpartij en het G.P.V. tegen.

Er bestond allerwegen toch een duidelijk gevoel van onbehagen over dit onderdeel van het beleid: **te weinig samenhang, niet stoelend op wetenschappelijk onderzoek, geen vertrouwenwekkende visie.**

De heer Tilanus (C.H.U.), voor wie sommige dingen naar zijn gevoel te langzaam gingen, spitste dit op twee zaken toe. De reeds lang aangekondigde groepsregeling voor bejaarden in inrichtingen en de zo noodzakelijke wijziging van de Wet op de Bejaardenoorden, die volgens de M.v.T. weer op de lange baan wordt geschoven.

Hiernaast richtte de kritiek van de heer Tilanus zich op de aangekondigde bouw gedurende vijf jaren van 12.000 bejaardenwoningen per jaar. Op zich een goed idee, waarbij echter is voorbijgegaan aan de samenhang met andere noodzakelijke voorzieningen, met name in de extra-murale sfeer.

Mevrouw Dettmeijer-Labberton (V.V.D.) vroeg zich, vooral in het licht van het hiervoor uitgetrokken bedrag, af of wij wel op de goede weg zijn. Hebben wij voor dit bedrag de meest verantwoorde voorzieningen? Verder maakte ook zij zich zorgen, dat het zo noodzakelijke gecoördineerde beleid onvoldoende gestalte krijgt.

Mej. Kok (K.V.P.) wees op een speech van de Staatssecretaris en interviews met enkele ongelukkige passages van ambtenaren over het opvoeren van het aantal te bouwen bejaardenvoorzieningen, die zoveel stof hebben doen opwaaien in de wereld van de bejaarden. Zij noemde dit een te betreuren zaak. Te betreuren ook, omdat men er blijkbaar nog niet in geslaagd was een vertrouwenwekkende visie m.b.t. het bejaardenbeleid voor het voetlicht te stellen.

Zij waarschuwde o.m. ook voor de gedachte, dat het voeren van een be-

jaardenbeleid geen financiële consequenties zal meebrengen, evenzeer als zij waarschuwde voor een incidenteel beleid.

Ds. Abma (S.G.P.) wilde zich graag aansluiten bij de suggesties, die waren geuit, namelijk dat moet worden gestreefd naar een goede coördinatie. Het gevaar bestaat, dat, wanneer een tak van het bejaardenbeleid eenmaal goed op dreef is, deze tak autonoom in omvang toeneemt, terwijl een gezond alternatief op deze wijze wel eens in de schaduw blijft. Wij willen dan ook graag, aldus ds. Abma, dat wordt gestreefd naar een aaneensluitend geheel op dit gebied.

Mevrouw Heroma-Meilink (P.v.d.A.), die zich m.b.t. vele vragen o.m. wilde aansluiten bij het solide en bewegende betoog van mej. Van Leeuwen, legde uiteraard alle nadruk op de h.i. aangekondigde bezuinigingen. Zij wees hierbij op de op pagina 95 van de Miljoenennota voorkomende uitspraak, namelijk dat de Commissie inzake de gemeentelijke uitgave voor sociale zorg een „aantal waardevolle suggesties tot maatregelen op het gebied van de bejaarden in en buiten bejaardentehuizen had gedaan, welke kunnen leiden tot een vermindering van de gemeentelijke uitgaven voor sociale zorg”. Mevrouw Heroma verwierp het zoeken van bezuinigingsobjecten in deze sfeer ten enenmale en diende dan ook reeds in eerste termijn een motie op dit punt in, die overigens werd verworpen. Voor wat de AR-fractie betrof — en eveneens voor de overige regeringsfracties, zij ging mank aan datgene wat in het beleid van de staatssecretaris zo node werd gemist: planning aan de hand van verantwoord onderzoek.

En nu enkele hoofdlijnen uit het betoog van mej. Van Leeuwen, die vrijwel aan het begin van het begrotingsdebat haar beleidsplan had kunnen lanceren.

Zij nam haar uitgangspunt in de regeringsverklaring van 18 april 1967 en de begroting 1968, die een hoopvol perspectief voor de bejaarden boden.

KERNPUNTEN

Zo springen als kernpunten van het beleid in de begroting 1968 naar voren:

dat in het licht van de huidige kennis de capaciteit van verzorging en dienstverlening in en buiten tehuizen belangrijk dient toe te nemen, dat voorzieningen een zo belangrijk en met de tijd verschuivend vraagstuk vormen, dat evaluatie van bestaande voorzieningen en wetenschappelijk gefundeerde planning niet kunnen worden gemist.

dat daarbij o.m. de situatie ten

plattelande nader zal worden bezien, omdat daar door het dikwijls ontbreken van elementaire vormen van dienstverlening bijzondere moeilijkheden kunnen ontstaan, dat uitgangspunt moet zijn, dat de bejaarde mens zo lang mogelijk zelfstandig moet blijven en in de samenleving geïntegreerd moet blijven.

dat m.b.t. de maatschappelijke dienstverlening, waarbij het accent op het plaatselijke vlak zal vallen, een centrale beleidsvoering nodig zal zijn terwille van: een gelijkmatige spreiding over het land, en een aaneensluitend geheel van voorzieningen.

De resultaten zijn in 1970 echter niet in overeenstemming met deze hoopgevende vooruitzichten van 1968.

Opvallend is echter wel de verschuiving in prioriteiten: allereerste prioriteit thans voor het bouwen van 60.000 bejaardenwoningen in 5 jaar en fasering ofwel afremming van de bouw van verzorgingstehuizen.

Terecht vroeg mej. Van Leeuwen op welke wetenschappelijk gefundeerde planning, op welk behoeften-onderzoek deze ombuiging stonde, temeer daar in de begroting 1969 nog was gesteld, dat 1.950 bejaarden-oorden met 95.000 plaatsen in zekere zin misleidend was, omdat een deel van deze plaatsen niet aan de te stellen eisen voldeed!

Mede in dit licht was deze verschuiving in prioriteiten de A.R. fractie een raadsel!

Zolang geen concrete gegevens op tafel worden gelegd, lijkt het toch wel een klein beetje op gokken met als inzet vele duizenden bejaarden, die vaak op verlies voor het leven worden gezet, aldus onze woordvoerdster.

GERICHT OPNAME- BELEID

Een fasering in de bouw van verzorgingstehuizen op dit moment lijkt dan ook voorbarig en nauwelijks verantwoord.

Niet ontkend werd, dat er oudere mensen in bejaardenoorden zitten, die er vanuit hun verzorgingsbehoefte niet thuishoorden en dit toont uiteraard alleen maar de noodzaak van een gericht opnamebeleid aan. Bij een vorige begroting heeft de A.R. fractie hiervoor met klem gepleit en mej. Van Leeuwen toonde dan ook terecht haar misnoegen over het lange uitblijven van een wijziging van de Wet van de Bejaardenoorden in deze zin.

Overigens werd — naast een gericht opnamebeleid — ook een allereerste prioriteit voor het bouwen van bejaardenwoningen toegejuicht, maar slechts in combinatie met de vervulling van één allesbeheersende voorwaarde: dat de capaciteit en verzorging van de dienstverlening buiten de tehuizen hiermede gelijke tred houden.

De staatssecretaris werkt ook duidelijk in deze richting, maar het beleid tot dusverre roept ook in dit opzicht nog vele vragen op. Genoemd kunnen worden de moeilijkheden op personeelsgebied in de huishoudelijke sector, waarbij ook geïnformeerd werd naar het standpunt ten departemente, mede in verband met forse uitspraken in enkele interviews, over de sociale dienstplicht voor meisjes, naar de werving voor de verzorgende beroepen via de scholen, naar een omscholingsprogramma voor verzorgende beroepen en naar een landelijke aanpak van het vraagstuk van de kinderdagverblijven.

Sprekend over één van de nieuwste vormen in de extra-murale sfeer: de dienstencentra, bevreedde het opnieuw, dat er nog geen evaluatie, reeds 2 jaren geleden aangekondigd, had plaatsgevonden, terwijl ook twijfel werd uitgesproken over de spreiding van de dienstencentra over het land (13 van de 53 in Rotterdam!), dit in het licht van de zo noodzakelijk geachte gelijkmatige spreiding.

ONVERMOGEN

Tenslotte werd nog gewezen op een wel zeer ongelukkig interview, waarin een hoofdambtenaar van C.R.M. de heer Hendriks, tot de uitspraak was gekomen „Overigens weet nog niemand precies welke richting wij met het bejaardenwerk zullen uitgaan”. Dit bracht mej. Van Leeuwen dan ook tot de volgende slotbeschouwing, die wij letterlijk weergeven:

„Tenzij de bewindslieden mij alsnog van het tegendeel kunnen overtuigen,

MOTIE- VAN LEEUWEN

De Kamer gehoord de beraadslagingen over hoofdstuk XVI, van oordeel dat naast een op de gehele bevolking afgestemd welzijnsbeleid, dat ook de bejaarden de nodige mogelijkheden moet bieden aan het maatschappelijk leven te kunnen blijven deelnemen, de verwerkelijking van een specifiek gecoördineerd bejaardenbeleid een zaak van hoge prioriteit is;

nodigt de regering uit uiterlijk bij de begroting 1971 — in overleg met de betreffende organisaties van particulier initiatief — te komen met een nationaal beleidsplan t.b.v. de bejaarden waarin is verwerkt:

— een overzicht van reeds verricht en alsnog te verrichten noodzakelijk wetenschappelijk onderzoek;

— een programmering voor een aaneensluitend geheel van voorzieningen;

— het hierop afgestemde prioriteitschema van de regering;

En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekend
VAN LEEUWEN, TILANUS, KOK,
DETTMEIJER-GABBERTON,
KIEFT.

gen, lijkt mij met betrekking tot dit punt toch wel enigermate sprake te zijn van een brevet van onvermogen, na drie jaren van hoge prioriteit. In ieder geval lijkt het oogstjaar nog wel ver. Mijn fractie wenst echter terwille van de nu bijna 10 pct. van de bevolking, die veelszins in een niet al te benijdenswaardige situatie verkeert, nog in dit begrotingsdebat een uitspraak te horen, dat binnen nu en uiterlijk september a.s. — dus bij de volgende begroting — een nationaal beleidsplan voor bejaarden op tafel komt, waarin is opgenomen een overzicht van het verrichte en nog noodzakelijkerwijs te verrichten wetenschappelijk onderzoek, een programmering voor de verwezenlijking van een aaneensluitend geheel van voorzieningen, dat optimaal toegankelijk is voor de bejaarden, de gelijkmatige spreiding over het land inbegrepen, een prognose van de uitgaven, die daarmede zullen zijn gemoeid, alsmede een hierop afgestemd prioriteitschema van de Regering.

Ik heb een wat minder prettige ervaring overgehouden uit het debat van verleden jaar. Toen heb ik een gedateerde belofte gekregen met betrekking tot een groepsregeling voor bejaarden in verzorgingstehuizen; die zou nog vóór de zomer in ieder geval als noodregeling voor de persoonlijke uitgaven zijn ingediend. Zij is er echter nog niet. Ik neem graag aan, dat het antwoord van de staatssecretaris mij straks voldoende houvast zal bieden, Indien dit onverhoopt niet het geval mocht zijn, voel ik mij genoodzaakt m.b.t. het bejaardenbeleid een uitspraak van de Kamer te vragen”.

ONVOLDOENDE HOUVAST

En het antwoord van de staatssecretaris bood helaas onvoldoende houvast.

Wel kwam hij met een zogeheten „vijfjarenplan”, bestaande uit een aantal maatregelen, waarover intussen advies van de Nederlandse Federatie voor Bejaardenzorg was gevraagd.

Deze maatregelen zijn:

1. Bouw van 12.000 bejaardenwoningen per jaar gedurende 5 jaar (was dus reeds bekend uit de begroting van Volkshuisvesting).
2. Uitbreiding van het aantal (part-time) gezinshelpsters voor bejaarden met 9.000 per jaar gedurende 5 jaar (was uit de interviews reeds bekend).
3. Uitbreiding van het aantal verpleegtehuisbedden voor bejaarden en plaat-

Vervolg op pag. 10

OUDE EN NIEUWE CITATEN

RADICALEN

In het dagblad „De Tijd” stond onlangs van H. van Run een vraaggesprek met H. Algra.

Een citaat:

Hoe waardeert u de grondhouding van de radicalen?

„Hun grondmotief is: wij willen echt christelijke politiek. Daar ben ik het volstrekt mee eens.”
Zijn de radicalen daarin sterker dan de gewone antirevolutionairen?

„Ik vind dat ze het wel sterk zeggen, maar dat ze, nadat ze het sterk gezegd hebben, een zekere eenzijdigheid laten zien. Want als je ze vraagt: kom 'ns voor den dag met je radicale inzichten, dan hoor je dingen die eerder progressief in algemene zin zijn dan typisch christelijk. Ik ken een radicaal die zegt, dat artikel 248 bis van het strafwetboek (verbod van homosexualiteit ook met minderjarigen boven zestien jaar) moet verdwijnen en dat de minister het COC moet erkennen. En ga zo maar door.

Dan zeg ik: mijne vrienden, als dat voor jullie de consequenties zijn, dan zijn we het niet eens.”

Als wij in de partij over dergelijke zaken in ieder geval maar met elkaar in gesprek blijven; radicaal of niet-radicaal.

SLIM

In het zojuist genoemde interview komt ook aan de orde, dat Algra in de bezettingstijd - zolang dat kon - elke dag een artikel met tegengif tegen de bezetter schreef.

Aan het slot van het artikel staat:

„Bij het afscheid, in de gang, vertelt hij opnieuw hoe hij de moffen en vooral de Pressereferent geregeld bij de neus nam in zijn artikelen. „Ik had er een duivels plezier in”, zegt hij. De enige keer in het gesprek dat de duivel in welwillend verband ter

sprake komt. Eens bleek een zelfs intelligente lezer de dubbele bodem in een artikel niet te hebben doorschouwd. Dat was een tegenvaller. „Maar Colijn begreep het wel. Die schreef mij een brief om mij te complimenteren”.
Colijn was een slimme vos.

Algra beaamt het met overtuiging. Misschien beaamt hij inwendig tevens de onuitge: „oken suggestie: Colijn en Algra even slim.”

LEEFTIJDSGRENZEN

In de discussiekrant „Nog Groen achter de oren?” van de actiegroep leeftijds-grenzen wordt een opsomming gegeven van hetgeen iemand vanaf 16, 18, 20, 21 jaar enz. mag doen

Een paar pikante details:

Wie een minderjarige vrouw schaakt kan 9 jaar gevangenisstraf krijgen. Wanneer men haar toestemming heeft, kan dat 3 jaar schelen.

Op vrouwenhandel (zonder leeftijds-grens) en handel in minderjarige jongens staat maximaal 5 jaar gevangenisstraf.

Een wettelijke vertegenwoordiger van een minderjarige kan eisen, dat het door de minderjarige verdiende loon aan hem wordt uitbetaald.

Een meisje van 16 jaar mag met toestemming van haar ouders trouwen en wordt daardoor meerderjarig, maar ze mag nog steeds niet naar een film van boven de 18.

Een jongen van 18 jaar mag een natuurlijk kind erkennen, maar tot zijn 21e kan hij alleen met toestemming van zijn ouders of voogd een paspoort aanvragen.

Nederlanders zijn eenvoudige mensen; zij regelen alles bijzonder informeel en alles zit strikt logisch in elkaar.

veau, zowel voor het aantal verpleegtehuisbedden als voor de dienstencentra? Waarom juist 240 ziekenverzorgsters per jaar meer? Op grond waarvan is men tot deze cijfers, tot deze planning gekomen, nog los van de allesbeheersende vraag, dat deze maatregelen met elkaar nog geen gesloten circuit, d.w.z. een aaneensluitend geheel van voorzieningen behoeven te waarborgen.

En aan deze specifieke, veelszins alleen of voornamelijk op bejaarden gerichte voorzieningen dient naast een breder welzijnsbeleid, dat de bejaarden zoveel mogelijk geïntegreerd in de samenleving doet leven, een hoge prioriteit te worden gegeven.

De staatssecretaris liet al te zeer na over deze en nog vele andere vragen enige duidelijkheid te scheppen, vandaar dat de indiening van een motie in tweede termijn onvermijdelijk was teneinde zekerheid en duidelijkheid te scheppen voor vele honderdduizenden bejaarden, namelijk in 1970 bijna 1,3 miljoen.

DE KAMER VORIGE WEEK

INTERPELLATIES

De P.v.d.A.-oppositie wilde het kabinet via een voorbarige motie op dit moment al dwingen tot een antwoord op de vraag of het SER advies inzake de structurele A.O.W.-verhoging (extra 3 + 3 percent) met ingang van 1 januari 1970 zou worden gevolgd.

Het was een vragen naar de bekende weg: op zó korte termijn is deze aan gelegenheid niet te verwelijken. Er zit méér aan vast dan 3 + 3 percent alleen. Het is ook een vraag van: nu er zoveel gerechtvaardigde wensen liggen — aan welke daarvan moet prioriteit worden gegeven!

Dat de heer Den Uyl daarbij fel reageerde op het feit dat naar zijn mening de regeringsfracties de oppositie monddood wilden maken door te stellen dat niet altijd een interpellatie door de Kamer behoefde te worden toegestaan — was zijn oppositionele kans, die hij terecht greep. Maar objectief gezien, kon hij dat niet waar maken. Niet ten onrechte interrumpeerde een der Kamerleden: „Meneer Den Uyl, het toneelbeleid is gisteren al besproken”.

NARE DISCUSSIE

De Boerenpartij, afdeling Koekoek, bij monde van de heer Nuyen, maakte een onderscheid tussen de Kamerleden die de eed aflegden en die de belofte hadden gedaan. De Tweede Kamer bestond daarom volgens deze heer „uit christenen en heidenen”. Wat later trok hij de vergelijking met de Tweede Kamer en de woorden van Christus: „dit is een huis des gebeds, maar ze hebben het gemaakt tot een rovershol”. Waarmee hij van zichzelf zei dat hij de verdediger van de goede moraal was.

Zo onverdraagzaam kan deze verdraagzame zich uiten.

VERGROTE GEMEENTEN

— Maastricht is een nog grotere stad geworden. Een aantal gemeenten daar omheen zijn opgeheven en delen van andere gemeenten zijn daaraan ook toegevoegd.

— Stad en ambt Delden zijn ook samengevoegd.

— Het eiland van Dordrecht (Dordrecht en Dubbeldam) krijgt een krachtige bestuursorganisatie. Bijzonder jammer voor een zó goed „lopende” gemeente als Dubbeldam. „Een gemeente om u tegen te zeggen” constateerde de heer Schakel. Zodra mogelijk zullen wij de overwegingen van de A.R. fractie in Nederlandse Gedachten opnemen. Het was een bijzonder moeilijke beslissing.

Maar tenslotte was er méér dan Dubbeldam en Dordrecht alleen aan de orde.

C.R.M.

Het beleid van dr. Marga Klompé en mr. V. d. Poel inzake cultuur, recreatie en maatschappelijk werk werd nogal kritisch onder de loep genomen. Begeleid door veel moties én amendementen. Kunst, Cultuur en Bejaardenbeleid waren wel de knelpunten in het debat, dat soms tot laat in de avond moest worden gevoerd. Minister en staatssecretaris stonden wel open voor verlangens van de Kamer. Van een harde Beerninklijn was geen sprake. Voor een verslag zie pag. 1 en 9.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**



Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drift 13 / tel. 030 - 19446
utrecht

Vervolg van pag. 9

sen voor demente bejaarden, opdat met 5 jaar een adequaat verzorgingsniveau — nader vast te stellen — is bereikt.

4. Uitbreiding van het aantal dienstencentra voor bejaarden en „hulpinstellingen” dan wel projecten voor gecoördineerd bejaardenwerk, opdat in 5 jaar een nader aan te geven niveau wordt bereikt. (een toename met 10 per jaar was reeds eerder aangegeven).

5. Uitbreiding ziekenverzorgsters in de wijk met 240 per jaar gedurende 5 jaar.

6. Wijziging van de Wet op de bejaardenoorden (reeds lang aangekondigd).

Voor de aandachtige lezer zullen de vragen zich nu ook wel vermenigvuldigen. Waarom bijv. 9.000 gezinshulpsters per jaar en geen 12.000 en hoe deze te krijgen en hoe het vraagstuk van de leiding op te lossen? Wat is dat nader vast te stellen verzorgingsni-

T. DE VRIES

STUKADOORSBEDRIJF

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

**Voor al uw
voorkomend
stukadoorswerk**

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG
INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

Fa. W. van Tellingen

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486



ZWAKZINNIGHEID

EN

ZWAKZINNIGENZORG

DOOR D. W. DONDORP

stafmedewerker Prot. Chr. Vereniging tot bevordering van sociale en pedagogische zorg te Utrecht.

De maatschappelijke welzijnszorg is een hoofdthema voor veel politieke activiteiten.

Naast de welzijnszorg in het algemeen kennen wij in dit kader een aan hun behoeften aangepaste speciale aandacht voor bijzondere categorieën in onze samenleving, zoals bejaarden, zieken en gehandicapten.

Een niet onaanzienlijk deel van het budget, afkomstig uit de algemene middelen en de premies voor de sociale verzekeringen, wordt aan deze welzijnszorg besteed.

Drie departementen, van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, van Sociale Zaken en Volksgezondheid, en van Onderwijs en Wetenschappen, houden zich hiermee bezig.

Het is onderwerp van een veelsoortig particulier initiatief, waarvan de zich sterk uitbreidende activiteiten vooral door overheidssubsidies mogelijk worden gemaakt. Daarnaast spreekt het de bevolking regelmatig aan op charitatieve bijdragen door middel van contributies, giften, collectes en inzamelingsacties.

Dit geheel is momenteel sterk in ontwikkeling en aan veranderingen onderhevig.

Een categorie gehandicapten, die dit alles mede betreft, willen wij in dit artikel nader aandacht geven, namelijk hen die wij op grond van kleinere of grotere tekorten in hun verstandelijk functioneren als „zwakzinnigen” aanduiden.

Wij spreken dan over een grote groep uit onze bevolking.

Men mag namelijk, als men de grote groep met de lichtere gradaties van zwakzinnigheid meerekent, aannemen, dat één op elke 50 Nederlanders door deze handicap in meerdere of mindere mate gehinderd wordt bij zijn deelname aan onze samenleving.

Zwakzinnigheid heeft namelijk vooral sociale consequenties voor de lijdende.

Het karakter van een samenleving bepaalt in hoge mate of die hindernissen groot of klein, te overkomen of onoverkomelijk zijn.

Als een samenleving leerplicht instelt bijvoorbeeld, dan betekent dit een confrontatie met deze handicap. Als daaruit de consequentie van aangepaste opvoedkundige zorg wordt getrokken, dan kan dit leiden tot betere educatieve mogelijkheden dan tevoren. Als de industriële ontwikkeling het arbeidsklimaat in hoge mate gaat bepalen, dan kan dit sociaal-psychologische hindernissen opleveren, maar door de vereenvoudiging van een aantal voor de produktie noodzakelijke handelingen en de taakdifferentiatie ook ongedachte arbeidsmogelijkheden opleveren.

Functieveranderingen in het familie- en gezinsleven, verstedelijking, automatisering, toename van de arbeidsintensiteit in de dienstensector, leerplichtverlenging en veranderende ideeën over vorming, vrijetijdsbesteding en recreatie, structuurveranderingen in de bestuurlijke organisatie, de groei van het nationale inkomen en de bestedingsregel daarvan, veranderende denkbeelden over de kwaliteit van het bestaan, de mensbeschouwing in onze samenleving

en religieuze stromingen zijn meerdere voorbeelden van sociale gegevens waarbij stuk voor stuk de invloed op deelnemers met verstandelijke tekorten aan onze samenleving te bespreken zou zijn. Mogelijkheden en barrières die de samenleving steeds voor nieuwe taken stellen blijken daarbij gelijktijdig te ontstaan.

Dit houdt in dat een sociaal beleid steeds rekening moet houden met de bijzondere positie die 1:50 Nederlanders inneemt. Het moet steeds de barrières onderkennen en de mogelijkheden aanwenden als het 1:50 burgers niet wil verwaarlozen, alsmede de plm. tien mensen waarmee die ene gemiddeld in relatie zal staan. In ons denken hierover ontwikkelt zich het idee „van gunst tot recht” en het ideaal van „hen die anders zijn zo veel mogelijk mee laten doen.”

ZWAKZINNIGHEID

Een goed welzijnsbeleid voor deze categorie vraagt om een juist inzicht in het verschijnsel zwakzinnigheid.

Voorals (1:50) dient men te beseffen dat plm. 80 pct. daarvan de lichtere gradaties omvat. (Dat wil overigens niet zeggen dat hun problematiek ook als „lichter” moet worden aangeslagen: Omdat hen vaak normale eisen worden gesteld vormen zij misschien wel de meest bedreigde groep).

We moeten dit zo duidelijk stellen omdat dikwijls blijkt dat niet deskundigen woorden als zwakzinnigheid en debiliteit associëren met de ernstige afwijkingen.

De term „zwakzinnig” moet echter opgevat worden als de wetenschappelijke verzamelnaam voor een reeks min of meer ernstige afwijkingen, waarin stoornissen in de verstandelijke vermogens het gemeenschappelijk symptoom zijn.

Definities van zwakzinnigheid geven daarbij vaak de in de inleiding reeds genoemde consequenties voor de mogelijkheden tot deelname aan de samenleving aan.

De beladenheid van de wetenschappelijke termen is er de oorzaak van dat men „naar buiten toe” nogal eens termen als „geestelijk gehandicapten” en „moeilijk lerenden” gebruikt.

Vroeger was ons denken over de zwakzinnigheid nogal simplistisch. Criterium was een tamelijk eenzijdig, meestal naar aanleiding van onderwijskundige problemen gemeten, tekort in de „intelligentie”. Met intelligentie bedoelde men dan meestal de verstandelijke mogelijkheden die nodig zijn om gewoon lager onderwijs te volgen. De grootte van het tekort werd in een percentage uitgedrukt: Het zogenaamde intelligentie quotiënt.

Was het tekort 20 tot 50 pct. (I. Q. 50-80, 100 wordt namelijk als het normale gemiddelde aangenomen) dan werd de onderzochte debiel genoemd. Was het 50 tot 70 pct. imbeciel en 70 pct. of meer idiot. Daarmee verkreeg men een onderverdeling in de zwakzinnigheid op grond waarvan debielen en imbecielen elk een eigen vorm van buitengewoon lager onderwijs kregen toegewezen en internaten werden onderverdeeld.

Het intelligentietekort werd nogal gemakkelijk als een onherstelbare toestand aangenomen. Men gaf theoretisch aan hoe ontwrichtend het verstandelijk tekort op de totale persoonlijkheid

moest werken. Daaruit kwam nogal eens een vooringenomen visie op zwakzinnigen voort, zoals seksuele ongeremdheid en neiging tot criminaliteit.

Bijverschijnselen die nimmer zijn aangevoeld, vooral wat betreft de eenzijdigheid van de begrippen en die door hen die regelmatig met zwakzinnigen omgaan uit eigen ervaring kunnen worden weerlegd. Vooral de „debielen” trof en treft wel eens dit soort ideeën. Helemaal moeten wij constateren dat ook thans nog in te grote mate aan zwakzinnigen hulp wordt verleend op basis van de geschetste opvattingen, die wij langzamerhand als verouderd moeten aanmerken. Als wij dit zo stellen, dan moeten wij kunnen aangeven hoe de visie op de zwakzinnigheid aan het veranderen is.

INTELLIGENTIE

We zullen trachten daarvan een aantal punten te noemen. Wat die factor „intelligentie” betreft kan worden gesteld dat intelligentie meer en meer wordt gezien als samengesteld uit tal van factoren, waarvan bij zwakzinnigheid de een meer en de ander minder getroffen kan zijn.

De intelligentie daalt niet als de vloeistofspiegel in een glas water bij zwakzinnigheid, maar valt vooral op doordat die disharmonisch is.

Er zijn uitvalsgebieden en resterende mogelijkheden, die in elk onderzoek en na een periode van behandeling opnieuw vastgesteld moeten worden.

Het intelligentie-onderzoek wordt meer en meer uitgebreid tot het onderzoek van de totale persoonlijkheidsdynamiek. Het functioneren en de mogelijkheden en onmogelijkheden in een breed scala van levensgebieden dient deskundig herhaald in kaart gebracht te worden.

Een hulpmiddel, naast de differentiatie in testmethoden, zijn daarbij de in zwang komende methoden van sociaal onderzoek en de observatie.

Het belang hiervan is te illustreren met een verschijnsel in de lichte zwakzinnigheid: De zogenaamde fase-debiliteit. Het betreft hier een verstandelijke hapering, die slechts parten speelt in een bepaalde levensfase zoals bijvoorbeeld de leerplichtige leeftijd. Als men hier een eenzijdig intelligentietekort eenmalig zou vaststellen, bestaat de kans dat men iemand in levensomstandigheden waarbij dit niet meer nodig is toch als debiel blijft beschouwen.

Steeds minder wordt een geconstateerde vorm van zwakzinnigheid nu ook van meet af aan als een onherstelbare toestand gezien. Men neigt er meer en meer toe om in gebleken tekorten die zich vooral uiten in vertragingen en stremmingen in de ontwikkeling en haperingen in het sociaal functioneren, aanleiding te zien voor een zo vroeg mogelijk te beginnen behandeling waarvan het eindresultaat nog niet vaststaat.

Een „statische” opvatting begint plaats te maken voor een „dynamische”. Men etiketteert minder gauw.

Uiteenlopende vormen van verstandelijke tekorten hebben ook sterk verschillende gevolgen voor de persoonlijkheidsstructuur en het karakter, die telkens individuele beschrijvingen behoeven. Zwakzinnigheid wordt dan ook als samengesteld uit meer factoren dan alleen het in het oog lopend verstandelijk tekort gezien, zonder dat men die

andere factoren als onmiddellijk gevolg voor de gehele groep tegelijk opsomt.

De gesignaleerde meer dynamische opvattingen gaan gepaard met een nieuwe visie op de mogelijkheden van veelsoortige behandelingen en een, zij het vaak nog gedeeltelijke, maatschappelijke participatie aan samenlevingsverbanden.

Het verdiepen van de behandeling vraagt om een uitbreiding van de kennis van de oorzaken. Vooral in het individuele geval zijn die nog dikwijls niet met zekerheid aan te geven.

De research, vooral begonnen in de zogenaamde observatie-inrichtingen en zich uitbreidend tot de universiteiten, begint hier meer en meer aandacht te krijgen.

Een studiegenootschap voor de zwakzinnigheid is inmiddels opgericht, een tijdschrift voor zwakzinnigheid en zwakzinnigenzorg geeft informatie door.

OORZAKEN

De mogelijke oorzaken zijn al wel gerubriceerd en als volgt door de World Health Organisation weergegeven:

1. Zwakzinnigheid van onbekende oorsprong, die blijkt uit leerproblemen. Betreft vooral licht-zwakzinnigen.

Men zoekt hier vooral naar de invloed van lichtere neurologische beschadigingen en van generaties voortdurende sociale en culturele armoede.

2. Zwakzinnigheid die duidelijk samenhangt met lichamelijke condities of ziekten.

Soms is daarbij de verhouding, ondanks de waargenomen invloed, niet geheel duidelijk.

Als voorbeelden worden genoemd infectieziekten voor (rode hond) of na (hersenvliesontsteking) de geboorte.

Vergiftigingen met hersenletsel als gevolg.

Vervorming of (tsd), opgelopen bijvoorbeeld vóór de geboorte of bij een ongeval.

Stofwisselingsstoornissen (waarvan er sommige erfelijk blijken te zijn) en groeistoornissen.

3. Zwakzinnigheid die samenhangt met nog onbekende ziekteprocessen, welke laatste blijken uit lichamelijke verschijnselen.

Ten slotte willen wij in deze paragraaf met enkele karakteristieken ook de nieuwere indelingen in de zwakzinnigheid weergeven, zoals de World Health Organisation die vaststelde.

Na het voorgaande willen we de zwakzinnigheid dus zien als een verschijnsel, dat zich openbaart door haperingen, vertragingen of stremmingen in de ontwikkeling, waarbij stoornissen in de functies van het denken met gevolgen voor de mogelijkheden aan één of meer facetten van de samenleving deel te nemen centraal lijken te staan.

Deze waargenomen toestand dient daarbij niet van meet af aan als geheel onherstelbaar, maar vooral als signaal voor een hoogwaardige hulpverlening te worden opgevat.

Deze zwakzinnigheid kent dan vijf groepen.

1. *Diep Zwakzinnigen* (plm. 1,5 pct. van het totaal aantal zwakzinnigen) vertonen grote afwijkingen in het groeischema en de zintuigelijke ontwikkeling. Zij zijn meestal ook ernstig lichamenlijk gehandicapt. Voortdurende zorg en toezicht zijn nodig om hen in leven te houden. Enkele bewegingen kunnen hen soms gebrekkig worden geleerd.

2. *Ernstig Zwakzinnigen* (plm. 3,5 pct. van het totaal aantal zwakzinnigen) tonen ook beduidende ontwikkelingsachterstanden. Zij zijn sterk van een voortdurende zorg en verzorging afhankelijk.

In tegenstelling tot eerstgenoemde groep kunnen zij wel een aantal hygiënische en andere leefgewoonten aanleren.

Onder leiding kunnen zij zich met spel bezig houden. Zij kunnen met enkele woorden en gebaren reageren op hun omgeving.

3. *Matig Zwakzinnigen* (plm. 6 pct. van het totaal aantal zwakzinnigen). Voor een groot aantal van hen gaat duurzame handhaving in het gezin, in tegenstelling tot de beide vorige groepen, mogelijk worden.

De zogenaamde „mongooltjes” horen dikwijls bij deze groep. Een blijvende ontwikkelingsachterstand is bij hen nog duidelijk waarneembaar.

Zij kunnen leren zichzelf te verzorgen. Zij hebben gedifferentieerde mogelijkheden om te leren spelen. Dit kan uitlopen op zinvolle bezigheden, zoals bijvoorbeeld in de huishouding en op een-

Vervolg op pag. 12

voudige vormen van arbeid. (B. v. in sociale werkplaatsen). Zij hebben goede contactmogelijkheden, waarbij een eenvoudig taalgebruik tot stand kan komen.

Doordat zij zelfstandig op weg kunnen en kleine afstanden reizen, kunnen zij zelfstandig naar school, dagverblijf of werkplaats leren gaan. Zij hebben blijvend een tegemoetkomend beschutend milieu nodig.

De overige vormen de groep van de: 4. Licht Zwakzinnigen (89 pct. van het totaal aantal zwakzinnigen). In principe kunnen zij zich handhaven in de normale samenlevingsverbanden, uitgezond

derd het gewoon onderwijs. In bij hun aangepast onderwijs kunnen zij in minstens verdubbelde tijd de leerstof van 3 jaar g. l. o. nog wel ongeveer eigen maken. Vooral andere vaardigheden kunnen zij zich door onderwijskundige zorg echter eigen maken.

In de samenleving blijkt bij hen een verhoogde vatbaarheid voor sociale problematiek te bestaan, waardoor zij vaak sociale hulp nodig hebben. Mits goed voorbereid, kunnen zij zich bij eenvoudige opdrachten vaak uitstekend in het normale arbeidsproces handhaven. Hun vrijetijdsbesteding vraagt nogal eens om initiatieven. Als zij een eigen gezin vormen komen zij (vooral de meisjes) vaak voor grote problemen te staan.

5. Grenswakzinnig (zwak begaafd) noemen wij hen, die in lichte mate gestoord zijn in de functies van het denken, doch bij wie dit niet zo zeer de gehele persoonlijkheid stempelt als in de vorige vier categorieën het geval is. Wij rekenen hen in de hulpverlening dan

ook niet meer tot de groep van de zwakzinnigen.

Nu wij zo een globale indruk van het verschijnsel zwakzinnigheid op zichzelf hebben gegeven, zullen wij in een volgend artikel de hulpverlening aan hen nader gaan bezien.

Prins N.V. - Dokkum

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190-2043

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 24345 of schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

VERPLAATSBARE HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFT- WAGENS ETC.



TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Aannemingsbedrijf
Utiliteitswerken

ERVEN J.F.P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennepe
02526-3341

VERTROUWENSADR^{ESSEN}
EIGEN KRING IN
FRIESLAND

presenteert
europese
„FORTEX“
herenmode

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel
LEMMER NAGELE - Telefoon 05276 - 2460
Lemmer Straatweg 2 - Telefoon 05146 - 1564 b.g.g. 1307
ANNEX HAARDEN, KACHELS EN
KOOKAPPARATEN VOOR KOLEN, OLIE
EN GASVERWARMING
Deskundige voorlichting, Vakkenligte aansluiting

RIVEL Fabrik van RIJWIELEN
en AUTOPEDES
SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 1545

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v.h. Firma J. Haitsma

Kanaalweg 14, HARLINGEN. Tel. 05178 - 3541 (8 lijnen)
AANNEMERSBEDRIJF
BETONFABRIEK
BOUWMATERIALENHANDEL

N.V. Aannemingsbedrijf FGD
v/h GEBR. VISSER
Nieuwbouw en onderhoudswerken
RONDWEG 17 - DOKKUM
TELEFOON 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

Alle textielgoederen,
bedden, dekens,
matrassen, complete
woninginrichting
Grootzand 14 - 38 - 42 SNEEK - Midstraat 114, JOURE

HOTEL „DE KROON“
SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen.

**OFFSETDRUKKERIJ
FLACH N.V.** affiches
showcards
verpakkingen
LEEWARDERWEG 31-35 - TEL. 05150-2361 - SNEEK

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek
TELEFOON 05983 - 360

H. Struik en Zoon N.V.
Fabriek van dekkleden en
tenten
Imp. Groothandel scheeps- en aan-
nemersbenodigdheden.
Elektrische en autogene las- en snij-
benodigdheden.

Diepenveenseweg 8 - Telef. 05700-13970
DEVENTER

DEVENTER

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
Fabrieken voor GEBOGEN HOUT
Telefoon 01894 - 230, Ouderkerk aan de IJssel
RONDE EN OVALE TAFELRANDEN - GEBOGEN RE-
GELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS - ARMLEG-
GERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN, ENZ. ENZ.

AMSTERDAM

WESTERVELD
bespaart U geld!
Postjesweg 91 - Javastraat 199 - Krugerplein 29 - Dapperstraat 16 - Jan van Galenstraat 60
Jan Everzenstraat 130 - Hugo de Grootplein 20 - Spaardammerstraat 97 - Bentinckstraat 28
Buiten Oranjestraat 28 - v. d. Helstplein 9 - Westerstraat 138 - Spreuwegpark 3 - Ribesstraat 39
Tuinstad Osdorp, Tussenmeer 62

Speciale aanbieding

Kerstmis met John Woodhouse ...
John Woodhouse
and his Magic Accordeon.

Stille nacht, heilige nacht; Komt allen tezamen;
Er is een kindeke geboren; Nu syt wellicome;
O denneboom, o denneboom; Gloria in excelsis
Deo; De herdertjes lagen bij nachte; Daar ruist
langs de wolken; O hoe heerlijk, hoe begeerlijk;
O kindeke klein, o kindeke teer; Dochter Sions,
wees verheugd; Ere zij God.

Tijdelijk slechts f 8,90 plus portokosten.
Bestelnr. 855 082 XPY. Met gratis E.P.

BON: Zenden aan Platenverzendhuis
De Dolomieten 15, Emmeloord.
Tel. 05270 - 3481.

Zend mijex. Kerstmis met John Woodhouse.
Naam:
Straat:
Adres:

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

CHR. COÖP. Spaarbank "Eigen Haard" g.a.
LOPENDE DIEP 7 (bij de Kijk In 't Jatbrug) GRONINGEN - Tel. (05900) 27902 - Postrekening 890442

SPAARRENTE

BELEGGINGSBOEKIES
6% - 5%

JEUGDSPAARDERS
AMBTENAREN (met premie)
4 1/2%

DAGELIJKS OPVRAAGBAAR
(ook voor salarissen,
A.O.W., pensioenen etc.)
4%

Gebruik Uw spaarbankboekje tevens als (rentegevende) girorekening;
Giroboekjes gratis verkrijgbaar.



NAAM- EN NUMMERPLATEN

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kantoorgebouwen, ziekenhuizen
enz.
Zelfklevende transfers, o.a. voor
autoportieren, gevelletters,
graveerwerken.
ZUID NEDERLANDSE
NAAMPLATENONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huyngaard hoek Markt
Tel. 04494 - 5888*



IN DIT NUMMER

schrijft Widek op pagina 2 over kritisch en actief in 1969 - 1970.

Ondanks succes is het wachten op politieke vooruitgang, na de Haagse topconferentie, volgens de heer Sj. Jonker op pagina 5.

Politiek kent geen pauze, aldus dr. A. Veerman op pagina 7.

C.N.V.-voorzitter J. Lanser schrijft op pagina 9 over prijsexplosie 1969 - inflatiebestrijding 1970.

Op pagina 11 geeft prof. mr. P. H.

Kooijmans een overzicht van de internationale politieke situatie.

Notities van een raadslid en

Oude en nieuwe citaten, staan op pagina 13.

Met de prins te veld, een kort verhaal van de heer H. Algra, pagina 15 en 17.

Op pagina 19 een politieke puzzel, die uw aandacht zeker waard is.

Op vrijdag 2 januari 1970 heeft de A.R.P. een radio-uitzending

van 18.20 - 18.30 uur, op Hilversum II (298 meter).



NEDERLANDSE GEDACHTEN

weekblad van de anti-revolutionaire partij

25e jaargang - nr. 50 - 27 december 1969

DIT WAS



KRITISCH EN ACTIEF IN 1969 EN 1970

HET typische van een jaaroverzicht is altijd, dat het alleen redelijk aanvaardbaar is, wanneer het gepaard gaat met enig vooruitzien.

Deze stelling wordt gesteund door de oude wijsheid: „in het verleden ligt het heden, in het nu wat worden zal”. En er is de wat minder bekende zegswijze, welke in dezelfde richting duidt: Niets wijst ons beter de weg naar de toekomst dan kennis van het verleden”. Kritisch een jaarwisseling bekijkend, zie je dat er niets aan de hand is. Er gebeurt niets bijzonders. Het is zoiets als een voor allen geldende (ver)jaardag, vrij, te gebruiken voor bezinning. Het is goed, dat bezinnen dan ook maar te laten gebeuren. En overigens is het beter ons meer dan eens per jaar te bezinnen.

NORMAAL VERDER

Inmiddels gaat het leven gewoon door. (Hopelijk toch iets beter door die bezinning). Ook het partijleven spoedt zich normaal voort. Dat blijkt temeer uit het feit, dat de wisseling van jaar plaats vindt midden in het seizoen van de politieke actie. In de laatste maanden van het jaar valt het eerste deel van de werkperiode; in de eerste maanden van het volgende jaar het tweede deel van het werkseizoen.

NODIG PRATEN

Er is ook dit jaar in de politiek in het algemeen en in onze partij in het bijzonder geweldig veel gepraat. Politiek bestaat in feite uit praten, uitspraken doen, conclusies mededelen, consequenties vertellen, besluiten openbaar maken.

Sommigen zeggen, dat er teveel wordt gepraat. Dat komt ten aanzien van bepaalde dingen zeker zo nu en dan voor. En het is dan ook wel eens irriterend wanneer het niet zulke belangrijke dingen betreft. Sommigen aarzelen wel eens en verliezen daarmee tijd met betrekking tot zaken, welke niet wezenlijk van betekenis zijn.

Maar wij moeten verstandig genoeg zijn om te beseffen, dat veel praten niet altijd teveel is en soms zelfs te weinig.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

WEEKBLAD VAN DE A.R.P.
EVANGELISCHE VOLKSPARTIJ

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, dr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mev. C. M. Tonkens-Kaajan.

Adres van redactie, advertenties en administratie:

Dr. Kuyperstr. 3. s-Gravenhage.
tel. (070) - 183960. giro 89673.

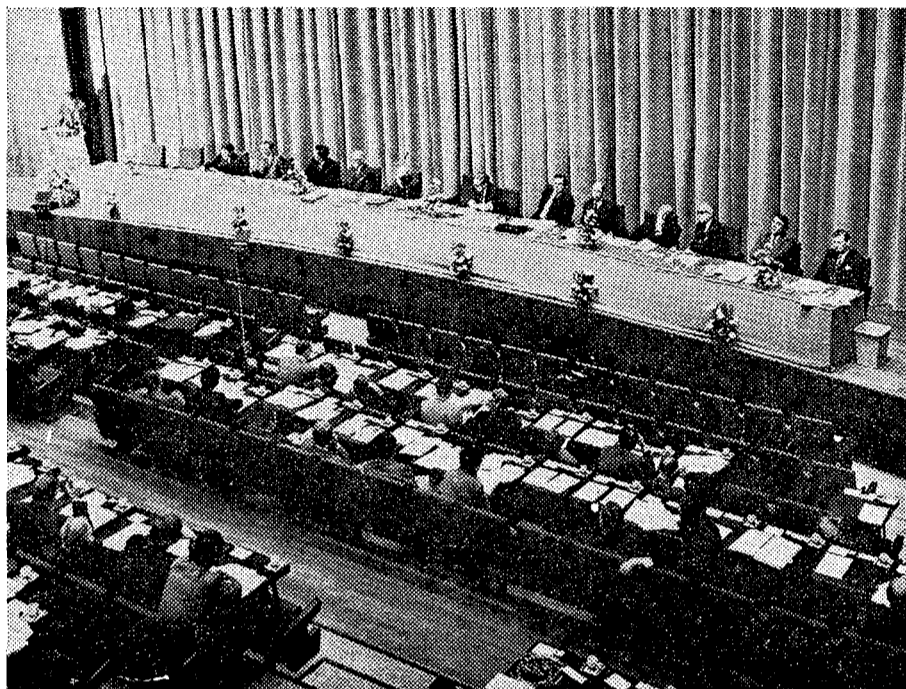
Abonnementsprijs:

f 7,- per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R. Partij Stichting te s-Gravenhage.

Studentenabonnement:

f 7,- per jr. Losse verkoop f 0,30.



Praten op het Partij Convent

DOORPRATEN IN 1970

In de afgelopen jaren, ook in 1969, is veel gesproken over christelijke politiek. Wat is dat? Hoe is de verbinding tussen principe en parktijk? Opnieuw zullen wij als partij, zullen wij allen, die in de politiek van uit de bijbel willen proberen bezig te zijn, daarover grondig moeten praten in 1970. Het Partij Convent van 8 november j.l. heeft concreet uitgesproken, dat een nadere bezinning binnen alle geledingen van de partij noodzakelijk is op het verplichtend karakter van het evangelie, voor het politieke handelen. Het is van bijzonder veel belang, dat dit in brede kring gebeurt.

Een speciale landelijke werkgroep, onder voorzitterschap van de heer J. Smallembroek, zal deze discussie op gang brengen.

Daarnaast is een landelijke werkgroep gevormd, onder leiding van prof. mr. A. M. Donner, voor nadere discussie over staatsrechtelijke vernieuwing. De werkgroep zal zich bezig houden met het rapport van de commissie-uidelijkheid van A.R.P., C.H.U. en K.V.P., in samenhang met de rapporten van de betreffende Staatscommissie. Op 17 april 1970 zal over deze problematiek een openbare partijconferentie worden gehouden.

PROGRAM VAN ACTIE 1971-1975

Vervolgens is door allerlei commissies en werkgroepen in het afgelopen jaar reeds gewerkt aan de voorbereiding van het Program van Actie 1971-1975. Dat werk gaat door en wordt versneld. Het Partij Convent van 12 en 13 juni zal dat program — na voorbereiding in alle daarbij betrokken partijorganen, met name ook in de kiesverenigingen — voorlopig vaststellen.

In het kader van de voorbereidingen van het program is ook van belang de brede partijconferentie, welke op 13 en 14 februari 1970 wordt gehouden. Daar zal met name ook gepraat worden over sociaal-economisch beleid, welzijn, internationale politiek en bestuurlijke vormgeving in Nederland. Ook dit zal heel wat (noodzakelijk) gepraat opleveren.

PARTIJSTRUCTUUR

Een ander belangrijk punt, dat in een praat-stadium is, is de partij-structuur.

Past de huidige structuur van de A.R.P. in deze tijd?

Daarbij heeft de laatste bestuursconferentie in september j.l. stilgestaan. De organisatie-commissie van de partij heeft dit vraagstuk als vast punt op haar agenda staan. Daarover moet in 1970 in heel de partij worden gesproken. Je kunt een structuur alleen wijzigen als de partij begrijpt dat dit nodig is.

Eventuele wijzigingen zullen in 1970 moeten worden gerealiseerd, kort na de Tweede Kamerverkiezingen in dat jaar. Daarbij gaat het o.m. over punten als de functionering van de kiesverenigingen, de mogelijkheid van invoering van een individueel rechtstreeks lidmaatschap (dus niet meer, zoals nu, via de kiesverenigingen; wat overigens bepaald niet betekent dat dan de kiesverenigingen zouden kunnen verdwijnen; integendeel), de contributiebetaling, de functionering van het Partij Convent, de aanwijzing van afgevaardigden naar centrale partijorganen op de verschillende niveaus, de functie van de Statencentrales. Dit is een greep.

MENSEN KOMEN BIJEN

Waar gepraat wordt, wordt vergaderd. Uit het voorgaande blijkt dit al. In 1969: twee Partij Conventen, een stuk of acht vergaderingen van het Centraal Comité, meer dan dubbel zoveel vergaderingen van het moderamen, twee besturenconferenties, diverse vergaderingen van de Organisatie Commissie, vergaderingen van het A.R. Vrouwencomité, van het Comité van Vrienden, de commissie van redactie van „Nederlandse Gedachten”. Dan een bijeenkomst van het College van Advies, een studiedag van de Nederlandse Equipe van de Europese Unie van Christen-Democraten (E.U.C.D.), partijconferenties etc.

In het voorjaar werd de tweede kadercursus van de partij afgesloten. Ruim dertig cursisten hadden weer een goede oriëntering te pakken. Een zeer geslaagde en betekenisvolle zaak. Eén van de belangrijkste zaken, waarvoor het fonds werd bijeengebracht.

In september j.l. is de derde kadercursus met eveneens ruim dertig cursisten gestart. Zo gaat het werk door. Veel werk voor het partijsecretariaat. Maar dankbaar werk. Van veel betekenis voor de gehele partij.

Al dit werk, al dergelijke vergaderingen, al dit praten gaat door in 1970.

ZWART OP WIT

is dit jaar niet alleen gepraat — eveneens via radio- en televisieuitzendingen — maar ook veel op papier gezet. Lectuur vond u niet alleen in ons weekblad „Nederlandse Gedachten”, Voor andere leden zesmaal per jaar in het ledencontactorgaan „A.R. Post”, en in het maandblad van de Doctor Abraham Kuyperstichting „A.R. Staatskunde”, maar tevens in de volgende, dit jaar verschenen publikaties, waaraan wij hier nu gelijk nog eens gaarne herinneren:

Grote taak voor kleine mensen, door drs. B. Goudzwaard. Prijs f 3,—.

Midden- en kleinbedrijf in dynamische maatschappij. Prijs f 1,75.

A.R. '69, redevoeringen gehouden op het Partij Convent d.d. 31 mei 1969. Prijs f 1,75.

Model Provincieprogram 1970, uitgave van het Verbond van A.R.-gemeenten en provinciebestuurders. Prijs f 0,50.

Provincie '70-'74, om het welzijn van de burger. Prijs f 1,75.

Rechtstaat, welvaartsstaat, welzijnsstaat, uitgave Arjos t.g.v. Arjosstudieconferentie 1969. Prijs f 1,25.

Gespreksgroepenonderwerpen: Welzijnsbevordering. Prijs f 0,40.

Inflatiebestrijding en loon-, prijs- en begrotingsbeleid. Prijs f 0,60.

Het echtscheidingsvraagstuk. Prijs f 0,50

Abortus Provocatus. Prijs f 0,50.

GEVEN

Dit jaar bestond de A.R.P. 90 jaar. Dit jaar vormde de partij een fonds. Niet om voor lange tijd te beleggen, maar om in een jaar of vier te gebruiken. Wij hebben dit allemaal reeds een en andermaal geschreven.

In dat fonds kwam tot dusver f 390.000 van zo ongeveer 30.000 mensen.

Drie dringende zaken werden daarbij met name naar voren gebracht: de noodzaak van kaderwerk, de noodzaak van goede publiciteit, de noodzaak van buitenlandse contacten.

U allen, als abonnee op „Nederlandse Gedachten”, behoorde waarschijnlijk tot de milde gevers. Daarvoor oprechte dank. En u, en anderen, kunnen nog steeds, ook in 1970, „Geven”.

Het speciale gironummer 712.000 ten na-

Vervolg op pag. 3

9 gulden
voor
90 jaar
arp

Giro 712.000

Fonds

A.R. Partij-Stichting

Den Haag

EERLIJK EN MET ORDE

Op onze kiesverenigingen zal in de komende weken en maanden nog wel het een en het ander te doen zijn, met name wat de kandidaatstellingen betreft, voor Staten en Gemeenteraden.

Daarbij is het van groot belang, dat men organisatorisch en formeel zich strikt houdt aan wat reglementair is voorgeschreven.

Het is niet geoorloofd, dat een bestuur afdoet, wat op een vergadering van de vereniging behóórt te worden behandeld, ook krachtens de eigen huishoudelijke reglementen. Zulk een afdoening door het bestuur zou niet alleen elke rechtskracht missen, maar ook een bewijs leveren, dat het bestuur de vereniging en haar leden nauwelijks voor vol aanziet.

Als ergens afgevaardigden van de kiesvereniging worden verwacht, dan dienen die er te verschijnen, en niet een paar leden van het bestuur, die verzuimden zich te laten afvaardigen.

Als er volgens het huishoudelijk reglement een vergadering moet worden uitgeschreven, dan is het onbehoorlijk deze vergadering bijv. te doen aanvangen des avonds om kwart over negen, kennelijk met de bedoeling, dat er weinigen zullen komen behalve de eigen coterie en in de verwachting, dat zij, die ondanks het late aanvangsuur alle tijd hebben en tot het eind toe willen blijven, er wel voor zullen zorgen, dat na een chaotische gedachtenwisseling, met grote flair in stand gehouden, het vermoede overschot, dat nog gebleven is,



DOOR H. ALGRA

wel bereid zal zijn, het hoofd in de schoot te leggen en het bestuur vrij mandaat te geven. Men moet niet denken, dat zulk een voorbeeld uit de lucht is gegrepen. Er is een moderne vergadertechniek, zij wordt geregeld toegepast, die uitgevonden is en toegepast wordt om het wettig en op organisatorisch zuivere wijze tot stand komen van besluiten van hen, die het recht hebben om te bestemmen en te besluiten, te verhinderen. En die verandering blijkt te kunnen.

Nu is dit natuurlijk een excès en wij zouden ons niet kunnen voorstellen, dat deze methodiek al ergens in zwang zou

zijn op een van onze kiesverenigingen, die op grond van traditie en doelstelling toch wel enige stijl hebben. Maar bij andere politieke partijen heeft zij al een rol gespeeld en dat sommige resoluties op het jongste congres van de PvdA verrassend links zijn uitgevallen, heeft iets te maken met deze methoden. Een vastberaden en goed gedisciplineerde pressiegroep kan hier heel wat bereiken.

Wanneer alles ordelijk toegaat, zoals het hóórt, dan worden de leden der kiesvereniging op de voorgeschreven wijze betrokken bij de beslissingen, die moeten worden genomen, met behoorlijke convocatie. Dan worden op de „meerdere” vergaderingen de beslissingen genomen door de stemhebbende afgevaardigden en door niemand anders.

Het is mogelijk, dat als reglementair wordt toegelaten, dat „gasten” op bescheiden wijze de gelegenheid krijgen, om een advies te geven. Maar de afgevaardigden beslissen en zij alléén en krijgen de gelegenheid om te beslissen over datgene, wat zij vóór zich hebben. Met name is het van belang, dat de wijze van kandidaatstelling reglementair goed is omschreven en dat de voorzitter er voor waakt, dat de voorschriften hier strikt worden nageleefd.

Dat is niet een kwestie van ouderwets formalisme. Integendeel, **het is een van de meest elementaire eisen van een gezonde, levende democratie** in het organisatorisch leven van een partij, die democratisch wil zijn en dus **niet onder de voet wil worden gelopen** met behulp van methoden, die in de studentenwereld hier en daar op extreme wijze en niet zonder succes worden toegepast.

UIT DE TWEDE KAMER

VORIGE WEEK

De Kamer deed er verstandig aan — hoewel de bekwame staatssecretaris Van Veen (C.H.U.) griep had en dus niet aanwezig kon zijn — de begroting toch te behandelen met de minister. De heer Schakel heeft hierbij de kortste rede in heel zijn Kamerloopbaan gehouden. „Anderen zeiden reeds wat ik zeggen wou. Ik zeg liever wat!!”

Met name het totale ambtenarenbeleid en de „overgebleven overige” punten kwamen aan de orde. De heer Kieft behandelde deze zaken namens de fractie: afschaffing van de filmkeuring, vergoeding aan werknemers, die lid zijn van een gemeenteraad of van Provinciale Staten — er zou discriminatie bestaan — en natuurlijk de B.V.D.

De minister was nogal „toezeggerig”, zodat veel moties ingeslikt werden. Maar hij was ook nogal „kapstokkerig”, zodat veel werd verschoven naar later. Een verslag van het debat volgt in het eerstvolgende nummer van Nederlandse Gedachten.

TRANEN

De heer Joekes (V.V.D.) kon het niet laten over Het Vrije Volk wat krokodillentranen te schreien: „zo zielig, dat deze socialistische richtingskrant in moeilijkheden is komen te verkeren”. Maar de ondertoon was toch: het is je eigen schuld, de lezers lusten het niet, jullie geschrijf.

Zijn vragen aan de ministers waren meer bel dan zeep.

En duur, er moesten drie ministers opdraven.

DEZE WEEK

BIAFRA EN DE E.E.G.

Als alles goed gaat krijgt de oppositie wat zij wenst: een debat over de EEG-topconferentie. Maar nu op een wat meer zinnig moment: „Brussel is reeds in onderhandeling over de realisatie van hetgeen op de topconferentie is besproken.

Indien de Kamer niet teveel spreekt over deze zaak, is er ook tijd voor het debat over de *humanitaire kant* van de zaak Biafra.

Wij komen hierop uitvoerig terug in de komende Nederlandse Gedachten.

VERVOLG VAN PAG. 2

me van Fonds A.R. Partijstichting, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, blijft gehandhaafd.

Nog steeds komen dagelijks — en dat is een *hartverwarmende* ervaring (die wij zo nodig hebben) — gemiddeld vijftien giften binnen. *Helpt u toch mede, dat dit zo blijft, voorlopig.*

BELANGSTELLING

Nog iets over de voorlichting, informatie.

Er is politieke belangstelling. Eigenlijk voor het partijsecretariaat een beetje te veel!! Want, wat een werk zit er aan vast om tientallen per week, honderden per jaar, verzoeken om informatie en voorlichting te verwerken. U hebt er geen idee van hoeveel tijd dat vraagt, en: hoe belangrijk dit is. Dus moeten wij dit werk met vreugde en goed kunnen doen.

Heden nam God plotseling uit ons midden weg ons medebestuurder

C. Kos

wethouder van Huizen
Met grote dankbaarheid gedenken wij zijn arbeid, ook voor onze organisatie verricht.
De Here onze God zij zijn vrouw en kinderen nabij en sterke hen in dit zo zware verlies.

Namens de Staten-centrale „Hilversum”,
W. H. L. J. van der Maas,
voorz.

Joh. Gerholt, secr.
16 december 1969.

BLIK IN DE TOEKOMST

Kort duiden wij aan wat in 1970 globaal, landelijk, ons te wachten staat, gebeuren moet.

1. verkiezingscampagne Provinciale Staten 1970;
2. verkiezingen Gemeenteraden 1970;
3. voorbereiding Tweede Kamerverkiezingen 1971;
4. nieuwe leden;
5. nieuwe abonnees;
6. voldoende geld.

ad 2. De verkiezingen voor de leden van de Prov. Staten worden gehouden op *woensdag 18 maart 1970*. Wij moeten goed beseffen, dat deze provinciale verkiezingen ook van grote landelijke betekenis zullen zijn. Noteert u dit? Wie actief kan zijn — dat wordt ook uit de sector van de public relations-figures geadviseerd — zij metterdaad actief.

ad 1. De verkiezingen voor de leden van de Gemeenteraden worden gehouden op *woensdag 3 juni 1970*. Ook dit zijn belangrijke verkiezingen. Noteert u dit? Vooral omdat deze dag voor nogal wat mensen in vakantietijd valt! Wie iets kan doen, doet wat zijn hand vindt om te doen.

ad 3. Tweede Kamerverkiezingen in 1971. Nog ver weg? Wat is ver?

Op *12 en 13 juni 1970* wordt het Program van Actie 1971-1975 reeds — na veel voorbereidingen — vastgesteld. Die voorbereidingen vinden al plaats, terwijl wij met de verkiezingen voor Staten en Raden in 1970 nog bezig zijn.

Ook zal de partij zich moeten bezig houden met de voorwaarden waaraan een urgentieprogram van A.R.P., C.H.U. en K.V.P. zou moeten voldoen. Ook dat moet op het voorjaars-Partij Convent aan de orde komen. En op het najaars-Partij Convent in november 1970 zullen aan de orde moeten komen de resultaten van het onderling beraad van de drie partijbesturen.

ad 4. Elke dag worden nieuwe leden

aangemeld. Anderzijds is er ook altijd weer ledenverlies; doordat leden bij verhuizing tussen wal en schip geraken, doordat leden overlijden, doordat leden bedanken. De toetreding van meer nieuwe leden per dag is zeker mogelijk wanneer ook ieder van u eens een keer een nieuw lid aanmeldt. Wij zouden thans meer dan ooit op uw medewerking willen rekenen.

ad 5. Ditzelfde geldt ook voor abonnees op ons weekblad „Nederlandse Gedachten”. Een toeneming van het aantal abonnees is bevorderlijk voor een goede meningsvorming en voor een voldoende financiering van het partijblad. Geeft ook u eens een nieuwe lezer(es) op. Per 1 januari 1970 of op welk tijdstip dan ook. De abonnementsprijs is f 7 per half jaar.

ad 6. Er zal voldoende geld moeten binnenkomen om al het partijwerk te betalen.

Voldoende geld. Dat wordt bevorderd door

- meer leden, die voldoende contributie betalen;
- meer abonnees op „Nederlandse Gedachten”;
- een extra bedrag voor het fonds; giro 712.000, Fonds A.R. Partijstichting, Den Haag.

Wij zullen in 1970 kritisch moeten blijven en tegelijkertijd actief zijn. Er zal wat dan betreft in het algemeen weinig verschil zijn met 1969. Alleen: laten wij allemaal „iets meer” doen dan in 1969. Win eens een nieuw lid, abonneer eens een nieuwe abonnee, geef eens een paar gulden extra, zoek eens meer naar een goed idee, praat eens een keer wat meer mee.

Een goede zaak vraagt toewijding. Christelijke politiek vraagt tenminste zich laten drijven door het evangelie. Wij zullen ook in 1970 moeten proberen daarvan iets te laten blijken.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

MILITAIRE DIENST VRIJSTELLING VERGUNNINGEN

Onze jurist verdedigt deze zaken ook voor u in beroep.
Honderden dankbetuigingen liggen ter inzage.

BEMIDDELINGSBUREAU WOLTERS

Marijkelaan 7, Bennekom (Gld.)
Tel. nrs. 08389-4329-4640, b.g.g. 5412.

BIJ KAPTINO KEUZE UIT MEER DAN 2000 *schrijfmachines*

OOK TEL- EN REKENMACHINES
BRANDKASTEN GROTE SORTERING
De Clerqstraat 72, tel. 020-123711, Amsterdam.
Zijlweg 53, tel. 023-20018, Haarlem. Laan van Nieuw Oost-Indië 12, Den Haag, tel. 839446.

heiverken

bouwwerken

pijpleidingen

zinkers

grondboringen

VISSER & SMIT'S AANNEMING MIJ NV

PAPENDRECHT TEL. 01850-51044

Behalve de reeds eerder verschenen brochures:

◆ **Zending en Werelddiakonaat**
door Prof. Dr. T. J. Bakker à f 0,60

◆ **Werelddiakonaat in beweging**
door Prof. B. Siertsema à f 0,75

◆ **Gerechtigheid en barmhartigheid**
onze verantwoordelijkheid ten opzichte van de ontwikkelingslanden
à f 2,50
die prachtig studiemateriaal over het werelddiakonaat bevatten, zal in januari 1970 verschijnen:

◆ **Helpen in de wereld van 1970**
à f 1,—



Bestelling is mogelijk door storting van het verschuldigde bedrag — onder vermelding van de titel — op:

GIRO 2211

van het Algemeen Diakonaal Bureau van de Gereformeerde Kerken te Utrecht.

Op hetzelfde gironummer worden ook gaarne giften ontvangen voor het diakonaat in binnen- en buitenland.

ADVERTEERT IN NEDERLANDSE GEDACHTEN

Wij leveren kwaliteitsfineren!
LANDWEER & SOMER N.V.
STADSKANAAL - Tel. 05990-2004

In OUD-BEIJERLAND bieden wij nog

G **ENKELE
WONINGEN TE
KOOP AAN**

in de prijsklasse van f 70.000,— tot f 80.000,—

Ook in het nieuwe jaar
bevelen wij ons beleeft aan

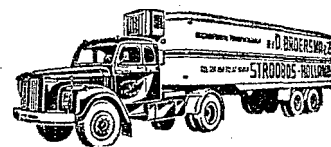
BOUWBURO DOOLAARD

Havendam 7, OUD-BEIJERLAND 01860 - 3342

N.V. D. BROERSMA & ZONEN
INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

tel. 05123-441
(5 lijnen)
telex 46018



BODEGRAVEN

telef. 0 1726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN

- ★ Regelmatige groepdiensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens
- ★ Behandeling douane-formaliteiten
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland

omtrent de vele mogelijkheden tot snel- en rechtstreeks vervoer

**N.V. Rederijen
Haringhandel**

IMPORT-EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283



Holwerda-Zonen

Dokkum Lelystad
05190 - 2292 03200 - 400

Alle transporten

BINNEN- EN BUITENLAND
SPECIAAL VERHUIZINGEN
Meubeltransporten

NA DE HAAGSE TOP ONDANKS SUCCES WACHTEN OP POLITIEKE VOORUITGANG

DOOR S.J. JONKER

DE Haagse Topconferentie ligt al weer enige weken achter ons. De normale organen der Europese Gemeenschappen — en dan in het bijzonder de Ministerraad — hebben hun normale werkzaamheden weer hervat. Er is dus nu aanleiding zich af te vragen welke werkelijke resultaten deze bijeenkomst van Europese staatsmannen heeft gehad. Is er reden voor enig optimisme over de vooruitgang van de Europese éénwording, of moeten we het maar houden op de verklaring van minister Luns na de eerste dag, n.l. „gematigd pessimistisch, met nadruk op gematigd”?

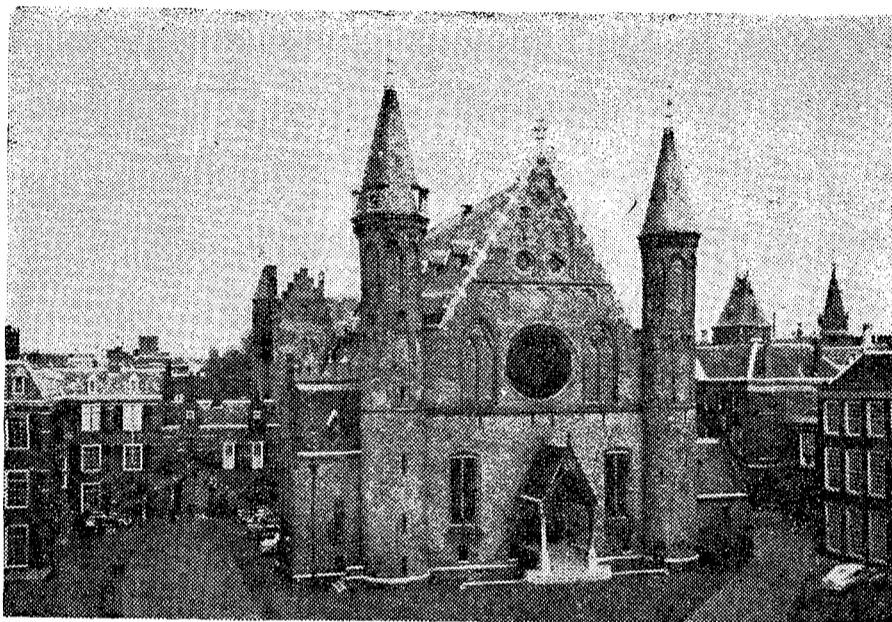
Ondanks alle lovende interpretaties na het einde van de Topconferentie, geloof ik dat het beter is in enthousiasme niet te hard van stapel te lopen. Nu bijna twintig jaar heb ik van nabij, in verschillende functies, Europese conferenties kunnen bijwonen.

Mijn ervaring is dat eenmaal urenlang vergaderd hebbend, elkaar afmattend en zichzelf afpeigerend, de conferentiegangers bijna niets anders meer kunnen dan het verkregen compromis met een hartstocht te verdedigen als was het de schoonste oplossing die men bedenken kon.

Zo ook op deze conferentie. Het is echter duidelijk dat één van de leden van de drieluik — voltooiing, verdieping en uitbreiding van de Gemeenschap — niet erg diepgaand behandeld is geworden. De verdieping heeft zich in concreto beperkt tot een algemene verklaring dat het probleem van de eigen middelen van de Gemeenschap niet los gezien kan worden van het probleem van grotere bevoegdheden van het Europese Parlement.

Hoe en wat: daarover wordt gezegd en dat kan ons op de duur nog wel eens in een moeilijke situatie brengen.

Als „gematigd optimist” wil ik dus niet al te pessimistisch zijn, maar eerlijk gezegd ik zou niet graag in de schoenen staan van de nationale parlementariër, die krachtens het Verdrag van de Europese Economische Gemeenschap, geroepen is in het nationale Parlement zijn goedkeuring te moeten geven aan het probleem der landbouwfinanciering en de eigen middelen der Gemeenschap, in de wetenschap dat het institutionele probleem, dat daaraan onlosmakelijk is verbonden, onvoldoende is geregeld. De voorstellen die de Europese Commissie op dit terrein op tafel heeft gelegd zijn al onvoldoende en zij worden niet ten onrechte door het Europees Parlement min of meer van tafel gevergd. Dat neemt niet weg, dat de Ministerraad van de Europese Gemeenschap in zijn besluitvorming niet veel verder zal gaan dan de vrij ongelukkige voorstellen der Commissie. En in zo'n situatie vraagt men aan nationale parlementariërs een stuk fiscale soevereiniteit op te geven — de Gemeenschap zal worden gefinancierd uit de inkomsten van heffingen, douanerechten en voor een deel uit belastingen — zonder dat daartegenover staat een efficiënte controle van het Europees Parlement.



De Ridderzaal, waar de topconferentie werd gehouden.

NIET COMFORTABEL

Nu lezen we wel dat op de Topconferentie geen enkele regering heeft gewonnen, maar het nationale Parlement dat de Europese landbouwfinanciering en het vraagstuk der eigen middelen der Gemeenschap verwerpt, omdat de parlementaire controle daarop onvoldoende is, loopt een gerede kans zó de woede van Parijs op zijn hals te halen, dat daardoor de Engelse toetreding weer op losse schroeven komt te staan. Zo erg comfortabel zitten de parlementsleden van minstens vijf landen der Gemeenschap dus niet.

Misschien vinden sommigen deze kansberekening te pessimistisch.

Vast staat echter dat deze gang van zaken in het langdradig eindcommuniqué allerminst wordt uitgesloten. En ook staat vast, dat dit komt — ondanks alle mooie verhalen — doordat de politieke wil nog niet zo sterk is gebleken, dat we werkelijk weer het gevoel hebben weer te gaan bouwen aan de Verenigde Staten van Europa, het doel dat nu eenmaal ten grondslag ligt aan de Europese verdragen.

Maar wat er in een communiqué staat is niet altijd beslissend. Belangrijker is te volgen of de goede sfeer van deze Haagse conferentie ook wordt omgezet in concrete daden. Dan moet men zeggen dat de laatstgehouden vergaderingen van de Europese ministerraad over Euratom-zaken en tal van andere actuele problemen, niet slecht zijn verlopen. Dat er werkelijk een basis schijnt te zijn gevonden voor verdere discussie, die het beste er van doet hopen. De schaduw van de institutionele tekortkomingen zal echter altijd boven de successen blijven hangen. En het is maar te hopen dat op de lange duur voor dit zuiver politieke probleem een oplossing wordt gevonden. Desnoods niet omdat men dit zo gaarne wil, maar omdat men met de economische integratie zover is gevorderd dat het politieke antwoord daarop onvermijdelijk gegeven moet worden.

Het grootste succes van de conferentie is ongetwijfeld geweest de bereidheid van alle regeringen de onderhandelin-

gen met Engeland te beginnen, mits de voorbesprekingen tussen de Zes landen van de Gemeenschap met vrucht zullen verlopen. Dit is ongetwijfeld daarom het belangrijkste omdat alle andere kwesties die op de topconferentie zijn besproken, reeds op de een of andere wijze in de verdragen van Rome waren geregeld. Als men praat over economische politiek, monetaire politiek etc., dan zijn dat voor de doorgewinterde Europeaan geen nieuwe geluiden.

De regeling van vele van deze problemen was in 1957 al afgesproken! Het is hoogstens een bevestiging van het feit, dat de remmen weer zijn losgegooid en dat de Europese trein zich weer langzaam in beweging kan zetten.

ENGELAND

Men moet niet vergeten dat de Gemeenschap sinds 1958 drie grote crises achter de rug heeft, die natuurlijk alle zijn terug te leiden tot één en dezelfde factor, n.l. de politieke onwil om met zijn zessen verder te gaan. Een crisis betrof het institutionele probleem, nog steeds onopgelost na het Luxemburgse akkoord. Twee van deze crises betroffen Engeland, n.l. het Franse veto tegen de toetreding van dit land. De eerste maal in 1962 werd dit veto uitgesproken aan het einde van de onderhandelingen. Een juiste procedure, volgens het EEG-verdrag. Het laatste veto was uitdrukkelijk in strijd met het EEG-verdrag; het kwam reeds voordat de onderhandelingen waren begonnen. In het vorige artikel hebben we in het kort uiteengezet, waarom voormalige regering De Gaulle Engeland buiten de Gemeenschap wilde houden. Dat was alleen maar uit ouderwetse, rein nationale politieke overwegingen.

Frankrijk als enige atoommacht op het continent zou de politieke leider van de continentale Gemeenschap moeten zijn. Frankrijk, de leider van een Europa, los van de Verenigde Staten en los van Rusland, een derde macht in de wereld. Een land met zulk een aspiraties kon moeilijk toestaan een Angelsaksisch land binnen te halen dat zich in zijn defensie zo verzwagerd heeft aan de Verenigde Staten. Er is dus wel wat veranderd in het Franse denken,

waarbij het groeiend Duits economisch overwicht zeker een rol speelt. Het beleid van Pompidou is pragmatisch en veel minder dogmatisch dan het beleid van De Gaulle, al is eerstgenoemde niet in staat De Gaulle openlijk af te zweren, zonder een enorme scheuring in het Gaullistisch front te riskeren. De verklaring van rasechte Gaullisten, zoals de zwager van De Gaulle, Vendroux, dat de Franse regering in Den Haag op het institutionele vlak te ver is gegaan spreekt in dit opzicht reeds boekdelen.

Voltooiing en uitbreiding zullen nu hand in hand moeten gaan. Of dit echt zal lukken is de vraag. Natuurlijk zal het wel mogelijk zijn om vóór 1 juli 1970 binnen het kader van de Zes ingrijpende beslissingen te nemen, op talrijke terreinen. De vraag is echter of als eenmaal de onderhandelingen zijn begonnen deze een niet zo „opslopend” karakter zullen hebben, dat we aan verdere voltooiing nauwelijks toekomen.

De Engelse toetreding stelt de Gemeenschap voor tal van vraagstukken, die overigens het bestuderen waard zijn. Daarom is het goed dat men in het kader van de Zes eerst eens de problemen gaat analyseren.

Zo komt de vraag aan de orde: wat moet er gebeuren met de definitieve regeling voor financiering van de Europese landbouwpolitiek?

Deze financieringsregeling zal bij Engelse toetreding wijziging behoeven.

Niet in het minst wat betreft de verdeelsleutel, daar het aandeel van de Engelse regering in deze financiering anders te groot zal zijn; tussen de 40 à 50 procent van de totale lasten.

GEMENEBEST

Dan is er het probleem met het Gemeenebest. Het gaat niet alleen om boter uit Nieuw-Zeeland, maar om alle Gemeenebestlanden een handelspolitieke band te geven met de Gemeenschap, zijnde de grootste importeur in de wereld voor industrieproducten en bijna de grootste importeur van landbouwproducten. Daarbij te horen, daarin is ieder land geïnteresseerd. Zo wordt er een merkwaardige economische wereldkaart getekend. Een groot deel van de wereld, vergeet niet de geassocieerde Afrikaanse staten, krijgt politieke of handelspolitieke banden met het uitgebreide Europa.

Wie dreigt geïsoleerd te raken? De Verenigde Staten van Amerika, die als deze uitbreiding met al haar gevolgen een feit wordt zeker weer de gedachte van de Atlantische samenwerking van stal gaat halen. Terecht overigens. En verder zijn de relaties met Oost-Europa nog te regelen. Bonn begrijpt het langzamerhand. De weg van Bonn naar het oosten loopt over „Brussel”, via de weg der Europese integratie. Bonn begrijpt dat integratie de voorwaarde voor Europese Oost-West ontspanning kan zijn. Dan zijn er de problemen van het atoomonderzoek en de technologie. Op dit laatste terrein hebben de Engelsen ons iets te leren en te bieden. Het zal de

VERVOLG OP PAG. 7

Handel en Industrie wensen U een goed 1970

KRANTEN - PERIODIEKEN - BOEKEN
KLEURENROTATIE - HANDELSDRUKWERK



DRUKKERIJ LIBERTAS

UTRECHT DRIFT 13 - UTRECHT - TELEFOON 19446

OOK DIT BLAD WORDT ER GEDRUKT

HANDELSMAATSCHAPPIJ A. VAN ROON NV

Westhavenkade 61
VLAARDINGEN
Telefoon 34.34.92 en 34.30.46

*U slaagt beslist bij
ons voor uw kampeer-
en*

watersportartikelen.

IN ONS ATELIER WORDEN ALLE VOORKOMENDE WERKZAAMHEDEN OP HET GEBIED VAN TENTEN, CARAVAN, LUIFELS, BOOTZEILEN ETC. GEDAAN.

GRONDBOOR- BEDRIJF WESSEMIUS N.V.

EMMEN - TELEFOON 05910 - 12493

GRONDBORINGEN
BRONBEMALINGEN
NORTONPUTTEN
WATERVOORZIENINGEN

MUURCOATING LEENDE

Laat uw buiten- en binnenmuren van uw huis, villa, bungalow, hotel of fabriek COATEN in elke kleur met 10 jaar garantie
Het waterdicht maken van kelders en muren met blijvende garantie
Het aanbrengen van wandbekleding

O.A. EDELPLEISTER, SIERPLEISTER EN GRANOL

Kom vrijblijvend bij ons kijken of bel even en wij komen met monsters bij u

MUURCOATING LEENDE (N.BR.)

Eksterlaan 10
Telefoon 04906 - 787 - 484

AANNEMERS- BEDRIJF J. WALRAVEN

Nieuw te bouwen

WONINGEN EN BUNGALOWS TE KOOP

In prijsklassen vanaf f 33.000.—
Noordweg 487 - Tel. 01180 - 2589
SINT LAURENS

N.V. Verhuis- en Transportbedrijf

A. SLUYTER & ZONEN

verzorgt al uw TRANSPORTEN door het gehele land

ROTTERDAM
Telefoon 010 - 37.34.28
De Jonghstraat 25

UW INTERIEUR

*smaakvol
en gezellig
ingericht en
toch niet duur*

Fa.W.van TELLINGEN

SLOTLAAN 135-137 - ZEIST
TELEFOON 12486

NV AANNEMINGS- BEDRIJF

v/h W. NIEBOER & ZOON

Aannemersbedrijf
van burgerlijke en
utiliteitsbouw.

GORTSTRAAT 29, VEENENDAAL
TELEFOON 08385 - 12720

AANNEMINGS- BEDRIJF 'SCHOUWEN- DUIVELAND' N.V.

Schuihaven 10, Zierikzee.
Tel. 01110 - 2478.

Het adres voor uitvoering van:

BETON-, WATER-,
WEGENBOUW- EN
CULTUURTECHNISCHE
WERKEN

OOSTERBEEK Hotel „Dreyeroord“

TELEFOON 08307 - 3169, BOS-EN-HEIDE

Waar mevrouw zich „uit“ en mijnheer zich „thuis“ voelt
FAM. G. W. v.d. STRAATEN

RUIL OF HUUR EEN LERAARS- WONING IN UW VAKANTIE

3.000 woningen beschikbaar, overal in

NEDERLAND - ENGELAND - DUITSLAND
ZWITSERLAND, etc.

Juli en aug. Huur f 190,— p. w. N. G. Hinloopen.
leraar Eng., Stetweg 35, Castricum.
Telef. 0 2518 - 51966.

POLITIEK KENT GEEN PAUZE

DOOR DR. A. VEERMAN

HET jaar is weer rond: de redactie heeft mij gevraagd, op dit moment een „tour d'horizon” te geven van de partijen en partijverhoudingen in ons land. Ik ga dat niet doen, mijn verhaal heeft die pretentie beslist niet. De situaties in de verhoudingen tussen de partijen zijn uitermate gecompliceerd; er bestaan allerlei tegenstellingen; externe en interne verhoudingen beïnvloeden elkaar wederkerig. Bovendien heeft een buitenstaander geen weet van alle factoren, die een rol spelen. Geen overzicht dus van het geheel, alleen een enkele tendens die men, naar ik meen, kan waarnemen.

Er leeft in verschillende partijen een sterke onzekerheid. Het is duidelijk, dat er beweging is gekomen in het kiezersvolk, althans meer beweging dan vroeger. Oude bindingen zijn losser geworden. Hoe zal dit proces verder verlopen? Vooral de partijen, die in 1967 verlies geleden hebben, stellen zich deze vraag. De jongeren zijn kennelijk een onzekere factor geworden. Het beleid, dat men voert, kan ernstige consequenties hebben.

Men kent de uitslag van enquêtes. Binnen drie maanden worden de Statenverkiezingen gehouden.

Men wil de zaak niet in de tussenliggende maanden door een onvoorzichtig beleid bederven.

D'66 en P.V.D.A.

Men vindt deze tendens — ik stip maar wat aan — b.v. bij D'66.

Ik heb al eens vaker op het dilemma van die partij gewezen. Enerzijds claimt zij voor zich een unieke positie, tegenover alle andere partijen, die van breekijzer in het oude partijstelsel en wegbereider naar nieuwe verhoudingen. Maar de partij mist het revolutionaire elan, de profetische geladenheid, die echte „wegbereiders” als zodanig stempelt. D'66 is niet revolutionair, zij droomt niet van nieuwe maatschappijverhoudingen. In dat opzicht is zij gewoon „establishment”; zij beseft haar verantwoordelijkheid, straks, na 1971. Maar vooralsnog houdt zij de boot af: alle boten.

Idem de P.v.d.A., behalve dan de roeiboort van de P.P.R. Aanvankelijk, in 1967 en 1968, heeft zij gedroomd van een forse progressieve concentratie, waarin zij D'66 mee hoopte te krijgen en een flink confessioneel smaldeel, dat de „moederpartijen” zou hebben verlaten; en zelfs de P.S.P. kon erbij; waarom niet, men had toch ook Nieuwlinks. In die nieuwe concentratie zou de P.v.d.A. alleen al door haar getal een centrale, om niet te zeggen dominerende plaats innemen.

Het heeft niet zo mogen zijn. De P.S.P. heeft genoeg aan haar eigen problematiek van pacifisme en extremisme, D'66 heeft genoeg aan de krachten, die zij heeft opgeroepen. En de pluriformiteit die in het groter verband van een progressieve concentratie gemakkelijker te accepteren zou zijn, geeft in het kleiner verband van de P.v.d.A. wat meer moeilijkheden.

Beide partijen, de P.v.d.A. en D'66 denken liever aan 1975 dan aan 1971. Omdat zij, ieder vanwege hun eigen problematiek, niet toe zijn aan een oplossing voor 1971.

Daarom liever 1975, dat is — politiek gezien — nog een eind weg.

V.V.D.

En de V.V.D.? Geen problemen? De uitingen van de laatste maanden klinken bijzonder zelfverzekerd. Toch is het



Dr. A. Veerman

m.i. een zekerheid, waarvan de palen niet diep in de grond zitten. De confessionele partijen zullen, zo denkt men, in 1971 de huidige samenwerking wel moeten voortzetten; zij hebben immers geen andere keus. Dat is geen sterk argument; een onvermijdelijke, maar in zich niet evidente keuze is geen sterke basis. En het alternatief voor de V.V.D. is een isolement, dat haar in 1965 is overkomen, maar dat zij niet begeert.

Daarom doet de zekerheid van de V.V.D. wat krampachtig aan.

VERVOLG VAN PAG. 5

Gemeenschap in staat moeten stellen het Euratomverdrag zó te veranderen of aan te passen, dat we nieuwe wegen kunnen inslaan. Euratom maakt nog steeds passen op de plaats. Dat komt vnl. omdat de tijd van de research voorbij is en de industriële toepassing van atoomenergie een feit gaat worden. Ook zijn er tal van institutionele problemen: het stemrecht, het aantal leden in het Europese Parlement en in de Commissie, hoeveel moet er betaald worden enz. enz. Belangrijker is echter de vaststelling van de overgangperiode. En wat de zeggenschap in de Gemeenschap zal zijn van deze kandidaat-leden tijdens deze overgangperiode.

Engeland moet zich aanpassen aan de Gemeenschap. Het moet de verdragen accepteren, en hun uitvoeringsregelingen. Dat kan natuurlijk niet van de ene dag op de andere. Zoals de Zes landen 12 jaar nodig hebben gehad om de overgangperiode van het verdrag te beëindigen en over te gaan tot de definitieve fase, zo moeten we ook de Engelsen de tijd laten om werkelijk volledig lid van de Gemeenschap te kunnen worden.

CHRISTELIJKE PARTIJEN

Over de drie grote „confessionele” partijen — na hun partijvergaderingen — heb ik onlangs nog geschreven. Zij hebben ook hun problemen, gelijksoortig aan de bovengenoemde eigenlijk. Want het gaat steeds om de visie op de eigen partij, het karakter daarvan, de idealen die men heeft — en tegen die achtergrond om de mogelijkheden van een samenwerking en de zin daarvan. Zij

Wellicht dat de Zes zich daarbij iets minder hard op de borst moeten slaan dan in het begin der zestiger jaren. De Engelse economie is waarschijnlijk niet veel zwakker dan de Franse in 1958. De inbreng op het technologisch terrein is niet gering. En op het terrein van de landbouw moet de Engelse regering het EEG-systeem weliswaar accepteren, maar zonder minderwaardigheidscomplex. De Engelsen hebben een redelijk moderne landbouw. Slechts twee à drie procent van de beroepsbevolking werkt in deze bedrijfstak, samen ongeveer 60 procent van de consumptie producerend. Het is een bedrijfstak, modern, zoals Mansholt de Europese landbouw wil hebben in 1980. De Engelsen zijn op het EEG-structuurprogramma vooruit.

En daarom lijkt me de conclusie gerechtvaardigd dat niet alleen de Engelsen, maar ook de Gemeenschap een overgangperiode nodig hebben. Wij dan, om onze landbouw aan te passen, niet in het minst wat haar structuur betreft.

SCANDINAVIË

En Denemarken, Noorwegen, Ierland? Zij willen toch ook lid worden van de Gemeenschap? Moet met deze vier landen gelijktijdig onderhandeld worden? Ik geloof van niet. Bewezen is, dat deze landen zonder Engeland geen lid willen worden van de Gemeenschap. Natuur-

hebben alle drie duidelijk gekozen voor samenwerking, maar daarmee is de spanning er niet uit. De — ingrijpende — ontwikkelingen in de politiek werken ook in de christelijke partijen door, roepen ook daar spanningen op. In dit verband nog twee opmerkingen. In elke democratische partij moet een minimum aan bewegingsruimte zijn.

Men praat in deze tijd immers graag over mondigheid van mensen. Mondige mensen moet men de ruimte geven. Maar in deze tijd — enerzijds met minder hechte bindingen en anderzijds vol nieuwe ideeën, die gemakkelijk tot een zeker absolutisme leiden, kan de spanning wel eens al te groot worden. Dan moet men eigenlijk de tijd hebben. Ook in de kring van de christelijke partijen wordt daarom wel gespeeld met de gedachte aan oppositie; of een zakenkabinet e.d.

Ik vind dat onjuist. Niet, dat het er niet van komen kan. Maar een politieke partij mag daar niet mee beginnen.

Wanneer zij zich in 1971 tot de kiezers wendt, dan moet zij dat doen met de bereidheid na 1971 verantwoordelijkheid te dragen. Niet pas in 1975. Als dat wel zo is, moet zij dat — terwille van de duidelijkheid — van te voren maar aan de kiezers zeggen.

NIET ONDUIDELIJK

Wanneer de drie christelijke partijen verklaren, geen exclusieve opstelling te willen, dan zit dat er in. Zij wijzen dan een christelijk absolutisme, een antithetische houding af. Samenwerking op basis van een voldoende mate van programmatische overeenstemming.

Dat is tegelijk: bereidheid verantwoordelijkheid te dragen. Ook in 1971. Politiek kent geen pauze.

De onduidelijkheid zit vandaag althans niet bij de christelijke partijen.

lijkt kan men afzonderlijk met vier landen beginnen, maar wetend dat onderhandelingen met één land werkelijk beslissend zijn voor alle vier, is het beter eerst met die éne zo ver mogelijk klaar te komen. De rest volgt vanzelf. De mogelijkheid van coördinatie tijdens de onderhandelingen blijft altijd aanwezig en wellicht ook geboden.

De Engelse onderhandelingen kunnen een impuls zijn tot een herleving van de Europese politiek, die dreigde te verzanen in een onderling „gehakketak” van Zes landen. Nu de „Zes” niet meer „supranationaliteit” in Den Haag hebben opgebracht, kan men van de Engelsen moeilijk verwachten dat zij op dat terrein meer zullen opbrengen dan de huidige leden der Gemeenschap. De vraag: aan wat voor soort Europa zijn we eigenlijk bezig, blijft daarmee open. Het is een vraag, die op de lange duur niet onbeantwoord kan blijven. Het tijdelijk succes van de Haagse Topconferentie is, dat we weer met elkaar op Europees niveau aan de praat zijn. Een definitief succes zal er pas dan zijn, als we weten dat aan het einde van de lange weg van een hechte, Europese, geïntegreerde politieke samenwerking sprake zal zijn.

Handel en Industrie wensen U een goed 1970

**AANNEMERS-
BEDRIJF**

**F. VINK &
ZONEN**

**KERKLAAN 9
MOORDRECHT
Tel. 01827-3044**

**NIEUWBOUW
ONDERHOUD**

**GEBR. JOBSE
AANNEMERS-
BEDRIJF**

SEROOSKERKE (W)
TELEFOON (01189) 297 - 343 - 341

**HOLLESTELLE N.V.
GOES**

MACHINEFABRIEK
CONSTRUCTIEBEDRIJF
HANDELSONDERNEMING
CENTRALE VERWARMING
ZAAGMOLENSTRAAT 1



TEL. 01100-5540
6995-6996

**VOOR ADVIEZEN
EN INLICHTINGEN
OMTRENT**

- * geldleningen en hypotheek
- * financiering van auto's, caravans en boten
- * verzekeringen (er zijn gunstige voorwaarden voor overheidspersoneel)

IS HET ADRES:

**WARNAAR'S
ASSURANTIËN**

Staringlaan 264 - Papendrecht
Telefoon 01850 - 51807

**AANNEMERS-
BEDRIJF**

GEBR. HAKKERS

- Handel in hijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM TEL. 941

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

**J. F. VAN DRIEL
EN ZOON N.V.**

*Smederij
Fabriek van land-
en tuinbouw-
gereedschappen*

VENNEPERWEG 467
TELEFOON 02526 - 2293
NIEUW VENNEP

**VARWIJK'S
HANDELSONDERNEMING
VEEVOEDERFABRIEK
EN**

„SALLAND" C.V.

Fabrikage van:
Rundveekoeken
Kalverkoekjes
Pluimveekorrels

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208 - 1255
Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

CHR. SCHOLENGEMEENSCHAP

„NIJENHOVE'

school voor l.h.n.o., m.h.n.o. en opl. voor
leraressen en leraren te

BOLSWARD

OPLEIDING AKTE N XIX

Lerares zorg voeding, woning, kleding en gezondheid bij l.h.n.o., m.h.n.o. en h.h.n.o. Duur 3 1/2 jaar.

OPLEIDING AKTE N XXI

Lerares of leraar natuur- en scheikunde, plant- en dierkunde, tuinbouw en bloemschikken bij l.h.n.o., m.h.n.o. en h.h.n.o. Duur 4 jaar.
Tevens bevoegdheid les te geven aan mavo in biologie en natuur- en scheikunde.

**TOELATINGSEIS VOOR
BEIDE OPLEIDINGEN:**

- diploma h.b.s., gymnasium, atheneum, m.m.s., h.a.v.o. (vormingsklas diploma niet meer nodig),
- diploma m.u.l.o. of m.a.v.o. (4 jaar) of overgangsbewijs naar het 4e leerjaar van een gymnasium, h.b.s., m.m.s., of h.a.v.o. plus diploma Vormingsklas 'V',
- diploma vooropleiding hoger beroepsonderwijs.

INTERNAAT AANWEZIG

Prospectus en inlichtingen verkrijgbaar bij de directrice mej. J. Eerdmans, telef. 0 5157 - 2219.

**NAAM- EN
NUMMERPLATEN**

IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor
kanoorgebouwen, ziekenhuizen enz.
Zelfklevende transfers.
o.a. voor autoportieren, gevelletters,
graveerwerken

ZUID NED. NAAMPLATEN
ONDERNEMING G. TER VEEN
GELEEN
Graaf Huyllaan hoek Markt
Telefoon 04494 - 5888*



Firma B. D. Brüggemann

**STUCADOORS-
BEDRIJF**

STATIONSSTRAAT 19

APELDOORN

Telefoon 17353 en 21401

PRIJSEXPLOSIJE

1969

INFLATIEBESTRIJDING

1970

DOOR J. LANSER

EEN terugblik over het jaar 1969 doet nog eens duidelijk zien dat er in dit jaar op sociaal-economisch gebied weer heel wat is gebeurd. Teveel om het allemaal te noemen, laat staan het te beschrijven. Gevolg gevend aan het verzoek van de redactie om een artikel te schrijven over het sociaal-economisch gebeuren in 1969, zal ik daarom uit de veelheid van materiaal een keuze moeten doen. Dat is minder moeilijk dan het lijkt, want er is een aantal gebeurtenissen dat er duidelijk uitspringt.

PRIJSEXPLOSIJE

Het lijkt mij niet twijfelachtig dat 1969 de geschiedenis ingaat als het jaar van de prijsexplosie. Wat de prijzen betreft was het immers het jaartje wel. De invoering op 1 januari 1969 van de belasting over de toegevoegde waarde, kortweg aangeduid als de BTW, bracht nagenoeg alle prijzen in beweging. Moesten de prijzen als gevolg van de BTW noodzakelijk worden gewijzigd, deze gelegenheid werd tevens aangegrepen om prijzen te verhogen en het winstinkomen te vergroten.

Het gevolg daarvan was, dat de prijzen in de eerste maanden van dit jaar aanzienlijk meer stegen dan was voorzien. Daardoor kwamen de inkomens van de werknemers, in het bijzonder van de laagstbetaalden en de bejaarden, zwaar op de tocht te staan. Acties en maatregelen daartegen bleven niet uit. In de Tweede Kamer werd de minister van economische zaken herhaaldelijk geïnterpelleerd omtrent het prijsbeleid van de regering. Die aarzelde aanvankelijk in te stemmen met een prijsstop voor het gehele bedrijfsleven. Deze maatregel bleek echter niet achterwege te kunnen blijven, zodat op 8 april 1969 een algemene prijzenbeschikking werd afgekondigd, inhoudende een tijdelijke bevriezing van de prijzen van roerende goederen en diensten op het niveau van 14 maart 1969, alsmede de verplichting tot verlaging van de prijzen indien en voorzover sedert 1 oktober 1968 grotere prijsverhogingen waren toegepast dan overeenstemden met het rechtstreekse effect van de overgang op de BTW en met de ontwikkeling van andere externe kosten. Deze beschikking werd op 2 september 1969 vervangen door een beschikking die bepaalde dat het met ingang van 4 september geoorloofd was de sinds 14 maart opgetreden externe kostenstijgingen door te berekenen, terwijl overeenkomstige kostendalingen tot prijsverlaging dienden te leiden.

Sindsdien hebben de kosten van levensonderhoud een meer normale ontwikkeling te zien gegeven. Helaas doet dit niets af aan het feit dat in 1969 de prijzen met ongeveer 7½% zijn gestegen, wat buitensporig hoog is.

LONEN

De stijging van de prijzen in het begin van dit jaar heeft een belangrijke rol gespeeld bij de loononderhandelingen. Het uitgangspunt daarbij was, dat het reëel besteedbare inkomen van de

werknemers geen verlaging zou ondergaan. Door de prijsstijging zag de vakbeweging zich genoodzaakt te streven naar compenserende maatregelen. Daar waar de onderhandelingen over een nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst nog gaande waren werd direct met de gestegen prijzen rekening gehouden. In de gevallen, dat de onderhandelingen reeds waren afgesloten, moest achteraf een compensatie worden verkregen. De activiteiten van de vakcentrallen op dit punt resulteerden in een aanbeveling tot een uitkering ineens ten bedrage van 1% van het jaarloon. Over deze maatregel werd overeenstemming bereikt bij de totstandkoming van het 14e halfjaarlijkse economische rapport van de Sociaal-Economische Raad op 20 juni.

Gelet op de verhoging van de nominale lonen en de stijging van de prijzen, kan worden aangenomen dat gemiddeld het reëel besteedbare loon in 1969 ten opzichte van dat van 1968 nagenoeg niet is gewijzigd. Dat is een trieste en hoogst onbevredigende ontwikkeling. Met name de Sociaal-Economische Raad heeft zich dit goed gerealiseerd, wat blijkt uit het 14e halfjaarlijkse rapport van juni, waarvan de conclusie in het 15e halfjaarlijkse rapport van november is bevestigd. In deze rapporten heeft de S.E.R. maatregelen aanbevolen die ten doel hebben in 1970 de inflatiespiraal te doorbreken en het reëel besteedbaar loon met 2½ à 3% te verbeteren.

Ieder die het wel meent met de positie van de werknemers alsmede met onze nationale economie zal, naar ik aanneem, die doelstellingen graag gerealiseerd zien. Het zal een moeilijk karwei zijn, maar laten we hopen dat het lukt.

Tweede Kamer interpelleerde geregeld over prijsbeleid



LOONWET

Het nu bijna verstreken jaar laat zich echter niet alleen met de prijs- en loonontwikkeling beschrijven. Er is heel wat meer gebeurd. Daarvan moeten zeker worden genoemd de verwickelingen rond het ontwerp loonwet. De behandeling daarvan spitste zich toe op artikel 8, dat in het ontwerp de regering de mogelijkheid laat om onder bepaalde omstandigheden in te grijpen in afzonderlijke collectieve contracten. Na aanvaarding van de loonwet door de Tweede Kamer hebben het N.V.V. en het N.K.V. zich gedistantieerd van werkzaamheden van de S.E.R. en de Stichting van de Arbeid waarbij ook de ontwikkeling van de lonen betrokken is. Hoewel ook het C.N.V. ernstig bezwaar heeft tegen artikel 8, vond het in de aanvaarding van de loonwet geen reden om zich aan genoemde werkzaamheden te onttrekken en is het daaraan normaal blijven deelnemen. Voor een goede gang van zaken is het gewenst dat voor de moeilijkheden die rond de loonwet zijn ontstaan spoedig een oplossing gevonden wordt.

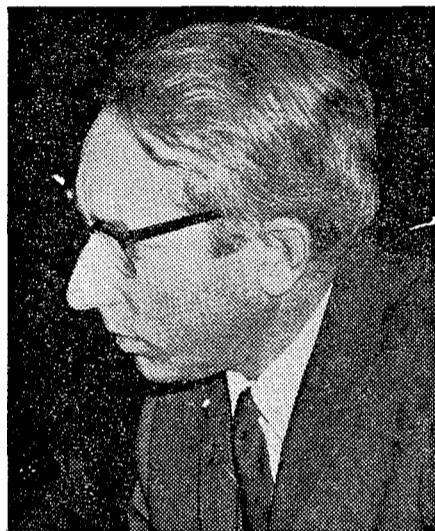
In de reeks van gebeurtenissen in 1969 mag zeker ook niet onvermeld blijven het advies van de Stichting van de Arbeid inzake de uitkeringen krachtens de Algemene Ouderdomswet en de Algemene Weduwen- en Wezenwet. Opvolging van dit advies betekent dat met ingang van 1 januari a.s. bedoelde uitkeringen structureel worden verhoogd met 3%, en dat per 1 september 1970 een vakantietoelage van 3% zal worden uitgekeerd. Daarmede is het pensioenvraagstuk dan weer een stap dichterbij tot een oplossing gebracht.

Ook voor de democratisering van het bedrijfsleven was het een belangrijk jaar

Op 19 september kwam tot ieders verrassing in de S.E.R. een unaniem advies tot stand met betrekking tot de structuur en de rechtsvorm van de onderneming. De kern van het advies is dat aan de werknemers een positie wordt toegekend die tenminste gelijkwaardig is aan die van de aandeelhouders. Het is aan de regering om op basis van dit advies spoedig met een wetsontwerp te komen. Intussen is reeds bij de Tweede Kamer ahangig een ontwerp van wet tot herziening van de ondernemingsraden. Een zeer belangrijk en goed wetsontwerp dat tot doel heeft om aan de medezeggenschap in de onderneming beter vorm en inhoud te geven.

WERKENDE JEUGD

Een bijzonder opmerkelijk gebeurtenis was de dag van de werkende jongeren op 1 november. Deze jongeren hebben op eigen wijze het Nederlandse volk geconfronteerd met hun positie, en hun eisen en verlangens aan regering, poli-



J. Lanser
Voorzitter C.N.V.

tici, bedrijfsleven en anderen voorgesteld. Dat dit niet tegen dovemansoren is gezegd blijkt onder andere uit het besluit van de regering, de schoolgelden voor werkende jongeren die deelnemen aan vakopleidingen als bedoeld in de wet op het leerlingwezen af te schaffen.

Voorts heeft de regering besloten, en daarover inmiddels advies gevraagd aan de S.E.R., om in 1970 te komen tot een voorwaardelijk arbeidsverbod met een partiële scholings- en vormingsplicht voor vijftienjarigen.

Wat de werkgelegenheid betreft was 1969 in het algemeen een goed jaar. De werkloosheid was gering, hoewel ongelijk gespreid. Echter dienen we onder alle omstandigheden te beseffen dat het noodzakelijk is aan het continueren en verbeteren van de werkgelegenheid grote aandacht te blijven besteden.

In het voorgaande ligt voor een deel opgesloten wat we in 1970 te doen hebben. We staan tenminste voor de volgende opgaven: betuiging van de inflatie; vergroting van het reëel besteedbaar inkomen met 2½ à 3%; verdere democratisering van het bedrijfsleven; verbetering van de positie van de werkende jongeren; actieve aandacht voor zowel naar omvang als kwaliteit en spreiding voldoende werkgelegenheid.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

**Handel en Industrie wensen
U een goed 1970**

ERVEN J.F.P. JANSEN

N.V.

AANNEMINGSBEDRIJF - UTILITEITSWERKEN ● NIEUW VENNEP, 02526-3341

**HOUTHANDEL
EN
KISTEN-
FABRIEK**

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10
Telefoon 05457 - 1561

ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

VAN OORD

WERKENDAM
SASDIJK 34
POSTBUS 8
TELEFOON 444

**rijswerken
grondwerken
baggerwerken**

**OOSTERBAAN
&
LECOINTRE NV**

GOES

Telefoon (01100) 7555 *

**DRUKKERS
UITGEVERS**

*Al 68 jaar drukkers in Benelux
voor bedrijven en organisaties*

**TIMMERFABRIEK
VERMEULEN N.V.**

MILL (N.-B.) TEL. 08859 - 1024*

Fabriek van:

GEPREFABRICEERDE
HOUTEN GEBOUWEN,
HOUTEN WONINGEN,
DIRECTIEKETEN,
BARAKKEN,
GARAGES,
VAKANTIEHUISJES.

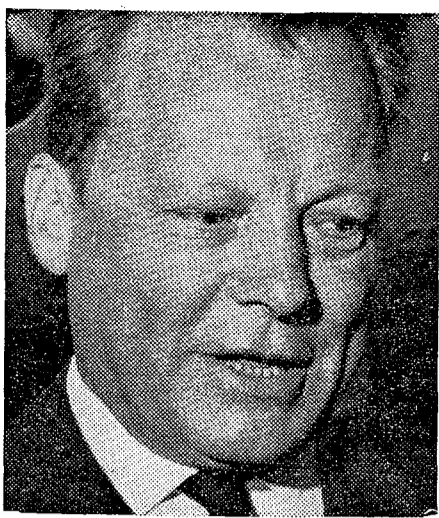
Speciaal voor de landbouw:

KIPPENHOKKEN, VELDSCHUREN,
LOODSEN.

ZOETERMEERS ROEM

de fijnste margarine

GEBR. VAN DER SPEK N.V.



Foto's van links naar rechts: Wilson, Brandt, Nixon en Dubcek.

HET IS TE HOPEN, DAT WIJ IN 1970 MEER TE WERK GAAN VANUIT DE GEDACHTE VAN SOCIALE GERECHTIGHEID

DOOR P. H. KOOIJMANS

WE staan weer aan de vooravond van de jaarwisseling het ogenblik waarop wij plegen om te kijken naar wat er het afgelopen jaar is gebeurd en waarop wij pogen een blik te werpen in de nabije toekomst.

Wat 1969 ons ook gebracht mag hebben, niet de oplossing van één der drie conflicten, die een bloedig spoor hebben getrokken door de zestiger jaren (en in twee van de drie gevallen ook door de vijftiger jaren); de oorlogen in Vietnam en Biafra en de voor een oorlog slechts weinig onderdoende strijd in het Midden-Oosten zullen ook hun stempel drukken op de zeventiger jaren.

VIETNAM

Wat Vietnam betreft, de onderhandelingen in Parijs slepen zich nog steeds voort, zonder dat gezegd kan worden of zij in de nabije toekomst tot een bevredigend resultaat zullen leiden. Maar in ieder geval wordt er onderhandeld en dat is meer dan van de beide andere conflicten gezegd kan worden, waar alle pogingen om de partijen rond de tafel te krijgen gefaald hebben. En duidelijk is ook dat Nixon alles in het weer stelt om Amerika geleidelijk aan van Vietnam los te weken, al gaat dat dan niet in het tempo dat door vele van zijn landgenoten wordt verlangd. Maar wil Nixon het lot van zijn voorganger Johnson ontlopen, dan zal hij — en dat ziet hij zeer goed in — voor het verkiezingsjaar 1972 spijkers met koppen moeten hebben geslagen. Want het Amerikaanse volk is de oorlog moe, of men op dit moment nu nog achter de president staat of niet. Men kan een volk geen oorlog meer laten voeren, in de rechtvaardigheid waarvan het niet meer gelooft. En 1969 is ook het jaar geweest van de indrukwekkende Mora-

torium-acties, waaraan dan misschien slechts een minderheid meedoet, maar die toch een teken aan de wand zijn.

BIAFRA

Geen onderhandelingen in Biafra. Daar gaat de strijd meedogenloos en onmenselijk verder en de rest van de wereld blijft voedsel en wapens aanvoeren — onvoldoende voedsel en een overvloed aan wapens. Zal men er in 1970 in slagen deze verhouding te veranderen? Zal Nigeria gedwongen kunnen worden te onderhandelen zonder de voorafgaande eis dat Biafra terugkeert in het Nigeriaanse staatsverband? Iedere dag immers dat deze afgrijselijke oorlog voortduurt, worden de mogelijkheden tot werkelijke verzoening geringer!

In het Midden-Oosten tenslotte verslechtert de situatie met de dag. De standpunten over en weer zijn in het afgelopen jaar slechts verhard, de pogingen van de Grote Vier — thans weer opnieuw begonnen — om een vergelijk tot stand te brengen, hebben gefaald. De Arabieren prediken nog steeds de volstrekte haat tegen Israël; met goedvinden van de Arabische regeringen worden allerlei sabotagedagen tegen Israël gepleegd; het ziet er nog niet naar uit dat in de nabije toekomst het bestaansrecht van Israël zal worden erkend. Van zijn kant reageert dit land hard, veelal onbegrijpelijk hard, onbegrijpelijk omdat daardoor de tegenstellingen slechts verscherpt worden en door de bevolking van de bezette gebieden de Israëli's als de bezetters en onderdrukkers worden gezien, maar aan de andere kant weer zeer begrijpelijk, wanneer men bedenkt, dat dit land vecht voor het recht van zijn naakte bestaan.

Het kind van de rekening zijn echter in vele gevallen de in armoedige omstandigheden levende palestijnse vluchtelingen, op wier kosten de strijd nu al 20 jaar gevoerd wordt. Maar zijn het niet altijd de naamlozen, die uiteindelijk de rekening van een oorlog moeten betalen.

1969 zal in de geschiedenis geboekstaafd staan als het jaar van de landin-

gen op de maan, een verbijsterend staaltje van menselijk kunnen en menselijk vernuft. Voor de prestatie past slechts het grootste respect. Het ware mij echter liever geweest als 1969 de geschiedenis zou zijn ingegaan als het jaar waarin de mensheid geleerd had een beetje beter met elkaar te leven. In een opzicht is het laatste misschien toch wel het geval geweest. Na een verkoeling als gevolg van de onwaardige bezetting van Tsjechoslowakije, zijn betrekkingen tussen oost en west geleidelijk weer verbeterd. Amerika en de Sovjet-Unie zijn in Helsinki voorbesprekingen begonnen over beperkingen in de aanmaak en het bezit van grote kernwapens. Er wordt gesproken over een Europese veiligheidsconferentie, die misschien nog niet in 1970 kan worden gehouden, omdat zij goed moet worden voorbereid, maar zelfs deze voorbereidingen kunnen een ontspannende werking hebben. Althans in de verhoudingen tussen oost en west schijnt het inzicht dat men conflicten niet met geweld tot een oplossing kan brengen, doch dat men daarvoor andere wegen moet bewandelen, vastere vormen aan te nemen.

OOST-WEST

In dit opzicht is ook van belang dat in de Duitse Bondsrepubliek na 20 jaar de leiding in andere handen is gekomen. De nieuwe regering-Brandt heeft al opmerkelijke initiatieven ontplooid om te komen tot een normalisering van de betrekkingen met Oost-Europa, de DDR inclusief. Niet dat de DDR daar nu zo erg dankbaar voor is, want het noopt haar de oude propaganda van het militaristische en revanchistische West-Duitsland te herzien en op dit moment schijnt de DDR dan ook haar houding nog niet goed te kunnen vinden, anders dan de andere Oost-Europese landen die welwillend op de nieuwe West-Duitse politiek reageren. Het is te hopen dat Brandt de gelegenheid wordt gegeven zijn beleid verder te ontwikkelen.

Nog een andere wisseling van de wacht in Europa is van belang gebleken. 1969 vormt het einde van het tijdperk De Gaulle. Zijn opvolger, Pompidou, is

weliswaar in de school van de generaal gevormd, doch geeft blijk van iets meer werkelijkheidszin en iets meer soepelheid. Zo zijn, op de in de eerste dagen van december in Den Haag gehouden topconferentie, de vooruitzichten op een uitbreiding van de Europese Gemeenschappen met een aantal kandidaat landen waaronder Groot-Brittannië, toegenomen; op 1 juli 1970 moeten de onderhandelingen kunnen beginnen.

Betreurd moet worden dat men in Den Haag er niet in is geslaagd, nieuwe politieke inhoud te geven aan de Europese gedachte. Naar welke politieke vormen wij onderweg zijn met dit in economisch opzicht vergaande mate geïntegreerde Europa is een volstrekt raadsel gebleven. Evenmin is uit de doeken gedaan wat wij aan moeten met de steeds hoger wordende boterberg en de steeds dieper wordende melkplas.

DICTATUUR

Voor de democratie is het jaar 1969 geen gunstig jaar geweest. De dictaturen — en laten we ons daarbij maar tot Europa beperken — bloeiden welig voort. In Portugal werden schertsverkiezingen gehouden, al kon een wolkje als eens mans hand worden gesignaleerd, nu er althans oppositie-kandidaten werden toegelaten, al kregen zij geen enkele redelijke kans. In Griekenland regeerden de kolonels met harde hand verder. Het is een verheugend feit dat dit land, waar volgens het rapport van de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens, martelingen geen uitzondering zijn, in de club van democratische landen die de Raad van Europa pretendeert te zijn, niet langer werd getolereerd, al moet het betreurd worden dat Amerika het land bij uitstek van een democratische traditie, daarvoor geen begrip kan opbrengen.

Ook in Oost-Europa kreeg de democratie weinig kansen. In Tsjechoslowakije werd de totale kneveling van de bevolking voltooid. In de Sovjet-Unie werd de onverdraagzaamheid groter, al is het niet van betekenis ontbloeit, dat men protesten hoort.

Ook daar wordt het zijn van robot niet meer zo vanzelfsprekend geaccepteerd als vroeger.

SOCIALE GERECHTIGHEID

Haar grote opgave, de leniging van de nood op de wereld, heeft de mensheid ook in 1969 slechts op zeer gebrekkige wijze aangekund. De kloof tussen arm en rijk neemt nog steeds toe. Een tweede ontwikkelingsperiode begint in 1970. Het is te hopen dat wij in de zeventiger jaren komen uit de sfeer van de bedeling en meer te werk gaan vanuit de gedachte van de sociale gerechtigheid.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Handel en Industrie wensen U een goed 1970

N.V.
Aannemingsbedrijf

F.G.D.
V/H GEBR. VISSER

NIEUWBOUW EN
ONDERHOUDSWERKEN

RONDWEG 17, DOKKUM

TEL. 05190 - 3341 - 3342 b.g.g. 2534

**HOTEL
DE KROON**

Sophialaan
LEEWARDEN
Tel. 24467 - 24468

**UW ADRES VOOR
RECEPTIES EN PARTIJEN**

BETONFABRIEK

**DEN
BOER**

NIEUW
LEKKERLAND
Z.-HOLLAND

OPGERICHT
1883

N.V.
**SCHEEPSBOUW-
WERF**

**FIRMA
A. LANSER**

SLIEDRECHT
HOLLAND

N.V.
**STAALSTEIGER „GELRIA“
NIJMEGEN**

Roggeweg 13 - Postbus 126
Telefoon 53198

COMPLETE
ROESTVRIJE
STEIGERWERKEN

Specialiteit: **MET VASTE
WIGGEN!**

RIVEL

**FABRIEK VAN
RIJWIELEN
EN AUTOPEDS**

SURHUISTERVEEN
TELEFOON
05124-1545

„U maakt ons kapot!” Deze aanklacht maar tevens hartekreet van een vermoeide wethouder tegenover de raad was voor een der raadsverslaggevers „de” kop om boven zijn verslag van een der begrotingsvergaderingen in een middelgrote stad te plaatsen.

Die vermoeidheid betrof niet alleen en niet allereerst de begrotingsbehandeling zelf. Dat had wel gekund als men weet dat deze raad 24 uur vergaderen nodig had om de begroting goed te keuren. Van de 35 raadsleden voerden er maar liefst dertig (inclusief de wethouder) het woord. Het spraakwater stroomt in die gemeenteraad overvloedig. Of het beter van kwaliteit is dan het niet al te smakelijke drinkwater in die gemeente mag men betwijfelen. Te noteren valt, dat de prof. chr. fracties die samen ongeveer 30% van de raad uitmaken heel wat minder dan een derde van die totale spreektijd vulden.

Over die begrotingsbehandeling willen wij het nu echter niet hebben al zou daar alle reden toe zijn. Tal van gemeenten zitten n.l. met die begrotingsbehandeling in hun maag. Men zocht naar andere methoden maar bevredigen doen de experimenten tot nog toe niet. De in het begin geciteerde wethouder had echter wat anders op het oog. Hij bedoelde te zeggen dat de gemeenteraad de wethouders kapot maakt omdat de wethouders te zwaar belast worden o.m. doordat de raad maar steeds functionele raden en commissies wil instellen en maar steeds aandringt op openheid en inspraak door hearings en interviews. Dat is voor geen mens vol te houden. De agenda's staan avond aan avond vol met vergaderingen. Het is dus niet te verwonderen dat ook wethouders dan wel eens prikkelbaar worden en zeggen of in ieder geval denken „Je kunt me nog meer vertellen.” Een collega van deze vermoeide wethouder onthulde dat hij vanwege zijn wethouderschap voorzitter is van drie stichtingen en 21 commissies. Dat is naar onze mening een bewijs dat er in ons bestuur, liever gezegd in ons beleid, iets niet deugt. De Engelsens zouden

„U MAAKT ONS KAPOT”

zeggen: „there is something rotten in the state”.

Nu kan men zeggen dat niet alle wethouders in die benarde positie verkeren. Dit zijn vooral de wethouders belast met de portefeuilles van onderwijs, cultuur, sociale zaken of sport die geconfronteerd worden met allerlei raden, stichtingen, commissies enz.

Maar dat neemt niet weg dat het toch een kwaad is.

Een kwaad ook omdat het de wethouder zo zwaar belast dat hij nauwelijks tijd en energie overhoudt om zijn eigenlijke taak, het medebesturen van de stad, te verrichten.

Wij hebben alle begrip voor de klacht van deze uitgeputte wethouder. Maar wij zeggen er direct en nadrukkelijk bij dat die klacht niet nodig is.

Niet nodig als de gemeenteraad en natuurlijk ook B en W maar bereid is gebruik te maken van de mogelijkheden die de wet biedt. Als de raad maar de moed heeft te delegeren en aanvaarden wil dat hij niet alleen de wijsheid in pacht heeft.

Bij de wijziging van de gemeentewet in 1964 is de mogelijkheid geschapen commissies in te stellen

a. met het oog op de behartiging van bepaalde belangen (dat zijn de zgn. functionele commissies zoals raden voor sport, cultuur enz.)

b. met het oog op de behartiging van de belangen van een deel van de gemeente (zgn. territoriale commissies zoals wijkraden).

Het overgrote deel van de gemeenteraden heeft van deze bevoegdheid nog nimmer gebruik gemaakt. O zeker, in verschillende gemeenten heeft men wel allerlei raden of commissies uit de burgerij ingesteld, maar vaak bewijst men daarmee aan de functionele decentralisatie slechts lippendienst.

Lippendienst omdat men, zoals in de bovengenoemde gemeente, wel functionele raden instelt, maar in feite aan die raad toch niet de verantwoordelijkheid

in handen durft te geven. Daarom moet een wethouder voorzitter zijn, moeten ambtenaren als secretaris en penningmeester optreden en moeten vaak nog een aantal gemeenteraadsleden ook zitting hebben in die functionele raad.

De wet schrijft dat hemaal niet voor. Die laat de samenstelling van zo'n raad of commissie volledig aan de gemeenteraad over. Er is slechts één beperking n.l. deze, dat indien aan zo'n functionele commissie bevoegdheden van de gemeenteraad of van het college van B en W worden overgedragen er tenminste één lid van de commissie tevens lid van de gemeenteraad moet zijn. Het behoeft dus helemaal geen wethouder te zijn. Dat raadslid kan evengoed voorzitter zijn en het kan eveneens een burger-niet-raadslid zijn.

Maar waar gebeurt dat? Waar hebben die functionele commissies het recht personeel aan te stellen, overeenkomsten te sluiten, verordeningen (geen strafverordeningen) te maken, gemeenteeigendommen te verhuren of te exploiteren?

In welke gemeente bestaat er een functionele commissie met een eigen financiële administratie, een eigen begroting en rekening.

Het is duidelijk dat men dergelijke commissies niet aan de lopende band moet instellen. Bij de instelling zal de gemeenteraad het toezicht op deze commissie duidelijk moeten regelen. Zijn aan commissies bepaalde bevoegdheden van de gemeenteraad overgedragen dan moeten hun besluiten evenals die van de gemeenteraad door Gedeputeerde Staten worden goedgekeurd.

Maar als men voorkomen wil, dat er meer klachten komen over het „kapotmaken” van wethouders dan zullen de gemeenteraden er goed aan doen de hierboven geschetste mogelijkheid naastig bestuderen.

Daarmee zullen zij tevens — en daarvoor was de wetswijziging allereerst bedoeld — de belangstellende burger meer en beter bij de publieke zaak en bij het bestuur betrekken.

OUDE EN NIEUWE CITATEN

DEMOCRATIE

„De Nieuwe Linie” heeft een onderzoek laten houden omtrent de opvattingen over democratie. In een artikel n.a.v. dit onderzoek wordt o.a. opgemerkt:

„Jawel, de democratie heeft veel publiekheid gehad, meer dan deze bejaarde dam nog had mogen verwachten. Erg wuft is ze echter nog niet door geworden. Want voor het merendeel der goede burgerij, die de actualiteit nu eenmaal grotendeels slechts op papier volgt, betekent het allemaal nog niet zoveel: die inspraak, die medezeggenschap, die participatie, dat medebeslissingsrecht. Ze hebben natuurlijk gelijk. En dat eigen gelijk werken ze zelf in de hand. Om verschillende redenen. Zo zijn de meesten van hen op orde en rust gesteld en constateren van daaruit dat democratisering maar 'n hoop onrust veroorzaakt. Toch dezelfde mensen die daarom dan ook tegen al die „studentenvellen” zijn, zijn zelf vaak erg ontevreden, zijn

dat gewéést trouwens hun leven lang, over de invloed die ze zelf op hun bestaan hebben en gehad hebben. Op school vroeger. In bedrijf en op kantoor. In hun gezin. Hun woon- en leefsituatie.

Maar ze zien dat doorgaans niet als gebrek aan „democratie”. Dat is dan voor een deel een kwestie van wat je onder een woord verstaat. En democratie is nog wel een raar woord voor veel mensen”.

Wij geloven niet, dat de Nederlander zich iets wijs maakt over zijn democratie: de beperkingen ervan ervaart hij dagelijks, alle fraaie leuzen over democratisering zullen geconcretiseerd moeten worden.

TE KOOP

Uit de rubriek „sociale snippers” van De Gids dit citaat:

„Huis te koop met twaalf buitenlanders — Het klinkt als een aanbieding uit de dagen van slavernij en

mensenhandel. Maar zo oud is deze aanbieding niet. Het is de tekst van een advertentie, die dezer dagen in een Nederlandse krant stond. Midden tussen een heel stel te koop aangeboden huizen en ander onroerend goed. Een geval van rassendiscriminatie hoeft niemand erin te zien.

Ook Nederlanders worden geregeld te koop aangeboden. Niet altijd als inwoners van een huis, maar dan toch wel als werknemers van een bedrijf.

Pas nog stond zo'n aanbieding in enkele kranten: De — onbekende — eigenaar van een constructiewerkplaats in de buurt van Arnhem bood zijn hele zaak als fabrieksgebouw te koop aan, inclusief 20.000 vierkante meter grond, inclusief de omzet van zoveel miljoen per jaar”.

Geen rassendiscriminatie, maar wel discriminatie.

VOETBALGRASMAT

Van de heer K. Huberts, hoofd afd. Sportaccommodatie te Amsterdam is deze — in de Volkskrant gelezen — uitspraak:

„Eigenlijk is het in goede staat houden van de voetbal-grasmats een onmogelijke opgave. Er is vastgesteld dat een bespeling per veld door vijf elftallen nog mogelijk is zonder ernstige beschadigingen te veroorzaken. In Amsterdam worden de velden gemiddeld door veertien elftallen bespeeld en er zijn velden die 21 teams moeten dienen en bovendien nog voor avondtraining worden gebruikt. Als er nu maar goed gevoetbald wordt en de spelers het hele terrein benutten, gaat het nog wel. Maar er zijn elftallen die nooit op de vleu-

gels komen en in één kluit van tweentwintig man van het ene naar het andere doel rennen over een breedte van een meter of tien. Op die manier zou zelfs een veld van asfalt nog uitslijten”.

Het deelnemen aan veldlopen buiten sportvelden moet kennelijk bevorderd worden.

HET VOLGENDE NUMMER

van Nederlandse Gedachten verschijnt op 10 januari 1970. In verband met oud- en nieuwjaar is het nummer van deze week, 27 december, gecombineerd met dat van 3 januari 1970.

Het laatste nummer van Nederlandse Gedachten van 1969, de 25e jaargang, draagt als nummer 50. In feite is dit echter het 52e nummer. Gedurende het afgelopen jaar is er in de nummering een fout gemaakt. Hiervoor onze excuses.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

EEN HELPEND BEROEP . . .

SAXENHEEM ALMELO

Wegens uitbreiding van de capaciteit met 6 plaatsen kan in dit jongenshuis op korte termijn worden geplaatst

EEN LEIDSTER

Positief Chr. levensopvatting. Het betreft hier een prettige en ook interessante werkkring onder opgroeiende jeugd met bijzondere faciliteiten ten aanzien van de opleiding voor de diploma's Kinderbescherming A en B. Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden.

Brieven met volledige inlichtingen aan de directeur van het Internaat Groot-Emaus te Ermelo.

IN HET STADSZIEKENHUIS TE PURMEREND

KUNNEN NOG

ENKELE MNL. EN VRL. LEERLING-VERPLEGENDEN

GEPLAATST WORDEN VOOR DE OPLEIDING WELKE OP 1 MAART 1970 AANVANGT.

Havo-, Mavo- of Inas-opleiding is vereist

Minimum leeftijd: 17 jaar en 7 maanden

Salaris volgens landelijke regeling

SOLLICITATIES EN INLICHTINGEN BIJ DE ADJUNCT-DIRECTRICE TELEFOON 02290 - 1851

GEMZENSPRONG ROTTERDAM

In dit jongenshuis met 2 groepjes van 12 werkende jongens wordt wegens huwelijk van één der vrouwelijke personeelsleden gevraagd

EEN LEIDSTER

Positief Chr. levensopvatting. Het betreft hier een interessante werkkring onder opgroeiende jeugd met een gunstige salarisregeling en bijzondere faciliteiten ten aanzien van de opleiding voor de diploma's Kinderbescherming A en B. Prettige arbeidsvoorwaarden.

Brieven met volledige inlichtingen aan de Directeur van het Internaat Groot-Emaus te Ermelo.

VERPLEEGTEHUIS HIPPOCAMPUS

Voor ons verpleegtehuis (31 bedden) vragen wij:

- gediplomeerde ziekenverzorgster
- gediplomeerde bejaardenhelpster
- verpleeghulpen

Salaris voor functie a bedraagt f 697,22 — f 927,57

Salaris voor functie b bedraagt f 566,09 — f 894,05

Salaris voor functie c bedraagt netto loon f 350,—

3 weken vakantie per jaar.

6% vakantietoeslag.

10% korting op aanschaf van privé-kleding.

Sollicitaties te richten aan de Directie, Elft 15, Hippolytushoef of tel. 02279-1636

'GROOT-EMAUS' ERMELO

In ons Christelijk Internaat voor debiele jongens en meisjes kan worden geplaatst een

leerling- kinderverzorgster

zowel bij een groepje jongere als bij wat oudere kinderen.

Positief Chr. levensopvatting. Eigen opleidingen voor de diploma's Kinderbescherming A en B. Gunstige salarisregeling en arbeidsvoorwaarden.

Verkorte 5-daagse werkweek.

Aantrekkelijke omgeving.

Brieven met volledige inlichtingen gaarne spoedig aan de directeur.

JONGE MEISJES!

Wij bieden u

een prettige werkkring

in een prachtige omgeving

Eigen kamer.

5-daagse werkweek.

1 x per maand reiskostenvergoeding naar huis

Goede busverbindingen met Utrecht

Sollicitaties aan het Hoofd van de Huishouding telefoon 03404 - 16933

Verzorgingsflat 'MIDLAND'

ARNHEMSE BOVENWEG 12 - ZEIST

GELDERLAND

MAGAZIJN „HET ANKER”

HOOFDSTRAAT 94 - 96 - VEENENDAAL

Zeer voordelige aanbieding in
terlenka vallen en gordijnen

SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

Radio K. B. Weimar Televisie

Landelijk erkend installateur

Elektrische apparaten - Verlichting

MAANDEREIND 19 - EDE - TELEFOON 8373

Aannemersbedrijf

G. Mulder Pzn. n.v.

**NIUWBOUW-VERBOUW
SLOOPWERKEN**

APELDOORN - Brinklaan 200 - 200a - Tel. 11928

CONVECTOREN

VOOR KOLEN, OLIE EN GAS
ZOWEL VOOR WOONKAMERS
ALS VOOR KANTOREN, ZALEN
etc.

**FIRMA
T. VIETS**

Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

MET DE PRINS TE VELD

DOOR H. ALGRA

Het was woensdagavond 24 december 1919, 's avonds half negen, mistig en koud, bijna windstil, de wegen glad en de velden met een dunne sneeuwlaag overdekt.

De trein uit Zwolle reed het station Leeuwarden binnen. De trein was vol, dat wil zeggen in de eerste klas zaten één heer en één dame, in pelskragen gedoken, de tweede klas was redelijk bezet en de derde klas was afgeladen vol. In die laatste klas veel militairen, die verlof hadden vanwege de Kerstdagen.

Het waren de bekende coupés met twee banken over de gehele breedte, aan elke kant van de coupé een deur en daarin een raampje, dat kon worden neergelaten en weer opgetrokken met een deugdelijke brede riem, waarin verscheidene malen het monogram van de spoorwegen was geprikt: S.S. Dat betekent Staatsspoorwegen. Over de gehele breedte van het compartiment was in de vloer een ferme koperen plaat gemonteerd en daaronder was een verwarmingsbuis verborgen. Die koperen plaat diende als stoof voor twintig voeten. Aan het plafond zorgde het gloeikousje van een gaslampje voor een witachtig licht.

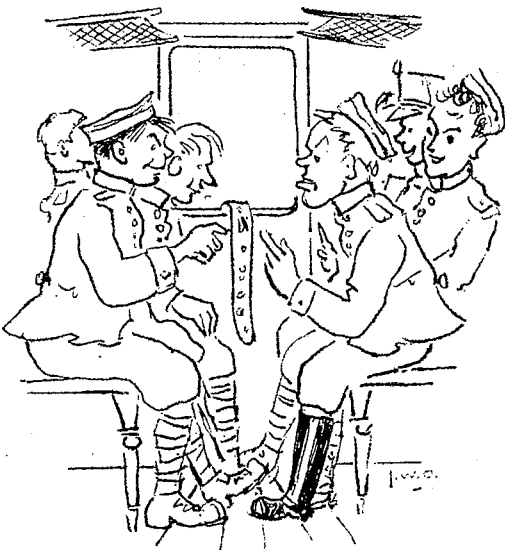
Tussen Zwolle en Leeuwarden had de trein vijftien keer gestopt en was dan al puffend weer op gang gekomen. En toen ze het laatste station binnenreden, bleken ze een half uur te laat. Het was, alsof de perrons met grijze sluiers waren afgesloten, waarachter hier en daar een blauwachtig licht scheen. Aan de oostzijde van het perron werd het een kleine samenshoring, want de trein naar Groningen had niet op de aansluiting gewacht. Er waren veel militairen, die juist die trein hadden moeten nemen, maar daar kon die chef ook niets aan doen. Hij had zijn orders en hij bleef zakelijk. Er rijdt vanavond nog een trein, vertrek half twaalf, maar die wacht wel op de laatste trein uit Zwolle. Iedereen kan nog met de trein thuiskomen. Maar hoe laat, dat weet niemand.

Daarom ging nu ook deze wat vertraagde groep de stad in, want er waren plaatsen genoeg, waar ze wat warm te drinken konden krijgen en ze hadden uren de tijd.

Twee gingen niet mee. Ze hadden elkaar in de trein ontmoet, maar ze kenden elkaar al sinds jaren want ze woonden in hetzelfde dorp, een heel eind het oosten in. De ene kwam nu uit Venlo, van de blauwe huzaren en de andere uit Den Haag, bij de grenadiers.

Heb je zin, om samen te lopen naar Zwagerveen, vroeg Geert. Het is droog weer en lichte maan. Rein stemde toe. Het was ook een beetje vererend, dat Geert hem vroeg, want Geert was onderwijzer, al had hij nog niet voor de klas gestaan, en Rein was tenslotte maar boerenknecht, die goed met paarden kon omgaan. Daarom diende hij met een zekere trots bij het paardevolk, al betekende het een lange diensttijd.

Ze stelden samen het plan op: tot voorbij Kuikhorne de straatweg en dan het Wildpad. O, dat vertrouwde Wildpad met zijn bochten en schaduwen, en vreemde geluiden in de nacht. Maar eerst hadden ze nog drie uren voor de boeg langs de straatweg, hoge iepen en verderop eiken.



Waar praat je over, als je als soldaten elkaar ontmoet? Natuurlijk over de dienst. En dan worden het sterke verhalen. Die van Rein gingen over de knollen, dat wil zeggen de paarden. Prachtige beesten, maar je poetst je een puchel, elke dag weer. En er zijn van die ouwe wachtmeesters, die vinden poetsen het mooiste van de wereld. Poetsen van de knollen, van het tuig, van de knopen van je jas, vijf rijen knopen.

En Geert vertelde een sterk verhaal van een lange vent uit Brabant, die op wacht moest staan, met nog een kameraad, voor het paleis Noordeinde. De maan scheen helder, het was stil weer en ze verveelden zich. Zegt me die lange vent opeens: dacht je, dat ik niet achter bij die prins op zijn paard zou kunnen klimmen? De ander dacht van niet, en het ruitersstandbeeld stond daar hoog en wierp een slagschaduw op het plaveisel. Daar gaat hij. Hij klautert er op, even een zetje mee en hij is boven, daar zit hij schrijlings op het ros, achter de prins.

Het had geen kwaad gekund, als niet net de officier van piket was gekomen. Waar is de andere post? Nou, effen weg, luit, u begrijpt wel, hij komt zo terug...

Best, dan wacht ik, tot hij terugkomt. De luit wacht. De man bij de prins te paard wacht en houdt zich koest. De maan scheen helder... En opeens ziet die luit het, daar zit die vent, waarachtig, daar zit hij, op het paard.

Nou de rest kan je begrijpen. Die luit wou het niet zien als een grap en de lange Brabander heeft veertien dagen streng gehad en moest nog blij zijn, dat hij niet voor de krijgsraad kwam.

Nu, dan was Rein verplicht, ook weer met een sterk verhaal te komen. En de weg was lang, uren lang. Ze passeerden Hardegarijp en alles was er donker. De straatverlichting brandde niet, dat gebeurde immers nooit tussen E.K. en Volle Maan. Tussen de

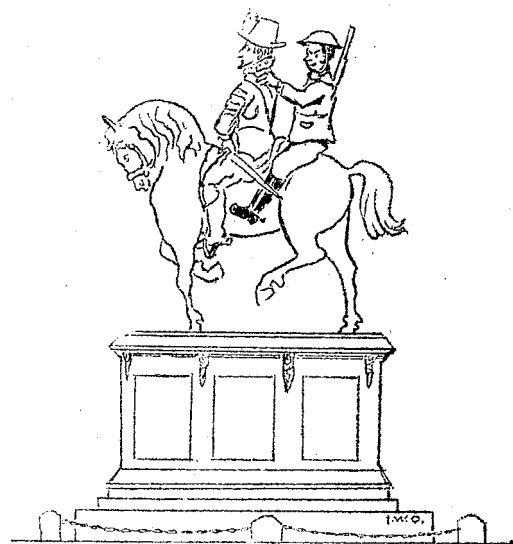
bomen van de Keizersdijk zagen ze nog even de schimmen van twee mannen met een hond in de nevel verdwijnen. „Bunzingjagers, denk ik”, zei Rein.

Bij de lange brug over de Kuikhornstervaart lag de mist zwaar op het water, en in de hoge, stille lucht was het gerucht van wilde ganzen, die naar het westen trokken.

Geert vond, dat het tijd was een spookverhaal te vertellen, een griezelverhaal, zoals ze door dr. Lutzen Wagenaar, het laatst gereformeerd predikant te Middelburg, uit de mond van zijn oom waren opgetekend. „Mijn armpje” doet het altijd bijzonder goed omdat het meteen een schrikverhaal is. Maar Rein was er op verdacht, want in „De Jongens van de Club” van G. Schrijver, staat precies zo'n verhaal.

Neen, Rein wist heel wat anders. Ze hadden een oude wachtmeester bij hun escadron, die dweept met prins Maurits. Prins Maurits was voor hem de man uit de Vaderlandse Geschiedenis, vooral vanwege de slag bij Nieuwpoort.

Denk er om, mannen, twee escadrons huzaren heb-

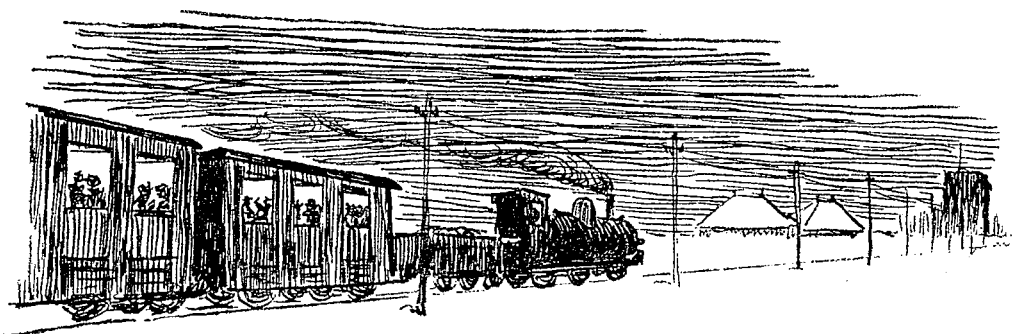


ben daar de beslissing gebracht. Twee escadrons had prins Maurits in reserve gehouden, achter de duinen, en toen ze allemaal op de loop dreigden te gaan, toen kwamen die twee escadrons om de hoek stormen, de huzaren knie aan knie, en de wachtmeesters op de flanken stuurden nog wat op naar het midden, ze zaten vast geklemd tegen elkaar. En toen, vooruit, vooruit, er was geen houden of keren aan. Twee escadrons bestelden de slag.

In Venlo hebben we twee escadrons van de blauwe huzaren.

Maar daarmee is het laatste woord over prins Maurits niet gezegd. We hebben er samen een spelletje van gemaakt. Wij doen, alsof prins Maurits nog leeft. Wij praten met hem, wij leggen hem van alles uit en houden hem op de hoogte. Als je daar eenmaal mee begint, wordt het hoe langer hoe mooier.

Op Sinterklaasavond is het overgeslagen naar het tehuis. Daar hebben we prins Maurits die avond op bezoek gehad en het leek net echt. En toen hebben we er een improvisatiewedstrijd van gemaakt. Ieder mocht dan aan prins Maurits iets uitleggen van de nieuwe tijd. Ieder trok een briefje, en daar stond een onderwerp op, iets van de nieuwe tijd, en dat moest je dan aan de prins uitleggen. En de prins



VERVOLG OP PAG. 17

Handel en Industrie wensen U een goed 1970

*Voor al uw
drukwerk*

DRUKKERIJ DE WINTER & HOFWEGEN

LAMBERTUSSTRAAT 55
ROTTERDAM
TELEFOON 122054

SLEEPDIENST BROEDERTROUW NV

v/h Fa. C. DEN BOER &
ZONEN

Corr.-adres
MAASPLEIN 9
ZWIJNDRECHT

Telefoonnummer
01850-26166-26167
(2 lijnen)

ALLE TRANSPORTEN TE WATER

TELECOMMUNICATIE
INDUSTRIE

RADIO BECKER N.V.

EXPERTS OP HET GEBIED VAN
SCHEEPSELEKTRONICA

- Scheepsradiotelefoons
- Echoloden
- Radar
- Marifoons
- Automatische piloten
- Alarmsystemen

Dijnselburgerlaan 1 - Zeist - Postbus 75
Telefoon 03404 - 13511

VISSER Electrotechniek N.V.

Breestraat 128
BEVERWIJK
Telefoon (02510) 25244

50 jaar
electrotechniek

JAN LINGEN'S BETON- INDUSTRIE N.V.

Veerdam 29
Tel. (01850) 50123-50134
PAPENDRECHT

*In prima boter en kaas
steeds de baas.*

*Alle soorten groot en klein
komen uit de IJssel- en Lek-
streek fijn.*

A. VAN HOUWELINGEN
MOORDRECHT
TELEFOON 305 (01827)
WETERINGSTRAAT 4

MAKELAARSKANTOOR J. FOKKENS SIDDEBUREN

*in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en
hypotheken*

TELEFOON 05983-360

Uw vertrouwde bemidde-
ling bij aan- of verkoop
van onroerende goederen.
Eveneens huur en verhuur.
Landelijk werkzaam.
Georiënteerd op grote ob-
jecten.

Inlichtingen:

MAKELAARSKANTOOR M. C. WILBRINK LID N.B.M.

Dorpsstraat 94 - BEEKBERGEN
Tel. 05766 - 1397

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - ROTTERDAM
Telefoon 010 - 13.78.78 / 12.96.52

TOESLAGSTOFFEN

voor lichtbeton

GRONDSTOFFEN

voor de steen- en keramische
industrie

WEGENBOUW- MATERIALEN

SCHILDERS- BEDRIJF

F. J. KLOET & ZOON

VLAARDINGEN
Telefoon 010 - 343276

SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2192

- ♦ BRILLEN
- ♦ HOORTOESTELLEN
- ♦ CONTACTLENZEN

EIKENDAL

onbetwist DE specialist

BERGSTRAAT 12 - WAGENINGEN
TELEFOON 08370 - 2038

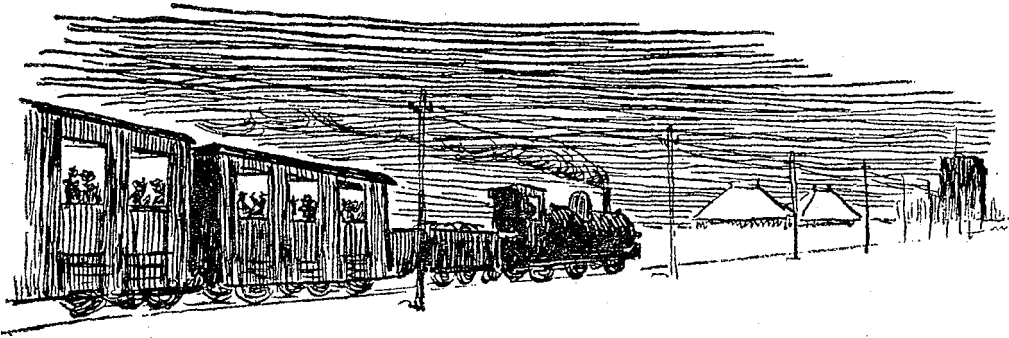
MAKELAARDIJ L. v. d. BEUKEL & Zn.

Pieperslaan 26 te ELLECOM (Gld.)
Tel. 08330 - 4790
(b.g.g. 5827 of 5587)
Makelaars in assurantiën en
onroerende goederen
Leden van de Ned. Bond van
Makelaars in onroerende goederen

Directie:

L. v. d. BEUKEL Sr.
Laan van Avegoor 8, Ellecom
L. v. d. BEUKEL Jr.
Buitensingel 12, Dieren

Wij wensen u een gezegend en succesvol 1970



MET DE PRINS TE VELD

Vervolg van pag. 15

maar heel verbaasd doen en gekke vragen stellen en dan riep hij weer: alle donderbussen nog reis aan toe, of: bij alle mortieren, het is toch niet waar! Een van de jongens uit Zeeland heeft hem uitgelegd, wat een vliegtuig was en hij zei, dat het een zeilwagen was, een wagentje op wielen, zoals de prins er ook een had gehad, maar dit wagentje ging de lucht in, over de hoogste duinen heen. Maar de jury vond deze uitleg niet goed, want op die manier maakte je er een vliegtuig van zonder motor. Nou, dan zie je maar weer hoe moeilijk het aan prins Maurits valt uit te leggen, wat voor nieuws we allemaal hebben.

Geert wist daar meer van te vertellen, van Louis Couperus: Het zwevende schaaakbord. Daarin mengt hij de oude en de nieuwe tijd door elkaar en zo schijnt het allemaal tovenarije.

Ze waren intussen op het Wildpad gekomen, waar het vroeger vaak niet pluis was en waar het een jonkman uit vreemde contreien niet geraden is op zondagavond te speuren naar een toekomstige gezellin. Er was géén geruis in de bomen, zó stil was het, en het leek, alsof hun voetstappen een dofte klank kregen in de mist, die de gehele nacht grijs bleef door de maan. Maar waren het alléén hun voetstappen of liep er nog iemand? Waar kwam hij vandaan? Hij loopt zomaar met hen mee en praat mee. Maar aan zijn stem is te horen, dat hij niet in deze streek woont.

Gij zijt landsknechten zegt hij, ik hore het aan uw gang, maar hebt jij de plaat gepoetst of liever de piet geschuurd, dat gij hier zonder wapen uw weg vervolgt in de nacht?

Het kostte de beide mannen heel wat moeite, zulk een vreemdeling uit te leggen, dat zij geen deserteurs waren, maar mannen van de militie, op weg naar huis op grond van een verlofpassje.

Rein keek schichtig om, hij meende hoefslag te horen.

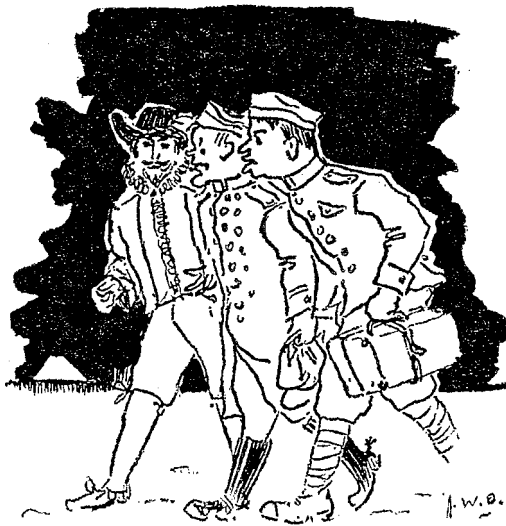
Verstoor u niet, zei de vreemde man, dat is mijn ros, ik ben afgestegen, voordat ik mijn nek zou breken bij een rit over zulk een weg; mijn rijknecht is er bij. Gerustgesteld ging het gesprek verder, al was het op jedempte toon en al was het ook, alsof er iets zweevends was gekomen om alle dingen heen.

De vreemde man hield niet op met vragen. Hij wilde alles weten over de ruitery en over de garde in Den Haag, over de bewapening en over de exercitie. En het deed hem goed, dat de ruitery nog altijd gewapend was met sabel en schietgeweer, en niet met die onhandige lansen van vroeger. Dit is de goede bewapening, dit is bewezen bij Turnhout.

En bij Nieuwpoort, zei Rein, twee escadrons, daarvan vertelt onze wachtmeester altijd.

Toen vonden ze het niet vreemd meer, toen gingen ze helemaal in het gesprek op, over die twee escadrons, die bij Nieuwpoort de beslissing brachten en die nu blijkbaar in Venlo lagen. Hoe héét die wachtmeester, kan ik hem thuis brengen? Rein noemde de naam, maar dat zei de vreemdeling niets. En hoe gaat het met de betaling?

Toen kwam Geert op dreef. Dat heeft wat te maken met de Staten-Generaal. Die moeten de kredieten toestaan. Maar de Staten-Generaal hebben een voorstel aangenomen, net deze week, om twee miljoen op de begroting te schrappen, al het geld, dat op de staat van oorlog stond om munitie aan te schaffen. De minister van oorlog had gezegd: zonder munitie kan een leger niet schieten. Maar voor die waarheid was de meerderheid niet geweken. Dan maar schieten zonder munitie, had zij gedacht. En toen had de minister er de brui aan gegeven en had bedankt. Ik groet u en u ziet mij niet meer terug...



En hoe kwam, bij alle mortieren en musketten, de vergadering van de Staten-Generaal tot de onzalige gedachte, dat men zonder munitie wel kan schieten?

Nu, daar wist Geert meer van, het was het voorstel van een advocaat met name Marchant om géén munitie aan te schaffen. En dat voorstel was aangenomen. Zo, dus weer een advocaat, die dit leverde. En is die minister toen weggegaan, heeft hij het veld geruimd? Wat voor een man is hij?

Hij is opperofficier van ons leger geweest, zei Geert, hij is van adel en hij heet Alting von Geusau.

Maar hij weet niet met advocaten om te springen, zei de vreemdeling. Ik heb dat ook eens bij de hand gehad. Maar ik liet de advocaat zeggen, dat hij even

HET BEELD DER VADEREN

19 december 1919. Het kamerlid mr. Marchant diende een amendement in, om op de begroting van oorlog bijna twee miljoen te schrappen, bedoeld voor de aankoop van munitie.

Maar wat doe je met een leger, dat niet schieten kan?, vroeg de minister van Oorlog, jhr. Alting von Geusau. Dat wist de heer Marchant ook niet, maar hij handhaafde zijn amendement. De stemmen staakten, 41 vóór en 41 tegen.

22 december 1919. De Tweede Kamer neemt het amendement van Marchant aan met 45 tegen 41 stemmen. Nog dezelfde dag dient de minister zijn ontslagaanvraag in bij de Koningin, omdat hij met een geheel onttakelde begroting niet werken kan.

bij mij moest komen. En toen hij in het voorvertrek kwam, werd hij door een kapitein van mijn grenadiers opgewacht en die bracht hem in een vertrek met een goed slot op de deur. Je kunt je niet laten ringeloren door getabberde heren. Opsluiten moeten ze zulke advocaten. Ik ga naar 's-Gravenhage om te kijken of mijn garde nog kruut en lood heeft. Want wat doe je met een garde, die niet kan schieten.

Het was, alsof hij uit de verte mompelde, en alsof ze hoefslagen hoorden. Ze waren toch wel echt met z'n beiden, nu althans.

Daar hoorden ze door de stilte het geratel van de laatste trein uit Leeuwarden. Praktisch niets gewonnen of verloren, door dit eind te lopen, maar het was wel gezellig, al was het enigszins vreemd.

Als Maurits nu hier was, zei Geert, kon je hem van de trein vertellen. Hij is naar Den Haag, zei Rein, want ons escadron kan niet zonder patronen in de tassen.

Vreemd, dat we onze wachtmeester daar nog niet over hebben gehoord.

De torenklok van Twijzel sloeg twaalf uur. Ze wensten elkaar goede morgen. Het was niet ver meer.

**9 gulden
voor
90 jaar
arp**

Verkouden? Griep?

Dat is vervelend. Maar gelukkig is er NISYLEN, het middel ter bestrijding van verkoudheid en griep.

NISYLEN

een plantaardig preparaat van dr. Willmar Schwabe N.V. Zaandam.

Uw apotheker of drogist heeft het.

VOSKAMP EN VRIJLAND NV

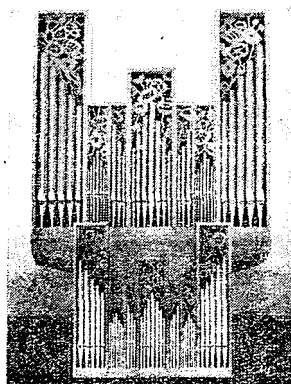
KASSENBOUW - KETELBOUW - VERWARMING

's-GRAVENZANDE POSTBUS 30 TEL. 01748-3921*



Landbouwwerktuigenfabriek

VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
Telefoon 02526 - 3041



ECHTE KERKORGELS

OOK VOOR
MODERNE KERKEN

ORGELBOUW

**Ernst
Leeflang**

APELDOORN

TELEFOON 05760-17582

H. R. van Triest N.V. FOURAGES

DWINGELOO

Telefoon 05219 - 1647 (4 lijnen)

Een krachtige schakel bij de aan- en verkoop van uw ruwvoerders

Handel en Industrie wensen U een goed 1970

HOLZ-HER

Hout- en
Metaalbewerkings-
machines

VAN DER SPEK

Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
Telefoon 279755

W. Visser & Zn. NV

Scheepswerf-
Motorenherstelplaats

Ankerpad 2
Telefoon 02230 - 16641
DEN HELDER

**NIUWBOUW
EN REPERATIE**

TIMMERFABRIEK

„HET NOORDEN”

J. W. STAP

OUDEBILDTDIJK
Tel. 05180 - 363
ST. ANNA PAROCHIE

Albracht NV - Utrecht
BOEKBINDERIJ EN
FABRIEK VAN
PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven
een praktisch en mooi losbladig
systeem opzetten
een fraai monsterboek in
plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en
schrijf postbus 26 resp. Bolstraat 20, Utrecht.
Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst

**FA. C. VERMEER
EN ZON'S**

fabrieken
voor gebogen hout
Telefoon 01808 - 230
Ouderkerk aan de IJssel

RONDE EN OVALE TAFELRANDEN.
GEBOGEN REGELS VOOR STOELN
EN FAUTEUILS. ARMLEGGERS.
KAPPEN - REGELS - STIJLEN, enz. enz.

**DOUMA'S
IJZERHANDEL
N.V.**

Grootzand 66 - Postbus 30 Sneek
Telefoon 05150-4444

Staaft-, band- en plaatijzer -
T- en U-balken - Betonijzer
GEREEDSCHAPPEN EN
MACHINES VOOR
METAALBEWERKING

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUW-
MACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400
NAGELE (N.O.P.)

FA. H. J. WIBBELINK & ZN.

Goors Overslag- en
Transportbedrijf

N.V.
AUTODIESELSERVICE
SCANIA VABIS - GOOR

Telefoon (05470) 2963 - 2476 - 2577

BOUWMATERIALEN

TEGELS
BEKLEDINGSPLATEN VOOR
BINNEN- EN BUITENWERK

KEUKENS

TIELSA
ROSE
PRISMA

**A. DE JAGER-
TOLHOEK N.V.**

SHOWROOMS:
GOES EN MIDDELBURG

**FIRMA DE REK
EN HORSMAN**

fabriek van
scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01808-218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

**PRINS N.V.
DOKKUM**

(Metaalverwerkende industrie)

FABRIKANT VAN:

- WIELEN
voor automobielen en andere
voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE
DRUKVATEN

Telefoon 05190-3715

**LAK- EN
VERFINDUSTRIE**

v/h P. WERRE & CO.

**ALLES OP
VERFGEBIED**

Veenkade 49 - 50 - DEN HAAG
Telefoon 633923 (3 lijnen)

POLITIEKE PUZZEL

Onze tijd is een tijd van astronauten, hippies en letterwoorden. Maar deze puzzel gaat alleen over dat laatste verschijnsel.

De letterwoorden zijn een internationaal verschijnsel. Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft in zijn jaarlijks verschijnende gids, waar geen enkele ambtenaar van dit departement buiten kan, een grote lijst van letterwoorden, als daar zijn:

TUIAFW = Trade Unions International of Agricultural and Forestry Workers;

UADW = Universal Allinace of Diamond Workers;

OMEP = Organisation Mondiale pour l'éducation préscolaire;

IVBF = International Volley-Ball Federation.

De volgende puzzel is helemaal gebouwd op de kennis van letterwoorden, maar om onze lezers niet te ontmoedigen, hebben wij en keuze gedaan uit die letterwoorden, die in Nederland een goede bekendheid hebben.

Eerste letterwoord, drie letters, ligt op belastinggebied.

De drie letters zijn van drie A.R.-leden der Staten-Generaal, eerst twee uit de Eerste en dan één uit de Tweede Kamer. Ze zijn niet alleen alle drie antirevolutionair, maar ook alle drie Fries van geboorte.

Tweede letterwoord. Vier letters en dit zegt Pompidou, als hij de Navo bedoelt.

De vier letters zijn de beginletters van de namen van vier politici: a. een man, die Kamerlid was, daarna minister, daarna burgemeester van Rotterdam en tevens Kamerlid. b. een man, die Kamerlid is geweest en minister en nu Commissaris der Koningin; c. eveneens een commissaris der Koningin, daarvoor wethouder van Den Haag en minister. d. een R.K. politicus, die zo'n invloed had, dat hij de leden van zijn fractie alleen al door het getik met zijn ring op de lessenaar tot de orde kon roepen.

Derde letterwoord. Vier letters, heeft wat te maken met vrijhandel in Europa, maar de EEG kan het niet zijn, die heeft een letter te weinig.

De vier letters zijn de beginletters van de namen van Kamerleden. Eerst een welbekend A.R.-lid van de Eerste Kamer, dat zich vroeger met landbouwzaken ophield. Hij heeft nog al eens een buitenlandse reis gemaakt vanwege zijn positie in de Chr. Emigratiecentrale. Dan volgen de namen van drie leden van de Tweede Kamer, eerst een socialistisch Kamerlid uit Assen, dan een C.H.-man uit Oldeholtspade

en tenslotte de man, die het theologische element vormt in de fractie van de S.G.P.

Vierde letterwoord. Drie letters, die een belangrijke instelling aanduiden, die sorteert onder het Departement van Algemene Zaken en ons op de hoogte houdt met veel van wat in de boezem der regering omgaat. De drie letters zijn de beginletters van de namen van drie A.R.-politici: een minister, die eerst metaalbewerker is geweest, een Kamerlid, voorheen rector van een lyceum en een Kamerlid, voorheen minister en nog altijd professor.

Vijfde letterwoord. Een belangrijk lichaam, dat de regering adviseert over sociaal-economische vraagstukken, en dat met drie letters wordt aangeduid. Alweer zijn het de beginletters van drie bekende antirevolutionairen: een lid van de Tweede Kamer, die ook aldaar voor de vuist weg spreekt, een staatssecretaris, die eens commandant was van de Karel Doorman, en een voorzitter van het C.N.V., die lid van de Raad van State werd.

Zede letterwoord. Drie letters. Maar nu wordt het moeilijk, want het gaat om een internationale organisatie, die morele herbewapening wil. De drie fractievoorzitters, resp. van een jonge groepering in de Tweede Kamer, van de liberale fractie in de Eerste Kamer en van een afgescheiden groep in de Tweede Kamer.

Zevende letterwoord. Vier letters. Zeer verdienstelijke organisatie op het gebied van het verkeer. De

eerste en de vierde letter zijn de beginletters van de namen van twee bekende A.R.-leden van de Tweede Kamer, die beiden met de bouw te maken hebben gehad. De eerste met de woningbouw, de tweede met de landbouw.

De tweede en de derde letter zijn de beginletters van twee socialistische Kamerleden, waarvan no. 2 drs. is in de economie en no. 3 kolonel b.d.

Als we nu die zeven letterwoorden onder elkaar zetten, vormen de beginletters van deze zeven letterwoorden de naam van een A.R. Kamerlid.

Het lijkt allemaal nog al moeilijk, maar wie geregeld Nederlandse Gedachten leest, komt er wel uit, zelfs, zonder veel moeite, en bovendien, enige moeite mag ook wel, want de redactie looft enige aardige prijzen uit.

Maar we zijn er nog niet. De redactie voegt er een tweede prijsvraag aan toe, die u alleen kunt inzenden samen met de oplossing van de puzzel.

U kunt namelijk een limerick insturen. Een zelfgemaakte limerick uiteraard. In die limerick moet de naam van een der personen die uit de puzzel te voorschijn komen zinvol worden bezongen.

Een limerick is een gedichtje, dat bestaat uit vijf regels, regel 1, 2 en 5 rijmen op elkaar en regel 3 en 4 ook. Het rijmschema is dus aabba. Regel 3 en 4 moeten kort zijn en

mogen slechts twee versvoeten bevatten.

Voorbeeld:

De burgemeester van IJmuiden
Die hoorde alle klokken luiden:
Hij vroeg zijn vrouw
Of zij zeggen wou.
Wat dat gebengel moest beduiden.

Deze limerick is correct van vorm, maar waardeloos, want er zit geen clou in

Iets beter zou de volgende zijn:

Het energieke Kamerlid Biesheuvel
Hield niet van gezapig gekeuvel,
Hij loste al vroeg
Zijn schoten voor de boeg,
Maar schoot te vaak, dat is 't euvel.

Toch ook maar een zwakke limerick. U moet proberen een betere te maken. De beste inzendingen worden geplaatst, zonder commentaar en voor iedere geplaatste limerick wordt een verrassing beschikbaar gesteld.

Lezers van Nederlandse Gedachten
Geven nu hun beste krachten,
Zij puzzelen en dichten
En wat zij verrichten.
Overtreft alles, wat wij verwachtten.

Wil men voor een prijs in aanmerking komen, dan dient de oplossing en eventueel de limerick uiterlijk 10 januari binnen zijn bij de redactie van Nederlandse Gedachten, Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag. De beoordeling van de limericks zal worden toevertrouwd aan een jury van antirevolutionaire geleerden.

VAN DEN BORN TERSCHUUR

TELEFOON (03426) 303 - 306 - 291

**GEDIPLOMEERDE
VOORLICHTERS**



**ONMIDDELLIJKE
SERVICE**

- **KALVERMELK:**
Mekabo, Fokkabo
- **MENGVOEDERS:**
Pluimvee, varkens, rundvee,
mestkuikens
- **FOURAGES & KUNSTMEST**

VAN DEN BORN TERSCHUUR